BIJLAGENBOEK

BIJ

HERINDELINGSONTWERP

GEMEENTE BARNEVELD-SCHERPENZEEL

Colofon

Vastgesteld Gedeputeerde Staten Gelderland 26 januari 2021.

Provincie Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem
026 359 99 99
post@gelderland.nl
https://sprekend.gelderland.nl/kijkopscherpenzeel/

INHOUDSOPGAVE BIJLAGENBOEK

A. Kaart nieuwe gemeente
B. Herindelingsscan
C. Besluit starten open overleg d.d. 14 juli 2020 (incl. bijlagen)
- GS besluit
- Startnotitie open overleg 'Versterking door verbinding'
- Statenbrief
- Brief aan B&W Scherpenzeel
- Brief aan B&W Barneveld
- Brief aan omliggende gemeenten
- Brief aan GS provincie Utrecht
- Brief aan minister BZK

Correspondentie n.a.v. starten open overleg:
- Brief B&W Scherpenzeel d.d. 15 juli 2020
- Brief oppositiepartijen Scherpenzeel d.d. 16 juli 2020
- Brief GS d.d. 27 juli 2020
- Brief B&W Scherpenzeel d.d. 5 augustus 2020
- Brief B&W Scherpenzeel d.d. 25 augustus 2020
- Brief GS d.d. 1 september 2020
- Brief GS d.d. 29 september 2020
- Plan van Aanpak

D. Documenten open overlegfase

1 Logboeken
- Logboek Bestuurlijk overleggen
- Logboek Participatie en communicatie

2 Statenbrief 12 januari 2021 en correspondentie
- Statenbrief d.d. 12 januari 2021
- Brief GS aan B&W Scherpenzeel d.d. 12 januari 2021
- Brief GS aan B&W Barneveld d.d. 12 januari 2021
- Brief GS aan minister BZK d.d. 12 januari 2021
- Brief GS aan bestuurlijke partners d.d. 12 januari 2021 (toelichting: de bestuurlijke partners zijn Renswoude, Woudenberg, Ede, Veenendaal, regio Food Valley en provincie Utrecht. Zij ontvingen een identieke brief.)

3 Verslagen open overlegfase
- Verslag bestuurlijk overleg d.d. 14 september 2020 inclusief afspraken bestuurlijk overleg d.d. 10 september 2020
- Verslag bestuurlijk overleg d.d. 21 september 2020
  - Bijlage 1 Bespreekpunten provincie – inzet voor open overleg
  - Bijlage 2 Spelregels en standpunten voor een zuiver proces Arhi-procedure
- Verslag bestuurlijk overleg d.d. 01 oktober 2020
- Verslag bestuurlijk overleg d.d. 13 oktober 2020
- Verslag bestuurlijk overleg d.d. 03 november 2020
- Verslag bestuurlijk overleg d.d. 19 november 2020
- Verslag bestuurlijk overleg d.d. 01 december 2020 en 08 december 2020
  - Bijlage 1 Verklaring tbv Bestuurlijk Overleg 1 december 2020
  - Bijlage 2 Positon Paper (002)
  - Bijlage 3 Spelregels
- Verslag bestuurlijk overleg d.d. 15 december 2020
  - Bijlage 1 Positionering Barneveld

4 Variantenonderzoek
- Afwegingsdocument
- Brondocument

5 Participatie
- Resultaten participatie Kijk op Scherpenzeel
- Samenvatting inhoudelijke reacties
- Bundel opbrengst participatie
- Resultaat stellingen KijkopScherpenzeel
- Rapportage communicatie en participatie
- Resultaten Kieskompas

6 Consultatie
- Samenvatting consultatie
- Consultatieverslagen

7 Spiegelgroep
- Observaties Spiegelgroep

E. Documenten tot 14 juli 2020

1 Rapporten
- Toekomstvisie 2030
- Rapport Zelfbewust Scherpenzeel (SvdL)
- Eindrapport Stuurgroep 'Regie op de toekomst'

2 Besluiten gemeenteraad Scherpenzeel
- Besluit raad Scherpenzeel d.d. 27 juni 2019
- Initiatiefvoorstel en besluit raad Scherpenzeel d.d. 9 december 2019

3 Correspondentie
- Brief CdK aan raad Scherpenzeel d.d. 22 juli 2019
- Brief GS d.d. 20 november 2019
  - Bijlage met lijst bestuurlijke voorwaarden
- Brief GS d.d. 17 december 2019
- Brief B&W Scherpenzeel d.d. 14 januari 2020
- Brief GS aan Scherpenzeel d.d. 6 februari 2020
- Brief GS aan Barneveld, omliggende gemeenten, prov. Utrecht d.d. 6 februari 2020
- Brief GS aan Minister BZK d.d. 6 februari 2020
- Brief GS aan bestuurlijke partners over verkenning d.d. 8 april 2020
- Brief GS aan Minister BZK d.d. 4 juni 2020
- Brief GS aan Scherpenzeel d.d. 4 juni 2020
- Brief GS aan Barneveld d.d. 4 juni 2020
- Brief GS aan omliggende gemeenten d.d. 4 juni 2020
- Brief GS aan provincie Utrecht d.d. 4 juni 2020
- Notitie 'Sterk dorp in een sterke gemeente'
- Brief B&W Scherpenzeel verzoek om herziening standpunt d.d. 23 juni 2020
- Brief GS met reactie op brief van B&W Scherpenzeel d.d. 3 juli 2020
- Brief B&W partnerschap d.d. 10 juli 2020
- Brief minister BZK d.d. 10 juli 2020

4 Monitoringsoverleggen en verkenning
- Logboek bestuurlijke overleggen
- Verslag monitoringsoverleg 6 februari 2020 (note: gesprek vond plaats op 6 februari, in verslag staat foutief 7 februari vermeld)
- Verslag monitoringsoverleg 3 maart 2020
- Verslag monitoringsoverleg 9 april 2020
- Verslag monitoringsoverleg 15 mei 2020
- Verslag monitoringsoverleg 4 juni 2020
- Verslag overleg met B&W Barneveld 12 mei 2020
- Eindrapport Regionale verkenning
- Verslagen Regionale verkenning

A. Kaart nieuwe gemeente

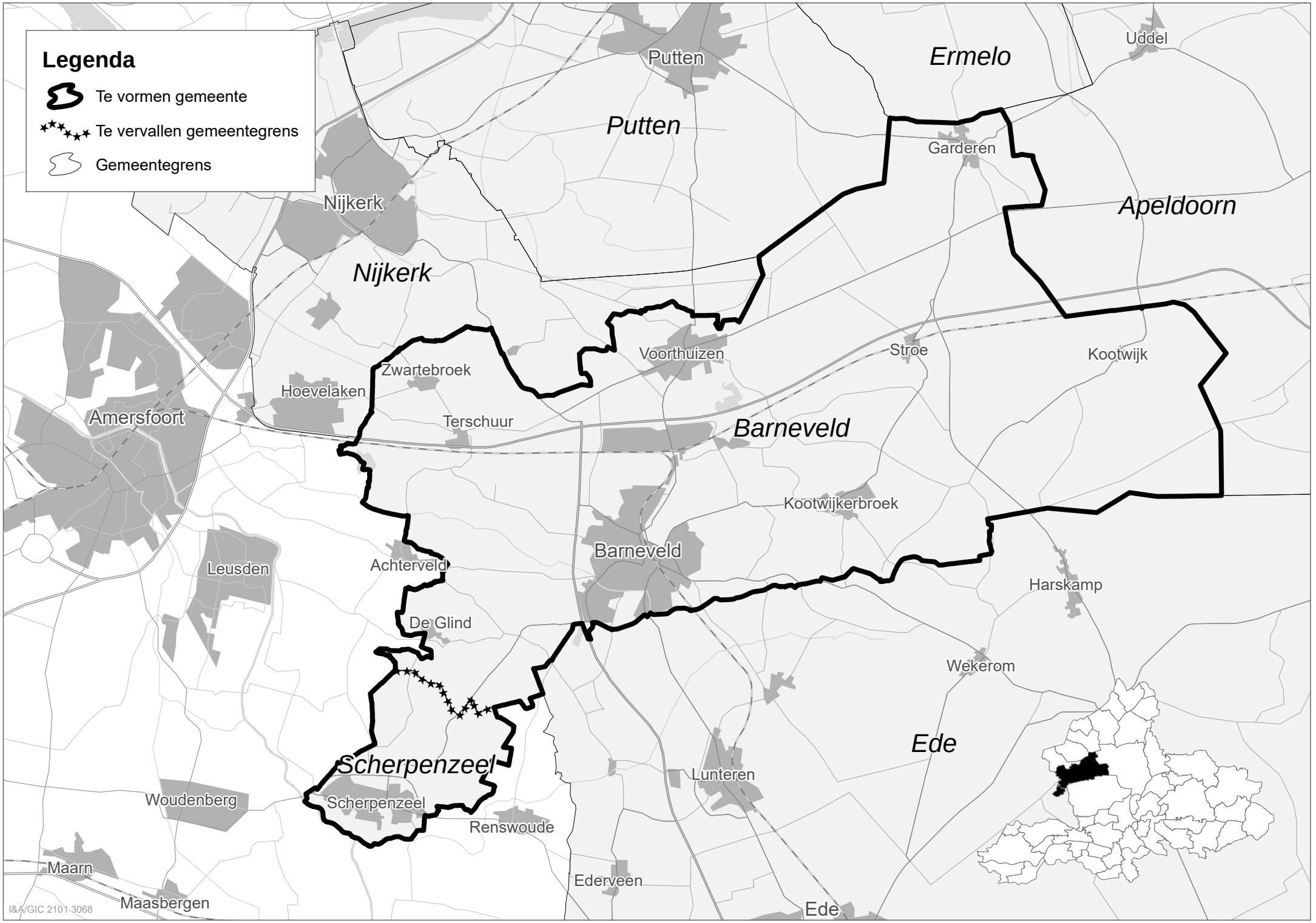
Legenda
Te vormen gemeente
Te vervallen gemeentegrens
Gemeentegrens
Putten
Ermelo
Uddel
Putten
Garderen
Apeldoorn
Nijkerk
Nijkerk
Voorthuizen
Stroe
Kootwijk
Zwartebroek
Hoevelaken
Amersfoort
Terschuur
Barneveld
Kootwijkerbroek
Barneveld
Leusden
Achterveld
Harskamp
De Glind
Wekerom
Ede
Scherpenzeel
Lunteren
Scherpenzeel
Woudenberg
Renswoude
Maarn
Ederveen
Maasbergen
Ede
I&A/GIC 2101-3068

B. Herindelingsscan

Herindelingsscan Barneveld en Scherpenzeel

provincie Gelderland

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
   1.1 Beoordeling omvang ambtelijke organisatie en financiële dekking 4
   1.2 Methode van onderzoek 4
2. Conclusies 6
   2.1 Hoofdconclusies 6
   2.2 Deelconclusies over Barneveld 7
   2.3 Deelconclusies over Scherpenzeel 7
   2.4 Samenvattende vergelijking financiële positie van beide gemeenten 8
   2.5 Deelconclusies over de financiële positie van een heringedeelde gemeente 9
3. Vergelijking financiële positie Scherpenzeel en Barneveld op hoofdlijnen 10
   3.1 Begroting en jaarrekening 10
   3.2 Ambtelijke capaciteit 11
   3.3 Onderhoud kapitaalgoederen 12
   3.4 Reservepositie en weerstandsvermogen 12
   3.5 Grondexploitaties 13
4. Ontwikkeling lokale lasten inwoners 14
5. Financiële effecten herindeling 16
   5.1 Gevolgen algemene uitkering gemeentefonds 16
   5.2 Te ontvangen frictiekosten via algemene uitkering gemeentefonds 16
   5.3 Structurele effecten bestuurskosten 17
   5.4 Effecten op de begrotingsomvang van een nieuwe gemeente 17
   5.5 Reservepositie na herindeling 17
   5.6 Lastenontwikkeling bij herindeling 18

Bijlage 1. Analyse financiële positie Barneveld 19

Bijlage 2. Analyse financiële positie Scherpenzeel 38

1. Inleiding

De financiële herindelingsscan voor de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld is opgesteld in het kader van het open overleg dat de provincie Gelderland voert over de toekomst van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. In het open overleg dat de provincie Gelderland voert, worden meerdere varianten afgewogen en is één van de mogelijke keuzes een herindeling. Voor die situatie is deze financiële herindelingsscan opgesteld.

Een herindelingsscan geeft inzicht in de financiële uitgangspositie van gemeenten die overwegen tot samengaan en de financiële uitgangspositie van de nieuw te vormen gemeente. Op een aantal onderdelen maakt de scan een vergelijking van de financiële uitgangspositie medio december 2020 van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. De scan is gebaseerd op de stand van zaken per medio december 2020. Dat betekent dat de vastgestelde programmabegrotingen 2021-2024 inclusief amendementen[1] het uitgangspunt zijn.

In de aanloop naar een eventuele herindeling per 1 januari 2023 kunnen nog ontwikkelingen plaatsvinden die het beeld in de scan veranderen. Besluiten van de gemeenten kunnen het beeld nog veranderen of externe ontwikkelingen kunnen nog effect hebben, zoals bijvoorbeeld een definitief besluit van het nieuwe kabinet over de herverdeling van het gemeentefonds of het verdere verloop van de coronacrisis. Deze effecten zijn nu nog niet meegenomen in deze rapportage. De rapportage moet gelezen worden als een momentopname.

De scan moet antwoord geven op twee vragen:

1. Hoe is de financiële positie van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld, waar zitten hierin risico's en aandachtspunten bij een mogelijke herindeling?
2. Wat is het effect van een mogelijke herindeling op de inkomsten en financiële positie van de nieuw te vormen gemeente? Hoe financieel robuust is de nieuwe gemeente? En wat zijn de effecten op lokale lastendruk.

In de hoofdtekst van dit rapport is eerst een vergelijking van beide gemeenten in de huidige situatie gemaakt op een aantal hoofdlijnen:

- Begroting en jaarrekening: hoe zien de begrotingen en jaarrekeningen eruit? Hebben beide gemeenten een structureel evenwicht?
- Ambtelijke capaciteit: hoe verhouden de kosten van de organisatie (formatie, organisatiekosten, uitbestede taken) zich in verhouding tot de omvang van de gemeente en het takenpakket?
- Stand van zaken onderhoud: is het meerjarenonderhoud goed op orde? Zijn er achterstanden? Zijn er onderhoudsplannen en is er sprake van toereikende dekking in de begroting en/of voorzieningen en reserves?
- Reserves, weerstandsvermogen en balansposities: hoe weerbaar zijn de gemeenten voor financiële tegenspoed? Hoe is het gesteld met de reserves, het eigen vermogen en de financiële ratio's (schuldpositie, solvabiliteit)?
- Grondexploitaties: wat is het verwachte resultaat op grondexploitatie? Wat is het risicoprofiel voor de grondexploitaties?
- Lokale lastendruk: hoe ontwikkelen de lokale lasten zich? Hoe verhouden beide gemeenten zich tot elkaar?

De vergelijkende analyse op hoofdlijnen is gebaseerd op een analyse die voor beide gemeenten is gemaakt. Deze analyses zijn opgenomen als bijlage 1 en 2.

[1] De provincie Gelderland beoordeelt de begroting 2021 en meerjarenraming van alle gemeenten in het kader van het financieel toezicht. De bevindingen worden nog apart door de provincie met beide gemeenten besproken. Waar mogelijk zijn deze betrokken bij het maken van de herindelingsscan.

Het tweede deel van de scan (hoofdstuk 4) geeft antwoord op de vraag hoe een nieuwe gemeente, die gevormd wordt door samenvoeging van de huidige gemeenten Scherpenzeel en Barneveld er financieel uit zou komen te zien, specifiek hoe de vermogenspositie zou zijn, de omvang van de begroting en de lokale lasten.

Het derde deel (hoofdstuk 5) bevat de conclusies over de verschillende uitgangsposities en over de financiële aandachtspunten bij een eventuele herindeling.

De herindelingsscan is zoveel mogelijk uitgevoerd op basis van de bestuurlijk vastgestelde documenten (programmabegrotingen, jaarrekeningen, meerjarenperspectief grondzaken), aangevuld met informatie die de organisaties van Barneveld en Scherpenzeel beschikbaar hebben gesteld. Voor het bepalen van het structurele begrotings- respectievelijk rekeningsaldo is toezichtinformatie van de provincie Gelderland gebruikt waarin aanvullingen en correcties zijn aangebracht ten opzichte van de informatie zoals deze door beide gemeenten in hun begrotingen zijn gehanteerd. Voor wat betreft de programmabegrotingen 2021-2024 van beide gemeenten wordt deze aanvullende informatie nog door de provincie besproken met de beide gemeenten.

Voor de jaren 2018 en 2019 is de gewijzigde begroting gehanteerd, voor de programmabegroting 2020, de programmabegroting 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 is de primitieve begroting gehanteerd.

1.1 Beoordeling omvang ambtelijke organisatie en financiële dekking

Onderdeel van de herindelingsscan is ook een beoordeling van de financiële dekking van de formatie van de gemeenten. Hierbij is allereerst beoordeeld of de formatie en kosten zich verhouden tot de taken en omvang van de gemeente. Voor Barneveld is gebruik gemaakt van een benchmark die in 2018 door onderzoeksbureau Berenschot is uitgevoerd. Sinds het uitvoeren van het benchmarkonderzoek zijn er diverse wijzigingen in de formatie geweest, met name uitbreidingen. Uit het benchmarkonderzoek komt een onderbouwd en gedetailleerd oordeel, voor een definitief oordeel over de totale formatie inclusief de wijzigingen sinds 2018 is een hernieuwd benchmarkonderzoek nodig. De totale formatie inclusief wijzigingen sinds 2018 zijn in dit rapport globaal en op hoofdlijn beoordeeld. De resultaten van het onderzoek geven een beeld op hoofdlijnen, maar geen definitief oordeel. Wel is de dekking van de personeelskosten beoordeeld en daarbij de vraag of de door Barneveld besloten formatie-uitbreiding structureel gedekt is in de begroting.

Voor Scherpenzeel is allereerst beoordeeld of de formatie van de gemeente Scherpenzeel in verhouding is tot de taken en omvang van de gemeente. Hierbij zijn landelijke gegevens over gemiddelde omvang van gemeentelijke organisaties gebruikt en is gebruik gemaakt van een eerdere analyse van bureau Seinstra Van de Laar. In het kader van de herindelingsscan is geen eigenstandig onderzoek in de organisatie uitgevoerd. De resultaten van het onderzoek geven een beeld op hoofdlijnen, maar geen definitief oordeel. Hiervoor is diepgaander onderzoek noodzakelijk. Wel is de dekking van de personeelskosten beoordeeld en daarbij de vraag of de door Scherpenzeel besloten formatie-uitbreiding structureel gedekt is in de begroting.

Voor beide gemeenten geldt dat voor een volledig beeld van de omvang en kosten van de ambtelijke organisatie in relatie tot de taken en het uitbestedingspatroon uitgebreider onderzoek nodig is. De conclusies in dit rapport moeten met dat voorbehoud gelezen worden.

1.2 Methode van onderzoek

Deze financiële scan is uitgevoerd op basis van bestaande documenten versterkt door de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel en door de provincie Gelderland. In het kader van dit onderzoek zijn informatievragen gesteld aan beide gemeenten. Alle gevraagde informatie is ook aangeleverd. Een lijst met gebruikte informatie per gemeente is opgenomen als onderdeel van bijlagen 1 en 2. In het kader van dit onderzoek zijn geen gesprekken gevoerd of interviews gehouden.

Voor de beoordeling van de het structurele begrotingssaldo 2021, 2022, 2023 en 2024 is de ook de voorlopige beoordeling van de toezichthouder, de provincie Gelderland, meegenomen. Deze beoordeling is bij het opstellen van dit rapport door de provincie nog niet definitief afgestemd met de beide gemeenten.

De analyse van de financiële positie (bijlage 1 en 2) is voor een feitencheck voorgelegd aan de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel en de conceptrapportage aan de provincie Gelderland.

2. Conclusies

In deze herindelingsscan is allereerst een beoordeling gemaakt van de financiële positie van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld inclusief risico's en aandachtspunten bij een mogelijke herindeling. Vervolgens zijn de effecten van een mogelijke herindeling onderzocht (effecten op de inkomsten en financiële positie van de nieuw te vormen gemeente, de financiële robuustheid, effecten op lokale lastendruk).

Om het onderzoek uit te voeren, zijn gegevens gebruikt die aangeleverd zijn door beide gemeenten, eerder uitgevoerde onderzoeken, openbare bronnen als CBS en COELO en financiële toezichtinformatie van de provincie Gelderland.

Voor beide gemeenten is een uitgebreide analyse gemaakt (bijlage 1 voor Barneveld, bijlage 2 voor Scherpenzeel) en een vergelijkende analyse inclusief effecten van een mogelijke herindeling (hoofdstuk 3 tot en met 5). Hierin zijn gedetailleerde bevindingen inclusief onderbouwing terug te lezen.

2.1 Hoofdconclusies

De eindconclusie vanuit financieel perspectief is dat er met een herindeling een nieuwe gemeente ontstaat die financieel robuust is en waarvan de financiële positie samen beter is dan die van de beide gemeenten afzonderlijk.

Deze eindconclusie is gebaseerd op de volgende hoofdconclusies.

Barneveld heeft een relatief lage lastendruk. Het actieve grondbeleid maakt groei van de gemeente in de toekomst mogelijk en het weerstandsvermogen is met 2,1 robuust. Barneveld heeft aandachtspunten voor zowel het financiële vermogen als voor de exploitatie. Doordat Barneveld tot op heden nog relatief lage lasten heeft en nog een behoorlijke onbenutte belastingcapaciteit zijn er voldoende mogelijkheden om de exploitatie en het vermogen te versterken. Daarbij zal ook naar de omvang van de organisatie gekeken moeten worden en naar het risicoprofiel in de grondexploitaties. Barneveld zal de financiële bakens moeten verzetten om een begroting te presenteren die structureel en reëel in evenwicht is. Op dit moment zijn nadere maatregelen uitgesteld tot de kadernota 2022.

Scherpenzeel is aan de vermogenskant (reserves, schuldpositie, solvabiliteit) solide. Scherpenzeel heeft ook een goede begrotingsdiscipline met begrotingen die jaar in, jaar uit reëel en structureel in evenwicht zijn. Scherpenzeel is in staat alvast ruimte te reserveren voor de volgende bestuursperiode. Het probleem zit bij Scherpenzeel vooral in de omvang van de organisatie en de betaalbaarheid ervan. De noodzakelijke uitbreidingen hebben geleid tot een lastenverzwaring. Enkele achterstanden worden in 2021, 2022 en 2023 incidenteel weggewerkt. Als deze echter structurele oorzaken blijken te hebben, heeft Scherpenzeel reëel gezien geen ruimte meer om de inkomsten verder te verhogen. Hetzelfde geldt als blijkt dat de flexibele schil niet volledig gedekt kan worden uit investeringen en grondexploitaties.

Voor een mogelijk heringedeelde gemeente Barneveld-Scherpenzeel ontstaat een totaalbeeld van een nieuwe gemeente die op de meeste indicatoren goed scoort. Alleen de reserves per inwoner blijven onder het gemiddelde van Nederlandse gemeenten.

Bij deze optelling is nog geen rekening gehouden met de mogelijkheden die er zijn om kostenbesparingen op de gezamenlijke organisatie en huisvesting te realiseren. Barneveld zit ruim in de organisatie en Scherpenzeel stelt zelf dat ze tot en met 2020 te krap georganiseerd is. Opgeteld kan dit leiden tot mogelijkheden om de formatie op het huidige niveau te houden en aangekondigde uitbreidingen terug te draaien.

Daarbij is het wel essentieel dat Barneveld financieel gezien 'schoon door de poort' gaat en structurele maatregelen treft om de tekorten die ontstaan in 2022, 2023 en 2024 weg te werken en de nettoschuldpositie beheersbaar te houden (het mes snijdt aan twee kanten). Hierbij kan Barneveld naar de eigen organisatie kijken, naar het voorzieningenniveau, naar investeringen en grondexploitaties en naar het lastenniveau.

Voor Scherpenzeel geldt als aandachtspunt de dekking van de flexibele schil en het risico dat achterstanden mogelijk structurele oorzaken hebben. Een herindeling met Barneveld biedt kansen voor structurele oplossingen voor deze risico's.

2.2 Deelconclusies over Barneveld

Vanuit financieel perspectief heeft Barneveld een aantal sterke punten:

- Relatief lage lastendruk voor inwoners ten opzichte van Scherpenzeel.
- Een actief grondbeleid waardoor groei van de gemeente ook in de toekomst mogelijk blijft.
- Een robuust weerstandsvermogen van 2,1. Hierdoor heeft Barneveld voldoende ruimte om tegenvallers op te vangen.

Er zijn ook enkele aandachtspunten:

- De jaarrekening 2019, de begroting 2020 en de meerjarenraming 2022-2024 hebben een structureel tekort. Hoewel de lasten nu laag zijn, is het de vraag hoe Barneveld het tekort vanaf 2022 gaat oplossen. Lastenverzwaring in de toekomst is niet uit te sluiten. Het tekort kan ook door andere maatregelen opgelost worden.
- De kosten van de organisatie lagen in 2018 op het landelijk gemiddelde. Door uitbreidingen van de formatie nadien liggen de kosten zeer waarschijnlijk boven het landelijk gemiddelde.
- Relatief grote gevoeligheid voor ontwikkelingen in de grondexploitaties.
- Relatief hoge nettoschuldpositie.
- Meerjarenonderhoud is nog niet op orde, hoewel er maatregelen getroffen zijn in de begroting.

2.3 Deelconclusies over Scherpenzeel

Vanuit financieel perspectief heeft Scherpenzeel een aantal sterke punten

- Zeer solide vermogenspositie, met een goede solvabiliteit en geen schulden.
- De begrotingen en ramingen zijn in alle jaren structureel en reëel in evenwicht. Ook de jaarrekeningen 2018 en 2019 sloten structureel in de plus.
- Scherpenzeel heeft voor de volgende raad en volgende college financiële ruimte gereserveerd in de begroting.
- De kosten van de organisatie liggen, ook na de uitbreidingen, op of onder het landelijk gemiddelde.
- De grondexploitaties zijn solide en kennen een goed financieel resultaat.

Er zijn ook enkele aandachtspunten:

- De hoge lastendruk:
  - Scherpenzeel heeft de OZB voor 2021 met 6% verhoogd. In de meerjarenraming is rekening gehouden met een jaarlijkse verhoging van 6% tot 2024. Hierdoor zijn de mogelijkheden beperkt om nog verdere lastenverzwaring door te voeren.
  - De lasten zijn vooral gestegen door de noodzakelijke uitbreidingen in de formatie en komen dus alleen indirect ten goede van de inwoners.

- De kosten voor de flexibele schil worden gedekt uit grondexploitaties en te activeren investeringen. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) stelt grenzen aan de kosten die toegerekend mogen worden. Scherpenzeel loopt het risico dat niet alle kosten van de flexibele schil gedekt zijn door investeringen en grondexploitaties. De jaarlijkse lasten voor de flexibele schil bedragen € 450.000 (bron programmabegroting 2021-2024) . Dit is het maximale risico.
- Er zijn achterstanden in het meerjarenonderhoud en Scherpenzeel heeft twee jaar op rij onderuitputting op investeringen en onderhoud. Hoewel er in de begroting maatregelen zijn genomen, is het gezien de realisatie in het recente verleden gerechtvaardigd vraagtekens te hebben bij het realiteitsgehalte.
- Scherpenzeel uit in de kadernota forse ambities op woningbouw, maar deze zijn niet opgenomen in harde plannen. De vraag is of deze ambities haalbaar zijn gezien ruimtelijke kaders en ook gezien de beschikbare capaciteit in Scherpenzeel.

2.4 Samenvattende vergelijking financiële positie van beide gemeenten

Tabel 1. Samenvattende vergelijking financiële positie Scherpenzeel en Barneveld

Indicator	Barneveld	Scherpenzeel	Norm of referentiewaarde
Structureel saldo jaarrekening 2018	€ 1.520.000	€ 660.000	Reëel en structureel evenwicht
Structureel saldo jaarrekening 2019	-/-€ 5.646.000	€ 1.604.000	Reëel en structureel evenwicht
Structureel saldo gewijzigde Programmabegroting 2020	-/- € 26.000	€ 32.000	Reëel en structureel evenwicht
Structureel saldo programmabegroting 2021	€ 65.000	€ 33.000	Reëel en structureel evenwicht
Structureel saldo meerjarenraming 2022	-/- € 1.483.000	€ 38.000	Reëel en structureel evenwicht
Structureel saldo meerjarenraming 2023	-/- € 2.237.000	€ 61.000	Reëel en structureel evenwicht
Structureel saldo meerjarenraming 2024	-/- € 1.619.000	€ 58.000	Reëel en structureel evenwicht
Onbenutte belastingcapaciteit 2021	€ 7,8 mln	€ 0,1 mln	Belastingcapaciteit cf. art. 12
Reserves per inwoner eind 2019	€ 1.552	€ 1.811	Gemiddelde Nederlandse gemeenten eind 2019 € 1.650
Reserves per inwoner eind 2020 (raming)	€ 1.458	€ 1.985	Gemiddelde Nederlandse gemeenten eind 2019 € 1.650
Reserves per inwoner ultimo 2021 (raming)	€1.427	€ 1.904	Gemiddelde Nederlandse gemeenten eind 2019 € 1.650
Nettoschuldquote gecorrigeerd begroting 2021	137%	-/- 12%	130%
Nettoschuldquote gecorrigeerd eind 2024 (raming)	143%	-/- 16%	130%
Eindwaarde grondexploitaties	-/- € 1,1 mln	€ 12,7 mln	Positief saldo
Omvang grondexploitaties raming 2024	14%	1%	< 35%
Weerstandsvermogen	2,1	1,3	Boven 1,0

Uit de vergelijking tussen beide gemeenten blijkt dat Barneveld goed scoort op de indicatoren onbenutte belastingcapaciteit, weerstandsvermogen en omvang grondexploitaties. De waarde voor de nettoschuldquote, gecorrigeerd voor voorraden bouwgrond, blijft net binnen de kritische grens. Barneveld scoort beneden de norm op het onderdeel structureel evenwicht. Bij de jaarrekening 2019, de gewijzigde begroting 2020 en in de meerjarenramingen 2022, 2023 en 2024 is er geen sprake van een structureel evenwicht. De reserves van Barneveld liggen beneden het gemiddelde van Nederlandse gemeenten. Per saldo heeft Barneveld een negatieve eindwaarde op de grondexploitaties.

Scherpenzeel scoort goed op de onderdelen structureel evenwicht, reserves, nettoschuldquote, eindwaarde van de grondexploitaties en de omvang van de grondexploitaties. Op het onderdeel onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte in 2021 grotendeels ingezet en resteert nog beperkte ruimte.

2.5 Deelconclusies over de financiële positie van een heringedeelde gemeente

Vanuit financieel perspectief zijn beide gemeenten complementair aan elkaar. Scherpenzeel heeft een goede vermogenspositie, Barneveld heeft een matige vermogenspositie. Barneveld heeft een lage lastendruk, Scherpenzeel heeft een hoge lastendruk. Barneveld heeft een groot weerstandsvermogen, Scherpenzeel een beperkter weerstandsvermogen.

Samenvattend wordt het beeld van een heringedeelde gemeente als volgt:

Tabel 2. Samenvattend beeld financiële positie heringedeelde gemeente

Indicator	Barneveld	Scherpenzeel	Heringedeelde gemeente
Onbenutte belastingcapaciteit 2021	€ 7,8 mln	€ 0,1 mln	€ 7,9 mln
Reserves per inwoner ultimo 2021 (raming)	€1.427	€ 1.904	€ 1.495
Nettoschuldquote gecorrigeerd begroting 2021	137%	-/- 12%	113%
Nettoschuldquote gecorrigeerd eind 2024 (raming)	143%	-/- 16%	121%
Eindwaarde grondexploitaties	-/- € 1,1 mln	€ 12,7 mln	€ 11,6 mln
Omvang grondexploitaties raming 2024	14%	1%	12%
Weerstandsvermogen	2,1	1,3	2,0

Bij een optelling van de financiële getallen van beide gemeenten ontstaat een totaalbeeld van een nieuwe gemeente die op de meeste indicatoren goed scoort. Alleen de reserves per inwoner blijven onder het gemiddelde van Nederlandse gemeenten.

Bij deze optelling is nog geen rekening gehouden met de mogelijkheden die er zijn om kostenbesparingen op de gezamenlijke organisatie en huisvesting te realiseren. Barneveld zit ruim in de organisatie en Scherpenzeel stelt zelf dat ze tot en met 2020 te krap georganiseerd is. Opgeteld kan dit leiden tot mogelijkheden de formatie op het huidige niveau te houden en aangekondigde uitbreidingen terug te draaien.

De eindconclusie vanuit financieel perspectief is dat er met een herindeling een nieuwe gemeente ontstaat die financieel robuust is en waarvan de financiële positie samen beter is dan die van de beide gemeenten afzonderlijk.

Daarbij is het wel essentieel dat Barneveld financieel gezien ‘schoon door de poort’ gaat en structurele maatregelen treft om de tekorten die ontstaan in 2022, 2023 en 2024 weg te werken en de nettoschuldpositie beheersbaar te houden (het mes snijdt aan twee kanten). Hierbij kan Barneveld naar de eigen organisatie kijken, naar het voorzieningenniveau, naar investeringen en grondexploitaties en naar het lastenniveau.

Voor Scherpenzeel geldt als aandachtspunt de dekking van de flexibele schil en het risico dat achterstanden mogelijk structurele oorzaken hebben. Een herindeling met Barneveld biedt kansen voor structurele oplossingen voor deze risico’s.

3. Vergelijking financiële positie Scherpenzeel en Barneveld op hoofdlijnen

3.1 Begroting en jaarrekening

Structureel saldo 2018 en 2019

Tabel 3. Structureel saldo na bestemming reserves (x 1.000)

	Jaarrekening 2018	Jaarrekening 2019
Scherpenzeel	€ 660	€ 1.604
Barneveld	€ 1.520	-/- € 5.646

De belangrijkste afwijkingen in de jaarrekening van Scherpenzeel zijn financiële meevallers door het uitstellen van onderhoudswerkzaamheden, het niet realiseren van investeringen in grondexploitaties en financiële tegenvallers door het treffen van extra voorzieningen voor wachtgelden. De structurele effecten zijn beperkt (€ 0,3 miljoen in 2019).

De belangrijkste afwijkingen in Barneveld zijn financiële effecten van de grondexploitaties (zowel hogere baten als hogere lasten), hogere lasten door vennootschapsbelasting in verband met grondexploitaties en lagere lasten als gevolg van het niet realiseren van investeringen van infrastructurele werken.

Voor Barneveld valt op dat in 2019 een negatief structureel saldo is gerealiseerd van € 5,6 miljoen (jaarrekening). Voor Scherpenzeel geldt dat zowel begrotingen als rekening structureel positief waren.

Voor beide gemeente geldt dat de grootste mutaties van het jaarrekeningresultaat ten opzichte van de begrotingen ontstaan door verschillen in de grondexploitaties. Zowel aan de inkomstenkant (baten) als aan de uitgavenkant (lasten) zijn verschillen.

Daarnaast valt op dat Scherpenzeel in 2018 en 2019 niet alle investeringen en onderhoudswerkzaamheden realiseert en dat Barneveld in 2019 niet alle investeringen realiseert. Dit leidt tot voordelen bij de jaarrekening, maar geeft ook een indicatie van een mogelijk risico op achterstanden in onderhoud.

Programmabegroting 2020

Voorafgaand aan 2020 heeft de gemeenteraad van Scherpenzeel een structureel sluitende begroting vastgesteld met een structureel saldo van € 33.000. Grootste verschillen ten opzichte van 2019 zijn hogere lasten voor groot onderhoud en sport en cultuur. Voor grondexploitaties zijn zowel de baten als de lasten gestegen. Binnen het sociaal domein zijn de lasten licht gedaald.

De gemeenteraad van Barneveld heeft voor 2020 een begroting met een structureel tekort van € 74.000 vastgesteld. De meerjarenramingen 2021-2023 hadden wel een structureel evenwicht. Dit wordt vooral verklaard door hogere lasten in het sociaal domein (zowel Wmo arbeidsparticipatie als jeugdzorg). Hogere baten kwamen uit de algemene uitkering en uit de precario-opbrengsten op kabels en leidingen.

Programmabegroting 2021 en meerjarenraming 2022-2024

Barneveld heeft voor het boekjaar 2021 een sluitende begroting met een resultaat € 65.000. Voor de jaren 2022-2024 wordt een negatief resultaat begroot. Dit resultaat komt mede door de volgende zaken tot stand:

- Financiële tegenvallers binnen het sociaal domein (onder andere Jeugdhulp en Wmo) voor een bedrag van ongeveer € 1,4 miljoen.

- De bijdrage vanuit de algemene uitkering van het gemeentefonds valt ongeveer € 0,5 miljoen lager uit in 2021.
- De bijdrage aan de Omgevingsdienst De Vallei (OddV) is € 0,5 miljoen hoger dan in eerste instantie begroot.
- Om de programmabegroting sluitend te krijgen is in 2021 een maatregelenpakket van ongeveer € 1,5 miljoen opgenomen.
- In het meerjarenperspectief wordt voor verschillende beleidstoevoegingen in totaal € 2,2 miljoen geraamd.
- Daarnaast wordt in de begroting 2022 een bedrag van € 1,2 miljoen (structureel) geraamd voor organisatieontwikkeling.

Het saldo na bestemming komt in 2022 uit op € 1,5 miljoen negatief. Voor 2023 wordt een negatief resultaat na bestemming begroot van € 2,2 miljoen, terwijl het tekort in 2024 € 1,6 miljoen bedraagt.

Scherpenzeel heeft voor alle vier jaren (2021 tot en met 2024) een structureel positief saldo. Dit komt mede tot stand op basis van de volgende ontwikkelingen:

- Op basis van de september- en meicirculaire ontvangt Scherpenzeel hogere inkomsten uit het gemeentefonds.
- Daarnaast zijn de lokale belastingen verhoogd om de begroting in evenwicht te houden.
- De grootste stijging in lasten wordt veroorzaakt door extra uitgaven aan de eigen organisatie; deze extra lasten zijn deels incidenteel in 2021 tot en met 2023 om achterstanden weg te werken, en voor een groter deel structureel.
- Ook begroot Scherpenzeel incidentele ruimte voor een nieuwe raad en college om vanaf 2023 nieuw beleid vorm te geven.

Voor beide gemeenten geldt dat de kosten van jeugdzorg in 2021 en 2022 deels met incidentele extra middelen vanuit de Algemene Uitkering gedekt zijn. Voor 2023 en 2024 is er nog geen zekerheid over de omvang van de Algemene Uitkering op dit onderdeel en over de kostenontwikkeling van de jeugdzorg. Conform landelijke richtlijnen van het Ministerie van BZK mogen deze tijdelijke inkomsten wel als structureel aangemerkt worden. De ontwikkeling van het Gemeentefonds in zijn algemeenheid en de daarin opgenomen budgetten voor de jeugdzorg in het bijzonder vormen wel een risico voor een reëel en structureel begrotingsevenwicht vanaf 2022 en verder voor beide gemeenten.

3.2 Ambtelijke capaciteit

In het kader van de herindelingsscan zijn de kosten en de omvang van het ambtelijk apparaat onderzocht. Deze analyse is uitgevoerd op basis van beschikbare informatie en niet op basis van eigenstandig onderzoek. Voor Barneveld was veel informatie voor handen (benchmark uit 2018), voor Scherpenzeel is gebruik gemaakt van kengetallen van de formatie, een eerdere analyse door bureau Seinstra Van de Laar en de personele besluiten die bij de kadernota 2021 zijn genomen. De kengetallen zijn in het kader van deze scan vergeleken met landelijke kengetallen.

De kosten voor de ambtelijke organisatie van Barneveld lagen in 2018 per inwoner op € 976 ten opzichte van het landelijk gemiddelde van € 984 per inwoner. Vanaf 2018 is de formatie aanzienlijk uitgebreid, met in totaal circa 50 fte (toename van 13%). 10 van de circa 50 fte zijn verklaarbaar doordat taken die uitbesteed waren weer door de eigen organisatie worden uitgevoerd (‘inbesteden’). Dit is meestal kostenneutraal. Voor een ander deel (40 van de 50 fte) is de formatie uitgebreid zonder dat hier extra taken of financiering tegenover stonden. De kosten van de organisatie lagen in Barneveld in 2018 rondom het landelijk gemiddelde. Uit de stukken door Barneveld overlegd blijkt niet dat tegenover de uitbreiding van de formatie met 40 fte, ofwel 10%, er structurele of incidentele uitbreidingen van taken of werkzaamheden staan. Daar waar Barneveld in eerste instantie gemiddelde kosten had voor de formatie en organisatie, is de formatie met 40 fte uitgebreid. Het is aannemelijk dat de kosten van de organisatie van de gemeente Barneveld inmiddels boven het landelijke gemiddelde liggen.

De formatie van Scherpenzeel was tot en met 2020 7,2 fte/1.000 inwoners. Dit is onder het landelijk gemiddelde van gemeenten tot 20.000 inwoners. Dat bedraagt 8,5 fte/1.000 inwoners. Bij de kadernota 2021/programmabegroting 2021-2024 is besloten de formatie uit te breiden. Hiermee komt de formatie van Scherpenzeel op 8,36 fte/1000 inwoners, net iets onder het landelijk gemiddelde van 8,5 fte/1.000 inwoners voor gemeenten in de grootteklasse tot 20.000 inwoners. In het uitbestedingspatroon van Scherpenzeel zijn geen opvallende afwijkingen ten opzichte van hetgeen andere vergelijkbare gemeenten uitbesteden. Scherpenzeel neemt deel aan wettelijk verplichte gemeenschappelijke regelingen en voor een bescheiden bedrag aan de regio FoodValley. Scherpenzeel besteedt geen grote takenpakketten uit aan shared service centra e.d. zoals dat bij andere gemeenten van deze omvang wel vaker voorkomt. Om die reden hoeft voor een vergelijking van de formatie ten opzichte van andere gemeenten geen correctie voor bovengemiddelde uitbesteding gedaan te worden. De gemiddelde formatie per 1.000 inwoners is om die reden een bruikbare indicator om een beeld op hoofdlijn van de omvang en kosten van de organisatie van Scherpenzeel te krijgen. Omdat deze iets onder het landelijk gemiddelde ligt, is het aannemelijk dat dat de kosten van de ambtelijke organisatie van Scherpenzeel onder het landelijke gemiddelde liggen, ook na de uitbreiding van de formatie waartoe recent besloten is.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Het wegenonderhoud in Barneveld scoorde bij de laatste twee metingen onder het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau (jaarrekening 2019). Bij de programmabegroting 2021 zijn extra middelen vrijgemaakt om hierin te investeren. Hiermee verwacht Barneveld voor de toekomst de lasten voor onderhoud te kunnen verlagen. Voor riolering wordt in 2021 een nieuw onderhoudsplan voorgelegd aan de gemeenteraad. Voor de categorie gebouwen is een actueel meerjarenonderhoudsplan met een looptijd tot 2039. De middelen die Barneveld hiervoor in de begroting heeft opgenomen, zijn toereikend.

Scherpenzeel heeft actuele beheerplannen in vijf categorieën (wegen, groen, water, riolering, gebouwen). Deze plannen zijn allemaal recent geactualiseerd. Op het areaal asfaltverharding is momenteel een onderhoudsachterstand. Scherpenzeel heeft middelen gereserveerd voor het inlopen van achterstanden. De achterstanden zijn beperkt (€ 0,3 miljoen).

Uit zowel de jaarrekeningen 2018 en 2019 blijkt voor beide gemeenten dat niet alle geplande onderhoudswerkzaamheden worden uitgevoerd conform planning. Het tijdig en conform plan realiseren van onderhoud is een belangrijk aandachtspunt voor beide gemeenten.

3.4 Reservepositie en weerstandsvermogen

Stand van zaken 2020

Tabel 4. Vermogenspositie 2020/2021

Indicator	Barneveld	Scherpenzeel	Kritische grens / referentie
Reserves per inwoner per 31/12/2019	€ 1.523	€ 1.809	€ 1.650 (CBS)
Weerstandsvermogen begroting 2021	2,1	1,3	1,0
Nettoschuldquote begroting 2021	146%	7%	130%
Nettoschuldquote (gecorrigeerd) begroting 2021	137%	-12%	130%
Solvabiliteitsratio begroting 2021	27%	61%	20%
Grondexploitatie begroting 2021	27%	7%	35%

De vermogenspositie van Barneveld en Scherpenzeel per begin 2021 zijn afgezet tegen de normen zoals de VNG die hanteert. Voor de reservepositie geldt dat deze per 31 december 2019 is bepaald en afgezet tegen het Nederlandse gemiddelde. Ten opzichte van de kritische grenzen (zoals opgenomen in het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader 2020, GTK2020, van alle provincies) en landelijke gemiddelde (gegevens CBS) is het beeld in 2020 voor Barneveld als volgt. De reservepositie ligt onder het Nederlands gemiddelde. Het weerstandsvermogen ligt boven de landelijke norm van 1,0. De gecorrigeerde schuldpositie ligt boven de kritische grens met 137%. De solvabiliteit is voldoende.

Scherpenzeel heeft meer reserves dan het Nederlandse gemiddelde per inwoner. Het weerstandsvermogen is voldoende. Scherpenzeel heeft een negatieve nettoschuldquote, hetgeen betekent dat het geen nettoschuld heeft maar een financieringsoverschot. De solvabiliteit is zeer ruim.

Verwachting langere termijn

Tabel 5. Vermogenspositie in 2024

Indicator	Barneveld	Scherpenzeel	Kritische grens
Nettoschuldquote raming 2024	152%	4%	130%
Nettoschuldquote (gecorrigeerd) raming 2024	143%	-16%	130%
Solvabiliteitsratio raming 2024	26%	66%	20%
Grondexploitatie raming 2024	14%	1%	35%

De meerjarenraming laat zien dat Scherpenzeel ook in 2024 naar alle waarschijnlijkheid een goede vermogenspositie houdt met een zeer beperkte schuldpositie en een stevige solvabiliteit.

De meerjarenraming van Barneveld laat in 2024 een verslechtering van de vermogenspositie zien. De gepresenteerde cijfers zijn gebaseerd op de programmabegroting 2021-2024, waarin de geraamde tekorten in 2022-2024 nog niet verwerkt zijn. Indien Barneveld er niet in slaagt deze weg te werken, gaat het beeld verder achteruit. Met name de schuldpositie ligt boven de kritische grens.

Overall is het beeld dat de vermogenspositie van Scherpenzeel over meerdere jaren stabiel goed blijft en die van Barneveld verslechtert door een negatief saldo op de begroting en onttrekkingen aan de reserves.

3.5 Grondexploitaties

Beide gemeenten hebben actieve grondexploitaties. Barneveld heeft zowel in absolute als relatieve zin een grotere positie in grondexploitaties en zal dus ook gevoeliger zijn voor marktontwikkelingen (bijvoorbeeld economische crises of de stikstofcrisis).

Barneveld heeft in 2019 tussentijds € 6,0 miljoen aan winst genomen en per saldo € 0,8 miljoen winst gerealiseerd uit afgesloten grondexploitaties. Op bedrijventerreinen verwacht Barneveld in totaal € 6,8 miljoen verlies te leiden. Op woningbouw verwacht Barneveld een positief resultaat van € 5,7 miljoen. In totaal is de prognose voor de toekomst negatief (-/- € 1,1 miljoen).

Scherpenzeel heeft vier actieve grondexploitaties, waarvan drie winstgevend en één verlieslatend. In totaal kennen de grondexploitaties van Scherpenzeel een verwacht eindresultaat van ruim € 12 miljoen.

Het totaalbeeld is dat de grondexploitaties in Scherpenzeel in de toekomst meer rendement opleveren dan in Barneveld. Door het grote aantal grondexploitaties en het relatief grote belang van bedrijventerreinen is Barneveld bovendien gevoeliger voor ontwikkelingen in de markt en kan deze niet opvangen binnen het resultaat van de exploitaties. Vanwege het kleinere aandeel van bedrijventerreinen in de grondexploitaties van Scherpenzeel is de gevoeligheid lager.

4. Ontwikkeling lokale lasten inwoners

Ontwikkeling in 2021

Voor beide gemeenten is de lastenontwikkeling in 2021 geanalyseerd. Barneveld kent een lastenontwikkeling waarbij de OZB met 1,25% wordt verhoogd. Dit is conform vaststaand beleid. De rioolheffing is met 4% verhoogd, hiervan is 1,5% een trendmatige verhoging en 2,5% een verhoging om extra kosten voor klimaatadaptie te dekken. De afvalstoffenheffing is met 5% verhoogd omdat kosten van afvalverwerking per saldo zijn gestegen.

Scherpenzeel heeft de OZB verhoogd met 6%. Dit besluit is genomen om de extra lasten van de ambtelijke organisatie te kunnen dekken. Scherpenzeel heeft geconstateerd dat de afvalstoffenheffing niet kostendekkend was (verhoging met circa 16%), de rioolheffing is met 1,7 % trendmatig verhoogd

Het totaalbeeld van beide gemeenten is in de volgende tabel samengevat voor een éénpersoonshuishouden in een woning van € 250.000 en voor een meerpersoonshuishouden in een woning van € 400.000. Scherpenzeel kent voor de afvalstoffenheffing het zogenaamde DIFTAR-systeem. Scherpenzeel hanteert het uitgangspunt dat een huishouden gemiddeld zeven keer per jaar de container voor lediging aanbiedt. Wij hebben dit uitgangspunt getoetst op basis van CBS-gegevens en berekeningen van Rijkswaterstaat. Het uitgangspunt van Scherpenzeel is in overeenstemming hiermee en volgen we in deze rapportage. We gaan uit van een 140-liter container voor éénpersoonshuishoudens en van een 240-liter container voor meerpersoonshuishoudens.

Tabel 6. Lokale lasten voor inwoners in 2021

2021	OZB	Rioolheffing	Afvalstoffen	Totaal
Barneveld				
1-persoonshuishouden, woningwaarde € 250.000	€ 262	€ 186	€ 197	€ 645
Meerpersoonshuishouden, woningwaarde € 400.000	€ 420	€ 186	€ 328	€ 934
Scherpenzeel				
1-persoonshuishouden, woningwaarde € 250.000	€ 286	€ 257	€ 221	€ 764
Meerpersoonshuishouden, woningwaarde € 400.000	€ 458	€ 257	€ 237	€ 952
Verschil Scherpenzeel-Barneveld				
1-persoonshuishouden, woningwaarde € 250.000	€ 24	€ 70	€ 24	€ 118
Meerpersoonshuishouden, woningwaarde € 400.000	€ 39	€ 70	-€ 91	€ 18

Het totaalbeeld is dat Scherpenzeel hogere lokale lasten voor inwoners kent. Voor een voorbeeldhuishouden met een woning van € 250.000 is het verschil ten opzichte van Barneveld € 118 per jaar, ofwel 18%. Voor een huishouden met een woning van € 400.000 is het verschil € 18 per jaar, ofwel 2%.

Ontwikkeling tot 2024

Voor deze analyse is ook een inschatting gemaakt van de lastenontwikkeling tot 2024 van beide gemeenten. Hoe deze zich daadwerkelijk in de toekomst gaat voordoen is uiteraard sterk afhankelijk van bestuurlijke besluitvorming, bijvoorbeeld hoe Barneveld de geraamde tekorten in 2022-2024 gaat wegwerken. Voor de analyse is voor Barneveld uitgegaan van een jaarlijkse trendmatige stijging van 1,25% van de OZB (staand beleid), een jaarlijkse trendmatige stijging van de afvalstoffenheffing van 1,5% (staand beleid) en een jaarlijkse stijging van 4% van de rioolheffing (1,5 % trendmatig, 2,5% klimaatadaptatie).

Voor Scherpenzeel is het uitgangspunt geweest de vastgestelde stijging van de OZB met jaarlijks 6% tot 2024 en een trendmatige verhoging van afvalstoffenheffing en rioolheffing met 1,7 % (gelijk aan 2021).

Dit levert het volgende totaalbeeld op voor beide gemeenten.

Tabel 7. Verwachte lastenontwikkeling voor 1-persoonshuiden, woningwaarde € 250.000, 2021-2024

1-persoonshuishouden, woningwaarde € 250.000	2021	2022	2023	2024
Barneveld	€ 645	€ 659	€ 673	€ 688
Scherpenzeel	€ 764	€ 785	€ 816	€ 843
Verschil Scherpenzeel-Barneveld	€ 118	€ 126	€ 142	€ 156

Tabel 8. Verwachte lastenontwikkeling voor meerpersoonshuishouden, woningwaarde € 400.000, 2021-2024

Meerpersoonshuishouden, woningwaarde € 400.000	2021	2022	2023	2024
Barneveld	€ 934	€ 952	€ 970	€ 988
Scherpenzeel	€ 952	€ 984	€ 1.026	€ 1.066
Verschil Scherpenzeel-Barneveld	€ 18	€ 32	€ 56	€ 77

In de hiervoor vermelde cijfers worden de langetermijneffecten van de besluiten tot verhoging van de OZB door de gemeenteraad van Scherpenzeel zichtbaar. De lasten in Scherpenzeel stijgen de komende jaren door, daar waar deze in Barneveld een meer gematigde ontwikkeling kennen. Het verschil voor een 1-persoonshuishouden neemt in 2024 toe tot € 156 ofwel 23%. Voor een meerpersoonshuishouden groeit het verschil tot € 77 ofwel 8%.

5. Financiële effecten herindeling

5.1 Gevolgen algemene uitkering gemeentefonds

In deze paragraaf zijn de effecten van een herindeling op de algemene uitkering omschreven. Voor een nieuwe gemeente wordt een nieuwe berekening gemaakt, waarbij een aantal indicatoren kan veranderen. Hierdoor kunnen voor- en nadelen ontstaan. Dit bepaalt mede de financiële ruimte die een nieuwe gemeente heeft.

Een herindeling heeft gevolgen voor de structurele en de incidentele uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van een eerste doorrekening van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties worden deze effecten gepresenteerd. Let op, in deze effecten zijn de wijzigingen met betrekking tot de herijking van het gemeentefonds nog niet meegenomen! Deze effecten kunnen leiden tot lagere inkomsten voor de huidige gemeenten en voor de nieuwe gemeente. Op 7 december 2020 heeft de minister van BZK de Tweede Kamer laten weten dat het nieuwe kabinet over de herverdeling besluit en dat de ingangsdatum opgeschoven is naar 1 januari 2023.

In de volgende tabel is het structurele effect op de algemene uitkering (AU) weergegeven. In de tabel is de huidige algemene uitkering voor beide gemeenten gepresenteerd, evenals een optelling. De algemene uitkering daalt in geval van een herindeling structureel met € 338.348 (0,36%) ten opzichte van de huidige algemene uitkering van de beide gemeenten tezamen, gebaseerd op het nieuwe inwonersaantal.

Tabel 9. Gevolgen algemene uitkering gemeentefonds

Gemeente	Huidige AU	AU per inwoner
Gemeente Barneveld	€ 82.877.742	€ 1.430
Gemeente Scherpenzeel	€ 12.028.320	€ 1.218
Totaal gemeente Barneveld + gemeente Scherpenzeel	€ 94.906.062	€ 1.399
Herindeling Barneveld-Scherpenzeel	€ 94.567.714	€ 1.394
Verschil	-/- € 338.348	-/- 0,357%

Bron: opgave inschatting financiële effecten herindeling ministerie BZK (2020).

5.2 Te ontvangen frictiekosten via algemene uitkering gemeentefonds

In geval van een herindeling ontvangen de herindelende gemeente een incidentele (dus eenmalige) bijdrage vanuit het Rijk voor frictiekosten. In totaal gaat het voor de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel om een bedrag van € 5,6 miljoen. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- In het jaar voorafgaand aan de herindeling ontvangen de gezamenlijke fusiepartners een vijfde deel van de frictiebijdrage. Deze bedraagt ongeveer € 1,1 miljoen, en wordt gelijkelijk onder de partners verdeeld, ongeacht de schaalgrootte (dus ieder ongeveer € 0,55 miljoen).
- Vanaf het jaar van herindeling wordt door de nieuw gevormde gemeente nog een bijdrage van in totaal ongeveer € 4,5 miljoen ontvangen. Deze bijdrage wordt over vier jaren verdeeld volgens het schema 40%, 20%, 20% en 20% vanaf het jaar van herindeling.

De tijdelijke verdeelmaatstaf herindeling is bedoeld ter dekking van eenmalige kosten die direct verband houden met de herindeling. Denk hierbij aan het in elkaar schuiven van de ambtelijke diensten, huisvesting, automatisering, harmoniseren van verordeningen en dergelijke. Deze bijdrage kan benut worden voor de directe herindelingskosten, een eventueel overschot kan voor andere doeleinden worden ingezet.

5.3 Structurele effecten bestuurskosten

Bij een bestuurlijke fusie dalen de structurele kosten van de bestuurlijke organisatie. Hoewel de functionarissen wat duurder zijn (deze kosten hangen samen met de gemeentegrootte), worden het er ook minder in vergelijking met de huidige situatie. Zo zijn er in de huidige situatie twee (tijdelijke) burgemeesters, twee griffiers en twee gemeentesecretarissen, terwijl bij een herindeling nog maar één van de genoemde functionarissen nodig zal zijn. Ook zal het aantal wethouders en raadsleden in geval van een herindeling lager liggen dan de optelling van de huidige aantallen van beide gemeenten. Het structurele effect op de bestuurskosten is in deze fase niet exact te becijferen maar ligt waarschijnlijk op een besparing van tussen € 250.000 en € 400.000. Het definitieve financiële effect is afhankelijk van de uiteindelijke keuzes bij een eventuele herindeling (bijvoorbeeld het aantal wethouders).

5.4 Effecten op de begrotingsomvang van een nieuwe gemeente

Op basis van de door de beide gemeenten vastgestelde begrotingen voor 2021 en de meerjarenraming 2022-2024 is een inschatting gemaakt van de financiële omvang na mogelijke herindeling. Het definitieve beeld is uiteraard afhankelijk van keuzes die bij een herindeling gemaakt worden, bijvoorbeeld het aantal wethouders en directieleden. Ook mogelijke besparingen spelen dan een rol, zoals het optimaliseren van huisvesting of het efficiënter inrichten van de organisatie. In de volgende tabel zijn deze effecten niet meegenomen en ook de effecten van de algemene uitkering zijn niet meegenomen.

Tabel 10. Omvang begroting na herindeling, lasten na bestemming (x 1.000)

	2021	2022	2023	2024
Scherpenzeel	€ 28.643	€ 23.071	€ 23.547	€ 23.706
Barneveld	€ 147.846	€ 144.383	€ 144.197	€ 144.169
Totale lasten (herindeling)	€ 176.489	€ 167.454	€ 167.744	€ 167.875

5.5 Reservepositie na herindeling

Op basis van de vastgestelde begrotingen 2021 is een indicatieve berekening gemaakt van de reservepositie na herindeling. Voor Barneveld zijn de gecorrigeerde cijfers gebruikt. De ontwikkeling van het aantal inwoners is gebaseerd op de bevolkingsprognose van het CBS en het Planbureau voor de Leefomgeving van september 2019. Hierin wordt in de periode 2018-2035 voor Barneveld een groei van het aantal inwoners met 13,3% verwacht en voor Scherpenzeel met 11,6%. Gemiddeld per jaar is dat respectievelijk 0,74% en 0,65%.

Tabel 11. Reservepositie begroting bij herindeling

Reserves totaal	2021 B	2022 B	2023 B	2024 B
Reserves Barneveld	€ 84.907.000	€ 83.282.000	€ 83.157.000	€ 83.032.000
Reserves Scherpenzeel	€ 18.937.458	€ 19.004.287	€ 20.006.816	€ 21.021.284
Totaal (herindeling)	€ 103.844.458	€ 102.286.287	€ 103.163.816	€ 104.053.284
Inwoners Barneveld (per 1-1-2020)	59.519	59.960	60.403	60.850
Inwoners Scherpenzeel (per 1-1-2020)	9.944	10.009	10.074	10.139
Totaal inwoners (herindeling)	69.463	69.969	70.477	70.989
Reserves per inwoner	€ 1.495	€ 1.462	€ 1.464	€ 1.466

Na herindeling zal de reservepositie van de heringedeelde gemeente op circa € 1.464 per inwoner komen te liggen. Daarmee ligt het iets onder het huidige gemiddelde van Nederlandse gemeenten (€ 1.650 per inwoner) en daarmee ontstaat een gezonde vermogenspositie.

5.6 Lastenontwikkeling bij herindeling

Op basis van de verwachte lastenontwikkeling van beide gemeenten (zie hoofdstuk 3) is ook een inschatting gemaakt van de lastenontwikkeling in geval van herindeling. Hierbij is geen rekening gehouden met mogelijke maatregelen die Barneveld moet treffen om het tekort in 2022-2024 weg te werken of mogelijk efficiencywinst die als gevolg van een herindeling gerealiseerd zou kunnen worden. Het gepresenteerde beeld gaat uit van ongewijzigd beleid. De lastenontwikkeling bij herindeling is voor wat betreft de OZB-woningen gebaseerd op een gewogen berekening van de geschatte opbrengst, de totale waarde van woningen en de tariefontwikkeling. De ontwikkeling van de riool- en afvalstoffenheffing is gebaseerd op een gewogen tarief op basis van het aantal éénpersoons- en meerpersoonshuishoudens per gemeente en de verwachte tariefontwikkeling (zie ook hoofdstuk 3).

Tabel 12. Verwachte lastendruk bij herindeling voor een éénpersoonshuishouden

1-persoonshuishouden, woningwaarde € 250.000	2021	2022	2023	2024
Barneveld	€ 645	€ 659	€ 673	€ 688
Scherpenzeel	€ 764	€ 785	€ 816	€ 843
Geschatte lastendruk herindeling	€ 663	€ 679	€ 694	€ 711

Tabel 13. Verwachte lastendruk bij herindeling voor een meerpersoonshuishouden

Meerpersoonshuishouden, woningwaarde € 400.000	2021	2022	2023	2024
Barneveld	€ 934	€ 952	€ 970	€ 988
Scherpenzeel	€ 952	€ 984	€ 1.026	€ 1.066
Geschatte lastendruk herindeling	€ 936	€ 957	€ 977	€ 999

Op basis van de berekening blijkt dat voor éénpersoonshuishoudens in Scherpenzeel de lasten zullen dalen met € 101 (-/- 13%) in 2021 oplopend tot € 132 (-/- 16%) in 2024. Voor een meerpersoonshuishouden is dit € 16 (-/- 2%) en € 67 (-/- 6%).

Voor een éénpersoonshuishouden in Barnveld zullen de lasten naar verwachting stijgen met € 18 (3%) in 2021 oplopend tot € 23 (3%) in 2024. Voor meerpersoonshuishoudens in Barneveld is dit respectievelijk € 2 (0%) en € 11 (1%).

Bijlage 1. Analyse financiële positie Barneveld

Kerngegevens Barneveld

Tabel 14. Kerngegevens Barneveld

Kerngegeven	Waarde	Bron
Aantal inwoners per 1 januari 2020	59.082	CBS
Aantal woningen per oktober 2020	23.076	Barneveld in cijfers
Aantal bedrijfsvestigingen	6.740	Allecijfers.nl
Gemiddeld inkomen per inwoner per 1 januari 2020	€ 23.700	Allecijfers.nl
Aantal kernen	7	Minbzk.nl
Oppervlakte	17.666 ha (waarvan 76 ha water)	Allecijfers.nl
Buurgemeenten	Nijkerk Amersfoort Leusden Scherpenzeel Ede Apeldoorn Ermelo	
Provincie	Gelderland	
Gemeenschappelijke regelingen	Omgevingsdienst De Vallei (Ede) Regio De Vallei (Ede) Regio FoodValley (Ede) Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM), Arnhem	Programmabegroting 2021
Omvang begroting 2021, lasten na bestemming	€ 147,8 miljoen	Programmabegroting 2021

Begroting en jaarrekening

Voor een goed beeld van de financiële positie van de gemeente Barneveld is inzicht in de begroting en jaarrekening nodig. We kijken hierbij naar de afgelopen jaren, het huidige begrotingsjaar en de recent vastgestelde begroting en meerjarenraming. Een belangrijke vraag hierbij is het evenwicht in de begroting, de mate waarin structurele lasten ook door structurele inkomsten worden gedekt en het verwerken van ontwikkeling in bijvoorbeeld het gemeentefonds. Een solide begroting vormt de basis voor bestuurlijke slagkracht.

In de volgende paragraaf wordt de exploitatiebegroting van de gemeente Barneveld geanalyseerd. Hierbij wordt de exploitatiebegroting op verschillende manieren geanalyseerd: terugkijken (realisatiecijfers over 2018 en 2019), de huidige begroting (2020) en vooruitkijken (meerjarenbegroting 2021-2024).

Terugkijken: realisatiecijfers over 2018 en 2019

In de volgende tabel zijn voor de jaren 2018 en 2019 de (gewijzigde) begroting en jaarrekening gepresenteerd. Uit de tabel blijken aanzienlijke verschillen tussen de bijgestelde begroting en jaarrekening 2018. Zo waren de totale lasten van de programma's, inclusief overhead, ongeveer € 6,1 miljoen hoger bij de jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting. Aan de batenkant is het verschil nog groter. De totale baten van de programma's, exclusief financiering en algemene dekkingsmiddelen waren € 28,8 miljoen hoger bij de jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting. Dit kan voor het grootste deel verklaard worden als gevolg van behaalde resultaten binnen de grondexploitaties. Zo waren de baten binnen programma 2. 'Bedrijvigheid en bereikbaarheid met betrekking tot de grondexploitaties bedrijventerreinen' ongeveer € 9,6 miljoen hoger dan in de (gewijzigde) begroting. De baten binnen programma 3. 'Woon-en leefomgeving' waren ongeveer € 6,4 hoger vanwege (tussentijdse) winstneming op de grondexploitaties woningen en de vrijval van een verliesvoorziening.

Tabel 15. Exploitatie (begroting en jaarrekening) gemeente Barneveld 2018 en 2019 (x € 1.000)

Programma's	BG18	BG18	JR18	JR18	BG19	BG19	JR19	JR19
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Participatie en ondersteuning	€ 52.688	€ 11.119	€ 53.016	€ 11.207	€ 57.464	€ 10.300	€ 57.966	€ 11.192
2. Bedrijvigheid en bereikbaarheid	€ 3.194	€ 1.236	€ 5.615	€ 21.471	€ 8.266	€ 8.375	€ 7.616	€ 11.964
3. Woon- en leefomgeving	€ 52.290	€ 20.160	€ 53.878	€ 28.081	€ 52.699	€ 19.317	€ 53.558	€ 24.037
4. Bestuur en interne dienstverlening	€ 6.667	€ 5.008	€ 8.261	€ 5.170	€ 6.072	€ 3.267	€ 7.407	€ 3.482
Overhead	€ 17.265	€ 707	€ 17.498	€ 1.051	€ 17.234	€ 712	€ 17.290	€ 992
Totaal programma's	€ 132.104	€ 38.230	€ 138.268	€ 66.980	€ 141.735	€ 41.971	€ 143.837	€ 51.667
Financiering en alg. dekking	*-€ 2.458*	*€ 88.719*	*-€ 2.288*	*€ 89.272*	*-€ 2.911*	*€ 93.252*	*-€ 2.741*	*€ 93.229*
Totaal voor bestemming	€ 129.646	€ 126.949	€ 135.980	€ 156.252	€ 138.824	€ 135.223	€ 141.096	€ 144.896
Saldo voor bestemming		-€ 2.697		€ 20.272		-€ 3.601		€ 3.800
Mutaties reserves	€ 2.946	€ 7.162	€ 12.951	€ 8.254	€ 13.036	€ 11.118	€ 28.613	€ 26.694
Totaal na bestemming	€ 132.592	€ 134.111	€ 148.931	€ 164.506	€ 151.860	€ 146.341	€ 169.709	€ 171.590
Saldo na bestemming		€ 1.519		€ 15.575		-€ 5.519		€ 1.881

Aan de lastenkant hebben de resultaten binnen de grondexploitaties (bedrijventerreinen en woningen) gezorgd voor een aanvullende fiscale last binnen programma 4. 'Bestuur en interne dienstverlening voor de vennootschapsbelasting (VPB)' van ongeveer € 1,5 miljoen. Aanvullende lasten voor grondexploitaties bedrijventerreinen, waaronder een storting van € 0,5 miljoen in een verliesvoorziening, zorgen voor ongeveer € 2,4 miljoen hogere lasten binnen programma 2. 'Bedrijvigheid en bereikbaarheid'. Binnen programma 3. 'Woon- en leefomgeving' zijn de lasten ongeveer € 1,6 miljoen hoger dan in de (gewijzigde) begroting, als gevolg van hogere lasten binnen de grondexploitaties woningen.

De overige verschillen kunnen voor een groot deel door de mutaties van reserves worden verklaard. In de (gewijzigde) begroting werd nog uitgegaan van een netto onttrekking van € 4,2 miljoen, terwijl bij de jaarrekening een netto toevoeging aan de reserves is gerealiseerd van € 4,7 miljoen.

In de jaarrekening 2019 zijn de verschillen tussen de begroting en realisatie minder groot dan in de jaarrekening 2018. Zo waren de totale lasten van de programma's, inclusief overhead, ongeveer € 2,1 miljoen hoger bij de jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting. De totale baten van de programma's, exclusief financiering en algemene dekkingsmiddelen, waren € 9,6 miljoen hoger bij de jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting.

Dit kan voor een groot deel verklaard worden door hogere baten binnen programma 2. 'Bedrijvigheid en bereikbaarheid' (€ 3,6 miljoen) en programma 3. 'Woon- en leefomgeving' (€ 4,7) als gevolg van hogere resultaten binnen de grondexploitaties bedrijventerreinen en woningen.

Aan de lastenkant hebben de resultaten binnen de grondexploitaties (bedrijventerreinen en woningen) gezorgd voor een aanvullende fiscale last binnen programma 4. 'Bestuur en interne dienstverlening voor de vennootschapsbelasting (VPB)' van ongeveer € 1,5 miljoen. De lasten binnen programma 2. 'Bedrijvigheid en bereikbaarheid' zijn ongeveer € 0,3 miljoen lager dan begroot, als gevolg van lagere kapitaalslasten (rente en afschrijvingen) met betrekking tot verschillende infrastructurele werken.

Voor de mutaties reserves geldt dat deze in absolute zin aanzienlijk hoger liggen dan in de (gewijzigde) begroting, voornamelijk veroorzaakt door de hogere resultaten binnen de grondexploitaties (bedrijventerreinen en woningen). Het saldo van de mutaties reserves, het verschil tussen de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves, is in de jaarrekening echter precies gelijk aan het saldo in de (gewijzigde) begroting.

Tabel 16. Structureel saldo 2018-2019 (x € 1.000)

	JR18	JR18	JR19	JR19
Bedragen (x € 1.000)	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Totaal na bestemming	€ 148.931	€ 164.506	€ 169.709	€ 171.590
Incidenteel	€ 2.094	€ 16.149	€ 0	€ 7.527
Totaal structureel na bestemming	€ 146.837	€ 148.357	€ 169.709	€ 164.063
Structureel saldo na bestemming		€ 1.520		-/- € 5.646

Op basis van de opgave van de provincie Gelderland is ook het structurele saldo bepaald. Hierin zijn zowel de baten en lasten die Barneveld als incidenteel heeft aangemerkt als de baten en lasten die door provincie als incidenteel zijn aangemerkt meegenomen. De gewijzigde begroting 2018 en jaarrekening 2018 hadden een structureel positief saldo; de gewijzigde begroting 2019 en de jaarrekening 2019 hadden een structureel negatief saldo.

Huidige programmabegroting (2020)

In de volgende tabel zijn de lasten en baten per programma uit de programmabegroting 2020 gepresenteerd.

Tabel 17. Programmabegroting 2020 gemeente Barneveld (x € 1.000)

Programma's	Begroting 2020	Begroting 2020
	Lasten	Baten
1. Participatie en ondersteuning	€ 61.374	€ 12.040
2. Bedrijvigheid en bereikbaarheid	€ 5.177	€ 1.027
3. Woon- en leefomgeving	€ 53.991	€ 18.782
4. Bestuur en interne dienstverlening	€ 5.187	€ 2.255

Programma's	Begroting 2020	Begroting 2020
Overhead	€ 18.591	€ 633
Totaal programma's	€ 144.320	€ 34.737
Financiering en algemene dekkingsmiddelen	*-€ 3.039*	*€ 100.620*
Totaal voor bestemming	*€ 141.281*	€ 135.357
Saldo voor bestemming		-€ 5.662
Mutaties reserves	€ 375	€ 6.045
Totaal na bestemming	€ 141.656	€ 141.402
Saldo na bestemming		-/- € 254

In de programmabegroting 2020 wordt een resultaat, voor bestemming, van ongeveer € 5,7 miljoen negatief geraamd. Na mutaties reserves komt het begrotingstekort uit op € 254.000. Onderstaand wordt een analyse van de grootste verschillen ten opzichte van de begroting 2019 gemaakt. Verschillen aan de lastenkant ten opzichte van de begroting 2019 liggen voornamelijk in het sociaal domein, onderdeel van programma 1. 'Participatie en ondersteuning'. Zo liggen de begrote lasten voor Wmo € 1,3 miljoen hoger dan een jaar eerder. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door hogere lasten voor Wmo-vangnetvoorzieningen (€ 1,0) en hogere lasten voor huishoudelijke hulp (€ 0,3 miljoen). Ook de begrote lasten voor het participatiebudget liggen € 0,5 miljoen hoger, als gevolg van instroom binnen het uitkeringenbestand en hogere loonkosten. Daarnaast stijgen de begrote lasten voor de jeugdhulp als gevolg van een stijging binnen het perceel ambulant (€ 0,7 miljoen), het perceel verblijf (€ 0,4 miljoen) en een hogere indexatie voor loon- en prijscompensatie (€ 0,2 miljoen).

Aan de batenkant worden hogere inkomsten van ongeveer € 1,5 miljoen vanuit de algemene uitkering begroot. Ook zorgt de precariobelasting voor een stijging van de baten van ongeveer € 1,6 miljoen. Dit bedrag werd tot 2019 in een aparte reserve precariobelasting gestort. Als gevolg van wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen deze baten tot en met 2022 aan de exploitatie worden toegevoegd. Na deze periode is het niet meer toegestaan om precario belasting te heffen en komen ongeveer € 3,1 miljoen aan jaarlijkse baten binnen de exploitatie te vervallen.

Tabel 18. Structureel saldo 2020 (x 1.000)

Programma's	Begroting 2020	Begroting 2020
	Lasten	Baten
Totaal na bestemming	€ 141.656	€ 141.402
Incidenteel	€ 5.728	€ 5.500
Structureel	€ 135.928	€ 135.902
Saldo na bestemming		-/- € 26

Voor de programmabegroting 2020 van Barneveld geldt dat deze een structureel negatief saldo kent. Daarmee zijn de structurele lasten niet volledig gedekt door structurele baten. Het structurele saldo is echter relatief beperkt.

Meerjarenbegroting 2021-2024

Tabel 19. Meerjarenbegroting gemeente Barneveld 2021-2024 (x € 1.000)

Programma's	BG21	BG21	BG22	BG22	BG23	BG23	BG24	BG24
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1. Participatie en ondersteuning	€ 62.060	€ 10.982	€ 61.460	€ 10.982	€ 61.310	€ 10.982	€ 61.360	€ 10.982
2. Bedrijvigheid en bereikbaarheid	€ 5.219	€ 912	€ 5.852	€ 912	€ 5.884	€ 912	€ 5.884	€ 912
3. Woon- en leefomgeving	€ 56.936	€ 20.830	€ 52.265	€ 20.830	€ 51.055	€ 20.830	€ 51.162	€ 20.830
4. Bestuur en interne dienstverlening	€ 5.425	€ 2.749	€ 6.559	€ 2.749	€ 7.726	€ 2.749	€ 7.533	€ 2.749
Overhead	€ 21.393	€ 1.979	€ 21.321	€ 1.979	€ 21.296	€ 1.979	€ 21.304	€ 1.979
Totaal programma's	€ 151.033	€ 37.452	€ 147.457	€ 37.452	€ 147.271	€ 37.452	€ 147.243	€ 37.452
Financiering en alg. dekking	*-€ 3.562*	*€ 103.079*	*-€ 3.449*	*€ 103.448*	*-€ 3.449*	*€ 104.008*	*-€ 3.449*	*€ 104.598*
Totaal voor bestemming	€ 147.471	€ 140.531	€ 144.008	€ 140.900	€ 143.822	€ 141.460	€ 143.794	€ 142.050
Saldo voor bestemming		-€ 6.940		-€ 3.108		-€ 2.362		-€ 1.744
Mutaties reserves	€ 375	€ 7.380	€ 375	€ 2.000	€ 375	€ 500	€ 375	€ 500
Totaal na bestemming	€ 147.846	€ 147.911	€ 144.383	€ 142.900	€ 144.197	€ 141.960	€ 144.169	€ 142.550
Saldo na bestemming		€ 65		-€ 1.483		-€ 2.237		-€ 1.619

Alleen voor de jaarschijf 2021 is een sluitende begroting voorzien, met een bescheiden resultaat na bestemming van € 65.000. Voor de jaarschijven 2022-2024 wordt zowel voor als na resultaatbestemming een negatief resultaat begroot.

Ten opzichte van het saldo in de begroting 2020, waarin nog voor 2021 nog werd uitgegaan van een positief begrotingssaldo van € 1,5 miljoen, zorgen verschillende financiële bijstellingen voor een negatief beeld. De grootste financiële tegenvallers zijn te vinden binnen het sociaal domein (onder andere Jeugdhulp en Wmo) voor een bedrag van ongeveer € 1,4 miljoen. Ook valt de bijdrage vanuit de algemene uitkering van het gemeentefonds ongeveer € 0,5 miljoen lager uit in 2021. Daarnaast is de bijdrage aan de Omgevingsdienst De Vallei (OddV) € 0,5 miljoen hoger dan in eerste instantie begroot.

Om de programmabegroting sluitend te krijgen is in 2021 is een maatregelenpakket van ongeveer € 1,5 miljoen opgenomen om de begroting sluitend te krijgen. Hierbij worden verschillende maatregelen doorgevoerd. De belangrijkste zijn het verlagen van de structurele toevoeging aan het onderhoud wegen, door incidenteel een inhaalslag te maken (voordeel € 0,3 miljoen). Daarnaast worden de leges voor bestemmingsplannen en WABO-vergunningen kostendekkend gemaakt (€ 0,45 miljoen) en moet de slimmere inzet van externe inhuur nog eens leiden tot een besparing van € 0,125 miljoen.

In het meerjarenperspectief wordt voor verschillende beleidstoevoegingen in totaal € 2,2 miljoen geraamd. Daarnaast wordt in de begroting 2022 een bedrag van € 1,2 miljoen (structureel) geraamd voor organisatie ontwikkeling. Deze post was tot en met de begroting 2021 incidenteel opgevangen. In het meerjarenperspectief wordt tevens uitgegaan van een groei van de algemene uitkering van het gemeentefonds van € 0,4 miljoen in 2022, en € 0,6 miljoen in 2023 en 2024.

In het meerjarenperspectief is tevens een stelpost opgenomen voor de tijdelijke extra middelen jeugdhulp. Voor de jaarschijven 2021 en 2022 zijn deze reeds toegezegd door het Rijk. Voor de jaarschijven 2023 en 2024 is afgesproken met de provinciaal toezichthouders, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de VNG, dat door middel van de stelpost alvast geanticipeerd mag worden op een bijdrage vanuit het rijk die in lijn ligt met de bijdrage voor 2021 en 2022. Daarnaast verwacht Barneveld nog eens structureel € 0,3 miljoen extra inkomsten te genereren door de tariefsontwikkeling van belastingen en het verhogen van de kostendekkendheid van de grafrechten. Ook zorgt de doorwerking van het maatregelenpakket uit 2021 voor een (structurele) besparing van € 0,2 miljoen. Daarnaast vallen de structurele inkomsten uit de precariobelasting (€ 1,55 miljoen) met ingang van de begroting 2023 (structureel) weg uit de begroting.

Hiermee komt het saldo na bestemming in 2022 uit op € 1,5 miljoen negatief. Voor 2023 wordt zelfs een negatief resultaat na bestemming begroot van € 2,2 miljoen, terwijl het tekort in 2024 € 1,6 miljoen bedraagt.

Tabel 20. Structureel saldo meerjarenbegroting Barneveld 2021-2024 (x € 1.000)

Programma's	BG21	BG21	BG22	BG22	BG23	BG23	BG24	BG24
Bedragen (x € 1.000)	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Totaal na bestemming	€ 147.846	€ 147.911	€ 144.383	€ 142.900	€ 144.197	€ 141.960	€ 144.169	€ 142.550
Incidenteel	€ 5.530	€ 5.530	€ 3.649	€ 3.649	€ 1.826	€ 1.826	€ 1.680	€ 1.680
Totaal structureel na bestemming	€ 142.316	€ 142381	€ 140.734	€ 139.251	€ 142.371	€ 140.134	€ 142.489	€ 140.870
Structureel saldo na bestemming		€ 65		-€ 1.483		-€ 2.237		-€ 1.619

Bij vaststelling van de begroting 2021 heeft de gemeenteraad van Barneveld twee amendementen aangenomen en negen moties. Deze amendementen en moties hebben geen of een zeer beperkt financieel effect. Om die reden is niet gecorrigeerd ten opzichte van de primitieve begroting. De programmabegroting van Barneveld is in 2021 structureel in evenwicht. Voor de meerjarenraming 2022-2024 geldt dat deze alle jaren structureel niet in evenwicht is. Alle drie de jaren kennen een aanzienlijk structureel tekort. De gemeenteraad van Barneveld heeft het college van B&W de opdracht gegeven bij de kadernota 2022 met maatregelen te komen die moeten leiden tot een begroting die reëel en structureel in evenwicht is.

Analyse ambtelijke capaciteit

Voor het goed kunnen uitvoeren van de gemeentelijke taken, is een adequaat toegeruste organisatie van belang. Een gemeente die niet over voldoende formatie beschikt, kan zijn taken niet goed uitvoeren. Anderzijds is een te hoge formatie een indicator dat een organisatie onvoldoende efficiënt functioneert. Voor een beeld van de beide gemeenten en van mogelijke risico's bij samenwerking of herindeling is inzicht in de formatie cruciaal. Hierbij is het ook van belang hoe de formatie betaald wordt: is er voldoende structurele dekking om alle personeelslasten nu én in de toekomst te kunnen blijven betalen? Deze samenhang is terug te vinden in de paragraaf over begroting en jaarrekening.

In 2018 heeft de gemeente Barneveld meegedaan aan de benchmark formatie en kosten van Berenschot. In deze benchmark zijn de apparaatslasten van de gemeente Barneveld afgezet tegen een groep gemeenten met vergelijkbare kenmerken zoals inwoneraantal, sociale structuur, centrumfunctie en mate van uitbesteding. Hierbij is 2018 als peiljaar voor de begroting en formatie gehanteerd. In de benchmark staan de apparaatslasten centraal. Hierbij worden de volgende kosten(componenten) meegenomen:

- Loonkosten
- Inhuurkosten (voor zover apart begroot)
- Materiële kosten

- Kosten van taken belegd bij derden (bijvoorbeeld GGD, RUD of veiligheidsregio)
- Correctie voor opbrengsten aan taken voor derden (bijvoorbeeld andere gemeenten)

Door deze verschillende kostencomponenten mee te nemen wordt inzichtelijk welke kosten met de uitvoering van gemeentelijke taken gemoeid gaan. Tevens wordt gecorrigeerd voor verschillen in mate van uitbesteding. Hierdoor is het mogelijk om goed te vergelijken met andere gemeenten. In de benchmark wordt onderscheid gemaakt tussen het primair proces (24 inhoudelijke clusters) en overhead (elf categorieën). Hiernavolgend worden de belangrijkste bevindingen uit het benchmarkonderzoek uit 2018 uiteengezet:

- De totale apparaatslasten (primair proces en overhead) per inwoner liggen op € 976 en zijn hiermee ongeveer gelijk aan het gemiddelde van de referentiegroep € 984 (-1%). Dit verschil is vanuit benchmark perspectief erg klein.
- De kosten per inwoner voor het primair proces liggen ongeveer 1% hoger dan gemiddeld in de referentiegroep. omgerekend gaat het om een bedrag van ongeveer € 0,5 miljoen.
- De formatie per inwoner die wordt ingezet voor het primair proces ligt ongeveer 3% hoger dan gemiddeld. Omgerekend gaat het om ongeveer 8,1 fte meer. Hier staat tegenover dat de mate van uitbesteding van Barneveld (31%) lager is dan gemiddeld (34%). Ten opzichte van vergelijkbare gemeenten doet Barneveld meer taken zelf.
- De overheadkosten, afgezet tegen het totaal aantal fte van de organisatie, liggen ongeveer 5% lager dan gemiddeld in de referentiegroep van de benchmark. Omgerekend gaat het om een bedrag van ongeveer € 0,6 miljoen lagere kosten.
- De overheadformatie, afgezet tegen het totaal aantal fte van de organisatie, ligt ongeveer 10% lager dan gemiddeld in de referentiegroep. Omgerekend gaat het om ongeveer 11,7 fte minder formatie.

Hierbij moet opgemerkt worden dat bovenstaande uitkomsten van de benchmark betrekking hebben op een momentopname, namelijk de begroting 2018. Wanneer naar de formatie van de gemeente Barneveld wordt gekeken, valt op dat deze aanzienlijk is gestegen. Waar de formatie ten tijde van de benchmark (peildatum 1 januari 2018) nog 393,47 fte bedroeg, is de huidige formatie (peildatum oktober 2020) gestegen naar 444,78 fte. Het verschil in formatie ten opzichte van de benchmark wordt door de gemeente Barneveld verklaard door uitzettingen bij de Kadernota 2018-2021 (+8,5 fte), Vlootschouw 2018-2020 (+23 fte) en het besluit om Beheer Openbare Ruimte (BOR) deels in te besteden (+10 fte). Het overige verschil wordt verklaard door diverse kleinere formatiewijzigingen.

In de programmabegroting 2021 is opgenomen dat vanaf 2022 structureel een bedrag van € 1,2 miljoen is opgenomen voor de organisatieontwikkeling. Tot 2022 is het budget voor organisatieontwikkeling incidenteel in de begroting verwerkt. Voor een definitief oordeel over de omvang van de organisatie van de gemeente Barneveld in verhouding de taken is een actualisatie van de benchmark nodig. De uitkomsten van de benchmark 2018 gaven een op totaalniveau een gemiddeld beeld. De uitbreidingen die vanaf 2018 hebben plaats gevonden zijn deels kostenneutraal (inbesteden BOR) en deels kostenverhogend (uitzettingen Kadernota 2018, Vlootschouw) en niet gekoppeld aan taakuitbreiding. In verhouding zijn dit behoorlijke uitbreidingen. Dit is een sterke indicatie dat de huidige formatie boven het landelijk gemiddelde zit.

Onderhoud kapitaalgoederen

Meerjarenonderhoud, van bijvoorbeeld gebouwen of infrastructuur, is een belangrijk aandachtspunt bij het beoordelen van de financiële positie van gemeenten. Het risico is dat een gemeente onvoldoende middelen heeft gereserveerd voor groot onderhoud. De begroting is dan feitelijk te laag en het is dan zeer waarschijnlijk dat de gemeente in de toekomst met grote financiële tegenvallers te maken krijgt. Geanalyseerd is in hoeverre onderhoudsplannen aanwezig zijn, of hiervoor ook voldoende middelen zijn gereserveerd en welke achterstanden in onderhoud aanwezig zijn.

In de begroting 2021 van de gemeente Barneveld wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende soorten kapitaalgoederen:

- Wegen
- Water
- Gebouwen

Voor de categorie wegen zijn de kaders vastgelegd in de beleidsvisie Beheer en Onderhoud wegen gemeente Barneveld 2017-2026. Het gemiddelde kwaliteitsniveau is in de aflopen twee metingen lager (5,3) dan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau Basis (range tussen 5,5-7,4). Op dit moment kent het areaal aan asfaltverhardingen een onderhoudsachterstand. De gemeente verwacht het onderhoud van de wegen incidenteel in te halen en hiermee de structurele kosten te verlagen. Hiervoor wordt in 2021 en 2022 incidenteel € 2,0 miljoen, en in 2023 en 2024 € 1,2 miljoen extra uitgetrokken. Hier staat een lagere structurele storting in de voorziening van € 0,3 miljoen tegenover.

Voor de categorie water zijn de kaders vastgelegd in het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP), het waterplan, grondwaterbeleidsplan en hemelwaterplan. Het GRP 2016-2019 is verlengd voor 2020. In 2021 wordt een nieuw plan voorgelegd aan de gemeenteraad voor de volgende periode. Dekking vindt plaats uit de voorziening riolering.

Voor de categorie gebouwen zijn de uitgangspunten vastgelegd in de rapportage planmatig onderhoud 2020-2039. Het meerjarig onderhoudsplan (MJOP) wordt jaarlijks door het college vastgesteld. Op dit moment heeft Barneveld 85 gebouwen waarop planmatig onderhoud plaatsvindt. Op basis van de huidige onderhoudsplanning is de verwachting dat jaarlijkse dotatie aan de onderhoudsvoorziening de komende elf jaar niet aangepast hoeft te worden. Daarnaast participeert de gemeente als verhuurder van kinderopvang in het onderhoud van scholencomplexen en heeft de gemeente het onderhoud van tijdelijke huisvesting, zoals noodlokalen. Dekking vindt plaats uit de voorziening groot onderhoud gebouwen en de voorziening onderhoud primair onderwijs.

Gemeentelijke belastingen

Bij een financieel gezonde gemeente hoort een acceptabel lastenniveau. Het is aan de gemeenteraad om te bepalen wat acceptabel is en wat niet. De keuzes die de gemeenteraad daarin heeft gemaakt geven wel een beeld van de financiële positie en de lastendruk voor inwoners en bedrijven. De hoogte van de gemeentelijke lasten zijn ook van belang om te kunnen bepalen wat het effect van een herindeling zal zijn. Gaan inwoners en bedrijven meer of minder betalen in een nieuwe gemeente. Als basis is daarvoor inzicht in de huidige belastingpositie van belang. Verder geeft dit ook inzicht in de mate waarin een gemeente nog in staat is financiële tegenvallers op te vangen. Kan een gemeente de OZB nog verhogen om extra middelen te genereren? In beginsel is de gemeente vrij om de OZB op elk gewenst tarief vast te stellen. In de praktijk zit er een politieke bovengrens aan de hoogte van de OZB. In deze paragraaf is ook weergegeven wat een reële inschatting is van de ruimte die de gemeente heeft om de opbrengsten te verhogen in geval van tegenspoed.

De gemeente Barneveld bezet in de Atlas van de Lokale Lasten[2] de 191ste positie (eigenaar-bewoner, meerpersoonshuishouden) waarbij de gemeente op de eerste positie de laagste lokale lasten heeft. Dit betekent dat de lastendruk in de gemeente Barneveld iets hoger ligt dan ongeveer de helft van de gemeenten in Nederland. In de volgende tabel ziet u hoe de tarieven van de gemeente Barneveld zich verhouden ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Daarnaast zijn ook de hoogste en laagste waarden per tarief weergegeven.

[2] COELO, 2020, Atlas van de Lokale Lasten (https://www.coelo.nl/index.php/nieuws/nieuws-2020)

Tabel 21. Tarieven (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) gemeente Barneveld 2020

Tarief	Tarief 2020	Landelijk 2020	Hoogste 2020	Laagste 2020
OZB woningen	0,1036%	0,1218%	0,2529%	0,0356%
OZB niet-woningen (eigenaren)	0,2024%	0,259%	0,9401%	0,066%
OZB niet-woningen (gebruikers)	0,1597%	0,1980%	0,5046%	0,0%
Afvalstoffenheffing meerpersoons (3)	€ 312,50	€ 266,80	€ 428	€ 36
Rioolheffing meerpersoons	€ 179,25	€ 214,06	€ 534	€ 78

Bron: Belasting verordeningen 2020 gemeente Barneveld en Atlas van de Lokale Lasten (Coelo, 2020)

OZB

Bij het opstellen van dit rapport waren de landelijke tarieven voor 2021 nog niet bekend. Vanwege de vergelijkbaarheid zijn de tarieven op basis van 2020 vergeleken. De tarieven van de onroerendezaakbelasting (OZB) van de gemeente Barneveld liggen voor zowel woningen als niet- woningen onder het landelijk gemiddelde. De OZB-inkomsten worden bepaald door de waarde van het onroerend goed te vermenigvuldigen met het tarief. De gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente Barneveld bedroeg in 2020 € 314.000[3] waar de gemiddelde WOZ-waarde in Nederland in 2020 € 270.000 bedroeg[2]. De totale inkomsten die de gemeente Barneveld aan OZB (woningen) verwacht te ontvangen in 2020 bedraagt € 7.019.700 en € 6.292.000 voor OZB niet-woningen.

Bij het vaststellen van de programmabegroting 2021 heeft de gemeenteraad van Barneveld besloten de OZB in 2021 met 1,25% te verhogen voor zowel eigenaren van woningen en eigenaren en gebruikers van niet-woningen. Dit past in het beleid van Barneveld om de belastinginkomsten jaarlijks te verhogen met het inflatiepercentage. De hogere opbrengst leidt voor 2021 tot een tarief van 0,0980% voor eigenaren van woningen, 0,2093% voor eigenaren van niet-woningen en 0,1651% voor gebruikers van niet-woningen. Daarmee blijven de tarieven van de OZB naar verwachting in 2021 onder het landelijk gemiddelde en is ook voor de jaren 2022 tot en met 2024 bij ongewijzigd beleid te verwachten dat de tarieven onder het landelijk gemiddelde blijven.

Ten opzichte van het tarief voor een artikel 12-gemeente, dat 0,1853% van de WOZ-waarde bedraagt, is er sprake van een onbenutte belastingcapaciteit op OZB-woningen en niet-woningen. Wanneer het tarief van de gemeente Barneveld in 2020 af wordt gezet tegen het tarief van een artikel 12-gemeente bestaat er een onbenutte belastingcapaciteit van ongeveer € 7,8 miljoen.

Afvalstoffenheffing

In tegenstelling tot de gemeente Scherpenzeel is Barneveld geen DIFTAR-gemeente, wat betekent dat inwoners van Barneveld geen variabel bedrag hoeven te betalen bovenop het vaste tarief van € 312,50. Het tarief voor afvalstoffenheffing van de gemeente Barneveld ligt aanzienlijk boven het landelijk gemiddelde tarief van € 266,60.

Het bedrag dat naar verwachting opgehaald zal worden door de gemeente Barneveld aan afvalstoffenheffing bedraagt in totaal € 6.085.000. De verwachte lasten zullen naar verwachting € 6.126.000 bedragen wat betekent dat de kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing 99% bedraagt. Gezien gemeenten met hun tarief een maximale kostendekkendheid van 100% voor de afvalstoffenheffing mogen realiseren, bestaat er voor de gemeente Barneveld weinig ruimte om de opbrengsten verder te vergroten.

[3] CBS, 2020, 'WOZ-waarde gemiddeld 8,9 procent hoger' (https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/37/woz-waarde-gemiddeld-8-9-procent-hoger)

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing ligt in Barneveld met een tarief van € 179,25 ruim onder het landelijk gemiddelde van € 214,06. Voor het tarief van rioolheffing geldt dat dit maximaal 100% kostendekkend mag zijn. Op dit moment zijn de geraamde lasten van het uitvoeren van de taken op het gebied van het riool € 4.596.000 waarbij de geraamde baten vanuit de rioolheffing € 4.591.000 bedragen. Dit betekent dat er sprake is van een kostendekkendheid van nabij de 100%. Hierdoor is er voor de gemeente Barneveld geen ruimte om haar tarief voor de rioolheffing te verhogen.

Totaalbeeld woonlasten 2020

In de volgende tabel zijn de gemiddelde woonlasten (over 2020) gepresenteerd en vergeleken met het landelijk gemiddelde. Om de woonlasten te bepalen wordt de gemiddelde WOZ-aanslag opgeteld bij het tarief voor afvalstoffenheffingen en rioolheffing. De woonlasten in Barneveld liggen met een gemiddelde van € 817 boven het landelijk gemiddelde. Dit verschil kan voor een groot deel verklaard worden doordat het tarief voor de afvalstoffenheffing hoger ligt dan het landelijk gemiddelde, terwijl het tarief voor de rioolheffing juist lager is.

Ten opzichte van Scherpenzeel zien we het volgende beeld: de gemiddelde aanslag voor de OZB ligt met € 325 boven de gemiddelde aanslag in Scherpenzeel (€ 306). Het tarief voor de afvalstoffenheffing ligt hoger, terwijl het tarief voor de rioolheffing juist lager is. Hierdoor liggen de gemiddelde woonlasten ongeveer € 42 hoger in Barneveld ten opzichte van Scherpenzeel.

Tabel 22. Vergelijking woonlasten Barneveld en Scherpenzeel ten opzichte van landelijk gemiddelde 2020

	Barneveld	Scherpenzeel	Landelijk	Bron
Tarief WOZ	0,1036	0,108%	0,1218%	Belastingverordening gemeenten
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 314.000	€ 283.412	€ 270.000	Eigen opgave gemeente
Gemiddelde WOZ-aanslag	€ 325	€ 306	€ 329	
Gemiddeld tarief afval	€ 313	€ 217	€ 267	Coelo
Gemiddeld tarief riool	€ 179	€ 252	€ 214	Coelo
Totaal woonlasten	€ 817	€ 775	€ 810	

Overige belastingen

Uit de begroting 2020 blijkt dat de gemeente Barneveld de volgende belastingen heft:

- Toeristenbelasting
- Hondenbelasting
- Forensenbelasting
- Precariobelasting

Hiernavolgend worden deze belastingen kort toegelicht.

Toeristenbelasting

De gemeente Barneveld heft toeristenbelasting tegen een tarief van € 0,93 per overnachting per persoon. In de volgende tabel staat de ontwikkeling van de baten van het heffen van toeristenbelasting weergegeven. Hierbij dient wel vermeld te worden dat de baten van 2020 de begrote baten zijn, en daarmee nog niet definitief.

Tabel 23. Overzicht baten toeristenbelasting Barneveld 2018-2020

Toeristenbelasting	2018 (realisatie)	2019 (realisatie)	2020 (begroot)
Baten	€ 477.600	€ 607.600	€ 510.000

In de volgende tabel wordt het tarief van de gemeente Barneveld vergeleken met de tarieven van gemeenten uit de referentiegroep, die bestaat uit zowel gemeenten van gelijke grootteklasse als uit regiogemeenten.

Tabel 24. Overzicht tarief toeristenbelasting gemeente Barneveld en gemeenten grootteklasse/regio

Gemeente	Tarief 2020	Gemeente	Tarief 2020
Barneveld	€ 0,93	Midden-Groningen	€ 1,29
Scherpenzeel	€ 1,23	Hardenberg	€ 0,97
Doetinchem	€ 0,00	Ede	€ 1,53
Gooise Meren	€ 1,76	Epe	€ 1,00
Roermond	€ 2,00	Nijkerk	€ 1,67

Wanneer we het tarief voor de toeristenbelasting van de gemeente Barneveld vergelijken met het tarief dat gehanteerd wordt door andere gemeenten uit de referentiegroep dan blijkt dat het gehanteerde tarief relatief laag is. Enkel het tarief van de gemeente Doetinchem, die geen toeristenbelasting heft, ligt onder het tarief van de gemeente Barneveld. Ook wanneer het tarief vergeleken wordt met het gemiddelde landelijke tarief voor toeristenbelasting van € 1,54 ligt de gemeente Barneveld een stuk onder het gemiddelde tarief.

Hondenbelasting

De gemeente Barneveld heft hondenbelasting tegen een oplopend tarief afhankelijk van het aantal honden dat de eigenaar bezit en of er al dan niet sprake is van een kennel. De baten voortkomend uit deze belasting zijn tussen 2018 en 2019 relatief hard gestegen. De verwachting is dat de baten voor 2020 ten opzichte van 2019 nog licht zullen stijgen tot een bedrag van uiteindelijk € 173.300.

Tabel 25. Baten hondenbelasting gemeente Barneveld 2018-2020

Hondenbelasting	2018 (realisatie)	2019 (realisatie)	2020 (begroot)
Baten	€ 163.900	€ 171.800	€ 173.300

In de volgende tabel wordt het tarief van de hondenbelasting van de gemeente Barneveld afgezet tegen de tarieven uit de referentiegemeenten.

Tabel 26. Overzicht tarief hondenbelasting gemeente Barneveld en gemeenten grootteklasse/regio

Hondenbelasting	1e hond	2e hond	Volgende hond	Kennel
Barneveld	€ 42,80	€ 59,60	€ 73,40	€102,40
Scherpenzeel	€ 69,03	€ 115,77	€ 115,77	€ 532,35
Roermond	€ 81,55	€ 110,55	€ 138,45	€ 235,00
Midden-Groningen	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Hardenberg	€ 46,50	€ 74,00	€ 74,00	€ 405,00

Ten opzichte van de gekozen referentiegemeenten lijkt de gemeente Barneveld net iets onder het gemiddelde te zitten als het gaat om de hoogte van de hondenbelasting. Voor zowel de eerste, tweede, daaropvolgende honden, als voor het kenneltarief heeft de gemeente Barneveld - op de gemeente Midden-Groningen na - het laagste tarief. Daarbij moet wel in ogenschouw worden genomen dat een referentiegroep van deze grootte slechts in beperkte mate inzicht kan bieden. Het landelijk gemiddelde tarief dat wordt gehanteerd voor de eerste hond, ter hoogte van € 37,24 kan daarbij helpen. Ten opzichte van het gemiddelde heft de gemeente Barneveld een net wat hoger tarief, waarbij vermeld moet worden dat dit gemiddelde tarief vaak aan de lagere kant is omdat veel gemeenten ervoor kiezen helemaal geen hondenbelasting te heffen. Dit trekt het gemiddelde tarief voor de hondenbelasting fors omlaag.

Forensenbelasting

De gemeente Barneveld heft een tarief van forensenbelasting ter hoogte van € 185,30. Dit tarief wordt geheven indien iemand die ingeschreven staat in een andere gemeente, meer dan negentig dagen een gemeubileerde woning tot zijn beschikking heeft in de gemeente Barneveld. Voor woningen tot een maximum van € 70.000 wordt het vaste tarief van € 185,30 geheven. Indien de woningwaarde hoger is, wordt de forensenbelasting vermeerderd met 0,83% van het gedeelte boven de € 70.000 oplopend tot een maximumbedrag van € 966 per woning per jaar.

Tabel 27. Baten forensenbelasting gemeente Barneveld 2018-2020

Forensenbelasting	2018 (realisatie)	2019 (realisatie)	2020 (begroot)
Baten	€ 941.200	€ 938.800	€ 890.000

In het overzicht hierboven staan de baten van de forensenbelasting per jaar weergegeven, zodat de ontwikkeling van de baten van de forensenbelasting over de afgelopen jaren heen zichtbaar wordt. Hieruit blijkt dat de (verwachte) baten uit de forensenbelasting over de afgelopen jaren met ongeveer € 51.200 gedaald zijn.

Tabel 28. Overzicht tarieven forensenbelasting gemeente Barneveld en referentiegemeenten4

Gemeente	Tarief 2020	Gemeente	Tarief 2020
Barneveld	€ 185,30	Midden-Groningen	€ -
Scherpenzeel	€ -	Hardenberg	€ 406,00
Doetinchem	€ -	Ede	€ 213,00
Gooise Meren	€ -	Epe	€ 172,92
Roermond	€ -	Nijkerk	€ 231,00

In de tabel hiervoor, waarin het tarief van de forensenbelasting wordt vergeleken met de gemeenten uit de referentiegroep, blijkt dat veel gemeenten ervoor opteren om geen forensenbelasting te heffen. Daarmee hanteert Barneveld vergeleken met de referentiegroep al snel een bovengemiddeld tarief voor de forensenbelasting. Wanneer we Barneveld enkel vergelijken met de gemeenten die ervoor hebben gekozen om wel forensenbelasting te heffen, blijkt Barneveld wel onder het gemiddelde te zitten.

[4] Bij het bepalen van het tarief voor de forensenbelasting wordt gekeken naar de WOZ-waarde van het object. Hierbij worden verschillende categorieën gehanteerd in verschillende gemeenten. Daarom is ervoor gekozen om bij de vergelijking van de tarieven voor de forensenbelasting de grenswaarde van € 70.000 van de gemeente Barneveld te vergelijken met de categorie in de referentiegemeenten die hier het dichtst bij in de buurt komt.

Precariobelasting

De gemeente Barneveld behoort tot de groep gemeenten die precariobelasting voor kabels en leidingen heft. Met de vaststelling van wetgeving ten aanzien van de afschaffing precariobelasting in de Eerste Kamer mag de precariobelasting geheven worden tot en met 2021. Dit betekent dat deze inkomsten voor de gemeente Barneveld met ingang van 2023 komen te vervallen. In 2022 worden de aanslagoplegging over 2021 nog ontvangen, dus dat is het laatste jaar met deze inkomsten. Aanvankelijk had de gemeente een bedrag van € 1,4 miljoen aan opbrengsten precariobelasting in de exploitatiebegroting opgenomen. Het overige deel, ongeveer € 1,55 miljoen, werd gestort in de reserve precariobelasting. Vanaf de programmabegroting 2020 zijn beide onderdelen opgenomen in de exploitatiebegroting van de gemeente. Hiernavolgend is een overzicht opgenomen van de totale opbrengsten uit precariobelasting tot en met 2024.

Tabel 29. Baten precariobelasting gemeente Barneveld 2018-2024 (x € 1.000)

Precariobelasting	JR 2018	JR 2019	BG 2020	BG 2021	BG 2022	BG 2023	BG 2024
Baten (x € 1.000)	€ 2.982	€ 2.955	€ 2.955	€ 2.955	€ 2.955	€ 0	€ 0

Reservepositie en weerstandsvermogen

Naast de exploitatie van een gemeente is ook de vermogenspositie van belang bij de beoordeling van de financiële slagkracht. Een ruime vermogenspositie geeft gemeenten de mogelijkheid om in de toekomst ruimte te vinden voor investeringen maar ook om onverwachte, incidentele tegenvallers op te vangen. Een gezonde balans kenmerkt zich ook door een schuldpositie die in omvang niet te groot is. Een te grote schuld maakt een gemeente in de toekomst kwetsbaar voor rentestijgingen. In deze paragraaf is de reservepositie en het weerstandsvermogen geanalyseerd.

In dit onderdeel wordt de reservepositie van de gemeente Barneveld geanalyseerd.

Tabel 30. Indicatoren reserves gemeente Barneveld 2018 en 2019

Indicator reserves	Ultimo 2018	Ultimo 2019
Reserves per inwoner	€ 1.270	€ 1.523
Solvabiliteitsratio over vreemd vermogen	0,29	0,37
Solvabiliteitsratio over totaal vermogen	0,22	0,27

Reserves per inwoner

De reserves per inwoner in Barneveld zijn flink gestegen in 2019 ten opzichte van 2018, van € 1.270 per inwoner in 2018 naar € 1.523 per inwoner in 2019. Het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten is € 1.650 per inwoner. Daarmee liggen de reserves per inwoner voor de gemeente Barneveld iets onder het landelijk gemiddelde.

Tabel 31. Mutaties reserves gemeente Barneveld 2018-2024 (x € 1.000)

Reserves totaal	2018 R	2019 R	2020 B	2021 B	2022 B	2023 B	2024 B
Vermeerdering	€ 12.951	€ 56.440	€ 2.256	€ 10.018	€ 375	€ 375	€ 375
Vermindering	€ 7.307	€ 38.945	€ 6.045	€ 11.270	€ 3.483	€ 2.737	€ 2.119
Saldo	€ 72.453	€ 89.948	€ 86.159	€ 84.907	€ 81.799	€ 79.437	€ 77.693

Bron: eigen bewerking gegevens jaarrekening 2018 & 2019 en programmabegroting 2020 & 2021 Barneveld

Het verloop van de reserves in de tabel sluit niet helemaal aan bij de mutaties van de reserves in het overzicht van de programmabegroting 2021 van Barneveld. Voor de jaarschijf 2021 geldt dat een verschuiving van € 3,9 miljoen van de algemene reserve naar de reserve stamkapitaal en de toevoeging van € 5,6 miljoen als gevolg van de vrijval van de voorziening 'bovenwijkse voorzieningen' niet in de mutaties reserves in het exploitatieoverzicht van de begroting 2021 (tabel 19) zijn meegenomen. Beide mutaties zijn wel in het overzicht van het verloop van de reserves (tabel 31) verwerkt. Daarnaast zijn de verwachte begrotingstekorten voor de jaren 2022-2024 nog niet in beide overzichten verwerkt. Wanneer deze effecten wel worden meegenomen, ontstaat het beeld zoals in tabel 31 gepresenteerd. De reservepositie van Barneveld daalt hierbij aanzienlijk na 2019, van ongeveer € 90 miljoen in 2019 naar ongeveer € 77,7 miljoen in 2024. In de programmabegroting 2021 gaat Barneveld uit van een stand van de reserves van € 85,2 miljoen in 2024, een verschil van ongeveer € 7,5 miljoen ten opzichte van het verwachte saldo op basis van de tabel.

Solvabiliteit (over vreemd en totaal vermogen)

De solvabiliteitsratio drukt de reserves (eigen vermogen) uit als percentage van het vermogen. De gemeente Barneveld heeft een solvabiliteitsratio over vreemd vermogen van <1,0 met een ratio van 0,23 in 2018 en 0,27 in 2019. Voor gemeenten geldt een solvabiliteit van 0,2 als signaalwaarde. Onder 0,2 is de gemeente kwetsbaar (bron: VNG). Barneveld blijft ruim boven deze grens.

Stille reserves

De stille reserves van een gemeente bestaan uit de aandelen/deelnemingen en het vastgoed in eigendom van de gemeente. Door de totale boekwaarde van het gemeentelijk vastgoed (woonruimten en bedrijfsgebouwen) af te zetten tegen de verzekerde waarde van het vastgoed kan een indicatie worden gegeven van de totale stille reserves. In de praktijk blijkt het vaak lastig om deze stille reserves van een gemeente op korte termijn te verzilveren, omdat het bijvoorbeeld om vastgoed met een specifieke functie (bijvoorbeeld onderwijs) gaat. In andere gevallen is het eenvoudiger om gebouwen af te stoten. In de begroting 2020 geeft de gemeente Barneveld aan dat voor haar gemeentelijke activa zelden volledig bekend is wat de directe opbrengstwaarde is en of de betreffende activa al dan niet verkoopbaar zijn, waar zij dit noodzakelijk acht om de stille reserve op te kunnen nemen in de begroting. Om deze reden heeft de gemeente Barneveld ervoor gekozen om de stille reserves als een p.m. post op te nemen.

Weerstandscapaciteit

Het is voor een gemeente van vitaal belang dat zij in staat is om een financiële tegenvaller op te kunnen vangen. De mate waarin een gemeente in staat is een niet begrote financiële tegenvaller op te vangen wordt uitgedrukt in het weerstandsvermogen. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (hoeveel middelen kan men vrij maken) en de benodigde weerstandscapaciteit (hoeveel middelen dient men mogelijk vrij te maken). In de begroting van 2021 geeft de gemeente Barneveld aan dat haar geschatte incidentele weerstandsvermogen 2,1 bedraagt. Vanaf een weerstandsvermogen van boven de 1 is een gemeente naar verwachting voldoende in staat om financiële tegenvallers voldoende op te vangen. De gemeente Barneveld is met een geschat weerstandsvermogen van 2,1 dan ook ruim voldoende weerbaar.

De benodigde weerstandscapaciteit zoals opgenomen uit de programmabegroting 2021 van de gemeente Barneveld is gebaseerd op een uitgevoerde risicosimulatie. Deze risicosimulatie is geactualiseerd voor de begroting 2021 waarbij voornamelijk aandacht uitgegaan is naar de risico's gerelateerd aan de COVID-19-pandemie. Hierbij is men er vooralsnog vanuit gegaan dat de risico's gerelateerd aan de COVID-19-pandemie door hogere overheden worden gecompenseerd. De totale risicosimulatie heeft een totaal risicobedrag van € 15,3 miljoen opgeleverd. De beschikbare weerstandscapaciteit die hiertegenover staat bedraagt € 32,3 miljoen.

Een overzicht van de belangrijkste (financiële) risico's die de gemeente Barneveld loopt, gebaseerd op de programmabegroting 2021, is in de volgende opsomming opgenomen (in volgorde van impact):

- Onvoorziene risico's grondexploitaties (planfase 2 en 3).
- Kosten Jeugd maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet nemen toe.
- Niet, of niet tijdig kunnen aantrekken van (kwalitatief) voldoende personeel.
- Beheerkwaliteit van de nieuwe wijken De Burgt en Veller blijft achter.
- Onvoldoende managementinformatie voor adequate sturing.
- De groei van het aantal leerlingen wijkt af van prognoses.
- Vertraging in de uitvoering van het transformatieplan Jeugd 2019-2021.
- Toename van beroep op sociale voorzieningen door bevolkingsgroei.
- Matige informatievoorziening OddV beperkt realisatie van bezuinigingsmogelijkheden.

Balans(prognose) en kengetallen

In dit onderdeel worden de balans(prognose) en de kengetallen van de gemeente Barneveld voor de periode 2018-2024 geanalyseerd.

Tabel 32. Financiële kengetallen (BBV) gemeente Barneveld (2018-2024)

Kengetal	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1a. Nettoschuldquote	131%	146%	137%	146%	142%	145%	152%
1.b Nettoschuldquote (gecorrigeerd)	78%	97%	96%	137%	133%	136%	143%
2. Solvabiliteitsratio	23%	27%	27%	27%	27%	27%	26%
3. Grondexploitatie	43%	38%	32%	27%	18%	16%	14%
4. Structurele exploitatieruimte	0%	0%	0%	0,2%	-0,6%	-1,1%	-0,7%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	103%	105%	105%	106%	105%	104%	103%

Bron: programmabegroting 2021 Barneveld

Op basis van de tabel met kengetallen van de gemeente Barneveld kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- De gegevens in tabel 32 zijn overgenomen uit de programmabegroting 2021. Zoals in de paragraaf reserves per inwoner toegelicht, zijn niet alle financiële effecten in het verloop van de reserves verwerkt. Wanneer deze effecten worden meegenomen daalt de stand van de reserves voor de jaren 2021-2024. Dit heeft directe invloed op de berekening van de gepresenteerde kengetallen in de tabel. Zo zal de schuldquote toenemen en de solvabiliteitsratio afnemen.
- De nettoschuldquote is relatief hoog en laat over de periode 2018-2024 een overwegend stijgende trend zien. Wanneer gecorrigeerd wordt voor verstrekte leningen is de nettoschuldquote iets lager, maar het beeld blijft vergelijkbaar. Het verschil tussen beide quotes wordt veroorzaakt door hypotheekleningen aan ambtenaren. Al met al heeft de gemeente Barneveld een hoge schuldpositie, die ruim boven de streefwaarde van de VNG (130%) ligt. Barneveld heeft relatief veel grondexploitaties waarmee de post voorraden op de balans ook relatief hoog is. Exclusief voorraden is de nettoschuldquote van Barneveld in 2024 129%, net onder de kritische grens van 130%. Barneveld hanteert zelf het begrip effectieve schuldquote om dit inzichtelijk te maken. Deze quote vertoont tussen 2021 en 2024 een sterke opwaartse tendens. Zoals hiervoor toegelicht is het gepresenteerde niveau van de reserves van Barneveld voor de periode 2021-2024 te hoog. Wanneer hiervoor gecorrigeerd zou worden neemt de (gecorrigeerde) nettoschuldquote toe en stijgt deze in ieder geval voor de jaarschijf 2024 boven de kritische grens van 130%.

- De solvabiliteitsratio van de gemeente Barneveld is in 2019 gestegen naar 27% (van 23% in 2018). In de jaren na 2019 blijft de solvabiliteitsratio stabiel, met een lichte daling (naar 26%) in 2024. Deze waarden zijn echter berekend op basis van het verloop van de reserves zoals door Barneveld in de begroting gepresenteerd. Zoals hiervoor aangegeven zou hierop eigenlijk een correctie moeten worden doorgevoerd. In dit geval zal de solvabiliteitsratio niet stabiliseren in de periode vanaf 2021.
- De cijfers met betrekking tot de structurele exploitatieruimte die in de tabel gepresenteerd zijn, wijken iets af van de gepresenteerde cijfers in de programmabegroting, voor de jaren 2022, 2023 en 2024. Op basis van opgave door Barneveld zijn de cijfers voor het kengetal structurele exploitatieruimte voor deze jaren (indicatief) gecorrigeerd. Het kengetal is hiermee alleen voor 2021 positief. Voor 2022, 2023 en 2024 is het kengetal negatief vanwege het geprognosticeerde begrotingstekort in deze jaren.
- De gemeentelijke belastingcapaciteit van Barneveld ligt in alle jaren boven de 100%. Dit geeft aan dat de belastingdruk in de gemeente boven het landelijk gemiddelde ligt. In de berekening van de gemeentelijke belastingcapaciteit worden de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing meegenomen.

Tabel 33. Balans(prognose) gemeente Barneveld 2018-2024 (x € 1.000)

(x 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vaste activa	€ 239.819	€ 265.156	€ 265.136	€ 269.866	€ 274.096	€ 280.576	€ 291.806
Vlottende activa	€ 96.289	€ 72.517	€ 65.517	€ 54.517	€ 42.517	€ 39.517	€ 35.517
Totaal activa	*€ 336.108*	*€ 337.673*	*€ 330.653*	*€ 324.383*	*€ 316.613*	*€ 320.093*	*€ 327.323*
Reserves	€ 72.453	€ 89.948	€ 86.459	€ 87.082	€ 85.457	€ 85.332	€ 85.207
Resultaat boekjaar	€ 15.577	€ 1.881	€ 3.248	€ 65	€ 0	€ 0	€ 0
Voorzieningen	€ 14.735	€ 16.193	€ 15.571	€ 15.000	€ 14.429	€ 13.858	€ 12.587
Vaste schuld	€ 210.195	€ 190.055	€ 203.103	€ 197.499	€ 192.153	€ 196.973	€ 216.793
Totaal vaste passiva	*€ 312.960*	*€ 298.077*	*€ 308.381*	*€ 299.646*	*€ 292.039*	*€ 296.163*	*€ 314.587*
Vlottende passiva	*€ 23.148*	*€ 39.597*	*€ 22.273*	*€ 24.738*	*€ 24.575*	*€ 23.931*	*€ 12.737*
Totaal passiva	€ 336.108	€ 337.674	€ 330.654	€ 324.384	€ 316.614	€ 320.094	€ 327.324

De balansprognose in de tabel is gebaseerd op de eigen opgave van de gemeente in de programmabegroting 2021. Hierbij vallen de volgende zaken op:

- Reservepositie verbetert in de periode 2018-2019. In de periode na 2019 daalt de reservepositie van € 90 miljoen in 2019 naar € 85,2 miljoen in 2024. Hierbij moet opgemerkt worden dat de stand in 2024 aanzienlijk verschilt van de stand weergegeven in tabel 31. Zoals aangegeven zijn niet alle (verwachte) financiële effecten voor de jaren 2021-2024 verwerkt. Zo zijn niet alle begrote reservemutaties (volledig) verwerkt en zijn ook de verwachte begrotingstekorten voor de jaren 2022, 2023 en 2024 niet meegenomen. Hierdoor is de gepresenteerde stand van de reserves voor deze jaren feitelijk hoger dan deze daadwerkelijk is.
- De stand van de voorzieningen daalt licht van € 14,8 miljoen in 2018 naar € 12,6 miljoen.
- De vaste schuld (langlopende leningen met name) neemt iets toe van € 210,2 miljoen in 2018 naar € 216,8 miljoen. De kortlopende schulden lopen in dezelfde periode terug van € 30,2 miljoen in 2018 naar € 4,4 miljoen in 2024. Kortlopende en langlopende schulden bij elkaar genomen schommelen rond € 210 miljoen.
- Het totaal van de balans van de gemeente is redelijk stabiel over de periode 2018-2024. In 2024 met € 327,3 miljoen iets lager (-2,6%) dan in 2018: € 336,1 miljoen.

Grondexploitatie

De grondposities van gemeenten geven zowel een beeld van de toekomstige ontwikkeling van een gemeente, met andere woorden is er uitbreiding van de gemeente te verwachten (meer inwoners, meer bedrijven). Een grotere omvang van de gemeente leidt in het algemeen ook weer tot hogere inkomsten en kan daarmee een verbetering van de financiële positie betekenen. Grondexploitaties hebben ook mogelijk verdienpotentieel waarmee het vermogen van gemeenten versterkt kan worden. De omvang van de grondexploitaties zijn ook van belang om enkele balansindicatoren zoals de schuldpositie te kunnen beoordelen. Een grote voorraad aan bouwgronden leidt in het algemeen tot een hogere schuldpositie. Deze is dan in principe tijdelijk hoger, omdat schulden na ontvangt van de opbrengsten weer afgebouwd kunnen worden. Tot slot leveren grondexploitaties ook risico's op voor gemeenten, opbrengsten kunnen tegenvallen of bouwprojecten kunnen vertragen. In het algemeen geldt dat gemeenten met meer bouwgrond in ontwikkeling een hoger risicoprofiel hebben.

De gemeente Barneveld voert een actief maar behoedzaam grondbeleid en wil daarmee actief sturen in de ruimtelijke ontwikkeling. De totale boekwaarde van de grondexploitaties per 31 december 2019 bedroeg € 82 miljoen. Door het actieve grondbeleid en de relatief hoge boekwaarde is Barneveld wel gevoeliger voor risico's in de economische ontwikkeling. Daarnaast is ook een impact van de stikstofcrisis te verwachten op de grondexploitaties.

De gemeente Barneveld heeft grondexploitaties in programma 2. 'Bedrijvigheid en bereikbaarheid' en in programma 3. 'Woon- en leefomgeving'.

De grondexploitaties opgenomen in programma 2. betreffen bedrijventerreinen. In totaal gaat het per 31 december 2019 om acht grondexploitaties.

Tabel 34. Overzicht boekwaarden en resultaten grondexploitaties (bedrijventerreinen) gemeente Barneveld (x € 1,0 miljoen)

Complex	Boekwaarde 31-12-2019	Eindwaarde
Thorbeckelaan-Zuid	7,2	-0,3
Briellaerd-Noord	1,3	-0,9
Harselaar-Centraal (Columbizpark)	14,7	-14,6
Harselaar-Zuid fase 1A	-0,4	3,6
Harselaar-West West	-0,4	0
Thorbeckelaan Noord	1,3	-0,9
Herontwikkeling Tolnegenweg	1,9	-0,7
Harselaar-Zuid fase 1B en fase 2	5,4	6,9
Totaal	31,1	-6,8

Op de grondexploitaties voor bedrijventerreinen verwacht Barneveld in totaal € 6,8 miljoen verlies te leiden. De meest winstgevende grondexploitatie (Harselaar-Zuid fase 1B en fase 2) heeft de langste doorlooptijd (tot en met 2029) en levert vanaf 2025 een positieve cashflow op.

In programma 3. 'Woon- en leefomgeving' heeft de gemeente Barneveld de grondexploitaties die betrekking hebben op woonlocaties. Het gaat om vijftien grondexploitaties in totaal.

Tabel 35. Overzicht boekwaarden en resultaten grondexploitaties (woningbouw) gemeente Barneveld (x € 1,0 miljoen)

Complex	Boekwaarde 31-12-2019	Eindwaarde
Schoolterrein Hessenweg	0,1	0,7
Veller 1	3,0	-3,1
Veller 2	0,7	-1,1
Harselaar-Zuid fase 1A	-0,4	3,6
Holzenbosch I – A+B	0,1	3,5
Holzenbosch II	2,0	1,6
Puurveen	0,2	0
Bloemendal	35,9	5,9
Verbindingsweg	5,0	-3,8
Oostbroek Fase 1	4,8	0,9
Herontwikkeling Wildzoom	0	-0,1
Herontwikkeling Iepenhof	0,3	0,8
De Enk	-0,6	0,2
Herontwikkeling Putterweg	0,1	0
Herontwikkeling Achterveldseweg	0,6	0
Wikselaarse Eng	-1,7	0,2
Totaal	50,5	5,7

Op grondexploitaties voor woningbouw verwacht Barneveld in totaal € 5,7 miljoen winst te maken. De meest winstgevende grondexploitatie is Bloemendal en heeft ook de langste looptijd (tot en met 2029). Vanaf 2028 heeft deze een positieve cashflow. Holzenbosch 1 A+B en Holzenbosch 2 hebben ook een positieve eindwaarde van > € 1 miljoen en een kortere looptijd, respectievelijk 2022 en 2024.

Over het geheel aan grondexploitaties geldt dat Barneveld in 2019 € 6,0 miljoen tussentijdse winst heeft genomen.

Daarnaast heeft Barneveld in 2019 vier grondexploitaties afgesloten met een resultaat van € 1,7 miljoen. Daar tegenover stond een onttrekking uit de verliesvoorziening van € 0,9 miljoen. Per saldo is het resultaat uit afgesloten grondexploitaties € 0,8 miljoen.

Per 31/12/2018 bedroeg de verliesvoorziening op grondexploitaties in totaal € 26,1 miljoen. In 2019 zijn de verliezen iets terug gelopen met € 0,6 miljoen waardoor de verliesvoorziening per 31 december 2019 € 25,6 miljoen bedraagt.

De verwachting voor 2020 (bron: programmabegroting 2021) is dat er tien grondexploitaties worden/zijn afgesloten met een resultaat van € 0,6 miljoen, voor € 3,5 miljoen (tussentijdse) winst genomen gaat worden uit de grondexploitaties, en dat de verliesvoorziening met € 0,3 miljoen verhoogd gaat worden. Het totale resultaat op de grondexploitaties is daarmee € 3,8 miljoen positief.

Naar verwachting worden er in 2021 drie grondexploitaties afgesloten met een positief resultaat van € 1,4 miljoen.

Bronnen

- Programmabegroting Barneveld 2020-2023
- Programmabegroting Barneveld 2021-2024
- Programmarekening Barneveld 2018
- Programmarekening Barneveld 2019
- Formatieoverzicht Barneveld oktober 2020
- Raadsvoorstel belastingverordeningen 2020 (inclusief besluit)
- Belastingverordeningen 2020
- Overzicht woningvoorraad en gemiddelde woningenwaarde Barneveld
- Overzicht samenwerkingsvormen Barneveld 2020
- Meerjarenprognose grondexploitaties Barneveld (d.d. 31-12-2019)
- Nota reserves en voorzieningen 2018
- Nota risicomanagement weerstandsvermogen (september 2020)
- Overzicht risicosimulatie Barneveld 2020
- Overzicht risico's Barneveld programmabegroting 2021
- Atlas van lokale lasten COELO (2020)
- Opgave inschatting financiële effecten herindeling ministerie BZK (2020)
- Diverse websites (rijksoverheid.nl, cbs.nl, allecijfers.nl, barneveld.nl)
- Toezichtsinformatie ontvangen van de provincie Gelderland

Bijlage 2. Analyse financiële positie Scherpenzeel

Kerngegevens Scherpenzeel

Tabel 36. Kerngegevens Scherpenzeel

Kerngegeven	Waarde	Bron
Aantal inwoners per 1 januari 2020	9.880	CBS
Aantal woningen per 1 januari 2020	4.002, 220 in aanbouw	Scherpenzeel.nl
Aantal bedrijfsvestigingen	970	Allecijfers.nl
Gemiddeld inkomen per inwoner per 1/1/2020	€ 24.400	Allecijfers.nl
Aantal kernen	1	Minbzk.nl
Oppervlakte	1381 ha (waarvan 3 ha water)	Allecijfers.nl
Buurgemeenten	Leusden Woudenberg Utrechtse Heuvelrug Barneveld Renswoude Veenendaal	
Provincie	Gelderland	
Gemeenschappelijke regelingen	Omgevingsdienst De Vallei (Ede) Regio De Vallei (Ede) Regio FoodValley (Ede) Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM), Arnhem	Programmabegroting 2021
Omvang begroting 2021, lasten na bestemming	€ 28,6 miljoen	Programmabegroting 2021

Begroting en jaarrekening

Voor een goed beeld van de financiële positie van de gemeente Scherpenzeel is inzicht in de begroting en jaarrekening nodig. We kijken hierbij naar de afgelopen jaren, het huidige begrotingsjaar en de recent vastgestelde begroting en meerjarenraming. Een belangrijke vraag hierbij is het evenwicht in de begroting, de mate waarin structurele lasten ook door structurele inkomsten worden gedekt en het verwerken van ontwikkeling in bijvoorbeeld het gemeentefonds. Een solide begroting vormt de basis voor bestuurlijke slagkracht.

In de volgende paragraaf wordt de exploitatiebegroting van de gemeente Scherpenzeel geanalyseerd. Hierbij wordt de exploitatiebegroting op verschillende manieren geanalyseerd: terugkijken (realisatiecijfers over 2018 en 2019), de huidige begroting (2020) en vooruitkijken (meerjarenbegroting 2021-2024).

Terugkijken: realisatiecijfers over 2018 en 2019

In de volgende tabel zijn voor de jaren 2018 en 2019 de (gewijzigde) begroting en jaarrekening gepresenteerd. Uit de tabel blijken aanzienlijke verschillen tussen de bijgestelde begroting en jaarrekening 2018. Zo waren de totale lasten van de programma's in 2018 bij de jaarrekening € 2,5 miljoen lager ten opzichte van de bijgestelde begroting. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door uitgestelde onderhoudswerkzaamheden met betrekking tot wegen binnen programma 2 (€ 0,4 miljoen) en het uitstellen van geraamde investeringen in grondexploitaties (bouwrijp maken Akkerwinde) binnen programma 8 (€ 2,9 miljoen).

Hier staan hogere lasten binnen programma 0 tegenover voor toevoegingen aan de voorziening voor wachtgelden van wethouders en de voorziening voor de pensioenen van wethouders en diverse overheadkosten (in totaal € 1,0 miljoen). Tegelijkertijd zijn de totale baten van de programma's in 2018 bij de jaarrekening ongeveer € 2,1 miljoen lager ten opzichte van de bijgestelde begroting. Dit wordt nagenoeg volledig verklaard door lagere baten met betrekking tot grondexploitaties binnen programma 8 (€ 2,5 miljoen).

Tabel 37. Exploitatie (begroting en jaarrekening) gemeente Scherpenzeel 2018 en 2019 (x € 1.000)

Programma's		**BG18**	**BG18**	**JR18**	**JR18**	**BG19**	**BG19**	**JR19**	**JR19**
Bedragen (x € 1.000)		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0. Bestuur en ondersteuning		€ 4.260	€ 303	€ 5.189	€ 502	€ 5.435	€ 261	€ 6.035	€ 429
1. Veiligheid		€ 651	€ 13	€ 654	€ 13	€ 677	€ 13	€ 673	€ 14
2. Verkeer en vervoer		€ 1.166	€ 16	€ 753	€ 58	€ 1.208	€ 11	€ 938	€ 37
3. Economie		€ 264	€ 149	€ 166	€ 100	€ 179	€ 129	€ 155	€ 128
4. Onderwijs		€ 688	€ 1	€ 633	€ 1	€ 774	€ 122	€ 766	€ 74
5. Sport, cultuur en recreatie		€ 1.625	€ 63	€ 1.632	€ 67	€ 1.715	€ 63	€ 1.707	€ 147
6. Sociaal domein		€ 6.000	€ 1.279	€ 6.007	€ 1.448	€ 6.410	€ 1.258	€ 6.399	€ 1.271
7. Volksgezondheid en milieu		€ 1.901	€ 2.134	€ 1.841	€ 2.205	€ 2.458	€ 2.395	€ 2.208	€ 2.319
8. VROSV		€ 5.216	€ 4.777	€ 2.360	€ 2.233	€ 3.639	€ 5.409	€ 3.137	€ 5.256
Totaal programma's		**€ 21.773**	**€ 8.736**	**€ 19.236**	**€ 6.627**	**€ 22.495**	**€ 9.661**	**€ 22.019**	**€ 9.675**
Financiering en alg. dekking		*€ 381*	*€ 12.749*	*€ 408*	*€ 12.701*	*€ 297*	*€ 13.234*	*€ 857*	*€ 13.473*
Totaal voor bestemming		€ 22.154	€ 21.484	€ 19.644	€ 19.328	€ 22.792	€ 22.895	€ 22.876	€ 23.149
Saldo voor bestemming			-€ 669		-€ 316		€ 103		€ 273
Mutaties reserves		€ 1.277	€ 2.315	€ 915	€ 1.351	€ 1.039	€ 2.909	€ 1.013	€ 2.274
Totaal na bestemming		€ 23.431	€ 23.800	€ 20.559	€ 20.679	€ 23.831	€ 25.804	€ 23.889	€ 25.423
Saldo na bestemming			€ 369		€ 120		€ 1.973		€ 1.533

Voor de mutaties van reserves is een vergelijkbaar beeld zichtbaar. De toevoegingen aan de reserves zijn € 0,4 miljoen lager in de jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting, terwijl de onttrekkingen € 1,0 miljoen lager zijn. Dit is voor het grootste gedeelte te verklaren door het uitstellen van onderhoudswerkzaamheden (zie ook de toelichting hiervoor vermeld).

Hierdoor komt het saldo na bestemming bij de jaarrekening uit op € 120.310 (positief), terwijl in de bijgestelde begroting nog uit werd gegaan van een saldo na bestemming van € 368.792 (positief).

In de jaarrekening 2019 zijn de verschillen tussen de begroting en realisatie minder groot dan in de jaarrekening 2018. De totale baten van de programma's zijn even hoog in de jaarrekening als in de bijgestelde begroting, terwijl de totale gerealiseerde lasten van de programma's ongeveer € 0,5 lager uitvallen dan begroot. Hieronder worden de meest opvallende verklaringen genoemd. Binnen het programma 0 vallen de lasten € 0,6 miljoen hoger uit door aanvullende toevoegingen aan de voorziening wachtgelden wethouders en de voorziening pensioenen wethouders. Binnen het programma 2 komen de lasten in de jaarrekening juist € 0,3 lager uit dan in de bijgestelde begroting geraamd. Als verklaring wordt gegeven dat verschillende onderhoudswerkzaamheden, zoals bijvoorbeeld het inhalen van achterstallig onderhoud, in 2019 niet zijn afgerond omdat het wegenbeheerplan niet voldoende actueel bleek. Dit heeft geleid tot fors lagere kapitaallasten van ongeveer € 0,3 miljoen. Doordat deze projecten grotendeels gedekt worden vanuit de reserve wegen is de onttrekking uit de reserve ook een stuk lager.

Ook de lasten binnen programma 8 zijn € 0,5 miljoen lager uitgevallen bij de jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting. Als verklaring worden lagere lasten binnen de grondexploitatie Akkerwindelaan aangevoerd, terwijl het treffen van een verliesvoorziening voor de verliesgevende grondexploitatie Akkerwinde 2 voor extra lasten zorgde.

Voor de mutaties van reserves is het volgende beeld zichtbaar. De toevoegingen aan de reserves zijn nagenoeg gelijk in de jaarrekening ten opzichte van de bijgestelde begroting, terwijl de onttrekkingen € 0,5 miljoen lager zijn. Dit is wederom voor een groot deel te verklaren door het uitstellen van onderhoudswerkzaamheden (zie ook de toelichting hiervoor vermeld). De lasten voor financiering en algemene dekkingsmiddelen zijn in 2019 € 0,5 miljoen hoger uitgevallen dan in de bijgestelde begroting geraamd, voornamelijk veroorzaakt door de VBP-last als gevolg van de (tussentijdse) winstneming binnen de grondexploitaties.

Hierdoor komt het saldo na bestemming bij de jaarrekening uit op € 1.533.470 (positief), terwijl in de bijgestelde begroting nog uit werd gegaan van een saldo na bestemming van € 1.972.889 (positief).

Tabel 38. Structureel saldo (x € 1.000)

	JR18	JR18	JR19	JR19
Bedragen (x € 1.000)	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Totaal na bestemming	€ 20.559	€ 20.679	€ 23.889	€ 25.423
Incidenteel	€ 941	€ 401	€ 335	€ 265
Totaal structureel na bestemming	€ 19.618	€ 20.278	€ 23.554	€ 25.158
Structuureel saldo na bestemming		€ 660		€ 1.604

Op basis van de opgave van de provincie Gelderland is ook het structurele saldo bepaald. Hierin zijn zowel de baten en lasten die Scherpenzeel als incidenteel heeft aangemerkt als de baten en lasten die door provincie als incidenteel zijn aangemerkt meegenomen. Zowel de begrotingen 2018 en 2019 en de jaarrekeningen 2018 en 2019 hadden een structureel positief saldo.

Huidige programmabegroting (2020)

In de volgende tabel zijn de lasten en baten per programma uit de programmabegroting 2020 gepresenteerd.

Tabel 39. Programmabegroting 2020 gemeente Scherpenzeel

Programma's	Begroting 2020	Begroting 2020
	Lasten	Baten
0. Bestuur en ondersteuning	€ 5.368.394	€ 210.494
1. Veiligheid	€ 714.087	€ 12.840
2. Verkeer en vervoer	€ 1.109.549	€ 10.730
3. Economie	€ 215.086	€ 129.209
4. Onderwijs	€ 664.062	€ 500
5. Sport, cultuur en recreatie	€ 1.986.588	€ 174.503
6. Sociaal domein	€ 6.070.478	€ 970.959
7. Volksgezondheid en milieu	€ 2.193.606	€ 2.414.612
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijk vernieuwing	€ 4.549.556	€ 6.691.617

Programma's	Begroting 2020	Begroting 2020
Totaal programma's	**€ 22.871.406**	**€ 10.615.464**
Financiering en alg. dekking	*€ 778.733*	*€ 13.653.563*
Totaal voor bestemming	€ 23.650.139	€ 24.269.027
Saldo voor bestemming		€ 618.888
Mutaties reserves	€ 3.813.223	€ 3.346.346
Totaal na bestemming	€ 27.463.362	€ 27.615.373
Saldo na bestemming		€ 152.011

In de programmabegroting 2020 wordt een resultaat, voor bestemming, van ongeveer € 0,6 miljoen geraamd. Na mutaties reserves resteert een positief resultaat van € 0,15 miljoen. Hiernavolgend wordt een analyse van de grootste verschillen ten opzichte van de begroting 2019 gemaakt. Zowel de baten als de lasten voor programma 0 liggen ongeveer € 0,6 miljoen lager in de begroting 2020 ten opzichte van 2019. De lasten voor programma 2. 'Verkeer en vervoer' zijn € 0,3 miljoen hoger dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door kosten voor groot onderhoud Stationsweg en Heintjeskamperweg. Deze hogere lasten worden gedekt door de reserve wegen.

De lasten voor programma 6. 'Sport, cultuur en recreatie' worden in de begroting 2020 ongeveer € 0,3 miljoen hoger geraamd ten opzichte van 2019. De lasten met betrekking tot sportaccommodaties liggen ongeveer € 0,2 miljoen hoger. Hier staan € 0,1 miljoen hogere baten tegenover. Daarnaast zijn de begrote lasten voor openbaar groen (openlucht)recreatie ongeveer € 0,1 miljoen hoger ten opzichte van de begroting 2019. Voor programma 6. Sociaal domein liggen de lasten en baten ongeveer € 0,3 miljoen lager dan in 2019. Dit kan verklaard worden door mutaties reserves die in 2019 binnen dit programma (zowel baten als lasten) zijn gerealiseerd. Voor programma 8. 'Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)' liggen de begrote baten en lasten ongeveer € 1,4 hoger dan in de begroting 2019. Deze verschillen worden volledig verklaard door de grondexploitaties.

Tabel 40. Structureel saldo 2020 (x 1.000)

Programma's	Begroting 2020	Begroting 2020
	Lasten	Baten
Totaal na bestemming	€ 27.463	€ 27.615
Incidenteel	€ 1.338	€ 1.458
Structureel	€ 26.125	€ 26.157
Saldo na bestemming		€ 32

Voor de programmabegroting 2020 van Scherpenzeel geldt dat deze een structureel positief saldo kent. Daarmee zijn de structurele lasten volledig gedekt door structurele baten.

Meerjarenbegroting 2021-2024

Tabel 41. Meerjarenbegroting gemeente Scherpenzeel 2021-2024 (x € 1.000)

Programma's	BG21	BG21	BG22	BG22	BG23	BG23	BG24	BG24
Bedragen (x € 1.000)	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
0. Bestuur en ondersteuning	€ 4.895	€ 223	€ 4.428	€ 223	€ 4.639	€ 223	€ 4.610	€ 223
1. Veiligheid	€ 829	€ 14	€ 830	€ 14	€ 830	€ 14	€ 827	€ 14

Programma's	BG21	BG21	BG22	BG22	BG23	BG23	BG24	BG24
2. Verkeer en vervoer	€ 1.288	€ 36	€ 885	€ 36	€ 890	€ 36	€ 1.082	€ 36
3. Economie	€ 207	€ 130	€ 206	€ 130	€ 231	€ 130	€ 243	€ 130
4. Onderwijs	€ 826	€ 79	€ 749	€ 79	€ 748	€ 1	€ 748	€ 1
5. Sport, cultuur en recreatie	€ 1.835	€ 93	€ 1.848	€ 93	€ 1.664	€ 64	€ 1.674	€ 164
6. Sociaal domein	€ 6.932	€ 1.012	€ 6.871	€ 1.012	€ 6.877	€ 1.052	€ 6.877	€ 1.052
7. Volksgezondheid en milieu	€ 2.390	€ 2.348	€ 2.372	€ 2.401	€ 2.368	€ 2.417	€ 2.383	€ 2.433
8. VROSV	€ 4.375	€ 5.834	€ 2.324	€ 2.765	€ 2.632	€ 3.555	€ 2.783	€ 3.456
Totaal programma's	**€ 23.577**	**€ 9.769**	**€ 20.513**	**€ 6.753**	**€ 20.879**	**€ 7.491**	**€ 21.227**	**€ 7.508**
Financiering en alg. dekking	*€ 1.430*	*€ 14.597*	*€ 1.051*	*€ 14.916*	*€ 680*	*€ 15.132*	*€ 551*	*€ 15.343*
Totaal voor bestemming	€ 25.007	€ 24.366	€ 21.564	€ 21.669	€ 21.559	€ 22.623	€ 21.778	€ 22.851
Saldo voor bestemming		-€ 641		€ 104		€ 1.064		€ 1.072
Mutaties reserves	€ 3.636	€ 4.310	€ 1.506	€ 1.439	€ 1.988	€ 985	€ 1.928	€ 913
Totaal na bestemming	€ 28.643	€ 28.676	€ 23.071	€ 23.108	€ 23.547	€ 23.608	€ 23.706	€ 23.764
Saldo na bestemming		€ 33		€ 38		€ 61		€ 58

Bij vaststelling van de programmabegroting is amendement A2 aangenomen waarin de vrijval van een bezuinigingstaakstelling met 1 jaar is opgeschoven. Door het aannemen van het amendement is het saldo na bestemming van in 2022 met € 25.000 verbeterd en komt daarmee op € 62.000

Tabel 42. Structureel saldo meerjarenbegroting Scherpenzeel 2021-2024 gewijzigd (na amendement A2, bedragen x € 1000)

Programma's	BG21	BG21	BG22	BG22	BG23	BG23	BG24	BG24
Bedragen (x € 1.000)	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Totaal na bestemming	€ 28.643	€ 28.676	€ 23.046	€ 23.108	€ 23.547	€ 23.608	€ 23.706	€ 23.764
Incidenteel	€ 1.901	€ 1.718	€ 390	€ 390	€ 250	€ 250	€ 90	€ 90
Totaal Structureel na bestemming	€ 26.742	€ 26.958	€ 22.656	€ 22.718	€ 23.297	€ 23.358	€ 23.616	€ 23.674
Structureel saldo na bestemming		€ 216		€ 62		€ 61		€ 58

De programmabegroting van Scherpenzeel kent voor de jaren 2021, 2023 en 2024 een structureel evenwicht. Door het aannemen van amendement A2 is ook het jaar 2022 structureel in evenwicht. Hierbij moet opgemerkt worden dat steeds een bescheiden saldo na bestemming wordt geraamd. Dit houdt in dat bij eventuele tegenvallers het saldo in het betreffende jaar snel kan verslechteren. Wat opvalt is dat het geraamde saldo voor bestemming in de begroting 2021 € 0,6 miljoen negatief is. Door onttrekking aan reserves wordt toch een positief saldo na bestemming voorzien. Wat tevens opvalt is een aanzienlijk saldo voor bestemming in de jaarschijven 2023 en 2024. In beide jaren wordt een positief saldo geraamd van ongeveer € 1,1 miljoen. Dit lijkt voor een groot deel veroorzaakt te worden door de stijging van de regel 'financiering en algemene dekkingsmiddelen'. Hier is in de periode 2021-2024 een stijging zichtbaar van ongeveer € 0,7 miljoen. De stijging wordt voor een deel verklaard door de hogere verwachte inkomsten uit het gemeentefonds, ten opzichte van de verwachting in de begroting 2020. In 2021 wordt een extra uitkering verwacht van ongeveer € 0,4 miljoen, in 2022 € 0,3 miljoen en voor de jaren 2023 en 2024 ongeveer € 0,2 miljoen. Daarnaast verwacht Scherpenzeel de komende jaren aanvullende belastinginkomsten te genereren.

Onderdeel van de begroting is invulling van het op orde krijgen van de organisatie inclusief ambities voor de dienstverlening in het ruimtelijk en het sociaal domein, het wegwerken van achterstanden en het invullen van maatschappelijke ambities. Voor het op orde krijgen van de organisatie inclusief ambities betreffende de dienstverlening, is bij de kadernota 2021-2024 een structureel bedrag geraamd oplopend tot € 1,6 miljoen in 2024. Bij de programmabegroting 2021-2024 is dit bedrag bijgesteld tot iets meer dan € 1,5 miljoen in 2024. Hiermee is dekking voor 14 fte formatie-uitbreiding inclusief overheadkosten structureel verwerkt in de begroting.

Voor het wegwerken van achterstanden is in de begroting in totaal € 750.000 geraamd in de periode 2021-2023. Deze kosten worden gedekt uit een onttrekking aan de Algemene reserve en is daarmee incidenteel.

Voor formatiekosten die nodig zijn voor het invulling geven aan nieuwe ambities, bijvoorbeeld op het gebied van ICT of van de energietransitie, wil Scherpenzeel werken met een flexibele schil van € 450.000 per jaar waarvan de dekking uit projectgelden moet komen en daarmee incidenteel is. De lasten en de dekking van deze flexibele schil zijn nog niet in de begroting opgenomen, maar worden gedekt vanuit grondexploitaties en investeringsprojecten. Bij grondexploitaties worden de lasten verrekend in het resultaat van de grondexploitaties en daarmee in het jaarrekeningresultaat. Bij investeringsprojecten worden de lasten van flexibele inzet geactiveerd en over de levensduur van het actief afgeschreven. Bij het investeringsvoorstel wordt een dekkingsvoorstel voor de afschrijvingslasten, inclusief afschrijving op de personele component, ter vaststelling door de gemeenteraad voorgelegd. In het besluit begroting en verantwoording (BBV) art. 60 is de mogelijkheid tot het activeren van kosten van onderzoek en ontwikkeling opgenomen. Deze mogelijkheden zijn wel afgebakend en niet onbeperkt. Alleen indien er een direct verband ligt tussen kosten en de investering kunnen de kosten geactiveerd worden. Dit vormt een risico in de dekking van de flexibele schil.

Bovenop lasten voor formatie-uitbreiding (zowel 'basis op orde', 'ambitie dienstverlening', 'wegwerken achterstand' en 'projecten' heeft Scherpenzeel ook in 2023 en 2024 incidenteel budget opgenomen om nieuw beleid vorm te geven.

Tabel 43. Overzicht nieuw beleid Scherpenzeel 2021-2024

Doel	Periode	Budget	Incidenteel / structureel
Wegwerken achterstanden	2021-2023	3x € 0,25 miljoen	Incidenteel
Basis op orde	2021-2024	€ 1,1 miljoen in 2024	Structureel
Optimaliseren dienstverlening ruimtelijk en sociaal domein	2021-2024	€ 0,4 miljoen in 2024	Structureel
Flexibele schil nieuwe projecten	2021-2024	€ 0,45 miljoen, nog niet in begroting verwerkt	Incidenteel
Reservering nieuw beleid nieuwe raad/nieuw college	2023-2024	2x € 0,25 miljoen	Incidenteel

Analyse ambtelijke capaciteit

Voor het goed kunnen uitvoeren van de gemeentelijke taken is een adequaat toegeruste organisatie van belang. Een gemeente die niet over voldoende formatie beschikt, kan zijn taken niet goed uitvoeren. Anderzijds is een te hoge formatie een indicator dat een organisatie onvoldoende efficiënt functioneert. Voor een beeld van de beide gemeenten en van mogelijke risico's bij samenwerking of herindeling is inzicht in de formatie cruciaal. Hierbij is ook van belang hoe de formatie betaald wordt: is er voldoende structurele dekking om alle personeelslasten nu én in de toekomst te kunnen blijven betalen? Deze samenhang is terug te vinden in de paragraaf over begroting en jaarrekening.

Voor de gemeente Scherpenzeel zijn geen (recente) benchmarkgegevens beschikbaar waarin de kosten én formatie van de verschillende taken van de gemeente (primair proces en overhead) worden afgezet tegen vergelijkbare gemeenten.

Het bureau Seinstra Van de Laar heeft in 2019 wel een onderzoek uitgevoerd waarin de formatie van de gemeente Scherpenzeel op het totaal niveau is afgezet tegen het inwoneraantal en de vergelijking is gemaakt met gemeenten in de grootteklasse tot 20.000 inwoners. Het nadeel van een dergelijke benadering is dat het lastig is om verschillen in uitbesteding van taken tussen gemeenten goed mee te nemen in de vergelijking. Gemeenten die het grootste deel van de taken in eigen beheer uitvoeren, komen hoog uit in de vergelijking op formatie, terwijl gemeenten die een groot deel van de taken hebben uitbesteed juist laag uitkomen in deze vergelijking. Wij adviseren daarom altijd om naast de formatie ook de kosten van de uitvoering mee te nemen in de vergelijking. Daarnaast is niet duidelijk of in de uitkomsten van het onderzoek van Seinstra Van de Laar voldoende rekening is gehouden met de verschillen in werklast tussen gemeenten. Bepaalde kenmerken of beleidskeuzes van een gemeente kunnen ervoor zorgen dat de ingezette formatie hoger of lager ligt dan in andere gemeenten. Het gemiddelde van de grootteklasse is hierbij niet dé norm, gemeenten kunnen zelf ook keuzes maken om een formatie boven of onder het gemiddelde te hebben.

Omdat wij geen benchmarkgegevens op een lager detail niveau beschikbaar hebben, baseren wij ons voor de analyse van de ambtelijke capaciteit vooral op eerder uitgevoerde onderzoeken. Hiernavolgend zetten wij de belangrijkste uitkomsten betreffende de ambtelijke capaciteit uit het onderzoek van Seinstra Van de Laar (2019) op een rij:

- Per 01-05-2019 bedroeg de formatie van Scherpenzeel 71,06 fte. Omgerekend komt dit neer op ongeveer 7,2 fte per 1000 inwoners.
- Binnen de referentiegroep van gemeenten (tot 20.000 inwoners), ligt de formatie gemiddeld op 8,5 fte per 1000 inwoners.
- Om qua formatie op het gemiddelde van de referentiegroep uit te komen moet de formatie van Scherpenzeel uitgebreid worden naar 85,21 fte. Hiervoor is een uitbreiding van 14,15 fte nodig en opzichte van de peildatum (1 mei 2019). In het rapport wordt gesproken over de formatie die nodig is om ‘de basis op orde’ te krijgen.
- Het grootste gedeelte van de taken worden uitgevoerd door Scherpenzeel zelf. Uitzonderingen zijn:
  - Veiligheid. Uitvoering taken door Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM).
  - Ruimtelijk domein. Alle uitvoeringstaken (vergunningverlening en toezicht & handhaving) zijn uitbesteed aan Omgevingsdienst De Vallei (OddV).
  - Regionale ontwikkelingen. In intergemeentelijke samenwerking Regio Foodvalley zijn opgaven op het gebied van de energietransitie, ruimtelijke ontwikkeling, wonen, economie, mobiliteit en werkgelegenheid belegd.
  - ICT. De automatisering van Scherpenzeel wordt uitgevoerd door de gemeente Veenendaal.

Op basis van de meest recente opgave (stand ten behoeve van begroting 2021) bedraagt de formatie van Scherpenzeel 83,86 fte. Hiermee zit de formatie ongeveer 1,4 fte onder de benodigde formatie zoals deze door Seinstra Van de Laar is becijferd (85,21 fte). De mate van uitbesteding van Scherpenzeel is gemiddeld ten opzichte van andere gemeenten. In het kader van dit onderzoek is geen volledige formatievergelijking van Scherpenzeel ten opzichte van andere gemeenten uitgevoerd of een uitgebreide takenanalyse. Om tot een definitieve conclusie over de omvang van de organisatie te kunnen komen, is dit wel noodzakelijk. De omvang van de formatie in Scherpenzeel in combinatie met het uitbestedingspatroon geven geen indicatie voor een niet-toereikende formatie.

Onderhoud kapitaalgoederen

Meerjarenonderhoud, van bijvoorbeeld gebouwen of infrastructuur is een belangrijk aandachtspunt bij het beoordelen van de financiële positie van gemeenten. Het risico is dat een gemeente onvoldoende middelen heeft gereserveerd voor groot onderhoud. De begroting is dan feitelijk te laag en het is dan zeer waarschijnlijk dat de gemeente in de toekomst met grote financiële tegenvallers te maken krijgt. Geanalyseerd is in hoeverre onderhoudsplannen aanwezig zijn, of hiervoor ook voldoende middelen zijn gereserveerd en welke achterstanden in onderhoud aanwezig zijn.

Scherpenzeel heeft in totaal dertien beheerplannen voor de volgende categorieën (bron: programmabegroting 2021-2024):

- Wegen
- Groen
- Water
- Riolering
- Gebouwen

De categorie wegen bestaat uit drie plannen (asfaltwegen, openbare verlichting en beheerplan openbare verlichting) die alle drie in 2021 geactualiseerd worden. Voor asfaltwegen geldt dat Scherpenzeel een achterstand heeft van naar schatting € 330.000. De gemeente verwacht de helft van dit onderhoud in te kunnen lopen binnen het reguliere budget, voor de andere helft zijn extra middelen in de begroting gereserveerd. Voor wat betreft openbare verlichting stelt de gemeente dat er geen achterstallig onderhoud is. Dat blijkt uit het lage aantal storingsmeldingen.

Voor groen zijn er vijf vigerende plannen (notitie beheer plantsoenen, bomenstructuurplan, notitie beheer begraafplaatsen, sportvelden De Bree, speelplaatsenbeleid). Het bomenstructuurplan wordt herzien in 2021, evenals het beheerplan Sportvelden De Bree. De kwaliteitsniveaus van het onderhoud zijn in de begroting beschreven en liggen relatief in veel gevallen op niveau A (hoogste niveau). Voor het vervangen / aanplanten van bomen stort Scherpenzeel jaarlijks € 17.500 in een voorziening. Voor de velden van De Bree stort de gemeente jaarlijks ruim € 50.000 in een voorziening. Voor speelplaatsen signaleert de gemeente dat er geen middelen zijn om alle speelondergronden milieuhygiënisch in te richten en dat voor de vervanging van het Cruyff Court geen middelen beschikbaar zijn.

Het thema water kent twee beheerplannen, het baggerplan dat geactualiseerd wordt in 2020 en het grondwaterbeleid plan (actualisatie in 2022). Dit laatste plan wordt gefinancierd uit de voorziening riolering. Enkele bruggen hebben de komende jaren extra onderhoud nodig. Hiervoor heeft Scherpenzeel in de kadernota middelen vrij gemaakt.

Het thema riolering bestaat uit één beheerplan, het waterplan dat recent herzien is. Dekking vindt plaats uit de voorziening riolering. De jaarlijkse storting in de voorziening is geactualiseerd bij herziening van het waterplan en opgenomen in de begroting.

Voor gebouwen heeft de gemeente twee beheerplannen, gemeentelijke gebouwen en sportaccommodaties. Deze laatste is in 2021 geactualiseerd. In het rapport van bevindingen bij de jaarrekening schrijft de accountant dat hij heeft vastgesteld dat de hoogte van de voorziening voor gemeentelijke gebouwen toereikend is.

Onze overall bevindingen zijn dat Scherpenzeel een actueel overzicht aan beheerplannen heeft, waarvan de middelen in de begroting zijn opgenomen. Binnen het domein wegen worden achterstanden gesignaleerd die naar verwachting worden ingelopen in de komende periode.

Gemeentelijke belastingen

Bij een financieel gezonde gemeente hoort een acceptabel lastenniveau. Het is aan de gemeenteraad om te bepalen wat acceptabel is en wat niet. De keuzes die de gemeenteraad daarin heeft gemaakt, geven wel een beeld van de financiële positie en de lastendruk voor inwoners en bedrijven. De hoogte van de gemeentelijke lasten zijn ook van belang om te kunnen bepalen wat het effect van een herindeling zal zijn. Gaan inwoners en bedrijven meer of minder betalen in een nieuwe gemeente. Als basis is daarvoor inzicht in de huidige belastingpositie van belang. Verder geeft dit ook inzicht in de mate waarin een gemeente nog in staat is financiële tegenvallers op te vangen. Kan een gemeente de OZB nog verhogen om extra middelen te genereren? In beginsel is de gemeente vrij om de OZB op elk gewenst tarief vast te stellen. In de praktijk zit er een politieke bovengrens aan de hoogte van de OZB. In deze paragraaf is ook weergegeven wat een reële inschatting is van de ruimte die de gemeente heeft om de opbrengsten te verhogen in geval van tegenspoed.

De gemeente Scherpenzeel bezet in de Atlas van de Lokale Lasten[5] de 176ste positie (eigenaar-bewoner, meerpersoonshuishouden) waarbij de gemeente op de eerste positie de laagste lokale lasten heeft. Dit betekent dat de gemeente Scherpenzeel qua lastendruk rond het landelijk gemiddelde zit. In de volgende tabel ziet u hoe de tarieven van de gemeente Scherpenzeel zich verhouden ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Daarnaast zijn ook de hoogste en laagste waarden per tarief weergegeven.

Tabel 44. Tarieven (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) gemeente Scherpenzeel 2020

Tarief	Tarief 2020	Landelijk 2020	Hoogste 2020	Laagste 2020
OZB woningen	0,1081%	0,1102%	0,2529%	0,0356%
OZB niet-woningen (eigenaren)	0,1901%	0,2898%	0,9401%	0,066%
OZB niet-woningen (gebruikers)	0,1450%	0,2171%	0,5046%	0,0%
Afvalstoffenheffing meerpersoons* (3)	€ 202	€ 283	€ 428	€ 36
Rioolheffing meerpersoons	€ 252,49	€ 199	€ 534	€ 78

**Scherpenzeel is een DIFTAR gemeente. Voor de berekening van het tarief is uitgegaan van zeven maal een lediging van een container met de inhoud van 240 liter (á € 5,05 per lediging).Bron: Belasting verordeningen 2020 gemeente Scherpenzeel en Atlas van de Lokale Lasten (Coelo, 2020)*

OZB

De tarieven van de onroerendezaakbelasting van de gemeente Scherpenzeel liggen voor zowel woningen als niet woningen onder het landelijk gemiddelde. De OZB-inkomsten worden bepaald door de waarde van het onroerend goed te vermenigvuldigen met het tarief. De gemiddelde WOZ-waarde in de gemeente Scherpenzeel bedroeg in 2020 € 283.412 waar de gemiddelde WOZ-waarde in Nederland in 2020 € 270.000 bedroeg[2]. De totale hoeveelheid inkomsten die de gemeente Scherpenzeel aan OZB (woningen) verwacht te ontvangen in 2020 bedraagt € 1.265.470.

Bij vaststelling van de programmabegroting 2021-2024 heeft de gemeenteraad van Scherpenzeel besloten de OZB jaarlijks met 6% te laten stijgen (24% in vier jaar in totaal). De structurele opbrengst van deze stijging is afgerond € 0,5 miljoen in 2024. Bij het opstellen van dit rapport waren de landelijke tarieven voor 2021 nog niet bekend. Vanwege de vergelijkbaarheid zijn de tarieven op basis van 2020 vergeleken. De OZB-tarieven van Scherpenzeel liggen onder het landelijk gemiddelde. Gezien de vastgestelde verhogingen is de verwachting dat deze in 2021 omstreeks het landelijk gemiddelde komen en vanaf 2022 boven het landelijk gemiddelde.

[5] COELO, 2020, Atlas van de Lokale Lasten (https://www.coelo.nl/index.php/nieuws/nieuws-2020)

Ten opzichte van het tarief voor een artikel 12 gemeente, dat 0,1853% van de WOZ-waarde bedraagt, is er ook sprake van een onbenutte belastingcapaciteit op OZB-woningen. Wanneer het tarief van de gemeente Scherpenzeel in 2020 af wordt gezet tegen het tarief van een artikel 12 gemeente bestaat er een onbenutte belastingcapaciteit van € 587.000. Door het besluit om het OZB-tarief in de periode 2021-2024 jaarlijks met 6% te verhogen, wordt een groot deel van de onbenutte belastingcapaciteit ingezet en blijft er een beperktere onbenutte belastingcapaciteit over. Door de jaarlijkse verhoging komt het OZB-tarief voor Scherpenzeel in 2024 uit op 0,1308%. De inschatting is dat dit voor een gemiddeld huishouden een lastenverzwaring van in totaal ongeveer € 90 betreft per 2024.

Afvalstoffenheffing

Het tarief voor afvalstoffenheffing van de gemeente Scherpenzeel is fors lager dan het gemiddeld landelijk tarief. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de gemeente Scherpenzeel een DIFTAR-gemeente is. Dit betekent dat inwoners bovenop het jaarlijkse vastrechttarief (€ 167,31) ook een variabel bedrag betalen voor het aantal keren dat zij restafval aanbieden per jaar. Afhankelijk van de wijze van aanbieding van het afval bedraagt dit variabele bedrag (2020) tussen de € 0,85 en € 5,05.

Op dit moment zijn de geraamde lasten gerelateerd aan alle taken die worden uitgevoerd met betrekking tot de afvalstoffenheffing € 966.793. Hiertegenover staan de baten uit de afvalstoffenheffing ter hoogte van € 966.793. Dit betekent dat de kostendekkendheid voor de afvalstoffenheffing 100% is. Daarmee bestaat er geen ruimte voor de gemeente Scherpenzeel om het tarief voor de afvalstoffenheffing te verhogen om daarmee meer inkomsten te genereren.

Rioolheffing

Het tarief voor de rioolheffing ligt in Scherpenzeel met een tarief van € 252,49 boven het landelijk gemiddelde van € 214,06. Voor het tarief van rioolheffing geldt dat dit maximaal 100% kostendekkend mag zijn. Op dit moment zijn de geraamde lasten van de taken die men uitvoert voor het riool € 1.161.155, waarbij de geraamde baten € 1.161.155 bedragen. Dit betekent dat er sprake is van een kostendekkendheid van 100%. Daarmee is er geen ruimte om het tarief voor de rioolheffing verder te verhogen om daarmee extra inkomsten te genereren.

Totaalbeeld woonlasten 2020

In de volgende tabel zijn de gemiddelde woonlasten (over 2020) gepresenteerd en vergeleken met het landelijk gemiddelde. Om de woonlasten te bepalen wordt de gemiddelde WOZ-aanslag opgeteld bij het tarief voor afvalstoffenheffingen en rioolheffing. De woonlasten in Scherpenzeel liggen met een gemiddelde van € 775 onder het landelijk gemiddelde (€ 810). Dit verschil ten opzichte van het landelijk gemiddelde kan voor een deel verklaard worden door het verschil in WOZ-aanslag (lager tarief en hogere WOZ-waarde). Het tarief voor de afvalstoffenheffing ligt lager dan het landelijk gemiddelde, terwijl het tarief voor de rioolheffing juist hoger is. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat Scherpenzeel voor de afvalstoffenheffing een DIFTAR-gemeente is, waardoor vergelijking met andere gemeenten wordt bemoeilijkt. Voor een inschatting van de gemiddelde hoogte van de afvalstoffenheffing is uitgegaan van gemiddeld tien ledigingen per jaar van een container van 240 liter (á € 5,05 per lediging).

Ten opzichte van Barneveld zien we het volgende beeld. De gemiddelde aanslag voor OZB ligt lager in Scherpenzeel ten opzichte van Barneveld. Het tarief voor de afvalstoffenheffing ligt aanzienlijk lager, terwijl het tarief voor de rioolheffing juist hoger is. Hierdoor komen de gemiddelde woonlasten ongeveer € 21 lager uit in Scherpenzeel ten opzichte van Barneveld.

Tabel 45. Vergelijking woonlasten Scherpenzeel en Barneveld ten opzichte van landelijk gemiddelde 2020

	Scherpenzeel	Barneveld	Landelijk	Bron
Tarief OZB	0,1081%	0,1036%	0,1218%	Belastingverordening gemeenten
Gemiddelde WOZ-waarde	€ 283.412	€ 314.000	€ 270.000	Eigen opgave gemeente
Gemiddelde WOZ-aanslag	€ 306	€ 325	€ 329	
Gemiddeld tarief afval	€ 217	€ 313	€ 267	Coelo
Gemiddeld tarief riool	€ 252	€ 179	€ 214	Coelo
Totaal woonlasten	**€ 775**	**€ 817**	**€ 810**	

Overige belastingen

Uit de begroting 2020 blijkt dat de gemeente Scherpenzeel de volgende belastingen heft:

- Toeristenbelasting
- Hondenbelasting

Toeristenbelasting

De gemeente Scherpenzeel heft toeristenbelasting tegen een tarief van € 1,23 per overnachting per persoon. In de volgende tabel staat de ontwikkeling van de baten van het heffen van toeristenbelasting weergegeven. Hierbij dient wel vermeld te worden dat de baten van 2020 de begrote baten zijn, en daarmee nog niet definitief. In de tabel zien we een stabiel beeld voor de baten van 2018 en 2019, maar wel een forse (verwachte) daling in het jaar 2020.

Tabel 46. Overzicht baten toeristenbelasting Scherpenzeel 2018-2020

Toeristenbelasting	2018 (realisatie)	2019 (realisatie)	2020 (begroot)
Baten	€ 118.547	€ 121.274	€ 98.155

In de tabel hiernavolgend weergegeven wordt het tarief van de gemeente Scherpenzeel vergeleken met de tarieven van gemeenten uit de referentiegroep, die bestaat uit zowel gemeenten van gelijke grootteklasse als uit regiogemeenten.

Tabel 47. Overzicht tarief toeristenbelasting gemeente Scherpenzeel en gemeenten grootteklasse/regio

Gemeente	Tarief 2020	Gemeente	Tarief 2020
Scherpenzeel	€ 1,23	Nijkerk	€ 1,67
Barneveld	€ 0,93	Ermelo	€ 1,50
Zoeterwoude	€ 0,00	Putten	€ 1,75
Eemnes	€ 2,00	Vaals	€ 2,00
Loppersum	€ 0,00	Oudewater	€ 1,03

Wanneer we het tarief voor de toeristenbelasting van de gemeente Scherpenzeel vergelijken met het tarief dat gehanteerd wordt door andere gemeenten uit de referentiegroep dan blijkt dat zij een gemiddeld tarief hanteert. Er is een divers beeld zichtbaar van zowel gemeenten die qua tarief boven de gemeente Scherpenzeel uitsteken als gemeenten die minder, of zelfs geen, toeristenbelasting heffen. Wanneer het tarief vergeleken wordt met het gemiddelde landelijke tarief voor toeristenbelasting van € 1,54 ligt de gemeente Scherpenzeel een stuk onder het gemiddelde tarief.

Hondenbelasting

De gemeente Scherpenzeel heft hondenbelasting tegen een oplopend tarief afhankelijk van het aantal honden dat de eigenaar bezit en of er al dan niet sprake is van een kennel. De (verwachte) baten voortkomend uit deze belasting zijn vanaf 2018 tot en met 2020 relatief stabiel gebleven.

Tabel 48. Overzicht baten hondenbelasting Scherpenzeel 2018-2020

Toeristenbelasting	2018 (realisatie)	2019 (realisatie)	2020 (begroot)
Baten	€ 42.845	€ 41.748	€ 41.748

In de volgende tabel wordt het tarief van de hondenbelasting van de gemeente Scherpenzeel afgezet tegen de tarieven uit de referentiegemeenten.

Tabel 49. Overzicht tarief hondenbelasting gemeente Scherpenzeel en gemeenten grootteklasse/regio

Hondenbelasting	1e hond	2e hond	Volgende hond	Kennel
Scherpenzeel	€ 69,03	€ 115,77	€ 115,77	€ 532,35
Barneveld	€ 42,80	€ 59,60	€ 73,40	€ 102,40
Zoeterwoude	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00	€ 0,00
Eemnes	€ 88,19	€ 88,19	€ 88,19	€ 257,00
Loppersum	€ 87,80	€ 131,60	€ 131,60	€ 219,40

Ten opzichte van de gekozen referentiegemeenten lijkt de gemeente Scherpenzeel net iets rond of boven het gemiddelde te zitten als het gaat om de hoogte van de hondenbelasting. Het tarief voor een eerste hond is nog relatief laag, maar bij een tweede of volgende hond gaat het tarief al snel omhoog naar een bovengemiddeld tarief. Vooral voor een kennel wordt in de gemeente Scherpenzeel bovengemiddeld veel betaald door de burger. Wanneer we het tarief van Scherpenzeel vergelijken met het landelijk gemiddelde tarief dat wordt gehanteerd (voor de eerste hond), zien we dat Barneveld met een tarief van € 69,03 meer heft dan gemiddeld. Hierbij dient wel vermeld te worden dat dit gemiddelde tarief vaak aan de lagere kant is omdat veel gemeenten ervoor kiezen helemaal geen hondenbelasting te heffen. Dit trekt het gemiddelde tarief voor de hondenbelasting fors omlaag.

Reservepositie en weerstandsvermogen

Naast de exploitatie van een gemeente is ook de vermogenspositie van belang bij de beoordeling van de financiële slagkracht. Een ruime vermogenspositie geeft gemeenten de mogelijkheid om in de toekomst ruimte te vinden voor investeringen, maar ook om onverwachte, incidentele tegenvallers op te vangen. Een gezonde balans kenmerkt zich ook door een schuldpositie die in omvang niet te groot is. Een te grote schuld maakt een gemeente in de toekomst kwetsbaar voor rentestijgingen. Hiernavolgend is de reservepositie en het weerstandsvermogen geanalyseerd.

In dit onderdeel wordt de reservepositie van de gemeente Scherpenzeel geanalyseerd, waarbij tevens de mate van beklemming van de reserves en de stille reserves van de gemeente Scherpenzeel worden geanalyseerd.

Tabel 50. Indicatoren reserves gemeente Scherpenzeel 2018 en 2019

Indicator reserves	Ultimo 2018	Ultimo 2019
Reserves per inwoner	€ 1.926	€ 1.809
Solvabiliteitsratio over vreemd vermogen	1,61	3,22
Solvabiliteitsratio over totaal vermogen	0,48	0,50

Reserves per inwoner

De reserves per inwoner in Scherpenzeel zijn iets gedaald in 2019 ten opzichte van 2018. Waar in 2018 een reserve van € 1.926 bestond per inwoner, is deze in 2019 gedaald naar een reserve van € 1.809 per inwoner. Het gemiddelde van alle Nederlandse gemeenten is € 1.650 per inwoner. Daarmee heeft de gemeente Scherpenzeel een reserve per inwoner die iets boven het gemiddelde ligt.

Tabel 51. Mutaties reserves gemeente Scherpenzeel 2018-2024

Reserves totaal	2018 R	2019 R	2020 B	2021 B	2022 B	2023 B	2024 B
Vermeerdering	€ 914.764	€ 1.576.490	€ 7.124.205	€3.636.456	€ 1.506.149	€ 1.987.744	€ 1.927.815
Vermindering	€ 1.351.099	€ 2.716.817	€ 5.388.950	€ 4.310.137	€ 1.439.319	€ 985.215	€ 913.347
Saldo	€ 19.016.210	€ 17.875.883	€ 19.611.139	€ 18.937.458	€ 19.004.287	€ 20.006.816	€ 21.021.284

Solvabiliteit (over vreemd en totaal vermogen)

De solvabiliteitsratio drukt de reserves (eigen vermogen) uit als percentage van het vermogen. De gemeente Scherpenzeel heeft een solvabiliteitsratio over vreemd vermogen van >1,0 met een ratio van 1,61 in 2018 en 3,22 in 2019. De stijging van het solvabiliteitsratio wordt grotendeels verklaard door de sterke daling van de netto vlottende schulden van € 7.457.938 in 2018 naar € 1.761.868 in 2019. Met de huidige solvabiliteit lijkt de gemeente Scherpenzeel uitstekend aan haar kortetermijnverplichtingen te kunnen voldoen.

Stille reserves

De stille reserves van een gemeente bestaan uit de aandelen/deelnemingen en het vastgoed in eigendom van de gemeente. Door de totale boekwaarde van het gemeentelijk vastgoed (woonruimten en bedrijfsgebouwen) af te zetten tegen de verzekerde waarde van het vastgoed kan een indicatie worden gegeven van de totale stille reserves. In de praktijk blijkt het vaak lastig om deze stille reserves van een gemeente op korte termijn te verzilveren, omdat het bijvoorbeeld om vastgoed met een specifieke functie (bijvoorbeeld onderwijs) gaat. In andere gevallen is het eenvoudiger om gebouwen af te stoten. In de begroting 2021 worden de volgende panden genoemd als stille reserves:

- Ambtswoning (burg. Royaardslaan 2) € 725.000
- Willaerlaan 34 € 314.000

Hiermee komt de totale stille reserve van Scherpenzeel uit op € 1.039.000.

Weerstandsvermogen

Het is voor een gemeente van belang dat zij in staat is om een financiële tegenvaller op te kunnen vangen. De mate waarin een gemeente in staat is een niet begrote financiële tegenvaller op te vangen wordt uitgedrukt in het weerstandsvermogen. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit (hoeveel middelen kan men vrij maken) en de benodigde weerstandscapaciteit (hoeveel middelen dient men mogelijk vrij te maken). Dit wordt in een verhoudingsgetal weergegeven waarbij de algemene regel is dat het weerstandsvermogen minimaal 1,0 dient te zijn.

Scherpenzeel heeft een uitgebreide risicoinventarisatie gedaan waarbij de structurele risico's € 1,2 miljoen bedragen en de incidentele risico's € 0,5 miljoen. De risico's in het sociaal domein zijn apart geïnventariseerd en bedragen € 0,8 miljoen. Daarmee is het totale risicoprofiel € 2,5 miljoen.

Aan beschikbare weerstandscapaciteit heeft Scherpenzeel een Algemene Reserve beschikbaar van € 2,3 miljoen en een reserve sociaal domein van € 0,8 miljoen. In totaal € 3,1 miljoen.

Het weerstandsvermogen is daarmee afgerond 1,3. Dit is boven de minimale waarde van 1,0.

Een overzicht van de meest belangrijke (financiële) risico's die de gemeente Scherpenzeel loopt, gebaseerd op de programmabegroting 2021, is in de volgende opsomming opgenomen (in volgorde van impact):

- Inkomsten gemeentefonds (herverdeling AU) (zeer hoog risico).
- Tegenvallers binnen de begroting (zeer hoog risico).
- (Corona) Extra handhaving als gevolg van corona (zeer hoog risico).
- (SD) Onvoldoende budget vanuit rijk (zeer hoog risico).
- (Corona) Gevolgen coronacrisis op organisatie (hoog risico).
- (Jeugd) Maatschappelijke trends in opvoeden (hoog risico).
- (Jeugd) Toegang deels via huisartsen, rechters (hoog risico).
- (Jeugd) Onvoldoende transformatie bij aanbieders (hoog risico).
- (Jeugd) Onvoldoende transformatie (preventie) (hoog risico).
- (Jeugd) Onvoldoende regie op inzet hulp (hoog risico).
- (PW) Economische fluctuaties (hoog risico).
- (Wmo) Vergrijzing (hoog risico).
- (Wmo) Effect abonnementstarief (hoog risico).
- (Wmo) Effect langer thuis wonen Wvggz (hoog risico).
- (Wmo) Incidentele woningaanpassingen (hoog risico).
- (Corona) Gevolgen corona op het sociaal domein (hoog risico).

De grootste impact wordt verwacht van de herijking van het gemeentefonds. Op 7 december 2020 heeft de minister van BZK de Tweede Kamer geïnformeerd dat de herijking van het gemeentefonds is uitgesteld naar 1 januari 2023. Een besluit over de herijking wordt pas in de volgende kabinetsperiode verwacht.

Balans(prognose) en kengetallen

In dit onderdeel worden de balans(prognose) en de kengetallen van de gemeente Scherpenzeel voor de periode 2018-2024 geanalyseerd.

Tabel 52. Financiële kengetallen (BBV) gemeente Scherpenzeel (2018-2024) voor verwerking Amendement A2

Kengetal	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1a. Nettoschuldquote	29%	-7%	-11%	7%	3%	-5%	4%
1.b Nettoschuldquote (gecorrigeerd)	-6%	-27%	-32%	-12%	-18%	-25%	-16%
2. Solvabiliteitsratio	48%	55%	63%	61%	64%	66%	66%
3. Grondexploitatie	40%	9%	1%	7%	-7%	-11%	1%
4. Structurele exploitatieruimte	2,6%	3,0%	0,1%	0,9%	-0,1%	0,3%	0,3%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	106%	105%	109%	108%	107%	107%	106%

Op basis van de tabel met kengetallen van de gemeente Scherpenzeel kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- De nettoschuldquote is relatief laag en laat over de periode 2018-2024 een overwegend dalende trend zien. Wanneer gecorrigeerd wordt voor verstrekte leningen is de nettoschuldquote nog lager. De gecorrigeerde nettoschuldquote varieert per jaar, maar is voor alle jaarschijven negatief. Dit betekent dat de gemeente Scherpenzeel niet alleen een lage eigen schuldpositie heeft, maar ook nog eens een groot deel van deze middelen heeft verstrekt als leningen.
- De solvabiliteitsratio van de gemeente Scherpenzeel ligt boven 50%, het percentage stijgt zelfs naar 66% in 2024. Dit geeft aan dat Scherpenzeel uitstekend in staat is om aan haar financiële verplichtingen te voldoen in de periode tot en met 2024.
- De structurele exploitatieruimte is, met uitzondering van 2022, positief. Dit geeft aan dat de structurele baten voldoende zijn om de structurele lasten van de gemeente te dekken voor de periode tot en met 2024. Door het aannemen van amendement A2 zal het saldo van 2022 ook positief worden.
- De gemeentelijke belastingcapaciteit van Scherpenzeel ligt in alle jaren boven 100%. Dit geeft aan dat de belastingdruk in de gemeente boven het landelijk gemiddelde ligt. In de berekening van de gemeentelijke belastingcapaciteit worden de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing meegenomen.

Tabel 53. Balans(prognose) gemeente Scherpenzeel 2018-2024 (x 1.000)

(x 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Vaste activa	€ 26.149	€ 25.767	€ 27.443	€ 29.388	€ 31.162	€ 31.165	€ 31.833
Vlottende activa	€ 13.214	€ 9.841	€ 6.391	€ 4.649	€ 1.282	€ 2.048	€ 3.037
Totaal activa	***€ 39.363***	***€ 35.608***	***€ 33.834***	***€ 34.037***	***€ 32.444***	***€ 33.213***	***€ 34.870***
Reserves	€ 19.016	€ 17.876	€ 21.144	€ 20.623	€ 20.723	€ 21.710	€ 22.786
Resultaat boekjaar	€ 120	€ 1.533	€ 152	€ 33	-€ 16	€ 61	€ 58
Voorzieningen	€ 8.327	€ 9.255	€ 8.810	€ 8.839	€ 8.172	€ 8.135	€ 8.308
Vaste schuld	€ 3.811	€ 3.637	€ 421	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal vaste passiva	*€ 31.274*	*€ 32.301*	*€ 30.527*	*€ 29.495*	*€ 28.879*	*€ 29.906*	*€ 31.152*
Vlottende passiva	*€ 8.089*	*€ 3.307*	*€ 3.307*	*€ 4.542*	*€ 3.565*	*€ 3.307*	*€ 3.718*
Totaal passiva	**€ 39.363**	**€ 35.608**	**€ 33.834**	**€ 34.037**	**€ 32.444**	**€ 33.213**	**€ 34.870**

De balansprognose in de tabel is gebaseerd op de eigen opgave van de gemeente in de programmabegroting 2021. Hierbij vallen de volgende zaken op:

- De reservepositie verbetert van € 19 miljoen in 2018 naar € 22,8 miljoen in 2024.
- De stand van de voorzieningen fluctueert tussen de verschillende jaren, maar de stand is in 2024 ongeveer gelijk aan de stand in 2018.
- De vaste schuld neemt af van € 3,8 miljoen in 2018 naar € 0 in 2021 en de jaren erna.
- Het totaal van de balans van de gemeente daalt van € 39,4 miljoen in 2018 naar € 34,9 miljoen in 2024.

Grondexploitatie

De grondposities van gemeenten geven een beeld van de toekomstige ontwikkeling van een gemeente, met andere woorden is er uitbreiding van de gemeente te verwachten (meer inwoners, meer bedrijven). Een grotere omvang van de gemeente leidt in het algemeen ook weer tot hogere inkomsten en kan daarmee een verbetering van de financiële positie betekenen. Grondexploitaties hebben ook mogelijk verdienpotentieel waarmee het vermogen van gemeenten versterkt kan worden. De omvang van de grondexploitaties zijn ook van belang om enkele balansindicatoren zoals de schuldpositie te kunnen beoordelen. Een grote voorraad aan bouwgronden leidt in het algemeen tot een hogere schuldpositie. Deze is dan in principe tijdelijk hoger, omdat schulden na ontvangst van de opbrengsten weer afgebouwd kunnen worden. Tot slot leveren grondexploitaties ook risico's op voor gemeenten; opbrengsten kunnen tegenvallen of bouwprojecten kunnen vertragen. In het algemeen geldt dat gemeenten met meer bouwgrond in ontwikkeling een hoger risicoprofiel hebben.

Op dit moment zijn er binnen Scherpenzeel vier grondexploitaties actief. De verwachte eindwaarde van deze grondexploitatie is per 31 december 2019 in totaal € 12,7 miljoen. De verwachting is dus dat de gemeente Scherpenzeel de komende jaren nog ruim € 12 miljoen aan incidentele opbrengsten kan verwachten. Scherpenzeel heeft ook een reserve grondexploitatie, de hoogte per 31 december 2019 was € 0,2 miljoen. Bij de bestemming van het resultaat 2019 is hieraan nog € 1,9 miljoen toegevoegd. Voor één van de grondexploitaties heeft Scherpenzeel een verliesvoorziening getroffen van € 0,15 miljoen.

Tabel 54. Overzicht boekwaarden en resultaten grondexploitaties gemeente Scherpenzeel (x € 1.000)

Complex	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Verwachte eindwaarde	Jaar eindresultaat
Akkerwinde	2.967	-993	6.704	2022
Akkerwinde 2	0	146	-146	2023
Walstrolaan	22	210	1.115	2022
't Voort	2.209	2.261	5.066	2024

Scherpenzeel heeft zelf in de Kadernota 2021-2024 (pag. 96) als verwachting dat in de periode tot 2030 in totaal tussen € 15 miljoen en € 20 miljoen aan inkomsten te verwachten is uit de grondexploitaties. Deze inschatting is gebaseerd op de ambitie om tot en met 2030 de komende jaren gemiddeld honderd woningen per jaar te bouwen. Deze ambitie is groter dan de huidige harde plancapaciteit van de gemeente Scherpenzeel. In de onderbouwing van het aantal van gemiddeld honderd woningen per jaar zijn ook zachte plannen en plannen waarvoor de gemeente nog grond wil verwerven, meegenomen. Bovendien spelen ook provinciale en landelijke afspraken over verstedelijkingsstrategieën een rol. Het kunnen realiseren van de doelstelling van honderd woningen per jaar is daarmee zeer onzeker. Overigens zijn alleen de opbrengsten van plannen die in uitvoering zijn in de begroting meegenomen.

Bronnen

- Programmabegroting Scherpenzeel 2020-2023
- Programmabegroting Scherpenzeel 2021-2024
- Programmarekening Scherpenzeel 2018
- Programmarekening Scherpenzeel 2019
- Kadernota Scherpenzeel 2021-2024
- Overzicht grondexploitaties Scherpenzeel 2018-2025
- Overzicht verloop reserves en voorzieningen 2019-2025 (staat D)
- Staat C begroting 2021
- Overzicht uitbestede diensten Scherpenzeel 2020
- Overzicht woningvoorraad en gemiddelde woningenwaarde Scherpzeel
- Voorstel vaststellen belastingverordeningen 2020 Scherpenzeel (inclusief besluit)
- Formatieoverzicht Scherpenzeel oktober 2020
- Atlas van lokale lasten COELO (2020)
- Opgave inschatting financiële effecten herindeling Ministerie BZK (2020)
- Eindrapport zelfbewust Scherpenzeel, Seinstra Van de Laar (2019)
- Amendement GBS Programmabegroting 2021-2024 (A2)
- Opgave inschatting financiële effecten herindeling Ministerie BZK (2020)
- Diverse websites (rijksoverheid.nl, cbs.nl, allecijfers.nl, scherpenzeel.nl)
- Toezichtsinformatie ontvangen van de provincie Gelderland

C. Besluit starten open overleg d.d. 14 juli 2020 (incl. bijlagen)

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Besluit

Datum
14 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Inlichtingen
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 1

Onderwerp
Gemeentelijke indeling Barneveld en Scherpenzeel.

Gedeputeerde Staten van Gelderland

Gezien de vaststelling van de Kadernota 2021-2024 door de gemeenteraad van Scherpenzeel op 9 juli 2020;

Gelet op artikel 8, lid 1 van de Wet algemene regels herindeling;

Besluiten

1. De wens uit te spreken tot wijziging van de gemeentelijke indeling van de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel;

2. Burgemeester en wethouders van de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel in de gelegenheid te stellen met hen overleg te voeren als bedoeld in artikel 8, eerste lid van de Wet algemene regels herindeling over deze wens tot wijziging van de gemeentelijke indeling;

3. De betrokken gemeentebesturen en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties hiervan op de hoogte te stellen;

Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

provincie Gelderland

Versterking door verbinding

Startnotitie artikel 8 Wet arhi-procedure

Op 14 juli 2020 heeft het college van Gedeputeerde Staten het besluit genomen om op grond van artikel 8 Wet algemene regels herindeling een open overleg te starten gericht op versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel en besluitvorming over een mogelijke herindeling van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. In deze notitie staat kort beschreven welk proces gedeputeerde staten daarvoor met de beide gemeenten willen ingaan.

Reden voor start procedure artikel 8 Wet arhi: de inwoner centraal

Het gemeenschappelijke doel dat wij provincie en gemeenten hebben is het zo goed mogelijk dienen van de belangen van onze inwoners. Hiervoor is voldoende lokale bestuurskracht nodig. De afgelopen jaren zijn veel nieuwe taken op de gemeenten afgekomen en liggen nieuwe uitdagingen in het verschiet. Als gevolg hiervan wordt een groot beroep gedaan op de bestuurskracht van Gelderse overheden.

Vanuit onze zorgplicht voor de kwaliteit van het openbaar bestuur werkt de provincie samen met gemeenten en regio's maatwerkgericht aan sterk bestuur in Gelderland. Niet omdat sterk bestuur een doel op zich is, maar omdat het een middel is om als overheid de maatschappij zo optimaal mogelijk te bedienen.

Ons college en de gemeente Scherpenzeel constateren beiden dat de gemeente Scherpenzeel op dit moment onvoldoende bestuurskracht heeft om inwoners nu en in de toekomst goed van dienst te zijn. Het college van Scherpenzeel heeft hard gewerkt aan plannen voor een zelfstandige gemeente. Wij erkennen de zware inzet die het college van Scherpenzeel heeft gepleegd, maar wij behouden onvoldoende vertrouwen dat de uitgewerkte oplossing toekomstbestendig is. Daarom hebben wij op 14 juli 2020 besloten een open overleg te starten in het kader van artikel 8 Wet Arhi.

Het is nu de tijd om verschillende opties in beeld te brengen. In beginsel zien wij een herindeling van Scherpenzeel en Barneveld als de meest gerede optie voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Dit op basis van de verkenning die wij daarover hebben uitgevoerd in het voorjaar van 2020. Wij gaan hierover graag met de beide gemeenten in gesprek.

Wet Algemene regels herindeling

De procedurevoorschriften voor een herindelingsadvies dat door een provincie wordt opgesteld, zijn vastgelegd in de Wet algemene regels herindeling (Wet arhi). In het bijzonder artikel 8 bepaalt hoe het proces dient te worden vormgegeven. Het proces vangt aan met het zogenaamde open overleg: gedeputeerde staten stellen burgemeester en wethouders van de betrokken gemeenten in de gelegenheid met hen overleg te voeren over de wens tot wijziging van de gemeentelijke indeling.

provincie Gelderland

Statenbrief

Datum
14 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Inlichtingen
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Onderwerp
Starten open overleg gemeentelijke indeling Barneveld en Scherpenzeel.

Portefeuillehouder
Jan Markink

Ambitie en thema
Ambitie 1 Samen voor Gelderland
Thema:
Sterk bestuur en toezicht

Doel van deze brief
Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:
de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

We informeren uw Staten over ons besluit d.d. 14 juli 2020 om een ‘open overleg’ te starten met de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld, om een herindeling tussen beide gemeenten te onderzoeken.

2 Aanleiding

Op 9 juli jongstleden heeft de gemeenteraad van Scherpenzeel ingestemd met de Kadernota 2021-2024. In deze Kadernota schetst de gemeente Scherpenzeel haar plannen voor een duurzame en bestuurskrachtige gemeente.

Ons college heeft op 2 juni 2020 – op verzoek van het college van B&W van Scherpenzeel – al een voorlopig standpunt ingenomen over deze Kadernota. Wij constateren dat uitvoering van deze Kadernota geen reëel zicht biedt op structurele oplossing van de evidente bestuurskrachtproblemen van de gemeente Scherpenzeel. U bent over dit voorlopig standpunt eerder geïnformeerd (PS2020-374). Dit standpunt is verder onderbouwd in de notitie “een sterk dorp en een sterke gemeente”.

Bij onze definitieve standpuntbepaling naar aanleiding van de besluitvorming in de gemeenteraad van Scherpenzeel zijn de volgende afwegingen voorts nog van belang geweest:

- De gemeenteraad van Barneveld heeft op 17 juni jl. gedebatteerd over betrokkenheid bij een mogelijke artikel 8 Arhi-procedure en heeft in meerderheid aangegeven constructief te staan voor het voeren van overleg mocht het tot een dergelijke procedure komen;
- Het college van B&W van Scherpenzeel heeft bij brief van 23 juni verzocht om heroverweging van het voorlopig standpunt, mede op basis van een nadere externe rapportage over het financieel perspectief van de gemeente. Bij brief van 3 juli hebben wij een inhoudelijke reactie gezonden op deze brief van het College van B&W.
- Het College van Scherpenzeel heeft op 10 juli jl. hierop gereageerd per brief. Deze brief is als bijlage toegevoegd aan deze Statenbrief. In de open overleg fase zullen we verschillende opties voor het versterken van bestuurskracht van Scherpenzeel in beeld brengen. Als het aan de provincie ligt, sturen de Colleges van Scherpenzeel, Barneveld en de provincie dit gezamenlijk aan.
- Er is een peiling geweest onder de inwoners van Scherpenzeel over zelfstandigheid of herindeling met Barneveld. Betrokkenheid van de bevolking is van groot belang. Daarbij hechten we veel waarde aan een goede vergelijking tussen de scenario's voor herindeling en zelfstandigheid. Omdat Scherpenzeel het scenario voor herindeling niet heeft uitgewerkt, zullen we dat de komende periode gaan doen. Het is onze inzet om dit in gezamenlijkheid met de gemeenten te doen.
- Er is een gesprek geweest met de Minister van BZK over ons voorlopig standpunt en ons voornemen een open overleg te starten. De Minister heeft ons college op 10 juli een brief gestuurd, met enkele aandachtspunten voor het vervolg van dit proces na de besluitvorming door ons college.

Met inachtneming van het bovenstaande zijn er geen nieuwe feiten of omstandigheden aan de orde, die tot aanpassing van ons eerder ingenomen standpunt hebben geleid.

3 Bestaand beleid c.q. kader

De provincie heeft een verantwoordelijkheid voor het openbaar bestuur. De afgelopen jaren zijn veel nieuwe taken op gemeenten afgekomen en liggen nieuwe uitdagingen in het verschiet. Als een gevolg hiervan wordt een groot beroep gedaan op de bestuurs- en realisatiekracht van Gelderse overheden.
In de Statennotitie 'Sterk Bestuur voor de opgaven van morgen' (PS2018-217) hebben we aangegeven maatwerkgericht te willen werken aan de versterking van bestuurskracht van gemeenten, regio's en provincie. Niet omdat sterk bestuur een doel op zich is, maar omdat het een middel is om als overheid de maatschappij zo optimaal mogelijk te bedienen.
Gemeenten zijn primair zelf verantwoordelijk voor het versterken van hun eigen bestuurskracht. De provincie stimuleert initiatieven van onderop, maar pakt de regie als een geschikte oplossing vanuit gemeenten uitblijft.

De maatwerkaanpak voor de versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur is recent verder uitgewerkt in de Statenbrief 'Vitaal openbaar bestuur' (PS2020-244).

De wet Algemene regels herindeling (wet Arhi) regelt de procedure voor herindeling van gemeenten. De provincie kan het initiatief nemen voor een herindelingsprocedure (artikel 8, wet Arhi). Het beleidskader gemeentelijke herindeling geeft de criteria van de minister weer, waaraan zij herindelingsadviezen toetst. U bent hierover nader geïnformeerd tijdens de beeldvormende sessie op 20 mei.

4 Argumenten/afwegingen/risico's

Wij vinden het van belang dat er een duurzame oplossing wordt gerealiseerd voor de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel. De aanpak vanuit de gemeente biedt geen structurele oplossing voor deze problemen. Nu is het moment om andere en betere opties in beeld te gaan brengen.
Ons college neemt daarom het besluit om een zogeheten 'open overleg', conform de wet Algemene regels herindeling, te starten. Uit de in het voorjaar van 2020 uitgevoerde verkenning is naar voren gekomen dat de gemeente Barneveld voor Scherpenzeel de gerede partij is om een strategisch partnerschap aan te gaan. Wij willen daarom samen met de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld, inwoners en bestuurlijke partners dit partnerschap grondig onderzoeken, waarbij een herindeling tussen beide gemeenten per 1-1-2023 naar de kennis van nu de na te streven invulling daarvan is. We willen deze optie op een reële en evenwichtige manier afzetten tegen het scenario zelfstandigheid.
Indien in het te voeren overleg ook wordt bevestigd dat herindeling de beste optie is, zal dit leiden tot de opstelling van een Herindelingsontwerp voor beide gemeenten per de aangegeven datum. Dit Herindelingsontwerp dient dan uiterlijk 1 februari 2021 door ons te worden vastgesteld. In juni 2021 vindt dan in uw Staten de formele besluitvorming plaats over een herindelingsadvies. Wij willen uw Staten gedurende het gehele proces op passende wijze meenemen.
Gegeven de krappe tijdsplanning is een startnotitie opgesteld voor de invulling en vormgeving van de open overlegfase, zodat vanaf het moment van de besluitvorming in ons college over de start van artikel 8 Wet Arhi de uitvoering kan starten. Deze startnotitie is als bijlage toegevoegd aan deze Statenbrief. Uitgangspunt bij de invulling van de open overlegfase is dat zoveel mogelijk gewerkt wordt in coproductie met de beide gemeenten, en dat de provincie vanuit haar regierol bewaakt en stimuleert dat tijdig tot resultaten in het benodigde tijdschema wordt gekomen.

5 Financiële consequenties

Niet van toepassing.

6 Proces en evaluatie

We hebben de colleges van Scherpenzeel en Barneveld mondeling toelichting gegeven op ons besluit tot het starten van het ‘open overleg’. Voorts hebben we deze colleges ook een brief gestuurd, met de startnotitie.
Er is een brief aan de omliggende gemeenten van Scherpenzeel en Barneveld gestuurd waarin wij informeren over de stappen die we nu zetten en hun rol in het te voeren open overleg. Ook de omliggende gemeenten en de provincie Utrecht worden door ons per brief op de hoogte gesteld.
De minister van Binnenlandse Zaken ontvangt een brief met nadere uitleg over ons genomen besluit en we geven aan haar gedurende het proces te informeren.

Voor de start van het ‘open overleg’ worden de colleges van Barneveld en Scherpenzeel uitgenodigd voor een bestuurlijke startbijeenkomst, met vertegenwoordigers van ons college.

Gedurende het hele proces zullen we u op een passende wijze meenemen.

Gedeputeerde Staten van Gelderland
John Berends - Commissaris van de Koning
Pieter Hilhorst - secretaris

Bijlagen:

- GS Besluit
- Startnotitie open overlegfase "Versterking door verbinding"
- Brief dd. 3 juli aan College B&W Scherpenzeel
- Brief van de Minister van Binnenlandse Zaken dd. 10 juli
- Brief van het College B&W Scherpenzeel dd. 10 juli
- Brief aan Scherpenzeel
- Brief aan Barneveld
- Brief aan omliggende gemeenten
- Brief aan provincie Utrecht
- Brief aan minister Binnenlandse Zaken

Datum
14 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Starten open overleg

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Gemeente Scherpenzeel
T.a.v. het College
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht College,

Op 9 juli jongstleden heeft uw gemeenteraad de Kadernota voor 2021-2024 aangenomen. In deze Kadernota schetst u uw plannen voor een duurzame en bestuurskrachtige gemeente.

In ons voorlopig standpunt dd. 2 juni over de Kadernota zoals die is vastgesteld door uw College hebben wij uitgebreid uiteengezet waarom wij als GS menen dat deze Kadernota ons onvoldoende vertrouwen gaf dat u uw bestuurskrachtproblematiek duurzaam en structureel zou kunnen oplossen. Dat is ondermeer onderbouwd in de nota “een sterk dorp in een sterke gemeente” die wij u toen hebben doen toekomen. Bij brief van 3 juli jl. hebben wij ons standpunt in deze nog eens kernachtig aangegeven.

Met het aannemen van de Kadernota door uw gemeenteraad is ons voorlopig standpunt niet gewijzigd. Wij hebben zeker waardering voor het feit dat u uw bestuurskrachtproblematiek onderkent en respect voor het feit dat u ook bereid bent om die aan te pakken. Maar onze inhoudelijke bezwaren tegen de door u gekozen en uitgewerkte oplossing zijn niet opgelost.

Start artikel 8 Wet Arhi; open overlegfase
Zoals wij eerder hebben aangegeven menen wij dat een fusie tussen de gemeente Scherpenzeel en Barneveld een goede mogelijkheid kan zijn om uw problematiek ten aanzien van bestuurskracht duurzaam op te lossen en de inwoners van Scherpenzeel de gelegenheid te bieden om met hun sterke dorp in een sterke gemeente te kunnen floreren.

Wij willen daarom samen met de beide gemeenten, uw inwoners en bestuurlijke partners deze optie grondig onderzoeken en deze optie ook op een reële en evenwichtige manier afzetten tegen het scenario zelfstandigheid en mogelijk nog andere reële opties. We starten daarom een ‘open overleg’, conform de bevoegdheden die wet Algemene regels herindeling (wet Arhi) ons geeft.

Uitgangspunten open overleg
We vinden het van belang dat we in verbinding werken aan de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Graag geven wij samen met de colleges van Scherpenzeel en Barneveld de herindeling en de procedure vorm in een doorlopend bestuurlijk overleg. Het is onze inzet dat wij, binnen de juridische kaders, gezamenlijk eigenaar kunnen worden van het proces en de resultaten. Wij hebben daartoe een startnotitie voor de open overlegfase opgesteld, waarin we aangeven wat onze precieze uitgangspunten zijn binnen dit proces. De startnotitie is als bijlage toegevoegd aan deze brief.

Graag treden we snel met uw college over deze startnotitie in overleg om elkaars standpunten en uitgangspunten met elkaar te spiegelen, zodat we gezamenlijk gedeelde beelden en doelen voor dit proces kunnen formuleren.

Ten slotte
Wij zijn ons bewust van de mogelijke impact van ons besluit, zowel in Scherpenzeel als in Barneveld. We zullen vanzelfsprekend ons besluit graag bij u en/of uw raad toelichten, als daar behoefte aan is. En ook met u in overleg treden over de mogelijke consequenties voor uw inwoners en medewerkers.

We willen dit traject in partnerschap met uw College invullen. U roept hier ook toe op in uw brief van 10 juli jl.
We gaan ervan uit dat we de goede dialoog die we tot heden met elkaar gevoerd hebben kunnen voortzetten. Wij verzoeken u om ons standpunt in deze door te geleiden naar uw gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
- GS-besluit
- Startnotitie open overleg 'Versterking door verbinding'
- Statenbrief

Datum
14 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Starten open overleg

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Gemeente Barneveld
T.a.v. het College
Postbus 63
3770 AB BARNEVELD

Geacht College,

Op 9 juli jongstleden heeft de gemeenteraad van Scherpenzeel de Kadernota voor 2021-2024 aangenomen. In deze Kadernota schetst de gemeente haar plannen voor een duurzame en bestuurskrachtige gemeente.

In ons voorlopig standpunt dd. 2 juni over de Kadernota zoals die door het College van B&W in Scherpenzeel is vastgesteld hebben wij uitgebreid uiteengezet waarom wij als GS menen dat deze Kadernota ons onvoldoende vertrouwen gaf dat deze de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel duurzaam en structureel zou kunnen oplossen. Dat is ondermeer onderbouwd in de nota “een sterk dorp in een sterke gemeente” die wij u toen hebben doen toekomen.

Met het aannemen van de Kadernota door de gemeenteraad van Scherpenzeel is ons voorlopig standpunt niet gewijzigd. Wij hebben zeker waardering en respect voor het feit dat Scherpenzeel de eigen bestuurskrachtproblematiek onderkent en bereid blijkt om die aan te pakken. Maar onze inhoudelijke bezwaren tegen de door de gemeenteraad gekozen en uitgewerkte oplossing zijn niet opgelost.

Start artikel 8 Wet Arhi; open overlegfase
Zoals wij eerder hebben aangegeven menen wij dat een fusie tussen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld een goede mogelijkheid kan zijn om de problematiek bestuurskracht duurzaam op te lossen en de inwoners van Scherpenzeel de gelegenheid te bieden om als sterk dorp in een sterke gemeente te kunnen floreren.

Wij willen daarom samen met de beide gemeenten, uw inwoners en bestuurlijke partners deze optie grondig onderzoeken en deze optie ook op een reële en evenwichtige manier afzetten tegen

het scenario zelfstandigheid en mogelijk nog andere reële opties. We starten daarom een 'open overleg', conform de bevoegdheden die wet Algemene regels herindeling (wet Arhi) ons geeft.

Uitgangspunten open overleg
We vinden het van belang dat we in verbinding werken aan de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Graag geven wij samen met de colleges van Scherpenzeel en Barneveld de herindeling en de procedure vorm in een doorlopend bestuurlijk overleg. Het is onze inzet dat wij, binnen de juridische kaders, gezamenlijk eigenaar kunnen worden van het proces en de resultaten. Wij hebben daartoe een startnotitie voor de open overlegfase opgesteld, waarin we aangeven wat onze precieze uitgangspunten zijn binnen dit proces. De startnotitie is als bijlage toegevoegd aan deze brief.

Graag treden we snel met uw college over deze startnotitie in overleg om elkaars standpunten en uitgangspunten met elkaar te spiegelen, zodat we gezamenlijk gedeelde beelden en doelen voor dit proces kunnen formuleren.

Ten slotte
Wij zijn ons bewust van de mogelijke impact van ons besluit, zowel in Scherpenzeel als in Barneveld. We zullen vanzelfsprekend ons besluit graag bij u en/of uw raad toelichten, als daar behoefte toe is. En ook met u in overleg treden over de mogelijke consequenties voor uw inwoners en medewerkers.

Wij verzoeken u om ons standpunt in deze door te geleiden naar uw gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
- GS-besluit
- Startnotitie open overleg 'Versterking door verbinding'
- Statenbrief

Datum
14 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Start open overleg

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

T.a.v. het College

Geacht College,

Graag informeren wij u over het besluit dat we genomen hebben inzake de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel.

Op 9 juli jongstleden heeft de gemeenteraad van Scherpenzeel de Kadernota voor 2021-2024 aangenomen. In deze Kadernota schetst de gemeente haar plannen voor een zelfstandige toekomst. Deze Kadernota biedt echter naar onze mening geen zicht op een fundamentele en duurzame versterking van het bestuurskrachtprobleem in Scherpenzeel.

Zoals wij eerder hebben aangegeven menen wij dat een fusie tussen de gemeente Scherpenzeel en Barneveld een goede mogelijkheid kan zijn om de problematiek van de bestuurskracht van Scherpenzeel duurzaam op te lossen en de inwoners van Scherpenzeel de gelegenheid te bieden om als sterk dorp in een sterke gemeente te kunnen floreren.
Wij willen daarom samen met de beide gemeenten, hun inwoners en bestuurlijke partners deze optie grondig onderzoeken en deze optie ook op een reële en evenwichtige manier afzetten tegen het scenario zelfstandigheid en mogelijk nog andere reële opties. Uiteraard zullen we daarbij terdege rekening houden met de resultaten van onze eerder dit jaar uitgevoerde verkenning en de daarbij met u gevoerde gesprekken. We starten daarom een ‘open overleg’, conform de bevoegdheden die wet Algemene regels herindeling (wet Arhi) ons geeft. Wij hebben daarom besloten tot een de start van een artikel 8 Wet Arhi-procedure.

In dit open overleg willen we ook graag uw gemeente betrekken. Enerzijds ter toetsing/ bevestiging van de resultaten van onze verkenning van dit voorjaar over de mogelijkheden voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Anderzijds om uw eventuele suggesties en wensen te horen, in relatie tot een mogelijke fusie van beide gemeenten.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

We hopen u voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd.

We kunnen ons voorstellen dat u nog vragen heeft naar aanleiding van ons besluit. We zijn daarom vanzelfsprekend bereid ons besluit bij u toe te lichten, als daar behoefte aan is.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
- GS Besluit

Datum
14 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Start open overleg

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Provincie Utrecht
T.a.v. College van GS
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

Geacht College,

Graag informeren wij u over het besluit dat wij genomen hebben inzake de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel.

Op 9 juli jongstleden heeft de gemeenteraad van Scherpenzeel de Kadernota voor 2021-2024 aangenomen. In deze Kadernota schetst de gemeente haar plannen voor een zelfstandige toekomst. Deze Kadernota biedt echter naar onze mening geen zicht op een fundamentele en duurzame versterking van het bestuurskrachtprobleem in Scherpenzeel.

We starten daarom een 'open overleg', conform de bevoegdheden die wet Algemene regels herindeling (artikel 8, wet Arhi) ons geeft. In dat overleg verwachten wij ook de buurgemeenten van de gemeente Scherpenzeel te betrekken. Uiteraard houden we daarbij rekening met de resultaten van de eerder dit jaar uitgevoerde verkenning. Het open overleg enerzijds gericht op toetsing/bevestiging van de resultaten van onze verkenning van dit voorjaar over de mogelijkheden voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Anderzijds om hun eventuele suggesties en wensen te horen, in relatie tot een mogelijke fusie van de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel, die wij op dit moment als gerede optie zien voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel.

Wij zullen u van onze vorderingen en resultaten in deze gesprekken op de hoogte houden en zouden het op prijs stellen om in deze fase van open overleg ook met u als buurprovincie in overleg te treden over het onderzoek naar de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel.
Mocht u nadere informatie willen naar aanleiding van ons besluit zijn we graag bereid tot nadere toelichting/overleg.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
Statenbrief

Datum
14 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Starten open overleg

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
T.a.v. de Minister
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Geachte Minister,

Hartelijk dank voor uw brief d.d. 10 juli 2020 naar aanleiding van het gesprek met ons op 8 juli jl. We informeren u hierbij graag over ons besluit van 14 juli 2020 tot het starten van een 'open overleg', conform artikel 8, lid 1 van de wet Algemene regels herindeling.

Op 9 juli jongstleden heeft de gemeenteraad van Scherpenzeel de Kadernota voor 2021-2024 aangenomen. In deze Kadernota schetst de gemeente haar plannen voor een duurzame en bestuurskrachtige gemeente.

In ons voorlopig standpunt dd. 2 juni jl. over de Kadernota zoals die door het College van B&W in Scherpenzeel is vastgesteld hebben wij uitgebreid uiteengezet waarom wij menen dat deze Kadernota ons onvoldoende vertrouwen gaf dat de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel duurzaam en structureel zou kunnen worden opgelost. Dat is ondermeer onderbouwd in de nota "een sterk dorp in een sterke gemeente" die wij eerder hebben doen toekomen. Bij brief van 4 juni jl. hebben wij u op de hoogte gesteld van ons voornemen om – na besluitvorming in de gemeenteraad van Scherpenzeel over de Kadernota – een artikel 8 procedure Wet Arhi te starten. Dit conform het Beleidskader Herindelingen. Naar aanleiding hiervan hebben wij u op 8 juli bovengenoemd overleg met u gehad.

Met het aannemen van de Kadernota door de gemeenteraad van ons Scherpenzeel op 9 juli jl. is ons voorlopig standpunt niet gewijzigd. Wij hebben zeker waardering en respect voor het feit dat Scherpenzeel de eigen bestuurskrachtproblematiek onderkent en bereid blijkt om die aan te pakken. Maar onze inhoudelijke bezwaren tegen de door de gemeente Scherpenzeel gekozen en uitgewerkte oplossing zijn niet opgelost en de uitwerkte oplossing is niet vergeleken met andere opties.

Start artikel 8 Wet Arhi; open overlegfase

Zoals wij eerder hebben aangegeven menen wij dat een fusie tussen de gemeente Scherpenzeel en Barneveld een goede mogelijkheid kan zijn om de problematiek bestuurskracht duurzaam op te lossen en de inwoners van Scherpenzeel de gelegenheid te bieden om als sterk dorp in een sterke gemeente te kunnen floreren.

Wij willen daarom samen met de beide gemeenten, de inwoners en bestuurlijke partners deze optie grondig onderzoeken en deze optie ook op een reële en evenwichtige manier afzetten tegen het scenario zelfstandigheid en mogelijk nog andere reële opties. We starten daarom een 'open overleg', conform de bevoegdheden die wet Algemene regels herindeling (wet Arhi) ons geeft.

Uitgangspunten open overleg

We vinden het van belang dat we in verbinding werken aan de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Graag geven wij samen met de colleges van Scherpenzeel en Barneveld de herindeling en de procedure vorm in een doorlopend bestuurlijk overleg. Het is onze inzet dat wij, binnen de juridische kaders, gezamenlijk eigenaar kunnen worden van het proces en de resultaten. Wij hebben daartoe een startnotitie voor de open overlegfase opgesteld, waarin we aangeven wat onze precieze uitgangspunten zijn binnen dit proces. De startnotitie is als bijlage toegevoegd aan deze brief.

We treden graag snel met beide colleges in overleg over deze startnotitie om elkaars standpunten en uitgangspunten met elkaar te spiegelen, zodat we gezamenlijk gedeelde beelden en doelen voor dit proces kunnen formuleren.

Ten slotte

Wij zijn ons bewust van de mogelijke impact van ons besluit, zowel in Scherpenzeel als in Barneveld. Onze inzet is om de belangen van inwoners en de inhoudelijke opgaven in het gebied centraal te blijven stellen en in goed overleg met alle relevante partijen tot de beste bestuurlijke oplossing te komen voor de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel.

Ons college informeert u graag doorlopend over de voortgang van het proces.

We hopen u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
GS-besluit
Statenbrief
Brieven aan Scherpenzeel en Barneveld
Startnotitie open overleg 'Versterking door verbinding'

Correspondentie n.a.v. starten open overleg

GEMEENTE SCHERPENZEEL

Aan College van Gedeputeerde Staten Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Postbus 100
3925 ZJ
Scherpenzeel
(033) 277 23 24

Buitenplaats
Stationsweg 389a

www.scherpenzeel.nl

IBAN Rekeningnummer
NL62BNGH0285007548

Scherpenzeel, 15 juli 2020

Uw brief d.d.	:	14 juli 2020
Uw kenmerk	:	2020-007489
Ons kenmerk	:	3893 / 4835
Behandeld door	:	[redacted]
Bijlage(n)	:	
Onderwerp	:	Bezwaar tegen besluit starten art. 8 arhi-procedure

Geacht college,

Langs deze weg willen wij bezwaar aantekenen tegen uw besluit van 14 juli jl. om een art. 8 arhi-procedure te starten, gericht op de wijziging van de bestuurlijke indeling van Barneveld en Scherpenzeel. Niet alleen is een dergelijke procedure onwenselijk en in strijd met het algemeen belang, maar ook ontbreekt hiervoor iedere rechtsgrond.

I Rechtsgrond ontbreekt

A. Het belang van het onderzoeken van alternatieven voor zelfstandigheid
Het (onvoldoende) onderzoeken van alternatieven voor een zelfstandige gemeente is geen rechtsgrond op basis waarvan een artikel 8 arhi mag worden gestart. Een aanleiding voor provinciale regieneming kan slechts gelegen zijn in (stagnatie in de aanpak van) evidente bestuurskracht-problemen, zoals bedoeld in de Wet arhi en het hernieuwd Beleidskader arhi uit 2019.

Wij constateren dat uw college zich stoort aan het feit dat wij ons (althans naar uw mening) onvoldoende hebben verdiept in het alternatief herindeling. Wij achten het in dit licht opmerkelijk dat u in uw Startnotitie voor de artikel 8 arhi-procedure aanstuurt op 'De keuze en inhoudelijke onderbouwing (op hoofdlijnen) van het voorkeursscenario voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel.' en zijn van mening dat daarin met onze bestaande analyses reeds ruimschoots is voorzien.
Vanzelfsprekend kunnen wij begrip hebben voor uw behoefte aan verdere verdieping in het scenario Barneveld onzerzijds, vanuit de evidente wens van uw college om herindeling met Barneveld te bewerkstelligen. Tegelijkertijd is het een onweerlegbaar

17 JUL 2020

verz. :
c.c. : griffie
mand. :

170720Batch782

gegeven dat niet de vraag of oplossingsrichtingen afdoende zijn onderzocht, maar de vraag of er (op dit moment) sprake is van een evident bestuurskrachtprobleem bepalend is voor de discretionaire ruimte voor herindeling op provinciaal initiatief.

Overigens is het alternatief herindeling wel degelijk grondig door ons onderzocht, primair in het Stuurgroepproces najaar 2019, en opnieuw in april-mei 2020. In najaar 2019 hebben Scherpenzeel en Barneveld zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau geïnvesteerd in het ontsluiten en delen van informatie ten aanzien van o.a. financiën, organisatie en kernenbeleid. Ook zijn bestuurlijke wensen verkend. Zoals u weet is daarbij door beide gemeentes geconstateerd dat voor verdere verdieping een aanvullende analyse op taakveldniveau vereist was en besprekingen over een gezamenlijk ambitieniveau op het gebied van voorzieningen en dienstverlening. Barneveld heeft daarbij geconcludeerd dat deze verdieping voor hen pas aan de orde is op het moment dat Scherpenzeel zou kiezen voor herindeling. De informatie die wel kon worden opgeleverd is (via de werkgroepen) in de analyse van de Stuurgroep verwerkt. Op basis van deze informatie heeft de raad op 9 december 2019 haar keuze gemaakt.

Na het hernieuwde verzoek tot spiegelen op 9 april 2020 hebben wij onze eerdere analyses uit het Stuurgroepproces als uitgangspunt genomen bij de uitwerking van het door de provincie aangeleverde format voor spiegeling. Er bleek echter nauwelijks sprake van nieuwe informatie ten opzichte van het Stuurgroepproces vorig najaar. Zoals u weet heeft Barneveld geen kadernota opgesteld. Ook blijft Barneveld bij het (begrijpelijke) standpunt van vorig najaar dat een nadere analyse op taakveldniveau en onderhandelingen over ambitieniveau t.a.v. voorzieningen en dienstverlening voor hen alleen aan de orde is na een keuze van Scherpenzeel voor herindeling met Barneveld. Zoals in Bijlage 2 van de Kadernota aangegeven, kon Barneveld geen antwoord geven op een aantal wezenlijke vragen die wij hen opnieuw hebben voorgelegd. Wel hebben wij de analyses uit het Stuurgroepproces geactualiseerd aan de hand van overige nieuwe informatie (o.a. m.b.t. De Breehoek en de financiële positie Barneveld). De uitwerking hiervan is opgenomen in bijlagen 1 en 3 van de kadernota en vereenvoudigd weergegeven in de geactualiseerde argumentenkaart. Om discussies en de schijn van vooringenomenheid te vermijden zijn wij er in dit overzicht van uitgegaan dat een fusieorganisatie geen extra formatie vereist en dat het Scherpenzeelse voorzieningenniveau na herindeling niet zal worden afgebouwd. Daarmee hebben we bewust voor een optimistisch beeld van de implicaties van herindeling gekozen.
Ondanks dat ons beeld niet volledig is uitgewerkt op 6 cijfers achter de komma, zijn wij van mening dat nadere informatie niet tot een nog positiever beeld van herindeling zal leiden. Daarmee heeft de spiegel voldoende diepgang om op basis hiervan conclusies te kunnen trekken over hoe het alternatief herindeling zich verhoudt tot zelfstandigheid. (zie Kadernota (p. 19 e.v. en bijlage 1, 2 en 3), Stuurgroeprapport 2019 en de dit voorjaar aan u beschikbaar gestelde vertrouwelijke, achterliggende deelrapporten).

Naar onze mening hebben wij wel degelijk een realistisch en onderbouwd beeld van de gevolgen van herindeling. Dit is echter van geen betekenis (positief of negatief) voor de vraag of sprake is van (stagnatie in de aanpak van) een evident bestuurskrachtprobleem, op basis waarvan provinciale regieneming te rechtvaardigen zou zijn.

B. Bestuurskrachtverbetering sinds juni 2019

In juni 2019 verscheen het rapport 'Zelfbewust Scherpenzeel'. SeinstravandeLaar (hierna: SvdL) omschreef in dit rapport het bestuurskrachtprobleem (deficiet) van de zelfstandige gemeente Scherpenzeel ten tijde van het opstellen van dit rapport (voorjaar 2019). Op hoofdlijnen zijn we het eens over de bestuurskrachtproblematiek op dat moment. Dit beeld is echter achterhaald.

Zoals in onze kadernota beschreven heeft Scherpenzeel inmiddels alle volgens dit rapport benodigde stappen voor een toekomstbestendige zelfstandige gemeente in gang gezet danwel geborgd in onze onlangs vastgestelde kadernota. Ook de door uw college geformuleerde '5 bestuurlijke randvoorwaarden' zijn geadresseerd:

1. De organisatie is kwantitatief en kwalitatief versterkt op grond van het door SvdL omschreven deficiet. De werving van nieuwe medewerkers is in volle gang, waarbij wij verheugd zijn te constateren dat Scherpenzeel (anders dan door SvdL gevreesd) ondanks de krappe arbeidsmarkt wel degelijk een aantrekkelijke werkgever is voor getalenteerde en bevlogen medewerkers. Bovenop de structurele dekking voor de 'basis op orde' omvat het financieel meerjarenperspectief en de aangroei van onze reserves voldoende middelen voor incidentele dekking van projecten in het kader van onze ambities uit Toekomstvisie 2030. Zoals u in uw brief van 20 november 2019 (2019-007842) schreef, is 'een flexibele schil voor inzet op ambities uit de toekomstvisie uiteraard verdedigbaar en een politieke beslissing'.
2. In onze kadernota is aangetoond dat Scherpenzeel financieel gezond is, en de benodigde bestuurskrachtversterking in financiële zin langjarig (>10 jaar) kan dragen (zie oordeel dr. J. Verhagen).
3. We hebben een strategische visie ontwikkeld op onze uitdagingen en ambities voor de komende jaren, zowel binnen Scherpenzeel zelf als in regionaal verband (Roadmap en Strategische Agenda). Om in de regio niet alleen te halen, maar ook te brengen, is geïnvesteerd in onze ambtelijke bijdrage in de regio (governance, RES Warmte, wonen welzijn & zorg (doelgroepen), pilot politiemeldingen sociaal domein) en hopen wij bij een volgende bestuurlijke vacature ook in dat opzicht een nadrukkelijker rol te kunnen nemen in de regionale samenwerking.
4. Om de kwetsbaarheid van de eigen organisatie te ondervangen is een visie op samenwerking met regiogemeenten ontwikkeld en zijn kansen geïdentificeerd. Op deelterreinen (zoals belastingsamenwerking) liggen er zelfs al concrete plannen.
5. De rolneming door het college en de rolzuiverheid in het politiek bestuurlijk samenspel tussen college en raad is verstevigd en vormt geen belemmering voor de bestuurlijke realisatiekracht van de gemeente Scherpenzeel.

Of onze oplossingen proportioneel zijn is een waardeoordeel en aan de Scherpenzeelse politiek en inwoners. Met de uitkomsten van de onlangs gehouden peiling menen wij hiervoor voldoende mandaat te hebben. Hoe dan ook is de in het rapport 'Zelfbewust Scherpenzeel' omschreven bestuurskrachtproblematiek adequaat, probleemgericht en toekomstbestendig geadresseerd.

C. Bestuurskrachtprobleem anno nu

Zoals in onze brief van 10 juni jl. (2020 007489) beschreven constateren wij een fundamenteel verschil van inzicht ten aanzien van de vraag of op dit moment sprake is van evidente bestuurskrachtproblemen zoals bedoeld in de Wet en Beleidskader Arhi. Wij hebben meermaals aangegeven dat wij ons NIET herkennen in de in uw brieven van 4 juni jl. (aan ons, aan de Minister en aan PS) vervatte waardeoordelen en niet-geobjectiveerde kwalificaties ten aanzien van onze bestuurskracht.
De door Scherpenzeel genomen maatregelen, in gang gezette acties en het in onze kadernota vervatte financieel meerjarenperspectief zijn ten enenmale niet objectief en waardenvrij en op punten zelfs evident onjuist door u beoordeeld. Het oordeel van gemeentefondsspecialist [redacted] ten aanzien van onze kadernota wordt in uw argumentatie volledig genegeerd.

Het voert te ver om in dit bezwaarschrift alle onterechte c.q. niet-onderbouwde kwalificaties, door u in de afgelopen maanden gedaan, te adresseren. Illustratief in dit kader zijn de argumenten die in uw persbericht van 14 juli jl. worden opgesomd:

- **Het college van Gedeputeerde Staten vindt de effecten én de onderbouwing van deze plannen echter niet duurzaam.**
  Deze stelling wordt niet onderbouwd. Volgens gemeentefondsspecialist [redacted] is Scherpenzeel op basis van deze kadernota financieel in staat duurzaam (> 10 jaar) de bestuurskracht te vergroten. Effecten zijn per definitie alleen achteraf te beoordelen; een onderbouwing van waarom de effecten van onze beleidskeuzes en de (structureel ingeboekte en gedekte) maatregelen in onze kadernota niet duurzaam zouden zijn ontbreekt.
- **Het bestuur wordt niet versterkt**
  De strategische ondersteuning van het bestuur is reeds versterkt. In de kadernota is bovendien omschreven dat het college zich als team ontwikkelt en het voortouw in de inhoudelijke discussie met de raad neemt over prioritering van beleidsinzet (heidag over Roadmap) en een gezamenlijk groeitraject op weg naar een effectiever politiek-bestuurlijk samenspel. Daarbij is aangetekend dat de sleutel voor verbetering van de politiek-bestuurlijke verhoudingen bij de provincie ligt.
- **De regionale positie niet verbeterd**
  De kadernota omvat een visie op samenwerking in de regio en concrete plannen (op basis van door ons geïdentificeerde concrete kansen) voor versterking van onze regionale positie. Een deel van deze plannen is zelfs uitvoeringsgereed. Hangende (de discussie over) de arhi-procedure brengt het uitvoeren hiervan een risico op kapitaalvernietiging met zich mee. Ook hier ligt de sleutel voor het verbeteren van onze regionale positie dus bij de ruimte die de provincie ons hiervoor geeft.

- **en ook de ambtelijke organisatie wordt wel groter, maar niet wezenlijk beter**
  Deze stelling wordt nergens onderbouwd. Scherpenzeel heeft fors geïnvesteerd in strategische capaciteit en is er, zoals meermaals aangegeven, de afgelopen jaren in geslaagd talentvolle en gekwalificeerde medewerkers aan zich te binden. Scherpenzeel investeert organisatie-breed in professionele ontwikkeling en heeft inmiddels het traject Organisatieontwikkeling 2.0 2.0. in gang gezet. Deze maatregelen zijn naar ons weten nooit door de provincie onderzocht of op inhoud beoordeeld.
- **En de gekozen oplossing van de gemeenteraad kost erg veel geld**.
  Dit is een waardeoordeel en een politieke keuze waarvoor wij (op basis van de onlangs gehouden peiling) een ruim mandaat van onze inwoners hebben.
- **Met een forse OZB-verhoging (ruim 26%) voor de inwoners is dat geld er wel voor de komende jaren. Maar voor de langere termijn zijn de gemeentelijke inkomsten onzeker en de risico's niet gekwantificeerd**.
  De structurele OZB verhoging biedt langjarige zekerheid over inkomsten uit lokale belastingen. De onzekerheid van rijksbijdragen geldt niet exclusief voor Scherpenzeel en kan daarom geen reden zijn voor gedwongen herindeling. Daarbij geldt dat wij:
  - over een sluitend meerjarenperspectief beschikken, waar anderen soms niet eens een kadernota / financieel meerjarenperspectief presenteren,
  - waarbij de risico's wel degelijk benoemd en (binnen bandbreedten) gekwantificeerd zijn in de risicoparagraaf
  - Scherpenzeel kiest er, ondanks de ruimte die de provinciale richtlijnen hiervoor geven (en het feit dat andere gemeenten deze ruimte wel nemen), toekomstige rijksbijdragen (zoals bijv. 165 K voor jeugdzorg) niet in te boeken zolang hierover geen zekerheid bestaat

Uw framing van onze kadernota is tendentieus en geeft geen realistisch beeld van onze bestuurskracht anno nu. In tegenstelling tot het signaal dat u afgeeft, als zou overeenstemming bestaan over de problemen in Scherpenzeel, verschillen wij dus fundamenteel van mening over het bestuurskrachtprobleem van Scherpenzeel anno nu.

Wij zijn van mening dat op dit moment nog slechts 2 concrete bestuurlijke uitdagingen resteren:

- Het daadwerkelijk vormgeven van de regionale samenwerking in het kader van kwetsbaarheiden in de ambtelijke organisatie op basis van de onder punt 4 genoemde visie en kansen.
- De politiek-bestuurlijke verhoudingen, die verslechterd zijn als gevolg van de discussie over 'zelfstandigheid of herindeling' sinds uw procesinterventie op 20 november 2019.

Alhoewel verbetering op beide punten wenselijk is en in onze ogen prioriteit zou moeten krijgen, is geenszins sprake van een onoverkomelijk probleem, een onwerkbare situatie of (om in termen van Wet en Beleidskader arhi te spreken) evidente bestuurskrachtproblemen, die een bedreiging vormen voor een adequate dienstverlening richting onze inwoners, of het werken aan maatschappelijke opgaven belemmeren. Noch op basis van onze eigen waarnemingen, noch op basis van benchmarks en klanttevredenheidsonderzoeken, waar wij (met name in het sociaal domein) bovengemiddeld scoren, noch in uw argumentatie vinden wij onderbouwde, evidente bestuurskrachtproblemen.

Als er al sprake is van een onzeker toekomstperspectief is dat geen exclusief probleem voor Scherpenzeel. Alle gemeenten in Nederland leven in onzekerheid ten aanzien van decentralisaties en rijksbijdragen. Van Scherpenzeel kan in ieder geval worden gesteld dat wij ruime reserves, een structureel dekkende begroting en ook in overige opzichten een solide begrotingdiscipline hebben. Scherpenzeel heeft een robuuste uitgangspositie om als zelfstandige gemeente de uitdagingen in onze samenleving EN in overheidsland aan te gaan.

Daarmee ontbreekt iedere rechtsgrond voor provinciale regieneming en het starten van een artikel 8 arhi-procedure.

II Onwenselijkheid ARHI procedure

Zoals het beleidskader arhi terecht aangeeft zou het primaat om de eigen bestuurskracht te versterken bij gemeenten zelf moeten liggen. De afgelopen periode hebben wij ervaren dat een (dreigende) art. 8 arhi-procedure in zichzelf één grote interventie is in onze pogingen om als lokale overheid onze eigen bestuurskracht te versterken, en te werken aan onze bestuurlijke en maatschappelijke opgaven.

A. Een artikel 8 arhi-procedure staat het werken aan opgaven in de weg
De focus op alternatieve oplossingsrichtingen is een selffulfilling prophecy: het onttrekt bestuurlijke en ambtelijke aandacht aan onze bestuurlijke en maatschappelijke opgaven.

- Nu reeds ervaren wij, als gevolg van de opstelling van GS, belemmeringen bij het realiseren van samenwerking met mede-overheden, nodig om onze kwetsbaarheid als kleine gemeente te verminderen (belastingsamenwerking met Veenendaal staat noodgedwongen on hold).
- Wij zien zeker kansen voor herstel van de (als gevolg van dit proces) verstoorde verhoudingen in onze raad. Echter niet zolang gedwongen herindeling boven de markt hangt. Ook hier is sprake van een zichzelf versterkend effect.

Een arhi-procedure gaat bovendien ten koste van de tijd, ruimte en (bestuurlijke) aandacht die wij nodig hebben om te werken aan zaken die voor Scherpenzeel belangrijk zijn (zoals bijv. De Breehoek, maar ook andere maatschappelijke uitdagingen zoals energietransitie).

Daarmee is het starten van een arhi-procedure in strijd met het algemeen belang.

B. Partner in bestuurskracht – of hindermacht?
De discussie over 'zelfstandigheid of herindeling' is enerzijds de oorzaak van en anderzijds de oplossing voor de twee resterende bestuurskrachtuitdagingen (de vertraging in de vormgeving van regionale samenwerking en de verslechterde politiek-bestuurlijke verhouding). U heeft daarmee de sleutel in handen om ons in de gelegenheid te stellen onze eigen bestuurskracht te versterken. Bestuurlijk commitment en partnerschap van uw kant, inclusief een vaste burgemeester die langjarig kan bijdragen aan politieke en maatschappelijke verbinding, is de ontbrekende randvoorwaarde.

Het proces van voorbereiding van het herindelingsadvies en de toetsing daarvan zal leiden tot bestuurlijke stagnatie en onrust (juist in een periode waarin bestuurskracht van ons wordt gevergd) en zal het praten over en werken aan achterliggende opgaven in de weg staan. Door een arhi-procedure te starten wordt de gemeente Scherpenzeel gehinderd in het uitvoering geven aan ons recht, op grond van artikel 108 Gemeentewet, om de regeling en het bestuur van onze eigen gemeentelijke huishouding vorm te geven.

C. Vooropgezette mening en sturing
De voorkeur van Gedeputeerde Staten voor herindeling met Barneveld is evident en heeft reeds geleid tot verschillende procesinterventies die niet getuigen van onbevooroordeeld partnerschap, maar van gerichte sturing op de door u gewenste oplossingsrichting.

- Injuli 2019 verzette de Commissaris zich in een gesprek met de vertrouwenscommissie i.o. tegen het door onze gemeenteraad gewenste onderzoek naar alle door SvdL benoemde varianten - inclusief regiegemeente en ambtelijke samenwerking. De Commissaris beperkte de keuze-opties voor Scherpenzeel tot zelfstandigheid of herindeling (zie uw brief 2019-009001). Daarmee zijn onze mogelijkheden om zelf invulling te geven aan onze eigen bestuurskrachtversterking substantieel ingeperkt.
- In tegenstelling tot de in datzelfde overleg door de Commissaris met de vertrouwenscommissie i.o. gemaakte afspraken heeft u de besluitvorming in onze gemeenteraad niet afgewacht. Uw onverbloemde mening ten aanzien van de publiekssamenvatting van de analyse van de Stuurgroep (die u noch door de S tuurgroep, noch door het college, noch door de raad is aangeboden) heeft u ons per koerier toegezonden op de vooravond van ons Inwonergesprek (uw brief dd 20 november 2019). Daarbij werd door u het perspectief van een gedwongen herindeling gelanceerd. Deze interventie had inderdaad maximaal effect en markeerde het einde van het tot dan toe constructieve overleg binnen de Stuurgroep. Sinds dat moment zijn de politiek-bestuurlijke verhoudingen binnen Scherpenzeel in rap tempo verslechterd.

- Een andere procesafspraak die uit dit overleg tussen de Commissaris en de vertrouwenscommissie i.o. voortvloeide was dat de gemeenteraad in december 2019 een keuze zou maken die moest worden geduid als een 'stip op de horizon', die vervolgens moest worden uitgewerkt in de kadernota (zie uw brief van 20 november 2020).Nadat onze raad op 9 december 2019 koos voor een zelfstandige koers, ontving het college op 17 december een brief waarin werd gevraagd de visie op de zelfstandige toekomst voor half januari (!) te presenteren. Het nieuwe college, dat op 19 december aantrad, heeft daarop op 14 januari een schriftelijke, en op 16 januari een mondelinge toelichting verzorgd. Daarbij gaf u nadrukkelijk aan dat niet aan uw verwachting van een concreet, uitgewerkt perspectief werd voldaan. Op ons indringende verzoek om hiervoor tenminste (conform afspraak) de ruimte te krijgen tot en met de kadernota, is hiervoor alsnog uiteindelijk op 6 februari 2020 alsnog ruimte geboden. Ditmaal voorzien van de nadrukkelijke waarschuwing dat voor u reeds sprake was van 'gedwongen herindeling, tenzij."
- Uw verzoek van 9 april jl. om nogmaals de oplossingsrichting herindeling te onderzoeken is allereerst in strijd met de procesafspraken zoals gemaakt en bevestigd in uw brieven van 22 juli (uw brief 2019-009001), 20 november 2019, 17 december 2019 en 6 februari 2020 (allen voorzien van briefnummer 2019-007842). Na de keuze van onze gemeenteraad op 9 december 2019 (de 'stip op de horizon') trad immers een nieuwe fase aan, die in het teken stond van het uitwerken van de keuze van onze raad. Het onderzoeken van een het alternatief herindeling past daar ten enenmale niet bij. Het mag niet als inhoudelijke onderbouwing dienen voor de start van een arhi-procedure. Het doet geen recht aan de democratische besluitvorming in onze gemeenteraad, en impliceert bovendien een doelredenering (oplossingsgestuurd) in plaats van een focus op de daadwerkelijke opgave.
- Ook los van deze procesinterventies heeft GS, in de brieven van 6 februari 2020 en 4 juni 2020 (2019-007842), in de toelichtingen in de gemeenteraden van Barneveld en Scherpenzeel op 4 juni jl., bij de beantwoording van vragen door gedeputeerde Markink op 8 juli jl. in Provinciale Staten en in de media, meermaals haar voorkeur voor herindeling met Barneveld uitgesproken.

D. Geen draagvlak de voorkeursrichting van GS

Voor herindeling met Barneveld ontbreekt ten principale het draagvlak, zowel politiek-bestuurlijk als maatschappelijk. De gemeenteraad heeft reeds op 9 december jl. in meerderheid voor een zelfstandige koers gekozen, en heeft deze koers met het omarmen van de kadernota op 9 juli jl. bekrachtigd. Bovendien heeft absolute meerderheid van de Scherpenzelers zich in een onlangs door onderzoeksbureau Motivaction gehouden onafhankelijke peiling (87 % van de respondenten bij 58,8 % opkomst) zich achter de keuze voor zelfstandigheid geschaard. Gegeven dit gebrek aan draagvlak is een overleg, dat althans voor de provincie als doel heeft om tot herindeling met Barneveld te komen, voor ons onbespreekbaar en niet naar onze inwoners uit te leggen.

Al eerder hebben wij aangegeven het naar de Scherpenzelers toe zeer pijnlijk en vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid zeer kwalijk te vinden dat het gebrek aan draagvlak onder Scherpenzelers (op basis van de peiling rond het Inwonergesprek in november 2019) stelselmatig werd vermeden in uw onderbouwing richting de Minister en onze gemeenteraad, en in eerdere Statenbrieven.

Tot onze verbijstering wordt de ondubbelzinnige uitkomst van de peiling van Motivaction opnieuw genegeerd in uw besluit van 14 juli 2020. Enkel in uw Statenbrief wordt kort naar deze peiling verwezen, zonder duiding van de uitkomst hiervan. De manier waarop u over deze peiling spreekt impliceert dat de Scherpenzelers alleen op basis van uw eigen duiding van de voordelen van herindeling tot een weldoordachte afweging kunnen komen. Wij zien dit als een grove miskenning van het niveau van de discussie over dit onderwerp binnen onze gemeente, en van het oordeelsvermogen van de Scherpenzelers. U doet de mening van de Scherpenzelers geen recht.

E. Een arhi-procedure is een eenrichtingstunnel
De Minister betoogt in haar brief van 10 juli jl.: '*Het open overleg zoals bedoeld in de Wet arhi behoort daadwerkelijk een open karakter te hebben, waarbij nog meerdere uitkomsten mogelijk zijn*'. Het procesontwerp, zoals door u gepresenteerd, stelt ons absoluut niet gerust.

De vooropgezette doelstelling van GS om tot herindeling met Barneveld te komen wordt bevestigd in het dictum van het GS besluit van 14 juli jl.. Alhoewel deze transparantie u siert, stelt het feit dat uw startnotitie van deze voorkeur doordrongen is ons niet gerust. In uw Startnotitie is vervolgens niet onderbouwd en gegarandeerd dat sprake zal zijn van een daadwerkelijk onbevooroordeeld proces.

Ten onrechte wordt een gedeelde analyse van de bestuurskrachtproblematiek verondersteld. Uw Starnotitie richt zich primair op herindeling met Barneveld, en benoemt de zelfstandige koers enkel in het licht van een uit te voeren spiegeling met herindeling (mede om hieruit mogelijk belangrijke aandachtspunten voor een fusiescenario te identificeren). Voor zover al sprake is van eventuele andere scenario's, streeft GS instemming van zowel Scherpenzeel alsook Barneveld (!) na. En omdat GS penvoerder en eindverantwoordelijke is voor het op te stellen herindelingsadvies, bestaat er dus in de praktijk een reëel risico op sturing op wenselijke uitkomsten. Daarmee is geen sprake van een besluit zonder rechtsgevolg.

Het gebrek aan een daadwerkelijk open karakter, en gebrek aan draagvlak voor de door de provincie beoogde uitkomst, en het zichzelf versterkende karakter van een arhi-procedure maken de start van een arhi-procedure eenrichtingstunnel, waaruit terugkeer schier onmogelijk is. Dat is zowel onrechtmatig als ook onwenselijk.

III Tot slot

A. Bezwaar
Wij tekenen samenvattend bezwaar aan tegen uw besluit van 14 juli jl. om een artikel 8 arhi-procedure te starten, op basis van het ontbreken van rechtsgrond, omdat het starten van een dergelijke procedure juridische, praktische en politiek-bestuurlijke consequenties heeft voor Scherpenzeel, en in strijd is met zowel het recht als met het algemeen belang. In afwachting van uw reactie op dit bezwaar zullen wij de Minister vragen uw besluit te schorsen en voor vernietiging voor te dragen bij de Kroon.

Dat neemt echter niet weg dat wij graag bereid blijven, in partnerschap met onze mede-overheden waaronder zeker ook de provincie, om – buiten een art. 8 arhi procedure - verder te werken aan het versterken van onze bestuurskracht ter wille van de inwoners van Scherpenzeel en ter wille van onze collectieve belangen in de regio.

B. Constructieve dialoog in plaats van open overleg
Zoals de Minister in haar brief van 10 juli jl. terecht constateert, staat de discussie over oplossingsrichtingen een goed gesprek over de achterliggende opgaven in de weg. Omdat de (maatschappelijke en bestuurlijke) opgaven wat ons betreft leidend moeten zijn willen wij graag met u terug naar het goede gesprek. Niet een gesprek vanuit oplossingsrichtingen, maar een gesprek over opgaven, om vandaaruit naar passende oplossingen te zoeken.

Gegeven de voorgeschiedenis in dit dossier, en de vooringenomen houding van GS, achten wij de term 'open overleg' niet passend voor een dergelijke oplossingsgerichte werkwijze. Het impliceert de start van een procedure die in zichzelf niet open kan zijn. Wij prefereren daarom de term constructieve dialoog.

Wij hopen dat u zich voor een dergelijke opgavengerichte, constructieve dialoog wilt open stellen.

Een afschrift van deze brief hebben wij gezonden aan Provinciale Staten provincie Gelderland, de minister van BZK en de vaste kamercommissie van BZK.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

[redacted]

W.M. van de Werken
secretaris

[redacted] de Vries
burgemeester

Aan de leden van de Gedeputeerde Staten van Gelderland

Betreft: Opstelling college Scherpenzeel inzake het opstarten van het “open overleg”

Scherpenzeel, 16 juli 2020

Geachte leden van gedeputeerde staten,

Met stijgende verbazing lezen wij de brieven die door het college van Scherpenzeel verstuurd worden aan u en aan de minister van Binnenlandse zaken. Zowel de toon als de inhoud geven ons aanleiding om te reageren. Er wordt wederom gesteld dat Barneveld niet bereid zou zijn of zijn geweest tot het voeren van verkennende gesprekken over de toekomst van Scherpenzeel.

Dit is pertinent onwaar, in het gespreksverslag van het gesprek tussen de colleges van Barneveld en Scherpenzeel staat klip en klaar dat het college van Scherpenzeel niet bereid was en is tot het voeren van een gesprek. Ter illustratie onderstaande alinea uit het gespreksverslag tussen beide college op 11 mei 2020 zoals terug te vinden in het informatiesysteem van de gemeente Barneveld.

“Wethouder Van Deelen geeft aan dat er een heel duidelijke opdracht van de raad ligt (uitwerken van de keuze voor zelfstandigheid). Daarom geeft Scherpenzeel nu uitvoering aan de spiegeling van de variant zelfstandigheid ten opzichte van herindeling. Scherpenzeel voelt geen ruimte om verder te gaan dan dat en de discussie hierover helemaal open te breken. Scherpenzeel is op zoek hoe de zelfstandige toekomst van Scherpenzeel vormgegeven kan worden en verwoorden dat in de kadernota.
Na doorvragen van burgemeester Van Dijk geeft wethouder Van Deelen de kern van de huidige visie van Scherpenzeel weer: spiegeling door Scherpenzeel van zelfstandigheid tegenover herindeling met Barneveld wordt gebruikt voor rationalisering van de door Scherpenzeel reeds gemaakte keuze namelijk zelfstandigheid. De tot nu toe verzamelde en ontvangen informatie is niet anders dan de beschikbare informatie van vóór het genomen raadsbesluit van 9 december 2020 en er is geen nieuwe content beschikbaar die een nieuwe heroverweging nodig maakt. Wethouder Van Deelen geeft aan dat hij spiegelt zonder intentie vooraf dat dit zal leiden tot heroverweging van het Scherpenzeelse standpunt. Hij ziet geen politieke ruimte om op een open wijze een herindelingsoptie met Barneveld te verkennen. Burgemeester Van Dijk respecteert dit (eerlijke) standpunt en vraagt zich af hoe zinvol het dan is om het format in te vullen.”
Opmerkelijk is wel dat bovenstaande alinea verwijderd is uit het verslag dat door ons eigen college aan onze Scherpenzeelse raad toegezonden is.

Ook na het besluit van u, Gedeputeerde staten zien we van Barneveld een open, constructieve houding en een uitgestoken hand terwijl ons eigen college reageert op een hele andere wijze. Zeker na de oproep van de minister in haar brief van 10 juli jl. bevreemdt ons deze houding omdat ook zij gevraagd heeft aan ons college een open gesprek te gaan doorlopen waarin de opgaven centraal staan.

De handelswijze van ons college doet onze buurgemeente Barneveld tekort maar bovenal doet het onze eigen Scherpenzeelse inwoners tekort, omdat wij op deze manier buiten spel komen te staan in het hele ingezette traject.
Om deze redenen willen we u met deze brief laten weten dat we volledig afstand nemen van het handelen van ons college en willen we de hoop uitspreken dat de open, constructieve houding er bij ons college alsnog komt.

Met vriendelijke groet,

M.J. van de Beek-Lindhout, fractievoorzitter ChristenUnie Scherpenzeel
P.A. Klaassen, fractievoorzitter CDA Scherpenzeel
W.A. Schuur, fractievoorzitter PRO Scherpenzeel

Datum
27 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Voorbereiding Bestuurlijk Overleg

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 3

Gemeente Scherpenzeel
T.a.v. College
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht College,

Op 14 juli jl. hebben wij u per brief en mondeling op de hoogte gesteld van ons besluit tot starten van een zogenaamde procedure artikel 8 Wet Arhi. Wij hebben dit besluit genomen om regie te kunnen voeren over de oplossing van de bestuurskrachtproblematiek van uw gemeente. De inhoudelijke gronden onder dit besluit zijn toegelicht in de onderliggende stukken bij dit besluit en bij onze voorlopige standpuntbepaling over de Kadernota van B&W op 2 juni jl.

Wij stellen u op grond hiervan als College graag in de gelegenheid met ons overleg te voeren, zoals dat in artikel 8 Wet Arhi is aangegeven. Daarbij is onze inzet om in de open overlegfase, die daarmee start, samen met onder meer u en de andere colleges van B&W in de regio af te wegen wat de beste oplossing is voor de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel. In dit verband is een fusie met Barneveld als realistische mogelijkheid genoemd, maar we willen ook open onderzoek doen naar andere opties. Dit geldt ook voor het door u naar voren gebrachte scenario van zelfstandigheid. Daarnaast zullen we zoals we ook in de verkennende fase hebben gedaan, de omliggende gemeenten, de provincie Utrecht, en de regio consulteren om de resultaten uit de eerste verkenning te toetsen, te verdiepen en eventueel aanvullende suggesties te horen. In de u op 14 juli jl. toegezonden Startnotitie hebben we aangegeven hoe wij de dialoog- en afwegingsproces de komende tijd in grote lijnen voor ons zien. Uiteindelijk is het de bedoeling van ons college binnen afzienbare tijd een precieze route vast te stellen waarlangs het open overleg gevoerd wordt.

Conform uw toezegging d.d. 14-7-2020 om deel te nemen aan het Bestuurlijk Overleg, nodigen wij u uit voor een eerste Bestuurlijk Overleg begin september. Om dit tijdig te kunnen voorbereiden stellen we u graag in de gelegenheid om een reactie te geven op de Startnotitie en om uw eventuele wensen en ideeën voor de invulling van het Bestuurlijk Overleg alsmede aanvullend te onderzoeken scenario's met ons te delen.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

We voeren daarover graag een voorbereidend overleg met u, indien gewenst bestuurlijk, in de loop van augustus. Hiertoe nemen we contact met u op.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

cc. College B&W Barneveld

GEMEENTE SCHERPENZEEL

Aan College van Gedeputeerde Staten Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Scherpenzeel, 5 augustus 2020

Postbus 100
3925 ZJ
Scherpenzeel
(033) 277 23 24

Buitenplaats
Stationsweg 389a

www.scherpenzeel.nl

IBAN Rekeningnummer
NL62BNGH0285007548

Uw brief d.d.	:	27 juli 2020
Uw kenmerk	:	2020-007489
Ons kenmerk	:	3893 / 5672
Behandeld door	:	[redacted]
Bijlage(n)	:	-
Onderwerp	:	Voorbereiding Bestuurlijk Overleg

Geacht College,

U vraagt ons om een reactie te geven op de startnotitie "versterking door verbinding" en om eventuele wensen en ideeën voor de invulling van het Bestuurlijk Overleg, alsmede aanvullend te onderzoeken scenario's, aan u kenbaar te maken.
Via deze brief reageren we op uw verzoek.

Tijdens het gesprek op 14 juli jl. waarin u ons op de hoogte stelde van uw besluit om de artikel 8 Wet Arhi procedure op te starten hebben wij aangegeven dat wij de zomerperiode willen benutten om ons te beraden over onze rolneming in dit proces. Ook hebben we aangegeven dat we daarover in gesprek zullen gaan met onze gemeenteraad. Dit betekent derhalve dat we op 14 juli jl. geen toezegging gedaan hebben om deel te nemen aan het Bestuurlijk Overleg.

Wij zijn overigens nog in afwachting van het (concept)verslag van dit overleg. Om misinterpretatie van hetgeen wij (niet) hebben (toe)gezegd te voorkomen hechten wij eraan dat verslaglegging ter goedkeuring aan ons wordt voorgelegd voordat tot vaststelling over wordt gegaan. Temeer daar wij op 14 juli jl. nogmaals hebben herhaald dat sprake is van een fundamenteel verschil van inzicht over de bestuurskrachtopgave waar wij voor staan, een gegeven waaraan u in o.a. uw startnotitie voorbijgaat als u stelt dat provincie en gemeente het eens zijn over de opgave.

verz. : 05 AUG. 2020
c.c. : AS
mand. :

060820Batch897

U schrijft in uw brief dat er ten aanzien van de resterende onderdelen van de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel (te weten politiek-bestuurlijke verhoudingen en versterking van regionale samenwerking) meerdere oplossingen mogelijk zijn. En dat daarin breder gekeken moet worden dan alleen naar bestuurlijke herindeling van Scherpenzeel en Barneveld. Wij delen deze mening van harte.
Zoals de Minister in haar brief van 10 juli jl. schrijft, is het hoog tijd om terug te gaan naar het goede gesprek: een overleg dat vertrekt vanuit concrete opgaven en niet vanuit het perspectief van de door u voorgestane 'oplossing' herindeling.

Uw startnotitie (en het Open Overleg zoals u dit in deze startnotitie definieert, waarbij primair wordt geredeneerd vanuit het perspectief herindeling) is in tegenspraak met zowel uw eigen brief van 27 juli jl. als met het door de Minister voorgestelde 'goede gesprek' waarin opgaven centraal staan. Dit goede gesprek over opgaven vereist een frisse blik en een open mind om te zoeken naar proportionele maatregelen die ons in staat stellen om de laatste resterende bestuurskrachtopgaven zelf ter hand te nemen en te werken aan de verschillende maatschappelijke opgaven, conform de in onze kadernota beschreven aanpak.
Het moge duidelijk zijn dat herindeling in dat kader verregaand disproportioneel is en in het licht van het draagvlak voor de door onze raad gekozen koers bovendien onwenselijk.

Tevens wijzen we u nogmaals op onze bezwaren tegen uw besluit van 14 juli jl. zoals verwoord in ons bezwaarschrift van 15 juli 2020. Daarin onderbouwen we met inhoudelijke argumenten waarom wij van mening zijn dat er op dit moment geen sprake is van een evident bestuurskrachtprobleem in Scherpenzeel. En dat het derhalve onrechtmatig is dat de provincie de regie pakt inzake herindeling.

Met inachtneming van onze bezwaren tegen uw besluit van 14 juli jl en de hierboven beschreven bezwaren tegen de opzet van het vervolgproces zoals in uw Startnotitie beschreven, blijven wij vanzelfsprekend bereid tot een constructief overleg over de verbetering van de politiek-bestuurlijke verhoudingen en onze samenwerking in de regio. Wij wachten een uitnodiging hiertoe van u af.

Met vriendelijke groet,

burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

[redacted]

W.M. van de Werken
secretaris

[redacted]

I. van Ekeren
Loco-burgemeester

GEMEENTE SCHERPENZEEL

Postbus 100
3925 ZJ
Scherpenzeel
(033) 277 23 24

Buitenplaats
Stationsweg 389a

www.scherpenzeel.nl

IBAN Rekeningnummer
NL62BNGH0285007548

College van Gedeputeerde Staten Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Scherpenzeel, 25 augustus 2020

Uw brief d.d.	:	27 juli 2020
Uw kenmerk	:	Zaaknummers 2020-007489 en 2020-009794
Ons kenmerk	:	3893/6669
Behandeld door	:	[redacted]
Bijlage(n)	:	-
Onderwerp	:	Vervolg Bestuurlijk overleg en bezwaarprocedure

Geacht College,

In uw brief van 27 juli jongstleden vroeg u ons om een reactie te geven op de startnotitie "versterking door verbinding" en om eventuele wensen en ideeën voor de invulling van het Bestuurlijk Overleg alsmede aanvullend te onderzoeken scenario's aan u kenbaar te maken. Op 4 augustus hebben wij hier schriftelijk op gereageerd (ons kenmerk 3893 / 5672). Inmiddels ontvingen wij een reactie van de Minister van BZK (tevens in afschrift aan u toegezonden) op ons verzoek tot om uw besluit van 14 juli jl. te schorsen en voor vernietiging voor te dragen aan de Kroon. De Minister is van mening dat onze bezwaren tegen uw besluit via de bestuursrechtelijke weg dienen te worden geadresseerd. Tegen uw besluit is immers bezwaar en beroep mogelijk.

Bezwaarprocedure
Naar aanleiding van onze brief van 28 juli jl. (ons kenmerk 3893 / 5551) ontvingen wij op 10 augustus van u een brief (2020 – 009794 dd 6 augustus) waarin u aangeeft dat de Commissie Rechtsbescherming ons bezwaar in behandeling zal nemen, en daarbij tevens de rechtmatigheid van de ondertekening zal beoordelen. Door geen conclusies te verbinden aan de gewisselde argumenten in de uitvoerige briefwisseling die hierover is gevoerd vervalt voor ons nu de mogelijkheid om eventueel de wijze van ondertekening te 'herstellen' voorafgaand aan het verstrijken van de bezwaartermijn. Zoals heden telefonisch met gedeputeerde Markink besproken mag een eventuele onjuiste ondertekening – gezien de uitvoerige briefwisseling – vanuit het beginsel van behoorlijk bestuur geen reden zijn om alsnog af te zien van een inhoudelijk oordeel over ons bezwaarschrift.

Onze overwegingen ten aanzien van het vervolgoverleg
Bovengenoemde uitspraak van de Minister brengt ons tot de volgende twee opties voor onze insteek in het vervolgoverleg:
1) Ofwel wij kunnen u verzoeken het starten van een Open Overleg zoals bedoeld in de Wet Arhi op te schorten in afwachting van de procedures voor bezwaar en beroep tegen uw besluit

2) Ofwel wij gaan nu een constructieve dialoog in, waarbij we - anders dan in uw Startnotitie beschreven - vanuit het perspectief van een zelfstandige toekomst van de gemeente Scherpenzeel samen met onze raad en regiogemeenten gaan werken aan de concrete bestuurlijke opgaven waarvoor Scherpenzeel staat (verbeteren politiek-bestuurlijk samenspel en vormgeven ambtelijke samenwerking in de regio).

verz. :
c.c. :
mand. :

26 AUG. 2020

270820Batch016

Volledigheidshalve merken wij daarbij op:
2a) ten aanzien van het verbeteren van het politiek-bestuurlijk samenspel op Collegeniveau wordt deze maand gestart met een teamtraject. Zoals reeds aangegeven in eerdere gesprekken vraagt de (als gevolg van dit dossier ontstane) verharde verhoudingen niet alleen binnen het college, maar ook binnen de raad, om een forse investering in verbinding. Graag gaan wij met u het gesprek aan over mogelijke bijdragen die u hieraan kunt geven.
2b) ten aanzien van de ambtelijke samenwerking in de regio hebben wij meermaals aangegeven hiertoe reële perspectieven te zien in de uitgestoken hand die ons vanuit Barneveld, Ede en Veenendaal is aangereikt. Wij willen graag met deze buurgemeenten in gesprek om te komen tot een langjarige samenwerking om zo de dienstverlening naar onze inwoners toe duurzaam vorm te kunnen geven.

Het moge duidelijk zijn dat de tweede optie (de constructieve dialoog over opgaven) wat ons betreft alleen bespreekbaar is vanuit het perspectief van zelfstandigheid, en niet in een Open Overleg zoals bedoeld in de Wet Arhi.

Onze voorkeur
Wij zijn verheugd dat inmiddels een datum is geprikt voor ons volgende bestuurlijke overleg. Op 10 september willen wij graag met u van gedachten wisselen over de wijze waarop het vervolgoverleg kan worden vormgegeven. Vooruitlopend daarop willen wij graag opmerken dat optie 2, het starten van een constructieve dialoog over opgaven vanuit zelfstandig perspectief, nadrukkelijk onze voorkeur geniet.
Primair omdat wij onze energie, tijd en aandacht het liefst willen steken in zaken die daadwerkelijk bijdragen aan wat nodig is in Scherpenzeel. Hiertoe zien wij zoals hierboven geschetst volop perspectief.
Secundair omdat de bezwaar- en beroepsprocedures waar wij voor staan kostbare tijd, middelen en energie vergen, die onze gewaardeerde bestuurlijke verhoudingen geen goed doen en bovendien het werken aan bestuurlijke en maatschappelijke opgaven bemoeilijken. Naar onze mening is dat niet in het belang van Scherpenzeel. Wij vertrouwen er op dat ook in dat opzicht de belangen van Scherpenzeel en Gelderland samenvallen.

Wij hopen dan ook op uw bereidheid om, in plaats van het volharden op de ingeslagen weg, constructief met ons samen te werken aan een duurzame toekomst voor Scherpenzeel.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

[redacted]

R.J. ter Horst
Loco-secretaris

[redacted]

H.H. de Vries
Burgemeester

Datum
1 september 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Bestuurskracht gemeente Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

College van B&W gemeente Scherpenzeel
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht college,

Uw brief van 5 augustus jl., waarin u een reactie geeft op de startnotitie “Versterking door verbinding”, hebben wij in goede orde ontvangen. Wij denken dat een gesprek het beste middel is om met elkaar van gedachten te wisselen over een aantal zaken die u in uw brief naar voren brengt. Wij zien het inmiddels geplande gesprek van 10 september als eerste mogelijkheid daartoe en kijken daarnaar uit.
Vooruitlopend op dat gesprek willen wij op een aantal zaken in uw brief alvast kort ingaan, opdat u die in uw reflectie kan betrekken.

Uitgangssituatie
Op 14 juli hebben wij besloten om een procedure artikel 8 te starten in het kader van de Wet Arhi. Dit houdt concreet in dat een periode van bestuurlijk overleg met de betrokken gemeentebesturen start. In het overleg met u op 14 juli hebben wij ons besluit mondeling toegelicht.
Inmiddels is de zomerperiode vrijwel voorbij, willen wij graag een start maken met het open overleg en vinden wij het goed u mee te nemen in enkele overwegingen die daarbij een rol spelen.

Wij zijn tot ons besluit op 14 juli gekomen omdat wij van mening zijn dat de door de Gemeenteraad vastgestelde Kadernota te weinig perspectief biedt voor een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel. Het is duidelijk dat onze opvattingen inhoudelijk met elkaar conflicteren. Dat is voor ons aanleiding om te willen inzetten op een open overleg waarbij afweging van meerdere mogelijkheden plaatsvindt, die als doel hebben de bestuurskrachtproblematiek van uw gemeente op te lossen. Dit is ook de strekking van de brief en de oproep van de Minister van BZK.

Ons college neemt zich voor om over de oplossingsmogelijkheden in januari 2021 een richtinggevende uitspraak te doen en daarmee duidelijkheid te scheppen naar alle partijen. Zoals in het gesprek van 14 juli door gedeputeerde Markink is aangegeven, staat de uitkomst van het open overleg en van de afweging van de mogelijkheden niet tevoren vast. Wij hechten er sterk aan om de verschillende opties zorgvuldig te kunnen afwegen en daarbij ook de opvattingen van inwoners, organisaties en besturen betrekken. De uiteindelijk in de besluitvorming te betrekken oplossing

moet adequaat zijn in het licht van de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel en passen binnen een breder regionaal kader. En een optimaal bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak hebben.

Van het overleg op 14 juli is geen verslag gemaakt. Wij hebben het in elk geval gewaardeerd dat u tijdens dit overleg de bereidheid hebt uitgesproken om gezamenlijk het open overleg in te gaan. Ook daarom geven we u graag de gelegenheid het onderzoeks- en participatieproces, dat we hierna zullen toelichten, gezamenlijk vorm te geven.

Onderzoeks- en participatieproces
Om tot een zorgvuldige afweging van alternatieven te komen willen wij de komende tijd een onderzoeks- en participatieproces inrichten. In de Startnotitie die u is aangeboden staan hiervoor ook enkele contouren. Uitwerking van die contouren vindt wat ons betreft plaats in afstemming en in samenwerking met de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld, bij voorkeur via een gedeeld eigenaarschap. Wij stellen voor een bestuurlijk overleg in te stellen dat past bij dit eigenaarschap; daarover zouden wij graag met u van gedachten willen wisselen. De eerste stap daarin is wat ons betreft een inventarisatie van suggesties, ideeën en uitgangspunten voor het onderzoeks- en participatieproces.

Vervolgproces
Met ons besluit op 14 juli hebben wij de regie genomen in het proces om te komen tot een adequaat perspectief voor Scherpenzeel, via optimaal gedragen besluitvorming. Uw principiële bezwaren tegen dit open overleg, zoals u heeft verwoord in uw bezwaarschrift van 15 juli jl. worden momenteel behandeld. Deze procedure geeft ons echter geen aanleiding onze wettelijke regierol nu neer te leggen. Het vervolgproces is er wat ons betreft op gericht om een constructieve weg te vinden om met onze geconstateerde verschillen van opvatting om te gaan door (nader) onderzoek en afweging van de verschillende opties, in dialoog met alle betrokken belanghouders.

In uw brief van 5 augustus spreekt u de bereidheid uit tot een constructief overleg. Deze bereidheid is geheel wederzijds. We nodigen u daarom van harte uit in het vervolgproces een actieve rol te spelen en geven u graag de ruimte en gelegenheid om die nadere invulling samen met ons vorm te geven.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Datum
29 september 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Bestuurskrachtopgave Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

College van B&W gemeente Scherpenzeel
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht college,

In uw brief van 25 augustus 2020 (kenmerk 3893/6669) informeert u ons college over 2 onderwerpen: de bezwarenprocedure en de fase van het open overleg. Hieronder gaan wij in op beide onderwerpen.

Bezwarenprocedure
In uw brief geeft u aan dat de onjuiste ondertekening geen beletsel zou mogen zijn voor het in behandeling nemen van uw bezwaarschrift. Dit is juist. Uw bezwaarschrift is dan ook momenteel in behandeling bij de commissie Rechtsbescherming. Deze commissie, die volledig onafhankelijk van het provinciaal bestuur functioneert, zal aan ons college een advies uitbrengen, waarna wij een besluit nemen. Hierover zullen wij u informeren.

De fase van het open overleg
In uw brief stelt u twee opties aan de orde voor de invulling van het open overleg. In optie 1 wordt het open overleg in het kader van de Wet Arhi niet eerder gestart dan nadat uitspraak is gedaan in de lopende bezwarenprocedure. In optie 2 spreekt u uit bereid te zijn tot een constructieve dialoog, echter buiten het kader van de Wet Arhi. In deze optie zouden wij gezamenlijk onderzoeken voor welke opgaven de gemeente zich gesteld ziet en op welke wijze deze het beste zouden kunnen worden aangepakt, op basis van het model van zelfstandigheid, met daarbij mogelijke dienstverleningsconstructies met andere gemeenten.

Door ons besluit op 14 juli 2020 neemt de provincie regie bij het open overleg, in het kader van de Wet Arhi. Wij hebben tijdens onze toelichtende bijeenkomst op 14 juli en onze overleggen op 10 en 14 september verklaard waarom deze relatie er wettelijk gezien ligt. Wij hebben ook toegelicht dat wij voorstellen in het open overleg 3 varianten te willen onderzoeken, waarvan zelfstandigheid er een is. Van deze variant kunnen dienstverleningsovereenkomsten onderdeel uitmaken. Variant 2 is een duurzaam partnerschap met Barneveld en variant 3 een bestuurlijke fusie met Barneveld per 1 januari 2023.

In onze brief van 1 september jl. hebben wij nogmaals benadrukt dat dat wij de fase van het open overleg ook echt open willen ingaan en dat de uitkomst niet van tevoren vastligt; in die brief zijn wij hiertoe nader ingegaan op het onderzoeks- en participatieproces. Tijdens onze bespreking van het plan van aanpak op 14 september jl, hebben wij uiteengezet dat wij daarbij de actuele inhoudelijke opgaven als uitgangspunt nemen. In het plan van aanpak hebben wij tot slot aangegeven dat de besluitvorming afhankelijk is van de uiteindelijk te kiezen voorkeursvariant. In het geval van de fusievariant is dat een besluit in het kader van de Wet Arhi, uiteindelijk te nemen door de wetgever (Minister en Staten-Generaal). Bij andere varianten blijft het bij besluiten op gemeentelijk en provinciaal niveau.

Wij vertrouwen erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd. Aansluitend op onze brief van 1 september jl. nodigen u wij u nogmaals van harte uit om in het vervolgproces een actieve rol te spelen. Daarbij geven wij u graag de ruimte en gelegenheid om die nadere invulling samen met ons vorm te geven. Wij zijn blij te constateren dat we hiervoor op 14 september jl. de eerste stappen hebben gezet.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Stijn van Wely
plv. secretaris

Versterking bestuurskracht Scherpenzeel
Plan van aanpak Onderzoek en afweging varianten

Arnhem, 25 september 2020

Besproken: 14 september 2020 met B&W van de gemeente Scherpenzeel en 21 september 2020 met B&W van de gemeente Barneveld.

Pre-ambule voor de gemeenteraden

Dit Plan van Aanpak is opgesteld in het kader van het open overleg dat door GS wordt gestart in het kader van artikel 8 van de Wet Arhi. Het bevat de aanpak voor het onderzoek en de afweging van varianten voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Het onderzoek naar deze varianten is van belang is om een afgewogen besluit te kunnen over het mogelijk vaststellen van een Herindelingsontwerp in het kader van artikel 8 Wet Arhi.

Met dit Plan van Aanpak wordt invulling gegeven aan de behoefte van Provincie en andere partijen om een open gesprek te voeren over verschillende goed onderbouwde varianten voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel, op basis van de maatschappelijke opgaven voor de betrokken gemeenten, met hun inwoners. Dit is in lijn met de aanbeveling van de Minister van BZK, gedaan in haar bief van 10 juli 2020 en met de door GS op 14 juli 2020 vastgestelde notitie “Een sterk dorp in een sterke gemeente”. Achterliggend doel is het bieden van een duurzaam toekomstperspectief voor de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld.

Het Plan van Aanpak kan beschouwd worden als een uitnodiging aan de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld om vanuit een open houding aan dit overleg deel te nemen en mede verantwoordelijkheid te willen dragen voor de uiteindelijk te maken afweging. Elementen die vanuit het perspectief van de gemeenten nog nader van belang zijn om in die afweging mee te nemen, kunnen worden besproken. Het Plan van Aanpak is ook een uitnodiging aan inwoners en belanghouders uit de beide gemeenten om hun bijdrage te leveren aan dit open overleg.

Uitvoering van dit Plan van Aanpak zal in korte tijd moeten plaatsvinden. Dat zal inspanning van alle partijen vragen om hierin bij te kunnen dragen. Het belang en de voorgeschiedenis nopen hiertoe. GS zullen regie voeren en waar nodig faciliteiten bieden om de bijdragen te kunnen leveren. Mochten uw raden nog aanvullingen willen doen in dit plan van aanpak, dan staan GS daarvoor open en vernemen GS dat graag via uw colleges.

1. Inleiding

Gezamenlijk vertrekpunt
Het gemeenschappelijke doel dat provincie en gemeenten hebben is het zo goed mogelijk dienen van de belangen van onze inwoners. De inhoudelijke en maatschappelijke opgaven en daarmee de belangen van de inwoners staan daarbij centraal. Voor de uitvoering hiervan is voldoende lokale bestuurskracht nodig. De afgelopen jaren zijn veel nieuwe taken op de gemeenten afgekomen en liggen nieuwe uitdagingen in het verschiet. Als gevolg hiervan wordt een groot beroep gedaan op de bestuurskracht van de Gelderse overheden.

In de afgelopen jaren is uit diverse onderzoeken gebleken dat er een bestuurskrachtopgave ligt in de gemeente Scherpenzeel. De bestuurskrachtopgave betreft de wijze waarop de wettelijke taken en andere maatschappelijke opgaven worden aangestuurd en uitgevoerd; het (inhoudelijke) takenpakket op zichzelf is duidelijk omschreven en geen onderwerp van discussie.
De constatering dat er een bestuurskrachtopgave ligt is het gezamenlijk vertrekpunt voor dit proces. Over de uitgangssituatie bestaat op dit moment wel verschil van opvatting tussen gemeente Scherpenzeel en Provincie Gelderland. De gemeente is van mening dat met de besluitvorming over

de Kadernota voor een (belangrijk) deel is voldaan aan de bestuurskrachtopgave voor de gemeente. De provincie is van mening dat het resultaat van deze besluitvorming niet voldoet aan de 5 randvoorwaarden voor bestuurskracht die eerder zijn gesteld (zie Notitie “Een sterk dorp in een sterke gemeente” van 14 juli 2020). Het onderzoek en de afweging van varianten biedt de mogelijkheid om op een onderbouwde en evenwichtige manier de dialoog hierover te voeren en te komen tot een gezamenlijk beeld over de bestuurskrachtopgave en de bestuurlijke toekomst.

Open overleg
Met het besluit van GS op 14 juli jl. is de fase ingegaan van het zgn. open overleg. De komende maanden gaan de vertegenwoordigers van de besturen van Scherpenzeel, Barneveld en de provincie Gelderland met elkaar in gesprek om tot een oplossing te komen voor de bestuurskrachtopgave van de gemeente Scherpenzeel. Gezamenlijk wordt een proces ingericht om verschillende oplossingsrichtingen te onderzoeken en af te wegen. Dit proces om meerdere varianten te onderzoeken sluit nadrukkelijk aan bij de brief van het ministerie van BZK van 10 juli 2020.

Bij het onderzoek en de afweging is ook de gemeente Barneveld betrokken, althans voor de oplossingsvarianten waar Barneveld een rol speelt. De gemeente Barneveld is geen onderdeel van de bestuurskrachtopgave van Scherpenzeel, maar wel partij in mogelijke oplossingen. Bij onderzoek en afweging van die varianten zullen daarom de belangen van de inwoners van Scherpenzeel én van de gemeente Barneveld worden meegenomen.

Dit plan van aanpak beschrijft op hoofdlijnen dit proces. Een concept is besproken met B&W Scherpenzeel op 14 september en met B&W Barneveld op 21 september jl. Opmerkingen van beide gemeenten zijn verwerkt in dit plan.

2. Doel van het proces

Doel is te komen tot een duurzame oplossing voor de bestuurskrachtopgave van de gemeente Scherpenzeel.

3. Resultaten

Aan het eind van dit proces wordt een besluit genomen over:
- de variant die de meeste duurzame oplossing biedt
- de datum waarop de variant kan worden ingevoerd;
- de inrichting van het vervolgproces om te komen tot de invoering van de variant.

4. Te onderzoeken varianten

Scherpenzeel is van mening dat zelfstandigheid de beste oplossing biedt voor de bestuurskrachtopgave van de gemeente. De provincie heeft aangegeven een fusie met buurgemeente Barneveld per 01-01-2023 een goede optie te vinden. Op basis van ervaringen elders zou voor versterking van de bestuurskracht een duurzame partnerschap variant aan de orde kunnen zijn, zoals een dienstverleningsconstructie (centrumgemeente, regiegemeente, gastgemeente) of een ambtelijke fusie, met als optie een bestuurlijke fusie in de toekomst.

In de fase van het open overleg worden gezien het bovenstaande drie varianten onderzocht:
1. Zelfstandigheid Scherpenzeel (en dus ook Barneveld)
2. Duurzaam partnerschap Scherpenzeel met Barneveld
3. Bestuurlijke fusie Scherpenzeel met Barneveld per 1 januari 2023.

De varianten worden op een gelijkwaardig detailniveau uitgewerkt, opdat een evenwichtige vergelijking mogelijk wordt. Opmerkingen:

- Voor alle varianten wordt in de basis uitgegaan van de situatie in Scherpenzeel in december 2019 (dus vóór uitvoering van de maatregelen uit de Kadernota);
- De variant zelfstandigheid wordt beoordeeld en vergeleken met de andere varianten op basis van het maatregelenpakket uit de door de Raad van Scherpenzeel vastgestelde Kadernota;
- De variant duurzaam partnerschap betreft een partnerschap met de gemeente Barneveld, dus niet met andere gemeenten. Binnen deze variant zijn meerdere uitwerkingen mogelijk, die in het vervolgtraject aan de orde (kunnen) komen.

5. Varianten die niet - meer – worden onderzocht

Uit de verkenning, door de provincie dit voorjaar uitgevoerd, blijkt dat twee buurgemeenten van Scherpenzeel (namelijk Renswoude en Woudenberg) op dit moment niet beschikbaar zijn als partners voor een duurzaam bestuurlijk verband met Scherpenzeel. De gemeenten Ede en Veenendaal zijn onder bepaalde voorwaarden beschikbaar als uitbestedingspartners binnen de optie zelfstandigheid, maar niet beschikbaar als potentiële fusiepartners. Veenendaal heeft aangegeven open te staan voor gesprekken over bredere fusie-ontwikkelingen in de regio, als die door anderen worden geëntameerd, en dat is nu niet aan de orde.
Er zal een ronde van bestuurlijke consultatie bij de regiogemeenten en de Provincie Utrecht plaatsvinden om de resultaten uit de provinciale verkenning te toetsen en mogelijk nog nieuwe inzichten hierover op te doen om die bij de afweging te betrekken.

6. Beoordelingscriteria

Voor de afweging van de varianten kunnen verschillende modellen worden gebruikt:
- het model , dat de gemeente Scherpenzeel in de Kadernota heeft gebruikt voor de spiegeling van varianten:
- het model dat de provincie gebruikt voor de beoordeling van de bestuurskracht. Dit is vooral een diagnose model en niet bedoeld voor het wegen van alternatieven;
- het model, dat is opgenomen in het Beleidskader Herindelingen van het ministerie van BZK. Dit model is primair gericht op de toetsing van afgeronde herindelingsvoorstellen en minder op toetsing van verschillende oplossingen voor bestuurskrachtproblematiek *voorafgaand* aan een mogelijk herindelingsvoorstel.

Gezien bovenstaande typering van de drie modellen wordt voorgesteld in dit open overleg het model te hanteren dat eerder in de vergelijking van varianten door de gemeente Scherpenzeel is gebruikt. Dit model is toegesneden op de specifieke lokale en regionale situatie, wettelijk geschikt en behalve bij Scherpenzeel ook bekend bij Barneveld en de provincie. Het is mogelijk criteria/onderwerpen aan dit model toe te voegen, mits nuttig en realistisch.

Het te hanteren model kent vijf algemene criteria waaraan de oplossingen worden getoetst. De oplossing moet:
1. ruimte bieden aan de dorpsgemeenschap om zich te organiseren en actief en betrokken het eigen dorpsleven in te richten (‘gemeenschap’);
2. een stabiel, daadkrachtig bestuur opleveren dat in goede relatie en afstemming met de inwoners opereert (‘bestuur’);
3. leiden tot een robuuste ambtelijke organisatie van voldoende omvang en kwaliteit om continuïteit te bieden en kwetsbaarheden op te vangen (‘ambtelijke organisatie’);
4. leiden tot vermogen en visie op samenwerking van de gemeente op verschillende schaalniveaus in bestuurlijke, maatschappelijke en economische netwerken (‘samenwerking’);
5. leiden tot financiële robuustheid, continuïteit en efficiency (‘financiën’).

In het onderzoeksplan zullen deze algemene criteria verder geoperationaliseerd worden.
Naast deze algemene criteria kunnen specifieke onderwerpen beoordeeld worden, die speciale aandacht vragen. Scherpenzeel heeft deze onderwerpen geformuleerd in de eigen variantenanalyse

bij de Kadernota: de voorzieningensituatie in Scherpenzeel (met name Breehoek), specifieke dienstverleningspraktijk in het Sociaal Domein, de 'eigen regie' door de gemeenschap in het vormgeven van het dorps- en gemeenschapsleven. Voorgesteld wordt om deze onderwerpen als specifieke afwegingscriteria (samen te vatten als criterium 6) mee te nemen in het onderzoek, en daar door Barneveld aan te dragen onderwerpen aan toe te voegen.

Omdat de gemeente Barneveld partij is in twee van de drie varianten zullen per variant en per afwegingscriterium de gevolgen/effecten voor zowel (de inwoners van) Scherpenzeel als Barneveld in beeld worden gebracht.

Naast de inhoudelijke beoordeling van de varianten zal in de uiteindelijke bestuurlijke afweging ook draagvlak (maatschappelijk en bestuurlijk) een rol spelen. Draagvlak voor één of meer van de varianten kan pas getoetst worden als de varianten gelijkwaardig en volwaardig zijn beschreven.

Samengevat is het voorstel om drie (hoofd)varianten te beschrijven en te beoordelen aan de hand van zes afwegingscriteria.

Tabel: beoordeling varianten

Varianten Beoordelingscriteria	zelfstandig		duurzaam partnerschap		fusie per 1-1-2023	
	Sz*	Bv*	Sz	Bv	Sz	Bv
1. Gemeenschap w.o. kernenbeleid						
2. Bestuur						
3. Ambtelijke organisatie						
4. Samenwerking en partnership						
5. Financiën						
6. Specifieke onderwerpen: a. voorzieningen b. sociaal domein c. zeggenschap/regie d. infra, logistiek e. duurzaamheid-energietransitie f. nader in te vullen						

*Sz = Scherpenzeel, Bv= Barneveld

7. Onderzoeksaanpak en fasering

Het onderzoek wordt verdeeld in 5 stappen:

1. Opstelling *onderzoeksplan*. In dit plan worden de varianten en afwegingscriteria nader geconcretiseerd en worden de stappen en (deel)producten uitgewerkt. Er worden gesprek met deskundigen gevoerd over mogelijke duurzaam partnerschap varianten.
2. Gegevensverzameling en -analyse op de beoordelingscriteria. Per criterium wordt feitelijke informatie verzameld (rapporten, ervaringen elders). Op basis hiervan wordt een *brondocument* opgesteld voor de participatiefase. Dit brondocument bevat de belangrijkste informatie en afwegingspunten per criterium om aan de hand hiervan de inhoudelijke dialoog met stakeholders te voeren over de verschillende varianten.
3. In de participatiefase wordt met en door stakeholders het *inhoudelijk gesprek* over (aspecten van) de varianten gevoerd als input voor de bestuurlijke afweging op een later moment. De stakeholders zijn betrokkenen in Scherpenzeel en in Barneveld. Bijlage 1 geeft een beknopte uitwerking van de participatie. Uitgangspunt bij de vormgeving hiervan is dat via de participatie informatie wordt opgehaald en gedeeld, die kan dienen ter nadere onderbouwing, duiding en validatie van de varianten op grond van de verschillende criteria. Daarbij kunnen door

deelnemers uiteraard voorkeuren voor een of meer varianten worden uitgesproken. Het participatieproces is in deze fase echter niet gericht op brede peiling/raadpleging over de varianten. Gezocht zal worden – binnen de randvoorwaarden van tijd, kwaliteit en Covid-19 maatregelen – naar vernieuwende en aansprekende methoden en technieken om de participatie concreet vorm te geven.

4. De resultaten van de participatiefase worden samengevat in een *participatieverslag* en voorzien van een gespreksagenda voor het bestuurlijk overleg. De gespreksagenda bevat de belangrijkste keuzevragen en dilemma's die uit de dialoogfase naar voren zijn gekomen.
5. Rond 1 december wordt een *bestuurlijke eindafweging* gemaakt over de varianten. Afhankelijk van het resultaat wordt het vervolgproces ingericht. Gekozen wordt voor deze datum om in ieder geval realisatie van de optie fusie per 1-1-2023 mogelijk te maken, indien daarvoor wordt gekozen.

Hieronder zijn de stappen samengevat met een (bestuurlijke) planning. Op basis hiervan wordt een detailplanning gemaakt voor het Bestuurlijk Overleg en worden de data vastgelegd in de agenda's.

Tabel: stappenplan, planning en bestuurlijk overleg

Stap	Periode	Resultaat	Bestuurlijk overleg
1. Opstellen onderzoeksplan	Week 39-40 (21/9–2/10)	Concept onderzoeksplan	Kennisnemen week 42 (12-16/10)
2. Gegevensverzameling en analyse	Week 40-41 (28/9–9/10)	Concept brondocument	Vrijgeven week 42 (12-16/10)
3. Participatie (stap 1-2-3 in bijlage 1)	Week 40-46 (28/9–13/11)	Verslag van de visie van stakeholders	Kennisnemen week 47 (16-20/11)
4. Opstellen participatieverslag + validatie bij deelnemers participatie	Week 47-48 (16-27/11)	Concept participatieverslagen gespreksagenda	Vaststellen week 49 (30/11-4/12)
5. Voorbereiding bestuurlijke besluitvorming	Week 48 (23–27/11)	concept beslisdocument meest duurzame variant	Vaststellen week 49 (30/11-4/12)
6. Uitwerking vervolgproces (zie par. 8)	Week 50 (7–13/12)	concept vervolgproces	

Parallel aan de uitvoering van dit stappenplan wordt een zgn. herindelingsscan opgesteld. Hierin wordt de actuele financiële positie van Scherpenzeel en van Barneveld in kaart gebracht en worden - op basis van de huidige gegevens - de financiële consequenties van een mogelijke herindeling geschetst. Ook de financiële consequenties van duurzaam partnerschap worden in beeld gebracht. Daarnaast worden ook specifieke financiële onderwerpen uitgewerkt, zoals de lastendruk voor inwoners en grondexploitaties. Tussentijdse resultaten van de herindelingsscan worden waar zinvol in het onderzoeksproces meegenomen. De complete versie zal rond 1 december gereed zijn en kan – indien gekozen wordt voor herindeling - een rol spelen in de voorbereiding van het Herindelingsontwerp.

8. Vervolgproces

Nadat helderheid is verkregen over de meest duurzame variant wordt het vervolgproces uitgewerkt. Er zijn drie scenario's mogelijk:

A. Bij de varianten zelfstandigheid of duurzaam partnerschap kan het vervolgproces uitgewerkt worden in een (vormvrije) bestuursovereenkomst tussen partijen. Hierover zullen op dat moment verdere afspraken worden gemaakt. Ook de wijze waarop de bestuurlijke gremia in het vervolgtraject betrokken worden, wordt daarin uitgewerkt.
B. Bij de variant fusie met Barneveld per 1-1-2023 volgt het besluitvormingstraject in het kader van de Wet Arhi. Op korte termijn (januari 2021) dienen GS dan een Herindelingsontwerp vast te stellen. Dat betekent dat naast het onderzoeks- en afwegingsproces zoals boven omschreven in een paralleltraject de basistekst voor een mogelijk Herindelingsontwerp wordt opgesteld.
C. In het geval het de betrokken besturen rond 1 december 2020 niet lukt tot overeenstemming komen, zullen GS vanuit hun verantwoordelijkheid (regierol) een keuze maken met het bijbehorende vervolgproces.

In het vervolgproces is het mogelijk een bredere consultatie in te zetten. Wij stellen voor om op dat moment nadere afspraken te maken over vorm en inhoud van zo'n consultatie.

9. Projectorganisatie

Ten behoeve van het variantenonderzoek en de bestuurlijke besluitvorming wordt een projectorganisatie ingericht.

Bestuurlijk niveau

Gemeenteraden en Provinciale Staten
In het proces worden de gemeenteraden betrokken, ofwel rechtstreeks vanuit het projectteam, ofwel door tussenkomst van het College van B&W. Ook worden raadsleden (als stakeholders) betrokken in het participatieproces. Hierover worden nadere afspraken gemaakt.
Provinciale Staten worden regelmatig over de voortgang en de resultaten geïnformeerd via Statenbrieven en waar zinvol beeldvormende bijeenkomsten. De eerstvolgende Statenbrief verwachten wij omstreeks eind oktober.

Bestuurlijk overleg
Bestuurlijke besluit- en afstemming vindt plaats in een bestuurlijke overleggroep onder voorzitterschap van de Commissaris van de Koning. Hierin werken partijen gezamenlijk aan de uitvoering van dit Plan van Aanpak, waarbij de Provincie bestuurlijk en ambtelijk een regierol vervult.
In dit overleg zijn in ons voorstel bestuurders van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld vertegenwoordigd; vanuit de provincie neemt gedeputeerde Markink deel. De voorkeur gaat uit naar één bestuurlijk overleg met de drie partijen. Voorgesteld wordt in het bestuurlijk overleg aan het begin van het traject spelregels af te spreken over proces en communicatie.

Onafhankelijke spiegelgroep
Er wordt op bestuurlijk niveau een Spiegelgroep gevormd. Deze groep, bestaande uit een aantal onafhankelijke externen van naam, zal gevraagd worden het bestuurlijk overleg te spiegelen bij het maken van inhoudelijk afwegingen en keuzes. Gedacht wordt aan bestuurlijk en/of wetenschappelijk gerenommeerde personen met ervaring en autoriteit ten aanzien van dit soort bestuurlijke vraagstukken.

Ambtelijk niveau

Een projectteam coördineert de voorbereiding van de stukken voor het bestuurlijk overleg; dit (provinciale) kernteam voert regie over de oplevering van de deelproducten en zorgt voor ambtelijke afstemming tussen provincie en de gemeenten. In verschillende werkgroepen/schrijfgroepen, bestaande uit inhoudelijk deskundigen, worden de deelproducten voorbereid en doorgeleid naar het projectteam. Werkgroepen worden voorzien voor het variantenonderzoek, de participatie, voor de

herindelingsscan en voor communicatie. Vertegenwoordigers van gemeenten nemen deel aan de diverse werkgroepen; voorstel is de inzet van collega's van de gemeenten nader uit te werken in samenspraak met de gemeentesecretarissen
Voor specifieke onderwerpen (zoals financiële analyses) worden onafhankelijke bureaus ingehuurd.

10. Planning

De planning is opgesteld in het raamwerk van de wet Arhi. Dit betekent dat de open overlegfase maximaal zes maanden duurt (tot uiterlijk medio januari 2021), waarna wettelijk nog een periode van drie maanden kan worden benut voor de besluitvorming over een eventueel Herindelingsontwerp. Mocht het tot een keuze komen voor een fusie tussen Scherpenzeel en Barneveld per 1-1-2023, dan dient besluitvorming over het Herindelingsontwerp plaats te vinden in GS uiterlijk in januari 2021.
Dit betekent voor de komende maanden de volgende hoofdlijnen-planning:

	Versterking Bestuurskracht Scherpenzeel																						
		2020																	2021				
		Sep			Okt					Nov				Dec				Jan					
		37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	1	2	3	4	
	GS (RD)																						
	GS																			12-jan Besluit HO			
1	**Variantenonderzoek**																						
1.1	Concept onderzoeksplan						BO																
1.2	Gegevensverzameling en analyse (= brondocument)						BO																
1.3	Participatie + bestuurlijke consultatie											BO											
1.4	Opstellen stemmingsrapport + validatie bij participatie (gespreksagenda)													BO									
1.5	Voorbereiding bestuurlijke besluitvorming (afweging varianten)													BO									
1.6	Uitwerking vervolgproces																						
2	**Participatie**																						
2.1	Aankondiging/filmpje																						
2.2	Informatie halen																						
2.3	Thema bijeenkomsten organiseren + verwerking verzamelde antwoorden											product											
2.4	Brengen: varianten presenteren (stemmingsrapport)																						
3	**Herindelingsscan**																						
3.1	Concept uitvraag herindelingsscan																						
3.2	Afstemming gegevens met gemeenten en BZK																						
3.3	Ambtelijk concept opleveren 1-dec													product									

Bijlage 1. Opzet participatie versterking bestuurskracht Scherpenzeel (bijlage bij plan van aanpak 25 september 2020)

Vertrekpunten participatie
- Vertrekpunt voor participatie = vertrekpunt variantenonderzoek;
- Drie varianten: Scherpenzeel zelfstandig, Duurzaam partnerschap met Barneveld, Fusie met Barneveld per 1 januari 2023;
- Doelgroepen: stakeholders in Scherpenzeel en Barneveld
- Inhoudelijk vertrekpunt: de thema's uit toekomstvisie Scherpenzeel (2018) , aan te vullen met thema's uit Barneveld.

Doel van de participatie
- Informeren van stakeholders over de reden van het onderzoek en open overleg
- Betrekken van stakeholders bij het proces
- Ophalen van inhoudelijke wensen, zorgen, ideeën over een breed scala aan onderwerpen
- Ophalen van emoties, sentimenten, gevoeligheden
- Laten zien en bespreken wat met de resultaten van het 'ophalen' is gedaan
- Verkennen van draagvlak voor de verschillende varianten
- Inzicht in het draagvlak voor de (aan het eind) gekozen variant.

Strategie

Kernwaarden en -begrippen in de participatie zijn:
- Open en toegankelijk
- Gelijkwaardigheid in proces (drie partijen) én varianten.

We nemen als basis de Gelderse participatieaanpak (concept) en communicatielijn, aangevuld met de communicatie- en participatie aanpak van Scherpenzeel en Barneveld op de niveaus 'informeren' en 'consulteren en adviseren'.
'We' zijn in dit voorstel medewerkers van de provincie en van de gemeenten samen.

Uitnodigend
Dat betekent dat iedereen zich vrij en welkom voelt om deel te nemen. Uiteraard maken mensen daarin zelf de keuze. Uitnodigend betekent ook dat we stakeholders opzoeken. We organiseren kleine bijeenkomsten, zijn waar mogelijk zichtbaar op straat en bij verenigingen/organisaties en zijn digitaal goed te vinden.

Met wie?
We zoeken mensen op, fysiek en digitaal, fysiek uiteraard conform richtlijnen RIVM. We nodigen daar voor gericht individuen en groepen uit of gaan daar op bezoek. Van individuele ondernemers tot comité Scherpenzeel Zelfstandig en van jongeren tot gepensioneerde vrijwilligers. Ook voorzien we gesprekken (zowel in Scherpenzeel als in Barneveld) met vertegenwoordigers van publieke voorzieningen, belangenorganisaties, onderwijs, vertegenwoordigers van kerkgenootschappen en waar zinvol individuele bewoners.

We nodigen gericht uit in een dwarsdoorsnede van de Scherpenzeelse en Barneveldse samenleving, waarbij het zwaartepunt in Scherpenzeel ligt.

Daarnaast doen we oproepen aan 'iedereen' om vooral mee te komen praten, meningen in te brengen en discussies te voeren.

Waarover?
Op basis van de aanpak variantenonderzoek en de daarin benoemde afwegingscriteria voor de drie varianten maken we gerichte vragen en destilleren we gespreksonderwerpen. De Toekomstvisie 2018

betrekken we daarbij, aangevuld met thema's uit Barneveld. Per doelgroep/gesprek zal het accent in de inhoud anders liggen.

Hoe?
Er wordt ingezet op een breed palet aan communicatiemiddelen. Het zwaartepunt ligt hierin bij persoonlijk contact.

We zorgen voor persoonlijke ontmoetingen dichtbij huis of werk en organiseren kleine groepsbijeenkomsten. Op centrale locaties in Scherpenzeel en Barneveld spreken we af met individuele personen of kleine groepjes, we sluiten aan op activiteiten in de Breehoek of bij sportverenigingen etc.

Daarnaast zijn we zichtbaar 'op straat'. We zijn aanwezig op plekken waar veel mensen komen. Daar gaan we het gesprek aan met passanten over verschillende onderwerpen.

We organiseren themabijeenkomsten in een workshopachtige setting over verschillende thema's waarvoor mensen zich kunnen inschrijven.

Tot slot ontwikkelen we een digitaal kanaal (website, platform) waarop mensen mee kunnen doen.

Het verdient de voorkeur om de afzender van de communicatie neutraal te laten zijn. Dus niet onder de vlag van de provincie maar ook niet onder die van de gemeenten. Met een hele simpele huisstijl, al dan niet met de logo's van de drie overheden, geven we de communicatie vorm.

Stappen
1. De eerste stap is dat de provincie laat zien dat de participatie daadwerkelijk open is en dat er drie varianten worden onderzocht. Daarvoor maken we een filmpje dat breed inzetbaar is: op een website, tijdens gesprekken en bijeenkomsten. Omdat de provincie in deze fase de regie voert, speelt een van beide provinciebestuurders een rol in dit filmpje. Het filmpje geeft ook feiten en cijfers, processtappen en doet een oproep om mee te komen praten. De eerste stap is een stap van 'informatie brengen'.
   Planning: eind september.

2. De tweede stap is het aangaan van gesprekken, individueel of in kleine groepen; dit geldt zowel voor betrokkenen (stakeholders) in Scherpenzeel als in Barneveld. Na een korte gezamenlijke terugblik stellen we vragen op basis van de inhoudelijke thema's, waardoor mensen meedenken over zaken die belangrijk zijn bij de uiteindelijke afweging van varianten. In deze stap gaat het dus niet om de varianten maar om de belangrijke thema's. De daarvoor benodigde informatie wordt ontleend aan het brondocument, dit is het resultaat van stap 2 in het variantenonderzoek. Bij een aantal gesprekken sluiten ook bestuurders aan. Dit is een stap van 'informatie halen'.
   Planning: oktober.

3. In de derde stap organiseren we themagewijs een aantal bijeenkomsten. Als daarvoor veel belangstelling is organiseren we er meerdere over één thema, na elkaar of parallel in kleine groepen. Ook hierbij zijn bestuurders in een aantal gevallen aanwezig. Ook deze stap is 'informatie halen'.
   Planning: oktober - november

4. De vierde stap is weer een stap van 'brengen'. We laten door middel van een concept-participatieverslag zien wat de uitkomsten van het onderzoek zijn en hoe de varianten zijn beoordeeld. Deelnemen aan de presentatie door provinciebestuurders is hiervoor gewenst. Deelnemers kunnen hier nog op reageren, waardoor het participatieverslag wordt gevalideerd.
   Planning: eind november

Tegelijkertijd met deze stappen lopen ook digitale activiteiten: het ‘informatie halen’ kan op een platform/website. Brengen met diezelfde website maar ook met webinars.

De planning is gekoppeld aan de eerste 5 stappen die in het variantenonderzoek worden doorlopen.

D. Documenten open overlegfase

1 *Logboeken*

Logboek 2 Versterking bestuurskracht Scherpenzeel – <u>Bestuurlijke activiteiten</u>
Periode: 14-7-2020 tot en met 12 januari 2021 (besluitvorming GS)
(logboek 1 bevat de periode vóór 14-7-2020)

Leeswijzer
Type activiteit:
B = bestuurlijk
A = ambtelijk
V = variantenonderzoek
PC = participatie en communicatie

cdk = commissaris van de Koning
ged. = gedeputeerde
GS = college van Gedeputeerde Staten van provincie Gelderland

Datum	Type	Activiteit
14-7-2020	B	Bestuurlijk overleg afzonderlijk met gemeente Scherpenzeel, en met gemeente Barneveld, om het besluit om te starten met de open overlegfase uit te leggen
10-9-2020	B	Bestuurlijk overleg provincie + gemeente Scherpenzeel: terugblikken op afgelopen periode en vooruitkijken
14-9-2020	B	Bestuurlijk overleg provincie + gemeente Scherpenzeel: bespreken plan van aanpak open overlegfase
21-9-2020	B	Bestuurlijk overleg provincie + gemeente Barneveld: bespreken plan van aanpak open overlegfase
1-10-2020	B	Bestuurlijk overleg provincie + gemeente Scherpenzeel: mondelinge terugkoppeling gemeente op plan van aanpak
5-10-2020	A	Ambtelijk overleg ministerie BZK: informatievoorziening plan van aanpak en bespreking stand van zaken open overleg
13-10-2020	B	Bestuurlijk overleg met gemeente Barneveld: variantenonderzoek
19-10-2020	A/V	Reacties gemeente Scherpenzeel en gemeente Barneveld op brondocument
27-10-2020	B	Formeel besluit GS over opdracht Spiegelgroep en over bestuurlijke consultatie
29-10-2020	V	Spiegelgroep: constituerend beraad (startbijeenkomst met cdk en ged.)
3-11-2020	B	Bestuurlijk overleg met gemeente Barneveld
6-11-2020	V	Spiegelgroep overleg
16-11-2020	V	Overleg Spiegelgroep met B&W en fractievoorzitters raad Barneveld
17-11-2020	B	Bijpraatsessie ged. Markink met gemeenteraad Barneveld
18-11-2020	B	Bijpraatsessie ged. Markink met Provinciale Staten
19-11-2020	B	Bestuurlijk overleg met gemeente Barneveld
19-11-2020	V	Spiegelgroep overleg
20-11-2020	B	Bestuurlijke consultatie gemeente Veenendaal
20-11-2020	B	Bestuurlijke consultatie gemeente Woudenberg
23-11-2020	B	Bestuurlijke consultatie gemeente Ede
23-11-2020	B	Bestuurlijke consultatie Regio Food Valley
23-11-2020	B	Bestuurlijke consultatie gemeente Renswoude
26-11-2020	B	Bijpraatsessie ged. Markink met gemeenteraad Scherpenzeel
27-11-2020	V	Overleg Spiegelgroep met B&W Scherpenzeel
1-12-2020	B	Bestuurlijk overleg met gemeente Barneveld en Scherpenzeel
3-12-2020	B	Bestuurlijke consultatie Provincie Utrecht

8-12-2020	B	Vervolg (op 1-12-2020) bestuurlijk overleg met gemeente Barneveld en Scherpenzeel
10-12-2020	V	Overleg Spiegelgroep met afvaardiging fracties raad Scherpenzeel
14-12-2020	V	Overleg Spiegelgroep met cdk en ged.
15-12-2020	B	Bestuurlijk overleg met gemeente Barneveld en Scherpenzeel
17-12-2020	B	Nabeschouwing bestuurlijk overleg met Barneveld en Scherpenzeel (afzonderlijk)
7-1-2021	V	Overleg Spiegelgroep met cdk en ged.
8-1-2021	B	Informatief overleg GS met Ministerie BZK
12-1-2021	B	Besluitvorming GS inzake resultaten open overleg
12-1-2021	B	Informerend gesprek cdk en ged. met Barneveld en Scherpenzeel (afzonderlijk)
12-1-2021	B/PC	Communicatie naar stakeholders over besluit GS

Logboek 2 Versterking bestuurskracht Scherpenzeel – <u>Participatie- en communicatie activiteiten</u>
Periode: 14-7-2020 tot en met 12 januari 2021 (besluitvorming GS)
(logboek 1 bevat de periode vóór 14-7-2020)

Leeswijzer
Type activiteit:
PC = participatie en communicatie
B = bestuurlijk

cdk = commissaris van de Koning
ged. = gedeputeerde
GS = college van Gedeputeerde Staten van provincie Gelderland

Datum	Type	Activiteit
14-7-2020	PC	Persconferentie om besluit start open overlegfase uit te leggen
6-10-2020	PC	Persgesprek over aankondiging start participatiefase en lancering website Kijk op Scherpenzeel
6-10-2020	PC	Live-gaan website Kijk op Scherpenzeel
13-10-2020	PC	Flyers en posters meegegeven aan gemeentesecretaris gemeente Barneveld
13-10-2020	PC	Advertentie aankondiging start participatietraject in De Woudenberger/Scherpenzeelse Krant
15-10-2020	PC	Advertentie aankondiging start participatietraject in de Barneveldse krant
15-10-2020	PC	Social media campagne Facebook en Twitter gestart, geadresseerd aan Scherpenzeelse inwoners en organisaties om hen te attenderen op participatietraject
15-10-2020	PC	Uitnodigingsmail naar stakeholders voor participatietraject door provincie aan Scherpenzeelse stakeholders
21-10-2020	PC	Flyers neerleggen en posters ophangen op verschillende locaties in Scherpenzeel. Stoepbord geplaatst bij entree de Breehoek.
23-10-2020	PC	Actualisatie website met stellingen factsheets en brondocument 2.0
26-10-2020	PC	Themabijeenkomst Gemeente
27-10-2020	PC	Tweede facebookcampagne gericht op deelname en stellingen
27-10-2020	PC	Uitnodigingsmail naar stakeholders voor participatietraject door gemeente Barneveld aan Barneveldse stakeholders
28-10-2020	PC	Themabijeenkomst Voorzieningen en vitaal dorp
29-10-2020	PC	Dorpsgesprek Barneveld: *geannuleerd (geen aanmeldingen)*
29-10-2020	PC	Actualisatie website met vragen en antwoorden
30-10-2020	PC	Keukentafelgesprekken ged. Markink
30-10-2020	PC	Gesprek cdk Berends met Burgerinitiatief Scherpenzeel Zelfstandig
2-11-2020	PC	Themabijeenkomst Identiteit en zeggenschap
2-11-2020	PC	Actualisatie website met Spiegelgroep en tussenresultaten Stellingen
3-11-2020	PC	Themabijeenkomst Financiën
4-11-2020	PC	Keukentafelgesprek ged. Markink
5-11-2020	PC	Keukentafelgesprekken ged. Markink
5-11-2020	PC	Bijeenkomst ged. Markink met Kulturhus de Breehoek

5-11-2020	PC	Herinnering naar stakeholders sociaal domein en economie verzonden ivm bijeenkomst sociaal domein 10-11 en sector economie 11-11
6-11-2020	PC	Keukentafelgesprekken cdk Berends
6-11-2020	PC	Actualisatie website met tussenresultaten stellingen
7-11-2020	PC	Keukentafelgesprekken cdk Berends
9-11-2020	PC	Keukentafelgesprek dhr. Markink
9-11-2020	PC	Persbericht over tussenresultaten stelling over Gemeenten
9-11-2020	PC	Verlenging reactiemogelijkheid op stellingen website
10-11-2020	PC	Themabijeenkomst Scherpenzeel in de regio
10-11-2020	PC	Bijeenkomst organisaties sociaal domein van gemeente Scherpenzeel en gemeente Barneveld
10-11-2020	PC	Keukentafelgesprekken cdk Berends
11-11-2020	PC	Dorpsgesprek Barneveld
11-11-2020	PC	Bijeenkomst organisaties sector economie van gemeente Scherpenzeel en gemeente Barneveld: *geannuleerd (geen aanmeldingen)*
11-11-2020	PC	Persbericht over tussenresultaten stelling over gemeenten
13-11-2020	PC	Actualisatie website en plaatsing nieuwe tussenresultaten stellingen
19-11-2020	PC	Sluiting reactiemogelijkheid stellingen
23-11-2020	PC	Actualisatie website en plaatsing eindresultaat stellingen
30-11-2020	PC	Start onderzoek Kieskompas met bijbehorende communicatie
30-11-2020	PC	Resultaten participatie openbaar en op de website
7-12-2020	PC	Einde invulmogelijkheid onderzoek Kieskompas
7-12-2020	PC	Actualisatie website over Kieskompas
14-12-2020	PC	Website aangepast met aangevuld brondocument
18-12-2020	PC	Rapportage onderzoek Kieskompas op website geplaatst, website geactualiseerd
18-12-2020	PC	Persbericht over resultaten Kieskompas
12-1-2021	PC	Persbericht + persgesprek over besluit GS inzake resultaten open overleg
12-1-2021	PC	Plaatsing Statenbrief en bijlagen inzake resultaten open overleg op website Kijk op Scherpenzeel. De stukken zijn ook beschikbaar via het Stateninformatiesysteem (SIS).
12-1-2021	B/PC	Communicatie naar stakeholders over besluit GS

2 *Statenbrief 12 januari 2021 en correspondentie*

Statenbrief

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Onderwerp
Resultaat open overleg bestuurskrachtopgave Scherpenzeel

Ambitie en thema
- Ambitie 1 Samen voor Gelderland

Thema:
- Sterk Bestuur en Toezicht

Portefeuillehouder
Jan Markink

Doel van deze brief
Gedeputeerde Staten verzoeken Provinciale Staten om:
- de inhoud van deze brief voor kennisgeving aan te nemen (informatieplicht)

1 Inhoud voorstel (beoogd resultaat/doel)

Met deze brief informeren wij uw Staten over het resultaat van het open overleg conform de Wet Algemene regels herindeling, artikel 8 (hierna: wet Arhi), betreffende de bestuurskrachtopgave van Scherpenzeel. Dit open overleg eindigt van rechtswege op 14 januari 2021.
In het open overleg hebben wij 3 varianten onderzocht:

1. Scherpenzeel blijft zelfstandig;
2. Scherpenzeel gaat een duurzaam partnerschap aan met Barneveld;
3. Scherpenzeel en Barneveld fuseren per 1 januari 2023.

Uit het variantenonderzoek, het bijbehorende participatieproces, de consultatie van de omringende overheden en de bestuurlijke overleggen met de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld trekken wij de conclusie dat een bestuurlijke fusie (variant 3) de beste oplossingsrichting is voor het duurzaam versterken van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Het gaat om een geoptimaliseerde uitwerking (die we variant 3 plus noemen), waarin de zelfbeschikking door de diverse dorpsgemeenschappen in de nieuwe gemeente, waaronder Scherpenzeel, optimaal is belegd.
In deze Statenbrief lichten wij ons standpunt toe.

2 Aanleiding

Voortraject
Uit een aantal onderzoeken die in 2019 zijn gedaan naar de bestuurlijke situatie in Scherpenzeel is in onze ogen gebleken dat sprake is van een evident bestuurskrachtprobleem. Dat is ook unaniem erkend door de gemeenteraad van Scherpenzeel. Wij hebben dit probleem vanuit onze toezichtrol besproken met de gemeente, en B&W en de raad van Scherpenzeel in de periode medio 2019 – medio 2020 de ruimte gegeven om met een adequate en duurzame oplossing te komen, hetgeen heeft geresulteerd in de door de gemeenteraad vastgestelde Kadernota 2021-2024. Wij hebben geconstateerd dat het in deze Kadernota voorgestelde maatregelenpakket geen oplossing oplevert die kan voldoen aan de door ons gestelde randvoorwaarden. Concreet betekent dit dat de maatregelen naar onze mening:

- Niet leiden tot een structurele en adequate versterking van de ambtelijke organisatie;
- Niet leiden tot verbetering van het bestuurlijk-ambtelijk samenspel;
- Niet leiden tot versterking van de positie in de regio en in het regionaal krachtenveld;
- Ten opzichte van de resultaten disproportionele kosten met zich meebrengen, met onnodige lastenverzwaringen voor inwoners;
- Niet afgewogen zijn tegen een of meerdere alternatieven (met name fusie met Barneveld) die – in ieder geval op het eerste gezicht – evidente voordelen bieden voor de belangen en verwachtingen van inwoners.

Wij hebben dit standpunt begin juni 2020 kenbaar gemaakt aan het college van Scherpenzeel en aangekondigd regie te willen nemen in het onderzoek en de afweging van varianten indien de gemeenteraad met de Kadernota zou instemmen. Doel hiervan was om op een onderbouwde en evenwichtige manier de dialoog over mogelijk duurzame oplossingen voor de bestuurskracht van Scherpenzeel te voeren en zo mogelijk te komen tot een door betrokken partijen gedeeld en gedragen beeld. Wij hebben aangegeven deze regie te willen voeren in het kader van de Wet Arhi.

Besluit GS 14 juli 2020: start open overleg
Op 14 juli 2020 hebben wij besloten tot de start van een open overleg conform artikel 8 van de Wet Arhi met als doel een duurzame oplossing te vinden voor de bestuurskrachtopgave van de gemeente Scherpenzeel. In Statenbrief PS2020-520 hebben wij uw Staten op 14 juli geïnformeerd over de aanleiding tot dit besluit: de door Scherpenzeel ingeslagen weg (Kadernota) gaf ons college te weinig vertrouwen dat de belangen van de inwoners van Scherpenzeel optimaal zouden zijn gediend en tegen aanvaardbare kosten.

Ministerie BZK
Wij hebben het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) nauw betrokken bij ons besluit van 14 juli, dat mede is gebaseerd op de brief die de minister ons heeft gezonden op 10 juli 2020. In die brief toont de minister, gezien de bestuurlijke situatie in Scherpenzeel, begrip voor de regierol die de provincie in het open overleg wil nemen, verwijst zij naar het beleidskader gemeentelijke herindeling 2018 en onderstreept zij het open karakter van het open overleg, in de zin dat meerdere varianten worden onderzocht en dat betrokkenen zich kunnen uitspreken via een participatieproces.

3 Bestaand beleid c.q. kader

Provinciale rol en de wet Arhi
De provincie heeft een verantwoordelijkheid voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. De afgelopen jaren zijn veel nieuwe taken op gemeenten afgekomen en liggen nieuwe uitdagingen in het verschiet. Als een gevolg hiervan wordt een groot beroep gedaan op de bestuurs- en realisatiekracht van Gelderse overheden.
In de Statennotitie 'Sterk Bestuur voor de opgaven van morgen' (PS2018-217) hebben wij aangegeven maatwerkgericht te willen werken aan de versterking van bestuurskracht van gemeenten, regio's en provincie. Niet omdat sterk bestuur een doel op zich is, maar omdat het een middel is om als overheid de burgers, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven optimaal te bedienen.

De maatwerkaanpak voor de versterking van de kwaliteit van het openbaar bestuur is recent verder uitgewerkt in de Statenbrief 'Vitaal openbaar bestuur' (PS2020-244). Gemeenten zijn primair zelf verantwoordelijk voor het versterken van hun eigen bestuurskracht. De provincie stimuleert initiatieven van onderop, en neemt de regie als een geschikte oplossing vanuit gemeenten uitblijft.

De wet Arhi regelt de procedure voor herindeling van gemeenten. De provincie kan het initiatief nemen voor een herindelingsprocedure (artikel 8, wet Arhi) als de provincie oordeelt, zoals in het geval van Scherpenzeel, dat er een evident bestuurskrachtprobleem ligt waar de gemeente niet zelf een adequate oplossing voor kan vinden en dat herindeling een goede optie is. Het beleidskader gemeentelijke herindeling 2018 geeft de criteria van de minister weer, waaraan zij herindelingsadviezen toetst. U bent hierover nader geïnformeerd tijdens een beeldvormende sessie op 20 mei 2020 (PS2020-73).

Onderzoek Nederlandse School voor Openbaar bestuur (NSOB; prof. dr. Frissen)
De reeds langere tijd sluimerende spanning in het gemeentebestuur van Scherpenzeel is tijdens de fase van het open overleg expliciet geworden. De wethouders hebben het vertrouwen in de waarnemend burgemeester opgezegd, met als gevolg dat deze zich ziek heeft gemeld. De commissaris van de Koning heeft in zijn rol als rijksheer prof. Dr. Frissen van de NSOB op 17 september 2020 gevraagd een onderzoek te doen naar deze crisis en aanbevelingen te doen om eruit te komen. Hoewel de opdracht van NSOB de bestuurscrisis in Scherpenzeel betrof, hebben de onderzoekers ook gekeken naar de wijze waarop wij als GS het Arhi-proces hebben vormgegeven. De resultaten zijn door NSOB vastgelegd in een Nota van bevindingen, die op 2 december 2020 is verschenen. Op deze nota is gereageerd door de commissaris van de Koning (in zijn rol als rijksheer) en door ons college. De reactie van ons college betreft met name onze interpretatie van en rolneming in het open overleg. De reactienota treft u als bijlage aan bij deze Statenbrief.

4 Argumenten/afwegingen/risico’s

4.1 Plan van aanpak

Voor de inrichting van het open overleg hebben wij op 14 juli een Startnotitie vastgesteld. Deze is aangeboden aan de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel om met hen te kunnen overleggen over de meest wenselijke inrichting van de open overlegfase.
In september 2020 hebben wij diverse bilaterale bestuurlijke overleggen gevoerd met B&W Scherpenzeel en B&W Barneveld naar aanleiding van de Startnotitie; de verslagen van deze gesprekken zijn opgenomen in de bijlagen A1 en A2. Mede op grond van deze overleggen hebben wij in samenspraak met de beide gemeenten een Plan van Aanpak opgesteld voor de fase van het open overleg, met daarin een beschrijving van de activiteiten, de planning en de rollen van partijen. Het plan van aanpak kent drie bouwstenen die hierna worden behandeld:

1. Variantenonderzoek
2. Bestuurlijke consultatie
3. Participatie.

In het plan van aanpak is daarnaast aangegeven hoe het bestuurlijk overleg wordt ingericht. Dit bestuurlijk overleg (delegaties van GS en de colleges van Scherpenzeel en Barneveld) is bedoeld om het proces te begeleiden en het gesprek te voeren over de (afweging van de) varianten.

4.2 Bouwstenen open overleg

Bouwsteen 1: variantenonderzoek
In het open overleg zijn drie varianten voor de versterking van de bestuurskracht in Scherpenzeel met elkaar vergeleken:

1. Zelfstandig Scherpenzeel (o.b.v. de Kadernota van Scherpenzeel);
2. Duurzaam partnerschap Scherpenzeel met Barneveld;
3. Herindeling Scherpenzeel en Barneveld per 1 januari 2023.

De drie varianten zijn inhoudelijk gekarakteriseerd in het zgn. brondocument (zie bijlage B2), dat gedurende het onderzoek steeds werd aangevuld, onder meer met een zgn. voorzieningenscan. Dit laatste omdat het behoud en de versterking van lokale voorzieningen als één van de belangrijkste thema's werd aangemerkt in het participatieproces (zie hierna). In het brondocument zijn ook de maatschappelijke opgaven van beide gemeenten beschreven en zijn de varianten geduid op hun betekenis voor de thema's gemeenschap, bestuur, organisatie, samenwerking in de regio, sociaal domein en financiën. Specifiek voor Scherpenzeel is aandacht besteed aan Kulturhus de Breehoek. Tot slot is een profielschets gegeven van beide gemeenten en zijn casestudies over kernenbeleid gepresenteerd.

Bouwsteen 2: bestuurlijke consultatie
Andere varianten dan de drie bovengenoemde zijn reeds in een voorverkenning (voorjaar 2020) onderzocht en op basis daarvan als niet kansrijk aangemerkt. Om deze uitkomst -uit een oogpunt van zorgvuldigheid- te verifiëren, zijn de omliggende colleges van de gemeenten Ede, Veenendaal, Renswoude en Woudenberg nogmaals geconsulteerd, evenals het bestuur van de regio Food Valley en GS van de provincie Utrecht. In deze zgn. bestuurlijke consultatie (zie bijlage D) is geconcludeerd dat er sinds de voorverkenning geen nieuwe inzichten zijn ontstaan die het nader onderzoeken van varianten met deze gemeenten rechtvaardigen. Ook is naar voren gekomen dat Scherpenzeel door de betreffende besturen niet direct wordt gezien als potentiële samenwerkingspartner. Tot slot is met de gemeenten Ede en Veenendaal gesproken over mogelijke dienstverleningsconstructies voor Scherpenzeel (in variant 1). Beide gemeenten geven aan het gesprek met Scherpenzeel over samenwerking te willen aangaan, maar niet uitgespeeld te willen worden of mee te werken aan mogelijk "shopgedrag" van Scherpenzeel. Behalve de reeds langer bestaande ICT dienstverlening door Veenendaal zijn deze constructies in afwachting van het open overleg nu niet aan de orde.

Bouwsteen 3: participatie
De participatie is vormgegeven conform de Gelderse Participatie-aanpak op de niveaus 'informeren' en 'consulteren en adviseren'. Er werden keukentafelgesprekken georganiseerd, waarbij iedereen zich kon aanmelden voor een gesprek met de commissaris van de Koning en de gedeputeerde algemeen bestuur. Daarnaast werden themabijeenkomsten georganiseerd over de

onderwerpen gemeente, identiteit en zeggenschap, voorzieningen en vitaal dorp, financiën en Scherpenzeel in de regio; ook hiervoor kon iedereen zich aanmelden. Verder zijn er zgn. stakeholdergesprekken gevoerd over het sociaal domein, de Breehoek en de bibliotheek; hiervoor werden de betrokkenen door ons uitgenodigd. Gedwongen door corona hebben alle gesprekken digitaal plaatsgevonden.
Er is een website gelanceerd (www.kijkopscherpenzeel.nl), met daarop o.a. stellingen over de genoemde thema's waarop men kon reageren; ook werden meerdere facebookcampagnes gevoerd in Scherpenzeel om mensen te informeren over het participatieproces. Tot slot is de opdracht gegeven aan Kieskompas om de resultaten uit het participatieproces te valideren door middel van een enquête in Scherpenzeel en (de kernen van) Barneveld. In totaal hebben ca. 200 mensen meegedaan aan het participatieproces en ca. 800 personen (ca. 350 Scherpenzeel, ca. 450 Barneveld) hebben deelgenomen aan het onderzoek van Kieskompas.
De resultaten uit het participatieproces, met inbegrip van het onderzoek van Kieskompas, zijn opgenomen in bijlage C. Samengevat:

1. Als belangrijkste thema's komen naar voren: het behoud van voorzieningen (bibliotheek, zwembad, Breehoek, sportvoorzieningen), nabijheid én vakmanschap van de gemeentelijke dienstverlening, inspraak van burgers, identiteit van het dorp (groene karakter, vrijwilligers) en de gemeentelijke belastingen. In het algemeen blijken de inwoners bereid om te betalen voor het behoud van de voorzieningen.
   Ook samenwerking in de regio wordt regelmatig genoemd en het op de lange termijn op orde houden van de gemeentefinanciën.

2. Uit de enquête van Kieskompas wordt dit beeld bevestigd: uitspraken van inwoners tijdens de keukentafelgesprekken of themabijeenkomsten en reacties op de eerdere stellingen blijken ook in dit grootschaliger en representatiever onderzoek belangrijke aandachtspunten voor de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld.

3. Scherpenzelers en Barnevelders verschillen weinig in hun prioriteiten. Voorzieningen, gemeentelijke dienstverlening en inspraak zijn in beide gemeenten de belangrijkste thema's; belangrijker dan bijvoorbeeld lage belastingen.
   Wel onderscheiden Scherpenzelers zich van Barnevelders bij stellingen over de toekomst van hun gemeente. De Barnevelders zitten regelmatig op e´e´n lijn – er zijn duidelijke meerderheden - en geven gematigder antwoorden. De meningen van Scherpenzelers zijn meer verdeeld en meer uitgesproken. Verder nemen ze vaker dan Barneveld een extremere antwoordpositie in (helemaal eens of helemaal oneens). Als het gaat over de toekomst van hun gemeente, is in Scherpenzeel sprake van een sterke polarisatie.

4. Het onderzoek laat zien dat er onder Scherpenzelers meer angst leeft over wat de toekomst voor hun gemeente gaat brengen dan onder de Barnevelders. Onder de inwoners van Scherpenzeel is een duidelijke relatie waarneembaar tussen het vertrouwen in het gemeentebestuur en hoe een inwoner staat tegenover de toekomst van de gemeente. Deze relatie is er niet bij inwoners van Barneveld; daar speelt dit vertrouwen geen belangrijke rol in welke mening men heeft.
   In het participatieproces is niet gevraagd naar het standpunt over de varianten. Toch kwam het onderwerp regelmatig ter sprake. Er zijn uitgesproken voorstanders van het zelfstandig blijven, mensen die een fusie met Barneveld als beste oplossing zien voor de toekomst en mensen die zich daar in het geheel niet mee bezig houden.

4.3 Bestuurlijk overleg

Bestuurlijk overleg provincie- Scherpenzeel- Barneveld
Na de voorbereidende gesprekken in het kader van de startnotitie en het plan van aanpak (par. 4.1) hebben in totaal 7 bestuurlijke overleggen plaatsgevonden tussen delegaties van ons college en de colleges van Scherpenzeel en Barneveld.
Het college van B&W van Scherpenzeel heeft op 1 oktober 2020 (zie bijlage A3) medegedeeld niet deel te willen nemen aan dit bestuurlijk overleg. De gemeente gaf aan wel te willen overleggen, doch niet als onderdeel van de Arhi-procedure. Vanaf 1 december heeft B&W Scherpenzeel wel deelgenomen aan het overleg, om daarmee het overleg te kunnen voeren over door hen gewenste varianten voor versterking van de bestuurskracht. De bestuurlijke overleggen vonden plaats op 13 oktober, 3 november, 19 november, 1 & 8 december (gecombineerde vergadering) en 15 december 2020. Op 17 december 2020 hebben wij met de colleges van beide gemeenten afzonderlijk gesproken. De vastgestelde verslagen van de overleggen tot en met 15 december zijn opgenomen in bijlage A.

In de bestuurlijke overleggen kwamen de 3 bouwstenen bij elkaar om de uiteindelijke keuze van de voorkeursvariant voor te bereiden. De tussenproducten van de variantenanalyse (brondocument) en de opbrengst van het participatieproces werden besproken, evenals het resultaat van de bestuurlijke consultatie. Daarnaast werd ingegaan op de communicatie tussen colleges van B&W en de raden, tussen ons college en uw Staten en tussen ons college en de gemeenteraden in zgn. bijpraatsessies.

In het Bestuurlijk Overleg van 15 december 2020 hebben beide gemeenten conclusies getrokken over hun positie ten opzichte van de 3 varianten uit het variantenonderzoek.

Spiegelgroep
Om toezicht te houden op het proces hebben wij in september 2020 een zgn. spiegelgroep ingesteld, bestaande uit een viertal personen uit de politiek-bestuurlijke en wetenschappelijke hoek. Deze groep heeft alle partijen, dus ons college en de beide betrokken gemeenten (zowel gemeenteraad als B&W) gesproken, en alle partijen de spiegel voorgehouden omtrent hun rol in het proces en met name ten aanzien van het open karakter van het overleg (geen vooringenomenheid) in deze fase.
De spiegelgroep werd met instemming van de beide gemeenten als volgt samengesteld:

- De heer W. van Beek (o.a. voormalig-CdK Provincie Utrecht), voorzitter
- De heer J. Franssen (o.a. staatsraad, voormalig-CdK Provincie Zuid-Holland)
- De heer P. Schalk (o.a. lid Eerste Kamer SGP, fractievoorzitter)
- De heer M. de Vries (o.a. hoogleraar bestuurskunde Radboud Universiteit).

De spiegelgroep heeft aan ons college mondeling verslag gedaan van haar bevindingen en het e.e.a. tevens vastgelegd in een procesverslag (zie bijlage E1).

Vanuit de opdracht te reflecteren op het proces legt de spiegelgroep de vinger op een discrepantie in de wetgeving. Het wettelijk kader (Arhi) en het bijbehorende beleidskader zijn volgens de spiegelgroep niet eenduidig: de wet gaat uit van herindeling, terwijl het beleidskader juist de

opdracht geeft om breed te kijken naar meerdere varianten. De spiegelgroep constateert dat hierdoor het beeld van vooringenomenheid ontstaat. Wij herkennen de ambivalentie in de wetgeving. Wij herkennen ook dat de start van het traject plaatsvindt vanuit een geconstateerd probleem, namelijk een evidente bestuurskrachtopgave. De waarneming dat meerdere gemeenten het overleg niet open vinden, herkennen wij niet. Dit is alleen door het college van de gemeente Scherpenzeel aangegeven en niet door het college van de gemeente Barneveld. Wij hebben echter meerdere oplossingsrichtingen eenduidig en evenwichtig uitgewerkt en hebben alle inspanningen verricht om het proces en overleg zo open mogelijk vorm te geven. De spiegelgroep geeft aan dat zeker in de eerste maanden van de Arhi-procedure verschillende betrokkenen steken hebben laten vallen. Wij gaan nog in gesprek met de spiegelgroep om een nadere duiding te vragen waar dit betrekking op heeft.

Daarnaast heeft de spiegelgroep geconstateerd dat genoemd frame het voor Scherpenzeel moeilijk maakte om aan tafel te komen; de spiegelgroep heeft daar met Scherpenzeel over gesproken en hen geadviseerd toch deel te nemen, wat ook is gebeurd. Wij zijn de spiegelgroep daarvoor erkentelijk. Wij herkennen overigens niet dat Scherpenzeel pas in december 2020 aan tafel is gekomen en dat toen het open overleg startte. Scherpenzeel zat aan tafel bij het eerste bestuurlijke overleg binnen het open overleg. Zij heeft daar kenbaar gemaakt niet verder te willen deelnemen aan de vervolg overleggen, indien het overleg plaatsvindt vanuit het kader van de Arhi procedure. Dat is echter het kader dat voortvloeit uit het besluit dat GS heeft genomen. Scherpenzeel is steeds uitgenodigd voor de overleggen. Om haar inhoudelijk aangehaakt te houden, heeft de provincie Scherpenzeel ook altijd de agenda en stukken toegestuurd. Ondertussen zat de gemeente Barneveld elke keer aan tafel bij het bestuurlijke overleg. Barneveld heeft zich in onze ogen ook niet afwachtend opgesteld, maar als een constructieve partner.

Met betrekking tot het proces om te komen tot een variantenkeuze heeft de spiegelgroep gewezen op het ingewikkelde spanningsveld waarin wij zitten: de problematiek is groot, er is snel behoefte aan duidelijkheid maar de gemeenten kijken verschillend naar de toekomstige vorm van samenwerking. De spiegelgroep constateert dat de betrokken partijen in het open overleg niet dichter bij elkaar zijn gekomen omtrent de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel. Dit is niet ons beeld: de betrokken partijen zijn in het open overleg wel degelijk dichter bij elkaar gekomen omtrent de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel, maar niet t.a.v. het bestuurlijke construct. De spiegelgroep heeft ons daarom aangeraden een afweging te maken tussen nu besluiten met het oog op snelle duidelijkheid en het nemen van meer tijd om te bezien waar de gemeenten zelf mee komen; aan beide keuzen kleven risico's. Wij gaan in par. 4.6 nader op deze afweging in.

4.4 Inhoudelijke afweging varianten

Op basis van het brondocument variantenonderzoek (bijlage B2), de resultaten van het participatieproces, inclusief de enquête door Kieskompas (bijlage C) en de resultaten van de bestuurlijke consultatie (bijlage D) heeft een afweging plaatsgevonden van de 3 varianten in een zgn. afwegingsdocument (bijlage B1). In deze afweging is de volgende redeneerlijn gevolgd:

1. Maatschappelijke opgaven staan centraal: wat is van belang voor de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld;
2. Bestuurskrachtopgave staat niet op zichzelf: hoe gaan kleine gemeenten i.h.a. om met de bestuurskrachtopgaven;
3. Van opgaven naar variant: verbinding tussen de opgaven en het bestuurlijk construct, eventuele optimalisatie. Daarbij de vraag wat dit betekent voor de samenwerking;

4. Eindafweging: input voor bestuurlijke discussie. In de eindafweging zijn de 3 varianten beoordeeld op de volgende criteria:
    - gemeenschap, waaronder kernenbeleid,
    - gemeentebestuur,
    - ambtelijke organisatie,
    - samenwerking en partnerschap,
    - financiën,
    - specifieke onderwerpen: voorzieningen, sociaal domein en zeggenschap/regie.

    De criteria, opgenomen in het Plan van Aanpak bestuurskrachtopgave Scherpenzeel, zijn ontleend aan de criteria die Scherpenzeel heeft gehanteerd bij het spiegelen van varianten t.b.v. de Kadernota. Ze sluiten aan bij het model dat wij hanteren bij het beoordelen van bestuurskracht en bij de criteria van het ministerie van BZK in het Beleidskader Herindelingen 2018.

Uit de inhoudelijke afweging blijkt samengevat dat de varianten 2 en 3 beide een duurzame verbetering van de bestuurskracht van Scherpenzeel kunnen opleveren. Om beide varianten goed aan te kunnen laten sluiten bij de verwachtingen en belangen van de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld is wel nadere invulling en uitwerking nodig in optimaliseringsvarianten. Er zijn wel enige verschillen tussen de beide varianten, ook in de effecten voor beide gemeenten en de wijze waarop de gemeenten daar tegenaan kijken. Daarop gaan wij hieronder nader in.

4.5 Bestuurlijke voorkeuren gemeenten

De bovenstaande inhoudelijke afweging is besproken in de bestuurlijke overleggen van 8 en 15 december 2020 (bijlagen A7 en A8). In het bestuurlijk overleg van 15 december 2020 hebben beide gemeenten conclusies getrokken over hun positie ten opzichte van de 3 varianten uit het variantenonderzoek:

- B&W Scherpenzeel heeft aangegeven een voorkeur te hebben voor variant 2 (duurzaam partnerschap Barneveld en Scherpenzeel), met daarbij de kanttekening dat het zou moeten gaan om een invulling zonder “stip op de horizon” (bestuurlijke fusie). B&W Scherpenzeel gaf aan de invulling van deze variant samen met beoogd partner Barneveld (eventueel onder regie van de provincie) verder vorm te willen gaan geven. Daarbij zou een groeimodel naar steeds verdergaande organisatorische en beleidsmatige samenwerking een mogelijkheid zijn voor Scherpenzeel;

- B&W Barneveld heeft aangegeven de keuze voor een van de varianten over te laten aan de provincie. B&W Barneveld gaf daarbij aan bereid te zijn om als partner van Scherpenzeel te willen optreden in variant 1 (zelfstandigheid met een of meer samenwerkingspartners) en in variant 3 (bestuurlijke fusie). In die laatste variant gaf Barneveld aan samen met Scherpenzeel te willen bouwen aan een gemeente waarin ten volle aan de verwachtingen en belangen van alle burgers (dus ook die van Scherpenzeel) zou kunnen worden gewerkt. B&W Barneveld maakte duidelijk geen heil te zien in variant 2, vanwege te zeer wisselende percepties over de invulling en het mogelijke eindperspectief, vanwege het in de afgelopen tijd geërodeerde vertrouwen en

vanwege de voor Barneveld beperkte materiële meerwaarde in relatie tot de inspanningen die hiervoor moeten worden geleverd.

Deze conclusies hebben duidelijk gemaakt dat het college van Scherpenzeel inmiddels tot het inzicht is gekomen dat een verregaand partnerschap met Barneveld een betere variant voor versterking van de bestuurskracht is dan de in de Kadernota beschreven variant. In die variant zou een grotendeels solitair werkend Scherpenzeel namelijk met mogelijk verschillende partners op deelterreinen kunnen samenwerken. Ook is duidelijk geworden dat B&W Scherpenzeel inmiddels Barneveld (boven Ede of Veenendaal) ziet als geprefereerde partner. Dit nadere inzicht is een belangrijk resultaat van het open overleg.

Uit de standpuntbepaling van beide gemeenten is duidelijk geworden dat Scherpenzeel en Barneveld elkaar zien als een potentieel duurzame partner. Dit is te beschouwen als een belangrijk resultaat van het bestuurlijk overleg, waarmee mogelijk een basis is gelegd voor een toekomstig partnerschap. Uit de standpuntbepaling is ook naar voren gekomen dat de gemeenten niet een eensluidende visie hebben op de wijze van samenwerking.
Vanwege onze regierol ligt de bal bij de provincie. Wij zullen daarom na een analyse van wat we in het open overleg gezien hebben (par. 4.6) een conclusie trekken over de in onze ogen optimale variant (par. 4.7).

4.6 Analyse

Vooraf
Ons college houdt toezicht op de 51 Gelderse gemeenten en draagt hierdoor verantwoordelijkheid voor de mate waarin de gemeenten in staat zijn de taken voor hun inwoners -ook op de lange termijn- goed uit te voeren. Als GS zitten wij echter in een spagaat: wij zijn verantwoordelijk voor het functioneren van gemeenten, maar tegelijkertijd zijn onze instrumenten om deze verantwoordelijkheid waar te maken, beperkt. Als wij deze inzetten dan worden hoge en zelfs tegenstrijdige eisen gesteld: we moeten bij gemeenten ingrijpen en tegelijkertijd zorgen voor draagvlak. Die eisen staan op gespannen voet met elkaar. Dit betekent dat oplossingen waar wij mee komen, welke het ook is, altijd onderwerp kunnen zijn van discussie. Dat neemt niet weg dat wij ervan overtuigd zijn dat wij op 14 juli terecht onze verantwoordelijkheid hebben genomen door het open overleg artikel 8 Wet Arhi te starten, met de in deze Statenbrief beschreven aanpak en resultaten. Onder het motto ‘wie A zegt moet ook B zeggen’ hebben wij ons beraden op deze resultaten en komen wij in deze paragraaf met enkele constateringen. In par. 4.7 trekken wij daaruit onze conclusie.

Constatering 1: het proces in deze fase had een open karakter
- Alle inwoners, stakeholders en alle betrokken bestuurlijke partners hebben de gelegenheid gehad om hun bijdrage te leveren in de te maken afweging voor de keuze van varianten voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel;
- De voorverkenning, de bestuurlijke consultatie en het variantenonderzoek hebben een goed beeld gegeven van alle varianten die voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel in aanmerking kunnen komen, van de meest reële varianten daarbinnen en van de argumenten en criteria die daarbij afgewogen moeten worden;

- In het Bestuurlijk Overleg over het variantenonderzoek is gebleken dat de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld in staat bleken hun eigen (oorspronkelijke) voorkeuren voor de meest gewenste variant voor bestuurskrachtversterking van Scherpenzeel in ieder geval bespreekbaar te willen maken.

Constatering 2: de bestuurskrachtopgave van Scherpenzeel heeft zich verdiept
Na de besluitvorming over de Kadernota in de gemeenteraad van Scherpenzeel (juli 2020) heeft zich een bestuurscrisis voorgedaan. Daarmee is de bestuurbaarheid van de gemeente negatief beïnvloed, met name in het regionaal krachtenveld en vanuit de noodzaak om juist in deze tijd voldoende onafhankelijke bestuurskwaliteit te kunnen inbrengen. Mede in relatie tot deze gebeurtenissen is het constructieve samenspel tussen B&W en gemeenteraad de afgelopen periode verslechterd en is de polarisatie gegroeid, wat onder andere tot uiting kwam in de manier waarop is omgegaan met de deelname aan gesprekken met ons college.

Uit de bestuurlijke consultatie is gebleken dat B&W Scherpenzeel geen voortgang heeft kunnen boeken in de in de Kadernota voorziene samenwerkingsarrangementen met andere gemeenten. Door het niet uitvoeren van eerder vastgestelde intenties tot (belasting)samenwerking met Veenendaal en Woudenberg is het vertrouwen van buurgemeenten in Scherpenzeel als samenwerkingspartner verminderd. Tegelijkertijd is gebleken dat het voor Scherpenzeel steeds belangrijker wordt dat deze arrangementen worden voorbereid en uitgevoerd.

In het licht van het bovenstaande is het goed te constateren dat B&W Scherpenzeel in het bestuurlijke overleg heeft aangegeven aan te willen koersen op een strategisch en duurzaam partnerschap met Barneveld als geprefereerde partner, om daarmee in ieder geval perspectief te bieden aan de eigen organisatie en mogelijk ook de politieke verschillen over de bestuurlijke toekomst te kunnen overbruggen.

Constatering 3: Scherpenzeel en Barneveld willen kiezen voor elkaar, maar in verschillende constructies
Uit het bestuurlijk overleg wordt duidelijk dat Scherpenzeel en Barneveld in elkaar een potentiële duurzame partner zien. Scherpenzeel heeft uitgesproken een vaste partner nodig te hebben en kiest daarbij uit overtuiging voor Barneveld. Scherpenzeel en Barneveld hebben echter wel een voorkeur voor een verschillende variant (variant 2 resp. 3). Inhoudelijk kan het verschil verklaard worden uit het feit dat voor- en nadelen van de varianten 2 (duurzaam partnerschap) en 3 (bestuurlijke fusie per 1-1-2023) verschillend worden ervaren en beoordeeld door beide gemeenten. Scherpenzeel meent dat vooral het verlies van “eigen regie” en de grotere afstand tussen de gemeente en de lokale gemeenschap in Scherpenzeel de fusievariant 3 niet geschikt maken als oplossing. Barneveld meent dat variant 2 voor Barneveld weinig materiële meerwaarde heeft ten opzichte van de inspanningen die moeten worden gedaan om er voordeel uit te halen. Dit mede gezien de expliciete behoefte aan eigen zeggenschap en eigen regie vanuit Scherpenzeel. Daarnaast speelt voor Barneveld gebrek aan vertrouwen een belangrijke rol.

Wij zijn er in het bestuurlijk overleg van overtuigd geraakt dat dit verschil van opvatting tussen beide gemeenten niet op korte termijn kan worden overbrugd.

Constatering 4: variant 1 voldoet niet, variant 2 is niet haalbaar, een geoptimaliseerde variant 3 sluit het beste aan bij de belangen en wensen van de inwoners.
Op grond van de resultaten van het open overleg is onze visie op de varianten als volgt:

- Variant 1 biedt onvoldoende waarborgen dat de bestuurskracht van Scherpenzeel structureel en duurzaam wordt versterkt en dat de belangen van inwoners van Scherpenzeel en hun behoefte aan zeggenschap op voor hen relevante ontwikkelingen en besluiten, op termijn ook goed kunnen worden bediend;
- Variant 2 biedt – bij een goede invulling –perspectief op voldoende bestuurskrachtversterking van Scherpenzeel met ook een lange termijn perspectief en heeft draagvlak bij B&W Scherpenzeel;
- Variant 2 biedt – ook bij een goede invulling – beperkte meerwaarde vanuit het perspectief van de belangen en verwachtingen van Barneveld en heeft daarom geen draagvlak bij B&W Barneveld;
- Variant 3 biedt goede waarborgen om de bestuurskracht van Scherpenzeel en ook die van Barneveld te versterken. Vanuit Scherpenzeel is beperkt politiek-bestuurlijk draagvlak voor deze variant vanwege het veronderstelde verlies van zeggenschap en regie van de inwoners van Scherpenzeel en vanwege het risico van een groter ervaren afstand tussen de gemeente en haar inwoners;
- Een geoptimaliseerde variant 3 (die we variant 3 plus noemen) biedt goede mogelijkheden om in te spelen op de belangrijkste verwachtingen en belangen van de inwoners van Scherpenzeel. In deze variant 3 plus heeft Scherpenzeel in de nieuwe gemeente, evenals de andere dorpen, een hoge mate van zelfbeschikking. Binnen dit model wordt de zeggenschap en autonomie van het dorp goed vormgegeven en wordt de toenemende afstand tussen inwoner en gemeentebestuur overbrugd. Dit kan gestalte krijgen middels vernieuwing van het kernenbeleid zoals Barneveld dat al geruime tijd hanteert; Barneveld heeft aangegeven daar nadrukkelijk voor open te staan.

4.7 Conclusie

Variant 3 plus (bestuurlijke fusie per 1-1-2023, met zelfbeschikking door de diverse dorpsgemeenschappen, waaronder Scherpenzeel) sluit het beste aan bij de inhoudelijke belangen en verwachtingen van inwoners, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven in beide gemeenten.

Wij hebben ons ervan vergewist dat voor variant 2 op afzienbare termijn onvoldoende draagvlak bij beide gemeenten is te genereren, ook niet als daar onder onze regie de komende maanden nog verdere besprekingen over zouden plaatsvinden. Gezien de behoefte van alle partners aan snelle duidelijkheid is uitstel van de beslissing daarom voor ons geen optie.

Wij concluderen dat variant 3 plus op dit moment de enige realistische weg is naar duurzame versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel, met positieve effecten voor Barneveld. De belangrijkste voordelen:

- Het geeft een adequate en duurzame oplossing;

- Het biedt de mogelijkheden de wensen van de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld ten aanzien van hun gemeenten te realiseren: het behoud van voorzieningen, nabijheid én vakmanschap van de gemeentelijke dienstverlening, inspraak van burgers, identiteit van het dorp, de hoogte van de gemeentelijke belastingen en een robuuste financiële positie;
- Het leidt tot structurele versterking op alle niveaus (operationeel, tactisch en strategisch);
- De dienstverlening aan en de belangenbehartiging van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in Scherpenzeel en ook in Barneveld worden structureel verbeterd;
- De zeggenschap van inwoners over voor de dorpsgemeenschap belangrijke ontwikkelingen en activiteiten worden verstrekt. Dit geldt voor de inwoners van Scherpenzeel en ook voor die van de andere dorpsgemeenschappen in de nieuwe gemeente;
- Het biedt de door alle partijen gewenste duidelijkheid.

Wij hopen met deze innovatieve variant het bestuurskrachtprobleem van Scherpenzeel op te lossen en tevens een brug te slaan tussen de wensen en belangen van Scherpenzeel en die van Barneveld. Ons college zal zich inzetten om de zeggenschap en autonomie van de kernen van de nieuw te vormen gemeente - samen met Scherpenzeel en Barneveld en in samenspraak met de Minister van BZK - op een eigentijdse manier vorm te geven, in het kader van binnengemeentelijke decentralisatie. In ons overleg met het ministerie van BZK werd deze benadering aangemerkt als interessante optie om uit te werken.
Doel is te komen tot een vorm van zelfbeschikking die past bij het karakter van de gemeente en bij de belangen van de inwoners van de verschillende dorpen, in het bijzonder Scherpenzeel.

5 Financiële consequenties

Over de financiële consequenties van de hierboven beschreven fusievariant (3 plus) zal via een op te stellen Herindelingsscan en Herindelingsontwerp nadere informatie worden verstrekt.

6 Proces en evaluatie

Communicatie
Onze conclusies uit het open overleg maken wij kenbaar aan de besturen van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld, de partijen die wij hebben gesproken in het consultatieproces en het ministerie van BZK. Vooruitblikkend op het herindelingsontwerp zijn wij voornemens om alle betrokkenen actief te informeren. Een publieksbrochure en een draagvlakpeiling kunnen daar onderdeel van uitmaken.

Herindelingsontwerp
De volgende stap is het vaststellen van het herindelingsontwerp door ons college, naar verwachting op 26 januari a.s. Het vastgestelde herindelingsontwerp sturen wij dan naar de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld, en (ter kennisgeving) aan de minister van BZK. Ook de omringende gemeenten (Ede, Veenendaal, Renswoude, Woudenberg), de regio Food Valley en de provincie Utrecht zullen wij op de hoogte stellen.

De gemeenten Scherpenzeel en Barneveld leggen het ontwerp ter visie. Aan de hand van de zienswijzen wordt een herindelingsadvies opgesteld. Dit herindelingsadvies ligt ter besluitvorming voor aan uw Staten, naar verwachting op 7 juli 2021.

Wij zullen uw Staten informeren over het herindelingsontwerp van 26 januari en met u in gesprek gaan via de gebruikelijke (BOB-)route.

Gedeputeerde Staten van Gelderland
John Berends - Commissaris van de Koning
Pieter Hilhorst - secretaris

Bijlagen:
Reactie op Nota van bevindingen NSOB
Bijlagen A1 t/m E1 (zie Stateninformatie)

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Open overleg bestuurskracht Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

College van B&W gemeente Scherpenzeel
Postbus 100
3925 ZJ Scherpenzeel

Per email: bestuurssecretariaat@scherpenzeel.nl

Geacht college,

Op 14 juli 2020 heeft ons college besloten een open overleg te starten in het kader van artikel 8 Wet Arhi. Dit in verband met het onderzoek naar de mogelijkheden tot versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. U bent daarbij nauw betrokken via het bestuurlijk overleg.

Op 12 januari 2021 heeft ons college besloten om - alle informatie uit het open overleg overziend – als duurzame oplossing voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel te kiezen voor een bestuurlijke fusie tussen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld per 1-1-2023, met daarbij een optimale zelfbeschikking via innovatief dorpenbeleid. Deze geoptimaliseerde variant (3 plus) biedt goede mogelijkheden om in te spelen op de belangrijkste verwachtingen en belangen van de inwoners van Scherpenzeel. Daarnaast kan de gewenste zeggenschap van het dorp in deze variant goed worden vormgegeven en kunnen voorzieningen en dienstverlening dichtbij de gemeenschap worden georganiseerd.

In bijgaande Statenbrief vindt u een toelichting op dit standpunt. Ons college is op grond hiervan voornemens om op korte termijn een Herindelingsontwerp vast te stellen.

Graag zijn wij bereid u een nadere toelichting te geven op ons standpunt.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Dit document is zowel aangetekend als via de reguliere post verzonden. Eventuele bijlagen worden alleen meegezonden met de aangetekende verzending.

Bijlage(n)

- Statenbrief
- Bijlagen bij Statenbrief

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Open overleg bestuurskracht Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

College van B&W gemeente Barneveld
Postbus 63
3770 AB Barneveld

Per email: college@barneveld.nl

Geacht college,

Op 14 juli 2020 heeft ons college besloten een open overleg te starten in het kader van artikel 8 Wet Arhi. Dit in verband met het onderzoek naar de mogelijkheden tot versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. U bent daarbij nauw betrokken via het bestuurlijk overleg.

Op 12 januari 2021 heeft ons college besloten om - alle informatie uit het open overleg overziend – als duurzame oplossing voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel te kiezen voor een bestuurlijke fusie tussen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld per 1-1-2023, met daarbij een optimale zelfbeschikking via innovatief dorpenbeleid. Dat beleid zou gestalte kunnen krijgen door een vernieuwing van het beleid dat u als gemeente Barneveld al geruime tijd voert.

Deze geoptimaliseerde variant (3 plus) biedt goede mogelijkheden om in te spelen op de belangrijkste verwachtingen en belangen van de inwoners van Scherpenzeel en de andere dorpen van de nieuwe gemeente. Daarnaast kan de gewenste zeggenschap van het dorp in deze variant goed worden vormgegeven en kunnen voorzieningen en dienstverlening dichtbij de gemeenschap worden georganiseerd.

In bijgaande Statenbrief vindt u een toelichting op dit standpunt. Ons college is op grond hiervan voornemens om op korte termijn een Herindelingsontwerp vast te stellen.

Graag zijn wij bereid u een nadere toelichting te geven op ons standpunt.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Dit document is zowel aangetekend als via de reguliere post verzonden. Eventuele bijlagen worden <u>alleen</u> meegezonden met de aangetekende verzending.

Bijlage(n)

- Statenbrief
- Bijlagen bij Statenbrief

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Besluitvorming GS nav open overleg

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

De Minister van Binnenlandse zaken en
Koninkrijksrelaties
Mevrouw drs. K.H. Ollongren
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Geachte mevrouw Ollongren,

Op 14 juli 2020 heeft ons college besloten een open overleg te starten in het kader van artikel 8 Wet Arhi. Dit in verband met het onderzoek naar de mogelijkheden tot versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Bij dit onderzoek is voor ons mede uitgangspunt geweest uw brief van 10 juli jl., waarin u ons ook enige aandachtspunten meegaf voor het uitvoeren van het open overleg.

Op 12 januari 2021 heeft ons college besloten om - alle informatie uit het open overleg overziend – te kiezen voor een bestuurlijke fusie tussen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld per 1-1-2023 als duurzame oplossing voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Wij hebben daarbij tevens besloten in te zetten op een zodanige uitwerking en invulling van deze oplossing dat de zeggenschap van inwoners van het dorp Scherpenzeel over voor hen belangrijke ontwikkelingen optimaal is gewaarborgd in de nieuw te vormen gemeente. Dat willen wij graag vorm geven in samenspraak met beide gemeenten en met uw ministerie. In bijgaande Statenbrief vindt u een toelichting op dit standpunt. Ons college is op grond hiervan voornemens om op korte termijn een Herindelingsontwerp vast te stellen.

Als gevolg van ons besluit van 12 januari zal dus het Arhi-traject op grond van artikel 8 worden voortgezet. Graag informeren wij u regelmatig over de voortgang en wij staan zeker ook open voor aandachtspunten die vanuit uw zijde daarbij voor een zorgvuldige procesgang van belang kunnen zijn. Wij verzoeken u om met ons te willen meewerken aan de ontwikkeling van een innovatieve vorm van kernenrepresentatie en binnengemeentelijke decentralisatie waarmee de zeggenschap van inwoners van dorpen in de nieuwe gemeente Barneveld (w.o. Scherpenzeel) kan worden geoptimaliseerd.

Graag zijn wij bereid u een nadere toelichting te geven op ons standpunt.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Dit document is zowel aangetekend als via de reguliere post verzonden. Eventuele bijlagen worden alleen meegezonden met de aangetekende verzending.

Bijlage
- Statenbrief

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Besluitvorming GS nav open overleg

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Gemeente Renswoude
T.a.v. college van B&W
Postbus 8
3927 ZL RENSWOUDE

Geacht college,

Op 14 juli 2020 heeft ons college besloten een open overleg te starten in het kader van artikel 8 Wet Arhi. Dit in verband met het onderzoek naar de mogelijkheden tot versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Hierbij zenden wij u het door ons – in overleg met u – vastgestelde verslag van het overleg dat met u gevoerd is en de samenvatting van de resultaten van de bestuurlijke consultatie.

Op 12 januari 2021 heeft ons college besloten om - alle informatie uit het open overleg overziend – als duurzame oplossing voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel te kiezen voor een bestuurlijke fusie tussen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld per 1-1-2023, met daarbij een optimale zelfbeschikking via innovatief dorpenbeleid. Dat beleid zou gestalte kunnen krijgen door een vernieuwing van het kernenbeleid dat de gemeente Barneveld al geruime tijd voert. Wij zijn bereid om dit proces te ondersteunen, in samenwerking met de gemeenten en met het ministerie van BZK, mogelijk als pilot van binnengemeentelijke decentralisatie.

Deze geoptimaliseerde variant (variant 3 plus) biedt goede mogelijkheden om in te spelen op de belangrijkste verwachtingen en belangen van de inwoners van Scherpenzeel en de andere dorpen van de nieuwe gemeente. Daarnaast kan de gewenste zeggenschap van het dorp in deze variant goed worden vormgegeven en kunnen voorzieningen en dienstverlening dichtbij de gemeenschap worden georganiseerd.

In bijgaande Statenbrief vindt u een toelichting op dit standpunt. Ons college is op grond hiervan voornemens om op korte termijn een Herindelingsontwerp vast te stellen.

Wij danken u hartelijk voor uw deelname aan de bestuurlijke consultatie die in het kader van dit open overleg heeft plaatsgevonden. Wij zullen u op de hoogte stellen van de verdere stappen en waar nodig en gewenst staan wij open voor verder overleg met u.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)

- Consultatieverslag
- Samenvatting consultatie
- Statenbrief

3 *Verslagen open overlegfase*

Verslag

Datum
15 september 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Bestuurlijk overleg B&W Scherpenzeel 14 september 2020
(vastgesteld verslag)

Aan
I. van Ekeren, G. van Deelen, H. van Dijk, [redacted], [redacted], J. Berends, J. Markink, [redacted], [redacted], [redacted]

Van
Sterk bestuur
[redacted]

Kopie aan
[redacted]

1. Opening
   De vergadering wordt om 09.00 uur geopend door dhr. Berends.

2. Verwachtingen
   Dhr. Markink spreekt de hoop uit dat het open overleg nu spoedig vorm gaat krijgen in samenwerking tussen provincie en gemeente.

3. Plan van aanpak
   Aan de hand van enkele dia's presenteert [redacted] de essenties van het plan van aanpak.

   Door de gemeente worden -samengevat- de volgende aandachtspunten benoemd:

   1. Definitie van maatschappelijke opgaven voor Scherpenzeel verder expliciteren en actualiseren op basis van huidige voornemens
   2. Laden en explicieter/uitgebreider beschrijven van de 3 varianten (incl. opties voor samenwerking bij de variant zelfstandigheid)
   3. Bij de bestuurlijke beoordeling ingaan op het draagvlak.
   4. Keuze van "referentiedorp" nader invullen
   5. Wettelijke termijnen (Arhi) verduidelijken
   6. Besluitvormingstraject na keuze van 1 van de varianten explicieter beschrijven
   7. Spiegelgroep nader invullen (evt. kandidaten aanleveren)
   8. Ambtelijke inzet en eventuele financiële gevolgen verhelderen

   Overige opmerkingen:

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

Bestuurskrachtopgave
Mw. Van Dijk geeft aan dat de bij voorkeur gesproken zou moeten worden over "Bestuurskrachtopgave Scherpenzeel" in plaats van "Bestuurskrachtproblematiek Scherpenzeel". Zij voegt daaraan toe dat de actuele (inhoudelijke) opgaven waar de gemeente voor staat, leidend zouden moeten zijn in het plan van aanpak. De aanwezigen kunnen instemmen met het wijzigen van de titel.

Stip aan de horizon
Dhr. Van Deelen meent dat de stip aan de horizon die Barneveld heeft gezet (namelijk: als er een fusie komt, dan per 1 januari 2023) het open overleg compliceert. [redacted] vult aan dat wanneer deze stip een "must have" is, er feitelijk nog maar 2 varianten overblijven. Mw. Van Dijk benadrukt liever een zorgvuldig proces te hebben dan een proces dat beheerst wordt door een krappe tijdplanning. Dhr. Berends concludeert dat het hierdoor des te belangrijker is dat de 3 varianten preciezer worden omschreven in het plan van aanpak, inclusief de bijbehorende besluitvormingsprocessen i.r.t. de wettelijke termijnen. [redacted] pakt dit op.

Barneveld
Dhr. Van Ekeren vraagt zich af of duurzaam partnerschap alleen mogelijk is met Barneveld. Gezien de recente publicaties (Barneveldse Krant, 12 september) heeft hij bedenkingen. Tegelijk pleit hij voor een bredere aanvliegroute waarin Scherpenzeel samen met Barneveld kijkt naar de toekomst van een nieuwe gemeente, de opgaven zijn leidend. [redacted] geeft aan dat er meerdere mogelijkheden voor samenwerking zijn met andere gemeenten, niet uitsluitend Barneveld. [redacted] licht toe dat binnen de variant zelfstandigheid meerdere vormen van samenwerking mogelijk zijn en dat deze in het plan van aanpak worden beoordeeld. Dhr. Markink tekent daarbij aan dat 'shoppen' bij meerdere gemeenten niet aan de orde kan zijn. Ook benadrukt hij dat wij niet werken op basis van berichten in de media. Daar is dhr. Van Ekeren het mee eens.

Beginnen bij 0?
Dhr. Van Ekeren en [redacted] kunnen zich vinden in de stakeholderbenadering voor het onderdeel participatie. Zij tekenen daarbij aan dat er al veel is gebeurd en dat we niet opnieuw moeten beginnen. Van groot belang is neutraliteit en betrouwbaarheid van informatievoorziening. Dhr. Van Ekeren vermoedt dat dit proces weer veel gaat losmaken. Dhr. Van Deelen vult aan dat er ook al veel is gepeild onder de bevolking en dat inwoners zich moeten kunnen blijven uitspreken, evt. via een referendum. [redacted] geeft aan niet bij "Adam en Eva" te beginnen, maar pleit voor een inhoudelijke benadering van de consultatie, waarna een evenwichtige beoordeling van varianten mogelijk is. Daarmee zou een eventuele vervolgpeiling kunnen worden gevoed. Dhr. Berends concludeert dat het plan van aanpak geen dubbeling mag zijn van eerdere consultatie maar meerwaarde moet laten zien. Het gaat hier om een compleet beeld van meerdere varianten. Eerder ging het over zelfstandigheid, nu gaat het om een evenwichtige beoordeling van 3 varianten.

Raad
Dhr van Ekeren, mw. Van Dijk en dhr. Van Deelen geven aan met de raad te willen overleggen om mandaat te krijgen voor het open overleg. Op een vraag van dhr. Berends erkent dhr. Van Ekeren dat het college hiertoe ook zelfstandig kan besluiten, maar gezien de precaire situatie een gesprek in de raad van groot belang te vinden. Op 29 september is een extra raadsvergadering gepland over de kwestie. Dhr. Berends stelt voor om direct daarna weer in deze samenstelling bij elkaar te komen (datum 1 oktober). De wethouders stemmen daarmee in. Op de vraag van dhr. Markink of er alvast een ambtelijke start kan worden gemaakt door contact te leggen met de gemeente, reageren de wethouders instemmend.

Vervolg plan van aanpak
De wethouders stemmen in met het voorstel van [redacted] om na het gesprek van GS met Barneveld (21 september) het plan van aanpak aan te passen op basis van de opmerkingen van Scherpenzeel en van Barneveld in één correctieslag, en dit daarna naar de beide gemeenten te sturen.

4. Rolinvulling bestuurlijk overleg
Men stemt ermee in om een bestuurlijk overleg in te stellen zoals aangegeven in het plan van aanpak. Een onafhankelijke spiegelgroep wordt een goed idee gevonden; de wethouders zullen mogelijk met een of meer namen komen.

5. Conclusies, vervolgafspraken
De conclusies zijn genoemd onder punt 3. Vervolgafspraken:
- B&W beraden zich op 15 september op het gesprek van 14 september en het gesprek op 29 september met de raad. [redacted] zal de uitkomst mondeling terugmelden aan [redacted] en/of [redacted]
- Op 29 september willen B&W mandaat vragen aan de raad (het college kan zelfstandig besluiten maar wil dit gezien de precaire situatie)'
- B&W beraden zich op potentiële kandidaten voor de spiegelgroep en geven evt. namen door aan [redacted]. Zij informeert dan [redacted] en/of [redacted]
- Op 1 oktober is het vervolggesprek tussen B&W en GS

6. Rondvraag, sluiting
Dhr. Van Deelen vraagt wanneer het afsprakenlijstje van 10 september wordt gestuurd en of er nog een reactie komt op de brief van Scherpenzeel van 25 augustus. Dhr. Berends geeft aan dat de afsprakenlijst met dit verslag wordt meegestuurd (zie bijlage) en dat de brief op korte termijn zal worden beantwoord.

Om 10.20 uur sluit dhr. Berends de vergadering.

Bijlage bij concept-verslag Overleg B&W Scherpenzeel – GS van Gelderland 14 september 2020

Overzicht afspraken overleg 10 september 2020 GS Gelderland en College B&W Scherpenzeel

Aanwezig: mw. Van Dijk-van Ommering, dhr, van Deelen, dhr. Van Ekeren, [redacted], [redacted] (Gemeente Scherpenzeel), dhr Berends (voorzitter), dhr. Markink, [redacted], [redacted], [redacted] (Provincie Gelderland).

Het gesprek is bedoeld om zonder formele agenda te benoemen en te bespreken hoe B&W Scherpenzeel nu - na de vakantie en periode van reflectie - aankijkt tegen het open overleg dat in het kader van de Wet Arhi wordt gestart en tegen de eigen rol daarin. Verschillende aspecten en vraagpunten daarover komen op tafel en worden besproken. Afgesproken wordt hiervan nu geen verslag te maken, doch alleen enkele procedurele afspraken vast te leggen:

- B&W Scherpenzeel komt aan tafel in het voor 14 september geagendeerde overleg
- Tijdens dit overleg zal een presentatie en (1e) bespreking plaatsvinden van het Concept-Plan van Aanpak voor de open overlegfase.
- Vrijdagmiddag 11 september zal het Concept Plan van Aanpak worden toegestuurd.
- B&W Scherpenzeel zal zich aan de hand daarvan nader bezinnen over het vervolgoverleg.
- In het overleg van 14 september zullen afspraken gemaakt worden het vervolgproces en over de communicatie daarover.
- GS beraadt zich op (nadere) beantwoording van de brief van Scherpenzeel van 25/8.
- Er wordt niet actief naar buiten gecommuniceerd over dit overleg anders dan dat partijen met elkaar in gesprek zijn.

Verslag

Datum
1 oktober 2020

Zaaknummer
2020-010912

Onderwerp
Bestuurskrachtopgave Scherpenzeel.
Bestuurlijk overleg met B&W van Barneveld, 21 september 2020
(vastgesteld verslag)

Aan
College B&W van Barneveld:
Dhr. A. van Dijk, dhr. A. de Kruijf, dhr. H. van Daalen, dhr. A. van de Burgwal, mevr. D. Dorrestijn-Taal, dhr. [redacted],
Afgevaardigden van de Provincie Gelderland:
dhr. J. Berends, dhr. J. Markink, mevr. [redacted], dhr. [redacted] en dhr. [redacted].
[redacted]

Van
Sterk bestuur
[redacted]

Kopie aan
-

1. Opening door de voorzitter de heer J. Berends

De vergadering wordt om 11.30 uur geopend door dhr. Berends.

2. Afstemming van het doel en de verwachtingen voor het gesprek

Dhr. Markink deelt mee dat het doel van dit gesprek is om uit te spreken welke zaken zijn opgevallen en wat er gewijzigd dient te worden in het plan van aanpak.
Dhr. Van Dijk brengt in dat er vanuit het college een aantal opmerkingen en standpunten op schrift zijn gesteld t.a.v. het plan van aanpak (bijlage 1 bij dit verslag), plus een aantal spelregels voor houding en gedrag tijdens de fase van het open overleg. Het college hecht er sterk aan dat het open overleg plaatsvindt met inachtneming van deze spelregels, zie bijlage 2 bij dit verslag. Het document zal op 22 september ter kennisneming aan de Raad worden gestuurd.
M.b.t. de spelregels wordt door de heer Berends voorgesteld om deze tijdens het eerste gezamenlijke bestuurlijk overleg aan de orde te stellen.

3. Bespreking plan van aanpak

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

Het plan van aanpak wordt aan de hand van enkele dia's toegelicht door de heer [redacted]. De volgende opmerkingen werden gemaakt:

- Dhr. Van Dijk vraagt zich af of het voor alle betrokken partijen helder is dat het om een gemeenschappelijke opgave gaat. Hij stelt voor dit in het Plan van Aanpak te verduidelijken. Daarnaast stelt hij voor dieper in te gaan op participatie, het creëren van draagvlak en in dat verband de betekenis van peilingen.
  Dhr. Markink geeft aan dat de steun van de betrokken gemeenteraden en inwoners uiteraard zwaar weegt, de participatie in deze fase is breed van opzet. Wat de rolverdeling tussen gemeenten en provincie betreft: gemeenten zijn als eerste aan zet zijn voor het vinden van oplossingen om hun maatschappelijke opgaven beter te kunnen oppakken, de provincie is partner, denkt mee en neemt soms de regie. Zoals nu in het open overleg.
  Dhr. Van Dijk geeft aan dat hij het op prijs zou stellen als er voor Barneveld ook een matrix zoals omschreven onder beoordelingscriteria (par. 6) opgesteld wordt, verder wil Barneveld graag enkele criteria inbrengen.
  Ook geeft dhr. Van Dijk aan één van de genoemde varianten, het duurzaam partnerschap met Barneveld, graag nader omschreven te willen zien. Dhr. De Kruijf vult erbij aan dat Barneveld het duurzaam partnerschap, zijnde een ambtelijke fusie, beschouwt als voorportaal naar een bestuurlijke fusie.

- Dhr. Van Dijk geeft aan dat het participatieproces zich ook moet uitstrekken tot Barneveld, waarbij ook in Barneveld gelegenheid moet worden geboden aan betrokkenen om terug te kijken op het proces voorafgaand aan het GS-besluit van 14 juli ("stoom afblazen"). Dhr. [redacted]n geeft aan dat hierin zal worden voorzien.

- Dhr. Van Dijk wil meer aandacht voor de raden in dit proces. De aanbeveling wordt meegenomen.

- Dhr. Van Dijk vraag zich af hoe de behoefte aan een peiling onder de bevolking kan matchen met de planning van het open overleg. Dhr. [redacted] geeft aan dat de participatie in het open overleg niet voorziet in een peiling, omdat daarvoor eerst de varianten goed en gelijkwaardig moeten zijn uitgewerkt. De visie van stakeholders en bewoners op de verschillende thema's zal uiteraard wel worden geïnventariseerd en vastgelegd in een participatieverslag.

- Dhr. Van de Burgwal wil weten waarom de herindelingsscan niet gereed is vóór de afweging van de varianten. Dhr. [redacted] antwoordt dat de feitelijke (vooral financiële) informatie die nodig is voor het laden van de varianten al wel eerder bekend is, namelijk via het zgn. brondocument (stap 2 in het plan van aanpak, par. 7). De formele herindelingsscan is van belang voor een aan GS voor te leggen herindelingsontwerp, en wordt parallel georganiseerd om tijdig een dergelijk besluit te kunnen nemen (12 januari 2021), als deze variant (fusie met Barneveld) de meest duurzame variant blijkt te zijn.

4. Afspraken rolinvulling partijen

B&W van Barneveld kunnen instemmen met de in het pva voorgestelde opzet van het bestuurlijk overleg en de ambtelijke samenwerking. De heer [redacted] wenst hierbij nadere afspraken te maken over een (financiële) compensatie voor de inzet van de medewerkers van de gemeente. Dit punt zal verder worden uitgewerkt.

Dhr. Berends licht het voorstel toe om een spiegelgroep in te stellen om het bestuurlijk overleg te voorzien van een objectief klankbord. Deze groep van onafhankelijken zal bestaan uit drie of vier personen van naam in de wetenschap of politiek. Gedacht kan worden aan oud-bestuurders of bijvoorbeeld iemand van de Raad van State. Dhr. Berends geeft aan dit ook met Scherpenzeel besproken te hebben die daar positief op reageerden. Ook Barneveld stemt in met het voorstel.

5. Conclusies en vervolgafspraken

Samengevat zal het plan van aanpak worden aangepast op de volgende punten:

a. Commitment van Scherpenzeel én Barneveld met de maatschappelijke opgave
b. Beoordelingsmatrix ook opstellen voor Barneveld
c. De variant duurzaam partnerschap nader definiëren
d. De raden en Provinciale Staten betrekken in het proces
e. Afspraken maken over de vereiste ambtelijke capaciteit en compensatie

Het op basis van de opmerkingen van Scherpenzeel en Barneveld aangepaste pva zal nog deze week naar de gemeentesecretarissen worden verzonden en naar de leden van Provinciale Staten.

6. Rondvraag en sluiting

- Mw. [redacted] meldt dat dinsdag 29 september een raadsvergadering is in Scherpenzeel, waarin B&W mandaat vragen voor het open overleg. Zij geeft erbij aan dat het college formeel geen mandaat nodig heeft maar rugdekking vraagt. B&W van Scherpenzeel zullen hierover mededelingen doen tijdens een overleg met GS op 1 oktober a.s.
- Dhr. Van Dijk vraagt om een risico-analyse te maken voor het proces: de belangrijkste risico's in beeld brengen met de bijbehorende maatregelen als zij zich voordoen. Het projectteam pakt dit op.

Dhr. Berends sluit onder dankzegging de vergadering om 13.00 uur.

Bijlagen:

1. Bespreekpunten Barneveld bij plan van aanpak
2. Spelregels open overleg Barneveld

Bijlage bij Verslag Bestuurlijk overleg dd. 21-09-2020

Eigenaar document: Barneveld

Bespreekpunten provincie – inzet voor open overleg

- Plan van aanpak: gaat met name over Scherpenzeel. We zien in de aanpak van het open overleg vrijwel geen perspectief vanuit Barneveld. Onze veronderstelling is dat in een open overleg niet alleen wordt stil gestaan bij de bestuurskracht van Scherpenzeel maar ook de meerwaarde van een eventueel samengaan voor Barneveld. Er zou wat ons betreft in het plan een paragraaf opgenomen moeten worden over hoe het open overleg wordt vormgegeven vanuit Barneveld.

- In het plan van aanpak zien wij drie varianten: zelfstandigheid, bestuurlijke fusie en duurzaam partnerschap. Vooral deze laatste variant vraagt om nadere uitdieping van de standpunten: hoe staat de provincie hierin? Vanuit Barneveld is in een eerder stadium aangegeven dat een ambtelijke fusie alleen bespreekbaar is als het een voorloper is op een bestuurlijke fusie. Een ambtelijke fusie is voor ons geen uitgangspunt. Wij zullen dit nog verder onderbouwen.

- Zowel in het plan van aanpak als in de opzet voor de participatie zien wij geen expliciete rol en strategie verwoord naar de gemeenteraden. Voor ons is een tijdige betrokkenheid van de gemeenteraad een voorwaarde voor een zuiver proces.

- Het participatieplan vraagt wat ons betreft om aanscherping. Wij missen een innovatieve aanpak van de participatie. Daarnaast valt ons op dat de provincie voorstelt om te kiezen voor een neutrale afzender terwijl de regie op de open gesprekken bij de provincie ligt. Dit vinden wij niet wenselijk. Het is belangrijk dat stakeholders begrijpen wie de afzender is.

- Wij vinden het belangrijk dat er spelregels worden bepaald voor houding en gedrag van alle betrokkenen in dit proces: hoe gaan wij met elkaar om en wat doen we wel en niet. Wij maken ons zorgen over de toonzetting in de communicatie. Een goed proces staat en valt met een neutrale houding.

- Wij zien dat er de nodige inzet van ons wordt gevraagd. Wij willen graag snel uitzicht op wat het open gesprek van ons vraagt qua inzet en middelen. Wij vragen ons af of de provincie budget heeft voor het vereffenen van de extra kosten die wij maken.

- De planning is zeer krap maar voor ons is een belangrijke voorwaarde dat de termijnen gehaald worden. Uitstel is wat ons betreft geen optie wegens een mogelijke samenloop met de gemeenteraadsverkiezingen en het risico van stagnatie. Wij willen graag commitment van de provincie dat de termijnen zoals die nu zijn bepaald blijven staan.

Spelregels en standpunten voor een zuiver proces Arhi-procedure

Spelregels voor een zuiver proces en een open dialoog

Het college van de gemeente Barneveld heeft de waarden en spelregels bepaald voor haar houding en gedrag tijdens de open gesprekken. Het college van Barneveld is hierop aanspreekbaar en nodigt andere betrokkenen uit om uit te gaan van dezelfde waarden en hier eventueel nieuwe aan toe te voegen.

- Wij zoeken voortdurend de open dialoog. Wij voeren het goede gesprek door geen doelredenering te volgen.
- Wij zijn transparant over onze standpunten en onze acties.
- Wij stellen ons open op. Wij willen exploreren en verkennen.
- Wij gaan niet alleen uit van ons eigen belang. Wij stappen over onze eigen schaduw heen als dat nodig is.
- Wij gaan uit van het beginsel van ‘fair play’. Wij nemen geen vooringenomen standpunten in en stellen ons onpartijdig op.
- Wij tonen de kunst van het verdragen. We maken anderen niet zwart als dat ons gebeurt.
- We gaan respectvol met elkaar en elkaars belangen om.
- We komen onze afspraken na.
- We maken duidelijke afspraken over wat we communiceren en wanneer zodat anderen hier niet door overvallen worden. Ook de overige betrokken partijen zijn op dit punt aanspreekbaar.

Standpunten college Barneveld Arhi-procedure

Het college van de gemeente Barneveld gaat uit van de volgende standpunten voor de Arhi-procedure.

- Als een herindeling een goede oplossing is voor Scherpenzeel dan staat Barneveld open en constructief in deelname aan het open overleg. Het is van groot belang dat er snel duidelijkheid komt over de herindeling en dat het proces is afgerond op 1 januari 2023. Indien er gekozen wordt voor de variant “herindeling” is het van groot belang dat er uiterlijk op 1 juli 2021 een advies over een herindelingsontwerp bij de minister ligt.
  Duiding: Barneveld wenst een efficiënt proces binnen de door de provincie gestelde termijnen om samenloop met de gemeenteraadsverkiezingen te voorkomen. Samenloop zou kunnen leiden tot stagnatie voor zowel Scherpenzeel als Barneveld. Voor medewerkers van beide gemeenten brengt een Arhi-procedure veel

onzekerheden met zich mee. Het is daarom van belang om een moeilijke beslissing zorgvuldig maar wel snel te nemen.

- De voorkeur van Barneveld gaat uit naar een lichte variant, vergelijkbaar met de herindeling Purmerend/Beemster, en niet naar een volwaardige samenvoeging. Dit vanuit de wens voor een compact en efficiënt proces. In de lichte samenvoegingsvariant wordt een van de betrokken gemeenten niet opgeheven en worden de andere betrokken gemeenten wel opgeheven en geïntegreerd met de niet op te heffen gemeente, waardoor de rechtsgevolgen die zijn verbonden aan de opheffing voor de niet op te heffen gemeente achterwege blijven. Dit betekent dat de burgemeester, de secretaris, griffier en het ambtelijk apparaat van de niet op te heffen gemeente in functie blijven en er geen preventief financieel toezicht komt. Er dienen wel herindelingsverkiezingen te worden georganiseerd. Dit betekent dat de reguliere gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 worden uitgesteld en dat er in november 2022 verkiezingen worden gehouden ten behoeve van de nieuwe fusiegemeente..
  Duiding: Scherpenzeel kent het model Purmerend/Beemster en heeft in een eerder gesprek aangegeven hiervoor open te staan.

- Barneveld draagt bij aan een coöperatieve samenwerking in alle stappen van het proces.
  Duiding: Barneveld wil in houding en gedrag een constructieve bijdrage leveren aan de open gesprekken en de stappen die daarna volgen. Barneveld is hierbij bereid om verder te kijken dan het eigen belang.

- Barneveld hecht waarde aan een onafhankelijke “club van wijzen” die het proces begeleidt.
  Duiding: Op deze wijze wordt de kwaliteit van de inhoud en het proces op een objectieve wijze verankerd.

- Tijdens het open overleg moet duidelijk worden wat voor zowel Scherpenzeel als Barneveld de meerwaarde is van een samen gaan en samenwerken.
  Duiding: Barneveld moet (h)erkennen en kunnen uitdragen wat de meerwaarde is van een herindeling naar onze inwoners.

- De raad moet tijdig, volledig en juist betrokken worden in het proces.
  Duiding: de raad staat voor democratische legitimiteit en zal vanuit haar rol voortdurend betrokken moeten zijn bij het proces. De regie op de Arhi-procedure ligt bij de provincie. De provincie wordt gevraagd om voortdurend en tijdig inzicht te geven in de stappen die doorlopen worden en in de verschillende rollen, waardoor het college voldoende tijd krijgt voor consultatie en het meenemen van diverse betrokkenen in het proces.

- Alle gesprekken over vormen van samenwerking tussen Barneveld en Scherpenzeel maken onderdeel uit van het open overleg.
  Duiding: Barneveld wil niet vooruitlopen op de uitkomsten van het open overleg en voert nu geen gesprekken over uitbreiding van de al bestaande samenwerking met Scherpenzeel op het gebied van dienstverlening.

Verslag

Datum
13 oktober 2020

Zaaknummer
2020-007489

Blad
1 van 4

Onderwerp
Bestuurlijk overleg Scherpenzeel 1 oktober 2020
(vastgesteld verslag)

Aan
Mw. H. van Dijk, Dhr. G. van Deelen, dhr. I. van Ekeren, mw. [redacted], mw. [redacted], Dhr. J. Berends, dhr. J. Markink, mw. [redacted], dhr. [redacted], Dhr. [redacted], Dhr. [redacted]

Van
[redacted]
-

Kopie aan
Mw. [redacted], Mw. [redacted]

1. Opening
   Dhr. Berends opent het overleg om 10.00 uur. De heer van Ekeren geeft aan graag agendapunt 6 eerst te willen bespreken. Dhr. Berends stemt daarmee in.

2. Verslag 14 september 2020
   De opmerkingen van Scherpenzeel op het concept-verslag zijn doorgenomen en verwerkt. Met deze wijzigingen is het verslag vastgesteld.

   Naar aanleiding van:
   Dhr. Van Ekeren vraagt wat er uit het gesprek met Barneveld is gekomen. Dhr. Markink geeft aan dat Barneveld ook enkele opmerkingen had op het plan van aanpak, waaronder het betrekken van inwoners uit Barneveld en de gemeenteraad. Ook werden door Barneveld vragen gesteld over de planning en de inzet van ambtelijke capaciteit. De opmerkingen zijn verwerkt in het plan van aanpak. Tot slot is Barneveld gekomen met spelregels voor het open overleg. Deze komen later aan de orde.

6. Memo aan de raad, review BMC, gesprek met fractievoorzitters

   Dhr. Van Ekeren geeft aan dat de Raad (agendacommissie) het onderwerp Open Overleg nu niet heeft willen agenderen. Daarom maakt het college gebruik van haar mandaat om vandaag dit gesprek aan te gaan met de provincie. Intussen heeft het college aan BMC gevraagd een review te doen op de voortgang van de uitvoering van de Kadernota en daarover de raad geïnformeerd d.m.v. een memo.

   Dhr. Markink stelt twee vragen:
   1. Betekent dit dat het college nu aan tafel komt voor het open overleg?

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

2. Op uw verzoek hebben wij het plan van aanpak snel aangepast zodat het in de raad kan worden besproken. Dat is niet gebeurd. Het lijkt erop dat er bewust wordt vertraagd. Raad beslist zelf over agendering/bespreking, maar ik hoor graag waarom dit is.

Dhr. Van Ekeren antwoordt op vraag 2 dat van vertragingstactiek geen sprake is, maar dat men op de juiste procedurele gronden verder wil en daarom de raad wil betrekken, daartoe dient de memo. Een meerderheid in de agendacommissie van de raad vond het niet het juiste moment om het te bespreken. Een ander onderwerp heeft prioriteit gekregen. Dhr. Van Ekeren geeft aan dat het college dat betreurt, maar van mening is dat dit geen belemmering is om conform de procesafspraak met GS vandaag een standpunt te kunnen innemen over het Open Overleg.

Op de vraag van dhr. Berends wat dit betekent voor het open overleg betoogt dhr. van Ekeren als volgt:
- Het college voelt zich niet serieus genomen; college heeft meerdere keren aangegeven dat er gewerkt moet worden vanuit de bestuursopgave en niet vanuit de oplossing. Daarom is de kadernota opgesteld en vastgesteld door de raad, de daarin aangegeven maatregelen zijn in uitvoering. BMC is gevraagd om een review op de voortgang en oordeelt positief;
- Provincie wil het open overleg ingaan met als startpunt december 2019 / SeinstraVandeLaar en miskent de stappen die sindsdien zijn gezet; er wordt niet naar de actuele situatie gekeken;
- College mist de frisse blik. College meent dat niet de herindeling centraal moet staan maar een oplossing voor opgaven;
- Zorgvuldigheid is belangrijker dan snelheid. Provincie gaat voor snelheid, de resterende twee maanden zijn erg kort;
- College Scherpenzeel kan zich niet vinden in de kwalitatieve stakeholderbenadering en wil een objectievere draagvlakmeting;
- College vindt het positief dat Barneveld ook wordt genoemd in variant 1 (zelfstandigheid), maar vindt dat variant 2 (duurzaam partnerschap met Barneveld) met stip aan de horizon (nl. bestuurlijke fusie) hetzelfde is als variant 3 (bestuurlijke fusie);
- College vindt Arhi procedure op dit moment niet gepast, daarover loopt de bezwarenprocedure
- Samenvattend oordeelt het college dat zij niet kunnen instemmen met het plan van aanpak en daarom niet zullen deelnemen aan het bijbehorend bestuurlijk overleg. Het college wil wel als agendalid aansluiten.

Op de opmerking van dhr. Berends dat hiermee ook het verzoek van de minister wordt gepasseerd, antwoordt dhr. Van Ekeren dat dat een kwestie van interpretatie is. Het college heeft alle argumenten, ook de brief van de minister, meegewogen bij deze beslissing.

Dhr. Markink spreekt zijn teleurstelling uit over het besluit. Hij stelt dat GS samen het open overleg in zouden willen gaan in het kader van de Wet Arhi. De provincie wil met een frisse blik kijken naar de varianten. Hij roept het college op juist aan tafel te blijven; het gesprek open aan te gaan. Door alle opties samen doornemen bewijs je juist dat je vertrouwen hebt dat zelfstandigheid de beste optie is. Wat het beginpunt betreft: we hebben als provincie aangegeven dat we het nulpunt voor alle varianten gelijk zetten en de in gang gezette ontwikkelingen (kadernota) meenemen bij de variant zelfstandigheid. De heer Van Ekeren geeft aan dat het juist gaat om wat als nulpunt wordt gehanteerd: niet SvdL, maar de herijking van de (bestuurskracht)opgaven.

Dhr. Markink vraagt het college om het besluit te heroverwegen. Ook om naar de eigen bevolking toe het eerlijke verhaal neer te zetten. Die kans heeft het college. Door niet mee te doen bevestigt het college volgens dhr Markink vooringenomenheid.

Dhr. Van Deelen is blij te merken dat de provincie een frisse blik van belang vindt. Als je echter opgavegericht kijkt is een Arhi-procedure in zijn ogen disproportioneel. Dat wordt bevestigd door de review van BMC.

Dhr. Markink geeft aan dat hij het BMC-rapport heeft gelezen en hem is opgevallen dat het begrip doorontwikkeling vaak wordt genoemd, er moet dus nog veel gebeuren.
Dhr. Van Ekeren reageert door te stellen dat het werken aan bestuurskracht nooit af is, en dat gemeenten het primaat hebben om hieraan te werken. Zeker zolang er geen sprake is van een evident bestuurskracht probleem kan de wens tot doorontwikkeling geen argument zijn om een Arhi-procedure te starten.

Dhr. Berends geeft aan dat in het open overleg juist alle inhoudelijke argumenten op tafel worden gelegd; bij goed onderzoek komt de beste variant bovendrijven, dat kan ook de variant zelfstandigheid zijn.

Op de vraag van dhr. Markink waar het college bang voor is reageert dhr. Van Ekeren dat van angst geen sprake is, dat het college graag een constructieve dialoog aan wil gaan, maar niet met het etiket Arhi.

Dhr. Berends wil in het belang van de inwoners zoeken naar ruimte en vraagt daarom waar de zorg van het college zit om die stap niet te zetten?
Dhr. Van Ekeren antwoordt: de zorg zit in het vehikel van de Arhi procedure.

Dhr. Markink vraagt met welk mandaat het college dit besluit neemt.
Dhr. Van Ekeren antwoordt dat het college gebruik maakt van haar mandaat.
Dhr. Berends wijst op de inconsistentie dat het college eerder juist mandaat wilde halen bij de raad.
Dhr. Van Ekeren antwoordt dat het college mandaat heeft om niet deel te nemen aan het Open Overleg. Om wel deel te nemen is formeel wellicht geen nieuw mandaat nodig maar had het college terug gewild naar de raad. Het college heeft mandaat van de raad om deze stap te zetten en zal hierover verantwoording afleggen aan de raad.

Dhr. Berends vraagt waarom het college de ruimte niet pakt om de drie scenario' s naast elkaar te zetten. Dhr. Markink vult aan dat wanneer het college van mening is dat zelfstandigheid de beste oplossing is, er geen enkel probleem in de weg staat om nu mee te doen. Dit is juist de mogelijkheid om uit de patstelling te komen. Naar één oplossing kijken werkt niet; wij willen open het overleg aan met meerdere varianten. Dan zal de beste oplossing voor u en uw inwoners naar voren komen.

Mw. van Dijk is het niet met dhr. Markink eens dat het college niet verder kijkt dan één oplossing. Die discussie is inmiddels tot twee keer toe gevoerd en nu afgerond. Het college voert nu de kadernota uit, BMC heeft daar een analyse op uitgevoerd, maar de provincie hecht daar geen waarde aan.
Dhr. Berends reageert door te stellen dat dat juist aanleiding is om mee te doen en de ontwikkelingen in te brengen, dan zou variant 1 er als beste uit kunnen komen.

Dhr. Van Deelen herhaalt dat de Arhi-procedure en regieneming door de provincie buitenproportioneel is op basis van de kadernota en op basis van BMC.
Dhr. Markink geeft aan dat in het open overleg wel degelijk wordt gekeken naar gedane investeringen als onderdeel van de variant zelfstandigheid. Met als motto “besturen is niet alleen reageren maar ook acteren” roept hij het college op mee te doen. Daar is nu de kans voor.

Dhr. Berends maakt een tussenbalans op. Hij ziet een verschil van mening over de definitie van de opgave, wat nemen we mee in variant 1. Hij stelt voor om daarin de optie ‘nullijn december 2019’ mee te nemen (variant 1a) en de optie waar de kadernota maatregelen zijn doorgevoerd (variant 1b). Variant 2 en 3 blijven staan zoals geformuleerd. Hij geeft hier ruimte voor, een procesvoorstel om eruit te komen.

Mw. Van Dijk vraagt of dat betekent dat de Arhi-procedure van tafel gaat?
Dhr. Markink reageert ontkennend, dat besluit is genomen. In het open overleg Arhi zitten alle ingrediënten om de beste variant voor de inwoners eruit te krijgen.

Dhr. Van Ekeren herhaalt dat deelnemen aan het open overleg, onder provinciale regie, er niet in zit. Op een vraag van dhr. Markink geeft hij aan als college agendalid te willen zijn en bereid te zijn desgevraagd gegevens aan te leveren voor het variantenonderzoek. Mw. [redacted] vult aan dat het college beseft dat de provincie doorgaat en licht toe dat dit in praktisch opzicht betekent dat informatieverzoeken zullen worden ingewilligd. Mw. [redacted] beaamt dit, zolang e.e.a. binnen het redelijke blijft qua inzet van ambtelijke capaciteit.

Dhr. Berends vat samen:
- Het college heeft besloten niet deel te nemen aan het open overleg;
- Het college wil uitsluitend agendalid zijn van het bestuurlijk overleg;
- Het college levert desgevraagd informatie aan;
- Het open overleg Arhi (variantenonderzoek, participatie) gaat volgens het plan van aanpak door.

Op de vraag van mw. [redacted] om op de hoogte te worden gehouden reageert dhr. Markink met de herhaalde oproep om aan tafel te komen. De heer Berends voegt hieraan toe dat de provincie politiek-bestuurlijk ordentelijk zal handelen.

Dhr. Berends besluit met de oproep de communicatie over deze boodschap goed te stroomlijnen door het perscontact af te stemmen. Dit wordt door het college toegezegd. Tot slot geeft hij het college in overweging om de ruimte te nemen om nog even goed na te denken, de deur staat altijd open.

Dhr. Berends sluit onder dankzegging de vergadering om 11:25 uur.

Verslag

Datum
4 november 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Bestuurlijk overleg bestuurskracht Scherpenzeel 13 oktober 2020
(vastgesteld verslag)

Aan

Van

-

Kopie aan

Aanwezig: Dhr. A. van Dijk, dhr. H. van Daalen, dhr. [redacted], Dhr. J. Berends (voorzitter), dhr. J. Markink, mw. [redacted], dhr. [redacted], Dhr. [redacted], Dhr. [redacted], mw. [redacted] (verslag).

Afwezig met kennisgeving: dhr. I. van Ekeren, mw. H. van Dijk-Ommering, dhr. G. van Deelen, mw. [redacted], mw. [redacted].

Voordat het overleg wordt geopend, wordt het verslag van het overleg met B&W Barneveld d.d. 21 september 2020 vastgesteld.

1. **Opening**
   De voorzitter opent de vergadering. Hij meldt dat [redacted] vandaag vervangt.

   De voorzitter duidt de situatie naar aanleiding van het besluit van het college van Scherpenzeel om niet deel te nemen aan het open overleg. Het college ontvangt de uitnodigingen voor het open overleg, evenals de agenda en bijbehorende stukken. Als het college op de ontvangen stukken wil reageren, dient zij de uitnodiging voor het betreffende overleg te accepteren en deel te nemen aan het overleg. Schriftelijke reacties worden ter kennisgeving aangenomen. Afgesproken is dat het college van Scherpenzeel alle benodigde informatie voor het open overleg aanlevert.

   De heer Markink vult aan dat 8 oktober jl. een raadsbijeenkomst in Scherpenzeel is geweest waarin het college van B&W heeft toegelicht waarom zij niet wil deelnemen aan het open overleg. In die bijeenkomst lag memo voor van het college die onjuiste informatie bevatte. Gelet op het belang van feitelijke en juiste informatie in dit proces heeft GS - via het college - een brief aan de raad gezonden om een aantal onjuistheden in de memo te corrigeren.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

De heer Van Dijk zegt het bijzonder ongemakkelijk te vinden dat het college van Scherpenzeel niet aan het open overleg deelneemt. Er wordt hier over onderwerpen, zoals duurzaam partnerschap met de gemeente Scherpenzeel, gesproken zonder dat het college hierbij aanwezig is.

De heer Van Daalen meldt dat het college van Scherpenzeel heeft gevraagd om een afzonderlijk overleg met het college van Barneveld. Het college van Barneveld acht het echter niet wenselijk dat er twee trajecten naast elkaar gaan lopen. De heer Van Dijk vult aan dat andere zaken, zoals belastingsamenwerking, alleen in het kader van het open overleg zullen worden besproken.

De voorzitter geeft aan dat ook GS het betreurt dat Scherpenzeel niet aan het overleg wenst deel te nemen. Hij deelt de conclusie dat het onwenselijk is dat er verschillende overlegcircuits ontstaan.

De heer Van Dijk doet namens B&W Barneveld nogmaals een dringend beroep op het college van Scherpenzeel om aan tafel te komen en de belangen van de gemeente Scherpenzeel en haar inwoners te dienen.

2. Brondocument variantenonderzoek

De voorzitter meldt dat het brondocument de inhoudelijke onderlegger vormt voor het participatie- en overlegtraject.

De heer [redacted] geeft een toelichting. Het brondocument is een groeidocument dat continue aangepast en aangevuld wordt. Het dient uiteindelijk als inhoudelijke basis voor het maken van afwegingen. Het brondocument is een expertmatig opgezet document. Het beschrijft de drie varianten, het bevat een uitwerking van afwegingscriteria en een analyse van de verschillende varianten. De inhoud is gebaseerd op bestaande onderzoeken en documenten. Extra aandacht is besteed aan casestudies over kernenbeleid. De betrokken gemeenten is gevraagd om de eigen gemeentelijke gegevens zo nodig te actualiseren. Aanvullend kunnen verzoeken komen om nog onderwerpen mee te nemen, bijvoorbeeld vanuit de Spiegelgroep of het participatietraject.

De heer [redacted] informeert hoe het document, dat bijzonder omvangrijk is, ingezet wordt voor het participatieproces.

De heer [redacted] antwoordt dat praatplaten worden gemaakt voor de gesprekken met stakeholders. Daarnaast kunnen geïnteresseerden het document lezen en eventueel suggesties doen. Van de participatiebijeenkomsten worden participatieverslagen opgesteld. Deze vormen samen met het brondocument de output van dit traject.

De voorzitter zegt dat de vraag die nu voorligt, is of het document in deze vorm vrijgegeven kan worden voor gebruik in de participatiefase, met de mogelijkheid van aanvullingen.

De heer Van Dijk meldt dat het brondocument vanochtend in het college is besproken. Uiterlijk maandag 19 oktober zal Barneveld een definitieve reactie geven. De heer Van Dijk geeft nu een eerste reactie op hoofdlijnen:
- Verzoek om het probleem en daarmee de aanleiding tot dit proces duidelijker te schetsen.
- In de schema's staan nu plussen en minnen, voorkeur voor kansen en bedreigingen.
- Variant 2 is niet scherp genoeg beschreven.
- Gegevens op het terrein van financiën en samenwerkingsverbanden zijn niet actueel en compleet

- Thema sociaal domein meer in balans brengen.
- Duidelijk maken dat provincie eigenaar is van het document.

De heer Markink geeft aan dat de probleemanalyse zeker helder moet zijn. De vraag is of dit in het brondocument moet of elders.

De heer Markink vraagt hoe het college de variant van duurzame samenwerking ziet.

De heer Van Dijk antwoordt daarbij een stip aan de horizon te zien, namelijk bestuurlijke fusie. Er zit namelijk een beperking aan het aantal samenwerkingen dat een gemeente kan aangaan. Een reeks van samenwerkingen gaat richting een ambtelijke fusie. Dat wil het college niet.

Op de vraag van de voorzitter of differentiatie van partners met betrekking tot het takenpakket ook verantwoord wordt gevonden, geeft de heer [redacted] aan dat dit een subvariant moet zijn binnen de variant zelfstandigheid. Hij zegt dat als voor duurzaam partnerschap wordt gekozen, gekozen wordt voor een mogelijke toekomst samen. Een eventuele fusie met Veenendaal of Ede kan niet omdat de gemeenten niet aan elkaar grenzen.

De heer [redacted] ziet in het brondocument graag een duidelijke definitie van de verschillen tussen de varianten.

De heer Van Dijk stelt dat werken met een preferred supplier anders is dan duurzaam partnerschap. De stip op de horizon van duurzame samenwerking is voor Barneveld een bestuurlijke fusie.

De heer [redacted] zegt dat Barneveld niet onwillig is wat betreft samenwerkingen maar dat naarmate er meer beleid bij de uitvoering komt kijken, dit lastiger wordt. In dat geval is - wat het college betreft - een bestuurlijke fusie nodig.

De heer Van Dijk geeft aan dat samenwerkingen uitvoeringstaken dienen te betreffen. Zodra het ook om beleid gaat, is intergemeentelijk overleg nodig en dreigen er twee kapiteins op het schip te komen. Dat wil Barneveld niet.

De heer [redacted] zegt dat, zoals hiervoor al gemeld, zij Scherpenzeel hebben gezegd dat thema's voor samenwerking in het open overleg besproken moeten worden.

De heer [redacted] stelt dat het belangrijk is om in het brondocument de varianten zo exact mogelijk te beschrijven en zal hetgeen zojuist is besproken, verwerken. Naar aanleiding van een opmerking van de heer Van Daalen zal nog nader gekeken worden naar de tekst over de OZB. Hierin zullen gegevens uit de begroting van beide gemeenten verwerkt worden.

De heer Berends concludeert:
- Dat bezien wordt waar de probleemanalyse zijn beslag krijgt.
- de variant duurzaam partnerschap en het begrip preferred supplier nog nader zullen worden beschreven.
- Barneveld op korte termijn de financiële gegevens aanlevert en
- In het brondocument duidelijk zal worden aangegeven dat het van de provincie komt.

3. Participatie

De voorzitter concludeert dat de participatie, vanwege de Covid-19, onder bijzondere omstandigheden zal plaatsvinden. Donderdag a.s. gaan we van start, onder strikte voorwaarden van de RIVM-richtlijnen.

De heer [redacted] geeft een toelichting op het participatieproces. Het proces bestaat uit verschillende bijeenkomsten, zoals:

- Onverwachte ontmoetingen
- Individuele gesprekken met belangengroepen
- Keukentafelgesprekken waarop ingetekend kan worden. De data staan op de website
- Themabijeenkomsten waarop ingetekend kan worden. Het kernenbeleid maakt onderdeel uit van het thema Identiteit en zeggenschap. Er worden factsheets gemaakt. Mensen worden uitgenodigd zelf zoveel mogelijk input te leveren.
- Dorpsgesprekken Barneveld. Overigens staan de themabijeenkomsten ook open voor de inwoners uit Barneveld.
- Een bestuurlijke consultatie met buurgemeenten en de provincie Utrecht.

Gelet op de situatie worden de fysieke bijeenkomsten waarschijnlijk omgezet in digitale bijeenkomsten.

De heer Van Dijk vraagt zich af of men ook via de website kan reageren? Hij stelt voor hiervoor prikkelende stellingen te plaatsen bij de verschillende thema's.

De heer [redacted] antwoordt dat uit het brondocument per thema zgn. kerndocumenten mét stellingen gedestilleerd worden, die op website worden geplaatst. Hierop kan gereageerd worden.

De heer [redacted] voegt toe dat ook een facebookcampagne met filmpje en een link naar de site Kijkopscherpenzeel.nl wordt gelanceerd.

De heer Van Dijk vraagt zich af hoe de Barneveldse inwoners geïnteresseerd worden? Wat wordt precies aan hen voorgelegd? Volgens hem is het voor de Barnevelders de vraag of men bereid is om goed noaberschap te tonen. En of er sprake kan zijn van een win-win situatie.

De heer [redacted] zegt deze opmerkingen mee te nemen bij de uitwerking van de bijeenkomsten. Hij meldt verder dat op 17 november a.s. een bijpraatsessie met de gemeenteraad van Barneveld gepland staat.

Volgens de heer [redacted] moet het meer zijn dan een bijpraatsessie. De raad is immers een representant.

De heer Van Daalen vult aan dat het onderwerp ook geagendeerd staat voor de commissievergadering van eind oktober.

4. Vervolgafspraken

De volgende bestuurlijke overleggen worden gepland in de weken 45, 47 en 49. Voor de optie van het Bestuurlijk Overleg op 17 november volgt nog een nieuwe datum.

5. Rondvraag en sluiting

De heer Markink meldt dat Statenvragen van Forum voor Democratie zijn ontvangen.

De heer Louter zegt dat de Spiegelgroep bestaat uit:
- Michiel de Vries, bestuurskundige Radboud Universiteit. Hij is aangedragen door het college van Scherpenzeel.
- Peter Schalk, fractievoorzitter SGP in de Eerste Kamer
- Jan Fransen, lid van de Raad van State en onder meer voormalig commissaris van de Koning provincie Zuid-Holland
- Willibrord van Beek, voormalig commissaris van de Koning provincie Utrecht.

De heer Van Dijk informeert hoe het onderzoek van de heer Frissen zich verhoudt tot het open overleg.

De voorzitter antwoordt dat dat onderzoek de bestuurscrisis in Scherpenzeel betreft en op zich los staat van de bijeenkomsten in het kader van het open overleg. De resultaten van het onderzoek worden eind november verwacht.

De heer Markink vertelt dat de commissie Rechtsbescherming zich buigt over de vraag of het bezwaar van het college van Scherpenzeel ontvankelijk is. De uitkomst wordt binnenkort verwacht.

Tot slot onthullen de voorzitter en de heer Markink het stoepbord dat gebruikt gaat worden tijdens het participatieproces.

De voorzitter sluit onder dankzegging de vergadering.

Verslag

Datum
11 november 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Bestuurlijk overleg bestuurskracht Scherpenzeel 3 november 2020
(vastgesteld verslag)

Aan

Van

-

Kopie aan

Aanwezig
Gemeente Barneveld: dhr. A. van Dijk, dhr. H. van Daalen en dhr. [redacted].
Provincie Gelderland: dhr. J. Berends (voorzitter), dhr. J. Markink, dhr. [redacted], dhr. [redacted], dhr. [redacted] (verslag) en mw. [redacted].

Afwezig met kennisgeving
Gemeente Scherpenzeel: dhr. I. van Ekeren, mw. H. van Dijk-Ommering, dhr. G. van Deelen, mw. [redacted] en mw. [redacted].

1. **Opening en mededelingen**
   De voorzitter opent de vergadering om 18.30 uur.

2. **Concept verslag overleg 13 oktober 2020**
   Het verslag wordt met een paar tekstuele wijzigingen vastgesteld.

3. **Stand van zaken participatie**
   De provincie geeft een toelichting op het participatieproces. Verteld wordt hoe het proces is ingericht, door hoeveel unieke bezoekers de website kijkopscherpenzeel.nl is bezocht en de reacties die dit heeft opgeleverd. Ook wordt gesproken over de campagne die op Facebook is gestart.

   Vanuit Barneveld worden enkele suggesties aangedragen t.b.v. het verdere proces.

   Tot slot meldt de provincie dat zowel in keukentafelgesprekken als themabijeenkomsten inwoners met een andere opvatting dan zelfstandigheid, vertellen door tegenstanders van het open overleg onder druk te worden gezet of zelfs geïntimideerd worden. Er zijn ook inwoners die zich met deze signalen rechtstreeks bij de commissaris hebben gemeld.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

4. Terugkoppeling constituerend beraad Spiegelgroep

De provincie licht toe dat de Spiegelgroep de opdracht heeft gekregen om het karakter van het open overleg te bewaken en de provincie, als regisseur, t.a.v. het proces te spiegelen. De Spiegelgroep heeft aangegeven met de colleges en raden van zowel Scherpenzeel als Barneveld in gesprek te willen. Ook wordt gedeeld dat de Spiegelgroep enige reflecties heeft gegeven op het participatieproces.

5. Vooruitblik bijeenkomsten raden Scherpenzeel en Barneveld

Barneveld geeft een schets van de raadsbijeenkomst die op 27 oktober a.s. heeft plaatsgevonden. Er was brede steun voor het standpunt van het college om aan het open overleg deel te nemen en op deze wijze de belangen van Barneveld te behartigen.

Daarnaast wordt gesproken over de bijeenkomst in het kader van het open overleg met de raad van Barneveld. Dit overleg vindt plaats op 17 november a.s. Het programma van de bijeenkomst wordt op hoofdlijnen doorgenomen. In verband met de Coronamaatregelen wordt het een digitale sessie.

De provincie meldt dat ook contact wordt opgenomen met de griffie van Scherpenzeel om de wensen ten aanzien van de bijeenkomst met de Scherpenzeelse raadsleden te vernemen. Deze bijeenkomst staat gepland op 26 november a.s.

6. Variantenonderzoek

Provincie licht de stand van zaken toe en geeft aan dat in een latere fase de cijfers worden aangevuld (na validatie). Hierbij wordt – bij de variant zelfstandigheid - ook ingegaan op de begroting(en) in het licht van de Kadernota.
Barneveld geeft aan dat het lastig zal worden over de eerste 2 varianten te spreken nu Scherpenzeel niet aan tafel zit.
Verder wijst Barneveld erop dat het college van Scherpenzeel - in haar reactie op het concept brondocument bij de variant fusie met Barneveld - afstand neemt van het voorstel voor een lichte samenvoeging. Dit sluit niet aan bij hetgeen het college eerder heeft aangegeven. Barneveld verzoekt de provincie dit in verslagen na te gaan en te bespreken.

Provincie zegt toe dit uit te zoeken.

7. Rondvraag en sluiting

- Barneveld vraagt of het college het verslag van 13 oktober jl. en het brondocument naar de raad mag sturen. Provincie gaat hier mee akkoord en zal het definitieve verslag z.s.m. toezenden;
- Provincie memoreert de komende consultatieronde bij de gemeenten Woudenberg, Renswoude, Veenendaal, Ede, de regio Food Valley en de provincie Utrecht. Het doel van deze gesprekken is om – via bevestiging en mogelijk nadere inkleuring van de conclusies uit de verkenning van voorjaar 2020 - de varianten zo helder en actueel mogelijk te beschrijven.
- Barneveld geeft een toelichting op de rol die zij heeft in het dossier belastingsamenwerking met Scherpenzeel.

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.

Verslag

Datum
24 november 2020

Zaaknummer
2020-007489

Blad
1 van 2

Onderwerp
Bestuurlijk overleg bestuurskracht Scherpenzeel 19 november 2020
(vastgesteld verslag)

Aan

Van

-

Kopie aan

Aanwezig
Afvaardiging gemeente Barneveld: dhr. A. van Dijk, dhr. H. van Daalen en dhr. [redacted].
Afvaardiging provincie Gelderland: dhr. J. Berends (voorzitter), dhr. J. Markink en mw. [redacted]
Projectteam: dhr. [redacted], dhr. [redacted] en dhr. [redacted] (verslag).

Afwezig met kennisgeving
Afvaardiging gemeente Scherpenzeel

1. **Opening en mededelingen**
   De voorzitter opent de vergadering om 19.30 uur.

2. **Concept verslag overleg 3 november 2020**
   Het verslag wordt met enkele tekstuele wijzigingen vastgesteld.

3. **Stand van zaken participatie**
   De provincie geeft een toelichting op de tussenresultaten uit het participatieproces. Kort wordt ingegaan op de keukentafelgesprekken, de themabijeenkomsten en de stellingen op de website. Door de betrokkenen worden de volgende kernissues naar voren gebracht: publieke voorzieningen, karakter van het dorp in het groen, identiteit en financiële situatie/betaalbaarheid op de lange termijn. De provincie schetst het vervolgproces; een peiling door Kieskompas maakt daar onderdeel van uit. Het geheel aan resultaten wordt verwerkt in het participatieverslag.

   Het bestuurlijk overleg heeft kennis genomen van de voortgang.

4. **Stand van zaken variantenonderzoek**
   De provincie geeft een toelichting op het variantenonderzoek. Op eerder verzoek van Barneveld wordt nog gewerkt aan een zgn. voorzieningenscan. Vanuit de visie dat het bestuurlijk construct dient aan te sluiten

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

bij wat voor burgers het belangrijkst is voor een duurzame toekomst, zullen de kernissues zoals genoemd bij het agendapunt participatie een essentieel onderdeel vormen van de variantenafweging. Ter voorbereiding op deze afweging zal een redeneerlijn worden opgesteld, die in het eerstvolgende bestuurlijk overleg zal worden geagendeerd.

Barneveld vraagt nog wat tijd om evt. specifieke onderwerpen voor Barneveld in te brengen voor de beoordelingsmatrix. De provincie stemt daarmee in. Ook stelt Barneveld voor om de lange termijn financiering een plek te geven in de afweging en de mate waarin het lokaal bestuur zal kunnen voldoen aan de eisen en ontwikkelingen die op de gemeente afkomen. Volgens de provincie hebben deze aspecten een plaats in de analyse.

Tot slot gaat de provincie in op de herindelingsscan en het herindelingsontwerp. Deze 2 producten, die van toepassing zijn als gekozen wordt voor variant 3 (fusie) en parallel aan het variantenonderzoek worden opgesteld, zijn in concept gereed. Barneveld vraagt of men ambtelijk inzage kan krijgen in deze concepten om eventuele passages over de gemeente feitelijk te kunnen toetsen. De provincie stemt hiermee in.

5. Terugblik bijeenkomst raad Barneveld, PS en spiegelgroep
Gezamenlijk wordt kort teruggeblikt op de bijpraatsessie van Jan Markink met de raadsleden van Barneveld. Goed dat de raadsleden zijn bijgepraat.
Jan Markink geeft aan een goede beeldvormende bijeenkomst te hebben gehad met PS. Hij beantwoordde enkele vragen op het gebied van financiën, de peiling door Kieskompas, de variant duurzaam partnerschap en de rol van de spiegelgroep.
Barneveld geeft tot slot een impressie van de bijeenkomst van het college met de spiegelgroep, waarbij o.m. is gesproken over de positionering van Barneveld in relatie tot Scherpenzeel.

6. **Rondvraag en sluiting**
Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.

Verslag

Datum
15 december 2020

Zaaknummer
2020-007489

Blad
1 van 6

Onderwerp
Bestuurlijk overleg bestuurskracht Scherpenzeel 1 en 8 december 2020
(vastgesteld verslag)

Aan

Van

-

Kopie aan

Aanwezig 1 december
Afvaardiging gemeente Barneveld: dhr. A. van Dijk, dhr. H. van Daalen en dhr. [redacted].
Afvaardiging gemeente Scherpenzeel: dhr. G. Van Deelen, mw. [redacted]
Afvaardiging provincie Gelderland: dhr. J. Berends (voorzitter), dhr. J. Markink en mw. [redacted]
Projectteam: dhr. [redacted], dhr. [redacted] en dhr. [redacted].

Aanwezig 8 december
Afvaardiging gemeente Barneveld: dhr. A. van Dijk, dhr. H. van Daalen en dhr. [redacted].
Afvaardiging gemeente Scherpenzeel: mw. H, van Dijk, Dhr. I. van Ekeren, dhr. G. Van Deelen, mw. [redacted]
Afvaardiging provincie Gelderland: dhr. J. Berends (voorzitter), dhr. J. Markink en mw. [redacted]
Projectteam: dhr. [redacted] (verslag), dhr. [redacted]

Afwezig met kennisgeving: dhr. [redacted]

1 december

De voorzitter opent de vergadering om 17.30 en voegt een agendapunt 0 toe vanwege de aanwezigheid van Scherpenzeel. Hij heet de delegatie van Scherpenzeel welkom en geeft hen de gelegenheid te motiveren waarom men aan tafel komt.

Door de delegatie van Scherpenzeel wordt een verklaring voorgelezen en een positionpaper overhandigd (zie bijlagen 1 en 2). B&W Scherpenzeel herhaalt de eerdere bezwaren tegen de start van het open overleg en de werkwijze in het plan van aanpak. De delegatie zit daarom aan tafel met een strikt mandaat.

Door de provincie wordt gevraagd naar een toelichting op het beperkte mandaat waarmee Scherpenzeel aan tafel zit. Scherpenzeel geeft aan dat men een open gesprek wil aangaan over het model zelfstandigheid en mogelijke optimalisatie daarvan, waarbij gesproken kan worden over een preferred supplier. Men geeft erbij aan dat van de Spiegelgroep en van Barneveld de suggestie is gekomen om aan te schuiven in het overleg.

Door de provincie worden de in het Bestuurlijk Overleg vastgelegde spelregels voor het overleg aangehaald en uitgereikt (zie bijlage 3). De provincie benadrukt dat het bestuurlijk overleg plaatsvindt in het kader van het open overleg, waarbij 3 varianten gelijkwaardig worden besproken, e.e.a. op basis van de brief van de minister van BZK.

Door de delegatie van Barneveld wordt aangegeven dat de spelregels er in essentie op neerkomen dat alle partijen over hun schaduw heen zouden moeten stappen om het open overleg betekenisvol te laten zijn. Verder stelt Barneveld dat in het open overleg wordt nagedacht over 3 varianten, de provincie neemt een besluit. De provincie onderstreept dat van vooringenomenheid geen sprake is: de 3 varianten worden gelijkwaardig onderzocht.

De delegatie van Scherpenzeel herhaalt dat zij vanwege het strikte mandaat aan de overlegtafel alleen een bijdrage levert aan de variant zelfstandigheid en de mogelijke optimalisatie daarvan en geeft erbij aan te zoeken naar verbinding. Aangegeven wordt dat er zo nodig vanuit het college schriftelijk gereageerd kan worden op stukken.

De voorzitter concludeert dat de delegatie van Scherpenzeel geen mandaat heeft om volledig mee te praten over alle 3 de varianten, hetgeen juist onderwerp is van dit bestuurlijk overleg. Hij benadrukt dat alle stukken in dit overleg worden besproken, alleen schriftelijk reageren is niet aan de orde.

Vanuit de delegatie van Scherpenzeel wordt aangegeven dat het aan de overlegtafel is om te beoordelen of Scherpenzeel met het beperkte mandaat aan tafel kan blijven en of dit past binnen de spelregels. De voorzitter verzoekt de delegatie van Scherpenzeel om in te stemmen met de spelregels. Wethouder van Deelen geeft aan dat daarvoor nader beraad nodig is. De delegatie van Scherpenzeel vertrekt.

Na het vertrek van de delegatie van Scherpenzeel wordt vanuit de delegatie van Barneveld een procedurevoorstel gedaan om de vergadering een week te verdagen en hierdoor aan Scherpenzeel de gelegenheid te bieden na hun beraad opnieuw aan tafel te komen. De voorzitter stemt in met dit verzoek en schorst de vergadering tot 8 december.

Vervolg 8 december

De vergadering wordt op 8 december om 18.30 uur heropend en de voorzitter stelt voor om voorafgaand aan de bespreking van de agenda agendapunt “nul” te vervolgen en wederom te bespreken vanuit welk mandaat en intentie partijen aan tafel zitten. Hij memoreert dat in het overleg op 1 december jl. de delegatie van Scherpenzeel zich niet gemandateerd achtte om aan de bespreking deel te nemen over alle in dit open overleg aan de orde zijnde varianten voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel, en aangaf in eigen kring dit mandaat te willen bespreken, voordat tot eventueel verder overleg overgegaan kon worden van hun zijde.

De voorzitter geeft aan dat tussentijds contact is geweest tussen hem en de delegatie van Scherpenzeel over de uitgangspunten voor (verdere) deelname van de delegatie van Scherpenzeel aan het open overleg. Deze zijn:

- De door de delegatie van Scherpenzeel naar voren gebrachte verklaring is uitgangspunt voor de deelname aan de vergadering van deze delegatie, waarbij de delegatie aanwezig is bij de gehele bespreking, en uitgenodigd (doch niet uitgedaagd) zal worden om een reactie te geven op alle varianten. Naar eigen inzicht kan al dan niet worden gereageerd op de andere varianten
- De in de vorige vergadering ter tafel gebracht spelregels voor het open overleg worden door alle deelnemers gerespecteerd.
- De delegatie van Scherpenzeel bestaat uit (maximaal) 3 woordvoerders.

Door de delegatie van Scherpenzeel wordt aangegeven dat ingestemd wordt met deze uitgangspunten. Door hen wordt gevraagd hoe om te gaan met schriftelijke inbreng van stukken. Door de voorzitter wordt aangegeven dat het mondeling bestuurlijk overleg centraal staat; dat kan eventueel geïllustreerd of onderbouwd worden met documenten, doch dat er geen aparte schriftelijke discussie buiten de vergadering wordt gevoerd tussen partijen. Hiermee wordt door alle aanwezigen ingestemd.

Hierna stelt de voorzitter voor de beraadslagingen conform de oorspronkelijke agenda van het Bestuurlijk Overleg van 1 december te doen. Hiermee wordt ingestemd door de vergadering.

1. Opening en mededelingen
Door Scherpenzeel wordt een toelichting gegeven op de beslissing om aan dit bestuurlijk overleg te willen deelnemen. B&W Scherpenzeel vinden het de hoogste tijd dat GS conclusies trekt. Er is de afgelopen jaren (zeker ook door Scherpenzeel) veel huiswerk gedaan; veel rapporten gemaakt, veel gepeild en dialoog gevoerd. B&W Scherpenzeel heeft mede op grond daarvan veel kanttekeningen bij proces en inhoud van het open overleg, waaronder het participatie-aspect. Ook is B&W van mening dat nog niet duidelijk gemaakt is van de zijde van GS – na herhaalde verzoeken daarom - waarom deze procedure noodzakelijk is. B&W Scherpenzeel heeft behoefte aan rust en duidelijkheid in dit dossier, in het belang van de inwoners en dringt daarom nogmaals aan op het zo spoedig mogelijk stoppen van dit proces. Daarbij wordt ook verwezen naar de aanbevelingen uit het recente rapport-Frissen. B&W wil dit overleg benutten om, gebruikmakend van eigen analyses, haar voorkeuren uit te spreken en te onderbouwen. B&W acht het van belang dat haar standpunten op tafel komen, kunnen worden toegelicht en in dit traject ook kunnen worden vastgelegd met het oog op mogelijke vervolgprocedures.

Door de provincie wordt in reactie hierop aangegeven dat over de gestelde waaromvraag bij de (voorlopige) standpuntbepaling naar aanleiding van de besluitvorming in Scherpenzeel over de Kadernota (juni, resp. juli 2020) uitvoerige onderbouwing is gegeven. Het staat B&W Scherpenzeel uiteraard vrij om het met die onderbouwing oneens te zijn, doch die is zeker wel gegeven. Daarnaar wordt verder voor nu verwezen.

Tevens geeft de provincie aan dat GS zeker met een reactie op het rapport Frissen zullen komen, nadat ook de raad van Scherpenzeel de gelegenheid heeft gehad om een standpunt hierover te formuleren. Dit lopende proces van open overleg zal conform de eerdere besluitvorming worden voortgezet. Dit betekent dat op 15/12 het laatste Bestuurlijk Overleg is gepland en dat op 12 januari GS haar standpunt zal bepalen naar aanleiding van de resultaten van het open overleg.

Barneveld vraagt om een toelichting op het “stoppen van dit proces” en wat dit in de ogen van B&W Scherpenzeel betekent. Vanuit de delegatie van Scherpenzeel wordt aangegeven dat dit wat hen betreft betekent dat zij – buiten het in hun ogen oneigenlijke verband van het Arhi-proces – met buurgemeenten kan overleggen om een constructieve samenwerkingsrelatie op te bouwen. Daar is veel behoefte aan bij Scherpenzeel.
De voorzitter constateert dat kennis genomen wordt van de bij dit agendapunt gegeven opvattingen en de overwegingen van B&W Scherpenzeel en dat over het punt van de onderbouwing van de “waarom”-vraag sprake is van een verschil van opvatting, waar voor dit moment kennis van wordt genomen (“agree to disagree”).

2. Verslag bestuurlijk overleg 19 november
Het verslag wordt zonder wijzigingen en verdere bespreking conform vastgesteld.

3. Participatie

Door de provincie wordt een korte toelichting gegeven op de bijgeleverde documenten en op het lopende traject met Kieskompas, zoals op de agenda vermeld.

Scherpenzeel plaatst een aantal kanttekeningen gemaakt bij het proces van participatie, de verslaglegging daarvan en het traject met Kieskompas. Deze worden samengevat worden in de volgende hoofdpunten:

- B&W Scherpenzeel ziet niet de meerwaarde van deze participatie ten opzichte van eerdere door de gemeente reeds uitgevoerde participatie- en peilingtrajecten.
- B&W Scherpenzeel meent dat met de beperkte deelname aan de participatie-activiteiten geen sprake kan zijn van representativiteit van de uitkomsten.
- B&W Scherpenzeel heeft zorgen, naar aanleiding van geluiden van deelnemers (o.a. Burgerinitiatief) over inhoudelijke sturing in de discussies en de verslaglegging van de participatiegesprekken.
- B&W Scherpenzeel is verbolgen over uitlatingen inzake mogelijke intimidaties van voorstanaders van fusie, zoals door GS naar buiten gebracht. B&W neemt dit overigens zeer serieus en heeft hiervoor een vertrouwenspersoon aangesteld.
- B&W Scherpenzeel vraagt zich af of met de vraagstelling in het Kieskompas inwoners wel voldoende serieus worden genomen, of het niet een “doolhof” van vragen is en hoe de uitkomst meegenomen wordt bij de afweging van de varianten.
- B&W Scherpenzeel mist nog scherpte en evenwicht in de onderliggende documenten ten aanzien van voorzieningen en financiën.

De provincie geeft een toelichting op het karakter en doelstelling van het participatieproces. Het gaat niet om het peilen van draagvlak voor een of meer varianten. Het gaat om het inventariseren, expliciteren, ordenen en prioriteren van verwachtingen en belangen van inwoners die bij de afweging van varianten gewogen moeten worden. Vanuit die doelstelling biedt de gekozen methodiek een valide representativiteit naar verwachting, juist door de toepassing van de methodiek van Kieskompas.

Barneveld wijst op de specifieke methodologie die ten grondslag ligt aan de werkwijze van Kieskompas en waar de vraagstelling op gebaseerd is. Dit is wat Barneveld betreft een goed gevalideerde methode. Barneveld onderschrijft het belang van actuele en evenwichtige gegevens in de onderliggende documenten.

De provincie geeft aan dat in de onderliggende documenten gewerkt zal worden met zo compleet en actueel mogelijk bronmateriaal en dat deze documenten voortdurend daarop worden aangepast. Ook wordt aangegeven dat de resultaten van Kieskompas, wanneer beschikbaar, zullen worden betrokken bij de verdere oordeels- en besluitvorming.

Scherpenzeel geeft aan dat er ongenoegen bestaat over het feit dat in het openbaar – naar de mening van Scherpenzeel onterecht - een relatie wordt gelegd tussen de woningbouwinzet voor de komende jaren en de financiële positie van de gemeente. Scherpenzeel bouwt voor de woningbouwbehoefte en niet ter dekking van gaten in de begroting of uitbreiding van ambtelijke capaciteit, zo wordt betoogd.

De voorzitter stelt vast dat de participatieverslagen en de voortgang van het traject met Kieskompas hiermee besproken zijn en dat de vergadering daar kennis van neemt.

4. Variantenonderzoek

De provincie geeft aan de hand van enkele sheets een toelichting op de voor de vergadering aangeleverde “gespreksnotitie/redeneerlijn” en de “eerste aanzet tot een beschouwing van de varianten”.

Barneveld vraagt naar aanleiding van de redeneerlijn of wel voldoende rekening is gehouden met het belang van relationele en gedragsaspecten in het kiezen voor en verder uitwerken van varianten van samenwerking

en/of samenvoeging van gemeenten. De vergadering onderschrijft het belang hiervan en wil dit graag meegewogen zien bij de verschillende varianten.

Naar aanleiding van de beschouwing over de varianten wordt door Scherpenzeel aangegeven dat variant 2 (duurzame samenwerking Scherpenzeel – Barneveld) gezien wordt als een uitdagende en interessante optie, doch dat hierbij dan geen “stip op de horizon i.c. bestuurlijke fusie” zou moeten worden bepaald. Zo geclausuleerd zou dit voor Scherpenzeel de meest kansrijke optie zijn.

Door Barneveld wordt aangegeven dat voor het alleen al kunnen verkennen van een dergelijke optie het allereerst nodig is dat in de relatie tussen Barneveld en Scherpenzeel een verbetering en verheldering optreedt. Er is in het recente verleden het nodige gezegd en gebeurd in die relatie dat nog in de weg zit om tot een inhoudelijke discussie over een dergelijke variant te kunnen komen. De vertrouwensrelatie is daardoor behoorlijk geschaad.

Scherpenzeel erkent dat er eerst “kou uit de lucht” moet zijn in de relatie en dat men bereid is om daar stappen in de zetten.

De provincie vraagt hoe beide partijen aankijken tegen het aspect “stip op de horizon” in deze variant 2. Barneveld geeft aan dat zij de meest vergaande vormen van ambtelijke samenwerking (i.c. ambtelijke fusie) alleen denkbaar achten indien dat in het perspectief van een bestuurlijke fusie wordt vormgegeven. Bij minder vergaande samenwerkingsvormen is een bestuurlijke fusie als eindpunt niet een sine qua non voor Barneveld; wel dienen partijen zich te realiseren dat samenwerking een voorsorteren is op mogelijk verdergaande samenwerking en samenvoeging in de toekomst. Aangegeven wordt dat uit de praktijk blijkt dat de kwaliteit van de samenwerking en de relatie het eindperspectief beïnvloeden; in het algemeen zal bij een slechte samenwerking/relatie er eerder behoefte zijn aan bestuurlijke fusie dan bij een goed verlopende samenwerking in een goede relatie.

Scherpenzeel geeft aan dat er op dit moment zeker geen voorkeur bestaat voor ambtelijke fusie of het worden van een regiegemeente. Het gaat wat Scherpenzeel betreft in de samenwerking om een pragmatische aanpak van samenwerking met mogelijkheid tot uitbreiding wanneer daar behoefte aan is en in het vertrouwen dat telkens in goed overleg afspraken over mogelijk verdere ontwikkeling in de samenwerking kunnen worden gemaakt.

De provincie vraagt aan Scherpenzeel of zij de samenwerking zouden willen inrichten vergelijkbaar met de samenwerking tussen Renswoude en Veenendaal. Scherpenzeel reageert dat zij niet meteen een oordeel heeft over de technische invulling van dat model, maar dat zij waarnemen dat die samenwerking vanuit een open en constructieve relatie wordt vormgegeven en dat die zich op een natuurlijke en organische manier ontwikkelt. Dat spreekt de delegatie van Scherpenzeel aan. Daarbij wordt aangegeven dat er – wellicht wat moeilijk zichtbaar – in Scherpenzeel een grote genegenheid is richting Barneveld als mogelijke samenwerkingspartner. Het type samenwerking zoals tussen Renswoude en Veenendaal zou “naar de geest’ daarom passend kunnen zijn vanuit het perspectief van Scherpenzeel.

Vanuit de delegatie van Barneveld wordt gevraagd hoe Scherpenzeel aankijkt tegen meerdere samenwerkingspartners en het waargenomen “shopgedrag”. Scherpenzeel geeft aan in principe bereid te zijn om te kiezen voor een exclusieve samenwerkingsrelatie met Barneveld.

Door Barneveld wordt nogmaals gewezen op het belang van het werken aan de onderlinge relatie voordat een inhoudelijke discussie over vormen of constructies van samenwerking kan worden aangegaan. En dat dit onder regie van de provincie dient te gebeuren. Dus nu geen afzonderlijke “mediation-gesprekken tussen Scherpenzeel en Barneveld” buiten het open overleg om.

Door de provincie wordt geconstateerd dat het lijkt alsof een invulling van variant 2 zoals besproken de mogelijkheid in zich zou bergen dat gemeenten hierop elkaar vinden. Er zijn dan nog wel de nodige randvoorwaarden in te vullen op het gebied van relatie en inhoud. Barneveld geeft aan dat zij het te vroeg achten om nu al conclusies te verbinden aan de beschouwingen in dit overleg. De delegatie van Barneveld is wel bereid om in het College van B&W te overleggen of er draagvlak is om deze optie verder te verkennen en wat daar voor nodig is. Barneveld komt daar in een volgend overleg op terug. Indien er daarbij sprake zou zijn van vervolggesprekken, ziet Barneveld in alle gevallen hier een blijvende regierol van de Provincie in.

Naar aanleiding van de beschouwing over variant 3 (bestuurlijke fusie) wordt door Scherpenzeel gewezen op het belang van een proces van onderop als randvoorwaarde voor deze variant; de eerder door Scherpenzeel vastgestelde en benutte Argumentenkaart wordt ingebracht als basis voor hun overwegingen bij deze variant. Vanuit Barneveld wordt nog een nadere explicatie/illustratie gevraagd over situaties waarin gemeenten niet vrijwillig tot fusie hebben besloten. Door de provincie worden enige casussen hiervan benoemd. Daarbij wordt ook verwezen naar de wettelijke verplichting voor gemeentebesturen om een herindeling goed voor te bereiden.

De voorzitter concludeert dat de gegeven beschouwingen in het volgende overleg van 15 december desgewenst kunnen worden voortgezet en sluit dit agendapunt af.

5. Afspraken communicatie
Gesproken wordt over het belang om transparant te zijn over wat vandaag besproken is en tegelijk de prudentie te betrachten om de afwegingen in de verschillende kringen niet nodeloos te belasten en verschillen uit te vergroten. Afgesproken wordt dat door de woordvoerder van de Provincie een korte algemene verklaring over dit overleg in concept zal worden opgesteld die, na gezamenlijke vaststelling, uitgangspunt is voor de communicatie op korte termijn. Op 15 december kunnen dan vervolgafspraken worden gemaakt.

6. Rondvraag, sluiting
Van de zijde van Scherpenzeel wordt nog aangegeven dat er behoefte is aan duidelijkheid waarom er vanuit de optiek van Barneveld sprake zou moeten zijn van een zogenaamde lichte samenvoeging bij variant 3. Door Barneveld wordt verwezen naar enkele hierover gevoerde overleggen en ambtelijke afstemmingen in het verleden.

De voorzitter sluit om 20.40 uur de vergadering.

Bijlagen (alle uitgereikt op 1 december):
1. *Verklaring Scherpenzeel*
2. *Positionpaper Scherpenzeel*
3. *Spelregels*

Verklaring ten behoeve van Bestuurlijk Overleg 1 december 2020

Vandaag heeft het College van B&W van Scherpenzeel gesproken over de Scherpenzeelse inbreng in het Open Overleg. Naar aanleiding van de voorliggende vergaderstukken is besloten wethouder Gerard van Deelen, als portefeuillehouder Bedrijfsvoering verantwoordelijk voor ambtelijke samenwerking, samen met de gemeentesecretaris, af te vaardigen naar het Bestuurlijk Overleg van hedenavond.

Doel van deze afvaardiging is het voortzetten van de besprekingen over duurzame samenwerking met een sterke preferred partner.
Wethouder Van Deelen heeft hiertoe een strikt mandaat meegekregen van het college.

Onze overwegingen

Alhoewel onze bezwaren tegen de lopende procedure onverminderd zijn hadden wij drie redenen toetreding tot het lopende Open Overleg te overwegen:

1. De Minister en de door GS ingestelde Spiegelgroep adviseren ons, om onze bezwaren tegen het starten van het Open Overleg, in het overleg zelf aan de orde te stellen. Alhoewel dit ons onlogisch voorkomt (de vraag waarom regieneming gerechtvaardigd is dient gesteld te worden voorafgaand aan, niet gedurende de rit) was dit dat voor ons een punt van overweging: we kunnen nergens anders terecht met onze bezwaren.
2. We willen laten zien dat we niet alleen maar 'tegen' zijn, maar echt uit zijn op constructieve samenwerking met onze buren.
3. Het college van Barneveld heeft ons nadrukkelijk gevraagd om de lopende gesprekken over uitbreiding van onze bestaande ambtelijke samenwerking voort te zetten binnen de kaders van het Open Overleg.

Scherpenzeel wil de in gang gezette bestuurskrachtversterking in zijn geheel uitvoeren. Onder meer op het gebied van belastingen heft de noodgedwongen tijdelijke externe inhuur onze kwetsbaarheid niet afdoende op. Wij vinden het onwenselijk om deze situatie lang te laten voortduren en zoeken op korte termijn een structurele oplossing.

Constatering: Onze inbreng heeft tot niets geleid

De (vertrouwelijke) vergaderstukken, die wij gisteren aan het begin van de avond ontvingen (de eerste concrete resultaten van het Open Overleg), versterken ons beeld dat met al onze inbreng, feitelijke onderbouwing en externe rapporten, die we het afgelopen jaar hebben aangeleverd, helemaal niets wordt gedaan. Telkens wijzen we GS op dezelfde feitelijke onjuistheden in hun stukken en uitlatingen[i], maar dit heeft geen verandering teweeg gebracht in de analyse.
Ook een objectieve vergelijking van de scenario's ligt er nog altijd niet.

Daarbij blijkt de provincie geen oog te hebben voor de meerwaarde van een zelfstandige gemeente voor onze inwoners: een hoger voorzieningenniveau (met duurzaam toekomstperspectief voor De Breehoek), de nabijheid van bestuur & dienstverlening, een eigen stem in regio, lokaal maatwerk, en onverdeelde focus op Scherpenzeel.

Impasse

Op basis van de voorliggende stukken kunnen wij niet anders dan concluderen dat de voorkeur van de provincie al is bepaald. Wij vinden dit niet van openheid getuigen en kunnen en willen daar niet in mee gaan[ii].

Als in de variant 'duurzaam partnerschap' (die overigens in hoofdlijnen precies is wat wij voor ogen hebben met onze samenwerkingsstrategie: 1 preferred supplier) in het geval van Barneveld bovendien opnieuw een perspectief op bestuurlijke fusie komt kijken, leiden alle wegen, linksom of rechtsom, naar gedwongen herindeling met Barneveld.

Oplossing binnen handbereik: duurzame samenwerking met een sterke partner

Wij hadden de gesprekken over samenwerking graag als gelijkwaardige partners en onder eigen regie gevoerd, maar zien ons geconfronteerd met een situatie waarin juist de provinciale regieneming ons belemmert in onze bestuurskrachtverbetering.

Tegelijkertijd zien wij het herhaalde aandringen van Barneveld, om toch in ieder geval aan tafel te komen om daar verder te praten over samenwerking, als een kans.
De ambtelijke voorstellen die hedenavond op tafel liggen bieden hiertoe een concrete opening. In combinatie met de doorlopende inzet vanuit Barneveld in de lopende samenwerking, heeft ons college besloten om deze opening te benutten.

In onze samenwerkingsstrategie (memo 2020-102) hebben wij reeds aangegeven te zoeken naar duurzaam partnerschap, zo mogelijk in één samenwerkingsrelatie met een sterke partner (Barneveld, Ede of Veenendaal). Met andere woorden: de optimalisatiemogelijkheid, die is uitgewerkt in de heden geagendeerde (vertrouwelijke) stukken, sluit aan op onze eigen wensen.
Ook al delen we de achterliggende analyse[iii] in de voorliggende stukken niet, de voorgestelde optimalisatie vinden ook wij haalbaar en toekomstbestendig.

Scherpenzeel stelt voor om, in plaats van het welles-nietes spel wat zich de afgelopen maanden heeft ontsponnen, in te zetten op deze door de provincie beschreven duurzame bestuurskrachtversterking.
Daartoe wordt bijgevoegd position paper ingebracht in het overleg van hedenavond.

Tot slot
Om een duurzame samenwerking met een sterke preferred partner te realiseren, is een sterke en duurzame partner voor Scherpenzeel nodig, die bereid en in staat is om die rol op langdurige basis en in goed partnership te vervullen.

We onderschrijven de ambtelijke constatering van de provincie dat hier nadere uitwerking voor nodig is. Wij betreken daar graag ook Ede en Veenendaal bij. Wij vertrouwen erop dat Barneveld bereid is om hierover verder met ons in gesprek te gaan. Uiteraard begrijpen en accepteren wij de behoefte van GS om hierin mee te kijken en input te geven.

Tegelijk zijn wij er van overtuigd dat een langjarig partnerschap alleen gaat werken als alle partijen hier uit vrije wil, en vanuit eigen kracht, voor kiezen. Wij vragen GS zich hierin faciliterend en terughoudend op te stellen, om zo duurzaam partnerschap van onderop een faire kans te geven.

---

[i] Ter weerlegging van de verschillende feitelijke onjuistheden voeren wij hier aan:

- ons solide financieel perspectief (sluitende meerjarenbegroting) en het feit dat wij onze structurele kosten dekken met structurele inkomsten (en niet uit incidentele middelen)
- de omvang van de investering die nodig is om onze basis op orde te brengen (5,5 ton i.p.v. 1,2 miljoen)
- deze investering hadden we kunnen doen zonder lastenverzwaring, maar dan hadden we moeten bezuinigen op ons (bovengemiddelde) voorzieningenniveau. Door de OZB te verhogen (4 x 6 %, inclusief inflatiecorrectie) kunnen we onze bovengemiddelde bijdrage aan de Scherpenzeelse voorzieningen in stand houden.
- de mate van bestuurskrachtverbetering die reeds is doorgevoerd (BMC rapport)

E.e.a. is ook verwoord in bijgevoegd position paper.

[ii] Ook het participatieproces, en het gisteren gelanceerde Kieskompas, kunnen niet op onze instemming rekenen. Wij zullen hierop, afhankelijk van de uitkomst van de bespreking van vanavond, separaat reageren.

[iii] Onze huidige samenwerking is minder gefragmenteerd dan wordt gesteld. In onze huidige samenwerking is feitelijk slechts sprake van 2 samenwerkingsarrangementen, bovenop de regiobrede samenwerking (waarin alle potentieel samenwerkingspartners reeds participeren): ICT samenwerking met Veenendaal, en alle overige samenwerkingen met Barneveld. Daarbij is het samenvoegen van beide samenwerkingsrelaties binnen 1 preferred partnership voor Scherpenzeel een reële optie.

Positon Paper
Bestuurlijk Overleg

Gemeente Scherpenzeel

1 december 2020

In dit position paper lichten wij onze inbreng in het Open Overleg toe.

A. Onze principiële mening is niet veranderd
    1. Scherpenzeel heeft al 2 x 'Open Overleg' gevoerd
    2. Zelfstandigheid is het beste voor Scherpenzeel
    3. Onze koers is toekomstbestendig
    4. Waarom onder regie van de provincie?
    5. Het Open Overleg is niet open
B. Overwegingen om (niet) deel te nemen
C. De Oplossingsrichting: Duurzame samenwerking met een preferred partner

A. Onze principiële mening is niet veranderd

Wij hechten er aan om hier toe te lichten waarom onze principiële houding ten aanzien van het Open Overleg niet is gewijzigd.

1. Scherpenzeel heeft al 2 x 'Open Overleg' gevoerd

Het Open Overleg dient om verschillende oplossingsrichtingen open tegen elkaar af te wegen. Naar onze mening is dat reeds 2x gedaan.
Zowel in 2019 als in 2020 zijn de voor- en nadelen van zelfstandigheid of herindeling met Barneveld[i] onderzocht, dit ook in nauwe samenspraak met Barneveld.
De uitkomsten hiervan zijn weergegeven in:

- Stuurgroepanalyse najaar 2019
    - Niet-openbare deelrapporten werkgroepen Organisatieversterking, Immateriele Waarden, Bestuurskracht en Financiën
    - Eindrapport Stuurgroep (unaniem vastgesteld door raad, 30 oktober 2019)
    - Argumentenkaart 2019 (als afgeleide van de unanieme raadsanalyse)
- Spiegel voorjaar 2020
    - Financiële analyse herindeling (bijlage 3 Kadernota)
    - Vergelijking kerncondities scenario zelfstandigheid vs herindeling (bijlage 1 Kadernota)
    - Spiegel alternatief Herindeling (p. 19-22 Kadernota)
    - Argumentenkaart 2020

Tot op heden hebben wij geen argumenten ontvangen waarom onze eigen analyse onvoldoende zou zijn, of welke argumenten dan wel of niet zouden kloppen. Wij zijn van mening dat de provincie daar nooit serieus naar heeft willen kijken. De meerwaarde om deze hele exercitie nog een keer over te doen (naar onze mening een welles-nietes discussie) zien wij dan ook niet.

2. Zelfstandigheid is het beste voor Scherpenzeel

Wij blijven op basis van onze eigen (raadsbreed gedeelde) analyse uit 2019, en de actualisatie daarvan in 2020, van mening dat onze zelfstandige koers de beste optie is voor het realiseren van de maatschappelijke ambities van Scherpenzeel. E.e.a. wordt onderbouwd met een vergelijking van kerncondities bij zelfstandigheid vs. herindeling (*bijlage 1)*. Vooral de eigen regie over (behoud van) voorzieningen en dienstverlening, de nabijheid van samenleving en bestuur, en de mogelijkheid om flexibel en met maatwerk in te spelen op lokale ontwikkelingen spelen daarbij een rol.

Een zelfstandige gemeente is geen doel op zich. Wel is zelfstandigheid dé manier om ook in de toekomst regie te houden over ons voorzieningenniveau en om de uitdagingen waar Scherpenzeel voor staat, in verbinding met de samenleving[ii] te adresseren. Dit niet alleen in financiële zin (o.a. exploitatie De Breehoek), maar ook in operationele zin: een bestuur dat middenin de samenleving staat, en exclusief gefocust is op Scherpenzeel, kan de belangen van Scherpenzeel – ook in regionaal verband – het beste behartigen.

Naar aanleiding van onze eigen analyses, op basis van de nu beschikbare informatie[iii], zijn wij van mening dat het alternatief 'herindelen met Barneveld' niet beter is voor Scherpenzeel. Zonder aan de kwaliteiten van Barneveld (die wij waarderen als goede buur en belangrijke partner) af te doen, zien wij reële risico's in de zorgelijke financiële positie van Barneveld[iv], en in het gebrek aan toekomstperspectief voor Kulturhus De Breehoek, indien de zelfstandige gemeente Scherpenzeel verdwijnt[v]. In bredere zin kunnen geen structurele garanties worden gegeven voor het voorzieningenniveau in Scherpenzeel, of (instandhouding van) het niveau van dienstverlening dat de Scherpenzelers waarderen[vi]. Zelfstandigheid is de beste garantie om als dorp regie te houden.

Onze keuze voor zelfstandigheid is sinds 9 december 2019 al twee keer door de gemeenteraad herbevestigd. Ook de Scherpenzeelse samenleving onderschrijft onze analyse dat zelfstandigheid het beste is voor Scherpenzeel: 87% van de inwoners koos voor een zelfstandig Scherpenzeel[vii].

3. Onze koers is toekomstbestendig

Wij vertrouwen op onze reeds ingezette koers, die gericht is op het werken aan de maatschappelijke opgaven waar Scherpenzeel voor staat. De maatschappelijke ambities van ons dorp zijn bepaald in de Toekomstvisie 2030, en als beleidsvoornemens vertaald in de Roadmap Scherpenzeel 2030:

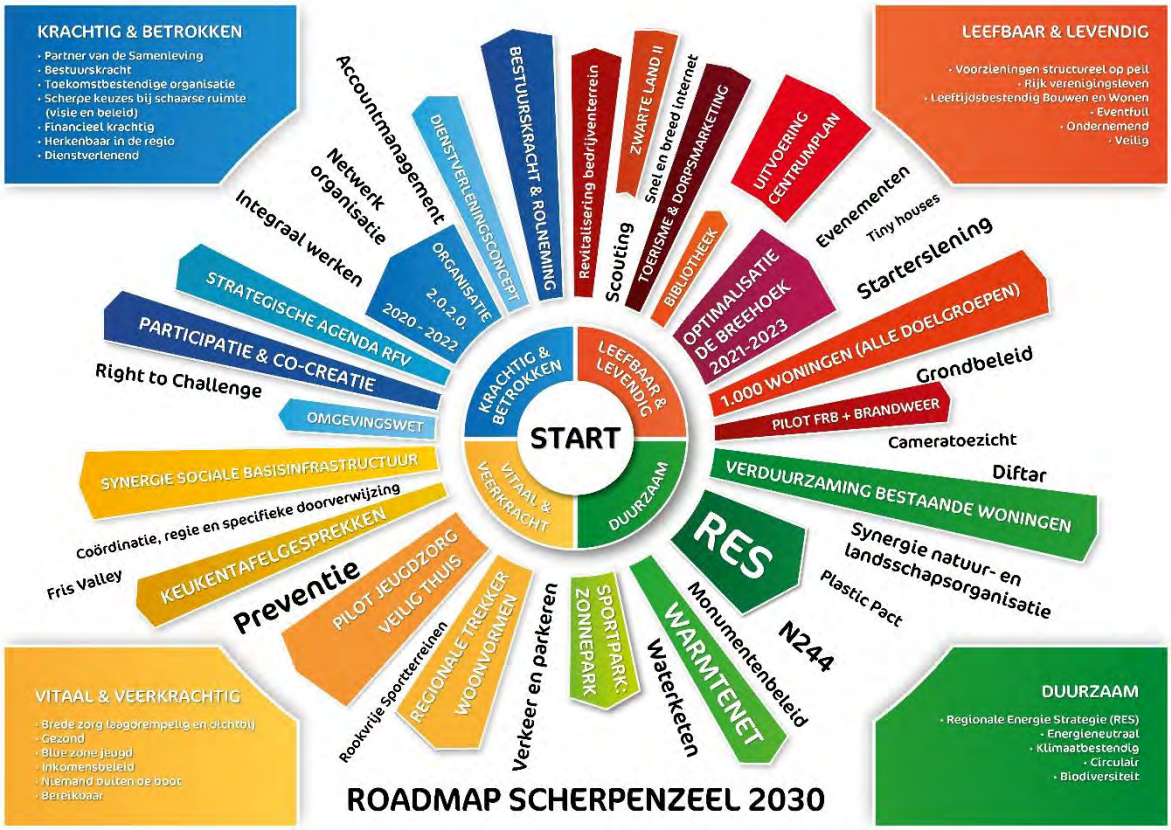

Randvoorwaarden

Scherpenzeel heeft de randvoorwaarden gecreëerd om aan de eigen maatschappelijke en bestuurlijke opgaven te werken. De (voortgang in) bestuurskrachtverbetering wordt beschreven in het rapport 'Zicht op bestuurskracht' (review bestuurskrachtopgaven, BMC, september 2020) en sterkt ons in het vertrouwen dat wij op de goede weg zijn met de democratisch gekozen koers.

	0 2018	Δ 2020	E 2030
Hulpbronnen			
Organisatorische gezondheid	☹	↑	→
Financiële gezondheid	☺ / 😐	↑	→
Motivatie			
Bestuurlijke slagvaardigheid	☹	↑	--
Medewerkerstevredenheid	☹	↑	--
Samenwerking			
Regionale samenwerking	☹	↑	↑
Bewonersparticipatie	☹	↑	→

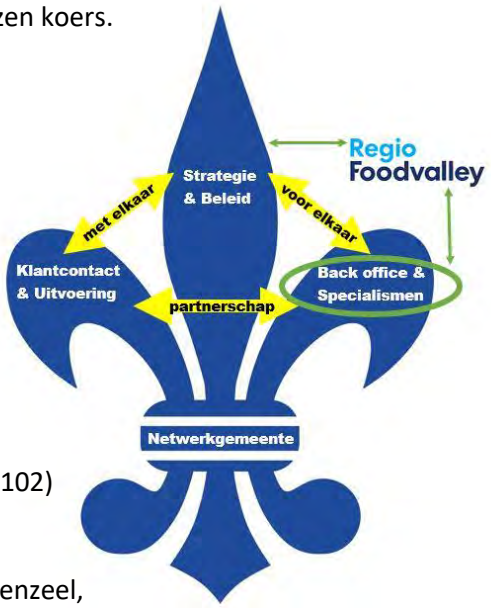

Met onze ambtelijke samenwerkingsstrategie (zie raadsmemo 2020-102) Hebben we de uitgangspunten vastgelegd om onze resterende kwetsbaarheden als een kleine gemeente te worden ondervangen.
Vanuit het principe 'zelf doen als dat meerwaarde heeft voor Scherpenzeel, uitbesteden als het effectiever (of efficiënter/goedkoper) is', willen wij Strategie & Beleid en Klantcontact & Uitvoering als zelfstandige gemeente uit blijven voeren.
Voor backoffice werkzaamheden (administratie in brede zin, BAG / BGT en belastingen) en specialismen zoeken wij zelf een duurzame samenwerking , liefst met één partner binnen de regio.

Toekomstbestendigheid

De toekomstbestendigheid van deze koers wordt onderschreven door gemeentefonds-specialist dr. Jan Verhagen, die oordeelt dat Scherpenzeel een zeer solide financiele positie heeft. De gemeente is financieel in staat duurzaam (> 10 jaar) de bestuurskracht, benodigd voor het realiseren van onze maatschappelijke opgaven, te vergroten.

In de Programmabegroting 2021 – 2024 is dit uitgewerkt in een sluitend meerjarenperspectief, waarbij incidentele inkomsten worden gebruikt om de ambities van ons dorp te realiseren, en we tegelijkertijd onze structurele lasten met structurele inkomsten dekken.

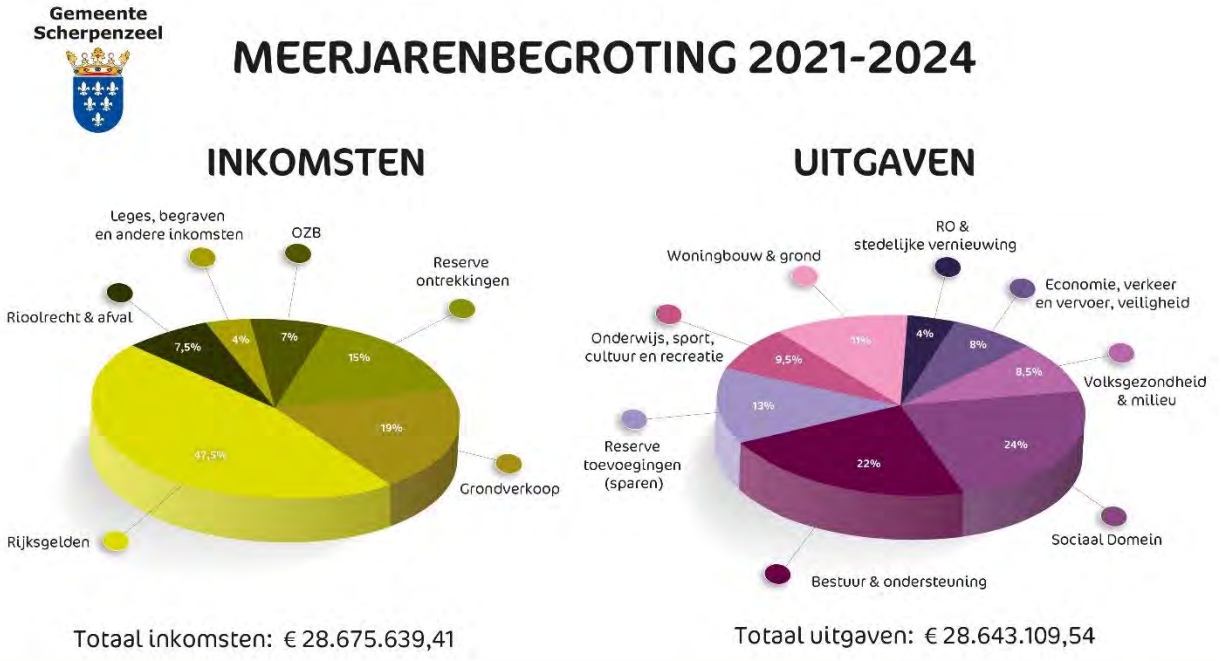

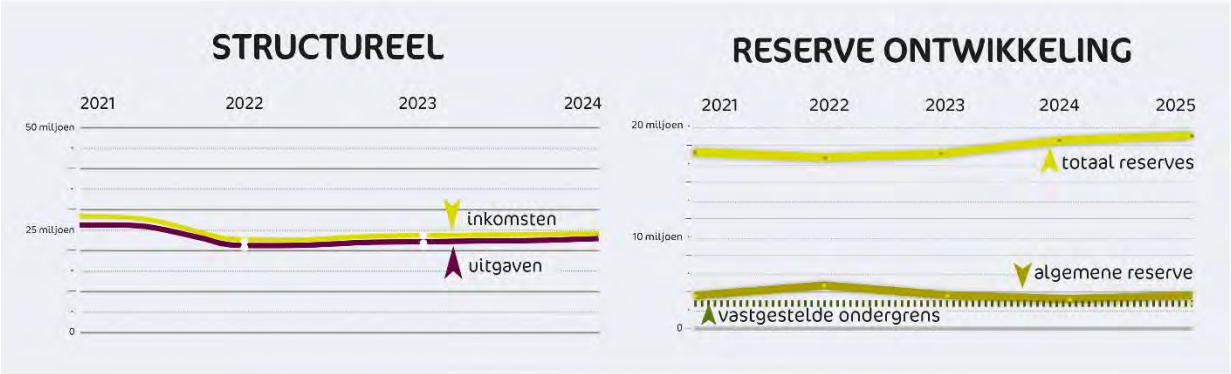

4. Waarom onder regie van de provincie?
Scherpenzeel is dus prima in staat om zelf, vanuit eigen kracht en in eigen regie, te werken aan haar maatschappelijke en bestuurlijke opgaven. Er is naar onze mening geen sprake van een acute situatie, waarin onvoldoende zicht is op verbetering van knelpunten ten aanzien van bestuurskracht en / of dienstverlening. Evidente bestuurskrachtproblematiek (of stagnatie daarin), een voorwaarde voor provinciale regieneming[viii], is niet aangetoond.

We zijn dan ook allerminst overtuigd van de noodzaak die de provincie kennelijk ziet om (op dit moment) in te grijpen. Onze bezwaren tegen de provinciale regieneming over de toekomst van Scherpenzeel zijn daarmee onverminderd (*zie bijlagen 2 en 3*) .
Door de niet-ontvankelijk verklaring van onze bezwaren wordt de inhoudelijke discussie over de legitimiteit van dit proces niet gevoerd. Dat tast ons aan in ons rechtsgevoel.

5. Het Open Overleg is niet open
Wij blijven van mening dat de opzet van het Open Overleg ongelukkig is en geen recht doet aan de historie van dit dossier, of aan de gevoelens binnen de Scherpenzeelse samenleving (peiling Motivaction[vii]). Zoals tijdens op 1 oktober jl. aangegeven zijn wij van mening dat

- de proportionaliteit van oplossingen zou moeten voortvloeien uit een herbezinning op opgaven;
- gegeven het in variant 2 vereiste perspectief op bestuurlijke fusie er feitelijk slechts sprake is van 2 varianten: zelfstandigheid (met subvarianten) en herindeling (al dan niet met lange aanloop). De recente ontwikkelingen in Druten sterken ons in deze overtuiging;
- de kwalitatieve stakeholderbenadering in het participatietraject geen objectief beeld geeft van het draagvlak;
- de grote haast, om binnen het tijdspad van herindeling per 1-1-23 te blijven, ten koste gaat van de zorgvuldigheid en volledigheid van dit proces.

Het participatieproces tot op heden, en de uitlatingen van gedeputeerde Markink in de media, in de Barneveldse Raad en in Provinciale Staten, en het Kieskompas dat inmiddels is verschenen, hebben ons gevoel versterkt dat hier geen sprake is van een onbevooroordeeld proces.

B. Heroverweging

Eind oktober bleek dat geen gehoor wordt gegeven aan onze vraag om inhoudelijke toetsing, of de provinciale regieneming over de toekomst van Scherpenzeel op grond van het Beleidskader gelegitimeerd was.
De minister en de Spiegelgroep adviseren ons, om onze bezwaren tegen het starten van het Open Overleg, in het overleg zelf aan de orde te stellen. Alhoewel dit ons onlogisch voorkomt (in lijn met het Beleidskader dient de vraag waarom regieneming gerechtvaardigd is, gesteld te worden voorafgaand aan de feitelijke regieneming, niet gedurende de rit) is ook dat voor ons een punt van overweging.

Wat betekent dit voor onze deelname aan het Open Overleg?
Alhoewel onze bezwaren tegen de lopende procedure onverminderd zijn, en imagoschade niet uit te sluiten valt (een besluit om alsnog deel te nemen kan worden geframed als het 'bekennen van het eigen ongelijk'), zouden er voor ons drie redenen zijn om in dit stadium alsnog toe te treden tot het lopende Open Overleg:

1. Het biedt een (kleine) opening om onze inhoudelijke bezwaren nogmaals voor het voetlicht te brengen.
2. We willen laten zien dat we niet alleen maar 'tegen' zijn, maar echt uit zijn op constructieve samenwerking met onze buren.
3. Het college van Barneveld wil, vooruitlopend op het ('eventuele') besluit van GS de lopende gesprekken over uitbreiding van onze bestaande ambtelijke samenwerking enkel onder provinciale regie voortzetten.

Wij hadden deze gesprekken graag als gelijkwaardige en willige partners gevoerd, maar zien ons geconfronteerd met een situatie waarin juist de provinciale regieneming ons belemmert in het realiseren van onze eigen bestuurskrachtverbetering.

Met name onze wens, om de in gang gezette bestuurskrachtversterking in zijn geheel uit te voeren, is voor ons doorslaggevend. Op het gebied van belastingsamenwerking achten wij het onwenselijk om de huidige impasse (die wij noodgedwongen hebben ondervangen door externe inhuur, maar onze kwetsbaarheid niet afdoende opheft) nog langer te laten voortduren.

C. De oplossing: Uitwerking duurzame samenwerking met een sterke partner

De **maatschappelijke ambities en opgaven** voor Scherpenzeel, zoals vastgelegd in Toekomstvisie 2030 en verwerkt in onze Roadmap, en **expliciet draagvlak** in de Scherpenzeelse samenleving zijn leidend bij onze overwegingen. Oplossingsrichtingen moeten altijd ten dienste staan van die Scherpenzeelse samenleving, en proportioneel zijn in relatie tot de resterende bestuurskrachtopgave die benodigd is om deze maatschappelijke ambities te realiseren (= BMC Bestuurskrachtreview 2020).

Onze samenwerkingsstrategie is niet 'solitair met verschillende samenwerkingsarrangementen', maar gericht op duurzaam partnerschap, zo mogelijk in één samenwerkingsrelatie
Ook al delen we de nu voorliggende analyses niet[ix], het ambtelijke voorstel voor optimalisatie van de zelfstandige koers door duurzame samenwerking met een sterke partner is iets wat we allemaal haalbaar en toekomstbestendig achten.

We onderschrijven de ambtelijke constatering dat hier nadere verkenning voor nodig is. Wij betreken daar graag ook potentieel samenwerkingspartners Ede en Veenendaal bij. Wij vertrouwen erop dat Barneveld bereid is om hierover verder met ons in gesprek te gaan. Wij streven ernaar om dit overleg op open, transparante en harmonieuze wijze te voeren. Barneveld en Scherpenzeel hebben immers nog een lange toekomst voor zich, waarbij een goede buur belangrijker is dan een verre vriend.

Uiteraard begrijpen en accepteren wij de behoefte van GS om hierin mee te kijken en input te geven. Tegelijk zijn wij er van overtuigd dat een langjarig partnerschap alleen gaat werken als alle partijen hiervoor uit vrije wil, en vanuit eigen kracht, voor kiezen. Wij vragen GS zich hierin faciliterend en terughoudend op te stellen, om zo duurzaam partnerschap van onderop een faire kans te geven.

Bijlagen:

1. Vergelijking kerncondities bij zelfstandigheid vs. herindeling
2. Bezwaar dd. 15 juli 2020 tegen het besluit van GS van 14 juli 2020 om een art. 8 arhi proceure te starten
3. Pleitnota hoorzitting dd. 6 oktober 2020
4. Memo 2020-102

Noten

[i] De raad van Scherpenzeel wilde ook andere door Seinstra van de Laar aangedragen varianten, zoals ambtelijke fusie of regiegemeente, en samenwerking met andere Regiogemeenten dan Barneveld, onderzoeken (raadsbesluit 27 juni 2019). Op aandringen van de CdK is het aantal te onderzoeken varianten ingeperkt tot 2: zelfstandig of herindelen met Barneveld (overleg vertrouwenscommissie i.o. 8 juli 2019, brief CdK aan B&W, 22 juli 2019).

[ii] Scherpenzeel wil **partner van de samenleving** zijn en blijven. Wij hanteren ons Participatiekompas (afwegingskader voor een zorgvuldige vormgeving van het participatietraject) en geven komende jaren verder vorm aan dialoog en partnerschap met de samenleving, o.a. door het instellen van een Inwonerspanel.

[iii] Barneveld en Scherpenzeel hebben ieder voor zich, en in gezamenlijkheid, ambtelijk en bestuurlijk geïnvesteerd in het ophalen en delen van informatie**,** waaronder een vertrouwelijk onderzoek van BMC naar de gevolgen van herindeling in opdracht van de gemeente Barneveld. Daarbij is geconstateerd dat voor verdere duiding van de consequenties van het scenario herindeling een uitwerking van de organisatie op taakveldniveau en het bepalen van gezamenlijke ambities voor dienstverlening en voorzieningenniveau noodzakelijk is (herindelingsscan). Ten aanzien daarvan heeft Barneveld aangegeven hieraan pas te willen meewerken na een bestuurlijke keuze van Scherpenzeel voor het scenario herindeling. In onze analyse van de consequenties van herindeling is daarom (en om discussies te voorkomen) stelselmatig voor een positieve uitleg van de effecten van herindeling gekozen. Ondanks dat de herindelingsscan niet is uitgewerkt, zijn wij van mening dat wij voldoende inzicht hebben om op basis daarvan tot een **zorgvuldig en gewogen oordeel over de consequenties van herindeling** te komen.

[iv] In het rapport 'Financiële veenbrand: tekorten lopen op, meer gemeenten in het rood' (**BDO, 2020**, https://www.bdo.nl/nl-nl/lp/2020/benchmark-gemeente-ps-dzb-bmz-gem-lo-20) scoort Barneveld als één van de 3 slechtst presterende gemeenten in de grootteklasse 50.000 – 100.000 inwoners. Met name de schuldquote van 175 % (de een-na hoogste in Nederland) is zorgelijk volgens dit onderzoek.
Daarnaast is voor ons het **oordeel van de provincie Gelderland**, op grond van hun verantwoordelijkheid in het InterBestuurlijk Toezicht, ten aanzien van de begroting 2020 relevant.

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Solvabiliteitsratio	30%	57%	>50%	20-50%	<20%
2. Grondexploitatie	10%	2%	<20%	20-35%	>35%
3a. Structurele exploitatieruimte Begr	0,21%	0,20%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
3b. Structurele exploitatieruimte MJR	0,38%	0,80%	> 0%	> 0%	< 0%
4. Belastingcapaciteit	103%	112%	<95%	95-105%	>105%
5. Weerstandsvermogen	208%	366%	>100%	80-100%	<80%

Oordeel IBT **Scherpenzeel**

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Solvabiliteitsratio	31%	24%	>50%	20-50%	<20%
2. Grondexploitatie	9%	38%	<20%	20-35%	>35%
3a. Structurele exploitatieruimte Begr	0,06%	-0,20%	Begr en MJR	Begr of MJR	Begr en MJR
3b. Structurele exploitatieruimte MJR	0,58%	1,00%	> 0%	> 0%	< 0%
4. Belastingcapaciteit	103%	106%	<95%	95-105%	>105%
5. Weerstandsvermogen	210%	182%	>100%	80-100%	<80%

Oordeel IBT **Barneveld**

[v] Volgens Draaijer & Partners (2020) loopt het jaarlijks exploitatietekort bij herindeling op naar ca. € 400.000,=

[vi] Zie brief gemeente Barneveld dd. 25 05 2020 (Bijlage 2 bij onze Kadernota): *'Het is voor ons niet mogelijk om op dit onderwerp een gedegen reactie te formuleren'.*

[vii] Peiling door onafhankelijk onderzoeksbureau Motivaction, juni / juli 2020 op basis van de voorliggende Kadernota en argumentenkaart onder de inwoners van 16 jaar en ouder. Bij een opkomst van 59% koos 86,91% voor een zelfstandige toekomst van Scherpenzeel.

[viii] Het Beleidskader Herindeling 2018 (uit 2019) perkt de discretionaire bevoegdheid van provincies, om de regie te nemen over de bestuurlijke toekomst van een gemeente, in. Het starten van een art. 8 arhi procedure is alleen gerechtvaardigd als sprake is van aantoonbare (stagnatie in de aanpak van) Evidente Bestuurskrachtproblemen. Zoals de Minister heeft geconstateerd in haar brief van 10 juli jl. zijn de provincie en wij het ten principale oneens over de omvang van de bestuurskrachtopgaven waar Scherpenzeel voor staat. Wij blijven van mening dat de art. 8 arhi procedure niet had mogen worden gestart zolang de noodzaak tot provinciale regieneming niet is getoetst.

[ix] Onze huidige samenwerking is minder gefragmenteerd dan wordt gesteld. In onze huidige samenwerking is feitelijk slechts sprake van 2 samenwerkingsarrangementen, bovenop de regiobrede samenwerking (waarin alle potentieel samenwerkingspartners reeds participeren): ICT samenwerking met Veenendaal, en alle overige samenwerkingen met Barneveld. Daarbij is het samenvoegen van beide samenwerkingsrelaties binnen 1 preferred partnership voor Scherpenzeel een reële optie.

Bijlage bij Verslag Bestuurlijk overleg dd. 01-12-2020 en 08-12-2020

Eigenaar document: Barneveld

Spelregels en standpunten voor een zuiver proces Arhi-procedure

Spelregels voor een zuiver proces en een open dialoog

Het college van de gemeente Barneveld heeft een waarden en spelregels bepaald voor haar houding en gedrag tijdens de open gesprekken Het college van Barneveld is hierop aanspreekbaar en nodigt andere betrokkenen uit om uit te gaan van dezelfde waarden en hier eventueel nieuwe aan toe te voegen.

- Wij zoeken voortdurend de open dialoog. Wij voeren het goede gesprek door geen doelredenering.
- Wij zijn transparant over onze standpunten en onze acties.
- Wij stellen ons open op Wij willen exploreren en verkennen.
- Wij gaan niet alleen uit van ons eigen belang. Wij stappen over onze eigen schaduw heen als dat nodig is.
- Wij gaan uit van het beginsel van 'fair play' Wij nemen geen vooringenomen standpunten in en stellen ons onpartijdig op.
- Wij tonen de kunst van het verdragen. We maken anderen niet zwart als dat ons gebeurt.
- We gaan respectvol met de elkaar en elkaars belangen om.
- We komen onze afspraken na.
- We maken duidelijke afspraken over wat we communiceren en wanneer zodat anderen hier niet door overvallen worden. Ook de overige betrokken partijen zijn op dit punt aanspreekbaar.

Bron: bijlage bij verslag van het BO met Barneveld op 21 september 2020

Verslag

Datum
4 januari 2021

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Bestuurlijk overleg bestuurskracht Scherpenzeel 15 december 2020
(vastgesteld verslag)

Aan

Van

-

Kopie aan

Aanwezig:
Afvaardiging gemeente Barneveld: dhr. A. van Dijk, dhr. H. van Daalen en [redacted].
Afvaardiging gemeente Scherpenzeel: mw. H. van Dijk, Dhr. I. van Ekeren, dhr. G. Van Deelen, [redacted]
Afvaardiging provincie Gelderland: dhr. J. Berends (voorzitter), dhr. J. Markink en [redacted]
Projectteam: [redacted], [redacted], [redacted] (verslag)

1. Opening en mededelingen
De delegatie van Barneveld geeft aan een terugmelding te willen doen over het collegestandpunt. Dit wordt opgenomen in agendapunt 4.

2. Verslag bestuurlijk overleg 1+ 8 december
Het verslag ligt voor een laatste check bij de gemeentesecretarissen en zal via een schriftelijke ronde worden vastgesteld.

3. Terugblikken

Raadsdebat Scherpenzeel 9 december
De delegatie van Scherpenzeel geeft aan dat dhr. Frissen zijn rapport heeft toegelicht aan de raad en dat daarna een eerste debat plaatsvond tussen de fracties en met het college. Standpuntbepaling zal mogelijk pas na de jaarwisseling kunnen plaatsvinden. Op een vraag van de provincie over de afgesproken deadline van 18 december a.s. geeft Scherpenzeel aan dat de raadsfracties op 9 december hun eerste standpunten hebben gewisseld en naar verwachting meer tijd nodig hebben voor het vervolg; het vervolgdebat moet nog worden gepland.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

Statendebat 9 december
De provincie geeft aan een debat te hebben gevoerd in PS n.a.v. de rapportage van dhr. Frissen In dit debat werden vragen gesteld over het Arhi-proces en het onderzoek van Kieskompas. Een motie van de PVV met als strekking dat GS de opdracht krijgen het Arhi-proces te stoppen, is verworpen. De voorzitter beschrijft hoe hij in het debat is omgegaan met de vragen over zijn rol als Rijksheer in relatie tot het Arhi-proces. Hij geeft ook aan dat het rapport in PS zal worden geagendeerd nadat de gemeenteraad van Scherpenzeel zich erover heeft uitgesproken.

Spiegelgroep 14 december
De provincie geeft aan een ontmoeting te hebben gehad met de spiegelgroep, die aan GS hun reflecties kenbaar heeft gemaakt op het proces van het open overleg en de bestuurlijke situatie in Scherpenzeel, ook in de relatie met Barneveld.

4. Afweging varianten

Kieskompas
De provincie licht de resultaten toe van het onderzoek van Kieskompas. Er waren 794 respondenten (337 Scherpenzeel, 457 Barneveld). Doordat de resultaten zijn gewogen naar de karakteristieken van Scherpenzeel en Barneveld (leeftijd, geslacht, politieke voorkeur) spreekt Kieskompas van een valide steekproef.
Belangrijkste conclusies:

- Het beeld uit het participatieproces wordt bevestigd, de ge-enquêteerden herkennen zich in de thema's die daarin naar voren zijn gekomen;
- Respondenten uit Barneveld en Scherpenzeel verschillen onderling niet in hun prioriteiten. Dat zijn in beide gemeenten de voorzieningen, de gemeentelijke dienstverlening en zeggenschap. Deze worden belangrijker geacht dan een sterke identiteit en lage belastingen;
- Scherpenzeel onderscheidt zich van Barneveld als het om de toekomst van de gemeente gaat; in Scherpenzeel zijn de meningen meer verdeeld en uitgesproken (polarisatie);
- Het onderzoek bevestigt dat er in Scherpenzeel meer angst is voor de toekomst van de gemeente dan in Barneveld. In Scherpenzeel is daarbij het vertrouwen in de overheid een belangrijke factor, in Barneveld niet. Inzoomend blijkt in Scherpenzeel een negatief verband te bestaan tussen vertrouwen in het gemeente- resp. het provinciebestuur. Scherpenzelers die veel vertrouwen hebben in het gemeentebestuur hebben minder vertrouwen in het provinciebestuur en zijn nadrukkelijker bang voor een eventuele samenvoeging. Het omgekeerde geldt ook.

De conclusies worden verwerkt in het participatieverslag en het rapport van Kieskompas wordt daar als bijlage aan toegevoegd. De provincie geeft aan Kieskompas bereid te hebben gevonden om desgevraagd aan de gemeenten een nadere toelichting te geven.

Op de vraag van Scherpenzeel of het onderzoek van Kieskompas gebaseerd is op alle bestaande documenten, geeft de provincie aan dat Kieskompas alle informatie die in het participatieproces is opgehaald, heeft verwerkt in de vragenlijst. Ook zijn in vragenlijst van Kieskompas persoonlijke vragen opgenomen om een wetenschappelijk verantwoorde weging mogelijk te maken.

Afwegingsdocument
Na een korte toelichting op het document geeft de voorzitter het woord aan Scherpenzeel.

Scherpenzeel erkent dat variant 1 geen toekomst biedt en spreekt de voorkeur uit voor variant 2, naar analogie van Renswoude – Veenendaal. Scherpenzeel geeft aan graag verder te willen samenwerken met Barneveld, andere gemeenten zijn niet meer aan de orde. Men ziet een groeimodel voor zich, waar begonnen wordt met samenwerking op domein-niveau met geleidelijk een verdere uitbouw; dit kan ook meerwaarde hebben voor Barneveld. Men geeft erbij aan dat de eerder door Barneveld genoemde stip aan de horizon zou moeten verdwijnen. Tot slot geeft Scherpenzeel aan dat ook de ambtelijke organisatie (managementteam) perspectief ziet in een dergelijke samenwerking met Barneveld en dat verdere procesafspraken gemaakt moeten worden.

De provincie vraagt wat de meerwaarde van die variant is voor Barneveld, wat men bedoelt met samenwerking op domein-niveau en hoe de procesafspraken verder vorm krijgen.

Scherpenzeel denkt bij meerwaarde aan meer 'body' voor Barneveld in regionaal verband en efficiency in de uitvoering. Qua domeinen denkt Scherpenzeel om te beginnen aan belastingen, BAG en andere uitvoeringstaken die niet direct afhankelijk zijn van het gemeentelijk beleid. In volgende stappen kunnen meer domeinen worden opgepakt en kan ook op beleidsniveau meer samen worden opgetrokken.

De voorzitter geeft het woord aan Barneveld.
Barneveld brengt een verklaring in van het college van B&W (zie bijlage). Samengevat: Barneveld stelt voorop dat de provincie een keus maakt uit de varianten en dat zij die keus tegemoet ziet. Als de provincie daarvoor kiest, ziet Barneveld mogelijkheden voor variant 1, waarin een zelfstandig Scherpenzeel taken laat uitvoeren door preferred supplier Barneveld; daarover worden dan via SLA's afspraken gemaakt. Ook voor variant 3 (fusie) staat Barneveld open; Scherpenzeel is welkom om de nieuwe gemeente samen vorm te geven. In variant 2 ziet Barneveld niets. Het onderling vertrouwen dat nodig is om de gezamenlijke ambitie vorm te geven en samen beleid te ontwikkelen (wonen, bedrijvigheid, omgevingsvisie) ontbreekt volgens Barneveld. Tevens geeft Barneveld aan dat deze variant – in verhouding tot de te leveren inspanningen – in hun optiek te weinig meerwaarde oplevert.

Scherpenzeel herkent het beeld van 'geen vertrouwen' niet en vraagt of dit recent is ontstaan. Barneveld geeft aan dat de wijze waarop de politiek in Scherpenzeel met elkaar omgaat niet bijdraagt aan vertrouwen; ook leest Barneveld in alle stukken dat Scherpenzeel eigen beleid wil voeren. Dus pragmatisch en realistisch kijken naar uitvoeringsafspraken (variant 1) is mogelijk, maar samen beleid ontwikkelen gaat volgens Barneveld niet werken.
Scherpenzeel zegt dat er veel gebeurd is en dat daar een streep onder gezet moet worden. En dat het ombuigen van 'eigen beleid maken' naar 'samen beleid ontwikkelen' tijd kost. Omdat de varianten in elkaar over kunnen gaan, stelt Scherpenzeel een stappenplan voor: beginnen met SLA's, intussen werken aan de relatie en geleidelijk toewerken naar duurzaam partnerschap. Barneveld kan zich iets voorstellen bij de start met SLA's en sluit een verdere uitbouw op de lange termijn niet uit, maar geeft aan dat de provincie nú een keuze moet maken welke variant beide gemeenten de beste toekomstperspectieven biedt

De provincie geeft aan nu geen standpunt in te nemen. Zij zal hetgeen door beide gemeenten is ingebracht, meenemen naar de GS-vergadering van 12 januari 2021.

De voorzitter sluit dit agendapunt af met de opmerking dat met de colleges van Scherpenzeel en Barneveld op 17 december afzonderlijk een afspraak is gepland voor een verdiepingsslag en om te horen wat men nog wil meegeven aan GS.

5. Vervolgafspraken

De voorzitter wijst op het gesprek van de provincie met BZK op 8 januari. Barneveld vraagt naar de achtergrond van dat gesprek; BZK heeft begin januari ook met de beide gemeenten een afspraak staan. De provincie licht toe dat BZK zich een goed beeld wil vormen van de stand van zaken van het open overleg. Het e.e.a. sluit aan bij de brief die de minister op 10 juli heeft gestuurd over het open overleg en de daarin uitgesproken bereidheid om mee te denken.

De voorzitter stelt tot slot de communicatie n.a.v. dit bestuurlijk overleg aan de orde; de provincie maakt een persbericht op procesniveau dat aan de gemeenten zal worden voorgelegd. Barneveld geeft aan de raad te zullen informeren en het persbericht bij te voegen.

6. Rondvraag, sluiting

Scherpenzeel wil graag een vervolgafspraak maken met Barneveld. Barneveld geeft aan dat dit mogelijk is onder provinciale regie. De voorzitter geeft aan dat GS eerst een besluit zullen nemen n.a.v. het open overleg en dat pas daarna verdere afspraken kunnen worden gemaakt.

De voorzitter dankt allen voor de inbreng en sluit de vergadering om 19.40 uur.

Bijlage: positionering Barneveld

Bijlage bij verslag BO 15 dec. 2020

Barneveldse positionering

1. Het College van BenW heeft kennisgenomen van de documenten die nu zijn voorgelegd. Vooraf willen we benadrukken dat een keuze in deze ARHI procedure over de toekomst van onze buurgemeente Scherpenzeel door het college van GS genomen wordt. Het college van Barneveld matigt zich geen oordeel aan over het bestuurskrachtvraagstuk dat hieraan ten grondslag ligt.
2. Vanuit die optiek hebben wij ons als college van BenW beraden over de drie varianten, de analyse en beoordeling daarvan in het afwegingsdocument. Wij zien dat in alle drie de varianten de gemeente Barneveld onderdeel is in het versterken van de bestuurskracht van onze buren. In lichte samenwerking, duurzaam partnerschap en in een bestuurlijke fusie.
3. Als de toekomst van Scherpenzeel er dan een zal zijn met Barneveld, in welke vorm dan ook, dan:
    - zoeken wij naar een oplossing die ons wederzijds de beste toekomstkansen geeft op een bestendig en slagvaardig bestuur;
    - Hebben wij een voorkeur voor een bestuursvorm die zo min mogelijk coördinatievraagstukken vergt of interne energie opslokt en zich zo veel mogelijk gezamenlijk kan richten op de dienstverleningen aan onze inwoners, bedrijven en instellingen;
    - Staan wij een oplossing voor die de uitvoering van onze ambities en positie in de regio ondersteunt en versterkt.

1. Van hieruit komt ons college met de huidige kennis tot een voorlopige waardering van de drie varianten en is het nu aan het college van GS knopen te gaan doorhakken.
2. Als de provincie zou kiezen voor variant 1, zelfstandigheid, dan zal Scherpenzeel op deelterreinen, domeinen of dossiers ad hoc samenwerkingsverbanden willen aangaan met andere gemeenten, w.o. Barneveld. Wij wachten in die variant de voorstellen hiertoe van Scherpenzeel af. Men is welkom om dit dan samen te verkennen. Onze insteek zal pragmatisch en realistisch moeten zijn: ook voor Barneveld zal dit een aantoonbaar voordeel moeten meebrengen.
3. Als de provincie zou kiezen voor variant 3 spreken wij volmondig uit dat Scherpenzeel hartelijk welkom is om met provincie en ons verdere uitwerking te geven en zullen wij ons uiterste best zullen doen om samen een nieuwe, krachtige en saamhorige gemeente te worden waarin het unieke karakter van Scherpenzeel en de tien Barneveldse kernen zich verder kunnen ontwikkelen. Als we de handen ineen slaan en ruimte geven voor de bijzondere identiteit kunnen we samen een mooie nieuwe toekomst schrijven.
4. Bij variant 2 gaat het om een duurzaam partnerschap. Daarvoor moet je een gezamenlijke ambitie formuleren, je strategie ontwikkelen en een goed uitvoeringsprogramma als basis hebben. Dat kan alleen als er vertrouwen in elkaar is en een intrinsieke wil om samen te werken. En samenwerken is dan een werkwoord. Een bestuurlijke constructie ontwerpen is echter nog geen

samenwerken. Het college van Barneveld heeft in de afgelopen tijd niet ervaren dat die vertrouwensbasis er over en weer is. Ook leest ze in alle stukken van Scherpenzeel dat Scherpenzeel juist zelf haar eigen beleid wil kunnen ontwikkelen en niet op zoek is naar een echt duurzaam partnerschap van beleid tot uitvoering. Het college ziet in deze variant geen heil.

5. Het college van Barneveld erkent de complexiteit van het keuzevraagstuk dat voorligt. Ook voor onze buren zal het een moeilijke tijd zijn. Soms is het dan beter om door de zure appel heen te bijten en de toekomst vanuit meerdere opties onder ogen te zien en vooral de kansen dan voorop te stellen. Weet in elk geval dat Barneveld niet bijt en Scherpenzeel welkom is om de gesprekken verder voort te zetten. Ons college wacht de besluitvorming van GS nu met belangstelling af.

4 *Variantenonderzoek*

Bijlage bij Statenbrief

versie: definitief

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage B1: Afwegingsdocument

Portefeuillehouder
Jan Markink

AFWEGINGSDOCUMENT VARIANTEN T.B.V. BESTUURLIJK OVERLEG 15 DECEMBER 2020

Inleiding

Dit document is opgesteld voor het Bestuurlijk Overleg van 15 december 2020 in het kader van het open overleg Wet Arhi naar aanleiding van besluitvorming hierover in het College GS Gelderland op 14 juli jl. Het Bestuurlijk Overleg wordt gevraagd om aan de hand van dit document een afweging te maken tussen 3 varianten voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel (zoals opgenomen in het Plan van Aanpak):

1. Scherpenzeel blijft zelfstandig;
2. Scherpenzeel en Barneveld gaan een duurzaam partnerschap aan;
3. Scherpenzeel en Barneveld fuseren per 1-1-2023.

De afweging in dit document is gebaseerd op een drietal bouwstenen:

1. Het brondocument met basisgegeven over de beide gemeenten en de regio, de feitelijke karakteristieken per variant, met daarin opgenomen een zgn. voorzieningenscan, alsmede een overzocht van kansen en risico's per variant op de verschillende beoordelingscriteria.
2. Het participatieverslag met de resultaten van het participatieproces "Kijk op Scherpenzeel";
3. Het verslag van de bestuurlijke consultaties van de omringende gemeenten, de Regio Food Valley en de provincie Utrecht.

Het document hanteert de volgende redeneerlijn in stappen om tot de afweging te kunnen komen:

1. *De maatschappelijke opgaven staan centraal.*
   In deze stap wordt een beeld geschetst in hoofdlijnen van de verwachtingen en belangen die de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld hebben. Deze vormen het algemeen kader voor de beoordeling van de varianten.
2. *Bestuurskrachtopgave Scherpenzeel staat niet op zichzelf.*
   In deze stap wordt aangegeven dat de bestuurskrachtopgave van Scherpenzeel niet alleen een lokaal en/of incidenteel karakter heeft, maar (mede) voortvloeit en onderdeel is van een bredere

schaal gerelateerde uitdaging in het lokaal bestuur. Ingegaan wordt op strategieën die kleine gemeenten hanteren om hiermee om te gaan en hoe die zich verhouden tot de af te wegen varianten.

3. *Inrichting van varianten bepaalt effectiviteit ("of" en "hoe").*
   In deze stap wordt aangegeven hoe de verbinding kan worden gelegd tussen de verwachtingen en belangen van inwoners en de kenmerken van de verschillende varianten, zoals beschreven in het Brondocument. Die verbinding kan tot stand worden gebracht door de varianten nader te beschrijven om aan de hand daarvan niet alleen te beoordelen *of* varianten in algemene zin tot oplossing kunnen leiden, maar ook *hoe* ze dat dan (eventueel) kunnen doen. Daarbij wordt ook gekeken of de varianten te optimaliseren zijn om beter aan te kunnen sluiten bij verwachtingen en belangen van inwoners. Tevens wordt ingegaan op het belang van constructieve relaties en samenwerkingsgedrag bij het tot een succes maken van met name varianten 2 (strategisch partnerschap) en 3 (fusie).
4. *Beschouwing varianten t.b.v. eindafweging*
   De varianten (en hun mogelijkheden tot optimalisatie) worden beschouwd vanuit het perspectief van de maatschappelijke opgaven, waarmee met name wordt ingezoomd op de meer structurele en lange termijn effecten van de varianten. Deze beschouwing is bedoeld voor de bestuurlijke discussie.

1 Maatschappelijke opgaven staan centraal

Een gemeente is een hulpmiddel, een vehikel om maatschappelijke doelen te bereiken en publieke belangen te bewerkstelligen. Lokaal bestuur krijgt daarbij vorm in een veelheid van constructen. Deze constructen hebben geen waarde op zichzelf, maar ontlenen hun waarde aan de mate waarin ze in staat zijn om de leefwereld van inwoners[1] vorm te geven. Om resultaten te bereiken die aansluiten bij de belangen, wensen en ideeën van inwoners.

Begrippen als schaal, zelfstandigheid, samenwerking van een gemeente hebben (dus) ook geen waarde op zichzelf. Het zijn componenten of kenmerken van die bestuurlijke constructen. Dat wil overigens niet zeggen dat ze geen betekenis kunnen hebben. Maar dan alleen als ze verschil maken voor de mate waarin ze als kenmerk van die constructen de belangen en wensen van inwoners dienen. In discussies en besluitvorming over bestuurskracht dient dat dan ook voorop te staan. Oplossingen voor versterking van de bestuurskracht zijn hierdoor maatwerk.

Leidend bij de afweging van varianten voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel is wat inwoners - van Scherpenzeel en Barneveld - vanuit hun leefwereld formuleren als de belangrijkste belangen en wensen die door middel van die varianten kunnen worden gerealiseerd.

De inwoners van Scherpenzeel hebben daar een goed inhoudelijk beeld van. Dat is al opgehaald in het proces van Toekomstvisie 2018. Het is bevestigd in het dialoogproces dat door de gemeente in 2019 is uitgevoerd en vervolgens ook in het participatieproces dat ten behoeve van dit variantenonderzoek is uitgevoerd. De belangen en wensen van de inwoners Scherpenzeel richten zich in grote lijnen op:

A. de instandhouding en mogelijke versterking van belangrijke *gemeenschapsvoorzieningen*, zowel die gebouw- en grond gebonden zijn (Kulturhus De Breehoek, bibliotheek, zwembad) als die onderdeel uitmaken van de verenigingsstructuur (scouting, sportverenigingen e.a.).
B. de borging en bevestiging van het *karakter en identiteit* van het dorp zowel in ruimtelijke zin (open, groen), als in maatschappelijke zin (sociale infrastructuur, zie boven) als de ondernemende en zelfredzame "mind set" van een groot deel van de inwoners.
C. Adequate dienstverlening en bestuur, voldoende nabij en tegelijk van een hoge kwaliteit.
D. De kosten van het gemeentebestuur moeten in proportie zijn met de kwaliteit; kwaliteit mag wel wat kosten.

De inwoners van Scherpenzeel willen aanmerkelijke invloed hebben op de voor A., B. C. en D. te nemen beslissingen; en een vorm van zelfbeschikking over zaken die voor het dorp en de gemeenschap van

[1] Inwoners in ruime definitie: mensen/huishoudens die wonen, werken, ondernemen, zorgen, recreëren, verblijven etc. binnen een geografisch gebied.

belang zijn. De inwoners van Scherpenzeel verwachten van hun gemeentebestuur dat ze zowel heel "nabij" opereert als tegelijk op andere relevante schaalniveaus dingen weet te realiseren voor de inwoners die hiervoor van belang zijn. De inwoners zijn veelal bereid om een redelijke prijs te betalen voor een goed gemeentebestuur en adequate dienstverlening.

De wensen en belangen van inwoners van Barneveld zijn tot heden in dit afwegingsproces minder scherp en uitgebreid gearticuleerd. Op basis van de (beperkte) deelname en de inhoudelijke reacties in het participatieproces (zie ook het participatieverslag) valt af te leiden dat de inwoners van Barneveld vinden dat bestuurskrachtversterking van Scherpenzeel hun eigen belangen en ontwikkelingsmogelijkheden niet zouden moeten aantasten en dat naar hun inschatting op basis van huidige (beperkte) informatie ook niet zal doen. Ook zij zullen hoge verwachtingen van hun gemeentebestuur hebben wat betreft prestaties, doelbereiking en dienstverlening en verwachten dat bestuur en organisaties op meerdere schaalniveaus kunnen acteren in hun belang.

Voor de variantenafweging betekent bovenstaande dat de keuze van en/of de inrichting van varianten zal plaatsvinden met inachtneming van de expliciet geuite verwachtingen en belangen en vanuit de inwoners van Scherpenzeel en binnen de randvoorwaarde dat bij een keuze voor een duurzaam partnerschap of herindeling, voor de inwoners van Barneveld - zo mogelijk - voordeel kan ontstaan.

2 Bestuurskrachtopgave Scherpenzeel staat niet op zichzelf

De bestuurskracht van kleine(re) gemeenten staat onder druk. Van gemeenten worden steeds meer en complexere prestaties verwacht. Deels door hogere kwaliteitseisen vanuit inwoners, deels door meer en complexere beleidsregels/wet- en regelgeving, deels door toenemend belang van samenwerking in een steeds grotere verscheidenheid van bestuurlijke en maatschappelijke netwerken. Daar waar steeds hogere eisen gesteld worden aan prestaties, waar doelbereiking complexer wordt, waar meer kennis en middelen nog zijn om resultaten te halen, daar ontstaan "aan de onderkant van de schaal" vragen over prestaties en voortbestaan. Gemeenten kunnen daarbij – anders dan commerciële organisaties of organisaties met meer beperkte doelstelling - ook maar beperkt fundamentele keuzes maken in taken- en ambitieniveau.

De bestuurskrachtopgave van Scherpenzeel staat niet op zichzelf. Kleine gemeenten ervaren eigenlijk allemaal - naast mogelijke voordelen - ook de knellendheid die met de kleine schaal gepaard gaat. De lokale overheden in Nederland overziend benutten kleine gemeenten verschillende strategieën om met deze schaalvragen om te gaan. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de 28 Nederlandse gemeenten tot 12.000 inwoners (medio 2020) en manieren waarop ze om gaan met de schaalvragen en

daaruit voortvloeiende bestuurskrachtvragen. De bestuurlijke strategieën die ze daarvoor hanteren zien in te delen in 4 hoofdgroepen:

A. kiezen voor bestuurlijke fusie (zoals bv. Loppersum of Mill en St. Hubert)
B. kiezen voor vergaande ambtelijke samenwerking met andere gemeenten met daarbij enkele subvarianten:
    - ambtelijke fusie met buurgemeenten (bv. BEL, OVER en ABG-gemeenten)
    - verregaande samenwerking met een substantieel grotere buurgemeente (bv. Rozendaal, Renswoude, Simpelveld, Oudewater)
    - vergaande deelname in breder regionaal arrangement (bv. Zoeterwoude)
C. kiezen voor een solitaire aanpak, met daarbij een arrangement van verschillende samenwerkingspartners op verschillende taakvelden/domeinen (bv. Doesburg, Scherpenzeel, Mook en Middelaar)
D. specifieke gebiedsgebonden arrangementen (Waddengemeenten).

Er is dus een brede variëteit in manieren waarin kleine gemeenten proberen hun schaalnadelen te beperken dan wel op te lossen. Er is niet simpelweg "op papier" te bepalen welke manier het beste is ("there are no easy answers"). Het gaat immers niet om de constructie maar om de mate waarin die constructie kan bijdragen aan de realisatie van de maatschappelijke opgaven. Bovendien zal per situatie de context verschillen op grond waarvan de keuzes gemaakt worden. Zo kunnen geografische kenmerken een rol spelen (bv. Noord-Beveland letterlijk als eiland). Regionale bestuurlijke verhoudingen en ontwikkelingen spelen ook een belangrijk rol; samenwerken of fuseren doe je immers als gemeente niet alleen. De keuze van vorm, aard en omvang van samenwerking en/of fusies is ook de uitkomst van een dialoog- en afwegingsproces met meerdere partijen om tot die keuze te komen.

De varianten die nu voorliggen in de bestuurlijke afweging sluiten aan bij de verschillende landelijk gehanteerde strategieën door en voor kleine gemeenten. Het is van groot belang om bij de afweging de structurele aspecten van het bestuurskrachtvraagstuk van kleine gemeenten goed mee te wegen.

Die structurele aspecten leiden in Nederland al enkele tientallen jaren tot de stijging van zowel de minimale als gemiddelde omvang van gemeenten. Wellicht kan dat om een aantal redenen ook betreurd worden, maar het is wel de realiteit waarbinnen ook deze variantenafweging plaatsvindt. De varianten dienen daarom wel vooral gewogen te worden op de duurzaamheid en de lange termijneffecten van de betreffende variant, vanuit het perspectief van de maatschappelijke opgaven. Ook is het van belang om de specifieke belangen en context van – in dit geval – de bestuurskrachtopgave van Scherpenzeel goed te wegen; het is tenslotte maatwerk.

3 Optimalisering van varianten (“of” en “hoe”)

Zoals eerder aangegeven worden in het open overleg 3 varianten onderzocht:

1. Zelfstandigheid
2. Duurzaam partnerschap met Barneveld
3. Bestuurlijke fusie met Barneveld per 1 januari 2023.

In de loop van het Variantenonderzoek zijn deze varianten verder geladen en is gebleken dat binnen deze hoofdvarianten subvarianten zijn te onderscheiden. Waar relevant wordt dit in de beschouwing over de varianten (hoofdstuk 4) vermeld en meegenomen. Daarmee ontstaat een gedifferentieerd beeld (en vanuit een bepaald perspectief ook een “glijdende schaal”) in mogelijke samenwerkings- en fusiearrangementen, waaruit een keuze kan worden gemaakt.

Voor de afweging van de varianten zijn een zestal criteria gesteld (zie schema hieronder). In het Brondocument is beschreven dat ieder van de drie onderzoeksvarianten voor de gestelde criteria kansen en risico’s in zich draagt. De mate waarin die kansen en risico’s in die variant zich daadwerkelijk voordoen zal mede afhangen van de wijze waarop die variant is ingericht. Zo zal bv. het risico van “gebrek aan maatwerk” bij het op afstand plaatsen of uitbesteden van een taak in de zelfstandigheidsvariant kunnen worden beperkt door hierover goede afspraken aan de voorkant te maken. Of de kans dat door samenwerking op bepaalde taken financiële voordelen ontstaan kan alleen maar gerealiseerd worden als er heldere uitvoerings- en bedrijfsvoeringsafspraken over worden gemaakt.

Bij de afweging van de varianten zal daarom niet alleen “of-vraag” (abstracte keuze tussen de drie varianten) aan de orde zijn. Het is zeker ook een “hoe-vraag”: hoe kunnen varianten zo worden ingericht dat ze – als bestuurlijk hulpconstruct - maximaal waarde toevoegen voor de betrokken inwoners?

In het algemeen is het daarnaast van belang om mee te wegen dat het succes van varianten van samenwerking en samenvoeging vooral ook zit in de onderlinge relatie en het samenwerkingsgedrag van deelnemende partijen. Dus bij de bestuurlijke weging van varianten gaat het niet alleen bestuurskundige, financiële of andere instrumentele aspecten doch zeker ook om de weging van aspecten van relatie en gedrag van partijen die binnen die varianten een succesvol verbinding moeten aangaan.

In de volgende stap is per variant een eerste - globale - beschouwing gegeven van de wijze waarop en de mate waarin iedere variant kan inspelen op de wensen en belangen van de inwoners. Daarbij is per

variant aangegeven wat de mogelijkheden zijn om de betreffende variant te optimaliseren vanuit het perspectief van de belangen van inwoners.

Vanuit de uiteindelijke bestuurlijke afweging tussen de varianten zal dan een invulling kunnen worden gegeven van de beoordelingsmatrix uit het Plan van Aanpak (zie hieronder), waarbij dus ook voor de verschillende criteria optimaliseringsmogelijkheden kunnen worden beschreven, die als leidraad dienen voor verdere uitwerking van de gekozen variant.

Varianten / Beoordelingscriteria	zelfstandig		duurzaam partnerschap		Herindeling per 1-1-2023	
	Sz*	Bv*	Sz	Bv	Sz	Bv
1. Gemeenschap (incl. kernenbeleid)						
2. Bestuur						
3. Ambtelijke organisatie						
4. Samenwerking en partnerschap						
5. Financiën						
6. Specifieke onderwerpen: **a. Sociaal domein** **b. Breehoek**						

4 Beschouwing varianten t.b.v. bestuurlijke afweging

In deze beschouwing wordt input gegeven voor de bestuurlijke afweging van de varianten. Per variant wordt een algemene beschouwing gegeven en worden de optimalisatiemogelijkheden benoemd, die bij de bestuurlijke afweging èn in de verdere uitwerking van die variant (na bestuurlijk afweging) een rol kunnen spelen. Het gaat er bij de optimalisatie om de variant zo goed mogelijk te laten aansluiten bij de verwachtingen en belangen van de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld.

4.1 Variant 1. Zelfstandigheid

De variant Zelfstandigheid die in eerste instantie wordt beschouwd is die, zoals door Scherpenzeel uitgewerkt in de Kadernota 2021-2024. De variant is te omschrijven als het construct “solitair met samenwerkingsarrangementen met verschillende partners”. Verdere uitwerking van de variant op het aspect samenwerking heeft plaatsgevonden in de raadsmemo d.d. 17 november van het College van B&W van Scherpenzeel.

Algemene beschouwing variant zelfstandigheid

Bij solitaire (door)ontwikkeling van organisatie en bestuur van Scherpenzeel zal er bij het veeleisende opgavenprofiel de komende jaren een steeds groter beroep worden gedaan op organisatie en bestuur om de prestaties en kwaliteit minimaal op basisniveau te houden. Binnen de bestaande context van organisatie en bestuur zal dit tot op een bepaald niveau kunnen. In deze aanpak zal er telkens een afnemende meeropbrengst van die inspanningen. De kaders van de schaal en het functioneren van een kleine organisatie veranderen in de kern niet. In het algemeen verschilt Scherpenzeel hier niet van andere kleine gemeenten. Wel heeft Scherpenzeel veel ambitie en ontwikkelpotentie (woningbouw, voorzieningen, sociaal domein), waarvoor uiteraard ook extra bestuurskracht nodig is ten opzichte van gemeenten die dat niet hebben.

In dit solitaire scenario zal samenwerking met andere gemeenten structurele voordelen kunnen brengen. Het onderbrengen van specifieke taken op een hoger schaalniveau zal schaalvoordelen opleveren voor die taken. Door de huidige keuze van Scherpenzeel om dit taakafhankelijk bij verschillende partners te doen zal dit de complexiteit van de sturing van het gehele systeem wel doen toenemen. Een splitsing in taakvelden en partners vermindert het zicht op de effecten van dienstverlening, de democratische legitimatie en de controlemogelijkheden. Bovendien, zo is gebleken uit de bestuurlijke consultatie, stellen potentiële samenwerkingspartners het niet op prijs om het gevoel te krijgen dat er “geshopt” wordt en dat ze mogelijk tegen elkaar worden uitgespeeld.

De solitaire aanpak met verschillende samenwerkingspartners op onderdelen leidt dus wel tot mogelijke korte termijnverbeteringen in de organisatie, doch niet tot structurele versterking van de bestuurskracht. De recente BMC-review bevestigt dit algemene beeld voor Scherpenzeel. Dit onderzoek geeft aan dat – met veel extra inspanningen en investeringen - op onderdelen voortuitgang wordt geboekt en dat op diverse onderdelen doorontwikkeling nodig is. De kaders en context voor het functioneren van organisatie en bestuur veranderen echter niet.

Bij deze strategie van bestuurskrachtversterking (solitair met verschillende samenwerkingspartners) moet er dus steeds meer, complexere en moeilijker stuurbare output uit het systeem komen, zonder dat de basiskenmerken (kleine organisatie, bestuurlijke kwaliteit, beperkte gereedschappen) van het systeem veranderen en zonder dat de middelen van het systeem (kennis, ervaring, financiële middelen) verbeteren. Vanaf een bepaald moment wordt dat meer een overlevingsslag dan een ontwikkelslag. Dat overleven kan voor een bepaalde periode lukken als er een voortdurende toevoer is van extra middelen, maar feitelijk wordt hiermee een (onvolkomen) systeem in de lucht gehouden, zonder dat duurzame versterking van dat systeem plaatsvindt. Met andere woorden, de gemeente kan vooralsnog wel zelfstandig blijven bestaan, maar wordt niet en eigenlijk steeds minder bestuurskrachtig.

Het feit dat in Scherpenzeel een investering van 1,2 miljoen extra per jaar nodig is om de "basis op orde" te houden, duidt er op dat deze situatie (binnenkort) aan de orde is. De financiële middelen moeten worden gebruikt om het systeem in stand te houden en komen niet direct of indirect ten goede aan de voorzieningen en het karakter van het dorp. Inwoners hebben geen direct zicht en zeggenschap over de besteding van de middelen; het gaat "ergens" het systeem in om dat draaiende te houden. Of de dienstverlening er beter van wordt, het beleid flexibeler of de procedures sneller wordt niet duidelijk. En deze investering is voor Scherpenzeel de komende jaren financieel weliswaar nog op te brengen (met het genereren van extra inkomsten en benutting van reserves), maar dat is uitstel van echte systeemverandering. Zakelijk gezien is het dus een slechte investering vanuit de belangen en wensen van inwoners gezien. Daarenboven worden de middelen om dit mogelijk te maken in ieder geval deels gehaald uit incidentele inkomsten, hetgeen de tijdelijkheid van dit model versterkt.

Dit scenario van solitaire doorontwikkeling van bestuur en organisatie is door Scherpenzeel gekozen vanuit het streven naar "eigen regie" en zeggenschap voor de inwoners van Scherpenzeel, wat ook als een belangrijke waarde wordt gezien door de inwoners. De onderliggende veronderstelling daarbij is dat bestuurlijke zelfstandigheid deze eigen regie en zeggenschap van inwoners versterkt. Uitvoering van dit scenario heeft echter het omgekeerde effect. Het scenario leidt er toe dat, in weerwil van de investeringen, de invloed en zeggenschap van het gemeentebestuur in bestuurlijke en maatschappelijke netwerken per saldo afneemt. Dit door de afhankelijkheid bij gemeentelijke taakuitvoering van meerdere partijen en omdat geen gelijke tred gehouden kan worden met schaalvergroting van maatschappelijke processen en maatschappelijke organisaties. Het effect van dit scenario is dat inwoners van Scherpenzeel wel (mogelijk) directe zeggenschap hebben op wat hun gemeentebestuur besluit, maar dat hun gemeentebestuur steeds minder invloed kan hebben op ontwikkelingen die voor inwoners belangrijk zijn. Enkele mogelijke voorbeelden van dat risico:

- Als voor in stand houden of verbeteren van een belangrijke voorziening zoals bv. het zwembad andere partijen moeten gaan meebetalen, meebeslissen of meebepalen, heeft de gemeente niet de kennis, ervaring, netwerken en invloed om die partijen te beïnvloeden, laat staan iets af te dwingen;
- Als een voor de inwoners belangrijk nieuw ontwikkelingsproject (bv. brede school, anderhalve lijns zorgvoorziening) of de daarbij betrokken organisatie net even een maatje te groot/te lastig is voor de gemeente, komt het er niet;
- Als er stappen moeten worden gezet om voor de inwoners belangrijke voorzieningen die niet binnen de huidige gemeentegrens liggen (denk bv. aan gezondheidszorg of openbaar vervoer) te verbeteren kan de gemeente hierop geen invloed uitoefenen;
- Als de dienstverlening moet worden verbeterd, zal dit door andere (samenwerkings)partijen moeten gebeuren die wel belang hebben bij zakelijke afspraken maar niet direct door de inwoners afgerekend kunnen worden op de kwaliteit.

In deze situaties wordt de "eigen zeggenschap" voor inwoners over voor hen belangrijke thema's en wensen in deze variant dus – ondanks de intentie van het omgekeerde - verminderd.

Naast de meer fundamentele aspecten van deze variant zijn ook enkele praktische aspecten zichtbaar die in de afweging van belang zijn. Voor het welslagen van deze variant zal fors (extra) geïnvesteerd moeten worden in eigen menskracht èn er zal ook veel samengewerkt moeten worden met meerdere partijen en gemeenten op verschillende taakvelden in het gebied. Deze samenwerking is – zo blijkt uit de rondgang langs de buurgemeenten – nog niet op gang gekomen. Tevens is door enkele recente ervaringen (o.a. belastingsamenwerking) reserve ontstaan bij buurgemeenten om vergaande samenwerkingsarrangementen met Scherpenzeel aan te gaan. Vooralsnog is deze belangrijke randvoorwaarde voor de versterking van de bestuurskracht volgens deze formule dus niet vervuld. De vraag moet ook gesteld worden of met de huidige bestuurlijke kwaliteit van Scherpenzeel en de verhoudingen in het gebied deze afspraken snel tot stand zullen kunnen komen.

Optimalisatiemogelijkheden Variant 1

De door Scherpenzeel gekozen Variant Zelfstandigheid leidt gezien het bovenstaande niet of slechts beperkt tot versterking van de bestuurskracht, zeker gezien de grote investeringen die hiervoor nodig zijn. Zijn er dan mogelijkheden om deze variant te optimaliseren vanuit wensen en belangen van inwoners?

De Variant Zelfstandigheid zou kunnen worden geoptimaliseerd als die wordt omgebogen van "solitair met verschillende samenwerkingsarrangementen" naar een variant waarin de zelfstandige gemeente Scherpenzeel kiest voor een duurzaam partnerschap met een sterke partner, zoals veel andere kleinere gemeenten dat doen (zie het overzicht van strategieën voor bestuurskrachtversterking in de volgende paragraaf). In zo'n variant kan voor bepaalde taken en dienstverlening in de organisatie een echte schaalsprong worden gemaakt tegen aanzienlijk lagere investeringen dan in variant 1 ingezet moeten worden. Bijkomend effect is mogelijk dat er een duidelijke bestuurlijke (kerntaken)discussie op gang komt over welke taken echt in eigen huis moeten worden gehouden en welke taken ergens anders kunnen worden belegd. En daarmee dus ook scherpte komt in waar de gemeente nu en in de toekomst voor staat en gaat.

In deze variant kan daarenboven ook nog een *bestuurlijke* versterking worden aangebracht als het partnerschap tevens gericht wordt op het gezamenlijk bestuurlijk optrekken bij gemeentegrensoverschrijdende vraagstukken. Dan ontwikkelt de samenwerking zich niet alleen op uitvoerend en dienstverlenend niveau, maar ook op strategisch en beleidsinhoudelijk niveau. Vanuit het oogpunt van bestuurskrachtversterking is dat voor Scherpenzeel een interessante mogelijkheid, omdat

daarmee de performance in het dorp beter verbonden kan worden met het optreden en het behalen van resultaten op hogere schaalniveaus.

Om die mogelijkheid te realiseren, is een sterke en duurzame partner voor Scherpenzeel nodig, die bereid en in staat is om die rol op langdurige basis en in goed partnerschap te vervullen. Potentiële partners zijn de gemeenten Ede, Veenendaal en Barneveld. Uiteraard zijn dan nadere besprekingen nodig met een of meer van deze gemeenten om zo'n verregaand partnerschap aan te gaan. Ook is een keuze nodig tussen deze potentiële partners omdat dan uitgegaan moet worden van een min of meer exclusief "verbond". Op dit moment vinden er nog geen besprekingen op dit punt met partners plaats; wel is recent vanuit Scherpenzeel aangegeven dat er behoefte bestaat om hier met Barneveld over te spreken.

Wanneer Barneveld als duurzame samenwerkingspartner voor Scherpenzeel zou gaan optreden, komt feitelijk Variant 2 in beeld. Deze variant heeft – ten opzichte van Veenendaal en Ede - als extra mogelijkheid dat, gegeven de geografische positie als buurgemeenten ten opzichte van elkaar, desgewenst ook nog toegewerkt kan worden naar een bestuurlijke fusie op enig moment.

Recapitulatie beschouwing variant 1 – Scherpenzeel zelfstandig

- Deze variant (solitair met verschillende samenwerkingspartners) heeft veel investeringen nodig voor het blijvend adequaat functioneren van het bestaande politiek-organisatorisch systeem zonder dat hiermee het rendement van schaalvoordelen en systeemaanpassingen wordt bereikt;
- De beoogde "eigen regie" en zeggenschap van inwoners op voor hen belangrijke ontwikkelingen neemt per saldo eerder af dan toe;
- De randvoorwaarde van het sluiten van stevige samenwerkingsarrangementen met een of meerdere partijen is niet vervuld;
- Keuze voor 1 samenwerkingspartner (organisatorisch + bestuurlijk) biedt de mogelijkheid van een flinke optimalisatie van de effecten op verwachtingen en belangen van inwoners. In de beschouwing van Variant 2 wordt dit verder beschreven voor zo'n partnerschap tussen Scherpenzeel en Barneveld.

4.2 Variant 2. Duurzaam partnerschap Scherpenzeel en Barneveld

De variant Duurzaam Partnerschap is in het plan van aanpak voor dit open overleg nog slechts in algemene zin geformuleerd. Er zijn meerdere mogelijkheden waarop die kan worden vormgegeven. In onderstaand overzicht worden de verschillende aanpakken en strategieën die de 28 kleinste gemeenten (tot 12.000) inwoners hanteren om tot versterking van hun bestuurskracht te komen.

Gemeente	Inwoneraantal	bestuurlijk construct
1. Schiermonnikoog	947	waddensamenwerking
2. Vlieland	1.155	waddensamenwerking
3. Rozendaal	1.704	regiegemeente i.s.m. Rheden
4. Ameland	3.716	waddensamenwerking
5. Terschelling	4.888	waddensamenwerking
6. Renswoude	5.444	duurzame samenwerking Veenendaal
7. Baarle-Nassau	6.859	ambtelijke fusie
8. Noord-Beveland	7.392	solitair met sw.arrangementen
9. Mook en Middelaar	7.847	solitair met sw.arrangementen
10. Zoeterwoude	8.605	servicepunt 71/Leidse Regio
11. Eemnes	9.247	ambtelijke fusie/BEL
12. Loppersum	9.537	bestuurlijke fusie per 1-1-2021
13. Oostzaan	9.735	ambtelijke fusie/Over
14. Scherpenzeel	9.880	*solitair met sw. arrangementen*
15. Beemster	10.022	ambtelijke fusie Purmerend/ bestuurlijke fusie per 1-1-2023
16. Vaals	10.105	solitair met sw.arrangementen
17. Alphen-Chaam	10.203	ambtelijke fusie (ABG)
18. Oudewater	10.230	regiegemeente i.s.m. Woerden
19. Simpelveld	10.555	duo-gemeente met Voerendaal
20. Boekel	10.785	regiegemeente (algemeen)
21. Mill en Sint Hubert	10.939	bestuurlijke fusie per 1-1-2022
22. Doesburg	11.077	solitair met sw.arrangementen
23. Laren	11.280	ambtelijke fusie (BEL)
24. Landsmeer	11.491	bestuurlijke fusie (zo mogelijk) per 1-1-2023

Gemeente	Inwoneraantal	bestuurlijk construct
25. Blaricum	11.540	ambtelijke fusie (BEL)
26. Appingedam	11.642	bestuurlijke fusie per 1-1-2020
27. Sint Anthonis	11.664	bestuurlijk fusie per 1-1-2022
28. Opmeer	11.836	bestuurlijke fusie per 1-1-2022

Dit overzicht geeft diverse voorbeelden en mogelijke invullingen uit de bestuurspraktijk. Deze ruimte kan benut worden om een invulling te kiezen die optimaal aansluit bij de belangen en wensen van inwoners in de beide gemeenten. Voor de invulling van deze variant en voor de verdere uitwerking zijn 3 aspecten van belang:

1. Ambtelijk-organisatorische samenwerking (3 niveaus)
2. Bestuurlijke samenwerking (3 niveaus)
3. Lange termijnperspectief (3 opties)

Ad 1. Invulling ambtelijk-organisatorische samenwerking

Voor de invulling van de ambtelijk-organisatorische samenwerking in deze variant kunnen globaal 3 niveaus worden gekozen. In alle niveaus wordt uitgegaan van een exclusieve samenwerkingsrelatie van Scherpenzeel met Barneveld ("preferred supplier").

1. Het eerste niveau ("dienstverleningsformule") is waarin Scherpenzeel als zelfstandige gemeente zoveel mogelijk dagelijkse taken zelf blijft uitvoeren en hiervoor ook een substantiële organisatie in eigen dienst houdt. Hierbij worden met name back-office taken en taken die aantoonbaar een grotere schaal vragen dan die van een kleine organisatie, via een of meerdere dienstverleningsovereenkomsten uitgevoerd door Barneveld. Als indicatie voor de taken die het betreft kan aangesloten worden bij het overzicht bij de memo van B&W Scherpenzeel. Deze formule lijkt op die van de samenwerking tussen Renswoude en Veenendaal.
2. Het tweede niveau is dat waarin Scherpenzeel de eigen organisatie richt op regie en alle of zoveel mogelijke uitvoerende taken overdraagt en uitbesteed aan Barneveld (of eventueel deels nog aan private partijen). Om dit te regelen is meer nodig dan een "simpele" dienstverleningsovereenkomst; ook een flink deel van de organisatie zal moeten worden overgedragen, evenals uitvoerende bevoegdheden en mandaat. Er zal minimaal een bestuursovereenkomst voor een langere termijn moeten worden gesloten. Deze "regieformule" lijkt op die van Oudewater/Woerden en Rozendaal/Rheden.
3. Het derde niveau dat kan worden gekozen, is dat van een volledige ambtelijke fusie. Scherpenzeel blijft bestuurlijk zelfstandig en beschikt alleen over een eigen bestuurlijk secretariaat en griffie en eventueel enkele accounthouders. Deze formule gaat net een stap verder dan de regieformule, zeker

als de totale organisatie (van Barneveld en Scherpenzeel) ondergebracht wordt in een apart construct/GR. Een "ambtelijke fusie formule" kan overigens ook met alle medewerkers in dienst van de gemeente Barneveld, waarbij dan voor Scherpenzeel beperkte bestuurlijke sturing op de organisatie mogelijk is. Deze laatste invulling lijkt op die van de gemeenten Purmerend en Beemster.

Voor ieder van de drie niveaus zullen passende bestuurlijk-juridische constructen uitgewerkt moeten worden. In ieder van de drie formules zullen – tot op zekere hoogte - werkprocessen en beleid geharmoniseerd moeten worden om de organisatorische samenwerking zo goed mogelijk te laten verlopen.

Ad 2. Invulling bestuurlijke samenwerking
Voor de invulling van de bestuurlijke samenwerking wordt gedoeld op de mate waarin de besturen van Scherpenzeel en Barneveld samen willen optrekken in beleidsmatige en strategische dossiers en trajecten. Dit dus nog los van de bestuurlijke vormgeving van de organisatorische samenwerking, zoals boven bedoeld. Ook voor de invulling van de bestuurlijke samenwerking zijn enkele niveaus te onderscheiden, grofweg ook in drie categorieën in te delen:

1. *Beperkte/incidentele bestuurlijke samenwerking*. In deze formule trekken de besturen van Scherpenzeel en Barneveld hun eigen plan. Ze werken (uiteraard) samen in de Regio Food Valley en andere gremia, maar kiezen daarin hun eigen route en prioriteiten. Daar waar vanuit de inhoud zich voor beiden een voordeel voordoet door samen op te trekken, wordt dat opgepakt. Maar dit is niet structureel of vanuit een brede gezamenlijke inhoudelijke beleidsagenda.
2. *Brede, programmatische bestuurlijke samenwerking*. In deze formule wordt door de beide B&W's – in afstemming met de raden – bewust ingezet in op een zo breed mogelijke samenwerking op inhoudelijke issues van belang voor beide gemeenten. Hier worden gezamenlijke projecten en uitvoeringsactiviteiten aan ontleend, die in een samenwerkingsprogramma worden gebracht.
3. *Bestuurlijk optrekken als eenheid*. In deze formule trekken de besturen in alle gevallen (in principe) gezamenlijk op vanuit een gezamenlijke beleidsagenda en gezamenlijke doelstellingen. Er wordt veel gezamenlijk vergaderd, er vindt onderlinge vervanging plaats in gezamenlijke dossiers en gremia en ook de raden trekken hierbij samen op en hebben veel overleg.

Ad 3. Invulling lange termijnperspectief
Wat betreft het toekomstperspectief van een duurzame samenwerking bevat bovengenoemd overzicht interessante voorbeelden en praktijkcases. De toekomstperspectieven van die samenwerkingen verschillen nogal:

- In sommige gevallen is de samenwerking nadrukkelijk gericht op het eindperspectief van een bestuurlijke fusie (bv. Purmerend- Beemster).

- In sommige gevallen is het perspectief nadrukkelijk gericht op het zelfstandig blijven en juist niet op bestuurlijke fusie (bv. BEL-construct).
- In sommige gevallen wordt het perspectief voor de langere termijn bewust opengelaten (bv. Renswoude-Veenendaal).

In deze voorbeelden wordt de keuze minder bepaald door de mate waarin en de wijze waarop dat perspectief bijdraagt aan bestuurskrachtversterking, maar vooral door de voorkeuren, posities en percepties van de samenwerkingspartners.

Algemene beschouwing variant duurzame samenwerking

Zoals in de reflectie over de optimalisatiemogelijkheden van variant 1 aangegeven, biedt de variant duurzaam partnerschap tussen Scherpenzeel en Barneveld veel mogelijkheden om de (structurele) schaalvragen waar Scherpenzeel voor staat op te lossen:

- Het biedt schaalvoordelen in de uitvoering van Scherpenzeelse taken (kennis, deskundigheid, continuïteit, kosten);
- Het biedt de mogelijkheid om de in variant noodzakelijke investeringen in de eigen organisatie van Scherpenzeel (1,2 miljoen per jaar) deels te benutten voor organisatieversterking en deels voor een ander doel te gebruiken dan voor de versterking van de organisatie;
- Het biedt via bestuurlijke samenwerking meer strategische kracht om de grotere en zwaardere thema's in Scherpenzeel naar de toekomst goed te kunnen borgen en waar te maken;
- Het partnerschap en meer samen optrekken, biedt voor beide gemeenten extra mogelijkheden om in maatschappelijke en bestuurlijke netwerken en vanuit verschillende invalshoeken resultaten voor de inwoners te bereiken;
- Het bevat de mogelijkheid voor eindperspectief in een organische bestuurlijk fusie, indien de bestuurskracht van Scherpenzeel verder onder druk zou komen en/of om andere redenen zo'n fusie wenselijk of noodzakelijk zou worden geacht.

Mogelijke nadelen/risico's vanuit het perspectief van Scherpenzeel zitten in de mogelijkheid dat bij dienstverlening en taakuitvoering minder nabijheid en/maatwerk voor Scherpenzeelse inwoners kan worden aangebracht en dat de directe bestuurlijke invloed op de uitvoering minder kan worden.

Vanuit het perspectief van Barneveld heeft deze variant ook enkele voordelen. Het biedt meer massa en robuustheid voor de organisatie en een wat hogere dekking van de overheadkosten van de organisatie. Voor medewerkers kan het interessant en uitdagend zijn om voor 2 verschillende besturen en bestuursculturen te werken. Maar het brengt vanuit Barnevelds perspectief zeker ook nadelen en risico's met zich mee. De taakuitoefening voor twee gemeentebesturen zal substantieel meer overleg vragen, er

is meer kans op "ruis op de lijn" en dat kan ook leiden tot meer uren en hogere kosten voor de taakuitvoering.

Optimalisatiemogelijkheden Variant 2

Vanuit het perspectief van de belangen en inwoners van Barneveld en Scherpenzeel zal deze variant veelal ervaren worden als "onder de motorkap", dus met weinig direct zichtbare veranderingen en aanpassingen voor hen. Ze zullen wel de positieve effecten kunnen ervaren als op deze manier de dienstverlening en taakuitvoering verder kan worden geprofessionaliseerd, meer continuïteit kan krijgen en een hogere kwaliteit. Of dat ook daadwerkelijk zo is, hangt af van enerzijds de wijze waarop de variant concreet wordt ingericht en anderzijds van de mindset en de bestuurlijke en ambtelijke houding waarmee het partnerschap wordt ingevuld.

Variant 2 kan alleen geoptimaliseerd worden als beide gemeenten zich van harte willen inzetten om tot een echt gezamenlijk partnerschap te komen, hoe dat dan ook exact gestalte krijgt. Deze situatie is (nog) niet ontstaan tussen beide gemeenten maar is wel randvoorwaardelijk om tot succes in deze variant te kunnen komen.

Bij de uitwerking kan een dilemma ontstaan omdat de belangen en wensen van Scherpenzeel en Barneveld daarin niet per se congruent zijn. Wat goed, werkbaar en efficiënt is voor Scherpenzeel is hoeft dat niet vanuit Barnevelds perspectief te zijn. En andersom.

Vanuit optimalisatiemogelijkheden kan ook de keuze van het lange termijnperspectief van belang zijn. In deze variant gaat het om een – nader in te richten – vorm van duurzame en lange termijn samenwerking, daar moet dus behoorlijk en langjarig in geïnvesteerd worden. Het helpt daarbij als er een gezamenlijk beeld is tussen partners van het mogelijke lange termijn perspectief. Het is dus vooral belangrijk dat er een vorm van overeenstemming is of komt.

Recapitulatie beschouwing variant 2 – duurzaam partnerschap Scherpenzeel-Barneveld

- Voor een uiteindelijke keuze voor deze variant is nadere invulling nodig op 3 punten: ambtelijk-organisatorische invulling, bestuurlijke invulling en lange termijnperspectief.
- Een duurzaam partnerschap kan een evidente bijdrage leveren aan de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel en heeft – mits de inrichting adequaat plaatsvindt – naast de voordelen die hiermee gepaard gaan weinig tot geen specifieke nadelen voor de inwoners van Scherpenzeel.
- Een belangrijk voordeel van deze variant boven de optimaliseringsvariant in 1 is dat in deze variant een lange termijn perspectief wordt aangegaan voor zowel organisatie en bestuur van zowel Scherpenzeel als Barneveld (hoe dan ook in te vullen).

- Vanuit het perspectief van Barneveld zijn er voordelen van deze variant op het gebied van organisatie (robuustheid, massa) en bestuur, maar ook mogelijke nadelen en risico's met name in organisatorische en mogelijk financiële zin. Deze zijn te ondervangen door een goede inrichting van de variant.
- Een belangrijke randvoorwaarde voor optimalisatie van deze variant is dat beide gemeenten vanuit een positieve en constructieve houding de samenwerking willen inrichten en daarbij ook een gezamenlijk beeld ontwikkelen over hoe om te gaan met een lange termijnperspectief in de samenwerking.
- De nadere inrichting van de variant kan tot optimalisatie leiden, waarbij de voor- en nadelen tussen beide partners mogelijk niet gelijkelijk verdeeld zijn; wat goed is voor Scherpenzeel is niet automatisch goed voor Barneveld en andersom. Dit vraagt dus zorgvuldig overleg en afweging tevoren.

4.3 Variant 3. Bestuurlijke fusie Scherpenzeel -Barneveld per 1-1-2023

Bestuurlijke fusie leidt tot vorming van een nieuwe gemeente met ca. 69.000 inwoners en een oppervlakte van ca. 190km2. De gemeente is gericht op - met behoud van haar identiteit en kwaliteiten – verdere groei naar 75.000 tot 80.000 inwoners (2030-2040). Binnen de gemeente zijn diverse kernen, dorpen en buurtschappen:

Inwoners per woonkern met kerngebied op 1 januari 2020

Barneveld	34.800
Voorthuizen	10.920
Scherpenzeel	9.880
Kootwijkerbroek	5.635
Garderen	2.125
Stroe	1.645
Terschuur	1.515
Zwartebroek	1.420
De Glind	610
Kootwijk	265
Achterveld	140
Totaal	68.955

De nieuwe gemeente combineert de kwaliteitskenmerken van de beide huidige gemeenten Barneveld en Scherpenzeel. Beide gemeenten hebben een sterke economische positie en potentie en een sterk ontwikkeld gemeenschapsleven in de kernen, met eigen identiteiten. De regionale oriëntatie van beide

gemeenten is gelijkgericht (Regio Food Valley). Binnen die Regio wordt de nieuwe gemeente de 2e gemeente (na Ede) in omvang. Beide gemeenten beschikken op dit moment over een goed voorzieningenniveau, passend bij de huidige schaal en de kenmerken van de bevolking.

Meerwaarde van de vorming van de nieuwe gemeente voor de huidige gemeente Scherpenzeel in algemene zin is dat de sterke gemeenschap van Scherpenzeel onderdeel wordt van een samenstel van vitale dorpsgemeenschappen in een sterke bestuurskrachtige gemeente. Meerwaarde van de vorming van de nieuwe gemeente voor de huidige gemeente Barneveld in algemene zin is dat de regionale positie wordt bevestigd en verder versterkt, dat een kwaliteitsdorp wordt toegevoegd aan de bestaande gemeenschappen en dat de omvang en kwaliteit van de ambtelijke organisatie wordt verstevigd.

De nieuwe gemeente heeft (uiteraard) 1 gemeentebestuur en 1 ambtelijke organisatie van waaruit alle taken integraal worden uitgevoerd. Daarin zal de huidige organisatie- en bestuurspraktijk van Barneveld leidend zijn. In verband met de vorming van de nieuwe gemeente zal overdracht en integratie van taakuitvoering en organisaties nodig zijn om vanaf 1-1-2023 zo effectief mogelijk te kunnen werken. Voor de vorming van een nieuwe gemeente op deze manier is een Arhi-traject nodig. Om per 1-1-2023 een nieuwe gemeente te kunnen vormen dient het zgn. Herindelingsadvies daarvoor uiterlijk 1 juli 2021 toegezonden te worden aan de Minister van BZK. Punt van overweging is daarbij de vorm van samenvoeging (licht/regulier). De keuze hierin is vooral van belang voor de inrichting van het voorbereidingsproces; voor de inrichting van de nieuwe gemeente maakt het niet uit en voor de belangen van inwoners ook niet direct.

Algemene beschouwing variant fusie

Met een bestuurlijke fusie tussen Scherpenzeel en Barneveld zal de bestuurskrachtopgave van Scherpenzeel structureel en definitief worden opgelost. Daarmee ontstaan in principe positieve effecten voor zowel de inwoners van Scherpenzeel als Barneveld, omdat inwoners hiermee een krachtiger gemeente krijgen die in staat is om op meerdere schaalniveaus zaken voor elkaar te krijgen en tegelijkertijd in staat is om op het schaalniveaus van dorpen en kernen nabijheid en maatwerk te organiseren in taakuitvoering, dienstverlening en ontwikkelingsprojecten (“small enough to care and big enough to make it happen”).

De variant bestuurlijke fusie betekent dat de in variant 1 voorziene investering in de ambtelijke organisatie van Scherpenzeel en nieuwe gemeentelijke huisvesting grotendeels achterwege kan blijven. Over een periode van 10 jaar gaat het daarbij om (minimaal) € 14 miljoen euro besparing. Deze zal deels ingezet moeten worden om ook in de nieuwe organisatie kwaliteitsverbetering te kunnen realiseren, maar kan deels ook ingezet voor andere doelen in de nieuwe gemeente c.q. het dorp Scherpenzeel.

Voor de kosten van de organisatorische integratie en andere fusiekosten is bij bestuurlijke fusie een eenmalig bedrag van € 5-6 miljoen beschikbaar in het Gemeentefonds.

Optimalisatiemogelijkheden variant fusie

Of inwoners van zowel Scherpenzeel als Barneveld ook daadwerkelijk de gevolgen van een bestuurlijke fusie als positief zullen ervaren zal sterk afhangen van inrichting van de taakuitoefening en dienstverlening in de nieuwe gemeente. Vanuit het perspectief van de inwoners van Scherpenzeel zijn daarbij de voorzieningen, de zeggenschap en de nabijheid van het bestuur belangrijk. Voor de inwoners van Barneveld is belangrijk dat de kwaliteit die zij nu ervaren in het optreden van de gemeente op niveau blijft en dat hun lasten/kosten als gevolg van een fusie niet toenemen. Bij verdere invulling van de fusievariant dient in ieder geval aan de volgende aspecten invulling te worden gegeven:

- De wijze waarop in de nieuwe gemeente omgegaan zal worden met voor de inwoners van Scherpenzeel en het gemeenschapsleven cruciale voorzieningen;
- De wijze waarop zeggenschap van de inwoners van Scherpenzeel wordt geborgd bij de ontwikkeling van dorp en gemeenschap en daarmee samenhangend gemeentelijk optreden;
- De wijze waarop dienstverlening in algemene zin en specifiek voor de inwoners van Scherpenzeel zal worden ingericht in de nieuwe gemeente;
- De gevolgen van de beantwoording van deze specifieke inrichtingsvragen voor de (overige) inwoners van de gemeente.

Om aan de wensen en belangen van inwoners te kunnen voldoen dient er voor de gemeenschap Scherpenzeel een vorm van samenwerking en representatie te worden ontwikkeld die hen zeggenschap geeft over de ontwikkeling, het karakter van het dorp en de identiteit. De huidige gemeente Barneveld beschikt over het beleid en de instrumenten hiervoor. Zo kan een te ontwikkelen Dorpsvisie Scherpenzeel een goede inhoudelijke basis zijn. De bestaande Toekomstvisie Scherpenzeel biedt daar een goed houvast voor. Als in de periode vanaf de vaststelling van een eventueel Herindelingsontwerp tot de fusiedatum van 1-1-2023 in samenspraak met de inwoners deze Dorpsvisie wordt ontwikkeld, kan deze als uitgangspunt dienen voor het dorpsontwikkelingsproces in Scherpenzeel vanaf de start van de nieuwe gemeente. Kernthema's van deze uit te werken Dorpsvisie Scherpenzeel na 2023 zouden kunnen zijn:

- Instandhouding en (door) ontwikkeling van de aanwezige voorzieningen;
- Balans tussen ontwikkeling van woningbouw, economie en groene waarden;
- Bereikbaarheid en kwaliteit openbare ruimte;
- Zeggenschap en representatie vanuit de gemeenschap in de nieuwe gemeente;
- Professionaliteit en maatwerk in gemeentelijke dienstverlening voor Scherpenzeel.

Naast deze inhoudelijke basis dient een meer institutionele basis te worden geschapen in een nader in te vullen orgaan/instituut waarin de belangen van dorp en gemeenschap van Scherpenzeel kunnen worden gearticuleerd en in verbinding worden gebracht met het nieuwe gemeentebestuur. Goede voorbeelden van zo'n structuur zijn op dit moment al in Barneveld te vinden (kernenbeleid) en – met enig maatwerk – goed toe te passen in Scherpenzeel.

Tenslotte is bij de invulling van de fusievariant van belang dat het in Barneveld van toepassing zijnde dienstverleningsconcept voor Scherpenzeel kan worden gevolgd, met de nodige ruimte voor maatwerk en eventueel overgangstermijn naar een nieuwe praktijk, daar waar dit voor bepaalde doelgroepen nodig is.

Bovenstaande aspecten zijn met name van belang voor de inwoners van Scherpenzeel. Het is ook logisch en gerechtvaardigd dat hier aandacht voor is, omdat voor deze inwoners de overgang naar een nieuwe bestuurlijke eenheid naar verwachting het grootst zal zijn. En omdat het belangrijk is dat die inwoners het vertrouwen kunnen hebben dat hun belangen en waarden in die nieuwe bestuurlijke eenheid goed geborgd zijn en blijven.

Tegelijk is het van belang dat voor de inwoners van Barneveld geen nadelen ontstaan als gevolg van de fusie en van een uitwerking waarin belangen van inwoners van Scherpenzeel goed geborgd worden. Er dient wel evenwicht hierin te zijn; geen voorkeursbehandeling en geen verschuiving van lasten, kosten of moeite van een fusie richting de huidige inwoners van Barneveld. Hiertoe is het van belang dat in het voorbereidingsproces naar de nieuwe gemeente goede afspraken worden gemaakt over de financiële gevolgen en de verdeling daarvan over de huidige gemeenten.

Tenslotte (last but not least) is het van belang dat ingezet wordt op het samen optrekken – als besturen èn gemeenschappen(/inwoners/ondernemers) – in de nieuwe gemeente. Alle burgers van de (nieuwe) gemeente Barneveld hebben immers belang bij een sterke gemeente en een evenwichtige verhouding tussen de dorpen en kernen, alsmede een goede "bediening" daarvan. In dit "samen optrekken naar een nieuwe gemeente" zouden de beide gemeentebesturen een voorbeeldfunctie kunnen vervullen.

Recapitulatie variant 3 - fusie Scherpenzeel-Barneveld per 1-1-2023

- Een bestuurlijke fusie van Barneveld en Scherpenzeel leidt tot een structurele en definitieve oplossing van de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel en substantiële kostenvoordelen ten opzichte van variant 1;
- Een nieuwe gemeente Barneveld is in bestuurlijk, organisatorisch en financieel opzicht een uitstekend vehikel om de belangen van inwoners in die nieuwe gemeente te dienen. De gemeente

kan goed optreden op hogere schaalniveaus èn tegelijkertijd de kracht van de gemeenschappen in dorpen en kernen benutten en versterken;
- Om deze variant ook echt als zodanig te laten werken is nadere invulling nodig, waarbij zowel de belangen van de huidige inwoners van Scherpenzeel als Barneveld goed bediend worden;
- Voor het welslagen van deze variant is het behulpzaam als inwoners en gemeenschappen (zowel in Scherpenzeel als in Barneveld) samen in beweging willen komen om te bouwen aan een nieuwe gemeente en de kracht van de gemeenschappen daarin. De beide gemeentebesturen kunnen hierin een voorbeeldrol vervullen.

5 Afweging varianten op basis van beoordelingscriteria

In deze paragraaf wordt in ingegaan op de mate waarin de verschillende varianten effect hebben op de 6 beoordelingscriteria zoals benoemd in het plan van aanpak:

- Gemeenschap (incl. kernenbeleid)
- Bestuur
- Ambtelijke organisatie
- Samenwerking en partnerschap
- Financiën
- Specifieke onderwerpen (Breehoek, Sociaal Domein)

In een korte beschouwing wordt per criterium aangegeven hoe de varianten hierop in hoofdlijnen uitwerken (“scoren”), rekening houdend met de in het Brondocument geïdentificeerde kansen en risico’s van de varianten en de in het Variantenonderzoek gegenereerde informatie. Deze score is voor een belangrijk deel kwalitatief van aard. De symbolen in het overzicht geven de ontwikkeling van de prestatie (of bestuurskracht) van de gemeente binnen dit criterium aan. Hierbij wordt ook zichtbaar gemaakt hoe per (hoofd)variant optimalisatiemogelijkheden invloed uitoefenen op de prestaties van deze variant voor het betreffende beoordelingscriterium (bandbreedtebenadering):

+(+)	de variant heeft (sterk) positieve effecten op de prestaties bij dit criterium
0	de variant heeft geen/beperkte gevolgen voor de prestaties bij dit criterium
- (-)	de variant heeft (sterk) negatieve effecten op de prestaties bij dit criterium
0 / +	effect 0 tot + bij benutting optimalisatiemogelijkheden van de variant

Onvermijdelijk is dat met deze indikking van de analyse en onderliggende gegevens informatie en nuances verloren gaan. Het is dan ook bedoeld als *hulpmiddel* voor de bestuurlijke afweging; uiteindelijk is de variantenanalyse geen technische exercitie maar een politiek-bestuurlijke weging.

5.1 Afweging varianten op beoordelingscriterium gemeenschap

Dit thema gaat over het ruimte bieden aan de dorpsgemeenschap om zich te organiseren en actief en betrokken het eigen dorpsleven in te richten. De variantenanalyse richt zich op de mate en de wijze waarop dat in de verschillende varianten kan plaatsvinden. Meer concreet kan daarbij naar de volgende punten worden gekeken:

- Organisatiegraad gemeenschapsleven (sociale kaart, verenigingen, burgerinitiatieven, informeel)
- Manier waarop (deel)belangen worden georganiseerd (lokale ondernemers, sportvereniging e.d.) in gemeenschap
- Manier waarop (deel)belangen worden verbonden met lokale politiek (informeel en formeel bv. dorpsraad)
- Effectiviteit van belangenbehartiging dorpsgemeenschap
- Voorzieningenniveau
- Duurzame coproductie tussen gemeente en gemeenschap

In het algemeen blijkt uit onderzoek en casestudies dat de mate waarin en wijze waarop een dorpsgemeenschap zich organiseert weinig afhankelijk is van de bestuurlijke constructie waarin de gemeentelijke overheid zich bevindt. Uit de uitgevoerde casestudies blijkt dat onder iedere bestuurlijke constructie zich in principe een rijk, gevarieerd en productief verenigings- en gemeenschapsleven op dorpsniveau kan plaatsvinden. Toch kan wel verschil in de werking van varianten op dit thema worden geïdentificeerd vanuit de huidige situatie in Scherpenzeel:

Varianten: **Beoordelingscriteria**	***zelfstandig***		***duurzaam partnerschap***		***Herindeling per 1-1-2023***	
	Sz	**Bv**	**Sz**	**Bv**	**Sz**	**Bv**
Gemeenschap (incl. kernenbeleid)	- /0	0	0/+	0	-/+(+)	0/+

In *Variant 1* (solitair met verschillende samenwerkingsarrangementen) zal de ondersteuning van de gemeenschap door de gemeente in Scherpenzeel per saldo afnemen en zal de gemeente steeds minder in staat zijn om alle belangen van de gemeenschap op meerdere schaalniveaus goed vorm te geven. Er zullen steeds meer middelen naar het organisatorisch en bestuurlijk systeem moeten om een basisniveau van functioneren in stand te kunnen houden, wat ten koste kan gaan van maatschappelijke voorzieningen. Invloed en zeggenschap op het lokaal bestuur vanuit de gemeenschap kan wel worden gezekerd, maar aangezien het lokaal bestuur steeds minder invloed en zeggenschap zal hebben op de ontwikkelingen die van belang zijn voor de gemeenschap, zal de invloed en zeggenschap van de gemeenschap op die ontwikkelingen per saldo afnemen.

Optimalisering van deze variant tot een variant van zelfstandigheid plus organisatorische samenwerking met een preferred partner kan bijdragen aan het op peil houden van de ondersteuning van de gemeenschap, maar zal niet kunnen bijdragen aan verdere ontwikkeling. Score in bandbreedte - tot 0 voor Scherpenzeel dus; voor Barneveld heeft deze variant geen/weinig positieve of negatieve effecten op het criterium gemeenschap (score 0).

Variant 2 (duurzaam partnerschap met Barneveld) kan gezien het bovenstaande bijdragen aan het op langere termijn op peil houden van de ondersteuning van de gemeenschap in Scherpenzeel en Barneveld. Als de samenwerking zich verder verdiept en ontwikkelt en van daaruit door beide gemeentebesturen bewust kan worden gewerkt aan taken en ontwikkelingen die versterkend zijn voor de gemeenschap van Scherpenzeel (bv. doorontwikkeling belangrijke voorzieningen of verbetering toegang tot voorzieningen in andere dorpen) kan dat een plus opleveren voor Scherpenzeel (score 0 tot +). Voor Barneveld zal de samenwerking niet direct leiden tot versterking van gemeenschappen maar ook niet tot verzwakking (score 0).

Variant 3 (herindeling per 1-1-2023) kent een flinke bandbreedte in de effecten voor de gemeenschap in met name Scherpenzeel. Indien de fusie *niet* goed wordt voorbereid en er in de nieuwe gemeente *geen* rekening wordt gehouden met verwachtingen en belangen van inwoners van Scherpenzeel zal dat een negatieve invloed kunnen hebben op het gemeenschapsleven (bv. eroderen van voorzieningen). Indien dat wel gebeurt kunnen er juist (sterk) positieve effecten ontstaan. De mogelijkheden hiertoe zijn beschreven in de beschouwing over variant 3 in paragraaf 4.3 (score – tot +(+)). Voor de gemeenschap in Barneveld zal een fusie in eerste instantie geen verschil maken. Wel kan de versterking van bestuur en organisatie en de versterking van het karakter als meerkernige gemeente ook (beperkte) positieve invloed op andere kernen en de kwaliteit van wonen en leven daarin indien daar bewust aan gewerkt wordt (score 0 tot +).

5.2 Afweging varianten op beoordelingscriterium bestuur

Bij dit thema gaat het om het belang van een stabiel en daadkrachtig bestuur, dat haar wettelijke taken goed uitvoert en goed weet in te spelen op grote maatschappelijke vraagstukken. Daarbij is het vooral van belang dat het bestuur (college én raad) in goed samenspel met inwoners opereren. In de afweging van de varianten worden bij dit thema gekeken naar:

- Formele organisatie bestuur (omvang raad, werkwijze, agenda etc.);
- Bestuursstijl en werkwijze in de praktijk (incl. samenspel tussen college en raad);
- Transparant besluitvormingsproces;
- Toekomstige ontwikkelingen (taken, rollen, eisen) en invloed op functioneren bestuur;
- Visiegericht werken met consistente aanpak voor de langere termijn;

- Visie op overheidsparticipatie en toepassing in de praktijk.

De keuze van de varianten heeft flinke gevolgen voor het functioneren van het bestuur in met name Scherpenzeel en in beperkte mate in Barneveld:

Varianten: **Beoordelingscriterium**	***zelfstandig***		***duurzaam partnerschap***		***Herindeling per 1-1-2023***	
	Sz	**Bv**	**Sz**	**Bv**	**Sz**	**Bv**
Bestuur	-/0	0	0/+	0	+(+)	0/+

In Variant 1 zal de kracht van het bestuur in Scherpenzeel zich niet verder kunnen ontwikkelen. De beperkte recruteringsbasis zorgt op de lange termijn voor onvoldoende kwaliteit. De positie in bestuurlijke netwerken op verschillende schaalniveaus wordt per saldo zwakker in de loop van de tijd, terwijl de afhankelijkheid van samenwerking juist toeneemt. Het huidige slechte samenspel tussen College en Raad biedt verdere risico's naar de toekomst en kan in deze variant niet structureel worden overbrugd. Optimalisering van deze variant via organisatorische samenwerking met 1 preferred partner leidt voor het bestuur niet tot grote verbeteringen, maar de huidige kwaliteit kan mogelijk wel op peil blijven op termijn (score – tot 0). Voor het bestuur in Barneveld heeft deze variant geen effect (score 0).

In Variant 2 zal het bestuur in Scherpenzeel kunnen profiteren van een taakuitvoering en dienstverlening en ook bestuurlijke ondersteuning die op een hoger schaalniveau kan worden georganiseerd. Daarmee kan de bestuurlijke kwaliteit en de kwaliteit van het bestuurlijk proces op peil gehouden worden. De keuze voor duurzaam partnerschap èn een werkbaar lange termijn perspectief in deze variant biedt bestuur en politiek rust en duidelijkheid. Het geeft bij doorgaande samenwerking het bestuur van Scherpenzeel potentieel (via partner Barneveld) ook toegang tot andere netwerken op andere schaalniveaus, waardoor een verbetering in het bestuurlijk optreden kan worden verwacht (score 0 tot +). Voor het bestuur in Barneveld heeft deze variant beperkte effecten, uitgaand van een constructieve samenwerkingsrelatie met Scherpenzeel (score 0).

In Variant 3 zal er een nieuw bestuur ontstaan dat – vanuit huidig Scherpenzeels perspectief – meteen op hoger schaalniveau kan optreden en waarvan de kwaliteit ook op langere termijn geborgd is. De bestaande polarisatie en verdeeldheid in het politiek domein wordt opgelost. Toegang tot nieuwe netwerken en andere schaalniveaus is verzekerd en er wordt meer bestuurlijke invloed en "power" gegenereerd (score + (+)). Vanuit huidig Barnevelds perspectief zal de fusie tot een (beperkte) schaalvergroting leiden en uitbreiding van de gemeente met een krachtig dorp en dito gemeenschap. Dit biedt kansen voor bestuurlijke versterking in de regio en in intensivering en variatie in het samenspel tussen bestuur en gemeenschap (score 0 tot +).

5.3 Afweging varianten op beoordelingscriterium organisatie

Het is voor het realiseren van de maatschappelijke opgaven essentieel dat een gemeente een robuuste organisatie heeft, die over voldoende omvang en kwaliteit beschikt om continuïteit te bieden en kwetsbaarheden op te vangen. De organisatie ondersteunt het bestuur (college en raad) bij politieke keuzevraagstukken en adviseert over de uitvoerbaarheid van plannen en ambities. In het variantenonderzoek worden op dit punt de volgende criteria getoetst:

- Kwantitatieve omvang in relatie tot opgaven;
- Beschikbare kwaliteit in relatie tot opgave;
- Structurele taken in eigen huis c.q. via partnerschap;
- Kwetsbaarheid en afhankelijkheid in ambtelijk functioneren en continuïteit sleutelfuncties;
- Dienstverlening van reguliere organisatie (incl. ruimtelijke kwaliteit en beheer);
- Modern en aantrekkelijk werkgeverschap: opleidingsbudget, training en ruimte voor ontwikkeling
- Digitale volwassenheid/vaardigheden (ICT, informatiebeveiliging en privacy)

De varianten hebben op de ambtelijke organisatie van de gemeente(n) flinke effecten:

Varianten / **Beoordelingscriteria**	***zelfstandig***		***duurzaam partnerschap***		***Herindeling per 1-1-2023***	
	Sz	***Bv***	***Sz***	***Bv***	***Sz***	***Bv***
Ambtelijke organisatie	-/0	0/ zie v2	0/+	0/+	+	+

Variant 1 in “pure” vorm is wat betreft de ambtelijke organisatie feitelijk voor Scherpenzeel al niet meer aan de orde. Er wordt op dit moment door Scherpenzeel al samengewerkt met verschillende gemeenten voor specifieke taken. Uitbreiding van dit model (met ambtelijke samenwerkingsarrangementen met verschillende gemeenten) biedt op termijn geen wezenlijke versterking van de ambtelijke organisatie. Weliswaar zullen specifieke taken op een hoger schaalniveau beter/efficiënter kunnen worden uitgevoerd. Doch de coördinatielast en regievoering vanuit de Scherpenzeelse organisatie zal steeds groter en minder beheersbaar worden, de overzichtelijkheid voor bestuur en politiek neemt af en de positieve effecten voor inwoners steeds minder traceerbaar. Deze variant is ook praktisch onmogelijk, omdat buurgemeenten geen overeenkomsten willen sluiten op dit moment en geen “shopgedrag” accepteren. Optimalisering van deze variant via samenwerking met 1 preferred partner kan leiden tot minder nadelen voor de ambtelijke organisatie. Door dit goed te regelen kan de taakuitvoering en dienstverlening voor de langere termijn vanuit organisatorisch perspectief wel op peil worden gehouden, al neemt natuurlijk wel de afhankelijkheid van die partner toe zonder duidelijk toekomstperspectief, met alle lange termijn risico’s van dien (score – tot 0). Voor Barneveld kan deze

variant gevolgen hebben indien Barneveld ook gekozen wordt als preferred parter. Dat effect wordt betrokken bij variant 2.

Variant 2 biedt ten opzichte van de geoptimaliseerde variant 1 extra kansen. Uitgaand van een duurzaam en onomkeerbaar partnerschap tussen Scherpenzeel en Barneveld ontstaat ook voor de ambtelijke organisatie van Scherpenzeel (en ook Barneveld) een ontwikkelingsperspectief voor de langere termijn (ook zonder dat dat al expliciet is gemaakt qua periode en invulling). Dat zal wel in een goed samenwerkingsproces moeten worden waargemaakt en geborgd de komende tijd (score 0 tot + voor beide gemeenten).

Variant 3 is voor de kwaliteit en ontwikkeling van de beide ambtelijke organisaties een kans. Voor Scherpenzeel op een schaal- en kwaliteitssprong, voor Barneveld op extra massa en robuustheid in combinatie met mogelijke financiële efficiency. Deze voordelen zullen niet vanzelf tot stand komen en vragen een gerichte en constructieve aanpak in een fusieproces en ontwikkelproces in de nieuwe gemeente (score + voor beide gemeenten).

5.4 Afweging varianten op beoordelingscriterium samenwerking en partnerschap

Geen gemeente kan zonder samenwerking. Sterker, samenwerking en partnerschap op allerlei niveaus en in allerlei verschillende netwerken wordt steeds belangrijker in het realiseren van de maatschappelijke opgaven. Opgaven houden namelijk niet op bij de gemeentegrens en niet bij de bevoegdheden van een gemeentebestuur. De gemeente heeft daarom een visie op partnerschap nodig om samenwerking op verschillende schaalniveaus en in verschillende bestuurlijke, maatschappelijke en economische netwerken krachtig op pakken. In de variantenanalyse wordt rekening gehouden met de volgende aspecten.

- Visie op samenwerking en partnerschap;
- Uitwerking en toepassing van visie daarvan (bv. helder opdrachtgever-opdrachtnemerschap);
- Gerichtheid van samenwerkingsverbanden;
- Duurzaamheid van samenwerkingen en mogelijkheden tot opschaling;
- Aanwezigheid in/toegang tot relevante netwerken in relatie met opgaven gemeenten;
- Zeggenschap/beïnvloedingsmogelijkheden belangrijkste opgaven/risico's.

De varianten hebben een flinke invloed op dit beoordelingscriterium:

Varianten / Beoordelingscriteria	zelfstandig		duurzaam partnerschap		Herindeling per 1-1-2023	
	Sz	Bv	Sz	Bv	Sz	Bv
Samenwerking en partnerschap	-/0	0	+	0/+	+	+

In Variant 1 zal Scherpenzeel steeds afhankelijker worden van samenwerking met anderen en tegelijkertijd minder invloed kunnen uitoefenen op de positieve uitwerking daarvan op de gemeenschap en de verwachtingen en belangen van inwoners. Dat "speelbaleffect" is nu al merkbaar in de pogingen van de gemeente om samenwerkingsarrangementen aan te gaan met omliggende gemeenten op specifieke taken conform de richting gekozen in de Kadernota en de recente raadsmemo over samenwerking. Dit is geen toevallig of incidenteel effect maar het past bij de schaal en positie die Scherpenzeel in deze variant heeft/kiest. Optimalisering van deze variant naar samenwerking via 1 preferred partner biedt mogelijkheden om de huidige positie in samenwerking en partnerschap op peil te houden, uitgaand van een constructieve samenwerkingsverhouding met die partner (score – tot 0). Voor Barneveld heeft dezer variant geen invloed op dit criterium (score 0).

Variant 2 biedt extra kansen voor Scherpenzeel om via partnerschap en samenwerking de prestaties voor inwoners van Scherpenzeel te versterken. Voornamelijk via organisatorische en bestuurlijke versterking (zie 5.2 en 5.3), doch ook omdat daarmee een stabiel en duurzaam partnerschap met Barneveld èn in het bredere bestuurlijke en maatschappelijke netwerk wordt gerealiseerd; samen sterker daar waar het nodig is. Voor Scherpenzeel score +, voor Barneveld 0 met eventueel een kleine plus.

Variant 3 biedt beide gemeenten de kans om via een (grotere of kleinere) schaalsprong de positie in bredere verbanden en netwerken te versterken. Ook kan *binnen* de nieuw te vormen gemeente via een goed dorpen- en kernenbeleid en uitwisseling en samenwerking tussen kernen en dorpen gemeenschappen het "weefsel" van gemeenschappen worden versterkt als daar gericht aan wordt gewerkt. Score + voor beide gemeenten op dit criterium.

5.5 Afweging varianten op beoordelingscriterium financiën

Om de maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren dient een gemeente te beschikken over adequate financiële robuustheid, continuïteit en efficiency om de opgaven aan te pakken. Iedere gemeente is verantwoordelijk om een reëel en structureel sluitende begroting te presenteren en om de reserve- en risicopositie op orde te hebben, zodat ook op langere termijn voldoende zekerheid is over de uitvoering van de taken. In het variantenonderzoek is gekeken naar de volgende aspecten:

- Financiële kerngegevens (exploitatie, vermogen, risico's, belastingcapaciteit etc.);

- Lastendruk inwoners en ondernemers;
- Risicobeheersing en -beleid lange termijn;
- Investering (schatting) die nodig is om in de varianten de maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren

Vanuit globaal financieel perspectief maken de varianten nogal wat verschil:

Varianten / **Beoordelingscriteria**	***zelfstandig***		***duurzaam partnerschap***		***Herindeling per 1-1-2023***	
	Sz	***Bv***	***Sz***	***Bv***	***Sz***	***Bv***
Financiën	--/-	0	0/+	0/+	+(+)	+

Variant 1 is voor de gemeenschap van Scherpenzeel een dure variant. De keuze te investeren om de "basis op orde" te krijgen in vooral eigen beheer kost ca. 1,2 miljoen per jaar. En voor uitvoering van aanvullende ambities nog eens 0,4 miljoen per jaar. Hiervoor is onder meer een beroep op reserves nodig en een lastenverzwaring van de inwoners. Voor deze afweging is nu niet relevant of die middelen op de langere termijn beschikbaar zijn (waar de meningen over verschillen) of dat de gemeenteraad formeel gelegitimeerd is om hiervoor te kiezen (wat wel zo is). Wel relevant is de hoogte van de investering om het gewenste rendement te bereiken. En dat concrete rendement is in termen van prestaties die vanuit de belangen van inwoners en stakeholders zijn gearticuleerd, voor zover al zichtbaar, niet groot. Er blijft (waarschijnlijk) een zelfstandige gemeente mogelijk, maar tegen een hoge prijs. Optimalisering van de variant via samenwerkingsconstructies met andere gemeenten kan die prijs iets verminderen, als er efficiency wordt bereikt, dan wel meer "value for money" kan worden geboden in dienstverlening en taakuitvoering. Dat is op zich te verwachten maar op dit moment nog niet binnen bereik in Scherpenzeel. Score -- tot - voor deze variant voor Scherpenzeel. Voor Barneveld geen significante financiële effecten van deze variant.

Variant 2 kan voor Scherpenzeel leiden tot de mogelijkheid om de jaarlijkse investering "basis op orde" te verminderen en deze middelen te benutten voor ofwel kwaliteitsverbetering of meer maatschappelijke investeringen, dan wel vermindering van geraamde lastenverzwaring (score 0 tot +). Voor Barneveld om mogelijk enige efficiencywinst te bereiken, dan wel de robuustheid van de organisatie te versterken (score 0 tot beperkte +).

Variant 3 kan voor beide gemeenten positieve financiële effecten hebben omdat gewerkt kan worden aan een robuuste organisatie die vanuit een optimaal schaalniveau taken kan uitvoeren. Ook worden de kosten van de noodzakelijke organisatorische integratie voor een belangrijk deel gedekt uit de eenmalige voorziening voor frictiekosten uit het Gemeentefonds. Score voor beide gemeenten +, voor Scherpenzeel wat meer +(+).

5.6 Afweging varianten op beoordelingscriterium overig

In het variantenonderzoek is gekeken naar de specifieke onderwerpen Sociaal Domein en De Breehoek. Er is beperkte informatie; een goede beoordeling voor deze onderwerpen van de verschillende varianten vraagt meer onderzoek. Dat zou ook recht doen aan het belang van deze onderwerpen. Hieronder een eerste aanzet tot een globale beoordeling.

De uitvoering van de taken in het *Sociaal Domein* in Scherpenzeel en Barneveld is op dit moment goed, maar in Scherpenzeel wel kwetsbaarder. Niet alleen vanwege de organisatorische aspecten, maar ook door het grote aantal vrijwilligers. Dat is een groot goed, maar de afhankelijkheid daarvan is op termijn wel een risico (score – tot 0). Samenwerking en fusie (varianten 2 en 3) tussen Scherpenzeel en Barneveld biedt de mogelijkheid om de uitvoeringspraktijk in beide gemeenten robuust(er) te maken met behoud van de huidige kwaliteiten. Dit moet zeker mogelijk geacht worden, maar de wijze waarop dit uitgewerkt zou moeten worden vraagt nog wel veel aandacht. Score voor de variantenanalyse vooralsnog 0/+.

De ontwikkeling van de *Breehoek* als Kulturhus kan in alle drie de varianten worden verzekerd, zij het op verschillende manieren. In Variant 1 wordt ingezet op combinatie van de huidige functies van de Breehoek met die van gemeentekantoor, hetgeen extra dekking oplevert voor de exploitatie en beperkte invloed op de functie van Kulturhus. In Variant 2 is deze functiemening minder opportuun; als meerdere taken gecombineerd met Barneveld worden uitgevoerd is ook minder oppervlak gemeentekantoor in Scherpenzeel nodig. In Variant 3 is dit waarschijnlijk helemaal niet meer aan de orde. In Variant 3 en mogelijk variant 2 zullen dan alternatieve mogelijkheden moeten worden gevonden om de exploitatie van de Breehoek als Kulturhus blijvend mogelijk te maken. Deze mogelijkheden zijn overigens vanuit het bestuur van de Breehoek ook aangegeven, de keuze daaruit en de uitwerking zal wel aandacht vragen. In financiële zin hoeft dat voor de gemeente per saldo geen verschil te maken. Gegeven het belang van nadere uitwerking is vooralsnog geen differentiatie aangebracht in de scores voor de verschillende varianten (score 0).

Varianten / **Beoordelingscriteria**	***zelfstandig***		***duurzaam partnerschap***		***Herindeling per 1-1-2023***	
	Sz	***Bv***	***Sz***	***Bv***	***Sz***	***Bv***
Specifieke onderwerpen:						
• **Sociaal domein**	-/0	0	0/+	0/+	0/+	0/+
• **Breehoek**	o	0	0	0	0	0

5.7 Recapitulatie afweging varianten

Op basis van de afweging in de voorgaande paragrafen kan het volgende totaalbeeld worden opgesteld als inhoudelijke basis voor de bestuurlijke afweging van varianten, zie volgende pagina.
Voor de leesbaarheid: daar waar verschillende scores staan met een schuine streep (bv 0/+) wordt hiermee de verbeterruimte aangegeven die via optimalisering van deze varianten zou kunnen worden bereikt voor het betreffende criterium.

Varianten **Beoordelingscriteria**	***zelfstandig***		***duurzaam partnerschap***		***Herindeling per 1-1-2023***	
	Sz	***Bv***	***Sz***	***Bv***	***Sz***	***Bv***
1. Gemeenschap (incl. kernenbeleid)	-/0	0	0/+	0	-/+(+)	0/+
2. Bestuur	-/0	0	0/+	0	+(+)	0/+
3. Ambtelijke organisatie	-/0	0/ zie v2	0/+	0/+	+	+
4. Samenwerking en partnerschap	-/0	0	+	0/+	+	+
5. Financiën	--/-	0	0/+	0/+	+(+)	+
6. Specifieke onderwerpen:						
a. Sociaal domein	-/0	0	0/+	0/+	0/+	0/+
b. Breehoek	o	0	0	0	0	0

Bijlage bij Statenbrief

versie: definitief

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage B2: Brondocument

Portefeuillehouder
Jan Markink

BRONDOCUMENT

Onderzoek en afweging varianten
Versterking bestuurskracht Scherpenzeel

Dit is een publicatie van provincie Gelderland
kijkopscherpenzeel@gelderland.nl
026 359 99 99
Kijkopscherpenzeel.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

1. Aanleiding 4

2. Beschrijving varianten 6

2.1 Gemeenten Scherpenzeel en Barneveld zelfstandig 6
2.2 Duurzaam partnerschap tussen Scherpenzeel en Barneveld 6
2.3 Een herindeling Scherpenzeel-Barneveld per 1-1-2023 7
2.4 Varianten die niet worden betrokken in de analyse 8

3. Afwegingscriteria 9

3.1 Gemeenschap 9
3.2 Bestuur 9
3.3 Ambtelijke organisatie 9
3.4 Samenwerking en partnerschap 10
3.5 Financiën 10
3.6 Specifieke onderwerpen 10
3.7 Overige onderwerpen 11

4. Maatschappelijke opgaven en ambities in Scherpenzeel en Barneveld 12

4.1 Nationale opgaven 12
4.2 Landelijke opgaven op regionaal niveau 13
4.3 Ambities gemeente Scherpenzeel 15
4.4 Ambities gemeente Barneveld 16

5. Variantenanalyse 19

5.1 Thema Gemeenschap 19
5.2 Thema Bestuur 24
5.3 Thema Organisatie 26
5.4 Thema Samenwerking en partnerschap 29
5.5 Thema Financiën 31
5.6 Thema Sociaal Domein 34
5.7 Thema Breehoek - Scherpenzeel 39

6. Recapitulatie 43

Bijlage 1. Profielschets van Scherpenzeel en Barneveld 44

A. Geschiedenis en belangrijkste kenmerken Scherpenzeel 44
B. Geschiedenis en belangrijkste kenmerken Barneveld 44
C. Demografische context 45
D. Wonen 46
E. Economie 48
F. Duurzaamheid 49
G. Veiligheid, gezondheid en welzijn 50
H. Financiële situatie Scherpenzeel en Barneveld 51
I. Netwerkanalyse 53

Bijlage 2. Voorzieningenscan Barneveld en Scherpenzeel 55

Bijlage 3. Nationale opgaven 59
Bijlage 4. Casestudies kernenbeleid 62
Bijlage 5. Geraadpleegde bronnen 70

1. Aanleiding

In juni 2019 heeft de gemeenteraad van Scherpenzeel unaniem de uitspraak gedaan dat het de gemeente ontbreekt aan de noodzakelijke realisatiekracht om de maatschappelijke doelen en opgaven te kunnen realiseren. Naar aanleiding daarvan is onderzoek en overleg gestart binnen Scherpenzeel over de mogelijkheden om die realisatiekracht te versterken. In december 2019 heeft de gemeenteraad in meerderheid gekozen voor het verder uitwerken van deze mogelijkheden binnen de variant zelfstandigheid van Scherpenzeel. Hierbij heeft afweging plaatsgevonden van de mogelijkheid van fusie met de buurgemeente Barneveld. GS Gelderland heeft aangegeven dat die afweging niet gelijkwaardig en evenwichtig heeft plaatsgevonden. GS heeft op dat moment ook aangegeven dat de door de gemeenteraad gekozen oplossing voor een goede beoordeling verder uitgewerkt en onderbouwd zou moeten worden. In februari 2020 heeft GS aan de gemeente aangegeven dat hiervoor de gelegenheid werd gegeven in het traject van opstelling van de Kadernota 2021 – 2024 en dat daarbij aan een vijftal randvoorwaarden voor een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel zou moeten worden voldaan. Tevens dat anders een open overleg, zoals bedoeld in de Wet Arhi, zou worden gestart.

Naar aanleiding van de besluitvorming over de Kadernota in juni en juli 2020 heeft GS vastgesteld dat met de resultaten hiervan niet adequaat voldaan kon worden aan de gestelde randvoorwaarden voor een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel. Tevens werd geconstateerd dat (opnieuw) geen evenwichtig en gelijkwaardige vergelijking met het op enkele gronden mogelijk aantrekkelijk alternatief van fusie met Barneveld was gedaan. De door Scherpenzeel ingeslagen weg tot versterking van de bestuurskracht gaf GS daarom te weinig vertrouwen dat daarmee op termijn de belangen van de inwoners van Scherpenzeel optimaal zouden zijn gediend en ook tegen voor hen aanvaardbare kosten.

In het kader van het Beleidskader Herindelingen was hier naar de mening van GS sprake van een evident bestuurskrachtvraagstuk waar de gemeente niet zelf tot een adequate oplossing kan komen. Daarom is het instrumentarium van de Wet Arhi ingezet om te komen tot een – onder regie van de Provincie – proces van onderzoek en afweging van varianten voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel.

Op 14 juli 2020 heeft GS van Gelderland daarom besloten tot de start van een zogenaamd Open Overleg in het kader van de Wet Arhi. Inmiddels is een Plan van Aanpak hiervoor opgesteld. In dit Plan van Aanpak is een belangrijke plaats ingeruimd voor het traject van onderzoek en afweging van meerdere varianten voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. In deze varianten speelt naast de gemeente Scherpenzeel ook de gemeente Barneveld een belangrijke rol. Niet als onderdeel van het probleem of vanuit een eigenstandige bestuurskrachtopgave, wel als onderdeel van mogelijke oplossingen. De eerste stap in dit onderzoeks- en afwegingstraject is de opstelling van dit Brondocument. In dit document is de informatie opgenomen die relevant is voor partijen in de dialoog over de verschillende varianten. Die dialoog zal worden gevoerd in het kader van het participatietraject en in het bestuurlijk overleg in de periode oktober en november 2020.

Het brondocument bestaat in hoofdlijnen uit 2 gedeelten. De eerste 3 hoofdstukken vormen het 1e gedeelte dat *beschrijvend* van karakter is. Daarin worden de te onderzoeken varianten en de afwegingscriteria beschreven en de maatschappelijke opgaven waarvoor beide gemeenten zich gesteld zien. In enige bijlagen zijn belangrijke feiten, cijfers en gegevens opgenomen die gerelateerd zijn aan deze opgaven. Alsmede een casestudy naar vormen en voorbeelden van kernenbeleid in verschillende bestuurlijke situaties, die mogelijke input zijn voor de inrichting en weging van de varianten.

Het tweede gedeelte (hoofdstuk 4) is *beschouwend* van karakter. In dit hoofdstuk wordt de feitelijke informatie gecombineerd met de afwegingscriteria en de varianten in een variantenanalyse. Deze is niet gericht op het formuleren van een voorkeur voor één van de varianten, maar op het beschrijven van de belangrijkste aspecten

(incl. kansen en risico's) van alle varianten als input voor de dialoog daarover. Hiermee wordt dus een invulling van onderstaande matrix gemaakt, via beschrijving van de verschillende "vakjes".

Varianten / Beoordelingscriteria	zelfstandig		duurzaam partnerschap		Herindeling per 1-1-2023	
	Sz*	Bv*	Sz	Bv	Sz	Bv
1. Gemeenschap (incl. kernenbeleid)						
2. Bestuur						
3. Ambtelijke organisatie						
4. Samenwerking en partnership						
5. Financiën						
6. Specifieke onderwerpen: a. Sociaal domein b. Breehoek c. overige onderwerpen						

Dit brondocument is een expertmatig product, dat informatie zichtbaar maakt en ordent uit bestaande en openbaar beschikbare bronnen en dat noodzakelijkerwijs de nodige aannames en voorbehouden bij de geleverde informatie zal bevatten. Het brondocument levert input voor overleg en participatie over de criteria en varianten. Na het vrijgeven voor dialoog zal het brondocument verder worden doorontwikkeld (bijgesteld, nader uitgewerkt, uitgebreid etc.) om als inhoudelijke basis te kunnen dienen voor de uiteindelijke bestuurlijke afweging over de varianten. Daarbij worden dan ook de resultaten van het bestuurlijk overleg en van de participatie betrokken.

2. Beschrijving varianten

In dit hoofdstuk worden de verschillende varianten voor de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel besproken. Deze drie varianten zullen in dit rapport worden uitgewerkt en afgewogen worden. Het betreft de volgende varianten: een zelfstandig Scherpenzeel en Barneveld, en een duurzaam partnerschap tussen Scherpenzeel en Barneveld en een herindeling van Scherpenzeel en Barneveld per 1-1-2023.

2.1 Gemeenten Scherpenzeel en Barneveld zelfstandig

Zelfstandigheid is organisatorisch op veel verschillende manieren in te vullen. Elke gemeente maakt daar haar eigen afwegingen in. Scherpenzeel heeft dit voorjaar in de Kadernota 2021-2024 een plan gepresenteerd voor een zelfstandige toekomst. Daarin staat ook de financiële uitwerking hiervoor. Het in de Kadernota weergegeven plan voor zelfstandigheid dient als input voor dit onderdeel van het variantenonderzoek. Hierbij wordt – waar relevant – meer recente informatie (o.a. BMC-review september 2020) betrokken.

In deze variant investeert Scherpenzeel structureel in de uitbreiding van haar ambtelijke organisatie om in organisatorische zin de basis op orde te krijgen. De gemeente hanteert een strategische Roadmap om strategische keuzes te maken in de prioritering van haar bestuurlijke en operationele inzet.

De gemeente Scherpenzeel heeft in deze variant de uitvoering van taken grotendeels zelf in handen. Daarbij kan gekozen worden voor ambtelijke samenwerking met gemeenten in de omgeving indien dit voor specifieke taken nuttig wordt geacht. Daar waar kwetsbaarheden zich voordoen of duidelijke schaalvoordelen te behalen zijn, maakt de gemeente afwegingen tussen zelf doen of uitbesteden. Daarbij kunnen buurgemeenten als Barneveld, Veenendaal en Ede mogelijke samenwerkingspartners zijn; de gemeente streeft daarbij naar langjarige samenwerkingsafspraken met 1 of 2 preffered suppliers, en mogelijk een in samenwerkingsovereenkomsten op domeinniveau.

Voor Barneveld spelen op dit moment geen zodanige ontwikkelingen en zeker ook geen bestuurskrachtopgaven, die zouden nopen tot een afweging over de bestuurlijke toekomst. Hert bestuurlijk ontwikkelperspectief van de gemeente is stabiel en gunstig, evenals de positie in de regio. De invulling van deze variant betekent voor Barneveld geen wijziging van de huidige situatie, geen extra investeringen of nadere afwegingen. Een doorgaand zelfstandig Barneveld in de huidige situatie kan mogelijk wel optreden als samenwerkingspartner van Scherpenzeel en doet dat op dit moment ook. Dan is Barneveld een van de potentiële samenwerkingspartners voor de zelfstandige gemeente Scherpenzeel.

2.2 Duurzaam partnerschap tussen Scherpenzeel en Barneveld

In deze variant blijft de gemeente Scherpenzeel zelfstandig, en kiest tegelijkertijd ook voor een duurzaam bestuurlijk en ambtelijk partnership met één sterke partner, te weten de Gemeente Barneveld. De verschillen met de eerste variant zijn:

- Scherpenzeel kiest voor 1 preferred partner voor alle samenwerkingsovereenkomsten, t.w. Barneveld
- Barneveld is bereid voor in principe alle taken en activiteiten een samenwerkingsovereenkomst met Scherpenzeel af te sluiten
- Scherpenzeel en Barneveld kiezen voor een zo gezamenlijk mogelijk optreden in de regio (daar waar belangen synchroon lopen)
- Scherpenzeel en Barneveld kiezen voor een samenwerking die de mogelijkheid in zich draagt van een bestuurlijke fusie op termijn, als de omstandigheden daartoe nopen.

Bij deze variant wordt bestuurskrachtversterking van Scherpenzeel gerealiseerd door de uitvoering van bepaalde taken gericht te beleggen bij een robuuste gemeente en door het bestuurlijk optreden in strategische en

gemeentegrensoverschrijdende dossiers zoveel mogelijk gezamenlijk vorm te geven. Vrijgekomen formatie wordt ingezet voor kwaliteitsverbetering en het wegnemen van kwetsbaarheden van taken die in 'eigen huis' worden opgepakt. De gemeente Scherpenzeel houdt in deze variant regie over verdeling van de taakuitvoering (zelf doen of uitbesteden aan Barneveld). Organisatorische samenwerking vindt plaats via samenhangende taakpakketten. Waar nodig vindt harmonisatie van werkprocessen en uitvoeringsbeleid plaats. Uitbestede taken worden gestandaardiseerd en geharmoniseerd binnen de operationele kaders van Barneveld. Deze variant vraagt van beide gemeenten een heldere visie op duurzame samenwerking en taakuitvoering. Bij welke taak is nabijheid belangrijk en welke taken kan de gemeente op afstand plaatsen?

De gemeente Scherpenzeel moet bij deze variant in staat zijn om kwalitatief hoog opdrachtgeverschap te kunnen voeren. Dit heeft gevolgen voor het organisatiemodel van de gemeente en de medewerkers van de gemeente. De mate van regievoering wordt bepaald door het aantal uitbestede taken. In dit variantenonderzoek gaan we ervan uit dat een substantieel deel van de taken wordt uitbesteed. In samenspraak met de samenwerkingspartner worden hierover afspraken gemaakt, die worden vastgelegd in een bestuursovereenkomst. Daarnaast zal er scherp gekeken moeten worden naar de huidige operationele samenwerkingsverbanden van de gemeente Scherpenzeel. De vrijheid van de gemeente Scherpenzeel om in de toekomst te kiezen voor samenwerking met andere gemeenten wordt in deze variant dus beperkt. Samenwerkingen met andere gemeenten zullen (mogelijk) moeten worden ontbonden. De vrijheid voor Barneveld om wel of niet overeenkomsten aan te gaan met Scherpenzeel wordt ook gelimiteerd.

Partijen kiezen in deze variant echt voor elkaar en voor de lange termijn. Partijen houden er rekening mee dat de omstandigheden (kwaliteit, kosten, samenwerking) dat vraagt de mogelijkheid bestaat verdere stappen te zetten in de samenwerking (tot en met een bestuurlijke fusie). Bestuurlijke fusie wordt in deze variant niet als vanzelfsprekende stip op de horizon gezet, maar moet wel een mogelijkheid zijn indien beide gemeenten dat wensen en/of de omstandigheden daartoe aanleiding geven. De gemeente Barneveld is derhalve voor deze variant de enige logische samenwerkingspartner voor Scherpenzeel.

2.3 Een herindeling Scherpenzeel-Barneveld per 1-1-2023

Een andere variant voor het versterken van de bestuurskracht is een herindeling van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld per 1–1-2023. Bij een bestuurlijke fusie ontstaat een nieuwe gemeente van meer dan 70.000 inwoners, verdeeld over elf kernen. Het dorp Scherpenzeel zal in deze fusiegemeente dan qua inwoneraantal de derde kern zijn, na Barneveld (ca. 35.000 inwoners) en Voorthuizen (ca. 11.000 inwoners).

Door gemeenten samen te voegen vindt er een structurele schaalvergroting plaats. De oude gemeenten worden opgeheven en de autonomie gaat over aan de nieuwe gemeente, met een eigen raad, college en ambtelijke organisatie. De afgelopen jaren zijn verschillende bestuurlijke fusies geweest in Nederland, mede vanwege het toenemende takenpakket van gemeenten. In 2010 waren er 431 gemeenten in Nederland, in 2020 waren dat er 355.

Het uiteindelijke doel van een bestuurlijke fusie is het verminderen van de kwetsbaarheden in de ambtelijke organisatie en het verkrijgen van een stevigere positie voor beide huidige gemeenten in de regio om de belangen van inwoners beter te bedienen. Door een herindeling kan de afstand tussen inwoners en bestuur wel groter worden, wanneer hier bij de vormgeving van de gemeente geen expliciete aandacht aan wordt geschonken. Schaalvergroting zal dus hand in hand moeten gaan met schaalverkleining in zeggenschap en uitvoering.

De nieuwe fusiegemeente kan op verschillende manieren worden vormgegeven. Over de precieze invulling daarvan zijn uiteindelijk bestuurlijke afspraken nodig. In dit variantenonderzoek wordt uitgegaan van algemene effecten van herindelingen, en tegelijkertijd ook gekeken naar de profielen van de huidige gemeenten Barneveld en Scherpenzeel. Denk hierbij aan demografische samenstelling van beide gemeenten, de strategische doelen van de gemeenten en de manier waarop kernen en inwoners worden betrokken bij beleid.

Vanuit het variantenonderzoek en het overleg- en participatieproces kunnen nadere kaders en randvoorwaarden worden meegegeven voor de invulling van een eventuele nieuwe fusiegemeente.

In dit variantenonderzoek wordt uitgegaan van een herindeling die op 1 januari 2023 wordt geëffectueerd. Er zijn twee opties om deze herindeling te laten plaatsvinden:

- Reguliere samenvoeging. Hierbij worden beide betrokken gemeenten opgeheven en een nieuwe gemeente opgericht.
- Lichte samenvoeging. Hierbij wordt één van de betrokken gemeenten niet opgeheven en worden de andere betrokken gemeenten wel opgeheven en geïntegreerd met de niet op te heffen gemeente, waardoor de rechtsgevolgen die zijn verbonden aan opheffing voor de niet op te heffen gemeente achterwege blijven. (Beleidskader herindelingen, p.1) Er kan alleen tot een lichte samenvoeging worden overgegaan als de gevolgen voor de overgang van het personeel zijn geregeld en als beide gemeenten daar mee instemmen.

Deze twee opties hebben alleen betrekking op de fase van het toewerken naar een herindeling en met name de organisatorische gevolgen. Gelet hierop wordt in het afwegingskader alleen bij het punt 'Ambtelijke organisatie' ingegaan op de reguliere en lichte samenvoeging.

2.4 Varianten die niet worden betrokken in de analyse

Duurzame bestuurskrachtversterking kan op verschillende manieren worden bereikt. De boven weergegeven varianten zijn uit een voorverkenning in het voorjaar 2020 naar voren gekozen als de enige varianten voor duurzame bestuurskrachtversterking, die binnen afzienbare tijd realistisch zijn en waartoe de verschillende buurgemeenten van Scherpenzeel bereid zijn om mogelijk een rol in te vervullen.

Uit de verkenning, die door de provincie dit voorjaar is uitgevoerd, blijkt dat de buurgemeenten van Scherpenzeel (Renswoude en Woudenberg) op dit moment niet beschikbaar zijn als partners voor een duurzaam bestuurlijk verband met Scherpenzeel. De gemeenten Ede en Veenendaal zijn onder bepaalde voorwaarden beschikbaar als preferred (uitbestedings)partners binnen de optie zelfstandigheid, maar niet beschikbaar als potentiële fusiepartners. Veenendaal heeft aangegeven open te staan voor gesprekken over bredere fusie-ontwikkelingen in de regio, als die door anderen worden geëntameerd, en dat is nu niet aan de orde.

Uit de verkenning is ook gebleken dat bestuurlijk meer experimentele aanpakken, zoals de vorming van een federatiegemeenten (bv. op de schaal van de Regio Food Valley) niet opportuun zijn op dit moment en dus ook geen alternatief kunnen bieden voor het oplossen van de huidige bestuurskrachtopgave van de gemeente Scherpenzeel.

Er zal tijdens het participatieproces een ronde van bestuurlijke consultatie bij regiogemeenten en de Provincie Utrecht plaatsvinden om de resultaten uit de provinciale verkenning te toetsen en mogelijk nog nieuwe inzichten hierover op te doen om die bij de afweging te betrekken.

3. Afwegingscriteria

In dit hoofdstuk worden verschillende criteria van het afwegingskader, die een feitelijke basis voor de besluitvorming vormt, toegelicht. Deze elementen worden voor zowel Barneveld als Scherpenzeel meegenomen in de analyse.

3.1 Gemeenschap

Overheden werken ten dienste van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Voor een belangrijk gedeelte is bestuurskracht te herkennen in het vermogen en de mogelijkheden van de gemeenschap om opgaven op te pakken. Het is belangrijk dat de gemeente ruimte en ondersteuning biedt aan de (dorps)gemeenschap om zich te organiseren en actief en betrokken het eigen dorpsleven in te richten. Onderstaande punten kunnen daarbij worden meegewogen:

- Kenmerken en organisatiegraad van gemeenschap (sociale kaart, demografie, verenigingen, burgerinitiatieven);
- Manier waarop (deel)belangen worden georganiseerd (lokale ondernemers, sportvereniging e.d.) in de gemeenschap;
- Manier waarop (deel)belangen van gemeenschap worden verbonden met lokale politiek (zowel via informele contact als formeel door middel van bv. dorpsraad);
- Effectiviteit van belangenbehartiging dorpsgemeenschap;
- Voorzieningenniveau en ruimtelijke kwaliteit binnen gemeenschap;
- Duurzame coproductie tussen gemeente en gemeenschap.

3.2 Bestuur

Het takenpakket van gemeenten is de afgelopen jaren fors toegenomen, waarbij ze ook moeten omgaan met nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen. Dit vereist een stabiel en daadkrachtig bestuur, dat haar wettelijke taken goed uitvoert en goed in weet te spelen op grote maatschappelijke vraagstukken. Het is van groot belang dat het bestuur (college én raad) in goed samenspel met inwoners opereert en nabijheid van bestuur ervaren wordt. Punten die in dit verband aandacht kunnen vragen zijn:

- Formele organisatie bestuur (omvang raad, werkwijze, agenda etc.);
- Bestuursstijl en werkwijze in de praktijk (incl. samenspel tussen college en raad) en recente ervaring daarmee;
- Transparant besluitvormingsproces;
- Toekomstige ontwikkelingen (taken, rollen, eisen) en invloed op functioneren bestuur;
- Visiegericht werken met consistente aanpak voor de langere termijn;
- Visie op overheidsparticipatie en toepassing in de praktijk.

3.3 Ambtelijke organisatie

De ambtelijke organisatie werkt in samenwerking met raad en college aan de maatschappelijke opgaven. Het is daarom belangrijk dat een gemeente robuuste organisatie kent, die over voldoende omvang en kwaliteit beschikt om continuïteit te bieden en kwetsbaarheden op te vangen. De organisatie ondersteunt het bestuur (college en raad) bij politieke keuzevraagstukken en adviseert over de uitvoerbaarheid van plannen en ambities. In het variantenonderzoek worden de volgende punten betrokken:

- Kwantitatieve omvang in relatie tot opgaven;
- Beschikbare kwaliteit in relatie tot opgave;
- Structurele taken in eigen huis c.q. via partnerschap.;
- Kwetsbaarheid en afhankelijkheid in ambtelijk functioneren en continuïteit sleutelfuncties;

- Dienstverlening van reguliere organisatie (incl. ruimtelijke kwaliteit en beheer);
- Modern en aantrekkelijk werkgeverschap: opleidingsbudget, training en ruimte voor ontwikkeling;
- Digitale volwassenheid/vaardigheden (ICT, informatiebeveiliging en privacy).

3.4 Samenwerking en partnerschap

Om maatschappelijke opgaven adequaat aan te pakken is samenwerking met omliggende gemeenten en andere partners vereist. Opgaven houden namelijk niet op bij de gemeentegrens. De gemeente heeft daarom een visie op partnerschap en is vandaaruit in staat samenwerking op verschillende schaalniveaus en in verschillende bestuurlijke, maatschappelijke en economische netwerken krachtig op te pakken. Voor samenwerking gelden onder meer de volgende punten:

- Visie op samenwerking en partnerschap;
- Uitwerking en toepassing van visie daarvan (bv. helder opdrachtgever- en opdrachtnemerschap);
- Gerichtheid van samenwerkingsverbanden;
- Duurzaamheid van samenwerkingen en mogelijkheden tot opschaling;
- Aanwezigheid in/toegang tot relevante netwerken in relatie met opgaven Scherpenzeel;
- Zeggenschap/beïnvloedingsmogelijkheden belangrijkste opgaven/risico's.

3.5 Financiën

Een gemeente dient te beschikken over adequate financiële robuustheid, continuïteit en efficiency om de opgaven aan te pakken. De gemeente is verantwoordelijk om een reëel en structureel sluitende begroting te presenteren. Is zij daar niet toe in staat, dan kan zij door de provincie (toezichthouder gemeentefinanciën) onder preventief toezicht worden geplaatst. In dit variantenonderzoek brengen we de volgende criteria in kaart:

- Financiële kerngegevens (exploitatie, vermogen, risico's, belastingcapaciteit etc.);
- Lastendruk inwoners en ondernemers;
- Risicobeheersing en -beleid lange termijn;
- Investering (schatting) die nodig is om in de varianten de maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren.

3.6 Specifieke onderwerpen

3.6.1 Sociaal domein

Het sociaal domein is in 2015 vanuit het rijk en de provincie naar gemeenten gedecentraliseerd, zodat taakuitvoering zo dicht mogelijk bij de inwoners is georganiseerd. Elke gemeente kan nu eigen afwegingen maken over de uitvoering van deze taken (couleur locale). In het variantenonderzoek worden de volgende punten geanalyseerd:

- Huidige uitvoeringspraktijk van zowel Scherpenzeel als Barneveld;
- Toekomstscenario's uitvoering (incl. externe ontwikkelingen).

3.6.2 De Breehoek

Kulturhus De Breehoek is een belangrijke voorziening in Scherpenzeel. Het biedt onderdak aan verschillende verenigingen en organisaties. Met zijn grootschalige opzet biedt De Breehoek veel ruimte aan culturele, maatschappelijke en sportieve initiatieven. Tegelijkertijd zorgt diezelfde grootschaligheid voor een zorgelijke exploitatieopzet. Er wordt gekeken naar:

- Feitelijke situatie Breehoek (voorziening, exploitatie, toekomstmogelijkheden etc.) in kaart);
- Globale toekomstopties in kaart (kansen/risico's);
- Financiële gevolgen toekomstopties.

3.7 Overige onderwerpen

Gezien de status van dit brondocument als werkdocument, is er bewust ruimte gelaten voor de beide gemeenten om extra onderwerpen aan te dragen voor de variantenanalyse. Ook vanuit de participatie met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers kunnen onderwerpen worden aangedragen.

Naast bovenstaande onderwerpen vormt kernenbeleid voor de beide gemeenten een belangrijk aandachtspunt. In de bijlage met casestudies zal hier verder op in worden gegaan. Tevens wordt hier in de analyse van hoofdstuk 5 ruim aandacht aan besteed (met name afwegingscriterium “gemeenschap”).

4. Maatschappelijke opgaven en ambities in Scherpenzeel en Barneveld

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de (toekomstige) maatschappelijke opgaven voor Scherpenzeel en Barneveld. Daarnaast worden ook de ambities van Scherpenzeel en Barneveld tegen het licht gehouden.

4.1 Nationale opgaven

Hieronder worden de belangrijkste nationale opgaven en hun effect op lokaal niveau beschreven. In bijlage 2 wordt in meer detail op de opgaven ingegaan.

Internationalisering. Door internationalisering hebben gemeenten een opgave om in regioverband een sterkere positie te bouwen. Gemeenten moeten ook inspelen op oplossingen op internationaal niveau die lokaal uitgevoerd moeten worden. Het profileren op het niveau van de regio tegen over Europa en het bieden van lokale oplossingen voor mondiale problemen is hierin een maatschappelijke opgave voor de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel.

Technologische innovatie. Het belang van ICT en data neemt toe voor gemeenten. Gemeenten moeten voldoende specialistische kennis hebben om slim gebruik te maken van digitalisering, op lokaal of regionaal niveau.

Klimaatverandering. Op dit moment zijn er drie belangrijke transities gaande vanwege de druk op het ecologische systeem, namelijk de energietransitie en verduurzaming; de circulaire transitie; en de eiwittransitie. Gemeenten hebben een rol te spelen in het behalen van het nationale doel van een CO2-reductie van minimaal 49% in 2030 ten opzichte van 1990, evenals het doel dat minimaal 14% van de energie die in 2020 hernieuwbaar is. De gemeenten Barneveld en Scherpenzeel hebben gezamenlijk met enkele andere gemeenten een Regionale Energiestrategie opgesteld, binnen de Foodvalley. De gemeenten lopen daarmee in de pas in vergelijking met andere gemeenten in Nederland. Verder heeft ook de stikstof- en PFAS-problematiek invloed op de ontwikkeling van de regio, met mogelijke consequenties voor belangrijke bestuurlijke opgaven, zoals woningbouw, infrastructuur en de agrarische sector.

Veranderende economische structuur. Vrijwel alle belangrijke sectoren in Nederland zullen in 2020 blijven groeien, maar wel minder snel dan in 2018. Tegelijkertijd neemt in Nederland door bevolkingskrimp en vergrijzing de beroepsbevolking af. Nederland is steeds meer een kenniseconomie met een sterke focus op dienstverlening. Vooral steden met universiteiten zijn aantrekkelijk voor hoger opgeleiden, wat in minder stedelijke en landelijke gebieden, zoals de regio rondom Barneveld en Scherpenzeel, kan leiden tot een braindrain.

Individualisering en het ontstaan van een nieuw collectief. De opkomst van social media en de individualiseringsbeweging leiden tot het loskomen van traditionele verbanden tussen mensen. In de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel is dit ook zichtbaar, gemiddeld zet één op de drie bewoners zich in als vrijwilliger. Verder doen zich nieuwe vormen van zelforganisatie voor, die aansluiten bij de veranderende sociale structuur, zoals georganiseerde projecten die op het internet zijn ontstaan en ad hoc-acties. Bestuurlijke opgaven voor gemeenten die hieruit volgen, zijn bijvoorbeeld het zorgen dat iedereen kan meedoen in de samenleving en het bevorderen van de sociale cohesie.

4.2 Landelijke opgaven op regionaal niveau

De uitdagingen waar we in Nederland mee geconfronteerd worden lijken complexer en urgenter dan ooit. De werking van de woningmarkt, arbeidsmarkt en het gebruik van allerlei voorzieningen overstijgen de grenzen van de huidige gemeenten, terwijl gemeenten juist op die beleidsterreinen steeds meer taken en verantwoordelijkheden krijgen van de Rijksoverheid. Een aantal van deze grensoverschrijdende opgaven zijn:

- Veiligheid – ondermijning is een toenemend probleem dat een brede regionale en soms nationale aanpak vergt.
- Demografische ontwikkeling en verstedelijking – toenemende vergrijzing en drukte op de woningmarkt zorgen voor grote uitdagingen voor alle gemeenten, waarbij *overspill* effecten naar andere gemeenten plaatsvinden.
- Energietransitie – gemeenten werken in regionaal verband, via de RES, mee aan het voldoen aan de nationale klimaatdoelstellingen.
- Sociaal domein – de druk op sociaal domein is een probleem dat bij bijna alle gemeenten in Nederland speelt (zie ook 4.2.1.).
- Het ecologisch systeem – Door de verandering van het klimaat moet er ingezet worden op verduurzaming van de landbouw, circulaire transitie van grondstoffen en de eiwittransitie (Zie ook Bijlage 2).

Deze taken worden meestal in de regio belegd. De opkomst van regio's heeft, naast tal van andere redenen, te maken met het zoeken naar de optimale schaal voor lokaal bestuur. Dit gaat over het 'optimaal in één hand brengen van kosten en baten voor publieke investeringen' en over 'het laten voelen van de lusten en lasten van gevoerd beleid door dezelfde mensen'. De trend is en blijft dat steden nog steeds aan kracht en belang winnen. Daarnaast raken stad en ommeland in toenemende mate met elkaar vervlochten en worden meer en meer afhankelijk van elkaar.

4.2.1 Verdere decentralisatie

Er lijkt op dit moment brede politieke steun voor het verder decentraliseren van taken naar de lokale overheid na 2020. Er is geen aanleiding om te veronderstellen dat met deze trend gebroken gaat worden, noch dat decentralisaties teruggedraaid zullen worden. Dit betekent dat de beleidsagenda van gemeenten, in elk geval de komende jaren, structureel en fors zwaarder zal blijven en worden. In het fysieke domein wordt met invoering van de Omgevingswet (2021) een kanteling beoogd die net zo ingrijpend zal zijn als de decentralisatie in het sociaal domein. Gebruikers van de wet worden centraal gesteld. De bestuurlijke (lokale) afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving wordt vergroot, en de fysieke leefomgeving moet meer vanuit samenhang benaderd worden. Daartoe dienen gemeenten onder meer een integrale omgevingsvisie vast te stellen, die wordt vertaald in omgevingsplannen. De komst van de Omgevingswet vraagt voorbereiding en implementatie in de organisatie. Daarvoor zijn capaciteit, kennis en middelen nodig. Dit is enerzijds afhankelijk van het bestuurlijke ambitieniveau, anderzijds van wettelijke verplichtingen en verwachtingen van inwoners en ondernemers.

4.2.2 Schaalverandering

Door het toenemende takenpakket van gemeenten en regio's treedt op steeds meer plekken schaalvergroting op. Kleine en middelgrote gemeenten kiezen steeds vaker voor intensieve samenwerking om sterk te staan op nationaal en internationaal vlak. Daarnaast is Europa 'erbij gekomen' als extra bestuurslaag, waartoe gemeenten en regio's zich kunnen verhouden. Ook de gemeenten in de provincie Gelderland spraken zich uit over het belang van samenwerking tussen gemeentes. Zo adviseerde de adviescommissie Sterk Bestuur in 2015 onder andere om regionale relaties te benadrukken, om regio-brede vraagstukken regionaal op te pakken en op per gemeente politieke ruimte te creëren voor samenwerkingsverbanden. De gemeenten Scherpenzeel en Barneveld werken op

meerdere vlakken actief samen in verschillende samenwerkingsverbanden. In de bijlagen is een netwerkanalyse opgenomen voor beide gemeenten.

Tegelijkertijd worden ook veel taken teruggelegd in de wijk of het dorp. Inwoners nemen steeds vaker het initiatief. Gemeenten voeren een actief kernenbeleid om inwoners meer invloed te geven bij het maken van beleidskeuzes die doorwerken op hun eigen leefomgeving.

Oftewel, er is gelijktijdig sprake *schaalverkleining* en *schaalvergroting*. Vaak worden deze termen als tegengestelden van elkaar gezien. Dit is deels ten onrechte, omdat schaalverkleining en schaalvergroting voor een groot deel dezelfde oorzaken kennen. We spreken in deze context daarom liever van *schaalverandering*.

4.2.3 Financiële opgaven gemeenten

Sinds 2015 zijn lokale overheden verantwoordelijk voor een groot aantal taken in het sociaal domein. Zij moeten lokaal uitvoering geven aan maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg en arbeidsparticipatie. Deze taken maken gemiddeld bijna 40% van de totale begroting uit. De meeste gemeenten geven echter aan dat het sociaal domein zwaar drukt op de begroting en vrezen dat het water ze straks financieel tot de lippen komt te staan.[3]

De kosten in het sociaal domein blijven namelijk maar stijgen. Een andere reden dat veel gemeenten een tekort op hun begroting hebben, is de teruglopende uitkering van het gemeentefonds. Om de begroting sluitend te krijgen, kunnen gemeenten twee dingen doen: de inkomsten (lees: de belastingen) verhogen of de uitgaven verlagen. De meeste gemeenten doen beide. Er wordt vooral op het sociaal domein bezuinigd.

In het kader van het Belastingplan 2016 zond het kabinet een brief aan de Tweede Kamer met de bouwstenen voor een verruiming en hervorming van het gemeentelijk belastinggebied. Het gaat om een verschuiving van vier miljard met ingang van 2019. In het Belastingplan 2019 staan ook belangrijke vernieuwingen voor het belastingstelsel, met onder andere de verhoging van het lage btw-tarief en een vernieuwde energiebelasting. Naast gevolgen voor de verdeling tussen de gemeenten, heeft dit consequenties voor het fiscale beleid, de gemeentelijke financiën en de uitvoering hiervan binnen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld.

Op dit moment vindt er een herijking van Gemeentefonds plaats. De effecten van deze herijking lijken op dit moment voordelig voor de grote steden. Kleine gemeenten zullen waarschijnlijk inleveren. Dit heeft gevolgen voor de financiële huishouding van gemeenten.

4.2.4 Opnieuw vormgeven rol overheid

Veranderende maatschappelijke ontwikkelingen én ontwikkelingen binnen het openbaar bestuur brengen een andere rol van de overheid met zich mee. De ‘participatiemaatschappij’ is zowel een gevolg van grotere mogelijkheden en zelfstandigheid van inwoners (mede door een hoger gemiddeld opleidingsniveau en meer welvaart), als minder geloof in maakbaarheid en afnemende financiële ruimte van de overheid. De opkomst van deze participatiesamenleving, waarbij de overheid niet langer de instantie is die alles regelt in het publieke domein, heeft gevolgen voor de gemeentelijke organisatie. Gemeenten maken steeds vaker in samenspraak met andere organisaties en burgers afspraken over het besturen van dit publieke domein. Dat betekent onder meer dat de overheid minder vanuit regelgeving opereert en meer optreedt als partner. Ontwikkelingen in het maatschappelijke domein worden steeds meer ‘van onderop’ door burgers zelf geïnitieerd.

4.2.5 Opportunisme versus langetermijndenken

Het benutten van kansen en het omgaan met belangen vragen vaak bestuurlijk om een slagvaardige, opportunistische benadering. Deze benadering kan alleen zinvol zijn in een context waarin gemeenschap, bestuur en organisatie een scherp beeld hebben van waar ze naartoe werken. Anders gezegd: de sterke roep die gemeenten en gemeenschappen ervaren om te werken vanuit een langetermijnvisie komt voort uit een groeiende

behoefte aan vaste kaders waarbinnen beslissingen genomen kunnen worden en waaraan besluiten getoetst kunnen worden.

4.3 Ambities gemeente Scherpenzeel

De opgaven die hierboven zijn beschreven, hebben ook invloed op de situatie in Scherpenzeel. Scherpenzeel heeft in haar Toekomstvisie 2030 de wens uitgesproken Scherpenzeel te behouden zoals het nu is. Om in te spelen op de nationale en regionale ontwikkelingen heeft de gemeente Scherpenzeel haar ambities in de Kadernota 2021-2024 haar ambities geformuleerd, gebaseerd op haar Toekomstvisie 2030 en opeenvolgende bestuurlijke overeenkomsten en beleidsdocumenten. De ambities zijn als volgt:

Krachtig & Betrokken

- De gemeente wil de sterke realisatiekracht van haar samenleving verder versterken door zich op te stellen als partner van de samenleving en te investeren in de bestuurskracht. Hiervoor wil men keuzes maken die leiden tot een toekomstbestendige, robuuste organisatie, en een structureel sluitende meerjarenbegroting waarbij de afhankelijkheid van de vermogenspositie (incidentele middelen) wordt verminderd, en inkomsten en uitgaven met elkaar in balans worden gebracht.
- Naar haar inwoners toe wil Scherpenzeel haar dienstverlening verder verbeteren, en de belangen van de Scherpenzelers in de regio behartigen.

Vitaal & Veerkrachtig

- De gemeente Scherpenzeel investeert in de vitaliteit en veerkracht van haar inwoner, met aandacht voor lichamelijke gezondheid, bewegen en geestelijk welzijn.
- Actieve regie op een breed zorgaanbod dat laagdrempelig en integraal aangeboden wordt is hier een belangrijk onderdeel van. De focus hierin ligt op preventie.
- Om te zorgen dat niemand buiten de boot valt, ook op het gebied van inkomen, opereert Scherpenzeel sober en doelmatig, waarbij maatwerk voor iedereen wordt geboden.

Duurzaam

- De gemeente zet zich in voor verduurzaming van het dorp, ook in regionaal verband, voor toekomstige generaties.
- In het kader van de energietransitie stelt Scherpenzeel zich op als partner in de Regionale Energie Strategie, en vervult ze een trekkersrol op het gebied van (rest)warmte. Onder meer door uitbreiding van het warmtenet en het ondersteunen van verduurzaming bij verenigingen en inwoners. Scherpenzeel investeert in klimaatadaptatie en zet in op het creëren van kringlopen.

Leefbaar & Levendig

- Voor een dorp waarin men goed kan wonen, werken en genieten investeert Scherpenzeel de komende jaren in een nieuw gebouw voor Scouting Scherpenzeel (ook voor de jeugd uit Renswoude en Woudenberg), in het centrum en in een bredere basis voor Kulturhus De Breehoek.
- Scherpenzeel wil zorgen voor voldoende woningaanbod voor starters, gezinnen en ouderen en zet in op leeftijdsbestendig bouwen.
- Scherpenzeel wil dat er iets te beleven is en werkt daarom aan toerisme, recreatie en evenementen. Investeringen worden gedaan in de dienstverlening aan ondernemers, en voor uitbreidingsruimte voor Scherpenzeelse bedrijven om werkgelegenheid te behouden.

De gemeente Scherpenzeel heeft een bondige samenvatting van haar ambities in een zogenaamde “roadmap” vertaald (zie volgende pagina). Binnen deze vier thematische ambities, legt Scherpenzeel de nadruk op drie vitale ambities:

- Optimalisatie van Gemeentehuis – Breehoek. Men wil de exploitatie van Kulturhus De Breehoek door toevoeging van het gemeentehuis binnen deze multifunctionele accommodatie. In paragraaf 5.7 wordt hier nader op ingegaan.
- Maatwerk en preventie in het sociaal domein. De ambitie van de gemeente Scherpenzeel in het sociaal domein is het leveren van kwaliteit, en het houden van een breed zorgaanbod laagdrempelig en dichtbij de mensen.
- Ambitie om te voorzien in autonome woningbehoefte door leeftijdsbestendig bouwen en wonen. Naast ontwikkellocaties zijn er concrete plannen voor 868 woningen.

Figuur 1. Roadmap ambities gemeente Scherpenzeel

Met deze ambities geeft Scherpenzeel richting aan de ontwikkeling van Scherpenzeel als dynamisch en leefbaar dorp en gemeenschap, die verder gaat dan alleen “de basis op orde” in dienstverlening en taakuitvoering.

Om aan deze ambities te werken is voldoende bestuurskracht randvoorwaardelijk. De gemeente Scherpenzeel heeft de ambitie uitgesproken de bestuurskracht te versterken, mede op basis van de kaders die de provincie heeft meegegeven.

4.4 Ambities gemeente Barneveld

Ook voor de gemeente Barneveld geldt dat de landelijke en regionale ontwikkelingen belangrijke trends zijn waar de gemeente mee om moet kunnen gaan om toekomstbestendig te zijn. De gemeente Barneveld daarom heeft als onderdeel van haar Strategische Visie 2030 de volgende algemene ambities geformuleerd:

Netwerksamenleving

- Barneveld werkt vanuit het principe Zelf-samen-gemeente: iedereen is in eerste instantie verantwoordelijkheid voor zichzelf; daarna is er een rol voor de omgeving en maatschappelijke verbanden; de gemeente zorgt voor een vangnet
- Barneveld sluit aan op burgerinitiatieven en nieuwe netwerken
- De gemeente wil een sterke partner zijn in de Regio FoodValley

Veranderende demografie

- Barneveld faciliteert de groei naar 65.000 – 70.000 inwoners in 2040, met daarbij passende werkgelegenheid en met behoud van leefbaarheid en eigen identiteit van de kernen
- Meer variatie en flexibiliteit in woningen en voorzieningen worden gerealiseerd in wijken en dorpen
- Barneveld werkt aan zowel een optimale externe bereikbaarheid van de gemeente als geheel als van de individuele woon- en werklocaties.
- Een samenhangend en geïntegreerd digitaal platform wordt ontwikkeld voor het verzamelen en delen van informatie en diensten.

Regionale positionering

- Barneveld wil zich economisch profileren met de agro-food en logistieke waardeketens en bijzondere aandacht hebben voor groeisectoren zoals ICT
- De gemeente werkt aan zowel een optimale externe bereikbaarheid van de gemeente als geheel als van de individuele woon- en werklocaties ten behoeve van een optimale mobiliteit
- De kansen voor multimodaal transport van mensen en goederen wil Barneveld goed benutten en faciliteren
- Barneveld wil variatie ontwikkelen in werklocaties: ruimte voor sectorale en thematische bundeling en voor slimme functiecombinaties
- Barneveld wil het toeristisch potentieel en een aantrekkelijk landschap versterken
- De gemeente wil de ruimte bieden aan duurzame groei van de primaire agrarische sector in combinatie met passende nieuwe functies

Duurzaamheid

- Barneveld wil een energie-neutrale en klimaatbestendige gemeente worden
- De circulaire economie en bio-based kringlopen wil Barneveld leidende principes laten zijn bij nieuwe ontwikkelingen
- Barneveld wil sterk in zetten op schone mobiliteit

In de Programmabegroting 2020 (november 2019) zijn deze algemene ambities vertaald in voornemens voor de beleidsuitvoering van de gemeente:

- Prettig wonen, werken en recreëren centraal.
- Wonen moet aantrekkelijk en veilig zijn in toekomstbestendige, gevarieerde wijken en dorpen en een gevarieerd voorzieningenniveau.
- De gemeente is een aantrekkelijke, groene, duurzame gemeente, met zowel fysiek als sociaal een gezonde leefomgeving.
- We streven naar een samenleving waarin iedere inwoner naar vermogen meedoet, waarin mensen zich met elkaar verbonden weten en samen redzaam zijn.
- Ook moet er voldoende werkgelegenheid zijn. Bedrijven moeten goed bereikbaar zijn en voldoende duurzame ontwikkelingsmogelijkheden hebben, waarbij innovatie wordt gestimuleerd. Initiatieven vanuit de samenleving worden gestimuleerd en, waar nodig, gefaciliteerd.
- Vroegtijdige betrokkenheid van de samenleving is belangrijk. Iedereen moet de kans hebben om mee te doen en na te denken over gezamenlijke waarden en ambities. Onze rol schuift op van een beleidsbepalende

naar een meer faciliterende. Daarvoor willen wij een transparante, innovatieve organisatie zijn, die de verschillende mensen en wensen in de samenleving met elkaar verbindt.
- De samenleving is aan zet en de gemeentelijke organisatie is er voor de samenleving. Van de andere kant willen wij erop toezien dat de democratische legitimatie, met een transparante afweging van alle in het geding zijnde belangen, gewaarborgd blijft

In de Kaderbrief van juni 2020 wordt de uitvoering en verdere invulling van deze beleidsvoornemens geschetst, tegen de achtergrond van de onzekere ontwikkelingen in relatie tot de coronapandemie. Voor de verder concretisering wordt ingezet op de volgende thema's:

A. *Groei van de gemeente* met inzet op wonen (o.a. nieuwe Woonvisie), grip op groei, voorzieningen (o.a. onderwijshuisvesting, sport en cultuur incl. accommodaties) en bereikbaarheid/verkeersveiligheid, onderhoud wegen en grondbeleid en aandacht voor de verschillende posities van de kernen in dit thema.
B. *Economie en Ecologie* met inzet lokale economie (o.a. bedrijventerreinontwikkeling), vitaal platteland (o.a. Regiodeal), recreatie (o.a. vitale vakantieparken en Veluwe-agenda)
C. *Sociaal Domein*, inzet op uitvoering beleidsnota "Mensen Voorop" en uitwerking op terreinen Jeugd, WMO en Participatiewet)
D. *Duurzaamheid* met inzet op biodiversiteit, energieneutraliteit en circulaire economie/grondstoffenbeheer en klimaatadaptatie
E. *Organisatieontwikkeling* vanuit de ontwikkeling van de netwerksamenleving en inzet op eigentijdse dienstverlening en digitale innovatie.

Met de Kaderbrief wordt duidelijk dat de gemeente zich nadrukkelijk beraadt op mogelijkheden om de gestelde ambities in onzekere omstandigheden waar te kunnen maken. De Begroting 2021 zal verdere keuzes hierin zichtbaar maken.

5. Variantenanalyse

In dit hoofdstuk worden de drie varianten voor de bestuurlijke toekomst (zelfstandigheid, duurzaam partnerschap en herindeling per 1-1-2023) nader onderzocht op specifieke thema's. Bij ieder thema zijn de kansen en risico's per variant beschreven.

5.1 Thema Gemeenschap

Dit thema gaat over het ruimte bieden aan de dorpsgemeenschap om zich te organiseren en actief en betrokken het eigen dorpsleven in te richten. De variantenanalyse richt zich op de mate en de wijze waarop dat in de verschillende varianten kan plaatsvinden. Meer concreet kan daarbij naar de volgende punten worden gekeken:

- Organisatiegraad gemeenschapsleven (sociale kaart, verenigingen, burgerinitiatieven, informeel)
- Manier waarop (deel)belangen worden georganiseerd (lokale ondernemers, sportvereniging e.d.) in gemeenschap
- Manier waarop (deel)belangen worden verbonden met lokale politiek (informeel en formeel bv. dorpsraad)
- Effectiviteit van belangenbehartiging dorpsgemeenschap
- Voorzieningenniveau
- Duurzame coproductie tussen gemeente en gemeenschap

In het algemeen blijkt uit onderzoek en casestudies dat de mate waarin en wijze waarop een dorpsgemeenschap zich organiseert weinig afhankelijk is van de bestuurlijke constructie waarin de gemeentelijke overheid zich bevindt. Uit de casestudies blijkt dat onder iedere bestuurlijke constructie een rijk, gevarieerd en productief verenigings- en gemeenschapsleven op dorpsniveau kan plaatsvinden.

De relatie tussen de gemeente en haar kernen

Herindelingen zorgen automatisch voor een meerkernige gemeente. Een belangrijk criterium voor een bestuurskrachtige gemeente is de mate waarin de nabijheid van bestuur is georganiseerd. Wanneer de fysieke afstand tussen bestuur en inwoner door een herindeling groter wordt, kan er gezocht worden naar andere manieren om die afstand te overbruggen, op een informele of formele wijze. Gemeenten hebben veel ruimte om beleid voor verschillende kernen in hun gemeente vorm te geven. Grofweg kun je de relatie tussen de gemeente en haar inwoners in vier categorieën indelen: communicatie, participatie, kernenbeleid en kernendemocratie. Hierbij is bij de ene categorie meer zeggenschap voor inwoners dan bij anderen; en verschilt de aard van de relatie met de gemeente (tijdelijk of structureel). Zie ook onderstaand figuur.

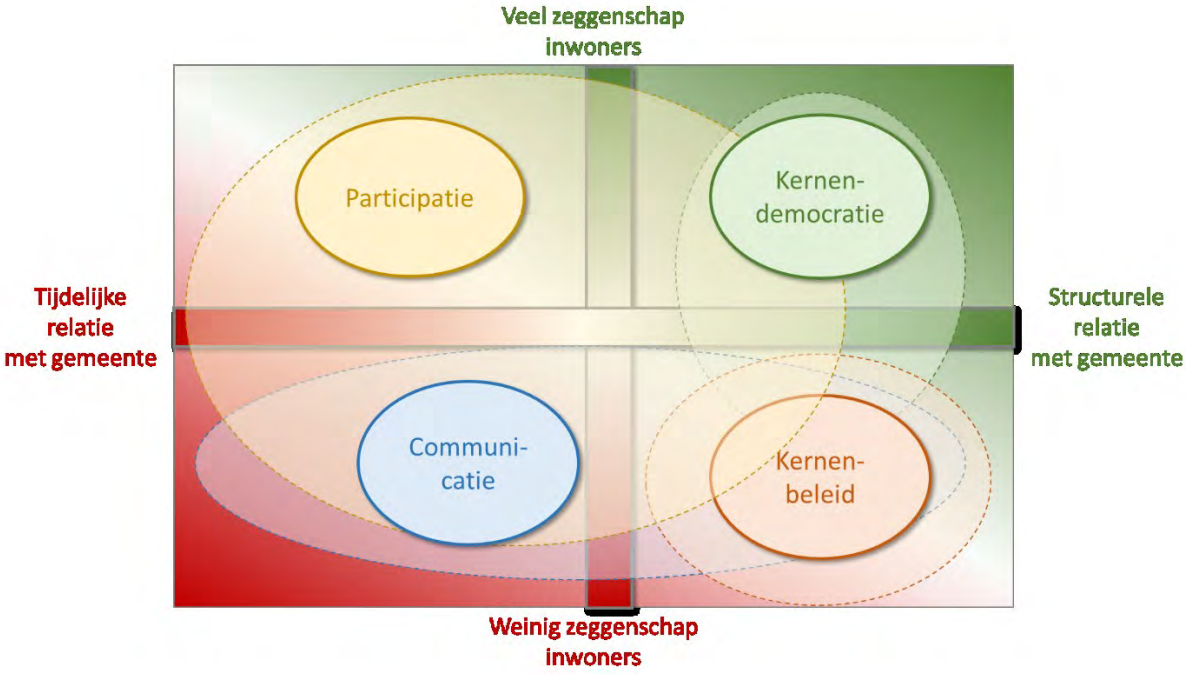

De manier die het meest effectief is in een gemeente, is ook afhankelijk van de identiteit van de gemeente en haar inwoners.

Kernendemocratie is een term die nu veel gebruikt wordt, al is dus niet de enige manier om de relatie tussen de gemeente en haar kernen vorm te geven. Kernendemocratie kan gedefinieerd worden als '*een structurele (niet eenmalige), directe afweging via vormen van representatie van de te organiseren publieke waarde op en voor een kleinere geografische schaal dan de gemeente (Berenschot, 2020)*'.

Gemeenten hebben binnen de wettelijke kaders tal van mogelijkheden om hun kernendemocratie vorm te geven. De meest bekende manier om dit te doen is het instellen van een bestuurscommissie. Het wettelijke kader begrenst de mogelijkheden voor binnengemeentelijke organisatievormen vooral met algemene noties.[1] Toch blijkt in de praktijk dat vormen van participatieve democratie in grote meerderheid een privaatrechtelijke basis hebben en daarmee niet (direct) zijn ingesteld door het gemeentebestuur. De meerderheid van bijvoorbeeld de dorps- en wijkraden in Nederland is namelijk georganiseerd in de vorm van een privaatrechtelijke stichting of een vereniging met leden.

In de bijlage is een aantal cases uitgewerkt waarbij op verschillende manieren de relatie tussen de gemeente en haar kernen is vormgegeven, ook binnen verschillende bestuurlijke modellen.

Dit betekent dus dat er geen reden is om te veronderstellen dat de varianten sterk onderscheidend zullen zijn in de mogelijkheden voor dorpen en dorpsgemeenschappen om te functioneren en te floreren. Wel zijn er verschillen te verwachten in de manier waarop de relatie tussen dorpsgemeenschap en gemeentelijke overheid wordt vormgegeven. En hoe dit het beste kan in de gegeven situatie. Daarop wordt hieronder nader ingegaan.

De samenleving in Scherpenzeel kent een hoge zelfredzaamheid. Inwoners leggen relatief beperkt een zorgvraag bij de gemeente neer en regelen veel zelf. De participatie is hoog, de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 was 74,05 %. In het algemeen is in Scherpenzeel sprake van een directe en vaak ook informele relatie tussen gemeentebestuur c.q. de gemeentelijke organisatie en gemeenschaps- en verenigingsleven. Formele overlegstructuren zijn de twee wijkplatformen en een Adviesraad Sociaal Domein. De gemeenschap organiseert

[1] Schaap & Leenknegt (2020) Gemeenten organiseren kleinschaligheid: binnengemeentelijke organisatie opnieuw bekeken

zichzelf in een rijk en gevarieerd verenigingsleven en lokale initiatieven. Voorbeelden hiervan zijn de Ondernemers Vereniging, de Duurzaamheidsambassadeurs, de sportverenigingen met een sportraad, de Beroepsraadgroep Welzijn, de kerken, een monumentencommissie en een bouwadviescommissie. De gemeente met deze organisaties goed en in sommige gevallen structureel overleg. Daarnaast is recent besloten tot het instellen van een Inwonerspanel en wordt in de Roadmap Scherpenzeel 2030 participatie en co-creatie genoemd als een uit te werken thema.

In Barneveld is sprake van veel informele en directe contacten tussen vertegenwoordigers van verenigingsleven en gemeenschap en gemeentebestuur en gemeentelijke organisatie. Er is een Adviesraad Sociaal Domein, een Gehandicaptenraad en een Klankbordgroep Werk & Inkomen. Tegelijk is er ook een meer formele structuur van dorps- en wijkraden, die op privaatrechtelijke basis opereren en in verbinding staan met gemeentelijk contactambtenaren. In de Toekomstvisie "Morgen en Meedoen" (2016) heeft de gemeente de positie van dorpsraden bevestigd en versterkt, door de verbinding tussen dorpsplannen en gemeentelijk beleid te vergroten.

Als we hiernaast kijken naar de voorzieningen in Barneveld en Scherpenzeel, zien we dat beide gemeenten op dit moment een hoog voorzieningenniveau kennen. In onderstaande tabel staat beschreven welke voorzieningen en in welke mate aanwezig zijn in de gemeente Barneveld en de gemeente Scherpenzeel. Toegevoegd is ook een beschrijving van de kern Voorthuizen in de gemeente Barneveld, omdat het inwonersaantal van deze kern enigszins vergelijkbaar is met de gemeente Scherpenzeel.

Voorzieningen	**Gemeente Barneveld**	**Kern Voorthuizen**	**Gemeente Scherpenzeel**
Dorpshuis	Ja, in alle kernen minstens 1 dorpshuis aanwezig	Ja, (2)	Ja, de Breehoek (1)
Winkels	Ja, in alle kernen aanwezig	Ja	Ja
Bibliotheek	Ja (1), met vestigingen in de kernen (2)	Ja, (1)	Ja (1)
Culturele instelling	Ja, (4)	Ja, (1) in dorpshuis	Ja, (1) in dorpshuis
Zwembad	Ja, in Barneveld (3), Voorthuizen (1) en Kootwijk (1)	Ja, (1)	Ja, (1)
Sportaccommodaties	Ja, over de hele gemeente 14 buitenlocaties en 44 zaaldelen	Ja, (7)	Ja, (7)
Basisscholen	Ja, Barneveld (16), Voorthuizen (5), Kootwijkerbroek (2), Garderen (1), Terschuur (1), Zwartebroek (1) en de Glind (1).	Ja, (5)	Ja, (4)
Middelbare scholen	Ja, Barneveld (3)	Nee	Nee
Scholen voor (V)SO	Ja, Barneveld (1), de Glind (1)	Nee	Nee
MBO, HBO of universiteit	Ja, Barneveld (2)	Nee	Nee

Zorginstellingen	Ja, in de kern Barneveld (360), Voorthuizen (84), Garderen (34), Kootwijkerbroek (26) en Stroe (8)[2].	Ja, (84)	Ja, 69 zorginstellingen[3]

In bijlage 2 staat in meer detail beschreven welke voorzieningen aanwezig zijn in de beide gemeenten.

Kansen en risico's voor thema gemeenschap bij de drie varianten

In de variant *Zelfstandigheid* zullen de vormen van verbinding in beide gemeenten in grote lijnen gelijk blijven naar verwachting; er zijn geen voorstellen of plannen om hierin verandering aan te brengen. Ook zal het voorzieningenniveau in beide gemeenten niet veranderen. Wel worden er in Scherpenzeel extra maatregelen genomen voor het voortbestaan van het Kulturhus de Breehoek. In paragraaf 5.7 worden de gevolgen van de varianten voor de Breehoek verder beschreven. De variant zelfstandigheid biedt *kansen* voor de lokale gemeenschap in het aanbrengen van maatwerk door de nauwe dagelijkse verbinding tussen politiek, organisatie en gemeenschap. Dit kan extra identificatie geven in de samenleving bij te bereiken gezamenlijke doelen. Deze nauwe verbinding brengt ook *risico's* van cliëntisme, gebrek aan zakelijkheid en te beperkte integrale afweging. Tegelijkertijd is geconstateerd dat de partnerrol van het gemeentebestuur beperkt is. De kracht van de samenleving wordt daardoor niet optimaal benut.

In de variant met *Duurzaam Partnerschap tussen Scherpenzeel en Barneveld* zullen afhankelijk van de precieze inrichting van die variant ook de lijnen tussen gemeenschap en gemeente kunnen veranderen. In een uitwerking met een blijvend zelfstandig gemeentebestuur zal die verbinding in Scherpenzeel en Barneveld niet sterk aan verandering onderhevig zijn. Wel kan voor de gemeenschap in Scherpenzeel de verbinding met de gemeentelijke organisatie veranderen doordat de uitvoerende capaciteit rondom bepaalde taken niet meer in Scherpenzeel wordt georganiseerd. Dit biedt *kansen* op versterking van de kwaliteit en continuïteit van de uitvoering van die taken, bv. bij het ontwerp en realisatie van meer complexe voorzieningen. Het geeft *risico's* van afstandelijkheid en gebrek aan maatwerk als er geen goede afstemming en verbinding wordt aangebracht tussen de uitvoerend medewerkers en de vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap. Voor de Barneveldse organisatie kan mogelijk de horizon voor medewerkers verbreed worden. Qua voorzieningenniveau zal deze variant geen verandering brengen in de huidige situatie, tenzij de gemeenten hier in overleg anders over beslissen.

In de variant *Herindeling per 1-1-2023* zal de dagelijkse verbinding tussen de gemeenschap van Scherpenzeel en het gemeentebestuur veranderen. De intensiteit van de huidige directe en informele contacten zal wijzigen. Ook kan de aard van die contacten veranderen (meer over hoofdlijnen, verbinding met andere onderwerpen, meer geformaliseerd/gestructureerd). Dit kan voor het gevoel de afstand wel groter maken. In lijn met de werkwijze in andere dorpen van de gemeente Barneveld kan gekozen worden voor krachtenbundeling vanuit het dorp in een dorpsraad of vereniging dorpsbelangen, die als aanspreekpunt en vertegenwoordiger richting het nieuwe gemeentebestuur en gemeentelijke organisatie kan optreden. Uit onderzoek naar de effecten van herindeling blijkt dat de betrokkenheid en gevoel van identificatie vanuit inwoners bij hun gemeentebestuur vermindert na een fusie. Dit blijkt onder meer uit lagere opkomstcijfers bij lokale verkiezingen. Tegelijk zijn er geen signalen dat het gemeenschapsleven in dorpen en kernen door een herindeling aan kwaliteit inboet. Er zijn kansen voor dat gemeenschapsleven, omdat een heringedeelde gemeente meer slagkracht, ambtelijke kwaliteit en middelen kan inzetten om dat gemeenschapsleven te ondersteunen (bv. bij grootschalige voorzieningen). In veel

[2] Volgens www.zorgkaartnederland.nl
[3] Volgens www.zorgkaartnederland.nl

fusiegemeenten is de herindeling aanleiding om een actiever kernenbeleid te voeren, waarmee de gemeenschappen juist worden geactiveerd en versterkt (bv. Sud-West Fryslan, Hoeksche Waard). In sommige gevallen heeft een herindeling het activisme en de eigen identiteit in de lokale dorpsgemeenschap juist gestimuleerd (bv. Rosmalen, dorpen in de Achterhoek). De variant Herindeling heeft als *risico* dat voor de lokale gemeenschap in een heringedeelde gemeente geen passende aandacht is voor gemeenschapsleven in dorpen en kernen. Dan kan de toegenomen afstand en verminderde directe aandacht van het gemeentebestuur mogelijk frustrerend en verlammend werken op initiatieven en activiteiten. Het hoge voorzieningenniveau is voor beide gemeenten een belangrijk element van de fijne leefomgeving. Bij een herindeling kunnen nieuwe afwegingen worden gemaakt met betrekking tot de bestaande voorzieningen in de gemeenten. Echter, de gemeente Barneveld heeft op dit moment een kernenbeleid waarin per kern ook gekeken wordt naar het passende voorzieningenniveau. Het voorzieningenniveau in de kern Voorthuizen is op dit moment vergelijkbaar met die in de gemeente Scherpenzeel.

Bovenstaande beschrijving van kansen en risico's van de varianten voor de lokale gemeenschap heeft met name betrekking op de gemeenschap van Scherpenzeel. Variant 3 (herindeling per 1-1-2023) kan invloed hebben op de gemeenschappen in de verschillende kernen en dorpen van Barneveld. Het biedt enerzijds de kans dat het belang van kernen- en dorpenbeleid in de gemeente en gemeentelijke organisatie verder wordt versterkt. Het biedt ook een risico, dat de aandacht en inzet van het gemeentebestuur zich moet verdelen over meer kernen dan nu aanwezig.

Samenvattend overzicht kansen en risico's Thema Gemeenschap op de drie varianten:

Variant Zelfstandigheid	*Variant Duurzaam Partnerschap*	*Variant Herindeling per 1-1-2023*
<u>Kans Scherpenzeel</u> • Maatwerk • Dagelijkse verbinding en korte lijnen maken samenwerking met gemeenschap effectief <u>Kans Barneveld:</u> Niet specifiek; instandhouding huidige situatie	<u>Kans Scherpenzeel:</u> Versterking kwaliteit en continuïteit samenspel gemeenschap en organisatie <u>Kans Barneveld</u> Beperkt; enige verbreding speelveld organisatie	<u>Kans Scherpenzeel</u> Sterker beroep op eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid kan activisme en onderlinge binding versterken. Sterkere gemeente kan meer betekenen op complexe dossiers. <u>Kans Barneveld</u> Breder speelveld en netwerk voor inzet en uitvoering dorps- en kernenbeleid De voorzieningen van Scherpenzeel kunnen een extra bijdrage leveren aan het voorzieningenniveau.
<u>Risico Scherpenzeel:</u> • Cliëntisme • Te weinig ambtelijke kwaliteit/distantie <u>Risico Barneveld:</u> Niet specifiek; instandhouding huidige situatie	<u>Risico Scherpenzeel:</u> Afstandelijkheid en gebrek aan maatwerk <u>Risico Barneveld:</u> Niet specifiek; beperkt mogelijke versnippering ambtelijke capaciteit	<u>Risico Scherpenzeel:</u> Gemeenschap wordt minder direct "gezien" en moet zich actiever opstellen hiervoor. Er kan concurrentie ontstaan over middelen tussen kernen. Voorzieningenniveau kan opnieuw en anders worden bepaald in de nieuwe gemeente.

		<u>Risico Barneveld:</u> Aandacht verdelen over meerdere kernen enigszins complexer. De kosten van het voorzieningenniveau in Scherpenzeel kunnen druk op de begroting met zich meebrengen, echter staat het voorzieningenniveau op dit moment in verhouding met de kern Voorthuizen.

5.2 Thema Bestuur

Bij dit thema gaat het om het belang van een stabiel en daadkrachtig bestuur, dat haar wettelijke taken goed uitvoert en goed in weet te spelen op grote maatschappelijke vraagstukken. Daarbij is het van groot belang dat het bestuur (college én raad) in goed samenspel met inwoners opereren. In de afweging van de varianten worden bij dit thema gekeken naar:

- Formele organisatie bestuur (omvang raad, werkwijze, agenda etc.);
- Bestuursstijl en werkwijze in de praktijk (incl. samenspel tussen college en raad);
- Transparant besluitvormingsproces;
- Toekomstige ontwikkelingen (taken, rollen, eisen) en invloed op functioneren bestuur;
- Visiegericht werken met consistente aanpak voor de langere termijn;
- Visie op overheidsparticipatie en toepassing in de praktijk;

In Scherpenzeel functioneert de gemeenteraad met 13 leden en een College van B&W met 1 fulltime en 2 parttime wethouders. De gemeenteraad in Scherpenzeel zal na de volgende verkiezingen mogelijk uit 15 raadsleden bestaan omdat Scherpenzeel op dit moment meer dan 10.000 inwoners heeft. De werkwijze van het bestuur is naar de aard van de gemeente kleinschalig met korte lijnen, ook tussen College en ambtelijke organisatie. Er is al enige tijd een opgave geformuleerd om te komen tot een beter samenspel binnen de gemeenteraad en tussen Raad en College (zakelijker verhoudingen, meer rolbewustheid). Dit traject heeft nog geen invulling gekregen, waarbij de gepolariseerde verhoudingen over het onderwerp bestuurlijke toekomst een rol spelen. Op dit moment loopt een verkenningstraject over de bestuurlijke verhoudingen, vanwege een recent uitgesproken gebrek aan vertrouwen tussen de wethouders en de waarnemend burgemeester. Het beleid van Scherpenzeel is grotendeels gebaseerd op een in 2018 met groot maatschappelijk draagvlak ontwikkelde Toekomstvisie. De Kadernota 2021 – 2024, Roadmap 2030 en de Concept-Begroting 2021 borduren hierop voort, met die kanttekening dat voor de woningbouwopgave gekozen wordt voor een intensivering (ca. 500 woningen tot 2030 extra). Dit met het oog op versterking van het draagvlak onder lokale voorzieningen en verbetering van de financiële positie op de langere termijn. Recent heeft B&W van Scherpenzeel een review laten uitvoeren door BMC over de bestuurskrachtopgave. Daarin worden resultaten geconstateerd (o.a. meer visiegericht werken en organisatorische versterkingen) van de inspanningen van B&W en Raad in de afgelopen periode. Ook worden aandachtspunten en risico's benoemd voor de kortere en langere termijn om aan de bestuurskrachtopgave te kunnen voldoen. Deze hebben vooral betrekking op bestendiging, implementatie en doorontwikkeling van de ingezette trajecten.

In Barneveld functioneert de gemeenteraad met 31 leden en een College van B&W met 4 fulltime wethouders. De werkwijze in het bestuurlijk domein is te beschouwen als benaderbaar, degelijk en zakelijk, met een bestuurlijke cultuur gericht op dynamiek, verbinding en resultaten. Het beleid van Barneveld is gebaseerd op de Strategische Visie 2030 (2016) en daarop gebaseerde documenten (o.a. Omgevingsvisie en diverse structuurvisies). Uit de

rapportage van de Commissie-de Graaf (2014) blijkt dat de bestuurskracht van Barneveld goed op orde is en dat Barneveld daarmee in staat is niet alleen binnen de eigen gemeentegrenzen adequaat te opereren, maar ook een stevige regionaal (o.a. Regio Food Valley) mee bepalende en trekkende rol kan vervullen.

Kansen en risico's voor thema Bestuur bij de drie varianten

In de variant *Zelfstandigheid* zullen de bestuurlijke structuren en culturen in beide gemeenten zich door ontwikkelen op de huidige basis. Voor het bestuur in Barneveld brengt dat geen specifieke kansen of risico's met zich mee. Voor het bestuur in Scherpenzeel biedt zelfstandigheid de *kans* om zich verder te ontwikkelen naar een adequaat functionerend bestuur gericht op de eigen lokale gemeenschap. Er zullen zeker beperkende factoren blijven, zoals de smalle rekruteringsbasis voor politieke partijen, de beperkte raadsondersteuning en het aantrekken van competente wethouders; daarbinnen zal dan optimalisatie moeten worden gevonden. Het is – gezien ervaringen elders – mogelijk om dit voor een bepaalde periode te realiseren, maar het blijft voor alle kleine gemeenten een kwetsbaar punt. Ook zal de kracht en power in – voor de Scherpenzeelse samenleving belangrijke – gemeentegrensoverschrijdende processen beperkt zijn; er zal bestuurlijk grote afhankelijkheid blijven van andere partijen. Het *risico* voor het bestuur in Scherpenzeel is vooral dat het niet lukt om de komende jaren geschikte mensen te blijven vinden voor raad en College, dat het niet lukt om het samenspel in de raad en tussen raad en college te verbeteren dat het niet lukt om de geschetste doorontwikkelingen uit het recente BMC-rapport door te voeren. Dan zal – ook bij voldoende financiële middelen en een adequate ambtelijke organisatie – de doelen en maatschappelijke opgaven uit de Toekomstvisie en Kadernota waarschijnlijk niet gehaald kunnen worden. Algemeen *risico* blijft ook dat – zelfs bij een perfect functioneren ambtelijk en bestuurlijk systeem – de beïnvloedingsmogelijkheden in grote regionale dossiers per definitie beperkt is.

De variant *Duurzaam Partnerschap Scherpenzeel en Barneveld* zal geen directe gevolgen hebben voor het functioneren en de werkwijze van het bestuur in beide gemeenten. *Kansen en risico's* zoals geschetst bij de variant Zelfstandigheid zullen grotendeels ook aan de orde zijn in deze variant. Wel kunnen – bij werkelijk duurzaam partnership – risico's van het meer kleinschalig en kwetsbaar bestuur in Scherpenzeel in samenwerking worden opgevangen. Bijvoorbeeld door gezamenlijk optrekken in kwetsbare gemeentegrensoverschrijdende dossiers, bestuurlijke krachtenbundeling naar regionale en lokale maatschappelijke organisaties en ondernemingen. Een specifiek risico is wel dat bestuurlijke spanningen en onvermogen in een van beide gemeenten door kunnen werken in de onderlinge relatie. Deze variant kan niet alleen gebouwd worden op zakelijkheid en contractuele afspraken. Er zal een bestuurlijk ervaren gevoel van lotsverbondenheid en onderling vertrouwen moeten zijn om hiertegen weerbaar te zijn. Duurzaam partnerschap vraagt om helder opdrachtgeversschap vanuit het bestuur van Scherpenzeel. Het bestuur moet het strategische vermogen hebben om dit goed in te vullen.

De variant *Herindeling per 1-1-2023* zal zeker gevolgen hebben voor het functioneren van het bestuur. Er zal dan voor gebied en gemeenschap in de beide huidige gemeenten 1 gemeentebestuur gaan optreden na herindelingsverkiezingen in november 2022. De gemeenteraad zal bestaan uit 33 of 35 (bij meer dan 70.000 inwoners) raadsleden en het College van B&W zal kunnen bestaan uit maximaal 6 of 7 fulltime wethouders (bij 35 raadsleden); gezien de huidige praktijk zal dit aantal mogelijk later uitvallen. Er ontstaat dus een nieuwe situatie voor beide huidige gemeenten, zij het dat de overgang voor Barneveld beduidend kleiner zal zijn dan voor Scherpenzeel. Voor het functioneren van het bestuur in de nieuwgevormde gemeente zijn er geen grote beperkingen in rekrutering van raadsleden en wethouders die bestuurlijke kwaliteit en doelbereiking negatief kunnen beïnvloeden. Er zal ook niet een risico zijn (zoals bij de variant duurzaam partnerschap) van een gebrek aan vertrouwen en/of storingen in de relatie tussen beide huidige gemeentebesturen. De nieuwgevormde gemeente zal sterker staan in het regionale krachtenveld dan beide huidige gemeenten individueel. De risico's van grootschaliger bestuur voor de relatie met de gemeenschap en hoe daar mogelijk mee om te gaan zijn beschreven in paragraaf 6.2.1.

Samenvattend overzicht kansen en risico's Thema Bestuur op de drie varianten:

Variant Zelfstandigheid	*Variant Duurzaam Partnerschap*	*Variant Herindeling per 1-1-2023*
<u>Kans Scherpenzeel:</u> Effectief bestuur gericht op specifieke behoeften lokale gemeenschap <u>Kans Barneveld:</u> Niet specifiek in deze variant	<u>Kans Scherpenzeel:</u> Kwetsbaarheid bestuur kan verminderd worden door duurzaam partnerschap. <u>Kans Barneveld:</u> Niet specifiek in deze variant	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> Nieuw en effectief voor de gehele gemeente in goede verbinding met gemeenschappen.
<u>Risico Scherpenzeel:</u> • Bestuur kleine gemeente structureel kwetsbaar • Politiek-bestuurlijke cultuur wordt niet verbeterd • Beperkte invloed in regionale afwegingen <u>Risico Barneveld:</u> Niet specifiek in deze variant	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> Gemeenten zijn tot elkaar 'veroordeeld'. Vraagt om goede afspraken en wederzijds vertrouwen. Bij goede samenwerking en afspraken beperkt/nihil.	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> Niet specifiek voor dit thema (zie wel 6.2.1). Afstand bestuur – samenleving wordt groter (voor Scherpenzeel), afhankelijk van het kernenbeleid wordt dit ook zo ervaren.

5.3 Thema Organisatie

Het is voor het realiseren van de maatschappelijke opgaven essentieel dat een gemeente een robuuste organisatie heeft, die over voldoende omvang en kwaliteit beschikt om continuïteit te bieden en kwetsbaarheden op te vangen. De organisatie ondersteunt het bestuur (college en raad) bij politieke keuzevraagstukken en adviseert over de uitvoerbaarheid van plannen en ambities. In het variantenonderzoek worden op dit punt de volgende criteria getoetst:

- Kwantitatieve omvang in relatie tot opgaven;
- Beschikbare kwaliteit in relatie tot opgave;
- Structurele taken in eigen huis c.q. via partnerschap;
- Kwetsbaarheid en afhankelijkheid in ambtelijk functioneren en continuïteit sleutelfuncties;
- Dienstverlening van reguliere organisatie (incl. ruimtelijke kwaliteit en beheer);
- Modern en aantrekkelijk werkgeverschap: opleidingsbudget, training en ruimte voor ontwikkeling
- Digitale volwassenheid/vaardigheden (ICT, informatiebeveiliging en privacy)

De gemeente Scherpenzeel beschikte tot voor kort over een organisatie van ca. 70 fte. Hiervan is aangetoond en erkend dat deze organisatie niet toegesneden was op een adequate taakuitoefening. Door gemeenteraad en B&W is daarom ingezet op een kwantitatieve en kwalitatieve uitbreiding. Concreet betekent dit een uitbreiding van de organisatie met in ieder geval 14 fte ("basis op orde") en aanvullend 6 fte voor verdergaande ambities in de komende jaren. In De Kadernota 2021-2024 zijn hiervoor de noodzakelijke middelen vrijgemaakt. Inmiddels is ook al gestart met versterking van de ambtelijke organisatie op onderdelen. De komende periode zal dit verder vorm moeten krijgen via het ingezette strategisch personeelsbeleid en de door de gemeenteraad in de begroting beschikbaar te stellen middelen. In de recente BMC-review wordt geconstateerd dat de organisatorische gezondheid toegenomen is vanaf oktober 2018 en kwantitatieve parameters (formatie, ziekteverzuim, uitstroom, externe inhuur) zich ongeveer bevinden op of bewegen naar het niveau van vergelijkbare gemeenten in deze grootteklasse. Ook zijn enkele kwalitatieve versterkingen in de organisatie aangebracht (sleutelfuncties, regionale samenwerking e.a.). De gemeente Scherpenzeel heeft per onderwerp vaak slechts één ambtenaar. Bijna de gehele organisatie is nodig voor de basisdienstverlening. De actiegerichtheid van de organisatie maakt dat Scherpenzeel zaken als dienstverlening en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte goed op orde heeft. Ook zijn inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties positief over de toegankelijkheid van de gemeente. Bijna

alle aandacht en energie gaat uit naar het draaiend houden van basisdienstverlening als burgerzaken en sociaal domein, bouwplannen en beheer van de openbare ruimte. Dit heeft de keerzijde dat er te weinig aandacht is voor strategie: er is te weinig tijd voor visie- en beleidsvorming. Uit de review van BMC blijkt dat de afgelopen twee jaar bestuurlijk aantoonbaar doorgepakt is om de strategische kracht te versterken (Toekomstvisie 2030, Roadmap 2030, Kadernota 2021 – 2024 en Begroting 2020 en 2021). In de Kadernota is aangekondigd dat mogelijk voor enkele uitvoerende taken en takenpakketten samenwerking met andere gemeenten zal worden aangegaan om kwetsbaarheid te verminderen en continuïteit en kwaliteit beter te borgen. De gemeente Barneveld beschikt volgens recente gegevens over een organisatie met ca. 480 fte. Qua loonsom en formatie bevindt Barneveld daarmee zich op het niveau van vergelijkbare gemeenten in deze grootteklasse. In 2019 heeft de gemeente een nieuwe Organisatievisie gepresenteerd ("Blij met Barneveld"), die zich vooral richt op het scheppen van goede verbindingen tussen de gemeentelijke organisatie en steeds sneller veranderende lokale samenleving. Het schetst een beeld van een zich vernieuwende organisatie die nieuwe organisatievormen en verbindingen zowel intern als extern wil aangaan. De basisdienstverlening vanuit de organisatie van Barneveld aan inwoners is op goed orde. Op bijna alle onderdelen scoort Barneveld in burgerpeiling bovengemiddeld. Vooral de inspanningen van de gemeente Barneveld om burgers volledig mee te doen aan de maatschappij worden goed gewaardeerd. De gemeente betrekt inwoners goed bij plannen, activiteiten en inspanningen. Ook qua directe dienstverlening scoort de gemeentelijke organisatie bovengemiddeld. Bij digitale dienstverlening is de waardering rond het gemiddelde. Een ander illustratieve indicator voor basisdienstverlening van de gemeente is de betaaldiscipline. Barneveld betaalt gemiddeld binnen 9 dagen een factuur uit, veel sneller dan gemiddeld (23 dagen). In Gelderland doet alleen de gemeente Aalten dit sneller.

Kansen en risico's voor thema Organisatie bij de drie varianten

In de variant *Zelfstandigheid* zullen beide organisaties zich verder (door) ontwikkelen volgens de in beide gemeenten ingezette lijnen. Scherpenzeel kiest om een organisatie te ontwikkelen op het niveau zoals door de Kadernota is geschetst. Dat betekent een forse kwalitatieve en kwantitatieve versterking van de eigen organisatie ten opzichte van 2018. Tegelijk zal – inherent aan de blijvend beperkte omvang van de organisatie – niet voorkomen kunnen worden dat er vraagstukken van kwetsbaarheid, kwaliteit en continuïteit zullen blijven. Ook zal een kleine organisatie moeilijk kunnen blijven aansluiten bij moderne ontwikkeling op het gebied van digitalisering, ICT. Dit geheel kan negatieve invloed hebben op de directe dienstverlening en op de uitvoering van de maatschappelijke opgaven zoals gesteld in de Kadernota. Om die vraagstukken (deels) te ondervangen kan Scherpenzeel samenwerking aangaan met andere gemeenten in de regio (Ede, Veenendaal, Barneveld) om bepaalde takenpakketten uit te besteden. De *kansen* voor Scherpenzeel op het thema Organisatie zijn dus om door middel van de doorgaande investeringen in de eigen organisatie in combinatie met het uitbesteden van taken de organisatie kwalitatief en kwantitatief op een aanvaardbaar peil te krijgen/houden voor het uitoefenen van allen taken, met instandhouding van eigen normen en lokaal maatwerk op het gebied van dienstverlening en taakuitoefening. *Risico* voor Scherpenzeel op het thema Organisatie is dat het op niveau brengen/houden van de organisatie dermate grote investeringen en kosten met zich meebrengt dat hiermee de ruimte om inhoudelijke opgaven en voorzieningen te kunnen bekostigen sterk wordt belast. *Risico* is ook dat de uitbesteding niet voldoende lukt of op zodanige voorwaarden moet worden aangegaan dat de beoogde handelingsvrijheid/maatwerk op het gebied van dienstverlening en taakuitoefening niet wordt gerealiseerd. Risico is tenslotte dat belangrijke ontwikkelingen en investeringen op het gebied van organisatieontwikkeling, ICT en digitalisering moeilijk op eigen kracht kunnen worden opgepakt en dat daarin de afhankelijkheid van anderen toeneemt.

Voor Barneveld betekent de variant *Zelfstandigheid* op het thema Organisatie geen afwijking van de bestaande lijn van organisatieontwikkeling. Mogelijk zal wel een afspraak met Scherpenzeel worden gemaakt in verband met de uitbesteding van taken, maar dat is dan een geïsoleerd effect voor die taken die op zijn specifieke merites kan worden beoordeeld en afgehandeld volgens zakelijke afspraken.

In de variant *Duurzaam Partnerschap* zijn de gevolgen voor de beide gemeenten op dit thema verreikender, met name wanneer deze variant zo wordt ingevuld dat een flink deel van de uitvoerende taken van de gemeente Scherpenzeel ambtelijk bij Barneveld worden ondergebracht. In zo'n regiesituatie, tot zelfs ambtelijke fusie, zal er sprake zijn van forse organisatorische consequenties voor beide gemeenten. Dit biedt *kansen* voor organisatorische versterkingen voor beide gemeenten en efficiencyvoordelen op bepaalde taakvelden. Ervaringen in ambtelijke fusiegemeenten geven wel aan dat schaal- en efficiencyvoordelen (deels) benut moeten worden voor de reorganisatielasten, om op onderdelen tot de noodzakelijke organisatorische versterkingen te komen en om de complexere bestuurlijke aansturing (tweezijdig) op te kunnen vangen. Ook op dit thema zal de mate waarin kansen worden benut mede afhangen van de kwaliteit in de relatie tussen de betrokken besturen en mate waarin met vertrouwen kan worden samengewerkt. *Risico* van deze variant voor het thema Organisatie is dan ook vooral dat wel op papier werkende en voordeel biedende ambtelijke constructies worden opgezet voor samenwerking, maar dat door de bestuurlijke complexiteit, verschillende eisen/wensen en onzekere politiek- bestuurlijke relaties de materiële voordelen gemakkelijk verdampen en dat een stroeve uitvoering en relatie ontstaat, waarin organisatie en medewerkers minder productief en gemotiveerd raken. Dit geldt dus voor beide gemeenten.

In de variant *Herindeling per 1-1-2023* vindt volledige integratie van de beide huidige organisaties plaats per 1-1-2023 (of eventueel zoveel eerder als mogelijk). Een volledige integratie van de organisaties zal zeker kwaliteits- en efficiencyvoordelen kunnen bieden, doch (evenals bij een ambtelijke fusie) zullen die voor een groot deel worden benut voor versterking van de kwaliteit en continuïteit en reorganisatiekosten. Bij een bestuurlijke fusie kan wel gebruik gemaakt worden van een eenmalige Gemeentefondsuitkering voor frictiekosten (ca. 5,7 miljoen). Een bestuurlijke fusie heeft ten opzichte van een ambtelijke fusie als voordeel een eenduidige bestuurlijke aansturing en geen relationele of inhoudelijke perikelen tussen samenwerkende gemeentebesturen. *Kansen* voor Barneveld zijn dat de huidige organisatie kan worden doorontwikkeld en versterkt op een bredere basis. Kansen voor Scherpenzeel op het thema organisatie is dat feitelijk in één keer de organisatorische doelen uit de Kadernota worden gerealiseerd, tegen waarschijnlijk lagere kosten (zie volgende paragraaf) en mogelijke betere condities voor dienstverlening en taakuitvoering (openingstijden, innovatie). Tegelijk is het vanuit het perspectief van Scherpenzeel een *risico* dat bij bepaalde invullingen van de fusie lokaal maatwerk en specifieke dienstverlening onder druk kan komen te staan. Risico's op het thema Organisatie van deze variant voor beide gemeenten is dat de organisatorische integratie veel tijd en aandacht zal vragen van beide organisaties, die ten koste kan gaan van de taakuitoefening op de korte termijn. Mogelijk kan een lichte samenvoeging deze reorganisatielast verminderen.

Samenvattend overzicht kansen en risico's Thema Organisatie op de drie varianten:

Variant Zelfstandigheid	*Variant Duurzaam Partnerschap*	*Variant Herindeling per 1-1-2023*
<u>Kans Scherpenzeel:</u> Door investering en samenwerking adequate uitvoeringsorganisatie opbouwen/houden <u>Kans Barneveld:</u> Niet specifiek in deze variant	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> • Organisatorische versterking en efficiencyvoordelen. • Mogelijke voordelen gezamenlijk optreden in specifieke dossiers.	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> • Vergroting kwaliteit en efficiency organisatie en dienstverlening • Bredere horizon en loopbaanperspectief medewerkers

Risico Scherpenzeel: • Investering blijkt niet voldoende of er blijkt toch niet voldoende geld beschikbaar te zijn voor de lange termijn • Samenwerking partners komt niet goed op gang • Doorontwikkeling organisatie (o.a. ICT/digitalisering) niet zelfstandig op te pakken. Risico Barneveld: Niet specifiek in deze variant	Risico Scherpenzeel en Barneveld: • Het werkt wel op papier, maar in de praktijk is efr vooral veel bestuurlijke ruis en ambtelijke onrust. • Partnerschap wordt niet gelijkwaardig ingevuld.	Risico Scherpenzeel en Barneveld: • Reorganisatie kost veel tijd en energie Risico Scherpenzeel Lokaal maatwerk en nabijheid organisatie niet goed geregeld.

5.4 Thema Samenwerking en partnerschap

Geen gemeente kan zonder samenwerking. Sterker, samenwerking en partnerschap op allerlei niveaus en in allerlei verschillende netwerken wordt steeds belangrijker in het realiseren van de maatschappelijke opgaven. Opgaven houden namelijk niet op bij de gemeentegrens en niet bij de bevoegdheden van een gemeentebestuur. De gemeente heeft daarom een visie op partnerschap nodig om samenwerking op verschillende schaalniveaus en in verschillende bestuurlijke, maatschappelijke en economische netwerken krachtig op pakken. In de variantenanalyse wordt rekening gehouden met de volgende aspecten.

- Visie op samenwerking en partnerschap;
- Uitwerking en toepassing van visie daarvan (bv. helder opdrachtgever-opdrachtnemerschap);
- Gerichtheid van samenwerkingsverbanden;
- Duurzaamheid van samenwerkingen en mogelijkheden tot opschaling;
- Aanwezigheid in/toegang tot relevante netwerken in relatie met opgaven gemeenten;
- Zeggenschap/beïnvloedingsmogelijkheden belangrijkste opgaven/risico's.

De gemeente Scherpenzeel heeft in het najaar van 2019 gekozen voor optimale zeggenschap en eigen regie op de ontwikkelingen in de lokale gemeenschap door middel van zelfstandigheid van het gemeentebestuur. Vanuit dit principe is samenwerking per definitie gericht op het bereiken van de eigen lokale doelen. Daar waar dit niet nodig is, wordt niet gekozen voor samenwerking maar voor taakuitoefening in eigen beheer. Daar waar wel gekozen moet worden voor samenwerking wordt in principe situationeel gekozen voor de vorm en de richting die voor dat onderwerp het meeste rendement oplevert voor Scherpenzeel. Scherpenzeel levert een - gegeven de kenmerken en omvang van de gemeente - proportionele bijdrage aan de regionale samenwerking in de Regio Food Valley. Op grond van de BMC Review kan worden geconstateerd dat de gemeente tracht een steviger positie in te nemen in dat regionaal bestuurlijk netwerk en daartoe bestuurlijke posities wil verwerven in een volgende bestuursperiode.

De gemeente Barneveld legt in de Strategische Visie sterk de nadruk op (her)positionering van de gemeente in de netwerksamenleving. Barneveld zet in op het uitbouwen van de netwerksamenleving, waarin gemeente en samenleving op basis van gelijkwaardigheid samenwerken en eigen verantwoordelijkheid nemen. Barneveld kiest ervoor een sterke partner te zijn binnen de regio FoodValley en de samenwerking met het bedrijfsleven en de kennisinstellingen optimaal te benutten. Voor specifieke thema's zoals bereikbaarheid, economische speerpunten – zoals logistiek, recreatie en toerisme – en voorzieningen vormt Barneveld strategische allianties met de Regio Amersfoort en met de Veluwegemeenten. Informatie, initiatieven en diensten worden zo veel mogelijk digitaal verbonden en gedeeld. Barneveld heeft deze visie verder uitgewerkt in o.a. een nota Verbonden Partijen.

In Bijlage 1 paragraaf I is een schematische weergave van de verbonden partijen van de gemeente Scherpenzeel en Barneveld te vinden.

Kansen en risico's voor thema Samenwerking en Partnerschap bij de drie varianten

Bij de variant *Zelfstandigheid* zal de gemeente Scherpenzeel voor de efficiënte en kwaliteitsvolle uitvoering van reguliere taken en voor het inspelen op grotere opgaven op sommige momenten afhankelijk zijn van andere bestuurlijke partners in de regio. Indien samenwerking en partnership goed wordt opgepakt biedt dit zeker *kansen* om efficiency en kwaliteitsvergroting te bevorderen voor de lokale gemeenschap. Dit vraagt dan wel bereidwilligheid en een open en ruimhartige houding van andere partijen, voor wie die samenwerking minder direct nodig is. En daarbij bergt de zakelijke en "nee, tenzij" houding van Scherpenzeel het *risico* in zich dat samenwerking niet van de grond komt of niet in de meest profijtelijke constructie of onder voor Scherpenzeel gunstige randvoorwaarden. De waarschuwing voor "shop"- gedrag van deze partijen en het afketsen van reeds voorbereide samenwerkingen (zoals bij de belastingsamenwerking) kunnen een voorbode zijn van een mogelijk meer geïsoleerde positie van Scherpenzeel, die negatief kan uitwerken op het bereiken van maatschappelijke doelen.

Voor Barneveld zal de variant Zelfstandigheid op dit thema geen specifieke kansen of risico's met zich meebrengen. Barneveld bevindt zich in een krachtenveld met meer gelijkwaardige grotere spelers en is wel afhankelijk van samenwerking maar kan in de verhouding met deze partners voldoende wederkerigheid inbrengen om te kunnen vertrouwen op duurzame relaties.

Bij de variant *Duurzaam Partnerschap* wordt door beide gemeenten op een nieuwe manier invulling gegeven aan de al bestaande samenwerking. Deze wordt intensiever en pluriformer en bergt de mogelijkheid in zich – indien daartoe gekozen – wordt voor een toekomstige verder vervlechting en mogelijke versmelting tot 1 gemeente. Dit zal overigens van beide gemeenten een positieve en bewuste keuze voor een dergelijk duurzaam partnership. Voor Scherpenzeel biedt zo'n samenwerking *kans* op het comfort van een vaste en sterke partner voor al die taken en opgaven waarin afhankelijkheid van andere partijen kan bestaan. Voor Barneveld kan met zo'n partnership invulling gegeven worden aan de missie uit de Strategische Visie en het functioneren als partner in een netwerksamenleving. Beide partijen kunnen zich hiermee sterker naar de buitenwereld manifesteren (bv. In de Regio Foodvalley). *Risico's* lopen beide partijen als de samenwerking en het partnership niet van harte blijkt te zijn, de meerwaarde niet helder wordt gedefinieerd en er daardoor veel ruis en potentiële conflicten in de relatie komen. Dan zijn de gemeenten meer met elkaar bezig dan met de buitenwereld.

Bij de variant *Herindeling per 1-1-2023* wordt tussen beide gemeenten invulling gegeven aan de meest vergaande vorm van samenwerking namelijk volledige ambtelijke en bestuurlijke integratie. Op die manier ontstaat een nieuwe gemeente die een goede kans heeft zich in het brede maatschappelijke, economische en bestuurlijke krachtenveld sterker te manifesteren dan de beide gemeenten nu individueel. Het verschil zal voor Scherpenzeel uiteraard groter zijn dan voor Barneveld. *Risico's* op dit thema zijn niet direct te benoemen, mits de nieuw te vormen gemeente zich positief en constructief in het netwerk en krachtenveld blijft manifesteren en als eenheid naar buiten kan treden.

Samenvattend overzicht kansen en risico's Thema Samenwerking en Partnership op de drie varianten:

Variant Zelfstandigheid	*Variant Duurzaam Partnerschap*	*Variant Herindeling per 1-1-2023*
<u>Kans Scherpenzeel:</u> Constructieve samenwerking als bouwsteen voor effectief functioneren <u>Kans Barneveld:</u>	<u>Kans Scherpenzeel:</u> Zekerheid van vaste partner wanneer nodig <u>Kans Barneveld:</u>	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> Sterkere positie in maatschappelijk en bestuurlijk krachtenveld, bijvoorbeeld in de regio.

Niet specifiek in deze variant	Invulling van partnership rol in netwerksamenleving <u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> Samen sterker in maatschappelijk en bestuurlijk krachtenveld	
<u>Risico Scherpenzeel:</u> • Toenemende afhankelijkheid van partners • Eigen houding kan weerstand opwekken. Isolationisme. <u>Risico Barneveld:</u> Niet specifiek in deze variant	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> Onderlinge samenwerking niet van harte; veel interne energie in de relatie neemt externe energie weg.	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> Geen (bij constructieve samenwerkingshouding)

5.5 Thema Financiën

Om de maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren dient een te beschikken over adequate financiële robuustheid, continuïteit en efficiency aan te pakken. Iedere gemeente is verantwoordelijk om een reëel en structureel sluitende begroting te presenteren en om de reserve- en risicopositie op orde te hebben, zodat ook op langere termijn voldoende zekerheid is over de uitvoering van de taken. In dit variantenonderzoek kijken we als input voor het variantenonderzoek naar de volgende aspecten:

- Financiële kerngegevens (exploitatie, vermogen, risico's, belastingcapaciteit etc.);
- Lastendruk inwoners en ondernemers;
- Risicobeheersing en -beleid lange termijn;
- Investering (schatting) die nodig is om in de varianten de maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren[4]

De gemeente Scherpenzeel presenteert een begroting met een meerjarig positief saldo. De begroting is zowel beleidsmatig als financieel gebaseerd op de Kadernota 2021-2024. In deze Kadernota schetste de gemeente Scherpenzeel een financiële meerjarenpositie die de basis biedt voor de benodigde investeringen in de organisatie, een verbouwing in de Breehoek en de uitvoering van alle taken en ambities zoals in de Kadernota zijn weergegeven. Wat betreft inkomsten verwacht de gemeente Scherpenzeel de komende jaren 15-20 miljoen inkomsten aan grondexploitatie. De gemeente schetst in de Kadernota geen uitgebreid beeld op de langere termijn dan 2024 maar geeft wel aan dat – mede als gevolg van de goede reservepositie (mede gevoed door winsten in de grondexploitatie) - ook voor de jaren daarna vertrouwen kan bestaan in de uitvoering van taken binnen een verantwoord financieel perspectief. Dit algemene beeld wordt bevestigd in de BMC-review, waarin ook nog op enkele financiële risico's voor de langere termijn worden gewezen (o.a. aanpassing Gemeentefonds). In de Kadernota wordt uitgegaan van een sluitende meerjarenexploitatie 2021-2024. Dit beeld wordt in de begroting 2021 (bevestigd, met dien verstande dat er sprake is van een saldo van mee- en tegenvallers leidend tot een structureel tekort in 2024. Hiervoor wordt voor dat jaar gebruik gemaakt van middelen die in de Kadernota bestemd waren voor de uitvoering van maatschappelijke opgaven en ambities boven het uitgangspunt "basis op orde". B&W heeft in de risico-paragraaf bij de Begroting 2021 de te verwachten structurele nadelen bij de herverdeling geraamd op mogelijk een ca. half miljoen euro.

[4] De financiële cijfers in deze paragraaf zijn op basis van de Begrotingen 2021 resp. de Kadernota's 2021-2024; dit zijn de meest recente en gevalideerde cijfers. Zodra de financiële cijfers van de ontwerpbegrotingen van Barneveld en Scherpenzeel openbaar beschikbaar zijn, worden deze toegevoegd.

De gemeente Barneveld heeft in november de begroting vastgesteld. In deze begroting zijn beleidsmatige en financiële maatregelen en aandachtspunten gepresenteerd. Een aantal speerpunten uit de begroting zijn het verder intensiveren van gebiedsgericht werken, het uitvoeren van centrumaanpak Barneveld en Voorthuizen en de bouw van nieuwe woningen. De gemeente geeft in de begroting ook weer dat zij ook te maken heeft met (landelijke) uitdagingen zoals de onzekerheid rondom de coronacrisis, de uitgaven rondom de jeugdzorg, de herijking van het gemeentefonds en de stikstofproblematiek. In juni jl. had Barneveld een Kaderbrief in de gemeenteraad behandeld, waarin deze onzekere uitdagingen werden besproken. De gemeente schetste vanwege deze ontwikkelingen nog geen definitief meerjarenperspectief, maar gaf aan de hand van verschillende scenario's de verschillende mogelijkheden en de op dat moment bestaande onzekerheid over een aantal inkomsten en uitgaven aan. In de begroting zijn deze onzekerheden nader geduid en is aangegeven op welke wijze met deze onzekerheden zal worden omgegaan. Voor het jaar 2021 is het saldo positief, daarna is het geraamde saldo negatief. Financiële risico's bij de gemeente Barneveld die geen betrekking hebben op de varianten in dit onderzoek, zijn in deze paragraaf buiten beschouwing gehouden, wat niet wil zeggen dat die er niet zijn.

Onderstaand overzicht geeft een beeld van de lastendruk in zowel Scherpenzeel als Barneveld aan de hand van enkele parameters naar de situatie van 2020. In de onderste rij is opgenomen een 1e aanzet tot inschatting van de lastendruk bij een gefuseerde gemeente. Uiteraard zullen per 1-1-2023 diverse parameters aangepast zijn, waardoor de berekening anders uitvalt. Het is dus een momentopname.

Gemeente	Reinigingsrecht * (1)	Rioolrecht* (2)	Gemiddelde OZB opbrengst woningen** (3)	**Woonlasten meerpersoons huishouden (1+2+3)**	Gemiddelde OZB waarde per woning**
Barneveld	313	179	243	**735**	251.277
Scherpenzeel	217	252	282	**751**	260.789
Barneveld-Scherpenzeel	**283**	**191**	**249**	**723**	**252.576**

Op basis van de Kadernota 2021-2024 en de Begroting 2021 zullen de woonlasten (OZB) in Scherpenzeel de komende jaren in stappen van 6% met totaal 26,6% stijgen. Dit is niet verwerkt in bovenstaand schema.

Kansen en risico's voor thema Financiën bij de drie varianten

De variant *Zelfstandigheid* zal van de gemeente Scherpenzeel een forse investering vragen in met name de versterking van de ambtelijke organisatie. Deze investering bedraagt op basis van de gegevens van de Kadernota ca. 1,6 miljoen euro per jaar. Hierin is zowel begrepen de investering in "basis op orde" als in de "ambities voor de toekomst" die daarenboven zijn geformuleerd. Daarnaast is in dit scenario een investering voorzien van eenmalig ca. € 1,6 miljoen in verbouwing en herinrichting van De Breehoek in het kader van medegebruik gemeentelijke huisvesting. Door dit medegebruik kunnen de exploitatielasten van De Breehoek structureel worden verminderd. Om deze investering om zelfstandig de maatschappelijke opgaven aan te kunnen, te kunnen doen is tot 2024 ruimte gevonden in de begroting, wordt gebruik gemaakt van reserves en worden de extra inkomsten vanuit de OZB-verhoging ingezet. De *kansen* in dit scenario voor Scherpenzeel zijn dat met deze investering de maatschappelijke opgaven voor de periode tot 2030 kunnen worden uitgevoerd, vanuit het door de meerderheid van de gemeenteraad gewenst bestuurlijk model van zelfstandigheid. Belangrijkste *risico* is dat de investering niet volledig kan worden doorgevoerd omdat het op termijn aan de benodigde middelen doorbreekt. Dat kan te maken hebben met de lopende risico's, nieuwe ontwikkelingen (bv. de coronacrisis) en tegenvallende bouwactiviteiten. In dat geval is er heel veel geld gestoken in een ambtelijke organisatie, zonder dat aan de maatschappelijke opgaven ten volle kan worden voldaan zoals nu voorzien. Feitelijk betekent het dan dat zelfstandig uitvoeren van die opgaven niet meer mogelijk is. Meer specifieke risico's loopt de gemeente bij de voorbereiding en realisatie van De Breehoek als groot project voor de gemeente. Ook worden risico's gelopen bij

het aangaan van eventuele dienstverleningsovereenkomsten met andere gemeenten. De kosten hiervan (incl. van de voorbereiding van een overgang van activiteiten) kunnen beduidend hoger uitvallen dan nu voorzien; besparing is in algemene zin niet te verwachten.

Voor de gemeente Barneveld heeft de variant *Zelfstandigheid* op het thema Financiën geen specifieke kansen dan wel risico's. Er is geen extra investering nodig in deze variant voor de gemeente, dus beïnvloedt het ook niet het financieel kader van de gemeente op korte of middellange termijn. Wat de effecten voor de lange termijn zijn is moeilijk aan te geven en zal mede afhangen van de mate waarin Scherpenzeel er n slaagt om – in samenwerking met andere partijen – de maatschappelijke opgaven zelfstandig te kunnen blijven realiseren. Indien dat niet lukt zal Barneveld als gerede fusiepartner (opnieuw) in beeld kunnen komen op termijn.

De variant *Duurzaam Partnerschap* geeft enige kansen en risico's voor beide gemeenten op het thema Financiën. Deze hebben vooral betrekking op de afspraken die gemaakt worden over taakuitvoering en de kwaliteits- en kostenaspecten daarvan. Zoals al is aangegeven bij het Thema Organisatie zijn er zeker efficiency voordelen te verwachten, maar per saldo geen grote besparingen, omdat kwaliteitseisen en continuïteit en reorganisatie ook geld kosten, alsmede de (dubbele) bestuurlijke aansturing van bepaalde activiteiten. Bovendien zijn/worden door Scherpenzeel op dit moment personele verplichtingen aangegaan om de organisatie te versterken, waarvan niet duidelijk is of die bij de invulling van het duurzaam partnerschap kunnen leiden tot extra sociale lasten. Mogelijk kan het samen optrekken in (regionale of provinciale dossiers) incidenteel financiële voordelen opleveren, doch dit is ook erg onzeker.

De variant *Herindeling per 1-1-2023* heeft financiële effecten ten opzichte van de huidige situatie. Op basis van eerder gedane onderzoeken in Scherpenzeel (najaar 2019), landelijk onderzoek en ervaringen elders zijn de volgende effecten in ieder geval te verwachten.

- De investering in de ambtelijke organisatie voor "basis op orde" in Scherpenzeel kan voor een belangrijk deel worden gemitigeerd (totaal € 1,2 miljoen); rekening houdend met schaal- en efficiencyvoordelen is er een aanmerkelijke kans dat de structurele effecten van de integratie van beide organisaties als budgettair neutraal kan worden aangemerkt;
- Incidentele kosten van integratie van de beide organisaties kunnen worden opgevangen door gebruikmaking van de frictiekostenuitkering in het Gemeentefonds bij bestuurlijke fusie (ca. € 5,6 miljoen);
- Er kan ook een structurele besparing plaatsvinden op bestuurskosten (door het wegvallen van 1 bestuursapparaat – Raad/College/griffie/gemeentesecretaris); hier staat wel een vermindering van de vaste component in het Gemeentefonds tegenover van ca. € 0,33 miljoen structureel.
- De investering in de nieuwe gemeentelijke huisvesting à € 1,6 miljoen in De Breehoek is niet nodig vanwege de integratie van beide organisaties. Hier staat dan wel tegenover dat het exploitatietekort van de Breehoek met ca. € 150.000 per jaar stijgt. Ook zal er mogelijk een vorm van decentrale gemeentelijke dienstverlening moeten worden ingericht.
- De in Scherpenzeel voorziene lastenstijging is vanwege het wegvallen van de investering in de organisatie niet meer nodig. Dit betekent een gemiddelde vermindering € 90 per meerpersoonshuishoudens van de voorziene OZB-lasten voor de inwoners van Scherpenzeel.
- Er kunnen nu nog onvoorziene uitgaven, investeringen en risico's optreden voor of na de fusiedatum, die verzwarend zijn op de financiële positie van de nieuwe gemeente na fusie. Dit kan dan gevolgen hebben voor voorzieningen of dienstverlening.

Om de kansen en deze risico's exacter en completer in kaart te kunnen brengen en bij keuze voor een Herindeling te beheersen zal via onderzoek (herindelingsscan, eventueel due diligence onderzoek) en risico-analyse voorafgaand aan een eventueel te nemen definitief besluit tot herindeling een beter beeld van de meer exacte en uitgewerkte financiële effecten van de variant Herindeling vanuit het perspectief van de nieuw te vormen gemeente moeten worden opgesteld.

Indien gekozen wordt voor de variant Herindeling zal in ieder geval een belangrijk deel van de investering die Scherpenzeel doet in de versterking van de eigen organisatie wegvallen

Samenvattend overzicht kansen en risico's Thema Financiën op de drie varianten:

Variant Zelfstandigheid	*Variant Duurzaam Partnerschap*	*Variant Herindeling per 1-1-2023*
<u>Kans Scherpenzeel:</u> Bij forse investering (incl. lastenverzwaring) Scherpenzeel en risicobeheersing uitvoering maatschappelijke opgaven wellicht mogelijk. <u>Kans Barneveld:</u> Niet specifiek in deze variant	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> Gezamenlijke taakuitoefening kan schaal- en efficiency opleveren, die dan waarschijnlijk benut worden om te komen tot de gewenste kwaliteit en continuïteit in taakuitvoering en dienstverlening. Mogelijke voordelen gezamenlijk optreden in specifieke dossiers.	<u>Kans Scherpenzeel:</u> • Kwalitatieve versterking voor minder structurele organisatielasten (ca. 1,2 mio) • Incidentele kosten reorganisatie t.l.v. frictiebudget • Besparing op bestuurskosten (met navenante inkomstendaling GF) • Minder lastenstijging voor inwoners Scherpenzeel • Andere beleidskeuzen mogelijk (bv. Woningbouw) bij wegvallen financiële prikkel. <u>Kans Barneveld:</u> Incidentele kosten reorganisatie t.l.v. frictiebudget
<u>Risico Scherpenzeel:</u> • Investering is niet voldoende • Risico's kunnen niet worden beheerst • Maatschappelijke opgaven worden niet gerealiseerd • Gemeente verliest regie over eigen toekomst <u>Risico Barneveld:</u> Fusie op een later moment met een (dan) financieel zwakkere partner.	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> Bij goede samenwerking en afspraken beperkt/nihil.	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> Onvoorziene uitgaven, risico's kunnen de financiële positie van de nieuwe gemeente nog negatief beïnvloeden (onderzoek vooraf nodig)

5.6 Thema Sociaal Domein

In 2015 zijn taken op het gebied van het Sociaal Domein vanuit het Rijk en de provincie naar gemeenten gedecentraliseerd, zodat taakuitvoering zo dicht mogelijk bij de inwoners is georganiseerd. Elke gemeente kan nu eigen afwegingen maken over de uitvoering van deze taken (*couleur locale*). In deze paragraaf worden de kenmerken van de organisatie van het sociaal domein in Scherpenzeel en Barneveld beschreven. Voor de analyse is naar de volgende aspecten gekeken:

- Huidige uitvoeringspraktijk van zowel Scherpenzeel als Barneveld;
- Toekomstscenario's uitvoering.

Gemeente Scherpenzeel

Voor de gemeente Scherpenzeel is het sociaal domein een belangrijk speerpunt. De gemeente Scherpenzeel heeft het beleidsplan sociaal domein: "versterken, vernieuwen, verbinden" vastgesteld. Maatwerk en preventie in het sociaal domein staan hierin voor Scherpenzeel bovenaan. De gemeente wil kwaliteit leveren, een breed laagdrempelig zorgaanbod, dicht bij de mensen. Dan doet men onder andere door:

- Een integraal sociaal team in eigen dienst;
- Arbeidsbemiddeling voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in eigen dienst;
- Een centrum voor jeugd en gezin;
- Een sterk sociaal netwerk rondom gezinnen en subsidies voor welzijnsactiviteiten.

De korte lijnen tussen de verschillende activiteiten binnen het sociaal domein en het sociale team wordt als een belangrijke factor genoemd, evenals korte lijnen tussen het sociale team en de politie voor preventieve acties. Eén van de ambities in het sociaal domein is om de sociale infrastructuur te concentreren in de Breehoek.

Een belangrijke structuur voor preventie is het Welzijnsteam. Op het gebied van preventie heeft Scherpenzeel de afgelopen jaar haar Algemene voorzieningen voor inwoners uitgebreid met een Steunpunt voor mantelzorg en vrijwilligers, een kleinschalige inloopvoorziening, clientondersteuning voor diverse doelgroepen en het project Buurtgezinnen. Daarnaast bestaat er sinds 2015 een Centrum voor Jeugd en Gezin in Scherpenzeel. Onder meer door het Meldpunt Bezorgd heeft Scherpenzeel gewerkt aan het verbeteren van afspraken voor samenwerking.

De Adviesraad Sociaal Domein is het belangrijkste orgaan om inwoner- en clientparticipatie vorm te geven in Scherpenzeel. Daarnaast kent Scherpenzeel kent ook meerdere wijkplatforms bestaande uit buurtbewoners. Veel gemeenten hebben forse tekorten in het sociaal domein, met name in de jeugdzorg, maar Scherpenzeel kent dergelijke problemen nog niet, zo beschrijft Seinstra en van der Laar. Scherpenzeel is een zogenaamde 'blue zone gemeente': de jeugd zit in de top 4 van Nederland en de uitgaven voor jeugdhulp zijn verhoudingsgewijs laag. Hiernaast lost de samenleving veel sociale problematiek zelf op. Verschillende grote kerkgemeenschappen en een actieve rol van de kerk helpen daarbij. De jeugdzorg wordt door de Foodvalley gemeenten regionaal ingekocht, waarvoor het Knooppunt FoodValley Jeugd is opgericht. Ook Scherpenzeel is hier onderdeel van. Meldingen voor jeugdhulp worden in Scherpenzeel door klantmanagers jeugd van de Gemeentewinkel opgepakt, in nauwe samenwerking met andere eerstelijns professionals. Het lokale ambulante team (LAT) zorgt in Scherpenzeel voor passende jeugdhulp in gezinnen. Dit team bestaat uit medewerkers van de gemeente die de Jeugdwet uitvoeren en uit medewerkers van lokale en regionale zorgaanbieders binnen de gemeente Scherpenzeel.

Daar waar inwoners maatwerk nodig hebben, omdat zij niet zelfstandig hun hulpvraag kunnen oplossen heeft de gemeente maatwerk ingericht. De meeste zorg en ondersteuning wordt geleverd in de vorm van Zorg in Natura via de door de gemeente gecontracteerde zorgverleners. Voor maatschappelijke ondersteuning vanuit de Wmo is voor de periode 2019-2022 samenwerking met de gemeente Barneveld opgezet, omdat het aantal cliënten in Scherpenzeel te laag is om voldoende keuzemogelijkheid te bieden.

Seinstra en van de Laar gaven in hun rapport aan dat de uitvoering van het sociaal domein in Scherpenzeel meer geld nodig heeft dan beschikbaar is. Uit de middelen voor versterking van de organisatie is nadien de ambtelijke capaciteit in het sociaal domein op diverse functies versterkt. De gemeente Scherpenzeel geeft in haar Kadernota 2021-2024 aan dat zij verwachten mogelijke tekorten vanwege een toename van de uitgaven voor de jeugdzorg te kunnen dekken uit de Reserve Sociaal Domein. In de BMC Review wordt bevestigd dat Scherpenzeel significant beter dan het landelijk gemiddelde scoort op cliëntervaringsonderzoeken in het sociaal domein. Ook geven zij aan dat op basis van de investeringen in de ambtelijke organisatie en de aanwezige reserves sociaal domein mag verwacht worden dat Scherpenzeel deze prestaties richting 2030 minimaal kan vasthouden.

Gemeente Barneveld
Voor de gemeente Barneveld is het sociaal domein een belangrijk speerpunt. De visie van de gemeente Barneveld op het sociaal domein luidt als volgt: "Wij streven naar een samenleving waarin iedere inwoner naar vermogen meedoet, waarin mensen zich met elkaar verbonden weten en samen redzaam zijn. En we zorgen voor een professioneel vangnet. Eigen verantwoordelijkheid en samenredzaamheid van inwoners staan hierbij voorop. Zo nodig draagt de gemeente zorg voor een vangnet van ondersteunende voorzieningen (zelf-samen-gemeente)."
De drieslag zelf-samen-gemeente staat centraal. Barneveld heeft deze aanpak ontwikkeld gebaseerd op de

huidige ontwikkeling in de samenleving, waarin inwoners steeds meer zaken zelf of in nieuwe groepsverbanden organiseren. Om de samenredzame samenleving verder vorm te geven zet Barneveld in op:

- Mogelijkheden voor zelfontplooiing en talentontwikkeling.
- Versterken van de sociale cohesie tussen groepen en individuen in de samenleving.
- Signaleren van hulpvragen in de samenleving.
- Zorgvuldig omgaan met onze vrijwilligers en mantelzorgers;
- Ervoor zorgen dat iedere inwoner de hulp en ondersteuning die nodig is daadwerkelijk en tijdig krijgt.

Barneveld streeft naar een sociaal en betaalbaar gevarieerd voorzieningenaanbod (onderwijs, sport, cultuur en hulp & ondersteuning) dat meebeweegt met de behoeften en de mogelijkheden van de inwoners, waarbij de specifieke situatie per dorp, wijk of buurt kan verschillen. De behoefte aan voorzieningen wordt bepaald aan de hand van demografische gegevens en kengetallen, maar ook in overleg met de samenleving om een passend en gevarieerd aanbod te borgen.

De gemeente Barneveld heeft gespreksvoerders in dienst voor de toeleiding naar hulp en ondersteuning (bijvoorbeeld Wmo, participatie, schuldhulpverlening, jeugdhulp, onderwijs). Barneveld heeft er bewust voor gekozen om niet te werken met wijkteams, aansluitend bij de behoefte van de inwoners. De gespreksvoerders zijn verbonden met de inwoners voor wie ze werken. De ervaringen van inwoners en hulpaanbieders zijn positief.

Er wordt oplossingsgericht gewerkt, dat wil zeggen;

- er wordt bij het zoeken naar oplossingen voor (hulp)vragen aangesloten bij wat de inwoner wil bereiken;
- gedacht vanuit doelen en gewenste resultaten (en niet vanuit middelen);
- er wordt maatwerk geboden, en integraal afgestemd.

Barneveld focust in haar aanpak op normaliseren; dat wil zeggen dat per inwoner wordt gedaan wat nodig is. Daarbij wordt niet alleen naar beperkingen van inwoners gekeken maar ook naar wat de gemeente in de netwerken van inwoners kan betekenen .

Toegang tot hulp loopt via de meldingsbalies, die bemenst worden door de gespreksvoerders van de verschillende disciplines binnen het sociaal domein. Barneveld brengt de inwoner zo snel mogelijk in contact met de medewerker met de grootste expertise op dat terrein.

In Barneveld is een knip gemaakt tussen de toeleiding naar hulp en de hulpverlening zelf: de gespreksvoerder bepaalt samen met de inwoner op basis van diens hulpvraag wat er moet gebeuren (welke doelen/resultaten), de aanbieder krijgt de opdracht om in te vullen hoe hij deze doelen gaat realiseren.

De jeugdzorg in Barneveld kent een toenemende vraag. Door zo preventief mogelijk te acteren maakt Barneveld de transformatiebeweging van zware vormen van jeugdhulpverlening naar lichte vormen van jeugdhulpverlening. Barneveld wil zoveel mogelijk doen binnen de dagelijkse levensgebieden van kinderen om te voorkomen dat kinderen uit hun levensgebieden worden gehaald en in de specialistische jeugdhulp terecht komen.

Samen met maatschappelijke organisaties heeft een verkenning plaatsgevonden naar thema's waar het frequent knelt en daardoor een negatieve invloed kunnen hebben op de ontwikkeling van jeugdigen. Daar zijn acht thema's uit voortgekomen die preventieve aandacht krijgen in samenwerking met de scholen en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) in Barneveld. Binnen deze acht thema's lopen 30 preventie-activiteiten. Het CJG heeft een leidende rol om de coördinatie en samenhang binnen het preventieve veld te bewaken. Zo wordt bijvoorbeeld voorkomen dat preventie-activiteiten die gericht zijn op dezelfde doelgroepen elkaar belemmeren.

Sinds 2019 heeft Barneveld het reëel kostenniveau Jeugdzorg doorgevoerd in de begroting, wat in 2019 leidde tot een tekort van ongeveer ca. € 3,7 miljoen ten opzicht van het jeugdbudget. Bij het invoeren van het realistisch begroten heeft de gemeenteraad besloten om structureel 4 miljoen toe te voegen. De reserve sociaal domein zal

in 2019 tot en met 2022 worden ingezet om innovatie en transformatiemaatregelen in het sociaal domein incidenteel te bekostigen. Dit betekent dat de reserve sociaal domein niet ingezet wordt voor egalisatie van kosten, maar voor bekostiging van transformatie en innovatie binnen het sociaal domein, met name jeugdhulp. Barneveld rekent erop dat de extra middelen Jeugd ook vanaf 2022 gecontinueerd blijven. Daarnaast zal het effect van aanpassing van het woonplaatsbeginsel Jeugd leiden tot een afname van de inkomsten. Daar staat ook een daling van hun kosten tegenover. De verwachting is dat er een structureel effect van € 400.000 (voordelig) optreedt.

Specialistische jeugdhulp

Barneveld heeft een werkprogramma om te komen tot transformatie binnen de specialistische jeugdhulp. Dit heeft in 2019 geresulteerd in een kostenreductie op jeugd van € 900.000. Barneveld wil primair inzetten op het afschalen van de residentiele hulpverlening door met aanbieders nieuwe ondersteuningsvormen te ontwikkelen om jongeren langer in een afgeschaalde vorm te houden en om opschaling te voorkomen.

Daarnaast zijn er vervolgvoorzieningen ontwikkeld voor Jongvolwassenen door de juiste begeleidingsvormen stelsel overstijgend vanuit de WMO te organiseren en door middel van creatieve oplossingen voor zelfstandige woonruimte zoals bijvoorbeeld tiny houses. Verder heeft Barneveld met scholen pilots lopen om expertise toe te voegen om systemisch te kijken en daarmee een pedagogische element te laten prevaleren boven een medisch element. Het doel is om op termijn GGZ-hulp en langdurige hulptrajecten te voorkomen.

De financiële toekomstscenario's voor het sociaal domein Barneveld variëren van een optimistisch beeld in 2021 met een uitkomst van €350.000 en in 2024 van €650.000 tot een pessimistisch beeld met een uitkomst van €-1.400.000 in 2021 en €-3.000.000 in 2024. De herijking van het gemeentefonds zal ook voor het sociaal domein impact hebben. De verwachting in Barneveld is dat er een verschuiving van de verdeling zal gaan plaatsvinden die voor de gemeente danwel ongunstig of relatief beperkt zal uitpakken, afhankelijk van de modellen. Dit is gebaseerd op de eerdere aanwijzing aan gemeenten met de kenmerken plattelandsgemeente om rekening te houden met een behoorlijke teruggang van inkomsten. Er worden zwaardere gewichten gehangen aan maatstaven die in Barneveld relatief minder voorkomen, zoals 'minderheden/inwoners met een migratieachtergrond', 'klantenpotentieel regionaal', 'aantal (éénpersoons)huishoudens' 'lage inkomens'.

Barneveld werkt sinds 2019 met een digitaal dashboard (jeugdmonitor). De jeugdmonitor is een cruciaal beheer-instrument voor de gemeente. Hierdoor is er constant beeld op het algemene verloop op cliënten en kostenniveau. Ook krijgt de gemeente Barneveld beeld of er bijzonderheden zijn waarop ze moeten anticiperen of bijsturen. Daarnaast helpt dit ook om de tussentijdse resultaten van de transformatieprojecten te monitoren en te rapporteren door middel van jeugdrapportages.

Kansen en risico's voor thema Sociaal Domein bij de drie varianten:

Bij de variant zelfstandigheid voor Barneveld en Scherpenzeel zullen beide gemeenten hun huidige beleid voor het sociaal domein voortzetten. Voor Scherpenzeel betekent dit dat zij in deze variant de *kans* hebben de invulling van de uitvoering van het sociaal domein kunnen doen op een manier die op veel draagvlak onder de inwoners kan rekenen. De korte lijnen tussen de verschillende actoren in het sociaal domein en met inwoners kan hiermee geborgd blijven. Scherpenzeel heeft hierdoor ook een *kans* om de nationale bekendheid voor haar werkwijze verder onder de aandacht te brengen en verdere professionalisering door te voeren. Zoals in de kadernota beschreven is er een investering van 60.000 euro in 2021 en 2022 nodig, en in 2023 en 2024 een investering van 72.000. De BMC-review bevestigt dat op basis van de investeringen in de ambtelijke organisatie en de aanwezige reserves sociaal domein mag verwacht worden dat Scherpenzeel deze prestaties richting 2030 minimaal kan vasthouden. Als *risico* voor de gemeente werd door Seinstra van der Laar aangegeven dat door de forse inzet en

veelheid aan ambities op het sociaal domein, er een hoge druk op het ambtelijk apparaat ontstaat, met name rondom andere opgaven. Een ander *risico* bij de huidige invulling van het sociaal domein, waarbij de ambtelijke capaciteit onder druk staat, is dat de samenleving in de vorm van vrijwilligers, mantelzorgers en het kerkelijke netwerk, een te groot deel van de inzet van het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie compenseert dan redelijkerwijs te vragen is. De inzet van Scherpenzeel op preventie heeft naar de mening van de gemeente Scherpenzeel mede ervoor gezorgd dat de kosten voor de uitvoering van het sociaal domein niet zijn toegenomen zoals in andere (grotere) gemeenten. Nog onduidelijk welke gevolgen verdere decentralisaties gaan hebben en in hoeverre Scherpenzeel in staat is daaropin te blijven spelen. Voor de gemeente Barneveld geldt dat zij in de huidige situatie veel te maken hebben met de effecten van de decentralisaties en de herijking van het gemeentefonds. Op dit moment is voor Barneveld nog onduidelijk welke kosten zich in de komende jaren precies zullen ontwikkelen. Hier is verdere besluitvorming en onderzoek voor nodig.

Voor zowel Barneveld als Scherpenzeel is onduidelijk hoe de kosten zich de komende jaren zullen ontwikkelen. Beide gemeenten zijn afhankelijk van de ontwikkelingen rondom de herijking van het gemeentefonds en het nieuwe woonplaatsbeginsel.

Een belangrijk onderscheid in het kader van jeugdhulpverlening is dat de gemeente Barneveld momenteel een 'ontvangende' gemeente is vanwege de aanwezigheid van residentiele jeugdhulpverlening (De Glind) op haar grondgebied waarbij uithuisgeplaatste jongeren uit het hele land worden opgevangen. De gemeente Scherpenzeel is een ‘zendende’ gemeente en plaatst (eventueel) uithuisgeplaatste jongeren buiten Scherpenzeel. Deze financiële onevenredige werking van het huidige woonplaatsbeginsel maak dat de gemeente Barneveld financieel verantwoordelijk is voor alle voogdijplaatsingen in Barneveld waardoor momenteel financiële druk op de jeugdhulpkosten ontstaan. De gemeente Scherpenzeel kent deze financiële druk momenteel niet.

Anticiperend op de toekomst is het noemenswaardig dat deze constatering tijdelijk geldig is en in tegengestelde richting kan werken aangezien het woonplaatsbeginsel wordt aangepast per 1 januari 2022. Vanaf dan zullen alle ‘zendende’ gemeenten financieel verantwoordelijk worden voor hun eigen uithuisgeplaatste jongeren, ook wanneer ze elders zijn geplaatst. In tegenstelling tot de huidige situatie zullen deze zogenoemde ‘zendende’ gemeenten jeugdhulpkosten gaan dragen die ze momenteel niet dragen terwijl de ‘ontvangende’ gemeenten financieel voordeel ondervinden omdat ze deze kosten niet meer dragen.

Aan de variant duurzaam partnerschap kunnen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld verschillende invullingen geven. Bij deze variant behouden beide gemeenten regie over de invulling en uitvoering van het sociaal domein. Het beleid op sociaal domein is zeker een strategisch beleidsdossier te noemen en zou dan ook een *kans* bieden om in samenwerking te worden opgepakt en de strategische capaciteit uit te breiden voor inwoners van beide gemeenten. Scherpenzeel en Barneveld zijn beide in de regie om inhoudelijke beleidskeuzes te maken voor het sociaal domein. In praktijk zal het bij de samenwerking op het sociaal domein en de bundeling van ambtelijke capaciteit uiteindelijk een (gedeeltelijke) harmonisatie van beleid vragen. Hierbij is een gemeenschappelijke visie op het sociaal domein dan een noodzakelijk startpunt. De grootste uitdaging zit dan in het verschil van karakter tussen de twee gemeenten en de op maat gesneden uitvoering. Een *risico* bij deze aanpak is dat Scherpenzeel ook de financiële risico’s van Barneveld zal dragen. Scherpenzeel kan er ook voor kunnen kiezen om het sociaal domein niet bij Barneveld te beleggen in dit duurzame partnerschap, maar de uitvoering hiervan in eigen handen te houden. Dit biedt de *kans* om de uitvoering voor beide gemeenten op eigen wijze in te vullen. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat Scherpenzeel op dit moment al bepaalde taken binnen het sociaal domein via een dienstverleningsovereenkomst bij Barneveld heeft belegd, zoals de schuldhulpverlening, leerplicht en applicatiebeheer.

Wanneer er een herindeling per 1 januari 2023 plaatsvindt, zal er harmonisatie van het beleid op het sociaal domein en samenvoeging van de ambtelijke capaciteit plaatsvinden. Ook in deze variant kan ingezet worden op het versterken van de strategische capaciteit voor inzet in het sociaal domein. Waar Scherpenzeel nu als kleine

gemeente en door inzet op preventie nog geen grote negatieve effecten ondervindt van de verdere decentralisatie, zullen deze effecten bij een herindeling voor de gehele gemeenten meer voelbaar worden. De herindeling zal ook gevolgen hebben voor de uitkering vanuit het Gemeentefonds, al is daar nu nog geen zekerheid over. In de uitvoering kunnen wel de huidige samenwerkingen met vrijwilligers en maatschappelijke organisaties worden voortgezet, ook omdat dit voor beide gemeenten een belangrijk onderdeel van het beleid vormt.

Samenvattend overzicht kansen en risico's Thema Sociaal Domein op de drie varianten:

Variant Zelfstandigheid	*Variant Duurzaam Partnerschap*	*Variant Fusie per 1-1-2023*
<u>Kans Scherpenzeel:</u> • Voortzetten van het huidige beleid, dichtbij inwoners, zonder al te veel negatieve effecten van nationale ontwikkelingen. • Nationale rol voor uitvoering sociaal domein en professionalisering <u>Kans Barneveld:</u> Voortzetten van het huidige beleid	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> • Versterking van strategische ambtelijke capaciteit voor sociaal domein • Keuze om sociaal domein niet elders te beleggen en uitvoering te behouden	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> Versterking van strategische ambtelijke capaciteit voor sociaal domein
<u>Risico Scherpenzeel:</u> • Hoge druk op de ambtelijke organisatie • Vrijwilligers en maatschappelijke organisaties compenseren een deel van gemeentelijke inzet. • Verdere decentralisatie en herijking van het Gemeentefonds zorgen voor onzekerheid. <u>Risico Barneveld :</u> Verdere decentralisatie en herijking van het Gemeentefonds zorgen voor onzekerheid.	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> • De financiële risico's en onzekerheden van Barneveld gelden mogelijk ook voor Scherpenzeel. Moet verdere besluitvorming en onderzoek uitwijzen. • Evt. integratie 2 goed lopende uitvoeringspraktijken leidt tot kwaliteitsverlies	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> • Financiële risico's en onzekerheden bij verdere decentralisatie en herijking Gemeentefonds. Moet verdere besluitvorming en onderzoek uitwijzen. • Evt. integratie 2 goed lopende uitvoeringspraktijken leidt tot kwaliteitsverlies

5.7 Thema Breehoek - Scherpenzeel

In dit deel wordt gekeken naar Kulturhus De Breehoek. Dit is een belangrijke voorziening voor Scherpenzeel, maar kent door de grootschaligheid ook uitdagingen voor de exploitatie. Er wordt gekeken naar:

- Feitelijke situatie Breehoek (voorziening, exploitatie, toekomstmogelijkheden etc.) in kaart);
- Globale toekomstopties in kaart (kansen/risico's);
- Financiële gevolgen toekomstopties.

Kulturhus De Breehoek is een groot gemeenschapshuis in Scherpenzeel, dat onderdak biedt aan verschillende verenigingen en organisaties. Met zijn grootschalige opzet biedt De Breehoek veel ruimte aan culturele, maatschappelijke en sportieve initiatieven. Er zijn onder andere een sporthal, een multifunctionele (theater)zaal, vergaderzalen en een bibliotheek. De gemeenteraadsvergaderingen vinden eveneens plaats in De Breehoek.

Deze grootschaligheid zorgt wel voor een zorgelijke exploitatieopzet. Doordat een aanzienlijk deel van het gebruik alleen haalbaar is tegen maatschappelijk tarief, bestaat alleen al op de sporthal een jaarlijks tekort van 2,5 – 3 ton. Het is van belang de exploitatie structureel haalbaar te maken om zo De Breehoek ook op langere termijn veilig te stellen.

De gemeente Scherpenzeel heeft daarom in de afgelopen periode intensief gewerkt aan een optimalisatiestudie Gemeentehuis – Breehoek. In deze studie is een verkenning gedaan van de mogelijkheden om door toevoeging van het gemeentehuis binnen deze multifunctionele accommodatie de exploitatie van Kulturhus De Breehoek te verbeteren. Hierbij zijn verschillende scenario's onderzocht:

1. Bibliotheek blijft in huidige vorm + gemeente komt
2. Bibliotheek wordt de helft + gemeente komt
3. Bibliotheek wordt enkel uitgifte (boeken en leeshoek in de foyer) + gemeente komt
4. Bibliotheek blijft in huidige vorm, gemeente komt niet. Gemeente huurt alleen nog incidenteel.
5. Bibliotheek wordt enkel uitgifte (boeken en leeshoek in foyer) + gemeente komt + commerciële verhuur op plek huidige bibliotheek

De gemeente heeft de voorkeur uitgesproken voor het derde scenario, waarbij de gemeentelijke organisatie wordt gehuisvest in De Breehoek en de bibliotheekfunctie wordt verkleind. Door de combinatie Breehoek-Gemeentehuis wordt de voorziening van De Breehoek verbreed. Tot slot omvat het voorkeursscenario van de gemeente een aantal bouwkundige ingrepen waarmee het continueren van het bestaand gebruik gewaarborgd wordt (o.a. behoud capaciteit theaterzaal) en de randvoorwaarden worden gecreëerd om de omzet in met name de horeca te vergroten (o.a. extra uitgangen sportzaal t.b.v. evenementen).

In deze plannen van de gemeente wordt eerder voorgenomen bezuiniging op de bibliotheek gewijzigd. In plaats van de taakstellende bezuiniging van € 100.000 wordt nu uitgegaan van € 80.000. In combinatie met het andere huisvestingsconcept in de Breehoek wordt de bezuinigingsopgave voor de bibliotheek teruggebracht tot € 27.000. Dit is een netto bezuinigingsopgave; de huisvestingslasten van de bibliotheek worden door de gemeente gedragen (subsidie in natura). Daarmee ontstaat ook voor de bibliotheek een beter toekomstperspectief.

Uit de Optimalisatiestudie blijkt dat het niet doorvoeren van deze combinatie zorgt voor een toename van het exploitatietekort van de Breehoek tot ca. €360.000,-. Indien de gemeente niet langer gebruik maakt van De Breehoek voor raadsvergaderingen of recepties, en enkel nog huurt t.b.v. (incidentele) inwonersbijeenkomsten (bijvoorbeeld inspraakavonden), dan loopt het tekort op naar 4 ton.

De totale investeringskosten voor de verbouw en extra nieuwbouw (520 m^2) in en bij De Breehoek bedragen ruim € 1,6 mln. De gemeente neemt deze investering op zich, en plaatst daar tegenover een bestemmingsreserve ter dekking. De gemeente Scherpenzeel geeft aan dat tegenover de investeringen in De Breehoek de opbrengsten van bestaand vastgoed staan. Door de bestaande financiële reserve te gebruiken drukken de kapitaallasten niet op de begroting van de gemeente, en landen de huuropbrengsten van de gemeente in De Breehoek zonder dat de exploitatie van De Breehoek met de kapitaallast over de investering wordt belast.

Op pandniveau levert de aanpassing voor De Breehoek een exploitatieverbetering op van € 75.000,- op jaarbasis. De exploitatie wordt verbeterd, maar blijft negatief. In de kadernota van Scherpenzeel wordt, als gevolg van de exploitatieverbetering, de jaarlijkse subsidie aan De Breehoek neerwaarts bijgesteld van € 140.000,- naar € 90.000,-.

De gemeente Scherpenzeel gaat er voorzichtigheidshalve van uit dat de verbouwing van De Breehoek niet voor 2023 kan worden gerealiseerd, een jaar later dan in het Raadsbesluit van december jl. was verondersteld. Omdat de besparingen dus ook later kunnen worden ingeboekt is dit afgedekt middels een incidenteel frictiebudget. Mocht versnelling in de realisatie mogelijk zijn, dan heeft dat een positief effect op onze begroting voor 2022.

Kansen en risico's voor thema De Breehoek bij de drie varianten:

Bij de variant *zelfstandigheid* is de gemeente in staat om de functie van De Breehoek te verbreden met de gemeentelijke huisvesting. Dit levert € 75.000 aan exploitatieverbetering op voor het Kulturhus, waardoor de gemeente ook kans ziet de subsidie die zij uitgeeft aan De Breehoek naar beneden bij te stellen. Om de gemeentelijke organisatie te kunnen huisvesten is een eenmalige investering van €1,6 miljoen nodig. Deze eenmalige lasten drukken niet op gemeentebegroting, omdat ze worden gedekt uit reserves/vastgoed. De gemeente verwacht naast financiële voordelen ook inhoudelijke synergievoordelen te kunnen realiseren. De Breehoek wordt door de combinatie van maatschappelijke en gemeentelijke activiteiten een 'huiskamer van Scherpenzeel'. *Risico* van dit plan is dat aan De Breehoek - dat al groot in omvang is - extra vloeroppervlak wordt toegevoegd. Dat maakt de exploitatie van De Breehoek nog kwetsbaarder, zeker op het moment dat de gemeentelijke organisatie in een later stadium eventueel alsnog zou inkrimpen (bij verdergaande ambtelijke samenwerking of doorgaande digitalisering/werken op afstand) dan wel mogelijk verdwijnt (bij evt. herindeling).

In de variant *duurzaam partnerschap* is een verhuizing naar De Breehoek nog steeds mogelijk, maar hoeven er minder mensen te worden gehuisvest. Er hoeft daardoor minder vloeroppervlak te worden toegevoegd, en mogelijk kan dat zelfs helemaal achterwege worden gelaten. Dit is mede afhankelijk van het aantal taken dat wordt overgedragen aan de "ontvangende" gemeente. Doordat er minder vierkante meters worden toegevoegd aan het gebouw, neemt risico op de exploitatie minder toe (bv. als de gemeentelijke organisatie verhuist of verdwijnt). Nader onderzoek zal moeten uitwijzen wat dit betekent voor het benodigde vloeroppervlak, de verbouwing van De Breehoek en de exploitatiekosten. Naar een "kleinere verhuizing" is nog geen onderzoek gedaan.

Bij de *variant herindeling met Barneveld per 1-1-2023* vervalt de optie om in De Breehoek de ambtelijke organisatie te huisvesten. De gemeenteraadsvergaderingen zullen verdwijnen of op zijn minst in frequentie flink afnemen (er zijn veel (herindelings)gemeenten die op locatie vergaderen). Voordeel voor de variant zelfstandigheid is dat er geen extra vloeroppervlak aan De Breehoek wordt toegevoegd. Dat er niet hoeft te worden verbouwd, bespaart tevens een eenmalige investering van € 1,6 miljoen. Het exploitatietekort zal volgens de gemeente Scherpenzeel waarschijnlijk door het wegvallen van de huur voor de gemeente verder oplopen (naar € 400.000). Er zal op andere manieren gezocht moeten worden naar een bevredigende oplossing voor het dekkingsvraagstuk. Dit zal in gesprekken tussen beide gemeenten nader moeten worden onderzocht. Een voorbeeld zou kunnen zijn het huisvesten van een aantal loketfuncties (paspoort, jeugdzorg, etc.) in De Breehoek binnen het bestaande vloeroppervlak. Dergelijk onderzoek tussen beide gemeenten is echter op dit moment nog niet mogelijk gebleken. Het scenario-onderzoek gaat eveneens alleen uit van mogelijkheden binnen een zelfstandige gemeente Scherpenzeel, dus dit onderzoek biedt ook geen zicht op opties binnen de variant herindeling. Ervaring leert dat voorzieningenniveau in kernen binnen de gemeente Barneveld op goed peil wordt gehouden. Recent zijn in Voorthuizen en Garderen een nieuwe multifunctionele dorpshuizen gebouwd. Deze dorpshuizen bieden ruimte voor maatschappelijke activiteiten en sport.

Samenvattend overzicht kansen en risico's Thema De Breehoek op de drie varianten:

Variant Zelfstandigheid	*Variant Duurzaam Partnerschap*	*Variant Fusie per 1-1-2023*
<u>Kans Scherpenzeel:</u> • Er vindt exploitatieverbetering plaats (minimaal € 75.000), • Inhoudelijke synergievoordelen voor 'huiskamer van Scherpenzeel': verbetering aanbod en meer reuring	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> Door kleinere organisatie hoeven minder vierkante meters te worden toegevoegd aan De Breehoek.	<u>Kans Scherpenzeel en Barneveld:</u> Gemeentelijke loketfuncties dicht bij inwoners organiseren. Dit kan wellicht ook doorgetrokken worden naar nieuwe dorpshuizen Voorthuizen en Garderen.

<u>Kans Barneveld:</u> Niet specifiek in deze variant		
<u>Risico Scherpenzeel:</u> • Vraagt eenmalige investering van € 1,6 miljoen. Deze kosten drukken niet op de gemeentebegroting • Toevoeging extra vloeroppervlak maakt gebouw extra kwetsbaar, mocht de gemeente ooit uit De Breehoek vertrekken (bv. door ambtelijke of bestuurlijke fusie). <u>Risico Barneveld:</u> Geen	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> Op het eerste gezicht geen directe risico's.	<u>Risico Scherpenzeel en Barneveld:</u> Er blijft een fors dekkingsvraagstuk voor exploitatietekort c.q. extra beslag nodig op de reserves. Nader onderzoek nodig naar de gevolgen voor de exploitatie van De Breehoek.

6. Recapitulatie

U heeft zojuist het brondocument voor de variantenanalyse voor de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel en Barneveld gelezen. Zoals aangegeven is dit document een eerste stap in het onderzoeks- en afwegingstraject dat dit najaar plaatsvindt. De informatie uit dit document dient als basis voor de dialoog over de verschillende varianten. Die dialoog zal worden gevoerd in het kader van het participatietraject en in het bestuurlijk overleg in de periode oktober en november.

Het brondocument is bedoeld om een zo waardevrij en feitelijk mogelijk beeld te geven van de huidige situatie en de effecten van de verschillende varianten voor de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. Dit laatste aan de hand van realistisch te verwachten kansen en risico's. Dit document is niet gericht op het formuleren van een voorkeur voor één van de varianten. Dat is uiteindelijk een politiek-bestuurlijke afweging.

Zoals u al kon lezen is nog niet alle informatie in dit brondocument compleet. Gedurende de komende weken zal dit zogenaamde 'rolling document' steeds worden aangevuld en aangescherpt met informatie vanuit de beide gemeenten, het bestuurlijk overleg en vanuit de participatie.

Bijlage 1. Profielschets van Scherpenzeel en Barneveld

In dit hoofdstuk wordt een profiel geschetst van de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. Dit beeld wordt geschetst aan de hand van enkele algemene kenmerken, een korte schets van de historie en de karakteristieken van beide gemeenten. Daarnaast wordt er ook van beide gemeenten een 'feitelijke foto' gemaakt, zodat de varianten goed vergeleken kunnen worden. De huidige situatie wordt op verschillende thema's in beeld gebracht.

A. Geschiedenis en belangrijkste kenmerken Scherpenzeel

De gemeente Scherpenzeel is een groene gemeente in de provincie Gelderland. De gemeente heeft bijna 10.000 inwoners en behoort daarmee tot de 20 kleinste gemeenten van Nederland. De gemeente bestaat uit één kern en heeft een dorps karakter. De bevolkingsdichtheid is relatief laag, ondanks haar relatief kleine oppervlakte.

Scherpenzeel ligt al sinds de middeleeuwen op een scheidslijn van twee gebieden. In de middeleeuwen was dat de grens tussen het sticht Utrecht en het hertogdom Gelre. In deze eeuwen wisselde Scherpenzeel regelmatig van eigenaar. De ene keer behoorde men tot het Roomse Utrecht, de andere keer tot het hof van Gelre. In 1380 werd Scherpenzeel een leen van het Hof van Gelre.

Ongeveer 80 jaar na de reformatie, werd Scherpenzeel een protestants dorp. De huidige cultuur van het dorp wordt nog steeds gedomineerd door het protestantisme. Begin 1800 ten tijde van de Fransen werd Scherpenzeel onderdeel van de provincie Utrecht. Deze switch was van korte duur want sinds 1814 hoort Scherpenzeel weer bij Gelderland. In de Tweede Wereldoorlog was Scherpenzeel door haar ligging aan de Grebbelinie het middelpunt van een aantal gevechten.

Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde de gemeente Scherpenzeel zich als gemeente in de Gelderse Vallei. De gemeente Scherpenzeel omvat ook buurtschappen Ruwinkel, de Haar en een deel van buurtschap de Moorst. Scherpenzeel wordt omringd door de gemeenten Barneveld, Ede, Renswoude en Woudenberg.

In eerder verband is gekeken naar de toekomst van Scherpenzeel. Met de gemeenten Renswoude en Woudenberg is eerder nagedacht over een fusie, in 2011 is deze herindelingsprocedure na onvoldoende draagvlak in Renswoude door de Minister van Binnenlandse Zaken stopgezet,

De gemeenteraad van Scherpenzeel heeft 13 zetels verdeeld over de partijen Gemeentebelangen Scherpenzeel (5); SGP (3); CU (2); CDA (2); Pro Scherpenzeel (1). De coalitie bestaat inmiddels uit de partijen Gemeentebelangen Scherpenzeel en de SGP, nadat een eerdere coalitie tussen Gemeentebelangen Scherpenzeel, CU en Pro Scherpenzeel viel over de discussie over de toekomst van Scherpenzeel.

B. Geschiedenis en belangrijkste kenmerken Barneveld

De gemeente Barneveld is een gemeente in de provincie Gelderland met veel verschillende dorpskernen in de gemeente zelf. Deze kernen zijn Barneveld, Voorthuizen, Kootwijkerbroek, Garderen, Stroe, Terschuur, Zwartebroek, De Glind, Kootwijk en Harselaar. De hoofdplaats van de gemeente is de gelijknamige kern Barneveld. Ondanks de geconcentreerde kernen heeft de gemeente een weinig stedelijk karakter vanwege haar grote oppervlakte. Daarnaast heeft de gemeente ongeveer 60.000 inwoners en ligt de bevolkingsdichtheid ongeveer op de helft van de bevolkingsdichtheid van Scherpenzeel.

De gemeente Barneveld heeft een geschiedenis die teruggaat tot de 12^{e} eeuw. Sinds de 14^{e} eeuw bestaat het dorp Barneveld als kerkdorp en heeft het van origine een belangrijke marktfunctie in de Gelderse Vallei. De gemeente Barneveld heeft al eeuwen verschillende dorpskernen, zoals het gelijknamige Barneveld, Voorthuizen en Garderen. Sinds de Reformatie is het dorp een protestantse gemeenschap, hetgeen in de huidige cultuur nog duidelijk terug te zien is.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog had deze gemeente, door haar ligging aan de Grebbelinie, vooral aan het begin en het einde van de oorlog fors te lijden onder het geweld. Na de bevrijding werden alle dorpskernen weer opgebouwd en ontwikkelde Barneveld zich als agrarische gemeente. De gemeente wordt gekenmerkt door de hoge concentratie varkens- en pluimveehouderijen.

De gemeenteraad van Barneveld bestaat uit 31 leden verdeeld over de partijen SGP (8); CU (5); Pro '98 (5); CDA (5); Lokaal Belang (4); VVD (2); Burger Initiatief (2). De coalitie binnen de gemeente Barneveld bestaat uit de partijen SGP, CU, Pro '98 en CDA.

C. Demografische context

Voor het schetsen van de demografische context wordt vooral gelet op vier kenmerken: Bevolkingsgroei (I), bevolkingssamenstelling (II), herkomst van de bevolking (III) en de ontgroening en vergrijzing (IV).

Bevolkingsgroei

De dorpen Barneveld en Scherpenzeel liggen beide in de provincie Gelderland, maar zijn verschillend. Qua inwonersaantal behoort Scherpenzeel tot de 20 kleinste gemeenten van Nederland, terwijl Barneveld juist een gemiddelde gemeente is qua inwonersaantal. De gemeente Scherpenzeel heeft na een groeiperiode tussen 1960 en 1975, tot 2008 geschommeld tussen de 8.000 en 9.000 inwoners. De afgelopen jaren is er een licht stijgende trend te zien in het inwonersaantal. In 2020 wonen er 9.880 inwoners in de gemeente Scherpenzeel en verwacht een toename tot boven de 10.000 inwoners op korte termijn. De toename van het aantal inwoners vindt zijn oorzaak in de relatief hoge natuurlijke aanwas. Er worden in Scherpenzeel, ten opzichte van de rest van Nederland, veel kinderen geboren. Het migratiesaldo is positief, maar blijft achter in vergelijking bij het gemiddelde Nederlandse saldo. Er wordt een bevolkingsgroei voorspeld voor Scherpenzeel van 11,6% voor 2035[5]. Recente inschatting van de gemeente geven een wat hogere prognose. Uit onderzoek van de provincie Gelderland blijkt dat er in 2030 bijna 11.000 inwoners zouden zijn. In de regio van Scherpenzeel is alleen Renswoude een kleinere gemeente, de gemeente Woudenberg heeft een vergelijkbare omvang.

Barneveld heeft in 2020 ongeveer 60.000 inwoners. De afgelopen 20 jaar is de bevolking van Barneveld met ongeveer 28% hard gegroeid. Net als in de gemeente Scherpenzeel vindt dit zijn oorzaak in de hoge natuurlijke aanwas ten opzichte van de rest van Nederland. Barneveld heeft een positief migratiesaldo, maar blijft achter bij het saldo in Scherpenzeel en Nederland. Toch wordt er voor Barneveld een hogere groei voorspeld dan voor de gemeente Scherpenzeel. De prognose voor 2035 is dat de gemeente groeit met 13,3%. In de regio heeft de gemeente Nijkerk een soortgelijke omvang, de overige gemeentes hebben of veel meer inwoners (>100.000) of veel minder inwoners (<20.000).

Bevolkingssamenstelling

De bevolkingssamenstellingen van Scherpenzeel en Barneveld lijken sterk op wat in de regio gebruikelijk is. De gemeente Scherpenzeel is een kinderrijke gemeente. 25,7% van de inwoners in Scherpenzeel is jonger dan negentien jaar, ten opzichte van 28,6% van de inwoners in de gemeente Barneveld. Over heel Nederland ligt dit percentage een stuk lager met een percentage van 21,7%. In de leeftijdscategorieën daarboven ligt het percentage iets onder het landelijk gemiddelde. Voor de gemeente Barneveld is dit de categorie 35-84 jaar en voor de gemeente Scherpenzeel betreft dit de categorie 25-74 jaar. Maar hierin zijn geen grote uitschieters te vinden. In beide gemeenten ligt de gemiddelde leeftijd met 38 jaar ongeveer 4 jaar onder het landelijk gemiddelde van 42 jaar.

[5] CBS, 2018

Herkomst bevolking

In Scherpenzeel is meer dan 92% van de bevolking van autochtone herkomst. Een klein deel van de bevolking is allochtoon. Binnen de gemeente Barneveld zijn de percentages ongeveer gelijk. 91,6% van de bevolking is daar van autochtone afkomst. Het percentage westerse en niet-westerse migranten in beide gemeenten neemt de afgelopen jaren licht toe. Vergelijking tot de totale Nederlandse bevolking is dit een redelijk hoog percentage, daar ligt het percentage op 76%.

Demografische druk

Kinderen jonger dan 15 jaar en ouderen ouder dan 65 jaar zijn geen onderdeel van de beroepsbevolking. Naarmate er meer kinderen en ouderen zijn per hoofd van de beroepsbevolking, neemt de demografische druk toe. De grijze druk is daarbij de bijdrage van ouderen aan de demografische druk en de groene druk is de bijdrage van kinderen aan de demografische druk. Wat in beide gemeente opvalt, is dat de vergrijzing veel invloed heeft in deze gemeenten. De grijze druk is in de afgelopen jaren hard toegenomen. In de gemeente Barneveld blijft deze trend, ondanks de toename, achter ten opzichte van de trend in Nederland. In de gemeente Scherpenzeel ligt deze trend juist boven het landelijk gemiddelde en stijgt de grijze druk sneller.

Wat meteen in het oog springt, is dat de door de vergrijzing de grijze druk in Scherpenzeel sinds 1988 is verdubbeld. Waar in 1988 nog 15 ouderen per 100 personen van de beroepsbevolking waren, is dit in 2020 gestegen naar 35 per 100 personen. In Barneveld zijn er op dit moment 30 ouderen per 100 personen van de beroepsbevolking.

De groene druk is in beide gemeente afgenomen, maar wel harder in de gemeente Scherpenzeel dan in de gemeente Barneveld. Toch is de groene druk in beide gemeenten niet zodanig afgenomen dat het de grijze druk kan compenseren. In beide gemeente is de demografische druk daardoor in beide gemeente behoorlijk toegenomen. Dit is overigens niet ongebruikelijk. In Nederland en de omliggende gemeenten is precies dezelfde tendens zichtbaar. Dat de druk in Barneveld, Scherpenzeel en omliggende gemeenten groter is, komt vooral doordat deze gemeenten kinderrijker zijn.

Tabel 1. Kerngetallen demografische context

	Scherpenzeel	**Barneveld**	**Nederland**
Inwonersaantal	9.880	59.080	17.280.000
Bevolkingsgroei	11,6	13,3	
Autochtone afkomst	92	91,6	76
Grijze druk	35,0	30,1	33,1
Groene druk	46,8	52,2	36,9
Demografische druk	81,9	82,3	70,0

D. Wonen

Binnen deze paragraaf wordt ingegaan op de samenstelling van huishoudens, de woningvoorraad, de woningwaarde en woonlasten in de gemeenten en verhuizingen vanuit de gemeenten.

Samenstelling van huishoudens

Wat betreft de samenstelling van de huishoudens zijn er in de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld forse afwijkingen van het landelijk gemiddelde. Het aantal personen per huishouden ligt hoger dan het landelijk gemiddelde. Beide gemeenten kennen veel minder alleenstaande huishoudens. Ook het aantal eenoudergezinnen

ligt lager dan in de rest van Nederland. Het kinderrijke karakter van beide dorpen resulteert in een grotere huishoudens, waarin weinig alleenstaande zijn en minder eenoudergezinnen dan over het landelijk gemiddelde.

Woningvoorraad

Beide gemeenten wijken ook af van de landelijke trends op het gebied van de woningvoorraad. Waar de landelijke trend is dat ongeveer 57,5% van de huizen koophuizen zijn, gevolgd door de huursector 42,5%. In de gemeente Scherpenzeel is slechts 26,8% van de huizen een huurhuis, de overige 73,2% is een koophuis. In Barneveld liggen deze percentages ongeveer op dezelfde hoogte met respectievelijk 32,2% en 67,8%. Ook het aantal huurhuizen dat in het bezit is van een coöperatie, ligt in beide gemeenten onder het landelijk gemiddelde.

Zowel Scherpenzeel als Barneveld heeft voldoende plancapaciteit om in haar eigen woningvraag te voorzien. Voor Scherpenzeel betekent dat de ambitie uit 2019 om tot en met 2029 450 woningen te bouwen, realistisch is[6]. Barneveld beschikt over plancapaciteit voor in totaal circa 3.150 woningen in de periode tot en met 2026. Voor de periode daarna zitten zo'n 250 woningen in plannen. Daarnaast verkend Barneveld locaties voor nog circa 1.600 extra woningen, dat maakt een totaal van 5.000 woningen. De belangrijke uitbreidingslocaties liggen in de kernen Barneveld en Voorthuizen.

Woningwaarde en woonlasten

De WOZ-waarde van de woningen ligt in beide gemeenten boven het landelijk gemiddelde, zowel de koopwoningen, als de private en corporatie huurwoningen. In Scherpenzeel zijn de huizen iets goedkoper dan in Barneveld, maar beide gemeenten liggen boven het landelijk gemiddelde. Wat betreft de woonlasten per huishouden zijn er in beide gemeente wel grote verschillen. De eenpersoonshuishoudens betalen in Barneveld €671 en in de gemeente Scherpenzeel €762. Terwijl het landelijk gemiddelde € 700 is voor eenpersoonshuishoudens. Hierin ligt Scherpenzeel dus boven het landelijk gemiddelde en Barneveld ligt daaronder. Beide gemeenten liggen echter boven het landelijk gemiddelde voor meerpersoonshuishoudens, wat op €773 ligt. In Scherpenzeel ligt dit bedrag op €786 en in Barneveld ligt dit bedrag hoger met €796.

Verhuisbewegingen vanuit, naar en in de gemeenten

De gemeenten Barneveld en Scherpenzeel verschillen in ordegrootte. Dit is ook te zien in het aantal verhuizingen binnen de gemeente, het aantal gevestigde personen en het aantal vertrokken personen. De afgelopen tien jaar is dat verschil groter geworden. De voornaamste trend is dat Barneveld in de afgelopen vijf jaar blijft groeien, soms met 100 personen, soms met meer dan 500 personen. Voor Scherpenzeel zijn deze getallen veel kleiner en schommelt veel meer rondom het nulpunt. Toch neemt de verhuismobiliteit in Scherpenzeel toe in de afgelopen jaren, net als in de gemeente Barneveld.

De meeste gemeenten in de regio FoodValley ervaren regionale en bovenregionale instroom. Dit hangt deels samen met druk vanuit de regio Utrecht en regio Amersfoort, maar komt ook voort uit vestiging van huishoudens die gaan werken in regio Foodvalley, bijvoorbeeld gekoppeld aan de groei van de WUR, en realisatie van de ambities uit de Kennisas binnen het Agrofoodcluster, zoals de vestiging van Unilever en de komst van IMEC.

In de Vastgoedmonitor FoodValley 2018 wordt als belangrijk risico voor de woningmarkt geschetst dat de regio overloop van koopkrachtige nieuwkomers uit de Randstad ondervindt. Het is voor starters steeds lastiger een huis te kopen. De groep die net niet in aanmerking komt voor een sociale huurwoning dreigt tussen wal en schip te belanden. Deze groep is in toenemende mate aangewezen op de beperkte voorraad vrijesectorhuurwoningen. De instroom van de komende jaren is, bij een aanhoudend goede economische ontwikkeling, vooral afhankelijk van voldoende nieuw en betaalbaar aanbod in buurtregio's in de Randstad. In de regio's Utrecht en Amersfoort valt

[6] NB. In de Kadernota 2021-2024 beschrijft Scherpenzeel haar plannen om 868 woningen te bouwen.

op dat er veel moeilijke, binnenstedelijke locaties in de planning staan. De migratie wordt mede veroorzaakt door een discrepantie tussen de groeiprognose en de bouwproductie in deze regio's waar de FoodValleyregio historische verhuisrelaties mee heeft.

Tabel 2. Kerngetallen Wooncontext

	Scherpenzeel	**Barneveld**	**Nederland**
Samenstelling huishoudens	2,53	2,65	2,18
WOZ- koopwoningen (€)	300.000	314.000	270.000
Woningvoorraad – Koopsector (%)	73,2	67,8	57,5
Woningvoorraad – Huursector (%)	26,8	32,3	42,5
Woningvoorraad – Huurhuizen (Coöperatie) (%)	16,8	19,8	29,4
Woonlasten (eenpersoons)	762	671	700
Woonlasten (meerpersoons)	786	796	773

E. Economie

Dit onderdeel gaat in op de economie en de sociaal-economische positie van de inwoners in de gemeenten. Hieronder worden achtereen de volgende kenmerken beschreven: werkgelegenheid en economische sectoren, beroepsbevolking en werkloosheid, ligging en woon-werkverkeer, bedrijventerreinen en regionale economische samenwerking.

Werkgelegenheid en economische sectoren

De regio rondom Barneveld en Scherpenzeel verschaft veel werkgelegenheid. In Barneveld zijn er per 1.000 inwoners tussen 15-64 jaar zo'n 958 banen beschikbaar. In Scherpenzeel ligt dit met 818 banen per 1.000 inwoners al lager, maar nog steeds boven het landelijk gemiddelde van 792 banen per 1.000 inwoners. De grote economische sector van Scherpenzeel is de handel. 42% van de banen bevindt zich in die sector, de sector die daarna volgt met 23% van de banen is de industrie. Hiermee wijkt Scherpenzeel af van de landelijke verdeling van de sectoren. Barneveld lijkt veel meer op de landelijke verdeling van het aantal banen per sector. Daar is de grootste sector de zakelijke dienstverlening (26,9%), gevolgd door de collectieve dienstverlening (25,9%). Toch volgt de gemeente Barneveld niet altijd de landelijke trend in toe en afnamen in de verschillende sectoren, zo is de industriesector al een aantal jaren dalende in Nederland, maar stijgt deze sector in Barneveld. Daarnaast stijgt het aantal banen in Barneveld. Het aantal banen in Scherpenzeel stijgt ook, maar minder hard dan in Barneveld en met af en toe een terugval.

Beroepsbevolking en werkloosheid

De beroepsbevolking bestaat in Scherpenzeel uit 701 personen per 1.000 inwoners. Het Nederlandse gemiddelde ligt op 706 personen per 1.000 inwoners. Scherpenzeel wijkt daarin dus niet af van het landelijk gemiddelde, maar gaat in tegen de landelijke trend. De landelijke beroepsbevolking neemt namelijk nog licht toe, terwijl de beroepsbevolking van Scherpenzeel al jaren krimpt. De beroepsbevolking van Barneveld is groter dan het landelijk gemiddelde. In Barneveld zijn er 751 personen die tot de beroepsbevolking behoren per 1.000 inwoners. De beroepsbevolking volgt hierin ook de landelijke trend.

Het inkomen ligt in beide gemeenten boven het landelijk gemiddelde. Niet alleen voor de beroepsbevolking in loondienst maar ook voor zelfstandigen. Beide gemeenten hebben een laag werkloosheidspercentage.

Bedrijven en bereikbaarheid

Scherpenzeel ligt niet naast de snelweg, maar is via de N224 en de N802 met respectievelijk de A12 en de A30 verbonden. De N224 is belangrijk als regionale ontsluitingsweg en loopt van Zeist naar Arnhem. De afstand naar een oprit van de dichtstbijzijnde snelweg A12 is redelijk lang en voert onder meer over de rondweg van Woudenberg in het westen en Renswoude in het oosten. Voor de relatief talrijke bedrijven in de transport en logistiek in Scherpenzeel is de N224 en de N802 belangrijk voor de bereikbaarheid van de bedrijven. De gemeente Scherpenzeel heeft twee bedrijventerreinen: 't Zwarte land en Hogekamp Oost, van respectievelijk 35 en 6 hectometer. Daarnaast ontwikkelt de gemeente Scherpenzeel 't Zwarte Land II, een nieuw bedrijventerrein.

Barneveld ligt op een strategische locatie en is goed bereikbaar via de A1, de A30 en de A12. In de gemeente Barneveld wordt naast de bestaande bedrijventerreinen nog een aantal nieuwe bedrijventerreinen gerealiseerd.

F. Duurzaamheid

In dit onderdeel worden de volgende aspecten belicht: hernieuwbare bronnen, duurzame mobiliteit, regionale energiestrategie (RES) en duurzaamheidsambities.

Hernieuwbare bronnen

Beide gemeenten blijven op dit thema achter op het landelijk gemiddelde. Waar in Barneveld 5,1% van de energie Hernieuwbare energie is, is dat in Scherpenzeel slechts 3,9%. Hierbij is het landelijk gemiddelde 7,6%. Ook wat betreft de hernieuwbare elektriciteit blijven beide gemeenten achter. Barneveld en Scherpenzeel hebben respectievelijk 4,8% en 3,0% hernieuwbare elektriciteit. Het landelijk gemiddelde steekt hier ver bovenuit met 18,5%. Wat betreft de hernieuwbare warmte blijven de percentages van deze gemeenten minder ver steken onder het landelijk gemiddelde. Het landelijk gemiddelde is 5,6% terwijl de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel respectievelijk 5,2% en 4,1% hernieuwbare warmte hebben. De gemeente Scherpenzeel blijft ook achter op het gebied van het aantal woningen met zonnepanelen. Binnen de gemeente Scherpenzeel heeft 10,8% van de woningen zonnepanelen. Landelijk gezien heeft 12,5% van de woningen zonnepanelen. In de gemeente Barneveld ligt dit percentage hoger dan het gemiddelde, namelijk op 15,7%.

Duurzame mobiliteit

Het aantal deelauto's ligt in de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld relatief laag in vergelijking met het provinciaal en landelijk gemiddelde. Het beeld voor elektrische auto's ligt in beide gemeenten ook onder het landelijk gemiddelde. Toch is er een groot verschil tussen de gemeenten. De gemeente Scherpenzeel heeft zo'n 4,2 elektrische personenauto's per 1.000 inwoners, terwijl in de gemeente Barneveld dit al een stuk hoger ligt, met 7,5 elektrische personenauto's per 1.000 inwoners. Ook scoort de gemeente Barneveld beter als het gaat om de dekkingsgraad van de laadbehoefte van elektrische auto's, daarbij zit zij zo'n vier procentpunt boven het landelijk gemiddelde. Terwijl Scherpenzeel blijft steken onder het gemiddelde. Hierin wijken Scherpenzeel en Barneveld niet veel af van het regionale gemiddelde. Hierin is de gemeente Veenendaal, waarin meer elektrische auto's zijn dan het landelijk gemiddelde.

Regionale energiestrategie

Beide gemeenten maken onderdeel uit van dezelfde regionale energiestrategie. Deze strategie wordt opgezet samen met gemeenten Ede, Nijkerk, Rhenen, Renswoude, Veenendaal en Wageningen binnen het bredere samenwerkingsverband de Foodvalley. Daarin worden de mogelijkheden onderzocht en uitgewerkt om gezamenlijk duurzame energie op te wekken op het land van deze deelnemende gemeenten. Om dit breder op te

pakken zijn hier naast de overheden, ook de onderwijsinstellingen uit de regio en de ondernemers uit de regio bij betrokken.

Duurzaamheidsambities

De gemeente Scherpenzeel spreekt in haar coalitieakkoord uit 2020 uit om in 2050 energieneutraal te zijn. Hierbij wordt gewerkt aan het besparen van energie, het verduurzamen van de energie die nog gebruikt wordt en het creëren van draagvlak onder de bevolking voor dit soort maatregelen. Daarnaast wordt er in het verlengde van de regionale energievisie ook een energievisie speciaal voor Scherpenzeel gemaakt. Waarin ingezet wordt op het energieneutraal maken van een aantal openbare voorzieningen, zoals sportpark De Bree. Daarnaast heeft de gemeente Scherpenzeel ook een warmtenet aangelegd, waarop bestaande huizen aan kunnen sluiten. Toekomstig te realiseren huizen worden daar direct op aangesloten.

Ook in de gemeente Barneveld wordt druk gewerkt om de eerder gestelde energieambitie te halen. Daarnaast wordt er ook gezocht naar coalities buiten Barneveld om samen te werken op het gebied van duurzaamheid, daarbij kan gedacht worden aan het waterschap of de regio de Veluwe. Er wordt om de doelstellingen te halen ook hard ingezet op een goede mix van de energiebronnen, zoals zonenergie, windenergie en energie uit mestvergisters.

Tabel 3. Kerngetallen duurzame context

	Scherpenzeel	**Barneveld**	**Nederland**
Hernieuwbare energie (%)	3,9	5,1	7,6
Hernieuwbare elektriciteit (%)	3,0	4,8	18,5
Hernieuwbare warmte (%)	4,1	5,2	5,6
Zonnepanelen op woningen (%)	10,8	15,7	12,5
Elektrische personenauto (per 1.000 inwoners)	4,2	7,5	11,8
Dekkingsgraad laadbehoefte (%)	14,7	29,7	25,8

G. Veiligheid, gezondheid en welzijn

Criminaliteitsindex

De gemeente Scherpenzeel vormt een veilige gemeenschap met relatief weinig maatschappelijke problemen. Het misdaadcijfer ligt er laag in vergelijking met het landelijke en regionale gemiddelde. Daarnaast is er ook een dalende trend gaande in het aantal misdrijven. Het criminaliteitscijfer daalde in 2019 naar 50, ten opzichte van een landelijk gemiddelde van 72. Binnen de gemeente Barneveld ligt dit getal nog iets lager op 47. Al jaren is het criminaliteitscijfer dalende in de gemeente Barneveld, en daarmee is ook Barneveld een steeds veiligere gemeente met relatief weinig maatschappelijke problematiek.

Bijstand en jeugdproblematiek

Daarnaast is er, zoals eerder genoemd, weinig werkloosheid in zowel Scherpenzeel als Barneveld. Dit is ook zichtbaar in het lage percentage huishoudens dat van de bijstand moet leven. 1,4% van de bewoners van Scherpenzeel en 2,5% van de bewoners van Barneveld zit in de bijstand, ten opzichte van het landelijk gemiddelde

van 5,5% zijn dit lage percentages. Naast de lage werkloosheid in het algemeen, kennen beide gemeenten ook weinig jeugdwerkeloosheid en weinig voortijdige schoolverlaters. Het aantal verwijzingen naar Bureau Halt ligt in beide gemeentes boven het landelijk gemiddelde (132), in de gemeente Scherpenzeel ligt het zelfs fors hoger dan gemiddeld (194). Het aantal kinderen wat jeugdhulp heeft ligt met 6,7% (Scherpenzeel) en 7,7% (Barneveld) in beide gemeente weer onder het landelijk gemiddelde van 9,3%. Scherpenzeel is door het CBS aangewezen als Blue Zone. Dit zijn een aantal gemeenten (met het inwonersaantal tussen de 9.000 en de 36.000), die substantieel minder specialistische jeugdhulp, jeugdreclassering en jeugdbescherming hebben geboden. Barneveld komt hier niet voor in aanmerking in verband met haar hogere inwonersaantal. Daarnaast heeft de gemeente Barneveld ook te maken met regionale en landelijke plaatsingen in de instelling de Glind, waardoor het percentage jeugdzorg in Barneveld toeneemt.

Gezondheid

In het sociaal domein wordt in 2019 per inwoner van Scherpenzeel €614 uitgegeven. In Barneveld ligt dat bedrag veel hoger met €945 per bewoner. Dit komt onder andere doordat een deel van het budget van het sociaal domein wordt uitgegeven aan de Glind. Maar ten opzichte van het landelijk gemiddelde van €1458 zijn dit relatief lage bedragen. In vergelijking met de omliggende gemeenten is het bedrag ook veel lager (€1327).

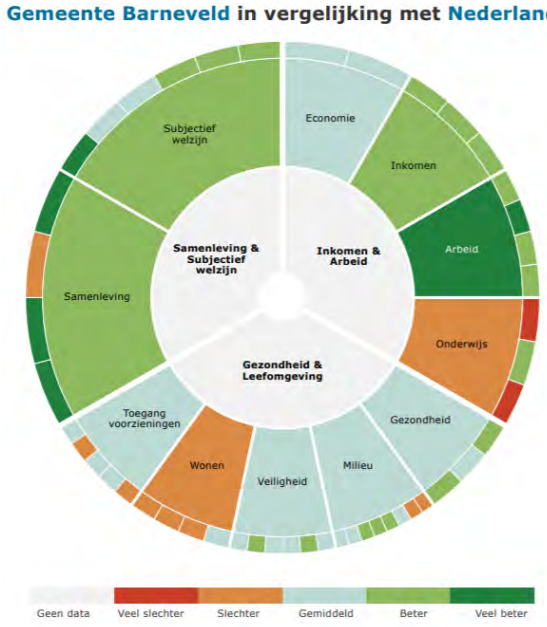

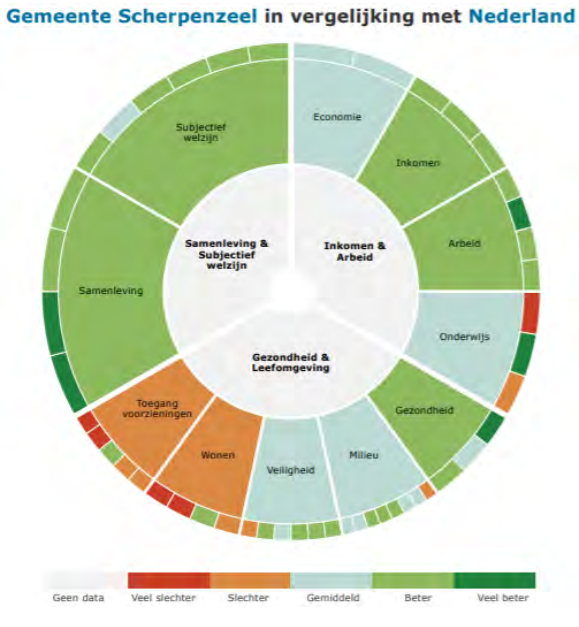

De levensverwachting van de bewoners van Scherpenzeel en Barneveld liggen net iets boven het landelijk gemiddelde. In beide gemeenten ligt ook het aantal rokende mensen onder het landelijk gemiddelde en daalt sneller dan het landelijk gemiddelde. In de gemeente Barneveld ligt zelfs het aantal mensen met overgewicht (48,2%), iets onder het landelijk gemiddelde (48,7%). In Scherpenzeel echter ligt het iets boven het gemiddelde (50,2%).

H. Financiële situatie Scherpenzeel en Barneveld

Hieronder staat een overzicht van de belangrijkste kengetallen met betrekking tot de financiële situatie van beide gemeenten, op basis van de provinciale begrotingsbrief 2020. Op korte termijn zullen nadere gegevens beschikbaar zijn op basis van de Begroting 2021 van beide gemeenten. In de loop van het verdere afwegingsproces kunnen deze ook verwerkt worden in dit brondocument.

Scherpenzeel

De personele lasten voor de noodzakelijke capaciteit zijn voor 2021-2022 gedekt uit de algemene reserve, terwijl hier structurele dekking voor moet zijn. De onderstaande cijfers voor Scherpenzeel zijn niet gecorrigeerd op voorwaarde dat Scherpenzeel vanaf 2022 structurele dekking vindt voor de uitbreiding van de ambtelijke capaciteit.

In de onderstaande tabel ziet u de kengetallen voor Scherpenzeel. De waarden zijn ingedeeld in de categorieën A, B en C. Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De corresponderende categorieën voor Scherpenzeel zijn gekleurd weergegeven.

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto Schuldquote	67%	7%	<90%	90-135%	>135%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	59%	-12%	<90%	90-135%	>135%
3. Solvabiliteitsratio	30%	61%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	9%	7%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structurele exploitatieruimte Begr	0,20%	0,90%	Begr en MJR	Begr en MJR	Begr en MJR
5b. Structurele exploitatieruimte MJR	0,11%	0,30%	>0%	>0%	<0%
6. Belastingcapaciteit	104%	108%	<95%	95-105%	>105%
7.Weerstandsvermogen	1,73	2,42	>1,0	0,8-1,0	< 0,8

Barneveld

In de onderstaande tabel ziet u de kengetallen voor Barneveld. De waarden zijn ingedeeld in de categorieën A, B en C. Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. De corresponderende categorieën voor Barneveld zijn gekleurd weergegeven.

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto Schuldquote	67%	146%	<90%	90-135%	>135%
2. Netto schuldquote gecorrigeerd	59%	137%	<90%	90-135%	>135%
3. Solvabiliteitsratio	30%	27%	>50%	20-50%	<20%
4. Grondexploitatie	9%	27%	<20%	20-35%	>35%
5a. Structurele exploitatieruimte Begr	0,20%	0,00%	Begr en MJR	Begr en MJR	Begr en MJR
5b. Structurele exploitatieruimte MJR	0,11%	0,00%	>0%	>0%	<0%
6. Belastingcapaciteit	104%	106%	<95%	95-105%	>105%
7.Weerstandsvermogen	1,73	2,11	>1,0	0,8-1,0	< 0,8

I. Netwerkanalyse

Gemeenschappelijke samenwerkingsverbanden

Verband	Juridische vorm	Partners	Doelstelling	Alle twee
GGD Gelderland-midden	Gemeenschappelijke regeling	Onder andere **Barneveld** en **Scherpenzeel**	GGD	Ja
Foodvalley	Gemeenschappelijke regeling	Wageningen, Ede, Rhenen, Veenendaal, **Barneveld**, Nijkerk, Renswoude en **Scherpenzeel**	Door versterking van het vestigingsklimaat en de kwaliteit van de leefomgeving de Europese ropregio op het gebied van agrifood te worden en te blijven	Ja
Veiligheidsregio Gelderland-midden	Gemeenschappelijke regeling	Onder andere **Barneveld** en **Scherpenzeel**	Handhaven van de veiligheid	Ja
Omgevingsdienst de Vallei	Gemeenschappelijke regeling	**Barneveld**, Ede, Nijkerk, **Scherpenzeel** en Wageningen	Vergunning-verlening, toezicht, handhaving	Ja
Regiodienst de Vallei	Gemeenschappelijke regeling	**Barneveld**, Ede, Nijkerk, **Scherpenzeel** en Wageningen	Een veilig, gezond en leefbaar Valleigebied	
Politie Oost Nederland		**Barneveld, Scherpenzeel** en 76 andere gemeenten		Ja
Frisvalley	Bestuurlijke samenwerking	**Barneveld,** Ede, Nijkerk, Renswoude, Rhenen, **Scherpenzeel,** Veenendaal, Wageningen, Culemborg en Neder-Betuwe.	Lokaal preventiebeleid voor jongeren in deze regio	Ja
Veluwe alliantie	Samenwerkingsovereenkomst	Apeldoorn, Arnhem, **Barneveld,** Brummen, Ede, Elburg, Epe, Ermelo, Hardewijk, Hattem, Heerde, Nijkerk, Nunspeet, Oldebroek, Putten, Renkum, Rhede, Rozendaal, **Scherpenzeel,** Voorst, Wageningen	Toerisme en recreatie	Ja
BOA/ gegevensbescherming/ Zout strooien	Uitleen / Inhuur	**Barneveld en Scherpenzeel**		Ja
Bureau Zelfstandigen	Bestuurlijke samenwerking	**Barneveld,** Nijkerk, **Scherpenzeel,** Renswoude, Woudenberg, Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal	Samenwerking ten behoeve van de volgende regelingen WIO en bijstandsverlening ouderen	Ja
Rekenkamercommissie Vallei en Veluwerand	Bestuurlijke samenwerking	**Barneveld**, Bunnik, Leusden, Nijkerk, Renswoude, **Scherpenzeel**, Woudenberg en Zeewolde	Onderzoeken of het gevoerde beleid doelmatig, doeltreffend en rechtmatig is.	Ja
Hosting GWS4All	DVO	**Barneveld en Scherpenzeel**		Ja
Schuldhulpverlening	DVO	**Barneveld en Scherpenzeel**		Ja
Inkoop WMO	DVO	**Barneveld en Scherpenzeel**		Ja
Inkoop en administratie jeugdzorg	Gemeenschappelijke regeling	Wageningen, Ede, Rhenen, Veenendaal, **Barneveld**, Nijkerk, Renswoude en **Scherpenzeel**		Ja

Regionaal werkbedrijf	Bestuurlijke samenwerking	Wageningen, Ede, Rhenen, Veenendaal, **Barneveld**, Nijkerk, Renswoude en **Scherpenzeel**		Ja
Leerplicht/RMC	DVO	Ede, Veenendaal, Wageningen, Rhenen, **Barneveld** en **Scherpenzeel**		Ja
Beschermd wonen, OGGZ/ Maatschappelijke opvang		Ede, **Scherpenzeel, Barneveld**, Wageningen, Rhenen, Renswoude		Ja
Meldcode huiselijk geweld	DVO	**Barneveld**, Ede, Nijkerk, **Scherpenzeel** en Wageningen		Ja
Basisregistratie, Grootschalige topografie	Samenwerkingsovereenkomst	**Barneveld,** Woudenberg, Leusden, **Scherpenzeel**		Ja
Interne Arbeidsmarkt	Ambtelijke werkafspraak	Ede, Rhenen, Veenendaal, **Barneveld**, Nijkerk, Renswoude en **Scherpenzeel**		Ja
BOA, AOV	Overeenkomst	**Barneveld,** Nijkerk en **Scherpenzeel**		Ja
Buurtbemiddeling	Convenant	**Barneveld en Scherpenzeel**		Ja
Vertrouwenspersoon voor ambtenaren	Detacheringsovereenkomst	**Barneveld en Scherpenzeel**		Ja
Applicatiebeheer (Ook uitvoer) / BGT	Uitlenen	**Barneveld en Scherpenzeel**		Ja

Samenwerkingsverbanden gemeente Barneveld

Verband	Juridische vorm	Partners	Doelstelling	Alle twee
Regio Amersfoort	Bestuurlijke samenwerking	Amersfoort, Bunschoten, Baarn, Eemnes, Leusden, Soest, Woudenberg, Nijkerk en **Barneveld**	Economisch sterke regio vormen	Nee

Samenwerkingsverbanden gemeente Scherpenzeel

Verband	Juridische vorm	Partners	Doelstelling	Alle twee
Uitvoering personeelsregelingen	Overeenkomst	Ede en **Scherpenzeel**		Nee
Archiefbeheer	DVO	Ede en **Scherpenzeel**		Nee
Uitvoering gemeentelijke belastingen	DVO	**Scherpenzeel** en Woudenberg		Nee
Ouderenwerk	Bestuurlijke samenwerking	Renswoude en **Scherpenzeel**		Nee
ICT	DVO	Veenendaal, Rhenen, Renswoude, Woudenberg, **Scherpenzeel**		Nee
BAG/WKPB	Ambtelijke werkafspraak	Woudenberg en **Scherpenzeel**		Nee
Beheer GEO informatie	DVO	Woudenberg en **Scherpenzeel**		Nee
Inkoopbureau Midden Nederland	Deelname aan stichting	**Scherpenzeel**		Nee

Bijlage 2. Voorzieningenscan Barneveld en Scherpenzeel

Dit is de voorzieningenscan van de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel in het kader van de variantenanalyse. In beide gemeenten is gekeken naar het huidige voorzieningenniveau op hoofdlijnen en -cijfers. Daarnaast is het algemene beleid omtrent de voorzieningen bekeken. Aan het eind is dit samengevat in een overzichtstabel waarin de cijfers van de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel op een rij staan. Daarin staat ook de kern Voorthuizen (1/1/2019: 10.920 inwoners) uitgelicht als vergelijkingsmateriaal voor Scherpenzeel (1/1/2019: 9.783 inwoners).

Barneveld

Algemeen beleid

De gemeente Barneveld heeft om het voorzieningenniveau in haar kernen op peil te houden een structuurvisie opgesteld. Hierbij zijn een aantal hoofdkeuzes gemaakt, zeker omdat de gemeente rekening heeft te houden met een groei naar circa 65.000 tot 70.000 inwoners in 2030. In de structuurvisie wordt geschetst hoe deze groei geaccommodeerd kan worden zonder de kwaliteiten als woon-, werk-, en leefgemeenschap uit het oog te verliezen. Barneveld wil zich ontwikkelen tot een gemeente, met een (blijvend) sterke lokale binding, waar wonen en werken nauw samenhangen. De groeiverwachting vraagt dus om meer dan het bouwen van voldoende woningen, het is een integraal vraagstuk.

Een belangrijke (kern)waarde voor Barneveld is het dorpse karakter. De 'stedelijke' en 'landelijke' ambities moeten ook in de toekomst met elkaar in balans zijn. De betaalbaarheid van stedelijke herstructurering vraagt vaak om een grotere dichtheid van bouwen, maar hetzelfde geldt voor ambities op het gebied van wonen voor ouderen en het geleiden van steeds grotere verkeersstromen. Ze vragen soms om stedelijk ogende oplossingen en het maken van ruimtelijke keuzes. Daarnaast heeft de gemeente de ambitie om haar kwaliteiten in te zetten in een duurzame ruimtelijke structuur in de toekomst. Belangrijke kwaliteiten van Barneveld zijn, naast voldoende en goede woningen, het samenspel van goede voorzieningen (als gevolg van voldoende massa van de bevolking), een ruim en gevarieerd aanbod aan werkgelegenheid, een goede bereikbaarheid en een mooie landelijke en natuurlijke omgeving met volop recreatiemogelijkheden. Verder wil de gemeente haar dynamiek benutten om te komen tot duurzame oplossingen, bijvoorbeeld door rekening te houden met klimaatadaptatie en duurzame energievoorziening.

De hoofdkeuzes voor het verwezenlijken van deze ambitie zijn:

- Het (kwalitatief en kwantitatief) accommoderen van de groei, zowel op het gebied van wonen, werken als voorzieningen;
- Bundelingsbeleid voor het geleiden van de groei;
- Een (blijvend) goede bereikbaarheid;
- Een herkenbare ruimtelijke structuur (o.a. het dorpse karakter van de kernen en water als ordenend principe).
- Het accommoderen van de autonome groei in kleine kernen voor wonen en werken.

Voorzieningen in Barneveld

Barneveld heeft een hoog voorzieningenniveau. De plaats heeft een gemeentehuis en daarnaast enkele buurthuizen of ontmoetingscentra. Ook heeft Barneveld een bibliotheek met verschillende uitgeefpunten in de kernen en een museum, Nairax. Tevens heeft de gemeente verschillende scholen op basis, middelbaar en mbo-niveau. Er zijn veel verschillende kerken in en is er ook een moskee. Daarnaast heeft de Barneveld ook een overdekt zwembad. Ook is er een theater, het zogenaamde Schaffelaartheater, en is er een muziekschool. Ook heeft de gemeente een breed aanbod aan culturele instellingen. Deze bevinden zich vooral in de kern Barneveld. De kernen Barneveld, Voorthuizen en Garderen hebben een Toeristisch Informatie Punt (VVV).

Daarnaast is er in de gemeente een breed aanbod aan sportverenigingen. Zo kan er in de gemeente Barneveld korfbal, voetbal, tennis, hockey, schaatsen, jeu de boules, fietscross, schietsport en paardrijden worden beoefend. Er zijn 14 buitensportlocaties, onder andere voor voetbal, hockey en korfbal. Het aanbod aan sporthallen, sportzalen en gymzalen in de gemeente Barneveld in het eerste kwartaal van 2020 betreft 44 zaaldelen. Hierbij is een sporthal drie zaaldelen, telt een sportzaal voor twee zaaldelen en een gymzaal als één zaaldeel (ongeacht of scheidingswanden in de sportruimtes aanwezig zijn). De gemeente Barneveld heeft zeven sporthallen, vijf sportzalen en dertien gymzalen. De sporthallen staan geconcentreerd in de kernen Barneveld en Voorthuizen.

Het centrum van de kern Barneveld heeft een subregionale functie en kent daarom een groeiend en breed gevarieerd aanbod aan voorzieningen. Daarnaast zal deze kern een groot deel van de verwachte bevolkingsgroei opvangen de komende jaren. De kern richt zich daarom vooral op wonen en winkelen in de doelgerichte detailhandel en enkele maatschappelijke functies. Kantoorfuncties zijn ruimtelijk gezien eveneens mogelijk rondom het centrum van deze kern. Binnen de wijk Barneveld-Zuid wordt vooral ingezet op wonen met een supermarkt dichtbij, daarnaast komt er in deze wijk een voorzieningenstrook, waardoor er ook in deze wijk toegang is tot doelgerichte detailhandel. Daarnaast zijn er zowel in deze wijk als in de centrumwijk een aantal instellingen op het gebied van onderwijs, religie en cultuur gevestigd. Ook is er veel horeca aanwezig in het centrum.

Voor de kleinere kernen streeft de gemeente Barneveld naar het in stand houden van het basisvoorzieningenniveau. In beginsel dient de behoefte aan wonen, werken en voorzieningen op kernniveau geaccommodeerd te worden. Dit betekent dat er genoeg winkelmogelijkheden zijn voor de dagelijkse boodschappen en dat er scholen, kerken en enkele culturele en maatschappelijke voorzieningen in het dorp belegd zijn. Maar voor de grotere behoefte moet men naar een andere kern of plaats. Daarnaast is er in elke kern een dorpshuis, of een Kulturhus, waarin lokale verenigingen bijeen kunnen komen. Deze dorpshuizen dienen als ‘gebouw voor het plaatselijk belang’. Ook heeft iedere kern, hetzij op basisniveau, de benodigde zorginstellingen. In veel kernen zijn ook verpleegtehuizen te vinden. Ook is er een bosbad in Kootwijkerbroek.

De gemeente faciliteert kleinschalige bedrijventerreinen voor kleinschalige lokale bedrijven, waar de noodzaak hiervan kan worden aangetoond en waar ruimtelijk gezien mogelijkheden bestaan. Daarnaast is er ook een goed recreatief fietsnetwerk, wat waar mogelijk aansluit op de dorpen.

Uniek is het dorp De Glind dat bekend staat om de jeugdinstelling Rudolphstichting die in De Glind is gevestigd, en daarom ook wel Jeugddorp De Glind wordt genoemd. Daarom kent dit dorp relatief veel recreatieve mogelijkheden voor de jeugd, zoals een kinderboerderij, manege, jeugdherberg en een zwembad.

Ook heeft Barneveld een bedrijventerrein, De Harselaar waar wordt ingezet op goede bereikbaarheid. Daarom is er een goede verbinding met het wegennet, maar ook een station aangelegd. In de toekomst wordt dit mogelijk een intercitylijn.

Voorzieningen in de kern Voorthuizen

De kern Voorthuizen heeft een sterk profiel op het gebied van (verblijfs)recreatie en mede daardoor ook een specifiek en redelijk omvangrijk voorzieningenapparaat. Het centrum is sterk gericht op 'boodschappen doen' en koppelt hieraan enkele recreatieve voorzieningen. De omvang van het centrum is sterk afhankelijk van het recreatieve bezoek. Daarvoor is een aantrekkelijke uitstraling, goede bereikbaarheid en 'iets te doen' van groot belang.

Met deze visie op de kern heeft Voorthuizen een hoog voorzieningenniveau. Het dorp beschikt over een overdekt zwembad en een tweetal dorpshuis, waarin verschillende (sport)verenigingen en maatschappelijke organisaties

zijn ondergebracht. Daarnaast zijn er verschillende kerk(genootschap)en in de kern zelf en zijn er verschillende zorglocaties. De kern kent wel basisscholen, maar kent geen middelbare scholen.

Scherpenzeel

Algemeen beleid

Het voorzieningenbeleid van Scherpenzeel wordt gevoerd over de lijnen van de Toekomstvisie 2030 Scherpenzeel. Een belangrijk beleidsthema in deze visie is vitaliteit en leefbaarheid. Een hoog voorzieningenniveau is hiervan een van de belangrijkste beleidslijnen. Het beleid van de gemeente is erop gericht om dat niveau zo hoog te houden. In de Toekomstvisie staat specifiek genoemd dat de Breehoek en het zwembad hierin prioriteit hebben, mede omdat deze een belangrijke rol spelen in het verenigingsleven van Scherpenzeel. De Breehoek is een logische verbindende schakel, deze biedt huisvesting aan verschillende verenigingen en de bibliotheek. In de toekomst, 2023, is het de bedoeling om ook het gemeentehuis te huisvesten. In de Toekomstvisie wordt daarnaast een actieve dorpskern expliciet benoemd als waardevol. Een actieve dorpskern hangt samen met de sterke gemeenschapszin van de inwoners van Scherpenzeel. Hierbij spelen de plaatselijke middenstand en de wekelijkse markt in het centrum een belangrijke rol. De meest recent beschikbare cijfers geven aan dat in 2015 er in Scherpenzeel een hoge tevredenheid was over het aanbod aan voorzieningen.

Voorzieningen in de gemeente Scherpenzeel

In Scherpenzeel is sprake van een hoog voorzieningenniveau. Belangrijke voorzieningen zijn de Breehoek, scholen, busverbindingen, winkels, het zwembad en de gezellige dorpskern. De voorzieningen spelen voor Scherpenzeel een belangrijke verbindende rol in de samenleving en ondersteunen het samen leven door sport, cultuur en recreatie. De Breehoek biedt door zijn grootschalige opzet onderdak aan veel maatschappelijke, culturele en sportieve functies. Zo zijn er verschillende sportverenigingen gehuisvest en is er ruimte voor de bibliotheek. Daarnaast kan de Breehoek als theaterzaal worden gebruikt met een capaciteit van in ieder geval 500 personen. Scherpenzeel beschikt ook over een eigen zwembad, namelijk het Openluchtzwembad 't Willaer.

In het centrum van Scherpenzeel is een ruim aanbod van winkels en horeca. Er zijn twee grote supermarkten en met name in het westelijke deel van het centrumgebied zijn lokale ambachtelijke bedrijven gevestigd zoals bakkers, slagers en groentewinkels. Ook is er een aanbod aan detailhandel, waardoor er breed gewinkeld kan worden in Scherpenzeel. Het aanbod van horecagelegenheden is ruim en bevindt zich met name in het centrum, maar ook aan de randen van het centrum zijn cafés. Ook is in het centrum een VVV gevestigd.

Wat betreft sport en recreatie heeft de gemeente Scherpenzeel onder andere twee voetbalverenigingen, een hockeyvereniging, een volleybalvereniging, een manege, een schietvereniging, een scouting en een crossbaan voor kleine kinderen. Er zijn 26 speeltuinen en trapveldjes, waaronder een ‘Cruyff Court’. Ook is er een volkstuin. Hiernaast is de gemeente eigenaar van verschillende kunstobjecten die in de gemeente zijn geplaatst. De gemeente biedt dus de mogelijkheid om veel verschillende sporten te beoefenen, naast het eerder genoemde aanbod kan er ook nog badminton, tafeltennis, bridge, gymnastiek, volleybal, biljard, jeu de boules, judo, karate en dans beoefend worden.

In Scherpenzeel zijn verschillende zorginstellingen aanwezig. Volgens de Zorgkaart Nederland kent Scherpenzeel op dit moment zo’n 69 zorginstellingen, waaronder verschillende huisartsen en tandartsen. Ook kent Scherpenzeel één verpleeg- en verzorgingstehuis en een aantal thuiszorgorganisaties. Ontmoetingscentrum de Inloop is een mooi voorbeeld van de sterke gemeenschap in Scherpenzeel.

Tot slot is in Scherpenzeel een milieustraat aanwezig, een brandweerkazerne, een gezondheidscentrum met huisartsen, meerdere kinderopvangvoorzieningen, twee begraafplaatsen, een camping en circa tien verschillende kerken. Bijzondere opmerking verdient Huize Scherpenzeel als trouwlocatie en plek voor evenementen en zakelijke activiteiten. Dit is naast Kulturhus de Breehoek het culturele hoogtepunt van de gemeente. De gemeente

Scherpenzeel heeft twee bedrijventerreinen: 't Zwarte land en Hogekamp Oost. Ook wordt op dit moment bedrijventerrein het Zwarte Land 2 ontwikkeld, welke wordt geïntegreerd met Zwarte Land 1.

Samenvatting van de voorzieningenscan

Voorzieningen	Gemeente Barneveld	Kern Voorthuizen	Gemeente Scherpenzeel
Dorpshuis	Ja, in alle kernen minstens 1 dorpshuis aanwezig	Ja, (2)	Ja, de Breehoek (1)
Winkels	Ja, in alle kernen aanwezig	Ja	Ja
Bibliotheek	Ja (1), met vestigingen in de kernen (2)	Ja, (1)	Ja (1)
Culturele instelling	Ja, (4)	Ja, (1) in dorpshuis	Ja, (1) in dorpshuis
Zwembad	Ja, in Barneveld (3), Voorthuizen (1) en Kootwijk (1)	Ja, (1)	Ja, (1)
Sportaccommodaties	Ja, over de hele gemeente 14 buitenlocaties en 44 zaaldelen	Ja, (7)	Ja, (7)
Basisscholen	Ja, Barneveld (16), Voorthuizen (5), Kootwijkerbroek (2), Garderen (1), Terschuur (1), Zwartebroek (1) en de Glind (1).	Ja, (5)	Ja, (4)
Middelbare scholen	Ja, Barneveld (3)	Nee	Nee
Scholen voor (V)SO	Ja, Barneveld (1), de Glind (1)	Nee	Nee
MBO, HBO of universiteit	Ja, Barneveld (2)	Nee	Nee
Zorginstellingen	Ja, in de kern Barneveld (360), Voorthuizen (84), Garderen (34), Kootwijkerbroek (26) en Stroe (8)[7].	Ja, 84 zorginstellingen	Ja, 69 zorginstellingen[8]

[7] Volgens www.zorgkaartnederland.nl
[8] Volgens www.zorgkaartnederland.nl

Bijlage 3. Nationale opgaven

Internationalisering

Nederland is en raakt steeds nauwer verbonden met de wereld erbuiten. Economieën zijn steeds meer met elkaar verweven en door het openstellen van grenzen neemt het verkeer van personen en arbeidsmigratie toe. Door de internationalisering zal de oriëntatie van de Nederlandse overheden, zoals gemeenten en provincies, zich in toenemende mate verspreiden. Met name Europa heeft een aanzuigende werking: beleid dat naar het Europese niveau wordt getild, wordt vaak ingestoken op 'de regio's'. In de toekomst zal dit gemeenten stimuleren om een robuuste regio op te bouwen, zodat ze aansluiting behouden met het Europese niveau. Om een stevige positie te bouwen moet er dus meer in regioverband gedacht en gehandeld worden. De verschillende samenwerkingen in de regio Barneveld en Scherpenzeel, zoals de Foodvalley, is hier een goed voorbeeld van.

Door de toenemende globalisering wordt steeds vaker getracht overkoepelende problematiek niet nationaal, maar internationaal op te lossen. De uitvoering van deze oplossingen komt echter steeds vaker op lokaal niveau te liggen. Het is voor gemeenten van belang om deze ontwikkelingen te monitoren en waar nodig in te spelen op veranderende taken op lokaal niveau. Parallel aan deze toegenomen lokale focus, voelen steeds meer mensen zich niet alleen buurtbewoner, maar ook wereldburger: bewuster van het effect van individuele actie op de wereld. Het profileren op het niveau van de regio tegen over Europa en het bieden van lokale oplossingen voor mondiale problemen is hierin een maatschappelijke opgave voor de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel.

Technologische innovaties: digitalisering en informatisering

De inzet van ICT was voorheen vooral ondersteunend, maar kent steeds meer toepassingsmogelijkheden. Het biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid om via digitalisering betere dienstverlening te organiseren, maar ook om maatschappelijke vraagstukken te adresseren door optimaal gebruik van data. Veel gemeenten ambiëren dan ook een datagedreven organisatie te realiseren. Het belang van ICT stijgt (evenals de uitgaven eraan door gemeenten). ICT wordt steeds meer een strategisch instrument, maar de ontwikkelingen gaan razendsnel. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om technologische ontwikkelingen (augmented reality, smart spaces, artificial intelligence, blockchain en robotisering), ontwikkelingen in beleid en wet- en regelgeving (decentralisaties, AVG, operatie BRP, Omgevingswet/DSO en common ground) en maatschappelijke ontwikkeling (regie op gegevens en de hoge verwachtingen ten aanzien van de gemeentelijk dienstverlening).

Dit toenemend belang op het gebied van ICT om hoogwaardige en specialistische kennis (bijvoorbeeld op het gebied van privacy, beveiliging en datagestuurd werken) is nog niet overal in voldoende mate aanwezig. In 2015 heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten in opdracht van de gemeenten de Digitale Agenda 2020 opgesteld. Een van de speerpunten hiervan is om de informatievoorziening op collectiviteit te verbeteren en tegelijkertijd lokaal maatwerk mogelijk te maken. Veel gemeenten nemen lokaal of in regioverband initiatieven om slim gebruik te maken van de mogelijkheden van digitalisering. Hierin ligt dus een grote maatschappelijke opgave voor de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. Er wordt door beide gemeenten veel samengewerkt op het gebied van de ICT.

Ecologisch systeem staat onder druk

Het ecologische systeem staat onder druk. Het klimaat verandert en dit kan vergaande gevolgen hebben voor de leefomgeving van de mens. Daarom wordt er op internationaal niveau gestreefd klimaatverandering terug te dringen. Idealiter wordt dit gedaan op basis van de People Planet Profit-benadering: met het oog op het welzijn van de mens (people), moet het klimaat op de aarde weer stabieler worden gemaakt (planet) en het liefst wordt er in dit proces ook nog economische vooruitgang geboekt (profit). Binnen het ecologische wereldsysteem bestaan drie belangrijke transities:

- Energietransitie en verduurzaming – *het anders omgaan met en het anders opwekken van energie, circulaire en meer bio-based economie, bewustere omgang met productie (inclusief grootschalige initiatieven) en consumptie en het voorkomen van klimaatverandering door opwarming*.
- Circulaire transitie – *het kunnen opvangen van de uitputting van grondstoffen*.
- Eiwittransitie – *het kunnen opvangen van een verdere stijging van de consumptie en daarmee een toenemend grond(stoffen)gebruik van vlees- en zuivelproductie door de groeiende wereldbevolking en groter wordende middenklasse.*

Als we specifiek kijken naar Nederland, dan heeft Nederland in Europees verband afgesproken dat in 2020 minimaal 14% van de energie hernieuwbaar moet zijn. In het Nederlandse Klimaatakkoord, getekend op 28 juni 2019, is als centraal doel vastgesteld een CO2-reductie van minimaal 49% in 2030 ten opzichte van 1990 te realiseren. Gemeenten, provincies, waterschappen, bedrijven en maatschappelijke partijen hebben allen een rol in het behalen van deze doelstelling. De focus binnen deze organisaties komt daarmee steeds meer te liggen op de energietransitie. Het gaat hierbij zowel op het verminderen van CO2-uitstoot, als het opwekken van duurzame alternatieven voor fossiele brandstoffen. De opkomst van duurzame mobiliteit, waaronder elektrisch vervoer en Mobility as a Service (MaaS), is een belangrijke trend binnen de energietransitie.

Deze transities beïnvloeden ook Nederlandse gemeenten. Om een bijdrage te leveren aan de energietransitie moeten gemeenten bijvoorbeeld een Regionale Energiestrategie (RES) opstellen. In deze strategie komen gemeenten, provincies en waterschappen gezamenlijk tot keuzes voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag en energie infrastructuur. De gemeenten Barneveld en Scherpenzeel hebben gezamenlijk met enkele andere gemeenten een RES opgesteld, genaamd de Foodvalley. De gemeenten lopen daarmee in de pas in vergelijking met andere gemeenten in Nederland. Verder heeft ook de stikstof- en PFAS-problematiek invloed op de ontwikkeling van de regio, met mogelijke consequenties voor belangrijke bestuurlijke opgaven, zoals woningbouw, infrastructuur en de agrarische sector.

Verandering van de structuur van de economie

Een gezonde economie en arbeidsmarkt zijn uiterst belangrijke randvoorwaarden voor andere gewenste ontwikkelingen in de gemeente. Het betreft niet zozeer een lokale, maar vooral een regionale opgave. In Nederland verandert echter de structuur van de economie. Dit heeft onder andere te maken met de internationale digitaliseringstrend. Nederland kende de afgelopen jaren een sterke economische groei, een gespannen arbeidsmarkt (hoe krapper de arbeidsmarkt, hoe moeilijker werkgevers aan personeel kunnen komen) en de grootste werkgelegenheid sinds 2007[2]. De werkgelegenheid in Nederland verbeterde afgelopen jaren sterk. In 2014 waren er in Nederland nog 7,4% werkelozen. In 2018 was dit verminderd tot 3,8%.[3] Deze trend is ook terug te zien in de verschillende gemeenten, waar het werkloosheidpercentage van gemiddeld 5,8% in 2015 naar 2,9% in 2019 ging. De arbeidsmarkt in de regio daalde mee met de landelijke trend en werd steeds krapper. De prognose was dat in 2020 vrijwel alle belangrijke sectoren in Nederland zouden blijven groeien, maar wel minder snel dan in 2018. Door de huidige coronacrisis staan deze verwachtingen niet meer overeind.

Vrijwel alle belangrijke sectoren in Nederland zullen in 2020 blijven groeien, maar wel minder snel dan in 2018. Dit heeft voornamelijk te maken met de afnemende transacties op de woningmarkt en de afnemende groei van de relevante wereldhandel. De bouw, de zakelijke dienstverlening, en zorg en welzijn zijn de sectoren met de hoogste verwachte groei. De agrarische sector en onderwijs hebben de laagste verwachte groei.[4] Tegelijkertijd neemt in Nederland door bevolkingskrimp en vergrijzing de beroepsbevolking af.

De economische herstructurering in Nederland zet door: we zijn in toenemende mate een kenniseconomie met een sterke focus op dienstverlening, wat leidt tot veranderende competentie-eisen. Banen op MBO-2/3 niveau verdwijnen door automatisering en robotisering, en komen niet meer terug. Tegelijkertijd stijgt het

opleidingsniveau in Nederland, al concentreren deze hoger opgeleiden zich in stedelijke gebieden. Vooral steden met universiteiten zijn aantrekkelijk voor hoger opgeleiden, wat in minder stedelijke en landelijke gebieden, zoals de regio rondom Barneveld en Scherpenzeel gebied, kan leiden tot een braindrain. Tegenover het stijgende opleidingsniveau in Nederland staan ook 250.000 analfabeten en 1,5 miljoen laaggeletterden.

Een andere opvallende, economische trend in Nederland is de toenemende regiospecialisatie, met clusters rondom de grote stedelijke gebieden. Regio Eindhoven focust zich bijvoorbeeld op High Tech Innovation, ICT en industrie en is daarmee de sterkst groeiende regio van Nederland.[5] Door de toenemende regiospecialisatie ontwikkelt de werkgelegenheid zich ook variërend per regio.

Tot slot zijn er een aantal transities die een relatie hebben met de verandering van de economische structuur in Nederland:

- *Vastgoedtransitie* - het anders denken over bouwen, verbouwen en slopen van vastgoed.
- *Zorgtransitie* - het opnieuw organiseren van de zorgbehoefte en het zorgaanbod, met het oog op betaalbaarheid.
- *Mobiliteitstransitie* - een andere benadering van vervoer, de relatie tussen OV, auto, fiets en de bereikbaarheid van stad en ommeland en de inzet van innovatie ICT-oplossingen hierbij (smart mobility). Daarnaast vernieuwende concepten zoals MaaS (Mobility as a Service), waarbij verschillende vormen van vervoer worden gecombineerd tot een vervoersoplossing op maat.
- *Energietransitie* - het anders omgaan met en het anders opwekken van energie, circulaire en meer bio-based economie, een bewustere omgang met productie (inclusief grootschalige initiatieven) en consumptie, en het voorkomen dat door opwarming het klimaat te veel verandert.

Individualisering en het ontstaan van nieuwe collectieven

Door de opkomst van sociale media bestaan sociale netwerken uit meer relaties, maar deze zijn wel minder intensief. Deze ontwikkeling is in lijn met de individualiseringbeweging en stelt mensen in staat hun sociale leven zelf in te richten, los van de minder vanzelfsprekend wordende traditionele verbanden. Hoewel de negatieve verwachting bestond dat hierdoor ook de bereidheid om zich vrijwillig in te zetten zou afnemen, laten recente ontwikkelingen juist een toename van lokale coöperaties zien. In de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel is dit ook zichtbaar, gemiddeld zet één op de drie bewoners zich in als vrijwilliger. Verder doen zich nieuwe vormen van zelforganisatie voor, die aansluiten bij de veranderende sociale structuur, zoals georganiseerde projecten die op het internet zijn ontstaan en ad hoc-acties. De genoemde individualiseringsbeweging biedt kansen. De dynamiek, het maatwerk en eigen regie zullen toenemen. Dit leidt onder andere tot meer bewegingsruimte en vrijheden. Naast deze ontwikkelingen is de verzuilde samenleving, die tot de jaren tachtig van de vorige eeuw dominant was, getransformeerd naar een meer horizontale binding van groepen in de samenleving. Mensen met gelijksoortige oriëntaties creëren groepen, ook wel bubbels genoemd. Er zijn ook minder zonnige kanten aan deze ontwikkelingen: een toename aan onzekerheden en stress, kwetsbaarheden op het terrein van privacy en ook het buitengesloten voelen van mensen die onvoldoende steun kunnen organiseren. Dit kan leiden tot een tweedeling in de samenleving: enerzijds mensen die kunnen meekomen in de ontwikkelingen en steun kunnen organiseren (sociale netwerken) en anderzijds mensen die dat – om welke reden dan ook – niet kunnen. Deze laatste groep is in de jaren 2018 en 2019, ondanks hoogconjunctuur, gegroeid. Bestuurlijke opgaven voor gemeenten die hieruit volgen, zijn bijvoorbeeld het zorgen dat iedereen kan meedoen in de samenleving en het bevorderen van de sociale cohesie.

Bijlage 4. Casestudies kernenbeleid

In het variantenonderzoek voor Scherpenzeel en Barneveld worden 3 varianten onderzocht, namelijk een variant waarin Scherpenzeel en Barneveld zelfstandig blijven; een variant waarbij een gemeentelijke herindeling plaatsvindt; en een variant waarbij een duurzaam partnerschap wordt ingesteld (regiegemeente).

In de onderliggende casestudies worden een aantal voorbeelden gegeven van constructies waarbij gemeenten op een bepaalde manier zijn gaan samenwerken om de bestuurskracht te vergroten en hoe zij daarbij kernenbeleid hebben vormgegeven. De variant zelfstandigheid wordt hieronder niet verder toegelicht.

In aanvulling hierop wordt een aantal voorbeelden van beleid voor een gemeente met meerdere kernen toegelicht.

1. Model **Regiegemeente/centrumconstructie**
    1.1 Weesp-Amsterdam
    1.2 Zandvoort-Haarlem
2. Model **Gemeentelijke herindeling**: Zwijndrecht - Heerjansdam
3. **Voorbeelden kernenbeleid:**
    3.1 Barneveld
    3.2 Súdwest Fryslân
    3.3 Bronckhorst

Model Regiegemeente/centrumconstructie

Definitie regiemodel (Seinstra van der Laar 2019): In de constructie regiegemeente gaat een gemeente de verbinding aan met verschillende externe partners en burgers om beleidsdoelen te bereiken en maatschappelijke vraagstukken op te lossen. De gemeente is nog altijd verantwoordelijk voor het beleid en beslist, stuurt en controleert voornamelijk op hoofdlijnen. De uitvoering wordt dusdanig georganiseerd dat de gemeente zelf niet langer de belangrijkste partij daarin is. De belangrijkste taken van een regiegemeente zijn: afbakenen, overzicht krijgen, beleidslijnen formuleren, samenwerking organiseren en verantwoording afleggen. Er zijn verschillende gradaties van regiegemeenten, afhankelijk van het aantal uitbestede taken.

Een veelvoorkomende constructie is dat de grote gemeente diensten/producten verleent aan het autonome gemeentebestuur van de kleine gemeente op basis van een dienstverleningsovereenkomst en een verrekenprijs.

Casus Weesp - Amsterdam

- **Alle ambtelijke taken zijn overgeheveld naar de gemeente Amsterdam.**
- **De gemeenteraad en college van B&W van Weesp zijn (vooralsnog) onveranderd.**
- **Weesp behoudt loket voor dienstverlening.**
- **Herindelingsadvies voor 2022 ligt voor aan Raad van State.**
- **In een bestuurlijk akkoord is vormgegeven hoe de nabijheid van bestuur in Weesp georganiseerd wordt in de toekomst.**

Per 1 juni 2019 zijn de gemeenten Weesp en Amsterdam 'ambtelijk' gefuseerd. Dat betekent dat de medewerkers van Weesp in dienst zijn gekomen bij de gemeente Amsterdam en werkzaam zijn vanuit de locaties Amsterdam en Weesp.

Het bestuur van Weesp heeft geconcludeerd dat het niet langer zelfstandig op een goede manier kon voldoen aan de wensen en ambities van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Omdat er behoefte was aan meer bestuurskracht, sprak de gemeenteraad van Weesp zich daarom uit voor een samenvoeging met de gemeente Amsterdam. Dat besluit volgde op het referendum dat tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 in Weesp werd gehouden, waarbij 56,5% van de bewoners zich uitsprak voor een samenvoeging met Amsterdam in plaats van met de gemeente Gooise Meren.

Door aansluiting bij Amsterdam kan Weesp profiteren van de schaalvoordelen van een grote gemeente, maar de eigen identiteit behouden.

De fusie van de organisaties is een opmaat naar de gemeentelijke herindeling, die nu wordt voorbereid. Weesp wordt op zijn vroegst in 2022 onderdeel van de gemeente Amsterdam. Weesp blijft als stad bestaan en het is de bedoeling dat Weesp een eigen loket voor de dienstverlening blijft houden.

Na de ambtelijke fusie begin 2019 is er in september 2019 een bestuurlijk akkoord tussen Amsterdam en Weesp opgesteld. Hierin is het volgende afgesproken:

- Weesp krijgt een gekozen volksvertegenwoordiging in de vorm van een bestuurscommissie, gelijktijdig met de gemeenteraadsverkiezingen.
- De bestuurscommissie voor Weesp kiest uit haar midden een dagelijks bestuur, die binnen de stedelijke (beleids)kaders van Amsterdam eigen afwegingen en keuzes kan maken. De taken en bevoegdheden worden binnen de wettelijke kaders afgestemd op de Weesper context
- De bestuurscommissie van Weesp kan beschikken over een eigen (buurt)budget.
- Het dagelijks bestuur van Weesp heeft een directe samenwerkingslijn met een van de collegeleden van Amsterdam.

- Onderzocht wordt of de gemeentelijke samenvoeging met Driemond tot 1 gebied mogelijk is. Consultatie van de inwoners en Dorpsraad van Driemond over de wenselijkheid is noodzakelijk.
- Weesp (al dan niet samengevoegd met Driemond) wordt tijdelijk een 'stadsgebied' en sluit nog niet aan bij een stadsdeel.

Opmaat naar gemeentelijke herindeling

Eind 2019 hebben de colleges van B en W van Amsterdam en Weesp ingestemd met de raadsvoordracht voor de gemeentelijke herindeling. Hierin wordt beide gemeenteraden gevraagd om het herindelingsontwerp tussen beide gemeenten vast te stellen en in te stemmen met het afsluiten van het bestuurlijk akkoord. Begin 2020 besluiten de gemeenteraden hierover.

Het voorstel: na de verkiezingen in maart 2022 wordt Weesp opgeheven en gaat haar grondgebied via een grenswijziging over naar de gemeente Amsterdam. Tot die tijd blijft het een zelfstandige gemeente met een eigen gemeenteraad en college van B&W. Na de bestuurlijke fusie zijn de gemeenteraad, college van BenW en de burgemeester van Weesp niet langer in functie. Het gebied Weesp wordt vanaf dan bestuurd vanuit Amsterdam.

Casus Zandvoort - Haarlem

- **De gemeente Zandvoort beschikt nog over eigen college van BenW, gemeenteraad, gemeentesecretaris en griffier.**
- **Alle ambtelijke taken zijn overgeheveld naar de gemeente Haarlem.**
- **Beide gemeenten werken (naar Haarlems voorbeeld) nu met gebiedsmanagers.**

De verhouding tussen de gemeenten Zandvoort en Haarlem is enigszins vergelijkbaar met die tussen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. De gemeente Zandvoort heeft er in 2017 voor gekozen om als zelfstandige gemeente door te gaan en heeft alle taken, zowel beleidsvorming als de uitvoering, ondergebracht bij de gemeente Haarlem. De aanleiding hiervoor is gelegen in de kwetsbaarheid waardoor er te veel aandacht uitging naar de reguliere dienstverlening en niet naar de maatschappelijke items.

De gemeente Haarlem levert als centrumgemeente alle diensten en producten aan de gemeente Zandvoort (nadat dat per 2015 al het geval was voor het sociaal domein). Zandvoort behoudt een autonoom gemeentebestuur.

Het onderbrengen van taken bij de gemeente Haarlem heeft ertoe geleid dat de kwetsbaarheid is weggenomen en dat er geen (kop)zorgen meer zijn over processen en systemen. Uit een verkenning is naar voren gekomen dat de lokale onderwerpen extra aandacht behoeven. Het verdient aanbeveling om hierover goede afspraken te maken omdat de gemeente Haarlem grootstedelijk kan denken, wat niet altijd goed past bij de gemeente Zandvoort.[9]

Uit de tussenevaluatie van de gemeentelijke samenwerking blijkt dat Zandvoort dankzij de samenwerking kwalitatief en in termen van kwetsbaarheid veel verder is dan de eerder gemeten situatie van 2016. Vóór de ambtelijke fusie kende de gemeente Zandvoort een geringe bestuurskracht door een combinatie van politiek-bestuurlijke perikelen en een – door allerlei oorzaken – zwakke organisatie. Met de ambtelijke fusie is de ambtelijke realisatiekracht toegenomen en de potentie daarvan is groot. De omgang met de coronacrisis vormt daar een goede illustratie van[10].

[9] Rapport Verkenning naar de invoering van een regieorganisatie Meerssen, Berenschot 2018

[10] Berenschot (2020) Tussenevaluatie ambtelijke fusie Zandvoort- Haarlem: Zandvoort en Haarlem samen op weg

De dienstverlening aan de Zandvoortse inwoners en ondernemers door Haarlem bevindt zich op het gemiddelde niveau van alle Nederlandse gemeenten. De andere wijze van dienstverlening (en mogelijk de beeldvorming) leidt er echter toe dat de waardering achterblijft.

Haarlem en Zandvoort verschillen in inhoud en bestuurscultuur; meer dan vooraf op was gerekend. Sommige opgaven zijn gelijk (ontwikkeling, sociale opgaven) maar voor een groot deel niet (economie en toerisme, omgeving). Bovendien verschillen zowel de aansluiting van het bestuur bij de bevolking als de verwachtingen van deze zelfde bevolking en ondernemers in het bediend worden.

Daarmee staan de harmonisatie en (daarmee) efficiencyoordelen, onder druk. De 'Haarlemse werkwijze' verhoudt zich (nog) lastig met de Zandvoortse situatie. Men ziet zich bediend door een professionele organisatie, maar toch (of juist daardoor) ervaart men afstand. De perikelen rond het bestuur van Zandvoort bestaan nog steeds; inmiddels is ook de wijze van organiseren via de ambtelijke fusie zelf onderwerp van politieke discussie.

Bij de overgang heeft Zandvoort financiële afspraken gemaakt en het personeel overgedragen. Beide aspecten waren 'knap maar ook krap uit onderhandeld', maar mede daardoor komen nu knelpunten aan het licht die per keer (moeten) worden opgelost door nieuwe onderhandelingen. De onderhandelingen en -resultaten leggen een extra druk op de samenwerking, bovenop de verschillen die er al zijn. Deze worden versterkt door de situatie in Zandvoort waarin de fusie een politieke lading heeft gekregen. Daarbovenop zullen de financiële vraagstukken in de toekomst toenemen, met hogere eisen en nu ook de (nasleep en herstel van) de coronacrisis.

Al vóór de ambtelijke fusie was Haarlem actief in het zogenoemde 'gebiedsgericht werken', waarbij de gemeente was verdeeld in een aantal gebieden waar een gebiedsmanager met een gebiedsteam zich richt op een integrale aanpak van de organisatie. Na de ambtelijke fusie is deze manier van werken ook voor Zandvoort geïntroduceerd, waarbij Zandvoort en Bentveld als één gebied worden behandeld.

Model Gemeentelijke herindeling: Heerjansdam en Zwijndrecht

Definitie gemeentelijke herindeling (Seinstra van der Laar, 2019): Meerdere gemeenten gaan politiek-bestuurlijk en ambtelijk op in één nieuwe gemeente. De oude gemeenten worden opgeheven; autonomie wordt volledig overgedragen aan de nieuwe gemeente. Er worden een nieuwe gemeenteraad, nieuw college en nieuwe ambtelijke organisatie gevormd. Alle taakvelden gaan over en er ontstaat één nieuwe begroting; alle middelen worden samengevoegd. Lokale autonomie op de nieuwe schaal blijft mogelijk door een kernenbeleid, lokale dienstverlening en lokale huisvesting.

Bij een 'reguliere' samenvoeging worden de betrokken gemeenten opgeheven en wordt één nieuwe gemeente gevormd. Bij een lichte samenvoeging wordt één gemeente niet opgeheven en wordt de andere gemeenten (aan de hoofdgemeente toegevoegd. De 'hoofdgemeente' heeft dan niet te maken met de rechtsgevolgen van een opheffing van de gemeente. Als gemeenten voor een 'lichte' variant kiezen, moeten de betrokken gemeenten het daarover eens zijn. Ook moeten afspraken worden gemaakt over de rechtspositie van het personeel (Binnenlands bestuur, 2018).

- **De herindeling van de gemeenten Heerjansdam en Zwijndrecht heeft in 2003 plaatsgevonden.**
- **Onderdeel van de bestuurlijke afspraken was dat Heerjansdam een gekozen dorpsraad zou krijgen, met een bijbehorend leefbaarheidsbudget.**
- **Naast de dorpsraad maakt de gemeente Zwijndrecht ook gebruik van wijkplatforms en bewonersgroepen.**

De aanleiding voor de herindeling van Heerjansdam en Zwijndrecht in 2003 was de bestuurskracht van Heerjansdam, toen de kleinste gemeente van Zuid-Holland. Hiernaast speelde ook het rangeerterrein de Kijfhoek een rol, dat volgens de provincie onder een gemeentelijke regie moest komen vanwege de plannen rond de

Betuwelijn[11]. Heerjansdam heeft in haar toekomstoriëntatie naar zowel mogelijkheden in Barendrecht als Zwijndrecht gekeken, en uiteindelijk besloten voor de mogelijkheden in de samenwerking met Zwijndrecht.

Bij de herindeling is de afspraak gemaakt dat Heerjansdam een dorpsraad krijgt met gekozen leden. Het college van burgemeester & wethouders van de gemeente Zwijndrecht initieert eens in de vier jaar de verkiezing van de leden voor de dorpsraad, waardoor de legitimiteit van de dorpsraad is gewaarborgd. De positie en rol van de dorpsraad is verankerd in de dorpsraad-verordening Heerjansdam. De dorpsraad is een commissie van advies aan de gemeenteraad en het college van burgemeester & wethouders en zet zich in om de belangen van haar medebewoners te behartigen. De dorpsraad komt 16 keer per jaar bij elkaar, waarvan 4 vergaderingen openbaar zijn.

Activiteiten van de dorpsraad Heerjansdam:

- Jaarlijks leefbaarheidsbudget van rond de €40.000,- van de gemeente Zwijndrecht. Hiermee worden bijdragen verstrekt aan medebewoners voor activiteiten en evenementen; ook voor overige bewonersinitiatieven en voor het verbeteren van de fysieke buitenruimte. Voorbeelden hiervan zijn de financiële ondersteuning van de meer dan honderd bloembakken die jaarlijks het dorp opfleuren en het aanbrengen van verfraaiingen in het centrum van het dorp, zoals het plaatsen van mozaïekbankjes of het aanlichten van de mooie oude kerk. De beschikbare middelen geeft de dorpsraad ruimte om gewenste zaken in het dorp te verwezenlijken, waarbij zij inspelen op de actualiteit en de wensen van bewoners op dat moment. Ook worden er terugkerende kosten van betaald, zoals het onderhoud van AED apparaten die eerder door de dorpsraad zijn aangeschaft.
- Dorpsraad voorziet in informeren, raadplegen en samenbrengen van medebewoners. Communicatie verloopt via nieuwsbrieven, de website en overige social media, maar vooral via directe contacten in het dorp.

Het college van burgemeester & wethouders van Zwijndrecht is opgedeeld in wijkwethouders. De burgemeester heeft, samen met een vaste ambtelijke dorpsraadcoördinator, een belangrijke rol in het contact tussen de dorpsraad van Heerjansdam en de gemeente Zwijndrecht. De dorpsraadcoördinator heeft een faciliterende en ondersteunende functie richting de dorpsraad.

Het concept in Zwijndrecht werkt al geruime tijd succesvol, al is het soms lastig om voldoende mensen te vinden voor deelname aan de dorpsraadverkiezing. Bovendien bestaat er soms een spanningsveld tussen de gemeenteraad van Zwijndrecht en dorpsraad, maar omdat de afspraken helder zijn vastgelegd in de verordening worden spanningen in de praktijk opgelost.

Andere vormen van kernenbeleid in Zwijndrecht:

- Wijkplatforms
- Bewonersbeheergroepen en klankbordgroepen om inwoners te betrekken in het vormgeven van hun eigen leefomgeving.[12]

[11] Fraanje et al (2008) Herindelingen gewogen, Een onderzoek naar de doelen, effecten en het proces van herindelingen.
[12] Provincie Zuid Holland (2018) Handreiking kernendemocratie

Casus: Barneveld – Voorthuizen

- **Barneveld voert een gedifferentieerd beleid voor haar kernen, specifiek ook in relatie tot haar groeiambities.**
- **De kern Voorthuizen is de één na grootste kern van Barneveld en heeft een eigen Dorpsvisie Voorthuizen ontwikkeld.**

De gemeente Barneveld bestaat uit de grote kernen Barneveld, Voorthuizen en Harselaar en de kleinere kernen Terschuur en Zwartebroek, De Glind, Stroe, Garderen, Kootwijk en Kootwijkerbroek.[1] In deze case study wordt specifiek gekeken naar wat voor effect het kernenbeleid heeft gehad op Voorthuizen.

Voorthuizen is de op één na grootste kern van de gemeente en heeft een sterke relatie met de kern Barneveld en het er tussen gelegen bedrijventerrein Harselaar. Voorthuizen heeft een sterk profiel op het gebied van (verblijfs)recreatie en mede daardoor ook een specifiek en redelijk omvangrijk voorzieningenapparaat.

Door diverse stedenbouwkundige ontwikkelingen is het centrum van Barneveld de afgelopen jaren al redelijk verdicht met o.a. woningbouw. Op dit moment is het proces om te komen tot een nieuwe centrumvisie opgestart. Daarnaast is begonnen met de ontwikkeling van verschillende woonwijken waaronder de nieuwe woonwijk Bloemendal, waar uiteindelijk zo'n 1.550 woningen zullen worden gebouwd. Ook is eind 2019 door zowel de gemeenteraad van Barneveld en Ede ingestemd Kadernotitie Reikwijdte en Detailniveau Oostelijke Rondweg, een volgende stap tot een Oostelijke Rondweg.

Het gedifferentieerde beleid in de gemeente Barneveld komt sterk naar voren in de structuurvisie kernen Barneveld 2022. De belangrijkste verwachting van de gemeente Barneveld is dat het inwonersaantal de komende tijd zal groeien. Hierbij zet de gemeente in op een bundeling van de groei in de kernen Barneveld en Voorthuizen, waarbij bij de andere kernen wordt ingezet op een groei die nodig is voor het behoud van vitale dorpen met een sociale samenhang. In deze strategische visie wordt ondanks de groei sterk ingezet om de groene ruimte rondom Voorthuizen behouden, met name rondom recreatiegebied Zeumeren.

In Voorthuizen is in 2016 De Dorpsvisie Voorthuizen ontwikkeld. Deze aanjager van deze visie was Plaatselijk Belang Voorthuizen. Bij het vaststellen van de visie bepaalde een projectgroep van inwoners zelf de inhoud en de vorm van het traject, waarbij de gemeente de ontwikkeling ondersteunde en subsidieerde. De hoogste prioriteit uit dit traject werd het realiseren van meer groen in het dorp. Een van de concrete initiatieven uit de Dorpsvisie Voorthuizen is de Groene Slinger, een groene route dwars door Voorthuizen. In 2020 is daadwerkelijk begonnen met de ontwikkeling van dit project. De gemeente werkt daarvoor in de uitvoering samen omwonenden, Plaatselijk Belang, de wijkplatforms en de OVV.[13]

[13] Gebaseerd op:
https://gis.barneveld.nl/plannen/NL.IMRO.0203.1003-/NL.IMRO.0203.1003-0002/b_NL.IMRO.0203.1003-0002_index.html
http://www.plaatselijkbelang.nl/wp-content/uploads/2019/09/Dorpsvisie.pdf
https://barneveld.nieuws.nl/gemeente/24830/24830/
https://www.barneveld.nl/over-barneveld/projecten/bloemendal
https://www.barneveld.nl/over-barneveld/projecten/doortrekking-oostelijke-rondweg-barneveld

Súdwest Fryslân

- **Gemeente Súdwest-Fryslân bestaat uit 89 kernen, waaronder de kern Bolsward.**
- **Alle kernen worden vertegenwoordigd door stads-, wijk- en dorpsbelangen, die allen een dorpsvisie opstellen.**
- **De gemeente heeft een kernenfonds ingesteld waarmee initiatieven en plannen van dorpen ondersteund kunnen worden.**

In totaal kent de gemeente Súdwest-Fryslân 89 kernen die worden vertegenwoordigd door stads-, wijk- en dorpsbelangen. Deze belangen staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en hebben elk hun eigen statuten en visie.

Kenmerken van rol stads-, wijk- en dorpsbelangen:

- Eerste aanspreekpunt voor de inwoners en gemeente, maar dit hoeft niet uitsluitend zo te zijn. De gemeente heeft er bewust voor gekozen ruimte te bieden aan de dorps- en wijkbelangen om zelf hun structuur te bepalen en geen blauwdruk te op te leggen.
- Gezamenlijk met de dorps- en wijkbelangen worden prioriteiten opgesteld, zodat de gemeente vervolgens in samenspraak kan beoordelen hoe de prioriteiten vormgegeven worden en wie welke rol op zich neemt. Vanuit de gemeente is een aantal coördinatoren 24 uur per dag beschikbaar die regelmatig met bewoners in gesprek gaat.

De gemeente Súdwest-Fryslân heeft er, op basis van ervaringen, expliciet voor gekozen om geen dorpsplannen te clusteren of convenanten op te stellen. De wijk- en dorpsbelangen stellen wel allemaal een dorpsvisie op. Deze dorpsvisies zijn een inspiratie om plannen op te pakken en uit te werken, maar dienen niet als blauwdruk. Hiermee voorkomt de gemeente dat de dorpsvisies als wensenlijstjes van inwoners richting de overheid worden gezien en dat als gevolg daarvan de overheid verder van de inwoner verwijderd raakt. De ervaring is dat dergelijke wensenlijstjes prikkels weghalen bij mensen om zaken zelf op te pakken, verkeerde verwachtingen scheppen en het principe van wederkerigheid onder druk zetten.

De gemeente werkt dus voornamelijk faciliterend richting de dorpsbelangen, levert maatwerk en heeft geen bevoegdheden overgeheveld of expliciete rolafspraken gemaakt. Een interessant middel om optimaal te kunnen faciliteren is het kernenfonds. Dit is opgedeeld in drie elementen en ervaringen zijn positief:

- Organisatiegeld (ieder belang krijgt €1000,- organisatiekosten zonder verdere verantwoordingen). Coördinatoren moeten de gemeenschap goed genoeg kennen om te zien wanneer de middelen verkeerd besteed worden
- Kwaliteitsgeld (voor projecten/plannen die inwoners en belangen hebben, geen kaders voor verdeling over dorpen, alleen een paar richtlijnen: het plan moet gaan over leefbaarheid, breed gedragen zijn, niet strijdig zijn met gemeentebeleid en het coördinatorenteam maakt de afweging)
- Projectengeld (voor projecten boven de €15.000,-. Hier wordt in de praktijk nauwelijks gebruik van gemaakt, omdat dit vaak te ver van de directe belangen van de inwoners af ligt).[14]

Een voorbeeld van een lokaal platform dat bijdraagt aan het kernenbeleid is Platform Bolsward. Dit is het aanspreekpunt voor bewoners en instanties binnen en buiten Bolsward. Het platform doet aan ontwikkeling, doorontwikkeling en bijstelling van gemeentelijk beleid in Súdwest-Fryslân.

Eén van de publieke uitdagingen in Bolsward is de herinrichting van de binnenstad. Hiervoor werkt de herinrichting binnenstad – opgericht door Platform Bolsward - samen met de gemeente. In samenspraak met de werkgroep zijn de eerste stappen in de herinrichting al gezet. De volgende stap in de herinrichting van de

[14] Provincie Zuid Holland (2018) Handreiking kernendemocratie

binnenstad is het oplossen van de verkeersdrukte in de binnenstad. Op dit moment wordt er een proef uitgevoerd met eenrichtingsverkeer.[15]

Casus: Bronckhorst - Hengelo, Steenderen, Vorden en Zelhem

- **Sinds 2005 is de gemeente Bronckhorst een heringedeelde gemeente met een actief kernenbeleid.**
- **De vier grootste kernen hebben een eigen toekomstvisie opgesteld. In deze visie worden ook de plannen uiteengezet om een vitale kern te blijven.**
- **De verschillende visies zijn opgesteld door werkgroepen uit de kernen zelf.**
- **Er is vanuit de gemeente Bronkhorst budget vrijgemaakt om te zorgen dat de plannen van deze kernen gerealiseerd kunnen worden.**

De gemeente Bronckhorst is sinds 2005 een gemeente in de Gelderse Achterhoek. Daarmee vormt zij een gemeente met 36.077 inwoners en wel 44 officiële kernen. De gemeente Bronckhorst wil graag dat de centra van de vier grote kernen vitaal blijven. Daarom is er per kern een werkgroep gemaakt bestaande uit inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en medewerkers van de gemeente. Deze werkgroepen stellen een visie op voor de verschillende kernen, elke kern heeft immers andere ideeën en wensen.

De inwoners van de vier hoofdkernen, de voormalige gemeenten, worden daarom betrokken bij het ontwerpen voor plannen voor hun kern. Op deze manier hoopt de gemeente Bronckhorst gestalte te geven aan de verschillende identiteiten van de kernen, maar ook aan de betrokkenheid bij de algehele gemeente te vergroten. De gemeente Bronckhorst besteedt zo'n vijf ton aan de vitaliteit van de kernen om de leefbaarheid in de gemeente Bronckhorst te vergroten. [16]

Een voorbeeld van zo'n vitale kern is de kern Hengelo. Deze kern heeft ongeveer 8400 inwoners en wil zich de komende jaren profileren dé groene kern van Bronckhorst. Met hun visie en plannen proberen zij het dorpsaanzicht van Hengelo in de komende jaren te verbeteren. Hierdoor blijft Hengelo een bruisend centrum behouden en wordt zij een aantrekkelijke kern om te recreëren, winkelen of wonen. Ook wil Hengelo het plan gebruiken om de verenigingen en bedrijven in Hengelo financieel gezond te houden.

[15] Gebaseerd op:
http://www.platformbolsward.nl/wat-doen-we
https://frieschdagblad.nl/2019/3/12/een-panklare-oplossing-voor-drukte-in-bolswarder-centrum-is-er-niet
https://bolswardsnieuwsblad.nl/artikel/840434/platform-bolsward-ziet-levenslicht.html

[16] https://www.bronckhorst.nl/home/plannen-en-projecten_45329/item/vitale-kernen_110755.html

Bijlage 5. Geraadpleegde bronnen

De volgende lijst met documenten en bronnen is geraadpleegd voor dit document:

- Toekomstvisie Scherpenzeel 2030 (2018), Berenschot
- Studiegroep openbaar bestuur (2016)
- SCP
- Benchmark Nederlandse gemeente (2019), BDO
- Trends en Transities: Strategie: 2015-2018, TNO
- CBS
- Waarstaatjegemeente.nl
- Kwaliteit van de leefomgeving, Planbureau voor de leefomgeving
- Begrotingsbrief 2020, gemeente Barneveld
- Begrotingsbrief 2020, gemeente Scherpenzeel
- Kaderbrief 2020, gemeente Barneveld
- Kaderbrief 2020, gemeente Scherpenzeel
- Effecten van herindeling (2009), Michiel Herwijer
- Zelfbewust Scherpenzeel (2019), SeinstravandeLaar
- Samenwerkingsverbanden gemeente Scherpenzeel 2020
- Zicht op bestuurskracht (2020), BMC
- Jaaroverzicht 2018, KNMI
- Naar een toekomstbestendige organisatie (2015), Tienadvies
- Sterk bestuur in Gelderland (2015), De Graaf
- Verkenningen versterking bestuurskracht Scherpenzeel, Provincie Gelderland
- Onderzoek kernendemocratie (2020), Berenschot
- Rijnconsult handreikingen
- Argumentenkaart Scherpenzeel, 2019
- Conceptbegroting 2021, Scherpenzeel
- Conceptbegroting 2021, Barneveld
- Kadernota 2021-2024, Scherpenzeel
- Strategische visie 2030, Barneveld
- Organisatievisie, Barneveld

5 *Participatie*

Bijlage bij Statenbrief

versie: definitief

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage C1: Resultaten participatie Kijk op Scherpenzeel

Portefeuillehouder
Jan Markink

Resultaten participatie Kijk op Scherpenzeel

16 december 2020

provincie Gelderland

1 Resultaten Kijk op Scherpenzeel

In het participatietraject Kijk op Scherpenzeel hebben we iedereen uitgenodigd mee te denken over de drie varianten voor de toekomst van Scherpenzeel:

1. Scherpenzeel blijft zelfstandig
2. Scherpenzeel gaat een duurzame samenwerking aan met Barneveld
3. Scherpenzeel en Barneveld fuseren per 1-1-2023.

In totaal namen 41 unieke personen deel aan keukentafelgesprekken en bijeenkomsten, reageerden 96 mensen op de stellingen, kwamen er circa 40 reacties op de website en zijn bijna 70 reacties geplaatst onder facebook-posts.

Vervolgens heeft Kieskompas (in samenwerking met de Vrije Universiteit) in opdracht van de provincie onder inwoners van Scherpenzeel en Barneveld een onderzoek uitgevoerd. Met dat onderzoek zijn de uitkomsten van het participatietraject over het variantenonderzoek naar de bestuurlijke toekomst van beide gemeenten getoetst. Aan het onderzoek is door bijna 800 inwoners van Scherpenzeel en Barneveld meegedaan.

In dit participatieverslag beschrijven wij op hoofdlijnen de resultaten van het participatietraject met inbegrip van de resultaten van het onderzoek van Kieskompas.

In bijlage 1 zijn de inhoudelijke reacties samengevat en gerubriceerd. Bijlage 2 bevat de verslagen van alle bijeenkomsten en gesprekken en andere reacties die binnenkwamen. In bijlage 3 staan alle reacties op de stellingen. Voor een totaaloverzicht van alle participatie- en communicatieactiviteiten wordt verwezen naar bijlage 4. In bijlage 5 is het onderzoeksrapport van Kieskompas opgenomen.

N.B. De in dit verslag beschreven hoofdlijnen zijn meningen die door deelnemers in keukentafelgesprekken en bijeenkomsten, in reacties op stellingen en op de website en via andere kanalen naar voren zijn gebracht. Daarbij wordt ook aangetekend dat het hier alleen om de inhoudelijke inbreng gaat, de representativiteit is getoetst in het onderzoek dat door Kieskompas is uitgevoerd.

2 Thema Gemeente

Persoonlijk contact wordt gezien als een voordeel van een kleine gemeente. Meer expertise als een voordeel van grote gemeenten. Een combinatie van beide pluspunten wordt als ideaal aangemerkt. Een aantal deelnemers vindt expertise belangrijker dan persoonlijk contact.

De noodzaak van verbetering van de expertise in Scherpenzeel wordt onderschreven. Over de oplossing daarvoor wordt verschillend gedacht. Datzelfde geldt voor de kwetsbaarheid van de ambtelijke organisatie. Gezegd wordt dat lange tijd sprake was van onderbezetting van de

gemeentelijke organisatie van Scherpenzeel, maar dat met de huidige uitbreiding van het aantal medewerkers o.a. de werkdruk afneemt en het ziekteverzuim gedaald is.

Zowel een grote als een kleine gemeente kunnen snel werken in de ogen van de deelnemers. Een aantal mensen benoemt dat het risico van bureaucratie bij grote gemeenten groter is. En dat medewerkers van een kleine gemeente zich meer verantwoordelijk zouden voelen.

Een aantal deelnemers geeft aan dat het beter is als het gemeentebestuur op afstand staat om belangenverstrengeling te voorkomen. Ook een brede basis voor besluitvorming vindt men daarin van belang. En de politieke vijver moet groot genoeg zijn om er goede raadsleden en bestuurders uit te vissen.

Naar de mening van een aantal deelnemers is de bouw van 1.000 woningen een prima oplossing om de uitbreiding van het ambtenarenapparaat te financieren, anderen vinden dit juist een incidentele en onhoudbare oplossing. Bovendien past dit niet in de toekomstvisie 2030 die in 2018 is vastgesteld.

Enerzijds wordt aangegeven dat in Scherpenzeel niet integraal en alleen naar de korte termijn wordt gekeken. Anderzijds geven mensen aan de het bestuur van Scherpenzeel alles prima voor elkaar heeft.

Tot slot is aangegeven dat in een grotere gemeente meer (afwegings)ruimte is voor de (regionale) opgaven.

3 Thema Identiteit en zeggenschap

Grote gemene deler bij dit onderwerp is de opvatting dat mensen de identiteit van een dorp maken. Scherpenzeel is een klein dorp waarin men veel voor elkaar over heeft. Er wordt onderling voor elkaar gezorgd en er is samenhang. Scherpenzeel bestaat uit veel hardwerkende mensen, kleine bedrijfjes, lokale industrie en landbouw en veeteelt. Zelfstandigheid zit al 800 jaar in het DNA van Scherpenzeel en ook de politieke situatie hoort bij het dorp. De vele cafés zijn van oudsher ook onderdeel van die identiteit. Een aantal deelnemers zegt dat ‘de’ identiteit van Scherpenzeel niet bestaat en dat er meerdere identiteiten en bloedgroepen zijn. In ieder geval wordt het belangrijk gevonden dat de ziel van Scherpenzeel overeind blijft.

In een deel van de reacties wordt gesteld dat de identiteit niet afhankelijk is van het gemeentebestuur en de locatie van het gemeentehuis, anderen vinden dat de identiteit mede wordt bepaald door zelfstandigheid en weer anderen denken dat de identiteit krachtiger wordt bij een herindeling.

Een aantal deelnemers is bang dat Scherpenzeel haar karakter verliest als er veel mensen van buitenaf komen wonen door de bouw van veel nieuwe woningen.

Deelnemers vinden de kernen in Barneveld erg sterk: dorpen zoals Kootwijkerbroek, Voorthuizen, Ederveen, Lunteren floreren in hun ogen juist door hun eigenheid en identiteit. Een goed middel daarin

vormen dorpsraden in de kernen. Anderen zien juist problemen om de identiteit te behouden bij een fusie en vrezen dat zij de invloed daarop kwijt raken.

Voor een aantal mensen is de vraag of de identiteit van Scherpenzeel past bij die van Barneveld. Woudenberg en Renswoude worden als alternatieven genoemd.

4 Thema Voorzieningen en vitaal dorp

Dit thema roept de meeste reacties op en iedereen is het erover eens: de Breehoek, de bibliotheek en het zwembad zijn de belangrijkste voorzieningen in Scherpenzeel en moeten worden behouden. Daarnaast zijn de sportverenigingen en de scouting erg belangrijk.

Zorgen zijn er over de plannen om te bezuinigen op de bibliotheek en er een afhaalpunt van te maken: de bibliotheek heeft ook een maatschappelijke functie. Ook zijn er zorgen over andere bezuinigingen. Inwoners vinden het belangrijk dat de huidige activiteiten in de Breehoek blijven bestaan. Het beeld is dat hard gewerkt wordt om de Breehoek financieel gezond te exploiteren. Medegebruik door commerciële partijen kan daar een bijdrage aan leveren, dat zal nog belangrijker worden als de gemeente niet naar de Breehoek komt. Door anderen worden daar vraagtekens bij gezet: de Breehoek moet niet verworden tot een bedrijfsverzamelgebouw.

Naar de mening van de deelnemers is de rol van vrijwilligers bij de instandhouding van de voorzieningen groot. Over het zwembad wordt gezegd dat het niet meer zou bestaan als er geen vrijwilligers waren. Er zijn twijfels of die vrijwilligers blijven als Scherpenzeel niet meer zelfstandig is. Anderen denken dat dat helemaal niet uitmaakt, als er maar binding met de gemeenschap is. Zorgen zijn er ook over de vergrijzing van de vrijwilligers in Scherpenzeel en het gebrek aan aanwas van jonge mensen in het vrijwilligerswerk.

Een aantal deelnemers vindt dat het voor de voorzieningen niet uitmaakt hoe de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel eruitziet. Ook de kernen van Barneveld kennen vergelijkbare voorzieningen. De benodigde financiën zijn naar hun mening beter gewaarborgd bij een fusie dan bij zelfstandigheid.

Iemand geeft aan dat bij zelfstandigheid Scherpenzeel keuzes kan maken die in een grote gemeente met meerdere kernen niet mogelijk zijn: wat een gemeente aan de ene kern geeft moet ook aan de andere kernen worden gegeven. Volgens een deelnemer vecht alleen een zelfstandige gemeente voor zijn eigen bedrijven, ondernemers en het behoud van jonge mensen in de gemeente.

Tot slot vindt een aantal deelnemers de bouw van veel woningen niet goed: dan verdwijnt het groene karakter van het dorp en ook de mogelijkheid om te wandelen. Bovendien is dit in strijd met de door de gemeente aangenomen Toekomstvisie, waarbij juist het groene karakter van het dorp als groot pluspunt wordt gezien.

5 Thema Financiën

Volgens een aantal deelnemers kan Scherpenzeel nog best een paar jaar vooruit maar gaat de gemeente daarna failliet. Nu al worden voorzieningen ‘afgebroken’ om de begroting rond te krijgen. Zij verwachten dat binnen twee jaar een tekort zal ontstaan van 1.7 miljoen en dat dit zal verder zal oplopen. Zij vinden het zorgwekkend dat de compensatie voor het tekort wordt gehaald uit reserves. De extra inkomsten door woningbouw en nieuwe huishoudens genereren, zullen het tekort in financiën op de langere termijn niet dekken.

Andere deelnemers zijn ervan overtuigd dat de gemeente de financiën prima op orde heeft en financieel gezond is. De zelfstandigheid mag extra geld kosten, ook voor de burgers. Zeker als daarmee ook het voorzieningenniveau op peil blijft. De verhoging van de OZB heeft naar hun mening de goedkeuring van de inwoners van Scherpenzeel om zelfstandig te blijven. Daarbij wordt ook opgemerkt dat de belastingen in Barneveld ook omhoog gaan en de gemeente financiële problemen heeft.

Als financieel risico op dit moment wordt de coronacrisis genoemd. Onvoorspelbaar is wat dat met de gemeentefinanciën doet, maar dat geldt voor alle gemeenten. Daarnaast zijn er volgens deelnemers al enige financiële tegenvallers te voorzien bijv. de verbouwing van de Breehoek en de korting op de rijksbijdrage.

Deelnemers menen dat Scherpenzeel nu nog een goede onderhandelingspositie heeft om een fusie aan te gaan, maar dat dit niet meer zo is als de gemeente straks failliet is. Het geld kan ergens anders ingestoken worden dan in extra ambtenaren wanneer er wordt gefuseerd met een sterkere partner.

Deelnemers zijn het er niet over eens of een grote gemeente nu juist meer gaat kosten voor inwoners, of juist minder.

6 Thema Samenwerken

Voor alle gemeenten geldt de noodzaak voor samenwerking, zeker in de regio. Deelnemers menen dat grotere gemeenten meer invloed hebben in de regio. Daarnaast hebben kleine gemeenten moeite om ‘overal’ bij te zijn en moeten keuzes gemaakt worden. Zij vragen zich af wat kleine gemeenten te bieden hebben in samenwerkingsverband. De vrees wordt geuit dat een kleine gemeente samenwerking nodig om te kunnen overleven, terwijl de grote gemeente eisen kan stellen.

Samenwerking met andere gemeenten maakt dat je zelfstandig kunt blijven, wordt gezegd. Geadviseerd wordt te kijken met wie Scherpenzeel voor welk onderdeel de samenwerking kan aangaan. Voor een aantal deelnemers ligt het voor de hand die samenwerking te zoeken met kleinere gemeenten.

Iemand merkt op dat een kleine gemeente met samenwerking de basis op orde kan houden, terwijl een grotere gemeente extra stappen kan zetten door samen te werken, bijvoorbeeld op het gebied van sociale woningbouw, wooncomplexen voor ouderen of andere voorzieningen.

7 Thema economie

Er was weinig belangstelling voor het thema economie.

Geconstateerd is dat het ondernemerschap zowel binnen Scherpenzeel als Barneveld erg groot is.. Ook is opgemerkt dat de ondernemers van Scherpenzeel profijt kunnen hebben van een herindeling met Barneveld.

Voorzieningen zijn volgens een deelnemer gekoppeld aan de economie van een dorp. Als de bedrijvigheid in een dorp door centralisatie verdwijnt, blijft er een seniorendorp over en dat moet niet gebeuren

Tot slot heeft de ondernemerskring Barneveld gezegd: “We hebben een prachtige ondernemerskring, waarin alle ondernemersverenigingen van de gemeente Barneveld vertegenwoordigd zijn. Vanzelfsprekend zouden we het zeer waarderen als ook de ondernemersvereniging van Scherpenzeel hierbij aansluit.”

8 Thema Sociaal domein

Voor het sociaal domein hanteert Scherpenzeel een ander model dan Barneveld. Er wordt al langere tijd samengewerkt, maar er volgens de deelnemers groeien Barneveld en Scherpenzeel steeds meer uit elkaar.

Deelnemers menen dat de gemeente Barneveld veel meer in preventie investeert en dat Scherpenzeel hierin achter blijft. In Barneveld is een goede schaalgrootte om de jeugdzorg meer lokaal te kunnen organiseren, het zou mooi zijn als Scherpenzeel zich hierbij kan voegen.

Sommige organisaties in Scherpenzeel vallen langzaam om door het ontbreken van nieuwe aanwas in vrijwilligers die vanwege de vergrijzing wel nodig is. Wanneer vrijwilligersbeleid effectief uitgevoerd wordt, zullen vrijwilligers makkelijker gevonden worden. Een duidelijke visie van de gemeente hierop ontbreekt volgens de deelnemers.

De drang om het zelf te doen is erg groot in Scherpenzeel. Hierbij wordt onvoldoende gekeken naar wat het beste is voor de cliënt/inwoner. De inwoners van Scherpenzeel komen niet te kort, maar er zijn meer mogelijkheden om ze te ondersteunen met welzijnswerk.

Omdat Barneveld groter is dan Scherpenzeel zijn er relatief meer inwoners die zorg nodig hebben. In Scherpenzeel zijn er veel vrijwilligersorganisaties, veel wordt binnen de eigen kring opgevangen. De kracht van de kerkgenootschappen moet niet onderschat worden. In Scherpenzeel wordt weinig gebruik gemaakt van jeugdhulpverlening, maar dit is geen indicatie dat er niks aan de hand is.

Deelnemers zeggen dat medewerkers van de gemeente Scherpenzeel grote portefeuilles hebben met veel verschillende onderwerpen en die daardoor kennis moeten hebben van veel zaken hetgeen niet

altijd haalbaar is. Dat geldt ook voor het gemeentebestuur. De mensen zijn wel enthousiast en goed bereikbaar. De samenwerking met Barneveld wordt als goed ervaren.

De vertegenwoordigers van het sociaal domein denken veel baat hebben bij een vorm van samenwerking tussen beide gemeenten. Er moet gestreefd worden naar een effectieve omvang, en niet alleen maar groter. De verwachting is dat met de huidige subsidies van beide gemeenten veel bereikt kan worden.

9 Signalen onvrijheid

Tijdens de keukentafelgesprekken en themabijeenkomsten heeft de provincie signalen ontvangen van mensen die zich in het debat over de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel niet vrij hebben gevoeld om hun mening te geven. Enkele deelnemers geven aan een grote sociale druk te ervaren in het dorp om je actief tegen herindeling uit te spreken. Volgens hen wordt op intimiderende wijze campagne gevoerd voor Scherpenzeel zelfstandig, waardoor andersdenkenden niet van zich laten horen. Deelnemers spreken over sterke machtspolitiek in Scherpenzeel, waarbij geen tegenspraak wordt geduld. De peiling door de gemeente is volgens enkele deelnemers vergezeld gegaan van een indringende, bijna populistische campagne.

10 Aanbevelingen vervolgproces

De volgende aanbevelingen zijn gedaan voor het vervolg van het proces:

- Laat zien wat u als provincie bezighoudt en waar uw zorgen liggen, deel uw kennis met heldere en aansprekende informatie. Naar mijn idee kunt u de argumenten van het Scherpenzeels college eenvoudig en gegrond weerleggen en tegenspreken. En doe dat vooral op een betrokken wijze. Niet direct vanuit “de hoogte” of vanuit de hiërarchie.
- Een deelnemer mist de nieuwsgierigheid naar alternatieven, ook bij de provincie. Ook zijn er zorgen over de snelheid waarmee dit allemaal gebeurt. Zorgvuldigheid kost tijd.
- Het idee is geopperd om huis-aan-huis informatie over de drie varianten te verspreiden op het moment dat het onderzoek klaar is. En maak duidelijk dat er bij herindeling duurzame afspraken gemaakt kunnen worden over de toekomst van de voorzieningen.
- Zowel de provinciale- als de gemeentelijke website zijn niet goed leesbaar.
- Een deelnemer daagt de provincie uit om een fusie voor te bereiden van Ede, Barneveld, Wageningen en Nijkerk.
- Advies: ga vooral door in gesprek, open en blijf uitleggen.

11 Kieskompas

Het onderzoek van Kieskompas heeft in kaart gebracht wat inwoners van Barneveld en Scherpenzeel belangrijk vinden in hun dorp en wat ze van hun gemeente verwachten. Het is dus geen peiling over zelfstandigheid, samenwerking of herindeling.

De basis van de vragenlijst is gevormd door de informatie die is verzameld tijdens de keukentafelgesprekken, themabijeenkomsten, stellingen die online zijn voorgelegd en reacties op sociale media. Aanvullend zijn vragen gesteld die nodig zijn voor het generaliseren van de uitkomsten van de respondenten naar alle inwoners van beide gemeenten, en om meer inzicht te krijgen in de motivatie achter bepaalde meningen.
De analyses zijn gemaakt op basis van 794 respondenten, waarvan 337 Scherpenzelers en 457 Barnevelders. Respondenten uit andere gemeenten zijn niet meegenomen in de resultaten. De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en stemgedrag tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 om de data (ten aanzien van deze variabelen en binnen de gebruikte categorieën) representatief voor Scherpenzeel en Barneveld te maken. In de rapportage (zie bijlage 5) worden alle posities op de stellingen weergegeven en besproken.

Samengevat blijkt het volgende:

1. Het beeld uit het participatietraject van de provincie wordt grotendeels bevestigd: uitspraken van inwoners tijdens de keukentafelgesprekken of themabijeenkomsten en reacties op de eerdere stellingen blijken ook in dit grootschaliger en representatiever onderzoek belangrijke geschilpunten. Andere inwoners van Scherpenzeel en Barneveld kunnen zich dus vinden in de thema's en problematieken die naar voor werden gebracht door deelnemers aan het eerdere participatietraject van de provincie.

2. Scherpenzelers en Barnevelders verschillen weinig in hun prioriteiten. Voorzieningen, gemeentelijke dienstverlening en inspraak van burgers zijn in beide gemeenten de belangrijkste thema's; belangrijker dan een sterke identiteit en lage belastingen.
   Wel onderscheiden Scherpenzelers zich van Barnevelders bij stellingen over de toekomst van hun gemeente. De Barnevelders zitten regelmatig op één lijn – er zijn duidelijke meerderheden - en geven gematigder antwoorden. De meningen van Scherpenzelers zijn meer verdeeld en meer uitgesproken. Bij veel stellingen zijn de Scherpenzelers met ongeveer evenveel voor- als tegenstanders. Verder nemen ze vaker dan Barnevelders een extremere antwoordpositie in (helemaal eens of helemaal oneens). Als het gaat over de toekomst van hun gemeente, is er in Scherpenzeel sprake van een sterke polarisatie.

3. Het onderzoek bevestigt dat er onder Scherpenzelers meer angst leeft over wat de toekomst voor hun gemeente gaat brengen dan onder de Barnevelders. Dat zal niemand verbazen, maar als je een slag dieper kijkt, is er wel een opvallend verschil. Onder de inwoners van Scherpenzeel is een duidelijke link waarneembaar tussen het vertrouwen in het bestuur enerzijds en hoe een inwoner staat tegenover de toekomst van de gemeente. Deze link is niet aan de orde bij inwoners van Barneveld; daar speelt vertrouwen geen belangrijke rol in welke mening men heeft.
   In Scherpenzeel is er een negatief verband tussen vertrouwen in het gemeentelijk bestuur enerzijds en provinciaal bestuur anderzijds. Dit betekent dat wie meer vertrouwen heeft in de ene bestuurslaag, minder vertrouwen heeft in de andere en vice versa. Scherpenzelers die veel vertrouwen hebben in het provinciaal bestuur zien veel vaker voordelen in een eventuele

samenvoeging met een andere gemeente, en veel minder nadelen in het blijven van een zelfstandige gemeente. Scherpenzelers die daarentegen veel vertrouwen hebben in het gemeentelijk bestuur—en dus gemiddeld genomen minder in het provinciaal bestuur—zijn nadrukkelijker bang voor mogelijk negatieve gevolgen van een samenvoeging.

BIJLAGEN

1. Samenvatting inhoudelijke reacties (gerangschikt op thema)
2. Bundel opbrengst participatie (gerangschikt op type gesprek, website, facebook)
3. Resultaat stellingen op KijkopScherpenzeel.nl (gerangschikt op stelling)
4. Rapportage communicatie en participatie (details ingezette communicatie)
5. Rapportage Kieskompas

Inhoudelijke reacties participatie op een rij

Bijlage 1

26 november 2020

Inhoudsopgave

1 Inleiding 3
2 Thema Gemeente 4
3 Thema Identiteit en zeggenschap 7
4 Thema Voorzieningen en vitaal dorp 9
5 Thema Financiën 12
6 Thema Scherpenzeel in de regio 15
7 Thema Economie 17
8 Thema Sociaal domein 18
9 Aanbevelingen vervolgproces 19

1 Inleiding

In het participatietraject Kijk op Scherpenzeel hebben we mensen uitgenodigd mee te denken over de drie varianten voor de toekomst van Scherpenzeel:

1. Scherpenzeel blijft zelfstandig
2. Scherpenzeel gaat een duurzame samenwerking aan met Barneveld
3. Scherpenzeel en Barneveld fuseren per 1-1-2023.

In de periode van 6 oktober t/m 19 november konden mensen hun ideeën en meningen ventileren op verschillende manieren

- Op de algemene pagina's van kijkopscherpenzeel.nl
- Op Stellingen op kijkopscherpenzeel.nl
- In keukentafelgesprekken
- Tijdens thema- en stakeholdersbijeenkomsten
- Op social media
- Per e-mail

Dat heeft geleid tot een breed scala aan reacties.

In dit document zijn die reacties per thema samengevat en gerubriceerd. Hiervoor is geput uit de bundel met alle reacties.

In het overzicht zijn alleen inhoudelijke reacties opgenomen: reacties die van belang zijn voor het inhoudelijk verrijken van de verschillende varianten en daarmee ook het brondocument. Meningen over de gewenste toekomst van Scherpenzeel zijn hier niet opgenomen. Ook zijn dubbelingen in inhoudelijke reacties niet opgenomen als ze uit eenzelfde activiteit komen, bijvoorbeeld uit de themagesprekken. Dubbelingen tussen bijvoorbeeld de uitkomsten van de themagesprekken en keukentafelgesprekken komen wel voor. Het kan daarom voorkomen dat bepaalde onderwerpen anders zijn omschreven dan indieners hebben verwoord, maar wel met dezelfde strekking.

De thema's in dit document zijn gebaseerd op de vijf themabijeenkomsten en twee stakeholdersbijeenkomsten (Breehoek en sociaal domein). De opbrengst van de bijeenkomst over de Breehoek is opgenomen bij het thema Voorzieningen en vitaal dorp. De bijeenkomst economie heeft niet plaatsgevonden vanwege gebrek aan belangstelling. Wel is een aantal reacties via andere kanalen op het thema economie binnengekomen.

Tot slot is een aantal aanbevelingen voor het vervolgproces opgenomen.

2 Thema Gemeente

Uit de themabijeenkomsten

- Persoonlijk contact met een ambtenaar is beter geregeld in een kleine gemeente.
- In grotere gemeentes kan sneller worden gereageerd vanwege de expertise die beschikbaar is.
- Het persoonlijk contact is in een grote gemeente minder snel aanwezig.
- Persoonlijk contact moet gecombineerd zijn met specialistische kennis, zodat een probleem of een vraag snel kan worden opgepakt.
- Zowel een grote, als een kleine gemeente kan snel werken. Het wordt als prettig ervaren als iemand dichtbij staat, maar ook wanneer snel en adequaat gehandeld kan worden.
- Het samenwerkingsverband voor bijvoorbeeld milieuzaken is een verbetering.
- Als zakelijke kwesties op groter schaalniveau gerealiseerd worden, ontstaan er geen persoonlijke banden.
- Het is belangrijk dat er deskundigheid aanwezig is binnen een college.
- Bij een kleine gemeente is de politieke vijver om uit te vissen te klein.
- het is belangrijker dat het gemeentebestuur over specialistische kennis beschikt, dan dat de inwoners de personen in het gemeentebestuur kennen.
- Er bestaat een grote afstand tussen het belang van de politiek en de belangen van de inwoners van Scherpenzeel.
- Na een fusie zal de belangenverstrengeling veel minder optreden: mensen met verstand van zaken en met goede onderbouwing en informatie nemen dan de beslissingen.
- De bestuurskracht wordt verbeterd wanneer er meer mensen zich bezighouden met de besluitvorming.
- De toekomstvisie 2030 zou als inhoudelijke basis voor de toekomst van Scherpenzeel moeten dienen. Daar wordt nu van afgeweken.
- Het dorpenbeleid in Barneveld is ambtelijk centraal georganiseerd, er zijn dus geen gemeenteloketten in de dorpen, wel dorpsraden en de wethouders hebben taakvelden in hun portefeuille (en die bestrijken alle dorpen).
- Na het afketsen van de fusiebesprekingen 10 jaar geleden is er niet meer geïnvesteerd in de organisatie en niet meer geacteerd door de gemeente.
- Een wethouder (van Barneveld) in Zwartebroek (een van de kernen in de gemeente Barneveld) is gesprekspartner voor het dorp in de gemeente. Deze wethouder komt voor overleg met het dorp, zodat er een structuur is voor het dorp.
- Zwartebroek heeft een dorpsraad, een initiatief van de inwoners en Terschuur zelf. Er is bijvoorbeeld een dorpsplan opgesteld waarbij alle inwoners betrokken zijn geweest.
- Informatie over de gemeentelijke vergaderstukken en besluiten in Scherpenzeel is niet altijd goed te vinden

Uit de keukentafelgesprekken

- Voor de komende 10 jaar is het het belangrijkste dat er voldoende expertise bij de ambtenaren.
- 1.000 woningen bouwen is een tijdelijke, incidentele oplossing en de ambtenaren trekken het niet.
- Er wordt nu een omgevingsvisie gemaakt die afwijkt van de toekomstvisie: de plannen voor de 1.000 woningen en Zwarte Land 2 worden daar in opgenomen.
- Deelnemers vragen zich af of Scherpenzeel feitelijk nog wel zelfstandig is: veel taken zijn al uitbesteed en er zijn diverse samenwerkingsverbanden die zich aan de democratische controle onttrekken.
- De gemeente is te kleinschalig: alles duurt heel lang en er is te weinig capaciteit en kennis.
- Zelfstandigheid betekent wel iets: het stelt hoge eisen aan de medewerkers én politici en bestuurders: het vraagt taakvolwassenheid.
- Zelfstandigheid zorgt voor korte lijnen.
- In de begroting van 2021 heeft de gemeente veel geld vrij gemaakt voor versterking van de ambtelijke organisatie.
- Een fusie van Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude is geografisch logischer.
- Het gemeentebestuur van Scherpenzeel heeft alles prima voor elkaar: voorzieningen, woningbouw ligt op schema, er is voldoende werkgelegenheid en het sociaal domein is prima voor elkaar.

- Er wordt niet integraal gekeken en het gaat over de korte termijn.
- Op de lange termijn wordt de infrastructuur rond Zwarte Land 2 onhoudbaar.
- Er komen bij de gemeente steeds nieuwe zaken naar boven en ze betrekt mensen nergens bij.
- Barneveld moet haar kennis die ze op allerlei gebied heeft, beschikbaar stellen voor Scherpenzeel. Bijvoorbeeld de ontwikkeling van woningbouw en bedrijventerreinen.
- BMC heeft een rapport uitgebracht dat laat zien dat Scherpenzeel op de goede weg is.
- Er was lange tijd sprake van onderbezetting in de gemeentelijke organisatie van Scherpenzeel, maar met de huidige uitbreiding van het aantal medewerkers neemt o.a. de werkdruk af en is er een lager ziekteverzuim.
- De doorontwikkeling van de Scherpenzeelse organisatie is een proces dat volop bezig is, maar op een aantal aspecten is al zichtbaar vooruitgang geboekt.
- Binnen de gemeente Scherpenzeel zijn de lijnen kort, er is sprake van hoge loyaliteit en veel inzet.
- Medewerkers blijken vaak bewust gekozen te hebben voor een kleine gemeente om breed bezig te kunnen zijn en ze zijn blij korte lijnen te hebben met zowel de inwoners als bestuurders.
- Voor de uitvoering van de Toekomstvisie 2030 moet er nog verdere focus worden aangebracht, voor een kleine gemeente is het lastig om alle ballen in de lucht te houden.
- Een flexibele schil zoals die opgenomen is in de kadernota zorgt voor extra capaciteit waar dat nodig is. Er moet geprioriteerd worden en gekeken wat er zelf gedaan kan worden of waarin gezamenlijk op kan worden getrokken met andere gemeenten.
- In het brondocument kan explicieter opgenomen worden dat in elk toekomstig scenario de basis sowieso op orde moet zijn bij de gemeentelijke organisatie.

Opbrengst stelling “een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter”

- Een kleine gemeente staat dichter bij de burgers en weet beter wat er speelt.
- Een grote gemeente weet amper wat er in de gemeente gebeurt.
- Een grotere gemeente kan mogelijk het financieel wat beter doen. Hoewel daar de overhead ook groter is.
- Een kleine gemeente ontbreekt kennis en kwaliteit.
- Een grote gemeente heeft meer kennis en kwaliteit.
- De werking van een gemeente hangt af van de kennis en kunde van medewerkers, de grootte van de gemeente maakt niet uit.
- Alles kan beter en efficiënter, dat heeft niet met de omvang van een gemeente te maken maar met andere factoren zoals voldoende personeel, goede digitale omgeving en daadkracht van medewerkers.
- Een kleine gemeente werkt sneller, maar een grote gemeente werkt niet altijd beter. Een bureaucratisch systeem waar mensen volgens processen werken, werkt minder efficiënt.
- Kwaliteit van bestuur is van veel zaken afhankelijk maar als vijver groter is kun je ook gemiddeld genomen betere bestuurders aanstellen.
- Wat je als kleine gemeente kan moet je bij je zelf houden, grotere taken zoals WMO gezamenlijk met een grote gemeente.
- Als je in Scherpenzeel een vraag stelt bij de gemeente word je met enig geluk de volgende dag teruggebeld door een volslagen vreemde uit een andere gemeente, Veenendaal of Leusden die totaal geen kennis heeft van Scherpenzeel, je moet zelfs uitleggen waar je woont.
- In een kleine gemeente voelen medewerkers zich meer verantwoordelijk.
- Bij een kleine gemeente blijven zaken liggen als iemand ziek is
- Bij een kleine gemeente is er te weinig controle doordat er weinig mensen zijn
- Een grote gemeente kost meer geld en is bureaucratischer.
- Instandhouding van voorzieningen gebeurt nu alleen door inhuur van externen in Scherpenzeel, bij dit college ontbreekt iedere kennis van zaken.
- Bij een grote gemeente heb je minder inspraak omdat je als burger ondersneeuwt.
- Als Scherpenzeel de 10e kern van het dorp Barneveld wordt, zal voor veel mensen de betrokkenheid bij die nieuwe gemeente afnemen.
- Doordat een kleine gemeente dezelfde taken heeft als een grote gemeente, maar het met minder personeelsbezetting moet doen, is er een grote achterstand in het werk.

- Grotere gemeenten werken vaker met minder verdeeldheid qua onderwerpen. Er is meer tijd en focus voor één onderwerp.
- Bij een kleine gemeente moeten de wet en regelgeving op alle onderwerpen geïmplementeerd worden ook al zijn er maar weinig mensen die er gebruik van zullen maken.
- In een kleine gemeente wordt klantvriendelijker gewerkt, net wat meer maatwerk, minder een nummer.

Reacties website

- Het draait om de dienstverlening en die is in Scherpenzeel goed.
- Een bestuur moet open, eerlijk en objectief zijn. Vooral ook deskundig in deze tijd. Vooral de deskundigheid laat flink te wensen over en is als kleine gemeente niet "bij te houden".
- Juist het zijn in een kleine, zelfstandige gemeente waar je de bestuurders feitelijk dagelijks op straat en in de winkel tegen kan komen is hetgeen de inwoners voor gekozen hebben om naar Scherpenzeel te verhuizen of er te blijven wonen. Wat is daar nou mis mee, het gaat al bijna 800 jaar goed en we komen in Scherpenzeel niks te kort.

Reacties sociale media

- Scherpenzeel is al enkele eeuwen een krachtige en zelfstandige gemeente.

Overig

- Er is een paradox tussen de in 'Toekomstvisie 2030' vastgestelde kernwaarden van de Scherpenzeelse gemeenschap en de grootschalige uitbreidingen om de zelfstandigheid van Scherpenzeel in de toekomst te kunnen financieren. Daartoe moeten 1.000 woningen worden gebouwd en buitenproportionele industriële uitbreidingen worden gerealiseerd. Toekomstvisie 2030 kan dan wel in de prullenbak! We zouden immers een kleinschalig dorpje in het groen blijven!
- Voor een grotere gemeente is het gemakkelijker om een goede plaats voor windmolens te vinden. Barneveld gaat nu uit van een centrale plaats. Zodat kleinere plaatsen worden ontzien. Als door samenvoeging dat voor Scherpenzeel ook zou gelden lijkt me dat een belangrijke overweging.

3 Thema Identiteit en zeggenschap

Uit de themabijeenkomsten

- Er is geen link tussen de identiteit van Scherpenzeel en de zelfstandigheid.
- De identiteit van Scherpenzeel is een combinatie van de inwoners en de verenigingen.
- Het volk van Scherpenzeel is actief, werkzaam en sportief.
- De inwoners zorgen zelf voor de identiteit van Scherpenzeel, niet het gemeentebestuur.
- Scherpenzeel verliest haar karakter als er veel mensen van buitenaf komen wonen door de bouw van veel nieuwe woningen.
- Scherpenzeel is een klein dorp waarin men veel voor elkaar over heeft. Er wordt onderling voor elkaar gezorgd en er is een samenhang.
- Zelfstandigheid zit in het DNA van Scherpenzeel: het dorp is al 800 jaar zelfstandig en heeft altijd goed gefunctioneerd.

Uit de keukentafelgesprekken

- Identiteit blijft en wordt waarschijnlijk krachtiger bij een herindeling.
- Scherpenzeel bestaat uit veel hardwerkende mensen, kleine bedrijfjes, lokale industrie en landbouw en veeteelt. Dat gevoel heeft deelnemer ook bij Barneveld.
- Het beeld bestaat dat bij een fusie de identiteit van Scherpenzeel verloren gaat, maar dat hoeft niet. De kernen in Barneveld zijn erg sterk, dat kan voor Scherpenzeel ook zo blijven. Een goed middel daarvoor is dorpsraden in de kernen.
- De identiteit van Scherpenzeel bestaat niet of er bestaan er 10 verschillende. Elke kerk heeft een eigen ‘huiskamer’, eigen netwerken en gewoonten.
- De ziel van Scherpenzeel moet overeind blijven. Dat komt niet in gevaar door een herindeling.
- De huidige politieke situatie hoort bij de identiteit van Scherpenzeel, het is al jaren zo.
- De vele cafés en bedrijvigheid horen bij de identiteit van Scherpenzeel, ontstaan door de ligging langs de weg van Utrecht naar Amersfoort.
- Er blijven nog 100 jaar bloedgroepen, dus de gemeentevorm maakt niet uit.
- De identiteit en politieke samenstelling in Scherpenzeel en Barneveld is min of meer gelijkwaardig.
- Barneveld-dorp is groot en gemêleerd, maar Garderen en Voorthuizen en ook Kootwijkerbroek zijn wel te vergelijken met Scherpenzeel.

Opbrengst stelling “de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid”

- De identiteit van Scherpenzeel is beter geborgd met zelfstandigheid.
- Identiteit wordt wèl beïnvloed door de mate van zelfstandigheid.
- De identiteit van een dorp is niet verbonden aan wel of niet zelfstandig. Wel is het bevorderlijk als een fusiepartner bij de identiteit van Scherpenzeel past en dat is Barneveld niet.
- Het zijn de mensen die de identiteit vormen, niet een naambordje.
- Barneveld kan nooit iets doen om die eigen identiteit te behouden of versterken. Hoe zou dat kunnen met meer dan 11 kernen?
- Dorpen zoals Kootwijkerbroek, Voorthuizen, Ederveen, Lunteren en ga zo nog maar even door floreren juist door hun eigenheid en identiteit.
- Scherpenzeel is een dorp waar mensen trots zijn op wat ze hebben.
- De identiteit van Scherpenzeel is een gevolg van een goed bestuur en fijne samenwerking met inwoners.
- Identiteit zie ik in omzien naar elkaar, kunst, cultuur, sport, ondernemen en zorgen.
- De identiteit van Scherpenzeel is beter geborgd bij een samengaan met Woudenberg. Provinciegrenzen mogen daarvoor been belemmering zijn.
- De identiteit van Scherpenzeel is al bijna 800 jaar haar zelfstandigheid.
- Een zelfstandig Scherpenzeel is cruciaal voor de identiteit van dit dorp.
- De dorpsgemeenschap blijft, ook als we onderdeel zouden zijn van een grotere gemeente.
- Wel kan het karakter van het dorp veranderen als het dorp teveel moet bijbouwen omdat de gemeente het geld nodig heeft.

- De identiteit of het karakter van ons dorp is een combinatie van elementen als verenigingsleven, de omgeving, de bedrijvigheid/middenstand, de sociale cohesie enz. Het heeft niets te maken met de bestuursvorm of met waar het gemeentehuis staat.
- In Scherpenzeel is bijvoorbeeld sprake van veel meer flexibiliteit ten opzichte van niet-kerkelijken. In Barneveld is de zondag nog heilig. Laten we dat voorkomen en juist het progressieve dorp blijven dat we zijn.
- We kunnen een dorpsraad oprichten die onze belangen zal overbrengen naar de gemeenteraad. Voorbeelden van goed functioneren zijn er genoeg.
- De invulling van dit begrip is volstrekt tijd en plaats gebonden. De Scherpenzeelse identiteit zal ook zonder het besluit rondom onze zelfstandigheid veranderen.
- De identiteit maak je als burgers van een dorp met elkaar. Dat verandert niet als het gemeentehuis 10 km verderop komt te staan. De cohesie van kerken, bedrijven, restaurants en verenigingen behouden we als burgers zeker met elkaar.
- Als gemeente moet je een soort verbinding voelen met elkaar, het hoeft geen overdreven nationalistisch gebeuren te worden. Maar om een band te krijgen met een gemeente die pas 10km verderop echt begint en andere normen en waarden heeft is lastig!
- Ik denk dat de identiteit van Scherpenzeel juist sterker wordt als het een onderdeel is van de gemeente Barneveld. We zijn wel trots op onze zelfstandigheid. Maar trots en emoties brengen niet altijd de meest zelfstandige keuzes met zich mee.
- Een gemeente op afstand en zonder historisch geweten kan er niet voor zorgen dat de identiteit van Scherpenzeel behouden blijft. En dat is wel wat wij willen!
- Identiteit bepaal ik zelf en heeft niets te maken met waar ik woon en hoe die plaats heet.
- Van Dale: 'eigen karakter van een persoon of groep'. Op het moment dat je de groep verandert, en zeker als je een groep van 10.000 samenvoegt bij 60.000 verandert dus je Identiteit.
- Gemeentelijk beleid heeft ook veel invloed op de identiteit en daarom zal dat gaan veranderen.

Reacties website

- Er zijn wetenschappelijke studies die aantonen dat A herindeling niet tot een verbetering van bestuur leiden en B er geen kostenvoordeel uit voortvloeit.
- Als gemeenten samenwerken op ambtelijk niveau is dat natuurlijk prima. Maar de zeggenschap blijft dan bij de Scherpenzelers.
- Scherpenzeel is een hechte gemeenschap waar je vriendelijk wordt begroet als je op straat loopt. Gelovigen en anders/ongelovigen wonen vreedzaam naast elkaar. Een dorp waarin we elkaar kennen en elkaar verder helpen. Als Scherpenzeel te hard groeit (ik denk hierbij vooral aan 1000 woningen) verdwijnt dit dorpse karakter.
- Het Rapport Toekomstvisie 2030 leert dat de Scherpenzeelse bevolking de kernwaarden van Scherpenzeel omschrijft als: Landelijk, groen, kleinschalig en ondernemend. Het zijn deze kernwaarden die men wil behouden.
- In tegenstelling tot andere samenvoegingen is de cultuur van de twee dorpen veelal gelijk en ook de ervaring van Barneveld met dorpen is een voordeel.

Reacties sociale media

- De groei met 1.000 woningen is veel meer dan nodig is voor autonome groei. Dat heeft gevolgen voor kleinschaligheid en identiteit.

Overig

- De gemeente Barneveld kent in haar kernen zeer veel diversiteit. Barneveld en Kootwijkerbroek, met wellicht soms een wat meer reformatorische signatuur (hoewel dat zeer betrekkelijk is, want in het dagelijks leven speelt dit geen enkele rol) en Kootwijk, wat juist een prachtig kunstenaarsdorp is. Voorthuizen, met een zeer rijk verenigingsleven en de Glind, als Jeugddorp. Kortom; een veelzijdigheid, waar ook Scherpenzeel mijns inziens uitstekend in past.

4 Thema Voorzieningen en vitaal dorp

Uit de themabijeenkomsten

- De bibliotheek van Scherpenzeel functioneert goed en heeft landelijke bekendheid vanwege haar maatschappelijke functies, maar er liggen plannen om er een afhaalbibliotheek van te maken.
- De inwoners verwachten van de gemeente dat zij de bibliotheek ondersteunt zoals in het verleden ook is gebeurd.
- Als er 1.000 woningen zullen worden gerealiseerd, dan zullen meer voorzieningen als de bibliotheek nodig zijn, maar er is minder subsidie per hoofd van de bevolking nodig.
- Door de nieuwe bouwplannen verdwijnt het groen in Scherpenzeel.
- De gemeenschap voelt zich verantwoordelijk voor de voorzieningen of een vereniging, waardoor er veel vrijwilligers zijn.
- Het nadeel is van een kleine gemeente is dat er veel dezelfde personen een ‘vinger in de pap’ hebben, maar binnen Scherpenzeel wordt dit goed opgelost.
- Scherpenzeel heeft veel voorzieningen die alleen dankzij de vrijwilligers kunnen bestaan.
- Het gaat om het aantal vrijwilligers en niet om de grootte van de gemeente.
- Op de bibliotheek hoeft niet te worden bezuinigd wanneer de gemeentes fuseren.
- Het zwembad was al gesloten geweest zonder de inbreng van de vrijwilligers.
- De bibliotheek en het zwembad zijn de belangrijkste voorzieningen.
- Daarnaast zijn de sportverenigingen en de scouting erg belangrijk.
- De Breehoek moet een centrum voor ontmoeting blijven en een bredere maatschappelijke functie krijgen en worden geoptimaliseerd.
- De basiszorg in Scherpenzeel is goed geregeld.
- Het is prettig dat er in Scherpenzeel lokaal gewinkeld kan worden.
- Er zijn twee voetbalverenigingen die beide behoorlijk worden gesubsidieerd.
- Veel inwoners wandelen graag door het groen en blijven hierdoor gezond en vitaal.
- Er wordt hard gewerkt om de Breehoek financieel gezond te exploiteren; dit is ingewikkeld maar noodzakelijk want het behouden van deze voorziening is erg belangrijk voor de inwoners van Scherpenzeel.
- We wonen in een taal-arm gebied, waar veel achterstanden zijn in met name het leesonderwijs. Om goed leesonderwijs aan de jeugd te kunnen geven is het neuzen tussen rijen boeken van essentieel belang. Daarnaast heeft onze bibliotheek een groot aantal verbindingsfactoren die van maatschappelijk belang zijn binnen ons dorp.
- De Breehoek biedt veel verschillende activiteiten, waar alle inwoners van Scherpenzeel gebruik van maken. De voorziening biedt op deze manier hetgeen waar de gemeenschap behoefte aan heeft. Er hangt wel een prijskaartje aan, maar het is belangrijk om dit goed af te wegen.
- Het exploitatietekort op de Breehoek ontstaat doordat er meer moet worden afgeschreven op het pand dan verwacht. De subsidie die wordt ontvangen, komt op een aparte rekening en wordt gebruikt om de voorziening zelf te verbeteren.
- Commercie kan gebruikt worden om de Breehoek verder te exploiteren.
- Een gemeentelijke herindeling is niet relevant voor de Breehoek, wel of het gemeentebestuur de voorziening op peil wil houden.
- De Breehoek zorgt zelf voor structurele inkomsten van private partijen door bijvoorbeeld verhuur.
- Wat betreft de culturele activiteiten in De Breehoek loopt de verhuur goed, de sportieve activiteiten gaan minder goed, niet alleen door Corona, maar ook door verminderde belangstelling voor teamsport.
- De gemeente wil het gemeentehuis verplaatsen naar de Breehoek, wat de exploitatie zou kunnen verbeteren. Hiervoor moeten een aantal aanpassingen worden doorgevoerd, waar plannen voor klaar liggen en contracten met de gemeente zijn gesloten. Daarin staat dat de gemeente de verbouwingskosten betaalt.
- Er bestaat een goede samenwerking tussen de bibliotheek en de Breehoek. De bibliotheek biedt zowel op financieel als maatschappelijk gebied een goede basis.
- Waar de Breehoek graag wil veranderen lijkt de bibliotheek meer terughoudend.
- Bij een fusie moet er op zoek gegaan worden naar nieuwe huurders, maar die zijn er, dus dit levert naar verwachting geen problemen op. Wel is het de vraag of de verbouwingsinvestering dan gedragen zal worden door de nieuwe gemeente.

Uit de keukentafelgesprekken

- De voorzieningen zijn het belangrijkste: als deze gebaat zijn bij herindeling, prima. Als het zonder herindeling kan, is dat ook goed. Voorzieningen wordt breed omschreven: winkelaanbod, zonder betaald parkeren; groene karakter van het dorp; gezondheidszorg, welzijn, bibliotheek, sportvoorzieningen. Het Kulturhus, in alle veelzijdigheid, is een groot goed.
- De korte lijnen tussen inwoners en instellingen vinden ze erg prettig en goed.
- Het zwembad en de bibliotheek zijn de belangrijkste voorzieningen die ter discussie kunnen staan bij een herindeling.
- De bezuiniging op de bibliotheek is niet te rijmen met het bedrag van 60.000 euro dat nodig is voor onderzoek naar de verbouwing van de Breehoek. De Breehoek moet zijn huidige functies behouden, waaronder de huidige bibliotheek.
- Er is bij Barneveld expertise voor wat betreft dorpshuizen en een cultuurhuis. Ook is er veel expertise met betrekking tot wat een actuele bibliotheek kan zijn en hoe die financieel onderbouwd zou moeten zijn.
- Er is in Barneveld meer zekerheid dat voorzieningen in stand blijven dan in Scherpenzeel.
- Met de woningbouw draagt Scherpenzeel bij aan de woningnood, dit gebeurt met een breed en maatschappelijk verantwoord woningaanbod.
- De uitvoering van voorzieningen moet naar gemeenten in verband met de efficiëntieverbetering door middel van kleinschaligheid en omdat die ‘dicht bij de inwoners staan’ en vervolgens wil de provincie een grotere gemeente: dat rijmt niet.
- Elke kern in Barneveld heeft ook eigen voorzieningen: bibliotheek, dorpshuis, bejaardenzorg, voetbalclub, kerk, enz.
- Uitbesteding van het beheer van het zwembad aan een commerciële partij zoals in Barneveld is niet goed.

Opbrengst stelling “in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn”

- Maak duidelijk dat er bij herindeling duurzame afspraken gemaakt kunnen worden over de toekomst van de voorzieningen.
- De betrokkenheid bij het collectief is kleiner als het collectief groter is.
- In grotere gemeentes is de samenhang veel kleiner.
- Vrijwilligers zijn er altijd en overal.
- Inwoners van een kleine gemeente voelen zich meer betrokken want ze kennen bestuur en ambtenaren. Ze zijn makkelijker te mobiliseren.
- Het aantal vrijwilligers staat volledig los van de grootte van een gemeente. Als er binnen de eigen kern voldoende onderlinge samenhang blijft, zal het aantal vrijwilligers niet minder worden. Vrijwilliger ben je uit eigen overtuiging, onafhankelijk hoe groot een gemeente is.
- Scherpenzeel wil bv bezuinigen op de bibliotheek terwijl de bieb een samenbindende functie heeft mbt vrijwilligerswerk. Bv Seniorweb, taalonderwijs.
- In een grotere gemeente zijn er meer mogelijkheden om voorzieningen in de lucht te houden omdat de bekostiging over meer inwoners verdeeld kan worden.
- Mochten er meer vrijwilligers nodig zijn in Scherpenzeel dan denk ik dat die zich aanbieden wanneer dit aangegeven wordt.
- Scherpenzelers zorgen voor elkaar en als de nood aan de man is staan mensen op en helpen elkaar.
- Mensen uit een ander dorp gaan niet snel vrijwilliger spelen in Scherpenzeel en andersom ook niet. Dus lekker zelfstandig oplossen.
- Nou voorzieningen hebben naast vrijwilligers geld nodig. Zowel in grote steden als in Scherpenzeel komt men vrijwilligers te kort.
- Ik denk dat de voorzieningen nog steeds in stand kunnen worden gehouden, er verhuizen niet ineens mensen door een fusering. De mensen blijven en willen zich blijven inzetten en de verbinding juist versterken.
- Er is evident een verband tussen lokale economie/bedrijvigheid, aantrekkingskracht op jonge en/of ondernemende mensen en het lokale voorzieningenniveau. Het aantal vrijwilligers is volstrekt irrelevant.
- Vrijwilligers hebben meer eer van hun inzet in een zelfstandig Scherpenzeel.
- De meeste vrijwilligers zijn ook in een kleine gemeente 65+.

- Er is meer binding met dorpsgenoten en met die voorzieningen in een kleine gemeente, dat heeft meer te maken met de schaalgrootte van het dorp dan met de gemeente als zodanig.
- Voorzieningen in een kleine gemeente is minder werk dan in een grote gemeente.
- Onze voorzieningen kunnen we met vrijwilligers gewoon in stand houden ook na een eventuele fusie. De benodigde financiën zijn beter gewaarborgd bij een fusie dan bij zelfstandigheid.
- Voorzieningen in stand houden doe je niet alleen met vrijwilligers maar vaak ook met gemeentelijke subsidie.
- Het gemeentebestuur wil ruim 1000 woningen extra bouwen waarvan zeker de helft naar mensen van buiten de directe regio gaat. Het is maar zeer de vraag of zij zich betrokken gaan voelen bij onze voorzieningen.
- Er zullen meer vrijwilligers nodig zijn als onderdeel van een grote gemeente Barneveld, omdat er minder geld zal zijn voor Scherpenzeel als dorp.
- Een gemeente heeft minder geld beschikbaar voor de voorzieningen waardoor de voorzieningen onder druk komen te staan, en er wel vrijwilligers moeten zijn om rond te komen.
- Als Scherpenzeel niet meer zelfstandig zou zijn dan denk ik dat veel vrijwilligers er mee zullen stoppen.
- Vrijwilligerswerk heeft niets met de gemeente te maken. Vrijwilligerswerk doe je uit eigen wil en eigen belangen/passie.
- Mogelijk is in een grote gemeente het gemakkelijker mensen te werven voor het eigen dorp dan in een kleine gemeente.
- Het wil niet zeggen dat wij door een al dan niet gedwongen samenvoeging geen vrijwilligers meer kunnen opbrengen.
- De stelling gaat ervan uit dat er in een kleinere gemeente meer vrijwilligers zijn. Dit kun je feitelijk onderzoeken.
- Bij zelfstandigheid kan Scherpenzeel keuzes maken die in een grote gemeente met meerdere kernen niet mogelijk zijn. Want daar geldt dat wat een gemeente aan de ene kern geeft ook aan de andere kernen moet worden gegeven. En daardoor is het dan vaak onhaalbaar.
- Als een eigen gemeenteraad er over gaat, kun je op dorpsniveau eigen keuzes maken die een grote gemeente niet zomaar voor één van haar dorpskernen kan maken

Reacties website

- Deze inwoner woont in Scherpenzeel, een mooi dorp en fijne mensen. Veel vrijwilligers en mooie voorzieningen. De vraag is of dat als we bij Barneveld aansluiten verdwijnt, dat denk ik niet.
- Ik vind het belangrijk dat ik kan blijven tennissen en zwemmen.
- Ik maak gebruik van bibliotheek en zwembad.
- Het is evident dat er een verband bestaat tussen lokale economie, bedrijvigheid; de aantrekkingskracht op ondernemende of jonge mensen en het in stand houden van lokale voorzieningen. Alleen een zelfstandige gemeente vecht voor zijn eigen bedrijven, ondernemers en het behoud van jonge mensen in de gemeente. Dat is de zekerste weg tot het in stand houden en uitbreiden van de lokale voorzieningen, die momenteel al op een hoog niveau zijn in Scherpenzeel.

Reacties sociale media

- Kinderen op een kleine school krijgen veel meer aandacht dan op een grote school. Er is ook meer sociale cohesie. Dat geldt ook voor een dorp in vergelijking tot een stad. Laten we klein blijven en voor elkaar zorgen.
- Op een grote school is veel meer specifieke aandacht door veel meer expertise.

Overig

-

5 Thema Financiën

Uit de themabijeenkomsten

- Scherpenzeel kan nog best een paar jaar vooruit maar dan gaat de gemeente failliet. Nu al worden voorzieningen afgebroken om de begroting rond te krijgen.
- Scherpenzeel heeft nu nog een goede onderhandelingspositie voor een fusie, als de gemeente straks failliet is, niet meer.
- Veel geld wordt onnodig uitgegeven aan diverse experts om de fusie te belemmeren en grote projecten (Zwarte Land 2 en 1000 woningen) er versneld door te krijgen.
- Zelfstandigheid mag meer kosten, als het meerwaarde oplevert, dat is nu niet zo.
- Zelfstandigheid kost extra geld, terwijl de voorzieningen, zoals de bibliotheek en de Breehoek, teruglopen.
- De extra inkomsten door woningbouw en nieuwe huishoudens genereren, zullen het tekort in financiën niet dekken. Daarnaast zullen de voorzieningen niet uitgebreid kunnen worden, zonder extra geld.
- Binnen twee jaar zal een tekort ontstaan van 1.7 miljoen, en dit tekort zal naar verwachting verder oplopen.
- Het is zorgwekkend dat de compensatie voor het tekort wordt gehaald uit reserves.
- Wanneer en waarmee de reserves aangevuld zullen worden is onduidelijk. Er is veel onduidelijkheid rondom het budget van de gemeente Scherpenzeel.
- Door geld uit reserves mee te brengen bij een fusie kan de lokale structuur met voorzieningen in stand gehouden worden, of zelfs verbeterd worden.
- Het geld kan ergens anders ingestoken worden dan in extra ambtenaren wanneer er wordt gefuseerd met een sterkere partner.
- Er komt meer bij kijken dan alleen het bouwen van de huizen, voorzieningen en wegen worden vergeten.

Uit de keukentafelgesprekken

- Zorgelijk is het dat Scherpenzeel extra woningen wil bouwen om meer ambtenaren te kunnen betalen.
- De belastingdruk zal toenemen bij zelfstandigheid.
- Er is geen gedragen beleidsplan met financiële onderbouwing dat ten grondslag ligt aan wat de Breehoek moet zijn voor de Scherpenzeelse gemeenschap.
- De gemeente Scherpenzeel kijkt alleen naar geld, maar er zijn ook anderen waarden.
- In financieel opzicht leunen de plannen van het college op het aanwenden van incidentele inkomsten voor 'vaste lasten' en het inzetten van een groot deel van de huidige reserves. Gezegd wordt dat dit over enkele jaren "wel weer wordt aangevuld", maar dat wordt nauwelijks onderbouwd.
- Het BMC-rapport suggereert dat er nog meer woningbouw nodig zal zijn, na de reeds bestaande plannen. De vraag is hoe realistisch dit is, want de bouwmogelijkheden in het dorp zijn niet groot meer.
- Er zijn al enige financiële tegenvallers te voorzien bijv. de verbouwing van de Breehoek, die waarschijnlijk meer gaat kosten dan het huidige gemeentehuis op gaat leveren, de korting op de rijksbijdrage, de extra kosten i.v.m. de coronapandemie, de extra kosten van de belastingaffaire, enz.
- De financiën van Scherpenzeel zijn op orde met een sluitende begroting
- De verhoging van de OZB in Scherpenzeel heeft de goedkeuring van de inwoners van Scherpenzeel om zelfstandig te blijven.
- In Barneveld worden o.a. de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en diverse leges aanzienlijk verhoogd en de kans is dat er nog op meerdere vlakken daar moet worden ingegrepen.
  Een financieel risico op dit moment is de coronacrisis. Onvoorspelbaar is wat dat met de gemeentefinanciën doet, maar dat geldt voor alle gemeenten.

Opbrengst stelling “zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten”

- Door schaalvergroting wordt het goedkoper.

- Een grote gemeente betekent automatisch veel hogere kosten voor het gemeentelijk apparaat, de ambtenarij.
- De voordelen van zelfstandigheid zijn zo groot dat het mij best een paar tientjes per maand mag kosten.
- De OZB is al hoog genoeg, zelfstandigheid mag de inwoners geen extra geld kosten.
- Zelfstandigheid en lastenverzwaring mogen onder geen enkele voorwaarde leidend zijn, want waar ga je de grens leggen.
- Gezien de economische situatie kan extra lastenverhoging door de inwoners niet worden gedragen.
- Zelfstandigheid is geen doel op zich. Voorzieningen zijn belangrijk, en die mogen extra geld kosten als dat noodzakelijk is.
- Verhoging van de belasting om de zelfstandheid te bewaren is prima, je krijgt er voorzieningen voor terug
- Barneveld zal ook een keer de tering naar de nering moeten zetten. Een aanslag op de voorzieningen in Scherpenzeel is dan makkelijk nietwaar?
- Er zijn ook mensen die niet willen betalen voor zelfstandigheid.
- Er moet een duidelijk financieel plan liggen voor zelfstandigheid dat alle inwoners kunnen beamen. Als dat afwijkt van de realiteit moet men toezien op het verbeteren van die situatie.
- Op termijn denk ik dat we kopje onder gaan als we zelfstandig blijven. Kijk maar naar de begroting en het dalende vermorgen op lange termijn. Dan heb ik geen zin om in eerste instantie meer te betalen terwijl herindeling uiteindelijk onvermijdelijk is.
- Zelfstandigheid mag geld kosten maar het moet wel te betalen zijn.
- Dan betaal ik liever extra als het Zwarte Land 2 niet gebouwd wordt.
- Er is geen enkel verband dat zelfstandigheid duurder is.
- Uitbreiding van ambtenaren is noodzakelijk en kost geld.
- De vraag is in hoeverre de gemeentelijke belastingen gelijk zullen blijven wanneer er wel een fusie plaatsvindt, gezien de schulden die Barneveld heeft.
- Als die zelfstandigheid betekent dat de dienstverlening aan de inwoners van een hoger niveau is dan in een grotere gemeente, als het voorzieningenniveau hoger is en blijft, en de belangen van het dorp ook op bovenmodaal niveau goed worden behartigd, dan mag dat - binnen bepaalde marges - wel wat meer kosten. Maar als er alleen extra betaald moet worden om een minimaal vereist aantal ambtenaren van te betalen, en er alsnog bezuinigd gaat worden op voorzieningen in de gemeente, dan is voor mij zelfstandigheid minder belangrijk dan de voorzieningen en dienstverlening.
- Als met belastingverhoging de gemeentelijke spullen op orde kunnen komen, ben ik bereid meer te investeren dan wanneer mijn belastinggeld verdeeld wordt en Barneveld door zijn grootte wellicht meer geld opstrijkt.
- Fuseren met de gemeente Barneveld gaat de inwoners van Scherpenzeel ook meer geld kosten.
- Als het in Renswoude kan, kan het ook in Scherpenzeel.
- De belastingaffaire geeft nu al aan dat Scherpenzeel de bewoners opzadelt met extreem hoge kosten.
- Helaas hebben wij geen inzicht in wat de eventuele extra kosten of besparingen zijn bij zelfstandig, samenwerken of samenvoegen omdat deze raad het woord samen niet in de mond wil nemen.
- Ik ben voor zelfstandigheid en heb daar wel wat voor over maar wij zouden het dan ook kunnen dragen. Dit geldt vast niet voor iedereen.
- Zelfstandigheid is ondergeschikt aan een adequate en betaalbare ambtelijke organisatie en behoorlijk bestuur met aanzien in de regio.
- Door een fusie wordt het nooit goedkoper voor de inwoners. Voor Scherpenzeel geldt echter dat om zelfstandig te blijven er veel extra geld van de inwoners moet komen, boven op de autonome groei van de lasten voor de inwoners. Het alternatief is bezuinigen op voorzieningen en dat willen we als inwoners ook niet.
- Een democratisch gekozen gemeenteraad bepaalt welke keuzes gemaakt worden.
- Het mag extra geld kosten want daar staan extra voorzieningen tegenover en een betere kwaliteit van het gemeentebestuur.

- Alle gemeenten, ook de grote gemeenten, hebben het (financieel) moeilijk om het toenemend aantal taken dat de Rijksoverheid naar gemeenten delegeert, te kunnen uitvoeren.

Reacties website

- Zo de begroting van Barneveld is rond, misschien daar eerst eens orde op zaken stellen voordat ze Scherpenzeel mee de afgrond in trekken.
- Scherpenzeel is financieel gezond.
- Samenwerken op ambtelijke zaken, in Foodvalley of met Woudenberg en Renswoude. Er is geen enkel verband tussen lasten voor de inwoners en de grootte van een gemeente.
- Cijfermatig is zelfstandigheid op de lange termijn gewoonweg niet houdbaar.

Reacties sociale media

- Barneveld komt ook geld tekort dus maakt het niet goedkoper.
- Scherpenzeel moet heel veel groeien anders kan de gemeente de begroting niet rond krijgen.
- Scherpenzeel kan beter kijken naar Renswoude, daar is het financieel beter op orde dan in Barneveld.

Overig

- Samenvoeging van beide gemeenten zou op veel vlakken logisch en efficiënt zijn. Dit bewerkstelligt ook een kostenbesparing, wat voor de BV Nederland prima is, lijkt mij.

6 Thema Scherpenzeel in de regio

Uit de themabijeenkomsten

- Een groter schaalniveau kan zowel in samenwerkingsverband als in een grotere gemeente worden gerealiseerd.
- De naamsbekendheid van de regio Foodvalley werkt goed.
- Bij een grote gemeente ligt de blik meer intern, omdat een samenwerking met andere gemeenten niet nodig is
- Een kleine gemeente heeft meer samenwerking in de regio nodig
- Een kleine gemeente kan niet alle faciliteiten zelf bieden, terwijl een grotere gemeente dit wel kan.
- Voor een wethouder van een kleine gemeente is het soms lastig om bij alle regionale bijeenkomsten aanwezig te zijn en alle taken te voltooien.
- In een kleine gemeente als Scherpenzeel is er vaak te weinig ambtelijke ondersteuning om diezelfde reden.
- Als een kleinere gemeente in de regio al een groter onderwerp kan oppakken, kan het met andere onderwerpen minder doen.
- Een kleine gemeente zal meer de ontvangende partij zijn in samenwerking en minder kunnen bieden dan een grote gemeente.
- Kleine gemeenten dichter bij de mensen staan, waardoor de belangen van de inwoners beter naar voren gebracht kunnen worden. In grote gemeenten wordt hier vaak overheen gekeken.
- De omgevingsdienst is een organisatie die veel werk doet op de achtergrond, waardoor het een belangrijke organisatie is.
- De samenwerking tussen Scherpenzeel en Barneveld op het gebied van sociaal domein verliep ook altijd prima, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Dit betekent niet dat het op alle onderwerpen goed verloopt.
- Inwoners kunnen nu altijd terecht bij Scherpenzeel, dat er wordt samengewerkt met andere gemeenten maakt daarvoor niet uit.
- Voor bepaalde taken is er een grotere schaal nodig, dus hierbij is een samenwerking handig.

Uit de keukentafelgesprekken

- Fusies bieden veel voordelen, niet alleen financiële. En voor de voordelen moet je niet alleen naar het plaatselijke niveau kijken, maar ook naar het regionale en landelijke niveau.
- Zelfbeschikking maakt dat per onderwerp gekozen kan worden met welke gemeente samen gewerkt kan worden. Vanuit een efficiëntie en kostenreductie-perspectief de meest ideale variant.
- Samenwerking met andere gemeenten is nodig, maar dat kan prima vanuit een zelfstandige positie.

Opbrengst stelling “een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine”

- Het werk moet gebeuren en daar is samenwerking voor nodig en dat is bij een grotere gemeente nog meer het geval vanwege de grotere overhead.
- De noodzaak van samenwerking ligt niet in de grootte van de gemeente.
- Je hebt altijd ergens een samenwerking nodig tussen gemeenten, al was het maar om kennis uit te wisselen.
- Ook Barneveld is deelnemer binnen Food Valley. Dus groot of klein: noodzaak tot regio-samenwerking blijft.
- Samenwerking is over het algemeen goed. Je leert van elkaar en hoeft niet ieder voor zich het wiel opnieuw uit te vinden.
- Een kleine gemeente (zie Renswoude) draait veelal alleen maar door veel samen te werken en kan daarmee de basis op orde houden. Een grote gemeente werkt samen om mooie extra projecten als sociale woningbouw en wooncomplexen voor ouderen en andere voorzieningen in huis te halen waar inwoners dan niet verder voor weg hoeven te gaan.
- Kleine gemeentes werken meer samen. Dat betekent niet dat kleine gemeentes het minder goed voor mekaar hebben, want samenwerking kan goed zijn voor het inbrengen van ideeën. Een grote gemeente is een stugger systeem, waardoor flexibiliteit in het gedrang is.
- Een grote gemeente kan beter de broek ophouden, zal zeker ook de samenwerking buiten de gemeente moeten zoeken maar minder afhankelijk zijn.

- De samenwerking opzoeken (op onderdelen) met partners in de regio is niets mis mee. Maar geen fusie.
- In een grote gemeente is er meer samenwerking nodig, vaak grotere besluiten.
- Voor goede inbreng binnen een samenwerking heeft de grootste gemeente het voordeel van meer capabele ambtenaren.
- Grote gemeentes worden vaak intern weer opgedeeld in buurtschappen, wijkplatformen en deelgemeentes om de zaak bestuurbaar te houden. Dit zijn vaak veel complexere samenwerkingsvormen.
- Een kleine gemeente kan meer afhankelijk van samenwerking zijn, omdat die minder ambtenaren heeft, meer generalisten dan specialisten.
- Een grotere gemeente heeft minder samenwerking nodig, daar zitten wel voldoende medewerkers en is voldoende kennis aanwezig.
- Samenwerken is de sleutel tot succes tussen Scherpenzeel en gemeente Barneveld. Is het zo erg om bij Barneveld te gaan? Barneveld staat open voor een samenwerking, dat zien we terug in andere dorpen.
- Een kleine gemeente heeft niets in te brengen in een regio-overleg. Samenwerking moet van 2 kanten komen, daar zit ook een risico aan. Een kleine gemeente heeft het nodig om te kunnen overleven, waardoor de grote gemeente hierin de eisen kan stellen.
- Een grote gemeente heeft meer expertise in eigen huis. Hierdoor is de samenwerking op een hoger niveau.
- Uit onderzoek zou feitelijk kunnen blijken met hoeveel stakeholders (bedrijven/inwoners/maatschappelijke organisaties) kleinere en grotere gemeenten te maken hebben. Daar moet mee worden (samen)gewerkt, dus je zou verwachten dat uit zo'n onderzoek zal blijken dat een grotere gemeente meer samenwerking nodig heeft dan een kleinere, puur omdat je met meer partijen aan tafel moet zitten.
- Als kleine zelfstandige gemeente heb je nog een behoorlijke mate van autonomie.
- Barneveld werkt alleen met dorpskernen waarover de gemeente zeggenschap heeft. Samenwerken met een zelfstandige gemeente die daarmee ook invloed krijgt op bepaalde keuzes is iets wat Barneveld niet wil.
- Veenendaal is een betere partner. Dat is een gemeente die niet meerdere kernen heeft en dus makkelijker kan samenwerken met andere dorpen. In Renswoude voldoet dat goed.

Reacties website

-

Reacties sociale media

-

Overig

-

7 Thema Economie

Uit de themabijeenkomsten

- De ondernemers van Scherpenzeel kunnen profijt hebben van een herindeling met Barneveld. Ondernemerschap is zowel binnen Scherpenzeel als binnen Barneveld erg groot.
- Voorzieningen zijn gekoppeld aan de economie van een dorp. Als bedrijvigheid in een dorp door centralisatie in een gemeente verdwijnt, blijft er een seniorendorp over en dat moet niet gebeuren.

Uit de keukentafelgesprekken

-

Opbrengst stellingen

-

Reacties website

-

Reacties sociale media

-

Overig

- We hebben een prachtige ondernemerskring, waarin alle ondernemersverenigingen van de gemeente Barneveld vertegenwoordigd zijn. Vanzelfsprekend zouden we het zeer waarderen als ook de ondernemersvereniging van Scherpenzeel hierbij aansluit, t.z.t. Ze zijn meer dan welkom!

8 Thema Sociaal domein

Uit de themabijeenkomsten

- Inwoners van Scherpenzeel zijn meer bereid om deel te nemen aan activiteiten/bijeenkomsten in Barneveld. Inwoners in Barneveld nemen niet deel aan activiteiten georganiseerd in Scherpenzeel. Scherpenzeel lijkt gevoelsmatig verder van Barneveld te liggen dan andersom.
- De gemeente Barneveld investeert veel meer in preventie, hierin blijft Scherpenzeel achter.
- In Barneveld is een goede schaalgrootte om de jeugdzorg meer lokaal te kunnen organiseren, het zou mooi zijn als Scherpenzeel zich hierbij kan voegen.
- Op het gebied van sociaal domein bestaat in Barneveld een ander model dan in Scherpenzeel.
- Er bestaat al langer een samenwerking, maar Barneveld en Scherpenzeel groeien steeds meer uit elkaar.
- De twee gemeenten werken niet enorm samen, maar trekken wel samen op. Een mogelijke samenwerking is een uitdaging, omdat niet iedereen hiervoor open staat.
- Wat betreft het vrijwilligerswerk zal het mooi zijn als er een Welzijn Scherpenzeel zou zijn in de breedste zin van het woord.
- Er zijn veel meer mogelijkheden om het welzijnswerk te ontwikkelen en te ondersteunen in Scherpenzeel.
- De inwoners van Scherpenzeel komen niet te kort, maar er zijn meer mogelijkheden.
- Er is behoefte aan meer samenwerking. Op deze manier kunnen activiteiten krachtiger neergezet worden.
- Het is van belang de eigenheid van Scherpenzeel te borgen.
- De ambtenaren in Scherpenzeel hebben grote portefeuilles waardoor ze veel verschillende onderwerpen moet aanpakken, en daarom van alles moeten weten wat niet altijd haalbaar is. Dit zorgt voor ongelijkheid tussen de twee gemeenten.
- Barneveld kent meer mensen die zorg zoeken, omdat ze meer inwoners hebben.
- In Scherpenzeel zijn er veel vrijwilligersorganisaties, veel wordt binnen de eigen kring opgevangen. De kracht van de kerkgenootschappen moet niet onderschat worden.
- Er wordt weinig gebruik gemaakt van jeugdhulpverlening, maar dit is geen indicatie dat er niks aan de hand is.
- Het is in Scherpenzeel lastig om nieuwe vrijwilligers te vinden. Dit beleid van Barneveld kan in Scherpenzeel ook uitgevoerd worden, maar hiervoor hoeft geen fusie plaats te vinden.
- Een aantal projecten draait al jaren goed. Doordat Scherpenzeel zo gefocust is op haar zelfstandigheid, vallen deze projecten uit elkaar.
- Medewerkers in Scherpenzeel hebben grote portefeuilles met veel verschillende onderwerpen die daardoor van alles moeten weten wat niet altijd haalbaar is. Dat geldt ook voor het gemeentebestuur. De mensen zijn wel enthousiast en goed bereikbaar. De samenwerking met Barneveld wordt als goed ervaren.
- De vertegenwoordigers van het sociaal domein hebben erg veel baat bij een vorm van samenwerking. De gemeenschapskracht moet hiermee gemobiliseerd worden.

Uit de keukentafelgesprekken

-

Opbrengst stellingen

-

Reacties website

-

Reacties sociale media

-

Overig

-

9 Aanbevelingen vervolgproces

Er zijn diverse aanbevelingen gedaan voor het vervolg van het proces. Ze zijn hieronder bij elkaar gezet:

- Laat zien wat u als provincie bezighoudt en waar uw zorgen liggen, deel uw kennis met heldere en aansprekende informatie. Naar mijn idee kunt u de argumenten van het Scherpenzeels college eenvoudig en gegrond weerleggen en tegenspreken. En doe dat vooral op een betrokken wijze. Niet direct vanuit “de hoogte” of vanuit de hiërarchie.
- Een deelnemer mist de nieuwsgierigheid naar alternatieven, ook bij de provincie. Ook zijn er zorgen over de snelheid waarmee dit allemaal gebeurt. Zorgvuldigheid kost tijd.
- Het idee is geopperd om huis-aan-huis informatie over de drie varianten te verspreiden op het moment dat het onderzoek klaar is. En maak duidelijk dat er bij herindeling duurzame afspraken gemaakt kunnen worden over de toekomst van de voorzieningen.
- Zowel de provinciale- als de gemeentelijke website zijn niet goed leesbaar.
- Een deelnemer daagt de provincie uit om een fusie voor te bereiden van Ede, Barneveld, Wageningen en Nijkerk.
- Advies: ga vooral door in gesprek, open en blijf uitleggen.

bundel opbrengst participatie

Kijk op Scherpenzeel

Bijlage 2
26 november 2020

Inhoudsopgave

1 Keukentafelgesprekken 3
2 Themabijeenkomsten 13
2.1 Themabijeenkomst Gemeente 13
2.2 Themabijeenkomst Identiteit en Zeggenschap 14
2.3 Themabijeenkomst Financiën 15
2.4 Themabijeenkomst Voorzieningen en vitaal dorp 17
2.5 Themabijeenkomst Scherpenzeel in de regio 18
2.6 Dorpsgesprek Barneveld 21
2.7 Stakeholdergesprek met vertegenwoordigers van De Breehoek 22
2.8 Stakeholdersbijeenkomst sociaal domein 24
3 E-mails 27
4 Website 29
4.1 Pagina Nieuwsberichten 29
4.2 Denk mee-pagina 31
4.3 Reacties op de agenda, bijeenkomsten en gesprekken 37
5 Social media 40
6 Stellingen website 49

1 Keukentafelgesprekken

Inwoners, ondernemers en organisaties van Scherpenzeel en Barneveld konden zich aanmelden voor een keukentafelgesprek met commissaris van de Koning John Berends of gedeputeerde Jan Markink. Oorspronkelijk was de bedoeling deze gesprekken bij mensen thuis aan de keukentafel te voeren. Vanwege de maatregelen tegen het coronavirus, zijn deze gesprekken digitaal gevoerd. Van de gesprekken zijn de resultaten opgeschreven en ter goedkeuring voorgelegd aan de deelnemers. In totaal zijn 18 gesprekken gevoerd, de resultaten zijn hieronder, geanonimiseerd, per gesprek weergegeven.

Gesprek 1

Voor de deelnemer en zijn vrouw zijn de voorzieningen het belangrijkste: als deze gebaat zijn bij herindeling, prima. Als het zonder herindeling kan, is dat ook goed.
Voorzieningen vult hij breed in: winkelaanbod, zonder betaald parkeren; groene karakter van het dorp; gezondheidszorg, welzijn, bibliotheek, sportvoorzieningen. Het Kulturhus, in alle veelzijdigheid, vindt het paar een groot goed.

“Voor zo’n klein dorp hebben we het hier goed voor elkaar.” De korte lijnen tussen inwoners en instellingen vinden ze erg prettig en goed.

De discussie over zelfstandigheid versus herindeling vindt de deelnemer lastig. Hij snapt wel dat mensen gehecht zijn aan de zelfstandige gemeente, hoewel hij inschat dat persoonlijk belang ook een rol zal spelen bij enkelen. Aan rapporten hecht hij niet zoveel waarde: onderzoekers zeggen precies wat de opdrachtgever wil horen; geldt ook voor het BMC-rapport van de gemeente.
Als het beter is om samen te gaan met Barneveld, als daarmee de kans groter is dat de voorzieningen overeind blijven, dan vindt hij het ook beter om snel door te pakken.

Gesprek 2

De deelnemer had in oktober een mail gestuurd aan de commissaris, met daarin enkele observaties. Mede dat was een aanleiding voor het gesprek.
Hij heeft gezien dat het aantal gemeenten de afgelopen decennia is verminderd van 1000 naar 350. In zijn ogen een onafwendbare ontwikkeling en vooruitgang. Heeft zelf altijd in het bedrijfsleven gewerkt en ook daar zijn fusies aan de orde van de dag; deze bieden veel voordelen, niet alleen financiële. En voor de voordelen moet je niet alleen naar het plaatselijke niveau kijken, maar ook naar het regionale en landelijke niveau.

Hij ervaart een grote sociale druk in het dorp om je actief tegen herindeling uit te spreken.
Het zwembad en de bibliotheek zijn de belangrijkste voorzieningen die ter discussie kunnen staan bij een herindeling. Voor de rest maakt een herindeling niet uit: identiteit blijft en wordt waarschijnlijk krachtiger. En een winkel gaat echt niet weg omdat een dorp geen zelfstandige gemeente meer is. Zelf zou hij, ondanks 30 jaar wonen in Scherpenzeel, niet kunnen omschrijven wat die Scherpenzeelse identiteit is.

Hij is van mening dat er veel meer mensen voor een herindeling zijn, of het wel best vinden, dan je zou kunnen denken. Zo hebben inwoners de bouw van een nieuw gemeentehuis tegengehouden omdat de gemeente toch zou gaan fuseren, en dat was pakweg 8 jaar geleden.

Hij vindt ook de bestuurskracht van de gemeente onder de maat: veel gedoe en gerommel, tegen het cliëntelisme aan:

- Onregelmatigheden, gedoe met OZB-heffing (waarderingskamer)
- Aanbesteding van een infraproject onderhands aan partner van schaduwlid lokale partij
- Geheime afspraken rondom bedrijventerrein Nieuwstraat
- Bouw gemeentehuis
- Manier van omgaan met vertrokken wethouder Van Dijk en wnd bgm Harry de Vries.

Advies: ga vooral door in gesprek, open en blijf uitleggen.

Na afloop van het gesprek mailt deelnemer dat hij nog heeft nagedacht over de identiteit van Scherpenzeel: een ”no-nonsense” gemeente. Veel hardwerkende mensen, kleine bedrijfjes, lokale industrie en landbouw en veeteelt. Dat gevoel heeft hij ook bij Barneveld.

Gesprek 3

De deelnemers geven aan dat er op intimiderende wijze campagne wordt gevoerd voor Scherpenzeel zelfstandig. Er wordt veel actie gevoerd, door deze campagne laten andersdenkenden niet van zich horen.

De bezuiniging op de bibliotheek is niet te rijmen met het bedrag van 60.000 euro dat nodig is voor onderzoek naar de verbouwing van de Breehoek. De Breehoek moet zijn huidige functies behouden, waaronder de huidige bibliotheek. Dat vinden veel mensen in Scherpenzeel

Het beeld bestaat dat bij een fusie de identiteit van Scherpenzeel verloren gaat, maar dat hoeft volgens de deelnemers niet. De kernen in Barneveld zijn erg sterk, dat kan voor Scherpenzeel ook zo blijven. Een goed middel daarvoor is dorpsraden in de kernen.

Volgens de deelnemers is voor de komende 10 jaar het belangrijkste dat er voldoende expertise is bij de ambtenaren. Zorgelijk is het dat Scherpenzeel extra woningen wil bouwen om meer ambtenaren te kunnen betalen. Ook de belastingdruk zal toenemen. Volgens de deelnemers is er sprake van cowboybeleid.

De deelnemers vragen de provincie om goed onderzoek te doen naar de consequenties van álle varianten en eerlijk te laten zien wat de werkelijke financiële berekeningen zijn.

Eén van de deelnemers heeft na afloop van de bijeenkomst de volgende punten toegevoegd per mail: GBS/SGP heeft na de enquête aangegeven dat plusminus 80% van de Scherpenzeelse inwoners voor zelfstandigheid is. Naar zijn mening is dit aantal discutabel. Na een intensieve en indringende (bijna intimiderende en populistische) campagne kon elke inwoner vanaf 16 jaar (?) een stem uitbrengen. Van de uitgebrachte stemmen was op dat moment ongeveer 76% voor zelfstandigheid. Dat is dus niet 80% van de bevolking.

Vanaf de start van de Breehoek zijn er continu financiële en bestuurlijke problemen geweest, simpelweg omdat vanaf het begin er geen gedragen beleidsplan met financiële onderbouwing aan ten grondslag ligt wat de Breehoek moet zijn voor de Scherpenzeelse gemeenschap. Over bestuurlijke daadkracht en expertise gesproken van het gemeentelijk apparaat.

Op dit moment claimt gemeente Scherpenzeel haar huisvesting in de Breehoek wat ten koste gaat van onder meer de bibliotheek. Zijn voorstel is om juist gebruik ter maken van de Barneveldse expertise want juist daar zit veel kennis voor wat betreft dorpshuizen en een cultuurhuis. Ook is er veel expertise wat een actuele bibliotheek kan zijn en hoe die financieel onderbouwd zou moeten zijn.

Gemeente Barneveld heeft de vertegenwoordiging van de vele kleinere kernen goed georganiseerd. Elke kern kent een zogenaamd Lokaal Belang die weer een netwerk hebben naar de plaatselijke politieke partijen, het Barnevelds college en het ambtelijk apparaat.

Laat zien wat u als provincie bezighoudt en waar uw zorgen liggen, deel uw kennis met heldere en aansprekende informatie. Naar mijn idee kunt u de argumenten van het Scherpenzeels college eenvoudig en gegrond weerleggen en tegenspreken. En doe dat vooral op een betrokken wijze. Niet direct vanuit “de hoogte” of vanuit de hiërarchie.

Gesprek 4

De deelnemers geven aan dat er geen bestuurskracht is in Scherpenzeel, er wordt geacteerd vanuit emotie en bij het nemen van beslissingen blijft onderbouwing veelal achterwege. De gemiddelde Scherpenzeler is niet met politiek bezig. Gemeentebelangen en SGP hebben de macht en er is geen ruimte voor andersdenkenden. Ook zijn zij van mening dat er met regelmaat sprake is van belangenverstrengeling. Deelnemers vinden het niveau bedroevend.

Het gemeentebestuur is niet open en transparant en veelal blijkt binnenskamers besluitvorming al te zijn geregeld. In de raadsvergaderingen worden minderheidsstandpunten genegeerd.
Ook bij de provincie was de communicatie niet altijd transparant.

De gesprekken destijds over Renswoude-Woudenberg-Scherpenzeel was een goede periode. Nu is er gedoe over het Zwarte Land 2 en wil de gemeente 1.000 woningen bouwen. Dat staat niet in de toekomstvisie die samen met bewoners en ondernemers is gemaakt en door de gemeenteraad is vastgesteld.
De provincie wordt opgeroepen nu geen besluit te nemen over het Zwarte Land 2. Er moet ook nog gewerkt worden aan een bestemmingsplan en landschappelijke inpassing.

Het gevoel bestaat dat men ten koste van alles zelfstandig wil blijven. 1.000 woningen bouwen is een tijdelijke, incidentele oplossing en de ambtenaren trekken het niet. De bouw van die 1000 woningen komt uit de lucht vallen en is alleen nodig om de financiële haalbaarheid van zelfstandigheid te kunnen ondersteunen. De gemeente kijkt alleen naar geld, maar er zijn ook andere waarden.

Er wordt nu een omgevingsvisie gemaakt die afwijkt van de toekomstvisie: de plannen voor de 1.000 woningen en het Zwarte Land 2 worden daar in opgenomen. En dat terwijl het uitgangspunt van de toekomstvisie is om juist te vergroenen en andere verdienmodellen te kiezen. Er is geen transparantie in de participatie over de omgevingsvisie. Voorbeeld zoals het niet moet is de uitbreiding van Modiform in Scherpenzeel, ook de provincie heeft hier steken laten vallen. De deelnemers pleiten voor een bredere blik dan alleen geld. Ook het behoud van de groene omgeving, het terugdringen van fijn stof e.a. moeten worden meegewogen.

Fusie met Barneveld is het beste voor de toekomst van Scherpenzeel. Wel mist een deelnemer de nieuwsgierigheid naar alternatieven, ook bij de provincie. Ook zijn er zorgen over de snelheid waarmee dit allemaal gebeurt. Zorgvuldigheid kost tijd.

Tot slot vragen de deelnemers zich af of Scherpenzeel feitelijk nog wel zelfstandig is: veel taken zijn al uitbesteed en er zijn diverse samenwerkingsverbanden die zich aan de democratische controle onttrekken. Tot slot zouden de deelnemers een burgemeester wensen die boven de partijen staat en ook het “kleine geluid” een plek geeft in de besluitvorming.

Gesprek 5

De deelnemers vinden dat het verre van goed gaat in Scherpenzeel en in hun ogen is er maar 1 optie: fusie. Financieel gaat het namelijk niet goed komen.

De reden waarom het niet goed gaat, heeft een politieke geschiedenis. Leden van Gemeentebelangen komen uit het CDA en zijn daar met ruzie weggegaan. Er is veel rancune. Er wordt nu op de man gespeeld en niet op het spel en het eigen belang speelt een rol. Gemeentebelangen heeft populaire mensen uit het dorp aangetrokken, daar halen ze de meerderheid mee zonder partijprogramma.

De huidige coalitie heeft oogkleppen op. De deelnemers willen ook wel zelfstandigheid, maar dat kan gewoon niet. Scherpenzeel kan nog best een paar jaar vooruit maar dan gaat de gemeente failliet. Nu al worden voorzieningen afgebroken om de begroting rond te krijgen: bezuinigingen op bibliotheek en SWO worden genoemd en de Breehoek moet gemeentehuis worden wat geen goed idee is. En de extra woningbouw en de ontwikkeling van het Zwarte Land 2 zijn geen goede ontwikkelingen.

Scherpenzeel heeft nu nog een goede onderhandelingspositie voor een fusie, als de gemeente straks failliet is, niet meer. Mensen zijn bang dat alle voorzieningen verdwijnen met een fusie, maar dat is onzin. Je moet er nu goed over onderhandelen. En in de dorpen in Barneveld gaat het prima. Daar is meer zekerheid dat voorzieningen in stand blijven dan in Scherpenzeel.

Over het functioneren van de gemeente zeggen de deelnemers dat de gemeente te kleinschalig is: alles duurt heel lang en er is te weinig capaciteit en kennis.

Tot slot vinden de deelnemers dat de inwoners niet duidelijk wordt verteld wat de gevolgen zijn van zelfstandigheid, de gemeente is daar niet eerlijk in.

Gesprek 6

De deelnemer roept de provincie op vooral niet te stoppen met de Arhi-procedure. Ze kan zich voorstellen dat het voor de provincie moeilijk is om een beeld te krijgen van de mening van inwoners van Scherpenzeel. Mensen durven niet te zeggen dat ze voor herindeling zijn. De voorstanders van zelfstandigheid hebben ook andere (eigen) belangen. Het stemmen van destijds was gestoeld op sentiment, ‘geen mening’ was geen stemmogelijkheid. Bovendien realiseren veel mensen zich niet wat zelfstandigheid inhoudt. En het ‘samen strijden’ als kleine gemeente tegen de grote provincie vinden mensen leuk en zorgt voor verbinding.

Deelnemer is niet perse voor of tegen zelfstandigheid, maar is van mening dat op langere termijn zelfstandigheid voor een dorp als Scherpenzeel niet houdbaar blijft. De huidige plannen van het college om zelfstandigheid te behouden en betalen, versterken die mening. In financieel opzicht leunen die plannen op het aanwenden van incidentele inkomsten voor 'vaste lasten' en het inzetten van een groot deel van de huidige reserves. Gezegd wordt dat dit over enkele jaren "wel weer wordt aangevuld", maar dat wordt nauwelijks onderbouwd.
Een groot deel van die incidentele inkomsten moet komen uit woningbouw; aanzienlijk meer en duurdere woningbouw dan waar behoefte aan is en dan is afgesproken. Het BMC-rapport suggereert dat er nog meer woningbouw nodig zal zijn, na de reeds bestaande plannen. Deelnemer vraagt zich af hoe realistisch dit is, want de bouwmogelijkheden in het dorp zijn niet groot meer.

Daarnaast zijn al enige financiële tegenvallers te voorzien waar blijkbaar geen rekening mee wordt gehouden, door bijv. reserves aan te houden. Deelnemer denkt dan bijv. aan de verbouwing van de Breehoek, die waarschijnlijk meer gaat kosten dan het huidige gemeentehuis op gaat leveren, aan de korting op de rijksbijdrage, aan de extra kosten i.v.m. de coronapandemie, aan de extra kosten van de belastingaffaire, enz.

Bestuurlijk gezien heeft deelnemer de indruk dat er geen visie is voor de langere termijn; hoewel er een Toekomstvisie 2030 is vastgesteld, lijken de doelen daarin geformuleerd alweer uit beeld te raken bij het bestuur.

Daarom is deelnemer van mening dat een Arhi-procedure, waarbij meerdere toekomstscenario's voor de langere termijn worden onderzocht, nu van toegevoegde waarde is voor Scherpenzeel. Een eventuele herindeling ziet deelnemer niet bij voorbaat als bedreiging, er kunnen ook kansen worden geboden voor sterker bestuur, voor ondernemers, voor beheersing van lastendruk voor inwoners, enz.

Op de vraag waar bewoners het meest bang voor zijn bij het verliezen van zelfstandigheid antwoordt de deelnemer dat de voorstanders van zelfstandigheid zeggen dan bij een fusie het zwembad moet sluiten en waarschijnlijk de voetbalverenigingen moeten fuseren. En mensen vinden de korte lijnen van nu makkelijk: je kunt dingen makkelijk regelen als je van de goede kerk bent.

Het idee wordt geopperd om huis-aan-huis informatie over de drie varianten te verspreiden op het moment dat het onderzoek klaar is. En maak duidelijk dat er bij herindeling duurzame afspraken gemaakt kunnen worden over de toekomst van de voorzieningen.

Gesprek 7

De gemoederen lopen nogal hoog op in Scherpenzeel. Deelnemer volgt de politiek al jarenlang op de voet en is verbaasd dat de raad zich pas een paar weken terug liet informeren wat bestuurskracht eigenlijk is.

Volgens de deelnemer zegt de raad niet aan dualisering te hoeven doen; dat is alleen maar voor grote gemeenten. Maar daardoor kan de gemeenteraad de controlerende functie niet vervullen.
De wethouders ontzeggen zich daardoor een eigenstandige verantwoordelijkheid en de raad zet zichzelf buiten spel. Dat heeft ook met (gebrek aan) bestuurskracht te maken.

Het gemeentebestuur sorteert helemaal voor op zelfstandigheid, maar wat als de uitkomst anders is? Hoe gaan ze daarmee om? Ze sluiten de ogen voor elk alternatief en steken de kop in het zand. Daarmee doen ze geen recht aan de belangen van de inwoners en zetten zichzelf naast het

speelveld. En het huidige bestuur heeft al zoveel ruiten ingegooid bij Barneveld door zijn gedrag. Kan het omgaan met verlies?

De identiteit van Scherpenzeel bestaat niet of er bestaan er 10 verschillende. Elke kerk heeft een eigen ‘huiskamer’, eigen netwerken en gewoonten.

Scherpenzeel is een kleine gemeente, waar veel kon en kan. Het zou mooi zijn als het zelfstandig zou kunnen blijven: de lijnen zijn kort, overzichtelijk. Maar dat betekent wel iets: het stelt hoge eisen aan de medewerkers én politici en bestuurders: het vraagt taakvolwassenheid.

Al met al ziet de deelnemer maar weinig visie en daadkracht bij het gemeentebestuur; veel aandacht voor euro’s en vierkante meters, maar geen ruimte voor echt inhoudelijke visie.

Gesprek 8

De deelnemers zitten niet aan tafel vanuit hun formele rol, maar willen wel graag een gesprek. Ze hebben een aantal vragen over het proces die worden beantwoord.

De houding van de medewerkers van Barneveld is neutraal. Ze krijgen de discussie mee, maar het speelt nu niet voor de uitvoering van werkzaamheden. Het management en college zijn wel open over wat er gaande is. Als er een besluit genomen is, zal het meer gaan spelen. Dan zal wellicht ook een organisatieverandering nodig zijn.

We hebben nog gesproken over wat de provincie (nog meer) doet in het betrekken van inwoners van Barneveld bij het Open Overleg. Hierover wisselen we nog wat informatie en tips uit.

Het dorpenbeleid is ambtelijk centraal georganiseerd, er zijn dus geen gemeenteloketten in de dorpen, wel dorpsraden en de wethouders hebben taakvelden in hun portefeuille (en die bestrijken alle dorpen.

Afrondend wordt benoemd dat provincie en deelnemers elkaar later in het traject graag weer opzoeken om informatie uit te wisselen over de actuele ontwikkelingen.

Gesprek 9

Deelnemer vertelt dat ten tijde van het fusietraject Renswoude/Woudenberg/Scherpenzeel de situatie in Scherpenzeel toen al zodanig was dat er structureel wat diende te gebeuren. Na het afketsen van de fusie is er niet meer geïnvesteerd in de organisatie en niet meer geacteerd door de gemeente.

Naar de mening van deelnemer is de fusie met Barneveld de meest duurzame oplossing. Dit geeft de beste garantie voor behoud van voorzieningen.

Gesprek 10

De deelnemers zijn voorstander van zelfstandigheid. Dat zorgt voor korte lijnen. Er is een grote samenhang onder de bevolking en er is absoluut geen gebrek aan bestuurskracht. Ondanks dat de provincie dit steeds als een argument gebruikt, heeft ze dit nog steeds niet aangetoond. De financiën zijn op orde met een sluitende begroting en dat kunnen niet alle gemeenten zeggen. Zelfstandigheid wordt gedragen door de bevolking en de minister zegt dat een eventuele samenvoeging van onderaf moet komen. Bewoners weten heel goed wat de consequenties zijn van zelfstandigheid. De uitslag van de stemming, waarbij ruim 86% van de inwoners aangaf voor zelfstandigheid te zijn, kan en mag de provincie niet naast zich neerleggen. In de begroting van 2021 heeft de gemeente veel geld vrij gemaakt voor versterking van de ambtelijke organisatie. Deze versterkingen vinden nu reeds plaats.

De eerste fusiebesprekingen, ruim 10 jaar geleden, kwamen van ‘onderaf’. Een fusie van Woudenberg, Scherpenzeel en Renswoude is geografisch ook logischer. De huidige, door de provincie beoogde fusie, wordt van bovenaf opgelegd. Daarbij wordt Scherpenzeel het zoveelste wiel aan de wagen van de gemeente Barneveld. Een van de deelnemers geeft aan in Scherpenzeel een gemeentebestuur te zien dat alles prima voor elkaar heeft: voorzieningen, woningbouw ligt op

schema, er is voldoende werkgelegenheid en het sociaal domein is prima voor elkaar. Dat doet Scherpenzeel beter dan menige grote gemeente. Ook het maken van een omgevingsvisie gaat heel goed en er doen zo'n 200 mensen aan mee.

De raad wordt uit elkaar gespeeld door de provincie en dat zou erin kunnen resulteren, dat de raad duurzaam wordt ontwricht. De provincie heeft een keuze gemaakt en daarmee deuren dicht gegooid. De deelnemers begrijpen niet waarom de provincie zo ondemocratisch ingrijpt: laat Scherpenzeel waarmaken waar ze voor staat. De deelnemers roepen de provincie op te stoppen met de procedure: beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald. Het proces waar we nu in zitten, kent alleen maar verliezers. Tot slot is het ook nog eens verspilling van veel tijd en veel geld.

Gesprek 11

Deelnemer vindt het goed dat het proces doorgaat, want alle discussies leggen het bestuur van de gemeente stil. Het is goed dat Scherpenzelers de kans krijgen om met de provincie te praten, dat moet nog een paar keer kunnen gebeuren. Jammer dat er zo weinig mensen meedoen. Veel mensen zijn op zichzelf gericht en denken "we zien wel". Volgens de deelnemer doet het college niet mee omdat de achterban dat niet wil.

Voor Scherpenzeel is het dorpsgevoel belangrijk: samen optrekken, verenigingen, voldoende woningen bouwen voor eigen bewoners, goede voorzieningen als de Breehoek. De ziel van Scherpenzeel moet overeind blijven. Dat komt niet in gevaar door een herindeling. Inwoners moeten wel zeggenschap houden over hun eigen dorp. Overigens hoort ook de huidige politieke situatie bij de identiteit van Scherpenzeel, het is al jaren zo.

De vele cafés horen ook bij de identiteit van Scherpenzeel, ontstaan door de ligging langs de weg van Utrecht naar Amersfoort. Ze zijn er nog steeds, net als de vele bedrijvigheid en transportbedrijven. In de jaren '60 is er al veel gebouwd. Toen al zijn de 'dorpers' gemengd met westerlingen.

Volgens de deelnemer is het huidige college capabel en is de gemeente goed toegerust voor de toekomst. Het wordt wel spannend, maar een fusie is nu niet nodig. En als er dan gekeken wordt naar een fusie, moet dat veel breder met veel meer (ook grote) gemeenten. Het argument om te fuseren in verband met bestuurskracht vindt de deelnemer niet sterk en hij daagt de provincie uit om een fusie voor te bereiden van Ede, Barneveld, Wageningen en Nijkerk.
Bovendien hebben de inwoners gestemd op partijen die niet willen fuseren, ze zijn er echt op tegen. De deelnemer roept de provincie dan ook op om absoluut niet te fuseren. Om de ambtelijke kwetsbaarheid op te lossen, is ambtelijke fusie een goede oplossing.

Gesprek 12

Volgens de deelnemers zit zelfstandigheid in het DNA van Scherpenzeel: het dorp is al 800 jaar zelfstandig en heeft altijd goed gefunctioneerd. Er is in het verleden wel sprake geweest van een fusie, maar de ervaringen bij andere herindelingen spelen nu ook mee in de weerstand.

Daarbij benoemd dat ook de familienaam "Scherpenzeel" of "van Scherpenzeel" bekend is in Nederland. De historische verankering van het zelfstandige Scherpenzeel heeft een rijke geschiedenis, waarbij het dorp in meerdere opzichten, door de eeuwen heen, zich staande gehouden heeft aan diverse fronten. Daarbij gememoreerd aan de mobilisatie en als grens tussen het protestantse Gelderland en het bisdom Utrecht. Door de eeuwen heen ook de wisselplaats voor de paarden van de postkoets op de route tussen Utrecht en Arnhem. Met de commissaris is afgesproken om bij een volgende gelegenheid eens over de oude schietbaan te wandelen, een stukje geschiedenis, in basis stammend uit de tijd van Koning Willem 3, waarbij schutterijen opgericht zijn uit vrijwilligers die de weerbaarheid konden versterken. De deelnemers hebben verder aangegeven dat in het zelfstandige Scherpenzeel, bekende Nederlanders gevormd zijn zoals Henry Schut en Annechien Steenhuizen.

De tweede variant in de hoegenaamd open gesprekken, waarbij wel voor zelfstandigheid gekozen wordt maar elke vorm van samenwerking met Barneveld moet, hebben de deelnemers vergeleken met de vader die tegen zijn zoon zegt dat hij niet hoeft te trouwen, maar als hij al met een meisje uit wil, dat hij dan persé met Mina van nummer 24 moet. Een zeer gedateerde en onmogelijke situatie,

terugvertaald naar het dorp is het juist zelfbeschikking wat maakt dat per onderwerp gekozen kan worden met welke gemeente samen gewerkt kan worden. Vanuit een efficiëntie en kostenreductie perspectief de meest ideale variant. Zo zou in het kader van de energiestrategie, naar het oordeel van de deelnemers, beter met Woudenberg samengewerkt kunnen worden. Stel dat uit het verval van het Valleikanaal (het is ooit aangelegd om altijd, in relatief korte tijd, hele gebieden onder water te zetten) energie opgewekt kan worden…. En voor andere onderwerpen kan de samenwerking gezocht worden met andere gemeenten. Een deelnemer heeft een persoonlijke ervaring door te participeren in een project met Europese subsidie in regio Foodvalley. Ook Barneveld, als zelfstandige gemeente, is te klein voor dat soort van projecten.

De deelnemers zien geen noodzaak voor een fusie. Als op de lange termijn die noodzaak er wel zou komen, garanties voor de toekomst zijn er immers nooit, kan dat altijd op dat moment worden bezien. Inwoners kunnen nu de bestuurders via korte lijnen aanspreken. Er is ook angst dat de bewoners de zeggenschap over de voorzieningen kwijtraken, datzelfde geldt voor besluiten over economie en gezondheidszorg. Als voorbeeld wordt genoemd het besluit van de gemeente Barneveld om een groot bedrijf te verplaatsen van Kootwijkerbroek naar Barneveld. Dat had een grote impact op de plaatselijke economie in Kootwijkerbroek. Voorzieningen zijn gekoppeld aan de economie van een dorp. Als bedrijvigheid verdwijnt, blijft er een seniorendorp over en dat moet niet gebeuren. Daarbij tevens aangegeven dat de bestuurslaag, sowieso zal blijven maar omgevormd wordt tot een discussiegroep zonder zeggenschap.

Scherpenzelers zijn bereid meer te betalen voor zelfstandigheid. Het landelijke beeld van woningnood is ook in Scherpenzeel actueel, dus prima als Scherpenzeel bouwt. Daarbij aangegeven dat Scherpenzeel niet eenzijdig bouwt maar geografische kerncijfers volgt. Derhalve eengezinswoningen maar ook appartementen als koopwoningen, particuliere- en sociale huurwoningen. Kortom, een breed en maatschappelijk verantwoord woningaanbod.
De commissaris vraagt zich af of de Scherpenzeelse organisatie in staat is om een dergelijke grote woningbouwopgave uit te voeren.

De deelnemers begrijpen dat het gemeentebestuur niet meedoet aan het open overleg: als je aan tafel zit is het al een half ja voor fusie. Ze willen samenwerken met iedereen, maar wel vanuit een zelfstandige positie. Ook de meest recente ontwikkelingen zijn besproken waarbij een samenwerkingsintentie via een open brief vanuit Scherpenzeel door de meerderheid aan fractievoorzitters in Barneveld beantwoord wordt met het benadrukken van alles wat in hun ogen fout gaat in het dorp. Vanuit een Scherpenzeels perspectief nauwelijks te accepteren door een gemeente als je de ander wilt annexeren.

Het algemene beeld is dat Barneveld lekker gemaakt wordt met een zak geld. De vraag is ook waarom er alleen gekeken wordt naar Barneveld. De commissaris geeft aan dat in een eerdere verkenning is gekeken naar andere gemeenten maar dat dat op dit moment voor hen niet aan de orde is (“geen aantrekkelijke bruid”). De deelnemers constateren een discrepantie tussen overheidsbeleid op landelijk en regionaal niveau. De rijksoverheid zegt dat de uitvoering van voorzieningen naar gemeenten moet in verband met de efficiëntieverbetering door middel van kleinschaligheid en omdat die ‘dichtbij de inwoners staan’ en vervolgens wil de provincie een grotere gemeente: dat rijmt niet.

Tot slot, ondanks het verschil van inzichten vonden de deelnemers het een prettig en geanimeerd gesprek. De uitnodiging aan de commissaris om bij een volgende gelegenheid eens over “de oude schietbaan” te wandelen, blijft.

Gesprek 13

Beide deelnemers hebben twijfels bij het gemeentebestuur van Scherpenzeel. Ze hebben negatieve ervaringen met de gemeente in het kader van het project het Zwarte Land 2. Ondanks vele malen navragen was er geen openheid over het project. Het lijkt allemaal geregeld te worden door de initiatiefnemers en de gemeente loopt daar in mee zonder te kijken naar de gevolgen voor de bewoners. Er wordt niet integraal gekeken en het gaat over de korte termijn. De gemeente kijkt niet verder dan twee jaar. Op de lange termijn wordt de infrastructuur onhoudbaar. Alles bij elkaar is er geen groot algemeen belang om het project uit te voeren. De deelnemers begrijpen dan ook niet waarom de provincie akkoord wil gaan met het plan.

Het verbaast de deelnemers dat de gemeente stelt dat Modiform te groot is en een te groot stuk bedrijventerrein wenst maar dat de gemeente afwijkt van het Regionaal programma werklocaties en dat de provincie daar in mee gaat. Op de vraag waarom, kwam destijds alleen werkgelegenheid als argument en aan de opmerking dat er voornamelijk robots aan het werk gaan werd getwijfeld.

Er komen bij de gemeente steeds nieuwe zaken naar boven en ze betrekt mensen nergens bij. De gemeente neemt haar inwoners niet serieus.

De deelnemers hadden graag gezien dat het variantenonderzoek veel eerder was opgestart. Als de gemeente zelfstandig is, zouden de lijnen kort moeten zijn, maar dat zijn ze nu niet. Over identiteit zeggen deelnemers dat er nog 100 jaar bloedgroepen blijven, dus de gemeentevorm maakt niet uit.

Gesprek 14

Deelnemer woont al zo'n 30 jaar in het dorp Barneveld. Hij was graag bij de dorpsbijeenkomst Barneveld geweest, maar heeft geen mogelijkheid voor digitaal vergaderen, daarom dit telefoongesprek. Hij geeft in eerste instantie aan dat Barneveld met de huidige 9 kernen wel groot genoeg is, Scherpenzeel erbij maakt het lastiger, er is nu al veel politieke reuring.

De provincie beschrijft op hoofdlijnen het proces van het open overleg en gaat in op de 3 varianten die worden onderzocht:

- Scherpenzeel blijft zelfstandig
- Scherpenzeel gaat duurzaam samenwerken met Barneveld
- Scherpenzeel fuseert met Barneveld tot één nieuwe gemeente.

Deelnemer kan zich wel wat voorstellen bij de 3 varianten. Hij weet dat Scherpenzeel graag zelfstandig wil blijven en daar haar uiterste best voor doet. Maar deelnemer vraagt zich af of wat er allemaal moet gebeuren wel van de grond komt.

Deelnemer vindt het belangrijk dat Barneveld haar kennis die ze op allerlei gebied heeft, beschikbaar stelt voor Scherpenzeel. Hij noemt als voorbeeld de ontwikkeling van woningbouw en bedrijventerreinen. De inzet die Barneveld heeft zou ook voor Scherpenzeel uitkomst bieden.

Deelnemer beoordeelt de identiteit en politieke samenstelling in Scherpenzeel en Barneveld als min of meer gelijkwaardig, samenwerking tussen de beide gemeenten zou prima moeten kunnen. Over politiek gesproken: hij is tevreden over de manier waarop Lokaal Belang de mensen overal bij betrekt.

De verschillende kernen kwamen kort aan de orde: Barneveld-dorp is groot en gemêleerd, maar Garderen en Voorthuizen en ook Kootwijkerbroek zijn wel te vergelijken met Scherpenzeel, dus als je het zo bekijkt hoeft Scherpenzeel niet bang te zijn voor de gemeente Barneveld, je blijft gewoon wie je bent. Elke kern heeft ook eigen voorzieningen: bibliotheek, dorpshuis, bejaardenzorg, voetbalclub, kerk enz. Dat verandert niet bij samenwerking.

Als beste oplossing voor de toekomst ziet deelnemer een intensieve samenwerking tussen Scherpenzeel en Barneveld.

Gesprek 15

De deelnemers zitten niet aan tafel vanuit hun formele rol, maar willen wel graag een gesprek om het een en ander mee te geven. Er was lange tijd sprake van onderbezetting in de gemeentelijke organisatie van Scherpenzeel, maar met de huidige uitbreiding van het aantal medewerkers neemt o.a. de werkdruk af en is er een lager ziekteverzuim. Op een aantal vlakken zijn zaken verbeterd sinds december 2019. De doorontwikkeling van de organisatie is een proces dat volop bezig is, maar op een aantal aspecten is al zichtbaar vooruitgang geboekt.

Binnen de gemeente Scherpenzeel zijn de lijnen kort, er is sprake van hoge loyaliteit en veel inzet. Ook is er de mogelijkheid om maatwerk te kunnen bieden wanneer nodig. Medewerkers blijken vaak bewust gekozen te hebben voor een kleine gemeente om breed bezig te kunnen zijn en ze zijn blij

korte lijnen te hebben met zowel de inwoners als bestuurders. De meeste medewerkers willen deze werkomstandigheden graag zo houden. Medewerkers zijn ‘niet bang’ om zaken aan te pakken, hebben veel werkplezier en kennen een hoge mate van flexibiliteit.

Voor de uitvoering van de Toekomstvisie 2030 moet er nog verdere focus worden aangebracht, voor een kleine gemeente is het lastig om alle ballen in de lucht te houden. Een flexibele schil zoals die opgenomen is in de kadernota zorgt voor extra capaciteit waar dat nodig is. Er moet geprioriteerd worden en gekeken wat er zelf gedaan kan worden of waarin gezamenlijk op kan worden getrokken met andere gemeenten. Scherpenzeel kan een goede rol spelen in de regio, op een aantal vlakken is Scherpenzeel al erg actief.

De OR van Scherpenzeel heeft grote bezwaren bij de optie lichte samenvoeging die ook onderdeel uitmaakt van de te onderzoeken scenario's.

De OR merkt nog op dat voor medewerkers het van belang is dat er in een bepaalde rust gewerkt kan worden aan de uitvoering van de kadernota, en de onrust rond de gemeente en in de pers maakt dit wel wat lastiger. Tot slot wordt opgemerkt dat in het brondocument explicieter opgenomen kan worden dat in elk toekomstig scenario de basis sowieso op orde moet zijn bij de gemeentelijke organisatie.

Gesprek 16

De deelnemers zijn zwaar teleurgesteld in GS, het Arhiproces is veel te dwingend. BMC heeft een rapport uitgebracht dat laat zien dat Scherpenzeel op de goede weg is. Daarbij is door de leden van het burgerinitiatief tot driemaal toe gevraagd wat nu precies het bestuurskrachtprobeem is. Volgens hen kwam er tijdens het gesprek geen beantwoording en volgens hen werd deze vraag ontweken. Het is voor de deelnemers en de Scherpenzelers van groot belang om dit te weten, omdat de hele procedure hierop gestoeld is. Namelijk er wordt door GS gezegd dat Scherpenzeel een evident bestuurskrachtprobleem heeft en dus start men de Arhi-procedure. Het gangbare zou moeten zijn dat gemeenten zelfstandig kunnen blijven als dat kan. De Scherpenzeler is nuchter en realistisch genoeg om de zelfstandigheid op waarde te schatten. Scherpenzeel is niet alleen een hechte gemeenschap maar ook een hechte gemeente die het zelf kan redden.

De bewuste verhoging van de OZB in Scherpenzeel heeft de goedkeuring van de inwoners van Scherpenzeel om zelfstandig te blijven. Dit was namelijk een van de belangrijke punten die bij de enquête voor zelfstandigheid was opgenomen en waar de Scherpenzelers dus bewust Ja tegen hebben gezegd (86,91% was voor zelfstandigheid). In Barneveld worden o.a. de rioolheffing, de afvalstoffenheffing en diverse leges aanzienlijk verhoogd en de kans is dat er nog op meerdere vlakken daar moet worden ingegrepen.

Er is veel cohesie in Scherpenzeel: er zijn veel vrijwilligers in de gemeenschap die ook de voorzieningen in stand houden. Een goed voorbeeld is het zwembad waar de hele regio komt zwemmen. Uitbesteding aan een commerciële partij zoals in Barneveld is niet goed. De deelnemers vinden dat alle voorzieningen in Scherpenzeel moeten blijven. Er is veel rechtstreeks contact met de gemeente. De deelnemers zijn bang dat vrijwilligers afhaken als de afstand met de gemeente toeneemt.

De deelnemers zien als risico op dit moment de coronacrisis. Onvoorspelbaar is wat dat met de gemeentefinanciën doet en dat zal ook afhangen van de bijdragen van het rijk voor de crisis. De deelnemers hebben hierbij duidelijk aangegeven dat dit op elke gemeente in Nederland van toepassing is, dus ook Barneveld. Daarmee is de coronacrisis dus niet een exclusief risico voor Scherpenzeel en daarmee voor haar zelfstandigheid.

De deelnemers zien dat er samenwerking met andere gemeenten nodig is, maar dat kan prima vanuit een zelfstandige positie. En dat de provincie Scherpenzeel hierin ook de ruimte moet geven.

Deelnemers roepen de provincie op de Arhi te stoppen en Scherpenzeel een eerlijke kans te geven om nu zelfstandig te blijven. Tenzij op termijn blijkt dat dat niet meer kan. De provincie is nu vooringenomen. Nu stoppen is ook logisch vanwege corona: mensen willen niet deelnemen aan digitale bijeenkomsten. In het verleden was de opkomst voor dit onderwerp veel hoger dan nu.

Gesprek 17

Een van de deelnemers heeft aan ook twee themasessies meegedaan. Beide deelnemers zijn niet perse voorstander van een fusie; wel van de beste oplossing.
Als je de stukken leest en luistert naar de verhalen van de wethouders, kun je niet anders concluderen dan dat de wethouders liegen en nergens worden tegengesproken.
Barneveld gedraagt zich keurig en de provincie ook; veel te keurig.
De deelnemers missen een duidelijke taak van de provincie; term als 'bestuurskracht' zegt weinig.

Deelnemers missen informatie vanuit de gemeente; alleen via Scherpenzeelse krant. Maar deze schrijft erg eenzijdig: Margreet Hendriks en de heer Brons hebben nauwe contacten met elkaar. Er is een groot verschil met berichtgeving over dezelfde onderwerpen in de Barneveldse krant.
Gecombineerd met social media (facebook) krijgen inwoners een heel eenzijdig beeld voorgeschoteld.

Het referendum was een lachertje: privacywetgeving is geschonden; en handmatig zoveel stembiljetten controleren in 3 uur is onmogelijk. En dan huurt de gemeente ook nog een lobbyist in die verbonden is geweest aan het brengen van nepnieuws in de Tweede Kamer voor een commerciële spermabank. Volgens de deelnemers scheelt het de meeste inwoners helemaal niks, zolang de voorzieningen maar overeind blijven.
Het meest irritante is nog wel dat het college overal mee wegkomt met een 8-5-je in de raad.

De meeste mensen zijn niet meer geïnteresseerd in de politiek omdat ze denken dat het wel goed gaat, want ze krijgen niet te horen wat niet goed gaat.
Gemeentebelangen Scherpenzeel heeft alles te verliezen en daarom verzetten ze zich, terwijl reden voor oprichting was dat ze genoeg hadden van gekonkel en achterkamertjes. En nu doen ze zelf niet anders.

Volgens de deelnemers zaait het gemeentebestuur angst voor herindeling: voorzieningen zouden verdwijnen bij een herindeling. Het gemeentebestuur denkt dat de redding komt van 1000 woningen; maar die kosten ook geld: riolering is nu al slecht, laat staan als er nog een zoveel woningen op aangesloten worden. Ook de ontsluiting wordt een probleem: Woudenberg wil geen ontsluitingsweg door haar buitengebied en het moet dus een rondweg worden. Wie betaalt dat? En de kosten van extra schoolgebouwen en onderwijs.

Er wordt geen tegengas geduld, de oppositie partijen (en inwoners met een andere mening) worden monddood gemaakt door zowel de raad, de krant, Scherpenzeel zelfstandig alsmede de groepsdruk van de hechte gemeenschap.

Dringend advies aan de provincie: gebruik duidelijke taal! En leg duidelijk uit waar het volgens de provincie fout gaat in de toekomst als de gemeente zelfstandig blijft. Een term als 'bestuurskracht' zegt de meeste mensen erg weinig. Geef ook maar aan welke afspraken de gemeente niet is nagekomen.

Gesprek 18

Er wordt sterke machtspolitiek bedreven in Scherpenzeel. Er is een grote zwijgende meerderheid, andere meningen uiten wordt gezien als: u bent tegen ons, hier gaat bijna een bedreiging van uit.

Er heerst ongerustheid bij de bevolking omtrent de stijging van de OZB.

1000 nieuwe woningen in relatie tot de visie van veel groen in Scherpzeel staat haaks op elkaar, dit geldt ook voor de uitbreiding van Modiform.

De organisatie wringt aan alle kanten, hier is ook niet op geïnvesteerd.

Er is een goede busverbinding tussen Scherpenzeel en Barneveld.

2 Themabijeenkomsten

Er is een aantal themabijeenkomsten georganiseerd waarvoor eenieder zich kon aanmelden. In eerste instantie bedoeld als fysieke bijeenkomst op een locatie in Scherpenzeel of Barneveld, maar door coronamaatregelen digitaal. Daarnaast zijn twee stakeholdersbijeenkomsten gehouden. Van de bijeenkomsten zijn geanonimiseerde verslagen gemaakt die aan de deelnemers zijn voorgelegd ter goedkeuring.

2.1 Themabijeenkomst Gemeente

De voorzitter vraagt wat de deelnemers vinden van de stelling **'Een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter'**.

De reacties
Een van de inwoners is het gedeeltelijk met de stelling eens en is van mening dat persoonlijk contact met een ambtenaar beter geregeld is in een kleine gemeente. Een andere inwoner is het hiermee eens, maar merkt daarbij op dat er in grotere gemeentes sneller kan worden gereageerd vanwege de expertise die beschikbaar is. Het persoonlijk contact in een grote gemeente is minder snel. Met persoonlijk contact wordt bedoeld het stellen van een vraag op het gemeentehuis, maar ook de herkenning in bijvoorbeeld de supermarkt of bij de bakker. Alle inwoners zijn het erover eens dat persoonlijk contact gecombineerd moet zijn met specialistische kennis, zodat een probleem of een vraag snel kan worden opgepakt. Een andere inwoner is van mening dat zowel een grote, als een kleine gemeente snel kan werken. Het wordt als prettig ervaren als iemand dichtbij staat, maar ook wanneer snel en adequaat gehandeld kan worden.

De voorzitter vraagt de inwoners of het kan zijn dat je enige schroom voelt om iets aan de gemeente te vragen omdat iedereen elkaar kent.

De inwoners herkennen dit niet en voelen geen schroom om vragen te stellen. Er kan schroom ontstaan als de vraag privé gerelateerd is. Een ambtenaar kan zich ook bezwaard voelen als iemand bijvoorbeeld een vraag stelt in privé tijd.

De provincie vraagt of er meer aspecten zijn die belangrijk zijn om te behouden voor de gemeente Scherpenzeel.

De inwoners vinden het samenwerkingsverband voor bijvoorbeeld milieuzaken een verbetering. Het samenwerkingsverband ondersteunt bij casussen zoals het aanvragen van nieuwe vergunningen. Een kleine gemeente werkt prettig als het om persoonlijk contact gaat. Echter, als zakelijke kwesties op groter schaalniveau gerealiseerd worden, ontstaan er geen persoonlijke banden. Het schaalniveau kan zowel in samenwerkingsverband als in een grotere gemeente worden gerealiseerd.

Provincie Gelderland vraagt of de inwoners veel merken van de regionale samenwerkingen.

De inwoners geven aan dat de naamsbekendheid van de regio Foodvalley goed werkt. Het is de inwoners niet precies duidelijk wat het samenwerkingsverband inhoudt, maar hier ligt geen persoonlijke interesse. De inwoners hebben gemerkt dat bijvoorbeeld de plaatsing van zonnepanelen en windmolens via de regio Foodvalley wordt geregeld.

De provincie vraagt hoe de gemeente is georganiseerd en wat hierin de voordelen van een kleine gemeente zijn.

De inwoners vinden het belangrijk dat er deskundigheid aanwezig is binnen een College en dat deze deskundigheid af en toe mist in de gemeente Scherpenzeel. De inwoners zien dit als nadeel van een kleine gemeente. De politieke vijver is te klein om uit te vissen. Zij vinden het belangrijker dat het gemeentebestuur over specialistische kennis beschikt, dan dat zij de personen in het gemeentebestuur kennen. Een van de inwoners benoemt hierbij als voorbeeld: *'Als je naar de dokter gaat, dan ken je de arts ook niet, maar wil je wel de beste arts hebben om je beter te maken.'.* Er zijn daarnaast weinig mensen in een kleine gemeente geïnteresseerd om een functie in het gemeentebestuur (raad en college) te vervullen.

Voorzieningen
De inwoners willen graag kort spreken over het thema Voorzieningen. Een inwoner vertelt dat Scherpenzeel een enigszins hogere laaggeletterdheidsgraad heeft ten opzichte van andere gemeentes in Nederland. En dat het voor kinderen daarom extra van belang is om interesse te krijgen in boeken door middel van de bibliotheek. De bibliotheek van Scherpenzeel functioneert goed en heeft landelijke bekendheid vanwege haar maatschappelijke functies, maar er liggen plannen om er een afhaalbibliotheek van te maken.

De voorzitter vraagt wat een goed alternatief is in relatie tot de stelling waarover is gesproken en wat hierin de rol van de gemeente is.

Er zou kunnen worden gekozen voor een mini bibliotheek op de scholen in Scherpenzeel. De inwoners verwachten van de gemeente dat zij de bibliotheek ondersteunen zoals in het verleden ook is gebeurd. De inwoners zijn van mening dat hierin de grootte van de gemeente niet van belang is, omdat ondersteuning van de bibliotheek in iedere gemeente geldt. Zij hebben geen inzicht in de financiën van de gemeente en de verschillen hierin tussen kleine en grote gemeentes.

De inwoners benadrukken het belang van de bibliotheek omdat er 1.000 woningen zullen worden gerealiseerd, waardoor de bevolking van Scherpenzeel met een kwart zal groeien. Er zullen dan meer voorzieningen nodig zijn, maar er is minder subsidie per hoofd van de bevolking nodig.

De voorzitter vertelt dat de provincie alle informatie verzamelt voor het variantenonderzoek en dat zij deze punten mee zal nemen in haar onderzoek.

Sluiting
De voorzitter vraagt eenieder naar de ervaringen tijdens deze bijeenkomst. De inwoners vonden het een interessant gesprek en vinden het belangrijk dat er een weloverwogen beslissing wordt gemaakt, waar niet vanuit emotie, maar vanuit verstand wordt gekozen. De voorzitter bedankt eenieder voor de aanwezigheid en de input in het gesprek.

2.2 Themabijeenkomst Identiteit en Zeggenschap

De voorzitter, vraagt wat de deelnemers vinden van de stelling **‘De identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid.’**

De reacties
Een van de inwoners zegt dat er geen link is tussen de identiteit van Scherpenzeel en de zelfstandigheid. De politiek wil ons dit doen geloven. De identiteit van Scherpenzeel wordt omschreven als een combinatie van de inwoners en de verenigingen. Deze inwoner omschrijft de gemiddelde inwoner van Scherpenzeel als iemand die graag commentaar levert, maar zelf geen tijd wil besteden aan de politiek. Het volk van Scherpenzeel is actief, werkzaam en sportief.

De politici, voornamelijk de SGP en Gemeentebelangen, staan ver af van Scherpenzeelse inwoners. Er is een kleine groep politici die het voor het zeggen heeft in Scherpenzeel, wat belangenverstrengeling oplevert. De overige politieke groepen komen niet of nauwelijks aan bod. Er zijn te weinig mensen geïnteresseerd om in de lokale politiek te gaan. Zodoende is er voor de inwoners een beperkte keuze en blijft de politiek hangen bij een te beperkt aantal mensen.

De provincie vraagt naar de oplossing voor de bovengenoemde problemen.

Een inwoner uit dat fuseren een goede oplossing is voor de hierboven beschreven problemen en is daar groot voorstander van. Er bestaat een grote afstand tussen het belang van de politiek en de belangen van de inwoners van Scherpenzeel. Een inwoner omschrijft dat, na de fusie, de belangenverstrengeling veel minder zal optreden, en dat mensen met verstand van zaken en met goede onderbouwing en informatie de beslissingen maken. Op deze manier zullen er zuivere oplossingen komen. De inwoners zorgen zelf voor de identiteit van Scherpenzeel, niet het gemeentebestuur.

De voorzitter vraagt naar de mening van de deelnemers wat betreft de zeggenschap wanneer er een fusie zal plaatsvinden: inwoners hebben het gevoel dat zij niks meer over hun eigen dorp te vertellen hebben, als zij zullen opgaan in een grotere gemeente.
Een inwoner geeft aan het hier niet mee eens te zijn, omdat dit meer gebaseerd is op emotie en populisme, dan op logica. De zittende politiek wil ons dit laten geloven.

De provincie kaart aan dat de gemeente Barneveld meerdere kernen kent. Ze vraagt naar de mening van de deelnemers hierover.

Een inwoner legt uit dat hij hier geen ervaring mee heeft. Scherpenzeel zal het beste af zijn bij een krachtig en kundig bestuur, waarbij de identiteit sterker naar voren kan komen. Er moeten beslissingen genomen worden op basis van ratio, en niet op basis van belangen. Op deze manier worden de beslissingen door de meeste mensen gedragen. De bestuurskracht wordt verbeterd wanneer er meer mensen zich bezighouden met de besluitvorming.

De provincie vraagt naar de mening van de deelnemers over de derde variant: het partnerschap.

Een inwoner uit dat dit geen goede optie is. De reden hiervoor is dat de invloed in Scherpenzeel wordt behouden door een beperkte kring van politici en hierdoor blijft de kans op belangenverstrengeling bestaan. De beste optie is om zo snel mogelijk te fuseren. Op dit moment is er een gevaarlijke situatie ontstaan. Veel geld wordt onnodig uitgegeven aan diverse experts om de fusie te belemmeren en grote projecten (Zwarte Land II en 1000 woningen) er versneld door te krijgen.

De voorzitter vraagt naar de mening over de toekomstvisie 2030 van de deelnemers.

Een inwoner geeft aan dat dit een goed rapport is, omdat het bestaat uit input vanuit de inwoners van Scherpenzeel. De voltallige politiek was hier zeer enthousiast over. Maar de inkt was nog niet droog of de politiek neemt beslissingen die haaks staan op het rapport. Deze toekomstvisie zou als inhoudelijke basis voor de toekomst van Scherpenzeel moeten dienen. Er dient een andere samenwerking te komen binnen het bestuur, zodat de bestuurskracht wordt vergroot en belangenverstrengeling wordt verminderd. Er moet een beslissing gemaakt worden over de fusie op basis van ratio, niet op basis van emotie.

De provincie vraagt naar de raakvlakken tussen de identiteiten van Scherpenzeel en Barneveld?

Een inwoner uit dat er meer raakvlakken dan verschillen zijn. De inwoners van Barneveld steken ook graag de handen uit de mouwen, ze zijn sportief, de SGP speelt ook een belangrijke rol.

Sluiting

De voorzitter bedankt eenieder voor de aanwezigheid en de input in het gesprek. De voorzitter sluit de bijeenkomst om 21.10 uur.

2.3 Themabijeenkomst Financiën

De voorzitter vraagt wat de deelnemers vinden van de stelling '**Zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten.'**
Hij tekent erbij aan dat de financiën van een gemeente geen hoofdreden zijn om over een herindeling te spreken, maar het is wel een belangrijk punt.

Reacties
Een van de inwoners vindt dat zelfstandigheid meer mag kosten, als het meerwaarde oplevert. Dat is op dit moment niet zo. Het extra geld zal worden gebruikt om extra ambtenaren te kunnen financieren, zodat het voorzieningenniveau in stand wordt gehouden. Deze visie zal na de geplande vier jaar niet stoppen. De inwoners zien op dit moment geen meerwaarde in de zelfstandigheid van Scherpenzeel. Zelfstandigheid kost extra geld, terwijl de voorzieningen, zoals de bibliotheek en De Breehoek, teruglopen. De inwoners vinden dat de voorzieningen in stand moeten blijven.

De provincie legt uit dat er op dit moment onderzoek gedaan wordt naar de impact op de financiële situatie bij een herindeling. Het uitgangpunt is om naar een gezonde financiële situatie toe te werken.

De inwoners geven aan dat er veel woningen gebouwd zullen worden, waardoor er veel mensen van buitenaf in Scherpenzeel zullen gaan wonen, voornamelijk uit de Randstad. Scherpenzeel verliest hiermee haar karakter. De inwoners zijn van mening dat zelfstandigheid niks toevoegt aan Scherpenzeel. De inwoners van Scherpenzeel willen een groen, sociaal en ondernemend dorp zijn. Door de nieuwe bouwplannen verdwijnt het groen in Scherpenzeel. De extra inkomsten die deze nieuwe huishoudens genereren, zullen het tekort in financiën niet dekken. Daarnaast zullen de voorzieningen niet uitgebreid kunnen worden, zonder extra geld. Inwoners zijn niet bereid meer extra geld te betalen voor zelfstandigheid, als desondanks bezuinigd wordt op de voorzieningen.

Een van de inwoners geeft aan dat er binnen twee jaar een tekort zal ontstaan van 1.7 miljoen, en dat dit tekort naar verwachting verder zal oplopen. Het is zorgwekkend dat de compensatie voor het tekort wordt gehaald uit reserves.

De voorzitter vraagt in hoeverre de financiële situatie leeft onder de inwoners van Scherpenzeel.

De meeste inwoners van Scherpenzeel zijn niet op de hoogte van de financiële situatie in Scherpenzeel. Enerzijds omdat zij zich hier niet in verdiepen en anderzijds omdat er geen informatie bekend wordt gemaakt over de financiële situatie.

BMC is op dit moment bezig met een onderzoek waarin zij de ambities hebben getoetst, en nagekeken hebben of de risico’s en uitdagingen voldoende worden opgepakt voor de komende vier jaar in het scenario zelfstandigheid.

Een inwoner vraagt zich af wanneer en waarmee de reserves aangevuld zullen worden. Er is veel onduidelijkheid rondom het budget van de gemeente Scherpenzeel.

De voorzitter vraagt naar de mening van de inwoners over de toekomstvisie van de financiën over tien jaar.

Een inwoner uit dat er een evenwichtig beeld gecreëerd moet worden. De financiën moeten gebruikt worden om de voorzieningen op peil te houden. Zelfstandigheid gaat ten koste van de reserves en kan zelfs zorgen voor faillissement. De reserves kunnen meegenomen worden met de herindeling. Hierover kan gesproken worden met een toekomstige partner, in de vorm van een dorpsraad zodat de belangen van de inwoners verdedigd kunnen worden. Financiële hulp van Barneveld kan zorgen voor een stabiele financiële situatie en het in stand houden van de voorzieningen.

Een inwoner reageert dat de gemeente Barneveld verschillende kernen met een eigen identiteit kent. Dit is voor Scherpenzeel ook mogelijk. Door geld uit reserves mee te brengen kan de lokale structuur met voorzieningen in stand gehouden worden, of zelfs verbeterd worden.
Een inwoner uit dat Scherpenzeel een grote kern zou kunnen zijn van de gemeente Barneveld. Hier kan Scherpenzeel een grote inbreng in hebben. Scherpenzeel krijgt ook een grotere inbreng op regionaal gebied, bijvoorbeeld wat betreft de energietransitie. Als er een herindeling komt, dan moet dat nu gebeuren, omdat Scherpenzeel nu een gelijkwaardige partner kan zijn. Daarnaast, voorkomt dit ook dat er een herindeling plaats zal vinden met een grotere stad, waar Scherpenzeel niet goed bij past. Voor Scherpenzeel zitten er meer kansen in dan bedreigingen.

De voorzitter vraagt naar het ondernemerschap binnen Scherpenzeel.

De ondernemers van Scherpenzeel kunnen profijt hebben van een herindeling met Barneveld. Ondernemerschap is zowel binnen Scherpenzeel als binnen Barneveld erg groot.

Een fusie betekent niet per definitie financiële stabiliteit. Het doel is om op lange termijn een gezonde en evenwichtige financiële situatie te creëren. Het geld kan ergens anders ingestoken worden dan extra ambtenaren wanneer er wordt gefuseerd met een sterkere partner.

Een inwoner brengt in dat het bouwen van huizen geen structurele, maar incidentele opbrengsten oplevert. Het bouwen van huizen zal dus niet zorgen voor financiële zekerheid.

Een inwoner voegt hieraan toe dat andere voorzieningen, zoals de wegen, worden vergeten. Er komt meer bij kijken dan alleen het bouwen van de huizen.

Een inwoner brengt in dat de participatie aan deze bijeenkomsten klein is, omdat het online voeren van de bijeenkomsten voor velen een grote drempel is. Niet alle inwoners van Scherpenzeel zijn tegen de herindeling.

Sluiting
De voorzitter bedankt eenieder voor de aanwezigheid en de input in het gesprek.

De voorzitter sluit de bijeenkomst om 16:35 uur.

2.4 Themabijeenkomst Voorzieningen en vitaal dorp

De voorzitter vraagt wat de deelnemers vinden van de stelling ***'In een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn'.***

De reacties
Een van de inwoners zou het woord 'gemeente' graag vervangen door 'kleine plaats'. Een andere inwoner zou het woord 'gemeente' vervangen voor 'hechte gemeenschap'. De gemeenschap voelt zich verantwoordelijk voor de voorzieningen of een vereniging, waardoor er veel vrijwilligers zijn. Het nadeel is dat er veel dezelfde personen een 'vinger in de pap' hebben, maar binnen Scherpenzeel wordt dit goed opgelost.

Scherpenzeel heeft veel voorzieningen die alleen dankzij de vrijwilligers kunnen bestaan. Er gebeurt veel op het gebied van vrijwilligers, op een goede manier. Een van de inwoners vindt het niet van belang of het gaat om Scherpenzeel, of om Scherpenzeel-Barneveld. Naar zijn mening zal er niets veranderen als er wordt gefuseerd. Het gaat om het *aantal* vrijwilligers en niet om de *grootte* van de gemeente. Er zullen wel meer faciliteiten beschikbaar komen zoals ook in omliggende dorpen is gebeurd. Een van de inwoners denkt dat er op de bibliotheek niet hoeft te worden bezuinigd wanneer de gemeentes fuseren.

Het zwembad van Scherpenzeel wordt voor het grootste deel gerund door vrijwilligers. Er is een badmeester en er is een aantal professionals. Werkzaamheden zoals het onderhoud worden uitgevoerd door vrijwilligers. De inwoners vermoeden dat het zwembad al gesloten was geweest zonder de inbreng van de vrijwilligers. Het grootste aantal bezoekers van het zwembad komt uit Scherpenzeel, maar er zijn bijvoorbeeld ook kinderen vanuit Barneveld of Renswoude die naar Scherpenzeel fietsen om naar het zwembad te gaan.

De voorzitter vraagt wat Scherpenzeel van de gemeente nodig heeft om het vrijwilligersgevoel in de gemeente in stand te houden.

Een van de inwoners vertelt dat een wethouder (van Barneveld) in Zwartebroek (een van de kernen in de gemeente Barneveld) gesprekspartner is voor het dorp in de gemeente. Deze wethouder komt voor overleg met het dorp, zodat er een structuur is voor het dorp. De inwoners vinden het goed dat er een luisterend oor is voor de bevolking, zodat hier op kan worden teruggevallen.

Een van de inwoners noemt als voorbeeld dat de gemeente Scherpenzeel zonder overleg besloten heeft een bedrijventerrein te ontwikkelen, terwijl er is besloten dat Scherpenzeel groen zou worden gehouden.

De voorzitter vraagt waar energie in gestoken moet worden.

De inwoners geven aan dat de bibliotheek en het zwembad de belangrijkste voorzieningen zijn. Daarnaast zijn de sportverenigingen en de scouting erg belangrijk. Er wordt een nieuw clubhuis gebouwd. De inwoners benoemen daarnaast de Breehoek, dat een centrum voor ontmoeting moet blijven. De Breehoek moet niet worden veranderd in een gemeentehuis, maar moet een bredere maatschappelijke functie krijgen en worden geoptimaliseerd.

De provincie vraagt of inwoners van Scherpenzeel andere voorzieningen buiten het dorp bezoeken.

Voor binnenzwemmen of zwemles moet er worden uitgeweken naar Veenendaal, Leusden, Leersum of vakantiepark Ruwinkel.
Scherpenzeel is een klein dorp waarin men veel voor elkaar over heeft. Er wordt onderling voor elkaar gezorgd en er is een samenhang. Scherpenzeel heeft als dorp bijvoorbeeld een rondweg voor elkaar gekregen. Er zijn daarnaast veel schuldhulpmaatjes in het dorp.

De inwoners vertellen dat de basiszorg in Scherpenzeel goed is geregeld. Er zijn voldoende huisartsen. Er is geen ziekenhuis in Scherpenzeel, hiervoor moet men naar Ede of naar het Meander Ziekenhuis. Huisartsenpost in het weekend is in Barneveld of Meander Ziekenhuis.

De inwoners vinden het prettig dat er winkels in het dorp zijn, zoals de Hema en de Kruidvat. De winkels zitten geconcentreerd in het dorp, waardoor eenieder lopend of per fiets naar de winkels kan. Inwoners vinden het prettig dat er lokaal gewinkeld kan worden.

Er wordt aangegeven dat er twee voetbalverenigingen zijn die beide behoorlijk worden gesubsidieerd. Het zou beter zijn als deze verenigingen fuseren.

De provincie vraagt naar het wensbeeld voor voorzieningen en vitaliteit over 10 jaar.

De inwoners zien Scherpenzeel over 10 jaar graag als een dorp dat met de tijd mee gaat en van alle faciliteiten is voorzien. Als voorbeeld van met de tijd meegaan wordt genoemd de net aangelegde glasvezel in het dorp. De inwoners denken dat het dorp niet als zelfstandige gemeente met de tijd mee kan gaan. Ook de groene omgeving van Scherpenzeel wordt gewaardeerd en de inwoners houden dit graag in stand. Veel inwoners wandelen graag door het groen en blijven hierdoor gezond en vitaal.

Informatievoorziening
Een van de inwoners benoemt het prettig te vinden de vergaderstukken en andere stukken van de gemeente te kunnen inzien. Deze staan nu alleen vermeld in de wekelijkse abonnee krant. De gemeente heeft bekend gemaakt de wekelijkse gemeentepagina te gaan delen in een digitale nieuwsbrief. Informatie over de gemeentelijke vergaderstukken en besluiten is niet altijd goed te vinden, maar de inwoners vinden het belangrijk dat het openbaar bestuur transparant is en gemakkelijk bereikbaar is.

De aanwezige journalist van de Scherpenzeelse krant vertelt dat de geprinte media meer wordt gelezen door ouderen dan door jongeren. Er vindt een verschuiving naar sociale media plaats. Een van de inwoners vult hierbij aan dat Scherpenzeel een pagina in de (abonnee)krant heeft, maar denkt dat 70% van de inwoners deze pagina niet leest. Dit is een eigen verantwoordelijkheid.

De inwoners vinden zowel de provinciale- als de gemeentelijke website niet goed leesbaar.

Sluiting
Een van de inwoners wil graag delen dat de tennisvereniging bijna helemaal door vrijwilligers wordt gerund en zonder gemeentesubsidie bestaat. De leden wordt verplicht mee te draaien in de kantinedienst, omdat men anders geen lid kan worden. Een verplichting als deze zien de inwoners niet vaak in andere gemeentes. Hieruit blijkt het dorpsgevoel, waardoor voorzieningen in stand gehouden kunnen worden.

De voorzitter bedankt eenieder voor de aanwezigheid en de input in het gesprek.

De voorzitter sluit de bijeenkomst om 20.10 uur.

2.5 Themabijeenkomst Scherpenzeel in de regio

De voorzitter vraagt wat de deelnemers vinden van de stelling ‘Een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine’.

De reacties

Een inwoner reageert dat een grote gemeente meer samenwerking nodig heeft dan een kleine gemeente. Bij een grote gemeente ligt de blik meer intern, omdat een samenwerking met andere gemeenten niet nodig is. Een kleine gemeente heeft meer samenwerking in de regio nodig. Een kleine gemeente kan niet alle faciliteiten zelf bieden, terwijl een grotere gemeente dit wel kan.
Een andere inwoner vindt dat er evenveel samenwerking nodig is in een kleine gemeente als in een grote gemeente. Voor grotere onderwerpen, zoals veiligheid, moeten ook grote gemeenten binnen de regio samenwerken.

Een inwoner geeft aan dat er binnen een kleine gemeente vaak parttime wethouders zijn met vele verschillende onderwerpen, terwijl er in een grote gemeente meer wethouders zijn waardoor er meer tijd is voor samenwerkingsverbanden. Dit betekent dat het voor een wethouder van een kleine gemeente soms lastig is om bij alle bijeenkomsten aanwezig te zijn en alle taken te voltooien. In een kleine gemeente als Scherpenzeel is er vaak te weinig ambtelijke ondersteuning om diezelfde reden. Een kleine gemeente zal meer de ontvangende partij zijn in samenwerking en minder kunnen bieden dan een grote gemeente.

De voorzitter vraagt wat Scherpenzeel brengt binnen de regio en wat de regio voor voordeel heeft aan de deelname van Scherpenzeel. Daarnaast vraagt de voorzitter of een kleine gemeente voordelen van een samenwerking mist omdat niet alle bijeenkomsten kunnen worden bijgewoond.

Een inwoner legt uit dat kleine gemeenten zeker wat missen doordat ze niet altijd aanwezig zijn, omdat het van belang is dat bestuurders elkaar regelmatig zien. Als een kleinere gemeente in de regio al een groter onderwerp kan oppakken, kan het met andere onderwerpen minder doen.

Een andere inwoner geeft aan dat kleine gemeenten dichter bij de mensen staan, waardoor de belangen van de inwoners beter naar voren gebracht kunnen worden. In grote gemeenten wordt hier vaak overheen gekeken. In grote organisaties is er een gelaagdheid die ook veel extra overleg en afstemming vraagt binnen de gemeente, dus dat maakt het veel complexer. Een kleine gemeente kan samenwerking zoeken met verschillende gemeenten, afhankelijk van het onderwerp

Gemeenten in de regio maken gebruik van elkaars voorzieningen, zoals het zwembad in Scherpenzeel. Er komen veel mensen uit de regio zwemmen in Scherpenzeel, andere gemeenten betalen daar niet voor. Deze lokale voorzieningen krijgen dus een regionale invulling. Deze moeten wel lokaal betaald worden, hierin zou een regionale samenwerking een mooie oplossing bieden.

De voorzitter vraagt welke voorzieningen van andere gemeenten worden gebruikt door de inwoners uit Scherpenzeel.

Een inwoner noemt voornamelijk de winkels in Barneveld, maar dit zijn geen voorzieningen die worden betaald door de gemeente. Er is geen voortgezet onderwijs in Scherpenzeel, dus daarvoor gaan inwoners naar andere gemeenten. Er zijn natuurlijk ook andere voorzieningen, zoals een binnenzwembad, waarvoor inwoners uit Scherpenzeel naar een andere gemeenten zullen gaan.

Een inwoner vraagt of Scherpenzeel op dit moment goed samenwerkt, met de juiste partijen en of hier ook het juiste wordt uitgehaald voor de inwoners. Hierop reageert een andere inwoner dat samenwerking erg belangrijk is. De omgevingsdienst is een organisatie die veel werk doet op de achtergrond, waardoor het een belangrijke organisatie is. De samenwerking tussen deze omgevingsdienst en de gemeente is belangrijk. Een inwoner voegt toe dat elke inwoner met bijvoorbeeld de omgevingsdienst wel in aanraking is geweest, dus dat inwoners daadwerkelijk wel iets merken van de samenwerking.
De samenwerking tussen Scherpenzeel en Barneveld op het gebied van sociaal domein verliep ook altijd prima, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Dit betekent niet dat het op alle onderwerpen goed verloopt.

Een inwoner geeft aan dat het belangrijk is om voor bepaalde onderwerpen, zoals afvalverwerking, samen te werken. Wanneer Scherpenzeel dit zelfstandig zou uitvoeren, zullen de prijzen omhoog gaan.

Een inwoner geeft aan dat inwoners nu altijd terecht kunnen bij Scherpenzeel, dat er wordt samengewerkt met andere gemeenten maakt daarvoor niet uit.

Een inwoner legt uit dat voor de inwoners het loket op het gemeentehuis altijd open is. Als er specialistische informatie nodig is dan zal dit vanuit de gemeente opgezocht worden. Een inwoner wordt niet verwezen naar een andere instantie.

De voorzitter vraagt of Scherpenzeel meer invloed moet hebben binnen de regio in het kader van samenwerking.

Een inwoner geeft aan dat de regio steeds belangrijker wordt voor Scherpenzeel. Als Scherpenzeel zelfstandig blijft, dan is de regio van enorm groot belang. Hier worden de grote beslissingen gemaakt. De kleine gemeenten, dus ook Scherpenzeel, zijn een afgeleide hiervan. Wanneer een kleine gemeente hier meer invloed krijgt, dan kan een kleine gemeente sturen in deze grote beslissingen. Het is voor een kleine gemeente belangrijk om aanwezig te zijn en mee te praten.

De voorzitter vraagt naar alternatieve vormen van samenwerking voor de gemeente Scherpenzeel.

Een inwoner uit dat er ongetwijfeld nog andere vormen zijn dan die er nu zijn, maar er is twijfel over het inzetten van al deze vormen. Voor bepaalde taken is er een grotere schaal nodig, dus hierbij is een samenwerking handig. Het moet wel mogelijk zijn om een partner te vinden die ook bereid is om samen te werken.

De voorzitter vraagt of het van belang is dat de gemeente waarmee Scherpenzeel samenwerkt groter is dan de gemeente Schepenzeel zelf.

Een inwoner geeft aan dat dit afhangt of er één vaste samenwerkingspartner is of dat er een samenwerking is met verschillende partijen. Er kan voor kleine onderwerpen samen worden gewerkt met kleine gemeenten of organisaties en voor grote onderwerpen met grotere of meerdere partijen.

Een inwoner voegt toe dat het van belang is dat er een samenwerking komt in een groter verband, met een grotere gemeente of met meerdere partijen. Het voordeel van een samenwerking met meerdere partijen is dat een kleine gemeente dan een gelijkwaardige partner is.

Een inwoner legt uit dat bij grotere gemeentes meer mensen werkzaam zijn voor één onderwerp. Op deze manier is er veel meer ondersteuning, wat voor een kleine gemeente juist kansen biedt.
Een gemeente moet goede kwaliteit bieden. Hiervoor is het gunstiger om samen te werken met een grotere gemeente. Sommige functies kunnen ook uitbesteed worden, maar dit is niet goed, omdat deze kennis dan kwijtgeraakt kan worden.

Een andere inwoner ontkracht dit, omdat er binnen grote gemeenten ook mensen met kennis weg kunnen gaan. Daarnaast heeft de organisatie er belang bij om hun mensen binnen de gemeente te houden, omdat anders kennis verloren gaat.

Een inwoner uit dat gemeente Barneveld niks voelt voor de samenwerking met Scherpenzeel. Een samenwerking zal desondanks wel goed gaan als er geen kink in de kabel komt. De inwoner vult aan van mening te zijn dat een samenwerking op langere termijn niet haalbaar is omdat Scherpenzeel te afhankelijk zal worden van de gemeente Barneveld.

De inwoners zijn het niet met elkaar eens over de toekomst van Scherpenzeel: een deelnemer vindt dat samenwerking of fusie met Barneveld het beste is, een andere deelnemer is van mening dat Scherpenzeel zelfstandig moet blijven en kan samenwerken met andere gemeenten waar nodig.

Sluiting
Een van de inwoners vindt het van belang dat Scherpenzeel een sterke positie in de regio heeft en vindt dat Scherpenzeel dit niet alleen kan.

Een inwoner vermoedt dat de belangen van de inwoners van Scherpenzeel beter behartigd worden bij een samenwerking met Barneveld.

De voorzitter bedankt eenieder voor de aanwezigheid en de input in het gesprek.

De voorzitter sluit de bijeenkomst om 20.00 uur.

2.6 Dorpsgesprek Barneveld

De provincie toe dat er drie varianten worden onderzocht:
1. Zelfstandigheid van de gemeente Scherpenzeel;
2. Een strategisch of duurzaam partnerschap met de gemeente Barneveld;
3. Een fusie met de gemeente Barneveld, waardoor het de gemeente Barneveld-Scherpenzeel wordt.

Een inwoner heeft zich aangemeld naar aanleiding van berichtgeving. En geeft aan de techniek achter de aanmelding lastig te hebben gevonden en zou dit in de toekomst graag anders zien, zodat er meer aanmeldingen zullen komen.
De aankondigingen in de krant zijn niet voor iedereen toegankelijk aangezien niet iedereen lid is van de Barneveldse krant. De deelnemer geeft aan dat haar oma (81) geen weet had van deze bijeenkomsten. Als de inwoners betrokken dienen te worden moet men beginnen bij het begin: de burger informeren. De reden van deelname was dan ook om aan te geven dat iedereen mee moet kunnen doen. En ze had graag van andere inwoners van de gemeente Barneveld gehoord hoe zij in dit open overleg staan en mist nu de interactie.

De provincie geeft aan dat met 1 persoon gebeld wordt de volgende dag omdat deze niet in het systeem kan komen.

Een deelnemer geeft aan het belangrijk te vinden dat het proces soepel verloopt en is van mening dat inwoners van de gemeente Barneveld betrokken bij de fusie moeten zijn omdat er één gemeente zal ontstaan bij een fusie. De inwoner is dan ook verbaasd over de lage opkomst van de bijeenkomst.

De voorzitter vraagt wat de inwoners belangrijk vinden voor Barneveld als Barneveld en Scherpenzeel zouden fuseren.

Een deelnemer vindt het belangrijk dat het voor iedereen toegankelijk is om mee te kunnen doen aan een gesprek over de fusie. Een inwoner vindt het een gemiste kans dat de bijeenkomsten online zijn en heeft het idee dat de fusie niet erg leeft om deel te nemen aan een bijeenkomst. Een inwoner had graag gezien dat inwoners de mogelijkheid hadden gekregen om een brief te schrijven of telefonisch contact te kunnen zoeken. De voorzitter reageert dat deze mogelijkheden zijn geboden. Het is ingewikkeld een bijeenkomst te organiseren vanwege het Corona-virus op dit moment.

De provincie vraagt naar het dorp Zwartebroek (waar een deelnemer woont) en vraagt naar de toekomst van de gemeente Barneveld bij een eventuele fusie.

Een inwoner vertelt dat Zwartebroek een klein dorp is van ongeveer 1.500 inwoners. De inwoners van Zwartebroek kennen elkaar en letten voor elkaar op, bijvoorbeeld woningen als er iemand op vakantie is. Een inwoner vindt dat dit dorpsgevoel behouden moet worden.

Een inwoner vindt het belangrijk dat wanneer er iets gebeurt, men hierbij betrokken wordt. Er moeten meer wegen behandeld worden voor een groot proces als deze in de toekomst.

Zwartebroek heeft een dorpsraad, een initiatief van de inwoners en Terschuur zelf.
Er is bijvoorbeeld een dorpsplan opgesteld waarbij alle inwoners betrokken zijn geweest. Het dorpsplan heeft geresulteerd in leuke speeltuinen en een eigen Sinterklaas- en pieten journaal. De uitvoering van het dorpsplan toont de betrokkenheid in het dorp. Een inwoner vult aan dat het gevoel heerst dat inwoners echt mee mogen denken in het dorp en dat het ook echt wat oplevert.

Sluiting
De voorzitter bedankt eenieder voor de aanwezigheid en de input in het gesprek.

De voorzitter sluit de bijeenkomst om 20.00 uur.

2.7 Stakeholdergesprek met vertegenwoordigers van De Breehoek

De provincie vraagt naar de mening van de deelnemers wat betreft de positionering van de Breehoek binnen de gemeente Scherpenzeel. Daarnaast vraagt hij naar de relatie tussen de Breehoek en het lopende traject van herindeling/fusie.

De reacties
Een deelnemer reageert dat de Breehoek een complex dossier is. Er wordt hard gewerkt om de Breehoek financieel gezond te exploiteren; dit is ingewikkeld maar noodzakelijk want het behouden van deze voorziening is erg belangrijk voor de inwoners van Scherpenzeel. De Breehoek biedt veel verschillende activiteiten, waar alle inwoners van Scherpenzeel gebruik van maken. De voorziening biedt op deze manier hetgeen waar de gemeenschap behoefte aan heeft. Er hangt wel een prijskaartje aan, maar het is belangrijk om dit goed af te wegen.

Vijf jaar geleden heerste er veel ontevredenheid vanwege veel onduidelijkheden. Het reorganiseren van de Breehoek is een complex traject geweest. De weg die nu bewandeld wordt is goed, maar er zijn wel uitdagingen. Het exploitatietekort ontstaat doordat er meer moet worden afgeschreven op het pand dan verwacht. De subsidie die wordt ontvangen, komt op een aparte rekening en wordt gebruikt om de voorziening zelf te verbeteren. Commercie kan gebruikt worden om de Breehoek verder te exploiteren. Wanneer dit kan worden gerealiseerd, kan deze voorziening levensvatbaar gehouden worden voor de inwoners van Scherpenzeel. Een gemeentelijke herindeling is niet relevant voor de Breehoek, wel of het gemeentebestuur de voorziening op peil wil houden.

De geschiedenis van de Breehoek wordt kort besproken. Dit illustreert waar de Breehoek vandaan is gekomen (De Heijhorst, afgebrand in 2009), en hoe zich de Breehoek heeft ontwikkeld naar hoe het nu is.

Een deelnemer geeft aan dat er behoefte is aan een buurthuis/cultuurhuis in Scherpenzeel. Daarnaast zorgt de Breehoek zelf voor structurele inkomsten van private partijen door bijvoorbeeld verhuur. Een voorziening als de Breehoek, blijft altijd wenselijk. De vraag is, in welke vorm deze het meest wenselijk is. De eerste jaren is de exploitatie van de Breehoek ongunstig geweest. Wat betreft de culturele activiteiten loopt de verhuur goed, de sportieve activiteiten gaan minder goed, niet alleen door Corona, maar ook door verminderde belangstelling voor teamsport.

De gemeente wil het gemeentehuis verplaatsen naar de Breehoek, wat de exploitatie zou kunnen verbeteren. Hiervoor moeten een aantal aanpassingen worden doorgevoerd, waar plannen voor klaar liggen en contracten met de gemeente zijn gesloten. Daarin staat dat de gemeente de verbouwingskosten betaalt. Uit onafhankelijk onderzoek is gebleken dat dit voorkeursscenario zowel voor de gemeente als voor de Breehoek optimaal zal renderen en kosten minimaliseert.

De provincie vraagt naar de commerciële exploitatie van de Breehoek.

Een deelnemer geeft aan dat er veel mogelijkheden zijn en benut worden, maar dat deze wel moeten aansluiten bij de missie en visie van de Breehoek. Het is van belang om de Breehoek eerst maatschappelijk te exploiteren, voordat het commercieel wordt geëxploiteerd.

De provincie vraagt naar de status van de sportactiviteiten in de Breehoek.

Een deelnemer geeft aan dat er een landelijke dalende tendens is op het gebied van teamsport. Sportverenigingen staan onder druk. De ledenaantallen nemen af, en er is nu een focus op individuele sporten. Ook de sociale cohesie neemt hierdoor af, want activiteiten rondom het sporten gaan niet meer door. Dit heeft ook gevolgen voor de exploitatie van de Breehoek.

De provincie vraagt naar de situatie rondom de bibliotheek.

Een deelnemer geeft aan dat de bibliotheek een goede huurder is. Deze biedt zowel op financieel als maatschappelijk gebied een goede basis. Er bestaat een goede samenwerking tussen de bibliotheek en de Breehoek. Er ligt een lopende huurafspraak aan ten grondslag. Met het oog op de aankomende wijzigingen, is er nog geen verlenging van het contract gesloten. Door het veranderende proces waar

de Breehoek nu in zit, ontstaat er een zekere stugheid in de samenwerking met de bibliotheek. Waar de Breehoek graag wil veranderen lijkt de bibliotheek meer terughoudend.

De provincie vraagt naar de mening van de deelnemers over de voorzieningen binnen Scherpenzeel en de relatie tot het variantenonderzoek.

Een deelnemer geeft aan dat de Breehoek een belangrijk voorziening is in Scherpenzeel. Wat betreft de herindeling zal er niet veel voor de Breehoek veranderen als Scherpenzeel zelfstandig blijft of met gemeente Barneveld samengaat. Het voordeel van zelfstandig blijven is dat er al overeenkomsten zijn met huurders (gemeente Scherpenzeel) per vierkante meters en dat de benodigde verbouwingsinvestering door deze partij gedaan wordt. Bij een fusie moet er op zoek gegaan worden naar nieuwe huurders, maar die zijn er, dus dit levert naar verwachting geen problemen op. Wel is het de vraag of de verbouwingsinvestering dan gedragen zal worden door de nieuwe gemeente. De toekomst van de Breehoek staat los van de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel.

Een deelnemer voegt toe dat aanpassing van het ambtenarenapparaat niet nodig is bij een fusie. Het geld wat hierdoor overblijft kan gebruikt worden om de Breehoek te verbeteren en te investeren in de belangen van de inwoners van Scherpenzeel.

De provincie vraagt of het karakter van de Breehoek verloren gaat wanneer er commerciële huurders in komen?

Een deelnemer legt uit dat de commercie dient als middel, en niet als doel. Het is belangrijk om deze balans te bewaken.

Een deelnemer maakt duidelijk dat in de zomerperiodes de Breehoek geen inkomsten heeft. Commercie kan in deze periode dit gat van inkomsten opvangen.

De provincie vraagt naar het meest gunstige scenario voor de Breehoek in het variantenonderzoek.

Een deelnemer geeft aan dat er in dit proces rekening gehouden moet worden met de voorzieningen in Scherpenzeel, waaronder de Breehoek en de bibliotheek. Het minst verliesgevende scenario moet gekozen worden. Het is belangrijk dat de minst verliesgevende voorziening kan blijven bestaan en dat er zo min mogelijk verlies wordt gemaakt.

Een deelnemer voegt hieraan toe dat het voor ondernemers ook een interessante voorziening is, ook wanneer er een herindeling zal plaatsvinden.

De provincie vraagt naar de spanning tussen de private sector en de semi private sector.

Een deelnemer geeft aan dat wanneer de gemeente een organisatie subsidieert, in de subsidievoorwaarden afspraken moeten worden vastgelegd om de balans tussen de gebruikers van de Breehoek zodanig te bewaken dat deze past in de missie van de Breehoek.

De provincie vraagt wat de deelnemers haar mee willen geven over het traject van de herindeling?

Een deelnemer geeft aan dat de inwoners van Scherpenzeel redelijk stug zijn. De Breehoek zal voortbestaan. Er is altijd een aantal groepen binnen de gemeenschap die zij niet kunnen bereiken. Het is belangrijk om drempelverlagend te werken. Het is belangrijk dat het geld wordt gestopt in de gemeenschap en niet in het bestuur.

Sluiting
De voorzitter bedankt eenieder voor de aanwezigheid en de input in het gesprek.

De voorzitter sluit de bijeenkomst om 11:55 uur.

2.8 Stakeholdersbijeenkomst sociaal domein

De voorzitter vraagt naar de mening van de deelnemers over de verschillende varianten op het gebied van sociaal domein.

De reacties
Een deelnemer geeft aan dat er op het gebied van sociaal domein een ander model bestaat in Barneveld dan in Scherpenzeel. Er bestaat al langer een samenwerking, maar er wordt opgemerkt dat Barneveld en Scherpenzeel steeds meer uit elkaar groeien. Wanneer deze modellen naast elkaar worden gelegd, zullen er kansen ontstaan om te verbeteren en kunnen de twee gemeenten veel van elkaar leren. Wat betreft de preventie treedt er soms een scheefgroei op.

Inwoners van Scherpenzeel zijn meer bereid om deel te nemen aan activiteiten / bijeenkomsten in Barneveld. Inwoners in Barneveld nemen niet deel aan activiteiten georganiseerd in Scherpenzeel. Scherpenzeel lijkt gevoelsmatig verder van Barneveld te liggen dan andersom.

De gemeente Barneveld investeert veel meer in preventie, hierin blijft Scherpenzeel achter. In Barneveld is een goede schaalgrootte om de jeugdzorg meer lokaal te kunnen organiseren, het zou mooi zijn als Scherpenzeel zich hierbij kan voegen. Er kan een goede samenwerking ontstaan tussen de twee gemeenten.

Een deelnemer voegt hieraan toe dat de samenwerking ook verminderd is door de personeelswisselingen. De samenwerking kan hopelijk nu weer groeien.

De voorzitter vraagt of de samenwerking weer kan verbeteren in de verschillende varianten.

Een deelnemer reageert dat door te fuseren de gemeenten worden gedwongen om na te denken over hoe er samengewerkt kan worden. Een deelnemer voegt hieraan toe dat een herindeling voordelen zal bieden voor de inwoners van Scherpenzeel.

Scherpenzeel kent ontzettend veel vrijwilligers. Doordat de vrijwilligers ouder worden ontstaan er zorgen over de toekomst van de vrijwilligers in Scherpenzeel. Sommige organisaties vallen langzaam om door het ontbreken van nieuwe aanwas in vrijwilligers die vanwege de vergrijzing wel nodig is. Een schaalvergroting zal hiervoor een belangrijke oplossing zijn, omdat op deze manier de gemeenten elkaar ondersteuning kunnen bieden. Een deelnemer mist een duidelijke visie van de gemeente Scherpenzeel voor de toekomst.

Een deelnemer haakt in op het onderwerp: de toekomst van het sociaal domein. De twee gemeenten werken niet enorm samen, maar trekken wel samen op. Een mogelijke samenwerking is een uitdaging, omdat niet iedereen hiervoor openstaat. Er bestaat een systeem waarbij geprobeerd wordt om de vrijwilligers te ondersteunen. Het organiseren van een vrijwilligersavond of trainingsavond in Scherpenzeel is lastig, omdat er maar weinig aanmeldingen zijn. Barneveld is op dit gebied groter, en er wordt geprobeerd Scherpenzeel hierin mee te nemen, maar dit blijft een uitdaging. De verschillen binnen gemeenten zullen altijd blijven bestaan. Wat betreft het vrijwilligerswerk zal het mooi zijn als er een Welzijn Scherpenzeel zou zijn in de breedste zin van het woord, dat is nu niet het geval en er zijn veel meer mogelijkheden om het welzijnswerk te ontwikkelen en te ondersteunen in Scherpenzeel.

De voorzitter vraagt of, gelet op bovenstaande, de gemeente Scherpenzeel haar inwoners dingen onthoudt.

Een deelnemer geeft aan het hier mee eens te zijn. De inwoners van Scherpenzeel komen niet te kort, maar er zijn meer mogelijkheden.

Een deelnemer voegt toe dat er behoefte is aan meer samenwerking. Op deze manier kunnen activiteiten krachtiger neergezet worden. Er bestaat wel altijd een verbondenheid tussen de twee gemeenten. De drang om het zelf te doen is erg groot in Scherpenzeel. Hierbij wordt onvoldoende gekeken naar wat het beste is voor de cliënt/inwoner. Er moet gestreefd worden naar een effectieve omvang, en niet alleen maar groter.

Een deelnemer haakt aan dat een samenwerking ervoor zal zorgen dat de twee gemeentes samen sterker zullen staan, en het niet nodig is om nog groter te worden. Er bestaat een angst dat de grotere gemeentes zullen zeggen dat het goedkoper kan, en dat het van dezelfde subsidie gedaan moet worden. Met de huidige subsidies van beide gemeenten kan er iets heel moois neergezet worden.

Een deelnemer legt uit dat het van belang is de eigenheid van Scherpenzeel te borgen. Kleinere gemeentes maken gebruik van de voorzieningen van grotere gemeentes. De gemeentelijke inbreng is groter wanneer er een directe samenwerkingsrelatie is.

Een deelnemer voegt hieraan toe dat de ambtenaren grote portefeuilles hebben, ze veel verschillende onderwerpen moet aanpakken en daarom van alles moeten weten wat niet altijd haalbaar is. Dit zorgt voor ongelijkheid tussen de twee gemeenten.

Een deelnemer geeft aan dat dit wel lastig is geweest, maar er zijn nu nieuwe jonge mensen. De gemeente Barneveld moest vaak meer werk uitvoeren dan de gemeente Scherpenzeel. Hierdoor is de samenwerking ook verminderd. Er valt nog veel te leren, maar er is veel enthousiasme bij de jonge beleidsambtenaren in Scherpenzeel.

De provincie vraagt waarom Scherpenzeel hoger scoort in de categorie Blue Zone dan Barneveld.

Een deelnemer antwoord hierop dat Barneveld meer mensen kent die zorg zoeken, omdat ze meer inwoners hebben. In Scherpenzeel zijn er veel vrijwilligersorganisaties, veel wordt binnen de eigen kring opgevangen.

Een deelnemer haakt in dat de jeugd voor het voortgezet onderwijs naar anderen gemeenten gaat waar ook zaken worden opgevangen. De kracht van de kerkgenootschappen moet niet onderschat worden.

Een deelnemer voegt hieraan toe dat een welzijnswerk mensenwerk is. Het ligt aan de bereidheid van de mensen om samen te werken. In Scherpenzeel is een grote reformatorische gemeenschap. Inwoners zoeken dan ook zorg bij een reformatorische organisatie. Er wordt weinig gebruik gemaakt van jeugdhulpverlening, maar dit is geen indicatie dat er niks aan de hand is.

De provincie vraagt of de bereidheid van mensen om elkaar te helpen verandert wanneer de schaal vergroot zal worden.

Een deelnemer legt uit dat Barneveld een vacaturebank heeft, en dat het vrijwilligersbeleid jaren geleden is gestart. Er wordt gericht ingezet op werving en behoud van vrijwilligers. Het is in Scherpenzeel lastig om nieuwe vrijwilligers te vinden. Dit beleid kan in Scherpenzeel ook uitgevoerd worden, maar hiervoor hoeft geen fusie plaats te vinden. Dorpen willen hierin hun eigenheid behouden. Wanneer vrijwilligersbeleid effectief in Scherpenzeel uitgevoerd wordt, zullen vrijwilligers makkelijker gevonden worden.

Een deelnemer voegt toe dat vrijwilligers elkaar aan trekken, waardoor de aantrekkingskracht dichter bij de mensen ligt dan bij de naam van de organisatie. Het vraagstuk van de vergrijzing is een nationaal probleem.

De provincie vraagt hoe de communicatie verloopt met beide gemeenten.

De deelnemers benoemen de samenwerking met Barneveld als goed. Een deelnemer antwoordt dat het gemeentebestuur in Scherpenzeel lastig te benaderen is, mede door de volle portefeuilles. Het college is erg gericht op de zelfstandigheid van Scherpenzeel. Het is dus niet uitnodigend om met een ander verhaal het college te benaderen.

Een deelnemer voegt toe dat de mensen van de gemeente telefonisch goed bereikbaar zijn.

Een deelnemer geeft aan dat de huidige wethouder veel moeite stopt in het luisteren naar iedereen, maar duidelijk een eigen stelling heeft, waardoor er geen stappen gemaakt kunnen worden. De huidige wethouder is op ieder moment bereikbaar.

Een deelnemer uit dat er een aantal projecten is dat al jaren draait. Doordat Scherpenzeel zo gefocust is op haar zelfstandigheid, vallen deze projecten uit elkaar. Er wordt gehoopt dat er niet meer uit elkaar zal vallen, en een samenwerking ervoor zal zorgen dat deze projecten weer opgebouwd kunnen worden.

Een deelnemer voegt toe dat de gemeente Scherpenzeel kan leren van de verschillende kernen van de gemeente Barneveld. Bij een fusie blijft Scherpenzeel een kern, en kan Scherpenzeel zijn identiteit behouden.

Een deelnemer concludeert dat de vertegenwoordigers van het sociaal domein erg veel baat hebben bij een vorm van samenwerking. De gemeenschapskracht moet hiermee gemobiliseerd worden.

Sluiting
De voorzitter bedankt eenieder voor de aanwezigheid en de input in het gesprek.

De voorzitter sluit de bijeenkomst om 17.35 uur.

3 E-mails

Via de mailbox Kijkopscherpenzeel kwamen naast aanmeldingen voor bijeenkomsten ook reacties binnen.

Het “=” teken geeft het einde van een reactie aan.

Voor ons als inwoners en ondernemers van de Barneveldse Industriële Kring in de gemeente Barneveld zou Scherpenzeel mogelijk een van de kernen kunnen worden. En dat lijkt ons uitstekend. Mogelijk vloeien er mooie samenwerkingen uit voort in de toekomst.
We hebben een prachtige ondernemerskring, waarin alle ondernemersverenigingen van de gemeente Barneveld vertegenwoordigd zijn. Dit is de SOGB; Samenwerkende Ondernemersverenigingen Gemeente Barneveld. Daarbij zijn op dit moment 11 ondernemersverenigingen aangesloten. Iedere kern van de gemeente Barneveld heeft een eigen ondernemersvereniging. En vanzelfsprekend zouden we het zeer waarderen als ook de ondernemersvereniging van Scherpenzeel hierbij aansluit, t.z.t. Ze zijn meer dan welkom!

Ook op het sociaal domein werkt Scherpenzeel nu al nauw samen met Barneveld. Ook wij hebben een aantal medewerkers uit Scherpenzeel.
Ik kan mij dan ook zeker voorstellen dat de behoefte er is om Scherpenzeel bij Barneveld te voegen. Dat zou op veel vlakken logisch en efficiënt zijn wat mij betreft. In mijn optiek bewerkstelligt het ook een kostenbesparing, wat voor de BV Nederland prima is, lijkt mij.

De angst bij de inwoners en ondernemers van Scherpenzeel dat hun eigenheid wellicht verloren gaat, lijkt mij ongegrond (mocht die angst leven). De gemeente Barneveld kent in haar kernen zeer veel diversiteit. Barneveld en Kootwijkerbroek, met wellicht soms een wat meer reformatorische signatuur (hoewel dat zeer betrekkelijk is, want in het dagelijks leven speelt dit geen enkele rol) en Kootwijk, wat juist een prachtig kunstenaarsdorp is. Voorthuizen, met een zeer rijk verenigingsleven en de Glind, als Jeugddorp.
Kortom; een veelzijdigheid, waar ook Scherpenzeel mijns inziens uitstekend in past.

Het is een heel verhaal (op persoonlijke titel) geworden.
Ik hoop dat u voortvarend verder kunt in het proces en wens u daarbij veel wijsheid en succes.

=

Er is een paradox tussen de in 'Toekomstvisie 2030' vastgestelde kernwaarden van de Scherpenzeelse gemeenschap en de grootschalige uitbreidingen om de zelfstandigheid van Scherpenzeel in de toekomst te kunnen financieren. Daartoe moeten 1.000 woningen worden gebouwd en buitenproportionele industriële uitbreidingen worden gerealiseerd. Toekomstvisie 2030 kan dan wel in de prullenbak! We zouden immers een kleinschalig dorpje in het groen blijven! Maar dat groen moet nu allemaal volgebouwd worden, want het doel, een zelfstandig Scherpenzeel, heiligt de middelen, zo redeneert dit college. Duizend woningen is vele malen meer dan de behoefte aan woningen voor de inwoners van Scherpenzeel. We worden een groei- en slaapdorp voor de grote steden. We hebben het over een uitbreiding met een kwart! Niet alleen in aantal woningen, maar ook in aantal inwoners, uitbreiding infrastructuur, belasting voor het milieu en voor alle verdere voorzieningen. Scherpenzeel wordt een dichte steenklomp aan de steeds drukker wordende N224 in plaats van een dorpje in het groen waar je nog om heen kunt lopen. Dag vogels, dag bloemen, hallo forenzen!

=

Voor een grotere gemeente is het gemakkelijker om een goede plaats voor windmolens te vinden. Barneveld gaat nu uit van een centrale plaats. Zodat kleinere plaatsen worden ontzien. Als door samenvoeging dat voor Scherpenzeel ook zou gelden lijkt me dat een belangrijke overweging.

=

Ik moet eerlijk zeggen dat ik de weergave op jullie website vreselijk subjectief vind. natuurlijk proberen jullie soort van beide kanten van het verhaal te delen, maar door de bank genomen zie je dat jullie de fusie in ons hoofd willen krijgen.

Voorbeeld: het antwoord op de 'vraag en antwoord' deel van de website, waarbij de vraag over de peiling wordt gesteld. Jullie geven onder andere als antwoord:
En dat is het bezwaar tegen de peiling die de gemeente gehouden heeft waar alleen de variant zelfstandigheid goed was uitgewerkt: er viel niet echt iets te kiezen. 54% van de inwoners heeft aan die peiling meegedaan. Van die deelnemers gaf 87% aan voorkeur te hebben voor zelfstandigheid. Als dit een representatieve steekproef van de inwoners van Scherpenzeel is, betekende dit dat destijds 47% van de inwoners voor de optie zelfstandigheid was (en dus niet 87%).
Dit is statistisch gelul! Ja, 46% heeft de peiling niet beantwoord. Maar die 46% die niet heeft ingevuld is niet tegen zelfstandigheid!! en dat zeggen jullie nu wel: 'als dit een representatie steekproef is, betekend dit dat destijds 47% van de inwoners voor de optie zelfstandigheid was' Nee, dat is statistisch onjuist!
Korte uitleg: bij een representatieve steekproef zeg je: deze uitkomst is representatief voor de mening van de gehele groep, dus zetten we de uitkomst 1 op 1 door, dus 87% is voor zelfstandigheid. Zeg je, dit is een steekproef, maar niet representatief, dan moet je de uitkomsten nog gaan valideren en corrigeren wat enorm lastig is in deze setting.

Fout: Jullie zeggen nu, iedereen die niet is opgekomen is per definitie tegen zelfstandigheid. Dat is een grote cruciale fout waarvoor je bij ieder onderzoeksbureau voor ontslagen kunt worden.

Als je het wilt omrekenen naar absolute getallen (wat helemaal niet handig is en bij verkiezingen nooit gedaan wordt, maar wellicht voor jullie handig uitkomt om het verbluffende resultaat te maskeren) kun je het volgende zeggen:
Op moment van peiling was
47% voor zelfstandigheid
7% tegen zelfstandigheid
46% onbekend.

Dat noem ik dus een suggestief antwoord, duidelijk vooringenomen!
Feitelijke onjuistheid! Graag reviseren!!

Voor een cursus statistiek zijn jullie welkom, geef het aan dan plannen we wat😉

=

4 Website

Op Kijkopscherpenzeel.nl konden mensen reacties achterlaten op verschillende pagina's. Ze staan hieronder opgenomen.

Het "=" teken geeft het einde van een reactie aan.

4.1 Pagina Nieuwsberichten

Tussentijdse resultaten stellingen

Hoe lang blijft de provincie aan een dood paard trekken en gooit daarmee veel gemeenschapsgeld over de balk.
Herindeling kan gewoon niet omdat A draagvlak ontbreekt en B er geen punten genoemd kunnen worden die een herindeling noodzakelijk maken.
Daarnaast hier nog 2 wetenschappelijke studies die aan tonen dat A herindeling niet tot een verbetering van bestuur leiden en B er geen kosten voordeel uit voortvloeit.
https://platformoverheid.nl/artikel/het-succes-van-falend-beleid/
https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/coelo-fusies-leveren-geen-geld-op.9435558.lynkx

=

Spiegelgroep

Geachte heer De Vries: Het heeft er alle schijn van dat de provincie bezig is net zo'n vertekende voorstelling van zaken te geven als dat het rapport van Berenschot over het Laborijn, ik hoop van harte dat u als ervaringsdeskundige de signalen daarvan herkent.
Geachte heer Schalk voor deze taak wil ik u graag een uitspraak van Charles Haddon Spurgeon meegeven:
"Niet iedere verandering is een verbetering, zoals de duif zei toen zij uit het net raakte en in het pasteitje terecht kwam".
Het lijkt me een goede zet voor de kwaliteit van het open overleg dat bv de provincie eens gericht aangeeft waar de pijnpunten liggen en zich niet langer verstopt achter een vaag begrip als een gebrek aan vertrouwen in de toekomstige bestuurskracht, ik mag toch hopen dat de PS, de minister en de 2e kamer een betere onderbouwing vragen als de intuïtie van een provinciebestuurder.
Zolang er zwartgelakte documenten worden verstrekt op een WOB verzoek mag het duidelijk zijn dat er geen sprake is van een open overleg.

=

Prikkelende stellingen

Leuk, die stellingen. Het lijkt er zo wel op dat de burgers in juli niet goed nagedacht hebben toen ze met 86 procent voor zelfstandigheid kozen. De Scherpenzelers hebben er toen echt wel over nagedacht. De wens is immers duidelijk genoeg. Deze actie "Kijk op Scherpenzeel" is toch overbodig. Het lijkt me verstandiger dat de provincie haar tijd steekt in een goede vertaling van deze wens en deze fusie (nog jaren) in de ijskast zet. Als het echt nodig is, vragen de Scherpenzelers daar heus zelf wel om.

=

Zo de begroting van Barneveld is rond, misschien daar eerst eens orde op zaken stellen voordat ze Scherpenzeel mee de afgrond in trekken.
Barneveld heeft ook een ernstig probleem met de bestuurskracht, er wordt veel achter gesloten deuren bekonkeld en driftig met de stift gekleurd voordat documenten getoond worden, lijkt me een teken van zwakte dat ze niet de "we doen net alsof onze neus bloed" houding die bij de provincie zo populair is op kunnen brengen.

=

Als het echt nodig is, is het al te laat. Daarom beter op voorhand onderzoeken wat de beste opties zijn.
Wat de enquête betreft, daar heeft elk serieus onderzoeker geen boodschap aan. Primair was er toen en is er nog steeds geen duidelijkheid over wat de twee opties nu precies inhouden. Ja, er is een nota geschreven gericht op zelfstandigheid. En als je de reserves maar genoeg indamt de komende jaren en de lasten van burgers fors verhoogt dan kom je er wel. Laten we nu eerst eens serieus de andere opties bekijken. Ben benieuwd of iedereen dan nog steeds zo enthousiast is over zelfstandigheid. Maar daar is de coalitie blijkbaar nogal bang voor anders hadden ze dit al lang en breed zelf laten doen.

=

Bijeenkomsten en gesprekken met videobellen

De zaak is al beklonken toch? Zonder dat de ruime meerderheid van de raad en inwoners serieus genomen worden .

=

Inwoners worden niet voorgelicht door de politiek. De wethouders hebben maar 1 doel en dat is zelfstandig blijven. Ik spreek diverse mensen en de enige argumentatie die ik hoor is dat het rijbewijs in Barneveld gehaald moet worden in plaats van in Scherpenzeel...
Als we echt zien wat er aan de hand is met onze portemonnee en zien hoe we geld uit moeten geven aan onze zelfstandigheid dan zouden veel Scherpenzelers schrikken. Maar dat wordt niet verteld. Ook vertellen veel Scherpenzelers dat het hun niet uitmaakt, in een 1 op 1 gesprek. Maar heb je een andere mening dan zelfstandigheid is dat niet fijn en word je met de nek aangekeken, dat voelt niet veilig.

=

Al dat gepoch over de eigen bestuurskracht is prietpraat. Al sinds jaar en dag is de ontsluiting van het zuidelijk deel van het dorp onvoldoende. Ook de bewoners van de nieuwe wijk Akkerwinde moeten over vele drempels rijden als ze Scherpenzeel uit willen rijden. En dan wordt wel beloofd dat er een aansluiting op de Hopese weg komt, maar waarom is dat niet meteen gedaan? Ongeveer dezelfde situatie zie je bij het plan Heihorst. Daar moet iedereen langs een school rijden waar het een paar keer per dag heel erg druk is. Verder is er het eindeloos gedogen bij het Flintstone-park waar alles mag wat de rest van de burgers wordt ontzegd. Als je er dan een ambtenaar of wethouder op aanspreekt, hoor je dat het allemaal wat moeilijk ligt. Dat is dan blijkbaar een goede reden om maar niks te doen. Moet ik nog even doorgaan?
We hebben een mooi dorp maar vertel me niet dat we zo goed bestuurd worden. Of het beter zou gaan nadat we aan Barneveld zijn toegevoegd is ook voor mij een vraag, maar de kans is groot dat het beter wordt.

=

De winst van herindeling - https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/coelo-fusies-leveren-geen-geld-op.9435558.lynkx
Hier een artikel dat schrijft over het vreemde verschijnsel dat hoewel herindeling bewezen leidt tot een verslechtering het toch al jaren populair is bij BZK, provincie en de grote gemeentes.
-https://platformoverheid.nl/artikel/het-succes-van-falend-beleid/
Als een dorp moet fuseren omdat er een enkeling een klacht over de gemeente heeft dan kun je alle gemeenten wel opheffen, waarschijnlijk moeten we dan Nederland ook maar een deelstaat van Duitsland maken want er zijn veel ontevreden inwoners.
Het draait om dat de dienstverlening goed is en is het financieel gezond.
Vandaag een stukje in de Barneveldse krant waarin Markink laat zien hoe goed hij kromme dingen recht kan praten. Waar bij zelfstandigheid structureel kanttekeningen en beren op de weg worden

benoemd zijn er bij herindeling alleen maar voordelen en dat alles gebaseerd op..... ja daar kan ik ook niet echt achter komen. Bovenstaande links laten een heel ander beeld zien.

=

Natuurlijk is samengaan geen automatisch proces en leidt dat zonder inspanning niet tot resultaat. In tegenstelling tot andere samenvoegingen is de cultuur van de twee dorpen veelal gelijk en ook de ervaring van Barneveld met dorpen is een voordeel. Kijk wat we al samen doen (Corona loket ondernemers als mooi voorbeeld) We kunnen er, ik zie allemaal 'links' niet relevante voorbeelden bijhalen, ik las ergens zelfs Duitsland😂 maar het gaat hier om Scherpenzeel. Vraag: Wat verandert er straks voor ons ten nadele? Hier worden de reserves in hoog tempo opgesoupeerd en de OZB gaat fors omhoog. Tevens wordt er gebouwd voor randstedelingen in een te hoog tempo. Alles om geld te genereren voor genoeg capaciteit op het gemeentehuis lees ik. En dan die aanvallen op bestuurders zoals Markink, dat geeft geen pas. Ze doen in Arnhem gewoon hun werk. En nee, ik ben inwoner van het mooie Scherpenzeel, m'n hele leven. Niet werkzaam bij de provincie 😊

Participatie van start

In juli 2020 hebben de bewoners van Scherpenzeel met 87% van de stemmen in een peiling van de gemeente Scherpenzeel aangegeven dat zij zelfstandig willen blijven. Ik vind dat het allerbelangrijkste signaal, wat op geen enkele manier genegeerd mag worden. Met alle respect, deze keukentafelgesprekken zijn maar met een select groepje. De mening van de Scherpenzelers is duidelijk. (Vergeleken met het referendum over de Brexit zelfs overduidelijk). Als de uitkomst van de peiling door de provincie naast zich neer gelegd wordt, is dat een slecht signaal m.b.t. de geloofwaardigheid van de provinciale politiek. Het is toch fantastisch dat zoveel mensen in een gemeente zo sterk hun betrokkenheid bij die gemeente tonen. Na herindeling is dat ongetwijfeld grotendeels verdwenen. Het kabinet wil de politiek dichter bij de mensen brengen. Ongewenste fusies zorgen voor frustraties en het creëren van afstand. Dat kan eigenlijk maar tot één uitkomst leiden: zelfstandigheid voor Scherpenzeel. Als gemeenten samenwerken op ambtelijk niveau is dat natuurlijk prima. Maar de zeggenschap blijft dan bij de Scherpenzelers. Recente rapporten geven ook aan dat dit mogelijk is.

=

4.2 Denk mee-pagina

Volgens mij hebben inwoners zich al in een eerder stadium in meerderheid uitgesproken voor een zelfstandig voortbestaan van de parel van Gelderland. En nog dagelijks maken de inwoners dit met vlagvertoon kenbaar. Het lijkt erop of we dingen dubbel aan het doen zijn. Iets wat kenmerkend is voor grote organisaties.

=

Dit hele proces slaat nergens op. De uitkomst staat voor de provincie al vast. De wens van de bewoners wordt volledig genegeerd. Is dit nu democratie? Provincie ga je schamen!

=

Waarom die haast? Ik zie de brand niet. Democratie heeft toch een orde? En de orde is volgens mij provincie overlegt met gekozen gemeentebestuur en bij de volgende verkiezingen kunnen dan de bewoners stemmen (oordelen) en de partijen die het dan volgens hen niet goed hebben gedaan afstraffen. De haast die de provincie heeft is naar mijn mening alleen te rechtvaardigen als er ongeregeldheden zijn in de straten van Scherpenzeel, bestuurders gegijzeld, gebouwen in brand, mensen komen om door slecht bestuur. Wat heb ik gemist? Dat de bestuurders van nu handelen zoals ze handelen kan ik begrijpen, ze zijn het aan hun stemmers verplicht (denk ik). Vandaar denk ik ook het referendum, ik hou daar niet zo van maar ja, dat het gebeurd is kan ik heel goed begrijpen. Je zult maar door de provincie gedwongen worden je kiezers af te moeten vallen. Ik vind het niet zo leuk dat verkiezingen vaak nergens over gaan en dat de zaken tussen de verkiezingen worden geregeld in de hoop dat de kiezer het bij de volgende verkiezingen vergeten is. Zo ook nu. Dat de heer Markink zo

betrokken is kan ik begrijpen en ook dat hij zich zorgen maakt over de bestuurbaarheid van Scherpenzeel. Wat wordt er mee bedoeld? Na onderzoek ben ik tot de conclusie gekomen dat er mee bedoeld wordt dat het ambtelijk apparaat niet voldoende bemenst is? Heb ik het goed? Nu las ik in het coalitie akkoord van de Barneveldse coalitiepartijen dat zij vonden dat de bestuurskracht versterkt moest worden. He waar heb ik dat eerder gehoord? Hopende hiermee een bijdrage tot overdenking te hebben geleverd, doe ik een oproep: doe vooral rustig aan, en ik hoop dat de bewoners van Scherpenzeel er nog over mogen oordelen als ze in 2022 gaan stemmen voor de gemeenteraadsverkiezingen.

=

Er hoeft geen uitslaande brand te zijn om toch nu al maatregelen te moeten nemen. Zoals burgemeester Colijn de Raat het al zei bij de fusieperikelen rondom nieuwe gemeente Scherpenwoude, als het dak gaat lekken kun je maar beter tijdig repareren. Zeker gezien er steeds meer verantwoordelijkheid bij de gemeente komt te liggen en de kosten voor het ambtelijk apparaat fors oplopen (met een dalende vermogenspositie op de middellange termijn tot gevolg) begrijp ik de aanleiding om dit onderzoek te starten. Cijfermatig is zelfstandigheid op de lange termijn gewoonweg niet houdbaar. Of er moeten forse lastenverlagingen worden doorgevoerd. Dan kun je maar beter tijdig de opties gaan onderzoeken. En laten we wel wezen, het gaat nog steeds om een onderzoeksfase. Los hiervan merk ik in de huidige coalitie wel degelijk een gebrek aan bestuurskracht. Het lijkt soms wel een soapserie (waarin zowel coalitie als oppositie overigens een rol spelen). Nu ook weer met het afvallen van de burgemeester. Ik pleit ervoor de emotie nu eens uit het gesprek te filteren en de feiten op een rijtje te leggen. Dan zien we vanzelf wel wat de beste optie is voor de Scherpenzelers. Want daar draait het uiteindelijk om.

=

uit het HAN rapport over bestuurskracht provincie Gelderland 2018
Wederkerigheid
We hebben van gemeenten, regio's, waterschappen, bedrijven en maatschappelijke instellingen de duidelijke boodschap meegekregen dat ze de provincie graag zien als partner om Gelderse kansen te pakken en aan maatschappelijke opgaven te werken. Hoewel we af en toe voorbeelden hebben gehoord, zoals bij de gebiedsopgaven, is de algemene teneur dat de provincie het spel van wederkerig bestuur niet echt in de genen heeft. "De provincie probeert het wel, maar kent het spel van verbinden niet echt. Ze zijn passief controlerend." Een regiosecretaris: 'De provincie pretendeert samenwerking, maar als puntje bij paaltje komt, moet het telkens weer volgens haar manier. Dat noem ik geen samenwerking.' Het resulteert in 'eigen provinciaal beleid' dat bij partners weinig herkenning en erkenning oproept en daardoor ook niet verbindend werkt. Iemand in de Achterhoek: "Gemeenten schakelen sneller. Waar vind je de souplesse bij de provincie?" Ze ervaren de provincie te veel en te vaak als een partij die alleen vanuit het eigen perspectief betrokken is en weinig bereid is om zich wendbaar en 'op maat' op te stellen. Ze verwachten van partnerschap dat je samen de lijnen uitzet, 'maar het wordt dan weer dichtgetimmerd via de verordening'. Meerdere keren was het geluid te horen dat de provincie niet of onvoldoende aansluit bij de actualiteit bij de partners en het tempo van de ontwikkelingen in de maatschappij en bij partners niet kan bijhouden. Het net vastgestelde beleid is dan alweer verouderd en de provincie beschikt dan in onvoldoende mate over het vermogen om zich wendbaar op te stellen en de realiteit tot uitgangspunt te nemen.
Beter kun je wat er nu gebeurt niet beschrijven.

=

Nog maar een citaatje maar ik zou dringend willen adviseren om het hele rapport eens door te lezen, je hebt er tenslotte voor betaald, doe er dan ook wat mee.
Opener bestuurscultuur
Aan goede bedoelingen wordt niet getwijfeld, maar de provincie Gelderland staat voor haar partners overwegend op grote afstand, in een deel van de provincie zelfs letterlijk. Partners nodigen de provincie uit om hen meer op te zoeken en echt samen te werken. Een bestuurder van een onderwijsinstelling: 'Er zijn nog nooit gedeputeerden, Statenleden of managers bij mijn instelling op bezoek geweest. Zonde, want wat daar gebeurd is van wereldfaam.' Alleen door naar buiten te treden leer je je partners kennen. De provincie lijkt te terughoudend om dit daadwerkelijk te doen. Alles overziend komt de commissie tot het oordeel dat de provincie onvoldoende is ingericht op de

behoeftes en dynamiek ‘buiten het provinciehuis’. Niet zelden was er in de gesprekken, naast waardering voor de dingen die wel goed gaan, ongezouten geuite ergernis over een stroeve opstelling, afstand tussen zeggen en doen, het (zelf) moeten zoeken naar het juiste loket, bureaucratische of strak juridische opstelling, enzovoort. Partners merken een afstand tussen bestuurders en ambtenaren, tussen bestuurders onderling en tussen ambtenaren onderling. Het kost hen veel tijd en energie om zaken in het provinciehuis geregeld te krijgen. Vanuit het bedrijfsleven begrepen we dat ondernemers regelmatig afhaken, ‘omdat ze er niet doorheen komen’.

=

Een van de personen die we als commissie spraken had het over de afstand tussen bestuur en ambtelijke organisatie in Gelderland. “En dat na al die ambtelijke reorganisaties”, volgde erop. Dit laatste citaat vat krachtig samen waar het naar het oordeel van de commissie vooral om draait: houding en gedrag. Partners zitten bepaald niet te wachten op een nieuwe reorganisatie, integendeel.

=

hier nog een linkje naar het hele HAN rapport voor het geval dat jullie het verloren zijn
https://www.han.nl/onderzoek/nieuws/bestuurskracht-gelderland/_attachments/181219_rapport_bestuurskrachtmeting_provincie

=

Ik werd een beetje misselijk van het woord "keukentafelgesprek". Dat herinnerde me aan de invoering van de WMO, en vooral aan de leugenachtige, onprofessionele wijze waarop er toen keukentafelgesprekken werden gehouden door, voor veel geld ingehuurde commerciële bureautjes die van de "bestuurders" opdracht hadden gekregen om zoveel mogelijk mensen uit de thuiszorg te verwijderen. Als ik u was zou ik dit besmette woord direct verwijderen, om niet het gevaar te lopen dat uw initiatief de "risee" van Scherpenzeel zal worden. Dat lijkt mij een goede eerste stap, en een nieuwe term mag u in alle vrijheid zelf kiezen. Aan mijn keukentafel laat ik u in ieder geval niet toe. U begrijpt nu hoop ik dat "keukentafelgesprek" het woord is voor: Met valse bedoelingen een zinloos praatje houden. Gegroet, bestuurders!

=

Modder gooien richting de provincie zoals in eerdere reacties gebeurt gaat het proces zeker niet helpen.
Blijkbaar is er toch wat angst voor een eerlijke vergelijking tussen de varianten. Eigenlijk is het van de zotte dat de coalitie zijn handen er van aftrekt en als een klein kind in de hoek gaat zitten, hopend dat het zijn gelijk krijgt. Als je niet eens de moeite neemt om mee te praten ben je m.i. de knip voor de neus niet waard. Gesproken over bestuurskracht (beter gezegd het ontbreken daarvan..).
Leuk dat er een (simpel) onderzoekje gedaan is onder de Scherpenzelers. Zolang er geen onderzoek is gedaan naar de varianten is dat onderzoek kwalitatief tandeloos als je het mij vraagt. Tuurlijk, uit emotie wil bijna iedere Scherpenzeler wel zelfstandig blijven. Maar wat zijn nu de concrete gevolgen van de verschillende varianten? Zoals eerder gezegd lijkt het me beter om objectief te bekijken wat nu het beste is. In plaats van de emotionele uitbarstingen te volgen n.a.v. zelfstandigheidspropaganda op straat en op social media door allerlei actiegroepen. Als we daar waarde aan gaan hechten dan is het eind zoek.

=

Als de (on)realistische Scherpenzeler wat wakkerder was zou hij begrijpen dat de keukentafel gesprekken ten eerste niet met een representatief deel van de Scherpenzelers gevoerd worden en ten tweede lenen ze zich voor cherry-picking, de provincie kan naar believen opmerkingen gebruiken of negeren als ze er een eindrapport van maken, het is meer een vorm van munitie verzamelen dan zich een evenwichtig oordeel vormen.

=

Volgens mij heb ik de keukentafelgesprekken niet eerder genoemd. maar om inhoudelijk op je reactie in te gaan: De provincie kan dat doen. Dus ga je alweer uit van het negatieve. Zo jammer vind ik dat. Alleen de keukentafelgesprekken zullen toch niet de basis vormen voor de besluitvorming? Het open overleg wel. De coalitie kon aanschuiven bij het overleg maar heeft dat niet gedaan. Dus gooi je de eigen glazen in. Ongelofelijk zonde en een dolksteek richting de inwoners van Scherpenzeel. Als je echt het beste voor hebt met de inwoners dan durf je open te staan voor alle opties die er op tafel liggen.

=

Lees het rapport eens en je ziet precies beschreven wat er nu aan het gebeuren is niet door mij maar door het HAN en denk dan eens over de onderstaande vragen na, tenzij je natuurlijk een ambtenaar van de provincie bent die de discussie hier probeert te sturen.
Vraag 1: heb je het afgelopen jaar wel eens een krant gelezen?
Vraag 2: Heb je je ooit wel eens verdiept in wat er in Scherpenzeel of in Barneveld met aanhangende kernen gebeurt?
Vraag 3: stel dat er in bv Voorthuizen of Kootwijkerbroek een kans zou bestaan dat ze zelfstandig verder zouden mogen, hoe hoog zou het percentage inwoners zijn dat daar dan voor kiest?
Vraag 4: Heb je de begroting van Barneveld gezien, wat zou dat betekenen voor de lasten verhoging van Scherpenzeel op termijn, en hoe moet ik zo'n krappe kas in Barneveld zien tov de vele nieuwbouw die daar de afgelopen jaren is geweest?
Vraag5: Waarom zou de gemeente aanschuiven bij een provincie die gesprekken voert niet om te luisteren maar alleen omdat het protocol het nu eenmaal vereist en die weigert om vragen vanuit de gemeente te beantwoorden?
Vraag6: Weet je het verschil tussen realistisch en naïef?

=

Ik ga niet in op allerlei suggestieve (soms bijna cynische) vragen. Het zegt genoeg over je wantrouwen richting de provincie dat je serieus denkt dat deze berichten vanuit hen gestuurd worden. Gaat bijna richting complot denken. Er zijn (gelukkig) ook Scherpenzelers die een ander geluid laten horen.

=

87% is voor zelfstandigheid van de overige 13% zal een gedeelte geen mening hebben of het totaal niet boeien, dan blijven er nog een paar personen over die het wel interessant vinden om heel wereldwijs te pleiten voor samenvoegen want groot is nu eenmaal beter dat weet toch elke ontwikkelde moderne mens....
Naar die enkeling zit de provincie nu te vissen zodat ze daarnaar kunnen verwijzen in hun uiterst representatieve rapport dat weer in het dossier bijgevoegd kan worden.

=

Nee, het klopt niet dat 87% voor zelfstandigheid heeft ingevuld en 13% tegen bij de peiling door het college. Feitelijk was 87% van de ingeleverde meningen voor zelfstandigheid; de opkomst was echter 58%. Dat betekent dat van de inwoners boven de 16 die een kaart hadden gekregen, ruim 51% voor zelfstandigheid heeft ingevuld. Bijna 49% was óf voor herindeling, óf tegen de peiling óf heeft geen voorkeur, maar heeft in elk geval niet voor zelfstandigheid gestemd.

=

Mensen die niet de moeite nemen om te stemmen gaan zeker ook niet meedraaien in de inspraakronde.

=

Zullen we het tot dusver opgevoerde theaterstukje Scherpenzeel maar snel terzijde schuiven? Met dank aan acteurs als meneer Berends, Markink en Van Dijk en een complete setting figuranten.

Nadat de minister van Binnenlandse Zaken besloot dat alle opties over het voortbestaan van de gemeente Scherpenzeel open zijn, brengt die wens de commissaris van de Koning en zijn gedeputeerde in een lastig pakket. Het was immers allemaal al bekokstoofd. Het resultaat is een klucht over vermeende transparantie waarbij alle betrokkenen de hakken volop in het zand zetten. Naar buiten toe belijden, van binnenuit ondermijnen. Gevolg is een aanranding van de democratie.
Na de actie van de Barneveldse Krant, met een beroep op de Wet Openbaarheid van Bestuur, werden er pagina's zwart weggelakte documenten aangaande de fusie vrijgegeven. Zichtbaar bleef alleen de locatie en de deelnemers. Wel werd duidelijk dat Barneveldse fractievoorzitters en ambtenaren al in 2019 bezig waren de Scherpenzeelse buit te verdelen. Dat in samenwerking met de provincie. Er werden ACHT geheime bijeenkomsten in lokale etablissementen belegd. Die duistere achterkamertjes waren zó geheim dat alle betrokkenen tot op heden weigeren uitleg te geven over de rol die zij daarin speelden.
Vandaar dat ik de WOB bij de kippendorper-burgemeester heb opgevraagd om met eigen ogen te ervaren hoe de burger met een kluitje het riet in wordt gestuurd. Immers, in de Wet Openbaarheid van Bestuur wordt de intentie/plicht omschreven dat openbaarmaking een plicht van elk bestuursorgaan is: het is het juridische uitgangspunt. Geheimhouding hoort altijd een - gemotiveerde - uitzondering te blijven.
Ik heb bij meneer Van Dijk vervolgens het verzoek neergelegd de zwartgelakte delen openbaar te maken. Immers, van een integere overheid mag je verwachten dat er rekenschap gegeven wordt. Wanneer je niets te verbergen hebt, kun je daar onmogelijk problemen mee hebben. Zo niet in Barneveld waar de juridische afdeling verwijst naar twee artikelen uit de WOB als reden waarom de zwarte verfpot zo intensief gehanteerd is. Daarbij wordt consequent geweigerd de wettelijk verplichte argumenten aan te dragen waarom die twee artikelen juist in deze case van toepassing zijn. Als buitenstaander word je geacht zelf argumenten te bedenken die je vervolgens niet mag weten omdat ze 'geheim' zijn.
Ook de Barneveldse partijen weigeren pertinent hun rol toe te lichten. Uitzondering is Lokaal Belang dat aangeeft dat het hun verboden is, de WOB vrij te geven.
De CvdK voert, staande bij het plaatsnaambord Scherpenzeel, een toneelstuk op in zijn videoboodschap. Het woord 'transparantie' kan niet vaak genoeg vallen. Er worden bijeenkomsten georganiseerd om de mening van de burgers te peilen.
Dat maar eens in de praktijk getest en hem en zijn 'running mate Jan' verzocht de gemeente Barneveld tijdens die bijeenkomsten geen podium te geven. Of zelf opdracht geven die WOB te publiceren. Immers, in het Barneveldse is door de consequente weigering opening van zaken te geven, geen enkele transparantie voorhanden. Kun je ook geen gesprekspartner zijn. De constatering is dat de burger al op voorhand op achterstand staat omdat relevante informatie niet verstrekt mag worden. Kunnen politici en ambtenaren je dan nog oprecht in de ogen kijken? En welke geheime agenda is op de gesprekken van toepassing? Dat wil je niet als integere overheid.
Het herinnert aan de politici uit Frankrijk, Engeland en Polen die in 1938 Sudentenland aan de Duitsers gunden. In ruil voor waardeloze toezeggingen werd een land verkwanseld. Nederland heeft vervolgens 5 jaar ervaren wat 'Geheime Reichssache' in de praktijk betekent.
Ik mocht geen enkele reactie van de Provincialen ontvangen. Zelfs geen ontvangstbevestiging. Blijft weinig over van de beloofde transparantie. Als het met het fatsoen niet goed zit, hoeven we het geeneens meer over de voorgespiegelde openheid te hebben. Net als in Barneveld tuimelen inmiddels ook de provinciale notabelen van hun voetstuk. Overigens vaak zonder het zelf door te hebben. Het resultaat? De eerste bijeenkomsten zijn op een voorspelbare faliekante mislukking uitgelopen. Je kunt burgers niet maar zo piepelen. Respect dwing je af door je handelen, niet door roeptoeterij.
Complotdenken of realiteit? Scherpenzeel gaat naar Barneveld. Dat is de enige resterende openstaande optie en zo klaar als een klontje. Nu moeten de Judaspenningen worden verdeeld.
De burgmeester van Barneveld geeft aan opeens iets eerder met pensioen te gaan. Dat opent voor de CvdK de weg om een interim-burgemeester te benoemen. Aan een leiband zal deze marionet Scherpenzeel inlijven. De SGP-locoburgemeester bedacht opeens dat hij te oud is voor dit baantje en maakte de weg vrij voor een SGP-vazal uit de Provinciale Staten. Waarmee je aangeeft dat in de eigen fractie geen niveau voorhanden is. De gemeentesecretaris pakt ook zijn biezen. Zijn opvolger staat klaar maar in een publicatie laat B&W weten dat de scheidende ambtenaar volgend jaar ingezet wordt om het proces van de inlijving van Scherpenzeel te begeleiden. Lijkt me daarmee een voldongen feit. Zal dan wel als een soort ZZP'er een mooi tariefje bedongen hebben om zijn prepensioen aan te vullen.
Barnevelds burgemeester heeft ook zijn beloning binnen. Met instemming van de raad is hij sinds 1 oktober nog maar drie dagen per week op de zaak. Hij heeft een betaalde baan voor twee dagen

aangenomen bij de landelijke Huurcommissie waar hij voorzitter is geworden. Midden in de crisis denkt hij met drie dagen flexwerk een gemeente met een begroting van 148 miljoen te kunnen aansturen. De voormalige wethouder is gedecoreerd en de vertrekkende gemeentesecretaris kan een goudgerand ZZP-bedrijfje opzetten. Het cirkeltje is rond.
Het provinciale argument dat Scherpenzeel zijn zaakjes –financieel- niet op orde heeft, is geen reden ook kritisch naar de beoogde opvolger Barneveld te kijken. Niet verstandig. Laat die vertrekkende loco in zijn afscheidsinterview memoreren dat de gemeente in het Columbiz project maar liefst 14 miljoen euro verloor. Stel eens voor dat een paar amateurpolitici met miljoenen gemeenschapsgeld aan het speculeren met bouwgrond slaan! Nederland zou op zijn kop staan. In Barneveld is het domweg de realiteit. Daar krijg je dan ook nog eens een lintje voor of een interessante flexbaan. Terwijl een gemiddeld Barnevelds gezin met een schuld van bijna 1.000 euro wordt opgezadeld.
Complottheorieën? Als de overheid transparant is, wordt burgerlijke ongehoorzaamheid meteen de kop ingedrukt.

=

Ik heb de CvdK op 23 oktober 16.10 uur gemotiveerd per mail verzocht Barneveld geen podium te geven voor de bijeenkomst van 29 oktober. U deed er 7 dagen het zwijgen toe en de bijeenkomst ging gewoon door. Geen antwoord, zelfs geen ontvangstbevestiging van de mail. Dat heet gebrek aan fatsoen. Daarom u er op vrijdag 30 oktober, de dag na de mislukte bijeenkomst, eraan herinnerd dat u geen antwoord gaf.
U heeft er 12 dagen over gesukkeld om te reageren. Op 3 november om 11.07 uur komt er een reactie. Die heeft gekruist met mijn stukje op de site dat dezelfde 3e november om 11.38 uur geplaatst werd. Als ik een reactie schrijf, zit ik niet steeds op mijn mail te kijken. En nu selectief verontwaardigd doen over een *half uurtje zonder die tijd te vermelden terwijl u 12 dagen Oost-Indisch doof was*? Dat selectieve geheugen is een typische bureaucratische ambtenarenkwaal.
Een van mijn verzoeken van 23 oktober was: *'Natuurlijk kunt u ook een rol spelen door te initiëren dat de stukken alsnog volledig inzichtelijk worden'.* U presteert het als antwoord te geven: '*Op uw visie op de behandeling van het Wob-verzoek van de Barneveldse Krant zullen wij niet ingaan omdat dit een zaak is van de lokale politiek in Barneveld.'*
Vooringenomen valt het u niet op dat het mijn aangevraagde WOB is en niet van de krant. Laat ik in mijn mail van 23 oktober schrijven dat de flexwerkende burgemeester van Barneveld elke medewerking en inzage weigert. U speelt het spel mee door weer de andere kant op te wijzen. Kastje-en-de-muur.
En nee, waarom een keukentafelgesprek aangaan als u uw kaarten tegen de borst houdt? Dat kat-en-muis-spelletje is minachting voor de burger die uw salaris betaalt.
Dat bedoel ik nu dat de burger een hekel aan bepaalde politici en ambtenaren krijgt. Volgens de regels zult u best uw handen in onschuld kunnen wassen maar dit heeft niets met de transparantie en integriteit te maken die gepredikt wordt.
Kortom, neem een tekstschrijver in dienst of doe zoals u met de andere reacties hierboven omgaat: hult u zich in stilzwijgen.

=

Het beste is dat Scherpenzeel blijft zoals het is, uit de stembus van Scherpenzeel was de meerderheid voor zelfstandigheid bij 80 procent

=

Uw boosheid valt mij op. Waarom bent u boos en wat is er (bij u, met u) gebeurt? Wat ook opvalt is uw (ik druk me maar voorzichtig uit) onheuse taalgebruik naar bestuurders en ambtenaren. Geeft dit pas? Je hoeft het niet altijd met elkaar eens te zijn maar om dan op deze manier anderen weg te zetten hoort toch niet?
Deze inwoner woont in Scherpenzeel, een mooi dorp en fijne mensen. Veel vrijwilligers en mooie voorzieningen. De vraag is of dat als we bij Barneveld aansluiten verdwijnt, dat denk ik niet. Veel van de informatie die verstrekt wordt, komt van het Scherpenzeelse college en is volstrekt eenzijdig. Ook vandaag weer een brief waarin, hoe verzinnen ze het, verwezen wordt naar de bijbel. Benieuwd hoe de Barneveldse SGP hier naar kijkt. Al met al zal de provincie, kijkend naar de bestuurskracht alhier een deskundige afweging gaan maken en de knoop door gaan hakken en dat wordt tijd. En nog voor de heer XX, u heeft waarschijnlijk veel tijd, dat heb ik niet dus verdere reacties laat ik achterwege.

=

4.3 Reacties op de agenda, bijeenkomsten en gesprekken

Algemeen

De bibliotheek. We wonen in een taal-arm gebied, waar veel achterstanden zijn in met name het lees-onderwijs. Om goed leesonderwijs aan de jeugd te kunnen geven is het neuzen tussen rijen boeken van essentieel belang. Daarnaast heeft onze bibliotheek een groot aantal verbindingsfactoren die van maatschappelijk belang zijn binnen ons dorp.

=

VAN DEMOCRATIE NAAR EMOCRATIE.
ANALYSE BESLUITVORMING ZWARTE LAND 2.
Enkele jaren geleden heeft Modiform het plan opgevat om een grote fabriekshal te realiseren in een gebied met agrarische bestemming dat nu bekend staat als Zwarte Land 2. Zij heeft voor de realisatie hulp gezocht bij de Ondernemers Vereniging Scherpenzeel (OVS). Deze heeft vervolgens een verzoek ingediend dat gemotiveerd werd door de zogenaamde behoefte van haar leden aan een nieuw industriegebied.
Deze behoefte is niet geïnventariseerd door een enquête onder de leden van de OVS te houden maar eenvoudig vastgesteld door een klein subgroepje van enkele personen. Er heeft ook nooit een terugkoppeling plaatsgehad naar de leden.
Conclusie: de aanvraag is ten onrechte ingediend namens de OVS .
Vervolgens heeft de raad gevraagd aan B en W dit verder te onderzoeken. Die raad en ook B en W worden aangevoerd door de partij Gemeente Belangen Scherpenzeel. Dit is, als we kijken naar de fractieleden en de doelstellingen (zie website) vooral een ondernemerspartij waarin groen, natuur en milieu niet terug te vinden zijn en geen rol spelen.
Conclusie: Een echte belangenafweging ligt dan ook niet voor de hand.
Pro en CU waren lange tijd de schoothondjes die, zolang ze luisterden, mee mochten doen. Toen dat niet meer ging heeft de SGP die rol overgenomen. Bovendien is een van de twee eigenaren van de grond een “bloedbroeder” van de SGP en wethouder Van Deelen (SGP) merkte dan ook terecht op bij een eerste kennismaking met onze Stichting Houd Scherpenzeel Groen en Gezond, “dat het er voor ons bepaald niet beter op was geworden door de B en W wisseling”.
Conclusie: ook hier heeft geen echte belangenafweging plaatsgevonden.
Nog voor de SGP in beeld kwam ging gelegenheids wethouder Vreeswijk naar de FoodValley om te pleiten voor een overschrijding van de vastgestelde uitbreidingslimiet Regionaal Programma Werklocaties (WRP) Het ging niet over een kleine overschrijding maar eentje van 10 maal de afgesproken maximale norm. Maar ja, “ons kent ons ” De andere FoodValley gemeenten stemden in want een volgende keer wil een van hen ook weer iets en zo kan er “uitgeruild” worden. Of zoals een van de ambtenaren me briesend meldde: “De inkt is nog niet droog van de ondertekening of de overeenkomst kan alweer in de prullenbak”!
Conclusie: ook hier heeft geen belangenafweging plaats gevonden.
Standpunt provincie.
Citaat” In de werkwijze met het regionaal programma werklocaties (RPW) ligt de primaire verantwoordelijkheid voor locatieafwegingen bij de regiogemeenten. De regio FoodValley heeft eerder besloten het initiatief te willen faciliteren. Via deze brief laten wij u weten dat ook wij instemmen met uw verzoek om af te wijken van het RPW voor de uitbreiding van Modiform op 't Zwarte Land II.”
Conclusie: Ook hier heeft geen echte belangen afweging plaatsgevonden. De provincie heeft geen idee van welke waarden verloren gaan door de realisatie van dit industriegebied, is daar ook niet nieuwsgierig naar en niet voornemens zich daar in te verdiepen. Men stemt bij voorbaat al in. Gewoon een kwestie van “niet moeilijk doen ”.
ALGEMENE CONCLUSIE: DE DEMOCRATIE IS VERANDERD IN EEN EMOCRATIE.
Modiform en een paar mensen uit het bedrijfsleven bedenken een uitbreidingsplan en alle partijen stemmen hier klakkeloos mee in, hebben geen enkel belang bij een echte belangenafweging met als enige werkwijze het ouderwetse oligarchie model: het gaan niet om de inhoud, maar…om wie je kent. Emoties, ambities en onderlinge afspraken maken de dienst uit in plaats van een serieuze afweging van alle belangen. Tot nu toe heeft geen enkele partij die betrokken is bij deze beslissingen om

nadere achtergrondinformatie gevraagd om een beter inzicht te krijgen in de belangen die door deze ontwikkeling worden geschaad. Het enige wat bij dit proces nog telt is: geld, geld, geld!

=

Het functioneren van onze gemeente Scherpenzeel.

Gemeente

Een eerlijke vergelijking tussen wat de gemeente Scherpenzeel ons kan bieden en wat de gemeente Barneveld voor ons daar aan kan toevoegen. Dan pas weten we als inwoners of het zin heeft om heringedeeld te worden of juist zelfstandig te blijven. De peiling die door het college was gehouden was meer een strijd op gevoel dan op verstand. Er is hierin veel verzwegen voor de inwoners, de gevolgen van zelfstandigheid zijn onvoldoende belicht.

=

Een bestuur moet open, eerlijk en objectief zijn. Vooral ook deskundig in deze tijd. Vooral de deskundigheid laat flink te wensen over en is als kleine gemeente niet "bij te houden". Huidige college heeft geen volledige en objectieve afweging gemaakt van de 3 benoemde varianten.

=

Juist het zijn in een kleine, zelfstandige gemeente waar je de bestuurders feitelijk dagelijks op straat en in de winkel tegen kan komen, is hetgeen de inwoners voor gekozen hebben om naar Scherpenzeel te verhuizen of er te blijven wonen. Wat is daar nou mis mee, het gaat al bijna 800 jaar goed en we komen in Scherpenzeel niks te kort.

=

Mooi die thema bijeenkomsten maar hoe mag je deelnemen?
Overigens sluit ik mij aan bij de mening dat je eerst de varianten moet onderzoeken alvorens je een mening vormt. Ons college en een deel van onze gemeenteraad gaat de discussie in vanuit 1 standpunt, zelfstandig blijven. Vanuit 1 standpunt kom je nooit tot oordeelsvorming, je polariseert alleen maar. Bestuurskracht heeft ook te maken met mensen die hun schouders onder het bestuur willen zetten en objectief naar de onderwerpen in de samenleving willen kijken. Ook daarvan hebben we er in de gemeente te weinig met een eigen opvatting.

Identiteit en zeggenschap

Scherpenzeel is een hechte gemeenschap waar je vriendelijk wordt begroet als je op straat loopt. Gelovigen en anders/on gelovigen wonen vreedzaam naast elkaar. Een dorp waarin we elkaar kennen en elkaar verder helpen. Als Scherpenzeel te hard groeit (ik denk hierbij vooral aan 1000 woningen) verdwijnt dit dorpse karakter.

=

In 2018 heeft er een groot onderzoek onder de Scherpenzeelse bevolking plaatsgevonden, met input vanuit alle geledingen van de bevolking, door een gerenommeerd onderzoeksbedrijf (Berenschot): Rapport Toekomstvisie 2030. Het is in begin 2019 met veel enthousiasme door de gemeenteraad aan de bevolking gepresenteerd. Elke politieke partij was hier enthousiast over.
Waarom wordt dit rapport niet gebruikt als basis voor het onderzoek door de provincie? Het is gemaakt in een tijd dat eenieder het nog met elkaar eens kon zijn. Niet in een tijd waarin iedereen met elkaar overhoop ligt. En de politieke partijen elkaar de zaal uitvechten.
Het Rapport Toekomstvisie 2030 leert dat de Scherpenzeelse bevolking de kernwaarden van Scherpenzeel omschrijft als: Landelijk, groen, kleinschalig en ondernemend. Het zijn deze kernwaarden die men wil behouden.

=

Voorzieningen en vitaal dorp

Ik maak gebruik van bibliotheek en zwembad.

=

Ik vind het belangrijk dat ik kan blijven tennissen en zwemmen.

=

Het is evident dat er een verband bestaat tussen lokale economie, bedrijvigheid; de aantrekkingskracht op ondernemende of jonge mensen en het in stand houden van lokale voorzieningen. Alleen een zelfstandige gemeente vecht voor zijn eigen bedrijven, ondernemers en het behoud van jonge mensen in de gemeente. Dat is de zekerste weg tot het in stand houden en uitbreiden van de lokale voorzieningen, die momenteel al op een hoog niveau zijn in Scherpenzeel.

=

Financiën

Bah, wat een suggestieve vraagstelling. Samenwerken op ambtelijke zaken, in Foodvalley of met Woudenberg en Renswoude. Er is geen enkel verband tussen lasten voor de inwoners en de grote van een gemeente.

=

5 Social media

Er zijn diverse facebookposts geplaatst in een betaalde campagne met als doelgroep de inwoners van Scherpenzeel. Daarop is door diverse mensen gereageerd met openbare posts.

Walter van Maanen
Aalbert van der Craats die fusie wordt ons gewoon door de strot geduwd. En als het dan toch moet alleen met inspraak van de Scherpenzeelse burger.

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Aalbert van der Craats
Walter van Maanen gelukkig is het al lang beslist ik help graag mee voor de nieuwe plaats naam borden te zetten Scherpenzeel gem Barneveld

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Aalbert van der Craats
Walter van Maanen maar je geef geen antwoord op mijn vraag ben je voor 6%belasting verhoging

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Walter van Maanen
Aalbert van der Craats beste Meneer van der Kraats waarom verhuist dan dan niet naar Barneveld? Allang beslist? Dat riekt naar achter kamers politiek en arrogantie en inpikken zonder kloppen en wie zegt dat als we bij Barneveld worden gevoegd, de belastingen laag zullen blijven. U hebt geen hart voor ons dorp

Leuk · Beantwoorden · 3 w · 2

Walter van Maanen
Aalbert van der Craats meneer van de Kraats u helpt graag mee aan de vernietiging van ons dorp.

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Walter van Maanen
Aalbert van der Craats meneer ik hoor niks over de sociaal mentale gevolgen van deze Gedwongen fusie. Zaken als relatie burger lokale overheid, kwaliteit diensten, openbare voorzieningen en huisvesting. Daarover helemaal niets. We hebben daar als Scherpenzelers daarover onder deze manier niks meer te zeggen. Sowieso lijkt het er op dat kleine gemeenten geen enkel bestaansrecht meer hebben en dat vind ik weinig democratisch.

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Aalbert van der Craats
Walter van Maanen nee klopt gelukkig niet met zo een gem bestuur heb ik ook geen hart voor het dorp zal ik ook nooit krijgen

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Aalbert van der Craats
Walter van Maanen leuk als fam werkt bij provincie Gelderland hoor je al meer dan dat jullie weten wees lekker trots op het gem bestuur van Scherpenzeel

Leuk · Beantwoorden · 3 w · Bewerkt

Walter van Maanen
Aalbert van der Craats ik betreur de gang van zaken bij de gemeente Scherpenzeel ten zeerste maar wat denkt u.. dat dit nergens voorkomt?

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Walter van Maanen
Aalbert van der Craats meneer het falen van de autoriteit zegt niks over het falen van Scherpenzeel als zelfstandig dorp.

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Marga De Keijzer van Oossanen
Aalbert van der Craats , nee de gemeente Barneveld is lekker bezig met dr achterkamertjespolitiek. Die willen juist zo graag omdat ze zelf in de schulden zitten, en dat die schulden dan van jouw en onze centen betaald gaan worden, dat boeit je blijkbaar niet of je snapt het niet.

Leuk · Beantwoorden · 3 w · 2

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Tom van Hell
Aalbert van der Craats die krijgen we in Barneveld ook. Die komt ook geld tekort. Het is een grote illusie om te denken dat je met Barneveld goedkoper uit bent. Dezelfde discussie over zelfstandigjeid of samenvoegen is al eens eerder gevoerd met dezelfde argumenten als nu. Te klein, complex, teveel taken. En onbetaalbaar. Nou niks van gemerkt de afgelopen 15 jaar

Leuk · Beantwoorden · 3 w · Bewerkt · 2

Tom van Hell
Walter van Maanen idd een Burgemeester die bezig is met de agenda van de oppositie kan natuurlijk niet goed gaan

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Connie van Winssen
Colleges komen en gaan. Maar je zelfstandigheid kun je maar 1 keer opgeven. De provincie moet zich schamen dat ze dit er door wil drukken.

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Schrijf een antwoord...

Kees Vonk
Degene die samen met Barneveld willen kunnen ook verhuizen naar Barneveld

Leuk · Beantwoorden · 3 w · 8

Aalbert van der Craats
Kees Vonk kan niet wachten dat zet zo ver is is toch al lang beslist gelukkig ben blij met fam die in Arnhem werken hoor je veel meer😂😂😂😂bij provinciehuis

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Schrijf een antwoord...

Petra van der Wiel
Het is een beetje vreemd dat zo vaak wordt geroepen "dat 87% van de inwoners voor zelfstandigheid heeft gestemd". Dat is niet zo. Er zijn 7863 'stembiljetten' verzonden, daarvan hebben 4033 inwoners aan gegeven voor zelfstandigheid te zijn. Dat is iets meer dan 51% dus. Van de rest hebben er 607 aangegeven voor het onderzoeken van evt. herindeling te zijn, en 3223 inwoners hebben niet 'gestemd' omdat het hen niet uitmaakt (dat kon je niet invullen bij de peiling) of omdat ze de manier waarop er werd gepeild niet zagen zitten. Met die "overgrote meerderheid van de inwoners voor zelfstandigheid" valt het dus nog wel mee.

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Raymond Van 't End
Petra van der Wiel volgens mij werkt het bij stemmen zo dat je alleen meeneemt wie er wél gestemd hebben. Je weet namelijk niet waarom anderen niet stemmen. Dus 4033 van de 4640 stemmen zijn voor, lijkt me vrij overtuigend. En 4640 van de 7864 hebben gestemd. Dat is ook vrij representatief dunkt me.

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Petra van der Wiel
Als je dat wilt, kun je alleen maar naar die stemmen kijken, maar het is niet terecht om dan te zeggen dat 87% van "de inwoners" voor zelfstandigheid zijn. De andere 49% zijn ook inwoners en zij hebben in elk geval niet voor zelfstandigheid gestemd. En bovendien was de opkomst 58%, wat niet echt hoog is. Daarnaast weten de inwoners niet of nauwelijks wat hun keuze eigenlijk betekent; de inhoud en consequenties van de keuzemogelijkheden was niet onderzocht.

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Co Van den Brink
Petra van der Wiel Helemaal met je eens Petra

Anton de Koning
Lekker zelfstandig blijven !!!

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Olga Jagers

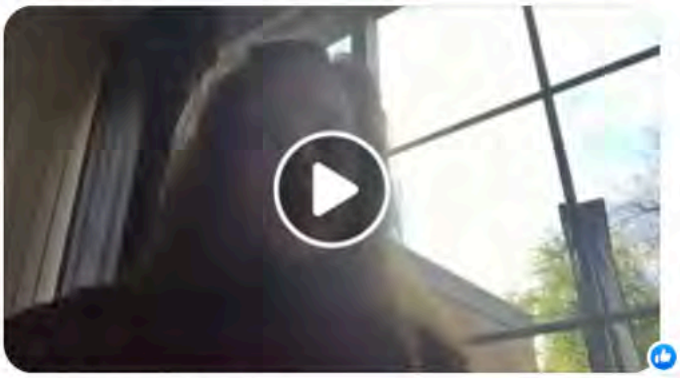

Leuk · Beantwoorden · 3 w

Ineke Veldhuizen
Olga Jagers duidelijk verhaal.. Daar zijn wij ook bang voor!! We blijven vechten voor zelfstandigenheid!! Dank voor je verhaal!!

Leuk · Beantwoorden · 3 w · 1

Jan Koers
Beter af bij Barneveld, onvoldoende kennis en medewerkers die weten waar er wat speelt, hele trage ambtenarij,

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Co Van den Brink
Jan Koers idd

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Reinier Eggersman
Reinier Eggersman28-10-20 om 2:30

Ik werd een beetje misselijk van het woord "keukentafelgesprek". Dat herinnerde me aan de invoering van de WMO, en vooral aan de leugenachtige, onprofessionele wijze waarop er toen keukentafelgesprekken werden gehouden door, voor veel geld ingehuurde commerciële bureautjes die van de "bestuurders" opdracht hadden gekregen om zoveel mogelijk mensen uit de thuiszorg te verwijderen. Als ik u was zou ik dit besmette woord direct verwijderen, om niet het gevaar te lopen dat uw initiatief de "risé" van Scherpenzeel zal worden. Dat lijkt mij een goede eerste stap, en een nieuwe term mag u in alle vrijheid zelf kiezen. Aan mijn keukentafel laat ik u niet in ieder geval niet toe. U begrijpt nu hoop ik dat "keukentafelgesprek" het woord is voor: Met valse bedoelingen een zinloos praatje houden. Gegroet, bestuurders!

Leuk · Beantwoorden · 2 w · 2

Olga Jagers
Als oud lerares weet ik dat kinderen op een kleine school veel meer aandacht krijgen dan op een grote school . Er is ook veel meer sociale cohesie. Dat geld ook voor een dorp in vergelijking tot een stad. Laten we klein blijven en voor elkaar zorgen.

Leuk · Beantwoorden · 2 w · 3

15 antwoorden verbergen

Petra van der Wiel
Olga Jagers Als er niet veel meer huizen gebouwd worden, en veel meer inwoners bijkomen, dan kan het dorp niet zelfstandig blijven. Scherpenzeel moet wel heel veel groeien, anders kan dit college de begroting niet rond krijgen. Klein blijven zit er dan dus niet in.

Leuk · Beantwoorden · 2 w · 2

Meindert Roffel
Petra van der Wiel Renswoude doet het tot op heden ook en is veel kleiner.

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Aline Van de Weert
Olga Jagers als docent weet ik dat ik mijn leerlingen op een grote school veel meer specifieke aandacht kan geven omdat er veel meer expertise in huis is. De aandacht van de leerkracht blijft hetzelfde, voor de leerling die uitvalt is er sneller specifieke hulp.

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Olga Jagers
Aline Van de Weert ik val je niet aan hoor😊 mijn ervaring is anders, met huisbezoeken en achtergrond van de kinderen. Het gaat niet alleen om het leren toch?

Leuk · Beantwoorden · 2 w · 1

Aline Van de Weert
Ik voel me gelukkig niet aangevallen. 😊 Misschien kwam ik wat fel over in mijn bewoordingen. Ook ik doe nog jaarlijks huisbezoeken. Dat kost veel tijd, maar ik ben het met je eens dat je daardoor een kind beter leert begrijpen als je weet hoe de thuissituatie in elkaar zit. Helaas alleen dit jaar niet ivm de COVID maatregelen, en ik mis het echt!

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Petra van der Wiel
Meindert Roffel Dat zou je dan aan het college van Szeel moeten vertellen. Al die bouwplannen om de begroting rond te krijgen zijn van hun, is niet mijn idee. Zie coalitieakkoord, begroting enz.

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Meindert Roffel
Begrotingen Renswoude en Scherpenzeel vergelijken en je kunt vast de redenen wel vinden. Waardoor kunnen zij het wel en behoren ze bij de rijkere gemeentes en kunnen Barneveld en Scherpenzeel het niet. Samenvoegen met Barneveld brengt trouwens financieel al helemaal geen voordeel, daar die gemeente nog krapper bij kas zit.

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Marieke Vd Beek Lindhout
Meindert Roffel Dit college heeft concrete plannen om het dorp met meer dan 1.000 woningen te laten groeien binnen tien jaar. Veel meer dan nodig voor autonome groei, dus: bouwen voor randstedelingen. Wat doet dat met je kleinschaligheid en identiteit...?

Leuk · Beantwoorden · 2 w · 1

Meindert Roffel
Marieke Vd Beek Lindhout maar samenvoegen met een gemeente waar het financieel nog minder op orde zit klinkt ook als laat 2 kneusjes elkaar onderwijzen.
Leren van Renswoude en samenwerken met Barneveld zonder een fusie zou ook een optie kunnen zijn.
Kort door de bocht is het nu Scherpenzeel dreigt op termijn krap te komen zitten dus dan moet het maar een huwelijk aangaan met een gemeente die al heel goed weet wat financiële problemen zijn, maar die nog niet weet hoe ie daaruit komt.

Leuk · Beantwoorden · 2 w · 1

Marieke Vd Beek Lindhout
Meindert Roffel 1. Er is in Scherpenzeel meer aan de hand dan alleen een financiële kwestie. 2. Waarom is het in Barneveld 'nog minder op orde'? Omdat ze leningen hebben op gronden? Maken ze daar ook hun reserves op tot onder het vereiste minimum dan? 10% van de begroting gedekt uit de reserve, zoals hier?

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Meindert Roffel
Petra van der Wiel dit bericht is openbaar dus ze kunnen meelezen 😉😉 Ik heb trouwens ooit vakantiewerk bij een gemeente gedaan en voor tonnen OZB boven tafel gehaald.
Was een leuke ervaring als jong jochie!

Leuk · Beantwoorden · 2 w · Bewerkt

Petra van der Wiel
Meindert Roffel meelezen is okee, hoor. Het gaat iedereen aan immers. Ik weet dat er meer gemeenten begrotingsproblemen hebben, maar ik heb geen enkel vertrouwen in de 'oplossingen' waarvoor deze coalitie nu kiest. Visie, zeker voor de langere termijn ontbreekt. En dat is idd niet alleen een financieel knelpunt, maar vooral ook een bestuurlijk probleem.

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Meindert Roffel
Petra van der Wiel het grootste probleem is landelijk beleid. Meer regeltjes meer burocratie en meer zorgtaken voor gemeentes.
We zijn in NL de weg kwijt.
Doe maar gewoon en hou het simpel IPV alle burocratische processen waarbij de gewone burger de dupe is en de overheden er zelf ook niet meer uitkomen.
Ik heb tegen mijn vader (ex gemeente secretaris) wel eens gezegd: " van de 100 man/vrouw die er op het gemeentehuis zitten zouden er minstens 80 weg moeten." Keep it cool keep it simpel!
Vond hij niet leuk om te horen, want ze hadden per inwoner omgerekend al een van de minste ambtenaren, maar hij snapt het toen wel en nu nog beter. Er is veel teveel rompslomp waar uiteindelijk niemand wat aan heeft. (en dat geld niet alleen voor de gemeentes)

Leuk · Beantwoorden · 2 w · Bewerkt 1

Meindert Roffel
Marieke Vd Beek Lindhout De krant zal leugens in het land brengen, maar ik heb begrepen dat Barneveld er financieel slechter voorstaat als Scherpenzeel. Feit is dat Renswoude het wel kan zowel organisatorisch als financieel. Dat roept toch vragen op bij een gewone burger zoals ik.

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Anneline van Dijk
Meindert Roffel worden we alleen slechter van

Leuk · Beantwoorden · 2 w

Pieter Verrips
Twee dingen:
* Ik zie het nu pas....: **Provincie Gelderland** betaalt **#facebook** voor dit bericht...
* De titel is: "Beslis jij mee?" Ik zou dat graag willen, maar ik betwijfel of dat reëel is. Tot nu toe heeft de **#provincie** weinig gedaan met de mening van de inwoners van **#scherpenzeel - Scherpenzeel, Gelderland, Netherlands**

Leuk · Beantwoorden · 3 d · 1

Auteur
Provincie Gelderland
In het onderzoek zetten we drie varianten naast elkaar. We willen graag weten wat inwoners van Scherpenzeel en Barneveld belangrijk vinden. Dat nemen we in de varianten op, als onderdeel van de besluitvorming door gemeenten en provincie.
De stellingen zijn bedoeld om die inhoudelijke informatie boven tafel te krijgen, net als de gesprekken en bijeenkomsten die we hebben gehouden. Reageren op de stellingen kan nog steeds!
Groet, Erna

Leuk · Beantwoorden · 13 u

Schrijf een antwoord...

Pieter Verrips
Ik heb mijn mening gegeven over de stellingen. **#scherpenzeel**
Toen dacht ik wel: wil **Provincie Gelderland** alleen reacties van hoger opgeleiden? De formulering had volgens mij best wat toegankelijker gekund! **#jammer**

Leuk · Beantwoorden · 1 w · 1

Auteur
Provincie Gelderland
Hallo Pieter, we doen ons best om onze teksten zo begrijpelijk mogelijk te maken. Blijkbaar is dat toch niet zo goed gelukt als we hadden gehoopt. Dank voor je reactie en we gaan nog eens extra kritisch kijken naar ons taalgebruik.
Groet, Erna

Leuk · Beantwoorden · 1 w

Pieter Verrips
Provincie Gelderland ... ik wil als docent Nederlands met veel ervaring in het **#vmbo** best eens meedenken.... (**VMBO-docent**) Stuur maar een PM.

Leuk · Beantwoorden · 1 w · 2

Evert Jan Van Ginkel
Ik heb eens een beetje door de reacties bij de stellingen heen gescrold het zijn veel van die losse kreten zonder onderbouwing zoals je meestal op het internet ziet het wordt meer als uitlaatklep gebruikt als je dat koppelt aan het gegeven dat er maar een heel klein gedeelte van de inwoners meedoet hoe willen jullie daar dan ooit een evenwichtig beeld van wat en hoe de scherpenzelers over de stellingen denken mee krijgen. Ik heb sterk het gevoel dat dit hele circus alleen opgetuigd is om de schijn van overleg uit te stralen en je kunt er als bijvangst straks naar een paar uitspraken verwijzen die mooi in het staatje passen

Leuk · Beantwoorden · 4 d

Ad van Es
Pieter Verrips ha ha, gelukkig dat jij ze begreep dan Pieter😄

Leuk · Beantwoorden · 3 d

Pieter Verrips
Ad van Es heb jij de screenshot van mijn antwoorden gezien? En heb je toen niet gedacht: hoe zit dat met die eerste vraag... **#identiteit #scherpenzeel**? Dan zeg ik nu: Ben je echt blij ("ha ha") als blijkt dat een Scherpenzeler bij de eerste vraag al op het verkeerde been wordt gezet??

Leuk · Beantwoorden · 3 d

Ad van Es
Pieter Verrips humor Pieter, humor .....

Leuk · Beantwoorden · 3 d

Guus Bos
Dit gaat gewoon om geld vlogens mij om het te besparen wat scherpenzeel zit niet in moeilijk hied met het geld en scherpenzeel moet blijf zo als het altijd geweest is de meerhied in scherpenzeel was voor zelfstandige hied

Leuk · Beantwoorden · 1 w

Jan de Wit
Door de schijn van wat vage stellingen geef je het idee dat er "meegedacht" kan worden, maar er wordt nergens aangegeven waar het echt om gaat;
een samenvoeging geeft niet zomaar meer bestuurskracht of minder kosten. Ook Barneveld moet de kosten al flink omhoog gaan doen, alleen wordt dit netjes buiten deze geframede discussie gehouden, en lijkt het dat alleen zelfstandigheid duurder zou zijn. Ook kosten van samenvoeging die door provincie worden betaald, worden daarna ook bij de burgers weer opgehaald.

Leuk · Beantwoorden · 1 w · 1

↳ 4 antwoorden

Jan de Wit
Als een ahri-samenvoeging een succesverhaal zou zijn, dan zouden door heel NL de gemeenten staan te trappelen om samen te gaan, maar tot nog toe hoor ik alleen van samenvoegingen waar een hoge ambtenaar blij is dat hij zijn plannetje erdoor gedrukt heeft en zure nasmaak en hoge kosten bij de betreffende gemeenten.....

Leuk · Beantwoorden · 6 d · 3

Barry Hooijer
Fantastische vraagstelling ook weer hier. Vanuit oogpunt samenvoeging kan je elk antwoord dusdanig framen dat het in t straatje past van de provincie.

Leuk · Beantwoorden · 4 d · 1

Sandra Van Zoeren Ik heb die site wel 3x geopend. Hoe gebruikers onvriendelijk is deze. De moed is in mijn schoenen gezonken

Leuk · Beantwoorden · Chatbericht sturen · 1 w

Thalissa Pater Jamie Welgraven

Leuk · Beantwoorden · Chatbericht sturen · 1 w

Olga Jagers Waarom zou ik mee moeten praten als het prima is zo? Aan tafel met de door de provincie bedachte topics?

Leuk · Beantwoorden · Chatbericht sturen · 1 w · 1

6 Stellingen website

Zie apart document

Bijlage 3 Resultaat stellingen

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Niet mee eens. Identiteit is verbonden aan zelfstandigheid	Eens. De betrokkenheid bij het collectief is kleiner als het collectief groter is.	Eerste deel: ja; tweede deel: niet per se.	Eens	Oneens. De noodzaak van samenwerking ligt niet in de grootte van de gemeente.
De identiteit van Scherpenzeel is beter geborgd met zelfstandigheid. Kan niet is een groot woord.	Scherpenzeel heeft dit naar mijn mening voldoende bewezen. in grotere gemeentes is de samenhang veel kleiner.	Een kleine gemeente staat dichter bij de burgers en weet beter wat er speelt. Daardoor kan er beter en sneller op behoeften uit de samenleving ingespeeld worden. Een grotere gemeente kan mogelijk het financieel wat beter doen. Hoewel daar de overhead ook groter is.	De voordelen van zelfstandigheid zijn zo groot dat het mij best een paar tientjes per maand mag kosten.	Het werk moet gebeuren en daar is samenwerking voor nodig en dat is bij een grotere gemeente nog meer het geval vanwege de grotere overhead.
Onzin.	Ook die stelling snap ik niet. De lokale verenigingen etc. blijven gewoon intact.	Dat is maar de vraag. ook in een kleine gemeente kan eindeloos overlegd worden.....	nee natuurlijk.	dat klopt wel denk ik.
Welke identiteit?	Vrijwilligers zijn er altijd en overal.	Een kleine gemeente ontbreekt kennis en kwaliteit	Bij mij niet OZB is al hoog genoeg.	Mee eens
Emotioneel gezien klopt dit waarschijnlijk. Vanuit rationeel standpunt is dit niet haalbaar, gezien de kennis en kunde die er wordt verlangd van de medewerkers.	Indien de betrokkenheid binnen nieuw te vormen gemeente net zo groot of groter is, dan mag dit geen verschil maken.	Deze stelling kun je vanuit beide uitgangspunten benaderen, heeft mijn s inziens voornamelijk te maken met kennis en kunde van beschikbare medewerkers	Dit mag onder geen enkele voorwaarde leidend zijn, want waar ga je de grens leggen. Wat is acceptabel. Gaat iedereen evenveel bijdrage aan de extra kosten? Gezien de economische situatie kan extra lastenverhoging door de inwoners niet worden gedragen.	Dit is beperkte dan bij kleine gemeente, je hebt altijd ergens een samenwerking nodig tussen gemeenten, al was het maar om kennis uit te wisselen.
Oneens, identiteit wordt wèl beïnvloed door mate van zelfstandigheid	Zeker	Eerste stelling: eens. Tweede stelling: over het algemeen niet.	Zeker	Jawel
Niet mee eens, de identiteit van een dorp niet verbonden aan wel of niet zelfstandig. Wel is het bevordelijk als een fusiepartner bij de identiteit van Szeel past en dat is Barneveld niet. Andere (bestuurs)mentaliteit, meer besloten, Szeel is transparanter. Bveld erg Veluws, Szeel een mix tussen Veluwe en Heuvelrug.	Ja waar, inwoners van een kleine gemeente voelen zich meer betrokken want ze kennen bestuur en ambtenaren. Makkelijker te mobiliseren.	Een grotere gemeente zal meer expertise in huis hebben, als dat wordt verstaan onder beter. Een kleinere gemeente is sneller en meer betrokken en zal goede partners in de regio kunnen zoeken voor expertise. Denk aan een oddv omgevingsdienst, waar Bveld ook onder valt.	Bij zowel zelfstandigheid als fusie met Bveld gaan de gemeentelijke belastingen omhoog. Dus dan is de vraag: aan wie geef je het liever uit? Dan aan wat je weet en dat is eigen gemeente.	Zeker, zie bijv mijn eerder reactie en de oddv. En ook Bveld is deelnemer binnen foodvalley. Dus groot of klein: noodzaak tot regio-samenwerking blijft.
Oneens. Ook als Scherpenzeel met Barneveld zou fuseren, houdt zij haar eigen identiteit in de eigen kern. Het zijn de mensen die de identiteit vormen, niet een naambordje.	Het aantal vrijwilligers staat volledig los van de grootte van een gemeente. Als er binnen de eigen kern voldoende onderlinge samenhang blijft, zal het aantal vrijwilligers niet minder worden. Vrijwilliger ben je uit eigen overtuiging, onafhankelijk hoe groot een gemeente is.	Nou we hebben de afgelopen maanden kunnen zien hoe een kleine gemeente kan traineren... hoezo werkt sneller?	Nee, zelfstandigheid is geen doel op zich. Voorzieningen zijn belangrijk, en die mogen extra geld kosten als dat noodzakelijk is.	Samenwerking is over het algemeen goed. Je leert van elkaar en hoeft niet ieder voor zich het wiel opnieuw uit te vinden.
Zelfstandigheid kan niet zonder indentiteit	Helemaal mee eens , de betrokkenheid is groter!	Sneller zeker, de herindelingen bewijzen zeker niet dat het beter werkt.	Mag zeker extra kosten	Op sommige punten wel ja

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Inderdaad. Barneveld kan nooit iets doen om die eigen identiteit te behouden of versterken. Hoe zou dat kunnen met meer dan 11 kernen?	Ja, dat is zo. De afstand tussen inwoner en de bestuurder of de voorziening is klein.	Onzinnige stelling. Een kleine gemeente kan sneller én beter werken. Wat is trouwens beter?	Ja, je krijgt er voorzieningen voor terug. Barneveld al ook een keer de tering naar de nering moeten zetten. Een aanslag op de voorzieningen in Scherpenzeel is dan makkelijk nietwaar?	Ja, dat maakt niet uit. Niemand is alleen op de wereld.
Wat een onzin! Kijk naar de dorpen in de buurt die ook in een groter verband opereren.	Juist niet. Scherpenzeel wil bv bezuinigen op de bibliotheek terwijl de bieb een samenbindende functie heeft mbt vrijwilligerswerk. Bv Seniorweb, taalonderwijs,	Ik denk dat een grote gemeente over meer expertise beschikt om de uitbreiding van taken voor de gemeente te organiseren en uit te voeren.	Nee, ik zie werkelijk niet in wat zelfstandigheid toevoegt. Het beleid van het gemeentebestuur laat immers zeer te wensen over.	Kan ik niet beoordelen. Wat ik wel weet dat de actie voor een zelfstandig Scherpenzeel zeer agressief is gevoerd waardoor mi een vertekend beeld is ontstaan over de opvattingen van onze bevolking.
Oneens, dorpen zoals Kootwijkerbroek, Voorthuizen, Ederveen, Lunteren en ga zo nog maar even door floreren juist door hun eigenheid en identiteit.	Oneens. Voorzieningen draaien ook op vrijwilligers. In een grotere gemeente zijn er meer mogelijkheden Om voorzieningen in de lucht te houden omdat de bekostiging over meer inwoners verdeeld kan worden.	Oneens, een kleinere gemeente heeft vaak de kennis niet in huis om snel te acteren, een grotere gemeente wel. Een grotere gemeente werkt beter omdat collega's elkaar kunnen vervangen.	Nee, dat kan niet zo zijn. Er zijn ook inwoners die niet extra willen betalen voor zelfstandigheid.	Een kleine gemeente (zie Renswoude) draait veelal alleen maar door veel samen te werken en kan daarmee de basis op orde houden. Een grote gemeente werkt samen om mooie extra projecten als sociale woningbouw en wooncomplexen voor ouderen en andere voorzieningen in huis te halen waar inwoners dan niet verder voor weg hoeven te gaan
Eens	Eens	Oneens!	Mee eens	
Klopt, dit is wat Scherpenzeel uniek maakt!	Zeker, en mochten er meer vrijwilligers nodig zijn dan denk ik dat die zich aanbieden wanneer dit aan gegeven word. Helemaal met de gedachte om ons zelfstandig te houden	Een kleine gemeente werkt sneller en beter doordat de lijnen relatief kort zijn en de belangen beter in kaart kunnen worden gebracht. En niet een grote gemeente die amper in een van zijn deel gemeentes komt en toch rigoureuze aanpassingen doorvoert zonder daarbij na te denken over het belang van de deel gemeente zelf	Dat zeker!	Samenwerking is prima, dat kan altijd beter samenwerken en heft in eigen hand houden.
Zekers, Scherpenzeel is een dorp waar mensen trots zijn op wat wij hier hebben.	Geen idee	Niet per se. Een kleine gemeente werkt sneller, maar een grote gemeente werkt niet altijd beter. Een bureaucratisch systeem waar mensen volgens processen werken, werkt minder efficiënt naar mijn idee.	Ja, maar er moet een duidelijk financieel plan liggen die alle inwoners kunnen beamen. Als dat afwijkt van de realiteit met men toezien op het verbeteren van die situatie.	Nee, kleine gemeentes werken meer samen. Dat betekent niet dat kleine gemeentes het minder goed voor mekaar hebben, want samenwerking kan goed zijn voor het inbrengen van ideeen. Een grote gemeente is een stugger systeem, waardoor flexibiliteit in het gedrang is
Niet mee eens, een eigen identiteit hangt niet af van het gemeentelijk bestuur. Kijk maar naar omliggende dorpen rond Barneveld, die hebben hun eigen identiteit behouden.	Dat lijkt me een vrij onzinnig stelling. Alsof het aantal vrijwilligers afhangen van de grootte van de gemeente.	Definitie van beter is moeilijk vast te stellen. Goedkoper zal het zeker zijn gezien de schaalvergroting. Kwaliteit van bestuur is van veel zaken afhankelijk maar als vijver groter is kun je ook gemiddeld genomen betere bestuurders aanstellen.	Wat mij betreft niet, op termijn denk ik dat we kopje onder gaan als we zelfstandig blijven. Kijk maar naar de begroting en het dalende vermorgen op lange termijn. Dan heb ik geen zin om in eerste instantie meer te betalen terwijl herindeling uiteindelijk onvermijdelijk is. Mij maakt het niet uit onder welke gemeente ik val zolang er maar een weloverwogen en objectief verstandige keuze gemaakt wordt n.a.v. onderzoek naar de varianten.	Een grote gemeente kan beter de broek ophouden, zal zeker ook de samenwerking buiten de gemeente moeten zoeken maar minder afhankelijk zijn.
Waar	Mee eens	Eerste klopt en 2de niet	Zeker	Ja maar gebeurt toch niet

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Mee eens	Ook ja.. kortre lijntjes.. meer betrokkenheid	Grotere gemeente heeft langere armen..	Ja..	Bij een grote gemeente heb ke minder inspraak omdat je als burger ondersneeuwd..
Scherpenzeel doet het prima als zelfstandig gemeente. Een verzorgd en sociaal dorp. De identiteit van Scherpenzeel is een gevolg van een goed bestuur en fijne samenwerking met inwoners. Korte lijnen en vertrouwen. Scherpenzeel moet daarom zelfstandig blijven.	Scherpenzeel zorgen voor elkaar en als de nood aan de man is staan mensen op en helpen elkaar. Geen idee hoeveel vrijwilligers er zijn. De buurten /bewoners staan klaar voor elkaar.	Een kleine gemeente werkt sneller en beter. Dit door persoonlijke aandacht en contacten niet te vergeten. Maatwerk mogelijkheden.	Ja dat mag.	De samenwerking opzoeken (op onderdelen) met partners in de regio is niets mis mee. Maar geen fusie
Wat een onzin	Ook dat is nonsense	Mee eens	Nee hoor Zelfstandigheid is niet meer van deze tijd	Vanzelfsprekend
Dat klopt. Scherpenzeel is beter zelfstandig af.	mensen uit een ander dorp gaan niet snel vrijwilliger spelen in Scherpenzeel en andersom ook niet. Dus lekker zelfstandig oplossen. Scherpenzelers zijn betrokken genoeg en veel vrijwilligers.	een grotere gemeente werkt niet per se beter.	Zelfstandigheid mag geld kosten maar het moet wel te betalen zijn.	In een grote gemeente is er meer samenwerking nodig vaak grotere besluiten. Scherpenzeel is prima zoals het is.
Bij een herindeling blijft dat ook het geval. Zeker bij Barneveld dat al uit veel meer kernen bestaat.	Je blijft een kleine kern binnen een grotere gemeente. Daar verandert niets aan.	Nou snel is er in Scherpenzeel nooit bij hoor. Grotere gemeenten hebben meer kennis in huis.	Als het reëel zou zijn misschien wel, maar zeker niet met zo'n gemeentebestuur	Dat klopt. Maar Scherpenzeel denkt zelf zijn boontjes te kunnen doppen. Samenwerken en intergemeentelijk overleg, daar hebben ze hier nooit van gehoord.
Jawel hoor. Kijk maar naar Garderen, Voorthuizen of in Friesland.	Nou voorzieningen hebben naast vrijwilligers geld nodig. Zowel in grote steden als in Scherpenzeel komt men vrijwilligers te kort.	Nee. Bij 1 pitters zoals in Scherpenzeel worden fouten telaat ontdekt.(zoals bij belastinginning). Bij ziekte blijven de dossiers liggen.	Nee.dienstverlening en voorzieningen zijn belangrijker.	Samenwerking hebben alle gemeenten nodig. Maar juist voor goede inbreng binnen een samenwerking heeft de grootste gemeente het voordeel van meer capabele ambtenaren.
Eens	Eens	Neutraal	Eens	Eens
Identiteit zit in meer dan zelfstandigheid. Identiteit zie ik on omzien naar elkaar, kunst, cultuur, sport, ondernemen en zorgen.	Ik denk dat de voorzieningen nog steeds in stand kunnen worden gehouden, er verhuizen niet ineens mensen door een fusering. De mensen blijven en willen zich blijven inzetten... di verbinding juist versterken door voldoende aandacht te geven aan vrijwilligers en kleine groepen mensen op het gebied van kunst, cultuur en sport. Maar zeker ook de bieb, zwembad etc.	Alles kan beter en efficiënter, dat heeft niet met de omvang van een gemeente te maken maar met andere factoren zoals voldoende personeel, goede digitale omgeving en daadkracht van medewerkers.	NEE dan betaal ik liever extra als t zwarte land II niet gebouwd wordt...	Samenwerking is altijd nodig En belangrijk, mensen zijn groepswezens en kunnen niet alleen opereren. Individualisme is er al genoeg, laten we dit vooral niet versterken door een gesloten en arrogante houding aan te nemen, maar juist open te staan voor nieuwe tijden.
De identiteit van Scherpenzeel is beter geborgd bij een samengaan met Woudenberg. Provinciegrenzen mogen daarvoor been belemmering zijn.	Is daar bewijs voor?	Een kleine gemeente kan effectief zijn door een combinatie van overzichtelijkheid en goede samenwerking met partner gemeenten.	Dat is een keuze die inwoners en bestuurders samen moeten maken.	Mogelijk is dit waar, maar voor een zich groot wetende of wanende gemeente is de drempel voor samenwerking wel hoger.
Mee eens	Mee eens	Mee eens	Tot op zekere hoogte	Mee eens

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
			Daar hebben we geld voor over	
De identiteit van Scherpenzeel is al bijna 800 jaar haar zelfstandigheid. Zie dit ook in het historisch perspectief als grensdorp tussen het protestantse Gelderland en het bisdom Utrecht en de mobilisatie aan de Grebbelinie. Het ligt ook halverwege Utrecht en Arnhem en is van ouds her de plek waar de paarden van de postkoets gewisseld werden.	Weer zo'n suggestieve vraag. Er is evident een verband tussen lokale economie/bedrijvigheid, aantrekkingskracht op jonge en/of ondernemende mensen en het lokale voorzieningenniveau. Het aantal vrijwilligers is volstrekt irrelevant.	Onzin stelling. Geen enkel verband tussen kwaliteit en/of snelheid van werken en de grote van de gemeente. Wat wel het verschil maakt is de zelfbeschikking om per beleidsaspect te kunnen kiezen met welke gemeente of gemeentes je samen wilt werken.	Onzin stelling. Ook hier, en inmiddels in diverse rapporten uiteengezet, is er geen enkel verband dat zelfstandigheid duurder is. Terugkomend op de vorige stelling is het zelfs evident dat zelfbeschikking en daarmee de keuzes die een gemeente kan maken voor de meest efficiënte samenwerking per beleidsaspect tot kostenreductie kan leiden.	Deze stelling onderschrijf ik. Daarbij geef ik nog ter overweging dat grote gemeentes vaak intern weer opgedeeld worden in buurtschappen, wijkplatvormen en deelgemeentes om de zaak bestuurbaar te houden. Dit zijn vaak veel complexere samenwerkingsvormen.
Een zelfstandig Scherpenzeel is cruciaal voor de identiteit van dit dorp.	Met een kleine gemeente zijn vrijwilligers meer betrokken bij de voorzieningen. Doordat een kleine gemeente staat de gemeente ook dichterbij de burgers, hierdoor is het werven van vrijwilligers beter te realiseren.	Met een kleine gemeente staat de overheid dichter bij haar burgers, dit is sneller én beter.	Ja dat mag extra kosten, zeker als de burgers het graag willen. Beslissen of Scherpenzeel zelfstandig blijft moet democratisch gebeuren, de stem van de inwoners van Scherpenzeel wordt op deze manier niet gehoord. De Gemeente Belangen Scherpenzeel en de SGP luisteren naar de inwoners. De provincie vooralsnog niet ondanks het referendum.	Samenwerking is altijd belangrijk, de omvang van de gemeente maakt daarbij niet uit.
Nee mijn mening wel. Als de hoofdprijs gemeente ook om de bij gemeenten denkt en niet eigen gemeente alleen	Dat maakt niet uit in een grote gemeente heb je meer man	Ligt aan de gemeente	Nee	Ja zeker
Helemaal mee eens vrijwilliger	Vrijwilligers hebben meer eer van hun inzet in een zelfstandig Scherpenzeel	Wat je als kleine gemeente kan moet je bij je zelf houden, Grotere taken zoals WMO gezamenlijk met een grote Gemeente	Uitbreiding van ambtenaren is noodzakelijk en kost geld Dit is jaren lang niet gebeurd	Samen werken indien nodig kan nooit geen kwaad
Eens	Eens	Oneens, een kleine gemeente heeft meer oog voor de kleine dingen = beter	Eens	Eens
Dat is zeker waar	Dit is ook zeker waar	Dit vind ik niet waar doordat de gemeente kleiner is word je juist beter /persoonlijker geholpen	Ik hoop van niet maar mocht het nodig zijn sta ik er voor open	Dat is zeker waar
eens	eens, samenhorigheid is groter	Niet per definitie zo. Kleine gemeente heeft kortere lijnen. Wel zorgen dat kennisniveau op peil blijft!	eens	meer
Zo niet wetenwaarom niet, geen argumenten gehoord.	Vrijwilligers vind je altijd en overal.	Tegenovergesteld, als in Scherpenzeel een vraag stelt bij de gemeente wordt je met enig geluk de volgende da teruggebeld door een volslagen vreemde uit een andere gemeente, Veenendaal of Leusden die totaal geen kennis heeft van Scherpenzeel, je moet zelfs uitleggen waar je woont.	O Z B. is al hoog genoeg afvalstoffen heffing is bizar hoog als je grof vuil brengt Remon dis.	Logisch

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Eens, bij een fusie met Barneveld zal Scherpenzeel "één van de dorpen in de gemeente" worden.	Eens, inwoners van Scherpenzeel zullen eerder bereid zijn vrijwilligerswerk te doen als de gemeente zelfstandig blijf.	Oneens. Een kleine gemeente werkt waarschijnlijk inderdaad sneller, omdat de lijnen korter zijn en de raadsleden ook beter geïnformeerd zijn. Om die redenen kan een kleine gemeente ook beter werken, enige nadeel zijn de schaalvoordelen van een grote gemeente. Ik denk niet dat dit opweegt tegen de eerstgenoemde redenen.	Eens, zelfstandigheid is erg belangrijk voor de inwoners van Scherpenzeel. Overigens heb ik zelf de vraag in hoeverre de gemeentelijke belastingen gelijk zullen blijven wanneer er wel een fusie plaatsvindt, gezien de schulden die Barneveld heeft.	Oneens, in een grote gemeente moet juist nog meer samengewerkt worden, omdat er sprake is van meer partijen. Dit is lastig, omdat verschillende dorpen en instanties andere belangen zullen hebben. In een kleine gemeenten zullen minder verschillende meningen zijn, wat makkelijker samenwerkt.
Oneens. Voor mij heeft de identiteit van ons dorp niets te maken met de bestuursvorm of met waar het gemeentehuis staat. De identiteit of het karakter van ons dorp is een combinatie van elementen als verenigingsleven, de omgeving, de bedrijvigheid/middenstand, de sociale cohesie enz. De dorpsgemeenschap blijft, ook al we onderdeel zouden zijn van een grotere gemeente. Wel kan het karakter van dorp veranderen als het dorp teveel moet bijbouwen omdat de gemeente het geld nodig heeft. Er komen steeds meer mensen uit de Randstad hier wonen die allemaal forensen; zij hebben veel minder binding met de gemeenschap, de kleinschaligheid gaat verloren en de druk op voorzieningen wordt groter.	Voor een deel van de voorzieningen geldt dat wel, denk ik, omdat er meer binding is met dorpsgenoten en met die voorzieningen, zoals het zwembad bijvoorbeeld. Maar volgens mij heeft dat meer te maken met de schaalgrootte van het dorp, van de kern Scherpenzeel, en met de onderlinge banden en saamhorigheid. Of de gemeente als zodanig daar veel te maken heeft betwijfel ik.	Voor een aantal zaken gaat dat wel op waarschijnlijk. De lijnen van burger naar ambtenaar zijn korter in een kleine gemeente en vaker kent de ambtenaar de situatie waar het over gaat in de gemeente. Daardoor kunnen dingen soms sneller gaan. Maar als zaken complexer zijn blijkt een kleine gemeente soms over te weinig expertise te beschikken, die moet dan elders worden gehaald en dan duren zaken juist langer. Een grotere gemeente heeft vaak meer ambtenaren met meer expertise in huis en dat kan beter zijn voor de dienstverlening aan inwoners, maar dat is niet vanzelfsprekend zo.	Als die zelfstandigheid betekent dat de dienstverlening aan de inwoners van een hoger niveau is dan in een grotere gemeente, als het voorzieningenniveau hoger is en blijft, en de belangen van het dorp ook op bovenmodaal niveau goed worden behartigd, dan mag dat - binnen bepaalde marges - wel wat meer kosten. Maar als er alleen extra betaald moet worden om een minimaal vereist aantal ambtenaren van te betalen, en er alsnog bezuinigd gaat worden op voorzieningen in de gemeente, dan is voor mij zelfstandigheid minder belangrijk dan de voorzieningen en dienstverlening.	In beginsel is samenwerking nodig voor elke gemeente, naar mijn mening. Maar ik denk dat een kleine gemeente er meer van afhankelijk kan zijn, omdat die minder ambtenaren heeft, meer generalisten dan specialisten. Een kleine gemeente heeft zelf gewoon minder in huis, ook v.w.b. kwaliteit van bestuurders. Er spelen nu en in de toekomst belangrijke bovenlokale kwesties, waarbij kleinere gemeenten ondersteuning nodig hebben van andere gemeenten of van externe (dure) inhuur.
Dat is correct. In Scherpenzeel is bijvoorbeeld sprake van veel meer flexibiliteit ten opzichte van niet-kerkelijken. In Barneveld is de zondag nog heilig. Laten we dat voorkomen en juist het progressieve dorp blijven dat we zijn.	Klopt. De lijntjes naar de politiek zijn korter waardoor er meer kans is om met elkaar in gesprek te gaan zonder daarvoor een (fysieke) afstand te moeten overbruggen.	Niet alle grote gemeenten werken ook beter. De Utrechtse Heuvelrug is inmiddels bekend om problemen. En dat geldt ook voor eerdere andere samenvoegingen.	Als daarmee de gemeentelijke spullen op orde kunnen komen, ben ik bereid meer te investeren dan wanneer mijn belastinggeld verdeeld wordt een Barneveld door zijn grootte wellicht meer geld opstrijkt.	Uiteindelijk zal Barneveld niet ineens uit het FoodValley-overleg stappen. Dus ja, dat blijft nodig en daarom is samenvoeg ook op dit punt niet noodzakelijk.
Scherpenzeel zelfstandig kan ook niet, geen kennis en geen ambtenaren wel corrupt college.	De meeste vrijwilligers zijn ook en een kleine gemeente 65 +.	Een kleine gemeente met voldoende kennis en kunde wel maar dat ontbreekt in Scherpenzeel.	Absoluut oneens zelfs met extra ZB verhoging komen we er niet.	Wie heeft dat bedacht, ons college zeker?
Tegendeel is zelfs beter af.	Hoe groter de gemeente hoe meer vrijwilligers dus onzin	Bij een kleine gemeente ontbreekt kennis en mankracht.	Niet ten koste van alles.	Oneens, er is meer kennis en mankracht dus kunnen zij veel zelfstandig doen.
Eens	Eens	Eens	Eens	Sommige situaties wel
Niet mee eens	Klopt.	Niet mee eens.	Dat mag inderdaad	Eens.
Eens. We zijn een sterk zelfstandig dorp. Dat hoeft niet anders.	Eens. Omdat het ook Minder werk is dan in een grote gemeente. Het kleinschalige is geweldig	Oneens. Een kleine gemeente hoeft zeker niet slechter te zijn dan een grote.	Daar zitten grenzen aan. Iedereen kijkt naar de totale uitgaven uiteindelijk. Maar onze zelfstandigheid hangt van meer af. We laten aan veel meer zien dat we het zelf kunnen	Op bepaalde vlakken wel ja.

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Gedeeltelijk eens	Betrokkenheid is groter als het klein en gemoedelijk is. Dat kun je natuurlijk wel proberen in stand te houden	Klein werkt ook voor een gemeenteorganisatie. Betekent vaak meer verantwoordelijkheid bij de ambtenaar. Uit ervaring weet ik dat in een grote organisatie het afschuifsysteem zo goed werkt dat uiteindelijk niemand je helpt.	Als het in Renswoude kan kan het ook in Scherpenzeel!	Samenwerking is altijd goed.je hoeft het wiel niet allemaal uit te vinden.
Eens scherpenzeel moet zelfstandig blijven.	Eens	Eens	Eens	Oneens
100% mee eens	Het aanbod van vrijwilligers zal zeker groter zijn wat ten goede komt aan de voorzieningen	Het amptentenaren apparaat moet afgestemd worden op het aantal inwoners,grote taken in samenwerking met een grote Gemeente	Het amptentenaren niveau is jarenlang verwaarloosd ook door partijen in de oppositie dus het op nodige sterkte brengen zal en moet geld kosten	In een kleine gemeente zal eerder samen gewerkt moeten worden dan een grote
Volgens dit huidige gemeentebestuur.	Slaat nergens op.	Juist trager door gebrek aan kennis,	Bepaal ik zelf wel.	Niet mee eens, daar zitten wel voldoende medewerkers en is voldoende kennis aanwezig.
Onzin, de identiteit blijft bij samenvoeging hetzelfde! Zeker bij samenvoeging met een dorp als Barneveld. We kunnen een dorpsraad oprichten die onze belangen zal overbrengen naar de gemeenteraad. Voorbeelden van goed functioneren zijn er genoeg.	Vrijwilligers zijn er genoeg in onze hechte gemeente. Er gebeurt heel veel in Scherpenzeel door vrijwilligers. Onze voorzieningen kunnen we dus gewoon in stand houden ook na een eventuele fusie. Ik denk dat de benodigde financiën beter zijn gewaarborgd bij een fusie dan bij zelfstandigheid.	Onzin: Bij een grotere gemeente zit juist meer kennis en capaciteit. En zo groot is Barneveld nou ook weer niet.	Zeker niet. We kunnen niet zelfstandig blijven in verband met de financiën en de uiterst wankele bestuurskracht (ondeskundige bestuurders)	Zeker, samenwerking is en blijft altijd belangrijk.
Onjuist. Elk dorp heeft eigen identiteit.	Onbekend.	Dat kan ik mij voorstellen.	Tot op zekere hoogte. Maar daarnaast worden 1000 extra woningen in de maag gesplitst.	Onjuist, een kleinere gemeente zal meer moeten samenwerken dan een grote. Dat geldt op elk niveau.
Oneens	Oneens	Oneens.	Oneens	Eens
Nee	Nee	Nee	Nee	Ja
Onzin, identiteit van een dorp op gemeenschap heeft niets te maken met de bestuurlijke vormgeving.	In alle gemeenten zijn vrijwilligers moeilijk te vinden . Voorzieningen in stand houden doe je niet alleen met vrijwilligers maar vaak ook met gemeentelijke subsidie,	Een kleine gemeente werkt van met 1-Pieters, als die ambtenaar ziek is blijft het dossier liggen. Of als er fouten worden gemaakt is er onvoldoende controle, zie ook belasting debacle gemeente Scherpenzeel.	Neen, niet meer belasting zonder betere dienstverlening en of voorzieningen.	Ja, alle gemeenten moeten samenwerking, in regio verband leveren grote gemeenten wel vaak meer en beter toegeruste ambtenaren.
Mee eens	Mee eens	Een grote gemeente werkt per defenitie niet sneller	Moet er wel draagvlak zijn	Zeker weten
Eens. De betrokkenheid van burgers bij de politiek zal dalen. Een kleinere gemeente staat dichter bij de burger. De politiek weet beter wat er leeft.	Klopt, de sociale cohesie is groter, waardoor makkelijker vrijwilligers gevonden kunnen worden.	Kan, maar hoeft niet. Sterk afhankelijk van de vraag. Zelf de ervaring dat ambtenaren in Scherpenzeel snel reageren.	Zeker. Het is het waard.	Ook in een grote gemeente moet worden samengewerkt. De afhankelijkheid is wel lager.

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Dat is waar. Scherpenzeel zal nooit meer het zelfde zijn als dorp in de Gemeente Barneveld zoals de Provincie wil. Duidelijk is ook dat de macht bij de Provincie ligt en die zal toch haar eigen keuze maken.	Dat is een onjuiste veronderstelling. De betrokkenheid is in een kleine Gemeente groter. Er zullen meer vrijwilligers nodig zijn als onderdeel van een grote Gemeente Barneveld, omdat er minder geld zal zijn Voor Scherpenzeel als dorp. Een grote Gemeente betekent automatisch veel hogere kosten voor het Gemeentelijk apparaat, de ambtenarij.	Een grote Gemeente werkt niet beter, maar kost meer geld. Voor de Burger wordt de bureaucratie nog groter.	Fuseren met de Gemeente Barneveld gaat de inwoners van Scherpenzeel ook meer geld kosten. Belastingen gaan omhoog. Het maakt dus niet uit. Fusies zijn nooit een efficiëntie verbetering, maar zijn puur gericht op macht. De illusie van de beheersbaarheid van maatschappelijke veranderingen.	? Begrijp de stelling niet. Het lijkt of de Provincie hier zegt het maakt niet uit groot of klein.
Hoe lang is dit vol te houden zonder kennis en mankracht?	Verschilt niet per grote of kleine gemeente maar ligt aan de mentaliteit van de bewoners	Met dit college is ieder geval niet.	Bepaal ik zelf liever.	Oneens, hier is meer kennis en personeel met goede opleidingen aanwezig.
Het begrip identiteit is per definitie niet gebonden aan zelfstandigheid. Het beeld dat mensen van zichzelf en van hun mede dorpsbewoners is niet gekoppeld aan een bordje dat voor het dorp hangt. Daarnaast is de invulling van dit begrip volstrekt tijd en plaats gebonden. Agressief tegen verandering zijn is niet realistisch, omdat het Scherpenzeelse identiteit, in hoeverre we hier invulling aan kunnen geven, door de jaren heen veranderd. Echter is Scherpenzeel een vrij behoudend dorp en kan ik me goed voorstellen dat sommigen het lastig vinden om verandering te accepteren. Echter zal het Scherpenzeelse identiteit ook zonder het besluit rondom onze zelfstandigheid veranderen. Nu is het een kwestie van in hoeverre zal onze identiteit veranderen het moment dat wij ons aansluiten bij Barneveld? Onze gemeenschappelijke bewustzijn is een sociaal construct dus de aansluiting bij Barneveld zal niets veranderen over hoe wij onze identiteit vorm geven. Onze identiteit is namelijk niet gebonden aan politieke en gemeentelijke besluiten. Scherpenzeel is namelijk meer dan dat. Wij zijn een dorp dat trots is op elkaar kennen en er voor elkaar zijn. Dat is niet iets wat een gemeentelijk besluit van ons kan afpakken. Dus ja. De Scherpenzeelse identiteit kan zonder zelfstandigheid.	Minder inwoners trekt niet per definitie meer vrijwilligers. Een bepaalde cohesie in een dorp zoals Scherpenzeel ontstaat niet door de grote van de gemeente. Maar zoals ik bij de vorige stelling al beweerde, door dat wij in Scherpenzeel trots zijn dat wij elkaar mogen kennen en er voor elkaar zijn. Het begrip “gemeente” en “dorp” wordt hier door elkaar gehaald.	Grotere gemeente werkt niet beter omdat het groter is. Een grotere gemeente moet representatiever zijn dan kleine gemeentes. Dit maakt het lastig. Maar ook Scherpenzeel is een dorp met minderheden. En ik denk dat Barneveld meer ervaring heeft met de omgang hiervan dan Scherpenzeel.	Nee. Zelfstandigheid is nu alleen maar een last voor Scherpenzeel. Als we hiervoor ook nog extra moeten gaan betalen is een apart concept om op tafel te leggen.	Ja, samenwerken is de sleutel tot succes tussen Scherpenzeel en gemeente Barneveld. Mensen gedragen zich soms alsof het ergste is wat ons kan overkomen als we bij gemeente Barneveld komen. Maar kijk naar de cijfers, kijk naar de omliggende dorpen en blijf kritisch nadenken. En vraag jezelf dan nog een keer af, is het zo erg om bij Barneveld te gaan? Barneveld staat open voor een samenwerking, dat zien we terug in andere dorpen. Waarom zouden ze dan niet voor ons het zelfde bieden?
Dit is lariekoek. De identiteit maak je als burgers van een dorp met elkaar. Dat verandert niet als het gemeentehuis 10 km verderop komt te staan. De cohesie van kerken, bedrijven, restaurants en verenigingen behouden we als burgers zeker met elkaar.	Ook dit is onjuist. In een klein dorp als Scherpenzeel weten mensen elkaar echt wel te vinden. Wat meer zorgen baart, is dat het gemeentebestuur ruim 1000 woningen extra wil bouwen. Dat is een uitbreiding van meer dan 25%. Daarvan gaat volgens de wethouders zeker de helft naar mensen van buiten directe regio (lees de Randstad). Het is maar zeer de vraag of zij zich betrokken gaan voelen bij onze voorzieningen.	Dat zal soms wel waar zijn, maar lang niet altijd. Als we niet over voldoende goed gekwalificeerde ambtenaren beschikken, gaat het slechter en bovendien veel stroperiger.	Zelfstandigheid mag zeker wat extra kosten. Maar met de grote financiële tekorten die er in 2020 zijn en voor 2021 worden verwacht (van samen meer dan 1,7 miljoen), dreigen verdergaande verhogingen van belastingen en/of sluiting en inkrimping van bestaande voorzieningen. Zo wil het college de mooie bibliotheek terugbrengen naar een boekenafhaalpunt.	Klopt! Maar daar is ons land groot door geworden. Door samen te werken. Een fusie met Barneveld biedt op dit terrein heel wat voordelen!

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Als gemeente moet je een soort verbinding voelen met elkaar, het hoeft geen overdreven nationalistisch gebeuren te worden. Maar om een band te krijgen met een gemeente die pas 10km verderop echt begint en andere normen en waarden heeft is lastig!	Je kent elkaar beter en kan meer mensen vragen, ook is het handig want ik een kleine gemeente is alles dichtbij en kan je dus zonder al te veel moeite vrijwilligerswerk uitvoeren.	Een grote gemeente werkt misschien beter voor het algemeen belang maar niet voor de individu. Zo kan je als je een kleiner gebied hebt beter inschatten en zorgen voor wat beter is voor de mensen in de gemeente en niet de gemeente zelf.	Het moet geen 500 euro extra kosten maar voor een eigen zelfstandigheid mag je soms meer betalen, want zoals eerder genoemt krijg je hier ook meer voor terug en wordt er meer op jou specifieke vragen gelet!	Samenwerking en uitwisseling van kennis heeft iedereen nodig groot of klein maakt niet uit! Hier kan iedereen wat van leren.
Helemaal eens	Klopt helemaal	Een kleine gemeente als Scherpenzeel doet alles beter	Inderdaad	Ja en meer geld
Onzin	Zeker niet	Nou in Scherpenzeel gaat het niet zo snel	Nee	Heeft meer gespecialiseerd personeel, maar samenwerken is altijd belangrijk. In Scherpenzeel ontbreekt dat
Identiteit heeft niets met zelfstandigheid te maken. Ik denk dat de identiteit van Scherpenzeel juist sterker wordt als het een onderdeel is van de gemeente Barneveld. We zijn wel trots op onze zelfstandigheid. Maar trots en emoties brengen niet altijd de meest zelfstandige keuzes met zich mee.	Ik denk dat er bij elke voorziening vrijwilligers nodig zijn. Mijn idee is dat kleine gemeentes minder geld beschikbaar heeft voor de voorzieningen waardoor de voorzieningen onder druk komen te staan, en er wel vrijwilligers moeten zijn om rond te komen. Dit zie je ook bij bijv de tennis en voetbal vereniging waar bardiensten draaien verplicht is.	Nee, een kleine gemeente heeft niet altijd alle kennis om goed te kunnen werken. Bovendien zijn er meerdere taken door 1 persoon te doen. De vraag is hoeveel kennis die persoon heeft. Daardoor is minder overleg nodig, maar dat kan juist ook een valkuil zijn om dingen te doen die 1 persoon in de organisatie goeddunkt.	Nee, absoluut niet. Ik denk hierbij ook aan de minima. Het pad wat nu is ingezet loopt de gemeente het risico straks elke tegenvaller direct bij de inwoner te verhalen. Op dit moment wordt heel wat geld onnodig over de balk gesmeten om Zelfstandigheid te bekostigen. Ik vraag me af hoe de gemeente alle plannen van Zwarteland 2 en 1000 woningen een verbetering voor ons dorp moet zijn.	Een kleine gemeente heeft niets in te brengen in een regio overleg. Samenwerking moet van 2 kanten komen, daar zit ook een risico aan. Een kleine gemeente heeft het nodig om te kunnen overleven, waardoor de grote gemeente hierin de eisen kan stellen.
Eens. Een gemeente op afstand en zonder historisch geweten kan er niet voor zorgen dat de identiteit van Scherpenzeel behouden blijft. En dat is wel wat wij willen!	Oneens. Vrijwilligers zullen er altijd zijn voor de lokale verenigingen en organisaties. Dat staat wat mij betreft los van de gemeente.	Eens dat er sneller gewerkt kan worden en dat er ook snel heel goed gewerkt wordt. Oneens dat een grote gemeente beter werkt. Het is maar net hoe je het organiseert. Meer Agile werken zou in zowel een grote als een kleine organisatie moeten kunnen. Ik ben zeer tevreden over de huidige kwaliteit en snelheid van de dienstverlening bij de huidige gemeente.	Dat mag als het echt nodig is. Andersom verwacht ik bij een fusie dat het dan ook goedkoper wordt. En daar geloof ik totaal niet in. Dat wordt ook duurder. Daar zijn ook bewijzen genoeg van.	Eens een grote gemeente heeft naast externe ook interne samenwerking nodig binnen de eigen organisatie. Als het hier gaat om externe samenwerking dan zal een grote gemeente wat meer specialisme in huis hebben en minder hoeven samen te werken. Maar dan zou ik zeggen Scherpenzeel ga nog meer samenwerken met anderen, want samenwerken doen we- en kunnen we al.
Oneens, zolang er maar voldoende aandacht blijft voor deze indentiteit. Waarbij behoud van voorzieningen veel aandacht verdiend.	Oneens, zolang de vrijwilligers ook in een grote gemeente maar net zoveel gewaardeerd wordt. Valkuil kan het verlies van betrokkenheid zijn.	Deel 1; eens. Minder lijnen, sneller de juiste persoon. Deel 2; oneens. Lijkt me vanzelfsprekend dat dit niet het geval is.	Eens tot op een bepaalde hoogte.	Geen mening.
Klinkklare onzin, Scherpenzeel is niet in staat zelfstandig te blijven.	Dit gebeurt nu alleen door inhuur van externen in Scherpenzeel, bij dit college ontbreekt iedere kennis vanzaken.	Een kleine gemeente werkt helemaal niet alleen inhuur en zelf totaal geen kennis/	Belastingaffaire geeft nu al aan dat Scherpenzeel de bewoners opzadelt met extreem hoge kosten.	Met Veenendaal inzake OZB? totaal fiasco!!!!!!
Mee eens, een andere gemeente kan namelijk onmogelijk even goed de indentiteit en de belangen van Scherpenzeel vertegenwoordigen als de eigen zelfstandige gemeente omdat deze simpelweg minder representatief zal zijn voor de gemiddelde scherpenzeler door het gemis van verbondenheid met de inwoners.	eens.	oneens, een kleine gemeente zal inderdaad wat daadkrachtiger zijn maar hierom niet perse minder functioneren als een grote gemeente.	Eens, een gemeente kost nou eenmaal geld en als er een tekort aan financiële middelen is bij de provincie zou het geen probleem moeten zijn om extra te betalen voor een hogere representatieve gemeente.	Eens.

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Mee eens	Mee eens	Mee eens	Mee eens	Niet mee eens
Oneens	Oneens, vrijwilligers blijven bestaan	Eens	Oneens	Oneens is meer zelf voorzienend
Ik denk dat de identiteit wel minder zal worden indien de gemeente samengevoegd zal worden. Er zullen minder mensen uit het dorp zelf in de gemeenteraad zitten wat denk ik zal resulteren in minder beslissingen specifiek gericht op Scherpenzeel. Samenwerken met bijvoorbeeld Barneveld lijkt mij ook best mogelijk. Helaas is de huidige raad niet van plan om enig onderzoek te doen naar evt samenwerking.	Ik denk niet dat er in aantal minder vrijwilligers zullen zijn maar ik denk wel dat een zelfstandige gemeente meer andacht heeft voor bijvoorbeeld een zwembad hier in stand houden. Ik ben bang dat bij samenvoegen minder aandacht is voor een bijvoorbeeld lokaal zwembad omdat in de samengevoegde gemeente al een zwembad is.	Een kleine gemeente heeft directer contact in de organisatie omdat deze kleiner is. een grote gemeente heeft de mogelijkheid om meer gespecialiseerde personen voor een functie te hebben. Ik denk dat een grotere gemeente wel langzamer werkt omdat het vaak over meer lagen gaat voor iets geregeld is.	Ik wil wel wat extra betalen. Er is natuurlijk een grens en niet iedereen wil of kan dat. Helaas hebben wij geen inzicht in wat de eventuele extra kosten of besparingen zijn bij zelfstandig, samenwerken of samenvoegen omdat deze raad het woord samen niet in de mond wil nemen. Ik ben persoonlijk voor zelfstandigheid maar wil wel een goed overzicht zien van de verschillende keuzes. Als ik alleen wc-eend onderzoeken zie kan ik als bewoner ook geen goed oordeel geven over zelfstandig of samen- werken/voegen.	Ik denk dat alle gemeentes samen moeten werken met elkaars buren omdat er toch een goed plan moet zijn qua woning bouw en bedrijven. Een kleine gemeente heeft denk ik wel meer samenwerking nodig om kennis in te kunnen huren omdat er nooit een 100% functie is voor bepaalde specialisten in een kleine gemeente. In een grote gemeente is het makkelijker om iemand 100% aan te nemen omdat er meer werk is.
Een gemeente als Scherpenzeel moet in deze omgeving zelfstandig blijven. Barneveld is al een grote gemeente en daarnaast ook een grote chaos. Scherpenzeel heeft ondertussen al 10.000 inwoners, ik denk dat de meeste inwoners bereid zijn om meer gemeentebelasting te betalen om zelfstandig te kunnen blijven.	Wanneer Scherpenzeel niet meer zelfstandig zou zijn.. denk ik dat er veel vrijwilligers er mee zullen stoppen.	Het gaat om lean denken, dus om efficiëntie. Bij een grote gemeente zal het absoluut langer duren om meer voor elkaar te krijgen, daarnaast zijn wij dan ook een van de naast liggende dorpjes..	Absoluut	Een grote gemeente heeft nog meer samenwerking nodig, anders krijg je niks in korte tijd voor elkaar.
Oneens	Oneens	Eens	Oneens	Eens
Een gemeente staat sowieso beter op de kaart dan een dorp. Dat geldt dus zeker in de combinatie gemeente/identiteit	In een kleine gemeente zijn de lijntjes kort tussen de vraag naar een voorziening en de realisatie (bikepark) met behulp van vrijwilligers. Perfecte actie van de gemeente ism inwoners.	Een kleine gemeente werkt snel en goed.	Wij hebben als inwoners te horen gekregen wat het kost en dat valt best mee. Wij willen als inwoners zelf besluiten hoe wij het regelen in Scherpenzeel	Klopt. Elke gemeente is onderdeel van een regio waarbinnen zaken geregeld moeten worden. (RES)
Onzin. Het hart van de gemeenschap zit niet in de naam of in het gemeentehuis, maar in de inwoners, de verenigingen en het dorpsgevoel. Een Kootjebroeker is ook geen Barnevelder.	Dat zal hier niet zomaar veranderen door een fusie.	De lijntjes zijn korter en dat heeft voor- en nadelen. Fijn dat zaken snel geregeld kunnen worden maar de kans op "vriendjespolitiek" is ook groter.	Nee. Ik kan dat niet missen en vele anderen ook niet.	Eens. Elke gemeente, regio en land heeft samenwerking nodig. Niemand kan het alleen. Zelfstandig of niet, samenwerking in de regio is altijd nodig.
Oneens, scherpenzeel is en blijft altijd een dorp met zijn eigen historie	eens, in dorpen willen mensen altijd meer voor elkaar doen. al denk ik niet dat je ineens minder vrijwilligers krijgt als je gaat fuseren	oneens. het is niet per definitie waar dat een grote gemeente beter werkt. juist door de hoeveelheid van een grote gemeente is kans op foute groter	Eens. als er wordt gekozen voor zelfstandigheid door de meerderheid zal dat meer geld kosten dus dan is dat een keuze die is gemaakt. dit geld is dan ook nodig om alle voorzieningen in stand te houden	Oneens. hier is meer samenwerking voor nodig omdat je meer te beslissen hebt
Onzin, beter om samen te gaan.	Dat is niet waar, vrijwilligers zijn er ook in een grote gemeente	Een grote gemeente kan ook sneller werken.	Nee vind ik niet. Geen kostenverhoging! Dus fusie! Veel beter.	Natuurlijk is samenwerking beter. Daarom fusie!!!

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Een identiteit die achterkamertjes politiek suggereert maar zelf op slinkse wijze ZWARTE LAND 2 er doorheen drukt.	Dat geld deze raad zeker niet voor her behoud van groen	Juist trager	Absoluut niet	Mee oneens
De keuze van inwoners is zelfstandigheid.!!!	Dat zou best wel eens kunnen, goed opgemerkt.	Sowieso is het hier snel en ik hoor nooit klachten	Dat hebben de inwoners al gezegd door de peiling.	Weer goed opgemerkt, klopt.
Klopt 100%	Volledig mee eens	Dit is een vraag die een onjuiste mening en denkwijze opwekt. Oneens dus.	Dat kan wellicht zo zijn. Maar waar is dat op gebaseerd.	Nee bij de grootste plaatsing een gemeente hangen de kleine dorpjes er maar ik.
Onzin.	Dit is een niet onderbouwde aanname.	Beslist niet waar.	Hoeveel mag dat dan zijn als het al zo belangrijk is? Moeten we een blanco cheque uitschrijven?	Waarschijnlijk minder.
Zowel Voorthuizen, Garderen, Stroe en Kootwijkerbroek hebben nog steeds hun eigen indentiteit.	Vrijwilligers zijn er altijd en overal.	Oneens bij een vraag wordt je (als je geluk hebt) de volgende dag teruggebeld vanuit een andere gemeente.	Scherpenzeel kan zelfs zijn zijn OZB niet normaal innen, moet Veenendaal doen was echter ook geen succes. Moeten leren met geld van de burgers om te gaan.	Zie bovenstaande argumenten. klinkklare onzin.
Identiteit bepaal ik zelf en heeft niets te maken met waar ik woon en hoe die plaats heet.	Nee hoor. Vrijwilligerswerk heeft niets met de gemeente te maken. Vrijwilligerswerk doe je uit eigen wil en eigen belangen/passie.	Dat klopt niet. Doordat een kleine gemeente de zelfde taken heeft als een grote gemeente, maar het met minder personeelsbezetting moet doen, is er een grote achterstand in het werk. Uit eigen ervaring voor een aanvraag WMO weet ik dit en is het zo in en in triest dat er te laat gereageerd wordt op aanvragen die zo hard nodig zijn voor de mantelzorger/client	Nee, het doel mag NOOIT de middelen heiligen.	Ja
Oneens. Een identiteit wordt in mijn optiek niet gevormd door zelfstandigheid. Dit wordt gevormd door de mensen in het dorp, het geven om elkaar, de balans onder de inwoners en wat we willen uitdragen. Ook zonder zelfstandigheid is er nog altijd een identiteit. Dat is wat wij zelf uitdragen...	Oneens. Het wil niet zeggen dat wij door een al dan niet gedwongen samenvoeging geen vrijwilligers meer kunnen opbrengen. Vrijwilliger ben je of niet. Ik geloof niet dat vrijwilligers niet meer werkzaam willen zijn in hun dorp als er een samvoeging komt.	Deels waar. Grotere gemeenten werken vaker met minder verdeeldheid qua onderwerpen. Er is meer tijd en focus voor één onderwerp. Bij een kleine gemeente moeten de wet en regelgeving op alle onderwerpen geïmplementeerd worden ook al zijn er maar weinig mensen die er gebruik van zullen maken. Maar ik denk wel dat er klantvriendelijker gewerkt wordt, net wat meer maatwerk, minder een nummer.	Je kan niet in de portemonnee van een ander kijken. Ik ben voor zelfstandigheid en heb daar wel wat voor over maar wij zouden het dan ook kunnen dragen. Dit geldt vast niet voor iedereen.	Mee eens. Misschien juist wel meer om de verbinding te kunnen houden met haar inwoners!
Onzin	Onzin	Onzin	Zelfstandigheid is ondergeschikt aan een adequate en betaalbare ambtelijke organisatie en behoorlijk bestuur met aanzien in de regio	Nee, een grote gemeente heeft meer expertice in eigen huis. Hierdoor is de samenwerking op een hoger niveau.
Juist	Juist	Onjuist	Juist	Juist

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Juist wel	Vaak wel. Weet niet of dit voor Scherpenzeel ook geldt	Eens, oneens	Absoluut	Lijkt me niet maar in deze tijden wel verstandig
Wat een onzin. De identiteit wordt bepaald door de inwoners en niet door de plek waar het gemeentebestuur zit. De identiteit wordt ook niet bepaald door het gemeentebestuur, maar (nogmaals) door de inwoners zelf. Sociale cohesie is dan belangrijk.	Niet juist. De sociale cohesie is van groot belang voor het aantal Beschikbare vrijwilligers. Juist in een dorp is het mogelijk samen de schouders eronder te zetten. Dat is niet afhankelijk van de grootte van de gemeente. Mogelijk is in een grote gemeente het gemakkelijker mensen te werven voor het eigen dorp dan in een kleine gemeente.	In een kleine gemeente zijn de lijntjes korter, maar dat wil beslist niet zeggen dat de kwaliteit van het werk voor de inwoners en ondernemers dan beter is. In een grote gemeente kan vaak betere kwaliteit worden geleverd.	Door een fusie wordt het nooit goedkoper voor de inwoners. Voor Scherpenzeel geldt echter dat om zelfstandig te blijven er veel extra geld van de inwoners moet komen, boven op de autonome groei van de lasten voor de inwoner. Het alternatief is bezuinigen op voorzieningen en dat willen we als inwoners ook niet.	Klopt. Kijk naar Regio FoodValley, de Veiligheidsregio, etc.
Scherpenzeel blijft als dorp altijd zelfstandig, ongeacht of de gemeente samengaat met Barneveld of niet. Als zelfstandige gemeente kan Scherpenzeel feitelijk inderdaad niet zonder zelfstandigheid, dat is logisch. De stelling op zich rammelt dan ook. Er had eigenlijk zoiets moeten staan als: 'De identiteit van de inwoners van Scherpenzeel' staat of valt met zelfstandigheid van de gemeente Scherpenzeel', of zoiets. In dat geval zeg ik: nee. Maar ik reageer hiermee dus niet inhoudelijk op de bovengenoemde stelling. Met de reacties op de geformuleerde stelling kun je feitelijk niks, want een identiteit op zichzelf 'kan niks'.	De stelling gaat ervan uit dat er in een kleinere gemeente meer vrijwilligers zijn. Dit kun je feitelijk onderzoeken. Onzinstelling derhalve.	Opnieuw een nutteloze stelling, want hoe goed of hoe snel een gemeente werkt, is op zichzelf niet van belang. Het gaat erom of de inwoners van een gemeente tevreden zijn met het eindresultaat van dit werk, en wat dit heeft gekost. Ik constateer dat de inwoners van Scherpenzeel over het algemeen tevreden zijn met de resultaten die de gemeente levert. En mochten zij dit na een bepaalde bestuursperiode niet zijn, dan kunnen zij via de stembus het gemeentebestuur naar huis sturen en nieuwe leiders aanwijzen. Zo werkt het democratisch bestel in dit land.	Via de gekozen raadsleden hebben kiezers direct invloed op hoeveel een gemeentelijke taak mag kosten. De politiek staat in haar recht haar eigen keuzes te maken op het gebied van de financiën, tenzij de kosten dusdanig de pan uitrijzen dat er van bovenaf ingegrepen moet worden. Daar is in Scherpenzeel geen enkele aanleiding toe. Zowel de begroting 2020 als de meerjarenraming in Scherpenzeel waren - naar het oordeel van de provincie - structureel en reëel in evenwicht. In Barneveld was de begroting níet structureel en reëel in evenwicht, al werd dit evenwicht hersteld in de meerjarenraming.	Een veel te algemeen gestelde stelling. Samenwerking an sich is tenslotte niet in een eenheid uit te drukken. Uit onderzoek zou feitelijk kunnen blijken met hoeveel stakeholders (bedrijven/inwoners/maatschappelijke organisaties) kleinere en grotere gemeenten te maken hebben. Daar moet mee worden (samen)gewerkt, dus je zou verwachten dat uit zo'n onderzoek zal blijken dat een grotere gemeente meer samenwerking nodig heeft dan een kleinere, puur omdat je met meer partijen aan tafel moet zitten.
De historisch gegroeide identiteit van Scherpenzeel staat of valt niet bij zelfstandigheid. Als Scherpenzeel de 10e kern van het dorp Barneveld wordt, zal voor veel mensen de betrokkenheid bij die nieuwe gemeente afnemen. We kennen nu al de uitspraken: o, dat is zeker in Den Haag of in Arnhem geregeld. Daar weten ze niet wat hier echt nodig is. Ik hoop, dat daar niet nog bijkomt: O, dat is zeker in Barneveld geregeld.	Eens.	Uit eigen ervaring weet ik, dat dit lang niet altijd zo is. Dit geldt zowel voor de snelheid als voor de kwaliteit van de geleverde diensten etc.	Tot op zekere hoogte wel. Een democratisch gekozen gemeenteraad bepaald welke keuzes gemaakt worden. Zelfstandigheid is een groot goed, maar niet ten koste van alles.	Kleine gemeenten moeten niet alleen intern samenwerken, maar ook met buurgemeenten en met de regio. Voor Scherpenzeel o.a. regio Foodvalley. Grote gemeenten moeten ook samenwerken, maar dat gebeurd op een heel ander schaal, Vergelijk Amsterdam en de problematiek van haar stadsdeelraden. Als kleine zelfstandige gemeente heb je nog een behoorlijke mate van autonomie.
Niet kunnen is een groot woord, maar waarom zou je het opgeven als het niet nodig is.	Dat weet ik niet, maar voor onze gemeente geldt dat denk ik wel, gezien het aantal vrijwilligers dat we hebben in Scherpenzeel.	Een kleine gemeente werkt sneller; denk dat dat over het algemeen wel klopt. Een grote gemeente werkt beter: denk dat dit over het algemeen NIET klopt	Tot op zekere hoogte mag dat wel iets kosten, gezien de voordelen die we denk ik dan wel behouden.	Denk van niet, maar samenwerking voor Scherpenzeel is zeker iets wat we al doen en misschien nog meer moeten doen, maar samengaan niet.
Onzin. Ook als kern van Barneveld kan Scherpenzeel haar identiteit behouden. Kijk naar Voorthuizen en Kootwijkerbroek.	Dat maakt niets uit. De mentaliteit van de inwoners gaat het om.	Neen, het ontbreekt in een kleine gemeente aan voldoende kennis. Groter is zeker beter.	Neen, de belastingen zijn nu al hoog. De verhoging is voor het betalen van het ambtelijk apparaat, niet voor de voorzieningen.	Neen. Minder. Een grote gemeente heeft meer kennis in huis.
Inderdaad	Ja	Nee groter is niet beter	Jazeker	Inderdaad

de identiteit van Scherpenzeel kan niet zonder zelfstandigheid	in een kleine gemeente is het gemakkelijker om voorzieningen in stand te houden doordat er meer vrijwilligers zijn	een kleine gemeente werkt sneller; een grote gemeente werkt beter	zelfstandigheid is zo belangrijk dat dat extra geld van de inwoners mag kosten	een grote gemeente heeft net zoveel samenwerking nodig als een kleine
Zo te zien worden stellingen die de keuze voor zelfstandigheid verwoorden hier opzettelijk ongenuanceerd neergezet, zodat niemand er volmondig ja op kan zeggen. Maar ik vind zelfstandigheid verreweg de beste keuze voor Scherpenzeel. En bij zelfstandigheid kan Scherpenzeel zeker ook een eigen identiteit bewaren en keuzes maken die in een grote gemeente met meerdere kernen niet mogelijk zijn. Want daar geldt dat wat een gemeente aan de ene kern geeft ook aan de andere kernen moet worden gegeven. En daardoor is het dan vaak onhaalbaar.	Ja, de betrokkenheid is groter. Maar als een eigen gemeenteraad erover gaat, kun je op dorpsniveau eigen keuzes maken die een grote gemeente niet zomaar voor één van haar dorpskernen kan maken.	In een kleine gemeente zijn de lijnen inderdaad korter en is het contact persoonlijker. Ambtenaren kennen hun mensen. Dat werkt vaak sneller en ook beter. In een grote gemeente malen molens langzamer en gaat ook meer fout doordat de organisatie complexer is.	Jazeker, want daar staan extra voorzieningen tegenover en een betere kwaliteit van het gemeentebestuur.	Alle gemeenten, ook de grote gemeenten, hebben het (financieel) moeilijk om het toenemend aantal taken dat de rijksoverheid naar gemeenten delegeert, te kunnen uitvoeren. Maar er komt gelukkig al discussie over dat decentraliseren van bijvoorbeeld jeugdzorg. Samenwerken is op bepaalde gebieden goed en nodig. Maar samenwerken met Barneveld is helaas niet haalbaar omdat Barneveld dat niet wil. Barneveld werkt alleen met dorpskernen waarover de gemeente zeggenschap heeft. Samenwerken met een zelfstandige gemeente die daarmee ook invloed krijgt op bepaalde keuzes is iets wat Barneveld niet wil. Daarom is bijvoorbeeld Veenendaal een betere partner. Dat is een gemeente die niet meerdere kernen heeft en dus makkelijker kan samenwerken met andere dorpen. In Renswoude voldoet dat goed. En het is slecht dat de variant van samenwerking met Veenendaal in dit schijn-open overleg niet meedoet. Optie 1, zelfstandigheid zonder samenwerking, is onmogelijk. Optie 2, samenwerken met Barneveld, is voor Barneveld niet bespreekbaar. Dan blijft alleen opties 3 over en iedereen wist al vantevoren dat voor de provincie Gelderland de uitkomst moest worden.
Van Dale: 'eigen karakter van een persoon of groep'. Op het moment dat je de groep veranderd, en zeker als je een groep van 10.000 samenvoegt bij 60.000 veranderd dus je Identiteit. Natuurlijk kun je dan zeggen dat scherpenzeel op 'identiteitsniveau' zijn eigen ding blijft doen, maar gemeentelijk beleid heeft ook veel invloed op de identiteit en daarom zal dat gaan veranderen.	Scherpenzeel houd op dit moment zijn voorzieningen door vrijwilligers goed in stand. Je weet niet hoe dit in de toekomst gaat lopen als je gefuseerd bent. Ik verwacht geen vrijwilligers uit barneveld om te komen helpen, terwijl wellicht de motivatie vanuit scherpenzeel bewoners wel afneemt omdat voorzieningen verder bij de burger vandaan staat.	Zeker. Voorbeeldje: onze moestuin moet wellicht van locatie wijzigen. Nu spreek je op de markt de raadsleden aan en heb je invloed. bij een fusie hebben de scherpenzeelse raadsleden maar weinig invloed in de totale groep en heb ik als burger geen invloed.	Wat mij betreft wel. Desnoods paar duizend per jaar, kom paar op!	Zeker. samenwerking is onafhankelijk van schaalgrootte.

rapportage communicatie en participatie variantenonderzoek

Kijk op Scherpenzeel

Bijlage 4
26 november 2020

Inhoudsopgave

1 Advertentie 3
2 Website 4
3 Social media 5
4 Benadering stakeholders 6
5 Keukentafelgesprekken en themagesprekken 6
6 Onverwachte ontmoetingen 7
7 Free publicity 7

In de communicatie en participatie over het variantenonderzoek Scherpenzeel zijn verschillende activiteiten voor communicatie en participatie uitgevoerd. Ze staan hier beschreven. De activiteiten voor het onderzoek van Kieskompas worden later toegevoegd.

1 Advertentie

Op 6 oktober is de website gelanceerd tijdens een persgesprek, gevolgd door paginagrote advertenties in de Scherpenzeelse krant en de Barneveldse krant.

"De rol van de gemeente verandert omdat de samenleving complexer wordt", aldus Commissaris van de Koning John Berends. "Bovendien hebben gemeenten er de afgelopen jaren veel meer taken bijgekregen. Dat alles vraagt om meer specialistische kennis, meer samenwerking in de regio en een grotere diversiteit aan medewerkers. Maar ook andere dienstverlening aan inwoners en ondernemers en vaak ook lastige, complexe besluiten."

De gemeente Scherpenzeel en de provincie Gelderland hebben eind 2019 samen geconstateerd dat er bij de gemeente extra inzet nodig is om in de toekomst alle taken goed te kunnen blijven uitvoeren. John Berends: "Dat is niet alleen een kwestie van aantallen ambtenaren, maar ook van de kwaliteit van samenwerking tussen ambtenaren, college en raad. Anders gezegd: de bestuurskracht in Scherpenzeel moet verbeteren om in de toekomst de opgaven waar Scherpenzeel voor staat uit te kunnen uitvoeren. Daar willen we Scherpenzeel graag bij helpen. Ons doel is een sterke gemeente voor de hele gemeenschap."

We zijn gestart met een variantenonderzoek naar drie varianten:

1. **Scherpenzeel blijft zelfstandig**
2. **Scherpenzeel gaat een duurzame samenwerking aan met Barneveld**
3. **Scherpenzeel en Barneveld fuseren per 1-1-2023**

Denk mee!

Gedeputeerde Jan Markink: "We willen u graag laten meedenken in het onderzoek. Het liefst gaan we persoonlijk met u in gesprek, maar door coronamaatregelen is dat niet zo eenvoudig. Daar waar het kan, zien we u graag 'live', als dat niet lukt organiseren we videobijeenkomsten. Ik nodig u van harte uit voor een keukentafelgesprek of voor één van de bijeenkomsten. Meedenken op kijkopscherpenzeel.nl kan ook. Na afronding van het onderzoek beoordelen we de varianten op verschillende criteria, waaronder de inbreng van de Scherpenzeelse en Barneveldse gemeenschap. Na bestuurlijk overleg over de uitkomsten, besluit het college van Gedeputeerde Staten in januari welke variant het beste is voor de toekomst van Scherpenzeel."

Keukentafelgesprekken met bestuurders

In een klein gezelschap kunt u in gesprek met Commissaris van de Koning John Berends of Gedeputeerde Jan Markink. U kunt daarvoor een afspraak maken via kijkopscherpenzeel@gelderland.nl of telefoonnummer 026 359 99 99. Hiervoor geldt een maximum van vier deelnemers. De data voor de gesprekken staan op kijkopscherpenzeel.nl.

Themabijeenkomsten Scherpenzeel en dorpsgesprekken Barneveld

In Scherpenzeel gaan we graag per thema met u in gesprek over de zorgen die u heeft en de kansen die u ziet. Voor Barneveld organiseren we op twee dagen dorpsgesprekken waar verschillende vragen aan de orde komen. De gesprekken zijn met maximaal 10 personen en duren één uur. Er zijn meerdere gesprekken per dag tussen 15.30 en 21.30 uur. Meer informatie over de thema's staat op kijkopscherpenzeel.nl. U kunt zich aanmelden via kijkopscherpenzeel@gelderland.nl. Moeite met aanmelden per e-mail? Neem dan contact op via telefoonnummer 026 359 99 99. Vooralsnog zijn de bijeenkomsten 'live', mochten we moeten overstappen naar een videobijeenkomst, dan ontvangt u daarover uiteraard bericht.

Data

26 oktober	themabijeenkomst gemeente
28 oktober	themabijeenkomst voorzieningen en vitaal dorp
29 oktober	dorpsgesprek Barneveld
2 november	themabijeenkomst identiteit en zeggenschap
3 november	themabijeenkomst financiën
10 november	themabijeenkomst Scherpenzeel in de regio
11 november	dorpsgesprek Barneveld

Meepraten op de website? Dat kan natuurlijk ook. Op kijkopscherpenzeel.nl kunt u een reactie plaatsen.

Kijk op **Scherpenzeel**

Dit is een publicatie van provincie Gelderland en de betrokken partijen
kijkopscherpenzeel@gelderland.nl
026 359 99 99
Kijkopscherpenzeel.nl

2 Website

Op 6 oktober is de website gelanceerd. Op de website stond informatie over alle bijeenkomsten en de agenda, achtergrondinformatie en een filmpje met een oproep om mee te denken in het onderzoek.

De website is daarna diverse malen aangevuld met nieuwe informatie waaronder factsheets over thema's en het brondocument. Er zijn 5 prikkelende stellingen geplaatst waarop mensen konden reageren. Op de website werd gereageerd op zowel de algemene pagina Denk Mee als op de thema's van de bijeenkomsten. In totaal hebben 96 mensen op de stellingen gereageerd, er werden circa 40 andere reacties geplaatst.

Home > Kijk op Scherpenzeel

Kijk op Scherpenzeel

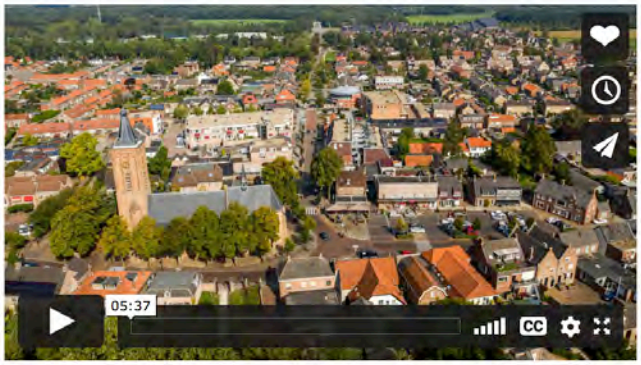

Kijk op Scherpenzeel - mp4 from Provincie Gelderland on Vimeo.

Download de videodescriptie van Kijk op Scherpenzeel

De inwoners van Scherpenzeel hebben recht op een sterke gemeente: een gemeente die er is voor inwoners, ondernemers en organisaties. De rol van de gemeente verandert door het complexer worden van de samenleving. Bovendien hebben gemeenten er de afgelopen jaren veel meer taken bijgekregen. Dat alles vraagt om meer specialistische kennis, een grotere diversiteit aan medewerkers, andere dienstverlening aan inwoners en ondernemers en vaak ook lastige, complexe besluiten. We onderzoeken voor Scherpenzeel verschillende varianten om alle taken goed te kunnen blijven uitvoeren. Bekijk het interview met Commissaris van de Koning John Berends en gedeputeerde Jan Markink waarin zij vertellen waarom en hoe het onderzoek wordt gedaan. Aan u de oproep om met ons mee te denken.

Nieuws
Denk mee
Variantenonderzoek
Agenda en aanmelden
Vraag en antwoord
Resultaten
Documenten

De website is door 1650 unieke bezoekers bezocht, ze kwamen veelal binnen via facebook.

3 Social media

Van 15 tot 22 oktober draaide de eerste betaalde campagne op Facebook en Twitter, gericht op Scherpenzeel. Dat betekende dat iedereen in Scherpenzeel met een Facebook of Twitter account op basis van postcode het bericht in de timeline zag. Dus ook personen die de provincie Gelderland niet volgen. Deze campagne was gericht op zoveel mogelijk bereik. Voor de campagne is een verkorte versie van het filmpje gemaakt. In totaal zijn 6.241 personen van boven de 18 bereikt. Op Twitter zijn ruim 200 mensen bereikt, wat aangeeft dat Twitter niet veel gebruikt wordt door inwoners van Scherpenzeel, daarom is niet gekozen voor een tweede campagne

Van 28 oktober tot 29 november oktober draaide een tweede betaalde campagne op Facebook voor inwoners van Scherpenzeel. Ditmaal gericht op het genereren van zoveel mogelijk reacties op de stellingen.1.162 maal is doorgeklikt naar het formulier met stellingen op de website.

Barneveld heeft op haar eigen facebookpagina een oproep gedaan voor de dorpsgesprekken over Barneveld.

4 Benadering stakeholders

We hebben zo'n 100 stakeholders in Scherpenzeel gericht per mail uitgenodigd om te participeren, van kerken tot jongerenorganisaties, van wijkcomités tot adviesraden en ondernemersverenigingen. In de mail hebben we hebben ook gevraagd de mail door te sturen naar de eigen achterban. We kunnen helaas geen gebruik maken van de communicatiekanalen van de gemeente Scherpenzeel.

Scherpenzeel heeft ons wel voorzien van openbare adresgegevens om stakeholders te benaderen, met persoonlijke gegevens is dat niet mogelijk vanwege de AVG. Daarnaast hebben we gegevens opgezocht via de gemeentegids en google. Deze stakeholders hebben we verzameld via openbare kanalen en openbare gegevens van de gemeente Scherpenzeel. De gemeente Barneveld heeft de eigen stakeholders benaderd via de eigen kanalen.

5 Keukentafelgesprekken en themagesprekken

Er zijn keukentafelgesprekken gevoerd met Commissaris van de Koning John Berends en gedeputeerde Jan Markink. Mensen en organisaties kunnen zich hiervoor opgeven via kijkopscherpenzeel@gelderland.nl of telefonisch. Deze gesprekken waren digitaal, waar het oorspronkelijk de bedoeling was om bij mensen thuis het gesprek te voeren.

Er zijn themabijeenkomsten gehouden over de thema's gemeente, identiteit en zeggenschap, voorzieningen en vitaal dorp, samenwerking, financiën, dorpsgesprek Barneveld, Breehoek en Sociaal Domein.

Aan de gesprekken en bijeenkomsten hebben 41 unieke personen meegedaan, een aantal mensen was bij meerdere bijeenkomsten aanwezig.

Afspraak	Begin	Einde
Dorpsgesprek Barneveld	11-11-2020 om 19:00	11-11-2020 om 21:30
Themabijeenkomst Scherpenzeel in de regio	10-11-2020 om 19:00	10-11-2020 om 21:30
Keukentafelgesprek John Berends	10-11-2020 om 19:00	10-11-2020 om 21:00
Keukentafelgesprek met John Berends	07-11-2020 om 13:00	07-11-2020 om 16:00
Keukentafelgesprekken John Berends	06-11-2020 om 18:30	06-11-2020 om 20:00
Keukentafelgesprekken Jan Markink	05-11-2020 om 19:00	05-11-2020 om 21:30
Keukentafelgesprekken Jan Markink	05-11-2020 om 09:00	05-11-2020 om 12:00
Themabijeenkomst Financiën	03-11-2020 om 15:30	03-11-2020 om 21:30
Themabijeenkomst Identiteit en zeggenschap	02-11-2020 om 20:30	02-11-2020 om 21:30
Keukentafelgesprekken Jan Markink	30-10-2020 om 15:00	30-10-2020 om 18:00
Themabijeenkomst Voorzieningen en vitaal dorp	28-10-2020 om 19:00	28-10-2020 om 20:00
Themabijeenkomst Gemeente	26-10-2020 om 15:30	26-10-2020 om 21:30

6 Onverwachte ontmoetingen

Het plan was om zoveel mogelijk mensen te ontmoeten op allerlei plekken (de zgn. onverwachte ontmoetingen). Bij de sportclubs in de kantine en langs het veld, in de Breehoek, in de bibliotheek en er was vergunning voor een standplaats op de markt en op Plein 1940 om te flyeren en met mensen in gesprek te gaan.

Helaas maakten de aangescherpte coronamaatregelen dit niet meer mogelijk. De daarvoor gemaakte flyers en posters zijn wel bij verschillende winkels neergelegd of opgehangen. In totaal hebben 1.000 flyers een plek gekregen in Scherpenzeel en Barneveld (circa 100). Het “stoepbord’ heeft een standplaats gekregen in De Breehoek.

7 Free publicity

De lokale en regionale media hebben regelmatig aandacht aan het variantenonderzoek besteed. Een aantal malen gebeurde dat nadat de provincie een persbericht had uitgegeven over de stand van zaken en tussenresultaten. Een journalist van de lokale pers was aanwezig bij de openbare themabijeenkomsten.

Kieskompas

ONDERZOEK NAAR DE BESTUURLIJKE TOEKOMST VAN SCHERPENZEEL EN BARNEVELD

WAT VINDEN DE INWONERS VAN SCHERPENZEEL EN BARNEVELD BELANGRIJK IN HUN DORP EN WAT VERWACHTEN ZE IN DE TOEKOMST VAN HUN GEMEENTE.

Willem Blanken, Tom Etienne, Laura Van Heck, André Krouwel & Jeroen van Lindert

Bijlage 5

Inhoudsopgave

- **Inhoudsopgave** **2**
- **Samenvatting en conclusies** **3**
- **Over het onderzoek** **4**
  - *Over Kieskompas* *4*
  - *Onderzoeksopzet* *4*
  - *Respondenten (gewogen)* *5*
- **Resultaten** **7**
  - *Verklarende factoren* *7*
    - Institutioneel vertrouwen 7
    - Verbondenheid 8
    - Persoonlijkheid 8
  - *Prioriteiten bij toekomst gemeente* *9*
  - *Voorzieningen, gemeentelijke dienstverlening en financiën* *10*
    - Voorzieningen 10
    - Gemeentelijke dienstverlening 11
    - Gemeentefinanciën en lokale belastingen 12
    - Toekomst van voorzieningen, dienstverlening en de financiën 13
  - *Inspraak, identiteit en duidelijk toekomstplan* *17*
    - Inspraak van inwoners 17
    - Een sterke identiteit 18
    - Duidelijk toekomstplan 19
    - Toekomst van inspraak, identiteit en de gemeente 19

Samenvatting en conclusies

Dit onderzoek brengt in kaart wat inwoners van Barneveld en Scherpenzeel belangrijk vinden in hun dorp en wat ze van hun gemeente verwachten. (Het is dus geen peiling over zelfstandigheid, samenwerking of herindeling.)

De basis van de vragenlijst wordt gevormd door de informatie die de provincie eerder had verzameld tijdens keukentafelgesprekken, themabijeenkomsten, stellingen die online zijn voorgelegd, en reacties op sociale media. Aanvullend zijn vragen opgenomen die nodig zijn voor het generaliseren van de uitkomsten van de respondenten naar alle inwoners van beide gemeenten en voor meer inzicht te verkrijgen in de motivatie achter bepaalde meningen.

De analyses zijn gemaakt op basis van 794 respondenten, waarvan 337 Scherpenzelers en 457 Barnevelders. Respondenten uit andere gemeenten zijn niet meegenomen in de resultaten. De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en stemgedrag tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in 2018 om de data (ten aanzien van deze variabelen en binnen de gebruikte categorieën) representatief voor Scherpenzeel en Barneveld te maken. In deze uitgebreide rapportage worden alle posities op de stellingen weergegeven en besproken. Drie belangrijke noties vallen op.

(1) Het beeld uit het participatietraject van de provincie wordt grotendeels bevestigd: uitspraken van inwoners tijdens de keukentafelgesprekken of themabijeenkomsten en reacties op de eerdere stellingen blijken ook in dit grootschaliger en representatiever onderzoek belangrijke geschilpunten. Andere inwoners van Scherpenzeel en Barneveld kunnen zich dus vinden in de thema's en problematieken die naar voor werden gebracht door deelnemers aan het eerdere participatietraject van de provincie.

(2) Scherpenzelers en Barnevelders verschillen weinig in hun prioriteiten. Voorzieningen, gemeentelijke dienstverlening en inspraak van burgers zijn in beide gemeenten de belangrijkste thema's; belangrijker dan een sterke identiteit en lage belastingen.

Wel onderscheiden Scherpenzelers zich van Barnevelders bij stellingen over de toekomst van hun gemeente. De Barnevelders zitten regelmatig op één lijn – er zijn duidelijke meerderheden - en geven gematigdere antwoorden. De meningen van Scherpenzelers zijn meer verdeeld en meer uitgesproken. Bij veel stellingen zijn de Scherpenzelers met ongeveer evenveel voor- als tegenstanders. Bovendien nemen ze vaker een extremere antwoordpositie in (helemaal eens of helemaal oneens). Als het gaat over de toekomst van hun gemeente, is er in Scherpenzeel sprake van een sterke polarisatie.

(3) Het onderzoek bevestigt dat er onder Scherpenzelers meer angst leeft over wat de toekomst voor hun gemeente gaat brengen dan onder de Barnevelders. Dat zal niemand verbazen, maar als je een slag dieper kijkt, is er wel een opvallend verschil. Onder de inwoners van Scherpenzeel is een duidelijke link waarneembaar tussen het vertrouwen in het bestuur enerzijds en hoe een inwoner staat tegenover de toekomst van de gemeente. Deze link is niet aan de orde bij inwoners van Barneveld; daar speelt vertrouwen geen belangrijke rol in welke mening men heeft.

In Scherpenzeel is er een negatief verband tussen vertrouwen in het gemeentelijk bestuur enerzijds en provinciaal bestuur anderzijds. Dit betekent dat wie meer vertrouwen heeft in de ene bestuurslaag, minder vertrouwen heeft in de andere en vice versa. Scherpenzelers die veel vertrouwen hebben in het provinciaal bestuur zien veel vaker voordelen in een eventuele samenvoeging met een andere gemeente, en veel minder nadelen in het blijven van een zelfstandige gemeente. Scherpenzelers die daarentegen veel vertrouwen hebben in het gemeentelijk bestuur—en dus gemiddeld genomen minder in het provinciaal bestuur—zijn nadrukkelijker bang voor mogelijk negatieve gevolgen van een samenvoeging. Zo gaat deze discussie dus ook over vertrouwen in de overheid.

Over het onderzoek

Over Kieskompas

Bij Kieskompas brengen we politieke opinies en maatschappelijke trends in beeld. Dat doen we via gericht panelonderzoek en met behulp van online tools en events. Zo helpen we wetenschappelijk en onafhankelijk onderzoek een stapje vooruit. Het onderzoeksinstituut Kieskompas wordt dan ook gevormd door een groep betrokken en enthousiaste wetenschappers die betrouwbare informatie leveren aan kiezers en besluitvormers.

Onderzoeksopzet

Dit onderzoek is in opdracht van provincie Gelderland uitgevoerd door de Vrije Universiteit en Kieskompas. Het is nadrukkelijk géén peiling over een eventuele fusie tussen Barneveld en Scherpenzeel en gaat ook niet om een beoordeling van allerlei mogelijke samenwerkingsvarianten. Met dit onderzoek brengen we in kaart wat inwoners belangrijk vinden in hun dorp en wat ze in de toekomst verwachten van hun gemeente.

De vragenlijst is opgesteld op basis van de inbreng van inwoners tijdens keukentafelgesprekken, de verschillende openbare themabijeenkomsten die zijn georganiseerd door provincie Gelderland, de reacties op Facebook en de stellingen die zijn voorgelegd (hetgeen allemaal hier te vinden is). In dit wetenschappelijk onderzoek werden deze onderwerpen en zorgen van de inwoners voorgelegd aan een grotere groep inwoners om te toetsen of deze ook bij anderen leven. Daarnaast is in dit onderzoek gevraagd naar het gebruik van en de tevredenheid over de verschillende voorzieningen, verbondenheid met mensen in de omgeving, vertrouwen (in instituties) en persoonlijkheid. Deze vragen helpen de motivatie achter bepaalde standpunten te verklaren, en leggen belangrijke verbanden bloot tussen de beweegredenen van burgers en hun meningen. Ook is er een aantal demografische variabelen (zoals leeftijd, geslacht, stemgedrag) gevraagd, zodat de respondenten gewogen kunnen worden en een goede afspiegeling van de Scherpenzeelse en Barneveldse samenleving vormen. In het onderzoek is geprobeerd om representativiteit te benaderen. Toch is het belangrijk om de uitkomsten niet te beoordelen op precieze getallen, maar de uitkomsten te lezen als trends en grove gemiddelden. In de analyse van de vragen hebben wij het daarom ook nooit over precieze percentages.

Het onderzoek is maandagmiddag 30 november op verschillende manieren verspreid:

- Via de Kieskompas-panels in Scherpenzeel en Barneveld
- Via het Burgerpanel van de gemeente Barneveld
- Via stakeholders die gevraagd zijn om de link te verspreiden
- Via Facebook-advertenties in Scherpenzeel en Barneveld
- Via deelnemers aan keukentafel- en themagesprekken die gevraagd zijn om de link te verspreiden

Daarnaast zijn een persbericht uitgestuurd en een nieuwsbericht geplaatst op kijkopscherpenzeel.nl. Op maandagmiddag 7 december was het onderzoek door 970 respondenten ingevuld. Hiervan woonden 100 respondenten buiten Barneveld of Scherpenzeel, deze werden buiten de analyses gelaten. Aangezien het om een openbare vragenlijst ging zijn verschillende methodes in de vragenlijst ingebouwd om ‘misbruik' (zoals mensen die het onderzoek meerdere keren zouden invullen) waar te nemen, maar van grootschalig misbruik was geen sprake. Wel zijn 8 van de 499 Barnevelders en 3 van de 371 Scherpenzelers die het onderzoek hadden ingevuld, uitgesloten omdat deze te weinig tijd hadden besteed aan vragen om deze werkelijk te kunnen lezen.

De resultaten van dit onderzoek zijn gewogen naar geslacht, leeftijd en stemgedrag bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 om de data ten aanzien van deze kenmerken representatief te

maken voor de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld[1]. Om respondenten een gewicht toe te kennen, moeten hun leeftijd, geslacht en stemgedrag bij de gemeenteraadsverkiezingen bekend zijn. Dit deelden 457 Barnevelders en 337 Scherpenzelers met ons. Omdat de analyses op gewogen respondenten zijn uitgevoerd, is het verslag gebaseerd op de resultaten van deze twee groepen, wat in totaal een steekproef van 794 oplevert.

Respondenten (gewogen)

Het wegen van respondenten is een statistische techniek om een groep respondenten representatief te maken voor de grotere groep mensen waarover men een uitspraak wil doen. In dit geval gaat het over een groep Scherpenzelers en Barnevelders, die de volledige bevolking van beide gemeenten moet voorstellen. Wanneer er bijvoorbeeld meer mannelijke dan vrouwelijke respondenten zijn, maar in de bevolking deze verhouding gelijk is, zullen vrouwelijke respondenten een hoger gewicht krijgen dan mannelijke. Hierdoor is het resultaat van een analyse representatief voor een gelijke groep mannen en vrouwen, omdat de mannelijke antwoorden minder meewegen in het berekenen van het resultaat. Dit is voornamelijk een noodzakelijke techniek wanneer de variabele waarop men weegt een invloed heeft op het antwoord van een respondent. Wanneer mannen het met een bepaald standpunt in het algemeen minder eens zijn, en er meer mannen tussen de respondenten zitten, is het resultaat van analyses daardoor niet generaliseerbaar naar de volledige bevolking. Een statistische weging biedt dan de oplossing.

Variabelen die regelmatig binnen onderzoek worden gebruikt om op te wegen zijn geslacht en leeftijd. Aanvullend hebben wij ook gewogen op stemgedrag bij de lokale verkiezingen, omdat de partij waarvoor men gestemd heeft mogelijk invloed heeft op het antwoord dat men geeft. Eerder onderzoek toonde aan dat het wegen op stemgedrag bij verkiezingen belangrijk is voor het representatiever maken van de antwoorden. Hierdoor stellen onze resultaten de mening voor van vier gelijke leeftijdsgroepen en evenveel mannen als vrouwen, een directe afspiegeling van de bevolking in Scherpenzeel en Barneveld. Ook is het aandeel kiezers van de lokale partijen in de resultaten gelijkaardig aan het aandeel van de kiezers bij de uitslagen in 2018.

Hieronder geven we kort en in tabelvorm inzicht in de verdeling van de dataset. Op deze dataset zijn de analyses in het vervolg van dit rapport uitgevoerd. Het gaat hier om de gewogen verdelingen, dus na correctie ter bevordering van de representativiteit zoals hierboven beschreven. Deze verdeling op basis van leeftijd, geslacht en stemvoorkeur is een dichte benadering van deze verdeling in de Scherpenzeelse bevolking enerzijds en de Barneveldse bevolking anderzijds. Op opleidingsniveau is niet gewogen, maar ook deze verdeling binnen de gewogen respondenten is weergegeven.

Leeftijdscategorie	%	#
18 - 34	26.0%	207
35 - 49	24.3%	193
50 - 64	26.5%	210
65 +	23.2%	184
Totaal	**100.0%**	**794**

Geslacht	%	#
Man	51.8%	411
Vrouw	48.2%	383
Totaal	**100.0%**	**794**

[1] Gewichten hoger dan het 98e percentiel zijn getrimd.

Stemgedrag lokale verkiezingen 2018 - Scherpenzeel	%	#
Gemeentebelangen Scherpenzeel	28.3%	95
SGP	16.0%	54
CDA	10.1%	34
PRO Scherpenzeel	10.7%	36
ChristenUnie	9.6%	32
Te jong om te stemmen	4.2%	14
Niet-stemmers	21.0%	71
Totaal	**100.0%**	**337**

Stemgedrag lokale verkiezingen 2018 - Barneveld	%	#
PRO 98 PRO Barneveld Pvda D66	12.4%	57
SGP	18.3%	84
CDA	11.0%	50
Lokaal belang	10.1%	46
ChristenUnie	13.2%	60
VVD	6.4%	29
Burgerinitiatief	4.3%	20
Blanco lijst 8	0.5%	2
Te jong om te stemmen	4.2%	19
Niet-stemmers	19.5%	89
Totaal	**100.0%**	**457**

Opleidingsniveau	%	#
WO doctoraal of master	10.6%	84
HBO/WO bachelor of kandidaats	33.9%	269
HAVO/VWO bovenbouw, WO/HBO propedeuse	10.7%	85
MBO 2-3-4, of MBO voor 1998	25.7%	204
Eerste drie jaar HAVO/VWO, MAVO, VMBO (theoretisch en gemengde leerweg)	6.0%	48
MBO 1, LBO, VBO, VMBO (kader- en beroepsgerichte leerweg)	11.6%	92
(Geen) basisonderwijs	0.9%	7
Weet ik niet / geen opgave	0.8%	6
Totaal	**100%**	**794**

Resultaten

Verklarende factoren

Om beter inzicht te krijgen in de motivatie achter bepaalde standpunten, werd een aantal vragen gesteld die verklarende factoren vormen. Voornamelijk vertrouwen in bestuur bleek een sterke samenhang te hebben met de antwoorden van Scherpenzelers op stellingen over de toekomst van hun gemeente. Ook verbondenheid, voornamelijk met mensen uit de nabije omgeving, vertoonde samenhang met de mening van respondenten, al was deze minder uitgesproken dan voor vertrouwen. Tot slot werd ook een aantal vragen gesteld over iemands persoonlijkheid, gefocust op hoe empathisch iemand is en of iemand openstaat voor verandering. Deze vertoonden echter geen verband met de antwoorden van inwoners.

Vertrouwen en verbondenheid zijn verklarende factoren: ze geven aan dat de mening van een inwoner deels verklaard kan worden door hoeveel vertrouwen men heeft in het bestuur en hoe verbonden men zich voelt met zijn omgeving. Het zijn echter geen oorzakelijke factoren, enkel een verband. Er kan dus geen uitspraak worden gedaan of wantrouwen in het bestuur geleid heeft tot bepaalde meningen, of meningen geleid hebben tot wantrouwen in het bestuur. Wel geven deze factoren richting aan zowel het gemeentelijk als provinciaal bestuur over hoe inwoners ten opzichte van hen staan, en wat dat betekent voor wat er leeft onder de inwoners.

Institutioneel vertrouwen

De inwoners van Barneveld en Scherpenzeel werd gevraagd in welke mate ze vertrouwen hebben in verschillende instituties. Omdat de samenhang tussen het vertrouwen in de instituties zodanig verschilde tussen de twee gemeenten, is enkel gekeken naar de twee items die het grootste verband hebben met de meningen van de inwoners: *vertrouwen in provinciaal bestuur* en *vertrouwen in gemeentelijk bestuur.*

De figuur hieronder toont aan dat zowel in Scherpenzeel als Barneveld iets minder dan vier op de tien (veel) vertrouwen heeft in het *provinciale bestuur*. In Barneveld heeft een kleinere groep van drie op tien (heel) weinig vertrouwen in het *provinciale bestuur*, maar in Scherpenzeel is dit iets meer dan vier op tien. Het *gemeentelijk bestuur* van Barneveld heeft veel vertrouwen: twee op drie Barnevelders geeft aan dat ze (veel) vertrouwen hebben in hen, en slechts een kleine minderheid van één op tien heeft (heel) weinig vertrouwen. In Scherpenzeel heeft de helft (veel) vertrouwen in hun gemeentelijk bestuur, en drie op tien heeft (heel) weinig vertrouwen. Het is echter niet zo dat Scherpenzelers in het algemeen minder vertrouwen hebben in een bestuurlijke entiteit: de *landelijke overheid* wordt wel door een meerderheid vertrouwd, net zoals bij Barnevelders.

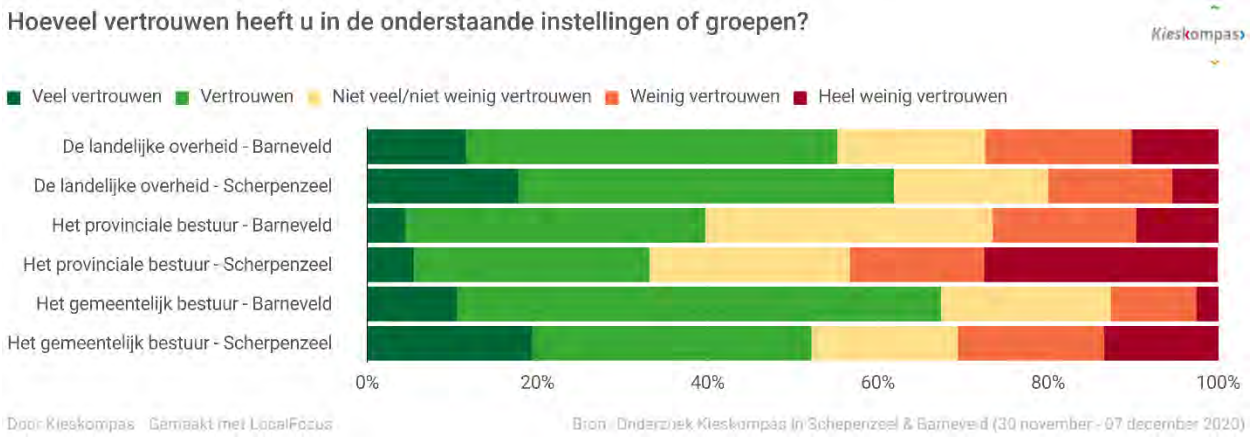

Wantrouwen in zowel het gemeentelijke als het provinciale bestuur is meer uitgesproken in Scherpenzeel. Een opvallende bevinding die niet uit deze grafiek is af te lezen, is het verband tussen vertrouwen in bestuur op beide niveaus. In Barneveld is dit een positief verband: wie meer vertrouwen heeft in het ene, heeft ook meer vertrouwen in het ander. In Scherpenzeel is het verband echter negatief: wie meer vertrouwen heeft in het provinciaal bestuur, heeft minder vertrouwen in het gemeentelijk bestuur, en vice versa.

Verbondenheid

Een tweede verklarende factor is verbondenheid. Inwoners werden gevraagd hoe verbonden ze zich voelen met mensen uit hun directe en verdere omgeving. Een statistische techniek, genaamd Principal Component Analysis, werd uitgevoerd op de zeven vragen over verbondenheid en vond een onderliggende structuur. De vragen vielen uiteen in twee categorieën: verbondenheid met directe omgeving en met bredere omgeving. Dit betekent dat iemand die aangeeft zich meer verbonden te voelen met mensen uit hun straat, zich ook meer verbonden voelt met de andere mensen die tot de directe omgeving behoren: mensen in hun buurt, dorp, en gemeente. De tabel hieronder geeft aan onder welke categorie elke vraag valt. De ladingen, die een cijfer zijn tussen -1 en 1, geven aan hoe sterk het antwoord van een persoon samenhangt met de onderliggende categorie.

	Categorie: Verbondenheid met …	
Ik voel me verbonden met de mensen in...	Directe omgeving	Bredere omgeving
- ... mijn straat	0.812	
- ... mijn buurt	0.865	
- ... mijn dorp	0.776	
- ... mijn gemeente	0.652	
- ... mijn regio/streek		0.793
- ... Gelderland		0.822
- ... Nederland		0.738

De verbondenheid met de mensen op één plaats werd niet gerelateerd aan de positie op stellingen; wel hoe hoog men scoorde binnen een categorie. Er werd dus niet gekeken naar bijvoorbeeld de samenhang met *hoe verbonden men zich voelt met mensen in hun straat*, maar wel met hoe hoog men scoort op *verbondenheid met de directe omgeving* (van straat tot gemeente).

Persoonlijkheid

Tot slot werd onderzocht of bepaalde persoonlijkheidseigenschappen verband hielden met de antwoorden van de inwoners. Twee persoonlijkheidseigenschappen die in academische literatuur worden gezien als verklarend voor soortgelijke standpunten, zijn empathie en openheid voor verandering. Er werd geen verband gevonden tussen deze persoonlijkheidseigenschappen en de positie die inwoners innemen op stellingen. Dit is een bevinding op zich, want het betekent dat openstaan voor verandering geen grote rol lijkt te spelen in hoe inwoners denken over de toekomst van hun gemeente.

Prioriteiten bij toekomst gemeente

Allereerst is gevraagd om zeven overstijgende thema's te rangschikken, waarbij de belangrijkste bovenaan geplaatst moest worden en de minst belangrijke onderaan. In het onderstaande figuur staat de gemiddelde positie van de verschillende overstijgende thema's. De thema's die door inwoners het belangrijkste gevonden werden (en dus juist een laag gemiddelde hebben) staan bovenaan in het onderstaande figuur. Scherpenzelers en Barnevelders verschillen weinig in hun prioriteiten. Zowel in Barneveld als Scherpenzeel wordt het *behoud van voorzieningen* en *goede dienstverlening* door veel inwoners als erg belangrijk gezien. Ook *inspraak van inwoners* en *gezonde gemeentefinanciën* scoren hoog. Het valt daarbij op dat Scherpenzelers *gezonde gemeentefinanciën* belangrijker vinden dan Barnevelders en dat *lage kosten en belastingen* gemiddeld genomen de laagste prioriteit voor Scherpenzelers heeft. In Barneveld scoort '*Een sterke identiteit*' het laagst. *Voor* inwoners van Scherpenzeel is '*een sterke identiteit*' belangrijker dan voor Barnevelders, hoewel *een duidelijk toekomstplan, gezonde gemeentefinanciën, inspraak van inwoners, goede dienstverlening,* en *het behoud van voorzieningen* gemiddeld genomen belangrijker wordt gevonden. In de volgende hoofstukken worden deze overstijgende thema's verder uitgediept.

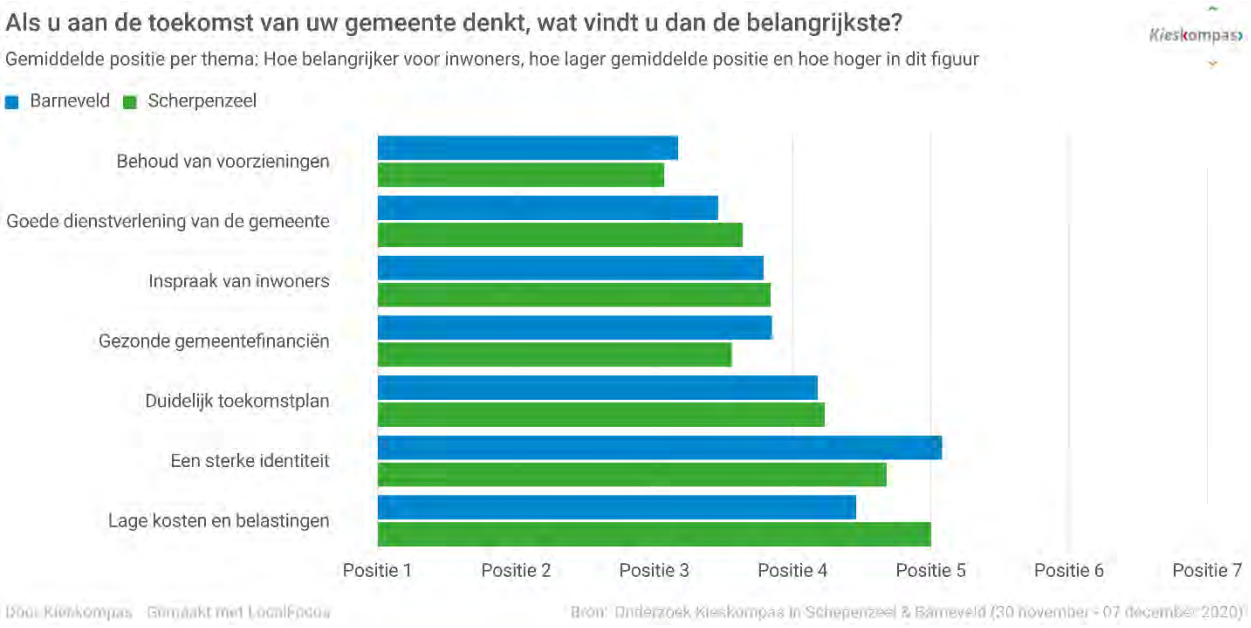

Voorzieningen, gemeentelijke dienstverlening en financiën

Voorzieningen

Het *behoud van voorzieningen* is voor veel inwoners van Scherpenzeel en Barneveld erg belangrijk als ze aan de toekomst van hun gemeente denken. Een kwart van de Scherpenzelers en Barnevelders zet dit zelfs helemaal bovenaan, en ongeveer zes op de tien geven het een plaats in hun top drie.

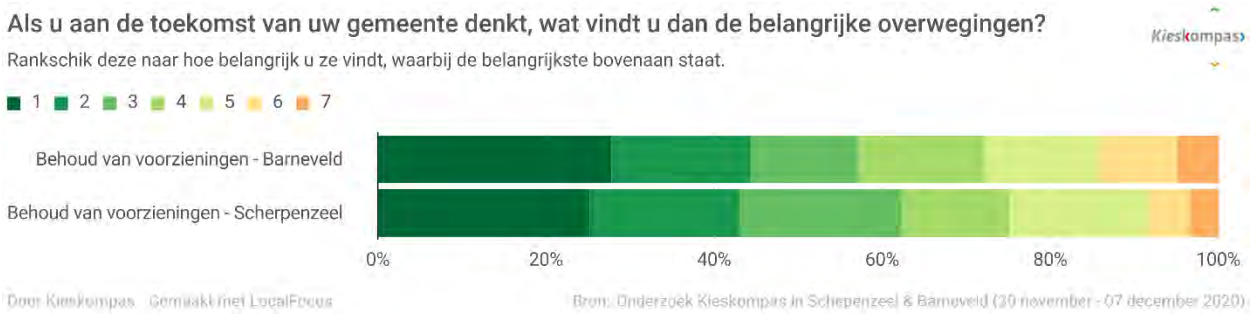

Inwoners van Scherpenzeel en Barneveld maakten voor de corona-uitbraak dan ook veel gebruik van de verschillende voorzieningen in hun gemeente, vooral van de horeca, verenigingen en sportvoorzieningen. Inwoners van Scherpenzeel zeggen vaker gebruik te maken van de verschillende voorzieningen in hun gemeente dan de inwoners in Barneveld. Dit verschil is opvallend groot voor het *zwembad* en het *dorpshuis*: in Scherpenzeel zijn er dubbel zoveel frequente gebruikers van het zwembad als in Barneveld, voor het dorpshuis zijn dit er zelfs vijfmaal zoveel.

Aangezien in beide gemeenten een groot deel van de inwoners (voor de corona-uitbraak) gebruik maakten van de voorzieningen in hun gemeente, is het geen verrassing dat velen het *behoud van voorzieningen* een prioriteit vinden in toekomstige beslissingen over hun gemeente. De frequentie van gebruik vertoonde geen duidelijk onderling patroon. Het is dus niet zo dat inwoners die meer naar de bibliotheek gaan, ook vaker naar een restaurant of vereniging gaan. Eén op de tien inwoners geeft aan minder dan één keer per maand gebruik te maken van minimaal één van de onderstaande voorzieningen. Er is ook een opvallend verschil tussen de twee gemeenten: één op de tien Barnevelders zegt regelmatig (minstens maandelijks) gebruik te maken van vijf of meer van de onderstaande voorzieningen; in Scherpenzeel is dit één op drie.

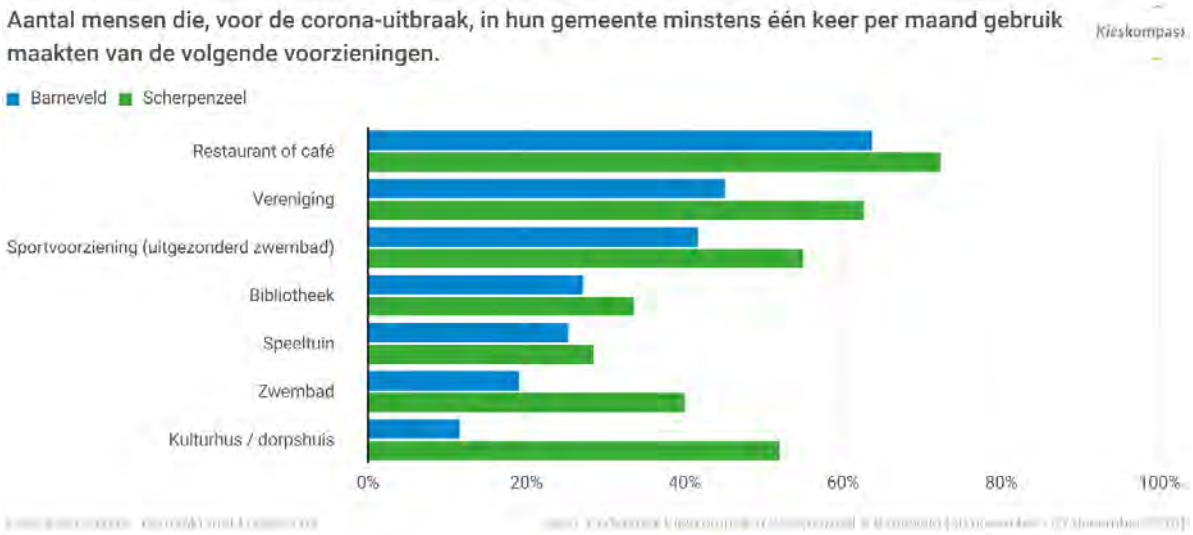

Ook vroegen we de respondenten in hoeverre ze tevreden zijn met de huidige voorzieningen in hun gemeente. Over het algemeen zijn mensen (heel erg) tevreden over de verschillende voorzieningen in hun gemeente (zie onderstaande figuur). Inwoners van Barneveld zijn het minst tevreden over het *zwembad*, de *speelvoorzieningen voor kinderen*, en het *dorpshuis*. Het valt daarbij op dat men in Scherpenzeel het minst tevreden is met het *dorpshuis* ondanks dat deze vaak gebruikt wordt. Het minst tevreden is daarbij relatief, want over elke voorziening is steeds minimaal zeven op tien inwoners van beide gemeenten (heel erg) tevreden.

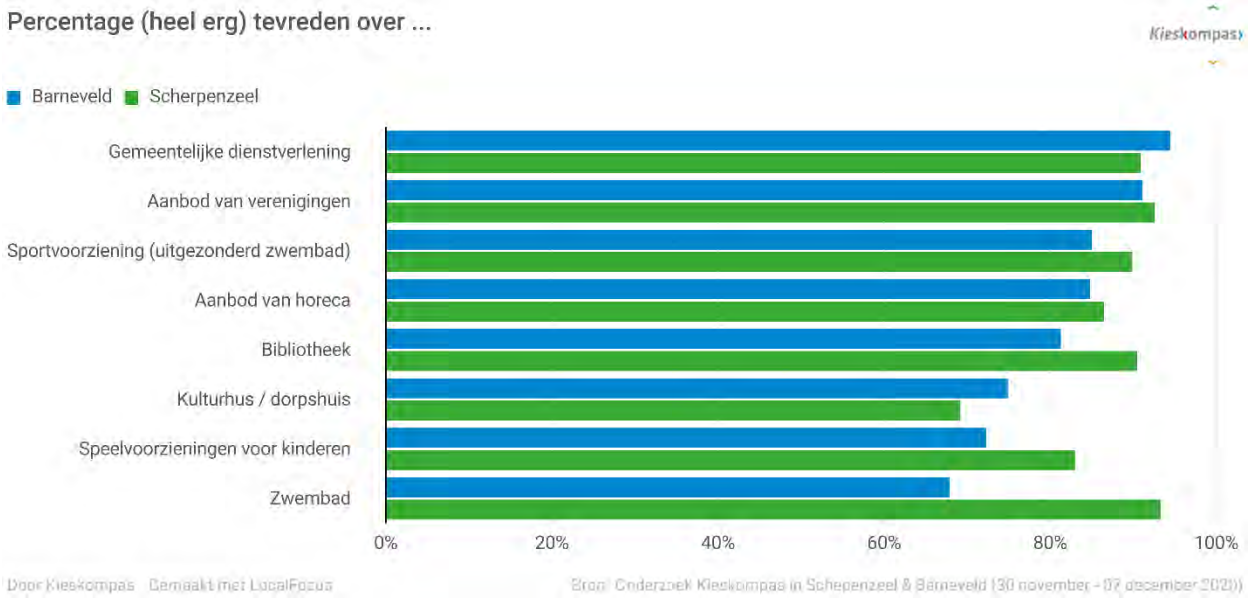

De aanwezige voorzieningen in beide gemeenten worden gewaardeerd en frequent bezocht door de inwoners van zowel Barneveld als Scherpenzeel. In Scherpenzeel worden voornamelijk het zwembad, de speelvoorzieningen voor kinderen en de bibliotheek beter beoordeeld dan in Barneveld. Inwoners van Scherpenzeel maken ook vaker gebruik van deze voorzieningen dan inwoners van Barneveld. Toch zijn frequentie en tevredenheid niet altijd nauw verbonden; zo bezoekt maar één op de tien Barnevelders het dorpshuis regelmatig, maar geeft zeven op de tien wel aan dat ze er (heel erg) tevreden over zijn.

Gemeentelijke dienstverlening

Net zoals de aanwezigheid van voorzieningen, is ook *de gemeentelijk dienstverlening* erg belangrijk voor de inwoners in beide gemeenten. De helft van de Scherpenzelers en zes op de tien Barnevelders plaatsen dit thema in hun top drie. Zoals in de figuur hierboven te zien is, zijn in beide gemeenten bijna alle inwoners (heel erg) tevreden over de *dienstverlening van hun gemeente*.

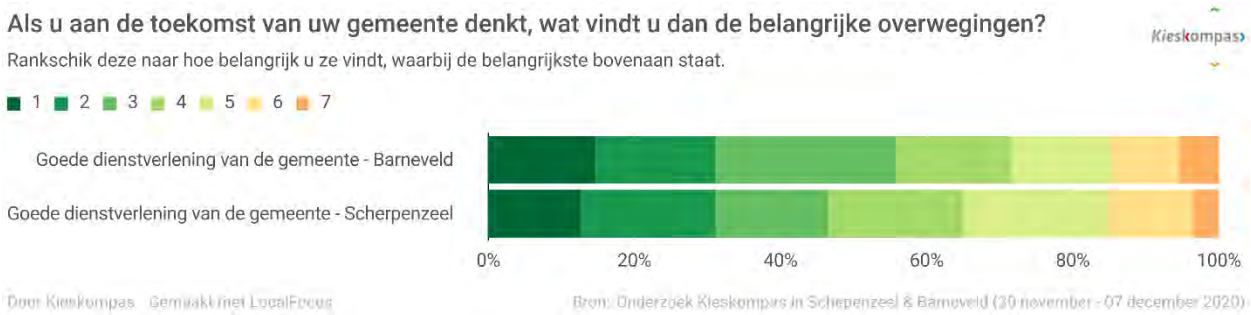

Er werd de inwoners een aantal algemene stellingen over dienstverlening van de gemeente voorgelegd. Zowel in Barneveld als Scherpenzeel vinden inwoners *het groene karakter van de gemeente behouden* heel belangrijk. In Barneveld is de helft van de inwoners tevreden over het *onderhoud van de openbare ruimte* (straten, fietspaden, stoepen en het groen) en in Scherpenzeel is dit zelfs zeven op tien. De helft van de Scherpenzelers is het er mee eens dat *lokale belastingen verhoogd mogen worden om de voorzieningen in de kernen overeind te houden*, tegenover een derde van de Barnevelders.

In Barneveld is de helft het er (helemaal) niet mee eens dat *het afval beter gescheiden moet worden, zelfs als daardoor de afvalstoffenheffing omhoog gaat*, terwijl dit in Scherpenzeel maar een derde is. In beide gemeenten is ongeveer de helft het er (helemaal) niet mee eens dat *er meer woningen moeten komen als dat ten koste van groen gaat*, slechts een kwart van de inwoners is het hier wel mee eens.

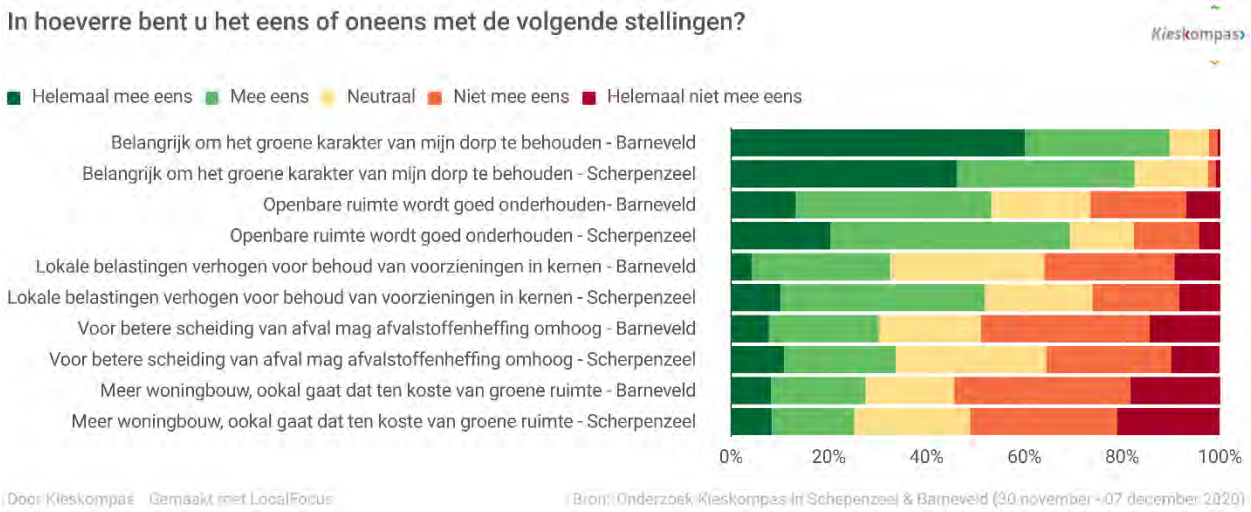

Gemeentefinanciën en lokale belastingen

Goede voorzieningen en de gemeentelijke dienstverlening zijn natuurlijk afhankelijk van de financiële situatie van de gemeente en de inkomsten van de gemeente. Zowel de inwoners van Scherpenzeel als Barneveld vinden *Gezonde gemeentefinanciën* dan ook van groot belang voor de toekomst van hun gemeente. In beide gemeenten geeft ongeveer de helft van de inwoners dit thema een podiumplaats.

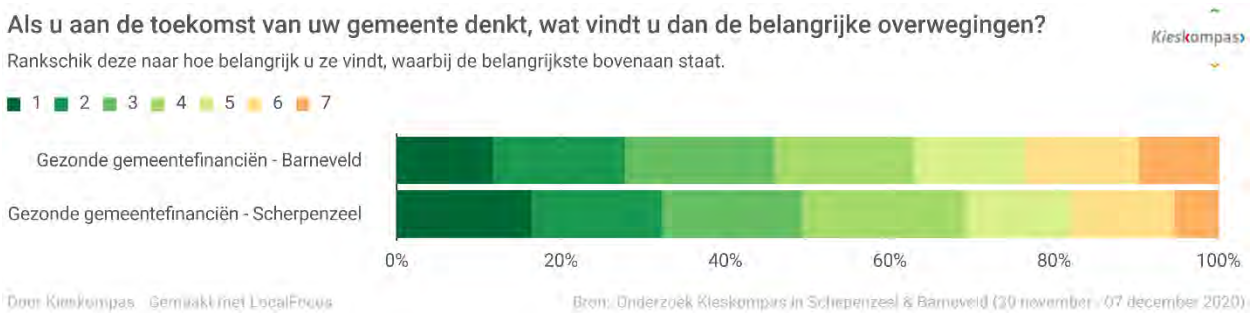

Lage kosten en belastingen zijn minder van belang voor Scherpenzelers dan voor Barnevelders. Slechts een kleine groep van de inwoners plaatst dit thema in de top drie. Eén op drie Scherpenzelers plaatst het zelfs helemaal onderaan, tegenover één op vijf Barnevelders.

Toekomst van voorzieningen, dienstverlening en de financiën

Ook vroegen we de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld op welke manier ze denken dat voorzieningen, de gemeentelijke dienstverlening en de financiën van de gemeente beïnvloed worden bij een eventuele samenvoeging of het blijven van een zelfstandige gemeente. Er werd ook gekeken naar de invloed van vertrouwen in het gemeentelijk bestuur enerzijds en het provinciaal bestuur anderzijds, en de relatie met de positie die inwoners innemen op de stellingen.

Twee op de tien Barnevelders verwacht dat *de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening zal afnemen bij een samenvoeging met een andere gemeente*, terwijl in Scherpenzeel bijna de helft van de inwoners dit verwacht. Scherpenzelers maken zich hier dus vaker zorgen over dan Barnevelders, waarbij het ook opvalt dat Scherpenzelers vaker de extremere 'helemaal (on)eens' positie innemen. Daarnaast blijkt dat hoe minder vertrouwen Scherpenzelers hebben in het provinciale bestuur, en hoe meer vertrouwen ze hebben in hun gemeentelijk bestuur, hoe meer ze verwachten dat de kwaliteit zal verminderen.

Ook vindt bijna de helft van de Scherpenzelers dat het *groene karakter beter behouden kan blijven wanneer de gemeente zelfstandig blijft*; vier op de tien is het hier (helemaal) niet mee eens. Hoe minder vertrouwen Scherpenzelers in het provinciale bestuur hebben, en hoe meer vertrouwen in het gemeentelijke bestuur, hoe vaker ze het hier (helemaal) mee eens zijn. De helft van de Scherpenzelers is het er ook (helemaal) niet mee eens dat *bij zelfstandigheid te weinig goede bestuurders gevonden zullen worden*; bijna vier op tien verwacht dit wel. Ook hier is een link met vertrouwen in bestuur: inwoners van Scherpenzeel die meer vertrouwen hebben in het provinciaal bestuur zijn het hier vaker (helemaal) mee eens; inwoners die meer vertrouwen hebben in het gemeentelijke bestuur zijn het hier juist vaker (helemaal) niet mee eens. Deze laatste twee vragen werden niet gesteld aan inwoners van Barneveld.

In de verslagen van de keukentafelgesprekken en de verschillende themabijeenkomsten kwam ook duidelijk naar voren dat sommige inwoners bang waren dat het aanbod van voorzieningen en de kwaliteit

van de woonomgeving zou afnemen bij het blijven van een zelfstandige gemeente, terwijl andere juist bang waren dat het zou afnemen als de gemeente zou worden samengevoegd met een andere gemeente. In onderstaande figuur wordt duidelijk dat deze angst bij de inwoners van Scherpenzeel veel vaker aanwezig is dan bij Barnevelders. Zo is maar een klein groepje in Barneveld bang *dat voorzieningen zullen verdwijnen als Barneveld zelfstandig blijft*. Wel is één op vijf Barnevelders bang dat *voorzieningen zullen verdwijnen* en *hun woonomgeving er op achteruit zou gaan* als ze zouden samenvoegen met een andere gemeente, maar meer dan de helft geeft aan dat ze hier niet bang voor zijn. Barnevelders die minder vertrouwen hebben in het provinciaal en gemeentelijk bestuur blijken angstiger te zijn over het algemeen, al is dit effect kleiner dan voor Scherpenzelers.

In Scherpenzeel is bijna vier op tien bang dat voorzieningen verdwijnen als Scherpenzeel zelfstandig blijft, hoewel meer dan de helft het hier (helemaal) niet mee eens is. Deze angst is sterker bij degenen die minder vertrouwen hebben in het gemeentelijk bestuur, en degenen met meer vertrouwen in het provinciaal bestuur. Daarentegen is zes op tien Scherpenzelers bang voor het *verdwijnen van voorzieningen bij samenvoeging* en geeft slechts één op drie aan hier niet bang voor te zijn. Ook is bijna de helft van de Scherpenzelers bang dat hun woonomgeving er op achteruit gaat bij een samenvoeging; vier op tien is hier niet bang voor. Ook hier is een duidelijke trend van de extremere '*helemaal' mee eens* of '*helemaal' niet mee eens* positie onder de Scherpenzelers.

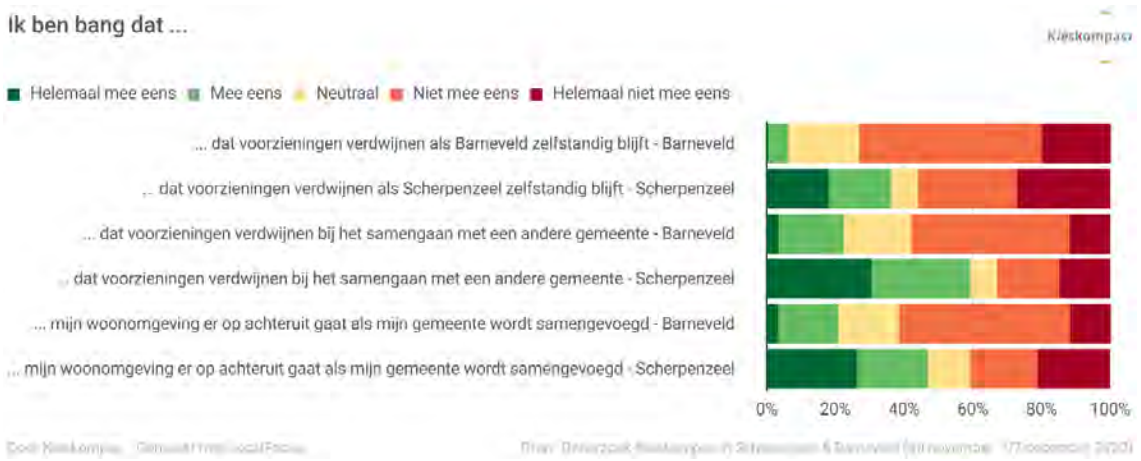

Scherpenzelers vertonen een sterke samenhang tussen hun standpunt en mate van vertrouwen: meer angst voor de negatieve gevolgen van samenvoeging gaat samen met meer vertrouwen in het gemeentelijk bestuur, en minder in het provinciaal bestuur. Ruim negen op de tien Scherpenzelers die veel vertrouwen hebben in het gemeenlijk bestuur geven aan bang te zijn dat voorzieningen verdwijnen als Scherpenzeel samengaat met een andere gemeente, terwijl van de Scherpenzelers met weinig of heel weinig vertrouwen in het gemeentelijke bestuur maar een hele kleine groep hier bang voor is.

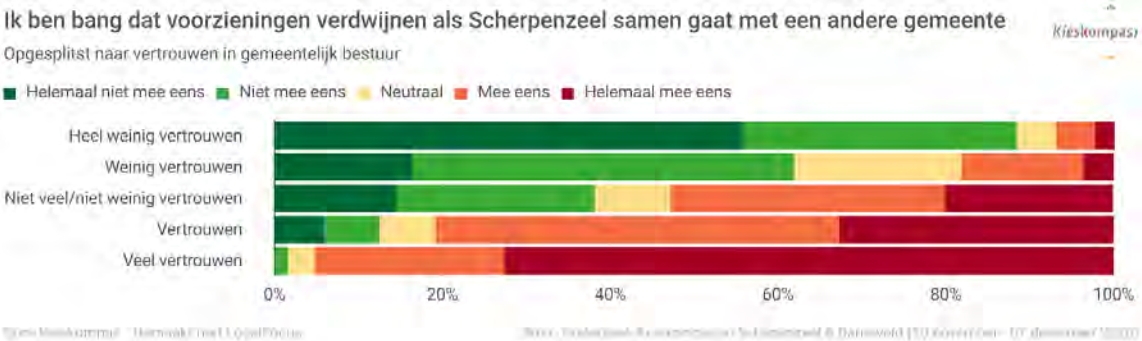

Een omgekeerd effect zien we bij vertrouwen in het provinciale bestuur. Ruim negen op de tien Scherpenzelers met heel weinig vertrouwen in het provinciale bestuur is bang dat voorzieningen bij een samenvoeging verloren gaan, terwijl dit bij degenen met veel vertrouwen ongeveer twee op de tien is.

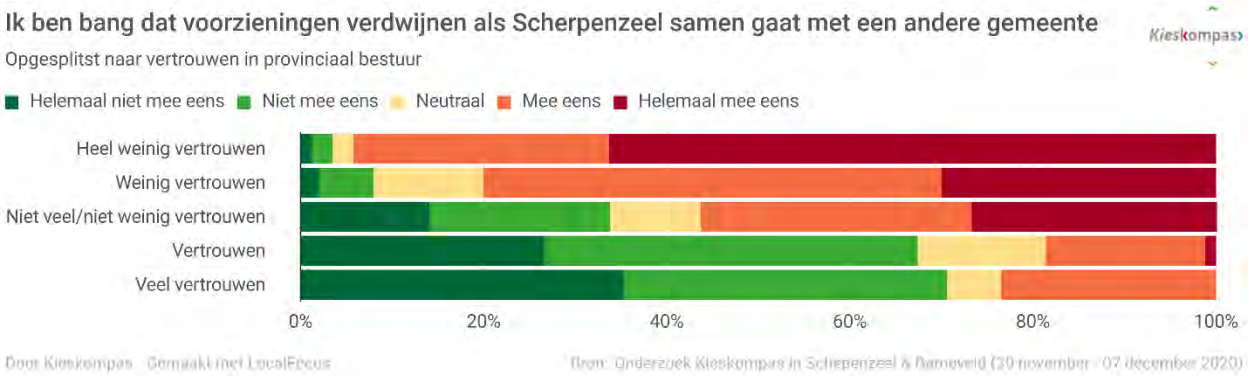

Ook over de economische gevolgen bij een samenvoeging of het blijven van een zelfstandige gemeente zijn de meningen verdeeld. Zo verwacht de helft van de Barnevelders dat *een samenvoeging met een andere gemeente de economische ontwikkeling van de gemeente zal versterken*, terwijl slechts één op de drie Scherpenzelers dit verwacht en bijna de helft van de Scherpenzelers het hier (helemaal) niet mee eens is. Vier op de tien Scherpenzelers en drie op de tien Barnevelders verwachten dat *het blijven van een zelfstandige gemeente op de lange termijn goedkoper is dan een samenvoeging,* maar in beide gemeenten is vier op de tien het juist helemaal niet eens met deze stelling. Tot slot vindt de helft van de Scherpenzelers *zelfstandigheid zo belangrijk dat het extra geld van de inwoners mag kosten*; ruim vier op de tien is het hier niet mee eens. In Barneveld zijn veel minder mensen van mening dat *het blijven van een zelfstandige gemeente zo belangrijk is dat het extra geld mag kosten van de inwoners*. In Scherpenzeel, maar niet in Barneveld, is er ook een verband tussen hoe verbonden een inwoner zich voelt met zijn nabije omgeving en zijn mening: hoe groter het gevoel van verbondenheid, hoe meer hij het hier mee eens is.

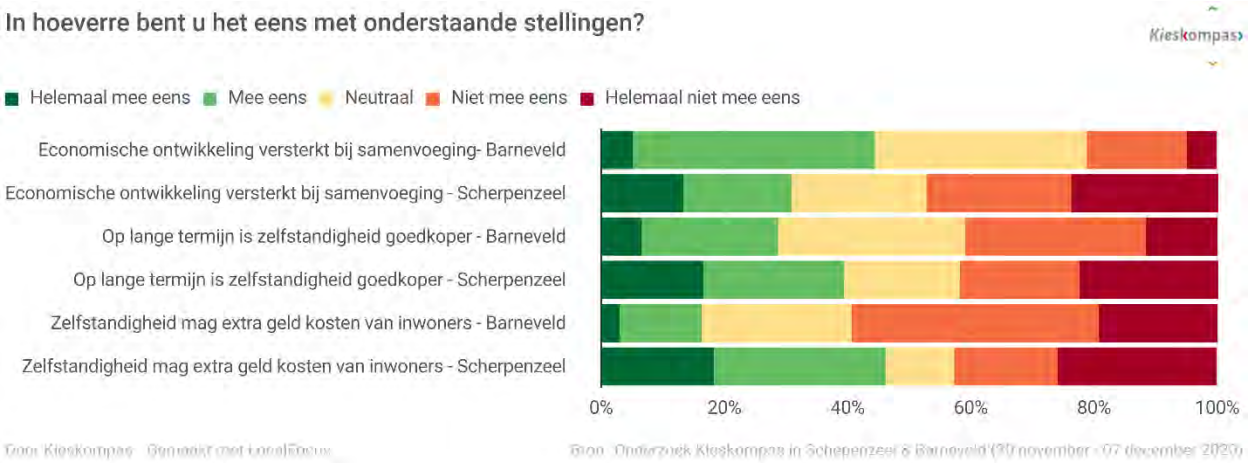

Ook bij de stellingen over economische gevolgen van een samenvoeging vertonen Scherpenzelers hetzelfde patroon: hoe meer men eens is met een stelling dat samenvoegen positieve gevolgen zal hebben, hoe meer vertrouwen in het provinciaal bestuur, en hoe minder in het gemeentelijk bestuur; en vice versa.

Vervolgens legden wij de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld een aantal dilemma's voor, waarbij ze moesten aangeven welke van twee mogelijkheden ze het allerbelangrijkst vonden. Deze vraagstelling is noodzakelijk omdat veel mensen beide keuzes belangrijk vinden, waardoor moeillijk af te leiden is welke voor hen de hoogste prioriteit heeft. Ze hoeven elkaar niet uit te sluiten, maar soms gaat een verbetering op één gebied ten koste van het ander. Om beter te kunnen inschatten wat Barnevelders en Scherpenzelers dan het allerbelangrijkste vinden, werden ze gedwongen een keuze te maken.

Bij de keuze voor een efficiënte ambtelijke organisatie of een vast contactpersoon koos iets meer dan de helft van de inwoners in Scherpenzeel en Barneveld voor '*de gemeente een efficiënte ambtelijke organisatie'* en iets minder dan de helft voor 'Er is een *vast contactpersoon voor inwoners en ondernemers'*.

Bij het tweede dilemma moesten inwoners de keuze maken tussen *ambtenaren die een sterke band hebben met de lokale samenleving* en *deskundige ambtenaren*. Een kleine meerderheid koos voor *deskundige ambtenaren*. Zowel in Scherpenzeel als Barneveld zijn de meningen dus verdeeld over het prioriteren van efficiëntie of korte lijnen met de ambtenaren, waarbij net iets meer inwoners *deskundige ambtenaren* kiezen.

Bij het derde dilemma werden inwoners gevraagd of ze voorkeur gaven aan een *gemeente met een breed aanbod aan voorzieningen* of aan een *gemeente die lage belastingen heft*. In beide gemeenten verkiest een meerderheid het aanbod aan voorzieningen boven lage belastingen, maar dit is meer uitgesproken in Scherpenzeel. Daar koos driekwart van de inwoners voor breed aanbod aan voorzieningen, tegenover zes op tien van de Barnevelders.

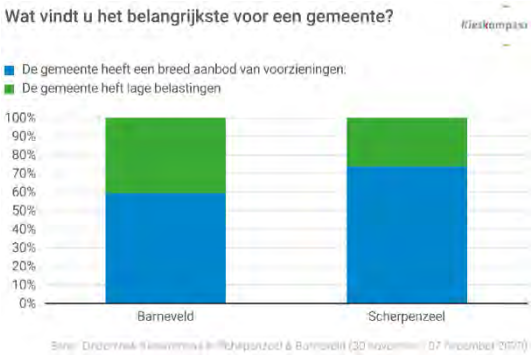

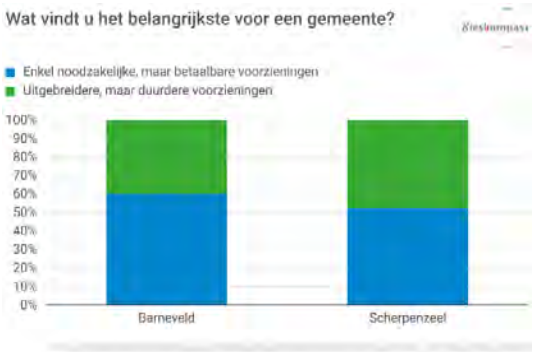

Het laatste dilemma binnen dit thema bevat een specifiekere versie van het vorige: *enkel noodzakelijke, maar betaalbare voorzieningen* versus *uitgebreidere, maar duurdere voorzieningen*. In Scherpenzeel is de verdeling ongeveer gelijk, maar in Barneveld kiest een kleine meerderheid van zes op tien dat *enkel noodzakelijke, maar betaalbare voorzieningen* aanwezig zijn. Van de meerderheid die voorzieningen belangrijker vindt dan belastingen, vindt dus niet iedereen dat er meer dan het noodzakelijke aanbod aanwezig moet zijn.

Inspraak, identiteit en duidelijk toekomstplan

Inspraak van inwoners

Een ander belangrijk thema voor de inwoners van Scherpenzeel en Barneveld is de *inspraak van inwoners*. Ruim vier op de tien heeft het thema *inspraak van inwoners* in de top drie geplaatst en in Scherpenzeel heeft zelfs bijna twee op de tien dit als het allerbelangrijkste aangegeven.

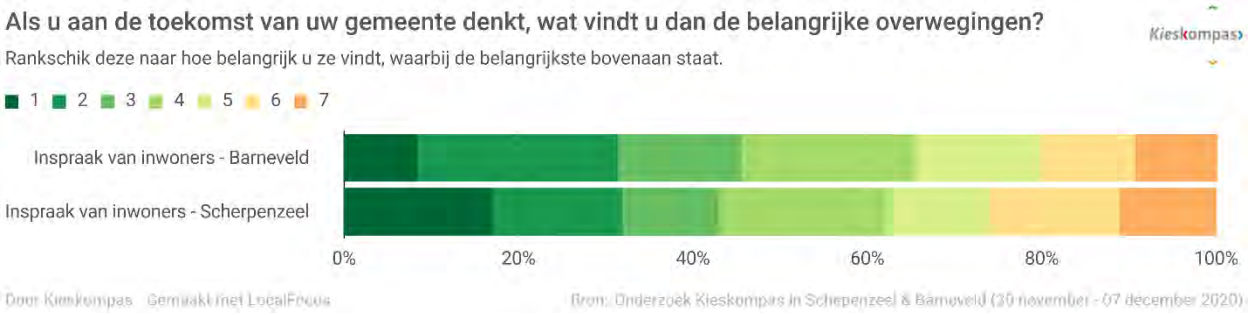

Een overgrote meerderheid is het er dan ook (helemaal) mee eens dat *het belangrijk is dat het bestuur van een gemeente dicht bij haar inwoners staat* en dat de gemeente *initiatieven van inwoners ondersteunt*. Ruim vier op de tien Barnevelders en iets minder dan de helft van de Scherpenzelers vindt dat er *voldoende manieren zijn om duidelijk te maken wat hun mening over de gang van zaken is.* Een veel kleinere groep (twee op de tien in Barneveld en een kwart in Scherpenzeel) is van mening dat ze voldoende invloed heeft op wat er uiteindelijk besloten wordt. Hoe minder vertrouwen in het gemeentelijk bestuur, hoe minder inspraak en invloed een Scherpenzeler denkt te hebben.

De helft is van mening dat *in een kleine gemeenschap makkelijk een kleine groep ontstaat die alles beslist*, maar ruim één op drie Scherpenzelers en één op de vier Barnevelders is het hier (helemaal) niet mee eens. Scherpenzelers die meer vertrouwen hebben in het provinciaal bestuur zijn het hier vaker mee eens, terwijl Scherpenzelers die meer vertrouwen hebben in het gemeentelijk bestuur het er juist vaker niet mee eens zijn. In Barneveld is er geen verband tussen vertrouwen en welke mening men heeft over deze stelling.

Een sterke identiteit

Het hebben van *een sterke identiteit* is voor inwoners in Scherpenzeel belangrijker dan voor inwoners van Barneveld, hoewel *een duidelijk toekomstplan, gezonde gemeentefinanciën, inspraak van inwoners, goede dienstverlening* en *het behoud van voorzieningen* gemiddeld genomen belangrijker wordt gevonden. Vier op de tien Barnevelders heeft '*Een sterke identiteit*' zelfs op de laatste plek geplaatst.

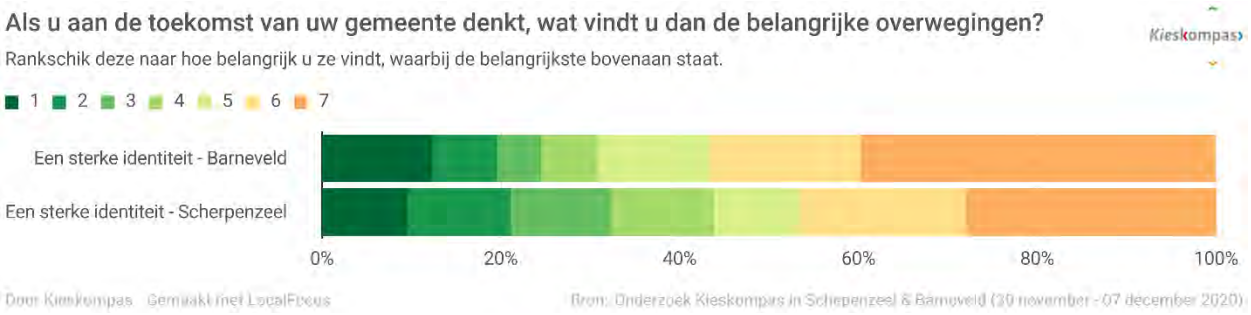

Over het algemeen zijn inwoners van Scherpenzeel en Barneveld erg betrokken bij hun woonomgeving. Zo zegt de meerderheid *veel contact te hebben met andere bewoners uit de buurt* en *goed op de hoogte te zijn wat er speelt*, terwijl slechts een klein deel dit niet van zichzelf vindt. Daarnaast zegt de overgrote meerderheid dat *mensen in hun buurt elkaar helpen als dat nodig is*, en zeggen maar weinigen dat er *spanning zijn tussen buurtbewoners in hun buurt*. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat ruim zeven op de tien Scherpenzelers en Barnevelders het er (helemaal) mee eens is dat *hun dorp een sterke identiteit heeft*.

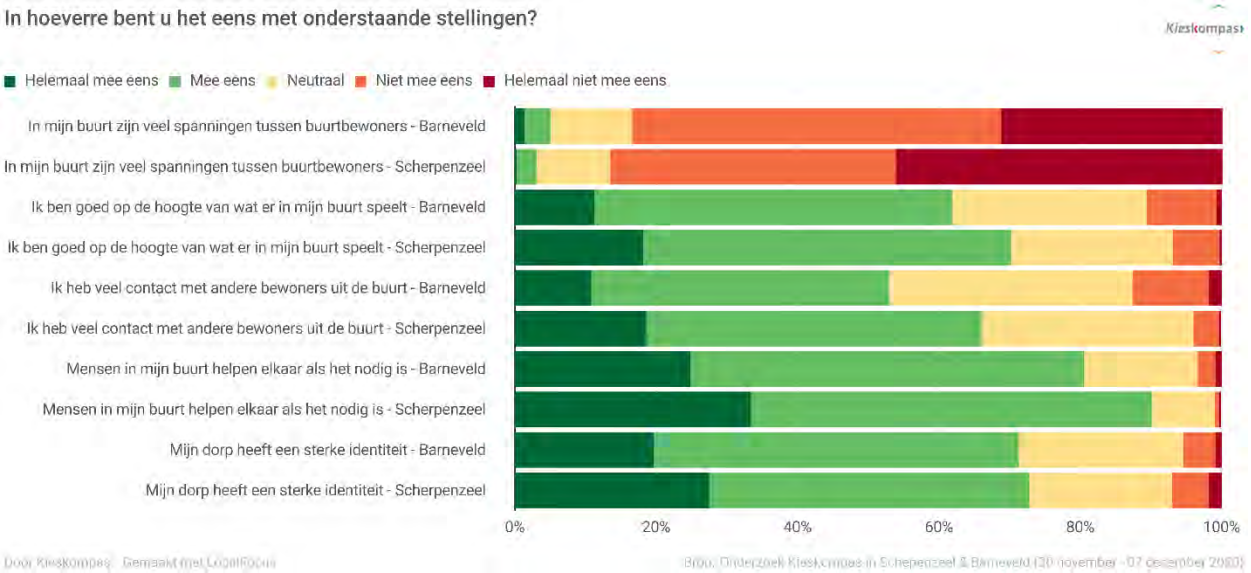

Er is een duidelijke samenhang tussen hoe verbonden een inwoner zich voelt met mensen in de nabije omgeving (in de straat, buurt, dorp en gemeente) en hoe betrokken ze zeggen te zijn bij hun woonomgeving. Meer specifiek zijn Scherpenzelers en Barnevelders die zich meer verbonden voelen het vaker er mee eens dat ze goed op de hoogte zijn, *veel contact hebben*, *mensen elkaar helpen* en dat hun *dorp een sterke identiteit* heeft. Ze zijn het er vaker niet mee eens dat er *spanningen zijn tussen buurtbewoners*.

Duidelijk toekomstplan

Ruim drie op de tien Scherpenzelers en een kwart van de Barnevelders heeft *'Duidelijk toekomstplan'* in hun top drie van belangrijkste overstijgende thema's voor de toekomst van hun gemeente opgenomen. In dit onderzoek worden daarbij niet de verschillende varianten onderzocht, maar wordt in kaart gebracht wat inwoners belangrijk vinden en in de toekomst verwachten van hun gemeente.

Toekomst van inspraak, identiteit en de gemeente

Wij vroegen Scherpenzelers en Barnevelders op welke manier ze denken dat de inspraak van inwoners, de identiteit van de gemeente en hun gemeente in het algemeen beïnvloed wordt bij een eventuele samenvoeging of het blijven van een zelfstandige gemeente. Ook hier speelt vertrouwen en verbondenheid een rol.

Twee op drie Barnevelders vindt dat *de identiteit van een dorp niks te maken heeft met het zijn van een zelfstandige gemeente*, terwijl iets minder dan een kwart het hier (helemaal) niet mee eens is. In Scherpenzeel vindt iets minder dan de helft dat *de identiteit van een dorp niks te maken heeft met het zijn van een zelfstandige gemeente* en vindt iets minder dan de helft van wel. In Scherpenzeel is er een uitgesproken verband tussen hoe meer vertrouwen in het provinciaal bestuur en hoe minder vertrouwen in het gemeentelijk bestuur enerzijds, en hoe meer men het eens is met deze stelling.

Over het algemeen zijn Barnevelders ook minder bang dat bij een samenvoeging het aantal vrijwilligers, de identiteit van het dorp en de verbondenheid met het dorp zal afnemen dan mensen in Scherpenzeel. In Barneveld verwacht één op de tien dat het aantal vrijwilligers bij een samenvoeging zal afnemen, terwijl bijna vier op de tien Scherpenzelers dit verwacht. Ook is de helft van de Scherpenzelers bang dat Scherpenzelers zich bij een samenvoeging *minder verbonden voelen met hun dorp* en *Scherpenzeel haar identiteit verliest*, maar ruim vier op de tien is het hier (helemaal) niet mee eens.

Hoeveel vertrouwen een Scherpenzeler heeft in het provinciaal of gemeentelijk bestuur, verklaart hoeveel ze het er mee eens zijn dat samenvoeging deze negatieve gevolgen met zich mee zal brengen. Verklaren betekent echter niet dat er een causaal verband aanwezig is, en het één dus het ander veroorzaakt. Wel betekent het dat we op basis van hoeveel vertrouwen een Scherpenzeler heeft in bestuur, een goede inschatting kunnen maken van welk antwoord die Scherpenzeler geeft op een vraag over samenvoeging. Daarnaast speelt de verbondenheid van de Scherpenzeler met mensen in hun nabije omgeving ook een rol in hun angst: hoe meer verbonden men zich voelt, hoe banger men is dat Scherpenzeel haar identiteit verliest. Bij Barnevelders heeft de verbondenheid die ze voelen met anderen hier geen effect op.

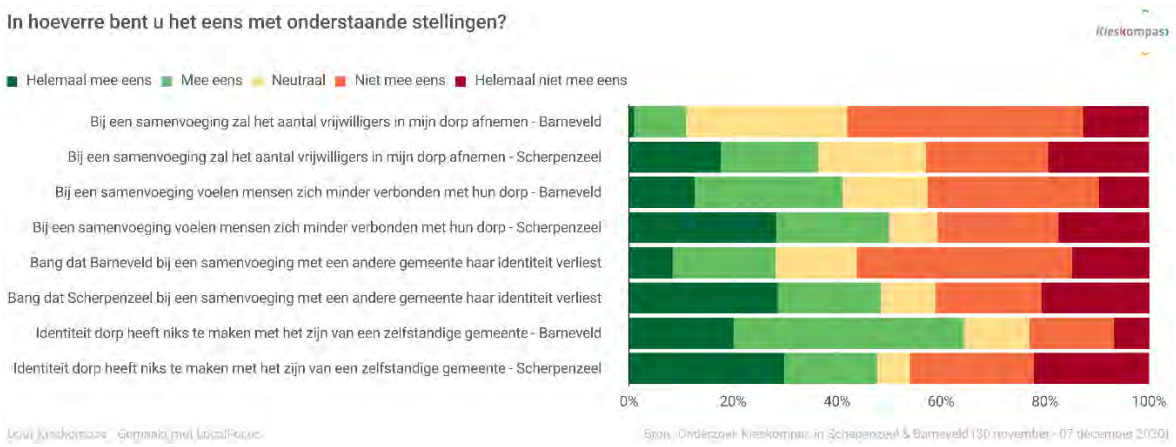

Eén op de drie Scherpenzelers is het er (helemaal) mee eens dat *inwoners weinig of niks merken van een samenvoeging met een andere gemeente*, maar meer dan de helft is het hier (helemaal) niet mee eens. Deze mening is nauw verbonden met vertrouwen en verbondenheid. Scherpenzelers die zich meer verbonden voelen met mensen in de nabije omgeving zijn het hier vaker niet mee eens. In Barneveld is de groep die van mening is dat inwoners daar weinig van merken iets groter (vier op de tien) en de groep die het hier niet mee eens is juist iets kleiner (ruim één op de drie), en deze keuze is voor Barnevelders onafhankelijk van de mate van vertrouwen in bestuur of het gevoel van verbondenheid met anderen.

In Scherpenzeel zijn mensen vaker *bang dat hun stem bij samenvoeging niet meer gehoord zal worden* (meer dan de helft) dan in Barneveld (ruim een kwart). Deze angst is meer aanwezig bij Scherpenzelers die zich meer verbonden voelen met mensen uit hun nabije omgeving. Eén op drie Scherpenzelers vindt dat er *grootschalige woningbouwprojecten mogen komen om zelfstandigheid te behouden*, terwijl de helft van de Scherpenzelers het daar (helemaal) niet mee eens is.

Ook over deze thema's werden respondenten een aantal dilemma's voorgelegd, waarbij ze moesten aangeven welk van de twee ze het belangrijkst vinden.

Daarbij kiest twee op de drie Scherpenzelers voor een gemeente waar '*Inwoners kunnen meedenken over het beleid*', terwijl één op de drie liever heeft dat '*Ingewikkelde beslissingen overgelaten worden aan de ambtelijke organisatie*'. Barnevelders kozen nog vaker voor *inwoners die meedenken*.

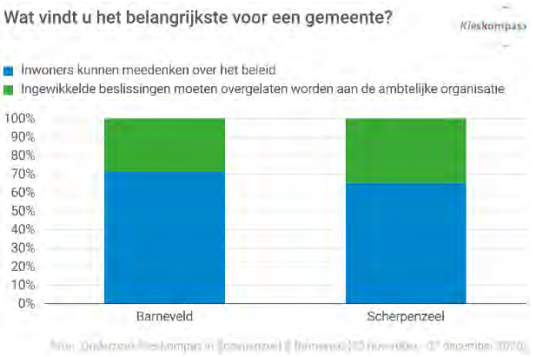

Zowel in Scherpenzeel als in Barneveld vindt driekwart *de invloed van inwoners in de eigen gemeente* belangrijker dan de *invloed van hun gemeente in de regio*.

In Barneveld geeft bijna driekwart de voorkeur aan *een gemeentebestuur dat weet wat er bij de burgers leeft*. In Scherpenzeel vindt vier op de tien een *slagvaardig gemeentebestuur* belangrijker dan *een gemeentebestuur dat weet wat er bij de burgers leeft*, waardoor dus zes op de tien kiest voor een *gemeentebestuur dat weet wat er leeft*. Scherpenzelers met meer vertrouwen in het provinciaal bestuur en minder in het gemeentelijk bestuur kiezen vaker voor een *slagvaardig gemeentebestuur.*

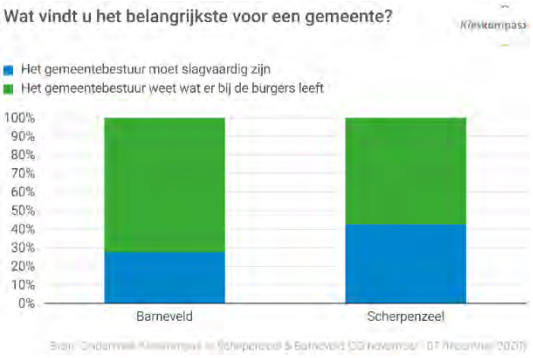

Ruim vier op de tien Scherpenzelers en Barnevelders kiest voor *bestuurders uit de lokale samenleving, ook als ze expertise missen*, terwijl zes op de tien kiest voor '*Om een hoge kwaliteit te krijgen, mogen bestuurders van buiten de lokale samenleving komen*'. Ook hier is vertrouwen voor Scherpenzelers een verklarende factor: inwoners die vinden dat bestuurders ook van buiten de lokale samenleving mogen komen, geven aan minder vertrouwen te hebben in het gemeentelijk bestuur.

Ruim één op de drie Scherpenzelers en Barnevelders vindt dat *de gemeente zelf initiatief moet nemen om iets te organiseren* en twee op de drie vindt *dat initiatieven om iets te organiseren uit de gemeenschap moeten komen.*

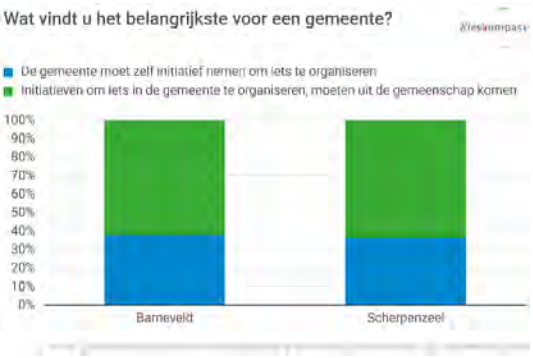

6 *Consultatie*

Bijlage bij Statenbrief

versie: definitief

Datum
12 januari 2021

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage D1: Samenvatting consultatie

Portefeuillehouder
Jan Markink

SAMENVATTEND VERSLAG BESTUURLIJKE CONSULTATIE IN HET KADER VAN HET OPEN OVERLEG ART. 8 WET ARHI IN VERBAND MET VERSTERKING BESTUURSKRACHT SCHERPENZEEL.

In de periode 20 november – 3 december hebben bestuurlijke gesprekken plaatsgevonden tussen GS Gelderland en de besturen van de gemeenten Ede, Renswoude, Veenendaal en Woudenberg, het bestuur van de Regio Food Valley en de Gedeputeerde Staten Provincie Utrecht. Dit in het kader van het open overleg dat bij besluit van 14 juli door GS Gelderland is gestart op grond van artikel 8 Wet Arhi. Dit met het oog de voorbereiding van besluitvorming over de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. De betreffende besturen zijn uitgenodigd om deel te nemen aan de bestuurlijke consultatie die in het kader van het open overleg door GS is geëntameerd.

De gesprekken waren er op gericht om inzicht te krijgen in de mogelijkheden die de betreffende besturen zagen in de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel en hun eigen mogelijke rol/positie daarbij. In de voorbereiding van de besluitvorming van 14 juli hebben (voorjaar 2020) hierover reeds voorgesprekken plaatsgevonden met de betreffende besturen. De resultaten daarvan zijn opgenomen in de toen uitgevoerde verkenning naar mogelijkheden tot versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Deze resultaten zijn vertrekpunt geweest voor de recente bestuurlijke overleggen. De door partijen geaccordeerde verslagen van deze gesprekken zijn bijgevoegd.

Resultaten verkenning 1e helft 2020 worden bevestigd

De gemeenten, de Regio FoodValley en de Provincie Utrecht geven aan provincie Gelderland aan dat zij nog op dezelfde manier aankijken tegen de mogelijkheden voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel en hun mogelijke rol daarbij als in april/mei jl. Kort gezegd betekent dit dat de gemeenten Renswoude en Woudenberg daarin voor zichzelf geen rol zien en dat de gemeenten Veenendaal en Ede – onder condities – desgewenst als samenwerkingspartner voor Scherpenzeel willen en kunnen optreden. Wat betreft de mogelijke samenwerking wordt door Veenendaal en Ede geconstateerd dat Scherpenzeel nog geen duidelijkheid heeft gegeven om welke taken het dan zou gaan, onder welke voorwaarden die samenwerking dan zou moeten plaatsvinden en welke samenwerkingspartner ze daarbij zou willen kiezen. Ook zijn er (met name bij Veenendaal) recente negatieve ervaringen met de totstandkoming van belastingsamenwerking, die enige reserve geven in het verder aangaan van samenwerkingsrelaties. Beide gemeenten geven aan het gesprek met Scherpenzeel over samenwerking te willen aangaan, maar niet uitgespeeld te willen worden of mee te werken aan mogelijk “shopgedrag” van Scherpenzeel.

De buurgemeenten geven aan dat ze het Scherpenzeel gunnen dat rust, evenwicht en stabiliteit kan worden bewerkstelligd, zowel in de interne verhoudingen als in de verhouding tot hen als buurgemeenten. Dat is ook in het belang van het gebied en de regio.

provincie Gelderland

Zaken van belang voor variantenonderzoek

Vanuit de bestuurlijke partners wordt aangegeven dat ze allen zien dat het van belang is dat er snel duidelijkheid komt in de bestuurlijke positie van Scherpenzeel voor de komende jaren. Vanuit Veenendaal wordt, in het geval wordt gekozen voor variant 3 (bestuurlijke fusie met Barneveld), aandacht gevraagd voor het mogelijk overgaan/ontvlechten van huidige samenwerkingstaken (o.a. ICT) vanuit de gemeenten Veenendaal naar een nieuw te vormen gemeente. Door alle gemeenten wordt erop gewezen dat goede maatschappelijke en bestuurlijke relaties in iedere variant waardevol worden gevonden. Vanuit GS Utrecht wordt dit ook onderschreven.

Door de Regio FoodValley wordt aangegeven dat de verwachting bestaat dat in alle drie de varianten de goede samenwerking tussen de gemeenten in de Regio FoodValley gestand kan worden gedaan. En dat de regionale samenwerking baat heeft bij bestuurlijke duidelijkheid en bestuurlijke continuïteit, in welke variant dan ook.

Betrokkenheid bij afwegingstraject

Alle gemeenten en de Regio FoodValley geven aan zich goed en adequaat betrokken en geïnformeerd te voelen bij het proces dat door GS wordt uitgevoerd. Er is een blijvende behoefte aan goede en tijdige informatievoorziening. Dit geldt ook voor GS Utrecht.

Verslag

Datum
22 december 2020

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage D2: Consultatieverslag gemeente Renswoude (versie: definitief)

Aan
B&W gemeente Renswoude

Van
Provincie Gelderland

Kopie aan
nvt

VERSLAG OVERLEG COLLEGE VAN GS GELDERLAND MET COLLEGE B&W RENSWOUDE IN HET KADER VAN OPEN OVERLEG ARTIKEL 8 WET ARHI dd. 23 november 2020

Deelnemers: mevrouw Doornenbal (burgemeester Renswoude), de heer van 't Foort (wethouder Renswoude), mw. [redacted] (gemeentesecretaris Renswoude), de heer Berends (commissaris van de Koning Gelderland), de heer Markink (gedeputeerde Algemeen Bestuur Gelderland), de heer [redacted] (projectleider open overleg, provincie Gelderland, verslag).

Het gesprek vindt plaats op uitnodiging van GS Gelderland. GS heeft op 14 juli 2020 besloten, op grond van artikel 8 Wet Arhi, een open overleg te starten in verband met de voorbereiding van besluitvorming over de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. In de voorbereiding van de besluitvorming van 14 juli heeft eerder een verkenning plaatsgevonden naar de mogelijkheden die de buurgemeenten zien om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken en hun mogelijke rol daarin. De resultaten van die verkenning zijn vertrekpunt voor dit overleg. Voor het gesprek is een korte leidraad opgesteld met een viertal vragen. Deze zijn ook de leidraad voor dit verslag.

Zijn de opvattingen van uw College en de situatie van uw gemeente zoals ten tijde van de uitgevoerde verkenning voor u nog steeds uitgangspunt? Zijn er mogelijke nieuwe feiten of omstandigheden die relevant zijn in dit verband?

Mevrouw Doornenbal geeft aan dat er feitelijk niets is veranderd in de situatie; er zijn geen nieuwe feiten of omstandigheden die een ander licht werpen op de resultaten van de eerdere verkenning. Zij merkt erbij op het jammer te vinden dat het open overleg zo stroef verloopt, had het graag anders gezien; ook de heer Van 't Foort betreurt de gang van zaken. Mevrouw Doornenbal roept provincie Gelderland op om zorgvuldig te zijn in woordkeuze en relatie. Voorbeeld is het gebruik van de zinsnede "zogenaamd open overleg". Dit is bedoeld

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

om de term “open overleg” te duiden, maar kan makkelijke verkeerd worden geïnterpreteerd, namelijk dat het juist niet open is, waardoor het proces en de verhoudingen er niet beter op worden.

De heer Berends gaat kort in op het gebrek aan samenwerking in het open overleg en de opdracht aan Paul Frissen m.b.t. de bestuurlijke situatie in Scherpenzeel. Mevrouw Doornenbal kan zich voorstellen dat de discussie over de bestuurlijke toekomst emoties oproept; ca. 10 jaar geleden speelde dit in Renswoude ook, maar nu is de rust weergekeerd.

De heer Van ’t Foort gaat nader in op de inbreng van Scherpenzeel in de RES Food Valley, waarvan hij de bestuurlijk trekker is. Hij constateert aan de hand van de cijfermatige opbouw van de RES dat de inbreng van Scherpenzeel minimaal is, terwijl men het naar buiten toe mooi voorstelt. Aansluitend stelt de heer Markink een vraag over de algehele inbreng van Scherpenzeel in de regio Food Valley. Daarop verwijst mevrouw Doornenbal naar het voorbeeld van de RES (grote woorden, weinig inhoud); de heer Van ’t Foort geeft aan dat Scherpenzeel wel steeds beter vertegenwoordigd is in de diverse PHO’s (portefeuillehoudersoverleggen) en daar ook serieuze input levert.

Zijn er wat u – als buur-/partnergemeente – van Scherpenzeel en/of Barneveld nog zaken die van belang kunnen zijn voor het uit te voeren variantenonderzoek?

De gemeente Renswoude neemt geen inhoudelijk standpunt in over de verschillende varianten. Mevrouw Doornenbal geeft aan dat Renswoude als kleine gemeente besloten heeft tot een intensieve samenwerking met de buurgemeente Veenendaal, Scherpenzeel zit feitelijk in een soortgelijke situatie. Zij kan zich voorstellen dat voor Scherpenzeel alle 3 de varianten kunnen werken, als ze goed zijn uitgewerkt.

Op de vraag van de heer Markink over de betekenis van de Scherpenzeelvarianten voor Renswoude gaat mevrouw Doornenbal in op de SWO (Stichting Welzijn Ouderen), waarin Renswoude en Scherpenzeel nauw samenwerken. In de varianten waar Scherpenzeel niet zelfstandig blijft heeft dat dus consequenties voor de SWO-invulling. Daar moet uiteraard naar gekeken worden maar is niet onoverkomelijk. Andere samenwerkingsrelaties kunnen ongeacht de variant gewoon blijven bestaan, bijvoorbeeld op het gebied van herdenkingen.

Hoe wenst u als gemeente verder bij de te maken afweging en het vervolgtraject betrokken te zijn?

De gemeente Renswoude voelt zich via de schriftelijke berichtgeving en deze gesprekken voldoende betrokken bij het traject; intensivering is niet noodzakelijk.

De heer Markink gaat in op het proces van het open overleg (variantenonderzoek, participatie, Kieskompas) en schetst het vervolgtraject. Na een bestuurlijke afweging van de varianten medio december, zullen GS het proces begin januari afhechten en indien herindeling als voorkeursvariant naar voren komt eind januari een besluit nemen. Hij geeft erbij aan dat bij provincie Gelderland van meerdere kanten is aangedrongen op het snel geven van duidelijkheid, ook voor de buurgemeenten. Hij besluit met aan te geven dat de betrokken gemeenten, waaronder Renswoude, op de hoogte gehouden zullen worden.

Heeft u mogelijk nog overige suggesties die u ons wil meegeven voor dit proces?

Mevrouw Doornenbal vraagt naar de relatie tussen dit proces en de burgemeestersbenoemingen in Barneveld en Scherpenzeel. De heer Berends antwoordt dat het type benoeming afhankelijk zal zijn van de variant die straks voorligt. De heer Van ’t Foort merkt op dat in de pers veelvuldig negatief wordt bericht over het proces en hoe de provincie daarop reageert. De heer Berends geeft aan niet overal op te willen reageren maar vooral door te willen gaan met objectief onderzoek ter wille van de toekomst van de bewoners in Scherpenzeel.

Afsluiting

De heer [redacted] geeft aan dat het verslag op korte termijn naar Renswoude wordt gestuurd voor verificatie, daarna zal het ook naar provincie Utrecht worden verzonden. Op 3 december zal het laatste consultatieoverleg

plaatsvinden met provincie Utrecht; daarin worden de gesprekken met de Utrechtse gemeenten meegenomen.
De heer Berends dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering.

Verslag

Datum
22 december 2020

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage D3: Consultatieverslag gemeente Ede (versie: definitief)

Aan
B&W gemeente Ede

Van
Provincie Gelderland

Kopie aan
nvt

VERSLAG OVERLEG COLLEGE VAN GS GELDERLAND MET COLLEGE B&W EDE IN HET KADER VAN OPEN OVERLEG ARTIKEL 8 WET ARHI dd. 23 november 2020.

Deelnemers: de heer Verhulst (burgemeester Ede), de heer Meijer (wethouder Ede), de heer [redacted] (gemeentesecretaris Ede), de heer Berends (commissaris van de Koning Gelderland), de heer Markink (gedeputeerde Algemeen Bestuur Gelderland), de heer [redacted] (adviseur provincie Gelderland, verslag).

Het gesprek vindt plaats op uitnodiging van GS. GS heeft op 14 juli 2020 besloten, op grond van artikel 8 Wet Arhi, een open overleg te starten in verband met de voorbereiding van besluitvorming over de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. In de voorbereiding van de besluitvorming van 14 juli heeft eerder een verkenning plaatsgevonden naar de mogelijkheden die de buurgemeenten zien om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken en hun mogelijke rol daarin. De resultaten van die verkenning zijn vertrekpunt voor dit overleg. Voor het gesprek is een korte leidraad opgesteld met een viertal vragen. Deze zijn ook de leidraad voor dit verslag.

Zijn de opvattingen van uw College en de situatie van uw gemeente zoals ten tijde van de uitgevoerde verkenning voor u nog steeds uitgangspunt? Zijn er mogelijke nieuwe feiten of omstandigheden die relevant zijn in dit verband?

De heer Verhulst geeft aan dat er voor de gemeente Ede geen nieuwe feiten of omstandigheden zijn die ten principale een nieuw licht werpen op de resultaten van de eerdere verkenning. De gemeente Ede merkt wel dat vanuit Scherpenzeel gesproken wordt over mogelijke samenwerking met de gemeente Ede. Vanuit het oogpunt van Ede is dat nog geen enkele maal concreet geworden en worden nog steeds meer concrete voorstellen/aanbiedingen vanuit Scherpenzeel daarvoor afgewacht. Voor de beoordeling van zo'n mogelijk voorstel vanuit Scherpenzeel zal voor Ede – behalve een zakelijk-inhoudelijke afweging – ook van belang zijn

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

dat er geen “shop”gedrag plaatsvindt bij andere gemeenten en dat samenhangende takenpakketten kunnen worden uitgevoerd (“alles of niets”). Daar is nu (nog) geen zicht op. De gemeente Ede voert op dit moment geen taken uit voor de gemeente Scherpenzeel; wel worden voor enkele andere gemeenten (met name back-office) taken uitgevoerd op het gebied van belastingen en archivering. Daarnaast voert Ede bedrijfsvoeringstaken uit voor andere partijen, zoals het Regiokantoor Food Valley.

De gemeente Ede merkt daarnaast op dat de vertegenwoordigers van de gemeente Scherpenzeel zich het afgelopen half jaar nadrukkelijker manifesteren in de regionale overleggen (Regio Food Valley). Overigens wordt dat dan in goed overleg besproken en opgelost tot nu toe.

Zijn er wat u – als buur-/partnergemeente – van Scherpenzeel en/of Barneveld nog zaken die van belang kunnen zijn voor het uit te voeren variantenonderzoek?

De gemeente Ede neemt geen inhoudelijk standpunt in over de varianten. Wel wordt opgemerkt dat de gemeente Ede zich niet wil lenen om als optionele samenwerkingspartner door Scherpenzeel te worden benoemd, terwijl er geen concrete voorstellen liggen en/of enige voortgang wordt geboekt daarover tussen Ede en Scherpenzeel.

Voor de Regio Food Valley heeft de keuze van de varianten uiteindelijk weinig betekenis is de inschatting aan de zijde van de gemeente Ede.

Hoe wenst u als gemeente verder bij de te maken afweging en het vervolgtraject betrokken te zijn?

De gemeente Ede voelt zich via de schriftelijke berichtgeving en deze gesprekken voldoende en adequaat betrokken bij het traject en gaat er van uit dat dit op deze wijze wordt voortgezet en dat waar nodig ook actief informatie van de zijde van de provincie wordt versterkt in dit proces.

Heeft u mogelijk nog overige suggesties die u ons wil meegeven voor dit proces?

Er zijn geen suggesties, wel wordt van de zijde van de gemeente Ede nog gewezen op het belang van snelle duidelijkheid over de te maken keuzes in het bijzonder ook vanwege de werking daarvan op vervulling van de (wnd.)burgemeestersfuncties in beide gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. Tevens wordt nog aandacht gevraagd voor de soms lastige positie waarin bestuur en bestuurders van Barneveld in dit proces zich bevinden.

Aan het eind van het overleg worden afspraken gemaakt over de verslaglegging. Een concept-verslag zal van de zijde van de provincie worden voorgelegd. Na wederzijdse instemming zal het verslag worden vastgesteld en onderdeel uitmaken van het (uiteindelijk openbare) besluitvormingsdossier naar aanleiding van het open overleg. Indien gekozen wordt voor voortzetting van het Arhi-proces zal het ook verder onderdeel uitmaken van het mogelijke wetgevingsdossier.

Verslag

Datum
22 december 2020

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage D4: Consultatieverslag gemeente Veenendaal (versie: definitief)

Aan
B&W gemeente Veenendaal

Van
Provincie Gelderland

Kopie aan
nvt

VERSLAG OVERLEG COLLEGE VAN GS GELDERLAND MET COLLEGE B&W VEENENDAAL IN HET KADER VAN OPEN OVERLEG ARTIKEL 8 WET ARHI dd. 20 november 2020

Deelnemers: de heer Kats (burgemeester Veenendaal), mw. [redacted] (gemeentesecretaris Veenendaal), de heer Berends (commissaris van de Koning Gelderland), de heer Markink (gedeputeerde Algemeen Bestuur Gelderland), de heer [redacted] (adviseur provincie Gelderland, verslag).

Het gesprek vindt plaats op uitnodiging van GS Gelderland. GS heeft op 14 juli 2020 besloten, op grond van artikel 8 Wet Arhi, een open overleg te starten in verband met de voorbereiding van besluitvorming over de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. In de voorbereiding van de besluitvorming van 14 juli heeft eerder een verkenning plaatsgevonden naar de mogelijkheden die de buurgemeenten zien om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken en hun mogelijke rol daarin. De resultaten van die verkenning zijn vertrekpunt voor dit overleg. Voor het gesprek is een korte leidraad opgesteld met een viertal vragen. Deze zijn ook de leidraad voor dit verslag.

Zijn de opvattingen van uw College en de situatie van uw gemeente zoals ten tijde van de uitgevoerde verkenning voor u nog steeds uitgangspunt? Zijn er mogelijke nieuwe feiten of omstandigheden die relevant zijn in dit verband?

De heer Kats geeft aan dat er voor de gemeenten Veenendaal geen nieuwe feiten of omstandigheden zijn die ten principale een nieuw licht werpen op de resultaten van de verkenning. Hij wil wel graag preciseren dat de gemeente Veenendaal weliswaar in algemene zin nog steeds open staat voor overleg over mogelijke fusies, doch daarin geen eigen agenda heeft of daar zelf initiatieven toe zal nemen. Het gaat puur om de mindset en open houding die Veenendaal hierin wil uitstralen (“geen allergie”).

De heer Kats en mevrouw [redacted] geven informatie over een beoogde samenwerking op het gebied van belastingen/WOZ tussen de gemeenten Woudenberg, Scherpenzeel en Veenendaal, die de afgelopen maanden een andere wending heeft gekregen. Na een gesloten intentieovereenkomst over overdracht van deze taken aan Veenendaal bleek dat er fikse tekorten en achterstanden waren in de huidige uitvoering van deze taken in de gemeente Scherpenzeel (die ook de taken voor de gemeente Woudenberg uitvoert). Voor een kwalitatief

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

goede overdracht naar en integratie van deze taken binnen de organisatie van Veenendaal – zoals beoogd – bleek een forse extra investering nodig. De gemeente Scherpenzeel heeft uitvoering van de intentieovereenkomst “on hold” gezet. Dat heeft wel spanning in de onderlinge verhoudingen gegeven. Die spanningen zijn inmiddels uitgesproken en vormen geen principiële belemmeringen meer voor constructieve bestuurlijke verhoudingen en eventuele verdere samenwerking in de toekomst. Wel zal voor een eventueel vervolg enige reserve in de verhoudingen moeten worden overwonnen. Op dit moment worden overigens geen uitvoeringsgerichte gesprekken over concrete samenwerking gevoerd tussen Veenendaal en Scherpenzeel. De gemeente Veenendaal legt daarvoor het initiatief verder bij de gemeente Scherpenzeel.

Zijn er wat u – als buur-/partnergemeente – van Scherpenzeel en/of Barneveld nog zaken die van belang kunnen zijn voor het uit te voeren variantenonderzoek?

De gemeente Veenendaal neemt geen inhoudelijk standpunt in over de verschillende varianten. Er zijn wel enkele elementen uit de te onderzoeken varianten die – in meer of mindere mate – ook belangen en de positie van de gemeente Veenendaal raken.

Indien de gemeente Scherpenzeel zelfstandig blijft, is te verwachten dat ze sterker samenwerking met buurgemeenten zal moeten zoeken. Voor de gemeente Veenendaal bestaat er enig belang bij een dergelijke samenwerking omdat daarmee op bepaalde taakvelden meer organisatorische massa en schaal kan worden bereikt, waardoor deze taakvelden behouden c.q. beter uitgenut kunnen worden binnen de organisatie van Veenendaal. Uitgangspunt bij samenwerking blijft dat er sprake is van een duurzame partnerrelatie (zoals bv. met de gemeente Renswoude) en dat er geen “shopgedrag” plaats vindt door Scherpenzeel.

Tevens geeft de heer Kats aan dat een zelfstandige gemeente Scherpenzeel zich als serieuze en stabiele partner in de Regio Food Valley moet kunnen opstellen. Hij neemt waar dat de gemeente vanuit het College zich op dit moment wel zelfbewust opstelt, maar zich niet op ieder moment bewust lijkt van het effect van die opstelling op de bestuurlijke verhoudingen en de eigen positie daarin.

Bij een duurzaam partnership en zeker bij een bestuurlijke fusie tussen Scherpenzeel en Barneveld zal dit gevolgen kunnen hebben voor een aantal taken die de gemeente Veenendaal nu voor en met de gemeente Scherpenzeel uitvoert. Dit betreft taken op het terrein van ICT. Waarschijnlijk zal er dan sprake moeten zijn van ontvlechting en overdracht van deze taken. Dit zal naar verwachting niet tot grote problemen leiden, maar er dient wel aandacht voor te zijn, bv. in het voorbereidingsproces naar een bestuurlijke fusie.

Hoe wenst u als gemeente verder bij de te maken afweging en het vervolgtraject betrokken te zijn?

De gemeente Veenendaal voelt zich via de schriftelijke berichtgeving en deze gesprekken voldoende en adequaat betrokken bij het traject en gaat er van uit dat dit op deze wijze wordt voortgezet. Indien nodig en gewenst kan de gemeente ook de informele kanalen benutten die er vanuit de goede bestuurlijke verhoudingen met provincie Gelderland zijn.

Heeft u mogelijk nog overige suggesties die u ons wil meegeven voor dit proces?

De heer Kats wijst op het belang van onafhankelijkheid in het bestuurlijk systeem van Scherpenzeel en het op dit moment feitelijk ontbreken daarvan, nu de waarnemend burgemeester zijn werkzaamheden als zodanig niet kan uitvoeren. Hij vraagt ook aandacht te geven aan en rekening te houden met de mogelijke effecten van de benoeming en aanwezigheid van (wnd.) burgemeesters in Scherpenzeel en Barneveld voor de bestuurlijke verhoudingen in de regio de komende tijd.

Aan het eind van het overleg worden afspraken gemaakt over de verslaglegging. Een concept-verslag zal van de zijde van de provincie worden voorgelegd. Na wederzijdse instemming zal het verslag worden vastgesteld en onderdeel uitmaken van het (uiteindelijk openbare) besluitvormingsdossier naar aanleiding van het open overleg. Indien gekozen wordt voor voortzetting van het Arhi-proces zal het ook verder onderdeel uitmaken van het mogelijke wetgevingsdossier.

Verslag

Datum
22 december 2020

Zaaknummer
2020-018299

Blad
1 van 2

Onderwerp
Bijlage D5: Consultatieverslag gemeente Woudenberg (versie: definitief)

Aan
B&W gemeente Woudenberg

Van
Provincie Gelderland

Kopie aan
nvt

VERSLAG OVERLEG COLLEGE VAN GS GELDERLAND MET COLLEGE B&W WOUDENBERG IN HET KADER VAN OPEN OVERLEG ARTIKEL 8 WET ARHI dd. 20 november 2020

Deelnemers: mevrouw Cnossen (burgemeester Woudenberg), de heer De Kruif (wethouder Woudenberg), mevrouw [redacted] (gemeentesecretaris Woudenberg), de heer Berends (commissaris van de Koning Gelderland), de heer Markink (gedeputeerde Algemeen Bestuur Gelderland), de heer [redacted] (adviseur provincie Gelderland, verslag).

Het gesprek vindt plaats op uitnodiging van GS Gelderland. GS heeft op 14 juli 2020 besloten, op grond van artikel 8 Wet Arhi, een open overleg te starten in verband met de voorbereiding van besluitvorming over de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. In de voorbereiding van de besluitvorming van 14 juli heeft eerder een verkenning plaatsgevonden naar de mogelijkheden die de buurgemeenten zien om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken en hun mogelijke rol daarin. De resultaten van die verkenning zijn vertrekpunt voor dit overleg. Voor het gesprek is een korte leidraad opgesteld met een viertal vragen. Deze zijn ook de leidraad voor dit verslag.

Zijn de opvattingen van uw College en de situatie van uw gemeente zoals ten tijde van de uitgevoerde verkenning voor u nog steeds uitgangspunt? Zijn er mogelijke nieuwe feiten of omstandigheden die relevant zijn in dit verband?

Mevrouw Cnossen geeft aan dat er voor de gemeente Woudenberg geen nieuwe feiten of omstandigheden zijn die ten principale een nieuw licht werpen op de resultaten van de eerdere verkenning. Op 10 november jl. heeft de gemeenteraad gesproken over de nota Visie op strategische samenwerking. De gemeenteraad heeft aangegeven dat er geen wijzigingen zijn in opvattingen ten opzichte van het eerder dit jaar gevoerde verkennende gesprek. Wij zijn en blijven een zelfstandig en krachtig Woudenberg. Uiteraard stellen wij prijs op een goede verstandhouding met onze buurgemeenten. Dat geldt niet alleen voor Scherpenzeel. De gemeenteraad heeft benadrukt dat Woudenberg baat heeft bij stabiele samenwerkingspartners. Het is aan omliggende gemeenten zelf om daarin de juiste stappen te zetten. Voor de gemeenteraad is het belangrijk dat Scherpenzeel een duurzame en stabiele buurgemeente is om samen in te zetten op de opgaven die ons binden

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

zoals mobiliteit, landelijk gebied en de nauwe banden van de inwoners. Burgemeester Cnossen benadrukt mede de wens tot en het belang van rust, stabiliteit en voorspelbaarheid in de onderlinge relatie.

Mevrouw Cnossen en mevrouw [redacted] geven vervolgens informatie over een beoogde samenwerking op het gebied van belastingen/WOZ tussen de gemeenten Woudenberg, Scherpenzeel en Veenendaal, die de afgelopen maanden een andere wending heeft gekregen. Aangegeven wordt dat – na het eerder afgebroken fusietraject RWS in 2010 – in het verleden gekozen is voor uitvoering van taken op het gebied van belastingen/WOZ voor Woudenberg door Scherpenzeel. In 2019 is de intentieovereenkomst vastgesteld om deze gezamenlijke taakuitoefening over te dragen naar Veenendaal. Uit onderzoek van de Waarderingskamer en uit de praktijk van de taakuitoefening bleken in 2019 echter forse achterstanden en tekorten in de taakuitoefening en dienstverlening door Scherpenzeel. Dit heeft tot de nodige onrust en problemen geleid, zowel in de dienstverlening naar Woudenbergse burgers als in bestuur en politiek van Woudenberg. De uitvoering van de intentieovereenkomst is dit jaar opgeschort door Scherpenzeel, waarna Woudenberg heeft besloten om zelf met Veenendaal tot verdere uitvoeringsafspraken te komen per 1 januari a.s.. Deze recente geschiedenis kleurt de gevoelens en de oproep van de gemeenteraad zoals boven omschreven.

Zijn er wat u – als buur-/partnergemeente – van Scherpenzeel en/of Barneveld nog zaken die van belang kunnen zijn voor het uit te voeren variantenonderzoek?

De gemeente Woudenberg neemt geen inhoudelijk standpunt in over de verschillende varianten. De gemeente heeft – in welke variant dan ook – belang bij een goede relatie met de buurgemeente(n). In het bijzonder ook vanwege de gemeenschappelijke belangen in het gebied van mobiliteit/ov en de ontwikkelingen in het landelijk gebied, die de gemeentegrenzen overschrijden. Er wordt ook goed samengewerkt in het kader van het Waterplan. Ook is er een nauwe band tussen inwoners van Woudenberg en de gemeenschap in Scherpenzeel.

Hoe wenst u als gemeente verder bij de te maken afweging en het vervolgtraject betrokken te zijn?

De gemeente Woudenberg voelt zich via de schriftelijke berichtgeving en deze gesprekken voldoende en adequaat betrokken bij het traject en gaat er van uit dat dit op deze wijze wordt voortgezet. Met name het tijdig informeren over te verwachten besluitvorming wordt als waardevol gezien. De informatievoorziening met en door de provincies Gelderland en Utrecht loopt goed parallel; er is geen onduidelijkheid.

Heeft u mogelijk nog overige suggesties die u ons wil meegeven voor dit proces?

Aan de orde komt nog het mogelijk effect van de benoeming en aanwezigheid van (wnd.) burgemeesters in Scherpenzeel en Barneveld voor de bestuurlijke verhoudingen in de regio de komende tijd.

Aan het eind van het overleg worden afspraken gemaakt over de verslaglegging. Een concept-verslag zal van de zijde van de provincie worden voorgelegd. Na wederzijdse instemming zal het verslag worden vastgesteld en onderdeel uitmaken van het (uiteindelijk openbare) besluitvormingsdossier naar aanleiding van het open overleg. Indien gekozen wordt voor voortzetting van het Arhi-proces zal het ook verder onderdeel uitmaken van het mogelijke wetgevingsdossier.

Verslag

Datum
22 december 2020

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage D6: Consultatieverslag Regio Food Valley (versie: definitief)

Aan
Bestuur Regio Food Valley

Van
Provincie Gelderland

Kopie aan
nvt

VERSLAG OVERLEG COLLEGE VAN GS GELDERLAND MET BESTUUR REGIO FOOD VALLEY IN HET KADER VAN OPEN OVERLEG ARTIKEL 8 WET ARHI dd. 23 november 2020.

Deelnemers: de heer Verhulst (voorzitter Bestuur RFV), de heer Kats (plv. voorzitter bestuur RFV), de heer [redacted] (secretaris-directeur RFV), de heer Berends (commissaris van de Koning Gelderland), de heer Markink (gedeputeerde Algemeen Bestuur Gelderland), de heer [redacted] (adviseur provincie Gelderland, verslag).

Het gesprek vindt plaats op uitnodiging van GS. GS heeft op 14 juli 2020 besloten, op grond van artikel 8 Wet Arhi, een open overleg te starten in verband met de voorbereiding van besluitvorming over de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. In de voorbereiding van de besluitvorming van 14 juli heeft eerder een verkenning plaatsgevonden naar de mogelijkheden die de buurgemeenten zien om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken en hun mogelijke rol daarin. De resultaten van die verkenning zijn vertrekpunt voor dit overleg. Voor het gesprek is een korte leidraad opgesteld met een viertal vragen. Deze zijn ook de leidraad voor dit verslag.

Zijn de opvattingen van uw Bestuur en de situatie in uw Regio zoals ten tijde van de uitgevoerde verkenning voor u nog steeds uitgangspunt? Zijn er mogelijke nieuwe feiten of omstandigheden die relevant zijn in dit verband?

De heer Verhulst geeft aan dat er vanuit de Regio Food Valley geen nieuwe feiten of omstandigheden zijn die ten principale een nieuw licht werpen op de resultaten van de eerdere verkenning.

Het bestuur van RFV neemt waar dat de vertegenwoordigers van de gemeente Scherpenzeel zich nadrukkelijk manifesteren in de diverse regionale overleggen de afgelopen maanden. In een enkel geval vraagt dat nader overleg om de juiste bestuurlijke verhoudingen en perspectieven daarbij te borgen, ook in de relatie naar de andere gemeenten.

Zijn er wat u als partnerorganisatie van Scherpenzeel en Barneveld nog zaken die van belang kunnen zijn voor het uit te voeren variantenonderzoek?

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

Het bestuur van de Regio Food Valley neemt geen standpunt in over de varianten. Voor de regionale samenwerking zal de keuze voor de een of andere variant weinig verschil maken. De regio heeft wel belang bij krachtige en stabiele partners. En ook is het van belang voor de samenwerking en de verhoudingen in de regio dat er snel duidelijkheid komt. Ook omdat er mogelijk sprake zal zijn van langduriger waarnemingen van het burgemeesterschap in beide gemeenten.

Voor de weging van de varianten wordt meegegeven dat het van belang wordt gevonden dat er duidelijkheid komt over de daadwerkelijke bestuurskracht van Scherpenzeel, daar is nu een ambivalent beeld van. Naast de overtuiging van het bestuur van Scherpenzeel over voldoende bestuurskracht zijn er ook signalen dat ambtelijk-organisatorische tekorten en kwetsbaarheden optreden op onderdelen. Bestuurlijk zijn er ook kwetsbaarheden vanwege het incompleet functioneren van het College van B&W op dit moment.

Hoe wenst u als regio verder bij de te maken afweging en het vervolgtraject betrokken te zijn?

Het Bestuur van de RFV voelt zich via de schriftelijke berichtgeving en deze gesprekken voldoende en adequaat betrokken bij het traject en gaat er van uit dat dit op deze wijze wordt voortgezet en dat waar nodig ook actief informatie van de zijde van de provincie wordt versterkt in dit proces. Vanuit het Bestuur wordt nog opgemerkt dat naar hun waarneming vanuit de gemeente Barneveld zuiver wordt omgegaan met de berichtgeving over dit onderwerp vanuit hun zijde.

Heeft u mogelijk nog overige suggesties die u ons wil meegeven voor dit proces?

Er zijn geen overige suggesties. Wel wordt nogmaals gewezen op het belang van een goede doorlopende bestuurbaarheid van de gemeente Scherpenzeel. Van de zijde van de commissaris wordt in reactie hierop nog informatie gegeven over de procedure van de lopende verkenning van de heer Frissen.

Aan het eind van het overleg worden afspraken gemaakt over de verslaglegging. Een concept-verslag zal van de zijde van de provincie worden voorgelegd. Na wederzijdse instemming zal het verslag worden vastgesteld en onderdeel uitmaken van het (uiteindelijk openbare) besluitvormingsdossier naar aanleiding van het open overleg. Indien gekozen wordt voor voortzetting van het Arhi-proces zal het ook verder onderdeel uitmaken van het mogelijke wetgevingsdossier.

Verslag

Datum
22 december 2020

Zaaknummer
2020-018299

Onderwerp
Bijlage D7: Consultatieverslag provincie Utrecht (versie: definitief)

Aan
GS provincie Utrecht

Van
Provincie Gelderland

Kopie aan
nvt

Verslag overleg GS Gelderland en GS Utrecht in het kader van open overleg op basis van artikel 8 Wet Arhi in verband met versterking bestuurskracht Scherpenzeel d.d. 3 december 2020.

Deelnemers: de heer Oosters (commissaris van de Koning Utrecht), mevrouw Bruins Slot (lid GS Utrecht), de heer [redacted] (ambtelijk adviseur GS Utrecht), de heer Berends (commissaris van de Koning Gelderland), de heer Markink (lid GS Gelderland), de heer [redacted] (adviseur GS Gelderland, verslag).

Het gesprek vindt plaats op uitnodiging van GS Gelderland. GS hebben op 14 juli 2020 besloten, op grond van artikel 8 Wet Arhi, een open overleg te starten in verband met de voorbereiding van besluitvorming over de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. In de voorbereiding van de besluitvorming van 14 juli heeft eerder een verkenning plaatsgevonden naar de mogelijkheden die de (Utrechtse) buurgemeenten zien om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken en hun mogelijke rol daarin. Voor het gesprek is een agenda opgesteld met 5 punten. Deze zijn ook de leidraad voor dit verslag.

1.Stand van zaken open overleg door GS Gelderland
Gedeputeerde Markink geeft een toelichting op de stand van zaken in het open overleg tot nu toe. Hij gaat in op het variantenonderzoek en het participatieproces. Wat dit laatste betreft loopt op dit moment nog een steekproeftraject via Kieskompas. Ook geeft hij aan dat een Spiegelgroep met onafhankelijke deelnemers uit het openbaar bestuur en de wetenschap met GS spiegelt op het proces en met name de bewaking en invulling van het open karakter van deze fase en een zorgvuldige en transparante procesgang.

Naar aanleiding van een vraag van mevrouw Bruins Slot geeft de heer Markink nog een toelichting op de rol van BZK in het proces; daarmee is goed contact, maar BZK neemt geen inhoudelijke positie in in deze fase van het arhiproces.

2.Resultaten gesprekken met (Utrechtse) buurgemeenten en reflectie daarop
De heer Markink gaat in op de hoofdlijn van de recente bestuurlijke gesprekken met de Utrechtse buurgemeenten van Scherpenzeel Renswoude en Woudenberg en de gemeente Veenendaal. Algemeen beeld is

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

in lijn is met hetgeen in de verkenning in mei jl. naar voren is gekomen. De gemeenten Woudenberg en Renswoude zien voor zichzelf geen rol in de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Veenendaal is bereid om daarin desgewenst een rol te vervullen via samenwerkingsconstructies maar stelt daarbij wel de randvoorwaarde van duurzaam partnerschap en geen 'shopgedrag'. En staat niet op voorhand afwijzend voor overleg over een door andere partijen ingezette herindeling. Mede op basis hiervan hebben GS Gelderland in het variantenonderzoek gekozen voor herindelingsopties waarbij de gemeenten Renswoude en Woudenberg niet worden betrokken. Dit betekent dat ook Veenendaal hierbij niet betrokken kan worden, als niet direct aan Scherpenzeel grenzende gemeente.

Vanuit GS Utrecht wordt deze keuze ondersteund; GS Utrecht werken - op grond van het vastgestelde Collegeprogramma – alleen mee aan gemeentelijke herindelingen indien de betrokken gemeenten daartoe de wens hebben geuit dan wel bereid zijn daar aan mee te werken. In het coalitieakkoord staat dat herindelingen niet van bovenaf worden opgelegd.

Andere elementen uit de gevoerde gesprekken zijn dat de geïnitieerde belastingsamenwerking/WOZ tussen Woudenberg, Veenendaal en Scherpenzeel niet tot de gewenste resultaten heeft geleid en dat de buurgemeenten wel onrust en ongemak ervaren bij de bestuurlijk onrustige en onduidelijke situatie in en rond Scherpenzeel.

GS Utrecht bevestigen dat zij deze signalen ook ontvangen van de Utrechtse gemeenten. Het is belangrijk dat er in de komende periode snel en op zorgvuldige wijze duidelijkheid wordt gegeven over deze situatie, het mogelijk vervolg en de positie van de Utrechtse gemeenten daarin.

3.Vervolg variantenafweging in het kader van het open overleg
Vanuit GS Gelderland wordt aangegeven dat zij verwachten dat medio december een afweging zal plaatsvinden over de varianten door en met de vertegenwoordigers van de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel in het Bestuurlijk Overleg. Medio januari 2021 kan dan het open overleg worden afgesloten met een standpuntbepaling over de varianten, rekening houdend met de resultaten van het Bestuurlijk Overleg. Indien dit leidt tot keuze voor de variant herindeling met Barneveld per 1-1-2023 zal er kort daarna een Herindelingsontwerp worden vastgesteld en de vervolgprocedure op grond daarvan worden ingezet.

4.Ideeën, suggesties dan wel opvattingen/wensen van de zijde van GS Utrecht in het kader van het open overleg
Van de zijde van GS Utrecht wordt aandacht gevraagd voor het belang dat in het gebied en voor de betrokken gemeenten op zorgvuldige wijze snel duidelijkheid komt over de situatie. Voorts wordt nog kort ingegaan op het proces met betrekking tot de invulling van het (waarnemend) burgemeesterschap in de gemeenten Barneveld en Scherpenzeel de komende tijd en de verschillende opties daarbij.

5.Vervolgafspraken (communicatie, evt. nadere afstemming, verslaglegging gesprek)
Gedeeld wordt dat de communicatie tussen GS Utrecht en GS Gelderland over dit proces goed verloopt. GS Utrecht worden graag blijvend goed en tijdig op de hoogte gehouden van de voortgang en de verschillende stappen. Dit wordt vanuit GS Gelderland toegezegd.

7 *Spiegelgroep*

Onderwerp

Portefeuillehouder
Jan Markink

Procesverslag Spiegelgroep Open Overleg Scherpenzeel

11 januari 2021

1. Opdrachtomschrijving van Spiegelgroep

De Provincie Gelderland is het open overleg gestart om daarmee een antwoord te vinden op de bestuurskrachtopgave van de gemeente Scherpenzeel. Voor de sturing en monitoring van het onderzoeksproces is een Bestuurlijk Overleg ingesteld waarvoor naast de Provincie ook de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld worden uitgenodigd. De Provincie heeft een zogenaamde Spiegelgroep ingesteld die het Bestuurlijk Overleg kan spiegelen omtrent het proces van het open overleg rond de uitvoering van het variantenonderzoek.

Die spiegeling heeft in principe mondeling plaatsgevonden. Deze notitie geeft de kern daarvan weer.

2. Leden van de Spiegelgroep

De leden van de Spiegelgroep zijn in afstemming met de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld door de provincie Gelderland aangesteld, te weten:

- De heer W.I.I. van Beek (o.a. oud-CDK Provincie Utrecht)
- De heer J. Franssen (o.a. staatsraad, oud-CDK Provincie Zuid-Holland)
- De heer P. Schalk (o.a. Eerste Kamerlid SGP, fractievoorzitter)
- De heer M.S. de Vries (o.a. hoogleraar bestuurskunde Radboud Universiteit)

3. Karakter van open overleg

Op 14 juli 2020 is de provincie Gelderland een open overleg gestart in het kader van artikel 8 van de Wet Arhi. De Spiegelgroep signaleert een paradox bij het open overleg zoals beschreven in artikel 8 van de Wet Arhi en het huidige beleidskader Gemeentelijke Herindeling

uit 2019 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Oorspronkelijk was het construct van het open overleg volgens artikel 8 ingesteld voor een regiogewijze herindeling, waarbij meer dan twee gemeenten betrokken waren om tot een gepaste oplossing voor het lokaal bestuur te komen. Het huidige beleidskader vereist van de provincie een faciliterende en stimulerende rol bij een artikel 8-procedure, waarbij tijdens het open overleg alle varianten van de bestuurlijke toekomst gelijke behandeling verdienen. Echter, de provincie neemt het besluit tot het starten van een open overleg alleen wanneer zij acht dat een andere bestuurlijke oplossing dan door de gemeente zelf voorzien noodzakelijk is. Daarnaast zijn bij deze specifieke situatie slechts twee gemeenten betrokken bij het open overleg. Wanneer het open overleg van start gaat, wordt de provincie daarmee in de ongelukkige positie gebracht zich neutraal op te stellen, terwijl de artikel 8 procedure een frame van herindeling in zich heeft.

4. De activiteiten van de Spiegelgroep

De Spiegelgroep heeft de documentatie gerelateerd aan het open overleg tot zich genomen. Daarnaast heeft zij meerdere gesprekken gevoerd met de betrokkenen van het Open Overleg. De volgende gesprekken zijn gevoerd:

- Gesprekken met de Commissaris van de Koning in Gelderland en Gedeputeerde Markink
- Gesprek met het voltallige college van BenW van de gemeente Barneveld
- Gesprek met alle fractievoorzitters van de gemeenteraad Barneveld
- Twee gesprekken met de wethouders van de gemeente Scherpenzeel
- Gesprek met de raadsleden van de oppositiepartijen van de gemeenteraad Scherpenzeel
- Gesprek met de raadsleden van de coalitiepartijen van de gemeenteraad Scherpenzeel
- Gesprek met waarnemend burgemeester De Vries van Scherpenzeel

In deze gesprekken heeft de Spiegelgroep feedback en advies gegeven over de stand van zaken in het onderzoek en het verdere proces van het open overleg (periode oktober/december).

Daarnaast heeft de Spiegelgroep een aantal keer intern overleg gevoerd voor verdere voorbereiding en analyse van het proces.

De verschillende achtergronden en ruime ervaring van de leden hebben gezorgd voor een scherpe reflectie op het proces van het open overleg. Daar waar de inhoud op tafel kwam, heeft de Spiegelgroep steeds aangegeven hier niet voor aangesteld te zijn, maar door de gesprekken alleen te spiegelen of het proces daadwerkelijk ‘open’ was. Dat leidt tot enkele conclusies en aanbevelingen.

5. Conclusies Spiegelgroep

De waarnemingen en adviezen van de Spiegelgroep omtrent het proces van het open overleg zijn mondeling aan de provincie van het Bestuurlijk Overleg gegeven. De korte weergave daarvan is vervat in de volgende conclusie:

De Spiegelgroep constateert dat in de eerste maanden van de Arhi-procedure, niet of nauwelijks inhoudelijk overleg is geweest waarbij er een inbreng was van alle betrokkenen, omdat de gemeente Scherpenzeel in eerste instantie geen deel nam aan de gesprekken. Gegeven dat er niet zulk overleg was, is het voor die periode per definitie niet mogelijk te spreken van open overleg. Open overleg waarbij alle partijen waren betrokken, is pas in december 2020 voor het eerst tot stand gekomen. De Spiegelgroep constateert dat de betrokken partijen in het open overleg niet dichter bij elkaar zijn gekomen omtrent de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel. De gemeente Scherpenzeel wil niet spreken over herindeling, maar ziet ruimte in een groeimodel naar een duurzaam partnerschap. De gemeente Barneveld neemt een afwachtende houding aan, waarbij de variant van een duurzaam partnerschap tussen de twee gemeenten niet als optie wordt gezien. De Provincie Gelderland is van mening dat zelfstandigheid niet meer kan.

De Spiegelgroep constateert dat ook betrokkenen verschillend oordelen over de openheid van het overleg. Zij constateert dat er - mede door de inhoud van externe rapporten - zelfs verschillende meningen bestaan over de vraag of zo'n overleg binnen de Arhi-procedure open kan zijn, dan wel dat de uitkomst bij voorbaat vast staat. Dat leidt er tevens toe dat niet alle betrokkenen ervan overtuigd zijn dat de inbreng van alternatieven anders dan herindeling bediscussieerbaar zijn.

Er lijkt -ook bij de provincie- een bereidheid over alle alternatieven te spreken, maar andere betrokkenen hebben er desalniettemin weinig vertrouwen in dat die alternatieven door de provincie als realistische alternatieven worden gezien.

De vraag of binnen de Arhi-procedure sprake was van open overleg is daarmee een afgeleide van het perspectief dat wordt gekozen.

Duidelijk is dat zeker in de eerste maanden van de Arhi-procedure verschillende betrokkenen steken hebben laten vallen en dat het overleg in de laatste twee maanden van de Arhi-procedure daarmee was belast, terwijl de tijd ontbrak om het overleg weer vlot te trekken. Door de beide betrokken gemeenten wordt in meer of mindere mate ervaren dat er een vooroordeel van de Provincie aan het open proces ten grondslag ligt.

6. Aanbevelingen Spiegelgroep

De Spiegelgroep onthoudt zich van commentaar en/of advies op de inhoud. Ten aanzien van het proces wil de Spiegelgroep een aanbeveling doen:

De Spiegelgroep constateert dat de eindposities van de partijen in het open overleg leiden tot een patstelling. Voor geen van de drie voorgelegde opties tijdens het overleg is een gedragen besluit te vinden. Dit vraagt erom dat er knopen worden doorgehakt. Om uit de impasse te komen geeft de Spiegelgroep twee oplossingen voor het proces in overweging.

De eerste oplossing is dat het college van Gedeputeerde Staten, na overleg met BZK, de verantwoordelijkheid neemt voor het besluit met betrekking tot de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel. Dit zou een oplossing kunnen zijn, omdat de posities van de beide gemeenten niet overbrugbaar zijn.

Een tweede oplossing is dat het college van Gedeputeerde Staten besluit om meer tijd te nemen voor de besluitvorming over het open overleg. Binnen de wettelijke termijnen kan de besluitvorming met drie maanden worden uitgesteld. Wel moet deze stap in nauw overleg met het ministerie van BZK worden genomen. Een tussentijdse onderbreking van de Arhi-procedure zou beide gemeenten de kans geven om de varianten van gemeentelijke samenwerking tussen de gemeente Barneveld en Scherpenzeel serieus uit te werken. Dit zou een laatste kans voor de beide gemeenten bieden om samen tot een oplossing te komen, waar wel door de provincie voorwaarden aangesteld moeten worden.

Voorwaarde is dan dat de gemeente Scherpenzeel daarbij niet de eis stelt dat vooraf wordt vastgesteld dat deze samenwerking in de toekomst nooit kan leiden tot een herindeling. De voorwaarde aan de gemeente Barneveld is dat zij de eis laat vallen dat deze weg uiteindelijk in de verdere toekomst moet leiden tot een herindeling. Tegelijkertijd mag een gestage en intensieve samenwerking op termijn een herindeling niet in de weg staan. De Provincie zou zich vooralsnog terug moeten trekken uit het proces en de beide gemeenten de kans geven er samen uit te komen door gestaag te werken aan een steeds intensievere overdracht van voorbereiding, vaststelling en uitvoering van beleid op vooraleerst bovenlokale beleidsdossiers. De Provincie volgt het proces, ziet toe en stelt de kaders daarvan vast. Deze voortzetting van het open overleg moet wel binnen drie maanden tot resultaat leiden. Na afloop van die termijn van drie maanden kan de provincie bij gebleken onvoldoende resultaat alsnog besluiten een herindelingsontwerp ter inzage te leggen binnen de nu lopende Arhi-procedure.

De Spiegelgroep is bereid om zo nodig c.q. gewenst voor de verdere voortgang van het proces beschikbaar te zijn.

E. Documenten tot 14 juli 2020

1 *Rapporten*

Toekomstvisie Scherpenzeel 2030

Rapport

Een perspectiefrijke toekomst
voor Scherpenzeel
een ondernemend dorp in het groen
met een betrokken gemeenschap
in het hart van het land

Berenschot

Toekomstvisie Scherpenzeel 2030

Krachtige keuzes van Scherpenzeel
een ondernemend dorp in het groen
met een betrokken gemeenschap
in het hart van het land

Inhoudsopgave

De samenvatting van de Toekomstvisie **6**

1. Inleiding **8**

1.1 Scherpenzeel; een gemeente die veel mee heeft 9
1.2 Van aandacht voor alles naar krachtige keuzes 9
1.3 Vanuit eigen kracht zicht krijgen op de toekomst 10
1.4 Tijd voor actie (met visie) 10
1.5 Toekomstvisie “Scherpenzeel 2030” als toetssteen 10
1.6 Leeswijzer 10

2. De totstandkoming van de Toekomstvisie **12**

2.1 Achtergrond, context van en vraagstelling bij het onderzoek 13
2.2 Opdrachtgeverschap 13
2.3 Scherp kijken in de spiegel 14
2.4 De kracht van de Dwingende Logica 14
2.5 Publieke waarde als vertrekpunt in het denken 14
2.6 Speelruimte 15

3. Historische en toekomstige context van Scherpenzeel **16**

3.1 Een rijke historie 17
3.2 Toekomstige trends en ontwikkelingen 18
3.2.1 Bovennationaal 18
3.2.2 Nationaal 18

4. Feiten over Scherpenzeel **22**

4.1 Demografische kenmerken 24
4.2 Wonen 26
4.3 Economie en bedrijvigheid 28
4.4 Werkgelegenheid en opleidingsniveau 29
4.5 Infrastructuur en milieu 30
4.6 Scherpenzeel in de regio 31
4.7 Maatschappelijke problematiek 32
4.8 Financiële positie gemeente Scherpenzeel 33

5. Wat vinden “we” belangrijk in Scherpenzeel **36**

5.1 Raadplegingen 37
5.2 Dominante opinies 40

6. Centrale thema’s vanuit feiten en opinies **44**

6.1 Behouden, verfijnen, vernieuwen van de gemeenschapszin 45
6.2 Wonen voor iedereen 46
6.3 Duurzaamheid en milieu 46
6.4 Mobiliteit 46
6.5 Zorgen over ambtelijke organisatie 47

7. Opbouw visie en inkleuring **48**

7.1 Inleiding 49
7.2 Zoeken naar kernkwaliteiten en kernwaarden 49
7.3 Profiel 49
7.4 Hoofdkeuzes beleid 50
7.5 Ondersteunende mechanismen 51

8. Hoofdkeuzes en ondersteunende mechanismen 52
8.1 Inleiding 53
8.2 Beleidsthema 1: Scherpe keuzes bij schaarse ruimte 54
8.2.1 Inleiding 54
8.2.2 Groot versus kleinbedrijf 54
8.2.3 Groen versus bebouwing 55
8.2.4 Effect transitie agrarische sector 55
8.2.5 Interventies 56
8.3 Beleidsthema 2: Bestendig wonen en bouwen 57
8.3.1 Inleiding 57
8.3.2 Ruimte voor starters 57
8.3.3 Ruimte voor senioren 58
8.3.4 Verduurzamen van woningen 58
8.3.5 Interventies 59
8.4 Beleidsthema 3: Vitaliteit en leefbaarheid 59
8.4.1 Inleiding 59
8.4.2 Rijk verenigingsleven 60
8.4.3 Hoog voorzieningenniveau 60
8.4.4 Veel groen 61
8.4.5 Interventies 61

9. Het "hoe en wat" 62
9.1 Inleiding 63
9.2 Instrumentarium gemeente 63
9.3 Rollen van de gemeente bij de inzet van het instrumentarium 64
9.4 Verbinden als krachtige methode voor veranderen 65

10. Bestuurlijke, organisatorische en financiële consequenties 68
10.1 Inleiding 69
10.2 Eigen kracht 69
10.3 Consequenties voor bestuur en organisatie 69
10.4 Financiële consequenties 70
10.4.1 De gemeenteraad geeft financiële kaders en randvoorwaarden mee 70
10.4.2 Veranderende rol van de gemeente en intensivering van samenwerking 70
10.4.3 Afnemende ruimte voor autonoom beleid Scherpenzeel 71
10.4.4 Processtappen investeringsagenda naar aanleiding van de Toekomstvisie (op hoofdlijnen) 71
10.4.5 Bestuurlijke opdracht 71
10.5 Bestuurlijk en ambtelijk perspectief voor Scherpenzeel 72
10.5.1 Bestuurskracht als denkkader 72
10.5.2 Bestuurlijke zelfstandigheid als vertrekpunt 72
10.5.3 Bestuurlijk stappen zetten 72
10.5.4 Ambtelijk perspectief 72

11. Borgen en onderhouden Toekomstvisie 74
11.1 Vaststellen visie 75
1. Participatief proces en unanieme besluitvorming 75
2. Zichtbaar en controleerbaar committeren aan de visie 76
3. Lange termijn commitment en doelstellingen opnemen in de partijprogramma's 76
11.2 Verankeren in de besturing 76
4. Voortgang inclusief informatiebehoefte gemeenteraad formaliseren 76
5. Proces tot herijken en actualiseren beleggen 76
6. Een visiemanager aanstellen (toezien en vernieuwen) 77
7. Aanpassing structuur raadsstukken 77
11.3 Publieke verantwoording 77
8. Beoordeling door visiegroep Scherpenzeel 77
9. Informatie 77

Bronnenboek 79
1.1 Consultaties 79
1.2 Gebruikte documenten 79
1.3 Overzicht belangrijke uitslagen enquête en consultaties 80

De samenvatting van de Toekomstvisie

Inleiding

De laatste maanden zijn op allerlei manieren Scherpenzelers benaderd op mee te denken over de toekomst van Scherpenzeel. Op scholen, langs voetbalvelden, op de markt, in de Breehoek, via internet (burgerenquête) en consultatieavonden. Steeds stond de vraag centraal: waar moet Scherpenzeel staan in 2030? Deze toekomstvisie is het resultaat van dit onderzoek. Natuurlijk heeft niet iedereen zin en tijd om elke letter van deze Toekomstvisie te lezen. Daarom starten we het rapport van uw Toekomstvisie met een samenvatting en leeswijzer in twee bladzijden. Zodat u, als lezer de weg naar de stukken in het rapport kunt vinden die voor u interessant zijn.

Waar moet Scherpenzeel staan in 2030?

In één zin is Scherpenzeel in 2030:

Scherpenzeel
een dorp in het groen
met een betrokken gemeenschap
in het hart van het land

Van de bekende schilder en kunstenaar Willem de Kooning is de uitspraak: you have to change, to stay the same. Dit geldt in zekere zin ook voor Scherpenzeel. Veel Scherpenzelers zijn tevreden en trots op hoe Scherpenzeel ervoor staat. In 2030 moet Scherpenzeel dus niet veel veranderd zijn. En juist dat doel vereist veranderingen omdat de omgeving waarbinnen Scherpenzeel opereert, verandert. In hoofdstuk 3 schetsen we deze veranderingen. Globalisering, technologische innovaties, veranderingen in de structuur van de economie, de werkgelegenheid, de individualisering en de veranderende rol van de overheid moeten in goede banen worden geleid om Scherpenzeel een aantrekkelijk dorp te laten blijven. De vraag waar we in deze visie voor staan is daarom:

Hoe zorgen we dat Scherpenzeel in 2030 nog steeds een aantrekkelijk dorp is?

Om deze vraag te beantwoorden, is eerst een gedegen analyse van het huidige Scherpenzeel gemaakt. Deze staat in hoofdstuk 4. Uit deze analyse blijkt dat het niet verwonderlijk is dat mensen graag in Scherpenzeel wonen. Scherpenzeel heeft veel mee! Er is weinig werkloosheid, nauwelijks misdaad, verkeersongevallen of kinderen die zonder diploma de school verlaten. Veel Scherpenzelers zetten zich in voor de kerk, de sportvereniging of het zwembad en genieten van de sociale contacten die ze binnen deze sociale verbanden hebben. Scherpenzeel ligt gunstig ingeklemd in economisch krachtige regio's en ondernemers gevestigd in Scherpenzeel creëren, mede daardoor, veel banen. Bovendien zijn de gemeentelijke financiën bijzonder goed op orde. Kortom: het is goed toeven in Scherpenzeel.

Er zijn op de lange termijn wel duidelijke knelpunten aan te wijzen. Bewoners van Scherpenzeel noemen vooral de woningmarkt voor starters en senioren en de verdeling van de schaarse ruimte tussen groen, woningen en bedrijfsleven. Verder vinden bijna alle Scherpenzelers een groen Scherpenzeel met een gemeenschapszin en mooie voorzieningen erg belangrijk. Deze voorkeuren van Scherpenzelers staan verder beschreven in hoofdstuk 5 en 6.

De toekomst van Scherpenzeel wordt gevormd door de inwoners, de ondernemers, de maatschappelijke organisaties en de overheid. In deze visie kijken we vooral naar de rol van de overheid bij de toekomst van Scherpenzeel. De burgemeester, wethouders, raadsleden en ambtenaren van de gemeente Scherpenzeel hebben daarin immers een belangrijke rol.

Het voeren van het juiste beleid is *de* manier waarop de overheid ertoe kan bijdragen dat Scherpenzeel in 2030 een aantrekkelijk dorp is. In de hoofdstukken 7 en 8 wordt uitgelegd dat er drie beleidsthema's het beleid voor Scherpenzeel in 2030 moeten vormen: Scherpe keuzes bij schaarse ruimte, leeftijdsbestendig wonen en bouwen en vitaliteit en leefbaarheid. Dit beleid moet leiden tot het gewenste profiel van Scherpenzeel:

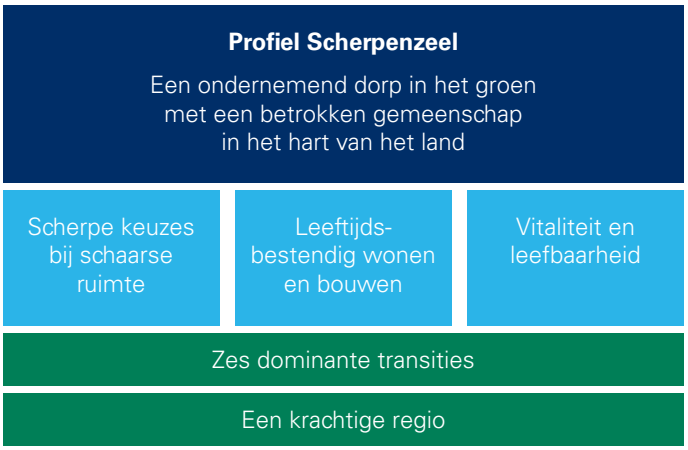

In hoofdstuk 8 zijn deze keuzes verder uitgewerkt.

Hoe zorgen we dat dit beleid ook de komende 12 jaar wordt uitgevoerd?

Het opstellen van het beleid is natuurlijk niet voldoende. Beleid vraagt uitvoering op de lange termijn door raadsleden, bestuurders en ambtenaren. In de hoofdstuk 9, 10 en 11 omschrijven we hoe de raadsleden, bestuurders en ambtenaren het beleid kunnen uitvoeren, wat daarvan de bestuurlijke, organisatorische en financiële consequenties zijn en hoe kan worden geborgd dat deze visie tot 2030 relevant blijft. In een politiek-bestuurlijk omgeving is dat niet altijd eenvoudig. Na iedere verkiezing wisselt de gemeenteraad van samenstelling en treedt een nieuw college aan met een nieuw mandaat en nieuwe prioriteiten. In deze hoofdstukken beschrijven we zo praktisch mogelijk hoe Scherpenzeel dit voor elkaar te krijgt.

Meer lezen?

We hopen natuurlijk dat u op basis van deze samenvatting benieuwd bent naar de rest van het rapport. Welke hoofdstukken interessant zijn, is natuurlijk afhankelijk van uw voorkeuren. Het onderstaande schema kan helpen om gericht een keuze te maken om delen van de visie wel of niet te lezen.

Wie bent u? / wie ben jij?	Wat te lezen en te bekijken?
Ik heb weinig tijd	Hoofdstuk 1 en 8 en de filmpjes op Scherpenzeel.nl
Ik vind vooral de feiten en cijfers over Scherpenzeel interessant	Hoofdstuk 3.1 en hoofdstuk 4
Ik ben benieuwd wat iedereen gestemd heeft in de internet enquête en tijdens de consultaties	Hoofdstuk 5
Ik wil me eens echt verdiepen in de toekomst van Scherpenzeel en wat dit vraagt van onze gemeentelijke organisatie	De hoofdstukken 1 en 7-11
Ik wil weten hoe het onderzoek is gedaan	Hoofdstuk 2
Ik ben raadslid, bestuurder of ambtenaar en/of politiek betrokken bij de lokale politiek in Scherpenzeel	Alles!, maar vooral de hoofdstukken 3.2, 5-11 en de filmpjes op Scherpenzeel.nl.
Ik heb een hekel aan lezen	De filmpjes op Scherpenzeel.nl en kom naar de feestelijke vaststelling van de visie op 15 januari 2019!
Ik hou van het lezen van verhalen	Het visioen op pagina 21
Ik val in geen van de bovenstaande categorieën	Begin bij hoofdstuk 1 en bepaal na de leeswijzer je verdere leesstrategie.

Inleiding

Hoofdstuk 1

1.1 Scherpenzeel; een gemeente die veel mee heeft

Scherpenzeel, een Gelderse gemeente aan de grens met de provincie Utrecht, heeft veel mee. De gemeenschap is hecht en krachtig, er is veel trots en tevredenheid en de inwoners wonen er graag. Ook in de cijfers zien we een positief beeld. Veel werkgelegenheid, weinig wegtrekkende jongeren, een bovengemiddeld goed voorzieningenniveau en levensverwachting die boven het Nederlands gemiddelde ligt.

1.2 Van aandacht voor alles naar krachtige keuzes

De wens van politiek en bestuur en zeker ook van de samenleving is te behouden hoe het nu is. De ontwikkelingen staan echter niet stil. Zo zijn er de afgelopen jaar grote decentralisaties en stelselwijzigingen doorgevoerd en ook de komende jaren zullen die tendensen worden doorgezet. Steeds vaker moeten vraagstukken samen met buurgemeenten worden opgelost. Samenwerking is voor een gemeente cruciaal geworden. Ook de komende jaren liggen er pittige vraagstukken op het bordje van gemeente en gemeenschap. Voorbeelden zijn de sterke vergrijzing van de gemeenschap, de druk op de ruimte waarbij natuur, wonen en ondernemen met elkaar wedijveren.

De gemeente Scherpenzeel gaat zorgvuldig om met haar financiële positie. De gemeente Scherpenzeel wil uiteraard investeren en tegelijkertijd het huishoudboekje goed beheren, maar ook de kracht van de samenleving benutten en verder versterken om zo de leefbaarheid binnen de gemeente te waarborgen. Scherpenzeel wil een gemeente zijn die nauw samenwerkt met verschillende partners binnen de gemeente (inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven) en buiten de gemeente (met buurgemeenten, provincie en bijvoorbeeld in het verband van de Foodvalley). Ook wil Scherpenzeel een herkenbare, krachtige en betrouwbare overheid zijn.

1.3 Vanuit eigen kracht zicht krijgen op de toekomst

De gemeenteraad en het college van Scherpenzeel hebben in nauwe samenwerking ervoor gekozen een Toekomstvisie op te stellen. Vanuit eigen kracht. Om zo zicht te krijgen op de maatschappelijke vraagstukken voor nu en de komende jaren. Er op gericht om ook keuzes te maken.

Deze eigen kracht wordt ook helder zichtbaar in het transparante en open proces en het betrekken van en het zeggenschap geven aan de gemeenschap in dit traject. Eigen kracht betekent immers ook het bundelen van kracht. Van inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers, gemeentebestuur, ambtelijke organisatie, buurgemeenten en samenwerkingsverbanden. Met maar één doel: een zo goed mogelijke toekomst te creëren voor het gebied en de inwoners van Scherpenzeel.

1.4 Tijd voor actie (met visie)

Visie zonder actie is dromen, maar actie zonder visie is slechts tijdverdrijf. Zonder een duidelijk beeld voor ogen is het moeilijk richting geven aan grote veranderingen of zelfs aan het dagelijks handelen. Wanneer iedereen zich kan vinden in een gezamenlijk geformuleerde stip op de horizon, wordt het makkelijker om gerichte keuzes te maken en overeenstemming te bereiken over het beleid. Een gedeeld beeld van de toekomst stelt ons in staat om door de jaren heen samenhangend en gericht te investeren.

1.5 Toekomstvisie “Scherpenzeel 2030” als toetssteen

De gemeente Scherpenzeel heeft een strategische Toekomstvisie “Scherpenzeel 2030” ontwikkeld die richting geeft aan het beleid van de toekomst. Het is de basis om invulling te geven aan de Uitvoeringsagenda. De Toekomstvisie is primair gebaseerd op de kracht van de Scherpenzeel. Op alles wat Scherpenzeel nu reeds (potentieel) te bieden heeft. De kernkwaliteiten en kernwaarden. De Toekomstvisie wordt daarnaast ondersteund door trends, leefstijlen en andere relevante (feitelijke) informatie. Bij de ontwikkeling van de visie is de gehele gemeenschap van Scherpenzeel betrokken: raadsleden, het college van burgemeester en wethouders, inwoners, vertegenwoordigers van maatschappelijke en culturele instellingen, de middenstand en het bedrijfs- en verenigingsleven. Daarmee is de toekomstvisie niet alleen zakelijk onderbouwd, maar ook daadwerkelijk een afspiegeling van de wensen en beelden die leven in de samenleving, politiek en bestuur van Scherpenzeel.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 valt te lezen op welke manier de Toekomstvisie van de gemeente Scherpenzeel tot stand is gekomen. In hoofdstuk 3 schetsen we de historische en toekomstige context van Scherpenzeel. Hoofdstuk 4 bevat veel feiten en cijfers over Scherpenzeel. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de uitkomsten van de consultaties van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en buurgemeenten van Scherpenzeel. Hoofdstuk 6 beschrijft de centrale thema’s die zijn gedestilleerd uit de feiten van hoofdstuk 4 en de opinies in hoofdstuk 5. In hoofdstuk 7 en 8 wordt de Toekomstvisie van Scherpenzeel beschreven. Wat zijn de hoofdkeuzes voor de komende jaren? Hoofdstuk 9 beschrijft hoe de gemeente Scherpenzeel die Toekomstvisie kan gaan realiseren en wat daarvoor nodig is en in hoofdstuk 10 worden de bestuurlijke, organisatorische en financiële consequenties van de Toekomstvisie geschetst. Het laatste hoofdstuk 11 schetst drie lijnen waarlangs de Toekomstvisie van Scherpenzeel wordt geborgd en zekergesteld.

de Breehoek

De totstand-koming van de Toekomstvisie

Hoofdstuk 2

2.1 Achtergrond, context van en vraagstelling bij het onderzoek

De gemeente Scherpenzeel wenst dat in de toekomstvisie wordt beschreven hoe een leefbaar en vitaal Scherpenzeel in 2030 eruitziet. Een onlosmakelijk onderdeel van de toekomstvisie is de strategie die nodig is om de visie (een leefbaar en vitaal Scherpenzeel) werkelijkheid te laten worden. Dit betreft de benodigde keuzes in beleid en ambities, maar ook keuzes maken wat voor gemeente we willen zijn en met welke (regio) partners we samenwerken.

Cruciaal bij een toekomstvisie voor de gemeente Scherpenzeel is dat niet alleen bij vaststelling van de visie er draagvlak en legitimiteit is, zodanig dat de visie vertrekpunt is voor alle partijen en inhoudelijk voor de verschillende beleidsvelden, maar dat dit ook de jaren na 2018/2019 zo blijft. Dit vraagt om een goed doordacht onderhoud van de visie en de onderliggende uitvoeringsagenda's.

Maak onderscheid tussen de visie en uitvoeringsagenda.
De visie geeft een langjarige koers aan. De uitvoeringsagenda geeft handen en voeten aan de visie en heeft een operationeler karakter. De visie is een levend document. Herijk en actualiseer de visie dus op regelmatige basis. Dit vraagt om evaluatie en actualisering van feiten en trends. De toekomstvisie of koers vraagt een bijstelling, maar met een lage frequentie van bijvoorbeeld eens in de vier jaar. De uitvoeringsagenda's zijn operationeler van karakter en vragen een veel hogere frequentie van onderhoud, bijvoorbeeld één keer per jaar.

Maak de herijking transparant en geef de gemeenschap hierin een rol. Evaluatie, herijking en actualisatie vindt primair plaats in de politiek-bestuurlijke arena. Om het proces van herijking fris en levendig te houden is het zeer aan te bevelen om ook de gemeenschap hier een actieve rol in te geven. Gericht op deze herijking, maar ook op het afdwingen van voldoende tempo en publicitaire aandacht in de realisatie van de toekomstvisie.

2.2 Opdrachtgeverschap

Het opdrachtgeverschap was als volgt ingevuld:

- **Opdrachtgever.** De gemeenteraad van Scherpenzeel is eigenaar van de toekomstvisie en is vanuit dit eigenaarschap ook de partij die opdracht heeft gegeven voor het visietraject.

- **Opdrachtnemer.** Berenschot heeft de gemeenteraad gefaciliteerd in het vergaren van de benodigde informatie en participatie om een breed gedragen realistische en toekomstbestendige visie te kunnen realiseren.

- **Dagelijks aanspreekpunt.** De gemeentesecretaris was tijdens het visietraject het dagelijks aanspreekpunt voor Berenschot. Korte lijnen waren belangrijk om snel en adequaat te kunnen schakelen.

- **Stuurgroep.** De stuurgroep werd gevormd door de griffier, de gemeentesecretaris en de burgemeester. De stuurgroep heeft namens de gemeente Scherpenzeel sturing gegeven aan de voortgang, budgetbewaking en communicatie rond het visietraject.

2.3 Scherp kijken in de spiegel

De gemeente Scherpenzeel heeft met dit onderzoek ervoor gekozen om vanuit eigen kracht te kijken naar de feiten en opinies rond maatschappelijke opgaven en van daaruit te kijken naar de toekomst. De vraag: hoe ziet de toekomst er voor Scherpenzeel uit? En welke keuzes vraagt dit? Erop gericht om een politiek en maatschappelijk gedragen samenhangende set van keuzes te creëren die in de komende 10 tot 15 jaar de beleidsontwikkeling van Scherpenzeel richting geeft.

Het onderzoek heeft daarmee het karakter van scherp in de spiegel kijken. Zien wat goed gaat en wat beter moet en een richting geven aan keuzes voor de komende jaren.

Deze scherpe analyse en keuzes wil Scherpenzeel vanuit eigen kracht doen. Dus niet omdat anderen het vragen, maar omdat de gemeente een sterke eigen verantwoordelijkheid voelt om voor haar gemeenschap en het gebied een scherp beeld te hebben. Natuurlijk in het hier en nu, maar vooral voor de jaren die voor ons liggen.

2.4 De kracht van de Dwingende Logica

Een onderzoek naar de toekomst van de gemeente Scherpenzeel vraagt ons inziens allereerst om een heldere redenatie en logica. Een logica die navolgbaar en uitlegbaar is, ook voor de gemeenteraad die hierover zal beslissen. Om dat te bereiken, hebben wij onze methodiek ‘Dwingende Logica’ ontwikkeld.

Langs deze Dwingende Logica bouwen wij stap voor stap een redenering op, om uiteindelijk een advies te geven over de samenhangende keuzes die een krachtige Toekomstvisie vraagt.

De Dwingende Logica is geen wiskundig model. Het biedt geen absolute uitkomst. Het is ook geen one-size-fits-all afweging. Elke gemeente, elk gebied en elke regio kent haar eigen logica en combinatie van publieke waarde, organisatie, (be)sturing en democratische legitimiteit. Daarnaast is er altijd een lokale weging van criteria, politieke realiteit en (on)mogelijkheden. De lijn van de Dwingende Logica is een krachtig hulpmiddel om een goed gesprek te voeren over de toekomst van de gemeente. Daarbij zijn altijd de maatschappelijke vraagstukken, zoals deze zijn (feiten) en ervaren worden (opinies) het uitgangspunt.

Daarnaast geeft de logica een eenvoudig reproduceerbaar verhaal en leiden de stappen van voorbereiding, de feiten in de foto van Scherpenzeel, raadplegingen van gemeenschap, bestuur, organisatie en buurgemeenten tot een tussenresultaat (Nota van Bevindingen), die voorkomt dat bij het vaststellen van de toekomstvisie teruggevallen wordt op het ontbreken van bronnen of geraadpleegde stakeholders.

Daarnaast ondersteunen de stappen van de Dwingende Logica de raadsleden in het stap voor stap gezamenlijk doormaken van het wordingsproces van de Toekomstvisie. Een proces dat uiteindelijk leidt tot het vaststellen door diezelfde gemeenteraad (als hoogste orgaan) van de Toekomstvisie, wetende dat de gemeenschap hierin actief is betrokken.

2.5 Publieke waarde als vertrekpunt in het denken

De start in het denken over toekomst van Scherpenzeel is voor ons het belang van de gemeenschap en het gebied. Wat zijn vraagstukken waar de gemeenschap voor staat? En op welke wijze kan of moet bestuur en organisatie van Scherpenzeel dit ondersteunen? Het actief betrekken van de gemeenschap en de leidende rol van de gemeenteraad maakt dat de legitimiteit van de Toekomstvisie krachtig geborgd wordt.

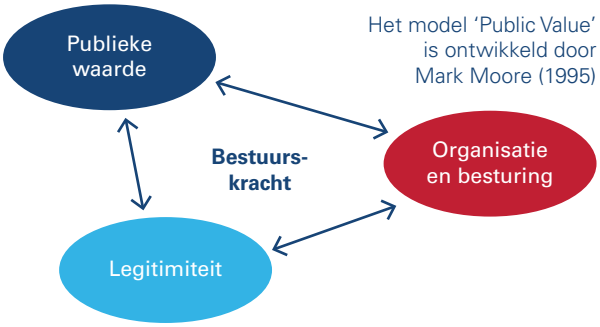

Het vertrekpunt is voor ons de 'public value' benadering zoals die door Mark Moore in de jaren negentig van de vorige eeuw is ontwikkeld en in de figuur is weergegeven. De kern is dat je als overheidsorganisatie één primaire doelstelling hebt: publieke waarde realiseren. Bestuurskracht is dan het vermogen van de gemeente (al dan niet in samenwerking) om die publieke waarde te bewerkstelligen. Hiervoor is een passende vorm van organisatie en (be)sturing nodig. En de combinatie tussen de 'publieke waarde' en 'organisatie en (be)sturing' moet legitiem zijn (juridisch én politiek/electoraal). Alleen dan ontwikkel je duurzame bestuurskracht.

2.6 Speelruimte

De gemeenteraad van Scherpenzeel maakt vanuit een krachtige eigen verantwoordelijkheid de afweging welke vraagstukken –in samenhang- in de komende 10 tot 15 jaar centraal staan. In de balans gaat het om het in evenwicht zijn van enerzijds de maatschappelijke vraagstukken en anderzijds de wijze waarop het bestuur prioriteiten benoemd en bestuur en organisatie zich organiseren. Dit doet de gemeenteraad vanuit een groot verantwoordelijkheidsbesef en tegelijkertijd ook vanuit eigen kracht. De complexiteit van de afweging vanuit eigen kracht zit in het feit dat hiervoor vier ogenschijnlijk niet gelijkgerichte afwegingen gelden.

Deze zijn:

- **Belang en tempo**; het belang van de gemeenschap en het gebied staat voorop. De gemeenteraad kiest vanuit dit belang en wenst regie -vanuit eigen kracht- te voeren. Al bij de opdrachtformulering en tijdens de startbijeenkomst werd duidelijk dat de gemeenteraad daarbij het tempo en de zorgvuldigheid kiest die zij zelf nodig acht. De gemeenteraad heeft grote waarde gehecht aan de eigenstandige verantwoordelijkheid. Zij kiest voor een hoog tempo met verantwoorde kwaliteit. De gemeenteraad wenst zich niet te laten dwingen in een situatie waar de inhoud of consequenties door anderen wordt opgelegd.
- **Belang en momentum**; het belang van de gemeenschap en het gebied staat voorop. De gemeenteraad kiest vanuit dit belang haar beoordeling van de toekomstige situatie. Een beoordeling en taxatie die zij het best passend vindt. Graag benut de raad daarbij het momentum dat aanwezig is. Er is (nog) geen externe druk en de provincie staat achter de gekozen aanpak. De gemeenteraad beseft dat het huidige momentum nu aanwezig is en wil daarom dit unieke moment benutten om overtuigend zichzelf de spiegel voor te houden en keuzes te maken voor de toekomst.
- **Belang en lokale vertegenwoordiging**; het belang van de gemeenschap en het gebied staat voorop. Gemeenteraadsleden komen voort uit de eigen gemeenschap en zullen terecht primair wegen welke vraagstukken relevant zijn. En terecht. Dat mag van iedere volksvertegenwoordiger verwacht worden. Vanuit deze lokale vertegenwoordiging domineren eigenheid, trots, lokale belangen en heeft bestuurlijke zelfstandigheid logischerwijs de sympathie.
- **Belang en regionale vraagstukken**; het belang van de gemeenschap en het gebied staat voorop. Veel van die belangen zijn krachtig verbonden met thema's die bovenlokaal zijn. Vraagstukken rond economie, toerisme, mobiliteit en infrastructuur en ook voorzieningenniveau vragen niet alleen om een visie die regionaal van karakter is, maar ook om gevoelige afwegingen en keuzes, om financieringsarrangementen en om gebundelde kracht. Deze regionale vraagstukken gedijen goed bij grote bestuurlijke slagkracht op regionaal niveau.

Historische en toekomstige context van Scherpenzeel

Hoofdstuk 3

3.1 Een rijke historie

Scherpenzeel is een dorp met een interessante geschiedenis die teruggaat tot de middeleeuwen. Gelegen op de grens tussen het Sticht (soms ook Stift genoemd) Utrecht, dat onderdeel was van het Heilige Roomse Rijk en bestuurd werd door bisschoppen en het hertogdom Gelre. Hoewel Scherpenzeel regelmatig van leenheer wisselde, werd Scherpenzeel in 1380 een leen van de hertog van Gelre. De familie van Scherpenzeel werd daarmee leenman en onderdeel van het Hof van Gelre. In dezelfde periode worden de Grote Kerk en huize Scherpenzeel voor het eerst vermeld in documenten.

Erg belangrijk voor de huidige cultuur van Scherpenzeel is de reformatie. In 1597, dus ongeveer 80 jaar nadat Maarten Luther de reformatie een gezicht en momentum gaf, bekeerde de Katholieke geestelijke van Scherpenzeel zich tot het protestantisme. De Grote Kerk werd daarmee een protestantse kerk. In de Franse tijd viel Scherpenzeel onder de provincie Utrecht, maar sinds 19 september 1814 behoort het weer tot de provincie Gelderland.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is in en rond Scherpenzeel gevochten. Dit leverde veel schade op. Onder meer de Grote Kerk raakte zwaar beschadigd en veel gebouwen werden onherstelbaar verwoest. Na de oorlog werd de kerk gerestaureerd en de overige schade hersteld.

Na de oorlog ontwikkelde de gemeente Scherpenzeel zich als gemeente in de Gelderse Vallei. De gemeente Scherpenzeel omvat ook buurtschappen Ruwinkel en de Haar. Leusden, Barneveld, Renswoude, Veenendaal, Utrechtse Heuvelrug en Woudenberg zijn nabijgelegen gemeenten. Met Woudenberg en Renswoude is serieus nagedacht over een fusie. Uiteindelijk bleek er onvoldoende draagvlak voor deze herindeling en werd in 2011 besloten om het voornemen voor herindeling te schrappen.

3.2 Toekomstige trends en ontwikkelingen

3.2.1 Bovennationaal[1)]

Toenemende globalisering/internationalisering

Nederland is en raakt meer verweven met de wereld erbuiten. Economieën zijn steeds meer met elkaar verweven en door het openstellen van grenzen neemt het verkeer van personen en arbeidsmigratie toe. Door de globalisering/internationalisering zal de oriëntatie van Nederlandse overheden zoals gemeenten en provincies in toenemende mate diffuus worden. Met name Europa heeft een aanzuigende werking: beleid dat naar het Europese niveau wordt getild, wordt vaak ingestoken op 'de regio's'.

Technologische innovaties

Technologische innovatie is één van de bepalende factoren van verandering in de samenleving. Na de eerste (gietijzer en stoommachines) en tweede (staal, elektriciteit, verbrandingsmotoren) industriële revolutie, zitten we nu nog middenin de derde industriële revolutie, gericht op communicatie en digitalisering en aangezwengeld door continue ICT-ontwikkelingen. Kenmerkend is de beschikbaarheid en ontwikkeling van technologieën met steeds bredere toepassingen.

De grenzen tussen online en offline vervagen, 'robots' nemen meer en meer het werk over en de maatschappij wordt in toenemende mate datagedreven bestuurt (met een veranderende ervaring en waardering van privacy als één van de belangrijke gevolgen). Dit heeft onder andere (vergaande) gevolgen voor de digitalisering van bijvoorbeeld de eigen dienstverlening van gemeenten en de verwachtingen die burgers en ondernemers daarover hebben.

Ecologische systeem staat onder druk

De ecologie als drijvende kracht omvat drie belangrijke transities:

- Energietransitie: voorkomen dat door opwarming het klimaat teveel verandert.
- Circulaire transitie: het kunnen opvangen van de uitputting van grondstoffen.
- Eiwittransitie: het – door de groeiende wereldbevolking en groter wordende middenklasse – kunnen opvangen van een verdere stijging van de consumptie en daarmee een toenemend grond(stoffen)gebruik van vlees- en zuivelproductie.

3.2.2 Nationaal

Verandering van de structuur van de economie[2)]

Het is de verwachting dat onze economie structureel en ingrijpend zal blijven veranderen. De invloed van de veranderingen op de lokale gemeenschap zijn in potentie zeer groot en deze transities zullen onder andere een andere manier van denken en een andere manier van benaderen binnen gemeenten vereisen. Aanpalende ontwikkelingen zijn:

- **Energietransitie** – het anders omgaan met en het anders opwekken van energie.
- **Vastgoedtransitie** – het anders denken over bouwen, verbouwen en slopen van vastgoed.
- **Onderwijstransitie** – het anders denken over onderwijs, leren en ontwikkelen.
- **Zorgtransitie** – het opnieuw organiseren van de zorgbehoefte en het zorgaanbod met het oog op betaalbaarheid.
- **Mobiliteitstransitie** – een andere benadering van vervoer, de relatie tussen ov, auto, fiets en de bereikbaarheid van stad en ommeland.

Ontwikkeling werkgelegenheid

Op het gebied van werkgelegenheid zijn een aantal trends te onderscheiden. Allereerst lijkt de economische crisis die in 2008 begon voorbij: de Nederlandse economie en werkgelegenheid groeien. Tegelijkertijd neemt door toenemende bevolkingskrimp en vergrijzing de beroepsbevolking af. De economische herstructurering zet door: we zijn in toenemende mate een kenniseconomie met een sterke focus op dienstverlening, wat leidt tot veranderende competentie-eisen. Banen op MBO-2/3 niveau verdwijnen door automatisering en robotisering en komen niet meer terug. Intussen stijgt het opleidingsniveau, al concentreren deze hoger opgeleiden zich in stedelijke gebieden. In landelijke gebieden leidt dit tot een braindrain. En tegenover het stijgende opleidingsniveau staan ook 250.000 analfabeten en 1,5 miljoen laaggeletterden. Dit alles leidt tot mismatches op de arbeidsmarkt. Al deze veranderingen moeten met het bredere takenpakket ook gemeentelijk handen en voeten krijgen.

Individualisering en nieuwe vormen van maatschappelijke organisatie[3)]

Door de opkomst van sociale media bestaan sociale netwerken uit meer, maar wel minder intensieve relaties. Deze

1) Gebaseerd op: SCP 2016; Overzicht trends en ontwikkelingen door VNG (2015).

2) Gebaseerd op: Trends en transities: strategie 2015-2018 door TNO (2014).
3) Gebaseerd op: SCP, 2016

ontwikkeling is in lijn met de individualiseringsbeweging en stelt mensen in staat hun sociale leven zelf in te richten, los van de minder vanzelfsprekend wordende traditionele verbanden. Dit heeft overigens niet geleid tot een afname om zich vrijwillig in te zetten. Recente ontwikkelingen laten juist een toename van lokale coöperaties – gericht op zorg en energieopwekking – zien. Daarnaast doen zich nieuwe vormen van zelforganisatie voor, die aansluiten bij de veranderende sociale structuur, zoals georganiseerde projecten die op het internet zijn ontstaan en ad hoc acties. Hoewel de genoemde individualiseringsbeweging kansen biedt, brengt het ook uitdagingen met zich mee waar blijvend aandacht aan moet worden besteed, zoals eenzaamheid en het risico op segregatie.

Groeiend belang van regio's en steden

De opkomst van regio's heeft, naast tal van andere redenen, te maken met het zoeken naar de optimale schaal voor lokaal bestuur. Dit gaat over het 'optimaal in één hand brengen van kosten en baten voor publieke investeringen en over het laten voelen van de lusten en lasten van gevoerd beleid door dezelfde mensen'. De trend is en blijft dat steden nog steeds aan kracht en belang winnen. Daarnaast raken stad en ommeland in toenemende mate met elkaar vervlochten en worden meer en meer afhankelijk van elkaar. In de publicatie 'de nieuwe gemeentekaart' beschrijft Regioatlas de ontwikkeling (en wederzijdse afhankelijkheid) van stad en ommeland treffend. De werking van de woningmarkt, arbeidsmarkt en het gebruik van allerlei voorzieningen overstijgen de grenzen van de huidige gemeenten, terwijl gemeenten juist op die beleidsterreinen steeds meer taken en verantwoordelijkheden krijgen. Ook heeft het Rijk hernieuwde aandacht voor de vitaliteit van steden.

Veranderende rol van de overheid[4)]

Het openbaar bestuur is in Nederland steeds minder langs hiërarchische verticale structuren georganiseerd. De toename van publieke-private samenwerkingen en de opkomst van de participatiemaatschappij zijn voorbeelden van ontwikkelingen die laten zien dat de overheid steeds meer opereert als een netwerkpartij/partner in horizontale samenwerkingsverbanden.

Verdere decentralisatie van het rijksbeleid[5)]

Na de decentralisaties in het sociaal domein en de aankomende stelstelwijziging in het fysieke domein (invoering van de Omgevingswet) is er geen aanleiding te veronderstellen dat met deze trend gebroken gaat worden, noch dat decentralisaties teruggedraaid zullen worden. Sterker nog, er lijkt op dit moment brede politieke steun voor het verder decentraliseren van overheidstaken na 2019. Dit betekent dat de beleidsagenda van gemeenten, in elk geval voor de komende 10 à 20 jaar, structureel zwaarder belast zal worden.

Stelselwijziging fysiek domein[6)]

Hoewel de invoering van de Omgevingswet recentelijk opnieuw is uitgesteld, staat vast dat op termijn een ingrijpende kanteling in het fysieke domein zal plaatsvinden, die naar alle waarschijnlijkheid even ingrijpend zal zijn als de decentralisaties in het sociaal domein. Het stelsel van de nieuwe Omgevingswet stelt de gebruikers (inwoners, ondernemers) centraal, met aandacht voor meer ruimte voor initiatief en kortere procedures. Er komt daarmee ruimte voor meer lokaal maatwerk. De bestuurlijke (lokale) afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving wordt vergroot en de fysieke leefomgeving wordt meer vanuit samenhang benaderd. Daartoe moet de gemeente onder meer een integrale Omgevingsvisie vaststellen, die wordt vertaald in omgevingsplannen. De komst van de Omgevingswet vraagt voorbereiding en implementatie in de organisatie. Daarvoor zijn capaciteit, kennis en middelen nodig. Dit is enerzijds afhankelijk van het bestuurlijke ambitieniveau, anderzijds zijn er wettelijke verplichtingen en verwachtingen van inwoners en ondernemers.

Structurele aard van bezuinigingen op het openbaar bestuur[7)]

Hoewel het moment nadert dat de Rijksfinanciën in evenwicht zijn, is niet de verwachting dat de totale omvang van het beschikbare budget voor de overheid zal toenemen. Voor gemeenten betekent dit dat de huidige bezuinigingen ook structureel geborgd moeten worden. Bovendien worden de komende jaren, zoals reeds geraamd, de middelen ten behoeve van de gedecentraliseerde taken nog verder afgebouwd.

4) Gebaseerd op: SCP, 2016; Onderzoek naar publiek-private samenwerking in Nederland en Vlaanderen door de Universiteit van Groningen (2016); Pionieren in Participatieland door Berenschot (2017).

5) Gebaseerd op: Doorlichting van de verkiezingsprogramma's door Berenschot (2017).

6) Gebaseerd op: Invoeringswet Omgevingswet, 2016.

7) Gebaseerd op: Doorlichting van de verkiezingsprogramma's door Berenschot (2017).

Groter belastinggebied voor lokale overheden[8)]

In het kader van het Belastingplan 2016 heeft het vorige kabinet een brief aan de Tweede Kamer gezonden met de bouwstenen voor een verruiming en hervorming van het gemeentelijk belastinggebied. Het gaat om een verschuiving van 4 miljard van Rijksbelastingen (loon- en inkomstenbelasting) naar gemeentebelastingen. Dit plan is voorlopig geparkeerd, maar niet afgeserveerd. Verschillende landelijke politieke partijen hebben bij de vorige landelijke verkiezingen deze hervorming ook in het verkiezingsprogramma opgenomen. Naast gevolgen voor de verdeling tussen de gemeenten, heeft deze hervorming onmiskenbare grote gevolgen voor de gemeentelijke financiën.

Multischaligheid

Maatschappelijke problemen én oplossingen spelen steeds meer op een hoger schaalniveau dan individuele gemeenten. Dit geldt voor grote(re) en kleine gemeenten. Ook de maatschappelijke partners en het bedrijfsleven denken en opereren steeds vaker (minimaal) op regioniveau. Dat geeft de opgave om 'multischalig' te denken: gebruik maken van de voordelen van grootschaligheid én kleinschaligheid en deze slim verbinden. Daarbij is samenwerking binnen het netwerk nodig: door het voortdurend schaken op zoveel verschillende borden, is geen enkele partij in staat om geheel op zichzelf tot oplossingen te komen. Voor praktische diensten ontstaat vaak zonder veel moeite een samenwerking, maar op andere terreinen is samenwerking nog wel aan discussie onderhevig.

8) Gebaseerd op: Belastingplan, 2016.

Een visioen van Scherpenzeel in 2030

Het is altijd een mooi tochtje. Via de Barneveldse straat naar het dorp fietsen. En zeker op zo'n zonnige dag als vandaag. We fietsen de straat af en passeren de Gooswilligenbeek en de Nattegatsloot (waar ik vroeger altijd grapjes over maakte). Heerlijk zo door de weilanden en het groen. Bij een boerderij hebben ze een mooi terras gemaakt, waar naast ijsjes ook allerlei verse sapjes worden verkocht. Verrassend hoe ondernemend onze boeren zijn.

Het wordt wat drukker op de weg. Van links komen er meer fietsers aan. Ze komen van Landgoed Ruwinkel dat nog altijd mooi in het groen ligt. Het is toch geweldig hoe we het dorpse karakter van Scherpenzeel hebben kunnen behouden en niet ongebreideld zijn blijven groeien. Fijn ook dat het zo goed gaat met het landgoed, want het geeft een mooie impuls aan het dorp, het zwembad en de middenstand.

Ik kom via het overvolle zwembad het dorp binnen. Ik zie veel kinderen die plezier hebben, watergevechten houden, bommetjes maken en ook aardig wat geluid maken. Op de voetbalvelden is weinig te zien vandaag, maar dat zal morgen op zaterdag wel anders zijn. Ik moet altijd glimlachen als ik die twee clubs zie. Twee verenigingen in zo'n klein dorp. Maar ook wel mooi dat dat bij ons in Scherpenzeel kan.

Bij de Breehoek stop ik even. Ze hebben net een opknapbeurt uitgevoerd. Mag ook wel na ruim 20 jaar. Het ziet er weer strak en fris uit. Wij lopen naar binnen en gaan naar het café. We kiezen voor een tafeltje op het terras met een mooi uitzicht. Naast ons zitten een aantal mannen in sportshirt. Ze volleyballen. "Het blijft een mooi spelletje" zegt een man die Hans blijkt te heten. "We hebben nu al een paar jaar hier een seniorengroep die twee keer per week bij elkaar komt", zegt een medespeler. "Heerlijk ballen en daarna met een biertje een goed gesprek". Ze hebben zichtbaar plezier met elkaar. Wij hebben het met elkaar over het bijzondere concept de Breehoek, als gebouw voor kerken, sport, cultuur en horeca. Wij weten ook nog goed hoe moeizaam het in het begin liep. En vanzelf zal het nooit gaan. Ook morgen niet. Maar er zijn de afgelopen jaren veel activiteiten bij gekomen en daarmee heeft De Breehoek een centrale plaats in de gemeenschap veroverd.

De koffie smaakt goed en het versgebakken koekje ook, maar we moeten door. We rijden richting de Dorpsstraat. Wat zijn er toch mooie appartementen bij gekomen. En niet aan de buitenkant, maar mooi -hier en daar- in het dorp. Inbreiden noemen ze dat, geloof ik. Geen wolkenkrabbers, maar passend bij het dorpsgezicht. Onze zoon -Wubbo- woont ook in zo'n appartement. Niet heel groot. 58 vierkante meter, dacht ik. Maar wel betaalbaar en een mooie manier om te starten. En om te blijven wonen in Scherpenzeel. En dat vinden wij als ouders weer heel fijn. Grappig ook dat in het appartementencomplex waar hij woont vooral starters en senioren wonen. Ik vind dat mooi, maar belangrijker: Wubbo vindt dat ook helemaal ok.

Op de Dorpsstraat is het druk en gezellig. Anders dan in andere dorpen is het hier geen stille boel. Er zijn winkels en er is veel horeca. We gaan lunchen bij Noor, een nieuw zaakje. Grappig dat ze naast heerlijke koffie, broodjes en salades ook stoelen, kaarsen, boeken en zelfs kleding verkopen. Allemaal een beetje Scandinavisch. Super leuk. We eten een broodje zalm en een heerlijke salade. We merken -dag in, dag uit- dat we het goed met elkaar hebben in Scherpenzeel. En dat besef je als je met je broodje in de hand kijkt naar al die mensen die passeren, waarvan je er zoveel kent.

Wij pakken de fiets weer en fietsen via de Glashorst naar het bedrijventerrein. Het bedrijventerrein is licht uitgebreid de afgelopen tien jaar, maar niet heel veel. Veel bedrijven zitten hier al lang. We spreken één van de directieleden van WSB Interieurbouw, die ook al een tijd in Scherpenzeel zit. Zij heet Fleur en vertelt dat er steeds weer nieuwe bedrijven bijgekomen. "Wat ik heel krachtig vindt van ondernemers en gemeente is dat ze het probleem van de ruimte zo goed samen hebben opgepakt", zegt Fleur. "Echt partners. En ook samen met buurgemeenten zoeken naar oplossingen die goed zijn voor de gemeente, maar ook voor de ondernemers. Met natuurlijk altijd gedoe op de korte termijn, maar een beter perspectief op de lange termijn. Zo weet ik dat er bijvoorbeeld twee bedrijven vertrokken zijn naar Barneveld, omdat ze daar dichter bij de A1 zitten. En zo ruimte hier hebben gecreëerd voor kleinschaliger nieuwkomers uit Scherpenzeel".

We rijden weer terug. "Ja, het is goed toeven in Scherpenzeel", zeggen we tegen elkaar. "We zijn niet het meest vooruitstrevend en niet het grootste. Wij zijn Scherpenzeel en doen het op onze eigen wijze. En we passen ons steeds weer aan. We hebben gewoon een mooi dorp in het groen en we hebben oog voor elkaar. Mooi, toch?"

Feiten over Scherpenzeel

Hoofdstuk 4

VERKOCHT
033
258 8462

4.1 Demografische kenmerken

Kenmerk I: bevolkingsgroei

Scherpenzeel behoort qua inwonertal tot de 20 kleinste gemeenten van Nederland. Na een groeiperiode vanaf 1960, schommelde het aantal inwoners in Scherpenzeel vanaf eind jaren '70 tot 2008 tussen de 8.000 en 9.000. De laatste 10 jaar is een licht stijgende trend in het aantal inwoners van Scherpenzeel zichtbaar. In 2018 wonen er 9.751 inwoners in Scherpenzeel. De toename van het aantal inwoners in Scherpenzeel vindt vooral zijn oorzaak in een relatief hoge natuurlijk aanwas. Er worden in Scherpenzeel, in vergelijking met de rest van Nederland relatief veel kinderen geboren. Het migratiesaldo (het aantal gevestigde personen minus het aantal vertrokken personen) in Scherpenzeel is positief, maar blijft achter bij het saldo in Nederland. Uit onderzoek van de provincie Gelderland blijkt dat deze groei zich de komende jaren doorzet naar bijna 11.000 inwoners in 2030.

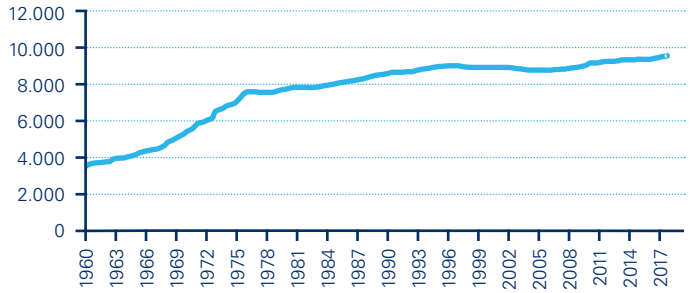

In de regio van Scherpenzeel hebben Renswoude en Woudenberg een vergelijkbare omvang. De overige gemeenten hebben meer inwoners.[9)]

Scherpenzeel	9.751
Leusden	29.708
Barneveld	57.563
Renswoude	5.209
Veenendaal	65.200
Utrechtse Heuvelrug	49.449
Woudenberg	13.045
Rhenen	19.871
Wageningen	38.282
Ede	114.913
Nijkerk	42.544

Kenmerk II: bevolkingssamenstelling

De bevolkingssamenstelling van Scherpenzeel lijkt sterk op wat in de regio gebruikelijk is. Scherpenzeel is een kinderrijke gemeente. 26,6% van de inwoners in Scherpenzeel is jonger dan twintig, tegen 22,2% in Nederland. Er is een gemiddeld aantal 65+ers en iets minder mensen in de leeftijd 20-64.

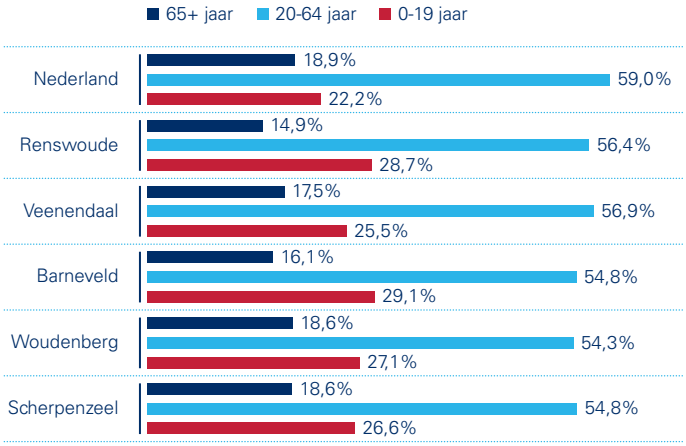

Figuur 2 Bron: CBS bevolking

Wanneer we inzoomen op de groep 15-65 jaar, zien we dat Scherpenzeel geen grote uitschieters kent op het landelijke gemiddelde:

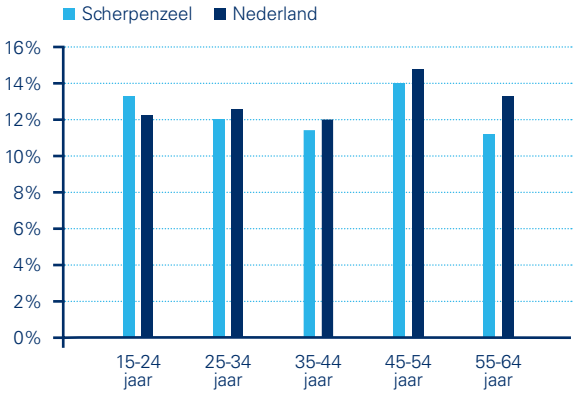

Figuur 3 Samenstelling bevolking 15-65 (bron: CBS bevolking)

9) CBS, 31 mei 2018, geraadpleegd op 3 augustus 2018

Kenmerk III: herkomst bevolking

In Scherpenzeel is meer dan 92% van de bevolking van autochtone herkomst. Een klein deel van de bevolking is allochtoon. Het percentage allochtonen in Scherpenzeel is licht toegenomen sinds 1996.

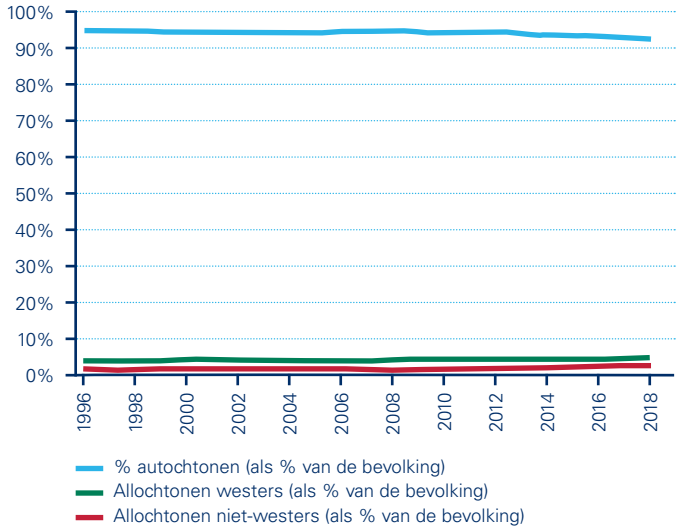

Figuur 4 Aantal autochtonen en allochtonen als percentage van de bevolking (bron: CBS Allochtonen)

Kenmerk IV: ontgroening en vergrijzing

Kinderen jonger dan 15 jaar en ouderen ouder dan 65 jaar zijn geen onderdeel van de beroepsbevolking. Dit betekent overigens niet dat kinderen en ouderen niet belangrijk zijn. Echter, financieel gezien is het relevant dat de beroepsbevolking deze twee groepen kan onderhouden. Naarmate er meer kinderen en ouderen zijn per hoofd van de beroepsbevolking, neemt de demografische druk toe. De grijze druk is daarbij de bijdrage van ouderen aan de demografische druk en de groene druk is de bijdrage van kinderen aan de demografische druk. Wat meteen in het oog springt, is dat de door de vergrijzing de grijze druk in Scherpenzeel sinds 1988 is verdubbeld. Waar in 1988 nog 15 ouderen per 100 personen van de beroepsbevolking waren, is dit in 2018 gestegen naar 30 per 100 personen.

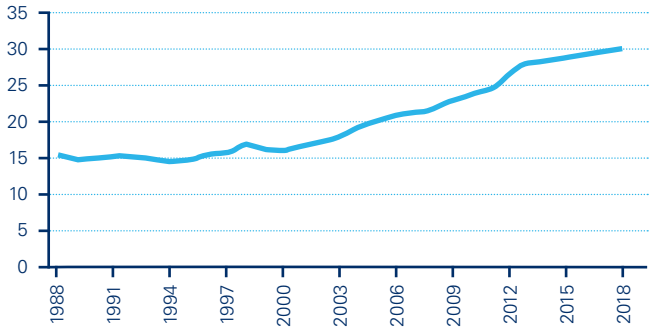

Figuur 5 Bron: CBS

De groene druk in Scherpenzeel is in dezelfde periode afgenomen.

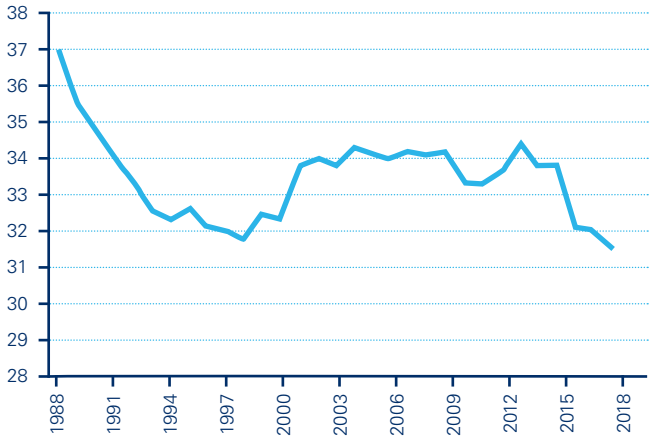

Figuur 6 Bron: CBS

Toch is de groene druk niet zodanig afgenomen dat het de verdubbeling van de grijze druk kan compenseren. In Scherpenzeel is dus sinds 1988 de demografische druk behoorlijk

toegenomen. Dit is overigens niet ongebruikelijk. In Nederland en de omliggende gemeenten is precies dezelfde tendens zichtbaar. Dat de druk in Scherpenzeel en omliggende gemeenten groter is, komt vooral doordat deze gemeenten kinderrijker zijn.

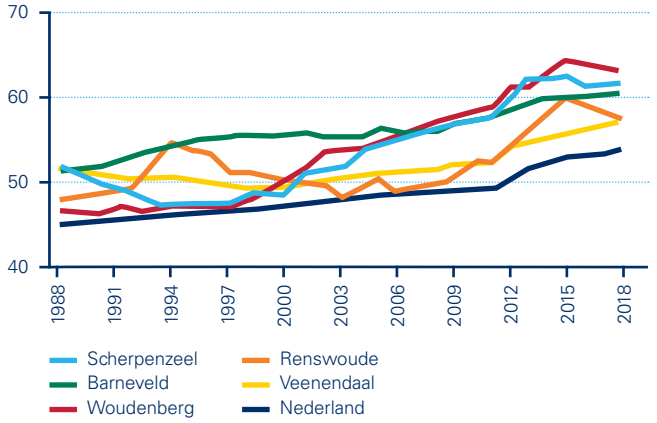

Figuur 7 Demografische druk (bron: CBS)

Volgens een prognose van de provincie Gelderland gaat het aantal 65+ers in Scherpenzeel de komende jaren nog meer toenemen, terwijl het aantal leden van de beroepsbevolking afneemt. Dit betekent dat de grijze druk alleen maar zal toenemen in de komende jaren. Scherpenzeel vergrijst, net als de rest van Nederland.

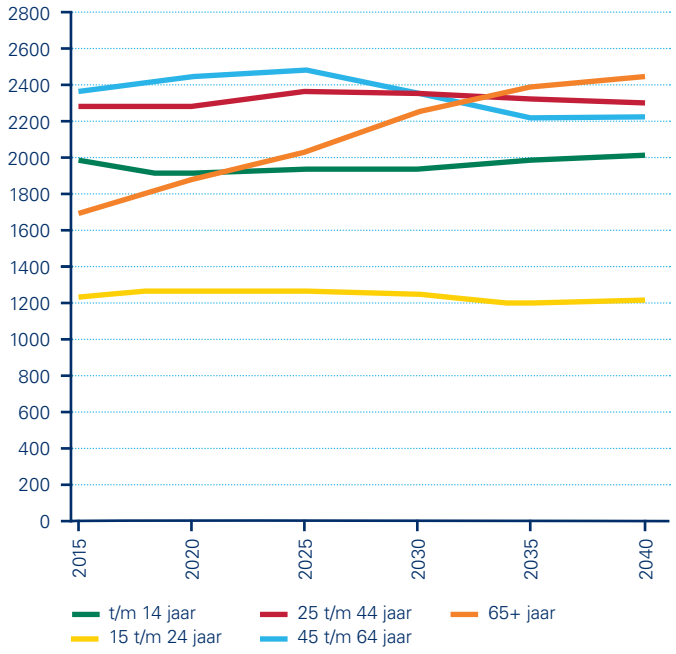

Figuur 8 Prognose bevolking naar leeftijd gemeente Scherpenzeel 2015-2040 (bron: provincie Gelderland, zie verder Woonvisie Scherpenzeel 2013-2020)

4.2 Wonen

Voor het wonen in Scherpenzeel is het aantal personen per huishouden relevant. Hoe minder personen per huishouden, hoe meer woningen per inwoner noodzakelijk zijn.
In Scherpenzeel en omliggende gemeenten zijn er relatief veel personen per huishouden. In vergelijking met Nederland neemt het aantal personen per huishouden wel sneller af. Tussen 1995 en 2017 nam het aantal personen per huishouden in Scherpenzeel af met 0,43, terwijl dit in dezelfde periode in Nederland 0,19 was. Dit lijken kleine verschillen, maar zorgt in combinatie met een groei van de bevolking voor een snelle stijging van het aantal huishoudens.

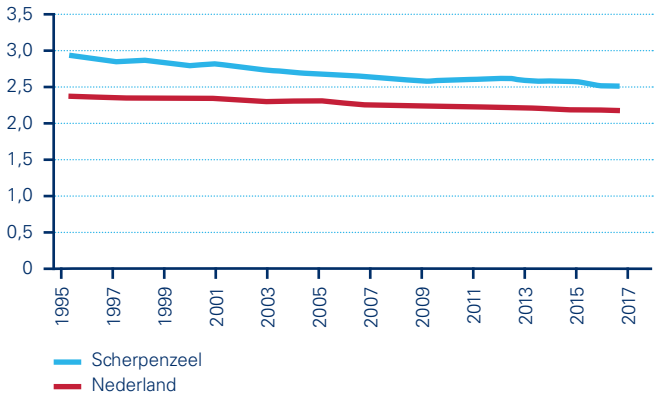

Figuur 9 Aantal personen per huishouden in Scherpenzeel en Nederland (bron: CBS huishoudens)

Het omgekeerde effect is zichtbaar in de ontwikkeling van het aantal huishoudens in Scherpenzeel en vergelijkbare buurgemeenten:

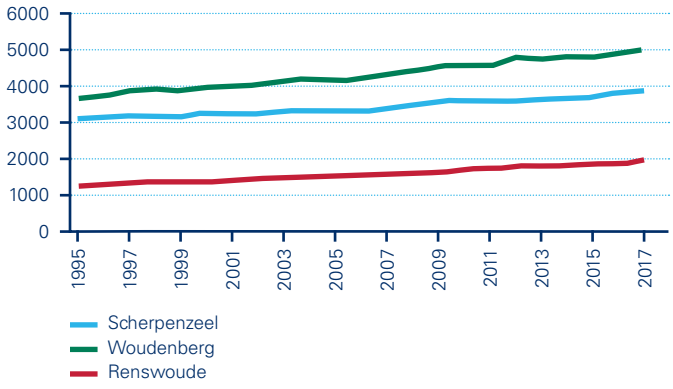

Figuur 10 Aantal huishoudens in Scherpenzeel, Woudenberg en Renswoude (bron: CBS Huishoudens)

Sinds 2008 is het aantal huishoudens in Scherpenzeel met ongeveer 12% toegenomen, terwijl de bevolking in deze periode met ongeveer 7% toenam. Dit betekent dat in de laatste 10 jaar het aantal personen per huishouden is afgenomen.

Het aantal woningen in Scherpenzeel is groeiende. Sinds 2012 zijn er ieder jaar gemiddeld enkele tientallen woningen bijgekomen. In 2018 waren er 3.921 woningen in Scherpenzeel.

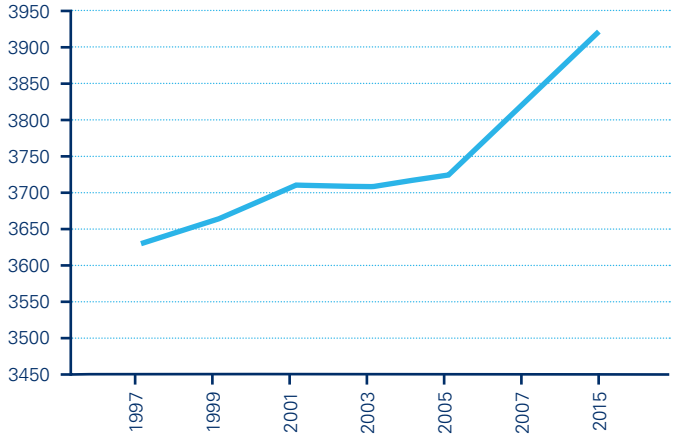

Figuur 11 Bron: Basisregistraties Adressen en Gebouwen (BAG)

De woningvoorraad bestaat voor 85,1% uit eengezinswoningen en 14,9% uit meergezinswoningen (zoals appartementen en flats). In vergelijking met 2012 zijn er naar verhouding meer meergezinswoningen in Scherpenzeel (in 2012 was het 88,3% om 11%).

Woningen in Scherpenzeel zijn behoorlijk duur. De gemiddelde vraagprijs van een woning is inmiddels weer op het niveau van voor de kredietcrisis. Een huis in Scherpenzeel staat in 2018 voor gemiddeld 398.000 euro te koop. Overigens zijn de gemiddelde huizenprijzen in de omliggende gemeenten ook hoog.

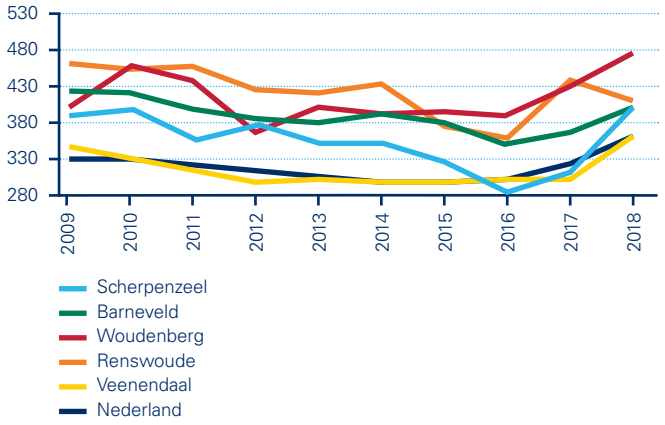

Figuur 12 Vraagprijs woningen (Bron: huizenzoeker.nl)

Ook in de toekomst blijft het aantal personen per huishouden dalen. Volgens een prognose van de provincie Gelderland zijn er in 2050 bijna 4.892 huishoudens in Scherpenzeel.

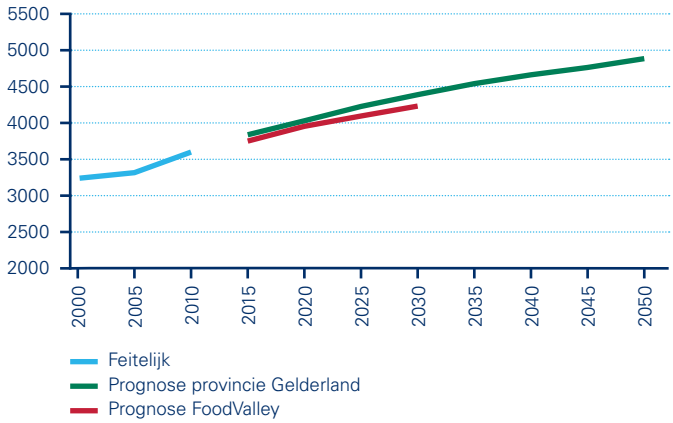

4.3 Economie en bedrijvigheid

Door de geschiedenis heen, is de ligging van Scherpenzeel een belangrijke factor geweest. Zowel in de middeleeuwen, tijdens de spanningen tussen Gelre en het Sticht Utrecht, als tijdens de Tweede Wereldoorlog, als onderdeel van de Grebbelinie.

Ook in het heden is de geografische ligging van Scherpenzeel relevant. Het ligt in Gelderland en grenst aan Barneveld, maar grenst ook aan de Utrechtse gemeenten Renswoude en Woudenberg.

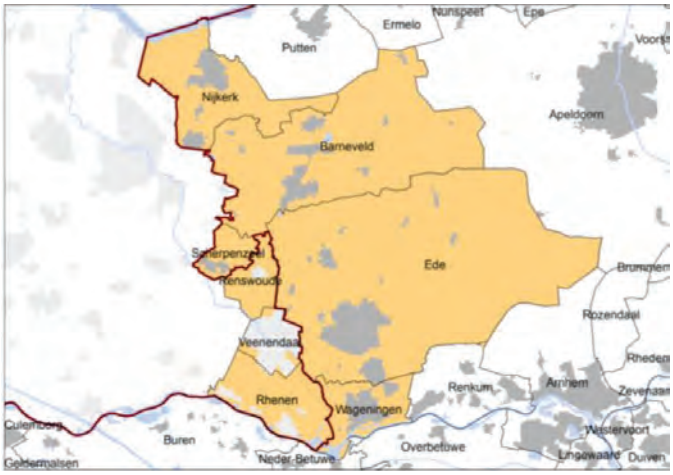

Figuur 13 Ligging Scherpenzeel, in oranje de deelnemers aan het Foodvalley samenwerkingsverband. Bron: Adviescommissie Sterk Bestuur in Gelderland.

In economische zin biedt de ligging van Scherpenzeel veel kansen. Scherpenzeel ligt namelijk ingeklemd tussen twee economisch bloeiende regio's: de Foodvalley en de regio Utrecht.

De regio Foodvalley beslaat het grondgebied van de Utrechtse gemeenten Renswoude, Veenendaal en Rhenen en de Gelderse gemeenten Wageningen, Ede, Scherpenzeel, Barneveld en Nijkerk. Om het vestigingsklimaat te bevorderen en ondernemen, wonen, werken en studeren aantrekkelijk te maken, is de gemeenschappelijke regeling Regio Foodvalley opgericht. Naast de gemeenten, zijn de provincies, ondernemers en onderwijs- en kennisinstellingen betrokken bij deze samenwerking. Deze vorm van samenwerking wordt Triple Helix genoemd. Daarbij is de regio voor de mensen die werken in de landbouw- en voedingsindustrie ook een aantrekkelijke woonplaats. Er is een veelheid aan voorzieningen in combinatie met het landelijk wonen. De strategische agenda omschrijft dit als "de voordeur in de stad en de achterdeur op het platteland". Een belangrijke vraag in deze toekomstvisie is op welke manier de gemeente Scherpenzeel kan bijdragen aan de ambitie van de Foodvalley.

De regio Utrecht is de tweede bloeiende economische regio waar Scherpenzeel aan verbonden is. Volgens een groot onderzoek van de Europese Commissie naar 226 regio in Europa, is de regio Utrecht na Londen de meest concurrerende in Europa. Deze hoge positie heeft de regio Utrecht vooral te danken aan de kwaliteit onderwijs en de goede arbeidsmarkt.

TOP 10				
Country	**Region code**	**Region name**	**Score (on a 0-100 scale**	**Rank**
UK	UK00	London and regions covered by its commuting zone	100.00	1
UK	UKJ1	Berkshire, Buckinghamshire and Oxfordshire	97.67	2
NL	NL31	Utrecht	97.63	3
SE	SE11	Stockholm	97.21	4
UK	UKJ2	Surrey, East and West Sussex	93.95	5
DK	DK01	Hovedstaden	92.94	6
LU	LU00	Luxembourg	91.06	7
FR	FR10	Île de France	90.27	8
DE	DE21	Oberbayern	89.68	9
UK	UKJ3	Hampshire and Isle of Wight	88.61	10

Figuur 14 Regional Competitive Index 2016. Bron: Europese Commissie

4.4 Werkgelegenheid en opleidingsniveau

In Scherpenzeel is veel werkgelegenheid. De laatste tien jaar is het aantal banen scherp gestegen, van 720,3 in 2008 naar 810,7 per 1.000 inwoners tussen 15-64 jaar in 2017. Dit is een stijging van 12,5%, terwijl landelijk het aantal banen in diezelfde periode met 1,6% toenam. Vooral tussen 2011-2012 en 2016-2017 registreerde Stichting Lisa significante stijgingen van het aantal banen.

In vergelijking met Nederland en de regio geeft dit het volgende beeld:

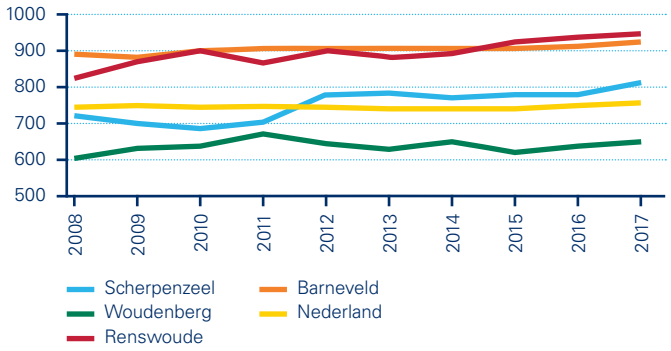

Figuur 15 Bron: Stichting Lisa

Deze hoeveelheid banen is vooral bijzonder met het oog op de omvang van de gemeente. In vergelijking met gemeenten van vergelijkbare omvang (kleiner dan 25.000 inwoners) zijn er in Scherpenzeel veel banen.

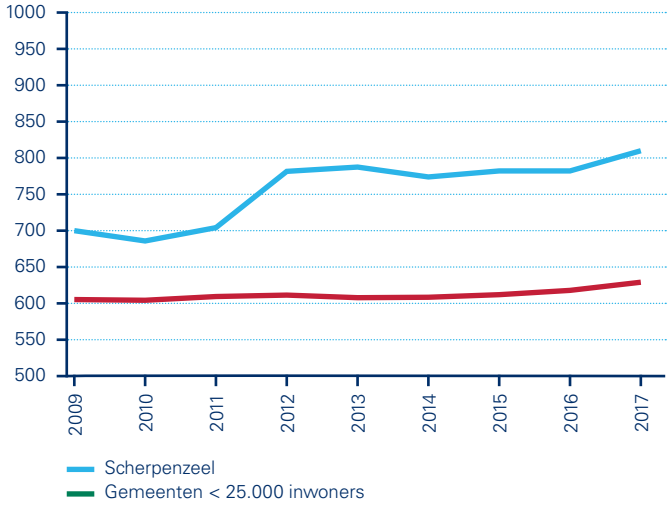

Figuur 16 Bron: Stichting Lisa

In Scherpenzeel zijn er, in vergelijking met de omgeving, relatief weinig bedrijfsvestigingen per 1.000 inwoners tussen 15-64 jaar. Tegelijkertijd zijn er in Scherpenzeel relatief veel banen per 1.000 inwoners. Dit betekent dat er in Scherpenzeel relatief veel banen per vestiging zijn: Scherpenzeel heeft dus relatief veel grotere bedrijven binnen haar gemeentegrenzen.

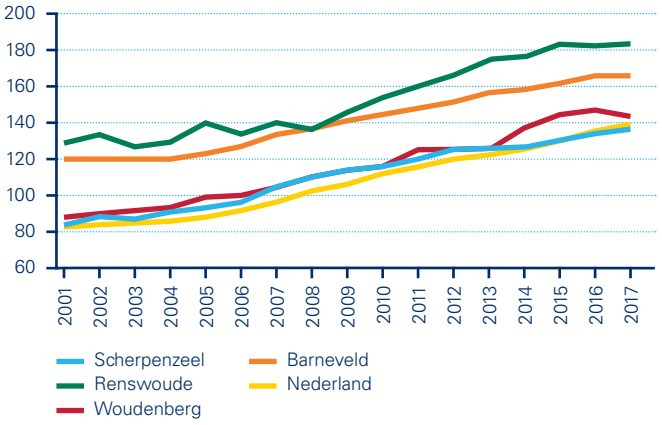

Figuur 17 Aantal bedrijfsvestigingen (bron: Stichting Lisa)

Het is duidelijk dat in Scherpenzeel en omgeving veel banen te vinden zijn. Dit vertaalt zich ook in lage werkloosheidcijfers.

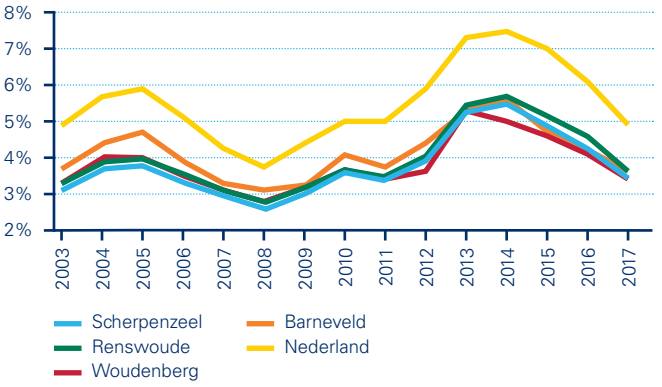

Figuur 18 Werkloosheidcijfers (bron: CBS Arb. Deelname)

Deze grafieken laten ook de economische verbondenheid van de gemeenten in de regio zien. De trends zijn binnen de Foodvalley identiek. Deze identieke beweging correleert met het belang van de agrofood sector in Scherpenzeel en de Foodvalley. 75,68% van de banen in Scherpenzeel zijn te vinden in de sectoren Transport en Logistiek (30,1%), Agro-complex (23,86,8%) en Food (21,69%). Een andere relatief belangrijke sector in Scherpenzeel is de Maakindustrie (12,08%).

Over het opleidingsniveau van de bevolking van Scherpenzeel zijn op dit moment geen goede cijfers beschikbaar. Wel zijn er cijfers bekend op Foodvalley-niveau. Gezien de verwevenheid van de sectoren en de werkgelegenheid, is het zeer waarschijnlijk dat de trends in opleidingsniveau binnen Scherpenzeel vergelijkbaar zijn met die van de Foodvalley.

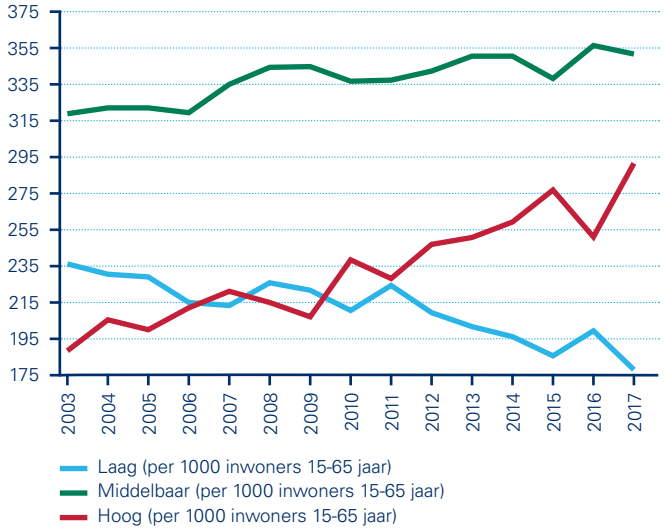

Figuur 19 Opleidingsniveau Foodvalley (Bron: CBS Arb. deelname)

De trend binnen de Foodvalley is dat het aantal middelbaar opgeleide werknemers redelijk stabiel is, het aantal laagopgeleiden afneemt en het aantal hoogopgeleiden toeneemt.

4.5 Infrastructuur en milieu

Scherpenzeel ligt niet naast de snelweg, maar is via de N224 en de N802 met respectievelijk de A12 en de A30 verbonden. De N224 is belangrijk als regionale ontsluitingsweg en loopt van Zeist naar Arnhem. De afstand naar een oprit van de dichtstbijzijnde snelweg A12 is redelijk lang en voert onder meer over de rondweg van Woudenberg in het westen en Renswoude in het oosten. Voor de relatief talrijke bedrijven in de transport en logistiek in Scherpenzeel is de N224 en de N802 belangrijk voor de bereikbaarheid van de bedrijven.

Scherpenzeel heeft relatief veel laadpunten voor elektrische auto's en tankpunten voor biobrandstoffen en gas:

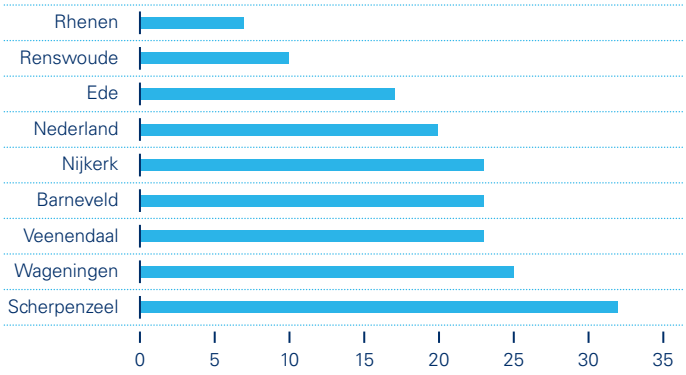

Figuur 20 Elektrische laadpunten en tankpunten biobrandstoffen/(groen)gas in 2017 (per 10.000 inwoners) (Bron: RDW)

Tegelijkertijd zijn er relatief weinig bedrijfs- en personenauto's op aardgas en elektriciteit:

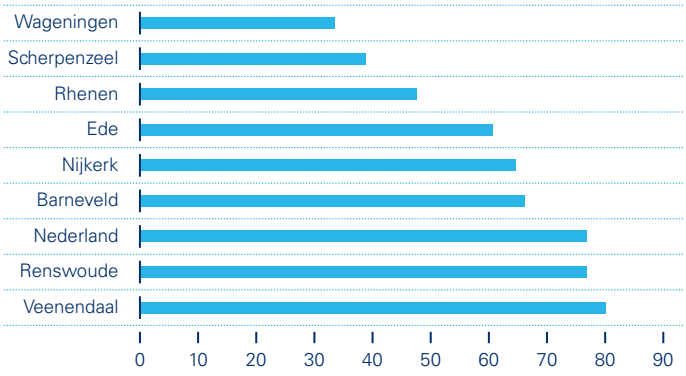

Figuur 21 Bedrijfs- en personenauto's op aardgas en elektriciteit in 2018 (Bron: RDW)

Er zijn in Scherpenzeel weinig verkeersongevallen per 1.000 inwoners. Daarmee is de gemeente behoorlijk verkeersveilig:

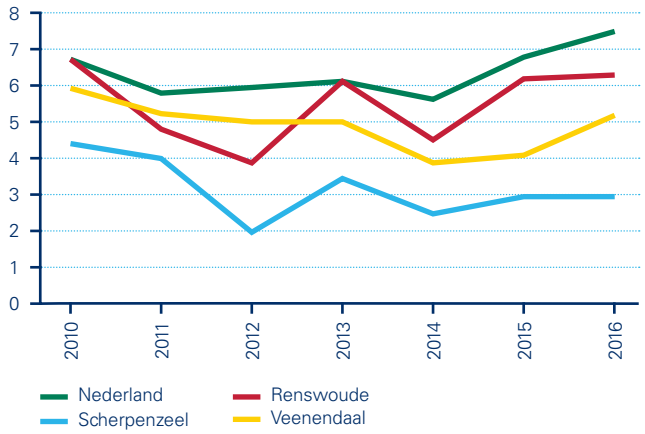

Figuur 22 Geregistreerde ongevallen totaal per 1000 inwoners

4.6 Scherpenzeel in de regio

Zoals eerder vermeld, is Scherpenzeel onderdeel van de gemeenschappelijke regeling Foodvalley. Dit is echter niet de enige verbonden partij van Scherpenzeel. Op grond van de wet is Scherpenzeel deelnemer aan de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) en de Omgevingsdienst de Vallei (Oddv). Daarnaast is de gemeente als partij verbonden aan een gebiedscoöperatie, een organisatie voor afvalinzameling, een drinkwaterbedrijf, de BNG, en stichtingen op het gebied van cultuur, educatie en inkoop en aanbesteding. Ook heeft de gemeente enkele samenwerkingsverbanden vormgegeven als dienstverlenings- of samenwerkings-overeenkomsten. Een voorbeeld is de samenwerking op ICT-gebied met Veenendaal.

4.7 Maatschappelijke problematiek

De Scherpenzeelse samenleving kent relatief weinig maatschappelijke problemen. Zo is er een zeer laag misdaadcijfer:

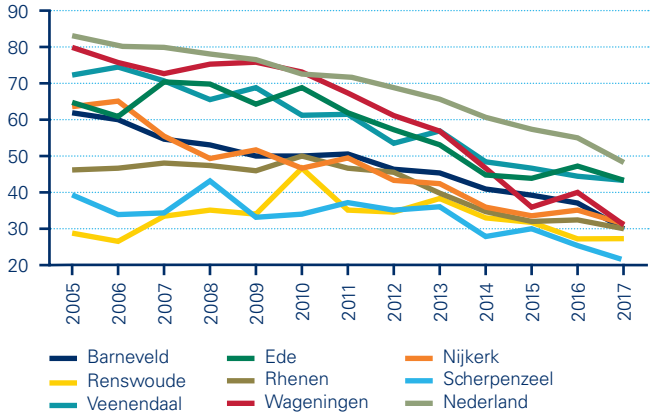

Figuur 23 Aantal misdrijven per 1000 inwoners (Bron: CBS)

Overal is een dalende trend in het aantal misdrijven per 1.000 inwoners zichtbaar. In Scherpenzeel worden de minste misdrijven per 1.000 inwoners van de Foodvalley gepleegd (21,5 per 1.000 inwoners), tegen 48,9 per 1.000 inwoners in Nederland.

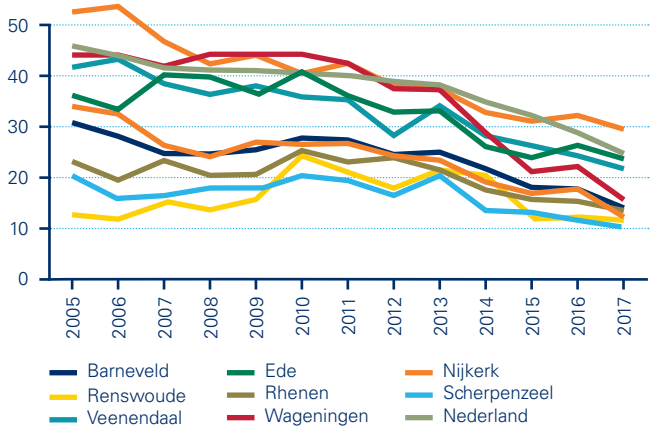

Figuur 24 Aantal diefstallen per 1000 inwoners (Bron: CBS)

Ook wordt in Scherpenzeel weinig gestolen. Sinds 2005 is het aantal diefstallen gehalveerd: van 20,1 naar 10 per 1.000 inwoners per jaar (tegen 25,2 per 1.000 inwoners in Nederland).

Zoals eerder genoemd, is er weinig werkloosheid in Scherpenzeel. Dit is ook zichtbaar in het lage percentage huishoudens dat van de bijstand moet leven. Scherpenzeel heeft percentueel gezien de minste huishoudens in de bijstand (1,3%) van de Foodvalley, tegen 5,6% in Nederland.

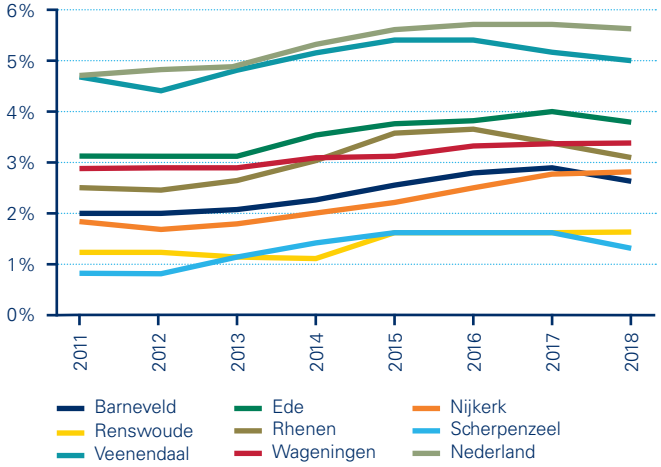

Figuur 25 Percentage huishoudens in de bijstand (Bron: CBS)

Verder gaat het ook erg goed met de jeugd: er is weinig jeugdwerkloosheid en weinig jongeren verlaten school zonder diploma.

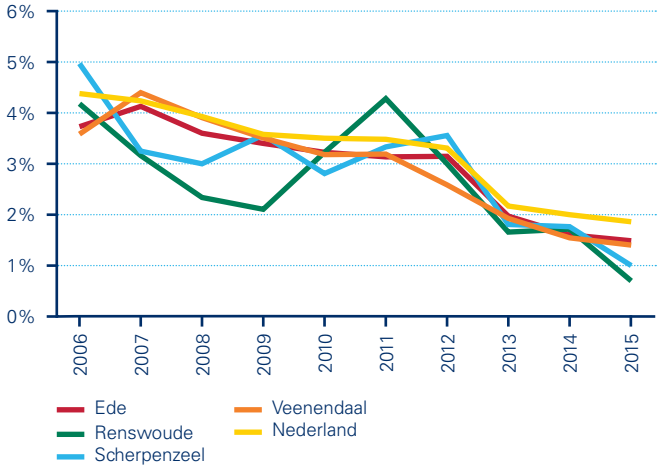

Figuur 26 Percentage voortijdige schoolverlaters (Bron: Verwey-Jonker Instituut)

Kortom, Scherpenzeel “scoort” zeer goed op allerlei maatschappelijke indicatoren en heeft gezonde gemeenschap. Een aandachtspunt is echter eenzaamheid. In 2016 scoorde 37,4 % van de Scherpenzelers een hoge eenzaamheidsscore, een stijging van 1,5% sinds 2012. Er zijn minder eenzamen in Scherpenzeel dan gemiddeld in Nederland.

	2012	2016
Gelderland	35,80%	40,30%
Utrecht (Pr)	39,80%	40,80%
Woudenberg	35,30%	38,10%
Renswoude	35,00%	29,50%
Barneveld	33,90%	39,40%
Veenendaal	40,70%	39,90%
Scherpenzeel	35,90%	37,40%
Nederland	38,80%	42,90%

4.8 Financiële positie gemeente Scherpenzeel

Er zijn veel indicatoren die iets zeggen over de financiële positie van de gemeente Scherpenzeel. In dit rapport beperken we ons tot drie indicatoren om de financiële positie van de gemeente Scherpenzeel in beeld te krijgen: het solvabiliteitsratio, de netto schuldquote en de ruimte die de OZB nog biedt om extra inkomsten te generen. Op al deze indicatoren scoort Scherpenzeel zeer opvallend.

Om te beginnen het solvabiliteitsratio (mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen). Een solvabiliteitsratio van onder de 20% wordt als risicovol beoordeeld. Normaal bevindt de solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 30% en 80%. Scherpenzeel heeft met afstand het hoogste solvabiliteitsratio in de regio:

	2013	2014	2015	2016
Barneveld	16,10%	14,00%	18,50%	20,50%
Ede	28,40%	26,50%	27,90%	26,80%
Veenendaal	38,40%	31,40%	31,90%	32,40%
Regio Foodvalley	33,70%	29,70%	32,10%	31,90%
Rhenen	42,90%	33,40%	33,50%	35,20%
Renswoude	35,60%	24,40%	37,00%	47,30%
Wageningen	41,50%	35,00%	39,00%	34,10%
Nijkerk	42,30%	39,10%	42,30%	44,30%
Scherpenzeel	78,70%	79,50%	84,20%	79,50%

Tabel 1 Solvabiliteitsratio in regio Foodvalley. Bron: VNG (Fpg)

Een andere indicator die de financiële positie van de gemeente Scherpenzeel kenmerkt is de netto schuld per inwoner. De netto schuldquote is de mate waarin de schuld met het inkomen gedragen kan worden. Normaal bevindt de netto schuldquote van een gemeente zich tussen de 0% en 100% en bij een netto schuldquote van meer dan 130% is er sprake van een zeer hoge schuld. Scherpenzeel heeft een negatief netto schuldquote, als enige gemeente in de regio Foodvalley:

	2013	2014	2015	2016
Scherpenzeel	-44,30%	-30,00%	-25,00%	-26,40%
Renswoude	56,40%	36,00%	-24,40%	40,90%
Nijkerk	39,90%	35,50%	32,00%	26,80%
Wageningen	40,70%	44,90%	51,00%	49,00%
Ede	81,70%	73,80%	59,90%	57,90%
Rhenen	61,00%	70,70%	61,40%	60,80%
Regio Foodvalley	80,30%	80,80%	74,50%	71,20%
Veenendaal	82,40%	85,30%	82,80%	75,40%
Barneveld	163,50%	175,70%	173,40%	164,90%

Tabel 2 Netto schuldquote regio Foodvalley Bron: VNG (Fpg)

De derde indicator is de onbenutte OZB-capaciteit. Dit geeft weer hoeveel ruimte er is er om de inkomsten door belasting-verhoging te vergroten. Deze mogelijkheden zijn in Scherpenzeel opvallend groot:

	2013	2014	2015	2016
Wageningen	0,20%	0,40%	-2,30%	0,00%
Nederland	2,50%	2,50%	-0,60%	1,20%
Rhenen	1,70%	1,10%	-0,40%	1,20%
Ede	3,10%	3,20%	0,00%	2,40%
Veenendaal	3,10%	3,10%	0,60%	2,30%
Regio Foodvalley	4,00%	4,00%	0,60%	2,80%
Nijkerk	4,80%	5,20%	1,40%	3,30%
Renswoude	6,40%	6,20%	1,90%	3,70%
Barneveld	7,70%	7,70%	2,00%	5,00%
Scherpenzeel	6,40%	7,00%	2,20%	4,70%

Tabel 3 % onbenutte OZB-capaciteit, Bron: VNG (Fpg)

De conclusie is gerechtvaardigd dat Scherpenzeel een opvallend goede financiële positie heeft, kijkend naar deze drie indicatoren.

Wat vinden “we” belangrijk in Scherpenzeel

Hoofdstuk 5

5.1 Raadplegingen

In september, oktober en november 2018 heeft een aantal raadplegingen in Scherpenzeel plaatsgevonden.

De volgende groepen zijn hierin gehoord:

Inwonersbijeenkomsten

Er zijn twee inwonersbijeenkomsten geweest, waarvoor alle inwoners van de gemeente Scherpenzeel uitgenodigd zijn. De eerste bijeenkomst heeft plaatsgevonden in Kulturhus de Breehoek, de tweede bijeenkomst in het lokale café: de Kromme Hoek. Beiden bijeenkomsten zijn goed bezocht met in totaal ongeveer tachtig aanwezigen, de bijeenkomsten duurden ieder ongeveer twee uur, waarin de volgende punten aan bod gekomen zijn:

- Presentatie van Berenschot wat een toekomstvisie is en hoe de gemeente Scherpenzeel dit aanpakt.
- Vrije inbreng van aanwezigen door met elkaar in gesprek te gaan en uitdagingen, ambities en opgaven te formuleren met elkaar.
- Interactieve, digitale enquête met stellingen, de uitkomsten en opvallendheden zijn besproken tijdens de bijeenkomsten.

Burgerenquête

De burgerenquête is door middel van een gewogen steekproef, door een gespecialiseerd bureau uitgezet in de gemeente. Burgers zijn via een brief uitgenodigd om een digitale vragenlijst in te vullen. De respons op deze vragenlijst is met 20% representatief, in totaal hebben 437 inwoners gereageerd op de enquête. Bij de uitnodiging van de enquête hebben we rekening gehouden met een representatief aantal mensen in leeftijdsgroepen. Hieronder blijkt dat de grootste groep respondenten met 40%, gelijk aan de verdeling van inwoners, tussen de 45 en 65 jaar is.

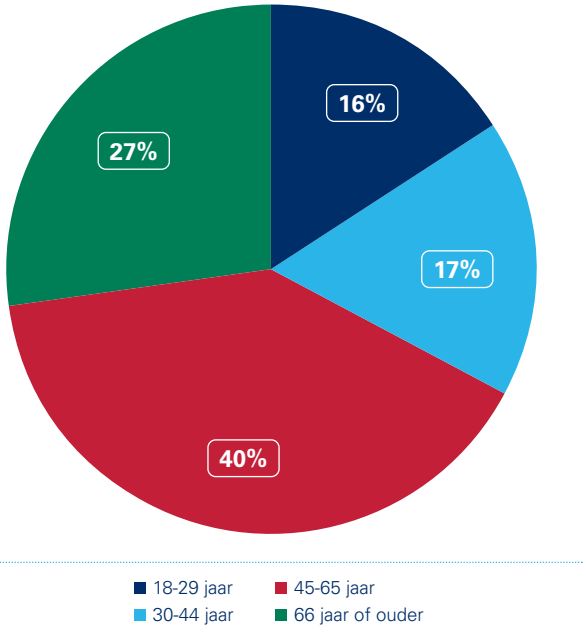

Figuur 27 Leeftijd respondenten burgerenquête

In lijn met onze bevindingen uit hoofdstuk 4, zien we dat er relatief weinig mensen met een migratieachtergrond in Scherpenzeel wonen en dus ook hebben gereageerd op de burgerenquête. Een mogelijke verklaring waarom 72% buiten Scherpenzeel is geboren, is omdat die in een ziekenhuis zijn geboren. Daarom hebben we ook gevraagd hoe lang de respondenten in Scherpenzeel wonen.

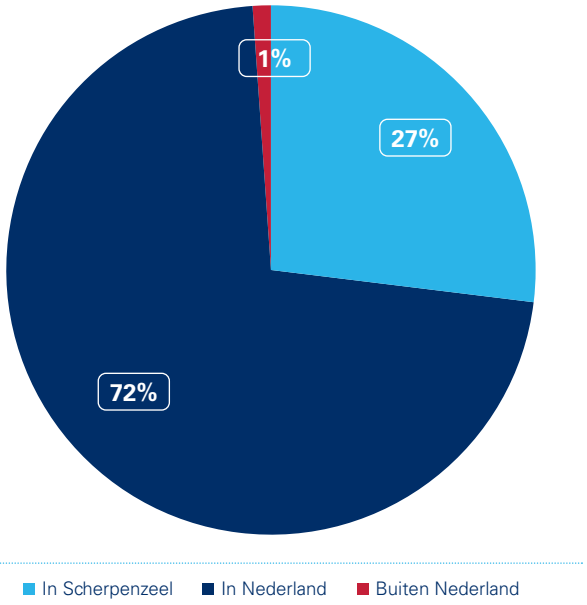

Figuur 28 Geboorteplaats respondenten burgerenquête

Met 69% is zijn er opvallend veel mensen die meer dan twintig jaar in de gemeente Scherpenzeel wonen, die de burgerenquête hebben ingevuld. De respondenten van de burgerenquête leven dus overwegend lang in de gemeente.

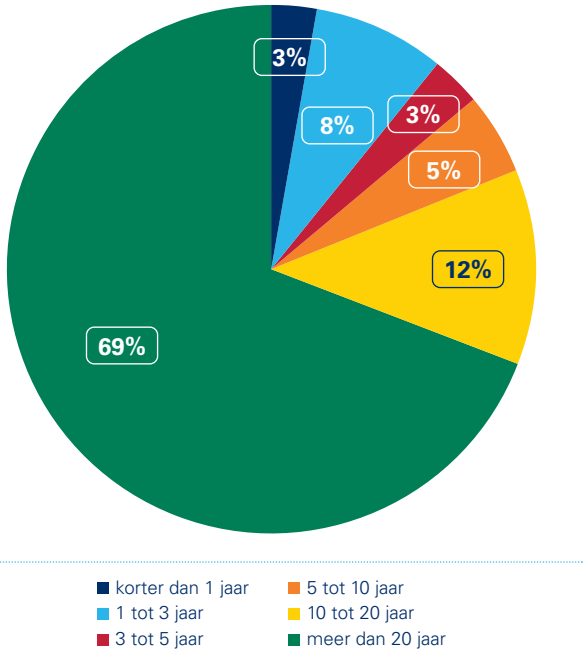

Figuur 29 Tijd woonachtig in Scherpenzeel

Ondernemers

Er is een ondernemersbijeenkomst geweest, waarvoor zeshonderd ondernemers van de gemeente Scherpenzeel uitgenodigd zijn. De bijeenkomst heeft plaatsgevonden in partycentrum Boszicht. De bijeenkomst is goed bezocht met in totaal ongeveer veertig aanwezigen, de bijeenkomst duurde ongeveer twee uur, waarin de volgende punten aan bod gekomen zijn:

- Presentatie van Berenschot wat een toekomstvisie is en hoe de gemeente Scherpenzeel dit aanpakt.
- Vrije inbreng van aanwezigen door in gesprek te gaan met elkaar en uitdagingen, ambities en opgaven te formuleren met elkaar.
- Interactieve, digitale enquête met stellingen, de uitkomsten en opvallendheden zijn besproken tijdens de bijeenkomsten.

Maatschappelijke organisaties, actief in het sociale- en fysieke domein

Er zijn twee bijeenkomsten geweest voor organisaties die actief zijn in het sociale- en fysieke domein. De uitnodigingen zijn verzonden naar organisaties die de beleidsambtenaren van de gemeente Scherpenzeel hebben aangegeven, waaronder cultuurhistorische organisaties, zorginstellingen, sportverenigingen en religieuze gemeenschappen. Beiden bijeenkomsten hebben plaatsgevonden in Kulturhus de Breehoek. Beiden bijeenkomsten zijn goed bezocht met in totaal ongeveer vijftig aanwezigen, de bijeenkomsten duurden ieder ongeveer twee uur, waarin de volgende punten aan bod gekomen zijn:

- Presentatie van Berenschot wat een toekomstvisie is en hoe de gemeente Scherpenzeel dit aanpakt.
- Vrije inbreng van aanwezigen door in gesprek te gaan met elkaar en uitdagingen, ambities en opgaven te formuleren met elkaar.
- Interactieve, digitale enquête met stellingen, de uitkomsten en opvallendheden zijn besproken tijdens de bijeenkomsten.

Jongeren

Er zijn drie bijeenkomsten voor jongeren. Berenschot is langs geweest bij groep acht van twee scholen in de gemeente Scherpenzeel (Glashorst en Wittenberg), daar zijn leerlingen van elf tot twaalf jaar geraadpleegd. In totaal zijn er ongeveer zeventig jongeren geraadpleegd met de bijeenkomsten.

De bijeenkomst in de klassen zijn iets anders qua aard en vraagstelling:

- Presentatie van Berenschot wat een gemeente doet en waarom het zo belangrijk is dat jongeren meedenken.
- Interactieve, digitale enquête met stellingen die aanleiding zijn voor het gesprek: ‘waarom woon je in Scherpenzeel’.

Naast jongeren tot twaalf jaar is er ook nog een doelgroep van twaalf tot eenentwintig jaar. De razende reporter is ook bij de volleybalvereniging en beiden voetbalverenigingen geweest.

Bij elke bijeenkomst (met uitzondering van de jongerenbijeenkomsten) waren een aantal gemeenteraadsleden aanwezig, de gemeenteraadsleden hebben de bijeenkomst nadrukkelijk bijgewoond en hebben geen inhoudelijke inspraak of sturing gehad op de resultaten in onderhavig hoofdstuk.

5.2 Dominante opinies

In iedere bijeenkomst is er ruimte geweest om een aantal steekwoorden en gedachten te ventileren die doen denken aan wonen in Scherpenzeel. Hieronder een weergave van de woorden waar de respondenten aan moesten denken als ze Scherpenzeel in één woord formuleren. Opvallend is dat de kleinschaligheid, gemoedelijkheid en rust de boventoon voert voor alle doelgroepen.

Bijeenkomst	Woorden
Maatschappelijke organisaties	Kleinschalig Toegankelijk Verbindend Omzien naar elkaar Klein en dapper Oplossingsgericht Gemoedelijk
Inwonersbijeenkomsten	Voorzieningen Doorpakken Ligging Rustig Samenhang
Ondernemers	Gemoedelijk Groen Verzorgd Thuis Slecht functionerend apparaat Onbetrouwbaar Vergrijzend Reformatorisch Traditioneel Ver weg van de snelweg Dorp

Figuur 30 Scherpenzeel in één woord

Tijdens de consultaties van maatschappelijke organisaties en ondernemers bleek dat veel deelnemers het cruciaal vinden dat de gemeentelijke organisatie een partner is van inwoners, instellingen en bedrijven:

Aan welk van de onderstaande onderwerpen vindt u dat de gemeente Scherpenzeel in de toekomst het meest aandacht moet besteden? (%)

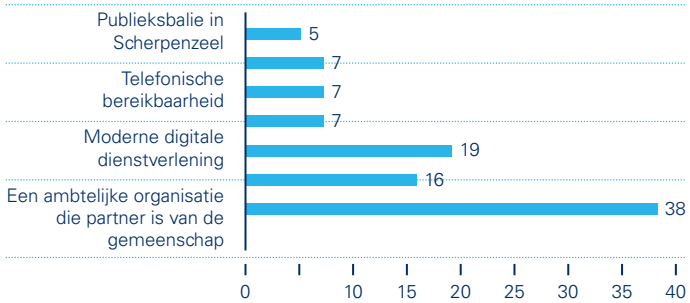

Daarnaast vinden deze partijen dat de kwaliteit van de ambtenaren en het gemeentebestuur erg belangrijke onderwerpen zijn.

Aan welk van de onderstaande onderwerpen vindt u dat de gemeente Scherpenzeel in de toekomst het meest aandacht moet besteden? (%)

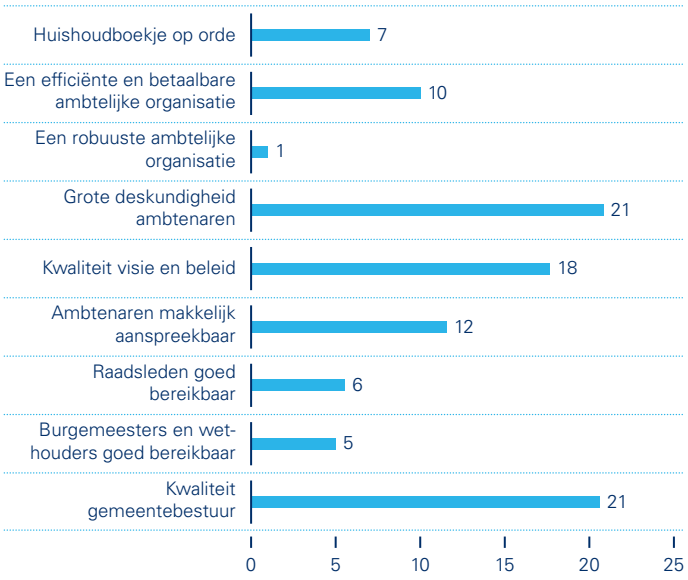

De inwoners van de gemeente Scherpenzeel geven in de enquête aan dat de gemeente het meest aandacht moet besteden aan de volgende onderwerpen:

- Sterkere lokale binding tussen gemeente en gemeenschap bewerkstelligen, zodat het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners in harmonie met elkaar een hecht netwerk kunnen vormen.
- Wonen en voorzieningen voor ouderen en starters, zodat deze groepen inwoners in Scherpenzeel kunnen blijven wonen.
- Mobiliteit zoals het aanleggen en onderhouden van wegen en bereikbaarheid vergroten met het openbaar vervoer.
- Het bewaken van de historie en markante gebouwen en groen.

Aan welk van onderstaande onderwerpen vindt u dat de gemeente Scherpenzeel in de toekomst de meeste aandacht moet besteden?

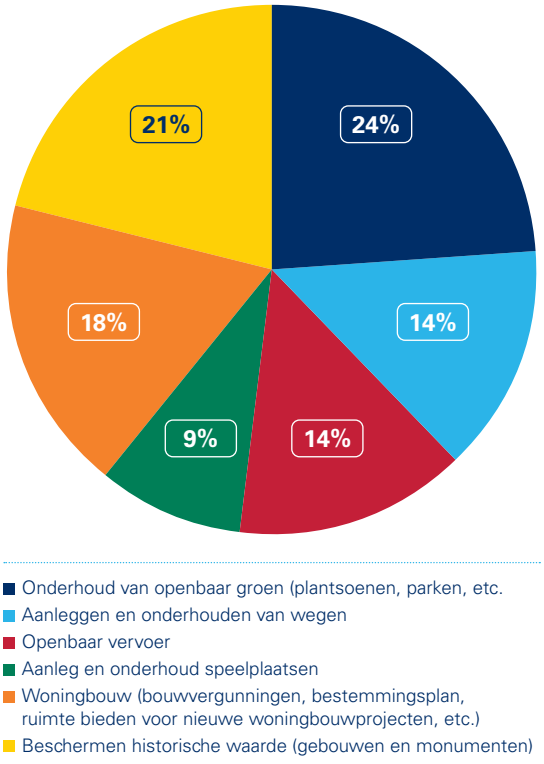

Figuur 31 Burgerenquête gemeente Scherpenzeel

Aan welk van onderstaande onderwerpen vindt u dat de gemeente Scherpenzeel in de toekomst de meeste aandacht moet besteden?

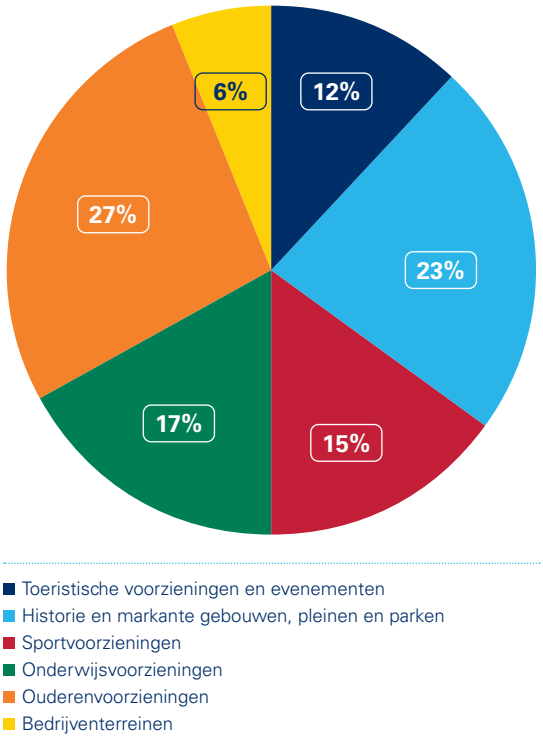

Figuur 32 Burgerenquête gemeente Scherpenzeel

Het is opvallend dat maatschappelijke organisaties het eens zijn met de prioriteit die het onderhoud van het openbaar groen moet hebben, maar woningbouw op de eerste plaats zetten en met 19% het openbaar vervoer de tweede belangrijkste punt vindt. De bereikbaarheid van Scherpenzeel is volgens hen een ontwikkelpunt.

De ondernemers onderschrijven het belang van woningbouw, maar willen het onderhoud van wegen ook nadrukkelijk onder de aandacht brengen.

Opvallend is dat maatschappelijke organisaties ouderen-voorzieningen, sportvoorzieningen en onderwijsvoorzieningen het meest belangrijk vinden. Tijdens de inwonersbijeenkomsten is gebleken dat de ouderenvoorzieningen het meest aandacht zouden moeten krijgen. Dit accent werd ook gegeven door maatschappelijke organisaties. Dat kan ook te wijden zijn aan de leeftijd van de aanwezigen tijdens de ouderenbijeenkomsten.

De ondernemers vonden de bedrijventerreinen het belangrijkste. op zich logisch. Interessant was echter dat het dilemma van de schaarse ruimte, de belasting van de infrastructuur en de aard van de werkgelegenheid werd benadrukt.

Wat vind je fijn aan wonen in Scherpenzeel?

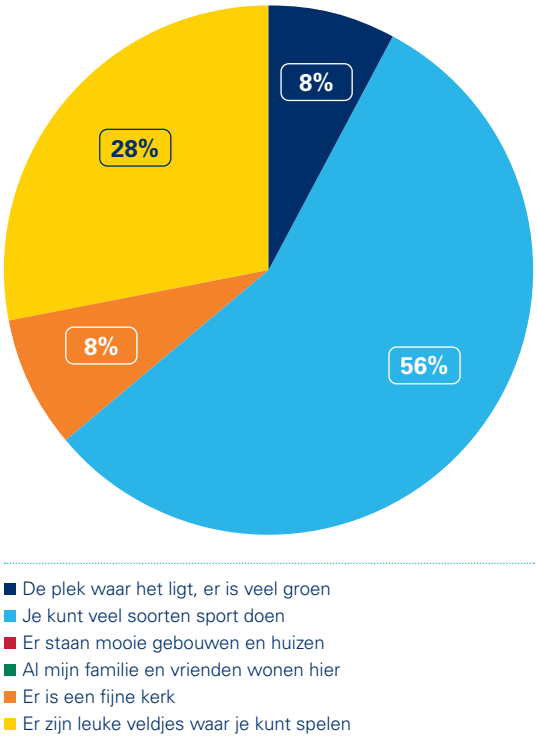

Figuur 33 Jongerenraadpleging gemeente Scherpenzeel

Aan welk van onderstaande onderwerpen vindt u dat de gemeente Scherpenzeel in de toekomst de meeste aandacht moet besteden?

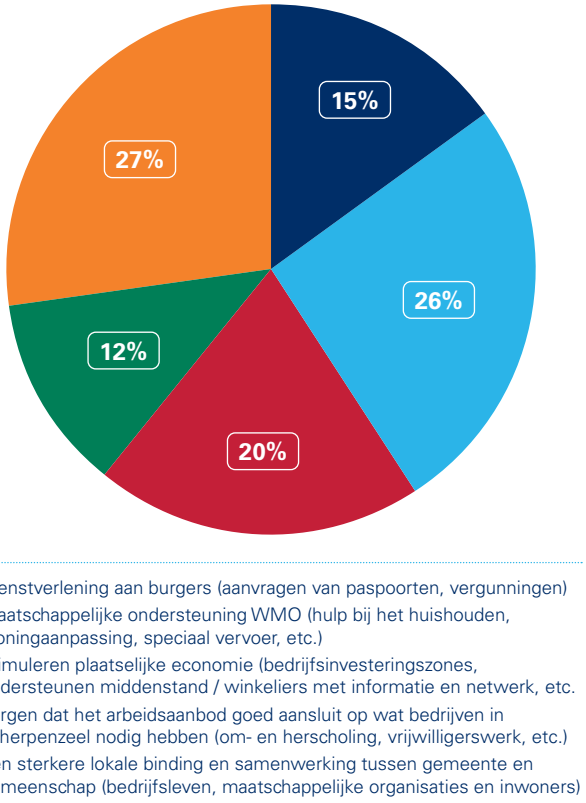

Figuur 34 Burgerenquête gemeente Scherpenzeel

Jongeren van de gemeente Scherpenzeel geven daarentegen geen prioriteit aan de groenvoorzieningen en waarderen het aanbod van sporten met 56% het meest.

De sterke lokale binding en samenwerking tussen de gemeente en de gemeenschap, maatschappelijke ondersteuning (ondersteund door de maatschappelijke organisaties) en het stimuleren van de plaatselijke economie (ondersteund door de ondernemers) zijn volgens de inwoners het meest belangrijk. Opvallend is dat de maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven hier hetzelfde over denken. Bovendien achten zij de ontwikkeling van de partnerrol essentieel in de komende jaren. Er staan complexe vraagstukken op de rol die een krachtige samenwerking tussen gemeenschap en gemeente vereisen.

Als Scherpenzelers gevraagd wordt met welke gemeenten Scherpenzeel het meest overeenkomt, blijkt dat Renswoude en Woudenberg in veel opzichten met Scherpenzeel overeenkomt. Van de grotere gemeenten zien Scherpenzelers de meeste overeenkomsten met Barneveld. Weinig overeenkomsten ervaren de Scherpenzelers met Ede, Veenendaal en Leusden.

Met welke gemeente ervaart u de meeste overeenkomsten op de onderstaande aspecten? U mag drie gemeenten per aspect kiezen.

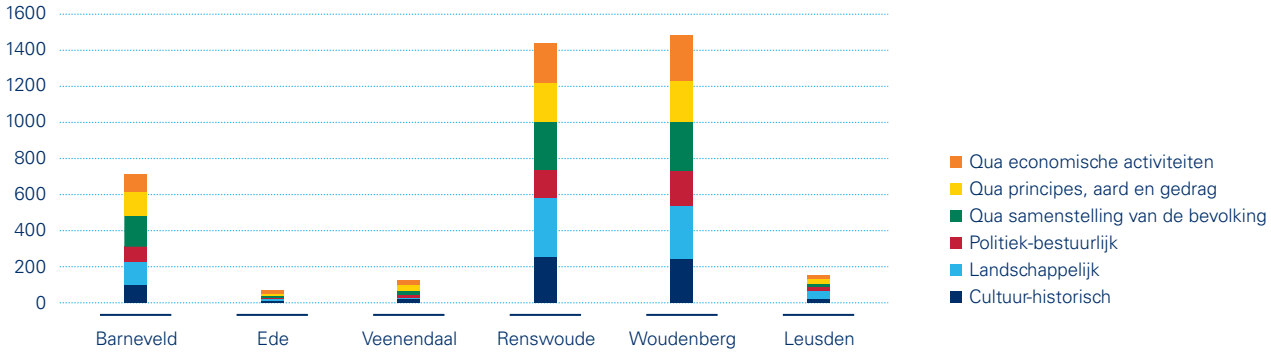

Centrale thema's vanuit feiten en opinies

Hoofdstuk 6

6.1 Behouden, verfijnen, vernieuwen van de gemeenschapszin

Tijdens alle bijeenkomsten met inwoners, ondernemers en politici kwam gemeenschapszin als prominent kenmerk van Scherpenzeel naar voren. De ambitie om deze gemeenschapszin, deze Scherpenzeelse eigenheid te behouden, wordt breed gedeeld.

Het is niet eenvoudig om deze gemeenschapszin samen te vatten. Het heeft een belangrijke emotionele component, die niet alleen te vangen is in statistieken. Tegelijkertijd kunnen statistieken wel een illustratie zijn van gemeenschapszin. Daarom, schetsen we aan de hand van een aantal statistieken en opmerkingen tijdens consultatiebijeenkomsten, de Scherpenzeelse gemeenschapszin.

Een belangrijk kenmerk van gemeenschapszin in Scherpenzeel is dat veel mensen bereid zijn zich in te zetten voor anderen. Dit blijkt ook uit de cijfers. Zo meet onderzoeksbureau Telos ieder jaar de mate van maatschappelijke participatie van de inwoners van iedere gemeente in Nederland. In 2017 stond Scherpenzeel van de 380 gemeenten in Nederland op plaats 12. Scherpenzeel scoort op dit gebied hoger dan omliggende gemeenten als Woudenberg (13e), Renswoude (22e), Barneveld (168e) en Veenendaal (131e).

Ook zijn er veel vrijwilligers in Scherpenzeel. Dit blijkt uit een groot onderzoek naar vrijwilligerswerk dat het CBS uitvoerde in 2016. Bijna 40% van de Scherpenzelers geeft aan op dit moment vrijwilligerswerk te doen. Dit is ruim hoger dan het landelijk en provinciaal gemiddelde. Ook in de buurgemeenten van Scherpenzeel zijn veel mensen vrijwilliger.

Plaats	% vrijwilligerswerk
Barneveld	45,40%
Woudenberg	41,90%
Renswoude	41,20%
Scherpenzeel	39,60%
Veenendaal	35,40%
Nederland	29,70%
Gelderland	33,50%
Utrecht (Pr)	31,80%

Figuur 35 Percentage vrijwilligers in Scherpenzeel

Naast het zich inzetten voor de gemeenschap, heeft gemeenschapszin ook een belangrijk sociaal aspect. Zo ontmoeten veel Scherpenzelers elkaar in verenigingen. In 2015 was 44% van de inwoners van Scherpenzeel aangesloten bij een religieuze

of maatschappelijke vereniging. 28% van de inwoners van Scherpenzeel is aangesloten bij een sportvereniging.

Een ander onderdeel van de gemeenschapszin is een nadruk op eigenheid. Scherpenzelers zijn trots op hun eigen bedrijfsleven en hun eigen middenstand. Veel Scherpenzelers maken er een punt van te winkelen bij de plaatselijke middenstand. Ondernemers gunnen elkaar opdrachten. Deze eigenheid heeft ook een politieke dimensie: voor een aantal Scherpenzelers is een zelfstandig dorp belangrijk. Dit geldt overigens niet voor iedereen. Tijdens verschillende consultatiebijeenkomsten werd geopperd om samen te gaan met Barneveld.

Voor de meeste mensen die geconsulteerd werden, was het duidelijk dat de wereld om Scherpenzeel verandert door de grotere trends die we in hoofdstuk 3 al beschreven. Toch noemt jong en oud dat Scherpenzeel het eigen karakter moet behouden. Een absolute kernambitie voor de toekomst!

6.2 Wonen voor iedereen

Wonen is een belangrijk onderwerp voor de inwoners van Scherpenzeel. De voorzieningen (detailhandel en het verenigingsleven) in een groen en rustig gebied maakt dat de inwoners het een prettig dorp vinden om in te wonen. Daarbij is er bij de toelichting van de inwoners speciale aandacht voor het aanbod van starterswoningen, jongeren geven aan graag te willen blijven wonen in Scherpenzeel en de inwoners vinden het belangrijk dat daar voldoende woningen voor beschikbaar worden gesteld. Daarbij worden ook startersleningen als optie genoemd. 38% van de geraadpleegde jongeren wil later graag in Scherpenzeel blijven wonen. Tegelijkertijd krijgt ook Scherpenzeel te maken met een vergrijzende bevolking, inwoners geven aan dat er voorzieningen geboden zouden moeten worden om woningen levensbestendig te maken.

6.3 Duurzaamheid en milieu

Bij de toelichting op de uitslagen van de vragen tijdens de inwonersbijeenkomst is herhaaldelijk besproken dat de uitstoot van fijnstof in de gemeente Scherpenzeel de aandacht behoeft.

6.4 Mobiliteit

Mobiliteit is met name voor jongeren een aandachtspunt. Met 54% van de voorkeursstemmen, zouden ze het liefst een middelbare school in de gemeente Scherpenzeel willen hebben, omwille van de verre fietsafstanden naar middelbare scholen in de omgeving. Opvallend is dat na meer winkels, veiligere wegen (16%) en beter openbaar vervoer (8%) ook een belangrijk onderwerp voor de jongeren is. Tijdens de inwonersbijeenkomst werd dit beeld niet zo krachtig bevestigd.

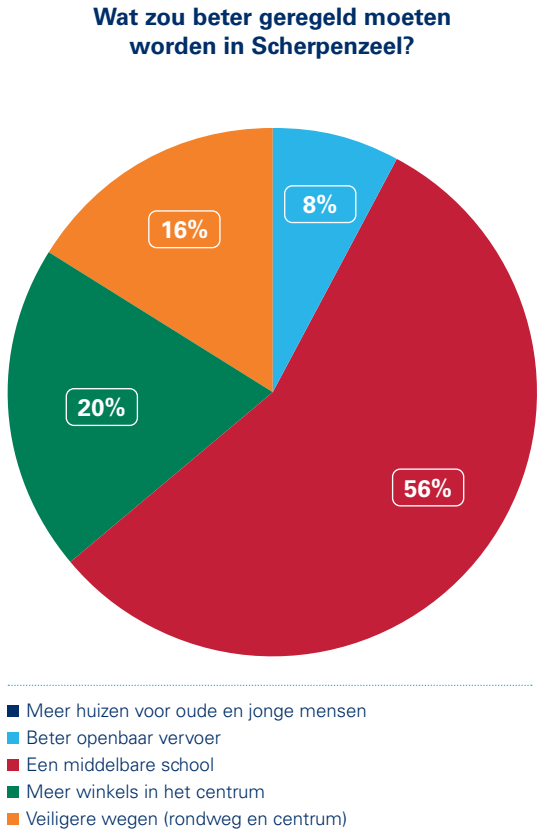

Figuur 36 Jongerenraadpleging gemeente Scherpenzeel

6.5 Zorgen over ambtelijke organisatie

De inwoners van de gemeente Scherpenzeel hebben behoefte aan een ambtelijke organisatie die partner is van de inwoner, organisaties en het bedrijfsleven. Dat blijkt uit de onderstaande tabel voor de belangrijkste onderdelen voor gemeentelijke dienstverlening de komende 10-12 jaar.

Welke onderdelen van de gemeentelijke dienstverlening zijn in de komende 10 tot 12 jaar het belangrijkste?

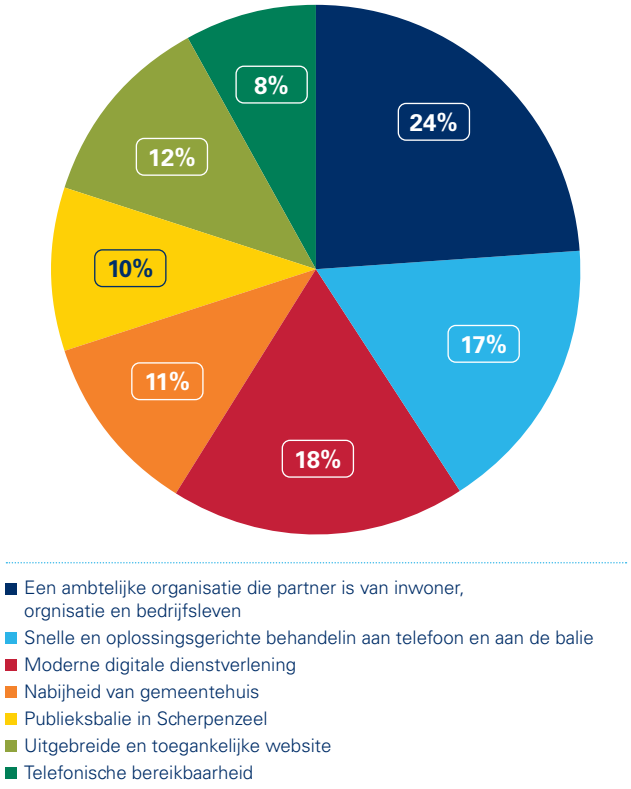

Figuur 37 Belangrijkste onderdelen voor gemeentelijke dienstverlening de komende 10-12 jaar, volgens inwoners

Jongeren, inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties onderschrijven de urgentie van een ambtelijke organisatie die partner is van de inwoner, organisatie en het bedrijfsleven, door dit als meest belangrijke thema te scoren. Opvallend is dat zowel inwoners als de jongeren aangeven als tweede een voorkeur te hebben voor moderne, digitale dienstverlening.

Kwetsbaarheid

In veel consultatiegesprekken wordt waardering uitgesproken voor de goede wil van de ambtenaren werkzaam voor de gemeente. Toch wordt er ook veel zorg geuit. Zo zijn veel ambtenaren binnen de gemeente Scherpenzeel in hun eentje verantwoordelijk voor beleidsdossiers (de zogenaamde eenpitters).

In sommige consultaties kwam naar voren dat er zorgen leven over de kwetsbaarheid en continuïteit op deze beleidsdossiers. Ook leeft het beeld dat er onvoldoende geïnvesteerd is in goed personeel omdat er vanuit de politieke organen te weinig budget voor personeel beschikbaar wordt gesteld.

Kwaliteit inbreng in intergemeentelijke samenwerking

Uit de consultaties van de buurgemeenten kwam naar voren dat er niet altijd iemand van de gemeente Scherpenzeel aanwezig kan zijn bij de overleggen voor de Foodvalley of andere intergemeentelijke samenwerkingsvormen.

Hoe wil jij dat de gemeente bereikbaar is?

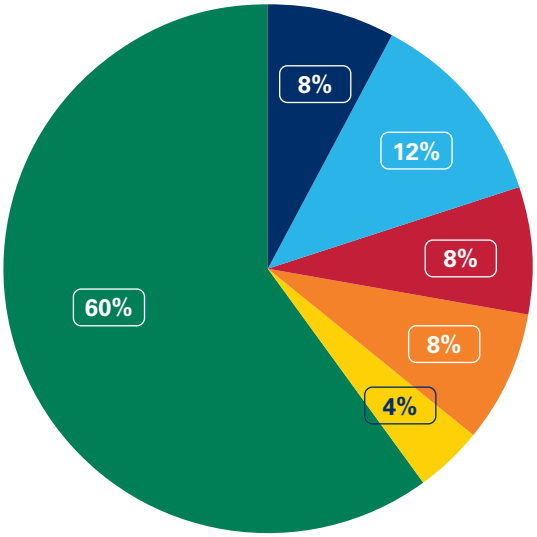

Figuur 38 Hoe wil jij dat de gemeente bereikbaar is?

Kritiek op ondernemersklimaat

MKB Nederland doet regelmatig onderzoek naar het ondernemersklimaat in gemeenten. Daarbij wordt ondernemers gevraagd wat zij van het ondernemersklimaat in hun gemeente vinden. Scherpenzeel scoort in deze rapporten een positie in de middenmoot, als 32e van de 54. Veel kritiek is er op het beleid en de communicatie vanuit de gemeentelijke organisatie. Ook tijdens de consultatiebijeenkomst voor ondernemers waren een aantal ondernemers kritisch op het functioneren van de ambtelijke organisatie.

Opbouw visie en inkleuring

Hoofdstuk 7

7.1 Inleiding

De visie is opgebouwd uit vier hoofdonderdelen. Dat is allereerst een omschrijving van de kernkwaliteiten en kernwaarden, die Scherpenzeel uniek maken en waar politiek en bestuur én gemeenschap aan hechten. Het tweede deel wordt gevormd door het profiel dat sterk verbonden is aan de kernkwaliteiten en kernwaarden. Het derde onderdeel wordt gevormd door de hoofdkeuzes die de visie moeten effectueren. Het vierde en laatste onderdeel wordt gevormd door de ondersteunende mechanismen die voor profiel en stimulans vormen én het mogelijk maken dat de beleidskeuzes worden verwezenlijkt. In dit hoofdstukken worden deze vier elementen nader uitgewerkt. In hoofdstuk 8 volgt dan een meer gedetailleerde uitwerking van de hoofdkeuzes en ondersteunende mechanismen.

7.2 Zoeken naar kernkwaliteiten en kernwaarden

In de vele sessies met de gemeenschap, in de burgerenquête en in de gesprekken met de gemeenteraad zijn we op zoek gegaan naar wat de kernkwaliteiten (waar Scherpenzeel goed in is) en de kernwaarden (wat bepaalt hoe we dingen doen in Scherpenzeel). De opgehaalde kernkwaliteiten en kernwaarden hebben we samengevat in het profiel van Scherpenzeel.

7.3 Profiel

De vele veranderingen in de maatschappij op economisch, politiek, sociaal en demografisch niveau, zoals beschreven in hoofdstuk 3, zorgen er voor dat de gemeente Scherpenzeel zich continu moet blijven aanpassen en ontwikkelen. Hoewel er -zeker in Scherpenzeel- een sterke behoefte is om het allemaal zo te houden zoals het nu is, zal ook Scherpenzeel zich steeds moeten vernieuwen. Net zoals dat ook de afgelopen decennia zich steeds heeft afgespeeld.

De positionering en profilering is voor elke gemeente en regio anders. En daarmee is ook Scherpenzeel uniek. De vraag: wat is het (toekomstig) profiel van de gemeente Scherpenzeel? is daarmee bijzonder relevant.

Profilering gaat over de volgende vragen: Wat is de kracht van de gemeente Scherpenzeel? Wat kenmerkt de gemeente Scherpenzeel? Wat is haar positie in de regio? Hoe zien anderen de gemeente Scherpenzeel? Wat is haar onderscheidende vermogen? En natuurlijk: welke van deze sterke, kenmerkende en onderscheidende punten willen wij op de toekomst gericht accentueren. En is daar vanuit de feiten, trends en ontwikkelingen aanleiding toe?

Deze essentiële vragen zeggen iets over de kern van de gemeente Scherpenzeel. Wil je als gemeente een positief imago creëren en een onderscheidende positie innemen, dan is het noodzakelijk om antwoord te vinden op deze vragen om op basis daarvan een duidelijk herkenbaar en krachtig profiel te ontwikkelen. Een profiel dat aansluit op de kwaliteiten en waarden van de gemeente (en gemeenschap), aansluit op de feiten, trends en ontwikkelingen en aansluit op de behoefte van alle relevante stakeholders binnen Scherpenzeel (politiek en bestuur, ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners). Het profiel is de basis van een visie voor de gemeente Scherpenzeel.

In de debatten en enquête heeft de Scherpenzeelse gemeenschap zich uitgesproken over het profiel van de gemeente. In keuzevragen over een profiel en in de analyse van de kernkwaliteiten en- waarden. De resultaten waren in hoge mate eensluidend. Het dorpse karakter, de kleinschaligheid, de sterke gemeenschapszin, het aantrekkelijk landelijke buitengebied, de ondernemerszin en de centrale ligging sprongen eruit. Uit de meerkeuzevraag over een treffende en gewenste beschrijving van Scherpenzeel kreeg: *"Scherpenzeel is gewoon een mooi dorp in het groen met een rijk verenigingsleven en weinig poeha"* de meeste stemmen.

Kortom, het breed gedragen profiel van de gemeente Scherpenzeel is:

Profiel Scherpenzeel

Een ondernemend dorp in het groen
met een betrokken gemeenschap
in het hart van het land

7.4 Hoofdkeuzes beleid

De Toekomstvisie van Scherpenzeel geeft inzicht in de belangrijkste inhoudelijke hoofdkeuzes van de gemeente. Een visie betekent dus kiezen. Je laat zien wat je wel centraal stelt en wat niet. Passend bij het profiel en samenhangend. Inhoudelijke hoofdkeuzes betekent ook dat je gericht naar de ontwikkeling van gemeente kijkt. Dit heeft invloed op de keuzes in de taken die de gemeente Scherpenzeel op zich wil nemen en de wijze waarop ze die taken uitvoert en organiseert.

Op basis van de trends en ontwikkelingen en de opinies binnen de gemeenschap van Scherpenzeel zijn er drie inhoudelijke hoofdkeuzes. Deze zijn:

- **Scherpe keuzes bij schaarse ruimte;** de eerste keuze gaat over het omgaan met de beschikbare en beperkte ruimte. Allereerst staat de kwaliteit van de ruimte centraal. De gemeenschap én de gemeenteraad hechten aan die kwaliteit van de ruimte. Het overzichtelijke van een klein dorp, gecombineerd met de landschappelijke en historische kwaliteit van de ruimte. Tegelijkertijd is er een druk op de ruimte. Het bedrijfsleven wil uitbreiden en oefent daarmee een begrijpelijke claim uit op de ruimte. En hetzelfde geldt voor het wonen. De gemiddelde omvang van een leefeenheid neemt af, hetgeen betekent dat er meer woningen nodig zijn voor een gelijkblijvend aantal inwoners. Deze drie dominante invloeden zijn niet gelijkgericht, waarmee een complex vraagstuk ontstaat. Allereerst moeten er duidelijke grenzen worden gesteld aan uitbreiding van het bebouwde gebied. Kijkend naar de kernkwaliteiten (kleinschalig, dorps, landschappelijk en groen) is de ruimte voor uitbreiding gering. Dat betekent dat er met respect voor inwoners en bedrijfsleven duurzame oplossingen moeten worden gezocht binnen de schaarse ruimte.

- **Leeftijdsbestendig bouwen en wonen;** wonen sprong er in de consultaties uit. Logisch. Alle respondenten zijn immers inwoner van Scherpenzeel. Prettig wonen met een adequaat basis-voorzieningenniveau wordt bijzonder belangrijk gevonden. Voor jong en oud. Nu en in de toekomst. Ook vanuit de trends en ontwikkelingen wordt deze keuze sterk onderstreept. Er is veel werk aan de winkel om het huizenaanbod beter in overeenstemming te brengen met de sterk veranderende opbouw van de bevolking. Ook is er krachtig beleid nodig om de gewenste omvang van de bevolking –nodig voor een vitale gemeenschap – met de verdunning van de huishoudens te accommoderen. Gegeven de beperkte ruimte zijn opties als inbreiding (bouwen binnen de huidige bebouwde omgeving) en vernieuwbouw (herbestemming van bestaande panden) belangrijke peilers van het nieuwe beleid.

- **Vitaliteit en leefbaarheid**: een derde hoofdkeuze is vitaliteit en leefbaarheid. De gemeenschap, politiek en bestuur hechten primair en vooral aan het karakter van de Scherpenzeel. De dorpse en landschappelijke kwaliteit die hand in hand gaat met een goed voorzieningenniveau en een ondernemende geest. Anders gezegd: kleinschaligheid verbonden aan vitaliteit. Het plezierige wonen, het voorzieningenniveau, het krachtige verenigingsleven en de gemeenschapszin vormen belangrijke ingrediënten die tezamen de leefbaarheid van het dorp Scherpenzeel bepalen.

Kortom, de gemeente Scherpenzeel werkt aan een toekomst waarin doordacht wordt omgegaan met de beperkte beschikbare ruimte, waar het woningaanbod duurzaam is (geschikt voor jong en oud, milieuvriendelijk) en er gericht wordt gewerkt aan het behouden van vitaliteit en leefbaarheid.

7.5 Ondersteunende mechanismen

De ondersteunende mechanismen zorgen ervoor dat de drie beleidskeuzes worden ondersteund. Ze zijn inspiratiebron, stimulans en/of waarborg. Zij zijn de voedingsbodem van de inhoudelijke hoofdkeuzes.

- **Zes dominante transities;** gezien de toekomstige trends en ontwikkelingen die staan beschreven in paragraaf 3.2 zijn er zes dominante transities waarmee Scherpenzeel zelf of in samenwerking met anderen op nagenoeg alle beleidsterreinen – en dus ook op de drie dominante beleidskeuzes – een vertaalslag moet maken. Deze zes transities raken Scherpenzeel en vragen om vernieuwing van beleidsperspectieven.
  - Energietransitie – het anders omgaan met en het anders opwekken van energie.
  - Vastgoedtransitie – het anders denken over bouwen, verbouwen en slopen van vastgoed.
  - Onderwijstransitie – het anders denken over onderwijs, leren en ontwikkelen.
  - Zorgtransitie – het opnieuw organiseren van de zorgbehoefte en het zorgaanbod met het oog op betaalbaarheid.
  - Mobiliteitstransitie – een andere benadering van vervoer, de relatie tussen OV, auto, fiets en de bereikbaarheid van stad en ommeland.
  - Demografietransitie – het anders omgaan met een ouder wordende bevolking.

- **Krachtige regio;** veel vraagstukken kunnen niet op eigen kracht worden opgelost. Allereerst omdat Scherpenzeel niet de kennis heeft en de kracht om ingewikkelde vraagstukken op te lossen. Zoals bij de transformatie van de agrarische sector, en vraagstukken rond milieu en duurzaamheid. Maar ook omdat vraagstukken zich op een andere schaal afspelen. Dus niet binnen de grenzen van Scherpenzeel, maar veel breder, namelijk in de regio, zoals bij openbaar vervoer, infrastructuur, economie en toerisme. Een innige en krachtige samenwerking enerzijds en een betekenisvolle regio-agenda anderzijds is nodig om stappen te maken op de beleidsthema's.

De twee ondersteunende mechanismen hebben een versterkende werking op de drie hoofdkeuzes.

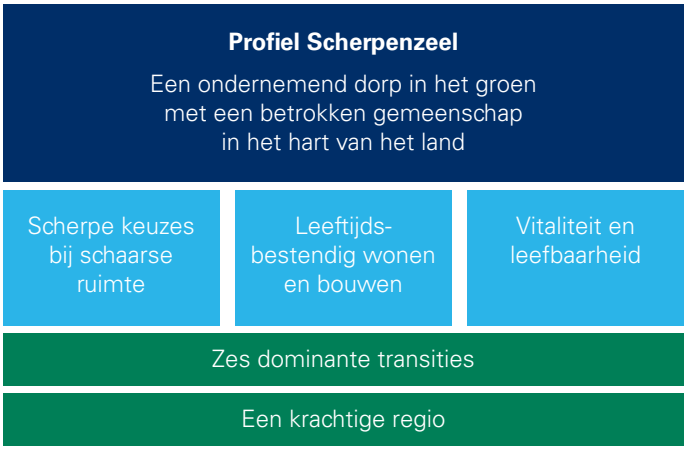

Hoofdkeuzes en ondersteunende mechanismen

Hoofdstuk 8

8.1 Inleiding

Deze visie heeft tot doel te zorgen dat Scherpenzeel ook in 2030 een ondernemend dorp in het groen, met veel voorzieningen en betrokken inwoners in het centrum van het land is. Daarvoor is gericht beleid nodig. In dit hoofdstuk gaan we in op de drie hoofdkeuzes die in het beleid gemaakt worden: Scherpe keuzes bij schaarse ruimte, bestendig wonen en bouwen, en leefbaarheid en vitaliteit. Deze beleidsthema's verdienen nadere uitwerking. Daarom worden in dit hoofdstuk de beleidsthema's één voor één verder geconcretiseerd.

Maar voor we beginnen, nog even dit. Het zal sommige lezers opvallen: het sociaal domein wordt slechts zijdelings aan de beleidsthema's gekoppeld. Dit raakt aan iets bijzonders: veel Scherpenzelers noemden het niet als prioriteit (terwijl dit in andere gemeenten vaak wel als prioriteit wordt genoemd). En dat is niet omdat Schepenzelers niet om elkaar geven. Integendeel, veel Scherpenzelers geven aan dat het "omzien naar elkaar" Scherpenzeel aantrekkelijk maakt. Het is eerder zo dat de gemeenschap van Scherpenzelers dusdanig veerkrachtig is, en de indicatoren rond sociale problematiek in Scherpenzeel zo positief zijn, dat drie andere beleidsthema's meer aandacht vragen. Kort gezegd: op dit gebied gaat het "gewoon" goed met Scherpenzeel. Tegelijkertijd: het feit dat het sociale domein geen centraal beleidsthema is, betekent niet dat het minder aandacht verdient.

8.2 Beleidsthema 1: Scherpe keuzes bij schaarse ruimte

8.2.1 Inleiding

Scherpenzeel wordt in haar 13,81km2 gekenmerkt door een kleinschalige karakter, hoogwaardig aanbod van voorzieningen, bedrijvigheid en groenvoorziening. Een gebied ook waren mensen graag willen blijven wonen. Deze rijkdom brengt ook spanningen in de openbare ruimte met zich mee.

Dit beleidsthema wordt uiteengezet in drie beleidslijnen:
1. Groot versus kleinbedrijf
2. Groen versus bebouwing
3. Effect transitie agrarische sector.

Per beleidslijn bespreken we het beoogde doel en de resultaten van de beleidslijn. Verder verbinden we de beleidslijnen met de ondersteunende mechanismen en andere beleidsthema's en komen we met concrete interventies die leiden tot het behalen van het beleidsdoel. Centraal staat dat het complexe vraagstuk van veel druk op de te beperkte ruimte wordt opgelost. Op een manier waarbij er duidelijke grenzen worden gesteld aan uitbreiding van het bebouwde gebied. Om zo respectvol om te gaan met de kernkwaliteiten (kleinschalig, dorps, landschappelijk en groen).

8.2.2 Groot versus kleinbedrijf

Doelen

De gemeente Scherpenzeel heeft opvallend veel werkgelegenheid ten opzichte van het inwonersaantal. Daarbij heeft de gemeente Scherpenzeel een gunstige ligging in de regio.

De grootste sectoren in de gemeente zijn:
1. Transport en logistiek
2. Agro-complex
3. Food
4. Maakindustrie.

De gemeente Scherpenzeel geeft in de nota economisch beleid de volgende doelen aan:
- Het behouden, versterken en stimuleren van de bedrijvigheid en werkgelegenheid.
- Het (verder) verbeteren van het ondernemers(vestigings)klimaat.
- Het (blijvend) onderhouden van goede relaties met ondernemers en bedrijfsleven.

Het is de wens van inwoners om meer ruimte te creëren voor startups en detailhandel. Hier is een spanningsveld tussen de het stimuleren van het MKB en de trend dat de grote bedrijven op het bedrijventerrein 't Zwarte land en Holleweg een groter aandeel krijgen.

Resultaten

- Goede werkgelegenheid voor Scherpenzelers bestendigen, waarbij de werkgelegenheid niet strikt altijd in Scherpenzeel maar in de regio vormgegeven wordt.
- Eigentijdse vestigingsmogelijkheden voor bedrijven.
- De gemeente Scherpenzeel vindt het belangrijk dat de kwaliteit van het openbaar gebied en de veiligheid op en rond de bedrijventerreinen wordt gehandhaafd.
- Voldoende ontwikkelingsruimte voor midden- en kleinbedrijf en horeca in aangewezen gebieden [10)].

Verbinden

- De economie en werkgelegenheid wordt regionaal bezien in goede verbinding en samenwerking met buurgemeenten. Het belang van goede werkgelegenheid in de regio, concurrerende bedrijventerreinen wordt afgewogen tegen de kwaliteit van ruimte en infrastructuur.
- Het ondernemersklimaat is in Scherpenzeel sterk verweven met de lokale en regionale gemeenschap. Er is een actieve ondernemersvereniging. Daarin kunnen lokale mkb-bedrijven én grotere bedrijven elkaar versterken door samenwerking en uitwisseling van kennis en ideeën.
- Een levendig centrum, met actieve ondernemers, is van levensbelang voor de woon- en leefkwaliteit en de sociale structuur in het dorp. Daarom worden (lokale) ondernemers maximaal gefaciliteerd.
- Organiseren van gezamenlijke netwerk- en themabijeenkomsten met bedrijvenkring, ondernemersvereniging en andere economische partners.

10) Nota economisch beleid, 2014-2018

8.2.3 Groen versus bebouwing

Doelen

Uit de cijfers, trends, ontwikkelingen en raadplegingen is gebleken dat groen, de mooie omgeving en woongelegenheid belangrijke kernwaarden zijn voor Scherpenzelers. De gemeente zet in op het versterken van de toeristische en recreatieve mogelijkheden. Maar ook aan ondernemen en (ruimte voor) bedrijvigheid wordt in Scherpenzeel veel belang gehecht. Er zal een balans gevonden moeten worden tussen het versterken van de toeristische en recreatieve mogelijkheden van Scherpenzeel, het behoud van het natuurschoon, het bieden van voldoende woningen (zoals genoemd in beleidsthema 2) en ruimte bieden aan bedrijven.

Resultaten

- Bieden van voldoende woningen voor iedereen.
- Behouden van de kleinschaligheid van het dorp.

Verbinden

- Er is vooral behoefte aan het toevoegen van woningen voor starters en senioren. Voor deze woningen wordt met name in de bestaande kern naar (kleinschalige) locaties gezocht, passend bij de structuur van het dorp en zonder dat dit ten koste gaat van het groen. Nieuwe grootschalige locaties voor wonen of bedrijven in het groen zijn niet passend.
- Daar waar aan de randen van of binnen de kern Scherpenzeel nieuwe woningen of bedrijven worden toegevoegd, wordt ingezet op verhoging van de ruimtelijke kwaliteit, bijvoorbeeld door een (nu rommelige) dorpsrand beter te laten aansluiten op het landschap.

8.2.4 Effect transitie agrarische sector

Doelen

De agrarische sector is in transitie, maar blijft voor Scherpenzeel van belang. De landbouw en veehouderij ontwikkelt zich in hoog tempo en bedrijven investeren fors in maatregelen voor beperking van de uitstoot van broeikasgassen, luchtkwaliteit, energiebesparing en dierenwelzijn. Daarnaast is het van belang dat agrarische bedrijven meer ruimte kunnen krijgen voor verbreding en passende nevenactiviteiten, als aanvulling op hun inkomen én voor duurzaam gebruik van het aantrekkelijke landelijk gebied. Zo wordt gewerkt aan een nieuwe balans tussen een productieve en rendabele agrarische sector, duurzaamheid én omgevingskwaliteit.

Resultaten

- Toekomstperspectief voor bedrijven in een vitale agrarische sector.
- Een aantrekkelijk en leefbaar landelijk gebied voor inwoners, recreanten en toeristen.

Verbinden

- Het landelijk gebied – en meer in het bijzonder de agrarische sector – kan een belangrijke bijdrage bieden aan versterking van het toeristisch-recreatieve aanbod. Niet alleen door kleinschalige voorzieningen (camping, evenementenlocatie, theehuis, kaaswinkel), maar ook door medegebruik van de landbouwgrond voor wandel- en fietsroutes.

8.2.5 Interventies

- De gemeente neemt als eindverantwoordelijke én als proces-regisseur het op zich om samen met alle lokale stakeholders (o.a. groot- en kleinbedrijf, inwoners, vertegenwoordigers van organisaties uit de sector Natuur en Landschap) contouren te bepalen waarbinnen groei mogelijk is, alsmede randvoor-waarden waaraan de ruimte in de toekomst moet voldoen;
- Bij het maken van scherpe keuzes bij schaarse ruimte worden tot 2030 de volgende vier uitgangspunten altijd meegewogen:
  - voor het profiel van Scherpenzeel is het cruciaal dat er woningen zijn voor starters en senioren (zie verder beleidsthema 2);
  - vrijwel alle inwoners van Scherpenzeel hechten veel waarde aan veel groen en een hoog voorzieningenniveau, een ruimtelijke keuze mag deze voorkeur niet fnuiken (zie verder beleidsthema 3);
  - Scherpenzeel heeft veel bedrijvigheid en het bedrijfsleven in Scherpenzeel creëert reeds meer banen dan dat er werkende Scherpenzelers zijn om ze te vervullen;
  - de mate waarin de N224 en de N802 Scherpenzeel kunnen ontsluiten.
- De gemeente Scherpenzeel neemt het initiatief om samen met buurgemeenten te bezien welke maatregelen nodig zijn om te komen tot regionaal economisch beleid dat tenminste zich richt op het ontwikkelen en vermarkten van bedrijven-terreinen. In deze gezamenlijke aanpak is het regiobelang groter dan het lokale belang en wordt gewerkt aan kwali-teitseisen aan bedrijventerreinen, de bereikbaarheid van bedrijventerreinen en het onderscheidend profiel geven aan de verschillende bvedrijventerreinen;
- De gemeente Scherpenzeel neemt het initiatief om gegeven de eerste twee interventies te bekijken hoe een succesvolle toekomst voor Scherpenzeelse bedrijven kan worden gerealiseerd. Het gaat zowel om bedrijven die goed passen binnen de uitkosmten van de eerste twee interventies. Het gaat ook om bedrijven met uitbreidingsplannen of waarvan de huidige huisvesting slecht past bij de uitkomsten van de eerste twee interventies.

Ondersteunend aan de eerste drie interventies zet de gemeente ook in op:

- In de gemeentelijke omgevingsvisie en omgevingsplan voorwaarden vastleggen voor (kleinschalige) toevoegingen van woningen en bedrijven, zodanig dat deze bijdragen aan de omgevingskwaliteit.
- Verkennen onder welke randvoorwaarden verruiming van de mogelijkheden voor verbreding van agrarische bedrijven voor recreatie of zorg van meerwaarde is.
- Verkennen onder welke randvoorwaarden verruiming van de mogelijkheden voor verbreding van agrarische bedrijven voor recreatie of zorg van meerwaarde is.
- Ondersteunen en informeren van agrariërs over mogelijkheden voor subsidies en investeringen in duurzaamheid.

8.3 Beleidsthema 2: Bestendig wonen en bouwen

8.3.1 Inleiding

Op dit moment en in de toekomst blijft het aantal personen per huishouden dalen. Volgens een prognose van de provincie Gelderland zijn er in 2050 bijna 4.892 huishoudens in Scherpenzeel. De Pearlprognose van 2016 gaat uit van een stijging tot 4.100 huishoudens (11%) in 2025. De provinciale prognose uit 2014 gaat uit van een stijging tot circa 4.000 huishoudens in 2025 (8% toename). Dat komt neer op een verwachte toename van circa 300 extra huishoudens. Ook tijdens de raadplegingen is gebleken dat er behoefte is aan woningaanbod dat zich aanpast aan de ontwikkeling van de bevolking. Het resultaat is dat er niet alleen milieu-technisch duurzaam gebouwd gaat worden, maar dat een groot deel van de nieuw- of vernieuwbouw (30 tot 50 %) bestemd is voor starters en senioren. Hiertoe is ook in oktober 2016 de woonvisie geactualiseerd.

Dit beleidsthema wordt uiteengezet in drie beleidslijnen:
1. Ruimte voor starters
2. Ruimte voor senioren
3. Verduurzamen van woningen.

Per beleidslijn bespreken we het beoogde doel en de resultaten van de beleidslijn. Verder verbinden we de beleidslijnen met de ondersteunende mechanismen en andere beleidsthema's en komen we met concrete interventies die de leiden tot het behalen van het beleidsdoel.

8.3.2 Ruimte voor starters

Doelen

De trend is dat jongeren tussen de 15-25 jaar de gemeente verlaten. Hoewel dit gebruikelijk is voor een kleine gemeente zonder faciliteiten op het gebied van hoger onderwijs, vindt de gemeenschap het belangrijk om jongeren te behouden. Daarom zijn de volgende doelen geformuleerd:

- De gemeente Scherpenzeel is een gemeente waar starters die hier geboren en getogen zijn kunnen blijven wonen. Het is de plaats waar ook hun ouders wonen en waar zij veel vrienden hebben. De binding van jongeren die hun leven lang al in dezelfde woonplaats wonen is groot. De gemeente Scherpenzeel vindt dat jongeren in hun eigen gemeenschap moeten kunnen blijven wonen, indien zij daarvoor kiezen. Gezien het afnemend aantal jongeren in de gemeente (demografische ontwikkelingen) zijn ook starters van buiten Scherpenzeel van harte welkom. Daar waar de gemeente Scherpenzeel kan zal zij de ontwikkeling van woningbouw zodanig beïnvloeden dat het vinden van een betaalbare woning vergemakkelijkt wordt.

Resultaten

- Slagingskans woningzoekende vergroten door het vergroten van de beschikbaarheid van starterswoningen in de prijscategorie € 120.000 tot € 160.000 en in de huurklasse tot 665 euro (vrije sector grens). Zodanig dat de jongeren die zich in Scherpenzeel willen vestigen, woonruimte kunnen vinden en er ook een licht aanzuigende werking uitgaat naar jongeren van buiten Scherpenzeel.

Verbinden

- De gemeente Scherpenzeel is trots op haar sterkte punten: haar gemeenschapszin, kleinschaligheid, verenigingsleven, het groen en de rust. Dat betekent dat woningbouw moet aansluiten bij het profiel van de gemeente. Het bepalen van deze woonbehoefte wordt samen met inwoners van een woonkern, de gemeente, woningbouwcorporaties en projectontwikkelaars bepaald.
- Woningbouwprojecten spelen een belangrijke rol in het aangezicht van de openbare ruimte. De gemeente Scherpenzeel vindt het belangrijk dat de huidige kernen aantrekkelijk zijn en blijven voor nieuwe en bestaande inwoners. Bestaande locaties krijgen een nieuwe impuls en het landschap rond de bebouwde omgeving wordt behouden. Het vergroot de kwaliteit van de openbare ruimte. Bovendien ontstaat door inbreiding een betere mix van verschillende type woningen en –mits goed gestuurd- een meer evenwichtige opbouw van de bevolking.
- Gemeenschapszin krijgt betekenis als inwoners in Scherpenzeel kunnen blijven wonen. Als jongeren noodgedwongen de gemeente moeten verlaten zodra zij op zich zelf willen gaan wonen, zal dit op termijn afbreuk doen aan de hechte lokale sociale structuur. Het is daarom van belang dat maximaal wordt gezocht naar verruiming voor mogelijkheden van starters, waarvoor de randen van differentiatie en flexibiliteit van de woonvisie worden opgezocht.

8.3.3 Ruimte voor senioren

Doelen

De trend is dat de Scherpenzeel steeds meer vergrijst, naar verwachting bestaat 17% van de een- en tweepersoonshuishoudens uit inwoners die ouder zijn dan 75 jaar.11) Voor ouderen geldt hetzelfde als voor starters. De gemeente Scherpenzeel vindt het belangrijk dat ouderen zo lang en zelfstandig mogelijk in de gemeente kunnen blijven wonen. De woning, de woonomgeving en de buurt zijn van groot belang voor het dagelijkse leven van ouderen. Ouderen zijn pas geneigd tot verhuizen als gezondheidsproblemen hen daartoe dwingen. De gemeente Scherpenzeel investeert in ouderen. Dat betekent dat de gemeente zal stimuleren dat voorzieningen en woningen beschikbaar zijn voor Scherpenzeelse burgers die in Scherpenzeel oud willen worden.

Resultaten

- Woningvoorraad senioren stimuleren, zodat senioren in Scherpenzeel kunnen blijven wonen.
- Aansluiten bij bestaande structuren van huidige vrijwilligers en de verbinding met de Wmo-consulenten.
- Focus leggen op een specifieke doelgroep met zorgvragen, zoals mensen met beginnende dementie. Het grootste deel van de dementerenden woont immers thuis. Langer thuiswonen heeft tot gevolg dat dementerenden langer thuis kunnen wonen en dat er kan worden bezuinigd op de zorg. Aanpassingen betreffen vooral maatregelen op het gebied van comfort, veiligheid, structuur en herkenbaarheid.
- Levensloopgeschikt maken van woningen. Dit kan praktisch gezien door in te zetten op de Blijverslening van het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn). 12)

Verbinden

- Net als voor de huisvesting van starters geldt dat het voor de gemeenschapszin en sociale structuur van groot belang is dat inwoners in Scherpenzeel kunnen blijven wonen. Zoek hiervoor de randen van differentiatie en flexibiliteit van de woonvisie op.
- Het accommoderen van langjarige blijvende vergrijzing van de bevolking door nieuwbouw, vernieuwbouw en inbreidingsprojecten. De gemeente Scherpenzeel wil deze vraagstukken, als partner, samen met inwoners oppakken.

8.3.4 Verduurzamen van woningen

Doelen

De gemeente Scherpenzeel scoort hoog op de nationale monitor duurzame gemeente (2016) door de verbetering van het ecologisch kapitaal. Dat is onder andere opgebouwd uit energieverbruik en duurzame energieopwekking. Op het vlak van geregistreerde energielabels blijft de gemeente Scherpenzeel achter bij de Nederlandse verhoudingen. Daarom streeft Scherpenzeel naar vermindering van het energieverbruik en de CO2-uitstoot in de gemeente Scherpenzeel. Daartoe is het nodig om energie te besparen (bijvoorbeeld door isolatie), duurzame opwekking van elektriciteit mogelijk te maken en alternatieve warmtebronnen te ontwikkelen.

Resultaten

- Het verbeteren van de energieprestaties met als doel de vermindering van het energieverbruik en de CO2-uitstoot. De gemeente Scherpenzeel richt zich op het besparen van energie in zowel de huur- als koopsector.
- Woningcorporatie Woonstede richt haar inspanningen op het behalen van een gemiddelde energie-index over het totale woningbezit tussen 1,2 en 1,4, vergelijkbaar met (het voormalige) label B. Dat is conform de doelstelling uit het landelijk convenant. 13)

Verbinden

- Verduurzaming van de energievoorziening is een complexe opgave met een grote maatschappelijke impact. Bovendien zijn de bewoners/eigenaren zelf de belangrijkste speler om deze omwenteling te realiseren en daar in te investeren. Daarom wordt in nauwe samenwerking met de gemeenschap vormgegeven aan een gemeentelijke strategie voor verduurzaming van de woningvoorraad.

11) Woonvisie gemeente Scherpenzeel, 2016
12) Actualisatie woonvisie, 2016
13) Actualisatie woonvisie, 2016

8.3.5 Interventies

- Een verkenning voor de periode 2020 tot 2035 uitvoeren naar de benodigde en gewenste woningbouw in Scherpenzeel. In de verkenning worden de inwoners, woningbouwcorporatie en projectontwikkelaars betrokken. In de analyse is een centrale plaats ingeruimd voor de demografische ontwikkelingen, als ook voor regionale afstemming met buurgemeenten en provincie. De verkenning resulteert in concrete plannen voor nieuwbouw, vernieuwbouw en inbreiding.
- Een vertaling maken van het eerste centrale beleidsthema (Scherpe keuzes bij schaarse ruimte) naar concrete contouren waar binnen gebouwd kan worden.
- De resultaten van deze verkenning vastleggen in het omgevingsvisie en omgevingsplan van Scherpenzeel.
- Ondersteunend aan bovenstaande drie interventies:
- Een gemeentelijk warmteplan opstellen, waarin is uitgewerkt hoe in Scherpenzeel de transitie kan worden gemaakt naar een duurzame warmtevoorziening.
- Een lokaal of regionaal energieloket inrichten waar bewoners en eigenaren terecht kunnen met vragen en voor advies over effectieve maatregelen, financiering en beleid.
- Meten van prestaties: structureel monitoren of de inspanningen tot resultaat leiden.

8.4 Beleidsthema 3: Vitaliteit en leefbaarheid

8.4.1 Inleiding

Een belangrijk beleidsthema gaat over de vitaliteit en leefbaarheid van Scherpenzeel. De vitaliteit van Scherpenzeel is een graadmeter voor de gezondheid van een gemeenschap. Beleid voor de leefbaarheid van Scherpenzeel is gericht op de aantrekkelijkheid en geschiktheid van Scherpenzeel als woon- en werkplaats. De vraag is hoe de vitaliteit en leefbaarheid van Scherpenzeel geoptimaliseerd kunnen worden.

Hoewel vitaliteit en leefbaarheid abstracties zijn gaat het hierbij vaak om praktische en zichtbare zaken. Zoals over voorzieningen als scholen, busverbindingen en winkels. Het is duidelijk dat op het gebied van vitaliteit en leefbaarheid er veel goed gaat in Scherpenzeel. Er zijn veel voorzieningen, er is veel groen en een rijk verenigingsleven. Scherpenzelers zijn hier trots op en willen dat dit behouden blijft.

Het beleid op het gebied van vitaliteit en leefbaarheid moet daarom gericht zijn op het behoud van de voorzieningen, het groen en het verenigingsleven. Deze praktische zaken bieden goede toekomstkansen aan de gemeente Scherpenzeel als een vitale en leefbare plek waar burgers graag willen wonen.

Dit beleidsthema wordt uiteengezet in drie beleidslijnen:

- Levendig verenigingsleven
- Hoog voorzieningenniveau
- Veel groen.

Per beleidslijn bespreken we het beoogde doel en de resultaten van de beleidslijn. Verder verbinden we de beleidslijnen met de ondersteunende mechanismen en andere beleidsthema's en komen we met concrete interventies die de leiden tot het behalen van het beleidsdoel.

8.4.2 Rijk verenigingsleven

Doel

De gemeente Scherpenzeel heeft een rijk verenigingsleven. Er zijn diverse verenigingen op het gebied van sport, gezelligheid, geschiedenis, ondernemen, cultuur en natuur. Verder kent Scherpenzeel veel kerkgemeenschappen. De verenigingen en kerken geven een krachtige bijdrage aan de sociale cohesie. Het behouden en versterken van het rijke verenigingsleven is een belangrijk doel voor met name de vitaliteit.

Resultaten

- Minimaal stabilisatie van het percentage burgers dat lid is van een vereniging.
- Laagdrempelige toegang tot kennis, die relevant is voor een gezonde vereniging.
- Samenwerking tussen verenigingen in Scherpenzeel daar waar dit bijdraagt aan een gezonde vereniging.

Verbinden

- Het levendige verenigingsleven heeft een natuurlijke verbinding met het beleidsthema wonen. Het kerkelijke- en verenigingsleven maakt Scherpenzeel een aantrekkelijke woonplaats voor alle generaties. Grootouder, ouders en (klein-)kinderen maken vaak deel uit van dezelfde voetbalclub of kerk. Voor al deze generaties is een passend woningaanbod gewenst.
- De gemeenschapszin die tot uiting komt, en versterkt wordt door, het kerkelijke- en verenigingsleven leidt tot een veerkrachtige Scherpenzeelse gemeenschap. Een veerkrachtige gemeenschap doet minder een beroep op het vangnet van de overheid en correleert in positieve zin met indicatoren rond (jeugd)werkloosheid, eenzaamheid, en onveiligheidsgevoelens. In de consultaties werd dit vaak “omzien naar elkaar” genoemd.
- Een meer veerkrachtige gemeenschap past ook in de zorgtransitie en demografietransitie waarin de vergrijzing en de participatiesamenleving leiden tot een groter appèl op mantelzorgers en het netwerk van de zorgzoekende, in plaats van zorg gefinancierd door de overheid.
- De Breehoek speelt een sleutelrol in het huisvesten van verenigingen en kerken en verdient blijvende financiering.

8.4.3 Hoog voorzieningenniveau

Doel

Voor een plaats met minder dan 10.000 inwoners heeft Scherpenzeel opvallend veel voorzieningen. Het gaat daarbij over de Breehoek als centrum voor cultuur, sport en welzijn, voorzieningen als scholen, busverbindingen en winkels, het zwembad en een gezellige dorpskern. Het behoud van dit voorzieningenniveau heeft voor veel Scherpenzelers prioriteit en speelt een belangrijke rol in de vitaliteit en leefbaarheid van het dorp.

Resultaten

- Het in stand houden van de Breehoek en het zwembad.
- Een plan van aanpak om de gezellige dorpskern met een wekelijkse markt en veel verschillende winkels te behouden. Het dorp moet geen “slaapdorp” worden.

Verbinden

- De Breehoek en het zwembad spelen ook een belangrijke rol in het levendige verenigingsleven Scherpenzeel.
- De gemeenschapszin in Scherpenzeel is een belangrijke oorzaak voor het hoge voorzieningenniveau. Zo winkelen veel Scherpenzelers bewust bij de plaatselijke middenstand en zetten veel Scherpenzelers zich in voor het zwembad en de verenigingen.
- De ondernemersvereniging en veel inwoners voelen zich betrokken bij het behoud van het voorzieningenniveau. Zij kunnen zeker betrokken worden bij initiatieven om de voorzieningen te behouden.

8.4.4 Veel groen

Doel

Uit de enquête, de consultatieavonden en de interviews van de razende reporter blijkt dat veel inwoners het vele groen in Scherpenzeel waarderen en belangrijk vinden voor de leefbaarheid van het dorp. Er is een brede wens om een goede groenvoorziening en landschappelijk onderhoud op de lange termijn op een goed niveau te houden.

Resultaten

- Minimaal behoud van kwaliteitsniveau per groentype.
- Synergie tussen groenvoorziening, buitendienst en organisaties voor natuur en landschap.
- Aansluiting van het groen bij landschappelijke hoogtepunten en monumenten.

Verbinden

- Een goede groenvoorziening past in het profiel van Scherpenzeel (een ondernemend dorp in het groen met betrokken inwoners in het centrum van het land).
- De vraag naar groen bij de inwoners moet een belangrijke plaats krijgen in de beslissingen rond ruimtelijke ordening.
- Een goede groenvoorziening en landschappelijk beheer maakt van Scherpenzeel een aantrekkelijke woonplaats.
- Inwoners moeten een stem krijgen in de keuzes die voorliggen om groen en landschappelijke voorzieningen aan te passen.
- Voor de groenvoorziening maakt Scherpenzeel gebruik van WSW-medewerkers die hiermee werkervaring kunnen opdoen en een opleiding krijgen.

8.4.5 Interventies

- De belangrijkste interventie is het organiseren van structureel overleg waarin gemeenten, inwoners en maatschappelijke organisaties gezamenlijk investeren in vitaliteit en leefbaarheid (met name voorzieningen en een levendige dorpskern).
- De Breehoek speelt een sleutelrol in het huisvesten van verenigingen en kerken en verdient – net als het zwembad – blijvende financiering. Wel dient met verenigingen en exploitant gekeken worden hoe het gebruik en de verhouding tussen kosten en opbrengsten verder kan worden geoptimaliseerd.
- Een aantal sportverenigingen geeft aan dat het ledenaantal terugloopt. Het opzetten van een sportkoepel of een sportraad kan deze verenigingen helpen om de krachten te bundelen.
- Het ondernemende karakter en de sterke onderlinge betrokkenheid past bij het stimuleren van evenementen die veel mensen naar de dorpskern trekken.
- Het dagelijks groenbeheer van de gemeente speelt hierin een belangrijke rol. Recent is het werkplan participatiebedrijf groen goedgekeurd door de gemeenteraad en zijn er voldoende middelen beschikbaar gesteld. Het draagvlak onder inwoners voor groenvoorziening en landschapsbeheer is zeer groot, dus het verdient de aanbeveling om de voortgang in de uitvoering van het werkplan te monitoren.
- De betrokkenheid van de inwoners bij de keuzes rondom groenvoorziening organiseren, bijvoorbeeld met een “right to challenge”.

Het “hoe en wat”

Hoofdstuk 9

9.1 Inleiding

In het “hoe en wat” wordt toegelicht hoe de gemeente Scherpenzeel de visie daadwerkelijk kan gaan realiseren en wat daarvoor nodig is.

9.2 Instrumentarium gemeente

De gemeente Scherpenzeel is logischerwijs niet in staat alle vraagstukken binnen de lokale maatschappij op te lossen. De gemeente kan veel, maar niet alles. Zeker is het zo dat het pakket aan taken en verantwoordelijkheden van de gemeente toeneemt. Vooral in het sociale domein. Toch is het zo dat ook bedrijven, instellingen en de burgers zelf een grote verantwoordelijkheid hebben een vitale en leefbare gemeenschap in stand te houden en/of te verbeteren.

De gemeente heeft politiek/bestuurlijk – ondersteund door de ambtelijke organisatie – instrumentarium om de Toekomstvisie Scherpenzeel te realiseren. Dit instrumentarium kent vijf hoofdonderdelen, zoals in onderstaande figuur is gevisualiseerd.

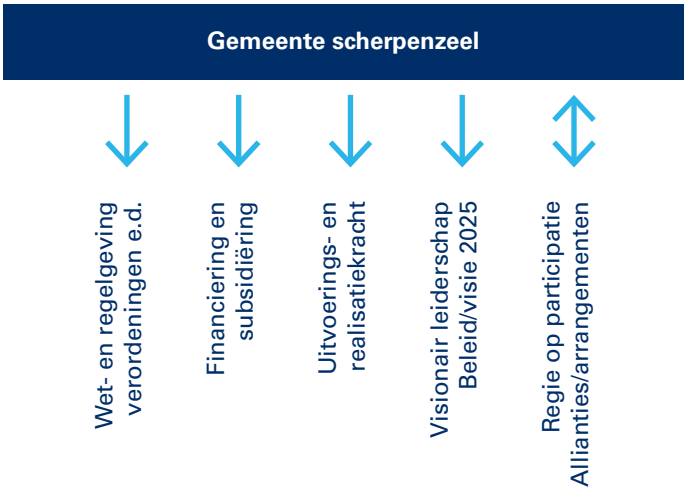

De eerste drie hoofdonderdelen kunnen worden beschouwd als instrumentarium waar ruime bekendheid en ervaring bestaat bij de gemeente en herkenning zal bestaan bij de gemeenschap. De andere twee instrumenten “visionair leiderschap” en “regie op participatie” zijn als begrip zeker bekend, maar in praktijk nog minder vaak toegepast. Echter ze zijn relatief nieuw en toch zeer gewenst. Zeker bij het hebben van een krachtige gemeenschap. Kiezen voor visionair leiderschap op basis van een visie is meer dan ooit noodzakelijk om onder de druk van een toenemend en complex takenpakket richting te kunnen geven aan beleid. De wenselijkheid om deze twee instrumenten toch toe te passen komt voort uit de noodzaak om de complexiteit en de veelheid aan taken te richten door middel van een visie. Een visie die richting geeft aan het denken en handelen, samenhang creëert en de voorspelbaarheid van beleidsontwikkeling vergroot.

Participatie door inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers is gewenst omdat enerzijds de ondernemende kracht van de gemeenschap van Scherpenzeel en anderzijds de meer landelijke tendens van zelforganisatie wordt benut. Deze zelforganisatie is gestoeld op de goede informatiebeschikbaarheid via internet en de voortschrijdende emancipatie van de burgers.

Het gezamenlijk optrekken van de gemeente met de gemeenschap in het bereiken van maatschappelijk gewenste resultaten is ook logisch. Scherpenzeel heeft mondige inwoners, een relatief groot bedrijfsleven en een rijk verenigingsleven. In de burgerenquête en de sessies met de gemeenschap komt daarom de gewenste partnerrol van de gemeente als duidelijke nummer 1 naar voren. Participatie en inkleuring van de wederzijdse partnerrol stelt Scherpenzeel in staat vanuit gezamenlijkheid meer van de Toekomstvisie tot stand te brengen dan vanuit alleen de eerste drie hoofdonderdelen van het instrumentarium. Zeker bij budgetten die onder druk staan kan de regie op participatie vanuit een meer visionaire en faciliterende rol een welkome en logische uitbreiding van het instrumentarium betekenen om zo de ambities van de gemeente en gemeenschap te verwezenlijken.

9.3 Rollen van de gemeente bij de inzet van het instrumentarium

De vijfdeling geeft een heldere onderverdeling van het beschikbare instrumentarium. Tegelijkertijd is het ook noodzakelijk scherp te kijken naar de rollen die de gemeente kan spelen om doelen te realiseren. Deze rolinkleuring heeft altijd zowel consequenties voor de ambtelijke organisatie als voor het politiek/bestuurlijk opereren.

		Eigen beleidskader	
		Ja	**Nee**
Doorzettingsmacht	**Ja**	Beheersgerichte regisseur	Uitvoeringsgerichte regisseur
	Nee	Visionaire regisseur	Facilitaire regisseur

- **Beheersingsgerichte regisseur:** bij de vraagstukken waar de gemeente de doorzettingsmacht heeft en opereert vanuit het eigen beleidskader, wordt de gemeente aangesproken op het tijdig en met kwaliteit bereiken van doelen en resultaten. Ook hier is het echter soms wenselijk en veelal noodzakelijk om de gemeenschap actief te betrekken. Natuurlijk vanuit veranderkundig oogpunt om bijvoorbeeld draagvlak te vergroten. Maar ook om te participeren in het realiseren van de resultaten. De gemeente speelt vanuit de krachtige eigen verantwoordelijkheid de rol in deze participatie van een beheersingsgerichte adviseur.

- **Uitvoeringsgerichte adviseur:** bij vraagstukken die buiten het eigen beleidskader liggen, maar waar de gemeente wel beschikt over doorzettingsmacht in de zin van geld en of specifieke competenties kan de gemeente de rol aannemen van uitvoeringsgerichte adviseur. Vanwege de doorzettingsmacht wil de gemeente vat hebben op het bereiken van doelen, alsmede het tempo waarop en de kwaliteit waarmee het doel bereikt wordt. Het feit dat het het terrein van andere organisaties en instellingen betreft plaatst de gemeente in een (krachtige en niet vrijblijvende) adviesrol.

- **Visionair regisseur:** een rol die de gemeente steeds nadrukkelijker dient te spelen. De doorzettingsmacht is beperkt, gefragmenteerd aanwezig of zelfs afwezig. Het onderwerp bevindt zich echter grotendeels of geheel binnen het beleidsdomein van de gemeente. Toch heeft de gemeente er baat bij dat doelen gerealiseerd worden. In gezamenlijkheid met andere partijen. Een offensieve bestuursstijl gebaseerd op een krachtige visie brengt de samenwerking doelgericht op gang.

- **Faciliterende regisseur:** voor die onderwerpen waar de gemeente geen doorzettingsmacht heeft en het onderwerp ook buiten het eigen beleidskader valt is allereerst een gereserveerde houding op zijn plaats. Blijkbaar gaat het hier om het speelveld waar anderen verantwoordelijkheid dragen. Soms blijkt het echter nodig om bijvoorbeeld delen van de visie te realiseren en beschikken anderen over de goede intenties om hun rol op te pakken, maar komt het niet tot stand. Alleen in zulke gevallen kan de gemeente een faciliterende rol spelen. Door partijen bij elkaar te brengen,

organisatievermogen en –kennis ter beschikking te stellen of op andere wijze de verantwoordelijkheid en goede intenties zodanig te ondersteunen dat de andere partijen tot gewenste resultaten komen.

9.4 Verbinden als krachtige methode voor veranderen

Veranderingen tot stand brengen wordt geholpen door een goede rolinvulling van de gemeente. Verbinden is een andere krachtige methode. Verbinding zorgt er voor dat je zo opereert dat je synergie creëert en spin-off organiseert. In alles denk je bij verbinding hoe het ene initiatief direct een ander terrein ondersteunt. Dus geen lappendeken van losstaande onderdelen, maar een samenhangend geheel van elkaar versterkende onderdelen.

Verbinding vindt plaats op drie onderdelen:

- **Fysieke verbinding:** de vraag is bij fysieke verbinding hoe ogenschijnlijk losstaande relevante investeringen aan kracht winnen door ze met elkaar te verbinden. Hoe kan de bouw van extra woningen leiden tot een coherent dorp en niet leiden tot een losstaande wijk. En op welke wijze kunnen de pareltjes én de horeca van Scherpenzeel goed met elkaar verbonden worden in fiets- en wandelroutes.

- **Inhoudelijke verbinding:** ook bij inhoudelijke verbinding gaat het om het versterkend effect op inhoud. Bijvoorbeeld door de vele promotionele websites te verbinden en op te laten gaan in één professionele website, verbinden met andere websites waar de doelgroepen op georiënteerd is. Bijvoorbeeld links met wandel- en fietssites, maar ook met buurgemeenten met een vergelijkbaar toeristisch profiel. En hoe kunnen de “Foodvalley” en de deelnemende gemeenten een logischer profiel creëren op bijvoorbeeld het gebied van economie.

- **Verbinding tussen mensen en organisaties:** veelal zijn burgers, bedrijven en instellingen het relatief snel eens over doelen die bereikt moeten worden in Scherpenzeel. Dat wordt ook zichtbaar in alle consultaties. Gemeenschapszin, het dorpse karakter, wonen voor jong en oud. Het debat spitst zich vaak toe op de “hoe”-vraag. Een doelgerichte verbinding tussen mensen en organisaties helpt die “hoe-vraag” beter en sneller te beantwoorden en in te vullen. Daarvoor is het belangrijk om potentiële participanten die een bijdrage kunnen leveren aan het verwezenlijken van doelen zodanig te faciliteren en te stimuleren dat zij doelgericht met elkaar aan de slag (kunnen) gaan.

Natuurlijk gaat dit niet zomaar in Scherpenzeel. De samenleving is er klaar voor. Zoveel is zeker. Tegelijkertijd ligt er een stevige opgave voor ambtelijke organisatie en politiek/bestuurlijk opereren. Het verbreden van het beschikbare instrumentarium, het spelen van soms nieuwe rollen en het creëren van verbinding om met minder geld en energie meer voor elkaar te krijgen vraagt het nodige van de gemeente:

- **Ambtelijke organisatie:** voor de ambtelijke organisatie is het noodzakelijk voor college en raad beleids- en uitvoeringsvraagstukken veel thematischer aan te vliegen. Anders gezegd: het college en de raad moeten in positie worden gebracht om vraagstukken niet afzonderlijk op hun merites te beoordelen, maar deze altijd vanuit de relatie met de visie en in verbinding met andere vraagstukken te bezien. Zodanig dat de maatschappelijke meerwaarde centraal staat. Naar de samenleving moeten (een aantal) ambtenaren over de competenties te beschikken om rond doelen mensen, bedrijven, verenigingen en instellingen bijeen te brengen. Om partner te zijn van die gemeenschap. Zodanig dat ieder vanuit het eigen aanbod bij kan dragen om het gemeenschappelijke doel te bereiken. De regierollen vragen niet alleen om procesmatige capaciteiten, maar ook het vermogen om dingen tot stand te brengen (executie- of realisatiekracht).

- **Politiek/bestuurlijk:** natuurlijk moet bij alle besluitvorming telkens de bijdrage aan de visie een toets zijn. Daarenboven vraagt de andere rol van de gemeente en het verbinden ook het vooral leren denken in doelen en resultaten. Hoe die resultaten bereikt worden moet in participatieve trajecten worden losgelaten om ruimte te geven aan het ondernemerschap en de creativiteit van de participanten. En ruimte geven betekent vervolgens weer vooraf heldere kaders definiëren als raad om daarna (soms) partner te zijn. Het betekent zeker ook “loslaten”. Ruimte geven met heldere kaders kan immers niet leiden tot zware besluitvorming achteraf waarbij college en raad alsnog eigenstandig besluitvorming laten plaats vinden.

  Het vertellen dat participatie belangrijk is zal in goede aarde vallen bij de gemeenschap van Scherpenzeel. Cynisme ligt echter op de loer indien dit lonkend perspectief geen invulling wordt gegeven.

  Anders gezegd: belofte maakt schuld! Het centraal stellen van participatie vraagt om één of een beperkt aantal concrete initiatieven waarin scherp getoetst moet worden of de ambtelijke organisatie in staat is de nieuwe rollen krachtdadig in te vullen. Deze toets moet resulteren in – waar nodig – een

krachtige impuls. Door opleiding en training, door eventueel het aannemen van één of twee ambtenaren die als rolmodel kunnen fungeren. Daarnaast dient het MT te opereren als één geheel dat thematisch en programmatisch vraagstukken benadert en verbinding tussen expertisegebieden binnen de ambtelijke organisatie tot stand brengt.

Voor de politiek/bestuurlijke kant is het noodzakelijk een inspirerende raadsconferentie te houden waarin – voortbordurend op een recent gehouden sessie – theorie en praktijk rond participatieve trajecten concreet wordt gemaakt en “droog” wordt geoefend. De betekenis voor het politiek/bestuurlijke debat, de opdrachtgevende rol en het denken in doelen en resultaten (en het loslaten van het “hoe”).

Bestuurlijke, organisatorische en financiële consequenties

Hoofdstuk 10

10.1 Inleiding

De hoofdkeuzes die voortkomen uit de Toekomstvisie hebben veel betekenis voor de gemeenschap en het gebied van Scherpenzeel. Zij zijn tegelijkertijd niet zonder betekenis voor bestuur, organisatie en relatie tot de omgeving. Hoewel de Toekomstvisie zich primair richt op het maken van samenhangende keuzes en het aan gemeenteraad en college is om een uitvoeringsprogramma te maken en vast te stellen en daaraan ook financiële consequenties te verbinden, willen we in dit hoofdstuk toch al het één en ander zichtbaar maken.

10.2 Eigen kracht

De Toekomstvisie Scherpenzeel 2030 is een initiatief van de gemeenteraad en het college van de gemeente Scherpenzeel. Het gehele traject is ambitieus geweest in tijd én kwaliteit. En het traject is transparant en participatief geweest. De gemeenschap van Scherpenzeel is actief betrokken geweest, de gemeenteraad heeft aan het roer gestaan en de buurgemeenten zijn geraadpleegd. Tot slot is het onderzoek onder onafhankelijke leiding tot stand gebracht.

Met recht en reden kan daarom gezegd worden dat het onderzoek vanuit eigen kracht heeft plaats gevonden.

Nu treedt een nieuwe fase aan. Het vertalen van een toekomstvisie – waarin de ambities van de gemeente worden vastgelegd – naar een uitvoeringsprogramma. Die ambities stellen vanzelfsprekend eisen aan bestuur, ambtelijke organisaties, regionale samenwerking en aan de samenwerking tussen gemeente en gemeenschap.

10.3 Consequenties voor bestuur en organisatie

Zoals in de inleiding is vermeld is het debat over de oplossing voor de vraag wat de consequenties zijn voor bestuur en organisatie niet meer vrijblijvend. De noodzaak om stappen te maken is evident. Om de visie van Scherpenzeel waar te maken is organisatieontwikkeling en een actievere regionale samenwerking noodzakelijk. Om kwaliteit te stimuleren, kwetsbaarheid te verminderen en een robuuste en kostenefficiënte bedrijfsvoering te waarborgen. Maar vooral om een noodzakelijke kwaliteitsimpuls te realiseren. In dit onderzoek – leidend tot de Toekomstvisie – zijn onderscheidend de volgende aspecten te onderscheiden:

- **Hoogwaardig invullen van de partnerrol;** bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners zijn het erover eens dat een krachtige invulling van de partnerrol van de

gemeente het belangrijkste aspect is van de dienstverlening. Deze partnerrol krijgt extra belang indien we de drie samenhangende beleidskeuzes zien. Immers, juist deze beleidskeuzes vragen om een innige samenwerking tussen gemeente en maatschappelijke partners. Belangen zijn immers bij het ruimtevraagstuk en bij wonen niet altijd gelijkgericht. Je moet er dus samen uit zien te komen.
Deze partnerrol van de gemeente wordt niet alleen belangrijk gevonden. De gemeenschap geeft ook aan dat juist daar ook verbetering gewenst is.

- **Meer strategisch vermogen;** de drie samenhangende beleidsthema's vragen om een gedragen visie. Maar ook om uitvoeringsprogramma's en -arrangementen. Telkens moeten belangrijke besluiten worden genomen waarbij het belangrijk is oog te hebben voor belanghebbenden, waarbij pragmatiek en opportunisme soms een krachtig wapen kan zijn, mits deze steeds weer aansluiten op een lange termijn strategie.
  Naast deze inhoudelijke noodzaak geeft ook de gemeenschap aan dat de kwaliteit van het bestuur, de deskundigheid van ambtenaren en de kwaliteit van visie en beleid cruciaal zijn voor de toekomst van Scherpenzeel.

- **Inhoudelijk sturender zijn in bovengemeentelijke vraagstukken;** Scherpenzeel is een collegiale en plezierige en betrouwbare partner. Zeker nu in de huidige bestuursperiode. Dat geven de Foodvalley en buurgemeenten aan. De gemeente Scherpenzeel zal op bepaalde thema's als infrastructuur, economie, duurzaamheid, transitievraagstukken ook in toenemende mate afhankelijk worden van die regionale samenwerking. Voor Scherpenzeel zijn er twee aandachtspunten: het zorgen dat Scherpenzeel -naast het zijn van een goede partner- ook meer agenderend kan zijn en daarnaast dat de regio-agenda's dominanter en krachtiger worden om daarmee de regio beter te bedienen. Een krachtige invulling van beide aandachtspunten helpt de gemeenschap van Scherpenzeel om op grote thema's blijvend succesvol te zijn. Bovendien biedt het perspectief voor vraagstukken die niet meer op de eigen schaal oplosbaar zijn, zoals bij het zoeken van oplossingen bij de schaarste aan ruimte.

10.4 Financiële consequenties

Scherpenzeel staat er financieel uitzonderlijk goed voor. Er is daarmee ruimte om te investeren. En daar helpt een Toekomstvisie in. De toekomstvisie richt investeringen en maakt ze daarmee onderbouwd en effectief.

Net zoals een Toekomstvisie in tijden van krapte uiterst behulpzaam is; het voorkomt dat telkens noodgedwongen de kaasschaaf wordt gehanteerd, hetgeen op lange termijn kan resulteren in uitholling van alle beleidsterreinen.

Een Toekomstvisie hebben betekent ook dat er financiële kaders en randvoorwaarden meegegeven worden. Het speelveld wordt daarmee afgebakend. Het dwingt het college en de raad scherpere keuzes te maken en creatief te zijn. Bijvoorbeeld door de samenwerking met partners en afstemming met buurgemeenten nog sterker te zoeken.

Tot slot leidt een visie niet alleen tot het gefundeerd maken van keuzes. Een visie vraagt ook onderhoud, communicatie en marketing. Financiële ruimte hiervoor inboeken is een must om de visie levend, vitaal en actueel te houden en de externe werking van de visie door communicatie en marketing te vergroten.

10.4.1 De gemeenteraad geeft financiële kaders en randvoorwaarden mee

De meegegeven kaders zijn eenvoudig. Het begrotingsregime van de gemeente Scherpenzeel is deugdzaam en solide, wat heeft geleid tot sluitende begrotingen. Een gezonde financiële huishouding is cruciaal om het college en de raad ruimte te geven om de lijn van de visie uit te werken zonder verantwoording (op het financiële vlak) aan de provincie. Dit kader functioneert daarmee als randvoorwaarde voor alle opdrachten in de visie. De opdrachten mogen nimmer leiden tot begrotingsproblemen.

10.4.2 Veranderende rol van de gemeente en intensivering van samenwerking

Een Toekomstvisie is een uiting van verstandig en doordacht werken. Scherpenzeel kiest daarvoor! Het is ook een uiting van ambitie. Scherpenzeel gaat daarmee weg van het consensusdenken. Ambities realiseren vraagt om binnen de kaders en randvoorwaarden zoeken naar investeringsruimte. Echter, het vraagt nog indringender om schuiven binnen de begroting (prioriteren en kiezen), afstemming met buurgemeenten (wat hoeft niet door Scherpenzeel te worden gerealiseerd, omdat buurgemeenten de ambtelijke kwaliteit of voorzieningen op acceptabele reisafstand ter beschikking hebben?) en het maken van allianties en arrangementen met burgers, maatschappelijke instanties

en bedrijfsleven. Bij allianties en arrangementen benut je de kracht en het aanbod van participanten om zo gezamenlijk de ambities te verwezenlijken en bijbehorende doelen te behalen.

10.4.3 Afnemende ruimte voor autonoom beleid Scherpenzeel

In de raadsvergaderingen concentreert het debat zich op de taken waar de gemeente Scherpenzeel de ruimte ervaart om min of meer eigen keuzes te kunnen maken. We noemen dit vaak 'autonoom beleid'. Het gaat hier allereerst om het kiezen van een kwaliteitsniveau bij wettelijke taken, zoals het toekennen van bovenwettelijke uitkeringen of het kwaliteitsniveau van de groenvoorziening of onderhoudstermijnen van riolering. Daarnaast gaat het bij autonoom beleid om taken waar de gemeente Scherpenzeel een hoge mate van autonomie voelt. Bijvoorbeeld het bevorderen van de kwaliteit van de openbare ruimte (zoals herinrichting van het dorp, maar ook het vormgeven en realiseren van nieuwbouwprojecten of inbreidingsprojecten bij woningbouw), haar participerende rol bij evenementen en activiteiten of bij het subsidiebeleid (subsidie aan bijvoorbeeld sportverenigingen en de bibliotheek van Scherpenzeel).

Het autonome deel van de begroting wordt in hoge mate door de gemeenschap gevolgd en beoordeeld. Het is dit autonome deel van de begroting dat wordt ervaren als de kern. Hierover ontstaat ergernis of vreugde.

Hier manifesteren zich ook maatschappelijke organisaties en ze raken sterk aan de beleidsthema's.

Juist dit deel vraagt van de gemeente vaak om publieke verantwoording. Het is dan ook logisch dat het debat tussen college en raad zich hier veelal op toespitst.

Aandacht wordt gevraagd voor het beschikbaar houden van de toegekende investeringsruimte voor het realiseren van de visie. Mede door de decentralisaties in het sociale domein slinkt het autonome deel van de begroting. Bij het merendeel van het geld dat straks door de gemeente wordt besteed, is de gemeente min of meer uitvoerder en 'doorgeefluik'. Het verdient daarom aanbeveling om te onderzoeken of het niet autonome deel taakstellend gemaakt kan worden. Doelstelling is om – daar waar mogelijk – te voorkomen dat financieel grote risico's worden afgewenteld op de autonome taken die voor de Beleidsdoelen van de Toekomstvisie en voor de gemeenschap bijzonder zichtbaar zijn. Hiermee wordt voorkomen dat ambities die gekoppeld zijn aan de visie worden aangetast en ontevredenheid en scepsis over gemeentelijk beleid ontstaat.

10.4.4 Processtappen investeringsagenda naar aanleiding van de Toekomstvisie (op hoofdlijnen)

De processtappen voor vaststelling van de Toekomstvisie, alsmede de vertaling naar de financiële consequenties voor Scherpenzeel zien er op hoofdlijnen als volgt uit:

- De gemeenteraad stelt deze Toekomstvisie in januari 2019 vast.
- Op basis van deze Toekomstvisie worden uitvoeringsprogramma's gemaakt door het college (en ambtelijke organisatie).
- Tevens worden de beleidskeuzes gehouden langs de huidige programma's en worden prioriteiten verschoven.
- De consequenties voor beleid, uitvoering en gemeentelijke financiën worden opgenomen in de kadernota.
- De gemeenteraad behandelt de kadernota en stelt deze vast. Dit geschiedt in het voorjaar 2019.

Naast investeringen, bijstellingen en herprioritering zal er ook geld moeten worden gereserveerd voor onderhoud van de Toekomstvisie. Het borgen en zekerstellen van de continuïteit van de visie vraagt jaarlijks onderhoud, zowel in het verankeren als in het publiek verantwoorden. Hiertoe dient in de begroting ruimte voor vrijgemaakt te worden.

10.4.5 Bestuurlijke opdracht

Het college van Burgemeester en Wethouders krijgt de opdracht om binnen de door de gemeenteraad van Scherpenzeel meegegeven kaders en randvoorwaarden de volgende vragen te beantwoorden:

- Vertaal de Toekomstvisie naar een uitvoeringsprogramma's.
- Voer herschikkingen door binnen de begroting.
- Vertaal de visie, de uitvoeringsprogramma en begrotingsvoorstellen naar de kadernota.
- Geef financiële richtlijnen mee voor de begroting van 2020 en 2021 op basis van de visie.
- Geef een advies op hoofdlijnen over hoe de autonome beleidsruimte door financiële maatregelen gewaarborgd blijft van extra kortingen ten gevolge van overschrijdingen in het niet-autonome deel.

10.5 Bestuurlijk en ambtelijk perspectief voor Scherpenzeel

10.5.1 Bestuurskracht als denkkader

Met de Toekomstvisie heeft de ambitie van de gemeente Scherpenzeel kleur gekregen. Ambities die vragen om specifieke kwaliteiten als de invulling van de partnerrol, meer strategische kwaliteit en meer inhoudelijk gestuurde regionale samenwerking. De gemeente Scherpenzeel dient de bestuurskracht te leveren om deze ambities te realiseren. Vanuit het bestuur (gemeenteraad en college van B&W), vanuit de ambtelijke organisatie, vanuit het partnerschap in de regio en vanuit de gemeenschap. In deze paragraaf 10.5 willen we kort ingaan op wat de samenhangende beleidskeuzes vragen en wat de betekenis is voor Scherpenzeel.

10.5.2 Bestuurlijke zelfstandigheid als vertrekpunt

De Toekomstvisie Scherpenzeel 2030 richt zich strikt op de gemeenschap en het gebied van Scherpenzeel. Kijkend naar wat het vraagt om de ambities te realiseren is in het denken ook telkens de bestuurlijke zelfstandigheid uitgangs- en vertrekpunt geweest.

10.5.3 Bestuurlijk stappen zetten

Bestuurlijk zijn de mogelijkheden beperkt om verbeteringen aan te brengen binnen het bestuur. Wie in de gemeenteraad zitten is een uitkomst van verkiezingen, het bestuur wordt gevormd door partijen die zich inhoudelijk verbinden en een college samenstellen.

Welke mogelijkheden bestaan er op bestuurlijk niveau om meer kracht te ontwikkelen teneinde de Toekomstvisie beter handen en voeten te geven? De drie centrale Beleidsthema's (Ruimte, Wonen en Vitaliteit & Leefbaarheid) hebben ieder een sterke lokale en gemeentelijke kant, maar zeker ook een regionale. Het bieden van perspectief voor het ruimtelijk vraagstuk vraagt in de oplossingen en interventies om betrokkenheid van buurgemeenten. Op langere termijn zelfs wordt het vraagstuk bediend door gezamenlijk in een groter gebied te kijken naar de landschappelijke, economische/infrastructurele en arbeidsmarktkwaliteiten. Zodat de ruimtelijke eisen van bedrijfsvestigingen logisch samenvallen met de kwaliteit van het gebied. Een krachtige regionale samenwerking en een relevante regio-agenda maakt dat het bestuur aan kracht wint.

De gemeenschap roept het bestuur ook op om actief samen te werken met buurgemeenten. Liefst 84% van de inwoners vindt het heel verstandig dat op het gebied van bijvoorbeeld economie, duurzaamheid, openbaar vervoer en ook wonen actief wordt samengewerkt met buurgemeenten.

Opvallend is dat de oproep van ondernemers en maatschappelijke organisaties nog krachtiger is op het thema "samenwerken", waarbij bij de maatschappelijke organisaties zelfs een pleidooi werd gehouden na te denken over een bestuurlijke fusie (herindeling). Zoals bekend werken veel maatschappelijke organisaties en ook bedrijven regionaal.

Tot slot -en dat is een kleiner punt- kan het bestuur gericht actie ondernemen om in houding, gedrag en manier van organiseren punten op de "i" zetten als het gaat om het invullen van het partnership binnen de gemeente als regionaal.

10.5.4 Ambtelijk perspectief

In het realiseren van de ambities uit deze Toekomstvisie is het van belang dat er -in lijn met het beschikbaar stellen en herschikken van financiële middelen- ook ambtelijke capaciteit beschikbaar wordt gesteld en herschikking plaats heeft.

Naast beschikbare capaciteit is het ook gewenst en noodzakelijk dat in de ontwikkeling van de ambtelijke organisatie belangrijke accenten worden gelegd. Daar waar de organisatie nu vooral gericht is op dienstverlening en bedrijfsvoering zal het accent verschoven moeten worden naar (basis-) dienstverlening, gecombineerd met meer adaptief en strategisch vermogen.

- **Strategisch vermogen;** teneinde de Toekomstvisie te realiseren en meer agenderend te zijn in de regio is het van belang dat het strategisch vermogen en de kwaliteit van visie en beleid verbetert. De wethouders moeten daarbij op een hoogwaardiger wijze worden geadviseerd. Niet alleen inhoudelijk, maar ook eigenzinniger vanuit deskundigheid en professionaliteit en met respect voor ieders rol.

- **Adaptief vermogen;** het continueren van een ordentelijke (basis-)dienstverlening blijft belangrijk. Van vuilnisophaaldiensten, tot paspoortverstrekkingen en (niet complexe) vergunningverleningen. Daarenboven is voor meer complexe dienstverlening het nodig dat de organisatie meer adaptief wordt en in staat is partner te zijn van verenigingen, inwoners en bedrijfsleven. En die partnerrol zo klant- en resultaatgericht mogelijk in te vullen, rekening houdend met wetgeving en de politiek-bestuurlijke gevoeligheden, aandachtspunten en procesgang. Deze vaardigheden worden door de gemeenschap soms herkend, maar vaker gemist.

Het ontwikkelen van deze kwaliteiten vraagt natuurlijk om het ontwikkelen van bestaand talent. Het vraagt onherroepelijk ook om extra formatie met deze specifieke kwaliteiten die ofwel voortkomt uit extra financiële ruimte, danwel vraagt om een andere wijze van organiseren.

Het is gewenst dat op basis van deze Toekomstvisie het college de opdracht krijgt een dergelijk organisatieontwikkelplan te maken om zo de consequenties voor te leggen aan de gemeenteraad.

Borgen en onderhouden Toekomstvisie

Hoofdstuk 11

Het hebben van een Toekomstvisie is een belangrijke stap voor Scherpenzeel. Maar een visie blijft bij een gedachte indien het geen handen en voeten krijgt. Ook vraagt een Toekomstvisie onderhoud en het telkens hernieuwen van het commitment. In dit hoofdstuk zijn een aantal belangrijke elementen opgenomen die onderdeel kunnen zijn van het borgen en onderhouden van de Toekomstvisie.

Het borgen en zekerstellen van de continuïteit van de Toekomstvisie Scherpenzeel 2030 gaat langs drie lijnen:

11.1 Vaststellen visie

Het fundament voor een succesvolle realisatie van de visie wordt bepaald door de start. Het vaststellen van de visie is het eerste belangrijke moment om de continuïteit van de visie te borgen. Het is van belang om gezamenlijk te bepalen wat de condities moeten zijn waaronder de visie wordt vastgesteld. Het zekerstellen van de continuïteit van de visie van de gemeente Scherpenzeel wordt bij het vaststellen gegarandeerd door de volgende voorwaarden:

1. Participatief proces en unanieme besluitvorming

Het zekerstellen van de continuïteit van de visie begint bij de gedragenheid van de visie door de gemeenteraad.

Het opstellen en herijken van de visie vraagt nauwe betrokkenheid van de gemeenteraad. Het is de visie van de raad. Dat moet feitelijk zo zijn, maar ook zo gevoeld worden. Daarom is het proces zodanig vormgegeven dat enerzijds de gemeenschap breed betrokken is geweest bij de totstandkoming van de visie en anderzijds de gemeenteraad en het college.

2. Zichtbaar en controleerbaar committeren aan de visie

Het vaststellen van de Toekomstvisie bij de start en het jaarlijks herijken van de visie moeten zichtbaar voor de gemeenschap bekrachtigd worden door de gemeenteraad. Bij de start krijgt dit zichtbare en controleerbare commitmentvorm door twee elementen, te weten:

- Vaststelling van de visie heeft plaatsgevonden in een raadsbijeenkomst op 15 januari 2019.
- Deze vaststelling is direct op feestelijke wijze kenbaar gemaakt aan de gemeenschap van Scherpenzeel en wordt gepubliceerd op de website van de gemeente.
- Als optie: een brochure, die huis aan huis verspreid wordt in februari 2019 en die op een energieke, heldere en beeldende wijze inzicht geeft in de inhoud van de visie.

3. Lange termijn commitment en doelstellingen opnemen in de partijprogramma's

Hoewel de gemeenteraadsleden natuurlijk niet de verantwoordelijkheid dragen binnen de partij, spreken zij de intentie uit om zich in te zetten om de visie deel uit te laten maken van de verkiezingsprogramma's. De Toekomstvisie Scherpenzeel 2030 is daarmee ijkpunt voor alle partijen in deze en in de komende raadsperiode (2022 tot 2026).

11.2 Verankeren in de besturing

Door de visie te verankeren in de besturing worden de randvoorwaarden gecreëerd waarin nieuw effectief gedrag van de gemeenteraad mogelijk is en wordt gestimuleerd. De Toekomstvisie Scherpenzeel 2030 wordt als volgt verankerd in de besturing:

4. Voortgang inclusief informatiebehoefte gemeenteraad formaliseren

De gemeenteraad heeft naast het vaststellen van de Toekomstvisie een belangrijke rol in het controleren of de visie daadwerkelijk wordt gerealiseerd. Om deze rol goed in te vullen moet de gemeenteraad zodanig in positie worden gebracht dat zij deze rol goed kan invullen. Dit betekent dat de raad gevoed moet worden met de juiste informatie op het juiste moment.

Het is daarom wenselijk om bij de start van de Toekomstvisie ook te bepalen hoe vaak en wanneer de raad toetst of de juiste koers wordt gevolgd en of er voldoende voortgang wordt geboekt. In lijn met de beleidscyclus wordt 4x keer per jaar als onderdeel van de agenda aandacht geschonken aan de voortgang van de realisatie van de Toekomstvisie.

Het is verstandig om van te voren vast te stellen welke informatie de raad nodig heeft om voldoende inzicht te hebben over de koers en voortgang.

5. Proces tot herijken en actualiseren beleggen

De wereld staat niet stil. Veranderingen volgen elkaar in hoog tempo op. Naast het opstellen van de Toekomstvisie is het dus van belang om de visie tweejaarlijks te herijken en te actualiseren. Dat betekent dat er regie op het proces om tot een herijkte en geactualiseerde visie te komen moet worden vormgeven, zodat helder is wie wat wanneer gaat doen. De regierol wordt belegd bij de visiemanager (zie volgend punt) en het presidium. Visiemanager en presidium zorgen dat bij de kadernota en de jaarlijkse raadsconferentie (zie punt 7) de visie als ijkpunt wordt gebruikt en daarnaast -waar nodig- herijking en actualisatie geagendeerd wordt.

6. Een visiemanager aanstellen (toezien en vernieuwen)

Het is van belang dat binnen het college een bestuurder de Toekomstvisie in portefeuille krijgt. Dat betekent niet dat deze persoon verantwoordelijk is voor het realiseren van de visie, maar wel dat hij of zij er op toeziet dat de voorwaarden voor het vaststellen van de Toekomstvisie worden nageleefd, dat de visie wordt verankerd in de besturing en dat publiekelijk verantwoording wordt afgelegd. De visiemanager heeft dus een belangrijke rol in het borgen en zekerstellen van de continuïteit van de Toekomstvisie Scherpenzeel 2030.

7. Aanpassing structuur raadsstukken

In de structuur van de stukken voor de raad wordt standaard een element ‘relatie met de Toekomstvisie’ opgenomen. In dit element geeft de schrijver gemotiveerd aan hoe het stuk de visie ondersteunt of op onderdelen strijdig is met de visie.

11.3 Publieke verantwoording

Bij het formuleren en vaststellen van de visie heeft de gemeenschap van Scherpenzeel een belangrijke rol gespeeld. Ook in de realisatie van de visie moet de gemeenschap verbonden en aangehaakt blijven. Vanuit het benutten van de kennis en kracht van de gemeenschap. Daarnaast helpen hun betrokkenheid en feedback de gemeenteraad en het college scherp te blijven op het realiseren van de visie. Naast het publiekelijk vaststellen van de Toekomstvisie is het daarom van belang om gedurende de realisatie van de visie publieke verantwoording af te leggen.

8. Beoordeling door visiegroep Scherpenzeel

In de publieke verantwoording wordt ook een beoordeling ingebouwd. Dit betekent dat de gemeenschap in de vorm van een visiegroep een oordeel geven over de realisatie van de Toekomstvisie en meedenken over verbetering, bijdrages en versnelling.

- De visiegroep bestaat uit circa 30 mensen uit Scherpenzeel. Voor de helft uit inwoners, voor de andere helft uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

- De visiegroep functioneert als een raad van advies. De visiegroep is een afspiegeling van de gemeenschap van Scherpenzeel. De visiegroep komt vier keer per jaar bijeen in aanwezigheid van de visiemanager en vier raadsleden.

9. Informatie

Geen vrijblijvende informatieverstrekking, maar officiële verklaringen en rechtvaardigingen.

- Twee keer per jaar wordt een uitgebreid verslag van de voortgang van de Toekomstvisie gepubliceerd in De Scherpenzeelse Krant.

- Verslaglegging over de bijeenkomsten van de visiegroep in de Scherpenzeelse Krant.

- Specifieke informatie op de website van de gemeente over de voortgang van de realisatie, alsmede actualisaties van de Toekomstvisie.

- Deze verslagen volgen op de bijeenkomsten met de visiegroep en de bespreking in de gemeenteraad.

Bronnenboek

1.1 Consultaties

Wat	Waar	Aanwezigen
Eerste consultatie inwoners	Breehoek	50
Tweede consultatie inwoners	Café	30
Consultatie buur- en samenwerkings-gemeenten	Gemeentehuis	15
Consultatie maatschap-pelijke organisaties	Gemeentehuis	40
Consultatie ondernemers	Boszicht	30
Consultatie jongeren	Glashorst (groep 8) Wittenberg (groep 8, 2 keer)	60-70
Enquête	2000 willekeurig geselecteerde inwoners	437

1.2 Gebruikte documenten

Documenten van de gemeente

- Werkplan participatiebedrijf Groen 2018-2022
- Woonvisie Scherpenzeel 2013-2020 (plus actualisatie)
- Beleidskader integrale toetsing en dienstverlening sociaal domein 2015
- Bestuursscan Scherpenzeel 2015
- Diverse documenten over de organisatie van de jeugdhulp
- Diverse documenten over de ICT-samenwerking met Veenendaal
- Raamovereenkomst en prestatieafspraken tussen gemeente, Huurderbond Ede e.o., Woonstede
- Nota economisch beleid Scherpenzeel
- Sportnota 2013-2017
- Statennotitie Sterk bestuur voor de opgaven van morgen
- Strategische Agenda RFV
- Samenwerking Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT)

Documenten overige organisaties

- “Gelderland vernieuwt”, Advies Denktank Sterk Bestuur.
- “Ambtelijke fusies, een vlucht naar voren of een duurzaam perspectief, Advies Berenschot.
- “Rapportage gemeente Scherpenzeel MKB-vriendelijkste gemeenteverkiezing, MKB Nederland
- “Sterk bestuur voor de opgaven van morgen” Provincie Gelderland
- “Strategische agenda 2015-2019, van denken naar doen” en “visie werklocaties 2017-2025, slim voorsorteren-actief realiseren”, Regio FoodValley.

Databases

- CBS.nl/statline
- Waarstaatjegemeente.nl
- https://gelderland.databank.nl/

1.3 Overzicht belangrijke uitslagen enquête en consultaties

Dit is slechts een overzicht. De ruwe data is bij de gemeente opvraagbaar.

Leeftijd en geboorteplaats respondenten burgerenquête

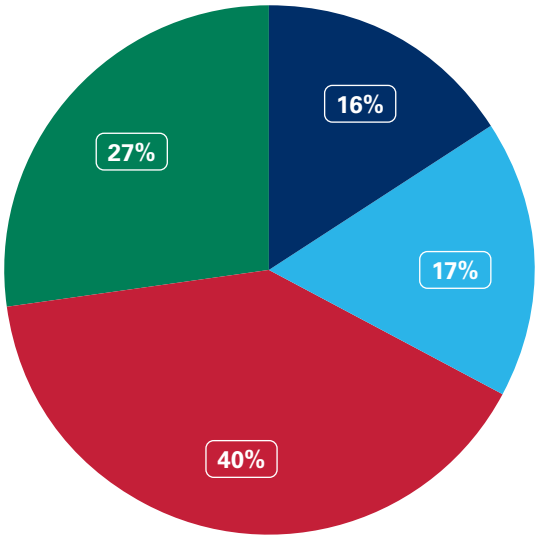

18-29 jaar
30-44 jaar
45-65 jaar
66 jaar of ouder

Tijd woonachtig in Scherpenzeel

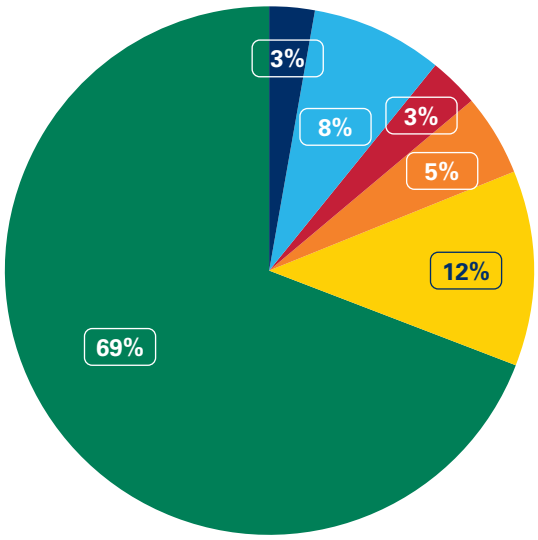

korter dan 1 jaar
1 tot 3 jaar
3 tot 5 jaar
5 tot 10 jaar
10 tot 20 jaar
meer dan 20 jaar

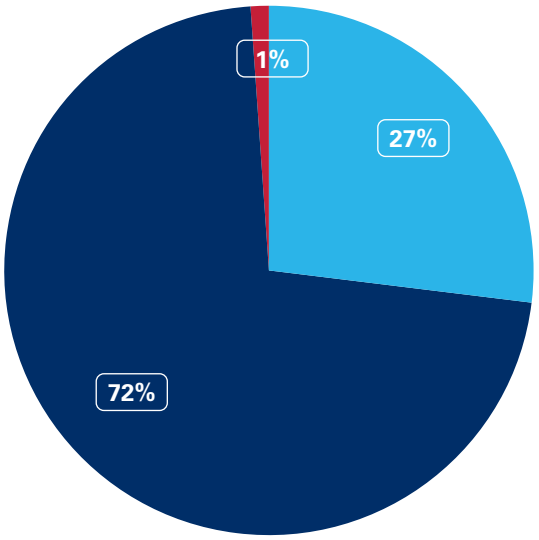

In Scherpenzeel
In Nederland
Buiten Nederland

Aan welk van de onderstaande onderwerpen vindt u dat de gemeente Scherpenzeel in de toekomst de meeste aandacht moet besteden?

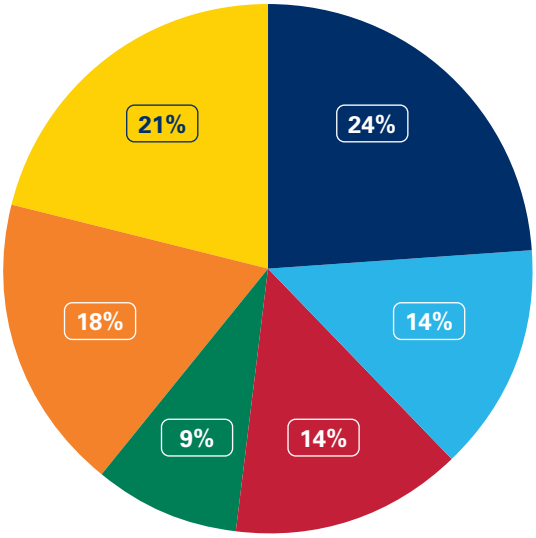

- Onderhoud van openbaar groen (plantsoenen, parken, etc.)
- Aanleggen en onderhouden van wegen
- Openbaar vervoer
- Aanleg en onderhoud speelplaatsen
- Woningbouw (bouwvergunningen, bestemmingsplan, ruimte bieden voor nieuwe woningbouwprojecten, etc.)
- Beschermen historische waarde (gebouwen en monumenten)

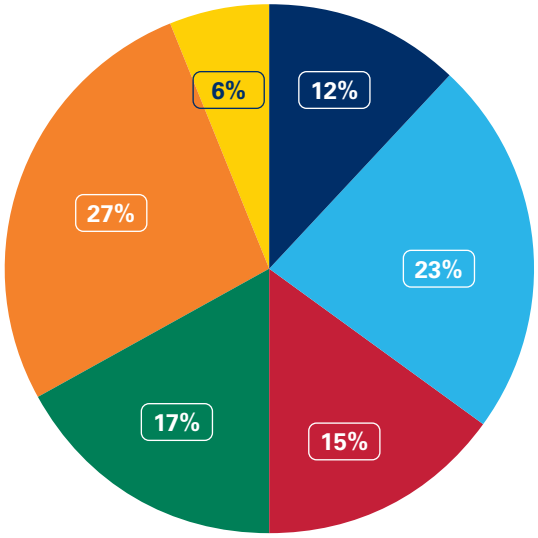

- Toeristische voorzieningen en evenementen
- Historie en markante gebouwen, pleinen en parken
- Sportvoorzieningen
- Onderwijsvoorzieningen
- Ouderenvoorzieningen
- Bedrijventerreinen

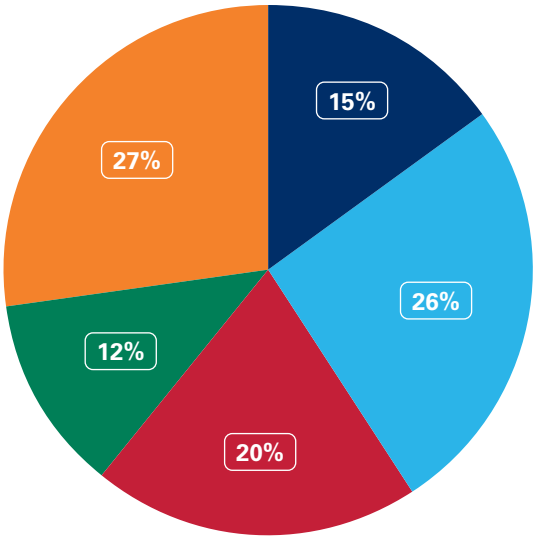

- Dienstverlening aan burgers (aanvragen van paspoorten, vergunningen)
- Maatschappelijke ondersteuning WMO (hulp bij het huishouden, woningaanpassing, speciaal vervoer, etc.)
- Stimuleren plaatselijke economie (bedrijfsinvesteringszones, ondersteunen middenstand / winkeliers met informatie en netwerk, etc.
- Zorgen dat het arbeidsaanbod goed aansluit op wat bedrijven in Scherpenzeel nodig hebben (om- en herscholing, vrijwilligerswerk, etc.)
- Een sterkere lokale binding en samenwerking tussen gemeente en gemeenschap (bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en inwoners)

Jongerenraadpleging

Wat vind je fijn aan wonen in Scherpenzeel?

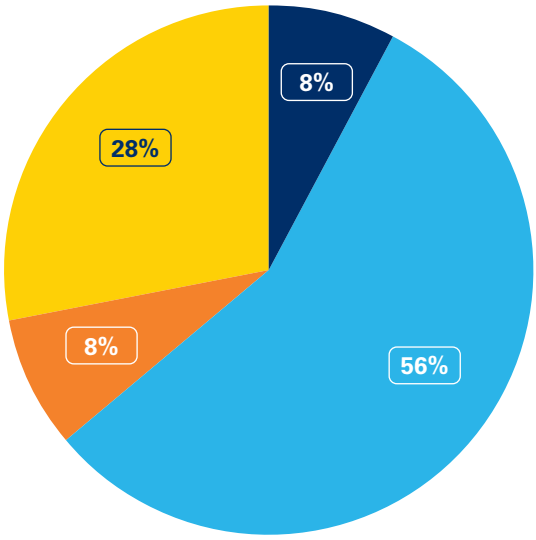

- De plek waar het ligt, er is veel groen
- Je kunt veel soorten sport doen
- Er staan mooie gebouwen en huizen
- Al mijn familie en vrienden wonen hier
- Er is een fijne kerk
- Er zijn leuke veldjes waar je kunt spelen

Wat zou beter geregeld moeten worden in Scherpenzeel?

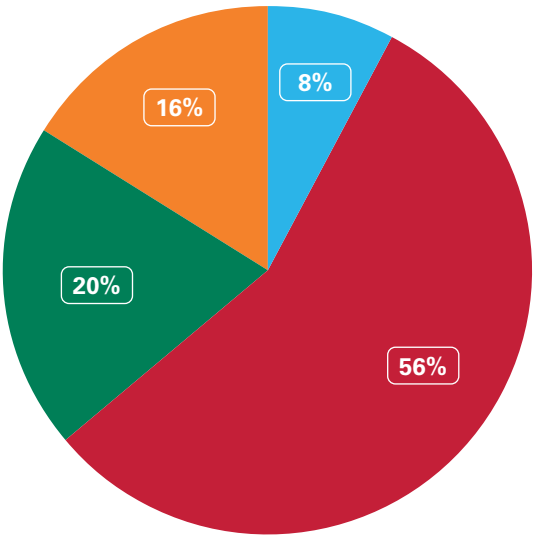

- Meer huizen voor oude en jonge mensen
- Beter openbaar vervoer
- Een middelbare school
- Meer winkels in het centrum
- Veiligere wegen (rondweg en centrum)

Hoe wil jij dat de gemeente bereikbaar is?

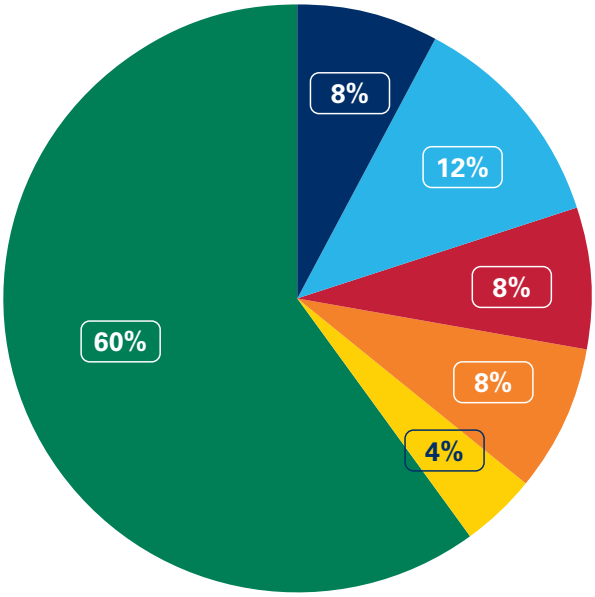

- Een mooie website
- Andere (sociale) media, zoals snapchat en whatsapp
- Telefonisch
- Een gemeentehuis
- Een loket met iemand van de gemeente die vragen

Gemeentelijke dienstverlening

Hoe tevreden bent u met de kwaliteit van deze aspecten van gemeentelijke dienstverlening op dit moment?

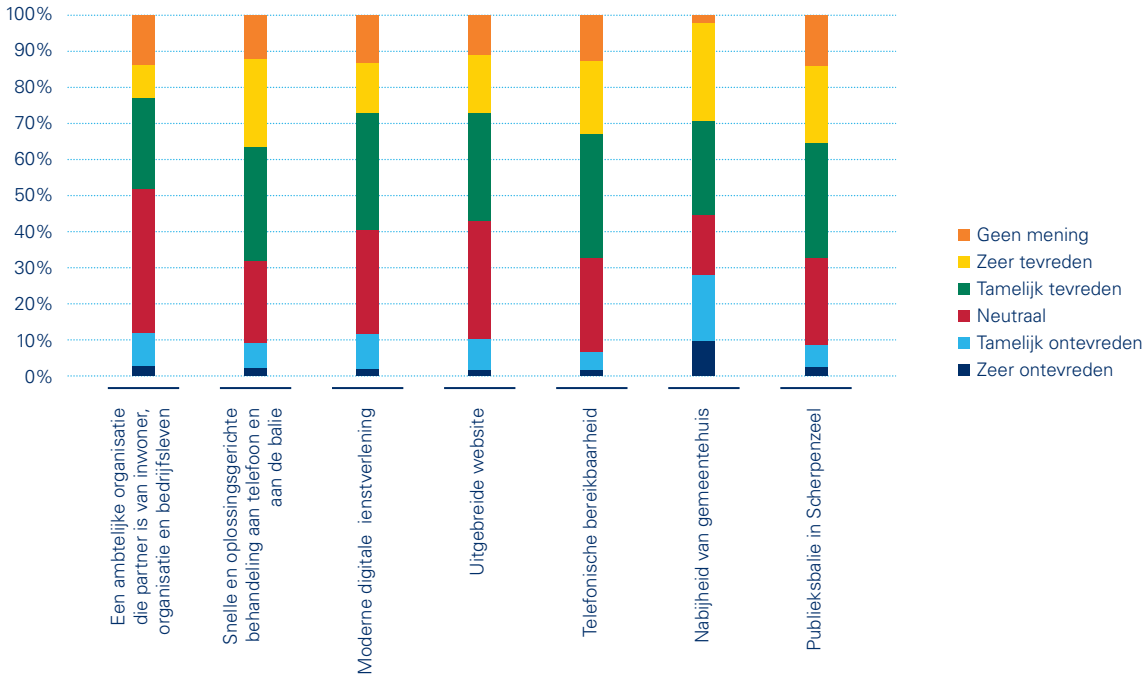

Welke onderdelen van de gemeentelijke dienstverlening zijn in de komende 10 tot 12 jaar het belangrijkste?

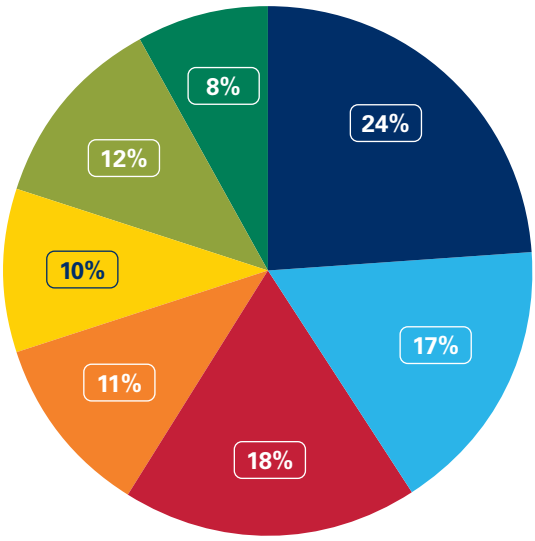

- Een ambtelijke organisatie die partner is van inwoner, orgnisatie en bedrijfsleven
- Snelle en oplossingsgerichte behandelin aan telefoon en aan de balie
- Moderne digitale dienstverlening
- Nabijheid van gemeentehuis
- Publieksbalie in Scherpenzeel
- Uitgebreide en toegankelijke website
- Telefonische bereikbaarheid

Openbare ruimte

Hoe tevreden bent u met de kwaliteit van de openbare ruimte op dit moment?

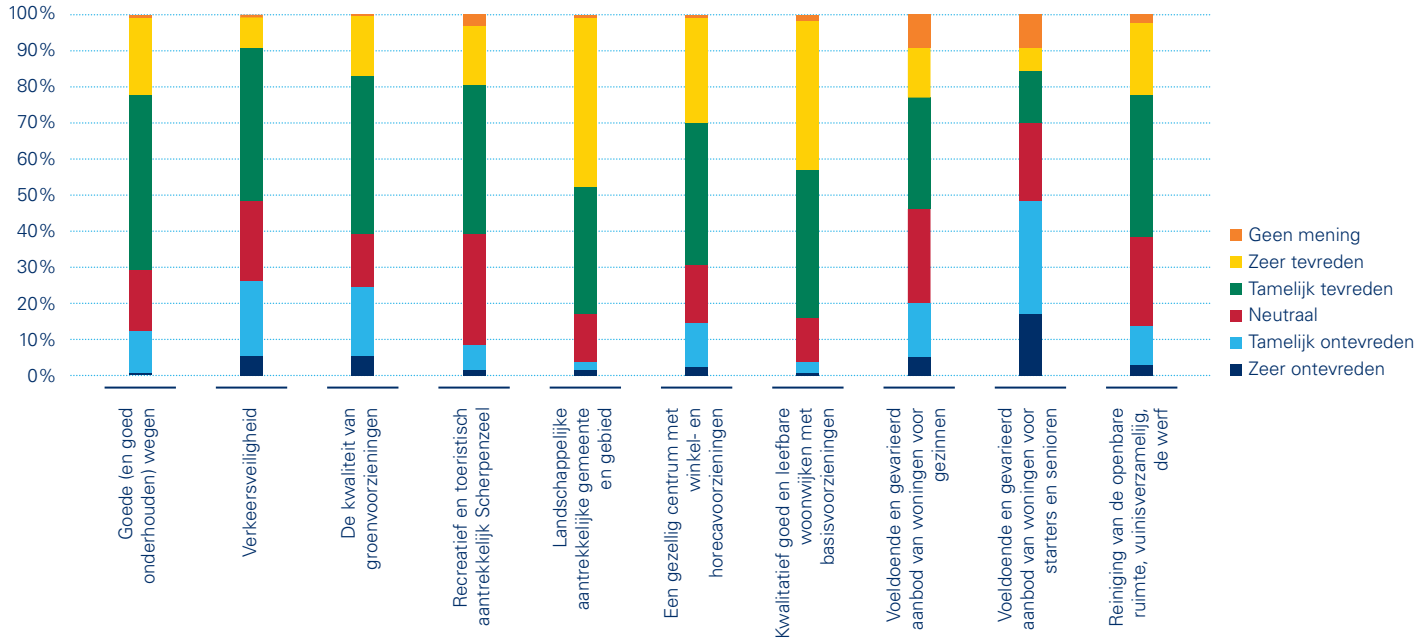

Welke van de onderstaande aspecten vindt u voor de komende 10 tot 12 jaar het belangrijkste?

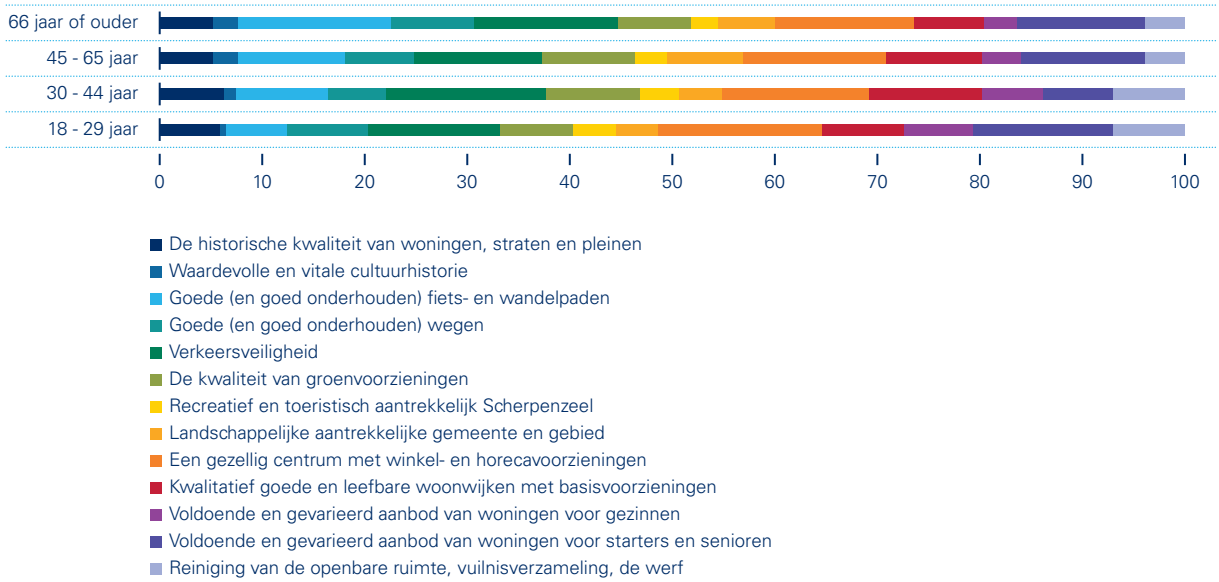

Gemeentelijke organisatie

Hoe tevreden bent u met deze aspecten van de gemeentelijke organisatie op dit moment?

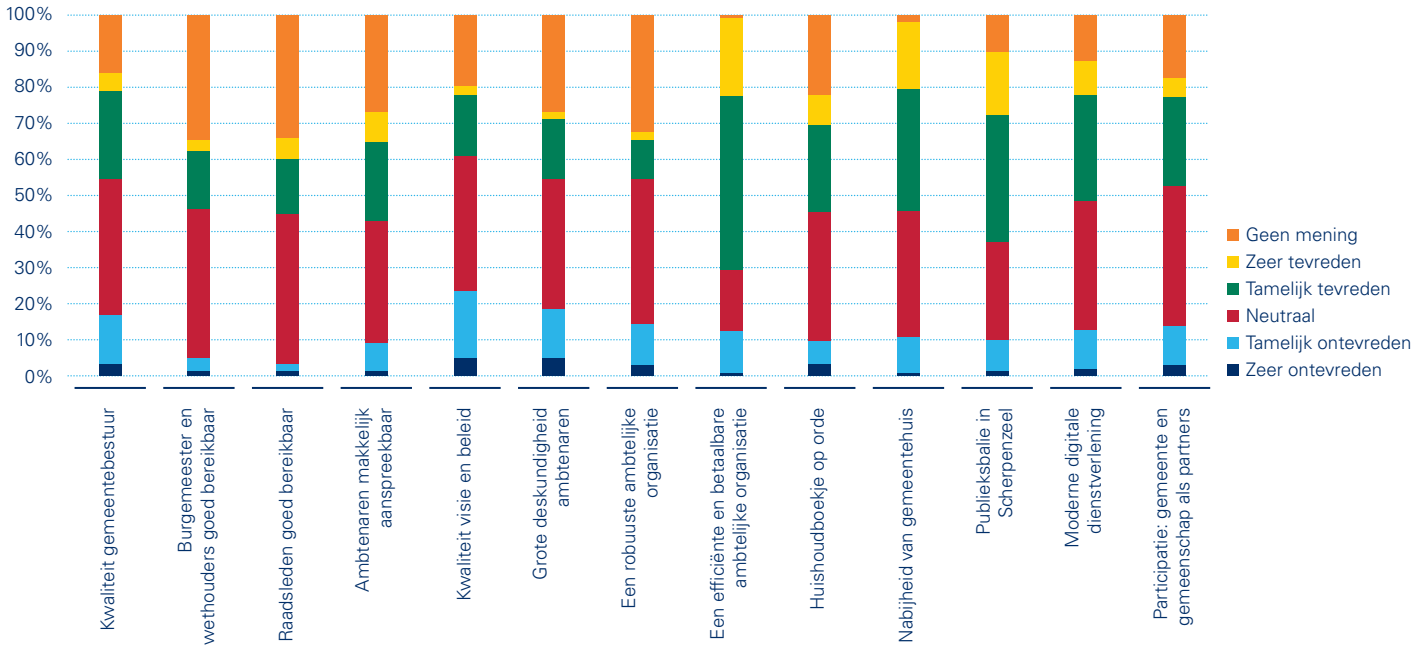

Wat zijn voor u de vijf belangrijkste aspecten van de gemeente als organisatie in de komende 10 tot 12 jaar?

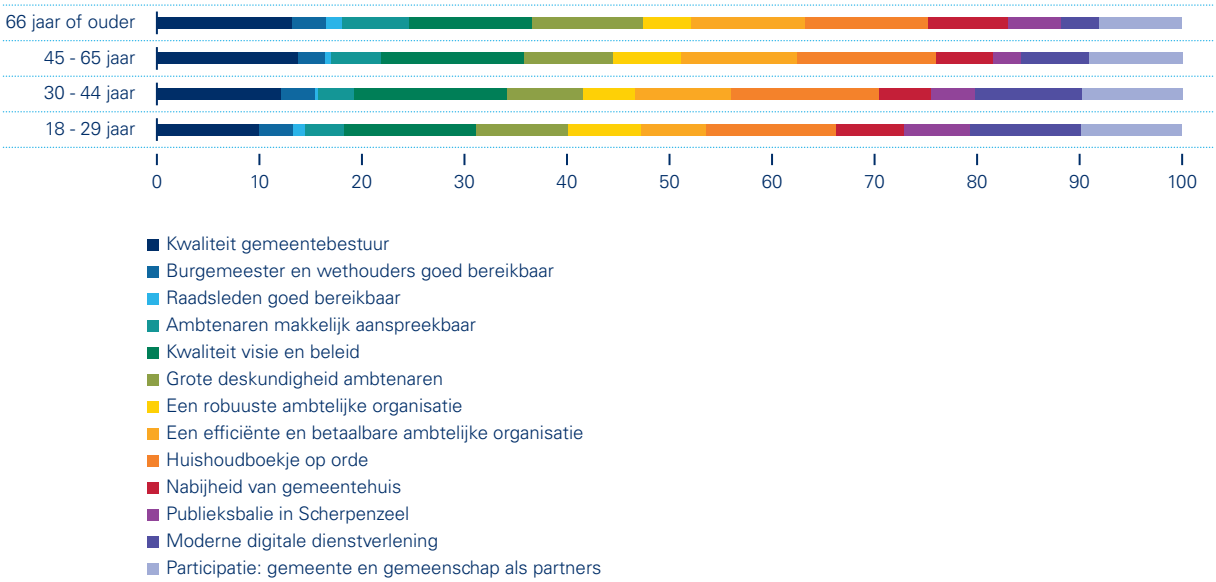

Positie ten opzichte van andere gemeenten

Met welke gemeente ervaart u de meeste overeenkomsten op de onderstaande aspecten? U mag drie gemeenten per aspect kiezen.

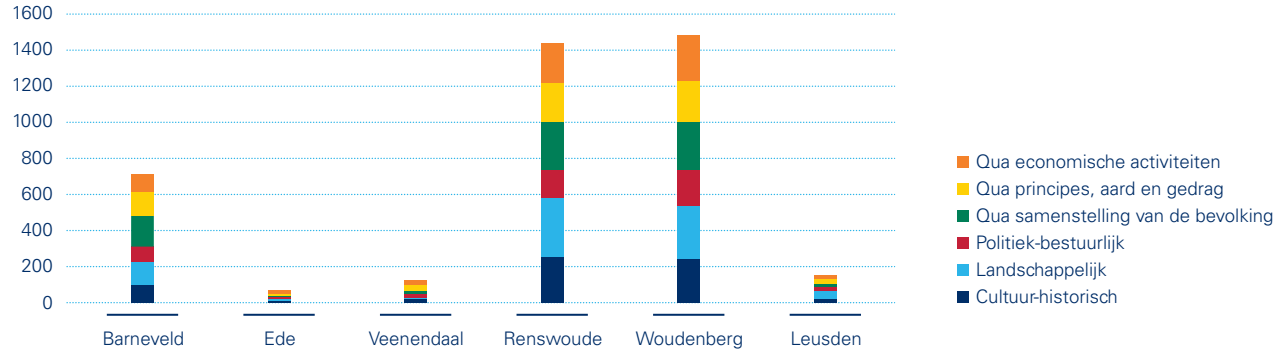

Berenschot

Berenschot is een onafhankelijk organisatieadviesbureau met 350 medewerkers wereldwijd. Al 80 jaar verrassen wij onze opdrachtgevers in de publieke sector en het bedrijfsleven met slimme en nieuwe inzichten. We verwerven ze en maken ze toepasbaar. Dit door innovatie te koppelen aan creativiteit. Steeds opnieuw. Klanten kiezen voor Berenschot omdat onze adviezen hen op een voorsprong zetten.

Ons bureau zit vol inspirerende en eigenwijze individuen die allen dezelfde passie delen: organiseren. Ingewikkelde vraagstukken omzetten in werkbare constructies. Door ons brede werkterrein en onze brede expertise kunnen opdrachtgevers ons inschakelen voor uiteenlopende opdrachten. En zijn we in staat om met multidisciplinaire teams alle aspecten van een vraagstuk aan te pakken.

Berenschot Groep B.V.

Europalaan 40, 3526 KS Utrecht
Postbus 8039, 3503 RA Utrecht
030 2 916 916
www.berenschot.nl
/berenschot

SVDL

SeinstraVandeLaar
Organisatieadviseurs voor de publieke sector

Zelfbewust Scherpenzeel

EINDRAPPORT

Advies aan college van B&W en gemeenteraad van Scherpenzeel als basis voor besluitvorming over de bij Scherpenzeel best passende organisatievorm, om zijn huidige en toekomstige opgaven en ambities te kunnen realiseren.

SVDL
Utrecht/Scherpenzeel, versie 03 juni 2019
DEFINITIEF

EINDRAPPORT IS OPGEBOUWD LANGS VIER DELEN:

A. ACHTERGROND, VRAAGSTELLING EN AANPAK

B. OPGAVEN EN AMBITIES VAN SCHERPENZEEL

C. HUIDIGE REALISATIEKRACHT: ONZE BEVINDINGEN

D. ADVIES SVDL

BIJLAGEN

DEEL A:

ACHTERGROND, VRAAGSTELLING EN AANPAK

A1. Scherpenzeel kent als kleine Gelderse gemeente in Regio Foodvalley inmiddels een rijke historie van toekomstverkenningen op vorm en inhoud

A2. Bureau SVDL is door het gemeentebestuur van Scherpenzeel in maart 2019 gevraagd om een verdiepingsonderzoek uit te voeren naar de Toekomstvisie 2030…

A3. …in dit onderzoek zijn de opgaven en ambities waarvoor Scherpenzeel zich ziet gesteld afgezet tegen de realisatiekracht van Scherpenzeel: wat is nodig voor een juiste balans?

A1. Scherpenzeel kent als kleine Gelderse gemeente in Regio Foodvalley inmiddels een rijke historie van toekomstverkenningen op vorm en inhoud

Scherpenzeel: kleine gemeente in de Regio Foodvalley…

- Scherpenzeel is een gemeente in de provincie Gelderland, gelegen in de Gelderse Vallei. De gemeente grenst aan de Gelderse gemeente Barneveld en de Utrechtse gemeenten Renswoude en Woudenberg.
- De gemeente is 1.385 hectare groot en bestaat uit 1 kern. Op 1 januari 2019 telde de gemeente Scherpenzeel 9.873 inwoners.
- De gemeenteraad van Scherpenzeel bestaat uit 13 raadsleden. 5 politieke partijen zijn in deze gemeenteraad vertegenwoordigd: GemeenteBelangen Scherpenzeel (5 zetels), SGP (3 zetels), ChristenUnie (2 zetels), CDA (2 zetels) en PRO Scherpenzeel (1 zetel).
- De coalitie wordt gevormd door GemeenteBelangen Scherpenzeel, ChristenUnie en PRO Scherpenzeel. Het college van B&W bestaat uit 3 wethouders (2,4 fte) en een (waarnemend) burgemeester.
- De ambtelijke organisatie is gestructureerd langs drie afdelingen: afdeling Ruimte & Groen, afdeling Bedrijfsvoering en afdeling Gemeentewinkel en telt circa 70 fte.

…denkt al 10 jaar na over kracht gemeentebestuur en ambtelijke organisatie…

- In 2009 brachten Provinciale Staten van Utrecht het advies uit tot het samenvoegen van de gemeenten Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg. De reden van dit advies was dat de bestuurskracht van deze gemeenten middels deze fusie versterkt zou worden. Scherpenzeel stond destijds open voor een herindeling. Echter, deze gemeentelijke herindeling raakte uiteindelijk van de baan, omdat er onvoldoende bestuurlijk draagvlak was in de gemeente Renswoude.
- Na het niet doorgaan van deze herindeling maakte Woudenberg een plan om zijn eigen ambtelijke organisatie op sterkte te brengen. Renswoude intensiveerde de samenwerking met Veenendaal. Scherpenzeel voerde de daarop volgende jaren meerdere onderzoeken uit om te verkennen hoe Scherpenzeel op de lange termijn zelfstandig kan blijven. Investeringen in de ambtelijke organisatie bleven hangende deze onderzoeken uit en onder de geldende politiek-bestuurlijke context uit.
- In de ‘Gelderse Bestuursscan’ (2015), uitgevoerd vanuit het provinciale programma door Sterk Bestuur in Gelderland, stelt de Provincie dat de gemeente Scherpenzeel zich voor toekomstige nieuwe maatschappelijk opgaven strategisch zal moeten versterken, solitair én binnen de regionale samenwerking.

…en heeft in 2018 zelfbewust gekozen voor een proces ‘Toekomstvisie 2030’

- In 2018 heeft het gemeentebestuur van Scherpenzeel zelfbewust de handschoen opgepakt om te komen tot een Toekomstvisie 2030. In deze ‘Toekomstvisie 2030’ is vastgelegd waar Scherpenzeel zou moeten staan in 2030. De Toekomstvisie kent drie beleidslijnen: 1. Scherpe keuzes bij schaarse ruimte. 2. Leeftijdsbestendig wonen en bouwen. 3. Vitaliteit en leefbaarheid.
- Het gemeentebestuur was zich bij vaststelling van deze Toekomstvisie 2030, begin 2019, bewust dat deze inhoudelijke/beschrijvende ambities voor Scherpenzeel vragen om een verdieping op de impact van deze ambities op de daarvoor benodigde realisatiekracht en daarbij best passende organisatievorm.
- Bureau SVDL, organisatieadviseurs voor de publieke sector is gevraagd deze verdieping voor het gemeentebestuur van Scherpenzeel uit te voeren. Voorliggend rapport bevat de analyse en het advies van SVDL op grond van deze verdiepingsslag.

A2. Bureau SVDL is door het gemeentebestuur van Scherpenzeel in maart 2019 gevraagd om een verdiepingsonderzoek uit te voeren naar de Toekomstvisie 2030…

De hoofdvraag van Scherpenzeel aan SVDL

Het gemeentebestuur van Scherpenzeel heeft bureau SVDL de volgende hoofdvraag gesteld:

‘*Begeleiden van en uitvoering geven aan het (verdiepings)onderzoek naar wat nodig is om de huidige en toekomstige ambities, vastgelegd in de op 15 januari 2019 door de gemeenteraad vastgestelde toekomstvisie Scherpenzeel 2030, waar te kunnen maken.*

Onder ‘wat nodig is’ wordt de realisatiekracht van de gemeente Scherpenzeel verstaan en de organisatievorm die daar het beste bij past, zowel gekeken naar kwalitatieve als kwantitatieve aspecten.

De hoofdvraag van Scherpenzeel is opgedeeld in vijf deelvragen

Voornoemde hoofdvraag is in samenspraak tussen het gemeentebestuur en bureau SVDL opgedeeld in vijf deelvragen:

1. Welke realisatiekracht is momenteel aanwezig?
2. Wat vragen de gedefinieerde huidige en toekomstige ambities aan realisatiekracht?
3. Welke versterking van realisatiekracht (kwalitatief en kwantitatief) is nodig voor het waar kunnen maken van de huidige en toekomstige ambities? Het verschil tussen ‘ist’ en ‘soll’.
4. Langs welke organisatievorm kan deze versterking van de realisatiekracht het beste worden vormgegeven?
5. Welk afwegingskader adviseert SVDL ten behoeve van de besluitvorming door het gemeentebestuur van Scherpenzeel over de best passende organisatievorm?

De door SVDL gehanteerde aanpak

SVDL heeft voornoemde deelvragen beantwoord aan de hand van de volgende stappen:

- Documentenanalyse. Analyse van Toekomstvisie 2030, coalitieakkoord, programmabegroting, kadernota’s, eerdere adviesrapporten en beleidsnotities. En een analyse van formatie, budgetten en vergelijkende kwantitatieve onderzoeken. Zie bijlage 1.
- Interne gespreksronde. Interviews met individuele gemeenteraadsfracties, collegeleden, gemeentesecretaris en leden van het managementteam. Zie bijlage 2.
- Interne werksessies. Werksessies per ambtelijk team/taakveld ter verdieping op de vraag: ‘wat gaat goed, wat kan/moet beter?’. Zie bijlage 2.
- Externe gespreksronde. Interviews met ondernemers in Scherpenzeel, verbonden partijen, maatschappelijke organisaties en omliggende gemeentebesturen. Zie bijlage 2.

Daarnaast hebben tussentijdse afstemmingsmomenten plaatsgevonden met de begeleidingscommissie, bestaande uit de burgemeester en de gemeentesecretaris. Tevens zijn proces/aanpak en inhoud van het onderzoek tussentijds afgestemd met de klankbordgroep, bestaande uit de fractievoorzitters van de gemeenteraad, in aanwezigheid van de griffier.

A3. …in dit onderzoek zijn de opgaven en ambities waarvoor Scherpenzeel zich ziet gesteld afgezet tegen de realisatiekracht van Scherpenzeel: wat is nodig voor een juiste balans?

SVDL maakt onderscheid tussen autonome opgaven en bestuurlijke ambities…

- SVDL vormt een scherp beeld van de balans tussen enerzijds de opgaven en ambities en anderzijds de realisatiekracht. Onder opgaven verstaan wij alle taken en werkzaamheden die van buitenaf op de gemeente Scherpenzeel afkomen, bijv. door (nieuwe) wet- en regelgeving en door maatschappelijke ontwikkelingen. Ambities zijn zaken die het gemeentebestuur van Scherpenzeel gerealiseerd wil zien. Kortom, in ambities kan Scherpenzeel iets kiezen, in de opgaven niet.

…en brengt de realisatiekracht in beeld langs vier elementen

- SVDL brengt de realisatiekracht van Scherpenzeel in kaart aan de hand van vier facetten van realisatiekracht:

  1. De kracht van het gemeentebestuur. Hieronder verstaan we zowel de gemeenteraad als het college van burgemeester en wethouders.
  2. De kracht van de ambtelijke organisatie. In hoeverre is de ambtelijke organisatie ingesteld om de (autonome) opgaven en de bestuurlijke ambities (coalitieakkoord, Kadernota, Toekomstvisie 2030) te realiseren?
  3. De kracht van Scherpenzeel in de regio. Welke rol en positie neemt Scherpenzeel in de regio in?
  4. De kracht van de samenleving. Welke rol pakt en welke bijdrage levert de gemeenschap in Scherpenzeel?

Denkmodel: balans houden tussen opgaven/ambities en realisatiekracht

- Op basis van de opgaven en ambities enerzijds en de realisatiekracht anderzijds maakt SVDL een expertmatige weging: zijn de opgaven en ambities waar Scherpenzeel voor staat nog in balans met de realisatiekracht die Scherpenzeel daar tegenover kan stellen, of is sprake van een disbalans?

- Bij een disbalans schetsen wij de mogelijke oplossingsrichtingen, welke voor- en nadelen en randvoorwaarden daarbij gelden voor Scherpenzeel. Tot slot brengt SVDL een advies uit over de oplossingsrichting die de voorkeur heeft rekening houdend met de wenselijkheid én haalbaarheid van de voorgestelde oplossingsrichting.

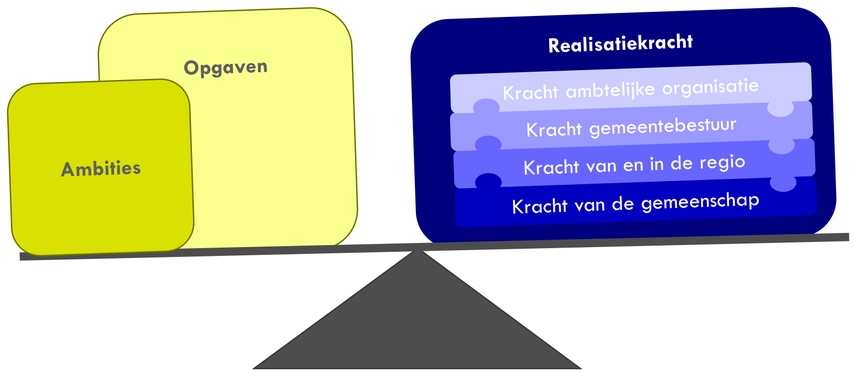

- In deel B van dit rapport zijn de opgaven en ambities in kaart gebracht. In deel C zijn de bevindingen over de realisatiekracht uiteengezet. In deel D zijn vier oplossingsrichtingen geduid en gewogen. Deel E bevat het advies van SVDL aan het gemeentebestuur van Scherpenzeel.

DEEL B:

OPGAVEN EN AMBITIES VAN SCHERPENZEEL

B1. Net als iedere gemeente in Nederland wordt ook Scherpenzeel geconfronteerd met trends en ontwikkelingen die leiden tot forse bestuurlijke opgaven

B2. Scherpenzeel ziet zich naast autonome opgaven tevens gesteld voor politiek-bestuurlijke ambities om de lokale context te versterken

B3. Opgaven én ambities vragen om krachtig gemeentebestuur en professionele ambtelijke organisatie

B1. Net als iedere gemeente in Nederland wordt ook Scherpenzeel geconfronteerd met trends en ontwikkelingen die leiden tot forse bestuurlijke opgaven (1 van 2)

Een zestal (inter)nationale trends en ontwikkelingen leidt tot forse bestuurlijke opgaven voor iedere gemeente in Nederland, zo ook voor Scherpenzeel. Deze trends en ontwikkelingen zijn door hun omvang en impact van invloed op de (discussie over de) bestuurlijke positionering en de ambtelijke kracht van de lokale overheid in Nederland:

1. Verdergaande decentralisaties van Rijksbeleid

- Er is sprake van een tendens van een verdergaande decentralisatie van rijksbeleid naar de gemeente als 'eerste overheid'. Na de decentralisaties op het sociaal domein (Wmo, Jeugdzorg en Participatiewet) volgt in 2019 de Omgevingswet. Mogelijk volgt op termijn de verruiming van het belastinggebied voor gemeenten.

- De druk op de gemeentelijke organisaties (bestuurlijke en ambtelijke realisatiekracht) neemt door deze decentralisaties steeds verder toe. Temeer omdat het Rijk dergelijke decentralisaties veelal gepaard laat gaan met een efficiencykorting: gemeenten krijgen minder middelen mee voor de uitvoering van de betreffende taak dan het Rijk ervoor nodig had. Ofwel, meer taken voor gemeenten met minder middelen.

2. Snelle opmars van de digitale transformatie en nieuwe verbindingen

- De snelheid waarmee de omgeving verandert, vraagt om een adaptieve overheid. Een overheid die wendbaar is, die snel kan inspelen op deze veranderende omgeving in het samenspel met inwoners, ondernemers, onderwijs en mede-overheden.

- Lokale overheden zullen verder transformeren naar flexibele en faciliterende organisaties. ICT gaat naar verwachting steeds meer tot het primaire proces behoren, waarbij data-analyses als basis voor beleidsontwikkeling dienen. Daarmee samenhangend neemt de vraag naar strategisch/hoogopgeleid personeel toe, waarbij aantrekkelijk werkgeverschap is vereist om mee te kunnen doen op de krappe arbeidsmarkt.

- Er ontstaan horizontale verbindingen in de keten: waarbinnen de overheid één van de spelers in die keten is. Deze ontwikkeling lijkt op gespannen voet te komen staan met de verticaal ingerichte overheid. Dat brengt vraagstukken met zich mee ten aanzien van de horizontalisering van toezicht, nieuwe vormen van democratie, overheidsparticipatie en de rol van het gemeentebestuur daarin.

- Ontwikkelingen als het nieuwe werken, de vergaande digitalisering van overheidsdienstverlening en het in nabijheid organiseren van de dienstverlening aan inwoners en ondernemers, vraagt om een andere rolopvatting en andere competenties van politici, bestuurders en ambtenaren, herijkt de bestaande werkprocessen en vraagt om een transparante, open en in nabijheid van 'de partner' georganiseerde werkomgeving.

3. Verhouding tussen gemeente en gemeenschap verandert

- Inwoners willen meer invloed uitoefenen op de eigen leefomgeving. Dit vraagt om een gemeente die faciliteert en stimuleert. Hiervoor is een andere rol van de raad en bestuurders nodig en andere competenties en gedrag van ambtenaren.

B1. Net als iedere gemeente in Nederland wordt ook Scherpenzeel geconfronteerd met trends en ontwikkelingen die leiden tot forse bestuurlijke opgaven (2 van 2)

4. Economische structuren veranderen

- De arbeidsmarkt wordt kennisintensiever, met gebruikmaking van digitale productietechnieken. Dit zorgt voor fundamentele veranderingen in economische structuren en heeft dus impact op onderwijs en werkgelegenheid: het verdwijnen en verschuiven van arbeidsplaatsen.
- Er ontstaat een risico op een toenemende mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, vooral door het hoge tempo waarin de technologische ontwikkeling zich voltrekt en de mate en het tempo waarin het onderwijsaanbod zich daarop kan aanpassen. Deze ontwikkelingen vragen om samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers: triple helix-samenwerking.

5. Majeure transities in het kader van duurzaamheid

- De energietransitie, vernieuwende/duurzame vormen van mobiliteit en duurzaamheidsvraagstukken met betrekking tot wonen en de agrarische sector vragen veel van de partners in de triple helix.
- Intensivering van de samenwerkingsrelaties rondom duurzaamheidsvraagstukken is noodzakelijk om aan de doelstellingen op dit terrein te kunnen gaan voldoen.

6. Belang van stad en regio neemt, onder invloed van deze ontwikkelingen, sterk toe

- Wereldwijd en ook in Nederland woont een steeds groter deel van de bevolking in de grote steden. Deze ontwikkeling neemt alleen maar toe, waarmee steden sterker en bepalender worden.
- In die lijn denkt en werkt Europa ook veelal vanuit steden en regio's. Het vereist daarom regionale samenwerking/afstemming om aangesloten te blijven op de kansen die Europa biedt, zowel inhoudelijk als financieel.
- Ook in Nederland wordt ingezet op het vergroten van het belang van regio's. Dit vanuit de gedachte dat krachtigere netwerken moeten ontstaan van onderscheidende stedelijke regio's, binnensteden én vitale kernen. Regio's met een heldere identiteit, waarbij de kracht van de kleinere steden in de menselijke maat ligt.
- Daarbij is het goed te beseffen dat driekwart van de bevolkingsgroei tot 2025 naar de grote steden gaat. Steden met meer dan 100.000 inwoners. Het belang van het Stedennetwerk G40, waarin 40 (middel)grote steden samen hun belagen behartigen richting het Rijk, wordt daardoor steeds prominenter. *(Laat stad en regio bruisen, 2017)*.
- Succesvolle regio's worden gekenmerkt door een dynamisch regionaal ecosysteem, sterke steden, vitale kernen, goede bereikbaarheid en een hoog opgeleide beroepsbevolking.
- Het toenemend belang van de stad vraagt om afstemming en samenwerking op inhoud en financiën binnen regio. En vraagt om een sterke positie van en krachtige deelnemende gemeenten in de regio.

B2. Scherpenzeel ziet zich naast autonome opgaven tevens gesteld voor politiek-bestuurlijke ambities om de lokale context te versterken (1 van 2)

Naast voornoemde zes autonome opgaven, staat Scherpenzeel voor zelf geformuleerde en vastgestelde politiek-bestuurlijke ambities. Deze ambities zijn onder andere vastgelegd in de Toekomstvisie 2030, het Coalitieakkoord 2018-2022 en de Programmabegroting 2019-2022.

Ambities vastgelegd in de Toekomstvisie 2030 geven eerste richting aan

In de Toekomstvisie Scherpenzeel 2030 zijn drie hoofdkeuzes onderscheiden:

1. *Scherpe keuzes bij schaarse ruimte*. Deze eerste keuze gaat over het omgaan met de beschikbare en beperkte ruimte. Allereerst staat de kwaliteit van de ruimte centraal. De gemeenschap én de gemeenteraad hechten aan die kwaliteit van de ruimte. Het overzichtelijke van een klein dorp, gecombineerd met de landschappelijke en historische kwaliteit van de ruimte. Tegelijkertijd is er een druk op de ruimte. Het bedrijfsleven wil uitbreiden en oefent daarmee een begrijpelijke claim uit op de ruimte. En hetzelfde geldt voor het wonen.

   Dit beleidsthema wordt uiteengezet in drie beleidslijnen:
   1. Groot versus kleinbedrijf;
   2. Groen versus bebouwing;
   3. Effect transitie agrarische sector.

1. *Leeftijdsbestendig bouwen en wonen*. De tweede keuze stelt dat prettig wonen met een adequaat basis-voorzieningenniveau bijzonder belangrijk wordt gevonden. Voor jong en oud. Nu en in de toekomst. Er is veel werk aan de winkel om het huizenaanbod beter in overeenstemming te brengen met de sterk veranderende opbouw van de bevolking. Ook is er krachtig beleid nodig om de gewenste omvang van de bevolking – nodig voor een vitale gemeenschap – met de verdunning van de huishoudens te accommoderen.

   Dit beleidsthema wordt uiteengezet in drie beleidslijnen:
   1. Ruimte voor starters;
   2. Ruimte voor senioren;
   3. Verduurzamen van woningen.

3. *Vitaliteit en leefbaarheid*. De derde hoofdkeuze is vitaliteit en leefbaarheid. De gemeenschap, politiek en bestuur hechten primair en vooral aan het karakter van de Scherpenzeel. De dorpse en landschappelijke kwaliteit die hand in hand gaat met een goed voorzieningenniveau en een ondernemende geest. Anders gezegd: kleinschaligheid verbonden aan vitaliteit.

   Dit beleidsthema wordt uiteengezet in drie beleidslijnen:
   1. Levendig verenigingsleven
   2. Hoog voorzieningenniveau
   3. Veel groen.

Coalitieakkoord 2018-2022 en Programmabegroting 2019 bevatten aanvullende ambities

In het ‘Coalitieakkoord 2018-2022; sociaal, duurzaam en ondernemend’ en in de Programmabegroting 2019-2022 heeft het gemeentebestuur van Scherpenzeel zijn ambities vastgelegd en uitgewerkt. Hierna zijn de voornaamste ambities puntsgewijs vernoemd:

- Realiseren van de Centrumvisie;
- Realiseren van een nieuw bedrijventerrein en het revitaliseren van het bestaand bedrijventerrein ‘t Zwarte Land;

B2. Scherpenzeel ziet zich naast autonome opgaven tevens gesteld voor politiek-bestuurlijke ambities om de lokale context te versterken (2 van 2)

- Forse duurzaamheidsambitie: in 2050 is Scherpenzeel energieneutraal;
- Veelheid aan ambities op het sociaal domein;
- Behouden van het huidige (hoge) voorzieningenniveau, waaronder de Breehoek en het zwembad;
- Verdergaande digitalisering van de dienstverlening aan inwoners/ondernemers.
- Voorzien in een woningaanbod voor alle Scherpenzelers, ook voor kwetsbare groepen, jongeren en ouderen;
- Een ondernemende gemeente zijn, die meedenkt met ondernemers en hen faciliteert in kansen en mogelijkheden;
- Het groene karakter van Scherpenzeel behouden; met benutting kansen voor recreatie en toerisme;
- Vergroten van het partnerschap van de gemeente in de richting van de samenleving.

B3. Opgaven én ambities vragen om krachtig gemeentebestuur en professionele ambtelijke organisatie

De autonome opgaven die op Scherpenzeel afkomen zijn, net als voor iedere gemeente in Nederland, fors te noemen. Onder druk van die ontwikkelingen en opgaven zien we in Nederland een sterke opschaling van gemeenten plaatsvinden. Het aantal gemeenten is sinds begin deze eeuw met bijna 35% gereduceerd. Het gemiddeld aantal inwoners per gemeente is toegenomen tot bijna 50.000. En het aantal gemeenten tot 20.000 inwoners daalt zeer sterk. Zie bijlage 3.

Scherpenzeel is daarnaast niet te typeren als een ‘beheersgemeente’. Scherpenzeel stelt zichzelf stevige politiek-bestuurlijke ambities. Het voorzieningenniveau in Scherpenzeel is hoog en moet in stand blijven. De kansen op het gebied van economie, toerisme en recreatie moeten worden benut. Scherpenzeel wil een duurzame gemeente worden. Daarbij komt dat veel van deze vraagstukken voor Scherpenzeel zich afspelen op bovenlokale schaal.

De impact van de opgaven én ambities voor Scherpenzeel is al fors en zal naar de toekomst toe alleen maar toenemen. Daarbij constateren we dat de omgeving van Scherpenzeel ‘beweegt’ (zie bijlage 4) en opvallend is dat Scherpenzeel – behorend tot de 15 kleinste gemeenten van Nederland – nog nagenoeg alle taken in eigen beheer uitvoert (bijlage 5).

De uitdagingen waar Scherpenzeel voor staat vragen derhalve om een krachtig gemeentebestuur en een professionele ambtelijke organisatie. In navolgend deel is de huidige realisatiekracht van Scherpenzeel uiteengezet.

DEEL C:

HUIDIGE REALISATIEKRACHT: ONZE BEVINDINGEN

C1. Gemeentebestuur na onstabiele periode in rustiger vaarwater, maar zowel lokale als regionale visie, kracht, rolneming en positie blijft beperkt

C2. Ambtelijke organisatie uiterst loyaal, maar kwantitatief én qua strategisch niveau onvoldoende toegerust op lokale en regionale opgaven en ambities

C3. Scherpenzeel leunt op partners in de regio, waarin invloed beperkt is en zodoende kansen voor ondernemers en inwoners onbenut blijven

C4. Scherpenzeel kent een hechte en vitale gemeenschap, waarvan kracht nog deels onbenut blijft door strategische beperkingen gemeentebestuur en organisatie

C5. Realisatiekracht Scherpenzeel is in disbalans met opgaven en ambities

C1. Gemeentebestuur na onstabiele periode in rustiger vaarwater, maar zowel lokale als regionale visie, kracht, rolneming en positie blijft beperkt (1 van 3)

Gemeentebestuur komt uit periode van gespannen verhoudingen en instabiliteit…

- Scherpenzeel heeft de afgelopen tien jaar een bestuurlijk en politiek rumoerige periode gekend, waarin de verhoudingen tussen college en raad moeizaam verliepen en er binnen de gemeenteraad wrijving was. De lastige politiek-bestuurlijke verhoudingen zorgden voor een naar binnen gericht gemeentebestuur. Meerdere wisselingen van burgemeesters en gemeentesecretarissen hielpen daarbij niet.
- Inmiddels zijn de verhoudingen tussen en binnen raad en college, sinds het begin van de huidige bestuursperiode sterk verbeterd. Dit mede door een gezamenlijk opgepakt ontwikkelprogramma van gemeenteraad, college van B&W en ambtelijke organisatie.
- Echter, de rolneming (de kaderstellende en inhoudelijke stevigheid van de raad) en rolzuiverheid (de raad gaat over de kaders en het college over de uitvoering, ofwel het 'wat' vs. het 'hoe') is in Scherpenzeel weinig krachtig en zuiver. Dit hangt samen met de actiegerichte en reactieve houding van het gemeentebestuur. Een houding waarin de actualiteit en kleinschaligheid, meer dan overkoepelende visies en beleid, aanleiding vormt voor debat.

…de verbinding tussen college en ambtelijke organisatie is goed…

- Mede door de overzichtelijke schaal van de Scherpenzeelse organisatie zijn er korte lijnen tussen de ambtelijke organisatie en het college en de gemeenteraad.
- Het ambtelijk management van Scherpenzeel zet echter een groot deel van zijn capaciteit in voor bestuurlijke aangelegenheden, waarmee zelfs het risico ontstaat op een ondemocratische 'vierde macht'. Bestuurlijk te maken keuzen, bijvoorbeeld in de Kadernota, worden ambtelijk vergaand aangedragen.
- Er is ambtelijk een sterke behoefte aan een duidelijke politiek-bestuurlijke keuze over de toekomst van Scherpenzeel. De afgelopen jaren is er vanuit de ambtelijke organisatie herhaaldelijk aangedrongen op een substantiële kwantitatieve versterking van de ambtelijke organisatie. Ook is de noodzaak daarvan in de afgelopen vijf jaar in diverse onderzoeken en adviezen over de bestuurs- en realisatiekracht van de gemeente Scherpenzeel benoemd (Tien Organisatieadvies, 2015; Provincie Gelderland, 2018; Berenschot, 2018). In de afgelopen vijf jaar heeft geen substantiële versterking van de ambtelijke organisatie plaatsgevonden. Het gemeentebestuur van Scherpenzeel komt sinds de beoogde herindeling met Renswoude en Woudenberg niet tot besluitvorming op dit dossier.

…maar gemeenteraad en college met name reactief en actiegericht…

- Behalve het opstellen van de Toekomstvisie 2030 heeft het gemeentebestuur beperkt aandacht voor strategie, lange termijn en visievorming. Het college en de politiek laten zich hoofdzakelijk leiden door actuele (incidentele) zaken. Het gemeentebestuur is hierdoor actiegericht en in staat om actuele vraagstukken in de samenleving van Scherpenzeel snel en adequaat op te lossen. Daar staat tegenover dat het gemeentebestuur minder aandacht heeft voor de landelijke en regionale ontwikkelingen die op de gemeente afkomen, wat het bestuur reactief maakt. Voorbeelden daarvan zijn de implementatie van de Omgevingswet en de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg.
- De ambities en opgaven van Scherpenzeel vragen om keuzes en het stellen van prioriteiten. Het gemeentebestuur maakt deze keuzes en stelt deze prioriteiten slechts beperkt. Daardoor heeft de ambtelijke organisatie weinig handvatten voor de uitwerking van de ambities van de Toekomstvisie 2030. Bovendien legt het uitblijven van keuzes en prioriteiten extra druk op de ambtelijke organisatie, die reeds onder grote druk staat.

C1. Gemeentebestuur na onstabiele periode in rustiger vaarwater, maar zowel lokale als regionale visie, kracht, rolneming en positie blijft beperkt (2 van 3)

Verbinding gemeentebestuur/samenleving is (door korte afstand) krachtig, maar risicovol

- Het college staat dichtbij inwoners en ondernemers en is voor hen makkelijk benaderbaar. Dit is de kracht van een kleine gemeenschap. De keerzijde hiervan is dat de nauwe verbinding tussen raad/college en samenleving risicovol kan zijn in termen van belangen en toezeggingen.

- Het college en de gemeenteraad tonen zich, bijvoorbeeld bij ruimtelijke ontwikkelingen, gevoelig voor druk van inwoners en maatschappelijke partners. Dit hangt samen met de korte afstand tussen het gemeentebestuur en de samenleving. Gevoeligheid voor druk door inwoners en andere stakeholders draagt het risico met zich mee dat het gemeentebestuur wispelturig wordt en niet vasthoudt aan beleidslijnen. Het ontbreken van een langetermijnvisie en de actiegerichte houding versterken de gevoeligheid voor druk vanuit belangengroepen bovendien en lokt situationeel handelen uit.

Gemeentebestuur beperkt in staat om complexe besluiten te nemen

- De Toekomstvisie 2030 verlangt van het college en de raad om keuzes te maken over de ruimtelijke inrichting van Scherpenzeel. Belangrijke beslissingen over de ruimtelijke inrichting van Scherpenzeel zijn echter nog niet genomen. Hierbij kan gedacht worden aan keuzes in de verdeling tussen groen en grijs (woningbouw en bedrijventerreinen) en de verhouding tussen mkb en grootbedrijf. Waar moeten woningen komen, waar kunnen bedrijven zich vestigen en waar moet Scherpenzeel groen blijven?

- Het uitblijven van keuzes hierover schaadt de betrouwbaarheid van de gemeente voor ondernemers. Ondernemers willen een betrouwbare overheid, die doet wat hij zegt en voet bij stuk houdt. Ondernemers ervaren het beschikbaar stellen van bedrijfsruimte en het ontwikkelen van voldoende en geschikte nieuwe ruimte voor bedrijven in Scherpenzeel als moeizaam. Het risico is dat ondernemers hierdoor vertrekken uit Scherpenzeel. Diverse mkb-bedrijven zijn het afgelopen jaar om deze reden vertrokken uit Scherpenzeel.

- Ook besluiten over de ambtelijke en bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel zijn de afgelopen jaren, ondanks diverse rapporten en adviezen die de noodzaak ervan schetsten, niet genomen. Wel is de strategische capaciteit van de organisatie in het eerste kwartaal van 2019 op onderdelen licht versterkt. Dit biedt echter geen duurzame oplossing voor de substantiële capaciteitsvraag die de ambtelijke organisatie van het gemeentebestuur vraagt. De ambtelijke organisatie vraagt daarom nu met klem aan het gemeentebestuur om duidelijkheid te verschaffen over toekomst van de gemeente Scherpenzeel.

Gemeentebestuur heeft beperkte verbindingen met en positie naar regiogemeenten

- De aandacht van de raad is sterk gericht op Scherpenzeel. De gemeenteraad en de raadsfracties hebben weliswaar ontmoetingen en verbindingen met raden en fracties van buurgemeenten. Deze verbindingen hebben echter vaak een incidenteel karakter en leiden niet tot een structurele samenwerking of voorportaal voor regionale overleggen. Ook wethouders hebben vooral ‘incidentele’ verbindingen binnen vaste samenwerkingsverbanden in regio, waarbij een sterke oriëntatie op Scherpenzeel is.

- Op onderdelen is wel sprake van een vruchtbare samenwerking met partners in de regio. Barneveld is dan een natuurlijke samenwerkingspartner. Een voorbeeld daarvan is de regiodeal waar Scherpenzeel en Barneveld samen optrekken.

C1. Gemeentebestuur na onstabiele periode in rustiger vaarwater, maar zowel lokale als regionale visie, kracht, rolneming en positie blijft beperkt (3 van 3)

De financiële positie is incidenteel *weerbaar*, maar Scherpenzeel is structureel niet *wendbaar*

- Passend bij zijn omvang is de gemeentelijke begroting van Scherpenzeel overzichtelijk: ca. €18,9 mln. Scherpenzeel beschikt daarbij over weinig schulden en een stevige incidentele weerstandscapaciteit van ca. €5,8 mln. Daardoor is de financiële positie van Scherpenzeel *weerbaar*; de gemeente kan incidenteel tegen een stootje.
- De exploitatie van Scherpenzeel (bijvoorbeeld Kadernota 2020-2024) is lastig sluitend te krijgen. In het verleden was daarbinnen geen ruimte voor extra personeel. Voor 2020 kan een financiële tegenvaller lastig worden opgevangen en er is nauwelijks ruimte voor nieuw beleid. Daardoor kan gesteld worden dat de financiële positie van Scherpenzeel beperkt *wendbaar* is; de gemeente kan zich niet snel aanpassen aan veranderende situaties.
- Opvallend is dat het gemeentebestuur in verleden prioriteit heeft gegeven aan een gezonde financiële situatie ten koste van investeringen in de kwaliteit en kwantiteit van de ambtelijke organisatie.

Bestuurs- en realisatiekracht Scherpenzeel is reeds sinds lange tijd onderwerp van onderzoek

- Zoals aangegeven in hoofdstuk A1, kent Scherpenzeel een historie van onderzoeken en adviezen over de realisatiekracht van de gemeente Scherpenzeel. Nadat een herindeling met de gemeenten Renswoude en Woudenberg in 2009 niet door is gegaan lag de focus op een duurzaam zelfstandige gemeente Scherpenzeel.
- Diverse organisaties, waaronder Tien Organisatieadvies, de provincie Gelderland en Berenschot, hebben sinds 2015 adviezen uitgebracht over het vergroten van de realisatiekracht. Deze onderzoeken en adviezen hebben nog niet geleid tot een substantiële versterking van de realisatiekracht.
- De huidige politieke setting lijkt overwegend de neiging te hebben tot het ‘bagatelliseren’ van de opgaven en ambities waar Scherpenzeel voor staat en de daartoe benodigde kracht van de ambtelijke organisatie.
- SVDL ziet dat de gemeenteraad de focus legt op ‘tevredenheid van de lokale bevolking’ en de ‘Scherpenzeelse maat’. Deze lokale focus neemt echter niet weg dat Scherpenzeel zich geconfronteerd ziet met opgaven en ontwikkelingen die zich op een bovenlokale schaal manifesteren én waar een antwoord op nodig is.

C2. Ambtelijke organisatie uiterst loyaal, maar kwantitatief én qua strategisch niveau onvoldoende toegerust op de lokale en regionale opgaven en ambities (1 van 6)

Kracht ambtelijke organisatie zit in de uitvoering: dienstverlening, beheer openbare ruimte…

- De gemeente is door de schaal overzichtelijk en benaderbaar voor ondernemers, maatschappelijke organisaties en inwoners. Dit maakt het voor de gemeente mogelijk om snel te schakelen en snel op acute vraagstukken actie te ondernemen. De actiegerichtheid maakt dat Scherpenzeel zaken als dienstverlening en het beheer en onderhoud van de openbare ruimte goed op orde heeft. Ook zijn inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties positief over de toegankelijkheid van de gemeente.
- Kenmerkend voor Scherpenzeel is dat veel inwoners, ondernemers en andere stakeholders een maatwerkaanpak krijgen. Enerzijds is het een pré dat maatwerk op een beperkte schaal van Scherpenzeel relatief eenvoudig is te realiseren. Scherpenzeel past relatief veel maatwerk toe, omdat gedetailleerd beleid en regelgeving ontbreekt en omdat sommige specifieke situaties zich relatief weinig voordoen. Anderzijds kan met het toepassen van teveel maatwerk de rechtsgelijkheid van de uitvoering in het geding kan komen. Kortom, meer standaardisatie en kwaliteitsborging is nodig.

…maar in die uitvoering zijn ook tal van lacunes te duiden…

- De uitvoering van het sociaal domein in Scherpenzeel heeft meer geld nodig dan beschikbaar. Er is achterstallig onderhoud in beleidsplannen en regelgeving. Het ontbreekt aan instrumentarium om buitenlandse identiteitspapieren op echtheid te controleren. Er is achterstand in onderhoud van verkeersvraagstukken, bijvoorbeeld 30 kilometerzones zijn niet als zodanig (volgens voorschriften) ingericht en dus niet wettelijk handhaafbaar. Inwoners klagen via wijkplatforms over niet nagekomen toezeggingen, bijvoorbeeld over toegezegde speelvoorzieningen die zonder overleg zijn geschrapt.

…bovendien is het strategisch én adaptief vermogen van Scherpenzeel uiterst beperkt

- Vrijwel de volledige capaciteit van de ambtelijke organisatie is nodig voor de basisdienstverlening. Hierdoor leeft de organisatie ‘van dag tot dag’ en gaat alle aandacht en energie naar het draaiend houden van basisdienstverlening als burgerzaken en sociaal domein, bouwplannen en beheer van de openbare ruimte. De druk op de organisatie is erg hoog.
- De hoge druk op de ambtelijke organisatie heeft grote gevolgen. De organisatie heeft bijna geen tijd voor het bijhouden van ontwikkelingen in opgaven in het takenpakket van de gemeente. Ook doet de organisatie weinig aan visievorming en is hij vooral bezig met de waan van de dag. Belangrijke tactische en strategische keuzes kunnen hierdoor niet worden gemaakt.
- Op het terrein van de inrichting van het grondgebied van Scherpenzeel (ruimte voor woningen, bedrijven en groen) is bijvoorbeeld geen lange termijnvisie. Daarnaast is er nauwelijks tijd voor reflectie op de eigen werkwijzen, waardoor innovaties niet van de grond komen.
- De ambtelijke organisatie zit hierdoor in een vicieuze cirkel. De organisatie is, door de krappe kwantitatieve omvang, actiegericht en er is daarom te weinig tijd voor visie- en beleidsvorming. Het gevolg hiervan is dat de organisatie bij nieuwe gebeurtenissen situationeel handelt en niet toekomt aan het maken van een langere termijnvisie. Hierdoor ontstaat een reactieve organisatie die snel achter de feiten aan loopt.

C2. Ambtelijke organisatie uiterst loyaal, maar kwantitatief én qua strategisch niveau onvoldoende toegerust op de lokale en regionale opgaven en ambities (2 van 6)

Ambtelijke organisatie is zeer kwetsbaar

- De ambtelijke organisatie is kwantitatief (vastgestelde formatie: 71,06 fte per 1/5/19) uiterst kwetsbaar. Daarbij komt dat Scherpenzeel, in tegenstelling tot veel andere gemeenten in de grootteklasse tot 20.000 inwoners, vrijwel alle taken zelfstandig uitvoert. Het gevolg hiervan is dat veel medewerkers 'éénpitters' zijn. Dit levert een fors risico op voor strategische dossiers en complexe taken.

- Bovendien is de continuïteit van de basisdienstverlening daarmee niet altijd geborgd. Bij ziekte en verlof kan regelmatig geen adequate vervanging worden geregeld. Er zijn voorbeelden van medewerkers die tijdens ziekte of verlof moeten werken, om te voorkomen dat dienstverlening niet of niet op tijd kan worden geleverd of salarissen niet op tijd worden uitbetaald. Bij langduriger ziekte van een medewerker zit de organisatie door het hoge aantal éénpitters snel klem; ofwel moeten taken direct worden overgenomen door een collega, ofwel moet extern worden ingehuurd.s

- Scherpenzeel heeft 7,2 fte p/1.000 inwoners. Gemeenten in de grootteklasse tot 20.000 inwoners hebben gemiddeld 8,5 fte p/1.000 inwoners. Daarmee heeft Scherpenzeel modelmatig bezien 14 fte minder dan alle Nederlandse referentiegemeenten tot 20.000 inwoners.

- De analyse van de huidige formatie en de additionele benodigde formatie laat zien dat Scherpenzeel 14,15 fte extra nodig heeft om de opgaven te realiseren en knelpunten op te lossen (kortom: 'de basis op orde' te brengen). Tabel 1 laat de extra formatie zien die nodig is om de basistaken van de gemeente op orde te krijgen en te houden. Het realiseren van de ambities uit de Toekomstvisie 2030 zouden daar bovenop nog een extra impuls in geld en/of formatie vragen.

Programma	Huidige formatie (peildatum 1-1-2019)	Benodigde formatie	Verschil
P0 Bestuur en ondersteuning	33,06	38,06	5
P1 Veiligheid	2,11	2,86	0,75
P2 Verkeer en vervoer	3	3,9	0,9
P3 Economie	0,5	1,5	1
P4 Onderwijs	0,78	1,28	0,5
P5 Sport, cultuur en recreatie	10,69	12,19	1,5
P6 Sociaal domein	12,62	14,42	1,8
P7 Volksgezondheid en milieu	2	3,7	1,7
P8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5,03	6,03	1
Overig	1,27	1,27	0
TOTAAL	**71,06**	**85,21**	**+14,15**

Tabel 1 | huidige en benodigde formatie voor basis op orde

- Graag verwijzen wij naar bijlage 7 (separaat bij dit rapport gevoegd) voor het uitvoeringsprogramma, dat een volledig en gedetailleerd beeld geeft van de extra benodigde formatie om de basisdienstverlening van Scherpenzeel op orde te brengen. Tevens vindt u in het uitvoeringsprogramma een overzicht van de ambities van Scherpenzeel, uitgewerkt naar doelen en acties.

C2. Ambtelijke organisatie uiterst loyaal, maar kwantitatief én qua strategisch niveau onvoldoende toegerust op de lokale en regionale opgaven en ambities (3 van 6)

- Tabel 2 laat zien dat ‘de basis op orde’ brengen en houden een forse structurele investering vraagt van ruim EUR 1 miljoen in de ambtelijke organisatie. Deze structurele inzet kan niet vanuit de reserves worden gedekt en binnen de exploitatie van Scherpenzeel is nauwelijks ruimte. Een dergelijke investering zou een verhoging van de lasten voor inwoners met zich meebrengen van circa EUR 100,- per inwoner, ofwel circa EUR 250,- per gezin.
- Voor het realiseren van de ambities uit de Toekomstvisie is daar bovenop een extra investering nodig. De ambities in de toekomstvisie vragen om keuzes en het stellen van prioriteiten over bijvoorbeeld de inrichting van het grondgebied van Scherpenzeel. Zolang het gemeentebestuur die keuzes niet heeft gemaakt, is het niet mogelijk om een valide doorrekening te maken van de daarvoor benodigde formatie of investeringen.

	Huidige situatie	Basis op orde
Formatie in fte	71,06	85,21
Loonsom	€4.100.000	€4.916.447
Loonkosten per fte	€57.698	€57.698
Overheadkosten	€1.003.000	€1.202.739
Overheadkosten per fte	€14.115	€14.115
Totale personeelskosten	**€5.103.000**	**€6.119.186**

Tabel 2 | additionele personeelskosten benodigd voor basis op orde

Medewerkers zijn zeer loyaal en betrokken: naar gemeentebestuur, elkaar en samenleving

- De ambtelijke organisatie is zeer loyaal naar de samenleving en naar het gemeentebestuur. Hard werken wordt normaal geacht in de cultuur van Scherpenzeel. Daarnaast kenmerkt de ambtelijke organisatie zich door een familiecultuur, waarin medewerkers heel betrokken naar elkaar toe zijn. Medewerkers schieten elkaar te hulp om de gaten dicht te lopen die door ziekte, verlof, tijdelijke en structurele onderbezetting zijn ontstaan.
- De grote loyaliteit wordt echter niet of nauwelijks beloond door (politiek-bestuurlijke) support: de afgelopen tien jaar is nauwelijks geïnvesteerd in de kwantiteit en kwaliteit van de organisatie en in de professionele ontwikkeling van individu en organisatie.

De prijs die ambtelijk wordt betaald voor opgaven en politiek-bestuurlijke wensen is té hoog

- De keerzijde van de grote loyaliteit van de organisatie in combinatie met een jarenlang kwantitatief en kwalitatief tekort is naar ons oordeel té hoog. De organisatie kent (al jarenlang) een hoge werkdruk.
- Zonder een directe relatie naar de werkdruk te leggen is het ziekteverzuim met 6,2% in Scherpenzeel, tegen 4,8% landelijk, fors te noemen. Daarbij merken wij op dat het ziekteverzuim in een kleine gemeente als Scherpenzeel door één of enkele langdurige zieken relatief sterker kan worden beïnvloed dan in gemeenten met een grotere ambtelijke organisatie. Vergelijken we het ziekteverzuim van Scherpenzeel echter met het modale ziekteverzuim van Nederlandse gemeenten in 2018 in de grootteklasse tot 20.000 inwoners dan is het ziekteverzuim in Scherpenzeel met 6,2% tegen 4,3% hoog (o.b.v. cijfers van het A&O-fonds, 2018). Het effect van het (langdurig) ziekteverzuim komt bovenop de uitstroom, zie volgende pagina.

C2. Ambtelijke organisatie uiterst loyaal, maar kwantitatief én qua strategisch niveau onvoldoende toegerust op de lokale en regionale opgaven en ambities (4 van 6)

- De voortdurende druk op de beschikbare capaciteit maakt de organisatie actiegericht. Er is nauwelijks ruimte voor innovatie, het ontwikkelen van visie of meer strategische rolneming. Dit versterkt vervolgens de noodzaak tot actiegericht, situationeel handelen.
- Het kwantitatieve en kwalitatieve tekort heeft in Scherpenzeel geleid tot een organisatie die in een 'overlevingsmodus' staat. De focus op de dagdagelijkse taken en werkzaamheden maakt de horizon van de organisatie zo kort, dat er nauwelijks tijd is voor evaluatie van processen en komt innovatie niet van de grond. Van het bijhouden van nieuwe ontwikkelingen, het maken van een langetermijnvisie en investeren in een strategische rolneming in de regio is nauwelijks sprake.
- De kosten van externe inhuur bedroegen in 2018 circa EUR 1 mln. op een totale loonsom van EUR 4,1 mln., ofwel 24%. De kosten van externe inhuur zijn daarmee hoger dan het landelijk gemiddelde van 17% voor alle Nederlandse gemeenten in 2017, of 15% van de Nederlandse gemeenten in de grootteklasse tot 20.000 inwoners (o.b.v. cijfers van het A&O-fonds, 2017).
- Scherpenzeel kende in 2018 een uitstroom van 15%. Dit is twee keer zo hoog als het landelijk gemiddelde van 7,4% in 2017 (o.b.v. cijfers van het A&O-fonds, 2017). Het hoge verloop heeft een nadelig effect op de continuïteit van de organisatie. Bij een hoge uitstroom lekt kennis en ervaring weg. Het aantrekken van nieuwe medewerkers vraagt een grote tijdsinvestering voor het werven, selecteren, begeleiden en inwerken van nieuwe medewerkers. Daarmee zet het hoge verloop extra druk op de (toch al) overbelaste ambtelijke organisatie.

Scherpenzeel kan beperkt gespecialiseerd personeel aan zich verbinden

- Het personeelsbestand van Scherpenzeel kenmerkt zich door veel brede, generalistische functies en een hoog aantal éénpitters. Dit hangt samen met de relatief kleine omvang van de organisatie. Een ander kenmerk is, door de schaalgrootte van de gemeente, een relatief laag loongebouw. Tegelijkertijd moet Scherpenzeel in deze tijd van economische hoogconjunctuur concurreren met grotere gemeenten om (schaars) personeel.
- Scherpenzeel kan hierdoor lastiger gespecialiseerd personeel, al dan niet met voldoende ervaring, aan zich verbinden. Bovendien zoekt Scherpenzeel vaak duizendpoten; medewerkers met meerdere specialismen, die bij verreweg de meeste andere gemeenten in aparte functies ondergebracht zijn. Het vervullen van dergelijke generalistische functies is voor Scherpenzeel bijzonder lastig. Mensen met specialisme over de volledige breedte van het functieprofiel bestaan (bijna) niet en/of zijn erg duur.
- Met een lager salaris en beperkter doorgroeimogelijkheden is Scherpenzeel voor veel (gespecialiseerd) overheidspersoneel een minder aantrekkelijk werkgever. Dit neemt niet weg dat Scherpenzeel regelmatig 'schaarse' medewerkers aantrekt die er bewust voor kiezen om voor een kleine gemeente te werken. Voor het behouden van hoog gekwalificeerd en gespecialiseerd personeel blijft het op de schaal van Scherpenzeel echter een gegeven dat de gemeente personeel minder perspectief kan bieden dan grotere, concurrerende gemeenten en Scherpenzeel weinig middelen heeft om personeel te behouden.
- Omdat de gemeente niet altijd specialisten aan zich kan verbinden en die regelmatig wel nodig heeft, huurt Scherpenzeel hiervoor externen in. Externe inhuur is op projectniveau vaak een handige oplossing, maar is per saldo duurder dan de inzet van 'eigen' personeel. Samen met het relatief hoge ziekteverzuim en het hoge verloop verklaart dit de hoge uitgaven aan externe inhuur, gerekend als percentage van de totale loonsom.

C2. Ambtelijke organisatie uiterst loyaal, maar kwantitatief én qua strategisch niveau onvoldoende toegerust op de lokale en regionale opgaven en ambities (5 van 6)

- Scherpenzeel is met het huidige hoge percentage externe inhuur onvoldoende in staat om een goed opdrachtgever te zijn voor extern personeel. Immers goed opdrachtgeverschap vraagt ook voldoende kennis van het vraagstuk waarvoor de gemeente een externe inhuurt.

Organisatieontwikkeling van Scherpenzeel is langdurig geremd

- Sinds het beëindigen van de gesprekken met Renswoude en Woudenberg over een bestuurlijke samenwerking heeft de toekomst van Scherpenzeel en versterkingen van de ambtelijke organisatie regelmatig ter discussie gestaan. Dit heeft echter niet geleid tot een verstrekkend besluit om de organisatie een aanzienlijke impuls te geven. Wel heeft de organisatie in het eerste kwartaal van 2019 een impuls gekregen door een formatie-uitbreiding met o.a. een strategisch adviseur en een adviseur duurzaamheid.
- Het huidige MT en de nieuwe gemeentesecretaris biedt medewerkers perspectief: er is meer vertrouwen en rust in de organisatie. Sinds de komst van de huidige gemeentesecretaris vormt het MT meer dan voorheen één team, wat de organisatie goed heeft gedaan. Bovendien heeft de gemeentesecretaris een ontwikkeltraject gestart gericht op het verbeteren van de klantgerichtheid, integraal werken en bestuurlijke sensitiviteit van medewerkers.
- Ondanks de kritische kanttekening: er gebeuren weinig ‘ongelukken’: de organisatie is goed in ad hoc en reactief handelen, wat slagvaardig maakt.

Er is nauwelijks capaciteit en kwaliteit voor partnerschap en strategische posities

- Scherpenzeel is beperkt in staat om participatie en slagkracht in verbinding met samenleving te realiseren. De gemeente wordt onvoldoende als partner van de samenleving gezien. Daar waar de veranderende verhoudingen tussen gemeente en gemeenschap juist om een versterking van deze partnerrol vragen. Het krachtig invullen van deze rol vraagt ook om voldoende strategisch vermogen in de ambtelijke organisatie.
- Er is beperkte slagkracht en ondernemers worden beperkt gefaciliteerd. Ondernemers uiten daarom ook kritiek op het beleid en de communicatie van de gemeente, met name rondom de huisvesting van bedrijven en het realiseren van nieuwe bedrijventerreinen.
- Met vele mbk-ondernemers en enkele multinationals binnen de gemeentegrenzen is Scherpenzeel ambtelijk (en bestuurlijk) nauwelijks partij voor deze ondernemers. Ondernemers in Scherpenzeel willen vooral een overheid die een betrouwbare partner is. Dit betekent dat ze verwachten dat de gemeente met name over de inrichting van Scherpenzeel en het ontwikkelen en revitaliseren van bedrijventerreinen een langetermijnvisie heeft en daarnaar handelt.
- Door een ontbreken van een dergelijke visie in Scherpenzeel, de beperkte formatieruimte voor een bedrijfscontactfunctionaris c.q. een andere vorm van ambtelijke aanspreekpunt voor ondernemers en een ondermaatse aanwezigheid in regionale samenwerkingsverbanden (waar o.a. ruimte voor bedrijventerreinen worden verdeeld), is Scherpenzeel geen serieuze partij voor het omvangrijke bedrijfsleven dat Scherpenzeel rijk is.
- Er is nauwelijks strategische denkkracht in de ambtelijke organisatie om Scherpenzeel te vertegenwoordigen in de regio en/of om bestuurders goed in positie te brengen alvorens zij aan regionale tafels aanschuiven. Kansen blijven daardoor inhoudelijk (economisch, toeristisch, leefbaarheid) en financieel (regio, provincie, rijk, Europa) onbenut.

C2. Ambtelijke organisatie uiterst loyaal, maar kwantitatief én qua strategisch niveau onvoldoende toegerust op de lokale en regionale opgaven en ambities (6 van 6)

- Beleidsplannen verouderen of ontbreken in het geheel, bijvoorbeeld ouderenbeleid. Daardoor neemt Scherpenzeel geen maatregelen om zich voor te bereiden op toekomstige ontwikkelingen, zoals vergrijzing, met alle gevolgen voor woningbouw, zorg en het voorzieningenniveau.
- Op het gebied van de Omgevingswet en Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg heeft Scherpenzeel beperkt stappen gezet, echter tot nu toe onvoldoende om goed voorbereid te zijn op het moment dat gemeenten verantwoordelijk worden voor de uitvoering van deze wetten.
- Op een aantal portefeuilles (o.a. sport, cultuur, duurzaamheid, economische zaken, recreatie en toerisme) is geen of in relatie tot ambities beperkte ambtelijke capaciteit aanwezig.

C3. Scherpenzeel leunt op partners in de regio, waarin invloed beperkt is en zodoende kansen voor ondernemers en inwoners onbenut blijven (1 van 2)

Scherpenzeel bevindt zich in een complex web van samenwerkingsverbanden

- Hoewel Scherpenzeel veel taken zelfstandig uitvoert, is zij op een aantal onderdelen afhankelijk van of werkt samen met omliggende gemeenten en verbonden partijen.
- Op het gebied van veiligheid worden taken uitgevoerd op het niveau van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM). Vrijwel het volledige pakket aan uitvoeringstaken in het ruimtelijk domein wordt uitgevoerd door de Omgevingsdienst De Vallei (ODDV). Omdat Scherpenzeel ervoor heeft gekozen alle uitvoeringstaken op het gebied van toezicht, handhaving en vergunningverlening door de ODDV te laten uitvoeren, is de professionaliteit en compliance aan wet- en regelgeving op dit terrein geborgd. Ondernemers in Scherpenzeel zijn positief over de kwaliteitsimpuls die de VTH-taken hebben gekregen door positionering ervan binnen de ODDV. Dit terwijl er politiek in Scherpenzeel regelmatig kritiek is op samenwerkingsverbanden, zoals ODDV.
- Verder werkt Scherpenzeel intergemeentelijk samen in Regio Foodvalley: een samenwerkingsverband van 8 gemeenten, uit de provincies Utrecht en Gelderland. Regio Foodvalley werkt op zijn beurt samen met onderwijs- en kennisinstellingen en ondernemers om het vestigingsklimaat te bevorderen en ondernemen, wonen, werken en studeren aantrekkelijker te maken. Opgaven op het gebied van de energietransitie, ruimtelijke ontwikkeling, wonen, economie, mobiliteit en werkgelegenheid zijn in de Regio belegd.
- Op het gebied van ICT laat Scherpenzeel de automatisering uitvoeren door de gemeente Veenendaal. Er loopt een onderzoek naar het onderbrengen van de WOZ en BAG bij Veenendaal.
- De samenwerkingspartners (Veenendaal, Barneveld) zijn in verleden willekeurig gekozen; op dát moment waren ze het best passend, maar er ligt geen visie op samenwerking aan ten grondslag. Het geheel geeft een versnipperd beeld, waarbij Scherpenzeel afhankelijk is van omliggende gemeenten en nauwelijks in staat is om regie te voeren op de wijze waarop ICT- en digitaliseringstaken zijn georganiseerd.

Scherpenzeel heeft beperkt invloed en positie in regionale samenwerkingsverbanden

- De ambtelijke (strategische) ondersteuning voor bestuurders in de voorbereiding van regionale overleggen is beperkt, wat de positie van Scherpenzeel verder verzwakt.
- Ambtelijk is de gemeente in regionale overleggen niet of nauwelijks vertegenwoordigd en kan weinig bijdragen in gezamenlijke/regionale vraagstukken.
- Ondanks de beperkte bijdrage aan regionale samenwerkingsverbanden accepteert Scherpenzeel de uitkomsten van regionale afspraken niet altijd, of brengt op het laatste moment haar wensen in. Scherpenzeel wordt daardoor niet altijd door partnergemeenten gezien als een constructieve samenwerkingspartner.
- Scherpenzeel is niet agenda-settend en heeft geen lobby of strategische denkkracht, maar is sterk volgend: in de regio geldt Scherpenzeel als ‘haler’. Door de beperkte capaciteit van de ambtelijke organisatie heeft Scherpenzeel geen ambtelijke en/of bestuurlijke vertegenwoordiging aan alle samenwerkingstafels.

C3. Scherpenzeel leunt op partners in de regio, waarin invloed beperkt is en zodoende kansen voor ondernemers en inwoners onbenut blijven (2 van 2)

Afhankelijkheid Scherpenzeel van regio en regiogemeenten zal steeds verder toenemen

- Scherpenzeel is sterk afhankelijk van samenwerking met regionale partners, waaronder omliggende gemeenten. De kracht in de regio zal bij ongewijzigde koers, door een toenemende aantal taken en de complexiteit daarvan, steeds verder afnemen. Bovendien is er een langjarige trend van opschaling van gemeenten. Hierdoor neemt de relatieve schaalgrootte van Scherpenzeel en daarmee ook haar invloed in relatie tot omliggende gemeenten steeds verder af.
- Tegelijkertijd heeft Scherpenzeel de regio hard nodig voor het realiseren van haar ambities en opgaven. Voor de ambities op het gebied van woningbouw, bedrijventerreinen, duurzaamheid/energietransitie is Scherpenzeel aangewezen op de regio. Daarnaast zal Scherpenzeel ook regionaal positie moeten nemen om goede openbaar vervoerverbindingen te realiseren en het huidige hoge voorzieningenniveau op peil te houden.

C4. Scherpenzeel kent een hechte en vitale gemeenschap, waarvan kracht nog deels onbenut blijft door strategische beperkingen gemeentebestuur en organisatie

- Scherpenzeel kent een hechte en vitale gemeenschap, waar men ‘naar elkaar omziet’ en die gekenmerkt wordt door grote ondernemerszin. In verhouding tot het aantal inwoners heeft Scherpenzeel veel arbeidsplaatsen; ongeveer één arbeidsplaats per inwoner. Naast diverse mkb-bedrijven kent Scherpenzeel enkele grote bedrijven of multinationals. Veel van de bedrijven hebben hun wortels in Scherpenzeel. Verschillende bedrijven dragen bij aan lokale evenementen en het verenigingsleven in Scherpenzeel. Er is Scherpenzeel veel aan gelegen deze bedrijven te behouden.
- Scherpenzeel kent een hoog voorzieningenniveau voor een gemeente van ca. 10.000 inwoners. De multifunctionele accommodatie De Breehoek en het zwembad zijn twee belangrijke gemeentelijke voorzieningen. De exploitatie van het zwembad wordt gedraaid door vrijwilligers. Ook bij De Breehoek zijn vrijwilligers betrokken. De exploitatie van met name De Breehoek staat momenteel onder druk; de gemeente moet jaarlijks extra geld vrijmaken om de exploitatie sluitend te krijgen. Gezien het grote belang dat de gemeente en inwoners aan voorzieningen als De Breehoek en het zwembad hechten, vraagt dit om een duurzame oplossing voor de exploitatie.
- Inwoners leggen relatief beperkt een zorgvraag bij de gemeente neer en regelen veel zelf, al dan niet in kerkelijk verband. Waar veel gemeenten forse tekorten hebben in het sociaal domein, met name in de jeugdzorg (Scherpenzeel is een zogenaamde ‘blue zone gemeente’), kent Scherpenzeel dergelijke problemen nog niet.
- De samenleving lost veel sociale problematiek zelf op. Verschillende grote kerkgemeenschappen en een actieve rol van de kerk helpen daarbij. Echter, de samenleving mag, in de vorm van vrijwilligers, mantelzorgers en het kerkelijke netwerk, niet in staat worden geacht om de kracht van het gemeentebestuur en de kracht van de ambtelijke organisatie te compenseren.
- Door de beperkte partnerrol van het gemeentebestuur en beperkte strategische kracht van de ambtelijke organisatie wordt de kracht van de samenleving niet optimaal benut. Scherpenzeel is enerzijds zeer toegankelijk voor inwoners en ondernemers, maar is anderzijds zeer beperkt een partner van de samenleving. De organisatie is namelijk sterk gericht op uitvoeringstaken en de basisdienstverlening. Van regie op een partnerrol naar de samenleving is derhalve nauwelijks sprake.

C5. Realisatiekracht Scherpenzeel is in disbalans met opgaven en ambities

Aanvullend op de kwantitatieve analyse volgend uit het ‘Uitvoeringsprogramma Scherpenzeel’, is voorgaand beeld aangaande de realisatiekracht van Scherpenzeel opgetekend.

Dat beeld is positief op aspecten als de directe dienstverlening aan inwoners, waaronder de prestaties in het sociaal domein, en de vitaliteit en kracht van de gemeenschap.

Echter, de kracht van het gemeentebestuur én de ambtelijke organisatie en dien ten gevolge de positie van Scherpenzeel in de regio staan sterk onder druk. Kansen voor inwoners, ondernemers en instellingen in Scherpenzeel blijven daardoor onbenut.

Naar oordeel van SVDL is derhalve sprake van een kwantitatieve én kwalitatieve disbalans tussen enerzijds de opgaven en ambities waar Scherpenzeel zich voor gesteld ziet en anderzijds de realisatiekracht die zij op dit moment daar tegenover kan stellen.

In navolgend deel is een aantal denkbare oplossingsrichtingen geduid én gewogen om deze balans te herstellen.

DEEL D:

VIER OPLOSSINGSRICHTINGEN GEDUID ÉN GEWOGEN:

D1. Scherpenzeel kán er als autonome gemeente voor kiezen om (fors) te investeren in de eigen ambtelijke organisatie…

…echter, concludeert SVDL: ‘investeren in eigen ambtelijke organisatie’ is onwenselijk en mogelijk zelfs onhaalbaar.

D2. Scherpenzeel kán er als autonome gemeente voor kiezen de ambtelijke organisatie te bundelen met één of enkele gemeenten teneinde de opgaven en ambities te realiseren…

…echter, concludeert SVDL: ‘ambtelijk fuseren’ is onwenselijk én onhaalbaar.

D3. Scherpenzeel kán er als autonome gemeente voor kiezen de ambtelijke organisatie te integreren bij grote gemeente teneinde de opgaven en ambities te realiseren…

…SVDL concludeert: ‘regiegemeente’ is alleen wenselijk als tussenstap, maar haalbaarheid verdient nadere verkenning.

D4. Scherpenzeel kán haar autonomie als gemeentebestuur opheffen en herindelen met één of enkele gemeente(n) teneinde de opgaven en ambities te realiseren…

…SVDL concludeert: oplossingsrichting ‘herindeling’ is wenselijk, waarbij impact en randvoorwaarden nadere verkenning vragen.

D1. Scherpenzeel kán er als autonome gemeente voor kiezen om (fors) te investeren in de eigen ambtelijke organisatie…

Duiding variant

- De gemeente Scherpenzeel is een autonome gemeente en blijft in deze oplossingsrichting ook beschikken over een zelfstandig gemeentebestuur (gemeenteraad, griffie en college van B&W) en eigen gemeentesecretaris en ambtelijke organisatie. Om de huidige en toekomstige opgaven en ambities van de gemeente Scherpenzeel te realiseren, wordt in deze oplossingsrichting geïnvesteerd in de eigen ambtelijke organisatie.
- De investering in de ambtelijke organisatie zal gericht moeten zijn op het op orde brengen van de basis, in lijn met de huidige en toekomstige opgaven waar de gemeente Scherpenzeel voor staat. Daarbij moet gedacht worden aan een structurele formatieve uitbreiding van de ambtelijke organisatie met circa 14 FTE, welke wordt begroot op EUR 1 mln. structureel. Deze investering staat gelijk aan een verhoging van de lasten met EUR 100,- per inwoners ofwel circa EUR 250,- per gezin.
- Naast de ‘basis op orde’ zal nog (incidenteel) geïnvesteerd moeten worden in de ambities vastgelegd in de Toekomstvisie 2030. Deze investering is nog niet gekwantificeerd, omdat het vraagt om politieke keuzes op de uitgewerkte doelen en acties. En omdat Scherpenzeel zich eerst moet buigen over de impact van ‘de basis op orde’ brengen.

Kansen

- In deze variant blijft de zelfstandigheid van het gemeentebestuur van Scherpenzeel gewaarborgd. Inwoners, ondernemers en instellingen voelen zich bij een kleinschalige gemeente mogelijk meer betrokken, zeker in Scherpenzeel gezien de grote gemeenschapszin en de vitaliteit van de samenleving.
- Andersom heeft het gemeentebestuur in deze kleinschaligheid mogelijk beter zicht op de behoeften en wensen van de inwoners, ondernemers en instellingen en kan gericht worden ingezet op overheidsparticipatie. Doordat kleine gemeenten vaker van de hoed en de rand weten aangaande de lokale omstandigheden, kunnen zij veelal doelmatiger optreden.

Risico’s

- Deze variant gaat uit van een forse structurele investering in de ambtelijke organisatie. Een dergelijke structurele last kan niet uit de reserves worden gedekt. En als sprake zou zijn van een incidentele last, dan zouden de reserves in de volgende bestuursperiode verteerd zijn. Binnen de huidige exploitatie is geen ruimte voor dekking van deze structurele lasten. Enige optie qua betaalbaarheid van deze variant is een zeer forse verhoging van de OZB.
- Daarbij komt dat deze variant uitgaat van het versterken van de ambtelijke organisatie op strategisch en beleidsmatig niveau en op bedrijfsvoeringsfuncties. De vraag is of Scherpenzeel, zeker in deze krappe arbeidsmarkt, aantrekkelijk genoeg is als werkgever (loongebouw en inhoudelijke uitdaging) om zich op deze fronten te kunnen versterken.
- In deze variant blijft sprake van een autonoom gemeentebestuur. Alhoewel in de kracht van het gemeentebestuur verbeteringen optreden sinds de verkiezingen van 2018, is naar mening van SVDL voor Scherpenzeel meer nodig dan enkel een impuls in de ambtelijke organisatie. Ook in de rolneming (koers en richting geven, strategische daadkracht) en rolzuiverheid van het gemeentebestuur moet aan kracht worden gewonnen . Daarmee samenhangend is het verstevigen van de positie van Scherpenzeel in de regio eveneens niet enkel gebaat bij een krachtigere ambtelijke organisatie. Ook daarin speelt de kracht van het gemeentebestuur een rol, alsook ‘het getal’: Scherpenzeel is en blijft in deze variant een kleine speler in de Regio Foodvalley met bijbehorende beperkte zeggenschap.

…echter, concludeert SVDL: oplossingsrichting ‘investeren in eigen ambtelijke organisatie’ is onwenselijk en mogelijk zelfs onhaalbaar.

Onwenselijk omwille van het feit dat deze oplossingsrichting te weinig impact heeft op de kracht van het gemeentebestuur en de noodzaak tot versterking van de positie in de regio.

Mogelijk onhaalbaar door de benodigde structurele middelen om deze impuls te kunnen financieren en de beperkte positie van een dergelijke kleine gemeente, met bijbehorend loongebouw en inhoudelijke uitdaging, op deze krappe arbeidsmarkt.

D2. Scherpenzeel kán als autonome gemeente ervoor kiezen de ambtelijke organisatie te bundelen met één of enkele gemeenten teneinde de opgaven en ambities te realiseren

Duiding variant

- Bij een ambtelijke fusie wordt alle ambtelijke capaciteit van twee of meerdere gemeenten – en de daaraan gerelateerde bedrijfsvoeringsmiddelen – gebundeld in een aparte juridische entiteit. De gemeenten en gemeentebesturen blijven in tact. Dat betekent dat iedere gemeente een eigen gemeenteraad, griffier, college van B&W en gemeentesecretaris behoudt. Iedere gemeente blijft zelf aan het stuur als het gaat om de lokale kleuring van beleid en de uitgaven van beleidsgelden. De gemeenten treden op als opdrachtgever richting de ambtelijke fusieorganisatie. De motieven om voor ambtelijke fusie te kiezen zijn veelal kwaliteitsverhoging, kostenreductie en afname van de kwetsbaarheid.

Kansen

- Door de omvang en schaal van de ambtelijke fusieorganisatie, biedt de organisatie perspectief voor huidige en nieuwe collega's en is het een aantrekkelijke werkgever. Daarnaast is er ruimte voor specialisatie, ontstaan er nieuwe functies (zoals ten aanzien van strategie, digitalisering en innovatie) en zijn er doorgroeimogelijkheden.
- Door de krachten te bundelen ontstaan schaalvoordelen en kan de ambtelijke fusieorganisatie haar taken efficiënt uitvoeren.
- Niet alleen uitvoering van taken op het gebied van bedrijfsvoering krijgt een kwaliteitsimpuls, maar ook op beleidsrijke onderwerpen vindt versterking plaats. De bundeling van capaciteit laat de 'knowhow' en 'tegenkrachten' op tal van onderwerpen toenemen, waardoor minder fouten gemaakt zullen worden.
- Gemeentebesturen in een ambtelijke fusie gaan intensief samenwerken en worden als eenheid gezien in de regio. Dit versterkt de bestuurskracht van de deelnemende gemeenten.
- Er kan kennis worden gedeeld en samengewerkt met meer en nieuwe collega's vanuit de andere gemeenten, en er zullen minder éénpitters zijn: medewerkers zijn niet meer de enige die zich met een bepaalde portefeuille bezighouden en krijgen collega's naast zich met wie ze kunnen sparren en overleggen. De vervangbaarheid wordt groter, doordat met meer formatie afwezigheid beter kan worden opgevangen.
- De kostenbesparing treedt niet gelijk op, de investeringskosten (en frictiekosten) zijn bij een ambtelijke fusie bij aanvang vrij hoog. Uiteindelijk kunnen door de grotere schaal en slimme werkprocessen efficiëntievoordelen worden behaald en besparingen gerealiseerd.

Risico's

- Scherpenzeel zal in deze variant 'schoon door de poort' moeten en dus de basis op orde moeten brengen en de daartoe behorende investering moeten plegen. Daarbij treedt bij een ambtelijke fusie een hoger loongebouw in werking, wat kostenverhogend kan werken.
- Potentieel (gevoel van) 'afstand' tussen gemeentebestuur en ambtelijke fusieorganisatie.
- Er kan spanning optreden tussen belang van efficiency/uniformeren van de ambtelijke fusieorganisatie en de gewenste beleidsvrijheid van de deelnemende gemeenten (maatwerk).
- Werken binnen een ambtelijke fusieorganisatie vraagt aan medewerkers (andere) competenties: resultaatgericht, klantgericht, projectmatig werken. Dit vraagt om veel aandacht voor een gericht ontwikkelprogramma en om ruimte voor (interne of externe) mobiliteit.
- Door nieuwe taakstellingen en bezuinigingen kunnen investeringen in personeel en vernieuwing onder druk komen te staan, terwijl dit een belangrijke fase is om de kwaliteit en ontwikkeling van het personeel te continueren.
- Bij deelnemende gemeenten met een gelijk karakter ontstaat het risico dat niet de gewenste kwaliteitsimpuls wordt gerealiseerd.

…echter, concludeert SVDL: oplossingsrichting ‘ambtelijk fuseren’ is onwenselijk én onhaalbaar.

Onwenselijk omwille van het feit dat deze oplossingsrichting te weinig impact heeft op de kracht van het gemeentebestuur en de noodzaak tot versterking van de positie in de regio.

Onhaalbaar omdat er geen partnergemeente(n) in de regio is/zijn die met Scherpenzeel in een model van een ambtelijke fusie, in de vorm van een separate bestuurlijk-juridische entiteit, willen participeren. Het model wordt door buurgemeenten als complex en vanuit hun positie als niet noodzakelijk beschouwd. Ook in financiële zin lijkt de ambtelijke fusie onhaalbaar, gezien de benodigde extra impuls om ‘schoon door de poort’ te gaan en de te verwachten structurele hogere loonkosten.

D3. Scherpenzeel kán als autonome gemeente ervoor kiezen de ambtelijke organisatie te integreren bij grote gemeente teneinde de opgaven en ambities te realiseren

Duiding variant

- Als regiegemeente gaat gemeente Scherpenzeel de verbinding aan met verschillende externe partners en burgers om beleidsdoelen te bereiken en maatschappelijke vraagstukken op te lossen. De gemeente is nog altijd verantwoordelijk voor het beleid en beslist, stuurt en controleert voornamelijk op hoofdlijnen.
- De uitvoering wordt dusdanig georganiseerd dat de gemeente zelf niet langer de belangrijkste partij daarin is. De belangrijkste taken van een regiegemeente zijn: afbakenen, overzicht krijgen, beleidslijnen formuleren, samenwerking organiseren en verantwoording afleggen. Er zijn verschillende gradaties van regiegemeenten, afhankelijk van het aantal uitbestede taken. Gezien de huidige kracht van de ambtelijke organisatie van Scherpenzeel gaan we in deze variant uit van de uitbesteding van (nagenoeg) het volledige takenpakket van Scherpenzeel aan een grote (buur)gemeente.
- Voorbeelden van een dergelijk regiemodel, in de vorm van een volledige ambtelijke integratie van een kleine gemeente bij een grote gemeente, in het land zijn: Zandvoort/Haarlem, Oudewater/Woerden, Weesp/Amsterdam en Ten Boer/Groningen (tot 1/1/2019). De grote gemeente verleent in deze constructie diensten/producten aan het autonome gemeentebestuur van de kleine gemeente op basis van een dienstverleningsovereenkomst en een verrekenprijs.

Kansen

- Bij het model van de regiegemeente is de uitvoering van bepaalde taken bij een robuuste en krachtige ambtelijke organisatie belegd. Dit komt de strategische denk- en uitvoeringskracht voor het autonome gemeentebestuur van de kleine gemeente ten goede.
- Door het aangaan van samenwerking met een grote gemeente wordt de kwetsbaarheid van de kleine gemeente vermindert. Bovendien kan samenwerking met een grote gemeente een impuls geven aan de professionaliteit van de gemeente, omdat er meer kennis aanwezig is en gebundeld wordt.
- Door het uitbesteden van taken wordt de overhead sterk gereduceerd.
- Door de sterke ambtelijke verbinding tussen de betrokken gemeenten ontstaat er veelal ook een sterkere bestuurlijke verbinding tussen beide gemeentebesturen, waardoor de (bestuurlijke) positie van de kleine gemeente in de regio versterkt kan worden.

Risico's

- Er is meer afstand tussen bestuur en de ambtelijke organisatie, wat de aansturing complexer en minder direct maakt. Ook verantwoording wordt ingewikkelder.
- Het uitbesteden van taken zorgt voor afhankelijkheid van de gemeente als opdrachtnemer. Afhankelijkheid die de keuzevrijheid van de gemeente inperkt.
- De identiteit en herkenbaarheid van de gemeente kan (gevoelsmatig) onder druk komen te staan, doordat taken op afstand zijn geplaatst.
- Het op afstand zetten van strategische en uitvoerende taken vereist visie van het gemeentebestuur en strategische denkkracht van de regieorganisatie. Tevens brengt het model coördinatielasten voor de opdrachtgever en opdrachtnemer met zich mee.
- De grote gemeente kan weinig voordeel van de integratie ervaren. Eerder nadelen doordat zijn eigen organisatieontwikkeling wordt geremd, er veel afstemming/coördinatielast nodig is, de focus wordt verlegd van maatschappelijke opgaven naar interne vraagstukken en zij financier wordt van de 'tekorten' die door de kleine gemeente zijn ingebracht; kwalitatief en kwantitatief.

…SVDL concludeert: oplossingsrichting ‘regiegemeente’ is alleen wenselijk als tussenstap, maar haalbaarheid verdient nadere verkenning.

Wenselijk omdat de kracht van de grote ambtelijke organisatie, voorzien van strategische denkkracht en professionele uitvoeringskracht, benut kan worden van de partnergemeente. De ambtelijke organisatie van Scherpenzeel wordt daarin vervlochten. Door de nauwe verbinding die ontstaat met deze partnergemeente kan ook bestuurlijk de samenwerkingsrelatie sterk worden aangehaald waardoor de kracht van het gemeentebestuur en de positie van Scherpenzeel in de regio wordt versterkt.

Kanttekening bij deze vorm is het feit dat het zijn van een regiegemeente juist vraagt om een sterk (bestuurlijk) opdrachtgeverschap en focus op koers, visie en strategie en daarbij passende heldere politiek-bestuurlijke keuzen. Iets wat nu ontbreekt in Scherpenzeel. Tevens is het model niet in structurele zin toepasbaar voor Scherpenzeel. Het model vraagt om het inrichten van een (dure) regiefunctie in Scherpenzeel en het op orde brengen van de ambtelijke organisatie (ook financieel) alvorens tot integratie in een andere organisatie kan worden overgaan, dit om kostenverschuivingen naar de partnergemeente te voorkomen.

De wenselijkheid én haalbaarheid van deze variant is er enkel als ‘tussenstap’. Zie deel E ‘advies SVDL’ voor verdere uitwerking van deze stellingname.

D4. Scherpenzeel kán haar autonomie als gemeentebestuur opheffen en herindelen met één of enkele gemeente(n) teneinde de opgaven en ambities te realiseren

Duiding variant

- Bij een herindeling is er sprake van de instelling en opheffing van gemeenten. Waarbij door de wijziging van de gemeentegrenzen het aantal inwoners van tenminste één van de betrokken gemeenten met 10% of meer gaat toe- of afnemen.
- Bij een herindeling gaan gemeenten politiek-bestuurlijk en ambtelijk op in één nieuwe gemeente. De oude gemeenten worden opgeheven en de autonomie gaat over aan de nieuwe gemeente. Na herindelingsverkiezingen wordt een nieuwe gemeenteraad gevormd, alsmede één nieuw college en één ambtelijke organisatie. Het proces tot bestuurlijke fusie vindt plaats volgens een wettelijk traject op nationaal, provinciaal en lokaal niveau. Zie bijlage 6 voor meer achtergrondinformatie over deze variant.

Kansen

- Een stevigere en krachtigere positie in de regio, op provinciaal en Rijksniveau door organisatorische én bestuurlijke schaalvergroting (bestuurskracht) en door de omvang van de nieuw te vormen gemeente: ‘het getal telt’.
- Bij een bestuurlijke fusie gelden als gevolg van de toenemende schaalomvang van de ambtelijke organisatie voordelen, zoals versterking van de strategische beleids- en ontwikkelcapaciteit en innovatiemogelijkheden, professionalisering, ontwikkelmogelijkheden voor personeel, aantrekkelijk werkgeverschap, vermindering van kwetsbaarheid, etc.
- Reductie van de bestuurskosten (één raad, één griffie, één college) ten opzichte van de deelnemende autonome gemeenten.
- Hogere kwaliteit van dienstverlening door de grotere schaal (behoud voorzieningen), mits er aandacht blijft voor de lokale situatie.
- De middelen worden samengevoegd tot één begroting en komen onder gemeenschappelijke bevoegdheid raad/college, waarmee zij zeggenschap hebben over àlle gelden (i.t.t. AFO waar alleen de bedrijfsvoeringsmiddelen worden overgeheveld). Kaderstelling en controle door politiek en bestuur vindt plaats vanuit één hand: grip.
- Eenmalige uitkering Arhi-gelden voor het dekken van eventuele frictielasten, waarvan een eventueel overschot mag worden geïnvesteerd in de samenleving.

Risico’s

- Naast besparingspotentieel zal er ook rekening moeten worden gehouden met eenmalige lasten: projectgelden en frictie-of desintegratiekosten en met de mogelijke kostenverhogende effecten van een grotere en professionelere ambtelijke organisatie, het gelijkschakelen van de woonlasten en het hogere ambitieniveau van een nieuwe gemeente.
- De gemeenten worden onderdeel van een nieuwe grotere organisatie, waardoor de lokale keuzevrijheid en ruimte voor identiteit dreigen te verminderen als hier geen specifieke aandacht naar uit gaat. Inzetten op kerngericht werken is daarvoor een vereiste.
- De afstand tussen bestuur en burgers neemt toe, maar kan door kernenbeleid en lokale dienstverlening (deels) opgevangen worden.
- Doordat de fuserende gemeenten ieder hun eigen hoge kwaliteitsstandaard willen behouden, bestaat de kans dat er per taak voor de relatief meest dure uitvoering wordt gekozen.

…SVDL concludeert: oplossingsrichting ‘herindeling’ is wenselijk, waarbij impact en randvoorwaarden nadere verkenning vragen.

Wenselijk in het geval aansluiting wordt gezocht bij een sterke buurgemeente met een bijbehorende krachtige ambtelijke organisatie, voorzien van strategische denkkracht en professionele uitvoeringskracht. De ambtelijke organisatie van Scherpenzeel wordt daarin vervlochten. Door de herindeling ontstaat één krachtige gemeente met een krachtig gemeentebestuur en een sterkte positie in de regio, op provinciaal- en Rijksniveau.

Kanttekening bij deze oplossingsrichting is het feit dat een herindeling zorgt voor een grotere afstand tussen gemeentebestuur en inwoner/ondernemer. Daarom is het noodzakelijk dat in een beweging van ‘bestuurlijke opschaling’ parallel aan deze beweging wordt gewerkt aan ‘afschaling’: een vorm van ‘kerngericht werken/kernendemocratie’ voor Scherpenzeel, zodat de identiteit en nabijheid maximaal wordt gewaarborgd.

De haalbaarheid van deze variant zal nader verkend moeten worden. Zie deel E ‘advies SVDL’ voor verdere uitwerking van deze stellingname.

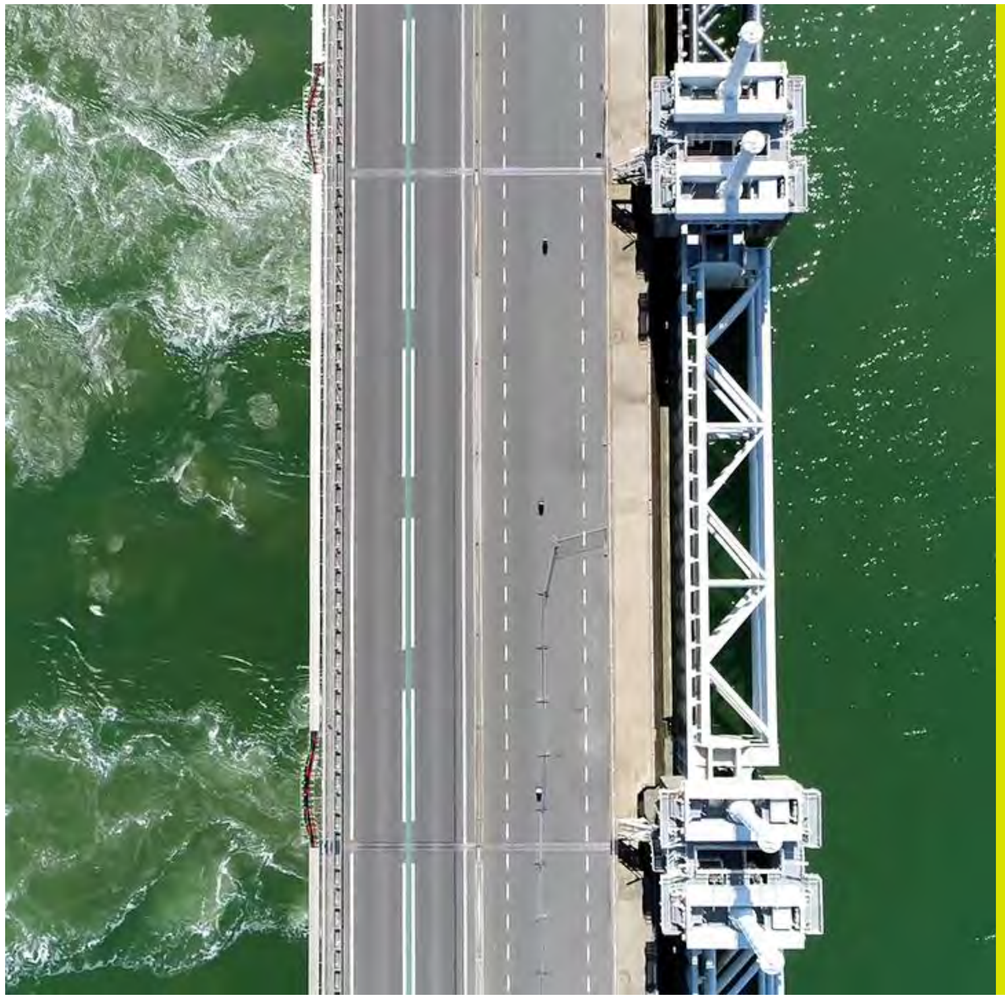

DEEL E:

ADVIES SVDL VOOR DE BEST PASSENDE ORGANISATIEVORM:

E1. Regieorganisatie kan lokale en regionale kracht Scherpenzeel versterken, maar is alleen wenselijk en haalbaar met onomkeerbaar perspectief op een herindeling

E2. Verken herindeling met Barneveld met behoud van de lokale identiteit en kracht van Scherpenzeel. Regieorganisatie als mogelijke tussenstap.

E3. Eerste schets van de mogelijke procesgang tot einde 2019 ter verkenning beide sporen met gemeente Barneveld

E1. Regieorganisatie kán lokale en regionale kracht Scherpenzeel versterken, maar is alleen wenselijk en haalbaar met onomkeerbaar perspectief op een herindeling

Regieorganisatie lijkt op eerste oog een wenselijke optie…

- Scherpenzeel kan veel baat hebben bij de vorming van een regieorganisatie. In die zin dat Scherpenzeel ervoor kiest om ál zijn ambtelijke capaciteit onder te brengen bij een sterke grote partnergemeente. De strategische denkkracht kan zodoende een impuls krijgen. De uitvoeringskracht en de bedrijfsvoering is naar verwachting in een grote ambtelijke organisatie sterk geprofessionaliseerd, waarbij ruimte is voor ontwikkeling en innovatie.
- Een regiemodel betekent vanuit de optiek van Scherpenzeel ook de keuze voor een duidelijke partner in de regio. Door deze keuze kan de bestuurlijke samenwerking met deze partnergemeente ook worden aangehaald. Daardoor kan de positie van het gemeentebestuur van Scherpenzeel in de regio worden versterkt.

…echter, regieorganisatie heeft in context Scherpenzeel nog de nodige vraagtekens

- Het zijn van een regieorganisatie vraagt echter ook om een scherpe bestuurlijke koers én een krachtig ambtelijk opdrachtgeverschap met bijbehorend strategisch vermogen. Over de kracht van het gemeentebestuur maakten wij reeds eerder een kanttekening. Het vormgeven van een krachtig ambtelijk opdrachtgeverschap zal vragen om een structurele investering in regiecapaciteit voor de gemeente Scherpenzeel. De vraag is in welke omvang en met welke kwaliteit deze regiecapaciteit moet worden vormgegeven.
- De ambtelijke organisatie van Scherpenzeel is kwantitatief en kwalitatief niet toegerust om de opgaven en ambities te realiseren. SVDL toonde in dit rapport eerder aan dat een forse formatieve impuls nodig is om alleen al de basis op orde te brengen. De rekening van deze impuls kan niet volledig ‘verschoven’ worden naar de partnergemeente die als opdrachtnemer gaat fungeren voor Scherpenzeel. De haalbaarheid en betaalbaarheid van het regiemodel achten wij daarom als ‘eindmodel’ niet realistisch voor Scherpenzeel.

Veenendaal en Ede zijn bereid tot regiemodel, echter geen perspectief op herindeling

- De zowel grote als sterke gemeenten in de Regio Foodvalley, zijnde Ede en Veenendaal, lijken bereid om op te treden als opdrachtnemer van Scherpenzeel voor de inbedding van (onderdelen van) de ambtelijke organisatie en het uitvoeren van (alle) ambtelijke taken voor het autonome gemeentebestuur van Scherpenzeel.
- Echter, beide gemeenten zijn niet aangrenzend aan Scherpenzeel. Daarbij komt dat Veenendaal een in de provincie Utrecht inliggende gemeente is. En Ede is een 100.000+-gemeente, waarbij de schaalspong voor medewerkers van Scherpenzeel enorm zal zijn.
- Voor Scherpenzeel is het naar mening van SVDL essentieel dat enkel een vergaande ambtelijke samenwerking/integratie wordt aangegaan met een partnergemeente die in het geval van een bestuurlijke fusie/herindeling ook de partnergemeente zal zijn. Gezien de geografische ligging van Ede en Veenendaal adviseert SVDL het gemeentebestuur van Scherpenzeel om met deze gemeenten géén vergaande ambtelijke samenwerking, in de vorm van een regiemodel, aan te gaan. In het geval dat een bestuurlijke fusie zich op termijn voor Scherpenzeel zou aandienen zou dit namelijk tot een ontvlechting van de ambtelijke capaciteit en bijbehorende frictielasten leiden. Daarbij concludeerden wij reeds dat het regiemodel voor Scherpenzeel geen eindmodel kan zijn.

Oriëntatie Woudenberg en Renswoude niet meer gericht op Scherpenzeel

- De ambtelijke oriëntatie van de gemeenten Woudenberg en Renswoude is sinds het einde van de poging tot herindeling circa 10 jaar geleden niet meer gericht op de gemeente Scherpenzeel. Woudenberg richt zich op het versterken van de eigen ambtelijke organisatie en heeft een oriëntatie op Utrechtse gemeenten, zoals Amersfoort. Renswoude is sterk ambtelijk vervlochten met de gemeente Veenendaal en richt zich bestuurlijk op de Regio Foodvalley als geheel. Een ambtelijke dan wel bestuurlijke intensieve samenwerking met Scherpenzeel wordt niet langer als opportuun gezien. SVDL adviseert Scherpenzeel de oriëntatie op deze beide gemeenten niet nader te verkennen.

E2. Verken herindeling met Barneveld in combinatie met behoud van de lokale identiteit en kracht van Scherpenzeel. Regieorganisatie als mogelijke tussenstap.

Barneveld als natuurlijke partner voor regiemodel en herindeling

- De gemeente Barneveld is een krachtige en tegelijkertijd nog overzichtelijke buurgemeente van Scherpenzeel met ruim 57.000 inwoners (ca. 500 fte) en een verwachte sterke autonome bevolkingsgroei richting 2030/2035 tot 70.000 inwoners. Barneveld is een partnergemeente van Scherpenzeel in de Regio Foodvalley en er bestaan diverse politieke, bestuurlijke en ambtelijke verbindingen tussen Scherpenzeel en Barneveld. Ook de oriëntatie van inwoners van Scherpenzeel is deels op Barneveld gericht als het gaat om onderwijs, arbeidsmarkt en economie/voorzieningen. Barneveld is met 10 veelzijdige kernen zeer goed bekend met kerngericht werken en erkent en herkent de identiteit en het voorzieningenniveau van Scherpenzeel. Barneveld kan als 'natuurlijke partner' voor Scherpenzeel worden gezien.
- Barneveld staat niet open voor een volledige regieorganisatie Scherpenzeel – Barneveld, waarbij alle ambtelijke capaciteit van Scherpenzeel in de ambtelijke organisatie van Barneveld wordt vervlochten, als zijnde het een eindmodel. Een dergelijke integratie voor de lange termijn zal naar verwachting van Barneveld de organisatieontwikkeling van de ambtelijke organisatie Barneveld afremmen en een dergelijke integratie leidt af van de energie die nodig is voor de maatschappelijke opgaven en bestuurlijke ambities waar Barneveld voor staat.
- Barneveld staat wél open voor het regiemodel als tussenstap richting een herindeling tussen Scherpenzeel en Barneveld. De ambtelijke integratie dient dan als voorloper op de politiek-bestuurlijke samenvoeging enkele jaren later. In dat geval kunnen de beide partnergemeenten het ambtelijke integratieproces coulant met elkaar doorlopen, voor wat betreft de verrekening van de incidentele en structurele lasten. De kosten gemoeid met het integratieproces kunnen nadien ook worden gedekt uit de eenmalige Arhi-gelden (naar huidige maatstaven in het geval van deze herindeling; ruim 5,1 mln. Euro) die aan deze gemeenten worden toegekend in het geval van herindeling.

SVDL adviseert Scherpenzeel de impact en haalbaarheid van 2 sporen nader te verkennen

- Scherpenzeel staat voor een ingrijpende keuze aangaande zijn (bestuurlijke) toekomst. Een dergelijk proces vraagt om zorgvuldigheid, maar ook om voortvarendheid om de onzekerheid voor betrokkenen (lees: met name medewerkers in Scherpenzeel) niet te lang te laten voortduren.
- Het is te prematuur om reeds op grond van voorliggend rapport een vergaande en definitieve richting te bepalen. Bovendien vraagt een dergelijke keuze om een gezamenlijk besluit van de betrokken partnergemeenten. Scherpenzeel kan niet alleen besluiten tot een herindeling, met een regiemodel als eventuele tussenstap. Daarvoor is ook de politiek-bestuurlijke instemming van de partnergemeente nodig, in dit geval Barneveld.
- SVDL adviseert Scherpenzeel de volgende twee sporen in samenspraak met het gemeentebestuur van Barneveld te gaan verkennen in de tweede helft van 2019:
  - ✓ Spoor 1. Herindeling (opschalen), gecombineerd met 'afschalen' (kerngericht werken/kernendemocratie) in één beweging.

    Herindeling is op zijn vroegst per 1/1/2023 haalbaar. Dit impliceert een langere zittingstermijn van de huidige raad. Geen reguliere verkiezingen in maart 2022. Herindelingsverkiezingen november 2022. Niet verder oprekken van deze termijn gezien opgaven en ambities waar Scherpenzeel voor staat. Principebesluit/opstarten wettelijk proces herindeling: begin/medio 2020. Onomkeerbaar besluit op herindelingsadvies uiterlijk voorjaar 2021.

  - ✓ Spoor 2. Herindeling (opschalen), gecombineerd met 'afschalen' (kernendemocratie), met regiemodel als tussenstap.

    Conform spoor 1. Waarbij per 1/1/2021 vorming regieorganisatie: alle ambtelijke capaciteit Scherpenzeel geïntegreerd in ambtelijke organisatie Barneveld, als voorloper op herindeling 2023.

E3. Eerste schets van de mogelijke procesgang tot einde 2019 ter verkenning beide sporen met gemeente Barneveld

Stel plan van aanpak op en richt projectorganisatie in voor gezamenlijke verkenning

- Kort na het besluit van de gemeenteraad van Scherpenzeel eind juni 2019 kan een plan van aanpak worden opgesteld dat richting geeft aan het te doorlopen proces in de tweede helft van 2019. In dit plan van aanpak moet aandacht zijn voor de daartoe te vormen projectorganisatie, de te doorlopen processtappen en activiteiten, het eindresultaat en de daartoe benodigde incidentele middelen.

- Voor de nadere verkenning van beide sporen is het raadzaam om een klankbordgroep vanuit de beide gemeenteraden samen te stellen. Een bestuurlijke stuurgroep te formeren. En de beide gemeentesecretarissen en MT's in positie te brengen voor de ambtelijke verkenning. De projectstructuur en de rol en opdracht per onderdeel daarin kan in het plan van aanpak nader worden uitgewerkt. De betrokkenheid van de samenleving in zowel Scherpenzeel als Barneveld kan daarin een bijzondere plaats krijgen.

Breng gemeenteraad Scherpenzeel in positie om 'kerngericht werken' te verkennen

- De periode tot eind 2019 kan gebruikt worden voor de verkenning van het model 'herindeling' en de wijze waarop een herindeling gepaard kan gaan met 'afschalen', ten behoeve van het vormgeven van kerngericht werken en het bewaken van de identiteit van Scherpenzeel. Daartoe is het van belang om politiek-bestuurlijk in gesprek te gaan met vertegenwoordigers in een kern als Voorthuizen en ook landelijke initiatieven op het gebied van kerngericht werken te verkennen.

Stel 'memorandum of understanding' samen ter verankering kernwaarden Scherpenzeel

- In deze fase kan een eerste aanzet worden gemaakt tot het inventariseren en vastleggen van de kernwaarden van Scherpenzeel. Wat wil Scherpenzeel voor het gebied Scherpenzeel en zijn inwoners en ondernemers behouden richting een herindeling? Deze kernwaarden kunnen vastgelegd worden in een 'memorandum of understandig' tussen Barneveld en Scherpenzeel, als vertrekpunt voor het ingaan van een proces van herindeling met elkaar.

Rapporteer en besluit eind 2019 over randvoorwaarden en impact beide sporen

- Eind 2019 zou een verkenning in beide gemeenteraden moeten liggen over de randvoorwaarden en de impact van zowel een herindeling in één keer (per 1/1/2023) als een herindeling per 1/1/2023, met een regieorganisatie per 1/1/2021 als tussenstap. De beide gemeenteraden kunnen op basis van die rapportage eind 2019 een besluit nemen om met elkaar te gaan werken aan een herindelingsontwerp en -advies.

Ondertussen… investeer vooral incidenteel in ambtelijke organisatie

- Voorliggend rapport bevat kritische kanttekeningen over met name de kwantiteit en strategische denkkracht in de ambtelijke organisatie van Scherpenzeel. Dat onder een gesternte waarin de opgaven en ambities voor Scherpenzeel groot zijn. Een herindeling kan op zijn vroegst per 1/1/2023 worden gerealiseerd. Een regieorganisatie als tussenstap kan als tussenstap per 1/1/2021 worden ingericht.

- Deze termijnen betekenen dat Scherpenzeel niet kan wachten met de investering in zijn ambtelijke organisatie tot het moment van herindelen c.q. de vorming van een regieorganisatie. SVDL adviseert om de organisatie met incidentele middelen (tijdelijk) te versterken, zodat de ambtelijke organisatie versterkt wordt én zodat eventuele frictielasten bij integratie in Barneveld maximaal worden ingeperkt.

BIJLAGEN

1. Overzicht geraadpleegde documenten

2. Overzicht geïnterviewde personen

3. Overzicht Nederlandse gemeenten tot 20.000

4. Bestuurlijke fusie/herindeling past in landelijk beeld van schaalvergroting van gemeenten als gevolg van de opgaven, waarbij ‘afschalen’ de standaard is geworden

5. Ook in de regio en in Gelderland is sprake van diverse bewegingen tot opschaling. Scherpenzeel zal bij ‘ongewijzigd beleid’ positie verder zien verzwakken.

6. Inzicht in het proces van opschalen én afschalen richting datum herindeling

7. Uitvoeringsprogramma (separaat bestand behorend tot dit rapport)

Bijlage 1. Overzicht geraadpleegde documenten (1 van 2)

- 2e Financiële rapportage 2018, gemeente Scherpenzeel, 19 september 2018
- Actualisatie woonvisie Scherpenzeel, Atrivé en Orka advies, 21 oktoeber 2016
- Analyse formatieomvang gemeente Scherpenzeel, 9 januari 2019
- Beelden van Bestuurskracht Scherpenzeel, Berenschot, 17 december 2018
- Beleidsplan Sociaal Domein 2019-2022 – Versterken, Verbinden, Vernieuwen, 30 november 2018
- Beleidsvoornemens 2020, 16 april 2019
- Coalitieakkoord 2018-2022 GemeenteBelangen Scherpenzeel, ChristenUnie & PRO Scherpenzeel – Sociaal, Duurzaam & Ondernemend, 7 mei 2018
- College-uitwerking Coalitieakkoord 2018-2021
- Eindrapportage 'Naar een toekomstbestendige organisatie' Tien organisatieadvies (2015)
- Financiën Coalitieakkoord 2018
- Gegevens over ziekteverzuim, inhuur en verloop, 2018 en 2019
- Gelderland vernieuwt – strategisch agenderen en loslaten, Denktank Sterk Bestuur
- Gelderse bestuursscan – gemeente Scherpenzeel, adviescommissie Sterk Bestuur in Gelderland, 2015
- Gemeentelijke Verzuimnormen (GVN) en overige referentienormen over 2018, A+O fonds Gemeenten
- Jaarplan 2019
- Jaarrekening gemeente Scherpenzeel 2018, 30 april 2019
- Laat stad en regio bruisen, Naar één krachtig netwerk van onderscheidende stedelijke regio's, binnensteden én vitale kernen, VNO-NCW, MKB-Nederland, VNG, G32 en IPO, april 2017
- Meerjarenperspectief 2020-2023
- Nota Economisch beleid Scherpenzeel 2015-2018
- Overzicht bedrijven gemeente Scherpenzeel
- Overzicht kosten inhuur Scherpenzeel 2017 en verloop personeel
- Personeelsmonitor gemeenten 2017, A+O fonds Gemeenten, juni 2018
- Programmabegroting 2019-2022, 1 november 2018
- Rapport ontwikkeling team DIV gemeente Scherpenzeel, KBenP, juli 2018
- Risicomanagement Sociaal Domein in de gemeente Scherpenzeel, Rekenkamercommissie Vallei en Veluwerand, 23 juli 2018
- Samenwerkingsverbanden gemeente Scherpenzeel, april 2019

Bijlage 1. Overzicht geraadpleegde documenten (2 van 2)

- Sterk bestuur voor de opgaven van morgen – Een tussenbalans en vooruitblik op het programma Sterk Bestuur, provincie Gelderland
- Toegestane formatie per 01-01-2019
- Toekomstvisie gemeente Scherpenzeel 2030, Berenschot, 2018
- Uitvoeringsprogramma beleidsplan SD en jaarplan 2019
- Visie- en kadernota ‘Sport en bewegen 2013-2017’ gemeente Scherpenzeel, 19 september 2013.
- Voorstel voorgenomen ICT-samenwerking Veenendaal, 10 oktober 2016
- Werkplan Participatiebedrijf Groen 2018 - 2022
- Werkplan Participatiebedrijf Groen 2018 – 2022, 31 januari 2018
- Woonvisie Scherpenzeel 2013-2020. Gerrichhauzen en Partners, 2013

Bijlage 2. Overzicht geïnterviewde personen (1 van 2)

Interne gespreksronde

- Dhr. H. de Vries, burgemeester
- Mevr. H. van Dijk-van Ommering, wethouder
- Dhr. T.A. van Dijk, wethouder
- Dhr. A. van Es, wethouder
- Mevr. B.S. van Ginkel-Schuur, griffier gemeente Scherpenzeel
- Dhr. M. Zwankhuizen, fractievoorzitter SGP
- Mevr. M. van de Beek-Lindhout, fractievoorzitter ChristenUnie
- Dhr. W. Schuur, fractievoorzitter PRO Scherpenzeel
- Dhr. P. Klaassen, fractievoorzitter CDA
- Dhr. H. Brons, fractievoorzitter GemeenteBelangen Scherpenzeel
- Mevr. W. van de Werken, gemeentesecretaris
- Dhr. J.W. Berkhof, afdelingshoofd bedrijfsvoering en concerncontroller
- Mevr. D. Wissink, afdelingshoofd Gemeentewinkel
- Dhr. R. ter Horst, afdelingshoofd Ruimte & Groen
- Ondernemingsraad

Interne werksessies

- Team Financiën en Control
- Team P&O
- Team DIV, BAG en ICT
- Team Openbare Orde & Veiligheid
- Team Buitendienst
- Team Secretariaat en Burgerzaken
- Team Ruimtelijke Ordening
- Team Civiel en Groen
- Team EZ, Sport en Recreatie, Duurzaamheid en afval
- Team WMO, Jeugd en Participatie
- Team Wonen, Welzijn en Onderwijs
- Team Juridische Zaken
- Team Communicatie/Webmaster

Bijlage 2. Overzicht geïnterviewde personen (2 van 2)

Externe gespreksronde

- Wijkplatform Scherpenzeel West
- Ondernemersvereniging Scherpenzeel
- De heer Mandersloot, directeur Mandersloot
- De heer J. van Brummelen en de heer P. Lithorst, directie Modiform
- De heer T. van Keken en de heer R. Haverkamp, directie Interface
- De heer A. Droog, adjunct-directeur Regio Foodvalley
- De heer H-J. Baakman, directeur ODDV
- Vitras Maatschappelijk Werk
- Senioren WelzijnsOrganisatie
- Mevrouw P. Doornenbal-van der Vlist, burgemeester Renswoude
- De heer J. van Dijk, gemeentesecretaris Renswoude
- De heer G-J. Kats, burgemeester Veenendaal
- Mevrouw A. van der Klift, gemeentesecretaris Veenendaal
- De heer R. Verhulst, burgemeester Ede
- De heer P. van Elteren, gemeentesecretaris Ede
- De heer A. van Dijk, burgemeester Barneveld
- De heer E. van Steden, gemeentesecretaris Barneveld
- Mevrouw S. van der Marck-Verschoor, gemeentesecretaris Woudenberg

Bijlage 3. Onder druk van de autonome opgaven ontstaat een landelijk beeld van schaalvergroting van gemeenten, waarbij ‘afschalen’ de standaard is geworden

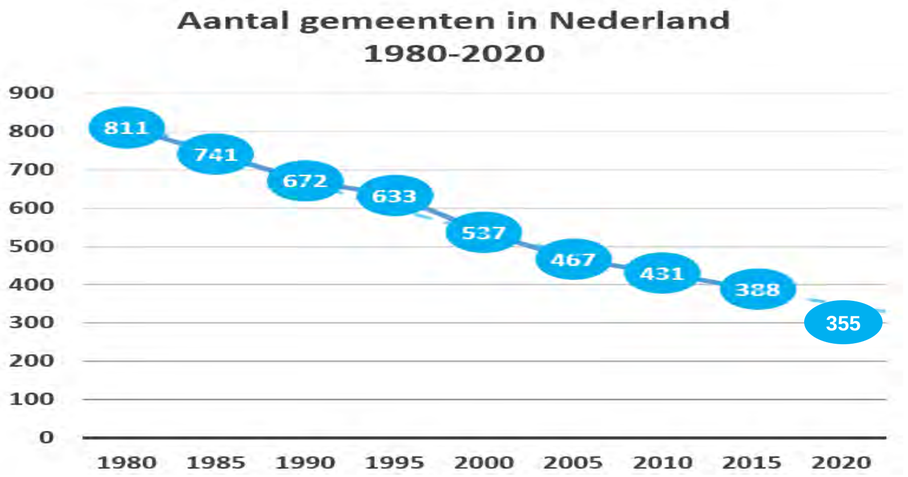

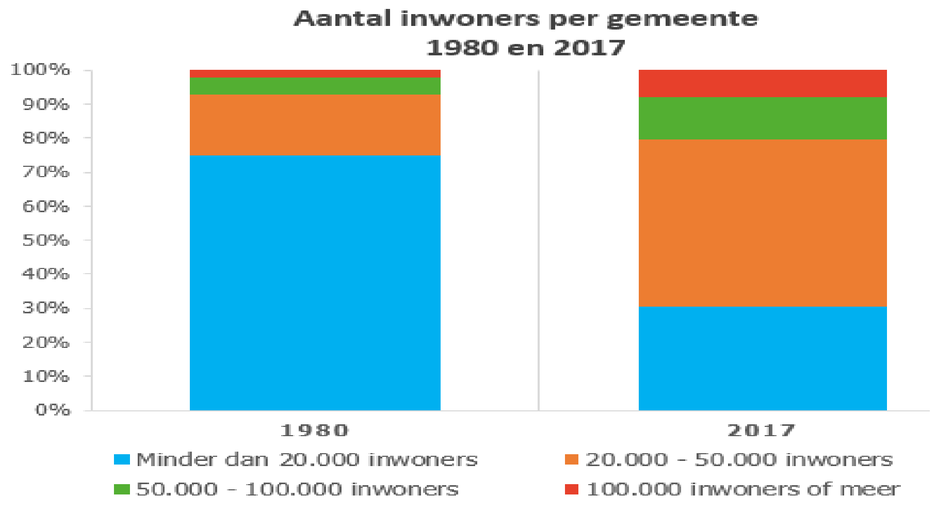

- Aantal NL-gemeenten daalt fors onder druk van autonome opgaven: 35% reductie sinds 2000
- Gemiddeld aantal inwoners NL-gemeente circa 49.000
- Met name aantal gemeenten met minder dan 20.000 inwoners neemt zeer sterk af
- Opschalen (herindelen) gaat daarbij steeds meer gepaard met ‘afschalen’: kernendemocratie, kerngericht werken
- Schaalvergroting kent ‘sneeuwbal-effecten’: als omgeving opschaalt, zelf opschalen om positie in regio, provincie of landelijk te behouden

SVDL

Bijlage 4. Ook in de regio en in Gelderland is sprake van diverse bewegingen tot opschaling. Scherpenzeel zal bij ‘ongewijzigd beleid’ positie verder zien verzwakken

In verkenning:

- Nunspeet, Elburg, Hattem, Heerde, Oldebroek

Ambtelijke fusie:

- Druten, Wijchen
- Duiven, Westervoort

Bedrijfsvoering:

- Bunschoten, Nijkerk, Leusden en Putten
- Ermelo, Harderwijk en Zeewolde
- Arnhem, Rheden, Renkum
- Culemborg, Tiel, West Betuwe
- Zaltbommel, Maasdriel

Herindeling:

- Herindeling Zevenaar/Rijnwaarden (2018)
- Herindeling West Betuwe (2019)
- 2001 en 2005: herindelingsgolf in Gld.

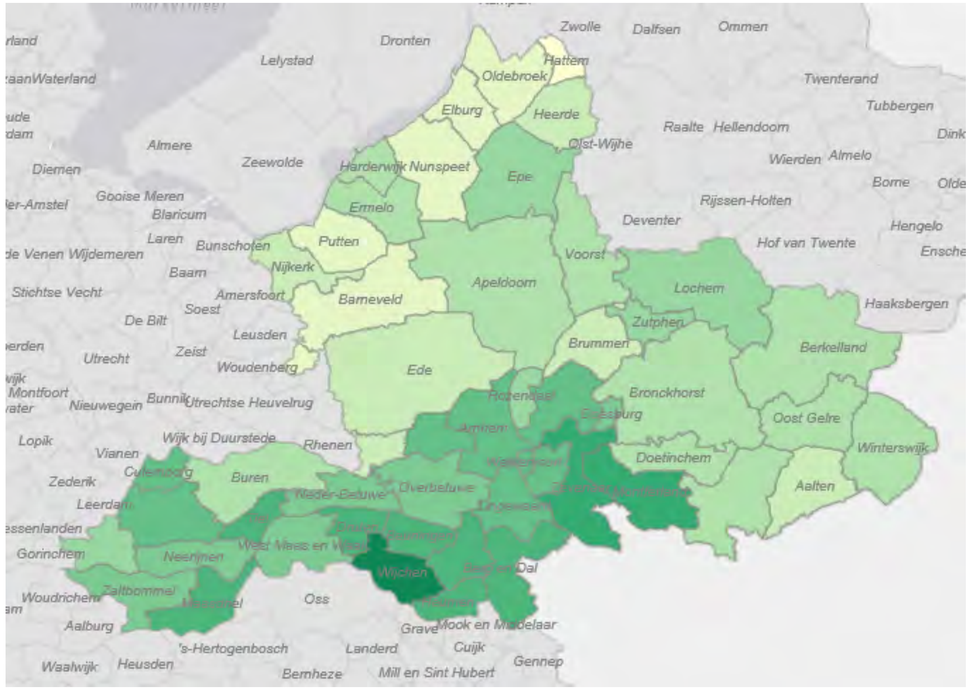

Bijlage 5. Scherpenzeel behoort tot 15 kleinste gemeenten van Nederland en is in klasse <20.000 inwoners nagenoeg uniek in het zelfstandig uitvoeren van taken

Gemeente	Aantal inwoners	Status
Schiermonnikoog	936	Samenwerking tussen Waddeneilanden
Vlieland	1.139	Samenwerking tussen Waddeneilanden
Rozendaal	1.654	Taken grotendeels ondergebracht middels dvo in gemeente Rheden
Ameland	3.674	Samenwerking tussen Waddeneilanden
Terschelling	4.889	Samenwerking tussen Waddeneilanden
Renswoude	5.258	Taken grotendeels ondergebracht in gemeente Veenendaal.
Baarle-Nassau	6.848	In volledige ambtelijke fusie met Alphen-Chaam en Gilze en Rijen: ABG Gemeenten
Noord-Beveland	7.309	Taken grotendeels ondergebracht in GR De Bevelanden
Mook en Middelaar	7.808	Taken grotendeels ondergebracht bij gemeente Nijmegen en GR Rijk van Nijmegen
Zoeterwoude	8.451	Alle bedrijfsvoeringstaken en sociaal domein zijn uitbesteed: Servicepunt71. Verkenning bestuurlijke toekomst Leidsche regio.
Eemnes	9.117	In volledige ambtelijke fusie met Blaricum en Eemnes: BEL Combinatie. Gedwongen herindeling vanuit provincie afgewend.
Loppersum	9.617	Samenwerking met Delfzijl en Appingedam
Beemster	9.748	Alle ambtelijke capaciteit, behalve gemeentesecretaris en griffier, ondergebracht in Purmerend. Per 1/1/2022 herindeling.
Oostzaan	9.755	In volledige ambtelijke fusie met Wormerland: OVER-gemeenten
Scherpenzeel	9.874	Voert taken volledig zelfstandig uit
Vaals	10.094	Onbekend
Alphen-Chaam	10.139	In volledige ambtelijke fusie met Baarle-Nassau en Gilze en Rijen: ABG Gemeenten
Oudewater	10.199	Alle ambtelijke capaciteit, behalve gemeentesecretaris en griffier, ondergebracht in gemeente Woerden.
Simpelveld	10.505	Onbekend
Boekel	10.587	Voert taken grotendeels in eigen beheer uit, maar omgeving schaalt nu snel op
Mill en Sint Hubert	10.889	In volledige ambtelijke fusie met Cuijk en Grave: CGM Werkorganisatie. Partnergemeente Cuijk beoogt herindeling per 1/1/2022.
Doesburg	11.142	Onbekend
Blaricum	11.198	In volledige ambtelijke fusie met Laren en Eemnes: BEL Combinatie. Gedwongen herindeling vanuit provincie afgewend.
Laren	11.198	In volledige ambtelijke fusie met Blaricum en Eemnes: BEL Combinatie. Gedwongen herindeling vanuit provincie afgewend.
Landsmeer	11.498	In proces bestuurlijke toekomst: mogelijk herindeling met Waterland en Edam-Volendam in regio Zaanstreek-Waterland
Sint Anthonis	11.612	In herindelingsproces met Cuijk en Boxmeer. Herindeling beoogd per 1/1/2022 in Land van Cuijk

Bijlage 6. Eerste inkijk in proces van opschalen én afschalen richting datum herindeling

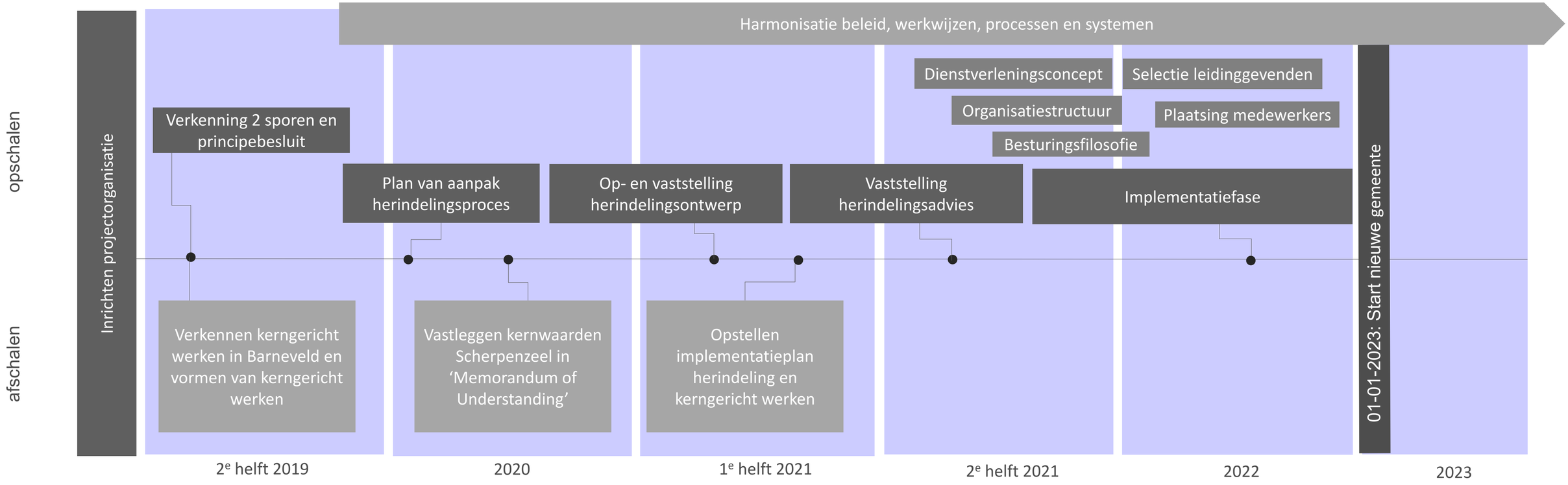

SVDL

SeinstraVandeLaar
Organisatieadviseurs
voor de publieke sector

Contactgegevens:

SVDL
info@svdl.nl
www.svdl.nl
06 12 46 29 46

Stan van de Laar
managing partner
s.vandelaar@svdl.nl
06 30 37 29 97

Joël Wieme
adviseur
j.wieme@svdl.nl
06 36 46 73 04

Regie over de toekomst van Scherpenzeel 31 oktober 2019

1. Inleiding

Aanleiding / wat hieraan voorafging

In het coalitieakkoord 2018 is vastgelegd dat de gemeente in wil zetten op een zelfstandige toekomst. Dit resulteerde in een uitgebreide dialoog met de samenleving, en de "Toekomstvisie 2030" die in januari 2019 is vastgesteld. Scherpenzeel wil *een ondernemend dorp in het groen, met een betrokken gemeenschap in het hart van het land* zijn én blijven. Daarbij zetten we in op de volgende speerpunten:

1. Scherpe keuzes bij schaarse ruimte
2. Leeftijdsbestendig bouwen en wonen
3. Vitaliteit en Leefbaarheid

Als vervolg op deze Toekomstvisie heeft bureau SeinstraVandeLaar onderzocht wat (het tekort in) de realisatiekracht van Scherpenzeel is in het licht van de speerpunten en ambities, en welke oplossingsrichtingen hierbij passen. Uit hun onderzoeksrapport "Zelfbewust Scherpenzeel" blijkt dat er investeringen nodig zijn in de bestuurlijke en ambtelijke realisatiekracht. Wanneer er vervolgstappen worden gezet en investeringen worden gedaan kan de toekomstvisie van Scherpenzeel gerealiseerd worden en worden de ambities werkelijkheid. Als die vervolgstappen en investeringen uitblijven, concludeerde SeinstraVandeLaar dat een herindeling met de gemeente Barneveld een realistisch alternatief is.

De gemeente Scherpenzeel was van mening dat het te vroeg is om een keuze te maken tussen de twee scenario's (investeren in een zelfstandige toekomst, of herindelen met Barneveld). Voor een goede vergelijking is meer inzicht nodig in de voor- en nadelen van beide scenario's. De gemeenteraad heeft in juni 2019 besloten dit onderzoek zelf ter hand te nemen, en heeft een Stuurgroep Toekomstvisie ingesteld.

Hoe is dit rapport tot stand gekomen?

Dit rapport is het resultaat van een intensief proces, waarbij de Stuurgroep (bestaande uit fractievoorzitters, collegeleden en de gemeentesecretaris, de controller, een strategisch adviseur en de griffier) zelf op zoek is gegaan naar antwoorden op de grote vragen die er leven ten aanzien van zelfstandigheid of herindeling. De gemeenteraadsleden laten zich hierin bijstaan door een eigen extern adviseur, de heer M. Bogerd.

Conform de afspraken met de Commissaris van de Koning hebben we naast het spoor zelfstandigheid in kaart gebracht wat de consequenties zijn van een herindeling met de gemeente Barneveld. Daarbij hebben we geen oordeel gevormd over de huidige bestuurs- en organisatiekracht van Barneveld. Wel hebben we een aantal vragen voorgelegd aan het college van B&W van Barneveld, waarop we antwoord hebben ontvangen. Tegelijkertijd verkent Barneveld op collegeniveau de gevolgen van een eventuele herindeling met Scherpenzeel. Feiten en cijfers daarover zijn ambtelijk uitgewisseld.

Wie beslist uiteindelijk?

Na het inwonergesprek op 23 november is de gemeente aan zet: de gemeenteraad spreekt op 9 december een voorkeur uit om een van de twee scenario's nader uit te werken. Het is van belang dat de Commissaris van de Koning er vertrouwen in heeft dat de gekozen koers een toekomstbestendige keuze is. Om die reden zijn de door de provincie geformuleerde bestuurlijke voorwaarden voor zelfstandige gemeenten (zie bijlage) op provinciaal niveau besproken en als uitgangspunt gehanteerd voor ons onderzoek.

Als we kiezen voor zelfstandigheid bepalen we zelf het vervolgtraject. Als we kiezen voor herindeling zal ook Barneveld zich hierover uit moeten spreken. In dat geval volgt besluitvorming door Provincie Gelderland en het Rijk. De Wet Arhi (algemene regels herindeling) focust op de volgende thema's:

- draagvlak;
- interne samenhang;
- een dorps- en kernenbeleid;
- bestuurskracht;
- evenwichtige regionale verhoudingen;
- duurzaamheid / toekomstbestendigheid.

Leeswijzer

Bij de keuze voor 'zelfstandigheid of herindeling' is draagvlak allesbepalend. Dat vereist een gedegen afweging tussen alle voor- en nadelen voor Scherpenzeel en haar inwoners. Dit rapport van de Stuurgroep is een feitelijke, a-politieke analyse van de beide scenario's op de thema's:

- voorzieningen;
- identiteit;
- invloed en democratie;
- dienstverlening;
- kosten.

Daarbij is niet alleen uitgaan van de feitelijke situatie nu, maar is er vooral ook gekeken naar de ambities die we hebben geformuleerd in de Toekomstvisie. We hebben bekeken wat daarvan de consequenties zijn in beide scenario's. Logischerwijs is het scenario 'Scherpenzeel Zelfstandig' verder uitgewerkt dan 'Herindeling Barneveld', omdat we in dat eerste geval zelf de regie hebben, en een herindeling moet worden uit-onderhandeld.

We kijken vooruit

In het rapport kijken we niet terug, maar focussen we op hoe de toekomst er (in beide scenario's) uit moet gaan zien, en wat dat betekent voor de Scherpenzeelse samenleving.
Onderliggend aan dit rapport zijn diverse (vertrouwelijke) deelrapporten opgeleverd, waarin verschillende varianten nader zijn uitgewerkt. Deze specifieke varianten zijn relevant voor de toekomstige uitwerking van het voorkeursscenario, en blijven eigenstandig overeind, maar zijn niet in dit rapport verwerkt. Dat zou de vergelijking tussen beide scenario's onnodig ingewikkeld maken. Dit rapport bevat bewust conclusies op hoofdlijnen, waarbij een bandbreedte wordt aangehouden. Veel is immers afhankelijk van keuzes die in het vervolgtraject worden gemaakt. Alle leden van de Stuurgroep onderschrijven (ongeacht hun individuele / politieke voorkeur) de analyse zoals in dit rapport beschreven.

Vervolgproces

Op 9 december spreekt de gemeenteraad zijn voorkeur uit voor 'Zelfstandig Scherpenzeel' of Herindelen met Barneveld'. De raad doet dat op basis van:

- De feitelijke analyse, zoals beschreven in dit rapport;
- Reacties uit de samenleving (waaronder een Inwonersgesprek op 21 november);
- Het rapport van de Raadsadviseur, dat eind november volgt.

Het voorkeursscenario wordt daarna eerst concreet uitgewerkt, voordat de gemeenteraad een definitief besluit neemt over het voorkeursscenario.
In het geval van zelfstandigheid wordt de bestuurskracht en organisatiekracht verder uitgewerkt in de vorm van een bestuursopdracht. In het geval van herindeling start een proces dat we samen met de gemeente Barneveld moeten doorlopen. Na besluitvorming door provincie en Rijk, en herindelingsverkiezingen in beide gemeenten, kan een herindeling op zijn vroegst per 1-1-2023 een feit zijn.

4. Voorzieningen

Ambities
Scherpenzeel is een vitaal dorp met een krachtige gemeenschap. Scherpenzeel is sociaal en betrokken, met een rijk verenigingsleven en uitstekende voorzieningen, die vaak draaien op de vele vrijwilligers, en mede mogelijk zijn door het beleid en de financiële steun van de gemeente zoals:

- Een volwaardige bibliotheek inclusief nevenactiviteiten;
- Een eigen zwembad;
- Kulturhus De Breehoek, met meerwaarde voor sport en maatschappelijke organisaties als de VVV, de muziekschool, geloofsgemeenschappen en sociaal-culturele verenigingen.;
- Sportvelden met prachtige accommodaties;
- Gezondheidscentrum 't Foort;
- Huis in de Wei;
- Een schitterend park (Landgoed Scherpenzeel);
- Een eigen gemeentehuis met publieksbalie;
- Een bloeiende Scouting, met een regionale verzorgingsfunctie;
- Cruijff court en skatebaan.

We koesteren onze dorpse schaal, en willen (beperkt) ruimte bieden aan de woningbehoefte van Scherpenzeel door de bouw van gemiddeld 55 nieuwbouwwoningen per jaar. Daarbij is ook aandacht voor betaalbare woningen voor starters, en levensloopbestendige woningen voor ouderen. Voor andere voorzieningen, zoals een upgrade van het centrum, is budget gereserveerd; we willen dit de komende jaren uitvoeren.

Al deze dingen maken het prettig wonen in Scherpenzeel. Maar daar staat wel een kostenplaatje tegenover, en passend beleid van de gemeente. Ongeacht hoe onze bestuurlijke toekomst er uit ziet, willen we dit voorzieningenniveau voor Scherpenzeel zoveel mogelijk proberen te behouden.

Voorzieningenniveau Zelfstandig Scherpenzeel
Zelfstandigheid is de beste garantie voor het behoud van voorzieningen. Scherpenzeel heeft dan volledige regie over de (financiering van) voorzieningen binnen de eigen gemeentegrens, en over de maatwerk-oplossingen bij het beheer ervan. Daarbij wordt vaak gewerkt met enthousiaste vrijwilligers; de gemeenschapszin in Scherpenzeel is groot. Soms kiezen we voor exploitatie door een zelfstandige stichting en professionele krachten (met ondersteuning door de gemeente). Een zelfstandig Scherpenzeel betekent maatwerk in voorzieningenniveau: we kunnen er voor kiezen om (zolang we dat met zijn allen kunnen betalen) te investeren in zaken waarop elders in de regio bezuinigd wordt. De raad focust zich immers volledig op de Scherpenzeelse samenleving.
Tegelijkertijd moeten we ook erkennen dat aanvullende voorzieningen van 'hoger niveau' (bijv. zorg, middelbare school, een volwaardige schouwburg) gezien de beperkte schaal niet in onze eigen gemeente/in eigen beheer haalbaar zijn. Daarvoor zijn en blijven we, gezien het kleine inwoneraantal van ons dorp, aangewezen op de regio.
Een kleine gemeente is beter in staat om zaken flexibel en in lokale samenwerking op te pakken; de lijntjes zijn kort, en inkopen vallen eerder binnen de aanbestedingsdrempel hetgeen lokaal samenwerken makkelijker maakt. De beheerplannen voor de openbare ruimte zijn op orde, het budget voor wegenonderhoud is echter aan de krappe kant.

Wanneer gekozen wordt voor een zelfstandig Scherpenzeel dan zal ook aandacht moeten worden besteed aan de huisvesting. Het huidige gemeentehuis is ontoereikend om de organisatie te huisvesten. Het bijbouwen van een vleugel aan De Breehoek is een optie die dan moet worden onderzocht. Deze grond is reeds in bezit van de gemeente; het biedt bovendien kansen voor het verbeteren van de (nu verlieslatende) exploitatie van De Breehoek. De vrijkomende panden van de gemeente Scherpenzeel kunnen dan worden verkocht en/of herontwikkeld.

Voorzieningenniveau heringedeelde gemeente Barneveld
De ervaring leert dat het voorzieningenniveau in de kernen binnen de gemeente Barneveld goed op peil wordt gehouden. Dorpen als Voorthuizen, Kootwijkerbroek en Stroe hebben prima sportvoorzieningen en een eigen dorpshuis. Exploitatie en beheer van sportaccommodaties is veelal gecentraliseerd en wordt uitgevoerd door de gemeente en private exploitanten. Deze professionalisering zorgt voor uniformiteit in de aansturing vanuit de gemeente, maar kan door de gebruikers als zakelijker / afstandelijker worden ervaren.
Het voorzieningenniveau in de 'Barneveldse dorpen' is echter niet vanzelfsprekend; er is een zekere mate van overlap binnen de gemeente. Er is geen vastgelegd beleid ten aanzien van (minimale) voorzieningen, en financiële bijdragen vragen lobby vanuit de dorpen, en politieke wil binnen de nieuw te vormen gemeente. En tenslotte moet de gemeenteraad meer kernen bedienen dan alleen Scherpenzeel.

Het behoud van de Scherpenzeelse voorzieningen zoals we die nu kennen (inclusief publieksbalie) moet dan ook worden uit-onderhandeld, waarbij de horizon nooit langer dan tien jaar zal zijn. We moeten ons daarbij realiseren dat Scherpenzeel de vragende partij is, en dat Barneveld, als grotere gemeente, een sterke onderhandelingspositie heeft.
De beheerplannen voor de openbare ruimte zijn op orde in de gemeente Barneveld. Uitbreiding van het voorzieningenniveau is in de nieuw te vormen gemeente eerder haalbaar, zeker als het gaat om voorzieningen van 'hoger niveau' op het gebied van zorg, onderwijs en cultuur. Deze vallen dan onder gemeentelijke regie (en financiering), maar zullen, net als nu al het geval is, hoogstwaarschijnlijk landen in Barneveld als grootste kern.

5. Identiteit

Ambities
Identiteit is een gevoel, en daarmee altijd subjectief. De één voelt zich wereldburger, de ander voelt zich vergroeid met het eigen dorp. Hoe de bestuurlijke inbedding is, zou eigenlijk weinig gevolgen moeten hebben voor de vraag of Scherpenzelers zich thuis voelen in, en verbonden voelen met 'ons' dorp. Toch zijn er, ook op basis van ervaringen elders in het land, wel degelijk verschillen tussen voor en na opschaling.

Identiteit als zelfstandige gemeente
Gevoelens die spelen bij een keuze voor zelfstandigheid hebben te maken met de wens, om als eigen dorp zelf over de toekomst te willen beslissen. We houden een herkenbaar lokaal bestuur dat voeling heeft met de samenleving, en maatwerk-beleid wil leveren.
De realisatiekracht van onze samenleving is groot: de sociale cohesie en de intensieve samenwerking tussen individuen, organisaties en de gemeente. We weten elkaar te vinden.

De kleinschaligheid van een eigen gemeente lijkt tegelijk ook de beste remedie tegen de kloof tussen burger en bestuur/samenleving en politiek, die we op landelijke schaal in toenemende mate zien. We krijgen opnieuw een eigen burgemeester, de lijntjes blijven kort, en bij gemeenteraadsverkiezingen is de opkomst in Scherpenzeel tot nu toe fors hoger dan omliggende grotere gemeenten (bij de Gemeenteraadsverkiezingen in 2018 was er in Scherpenzeel 3,5 % meer opkomst dan in Barneveld).

Identiteit na herindeling
Herindeling, ook al is dat een bewuste keuze, kan toch het gevoel geven te worden opgeslokt door een 'grote broer'. Tegelijkertijd geldt dat sociale cohesie niet wordt bepaald door de gemeentegrens; opschaling dwingt ons tot krachtenbundeling vanuit het dorp naar de nieuwe gemeenteraad. In een

heringedeelde gemeente doet immers iedere kern zijn best om de wensen vanuit het eigen dorp op de politieke agenda te krijgen. Die lobby kan uiteindelijk resulteren in een meer betrokken samenleving en sociale cohesie binnen Scherpenzeel. Scherpenzelers zullen de handen ineenslaan richting de nieuwe gemeente om het voorzieningenniveau in ons dorp te kunnen behouden. Barneveld is een 'sterk merk'; je hoeft niemand uit te leggen waar het ligt. En ons dorp blijft gewoon Scherpenzeel heten. Tegelijkertijd kan het opgeven van de eigen gemeentenaam als verlies worden ervaren. Het gemeentebestuur heeft een beperkt Scherpenzeels accent en daardoor een minder herkenbaar karakter. Schaalvergroting door herindeling leidt in zijn algemeenheid tot een (ervaren) grotere afstand tussen inwoners en bestuur

6. Invloed en democratie

Ambities
De inwoners en bedrijven van Scherpenzeel hebben recht op een gemeente met bestuurlijke daadkracht, met zorgvuldige democratische processen en een goede behartiging van hun belangen in de regio. De stem van Scherpenzeel moet worden gehoord in de gemeentelijke en regionale besluitvorming. We willen maatschappelijke uitdagingen en opgaven centraal stellen, relevante actoren bij elkaar brengen en laten samenwerken met een democratisch bestuur dat betrouwbaar, integer en responsief is.
Naast reguliere taken volgen decentralisaties en nieuwe gemeentelijke opgaven elkaar in rap tempo op. Een gemeente is bestuurskrachtig als zij in staat is haar verantwoordelijkheden te definiëren, in te schatten welke partners bij de diverse oplossingsrichtingen noodzakelijk zijn en met die partners tot een goede aanpak van de problemen komen.

Invloed en democratie bij zelfstandigheid
Een zelfstandig Scherpenzeel heeft een eigen, herkenbaar bestuur met lokale roots. Op de kleine schaal van een dorp met 10.000 inwoners betekent dat dat de raad klein blijft en met een relatief beperkte ondersteuning. De werving van goede kandidaten blijft lastig door de 'kleine vijver' en beperkte vergoedingen. In het verleden is gebleken dat niet alle 'grote' landelijke partijen mee konden doen. Ook is er het risico van beperkte doorstroming. We prijzen ons gelukkig met betrokken, goed ingelezen raadsleden, die zichtbaar zijn in het dorp. De fracties werken met fractievolgers, die actief bij het raadswerk worden betrokken. Daarmee bouwen zij aan toekomstige kwaliteit in hun fracties. In aanvulling daarop verkennen we andere manieren om nieuw talent in het gemeenteraadswerk te interesseren. We blijven investeren in het betrekken van de samenleving bij de gemeentepolitiek.

In de huidige bestuursperiode is de Scherpenzeelse politiek in staat gebleken voorkomende verschillen van inzicht/stijl te ontstijgen, en gezamenlijk (proces)verantwoordelijkheid te nemen. Ondanks de kleine schaal en de interne focus werken we daarbij vanuit een bredere blik op maatschappelijke ontwikkelingen. Decentralisaties als de Participatiewet, de nieuwe Wmo en de Jeugdwet zijn voortvarend en op eigen wijze opgepakt. De kracht van het Scherpenzeelse sociaal domein is het gevolg van de keuze deze taak volledig in eigen beheer uit te voeren. Nieuwe uitdagingen zoals de invoering van de Omgevingswet worden integraal aangepakt. Daarbij wordt gezocht naar bestuurlijke vernieuwing en wordt sterk ingestoken op participatie. De voorliggende discussie over de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel is voortvarend, zelfbewust en creatief opgepakt. Deze innovatieve aanpak is een voorbeeld van de bestuurlijke vernieuwing die het gemeentebestuur voor ogen staat, nu en in de toekomst. Daarbij worden de onderscheiden rollen en posities van de beide bestuursorganen niet uit het oog verloren.

Rolzuiverheid bevordert de effectiviteit en daadkracht van het gemeentebestuur. Waar we enerzijds bewust gezamenlijk de schouders onder grote dossiers zetten, sturen raad en college anderzijds gericht op helderheid van rollen en verantwoordelijkheden in het besluitvormingsproces.
Het zelfbewustzijn van ons bestuur, en de rolneming van het dagelijks bestuur wordt versterkt door een nieuwe werkwijze waarbij het college als dagelijks bestuur, aan de hand van goed voorbereide adviezen, tot afgewogen besluiten komt. We investeren in de kwaliteit van de advisering en strategische ondersteuning. Met de komst van een eigen (kroonbenoemde) burgemeester kan zelfstandig Scherpenzeel haar bestuurskracht verder ontwikkelen.

De interne verwevenheid van de Scherpenzeelse samenleving is, gezien de kleine schaal van ons dorp, groot. We zijn gewend aan onze korte lijntjes. Tegelijkertijd zijn we er ons in Scherpenzeel van bewust dat (waar iedere gemeente in het land alert moet zijn op het risico van clientelisme bij de afwikkeling van zakelijke afspraken) beeldvorming een extra rol speelt in ons handelen.

Veel vraagstukken kennen een regionale aanpak. Als kleine speler in een regio die steeds sterker wordt moet Scherpenzeel grip houden op gemeenschappelijke regelingen. Door te investeren in de (ambtelijke) voorbereiding wordt onze positie in de regio versterkt. De intermediairsrol is sinds kort belegd bij de strategische staf. Scherpenzeel wil slim samenwerken met andere gemeenten in de regio. Die samenwerking betekent voor Scherpenzeel ‘halen én brengen’: de afgelopen periode hebben we dit vormgegeven door extra ambtelijke ondersteuning beschikbaar te stellen voor financiële, juridische en governance discussies in de regio. Ook wordt het voorzitterschap van het portefeuillehoudersoverleg Economische Zaken voor langere periode waargenomen door Scherpenzeel.
Van belang is dat Scherpenzeel, ook als kleine gemeente, in het geval van zelfstandigheid met een eigen vertegenwoordiger aan tafel zit. Scherpenzeel behoudt zo haar eigen ambassadeur op dossiers die voor het dorp van belang zijn.

Invloed en democratie na herindeling
Het is niet aan Scherpenzeel om een oordeel te vellen over de gemeente Barneveld ten aanzien van invloed, democratie en bestuurskracht. Wel kunnen we in algemene zin duiden wat (vanuit het perspectief van het dorp Scherpenzeel) de belangrijkste verschillen zullen zijn.
Barneveld is (zeker als heringedeelde gemeente met bijna 70.000 inwoners) een krachtige speler in de regio, met een vanzelfsprekender ingang in relevante netwerken. Door de schaal is een specialistische ambtelijke ondersteuning op regionale dossiers ook eenvoudiger te realiseren. Nadeel is wel dat de focus van de gemeente Barneveld, ook in de regio, breder is dan Scherpenzeel alleen. Scherpenzeel heeft niet langer een eigen stem in de regio.

Ook in de raad en in het gemeentebestuur zullen we minder politici met Scherpenzeelse roots terugvinden. Dat betekent dat Scherpenzeelse organisaties meer zullen moeten investeren in hun contact met, en lobby naar, de nieuwe gemeenteraad.
De raad van een heringedeelde gemeente is fors groter; we gaan van 13 naar 33 raadsleden. Dat betekent grotere fracties, betere ondersteuning en grotere kans op pluriformiteit in de raad. De werving van kandidaten is immers voor alle partijen makkelijker. Voor een goede vertegenwoordiging van Scherpenzeel in de gemeenteraad blijven partijen overigens voor de zelfde uitdaging staan om dorpsgenoten te interesseren voor de gemeentepolitiek. Daarbij geldt dat de raadsagenda, door de focus op een veel groter werkgebied met diversiteit aan kernen, zal verzakelijken en (in vergelijk met de huidige situatie) fors minder gefocust zal zijn op Scherpenzeelse vraagstukken. Tot slot vergt een fusie (en bijbehorende reorganisatie) langjarige bestuurlijke energie en aandacht.

7. Dienstverlening

Ambities
De inwoners van Scherpenzeel hebben recht op een goede dienstverlening die minimaal voldoet aan de wettelijke vereisten, zonder overbodige franje, maar wel met zoveel mogelijk maatwerk (met name in het sociaal domein). Voor ieder aspect van de dienstverlening hebben we ambities geformuleerd ten aanzien van kwaliteit en uitvoering. Dat vraagt om een krachtige overheid die klaar is voor toekomstige beleidsopgaven, gebaseerd op de volgende leidende principes:

- In verbinding met de Scherpenzeler/inwoner
- Dienstverlenend, krachtig en betrokken
- Dienend leiderschap
- Beschikbare capaciteit en hoeveelheid werk in balans
- Goed werkgeverschap

Dienstverlening in Zelfstandig Scherpenzeel
De dienstverlening in Scherpenzeel staat op een hoog peil. Onderzoek toont bovendien aan dat de ambtelijke organisatie zich in Scherpenzeel buitengewoon loyaal en samenlevingsgericht opstelt. Een kleine gemeente is een aantrekkelijke werkgever, dankzij de korte lijntjes en de diversiteit van de taken. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, de relatief lage loonschalen en beperkte groeikansen bij kleine gemeenten, slaagt Scherpenzeel er in om jonge, enthousiaste en hoogopgeleide mensen aan te trekken.
Ondanks de te krappe bezetting is de afgelopen jaren maatwerk geleverd, waarbij de ambtelijke organisatie zich bovengemiddeld inzet voor de ‘eigen’ gemeente. Dat is in sommige gevallen ten kosten gegaan van de eigen medewerkers.
De persoonlijke aandacht en het maatwerk zien we terug in de kwaliteit van de openbare ruimte (groenonderhoud), in de bereikbaarheid (gemeentewinkel en ambtelijk apparaat zijn dichtbij en goed benaderbaar), bij impactvolle gebeurtenissen in de samenleving, en vooral ook in het sociaal domein. De Participatiewet (de vroegere sociale werkvoorziening) is volledig in eigen beheer, wat er voor zorgt dat mensen ‘met een rugzak’ een persoonlijke begeleiding en maatwerk oplossing krijgen in de vorm van betekenisvol werk. De korte lijnen zorgen voor een goed functionerende eerstelijns zorgverlening. ‘Niemand tussen wal en schip’, dat is Scherpenzeel.
In een kleine gemeente als Scherpenzeel is de lokale kennis en betrokkenheid van bestuur en ambtenaren groot. Dat maakt de dienstverlening flexibel en persoonlijk; inwoners zijn niet zomaar een nummer.

Daar staat tegenover dat een zelfstandige gemeente Scherpenzeel kwetsbaar is doordat beleidsterreinen door ‘eenpitters’ worden bemenst, en de dienstverlening naar de toekomst toe lastig uit te breiden is. Zeker in het licht van de toekomstige opgaven waar we voor staan (en mogelijke verdere decentralisaties) is dat een punt van aandacht. Voor innovatie en specialistische kennis is een gemeente van deze schaal relatief sterk afhankelijk van (samenwerking met) andere overheden. En alhoewel het maatwerk wordt gewaardeerd, vragen complexe dossiers soms om een zakelijker benadering.

Naar de toekomst toe
Voor een toekomstbestendige dienstverlening in Zelfstandig Scherpenzeel hebben we geïnventariseerd welke zaken we zelf willen blijven doen, en waar we slimmer kunnen samenwerken met regiogemeenten of met Scherpenzeelse instellingen, bedrijven en inwoners. Daarbij geldt dat uitbesteden vaak duurder is dan zelf (blijven) doen. Ook zal er moeten worden geïnvesteerd in professionalisering en in uitbreiding van het ambtelijk apparaat om de kwetsbaarheid te verminderen, en onze ambities op het gebied van dienstverlening ook in de toekomst waar te blijven

maken. Tot slot hebben we gekeken naar de inrichting van de organisatie, en het werken met een flexibele schil aan ambtenaren, die kostendekkend worden ingezet op projecten.
Dit alles resulteert in een (ruwe) schets van de toekomstige dienstverleningsorganisatie waaraan we (sowieso) willen gaan bouwen. Mochten we kiezen voor een herindeling, dan worden deze maatregelen (in overleg met Barneveld) grotendeels doorgevoerd, en gedekt uit de Algemene Reserve. Als we zelfstandig blijven, dan moeten deze maatregelen vanaf 2022 structureel in de eigen begroting worden gedekt.

De verbeterslag die we samen willen maken om de dienstverlening naar de toekomst toe nog beter te maken, vraagt om personele uitbreiding. Het huidige gemeentehuis heeft te weinig werkplekken om alle medewerkers adequaat te huisvesten. Tijdelijk kan de uitbreiding worden opgevangen door het huren van kantoorruimte, maar voor een structurele oplossing bij een zelfstandig Scherpenzeel zal een nieuw gemeentehuis moeten worden gebouwd. Zoals aangegeven is een combinatie met De Breehoek dan een optie. Binnen de tijd, waarin dit onderzoek heeft plaatsgevonden, was onvoldoende ruimte om deze optie, of andere opties, door te rekenen.

Dienstverlening bij Herindeling met Barneveld
Het is niet aan Scherpenzeel om ons een oordeel aan te matigen over het huidige niveau van dienstverlening in Barneveld. Wel kunnen we, op basis van ervaringen elders, een voorstelling maken van wat herindeling met Barneveld betekent voor de dienstverlening voor Scherpenzeelse inwoners en bedrijven.

De schaal van de nieuw te vormen organisatie biedt veel mogelijkheden op het gebied van verruiming openingstijden en innovaties in dienstverlening. Wel is de dienstverlening minder toegespitst op Scherpenzeel alleen. De wens om een loket in Scherpenzeel te behouden is een keuze die financiële gevolgen zal hebben.
Los van de dienstverlening ‘aan de balie’ geldt in een heringedeelde gemeente, dat de lokale kennis en lokale betrokkenheid van de medewerkers afneemt, en dat de dienstverlening zakelijker is, en minder (persoonlijk) maatwerk zal bevatten dan Scherpenzeelse inwoners en bedrijven gewend zijn.

Grotere gemeenten kennen hogere salarisschalen en meer groeikansen voor personeel, maar zijn minder aantrekkelijk voor ambtenaren die graag midden in de samenleving staan, en een gevarieerder takenpakket zoeken. In een grotere organisatie is minder werk voor generalisten en juist meer voor specialisten. Dat maakt een grotere organisatie bureaucratischer, met meer overhead en inefficiëntie door afstemming. Bovendien is de afstand tussen ambtenaar en bestuur groter. Alhoewel een grotere organisatie minder kwetsbaar is en meer specialistische kennis in huis heeft dan een kleine gemeente, blijft ook een heringedeelde gemeenten werken met regionale uitvoeringsorganisaties en samenwerking (Omgevingdienst, GGZ, Regio Foodvalley). Daarbij is lokale inkoop en samenwerking met lokale marktpartijen (zoals bijvoorbeeld recent is gebeurd bij de processierupsbestrijding) minder vanzelfsprekend doordat de aanbestedingsdrempel eerder wordt bereikt.

Naar de toekomst toe
Het fusieproces bij herindeling kost veel energie en (management)aandacht, en levert mogelijk transitieproblemen op. Daar staat een eenmalige rijksbijdrage van € 5,2 miljoen tegenover. Dat kan de dienstverlening tijdelijk nadelig beïnvloeden. Wel is een gefuseerde organisatie door zijn robuuste schaal beter in staat om nieuwe beleidsopgaven op te pakken. Ook bij herindeling blijft een uitbreiding van formatieplaatsen waarschijnlijk noodzakelijk.

8. Kosten

Financiële gegevens over de beide gemeenten in hun huidige situatie zijn te vinden op www.waarstaatjegemeente.nl of op www.geldersefinancien.nl.
Binnen het korte tijdsbestek waarin deze analyse kon worden opgesteld is een doorrekening voor beide scenario's noodzakelijkerwijs op hoofdlijnen. De exacte kosten zijn afhankelijk van detailuitwerking. Datzelfde geldt voor de wijze waarop die moeten worden gedekt. Naast de benodigde investeringen zijn immers vooral de lokale lasten voor de inwoners relevant.
In het geval van zelfstandigheid bepaalt Scherpenzeel zelf welke investeringen we doen, en hoe we die gaan betalen. In het geval van herindeling zal dat een resultante zijn van onderhandelingen, waarbij de horizon nooit langer zal zijn dan tien jaar.

Ambities: wensenlijstjes en kostenposten
Binnen de Stuurgroep zijn we het er over eens dat zelfstandigheid een investering vraagt. Concreet gaat het daarbij om kosten voor versterking van de organisatie, en modernisering en professionalisering van de dienstverlening. Zoals aangegeven willen we het voorzieningenniveau op het zelfde peil houden.
Als we alleen de basis op orde willen hebben (= structureel toegerust op onze wettelijke taken) praten we over € 1,2 miljoen euro. In het maximale scenario, waarin we ook de ambities uit de toekomstvisie waarmaken (o.a. op het gebied van leeftijdsbestendig bouwen en wonen, vitaliteit en leefbaarheid), is dat € 1,6 miljoen euro per jaar.

Herindeling betekent overigens niet dat een dergelijke investering niet nodig is. Niet alleen zal Scherpenzeel ook de komende jaren, vooruitlopend op herindeling, kwaliteit willen blijven leveren; ook in de periode daarna zal moeten worden gebouwd aan een fusie-organisatie die klaar is voor de uitdagingen waar de nieuwe gemeente voor staat.
Over het niveau van dienstverlening in Scherpenzeel zullen we met de gemeente Barneveld moeten onderhandelen. In het geval van herindeling zet Scherpenzeel in ieder geval in op behoud van (een deel van) het maatwerk in de dienstverlening:

- Burgerzakenproducten in brede zin (thuis afleveren fysieke documenten)
- Keukentafelgesprekken
- Participatiewetteam in eigen beheer
- Eigen onderhoudsploeg en instandhouding onderhoudsniveau openbare ruimte.

Daarnaast zetten we in op het behoud van voorzieningen als het zwembad, de bibliotheek, de Breehoek, het Huis in de Wei en de sportvelden.
Het gemeentehuis in Scherpenzeel zal in ieder geval in zijn huidige vorm verdwijnen. In het geval van zelfstandigheid ligt een keuze voor nieuwbouw bij de Breehoek voor de hand. Dit biedt immers mogelijkheden voor de versterking van ons Kulturhus. In het geval van herindeling hopen we een contactpunt voor Scherpenzeel te realiseren. Of, en hoe we dat kunnen realiseren zal afhangen van de onderhandelingen.

Kostenplaatje bij zelfstandigheid
Zoals aangegeven is voor een zelfstandige gemeente Scherpenzeel een jaarlijks extra budget nodig van € 1,2 – € 1,6 miljoen.

Flexibele schil
Een deel van die investering kan worden ondervangen door personeel, dat nodig is voor onze ambities en projecten, vanuit die ambities te bekostigen. Hiermee creëren we een flexibele schil waar geen structurele inkomsten tegenover hoeven te staan. Dat scheelt voor de meerjarenbegroting. Het restant, waarvoor we dekking moeten zoeken, wordt daarmee teruggebracht tot € 1.150.000 in het maximale scenario (waarbij we de ambities uit de Toekomstvisie kunnen realiseren), of tot € 750.000 als we kiezen voor de basisorganisatie.

Additionele financiële ruimte
De zelfstandige gemeente Scherpenzeel is zich bewust van het incidentele karakter van de Algemene Reserve. Investeringen in de dienstverlening of in voorzieningen moeten structureel worden gedekt uit de uitkering uit het gemeentefonds, uit de opbrengst van grondexploitaties en projecten, lastenverhoging of bezuinigingen elders. Op basis van de meest recente inzichten hebben we allereerst gezocht naar structurele financiële ruimte.

- Een belangrijke eerste constatering is dat het financiële beleid van de gemeente sober is. De organisatie is adequaat en doelmatig ingericht. We danken ons riante incidentele 'spaarpotje' mede aan het feit dat we de afgelopen jaren de vinger (te veel) op de knip hebben gehouden als het gaat om de eigen organisatie.
- We zouden een misschien groter deel van de organisatiekosten kunnen dekken vanuit leges, projecten en grondexploitaties door in te zetten op forse groei. Scherpenzeel wil echter vasthouden aan het dorpse karakter. Grootschalige nieuwbouw is wat ons betreft niet aan de orde.
- Zoals aangegeven wil Scherpenzeel in het geval van een zelfstandige toekomst niet tornen aan het huidige voorzieningenniveau. We willen het zwembad, de Breehoek en andere voorzieningen behouden. Bezuinigingen op onderhoud passen niet bij het ambitieniveau van Scherpenzeel, en werken op termijn vaak kostenverhogend. Ook onze standaarden en ambities op het gebied van dienstverlening kosten geld.
- De benodigde investering zouden we (structureel) kunnen dekken uit inkomsten als de teruggave vanuit het BTW-compensatiefonds (€ 38.000 prijspeil 2018), en door jeugdzorggelden vanaf 2022 structureel op te nemen. Echter: een volgend kabinet moet nog beslissen over het doortrekken van de middelen die tot en met 2021 beschikbaar zijn (voor Scherpenzeel ca. € 165.000,- per jaar). We vinden dit te risicovol om nu mee te tellen als dekkingspost. De jeugdzorg moet hoe dan ook op peil worden gehouden.
- De meerjarenbegroting laat voor 2023 additionele ruimte van € 115.000,= zien. Omdat het perspectief vanaf 2024 ongewis is, willen we ons ook daarin niet rijk rekenen.
- Zonder (merkbare) effecten voor de samenleving is er nog wel enige ruimte te vinden, zoals goed toeschrijven aan projecten, slimmer samenwerken in de regio (mits met behoud van inzet op dossiers die belangrijk zijn voor Scherpenzeel), beter benutten van financiële regelingen en het herzien van bestemmingsreserves en bijvoorbeeld de kosten voor afvalinzameling.
- Bovendien zijn er creatieve oplossingen denkbaar in samenwerking met de Scherpenzeelse samenleving, en door zaken meer aan de markt of de samenleving over te laten, of vermindering van de structurele kosten voor De Breehoek door een slimme combinatie te maken met het gemeentehuis. Dit levert geld en kwaliteitswinst op.

Bovenstaande maatregelen, met een omvang van € 314.000,=, zijn te definiëren als 'additionele financiële ruimte, die in de toekomstbestendige organisatie benut kan worden zonder concessies te doen aan dienstverlening en voorzieningenniveau.
Met deze maatregelen wordt het bedrag, waarvoor nog dekking moet worden gezocht, teruggebracht van € 750.000,- naar € 436.000,- in het minimale scenario, en van € 1.150.000 naar € 836.000,- in het maximale scenario.

Lastenstijging
Om ons heen hebben gemeenten de afgelopen jaren de lokale lasten flink verhoogd. Op dit moment zien we OZB-stijgingen om ons heen van tussen de 10 en 15 %. Gemeente Barneveld heeft aangekondigd zijn toeristenbelasting en forensenbelasting verhogen, en verhoogt de OZB voor niet-woningen met 25%. Gemeente Scherpenzeel heeft hier in haar meerjarenbegroting niet voor gekozen, maar zou dat alsnog kunnen doen.

Als zelfstandig Scherpenzeel vasthoudt aan de beleidskeuze om niet te bezuinigen op dienstverlening, projecten en voorzieningen, betekent dat dat we er niet aan ontkomen om de lokale lasten te verzwaren. Als we dat voor huishoudens en bedrijven in gelijke mate doorvoeren, vertaalt dat zich terug in de volgende lastenstijging:

		Minimaal scenario	Maximaal scenario
Omschrijving		Scherpenzeel toekomstbestendig ingericht zonder verdere ambities	Scherpenzeel toekomstbestendig ingericht met ambities Toekomstvisie 2030
Benodigde investering (structureel)		€ 1.200.0000	€ 1.600.0000
Flexibele schil ambtelijke organisatie		€ 450.000 -	€ 450.000 -
Subtotaal		€ 750.000 -	€ 1.150.000 -
Additionele financiële ruimte		€ 314.000 -	€ 314.000 -
Te dekken bedrag		€ 436.000	€ 836.000
DEKKING	Verhoging lokale lasten (gemiddeld per huishouden)	10 % € 86,- per huishouden per jaar	19 % € 160,- per huishouden per jaar
	Of: Bezuiniging op voorzieningen		

Vermindering lastenstijging
Bovenstaande bedragen zijn 'aan de veilige kant', d.w.z. dat we ons niet rijk hebben gerekend met financiële perspectieven die nog niet volledig zeker zijn. Indien inkomsten als BTW compensatie en de rijksgelden voor Jeugdzorg ook na 2022 langjarig worden toegekend kunnen deze en structureel worden ingeboekt. Dat zou betekenen dat in praktijk een kleinere lastenstijging nodig is.
Vanzelfsprekend kunnen er ook andere keuzes worden gemaakt. Dan moet alsnog worden bezuinigd op voorzieningen of dienstverlening. Bovenstaande geeft alleen de bandbreedte aan waarbinnen de ruimte voor een zelfstandig Scherpenzeel, dat op zijn toekomst is toegerust, moet worden gevonden.

Ingroeimodel
Omdat we tijd nodig hebben om te bouwen aan de toekomstbestendige zelfstandige gemeente Scherpenzeel, waarbij we zullen blijven zoeken naar de beste (en voordeligste) manier om een toekomstbestendige organisatie neer te zetten, willen we werken met een ingroeimodel.

In het kader van de meerjarenbegroting hebben we inmiddels besloten dat we de eerstkomende 2 jaren incidenteel € 750.000,- investeren. Dit bedrag willen we incidenteel dekken (d.w.z. vanuit de Algemene Reserve). Dat betekent dat in 2020 en 2021 nog geen lastenverhoging hoeven door te voeren.
Een eerste lastenverhoging komt dan pas in 2022. Om de lastenstijging beperkt te houden investeren we in het maximale scenario nog eens € 250.000.
Tegen die tijd hebben we meer zicht op het financieel perspectief richting 2030, en of het rijk bijvoorbeeld de bijdrage voor jeugdzorg ter beschikking blijft stellen. Afhankelijk daarvan, en van de vraag of het nog nodig is om verder te investeren in een toekomstbestendige gemeente, kan in 2026 nog eens een extra lastenverzwaring van maximaal € 150.000 plaatsvinden.

Kostenplaatje bij herindeling
Het financieel perspectief in Barneveld is rooskleuriger dan in Scherpenzeel. Dit komt met name door de forse inkomsten die Barneveld heeft uit zijn grondexploitaties, en doordat gemeenten met een hoger inwonertal een (relatief) hogere uitkering krijgen uit het Gemeentefonds. Daar staat tegenover dat Barneveld, vanuit haar centrumfunctie, meer kosten maakt voor regionale voorzieningen, hogere salarisschalen kent en extra overhead heeft. Ook wordt de dienstverlening op punten soberder wordt uitgeoefend (bijv. t.a.v. maatwerk in het sociaal domein).

Qua lokale lasten liggen beide gemeente nu ongeveer op hetzelfde peil. Wel zit er verschil in hoe de lokale lasten zijn opgebouwd. In Barneveld zijn de rioolrechten lager dan in Scherpenzeel, maar zijn de afvaltarieven weer hoger.
Al met al is het gemiddelde woonlastenplaatje voor een gemiddeld gezin nagenoeg vergelijkbaar. Eenpersoons huishoudens betalen in Barneveld iets minder. Bedrijven in 2019 ook, maar dat lijkt in 2020 te veranderen: Barneveld stelt nu een OZB-verhoging van 25% voor bedrijven voor.

Zoals aangegeven zal ook in het geval van herindeling moeten worden geïnvesteerd in de organisatie, zowel voor het realiseren van de fusie-organisatie (waarvoor een eenmalige herindelingsbijdrage van € 5,2 miljoen vanuit het rijk in het vooruitzicht is gesteld), alsook in structurele bezetting.
Hoeveel is afhankelijk van de keuzes die worden gemaakt ten aanzien van dienstverlening en voorzieningen in de nieuw te vormen gemeente. We moeten ons daarbij realiseren dat Scherpenzeel de vragende partij is, en dat Barneveld, als grotere gemeente, een sterke onderhandelingspositie heeft. Daarbij geldt: alles heeft zijn prijs: een balie in Scherpenzeel, het niveau van onderhoud in de openbare ruimte, de maatwerk-dienstverlening in het sociaal domein.

Barneveld heeft (begrijpelijkerwijs) aangegeven dat de eigen standaard uitgangspunt is in de onderhandelingen. Bovendien heeft Barneveld laten weten de lokale lasten voor inwoners niet te willen laten stijgen ten opzichte van het huidige niveau (dat dus gelijk is aan het Scherpenzeelse niveau). De benodigde structurele investering zal dus ofwel moeten worden opgebracht door de lasten voor het bedrijfsleven, ofwel door bezuinigingen op dienstverlening en voorzieningen in Scherpenzeel.

9. Slotwoord

Dit slotwoord is niet het einde van het verhaal. Het is het begin van een keuzeproces, waarbij ook de samenleving en belanghebbenden aan het woord moeten komen, en uiteindelijk de gemeenteraad een knoop door zal moeten hakken over hoe we naar de toekomst toe de belangen van de Scherpenzeelse samenleving het beste kunnen dienen.

Dat is geen eenvoudige keuze: beide scenario's hebben hun voor- en nadelen. En op ieder schaalniveau kunnen zaken goed geregeld worden, maar zullen, ondanks alle goede bedoelingen, er soms ook zaken mis gaan.

In de meest eenvoudige termen is de parallel te trekken met de discussie over het onderwijs. We zien immers de laatste jaren ook daar de trend van opschaling: grotere scholen en koepels. Dat leidt tot professionalisering, verzakelijking, diversiteit in het lesaanbod en innovatiekracht, maar gaat ook gepaard met bureaucratie en anonimiteit.

Groter is niet altijd beter. Daar staat tegenover dat kwaliteit en toekomstbestendigheid om investeringen vraagt die niet altijd op kleine schaal te billijken zijn.

Wil Scherpenzeel onderdeel worden van een grotere 'scholengemeenschap', of willen we een 'dorpsschool die klaar is voor de toekomst'? De uitkomst van deze discussie is afhankelijk van politieke wil, en de 'offers' die we daarvoor met zijn allen kunnen brengen. De voorkeur die we in december uitspreken is, linksom of rechtsom, een eerste, richtinggevende stap op weg naar een toekomstbestendig Scherpenzeel.

Bestuurlijke voorwaarden		Kwaliteitscriteria
A Politiek en bestuurlijk leiderschap	**a1 Besturen vanuit strategische visie**	> Er is een vastgesteld algemeen beleidskader voor de lange termijn overkoepelend voor alle onderwerpen (verder dan tien jaar). > De strategische visie werkt in de praktijk als ijkpunt voor nieuw beleid en initiatieven. > De strategische visie biedt voorspelbaar vertrekpunt voor partijen in de samenleving (om op hun beurt te investeren en bij te dragen aan de publieke zaak). > Bestuur heeft zicht op nieuwe ontwikkelingen en weet welke opgaven op haar afkomen.
	a2 Politieke knopen doorhakken	> Politieke keuzevraagstukken expliciet maken en bewust afwegen. > Politieke en bestuurlijke moed om lastige keuzes te maken - niet vooruit schuiven. > Een hanteerbaar aantal onderwerpen goed aanpakken in plaats van een teveel aantal onderwerpen half. De omvang van de politieke prioriteiten sluit aan bij de beschikbare capaciteit. > Geen symbolisch beleid voeren door moeilijke keuzen uit de weg te gaan met schijnbeleid dat op voorhand niet effectief is.
	a3 Bestuurlijke stabiliteit: eenheid en continuïteit van leiderschap	> Als bestuur treedt de gemeente als een eenheid naar buiten (raad, college en ambtelijke organisatie). – Individueel geen toezeggingen doen die niet waargemaakt kunnen worden. – De ambtelijke organisatie volgt in de uitvoering de beleidskoers van raad/ college. – Dit betekent dus niet dat er sprake is van de eis van politieke eensgezindheid. > Binnen het college is sprake van collegiaal bestuur. > Het gemeentebestuur volgt een voldoende stabiele koers zodat beleidsinspanningen ook tot resultaten kunnen leiden. > Beleidswijzigingen zijn mogelijk maar niet zo snel achter elkaar dat inspanningen voortdurend teniet worden gedaan.
	a4 Focussen op het realiseren van maatschappelijke opgaven	> Bestuur werkt vanuit urgentiebesef aan maatschappelijke opgaven. > Beleid maken in dienst van realisatie. > Sturing richt zich vooral op maatschappelijke effecten. > Prioriteren en afbakenen op basis van realistische ambities en een ex ante inschatting van de realiseerbaarheid.
		> Focus houden op de bedoeling vanuit inzicht en overzicht over de maatschappelijke opgaven. Dit draagt bij aan samenhang en integraliteit: integraal en samenhangend inzicht in de samenleving. > Opgaven en doelstellingen zijn concreet en evalueerbaar. Deze ondersteunen de aansturing en werkprocessen in de ambtelijke organisatie. > Een actueel beeld van (tussentijdse) resultaten.
B Politiek-bestuurlijk samenspel	**b1 Adequaat samenspel tussen raad en college**	> Raad en college werken vanuit een duidelijke taakverdeling samen in plaats van 'slopende concurrentie'. > Er is sprake van een heldere rolverdeling in termen van opdrachtgever- en opdrachtnemerschap (inclusief de politiek-bestuurlijke informatievoorziening en actieve informatieplicht). > Het college stelt de raad in staat een goede opdrachtgever te zijn met transparante keuzeruimte. Dit door meer inzicht in wat realiseerbare wensen zijn en keuzemogelijkheden met verschillende ambitieniveaus waarop een opgave kan worden gerealiseerd (inclusief de bijbehorende prijskaartjes). > Raad en college hebben een gemeenschappelijk beeld wat de ruimte voor het college is (binnen de politiek gestelde kaders). > Dossiers op een efficiënte wijze en in de juiste volgorde op pakken. Bij politiek relevante onderwerpen is de raad vroegtijdig in beeld voor het slaan van de piketpalen. > Het college ondersteunt de raad bij het nemen van uitvoerbare besluiten. > Verantwoording, evalueren en leren zijn structureel onderdeel van het samenspel tussen raad en college.
	b2 Adequaat samenspel tussen college/ raad en ambtelijke organisatie	> De ambtelijke organisatie ondersteunt het college (en de raad) vanuit een integrale werkwijze zonder bureaupolitiek. > De organisatie is bereid en in staat het college (en de raad) te ondersteunen met politieke keuzevraagstukken. > De ambtelijke organisatie ondersteunt het college bij het maken van uitvoerbare besluiten/voorstellen aan de raad. > De ambtelijke organisatie is in staat op gezaghebbende wijze onuitvoerbare opdrachten terug te leggen bij het gemeentebestuur (en voorkomt daarmee een poule aan onuitvoerbaar beleid).

		> De ambtelijke organisatie fungeert als antennefunctie voor het bestuur en informeert het bestuur over belangrijke opgaven en urgente ontwikkelingen in de samenleving. > College en ambtelijke organisatie hebben een gemeenschappelijk beeld van de ruimte voor de ambtelijke organisatie gegeven politieke opdrachten en doorvertaling van het college richting organisatie.
	b3 Besturen vanuit evenwicht en vertrouwen	> Functioneren op basis van een vertrouwensbasis: – Tussen raad en college. – Tussen het bestuur en de ambtelijke organisatie. – Tussen het gemeentebestuur en de samenleving. > Werken vanuit vertrouwen en menselijke maat als een 'dam' tegen onnodige/ onwenselijke bureaucratie en controlesystemen.
C Versterken lokale democratie	**c1 Goed zicht op alle belangen en zorgvuldige afweging.**	> Rond belangrijke onderwerpen alle pro's en contra's in beeld brengen > Moeite doen om mensen te betrekken die hun stem niet kunnen of durven laten horen. > Behartigen van belangen zonder stem.
	c2 Betekenisvolle rol en toegevoegde waarde van de raad.	> Het bestuur beweegt zich binnen kaders die democratisch zijn vastgesteld. > Politieke visievorming over belangentegenstellingen waar de samenleving zelf niet uitkomt. > Moeite doen om te zoeken naar oplossingen met het grootst mogelijke draagvlak. > Recht doen aan wat de meerderheid wil en rekening houden met de minderheid. > Voegen naar de uitkomst van een goed proces. > Met gezag politieke knopen doorhakken en tot besluiten komen. > Politieke verantwoording afleggen over de gemaakte keuzes.
	c3 Kwaliteit interactief beleid en participatie	> De gemeente streeft een heldere ambitie na voor burgerparticipatie en het handelen is in overeenstemming met de gewekte verwachtingen > De gemeente is helder wat ze zelf oppakt en wat ze overlaat aan de samenleving. Durft daarin los te laten. > Interactieve processen zijn goed aangesloten bij het bestuurlijke proces: de bestuurlijke inkadering van interactieve processen en burgerparticipatie is doordacht. > De gemeente geeft inwoners niet slechts de mogelijkheid te klagen, maar organiseert dat zij zich dienstbaar (kunnen) maken aan de publieke zaak.

		> Voor alle opgaven is zicht op de betrokken maatschappelijke actoren en hun belangen/wensen. > Verantwoording geven waarom wel en niet gevolg wordt gegeven aan een bepaalde vraag of belang. > Feitelijk handelen conform toezegging, afweging en besluitvorming.
D Samenspel met "buiten" (samenleving / overige besturen / maatschappelijke partners)	**d1 'Grensontkennend' samen werken aan opgaven**	> Het gemeentebestuur heeft zicht op actuele strategische opgaven in de regio en speelt daar op in. > Coproductie met maatschappelijke partners: rond concrete maatschappelijke opgaven samenwerking organiseren en krachten te bundelen (coproductie). > Opbouwen van maatschappelijke netwerken rond concrete vraagstukken. > Samenwerking tussen inwoners en partners stimuleren. > Vertrouwen in het proces – van alle partners.
	d2 Samenwerking met regionale partijen	> Het gemeentebestuur heeft voldoende overzicht van samenwerkingsverbanden en de resultaten daarvan in het licht van de opgaven en investeringen (inclusief communicatie- en afstemmingskosten). > Het gemeentebestuur kan volwaardig deelnemen in de samenwerkingsverbanden met regionale partijen. > De gemeente organiseert samenwerking vanuit eigen doelen en belangen en kan doelen actief inbrengen in de samenwerking. De gemeente organiseert samenwerking met het oog op de eigen doelstellingen. > De gemeente is in staat het beleid van andere partijen te faciliteren in het licht van eigen doelstellingen. > Er bestaat voldoende zicht op de resultaten van samenwerking in het licht van de investeringen. > Positieve persoonlijke verhoudingen tussen bestuurders > Samenwerkingsconstructies en netwerkrelaties rondom maatschappelijke opgaven zijn duurzaam.
	d3 Organisatie in dienst van samenwerking met andere partijen: lokaal en (sub)regionaal	> De organisatie heeft voldoende personeel om samenwerking te realiseren en kan 'geven en nemen'. > Een goede samenwerkingsspeler zijn richting inwoners en partners. De gemeente draagt bij aan vertrouwen in de relatie met samenwerkingspartners: – Open en goed geïnformeerd.

		– Betrouwbaar en duidelijk. – Gericht op het bundelen van krachten. – Gecommitteerd. > Van buiten naar binnen werken. > Permanent zicht op het gemeentelijk aandeel in de realisatie van gemeenschappelijke opgaven. > Constructieve samenwerking met inwoners en partners.
	d4 Stimuleren en faciliteren van cocreatie tussen maatschappelijke partners	> Opbouwen en onderhouden van maatschappelijke netwerken. > Maatschappelijke partijen weten elkaar te vinden en werken samen aan oplossingen > Creatieve verbindingen leggen tussen vraagstukken (cross overs).
	d5 Goed inspelen op maatschappelijke initiatieven	> Personeel en (financiële) middelen vrij houden om je snel en flexibel te kunnen verbinden met kansrijke initiatieven > Een deel van de programmering afhankelijk stellen van veelbelovende initiatieven én realisatiekansen – in plaats van middelen op voorhand verdelen en versplinteren over allerlei doelen. *(zie ook c3)* > Subsidieverlening stimuleert samenwerking tussen meerdere partijen om samen meer te realiseren.
E Competenties van de ambtelijke organisatie	**e1 Personeel en organisatie**	> Er is sprake van een lange termijnvisie op de organisatieontwikkeling. Deze wordt consequent doorgevoerd. > Genoeg personeel (in kwantiteit en kwaliteit) om opgaven en taken naar behoren en op robuuste wijze uit te kunnen voeren. *(zie ook d3)* > Er is voldoende capaciteit om ziekteverzuim op te vangen. > Een aantrekkelijke omgeving voor moderne professionals, daardoor ook aantrekkelijk werkgeverschap. > Een adequaat en professioneel personeelsmanagement, waaronder een ziekteverzuimbeleid. > Voldoende en adequate opleiding en training/ er is voldoende opleidingsbudget beschikbaar. > Afhankelijk van de opgaven is geen sprake van onder- of overbezetting en de gemeente kent geen moeilijk vervulbare vacatures. > Er is een voldoende mate van continuïteit in functievervulling.
	e2 Eenheid van leiding	> Professioneel opdracht geven en opdrachtnemen, inclusief gezaghebbend "nee-zeggen" *(zie ook b2)*. Tevens als 'brandmuur' tegen de 'waan van alle dag' en ongerichte activiteiten in de organisatie.

		> De ambtelijke leiding is in staat richting raad en college bedrijfsmatig te sturen. De totale bedrijfsvoering is goed in beeld en de leiding stuurt om in die positie te komen. > De leiding is in staat collegiaal bestuur te bedienen in plaats van 'versplintering door individuele portefeuillehouders te bedienen'. > Het ambtelijke management heeft zicht op de voortgang van beleidsuitvoering en stuurt op de inzet van ambtelijke capaciteit en middelen gegeven de politiek-bestuurlijke kaderstelling.
	e3 Wendbare organisatie en doelmatig werken	> Multi-inzetbare professionals – inhoudelijk in plaats van structuur gedreven. > Inspelen op maatschappelijke en politiek-bestuurlijke dynamiek en gewijzigde prioriteiten. > Focussen op concrete zaken die te realiseren zijn. Zaken afmaken en prioriteiten stellen op grond van realiseerbare wensen. Minder verspilling door veel plannen te maken en relatief weinig ervan te realiseren. > Integraal werken: investeren in slimme middelen die tegelijkertijd bijdragen aan meerdere doelen. Minder verspilling door per doel afzonderlijke middelen in te zetten (die elkaar ook nog eens kunnen beconcurreren). > Efficiënte dienstverlening. Diensten worden tegen kostendekkende en aanvaardbare prijzen aangeboden (inefficiënties in het proces worden niet doorberekend aan inwoners en bedrijven).
	e4 Inspelen op de digitale transformatie: mogelijkheden en uitdagingen van ICT	> Inzicht hebben op digitale transformatie en wetgeving en voldoende tijd en middelen hebben om daarop in te spelen. > Sturen op informatietechnologie als strategische hulpbron voor het realiseren van maatschappelijke opgaven – in plaats van enkel een bedrijfsmiddel. > Versterken van het primaire proces door het vergroten van affiniteit en kennis met betrekking tot ICT en informatievoorziening. > De basis op orde: passende en goed werkende informatiesystemen inclusief voldoen aan gestelde eisen voor informatiebeveiliging en privacy.

F	**Financiële en economische basis**	**f1** **De gemeente beschikt over voldoende financiële middelen om opgaven te kunnen vervullen**	> De financiële middelen zijn voldoende om de gestelde opgaven te realiseren. > De programmabegroting fungeert als een verzamelstaat van beleidskaders. > De gemeente neemt tijdige maatregelen via verhogen van belastingen, bezuinigingen of heroverwegingen van taken om een gezonde financiële basis te garanderen.
		f2 **Zorgvuldig en nauwkeurig beheer**	> Er is een kwalitatief goede planning en control, met helder zicht op financiële stromen en de kwaliteit, effectiviteit en efficiency van de taakuitoefening (*zie ook a4).* > Planning en control is geïntegreerd in het primaire proces en in de werkwijze van professionals. > Het gemeentebestuur evalueert bij nacalculatie of begrote middelen afdoende en doeltreffend zijn ingezet. De gemeente heeft in beeld in hoeverre ingezette middelen in verhouding staan tot de bereikte doelstellingen ('value for money'). > De gemeente voldoet aan de eisen van een gezond financieel beheer minimaal volgens de normen van financieel toezicht door de provincie op basis van Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV). – Een sluitende begroting en meerjarenraming. – Gezonde solvabiliteit: verhouding eigen vermogen/ balanstotaal. – Gezonde netto schuldenquote: schuldenlast ten opzichte van eigen eigen middelen. – Voldoende weerstandsvermogen door de mogelijkheid om niet-voorziene financiële tegenvallers op te vangen. > De omvang en ontwikkeling van lokale lasten (OZB, afvalstoffenrechten, rioolrechten) staan in verhouding tot geleverde diensten en beleid.

Bron: Provincie Gelderland

2 *Besluiten gemeenteraad Scherpenzeel*

Agendapunt : 16

Onderwerp : Vervolg Toekomstvisie 2030

De raad van de gemeente Scherpenzeel,
gelezen het voorstel van college van burgemeester en wethouders van 17 juni 2019 en het rapport 'Zelfbewust Scherpenzeel'
gelet op het door de gemeenteraad aangenomen amendement A1;

besluit

1 De noodzaak tot versterking van de ambtelijke en bestuurlijke realisatiekracht te onderschrijven en daarmee direct aan de slag gaan.
2 De ambtelijke capaciteit "in de basis" op orde te brengen, waarbij het college in de begroting 2020 een voorstel doet voor de fasering en (incidentele) dekking.
3 In het vervolgproces ook te bepalen hoe een duurzame ambtelijke organisatie in structurele zin financieel te realiseren is.
4 Een nadere verkenning te starten met betrekking tot verdere (bestuurlijke) samenwerking met gemeenten in de regio.
5 De overige bevindingen uit het rapport 'Zelfbewust Scherpenzeel' te classificeren als input om te komen tot een gedragen toekomstscenario.
6 In te stemmen met het plan van aanpak voor het vervolgtraject dat leidt tot gefaseerde besluitvorming, waarvan het eerste besluit genomen wordt in december 2019, waarbij zelfstandigheid, met uiteraard de nodige samenwerking met andere gemeente(n), een reële optie en onderdeel van de praktische aanpak is.
7 Een stuurgroep in te stellen bestaande uit de fractievoorzitters, college van B&W, griffier, secretaris, concerncontroller en strategisch adviseur.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 27 juni 2019.

[redacted]

BS/van Ginkel-Schuur H.H. de Vries
griffier voorzitter

GEMEENTEBELANGEN SCHERPENZEEL

INITIATIEFVOORSTEL

Scherpenzeel, 23 november 2019
Raadsvergadering : 9 december 2019

Onderwerp: Toekomstvisie Scherpenzeel 2030

Beslispunten

1. Vast te stellen het rapport van de Stuurgroep, het participatieverslag en het rapport van de raadsadviseur als basis voor het vervolgtraject Toekomstvisie 2030.
2. Op basis van voornoemde documenten te kiezen voor het spoor zelfstandigheid en het spoor herindeling met Barneveld af te sluiten.
3. De financiële uitgangspunten, zoals benoemd in bijgaande notitie, vast te stellen als uitgangspunt voor het bouwen aan de structurele betaalbaarheid en toekomstbestendigheid van de zelfstandige gemeente Scherpenzeel, en het College op te dragen dit te verwerken in de kadernota 2021-2024.
4. De bestuurskracht van de zelfstandige gemeente Scherpenzeel te versterken o.b.v. bijgevoegde notitie in een (nader uit te werken) gezamenlijk traject van College en Raad, ondersteund door een raadsadviseur. Het college op te dragen een plan van aanpak hiervoor uit te werken.
5. De Commissaris van de Koning te vragen de vacature voor een kroonbenoemde burgemeester van Scherpenzeel open te stellen.
6. Het College op te dragen de vervolgstappen te zetten om te komen tot een toekomstbestendig Scherpenzeel, conform de hierboven vastgestelde documenten en alle daaronder liggende ondersteunende gegevens en documenten, te beginnen met het op sterkte brengen van de ambtelijke organisatie.
7. Het College op te dragen een voorstel voor verplaatsing van het Gemeentehuis naar de Breehoek uit te werken met een kosten/baten analyse, waarin de effecten van een verbetering van de exploitatie van de Breehoek worden meegenomen.

Aanleiding en inleiding

In het "*Coalitie-akkoord 2018-2022, Sociaal, Duurzaam en Ondernemend*" van 7 mei 2018 is een koers bepaald voor een zelfstandig, toekomstbestendig Scherpenzeel. De coalitiepartijen "*tonen bestuurskracht en daadkracht naar inwoners, maar zeker ook naar de 'buitenwereld', zoals omliggende gemeenten, de regio en de provincie Gelderland*". Hierbij moet o.a. worden ingezet op "*versterking van de organisatie op het punt van strategische advisering en bestuurlijke ondersteuning*". Bij het hoofdstuk 4, Bestuur & Dienstverlening staat: "*De gemeente Scherpenzeel is en blijft een zelfstandige gemeente. We vinden het belangrijk met elkaar te bepalen hoe wij onze toekomst zien. We stellen daarom samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers een* ***Toekomstvisie Scherpenzeel*** *op*"

INITIATIEFVOORSTEL

In januari 2019 is de Toekomstvisie 2030 vastgesteld, een strategische lange termijn visie als algemeen beleidskader en als ijkpunt voor nieuwe initiatieven en nieuw beleid. Na een diepgaande analyse van de uitdagingen die er op Scherpenzeel afkomen, en een intensieve dialoog met de Scherpenzeelse samenleving en onze maatschappelijke stakeholders, hebben we de conclusie getrokken dat Scherpenzeel *een ondernemend dorp in het groen, met een betrokken gemeenschap in het hart van het land* wil zijn én blijven. Daarbij zetten we in op de volgende speerpunten:

- Scherpe keuzes bij schaarse ruimte
- Leeftijdsbestendig bouwen en wonen
- Vitaliteit en Leefbaarheid

Als vervolg op deze Toekomstvisie heeft bureau SeinstraVandeLaar onderzocht wat (het tekort in) de realisatiekracht van Scherpenzeel is in het licht van de speerpunten en ambities, en welke oplossingsrichtingen hierbij passen ten aanzien van bestuurlijke en ambtelijke realisatiekracht.
Vanuit dit vertrekpunt heeft op 27 juni 2019 de gemeenteraad een Stuurgroep ingesteld, om vervolgonderzoek te doen naar de consequenties van de verschillende toekomstscenarios, ten behoeve van besluitvorming eind 2019. In samenspraak met en op verzoek van de Commissaris van de Koning is de scope van dit onderzoek verder ingeperkt tot 2 alternatieven: zelfstandigheid en herindeling met Barneveld. Dit heeft 5 september 2019 geleid tot een herijking van de opdracht van de Stuurgroep Toekomstvisie. Daarbij is afgesproken dat de stuurgroep gezamenlijk tot een (kwalitatief en inhoudelijk) gedragen analyse komt, en vervolgens (mede) op basis hiervan een voorstel zal doen aan de gemeenteraad. In een viertal werkgroepen is, mede aan de hand van de door de provincie Gelderland opgestelde Bestuurlijke Voorwaarden, grondig vervolgonderzoek gedaan naar Organisatiekracht, Bestuurskracht, Betaalbaarheid en Immateriële Aspecten. Behoudens de werkgroep Bestuurskracht (die zich enkel op Scherpenzeel heeft gericht) heeft iedere werkgroep daarbij de gevolgen van de beide sporen: zelfstandigheid en herindeling met Barneveld. De gemeente Barneveld is verzocht om specifieke informatie voor het onderzoek en alle overige relevante informatie voor dit proces te verstrekken. Alle door Barneveld beschikbaar gestelde gegevens zijn meegenomen in de onderzoeken, teneinde een eerlijk vergelijk te kunnen maken. De vertrouwelijke deelrapportages van de werkgroepen hebben als basis gediend voor het uiteindelijke Stuurgroep-rapport 'Regie over de toekomst van Scherpenzeel'. Alhoewel wij de vertrouwelijkheid van de deelrapporten overeind houden, behouden deze rapporten hun waarde als input voor de vervolgstappen die na 9 december doorlopen moeten worden.

Na publicatie van het stuurgroeprapport is het bij de Toekomstvisie ingezette proces van participatie voortgezet om de zeer belangrijke graadmeter 'draagvlak' te kunnen peilen. Hiervan is een participatieverslag gemaakt waarvan de uitkomsten in dit voorstel prominent zijn meegewogen.

Na een zeer intensief en grondig proces mogen we stellen dat het gemeentebestuur met de inwoners en alle andere stakeholders een weloverwogen en goed onderbouwde keuze maakt uit de 2 onderzochte sporen. Die keuze wordt voorgelegd in dit voorstel.

INITIATIEFVOORSTEL

Beoogd effect
Het verwezenlijken van de ambities uit de Toekomstvisie 2030 als zelfstandige, toekomstbestendige gemeente.

Argumenten
1.1 Deze onderzoeken bieden handvatten voor het maken van concrete keuzes
We hebben een goed beeld van de consequenties van de keuzemogelijkheden die voorliggen, en kunnen een goede vergelijking en geinformeerde keuze maken.
1.2 Dit voorstel is in lijn met het afgesproken proces
Deze werkwijze is zoals beoogd door de Stuurgroep.

2.1 We volgen de wens van de inwoners
Uit het participatieverslag en de tot op heden ontvangen reacties blijkt dat 75% van de respondenten een voorkeur uitspreekt voor een zelfstandige gemeente, omdat zij hun voorzieningen en de maatwerk dienstverlening op peil willen houden. Inwoners zijn zich bewust van het feit dat onze raad daarbij niet ontkomt aan lastenverhoging of (alsnog) bezuinigen, maar zijn van mening dat zelfstandigheid de beste garantie biedt voor het behoud van het voorzieningenniveau in Scherpenzeel.
2.2 Een zelfstandige gemeente heeft regie over de eigen voorzieningen
We geven er de voorkeur aan om keuzes over lokale lasten, bezuinigingen of investeringen in Scherpenzeel te maken vanuit Scherpenzeels perspectief, en niet in de context van de bredere belangen van een grotere gemeente waarin meerdere kernen moeten worden bediend.
2.3 Een toekomstbestendige zelfstandigheid is haalbaar
Een keuze voor herindeling zou voortvloeien uit de vrees dat een zelfstandige gemeente Scherpenzeel niet toekomstbestendig is (en niet uit de intrinsieke wens om onderdeel te worden van een grotere gemeente). Met de investeringen en financiele maatregelen die in dit voorstel worden gedaan, en met de beoogde versterking van onze bestuurskracht, kunnen we niet alleen de ambities uit onze toekomstvisie realiseren, maar kunnen we ook vooruitkijken naar een zelfbewuste toekomst als zelfstandige gemeente.
2.4 Er is onvoldoende draagvlak voor herindeling
Gegeven de uitgesproken voorkeur in samenleving en raad voor zelfstandigheid is verdere verkenning van het spoor Barneveld niet zinvol.

3.1 Zelfstandigheid is financieel haalbaar.
Een zelfstandige gemeente moet structureel financieel gezond zijn. De notitie 'Financiële Uitgangspunten Zelfstandig en Toekomstbestendig Scherpenzeel' toont aan dat er daadwerkelijk voldoende mogelijkheden zijn om de voor een toekomstbestendige zelfstandige gemeente benodigde investeringen te doen, zonder dat dit (merkbaar) afbreuk doet aan de realisatie van de in de Toekomstvisie 2030 geformuleerde ambities. We realiseren een sluitende dekking voor de benodigde investeringen.
3.2 De uitgangspunten zijn gebaseerd op de meest actuele cijfers
Voor een doorkijk tot en met het jaar 2024 zijn deze uitgangspunten gebaseerd op de septembercirculaire (zoals we dat ook zouden doen voor de kadernota 2021-2024).

INITIATIEFVOORSTEL

3.3 De uitgangspunten zijn risicomijdend en solide
De genoemde uitgangspunten zijn gebaseerd op de in Scherpenzeel gangbare solide begrotingspraktijk. Waar nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden over toekomstige toekenning van rijksbudgetten (jeugdzorg), hebben wij naar een andere financieringsvorm gezocht. We hebben onszelf niet rijk gerekend. Er is ruimte om bij te sturen. Dat is ook een belangrijke basis voor de jaren na 2024.
3.4 We vragen vertrouwen van de provincie
De provincie heeft ons reeds gevraagd om t.z.t. inzage te geven in onze kadernota. Door alle benodigde investeringen te effectueren (en te bekostigen) binnen de meerjarenbegroting 2021 – 2024 kunnen we op transparante wijze vertrouwen vragen aan de provincie.

4.1 Goede voornemens moeten worden vastgelegd
Wij zijn er ons van bewust dat de spanning, die de voorliggende keuze met zich meebrengt, de afgelopen maanden ten koste is gegaan van de opwaartse koers die we hebben ingezet ten aanzien van bestuurskracht. Juist daarom is het van belang om richting de toekomst toe onze intenties en voornemens vast te leggen.
4.2 We maken middelen vrij om onze voornemens ten uitvoer te brengen
Om deze voornemens kracht bij te zetten, voegen we de daad bij het woord en werken een plan van aanpak (met bijbehorend budget) uit om hieraan concreet invulling te geven.

5.1 Een zelfstandige gemeente heeft een vaste burgemeester nodig
Een kroonbenoemde burgemeester, die vanuit langjarig commitment investeert in goede onderlinge verhoudingen en rolzuiverheid bevordert, is een essentiele voorwaarde voor verdere versterking van onze bestuurskracht.

6.1 We kunnen niet snel genoeg beginnen
In afwachting van besluitvorming over de toekomst zijn sommige broodnodige investeringen in het ambtelijk apparaat en onze dienstverlening richting de samenleving enigszins getemporiseerd. Op basis van eerdere besluiten zijn al zoveel mogelijk zaken in gang gezet. Maar nu deze keuze is gemaakt, moet zo snel mogelijk worden opgeschaald met het aanpakken van achterstanden (knelpuntenanalyse) en het bouwen aan de toekomstbestendige organisatie.

7.1 Investeren in huisvesting is onafwendbaar
Het huidige gemeentehuis voldoet in de huidige situatie ternauwernood. Voor een toekomstbestendige organisatie moet naar passende huisvesting worden gezocht.
7.2 Gemeentehuis in combinatie met De Breehoek is een win-winsituatie
Een gemeentehuis en multifunctioneel centrum versterken elkaar op inhoud, en levert bovendien optimalisatiemogelijkheden op voor de exploitatie van De Breehoek.

GEMEENTEBELANGEN SCHERPENZEEL

INITIATIEFVOORSTEL

Kanttekeningen

2.1 Zelfstandigheid heeft zijn prijs

De investeringen, die vereist zijn voor een toekomstbestendige en ambitieuze zelfstandige gemeente, kunnen alleen gerealiseerd worden door lastenverzwaring en (beperkte) bezuinigingen.

2.2 Niet alle stuurgroepleden zijn voor zelfstandigheid

De analyse van de consequenties van beide varianten is in gezamenlijkheid tot stand gekomen. De weging van die consequenties is uiteraard een politieke afweging. Dit voorstel kan zich mogelijk niet in de unanieme steun van de Stuurgroepleden verheugen.

3.1 Er zijn geen garanties

Ondanks alle betrachte zorgvuldigheid, kunnen geen garanties worden afgegeven over het financiële perspectief dat in deze notitie is geschetst. Onvoorziene ontwikkelingen als wijzigingen in rijksbeleid, in taakstelling of financiering, danwel nu onvoorziene investeringen, kunnen tot bijstelling van dit financieel perspectief dwingen. Garanties zijn er overigens in het geval van herindeling ook niet.

3.2 De uitgangspunten zijn geen vrijbrief

Vanuit ons principe dat risico's moeten worden ingecalculeerd, is in de financiële onderbouwing en de daarop gebaseerde uitgangspunten enige marge genomen om onvoorziene tegenvallers op te vangen. In de uitwerking in de Kadernota en in concrete voorstellen blijven wij het College vragen om hier prudent en met haar gebruikelijke focus op doelmatigheid mee om te gaan.

4.1 Politiek blijft mensenwerk

In ons democratisch stelsel heeft de kiezer het eerste en het laatste woord over de bestuurskracht van een overheidsorgaan. Het is aan de Scherpenzeelse politici, en aan de politieke partijen die in Scherpenzeel actief zijn, om te blijven investeren in hun kandidaten, en mee te werken aan de individuele en collectieve kwaliteit en kracht van raad en college.

5.1 Invulling van de vacature kost tijd

Het proces rond profielschets en openstelling van de vacature en de sollicitatieprocedure is tijdrovend. Wij verwachten dat de vacature niet voor de zomer kan worden ingevuld.

6.1 Er is nog geen uitgewerkt Plan van Aanpak

In de aanloop naar het voorliggende besluit heeft de focus gelegen op een zorgvuldige besluitvorming, niet op (detail)uitwerking van de twee scenario's in concrete plannen van aanpak. Wel is er in de werkgroepen (mede aan de hand van eerdere rapporten en analyses) veel voorwerk gedaan om op korte termijn tot concrete voorstellen te komen.

7.1 Voor de uitwerking van dit vraagstuk kan aanvullend budget nodig zijn

De uitwerking van de toekomstige huisvesting, alsook de optimalisatie van De Breehoek, is een veelomvattend vraagstuk. Het is niet ondenkbaar dat hiervoor (incidenteel) aanvullend budget nodig is. We vragen het College in dat geval met een onderbouwd voorstel te komen.

INITIATIEFVOORSTEL

Financiële aspecten
Ja, zie bijgaande notitie financiële uitgangspunten, te verwerken in de Kadernota 2021-2024.

Begrotingswijziging
Nee. Vanzelfsprekend zal de uitwerking van dit besluit leiden tot bijstelling van begrote uitgaven; wij vragen het College hiertoe met concrete voorstellen te komen.

Juridische aspecten
Een besluit over zelfstandigheid of herindeling is voorbehouden aan de gemeenteraad. We vragen Gedeputeerde Staten hierin haar vertrouwen uit te spreken.

Proces en planning
Keulen en Aken zijn niet in één dag gebouwd. Het bouwen aan organisatiekracht, bestuurskracht, dienstverlening en voorzieningen, en het realiseren van onze ambities uit de Toekomstvisie 2030 (en eventuele uitdagingen die de komende jaren op ons pad komen, of nieuwe kansen die zich voordoen) zal blijvend aandacht, energie en betrokkenheid blijven vragen van Raad, College, ambtelijk apparaat en de Scherpenzeelse samenleving. Wij kijken er naar uit om, samen met de Scherpenzelers, te blijven bouwen aan onze toekomst als zelfstandige gemeente en als ondernemend dorp in het groen, met een betrokken gemeenschap in het hart van het land.

Namens de fractie van

GemeenteBelangen Scherpenzeel, [redacted]

INITIATIEFVOORSTEL

Agendapunt : 9a

Onderwerp : Toekomstvisie Scherpenzeel 2030

De raad van de gemeente Scherpenzeel,

gelezen het initiatiefvoorstel van de fractie GemeenteBelangen Scherpenzeel,

gelet op artikel 147a van de Gemeentewet

gelet op de door de gemeenteraad aangenomen Amendementen A3 en A4

Besluit

1. Vast te stellen het rapport van de Stuurgroep, het participatieverslag en het rapport van de raadsadviseur als basis voor het vervolgtraject Toekomstvisie 2030.
2. Op basis van voornoemde documenten te kiezen voor het spoor zelfstandigheid en het spoor herindeling met Barneveld af te sluiten.
3. De financiële uitgangspunten, zoals benoemd in bijgaande notitie, vast te stellen als uitgangspunt voor het bouwen aan de structurele betaalbaarheid en toekomstbestendigheid van de zelfstandige gemeente Scherpenzeel, en het College op te dragen dit te verwerken in de kadernota 2021-2024, met dien verstande dat in de tabel op de laatste pagina in de regel 'Totaal Alg. Reserve' in kolom 2022 het getal 350.000 wordt vervangen door 250.000 en in kolom 2023 het getal 350.000 wordt vervangen door 250.000 en in kolom 2024 100.000 wordt vervangen door -.
4. De bestuurskracht van de zelfstandige gemeente Scherpenzeel te versterken o.b.v. bijgevoegde notitie in een (nader uit te werken) gezamenlijk traject van College en Raad, ondersteund door een raadsadviseur. Het college op te dragen een plan van aanpak hiervoor uit te werken.
5. De Commissaris van de Koning te vragen de vacature voor een kroonbenoemde burgemeester van Scherpenzeel open te stellen.
6. Het College op te dragen de vervolgstappen te zetten om te komen tot een toekomstbestendig Scherpenzeel, conform de hierboven vastgestelde documenten en alle daaronder liggende ondersteunende gegevens en documenten, te beginnen met het op sterkte brengen van de ambtelijke organisatie.
7. Het College op te dragen een voorstel voor verplaatsing van het Gemeentehuis naar de Breehoek uit te werken met een kosten/baten analyse, waarin de effecten van een verbetering van de exploitatie van de Breehoek worden meegenomen.
8. Het College op te dragen om samenwerking met andere gemeenten en partners in de reglo verder uit te werken en langdurige afspraken te maken, onder andere conform de omschrijving en tabel van de werkgroep organisatiekracht.

[redacted] [redacted]

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad van 9 december 2019

[redacted] [redacted]

[redacted] [redacted]

[redacted] [redacted]

3 *Correspondentie*

Datum
22 juli 2019

Zaaknummer
2019-009001

Onderwerp
Bestuurlijke samenwerking

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Gemeente Scherpenzeel
T.a.v. het college
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht college,

Graag informeer ik u over het volgende.

Op maandag 8 juli jl. heb ik overleg gevoerd met een delegatie namens uw raad over de burgemeestersvacature in uw gemeente in relatie tot de discussie in uw raad over de toekomstvisie van de gemeente ("Toekomstvisie 2030").

In dit overleg zijn afspraken gemaakt die van betekenis zijn voor de doorontwikkeling van de bestuurlijke relatie tussen de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld. Ik vind het uit een oogpunt van zorgvuldigheid van belang om u per brief nader te informeren over de hoofdlijnen van de afspraken.

Op 27 juni jl. vond in uw raad beraadslaging en besluitvorming plaats over de toekomstvisie van de gemeente Scherpenzeel. Er werd onder andere besloten "een nadere verkenning te starten met betrekking tot verdere (bestuurlijke) samenwerking met gemeenten in de regio" en er werd ingestemd met "een plan van aanpak voor het vervolgtraject dat leidt tot gefaseerde besluitvorming, waarvan het eerste besluit genomen wordt in december 2019, waarbij zelfstandigheid, met uiteraard de nodige samenwerking met andere gemeente(n), een reële optie en onderdeel van de praktische aanpak is".

Met de raadsdelegatie heb ik van gedachten gewisseld over de concrete inhoud van het proces ter voorbereiding op de besluitvorming in december. We hebben in gezamenlijkheid vastgesteld dat in dit proces in ieder geval twee opties nadrukkelijk en gelijktijdig zullen worden verkend: 1. voortzetting van de zelfstandigheid van de gemeente Scherpenzeel; en 2. bestuurlijke fusie van de gemeente Scherpenzeel met de gemeente Barneveld.

De resultaten van deze verkenning dienen te leiden tot een duidelijk besluit in december over de te volgen koers. Ik heb dit in mijn overleg met de raadsdelegatie geformuleerd als het in december 2019 zetten van een duidelijke stip op de horizon.

In mijn overleg met de raadsdelegatie heb ik aangegeven dat het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Gelderland vertrouwen moet hebben in het besluit in december over de te volgen koers en dat het College in dat kader dus een eigen afweging zal maken.

Met de raadsdelegatie heb ik afgesproken om begin oktober van dit jaar een vervolgoverleg te hebben.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Ik verzoek u vriendelijk om uw raad te informeren over de inhoud van deze brief.

Een brief van dezelfde strekking heb ik gezonden aan het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Barneveld, met het verzoek de raad te informeren. In die brief heb ik aangegeven dat ik het bijzonder op prijs zou stellen indien de gemeente Barneveld haar constructieve grondhouding van de afgelopen jaren als uitgangspunt wil blijven hanteren in de komende contacten met de gemeente Scherpenzeel.

Met vriendelijke groet,

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning in de provincie Gelderland

Datum
20 november 2019

Zaaknummer
2019-007842

Onderwerp
Toekomst Scherpenzeel

Inlichtingen bij
[redacted]
026 359 [redacted]
post@gelderland.nl

Blad
1 van 3

Gemeente Scherpenzeel
T.a.v. het college van burgemeester en wethouders en
de gemeenteraad
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht college en geachte raad van de gemeente Scherpenzeel,

Rond de zomervakantie vond in uw raad de beraadslaging en besluitvorming plaats over de toekomstvisie 2030 en het vervolg daarop 'Zelfbewust Scherpenzeel'. Er is door uw raad onder andere ingestemd met een plan van aanpak voor het vervolgtraject. Het is goed dat uw gemeente bezig is met de vraag hoe een duurzame toekomst van Scherpenzeel er uitziet. Wij steunen dit van harte.

Op 22 juli 2019 ontving u van onze Commissaris van de Koning een brief (zaaknummer 2019-009001), waarin u werd gevraagd een verkenning te doen naar 2 scenario's: zelfstandigheid en herindeling met Barneveld. Wij hebben kennisgenomen van het eindrapport van uw verkenning 'Regie over de toekomst van Scherpenzeel' en willen u graag onze reactie hierop meegeven. In zijn algemeenheid is onze indruk dat het rapport balans mist en niet ingaat op alle voorwaarden voor een duurzame toekomst van uw gemeente.

De Commissaris heeft in bovengenoemde brief aangegeven dat ons college vertrouwen moet hebben in het besluit van uw raad. Zonder vertrouwen in een duurzame toekomst van Scherpenzeel is een bestuurlijke fusie op provinciaal initiatief een optie. Een keuze voor zelfstandigheid moet verder gaan dan alleen het structureel op orde brengen van uw ambtelijke organisatie. Ook het borgen van de regionale samenwerking, het versterken van de strategische slagkracht en het verbeteren van het politiek-bestuurlijk samenspel zijn volgens ons belangrijke voorwaarden voor een duurzame toekomst.

Gebrek aan balans

In het rapport wordt aangegeven dat het een feitelijke analyse betreft. Wij onderschrijven de noodzaak feitelijk en apolitiek de scenario's te onderzoeken.

Tegelijk geeft u echter aan dat het scenario van een zelfstandig Scherpenzeel verder is uitgewerkt dan het scenario van herindeling met Barneveld. Hierdoor lijkt het rapport uit balans. Door het ontbreken van context geeft het rapport soms ook een vertekend beeld van de werkelijkheid. Bijvoorbeeld de paragraaf over de OZB. In uw rapport stelt u dat het lokale lastenniveau in Barneveld en Scherpenzeel in 2019 op een vergelijkbaar niveau ligt. Wij constateren op basis van de begrotingen 2020 van beide gemeenten dat de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in Scherpenzeel sneller stijgt dan in Barneveld. Zonder context is deze niet duidelijk, ook komen de meerjarige ontwikkelingen hierin niet goed aan bod.
Verder worden er in het rapport een aantal conclusies getrokken die nuance vereisen. Of een zelfstandig Scherpenzeel het beste op kan komen voor Scherpenzeel is niet zomaar te stellen. De invloed van Scherpenzeel is bij de regionale samenwerkingen gering. Het is de vraag waar het dorp Scherpenzeel het beste mee af is. Ook de conclusie dat een kleine gemeente beter in staat is om zaken flexibel en in lokale samenwerking op te pakken, is niet met stelligheid te trekken. Dit is afhankelijk van het beleid van een gemeente. We wijzen u hierbij graag op de manier waarop de gemeente Barneveld samenwerkt met het dorp Voorthuizen. In het gesprek van 1 november dat de fractievoorzitters hebben gehad met de Commissaris en gedeputeerde Markink is het belang aangegeven deze samenwerking in Barneveld te bekijken. Dit om een goede vergelijking en geïnformeerde keuze maken. Wij adviseren u dringend dit alsnog gaat doen en de conclusies mee te nemen in uw beraadslaging van 9 december.

Voorwaarde voor de basis op orde

Wanneer het gaat over de basis op orde krijgen als u kiest voor zelfstandigheid, heeft u een verantwoordelijkheid deze zo snel mogelijk en voor de toekomst op orde te brengen. In het rapport wordt voorgesteld om de hiervoor vereiste versterking van de gemeente op te lossen met tijdelijk personeel, ofwel een flexibele schil. Dit zorgt volgens ons niet voor een basis die op orde is. Een flexibele schil voor inzet op ambities uit de toekomstvisie is uiteraard wel verdedigbaar en een politieke beslissing. Om te voldoen aan een duurzame basis, zal afhankelijk van uw besluit op 9 december a.s. de meerjarenraming in de kadernota 2021 moeten worden aangepast. Wij zullen dit betrekken in onze brief over de in te stellen vorm van financieel toezicht voor 2020.

Ontbrekende informatie

We missen in het rapport een reactie op de bevindingen uit het onderzoek ‘Zelfbewust Scherpenzeel’ dat in opdracht van uw college is gemaakt. Er worden in dat onderzoek constateringen gedaan die van belang zijn bij de afweging over herindeling of zelfstandigheid. Zoals bijvoorbeeld de observatie dat er bij het gemeentebestuur te weinig aandacht is voor visies en lange termijn beleid. Ook ontbreekt een uitspraak ten aanzien van de verwachtingen die de regio Food Valley van Scherpenzeel heeft over de inzet van ambtelijke en bestuurlijke kracht en middelen van uw gemeente.

Ons valt op dat het rapport gedetailleerd in gaat op het versterken van de organisatiekracht, maar we missen een toekomstvisie op de regionale samenwerking, het versterken van de bestuurskracht, het versterken van de strategische kracht en het verbinden van de raad, het college en de ambtelijke organisatie. Zoals gezegd zijn deze zaken ook van essentieel belang voor een duurzame toekomst van Scherpenzeel.

Besluit 9 december
Op 9 december neemt u een besluit over de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel. We gaan ervan uit dat u de maatregelen neemt die voor een toekomstgericht Scherpenzeel noodzakelijk zijn. In uw rapport heeft u de criteria opgenomen waar wij uw besluit over de toekomst van Scherpenzeel aan zullen toetsen (zie bijlage). Wij adviseren u bovenstaande punten mee te nemen in uw beraadslaging.

Wij wensen u veel wijsheid met uw besluitvorming over een duurzame toekomst van Scherpenzeel.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage: Lijst met criteria voor bestuurskracht gemeente

Bestuurlijke voorwaarden			
A	Politiek en bestuurlijk leiderschap	a1	Besturen vanuit strategische visie
		a2	Politieke knopen doorhakken
		a3	Bestuurlijke stabiliteit: eenheid en continuïteit van leiderschap
		a4	Focussen op het realiseren van maatschappelijke opgaven
B	Politiek-bestuurlijk samenspel	b1	Adequaat samenspel tussen raad en college
		b2	Adequaat samenspel tussen college/ raad en ambtelijke organisatie
		b3	Besturen vanuit evenwicht en vertrouwen
C	Versterken lokale democratie	c1	Goed zicht op alle belangen en zorgvuldige afweging.
		c2	Betekenisvolle rol en toegevoegde waarde van de raad.
		c3	Kwaliteit interactief beleid en participatie
D	Samenspel **met "buiten"** (samenleving / overige besturen / maatschappelijke partners)	d1	**'Grensontkennend' samen werken** aan opgaven
		d2	Samenwerking met regionale partijen
		d3	Organisatie in dienst van samenwerking met andere partijen: lokaal en (sub)regionaal
		d4	Stimuleren en faciliteren van cocreatie tussen maatschappelijke partners
		d5	Goed inspelen op maatschappelijke initiatieven
E	Competenties van de ambtelijke organisatie	e1	Personeel en organisatie
		e2	Eenheid van leiding
		e3	Wendbare organisatie en doelmatig werken
		e4	Inspelen op de digitale transformatie: mogelijkheden en uitdagingen van ICT
F	Financiële en economische basis	f1	De gemeente beschikt over voldoende financiële middelen om opgaven te kunnen vervullen
		f2	Zorgvuldig en nauwkeurig beheer

Datum
17 december 2019

Zaaknummer
2019-007842

Onderwerp
Toekomst Scherpenzeel

Inlichtingen bij
[redacted]
026 359[redacted]
post@gelderland.nl

Blad
1 van 3

Gemeente Scherpenzeel
T.a.v. college van Burgemeester en Wethouders
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht college,

In de raadsvergadering van 9 december jl. heeft de raad van Scherpenzeel, zoals we gevraagd hadden, een besluit genomen over de toekomst van Scherpenzeel, zoals wij dat gevraagd hadden. De meerderheid van de raad wil een zelfstandige gemeente Scherpenzeel.
Met deze keus voor zelfstandigheid komt ook de verantwoordelijkheid voor het versterken van uw bestuurskracht. Er is snel een nieuwe coalitie gevormd, met een nieuw bestuursakkoord: 'Zelfstandig Scherpenzeel'. Om recht te doen aan uw besluit vragen wij u, in aanvulling op ons eerdere verzoek, om voor half januari uw 2020 uw toekomstvisie voor een zelfstandige gemeente Scherpenzeel aan ons te presenteren.

Blijvende zorgen over zelfstandigheid

Met het initiatiefvoorstel voor zelfstandigheid zijn onze zorgen over de toekomstbestendigheid van de gemeente Scherpenzeel niet weggenomen. Wij hebben met onze brief van 20 november aan het college en de gemeenteraad aangegeven dat we zorgen hebben over de inhoud van het eindrapport van de stuurgroep, die aan de besluitvorming ten grondslag ligt. Dit eindrapport 'Regie over de toekomst' ging niet in op alle voorwaarden voor een duurzame toekomst van uw gemeente.
Ook in het initiatiefvoorstel wordt nog geen antwoord gegeven op onze kritiekpunten uit de brief van 20 november met zaaknummer 2019-007842. We blijven zorgen houden over de in de brief genoemde punten. Hieronder benoemen we deze nogmaals expliciet:

- *Strategische kracht*

Vrijwel de volledige capaciteit van de ambtelijke organisatie is nodig voor de basisdienstverlening. Hierdoor leeft de organisatie 'van dag tot dag' en gaat alle aandacht en energie naar het draaiend houden van basisdienstverlening als burgerzaken en sociaal domein, bouwplannen en beheer van de openbare ruimte.

- *Verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel*

Het samenspel tussen raad, college en organisatie kenmerkt zich door rolverwarring en -vermenging. De daaruit voortvloeiende bestuurscultuur in Scherpenzeel staat niet ten dienste van een goede dienstverlening aan inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

- *Visie op de regionale samenwerking*

Scherpenzeel heeft ambtelijk én bestuurlijk te weinig beschikbare capaciteit voor de samenwerkingsverbanden waarin de gemeente participeert. Hierdoor is de inbreng in de regionale samenwerking zeer beperkt. De gemeente kan daardoor de belangen van haar inwoners en bedrijven niet goed genoeg bedienen.

- *Versterking van de ambtelijke organisatie*

De gemeente heeft de afgelopen jaren uit financiële overwegingen onvoldoende geïnvesteerd in haar ambtelijke organisatie. Hierdoor is de basis niet op orde en staan primaire processen onder druk. De inhuur binnen de gemeentelijke organisatie is hoog (boven de 20%).

- *Financiële uitwerking van de maatregelen*

Om te voldoen aan een duurzame basis zal de meerjarenraming moeten worden aangepast. De benodigde € 1,2 miljoen voor het investeren in de ambtelijke organisatie moet meerjarig (2022, 2023 en 2024) structureel i.p.v. incidenteel worden gedekt.

Nader antwoord nodig

Bovenstaande punten vragen om aandacht en acties. Wij vragen u inzicht te geven hoe u wil werken aan de kritiekpunten die we in die brief meegaven. Hoe gaat u nu aan de slag met de voorwaarden voor zelfstandigheid en wat voor maatregelen bent u van plan te nemen?
Wij vernemen deze plannen graag voor half januari in een schriftelijke reactie. Daarnaast zullen wij u uitnodigen voor een overleg. In dit overleg kunt u uw plannen mondeling toelichten om ons vertrouwen te geven in een toekomstbestendig en bestuurskrachtige gemeente. Zonder dit vertrouwen blijft provinciale regie op de bestuurskrachtversterking een serieuze optie.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

CC College van Barneveld

GEMEENTE SCHERPENZEEL

Provincie Gelderland
t.a.v. College van Gedeputeerde Staten
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

ontvangen op
14 JAN. 2020
Provincie Gelderland

Scherpenzeel, 14 januari 2020

Postbus 100
3925 ZJ
Scherpenzeel
(033) 277 23 24

Buitenplaats
Stationsweg 389a

www.scherpenzeel.nl

IBAN Rekeningnummer
NL62BNGH0265007548

Uw brief d.d.	:	17 december 2019
Uw kenmerk	:	2019-007842
Ons kenmerk	:	2106948 / 2108169
Behandeld door	:	[redacted]
Bijlage(n)	:	-

Onderwerp : Toekomstbestendig en zelfstandig Scherpenzeel

Geacht college,

Naar aanleiding van het besluit van de gemeenteraad van Scherpenzeel d.d. 9 december 2019, om te kiezen voor een zelfstandige toekomst, stuurde u ons op 17 december jl. een brief waarin u ons verzoekt om voor half januari 2020 onze toekomstvisie voor een zelfstandige gemeente Scherpenzeel aan u te presenteren.

Op 19 december jl. is ons college aangetreden. Wij willen daadkrachtig uitvoering geven aan het Bestuursakkoord 2020-2022 "Zelfstandig Scherpenzeel". Wij kijken ernaar uit om later deze week met u kennis te maken, en toe te lichten hoe wij onze zelfstandige toekomst waar willen maken. Vooruitlopend op dat gesprek ontvangt u deze brief.

IJkmoment: Kadernota 2021
Als nieuw aangetreden college is het uitwerken van de Toekomstvisie voor Zelfstandig Scherpenzeel vanzelfsprekend een primair aandachtspunt. De focus hierop mag echter niet ten koste gaan van de aandacht voor de Scherpenzeelse samenleving en belangrijke inhoudelijke dossiers die komende maanden op de agenda staan. Omgevingsvisie, Regionale Energiestrategie, Woonvisie, Visie op Dienstverlening en onze Participatienota zijn allen zaken die de komende periode, naast de reguliere dienstverlening, onze aandacht vragen en zullen krijgen.
Dit alles vraagt om bestuurlijke stabiliteit en ruimte, om 'terwijl de winkel openblijft' op zorgvuldige wijze, en in verbinding en overleg met de samenleving, aan de slag te gaan met de transitie naar een toekomstbestendige gemeente.

In uw brief van 20 november schreef u: 'Om te voldoen aan een duurzame basis, zal afhankelijk van uw besluit op 9 december a.s. de meerjarenraming in de Kadernota 2021 moeten worden aangepast.' Wij zien de Kadernota, die wij voor het zomerreces ter vaststelling aan onze gemeenteraad aanbieden, als ijkmoment waarop wij aan u én aan de Scherpenzeelse samenleving verantwoording afleggen over de financiële, bestuurlijke en organisatorische uitwerking van onze keuze voor een zelfstandige toekomst. Wij hopen dat dit u voldoende vertrouwen zal geven om met onze raad in gesprek te gaan over het openstellen van de vacature voor een kroonbenoemde burgemeester.

14 JAN. 2020
verz. :
c.c. : griffie
mand. :

Aandachtspunten
Eerder ontvingen wij van u uw Bestuurlijke voorwaarden voor een zelfstandige gemeente. De wijze waarop wij invulling willen geven aan de voorwaarden vragen om een uitgebreide toelichting. Die toelichting geven wij u bij voorkeur in een mondeling gesprek om zo tot dialoog, nuance en wederzijds begrip te kunnen komen. Wij zouden het prettig vinden om hier tijdens ons kennismakingsgesprek uitgebreid bij stil te staan.

In uw brief van 17 december vat u uw zorgen samen in een vijftal aandachtspunten:
1. Verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel
2. Versterking van de ambtelijke organisatie
3. Strategische kracht
4. Visie op de regionale samenwerking
5. Financiële uitwerking van de maatregelen

Ad 1 Verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel
De lastige keuze waarvoor onze gemeenteraad stond heeft de verhoudingen binnen ons gemeentebestuur geen goed gedaan. Ondanks alle goede intenties op procesniveau, ontketende de principiële inhoudelijke kloof tussen de coalitiepartners (zowel in de raad als binnen het college) een onwenselijke dynamiek -niet alleen op het niveau van rolneming en rolzuiverheid- maar ook in de collegiale verhoudingen.
Wij betreuren dit ten zeerste. Wij Scherpenzelers zijn over het algemeen gepassioneerd en gedreven. Waar onze volksaard normaliter bijdraagt aan onze realisatiekracht, heeft het in dit geval van extreme druk geleid tot een situatie die we in Scherpenzeel normaliter proberen te vermijden. Op andere impactvolle dossiers, zoals de Omgevingsvisie en Zwarte Land II en Transities in het sociaal domein, worden verschillen van inzicht gerespecteerd en nemen college en raad hun wederzijdse rol en taak beheerst en zorgvuldig in acht.

Na de dynamiek van de afgelopen periode proeven wij niet alleen binnen ons college, maar ook in de raad, een brede behoefte om opnieuw in verbinding te komen in het politiek-bestuurlijk samenspel. De komende periode zal voor ons dan ook in het teken staan van het normaliseren van de verhoudingen (rolzuiverheid) en het herstel van vertrouwen in elkaar.

- *Collegiale visie: Roadmap*
  Bestuurskracht begint met een zelfbewust en krachtig college, dat staat voor haar gezamenlijke agenda. Wij vertrouwen erop dat onze eensgezinde ambitie om te werken aan een toekomstbestendige, zelfstandige gemeente Scherpenzeel (aan de hand van ons bestuursakkoord) bevorderend zal werken voor de rolneming en bestuurskracht die onze inwoners van het dagelijks bestuur mogen verwachten. Daarbij zullen wij een strategische agenda opstellen met prioritaire beleidsdoelen en planning, een Roadmap voor onze Toekomstvisie 2030.
- *Collegiaal team*
  Als nieuw team gaan wij investeren in de samenwerking binnen het college en met de ambtelijke top, die een stabiele basis vormt waarop wij kunnen bouwen. Daartoe zoeken wij begeleiding van een teamcoach en maken wij gebruik van de mogelijkheden tot intervisie binnen de wethoudersvereniging.

- *Zelfreflectie*
  Wij willen, als ambassadeurs van rolzuiverheid, een concrete inspanning plegen door actief te spiegelen op onze eigen rolneming als college. Het college heeft immers een voorbeeldfunctie in dezen.
- *Samenspel met gemeenteraad*
  We hebben vanzelfsprekend kennisgenomen van de Notitie Bestuurskracht (bij het Initiatiefvoorstel Zelfstandig Scherpenzeel), maar willen ons als college niet mengen in de wijze waarop de raad zelf werkt aan bestuurskracht en rolneming.
  De burgemeester is, als voorzitter van zowel college als Raad, bij uitstek in de positie om bij te dragen aan zowel het herstel van de verhoudingen, als aan het bewaken van een zuiverder scheiding in rollen en verantwoordelijkheden.
- *Heidag over de Roadmap*
  Wel zullen wij vanuit het college een voorstel doen aan de raad voor een gezamenlijke heidag met raad, college en MT. Tijdens deze heidag kunnen we vanuit het college onze Roadmap presenteren, waarbij (naast inhoudelijke reflectie) wat ons betreft ook nadrukkelijk aandacht moet zijn voor besluitvormingsprocessen en rolzuiverheid daarin.

Ad 2 Versterking van de ambtelijke organisatie
Voor een toekomstbestendige zelfstandige gemeente is een structurele investering van € 1,2 mln. (basis op orde variant) in de organisatie noodzakelijk. Voor het realiseren van de inhoudelijke ambities uit onze Toekomstvisie 2030 is nog eens (structureel) € 0,4 mln. nodig. Daarbovenop komen nog additionele (incidentele) kosten om geconstateerde achterstanden, in bijvoorbeeld ICT-systemen, op te lossen.
De gemeenteraad heeft op 9 december jl. in meerderheid gekozen om structureel € 1,6 mln. te investeren om die toekomstbestendige, ambitieuze organisatie te realiseren. Daarnaast heeft de raad besloten om incidentele middelen vrij te maken voor het wegwerken van de achterstanden. Voor 2020 en 2021 is reeds incidentele dekking opgenomen; in de Kadernota 2021 zullen wij richting de toekomst zowel de incidentele dekking van het transitiebudget als de structurele dekking van de organisatieversterking verwerken.

Ad 3 Strategische kracht
Strategische kracht begint met bestuurlijke visie. Naast de strategische keuze voor een zelfstandige bestuurlijke toekomst is (op inhoud) de in januari 2019 vastgestelde Toekomstvisie 2030 voor ons leidend. Wij willen ons meer dan voorheen focussen op de lange termijn-doelen die hierin zijn verweven en zullen daartoe zoals eerder benoemd een Roadmap ontwikkelen. In de dagelijkse bestuurspraktijk willen we ad hoc-issues en korte termijn-beslissingen telkens in het perspectief van onze Roadmap, en daarmee de Toekomstvisie 2030, wegen.

Niet alleen bestuurlijk, maar ook ambtelijk moet Scherpenzeel aan strategische kracht winnen. Dat besef is overigens niet nieuw. Sinds eind 2018 investeert Scherpenzeel daarom al in (ruimte voor) strategische denkkracht, o.a. extra beleidsformatie op het sociaal domein en duurzaamheid, en twee strategisch adviseurs. Ook is een organisatie-breed ontwikkeltraject rond bestuurlijke sensitiviteit en integraal werken in gang gezet. Deze investeringen beginnen inmiddels hun vruchten af te werpen.

Wij zijn ons er van bewust dat, zoals ook SeinstravandeLaar stelt, (extra) uitbreiding van formatieplaatsen noodzakelijk is om organisatiebreed tot vermindering van werkdruk en ruimte voor reflectie op beleidsdoelen en operationele aspecten te komen.
Wij zijn ervan overtuigd dat de voorgenomen investeringen in versterking van organisatie (niet alleen in de basis op orde, maar ook in ambities) de ruimte biedt die nodig is om onze organisatie niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief op orde te krijgen.
Aandachtspunt blijft de kwetsbaarheid van de kleine organisatie. Dit trachten wij op te lossen door samenwerkingsverbanden met buurgemeenten.

Plan van aanpak Organisatiekracht
Binnen Stuurgroep Toekomstvisie is de afgelopen maanden nagedacht over hoe de toekomstige organisatie eruit zou moeten zien. Daartoe heeft de werkgroep Organisatiekracht voor ieder aspect van de gemeentelijke dienstverlening ambities geformuleerd ten aanzien van kwaliteit en wijze van uitvoering, gebaseerd op de volgende leidende principes:

- In verbinding met de Scherpenzelers/inwoners
- Dienstverlenend, krachtig en betrokken
- Dienend leiderschap
- Beschikbare capaciteit en hoeveelheid werk in balans
- Goed werkgeverschap

Aan de hand van deze leidende principes hebben we voor de verschillende (wettelijke) gemeentelijke taken bepaald of we deze taken bij voorkeur zelf doen of uitbesteden.
De komende maanden gaan wij deze uitwerken in een concrete organisatieopzet.

Ad 4 Visie op de regionale samenwerking: focus aanbrengen
Effectief opereren in regionale samenwerkingsverbanden staat of valt met de capaciteit voor voorbereiding van en participatie in de verschillende overleggen. Onze regionale performance vraagt echter niet enkel een kwantitatieve impuls (zoals voorzien binnen de structurele versterking van de organisatie, ad 2), ook kwalitatief kan en moet Scherpenzeel beter opereren in regionaal verband.
Recent is de coördinatie van de diverse regio-dossiers belegd bij de strategisch adviseurs. Daarmee beogen we een meer inhoudelijke (in plaats van sec procedurele) ambtelijke ondersteuning van de bestuurlijke inbreng te komen. Op korte termijn zal het nieuwe college zich, aan de hand van de ambities uit de Toekomstvisie 2030, buigen over onze prioritaire inzet in de regionale samenwerking. Focus op regionale samenwerking laten we parallel lopen met de Strategische Agenda van de Regio Foodvalley die de komende maanden wordt vastgesteld. Zo weten de buurgemeenten beter wat ze van ons kunnen verwachten.

Wij willen het DB-lidmaatschap van OddV blijven vervullen, alsook onze andere bestuurlijke rollen in regionale overleggen, bijvoorbeeld binnen de Regio Foodvalley
Tevens zullen we de komende periode verkennen hoe we in de ambtelijke voorbereiding van regionale overleggen effectiever kunnen samenwerken met andere gemeenten. Dit is sowieso een speerpunt binnen de Regio Foodvalley.

Bijzondere aandacht is wat ons betreft weggelegd voor de verhouding en samenwerking met de gemeente Barneveld. Mede in het licht van de recente discussie hebben wij als nieuw college gemeend het initiatief te moeten nemen voor een goed gesprek met onze gewaardeerde buurgemeente. Inmiddels hebben wij een prettig en constructief overleg met het Barneveldse college gevoerd. We kijken (vanuit zelfstandig perspectief) graag vooruit en blijven graag investeren in (voortzetting van) de goede samenwerking.

Ad 5 Financiële uitwerking van de maatregelen
In lijn met het raadsbesluit van 9 december jl. en het Bestuursakkoord 2020 - 2022 zal de gemeente Scherpenzeel middels een ingroeimodel toewerken naar een structurele additionele investering om te komen tot een organisatie die niet alleen toekomstbestendig is in de zin van basis op orde, maar die ook is toegerust om de ambities uit de Toekomstvisie 2030 waar te maken. Dit alles vraagt een additionele investering van € 1,6 mln. die structureel gedekt moet worden.
In aanloop naar de Kadernota werken we de structurele betaalbaarheid hiervan uit aan de hand van de uitgangspunten uit de Notitie Financiën uit het Initiatiefvoorstel.

Uitgangspunten Zelfstandig Scherpenzeel
1. We willen de ambities van Scherpenzeel waarmaken en zetten in op een toekomstbestendige, ambitieuze organisatie.
2. We richten een flexibele schil in ten behoeve van (grote) projecten. Financiering van deze schil gaat ten laste van de projectbudgetten en drukt niet structureel op de begroting.
3. We stellen een transitiebudget in van 3 x 250 K voor de jaren 2021 t/m 2023 om de knelpunten op te lossen, en te zorgen voor de gewenste organisatieverandering. Deze eenmalige kosten dekken we uit de Algemene Reserve.
4. We hanteren een ingroeimodel van 750 K (vanaf 2020) + 250 K (vanaf 2022), met - indien nodig - een laatste tranche van +150 K vanaf 2024.
5. De raad geeft een bestuursopdracht aan het College om de organisatieverandering zo efficiënt mogelijk te laten vormgeven.
6. We hanteren onze gebruikelijke solide begrotingsdiscipline.
7. We kiezen er voor de investering slechts gedeeltelijk uit lastenverhoging te financieren, om zo de lastenstijging beperkt te houden, en te voorkomen dat we de toetredingsdrempel voor artikel 12 status naderen.
8. We vragen de bibliotheek om een plan te ontwikkelen voor het omvormen van de huidige volwaardige bibliotheek naar een steunpunt, met een taakstellende bezuiniging van minimaal 100 K per jaar.
9. We werken de combinatie Gemeentehuis - Breehoek nader uit, en hanteren daarbij (vooruitlopend op de kosten-baten analyse) een stelpost van 50 K voor commerciële uitbating van de Bibliotheekruimte, en 100 K aan optimalisatie & exploitatieverbetering Breehoek/ (verhoudingsgewijs) lagere operationele kosten gemeentelijke huisvesting.
10. We dekken de investering voor een toekomstbestendige, ambitieuze en zelfstandige gemeente Scherpenzeel uit een combinatie van bezuinigingen op de volwaardige bibliotheekfunctie, het slim combineren van Breehoek en nieuw gemeentehuis, en een lastenverzwaring van 11 %.

Bij uitwerking van bovenstaande uitgangspunten zullen wij in ieder geval de volgende zaken adresseren:
- *Weerstandsvermogen*
  De combinatie van bovenstaande maatregelen zal ertoe leiden dat onze Algemene Reserve tijdelijk onder de door onze raad bepaalde ondergrens van € 4,3 miljoen

duikt. Dat gebeurt echter ook al bij de vastgestelde Programmabegroting 2020 vanwege de onttrekking in 2021 voor de organisatie.
De verwachte boekwinsten op de grondexploitatie (Reserve Grondexploitatie) maken dit vanaf 2024 weer goed. Wij zullen onze raad een voorstel doen over (doel en tempo van) de besteding van deze reserve.

- *Bibliotheek*
  We gaan op korte termijn in overleg met het bestuur van de Scherpenzeelse Bibliotheek over de voorgenomen bezuiniging en ombuiging van een volwaardige bibliotheek naar een steunpunt, waarbij wij aandringen op creativiteit om de faciliteiten voor jeugd en sociaal-maatschappelijke doelen zoveel mogelijk in stand te houden.
- *Breehoek en gemeentehuis*
  Met het bestuur van De Breehoek gaan wij overleggen over de mogelijkheden voor het combineren van gemeentelijke huisvesting met de exploitatie-optimalisatie die daar dient te worden gerealiseerd. Wij zullen op korte termijn een voorlopige kostenraming en dekkingsvoorstel uitwerken hiervoor.
- *Risico's kostenstijging sociaal domein*
  Vanzelfsprekend hebben wij oog voor de kostenstijging in het sociaal domein die een risico vormt voor het sluitende meerjarenperspectief van onze begroting. Dit is overigens geen specifiek Scherpenzeels probleem; wij blijven met onze medeoverheden (o.a. in VNG verband) in gesprek over het langjarig financieel perspectief voor zorg en welzijn.

Vervolgstappen: draagvlak en participatie
De harde deadline om nog in december tot een richtinggevend besluit over onze bestuurlijke toekomst te komen maakte het in de praktijk haast onmogelijk om onze inwoners mee te nemen in de lastige keuze waar we voor stonden. Dit zorgde voor boosheid en onbegrip; in het vervolgtraject willen wij dat anders doen.
In de aanloop naar de Kadernota vinden we het essentieel om de ingrijpende keuzes die we moeten maken ten aanzien van lokale lasten en (bijdragen aan) voorzieningen juist in samenspraak met stakeholders uit te werken. We willen de maanden februari en maart gebruiken voor deze dialoog met de samenleving.
Ook willen we de gemeenteraad en onze organisatie mee nemen in de stappen die we willen gaan zetten, bijvoorbeeld door het organiseren van de gezamenlijke heidag.

Vier sporen
Naast de uitwerking van het financiële spoor gaan wij de komende maanden voortvarend aan de slag met de hierboven geformuleerde en benodigde acties in de sporen Organisatiekracht, Bestuurskracht en Regionale samenwerking.

Vanzelfsprekend staan wij meer dan open voor een tussentijds overleg met (vertegenwoordigers van) uw college. Wij willen de tijd en (bestuurlijke) ruimte nemen om de benodigde stappen zorgvuldig en volgtijdelijk te kunnen nemen. Wij vertrouwen erop, zoals aangegeven dat wij na vaststelling van de Kadernota door onze gemeenteraad, nog voor het zomerreces met uw college de in gang gezette acties op weg naar een toekomstbestendig zelfstandig Scherpenzeel kunnen evalueren.

Tot slot
We vertrouwen erop u met deze brief voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd en kijken uit naar het gesprek op 16 januari a.s. waarin wij ook persoonlijk met u kennis kunnen maken en met u van gedachten kunnen wisselen over de toekomst van onze zelfstandige gemeente Scherpenzeel.

Afschrift brief
Een afschrift van deze brief hebben wij gezonden aan het college van B&W van de gemeente Barneveld.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

W.M. van de Werken
Secretaris

[redacted]
Burgemeester

Datum
6 februari 2020

Zaaknummer
2019-007842

Onderwerp
Regie op toekomst Scherpenzeel

Inlichtingen bij
[redacted]
026 359 [redacted]
post@gelderland.nl

Blad
1 van 4

Gemeente Scherpenzeel
T.a.v. college van burgemeester en wethouders
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht college,

Allereerst willen wij nogmaals onze excuses maken voor het feit dat er per abuis een mondelinge rondvraag over de situatie in Scherpenzeel op de openbare besluitenlijst stond. Dit had niet mogen gebeuren. We snappen dat dit onrust heeft veroorzaakt en we betreuren dat zeer.

Wij bedanken u voor uw uitgebreide brief ter voorbereiding van het gesprek op 16 januari jl. Wij zien dat er veel werk is verzet in de korte tijd dat u aangetreden bent als college van Scherpenzeel. Het doet ons deugd te lezen dat uw college zich realiseert dat een transitie nodig is om Scherpenzeel toekomstbestendig te maken en dat u bereid bent om zich daarvoor in te spannen. Wij hadden de hoop en verwachting dat na al deze jaren dat we met elkaar spreken over uw bestuurskracht, nu concrete en structurele oplossingen worden geboden voor het versterken en toekomstbestendig maken van uw bestuurskracht.
U vraagt om tijd en ruimte.
Daarmee geeft u aan met de problemen aan de slag te willen. Wij verwachten van u dat u de verantwoordelijkheid neemt als college het goede te doen voor uw inwoners en bedrijven. En we verwachten dat u het op zich neemt de voorliggende problemen en noodzakelijke acties proactief aan te pakken en op te lossen. De maatregelen die u wilt treffen, zijn tot nu toe weinig concreet of nog onvoldoende vertaald. Met deze brief willen we nogmaals onze zorgen uiten.

Wij hebben derhalve een aantal besluiten genomen.

- We geven uw college tot en met de besluitvorming over de kadernota 2021-2024 in college van b en w en/ of raad de tijd om de noodzakelijke acties naar aanleiding van onze brief van 17 december 2019 uit te voeren voor een duurzaam en zelfstandig Scherpenzeel.

- Indien, in het besluitvormingstraject van de kadernota, niet wordt voldaan aan die noodzakelijke voorwaarden dan starten wij een open overleg als genoemd in artikel 8 van de wet Arhi (algemene regels herindeling).
- In de tijd tussen nu en de kadernota starten wij een verkenning ter voorbereiding op deze arhi-procedure.
- Om een gevoel te krijgen bij uw acties en daarmee meer vertrouwen in de actiebereidheid van uw college, willen we regelmatig een actuele update over de voortgang van het college ontvangen. We voeren daarom graag maandelijks overleg met het college over de acties en over de voortgang.
- We informeren de gemeente Barneveld, Renswoude, Veenendaal, Woudenberg, de provincie Utrecht en de regio Food Valley. Gedurende het proces houden we hen nauwgezet op de hoogte.

Inhoudelijk willen we u het volgende meegeven:

- *Strategische kracht*

Het versterken van de strategische kracht is tweeledig, organisatie en bestuur hebben versterking nodig. De door u genoemde Roadmap kan een goede tool zijn die praktisch kan werken. Dat is echter niet voldoende. Een actief agenderende gemeente is van groot belang om het beste te doen voor inwoners en bedrijven. Agenderen is alleen mogelijk bij deelname aan opgaven. Niet alleen in de regionale samenwerking maar ook in andere constellaties. Het is van belang dat u (bestuurlijk) niet alleen besluiten weegt, maar proactief actie onderneemt ten aanzien van de toekomst van Scherpenzeel en wat u nodig acht voor de Scherpenzeelse inwoners en bedrijven.

- *Verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel*

De verhoudingen in uw gemeentebestuur hebben onder druk gestaan, en het is mooi dat u de verbindingen weer gaat maken. Aandachtspunt blijft dat u de zorgen die er in de raad en in de samenleving zijn over de toekomstbestendigheid van Scherpenzeel een serieuze plek moet geven in uw beraadslaging in college en raad.

- *Visie op de regionale samenwerking*

Het deelnemen aan de regio FoodValley vraagt van uw gemeente, ambtelijk en bestuurlijk, een idee waartoe de samenwerking moet dienen. Wat is het belang voor inwoners en bedrijven, waar moet Scherpenzeel op inzetten om de ambities uit de Toekomstvisie 2030 waar te maken en waar zijn regionale ambities die doorwerken in Scherpenzeel.
Bijvoorbeeld durft Scherpenzeel (college en raad) besluiten te nemen die niet direct alleen voor de inwoners van Scherpenzeel van belang zijn, maar wel duidelijk in het belang van de regio?

- *Versterking van de ambtelijke organisatie*

Wanneer u aangeeft dat uw college 'middels een ingroeimodel zal toewerken naar een structurele additionele investering' in de organisatie, geeft dat ons niet direct vertrouwen dat u direct en proactief maatregelen neemt die nu nodig zijn om de organisatie op orde te brengen. Het ingroeimodel gaat uit van 2020 tot en met 2024, dat is wat ons betreft te langzaam, wij verwachten in de kadernota van 2021 de structurele middelen die nodig zijn om de organisatie helemaal op orde te brengen. Waarbij we geen nadere eisen stellen aan de flexibele schil.

- *Financiële uitwerking van de maatregelen*

U geeft zelf aan € 1,2 miljoen structureel te willen dekken voor de '"basis op orde" conform begroting 2020 en dat u additioneel nog € 0,4 miljoen wilt dekken, waarbij u rekening houdt met de ambities uit de Toekomstvisie 2030. Wij verwachten dat u in de kadernota 2021 een goede structurele dekking opneemt voor de inkomstenverhogende maatregelen en bezuinigingen. Zodat u de noodzakelijke uitbreiding van het ambtelijke apparaat binnen de begroting 2021 structureel kunt gaan opvangen.

Tot slot

We verwachten van u een verantwoordelijke en proactieve houding. Wanneer u niet in staat bent de noodzakelijke acties te nemen en ons daarover maandelijks te rapporteren, zijn wij voornemens een open overleg als bedoeld in artikel 8 van de Wet algemene regels herindeling te starten. De besluitvorming in uw college en/of in uw raad over kadernota 2021 zullen daarvoor voor ons ijkmomenten zijn.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Kopie:
Het college van B&W van de gemeente Barneveld

Datum
6 februari 2020

Zaaknummer
2019-007842

Onderwerp
Informeren over proces Scherpenzeel

Inlichtingen bij
[redacted]
026 359[redacted]
post@gelderland.nl

Blad
1 van 1

Mergebrief met Exellijst (docnr. 03199734)

Geacht college,

Op 4 februari jongstleden heeft ons college een besluit genomen over het bestuurskrachttraject in de gemeente Scherpenzeel. Wij hebben op 6 februari dit besluit mondeling toegelicht aan het college van Scherpenzeel.
Graag informeren wij ook u van dit besluit. Bijgaand treft u onze brief aan Scherpenzeel aan.

Uit zorgvuldigheid treffen wij nu voorbereidingen voor een eventuele arhi-procedure. We starten binnenkort een verkenning naar de regionale samenwerking in dit gebied en bekijken of er toch andere bestuurlijke innovatieve alternatieven zijn. Gelet op het belang om alle mogelijkheden voor Scherpenzeel goed te verkennen en af te wegen, zouden we graag ook met uw college in gesprek treden. We vragen u mee te denken en zien uit naar een constructief overleg.

We hopen u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
Brief aan Scherpenzeel

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

Datum
6 februari 2020

Zaaknummer
2019-007842

Onderwerp
Bestuurlijke toekomst Scherpenzeel

Inlichtingen bij
[redacted]
026 359 [redacted]
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
De minister t.a.v. de heer R. Knops
Postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

Geachte heer Knops,

De afgelopen tijd is de jarenlange discussie over de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel in een stroomversnelling gekomen. Tijdens de raadsvergadering van 9 december 2019 heeft de raad van Scherpenzeel besloten tot een toekomst als zelfstandige gemeente.
Wij hebben, gelet op onze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het lokaal bestuur, zorgen over deze keuze.
We hebben daarom het college van Scherpenzeel gevraagd om hun plannen uit te leggen. We erkennen dat het college van Scherpenzeel veel werk heeft verzet, maar naar onze mening worden nog niet de noodzakelijke stappen genomen om een duurzame, zelfstandige toekomst van de gemeente Scherpenzeel te realiseren.

Wanneer de gemeente Scherpenzeel in het besluitvormingstraject rondom de kadernota 2021-2024 niet in staat blijkt te zijn de noodzakelijke maatregelen uit te voeren om tot een bestuurskrachtige gemeente te komen, zijn wij voornemens een open overleg te starten.

Bijgaand treft u de brief van ons college aan het college van Scherpenzeel aan en de brief waarmee we onze Staten informeren over ons voorgenomen besluit. In de Statenbrief (zie bijlage) staat meer achtergrondinformatie over het proces tot nu toe.

Wanneer wij ons genoodzaakt voelen om een open overleg te starten, treden we graag met u in overleg over de situatie in Scherpenzeel, onze zorgen en de noodzaak die wij voelen om deze stap te zetten.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

We vertrouwen erop u zo voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
Brief van Gedeputeerde Staten aan het college van Scherpenzeel
Statenbrief (inclusief bijlagen)

Samenvoegbrief met
excellijst 03199734

Datum
8 april 2020

Zaaknummer
2019-007842

Onderwerp
Verkenning voor versterking bestuurskracht Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Geacht college,

Op 7 februari bent u door de provincie Gelderland geïnformeerd, dat wij als provincie een verkenning zijn gestart naar de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Die verkenning dient als voorbereiding op de mogelijke start van een Arhi-procedure conform artikel 8 Wet Arhi. Of die procedure daadwerkelijk gestart wordt, is afhankelijk van de besluitvorming in de gemeente Scherpenzeel over de Kadernota, die is voorzien voor de zomer van 2020.

De eerste stap in een mogelijk daarna te starten Arhi-procedure is het zgn. open overleg met betrokken gemeenten. Om een zorgvuldig besluitvorming over het starten van een open overleg te kunnen laten plaats vinden, willen wij een zo volledig mogelijk beeld hebben van de oplossingsmogelijkheden voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. We zijn daarom als verantwoordelijk bestuursorgaan, naast deskresearch van bestaande rapporten, een verkenning gestart om:

1. ons een onderbouwd beeld te vormen van de varianten en opties (naast herindeling) die er mogelijk nog zouden kunnen zijn om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken;
2. de ontwikkeling van de bestuurlijke verhoudingen in de regio en de gevolgen daarvoor van een mogelijke herindeling van Scherpenzeel met een of meer gemeenten te analyseren.
3. ons een onderbouwd beeld te vormen van de gemeenten die bij dit overleg en bij een mogelijke herindeling wel en niet betrokken zullen worden;

Wij willen onze beeldvorming hierover met name baseren op de opvattingen die daarover op dit moment leven bij de bestuurlijke partners van Scherpenzeel. Deze zijn voor ons in belangrijke zin maatgevend voor de inrichting van het eventueel te voeren open overleg in het kader van de Wet Arhi. De verkenning heeft dus primair een inventariserend karakter op dit punt.

De verkenning zal worden uitgevoerd door de door ons aangesteld Projectleider Versterking Bestuurskracht Scherpenzeel, [redacted]. Hij wordt daarbij ambtelijk ondersteund vanuit onze provinciale organisatie. Hij zal binnenkort contact opnemen voor het maken van een afspraak met u, of heeft dat inmiddels gedaan. Wij zouden graag de verkenning willen uitvoeren in de periode april/medio mei.
Uiteraard zal bij de uitvoering rekening worden gehouden met de mogelijkheden en beperkingen die de maatregelen in verband met de bestrijding van het Covid-19 virus vragen.

Wij hebben een aantal deelvragen geformuleerd die aan de orde kunnen komen in de te voeren gesprekken. Deze zijn in een bijlage toegevoegd. Per gesprekspartner kunnen de deelvragen verschillend zijn of specifiek worden gemaakt.

Er zal een verslag op hoofdlijnen worden gemaakt van de gesprekken. U krijgt uiteraard de gelegenheid om het verslag van het met u gevoerde gesprek te verifiëren. De verslagen zullen op een later moment (tijdstip afhankelijk van de besluitvorming over mogelijk te starten Arhi-procedure) ook openbaar kunnen worden gemaakt.

Wij hopen dat u op korte termijn mee wilt en kunt werken aan deze verkenning. Voor eventuele vragen en nadere informatie kunt u contact opnemen met de portefeuillehouder Algemeen Bestuur, Financiën en Sport, de heer J. Markink.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage

Wij nodigen u vooral uit om primair uw eigen visie en invalshoek te kiezen voor de medewerking aan de verkenning, waarbij de volgende vragen als een soort checklist kunnen dienen:

- Wat is uw visie op uw eigen bestuurlijke toekomst voor de korte en middellange termijn?
- Welke rol ziet u in uw eigen bestuurlijke toekomst voor samenwerking met andere gemeenten in de regio? Ziet u daar voor de komende jaren nog nieuwe ontwikkelingen in voor uw eigen gemeente?
- In welke mate en op welke wijze speelt voor uw eigen bestuurlijk toekomst een wijziging van de gemeentelijk indeling mogelijk een rol?
- Welke samenwerkingsrelatie heeft u op dit moment met de gemeente Scherpenzeel? Verwacht u voor de komende jaren een verandering in die relatie? Wat zijn uw eigen wensen/ideeën daarbij?
- Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief om tot verdergaande samenwerking met Scherpenzeel te komen? Welke opties en varianten zouden daarbij voor u mogelijk bespreekbaar zijn?
- Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief tot fusie met de gemeente Scherpenzeel (en eventueel andere gemeenten)?
- Welke gevolgen zou een eventuele herindeling in dit gebied hebben op de bestuurlijke en regionale verhoudingen?
- Wat wilt u mogelijk verder nog meegeven aan het provinciebestuur Gelderland in het kader van de voorbereiding van de mogelijke start van een Arhi-procedure rond Scherpenzeel?

Datum
4 juni 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Versterking bestuurskracht Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Blad
1 van 8

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)
De minister
T.a.v. mevrouw drs. K.H. Ollongren
Postbus 20011
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

Geachte mevrouw Ollongren,

Hierbij informeren wij u – conform de daarvoor opgenomen procedure in het Beleidskader Herindeling – over ons voornemen om een artikel-procedure 8 Wet Arhi te starten in het kader van de versterking van de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel in onze provincie. Deze brief – met enkele bijlagen – bevat een toelichting op dit voornemen. Graag overleggen wij met u hierover op korte termijn voorafgaand aan een hierover door ons College te nemen besluit, voorzien medio juli 2020.
In deze brief gaan wij achtereenvolgens in op:

- De geschiedenis en de ontwikkeling van de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel van 2007 tot 2019;
- De inspanningen van de gemeente vanaf 2019 om tot een oplossing van deze problematiek te komen en de beoordeling daarvan door GS;
- De visie van de provincie op de voor de inwoners en bedrijven beste oplossing van de bestuurskrachtproblemen van Scherpenzeel;
- Het standpunt van GS over de noodzaak van de start van een artikel 8 procedure Wet Arhi, alsmede beoogd doel van de zgn. open overlegfase daarvan.

De gemeente Scherpenzeel en bestuurskracht (2007-2019)

De gemeente Scherpenzeel (ca. 10.000 inwoners) is een gemeente met een actieve en ondernemende gemeenschap in de Gelderse Vallei. De gemeente heeft een groei- en ontwikkelambitie op het terrein van woningbouw en economie. De gemeente werkt samen met andere gemeenten in de Regio Food Valley voor met name bovenlokale taken. De lokale taken voert de gemeente voor het grootste deel in eigen beheer uit.

Als veel andere (kleine) gemeenten houdt het onderwerp bestuurskracht de gemeente al lang bezig (zie voor een historische overzicht bijlage 1). Vanuit een door de gemeente zelf ervaren gebrek aan bestuurskracht heeft het toenmalige gemeentebestuur in 2007 ingezet op een fusie met de (Utrechtse) buurgemeenten Renswoude en Woudenberg. In 2011 is het door het kabinet Balkenende daartoe ingediende wetsvoorstel ingetrokken. Het toen zelfstandig gebleven Scherpenzeel heeft sinds die tijd diverse onderzoeken en afwegingsprocessen rond bestuurskracht uitgevoerd. In 2018 is een lange termijn Toekomstvisie opgesteld. Daaropvolgend is in 2019 in opdracht van de gemeente een onderzoek uitgevoerd naar de realisatiekracht van Scherpenzeel.

Dit onderzoek "Zelfbewust Scherpenzeel" had als conclusie dat in Scherpenzeel sprake is van een kwantitatieve en kwalitatieve disbalans tussen de opgaven en ambities waar Scherpenzeel zich voor gesteld ziet en de realisatiekracht die zij daar tegenover kan stellen. De onderzoekers zagen 4 denkbare oplossingsrichtingen hiervoor, waarvan een fusie met een sterke buurgemeente (c.q. Barneveld) werd geadviseerd als enige oplossing die voor de lange termijn tot een adequate realisatiekracht zou kunnen leiden. Andere opties (zelfstandigheid, ambtelijke fusie, regiegemeente) werden als niet duurzaam effectief beoordeeld.

Aanpak bestuurskrachtproblematiek door Scherpenzeel (2019 – heden)

Medio 2019 heeft de gemeenteraad naar aanleiding van dit onderzoek besloten tot een traject tot versterking van de realisatiekracht. Hierbij is besloten een afweging te maken tussen het scenario Zelfstandigheid en het scenario Fusie met de gemeente Barneveld. Deze afweging is inhoudelijk voorbereid door een Stuurgroep uit de gemeenteraad. Vanuit GS is het afwegingsproces gevolgd, waarbij in november 2019 is aangegeven dat in dit proces naar onze opvatting balans werd gemist in de analyse tussen beide scenario's. Wij hebben toen tevens inhoudelijke voorwaarden gesteld aan het afwegingstraject, met het oog op het krijgen van vertrouwen in een duurzaam zelfstandig Scherpenzeel:

- strategische kracht van de gemeente,
- goede werkende verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel,
- visie op de regionale samenwerking,
- versterkte ambtelijke organisatie.
- solide financiële uitwerking van de te nemen maatregelen hiervoor.

Over de noodzaak van bestuurskrachtversterking is brede overeenstemming gevonden binnen Scherpenzeel, doch over uitkomst van de scenario-afweging is door de fracties in de gemeenteraad verschillend geoordeeld. Op 9 december 2019 heeft een meerderheid gekozen voor het scenario zelfstandigheid. Bij brief van 17 december 2019 hebben wij aangegeven dat met deze besluitvorming de zorg over de toekomstbestendigheid van de gemeente Scherpenzeel bij ons College niet is weggenomen en dat nog niet voldaan wordt aan de inhoudelijke voorwaarden die door ons daarvoor gesteld zijn.

Het in december 2019 nieuw gevormde College van B&W heeft aangegeven bij de opstelling van de Kadernota 2021-2024 concrete en structurele oplossingen te bieden voor het versterken en

toekomstbestendig maken van de bestuurskracht. Via een zgn. Monitoringsoverleg hebben wij de totstandkoming van de Kadernota gevolgd. Van onze zijde zijn daarbij de eerdere inhoudelijke randvoorwaarden voor de afweging over bestuurskracht aangegeven. De provincie heeft in het Monitoringsoverleg aangedrongen op een evenwichtige en gelijkwaardige afweging van de beide eerdere onderzochte scenario's. Op enige onderdelen heeft inhoudelijke begeleiding en ambtelijke ondersteuning plaatsgevonden in dit proces vanuit de provincie.

Op 26 mei heeft het College van B&W de Kadernota 2021-2024 vastgesteld. B&W kiest in deze beleidsrijke Kadernota voor de uitvoering van een groot aantal lange termijn ambities op het terrein van woningbouw, economie en voorzieningen. Om deze ambities te kunnen realiseren zet het College in op het versterken van de ambtelijke organisatie met een structurele jaarlijkse investering ca. € 1,6 miljoen per jaar. Daarbij wordt als optie ook uitbesteding van een aantal taken aan andere gemeenten genoemd. Tevens kiest B&W voor investering in verbouw/nieuwbouw van gemeentelijke huisvesting voor een bedrag van ca. € 1,6 miljoen om daarmee een structurele verbetering van de exploitatie van Kulturhus De Breehoek te bewerkstelligen.

De dekking voor de genoemde investering wordt in de Kadernota voor de jaren 20221-2024 gevonden via:

- benutting van de aanwezige exploitatieruimte voor de komende jaren;
- enkele structurele bezuinigingen (o.a. bibliotheek);
- benutting van enkele (doel)reserves en inkomsten uit grondexploitatie;
- een lastenverzwaring voor inwoners en ondernemers (26,6% stijging OZB in 4 jaar).

Standpunt GS over Kadernota B&W

Met de vaststelling van deze Kadernota bevestigt B&W dat er sprake is van een stevige problematiek op het gebied van bestuurskracht/realisatiekracht. B&W is ook bereid daar forse investeringen op te plegen; ca. € 17-18 miljoen tot 2030, met name in gemeentelijke organisatie en huisvesting. Wij waarderen het dat B&W daarmee het vraagstuk van de realisatiekracht en bestuurskracht van Scherpenzeel zo expliciet maakt en serieus neemt als grote en structurele opgave.

In de bijgaande nota "een sterk dorp in een sterke gemeente" geven we een analyse en beoordeling van de Kadernota naar proces en inhoud. Op basis hiervan komen wij tot de opvatting dat het College van B&W in deze Kadernota – in weerwil van het bovenstaande - uiteindelijk onvoldoende oplossing biedt voor de gesignaleerde bestuurskrachtproblematiek, om de volgende redenen:

- B&W schetst in de Kadernota geen geloofwaardig perspectief op veranderingen en verbeteringen in het politiek-bestuurlijk samenspel.
- De strategische kracht van de gemeente en de positie in de regio wordt niet fundamenteel versterkt.
- Door te investeren in de eigen ambtelijke organisatie worden problemen van kwetsbaarheid en continuïteit niet structureel opgelost, omdat veelal gewerkt zal moeten blijven worden met

eenpitters/parttimers op cruciale posten en er geen ruimte is in het loongebouw om voor de lange termijn ervaren professionals aan te trekken.
- Voor de dekking van de benodigde structurele investeringen in de ambtelijke organisatie wordt voor een deel een beroep gedaan op incidentele middelen;
- Scherpenzeel moet bijna de volledige financiële ruimte gebruiken om de Kadernota rond te krijgen. De ruimte om wendbaar te kunnen handelen op structurele tegenvallers en onvoorziene uitgaven is nog zeer beperkt. Het langere termijn financieel perspectief ontbreekt.

Bovenstaande betekent dat naar de mening van GS een duurzaam bestuurskrachtig zelfstandig Scherpenzeel op grond van de besluitvorming over de Kadernota in B&W niet kan worden geborgd. Daarbij achten wij het benodigde investeringsbedrag voor deze meerjarenaanpak (verregaand) disproportioneel ten opzichte van het te bereiken (beperkte) resultaat. De keuze voor zelfstandigheid wordt een zeer dure keuze voor de gemeente en voor de inwoners door de forse lastenverzwaring, terwijl geen redelijke zekerheid geboden worden dat die investeringen het beoogde rendement kunnen bieden; een bestuurskrachtige gemeente die in ieder geval nog tot 2030 van voldoende betekenis kan blijven in het bereiken van de gestelde doelen voor inwoners en ondernemers.

Hierbij heeft GS nog niet meegewogen het onzeker financieel perspectief dat op veel inwoners, ondernemingen en gemeenten afkomt door de huidige coronacrisis. Met het nu benutten van aanwezige ruimte en buffers (o.a. belastingcapaciteit) als dekking voor de investeringen in personeel en huisvesting wordt de financiële weerbaarheid en flexibiliteit weggenomen die naar verwachting nog hard nodig zal zijn in de komende jaren. Noodzakelijke bezuinigingen (o.a. op de gemeentelijke organisatie of voorzieningen) zullen dan de nu beoogde bestuurskracht weer te niet doen, dan wel direct ten kosten gaan van voorzieningen.

Wij constateren dat in de afwegingen van B&W (opnieuw) geen gelijkwaardige en evenwichtige afweging is gemaakt tussen de scenario's zelfstandigheid en fusie met Barneveld. Naar onze mening kan feitelijk worden onderbouwd dat een fusie met Barneveld aanmerkelijk minder investering vraagt en zonder lastenverzwaring voor de inwoner tot dezelfde of op onderdelen zelfs betere resultaten voor de inwoners en ondernemers van Scherpenzeel kan leiden. Open inhoudelijk afweging van de scenario's vindt in de Kadernota niet plaats; het College van B&W beperkt zich tot validering en onderbouwing van het reeds eerder door de gemeenteraad ingenomen standpunt. Naar onze mening een gemiste kans om een zo belangrijke afweging met zo grote langjarige consequenties, vanuit een open en waardevrije blik te benaderen en als zodanig ook aan te bieden voor de publieke en politieke dialoog.

Wij willen ons inzetten voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel en streven naar een groot mogelijk draagvlak voor de daarvoor in te zetten oplossingen. De inwoners in de actieve en ondernemende lokale gemeenschap van Scherpenzeel hebben recht op een gemeentebestuur dat structureel en tegen aanvaardbare kosten in staat is om de doelen en opgaven zoals vastgelegd in de Toekomstvisie te kunnen uitvoeren. Ons College heeft vanaf 2018 zich ingezet om de politiek in Scherpenzeel daartoe tot eigen verantwoorde keuzes te laten komen en heeft het gemeentebestuur

daarin op verschillende manieren en momenten ondersteund. Indien de gemeenteraad op 9 juli instemt met de Kadernota zoals door het College van B&W is aangeboden, kunnen wij geen vertrouwen meer hebben dat een duurzaam bestuurskrachtig gemeentebestuur in Scherpenzeel onder regie van het gemeentebestuur kan worden bereikt.

Mogelijkheden voor versterking bestuurskracht Scherpenzeel

Wij beschouwen het daarom als onze verantwoordelijkheid tot een eigen afweging te komen omtrent de beste oplossing voor de ontwikkeling van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Vanuit de door Provinciale Staten vastgestelde beleidskaders hanteren we een (regionale) maatwerkbenadering. Gemeenten zijn primair zelf verantwoordelijk voor het versterken van hun eigen bestuurskracht.

Samen met gemeenten en regio's zijn we voortdurend in dialoog over de beste oplossingen om daar waar nodig de bestuurskracht te versterken. Uitgangspunt daarbij is dat deze zo goed mogelijk moet aansluiten bij de belangen en doelen van de inwoners van de betreffende gemeente(n) en dat ze passen in de regionale maatschappelijke en bestuurlijke context. Als we zien dat een geschikte aanpak van onderaf uitblijft, pakken we vanuit onze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het openbaar bestuur de regie en bezien dan vanuit ons instrumentarium welk instrument het meest geëigend is om te komen tot noodzakelijke versterking van de bestuurskracht.

Voor de oplossing van de bestuurkrachtproblematiek van Scherpenzeel geldt:
- Dat zowel ambtelijke als bestuurlijke versterking nodig is.
- Dat zowel versterking van praktische uitvoering als van strategische positie nodig is.
- Dat de versterking duurzaam is voor de lange termijn én financieel draagbaar.

In de afgelopen periode heeft de provincie een verkenning uitgevoerd naar verschillende mogelijkheden voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Daarbij is gebleken dat diverse grotere regiogemeenten (Ede, Veenendaal, Barneveld) mogelijk bereid en in staat zouden kunnen zijn om een partnerschap met Scherpenzeel te ontwikkelen. De gemeente Barneveld is daarbij de enige gemeente die én directe buurgemeente van Scherpenzeel is én die zich – onder voorwaarden – bereid heeft verklaard om eventueel tot herindeling met Scherpenzeel over te willen gaan. De overige 2 Utrechtse buurgemeenten Renswoude en Woudenberg geven aan dat voor hen van een fusie met Scherpenzeel, zoals in 2007 is voorgesteld, nu en in de toekomst geen optie is. Deze optie zou overigens ook niet passend zijn als oplossing voor de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel.

Wij hebben ons tevens georiënteerd of mogelijk bestuurlijk alternatieve vormen, zoals die van een federatiegemeente, een oplossing zouden kunnen zijn voor de onderhavige bestuurskrachtproblematiek. Wij hebben geconstateerd dat deze bestuurlijke alternatieve vormen hiervoor nu niet geschikt zijn. In de eerste plaats zouden daarvoor meerdere daartoe gemotiveerde gemeenten actief in het gebied betrokken moeten worden; uit onze verkenning hebben we geen enkel signaal gekregen dat zou kunnen duiden op een initiatief of belangstelling daartoe de

komende jaren. En in de tweede plaats leent de huidige situatie in Scherpenzeel zich naar onze opvatting absoluut niet voor langjarige bestuurlijke experimenten zonder duidelijk eindperspectief.

Voor wat betreft de beoordeling van mogelijke opties voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel biedt het in opdracht van de gemeente uitgevoerde onderzoek "Zelfbewust Scherpenzeel" van 2019 ook goed bronmateriaal. In lijn met dat onderzoek constateert op basis van de eigen verkenning dat de enige mogelijkheid voor de duurzame versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel is dat Scherpenzeel zich voor de lange termijn verbindt met een sterke partner. Voor structurele versterking van de bestuurskracht is alleen een ambtelijke verbinding niet voldoende; dit partnerschap moet de mogelijkheid in zich dragen om ook tot een bestuurlijke fusie te leiden.

Wat betreft de regionale context kan gesteld worden dat de Regio Food Valley een florerende en presterende regio is, waarin gemeenten en andere partijen op een productieve wijze samenwerken. Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat de bestuurlijke hoofdindeling van het gebied ondersteunend is aan de te bereiken inhoudelijke resultaten. De versterking van de realisatiekracht in Scherpenzeel is binnen deze regio een geïsoleerd dossier, vanuit onze provincie zijn er dan ook geen initiatieven om verandering aan te brengen in de regionale structuur. Wel kan versterking van bestuurskracht van individuele gemeenten een bijdrage leveren aan het succes van en het samenspel in de regio. Een duurzame bestuurlijke verbinding van Scherpenzeel met een van de grotere gemeenten van de regio i.c. Barneveld past hier zeker in.

Start artikel 8 wet Arhi

Wij streven ernaar dat de inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voor de uitvoering van taken en het bereiken van doelstellingen een beroep kunnen doen op een duurzaam bestuurskrachtige gemeente. De huidige gemeente Scherpenzeel kan dat niet bieden. En de plannen en maatregelen uit de door B&W vastgestelde Kadernota bieden onvoldoende vertrouwen op een duurzaam bestuurskrachtig zelfstandig Scherpenzeel in de nabije toekomst.

Ons College heeft vanaf 2018 de gemeente Scherpenzeel gefaciliteerd, begeleid en gemonitord om zelfstandig tot keuzes te komen waarmee de bestuurskracht duurzaam zou worden geborgd voor de lange termijn. Indien de gemeenteraad op 9 juli a.s. de standpunten van B&W inzake de Kadernota zou overnemen dreigt de situatie dat de voorwaarden voor een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel niet worden vervuld, en tegelijkertijd op korte termijn langlopende verplichtingen en investeringen worden aangegaan en lastenverzwaringen voor de inwoners zullen worden vastgesteld.

Deze situatie vinden wij in het belang van de inwoners ongewenst en wij zijn daarom vanuit onze verantwoordelijkheid voornemens de regie op ons te nemen om te komen tot een duurzame en werkbare oplossing van de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel. Omdat oplossing hiervan urgent is en andere mogelijkheden op dit moment geen realistisch perspectief op oplossing geven hebben wij het concrete voornemen tot toepassing van het instrumentarium van de Wet Arhi i.c. start van een artikel 8 procedure, na en onder voorbehoud van besluitvorming over de

Kadernota door de gemeenteraad van Scherpenzeel op 9 juli a.s. Wij zullen we ons dan hierbij richten op een onderzoek naar een herindeling van de huidige gemeenten Scherpenzeel en Barneveld, ingaande 1-1-2023. Wij zien dit als beste (en feitelijk als enige) optie om tot structurele versterking van de bestuurskracht te komen.

Toepassing van dit instrument en met name de fase van open overleg is een zwaar instrument, maar wel proportioneel naar de huidige situatie. Het biedt ook de ruimte aan de gemeente Scherpenzeel om zelf mogelijk nog tot een heroverweging te komen van de met deze besluitvorming van B&W over de Kadernota ingeslagen weg. Het biedt ook de ruimte aan de gemeenten Scherpenzeel en Barneveld om – onder regie van ons College – een zorgvuldig onderbouwd standpunt in te gaan nemen over de effecten van een herindeling voor de inwoners van beide gemeenten en over de mogelijkheden die een dergelijke herindeling biedt voor beide gemeenten om hun doelstellingen voor de korte en langere termijn waar te maken en op welke wijze dit het beste kan worden vormgegeven.

De fase van het open overleg biedt ons de mogelijkheid om over dit overlegproces de regie te voeren en om bij inwoners, maatschappelijke organisaties en politiek in beide gemeenten en bij bestuurlijke partners in het gebied het draagvlak te onderzoeken én zo nodig te vergroten voor een op te stellen fusievoorstel tussen beide gemeenten. Onze regie is er primair op gericht om een zo groot mogelijk draagvlak en zo goed mogelijke onderbouwing van een fusievoorstel tussen beide gemeenten op te bouwen en de meerwaarde daarvan voor de inwoners van beide gemeenten expliciet te maken.

Resumerend

De gemeente Scherpenzeel kent een lange geschiedenis van afweging en interventies over versterking van de bestuurskracht. In 2019 is uit eigen onderzoek van de gemeente vast komen te staan dat er een fundamentele onbalans is tussen wat de gemeente wil en wat de gemeente kan. Vanaf 2019 wordt onder eigen regie van de gemeente gewerkt aan voorstellen voor versterking van de bestuurskracht. Dit heeft – na eerdere principe- besluitvorming hierover door de gemeenteraad in december 2019 – geleid tot de besluitvorming door B&W over de Kadernota 2021-2024. Door ons zijn vanaf medio 2019 randvoorwaarden aan proces in inhoud van de afweging gesteld om vertrouwen te kunnen hebben in een duurzaam bestuurskrachtig zelfstandig Scherpenzeel.

Wij waarderen dat in de besluitvorming over de Kadernota de bestuurskrachtproblematiek expliciet wordt gemaakt. Ons College is echter van mening dat de voorgestelde oplossingsrichting en uitwerking daarvan te weinig vertrouwen geeft in een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel. Wij vinden daarbij dat de kosten van de door B&W voorgestelde oplossingsrichting (incl. lastenverzwaring voor de inwoner) niet opwegen tegen het te bereiken resultaat. Door de inzet van incidentele middelen zijn naar de mening van ons college de plannen voor zelfstandigheid maar een tijdelijke oplossing. De structurele dekking voor de wens tot zelfstandigheid wordt vooruitgeschoven. We menen voorts dat het alternatief fusie met Barneveld niet open en evenwichtig is onderzocht. GS menen dat dit alternatief met aanzienlijk minder investering en

zonder lastenverzwaring tot dezelfde of betere resultaten voor de inwoners van Scherpenzeel zou kunnen leiden.

Daarom hebben wij het voornemen om – indien de gemeenteraad het standpunt van B&W overneemt op 9 juli a.s. – een artikel 8 procedure Wet Arhi te starten, gericht op onderzoek en ontwikkeling van een goede onderbouwing en van een optimaal draagvlak voor een fusie van Scherpenzeel en Barneveld per 1-1-2023, samen met de betrokken gemeentebesturen, inwoners, maatschappelijke organisaties en bestuurlijke partners.

Op grond van het Beleidskader Herindeling 2018 informeren we u over dit voornemen en overleggen graag met u hierover.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)

1) Historisch overzicht bestuurskracht Scherpenzeel 2007 – 2019
2) Beoordeling proces en inhoud Kadernota B&W 26 mei ("een sterk dorp in een sterke gemeente")
3) Verkenning versterking bestuurskracht Scherpenzeel
4) Kadernota Scherpenzeel 2021-2024 (zoals vastgesteld door het College van B&W van Scherpenzeel op 26 mei 2020)

Datum
4 juni 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Standpunt kadernota Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026-3599999
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Gemeente Scherpenzeel
T.a.v. college van burgemeester en wethouders
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL

Geacht college,

Met deze brief willen wij u informeren over het standpunt van ons college over de kadernota die door uw college aan de raad ter besluitvorming is voorgelegd.
Wij hebben uw kadernota beoordeeld en komen tot de conclusie dat deze nota onvoldoende basis biedt voor een duurzame zelfstandige toekomst van uw gemeente. De voorwaarden voor een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel worden niet vervuld, en tegelijkertijd worden op korte termijn langlopende verplichtingen en investeringen aangegaan en lastenverzwaringen voor de inwoners vastgesteld.
We zullen dan ook – indien de gemeenteraad deze kadernota overneemt op 9 juli a.s. – een artikel 8 procedure Wet Arhi starten. Het open overleg in dat kader is erop gericht te komen tot een samenvoeging van Scherpenzeel met Barneveld. Daarbij is nadrukkelijk overwogen dat toepassing van dit instrument en met name de fase van open overleg een zwaar instrument is, maar in de huidige situatie proportioneel.

Wij zien het als de enige mogelijk om tot duurzame en werkbare oplossing van de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel te komen. We hebben ons met name gebaseerd op:

- het verloop van de discussies omtrent de bestuurskracht van uw gemeente in de afgelopen jaren (vanaf 2007);
- de kadernota (zowel de inhoud als het proces van de totstandkoming) die uw college op 26 mei jl. ter besluitvorming aan de raad heeft gezonden;
- onze eigen visievorming en verkenning van de mogelijkheden om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken.

In bijgevoegd document “Een sterk dorp in een sterke gemeente” worden onze overwegingen nader toegelicht.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

In een brief aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties informeren wij haar over ons voornemen. Ook die brief (met bijlagen) is bijgevoegd.

Ons college heeft in de afgelopen periode intensief met u overlegd. Wij hebben dit overleg als constructief ervaren en gaan er van uit dat we vanuit de zelfde houding de gesprekken over de toekomst van Scherpenzeel kunnen voortzetten. Wij zijn er van overtuigd dat belangen van de gemeente en de provincie in de kern niet van elkaar verschillen. Uw college en gemeenteraad willen blijven streven naar een sterk dorp in een sterke gemeente. En dat is ook onze doelstelling in het verdere traject van versterking van de bestuurskracht.

Een definitief besluit over het eventueel starten van een artikel 8 procedure Wet Arhi verwachten we te nemen op 14 juli. Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Wij vragen u deze brief inclusief de onderliggende stukken door te geleiden naar uw raad.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]
John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]
Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
Document “Een sterk dorp in een sterke gemeente”
Brief aan minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, incl. bijlagen.

Datum
4 juni 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Standpunt kadernota Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026-3599999
post@gelderland.nl

Blad
1 van 2

Gemeente Barneveld
T.a.v. college van burgemeester en wethouders
Postbus 63
3770 AB BARNEVELD

Geacht college,

Met deze brief willen wij u informeren over het standpunt van ons college over de kadernota die door het college van de gemeente Scherpenzeel aan haar raad ter besluitvorming is voorgelegd.
Wij hebben deze kadernota beoordeeld en komen tot de conclusie dat deze nota onvoldoende basis biedt voor een duurzame zelfstandige toekomst van de gemeente Scherpenzeel. De voorwaarden voor een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel worden niet vervuld, en tegelijkertijd worden op korte termijn langlopende verplichtingen en investeringen aangegaan en lastenverzwaringen voor de inwoners vastgesteld.
We zullen dan ook – indien de gemeenteraad deze kadernota overneemt op 9 juli a.s. – een artikel 8 procedure Wet Arhi starten. Het open overleg in dat kader is erop gericht te komen tot een samenvoeging van Scherpenzeel met Barneveld. Daarbij is nadrukkelijk overwogen dat toepassing van dit instrument en met name de fase van open overleg een zwaar instrument is, maar in de huidige situatie proportioneel. Wij zien het als de enige mogelijkheid om tot duurzame en werkbare oplossing van de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel te komen.
We realiseren ons dat dit besluit ook voor uw gemeente het nodige zal gaan betekenen. We gaan daarom graag met u en uw raad in gesprek over ons besluit.

In bijgevoegd document “Een sterk dorp in een sterke gemeente” worden onze overwegingen nader toegelicht.
In een brief aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties informeren wij haar over ons voornemen. Ook die brief (met bijlagen) is bijgevoegd.

Een definitief besluit over het eventueel starten van een artikel 8 procedure Wet Arhi verwachten we te nemen op 14 juli. Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Markt 11 | 6811 CG Arnhem
Postbus 9090 | 6800 GX Arnhem

026 359 99 99
post@gelderland.nl
www.gelderland.nl

BNG Bank Den Haag
NL74BNGH0285010824
BIC-code BNG Bank: BNGHNL2G

Btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

provincie Gelderland

We vragen u deze brief inclusief de onderliggende stukken door te geleiden naar uw raad.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]
J
Commissaris van de Koning

[redacted]
Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
Document "Een sterk dorp in een sterke gemeente"
Brief aan minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, incl. bijlagen

zie adreslijst

Datum
4 juni 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Standpunt kadernota Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026-3599999
post@gelderland.nl

Geacht college,

Met deze brief willen wij u informeren over het standpunt van ons college over de kadernota die door het college van de gemeente Scherpenzeel aan haar raad ter besluitvorming is voorgelegd.
Wij hebben deze kadernota beoordeeld en komen tot de conclusie dat deze nota onvoldoende basis biedt voor een duurzame zelfstandige toekomst van de gemeente Scherpenzeel. We zullen dan ook– indien de gemeenteraad deze kadernota overneemt op 9 juli a.s. – een artikel 8 procedure Wet Arhi starten, waarbij we ons richten op een bestuurlijke fusie van Scherpenzeel en Barneveld. Daarbij is nadrukkelijk overwogen dat toepassing van dit instrument en met name de fase van open overleg een zwaar instrument is, maar in de huidige situatie proportioneel. In bijgevoegd document “Een sterk dorp in een sterke gemeente” worden onze overwegingen nader toegelicht.

Wij hebben de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geïnformeerd over ons voornemen en zullen binnenkort met haar overleggen over het vervolg.

Deze ontwikkeling betekent dat er voor uw gemeente geen directe betrokkenheid is bij het vervolg van het proces. Uiteraard zullen we u op de hoogte houden van de ontwikkelingen in de komende periode. Wij danken u voor de constructieve wijze waarop uw college in de afgelopen periode heeft bijgedragen aan de discussie over een duurzame oplossing voor de bestuurskrachtproblematiek in de gemeente Scherpenzeel.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage(n)
Een sterk dorp in een sterke gemeente

Datum
4 juni 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Standpunt kadernota Scherpenzeel

Inlichtingen bij
Provincieloket
026-3599999
post@gelderland.nl

Provincie Utrecht
T.a.v. college van Gedeputeerde Staten
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT

Geacht college,

Met deze brief willen wij u informeren over het standpunt van ons college over de kadernota die door het college van de gemeente Scherpenzeel aan haar raad ter besluitvorming is voorgelegd. Wij hebben deze kadernota beoordeeld en komen tot de conclusie dat deze nota onvoldoende basis biedt voor een duurzame zelfstandige toekomst van de gemeente Scherpenzeel. We zullen dan ook– indien de gemeenteraad deze kadernota overneemt op 9 juli a.s. – een artikel 8 procedure Wet Arhi starten, waarbij we ons richten op een bestuurlijke fusie van Scherpenzeel en Barneveld. Daarbij is nadrukkelijk overwogen dat toepassing van dit instrument en met name de fase van open overleg een zwaar instrument is, maar in de huidige situatie proportioneel. In bijgevoegd document “Een sterk dorp in een sterke gemeente” worden onze overwegingen nader toegelicht.

Wij hebben de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties geïnformeerd over ons voornemen en zullen binnenkort met haar overleggen over het vervolg.

Deze ontwikkeling betekent dat er voor uw provincie geen directe betrokkenheid is bij het vervolg van het proces. Uiteraard zullen we u op de hoogte houden van de ontwikkelingen in de komende periode. Wij danken u voor de constructieve wijze waarop uw college in de afgelopen periode heeft bijgedragen aan de discussie over een duurzame oplossing voor de bestuurskrachtproblematiek in de gemeente Scherpenzeel.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage: Een sterk dorp in een sterke gemeente

een sterk dorp in een sterke gemeente

Beoordeling Kadernota B&W Scherpenzeel

EEN STERK DORP IN EEN STERKE GEMEENTE

Scherpenzeel is een sterk dorp. Een dorp met een sterke gemeenschap en gemeenschapszin. Met sterke bedrijven en een sterk pakket van voorzieningen. Met een historie van zelfredzaamheid en eigen identiteit. Vanuit de historie een dorp met een gemengde functie en een zelfvoorzienend karakter, zoals veel dorpen in de Gelderse vallei.

De Gelderse Vallei is een dichtbevolkt gebied zonder grote(re) steden, gekenmerkt door hechte lokale verbanden. Er is een dicht netwerk van relaties binnen de streek en naar de meer stedelijke gebieden aan de rand daarvan. De groei van economie, welvaart en mobiliteit en de toenemende schaalvergroting verandert het karakter van het dorpsleven. Meer openheid en dynamiek, maar ook verlies van historische identiteit en het moeilijker op peil kunnen houden van lokale voorzieningen. Voor de kwaliteit van wonen en leven in dit gebied is een sterk regionaal weefsel van voorzieningen op verschillende schaalniveaus belangrijk voor de inwoners.

Sommige dorpen zijn fors gegroeid in de loop van de tijd, andere bleven kleiner. Sommigen gingen onderdeel uitmaken van een groter gemeentelijk verband, anderen hielden een zelfstandig gemeentebestuur. Voor alle dorpen, en dus ook voor het dorp Scherpenzeel, gold en geldt dat de eigen levenswijze en de kwaliteit van wonen en leven niet meer vooral in en door het dorp bepaald kan worden, maar tot stand moet komen in afstemming tussen en afhankelijkheid van andere partijen die opereren op verschillende schaalniveaus. Lokaal bestuur in dit gebied moet dichtbij de burgers staan in dagelijkse keuzes en dienstverlening en daarvoor juist ook op hoger schaalniveau invloed kunnen uitoefenen op allerlei krachten en besluiten op het gebied van wonen, economie, veiligheid, gezondheid; “small enough to care and big enough to make it happen”.

Scherpenzeel is een sterk dorp, met een gemeente die op dit moment te weinig bestuurskracht heeft om de doelen voor de gemeenschap, het dorp, te kunnen realiseren. Daarom wordt door het gemeentebestuur – in samenspraak met de Provincie Gelderland - gewerkt aan versterking van de bestuurskracht. Op 26 mei 2020 heeft B&W Scherpenzeel de Kadernota 2021-2024 vastgesteld. Daarin geeft B&W concreet aan hoe ze de bestuurskracht structureel en duurzaam willen versterken, met een raming van wat dat kost en hoe dat betaald moet worden.

In deze notitie geeft GS aan hoe zij de Kadernota beoordeelt. Is het B&W gelukt om perspectief te geven op een duurzaam bestuurskrachtig en zelfstandig Scherpenzeel? Heel kort gezegd meent GS van niet. Er is veel werk verzet, er zijn veel analyses gedaan en onmiskenbaar heeft B&W heel veel over voor het versterken van de bestuurskracht. Maar – ondanks deze inspanningen – krijgt het sterke dorp Scherpenzeel op de manier die B&W voorstelt niet het sterke gemeentebestuur dat het nu en de komende jaren nodig heeft.

provincie Gelderland

De onderbouwing van dit standpunt van GS is in deze nota beschreven. Daarbij wordt achtereenvolgens ingegaan op:

1. Het beleid en de rol van de Provincie Gelderland bij bestuurskrachtvragen van gemeenten
2. De historie en ontwikkeling van de huidige bestuurskrachtvraag van Scherpenzeel
3. De totstandkoming Kadernota en de rol van GS daarbij
4. De analyse van de Kadernota 2020 en de inhoudelijke conclusie van GS daarover

1. Beleid en rol Provincie ten aanzien van bestuurskracht (algemeen)

Het beleidsmatig kader voor de beoordeling en omgang met bestuurskrachtvragen van gemeenten is de 'Statennotitie Sterk Bestuur voor de opgaven van morgen' (2018). De druk op het lokale bestuur in Gelderland is groot. De afgelopen jaren zijn veel nieuwe taken op de gemeenten afgekomen en tegelijkertijd komen nieuwe ontwikkelingen en uitdagingen op ons af die urgenter en complexer lijken dan ooit. Als gevolg hiervan wordt een groot beroep gedaan op de bestuurskracht van Gelderse overheden.

Vanuit onze zorgplicht voor de kwaliteit van het openbaar bestuur werken we samen met onze partners aan sterk bestuur in Gelderland. Niet omdat sterk bestuur een doel op zich is, maar omdat het een middel is om als overheid de maatschappij zo optimaal mogelijk te bedienen. Goed openbaar bestuur is nodig om overheidstaken blijvend goed uit te voeren en inwoners en bedrijven goed te bedienen én om als overheden samen met andere partners en stakeholders maatschappelijke opgaven te kunnen realiseren.

Voor het uitvoeren van de opgaven in Gelderland zijn sterke overheden nodig. De gemeente is de eerste overheid bij het realiseren van maatschappelijke opgaven. Wij zien dat het voor veel gemeenten steeds moeilijker wordt om hun wettelijke en bovenwettelijke taken voor burgers en bedrijven naar behoren uit te voeren. De druk kent verschillende verschijningsvormen en kan verschillen per gemeente en per taakveld. Bovendien verwachten burgers, bedrijven en instellingen dat de bestuurslagen als 1 overheid acteren.

Daarom investeert de provincie in de bestuurskracht van gemeenten (en van regio's en van de provinciale organisatie) Samen met onze partners werken we aan vitale gemeenten en regio's, die:

- hun wettelijke taken goed uitvoeren
- goed samenwerken
- de maatschappelijke opgaven voorop zetten
- financieel gezond zijn
- inspelen op actuele ontwikkelingen

De uitdagingen en kansen waar we gezamenlijk in Gelderland voor staan verschillen per gemeente en gebied. Als provincie werken we daarom via maatwerk aan sterk bestuur. Als handreiking voor gemeenten die hun bestuurskracht willen versterken is een begrippenkader opgesteld waarin randvoorwaarden/toetspunten voor bestuurskracht zijn opgesteld. De toepassing van dit begrippenkader voor bestuurskracht vindt altijd plaats door rekening te houden met de lokale en regionale situatie. We hanteren geen vaste meetmethode, maar bezien samen met gemeenten wat de beste oplossing is voor de vraagstukken die zich in dat gebied voordoen. De invulling per maatwerktraject komt 'tot stand via dialoog en afwegingen van de betreffende gemeente en haar partners, onder andere de provincie, tijdens het traject. De oplossingen zullen daarom per gemeente verschillen. In de Statenbrief 'Vitaal openbaar bestuur' (PS2020-73) wordt deze maatwerk aanpak verder geduid en uitgewerkt.

Vanuit onze zorgplicht voor de kwaliteit van het openbaar bestuur vinden we het van belang dat oplossingen duurzaam (>10 jaar) zijn en passen binnen de regionale context. Bij het vormgeven van maatwerktrajecten voor gemeenten hanteren we de volgende afwegingsprincipes:

- De mate waarin gemeenten in staat zijn om hun wettelijke taken uit te voeren, eventueel door op onderdelen samen te werken met omliggende gemeenten.
- We sluiten aan bij de identiteit van een gemeente en een gebied, maar kijken ook kritisch naar de kracht en het draagvlak van de gemeente en de mate en wijze waarop zij hun rol nemen in de ontwikkeling van de samenleving.
- De mate waarin gemeenten in partnerschap willen en kunnen werken aan de opgaven in de provinciale omgevingsvisie (Gaan voor Gaaf) en bijvoorbeeld actief deelnemen aan de gezamenlijke gebiedsagenda's en/of regiodeals voor de inwoners van Gelderland.
- De opgaven in het ene gebied of gemeente zullen anders wegen dan in een ander gebied of gemeente. De mate waarin wordt bijgedragen aan de provinciale opgaven bepaalt onze inzet.
- De bijdrage die de gemeente levert aan de regionale samenwerking (in bestaande regio's en samenwerkingen met partners net de grens van Gelderland) en de verantwoordelijkheid die daarbij hoort. Hierbij kijken we over de provinciegrenzen heen.
- We willen ook faciliteren daar waar gemeenten extra verantwoordelijkheid tonen in de realisatie (versnelling en/of verbetering) van de opgaven uit Gaan voor Gaaf (beleidsrealisatie).

De provincie stimuleert het versterken van het openbaar bestuur door het ondersteunen van initiatieven van onderop. Met deze aanpak is de afgelopen jaren veel bereikt. Een groot aantal gemeenten in Gelderland is actief bezig met het versterken van hun bestuurs- en samenwerkingskracht.

Echter, we moeten constateren dat bestuurskrachtversterking helemaal 'van onderop' laten komen niet altijd tijdig een bevredigend resultaat oplevert. De gekozen oplossing is dan suboptimaal of komt te laat. Dat initiatief 'van onderop' niet altijd zorgt voor de meest ideale eindoplossing wordt ook erkend door het kabinet. In bijzondere gevallen vragen maatschappelijke opgaven om een snelle en adequate oplossing. Op het moment dat een geschikte aanpak vanuit gemeenten uitblijft, zullen we vanuit onze verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het openbaar bestuur de regie pakken.

Dit is zoeken naar een balans in de provinciale rolneming bij het versterken van het lokaal en regionaal bestuur, waarbij we verder gaan met het investeren in initiatieven van onderop maar ook de ruimte pakken om vanuit onze zorgplicht actief te werken aan sterke gemeenten. Deze rolkeuze hangt van de situatie af. Voor de provincie is uitgangspunt dat acute bestuurskrachtproblemen - bv. dat de dienstverlening aan de inwoners of ondernemers niet meer goed functioneert - worden voorkomen en niet pas op of na dat moment kunnen worden aangepakt.

2. Historie en ontwikkeling bestuurskrachtproblematiek Scherpenzeel

Vanaf ca. 15 jaar geleden worden in Scherpenzeel bestuurskrachtproblemen ervaren. Na onderzoek en afweging daarvan wordt er initiatief (2007) genomen tot een fusie met de buurgemeenten Woudenberg en Renswoude, waarbij die laatste gemeente zich hiertegen heeft verzet. Deze fusiepoging heeft geleid tot een wetsvoorstel, dat uiteindelijk in 2011 door de toenmalige Minister van BZK wordt ingetrokken. Vanaf 2011 hebben provincie en gemeente regelmatig bestuurlijk overleg gevoerd in het kader van bestuurskracht en waren er diverse initiatieven en onderzoeken vanuit de gemeente aangaande bestuurskracht en mogelijke versterking daarvan.

In de genoemde Statennotitie Sterk Bestuur van 2018 worden voor de Regio Food Valley kwetsbaarheden geconstateerd in de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. GS vindt het van belang dat deze gemeente de bestuurskracht duurzaam gaat versterken. Via bestuurlijk overleg met de gemeente wordt hier aandacht voor gevraagd. In 2018 start Scherpenzeel daarom, mede op instigatie van de Provincie, met het opstellen van de Toekomstvisie. In een interactief dialoogproces met inwoners, maatschappelijke organisaties en bestuurlijke partners komt de gemeenteraad tot een unaniem besluit over doelen en uitgangspunten voor Scherpenzeel 2030. In de Toekomstvisie wordt geen uitspraak gedaan over een gewenste bestuurlijke constructie, wel worden ontwikkelpunten geformuleerd voor de uitvoering van de Toekomstvisie.

In 2019 geeft Scherpenzeel opdracht tot onderzoek naar de realisatiekracht in relatie tot de doelstellingen uit de Toekomstvisie. Het onderzoeksbureau (Seinstra van der Laar) komt tot de conclusie dat die zowel bestuurlijk als ambtelijk niet in balans zijn met de gestelde doelen. Deze conclusie wordt door de gemeenteraad unaniem onderschreven. Het onderzoeksbureau constateert ook dat Scherpenzeel eigenlijk nog een van de weinige (zo niet de enige) gemeenten in Nederland is onder de 20.000 inwoners die bijna alle taken zelf uitvoert en niet werkt in een breder verband met een of meer vaste partners in een ambtelijk/bestuurlijk verband.

Ook is de financiële deelname van Scherpenzeel aan gemeenschappelijke regelingen relatief beperkt en is de deelname aan één van de gemeenschappelijke regelingen, te weten de veiligheidsregio ook voortvloeiend uit een wettelijke verplichting. In absolute zin draagt Scherpenzeel op Rozendaal na het minste bij aan gemeenschappelijke regelingen. In relatieve zin is de bijdrage van 4,9% van het totaal van de begroting ook één van de laagste van Gelderland.

Het onderzoeksbureau richt zich in zijn aanbevelingen om tot structurele versterking van de realisatiekracht te komen met name op dit karakter van de gemeente en eventuele alternatieve opties daarvoor. Uit een analyse van 4 opties (zelfstandigheid, ambtelijke fusie, regiegemeente en fusie met Barneveld) trekt het bureau de conclusie dat alleen fusie met Barneveld leidt tot structurele en lange termijn versterking van de realisatiekracht. De gemeenteraad neemt deze conclusie niet over en besluit tot een verder onderzoekstraject op dit punt.

In juli 2019 heeft (een delegatie van) de gemeenteraad overleg met de Commissaris van de Koning in verband met de vervulling van de burgemeestersvacature. In dit overleg wordt afgesproken dat in het onderzoekstraject van de gemeenteraad 2 opties zullen worden onderzocht: zelfstandigheid en fusie met Barneveld. Het daaropvolgende onderzoekstraject (door een Stuurgroep uit de gemeenteraad) leidt tot een nota “Regie over de toekomst van Scherpenzeel”. Bij de opstelling van dit rapport heeft de Stuurgroep gebruik gemaakt van het provinciaal begrippenkader rondom bestuurskracht. Bij brief van 20 november geeft GS aan dat in dit rapport balans wordt gemist in de vergelijking tussen beide scenario’s en wordt aandacht gevraagd voor enkele specifieke toetspunten/randvoorwaarden voor de ontwikkeling van bestuurskracht.

De behoefte bij de provincie tot een open scenariovergelijking en aan het presenteren van de randvoorwaarden vloeit voort door de waarneming dat in het rapport van de Stuurgroep een sterke wens tot zelfstandigheid lijkt te zijn bij de beoordeling van de scenario’s. Terwijl in een evenwichtig keuzeproces de voorkeur juist afgeleid moet worden uit een zo waardevrij mogelijke scenariovergelijking. Het rapport van de Stuurgroep stelt dat zelfstandigheid de beste weg is naar behoud van voorzieningen, omdat er dan sprake is van “volledige regie”. Dit is een veronderstelling die in het rapport niet op feiten wordt gebaseerd en waar naar de mening van GS ook tal van voorbeelden naast kunnen gelegd, waar behoud én versterking van dorpsvoorzieningen juist gebaat is geweest bij het functioneren in een groter gemeentelijk verband van kernen/dorpen.

Het adagium “regie” lijkt in de onderbouwing van de scenario’s noodzakelijkerwijs te moeten leiden tot gemeentelijke zelfstandigheid en dan nog bij voorkeur via voortzetting van de zo groot mogelijke zelfstandigheid bij de uitvoering van taken. De onderliggende informatie die gebruikt wordt voor beide scenario’s acht GS op dat moment niet gelijkwaardig en evenwichtig en op onderdelen niet correct afgestemd met de gemeente Barneveld voor wat betreft het fusiescenario.

GS vindt het belangrijk dat in een zo verstrekkende afweging met langjarige consequenties gebaseerd is op een open, evenwichtige en gedegen analyse van meerdere opties en invalshoeken, i.c. het samengaan met een grotere meerkernige buurgemeente. Een alternatief dat ook al uit door de gemeente zelf geëntameerd onderzoek als enige duurzame optie uit de bus was gekomen. En om die afweging goed te kunnen maken dienen naar de mening van de provincie juist de in de brief van 20 november genoemde toetspunten/randvoorwaarden voor bestuurskracht te worden betrokken.

In december 2019 besluit de gemeenteraad in meerderheid voor het spoor zelfstandigheid en tot afsluiting van spoor herindeling met Barneveld, waarbij een traject van bestuurskrachtversterking moet worden ingezet volgens een aantal uitgangspunten. Deze behelzen onder meer een fors pakket van investeringen in de gemeentelijke organisatie met daarbij behorende dekkingsvoorstellen (waaronder OZB-verhoging).

Bij brief van 17 december 2019 heeft Gedeputeerde Staten aangegeven dat met deze besluitvorming de zorgen van GS over de toekomstbestendigheid van de gemeente niet zijn weggenomen. GS meent dat met de besluitvorming nog niet aan de door GS eerdergenoemde randvoorwaarden voor een duurzame toekomst van de gemeente is voldaan. In de brief worden ze nog eens benoemd:

- Strategische kracht
- Verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel
- Visie op de regionale samenwerking
- Versterking van de ambtelijke organisatie
- Financiële uitwerking van de maatregelen

In de brief verzoekt GS aan het nieuwgevormde College van B&W om actie en inzicht in te nemen maatregelen om aan de genoemde punten tegemoet te komen.

3. Totstandkoming Kadernota 2021-2024 en rol GS hierbij

Bij brief van 14 januari 2020 heeft B&W van Scherpenzeel aangegeven hoe ze bij het opstellen van de Kadernota aandacht willen besteden aan de door GS gestelde randvoorwaarden voor een duurzaam zelfstandig en bestuurskrachtig Scherpenzeel. Op 6 februari heeft GS in reactie hierop aangegeven dat aan het College van B&W tot en met de besluitvorming over de Kadernota 2021-2024 de tijd wordt gegeven om noodzakelijke acties uit te voeren naar aanleiding van de brief van 17 december voor een duurzaam en zelfstandig Scherpenzeel, waarbij de randvoorwaarden voor een duurzaam zelfstandig en bestuurskracht uit die brief nog eens zijn benoemd.

Tevens is in deze brief aangegeven dat GS zich voorbereidt op de start van een artikel-8 Wet Arhi procedure (o.a. verkenning) die van toepassing kan worden indien in de besluitvorming over de Kadernota niet wordt voldaan aan de noodzakelijke voorwaarden voor een duurzaam en zelfstandig Scherpenzeel. In de brief wordt tenslotte aangegeven dat GS maandelijks wil overleggen over de acties en de voortgang (zgn. monitoringoverleg).

In de periode 6 februari – 26 mei 2020 hebben 4 monitoringoverleggen plaatsgevonden: op 6/2, 3/3, 9/4 en 15/5. Op 4 juni a.s. is (voorlopig) het laatste overleg gepland. In deze overleggen:

- is van de zijde van B&W Scherpenzeel informatie gegeven over de voortgang bij de opstelling van de Kadernota en de verschillende deelonderwerpen naar aanleiding van de eigen brief van 14 januari en de reactie van GS van 6 februari.
- Van de zijde van GS is met name naar voren gebracht dat verwacht wordt dat deze keer een evenwichtige en gelijkwaardige vergelijking wordt meegenomen van de beide scenario's Zelfstandigheid en Fusie met de gemeente Barneveld. Naar de mening van GS is dit bij de voorbereiding van de besluitvorming van 9 december 2019 niet goed gebeurd, hetgeen in de brief van 20 november 2019, ook al eerder is gemeld. GS heeft aangegeven dat van een bestuurskrachtig B&W verwacht mag worden dat bij een zo ingrijpende en verreikende (investerings)beslissing een open afweging van varianten en scenario's plaatsvindt.
- In de vergadering van 9 april 2020 heeft B&W Scherpenzeel ingestemd met het voorstel van GS om deze evenwichtige en gelijkwaardige scenariovergelijking bij de opstelling van en afweging over de Kadernota te betrekken. Een format hiervoor is vervolgens in ambtelijk overleg tussen gemeente en provincie voorbereid. Ook is aangeboden om te ondersteunen indien van de zijde van Scherpenzeel gebruik gemaakt zou willen worden van een door hen aan te wijzen onafhankelijk deskundige. In de vergadering van 15/5 heeft B&W aangegeven dat niet voldaan kon worden aan de verwachtingen van de provincie hieromtrent, deels om praktische redenen (tijd/informatie) en deels omdat het B&W aan het politieke mandaat ontbreekt om – naast het zelfstandigheidsscenario – het fusie-scenario gelijkwaardig te onderzoeken.
- Hebben B&W en GS afgestemd en afspraken gemaakt over proces en communicatie.

4. Beoordeling inhoud Kadernota B&W

Op 26 mei heeft B&W de Kadernota vastgesteld. GS heeft zich op 2 juni over de inhoud hiervan beraden. Dit mede op verzoek van B&W, die aangedrongen heeft op snelle duidelijkheid. De beoordeling hiervan heeft gezien de korte periode op hoofdlijnen plaatsgevonden, waarbij de voorinformatie (o.a. uit de monitoringoverleggen) kon worden betrokken. De beoordeling op hoofdlijnen gaat achtereenvolgens dieper in op:

a. algemeen karakter en uitgangspunt van de Kadernota
b. de beoordeling aan de hand van de inhoudelijke randvoorwaarden voor bestuurskracht
c. de financiële uitwerking
d. resumerend oordeel

4a. Beoordeling algemeen karakter en uitgangspunt van de Kadernota

De Kadernota borduurt voor een belangrijk deel voort uit de besluitvorming zoals die in de gemeenteraad van december 2019 heeft plaatsgevonden, dat wil zeggen dat zelfstandigheid uitgangspunt is om dat die de beste mogelijkheden tot regie over en instandhouding van voorzieningen zou geven. Weliswaar neemt B&W 2 scenariobeschrijvingen op in de Kadernota, maar maakt daar vervolgens geen inhoudelijk afweging in. Geconstateerd wordt dat de optie zelfstandigheid naar de mening van B&W in de Kadernota als voldoende gevalideerd kan worden beschouwd en dat dus – binnen de opdracht van B&W – een open scenariovergelijking niet meer aan de orde is.

GS beschouwt dit als een gemiste kans. Het zou van bestuurskracht hebben getuigd als B&W de lange termijn effecten voor het dorp en de gemeenschap, mede in relatie tot de te maken kosten, nog eens goed en met frisse blik had willen afwegen nu het er echt op aankomt. Het zou goed zijn geweest voor de belangen van het dorp als dat was gebeurd. Het zou ook een goede basis zijn geweest voor een open publieke en politieke dialoog in het dorp. Die kans wordt het dorp ontnomen.

GS acht dit extra bezwaarlijk omdat het in december door de gemeenteraad in meerderheid ingenomen standpunt naar de mening van GS vanuit de discutabele aanname is opgebouwd dat *"zelfstandigheid de beste garantie is voor het behoud van voorzieningen, omdat Scherpenzeel dan volledige regie heeft over de (financiering van) voorzieningen binnen de eigen gemeentegrens, en over de maatwerk-oplossingen bij het beheer ervan"*[1].

Dat deze aanname niet juist kan zijn wordt in de volgende zin uit de Stuurgroeprapportage al aangetoond waarin staat dat voor voorzieningen van "hoger niveau" er afhankelijkheid is van de regio. Voor de kwaliteit van leven en wonen in het dorp Scherpenzeel zijn alle voorzieningen in principe belangrijk, zowel direct in het dorp in de regio. Voor inwoners is juist het complete aanbod van lokale, regionale en bovenregionale van voorzieningen (sport, winkels, zorg, openbaar vervoer, recreatie etc.) belangrijk. Inwoners hebben dus vooral iets aan een gemeentebestuur dat op verschillende schaalniveaus invloed kan uitoefenen en tot goede afweging en ontwikkeling van voorzieningen voor de regio als geheel kan komen.

Maar nog belangrijker is dat "volledige regie" een fictie is die niet kan worden waargemaakt, door geen enkel gemeentebestuur. Er is over belangrijke voorzieningen (bv. zorg, winkels, openbaar vervoer) sowieso al beperkte invloed van een gemeentebestuur, laat staan regie. Maar over voorzieningen waar wel zeggenschap over is, is die alleen maar relevant als er ook sprake is van middelen (invloed, kennis, netwerk, geld) om die zeggenschap gestalte te geven. Voor een gemeente met beperkte middelen zal dus zelfs in die gevallen de afhankelijkheid van andere partijen groot zijn.

Tenslotte laat de praktijk ook in de regio zien dat het helemaal niet nodig is om als sterk dorp met sterke voorzieningen een eigen gemeentebestuur te hebben. Natuurlijk is iedere situatie verschillend, maar grote dorpen in de regio als Bennekom, Lunteren en Voorthuizen laten zien dat het prima mogelijk is om een sterk dorp te zijn in een bestuurlijk verband van andere dorpen en stedelijke en landelijke kernen. De kracht van het dorp zit niet in het dorpsbestuur maar in de dorpsgemeenschap. En in een gemeentebestuur dat die kracht van de gemeenschap respecteert en benut én in staat is om in samenwerking met deze gemeenschap de voorzieningen te behouden en te versterken. Dat is geen kwestie van schaal, maar van kwaliteit en visie.

Er is het gemeentebestuur begrijpelijkerwijs veel aan gelegen om opgebouwde lokale voorzieningen te behouden. Maar dat kan niet bereikt worden met wensdenken, maar mogelijk wel vanuit een rationele benadering en vergelijking met andere situaties. Daaruit zou zeker kunnen blijken dat er voor het behoud van dorpsvoorzieningen een betere strategie kan zijn dan het per se in eigen hand willen houden door een klein lokaal gemeentebestuur. En in ieder geval aanzienlijk goedkoper.

De aanname uit de Stuurgroeprapportage moet haast noodzakelijkerwijs wel leiden tot het standpunt dat zelfstandigheid beter is dan fusie én dat die "volledige regie" betekent dat versterking van de bestuurskracht dus ook zoveel mogelijk in eigen huis moet plaatsvinden. Daarom is het op zich logisch dat in de Kadernota - evenals bij de besluitvorming in december 2019 – een belangrijke plaats ingeruimd is voor de versterking van de organisatie. Dat wordt daarmee dan ook de belangrijkste materiële interventie in de bestuurskracht voor de komende jaren, met de noodzaak tot voor de Scherpenzeels schaal grote investeringen voor de komende 10 jaar.

4b. Beoordeling Kadernota B&W aan de hand van randvoorwaarden brief 6 februari
In de GS-brief van 6 februari 2019 zijn de volgende randvoorwaarden voor toetsing en ontwikkeling van de bestuurskracht van Scherpenzeel benoemd:

[1] Rapport Stuurgroep: Regie over de toekomst van Scherpenzeel (31/10/2020)

- Strategische kracht
- Verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel
- Visie op de regionale samenwerking
- Versterking van de ambtelijke organisatie
- Financiële uitwerking van de maatregelen

Deze randvoorwaarden/toetspunten zijn niet min of meer willekeurig of automatisch vanuit het begrippenkader van de provincie gehaald. Ze zijn specifiek benoemd om te kunnen toetsen of en zo ja hoe binnen het door de Raad gekozen scenario zelfstandigheid vertrouwen kan ontstaan in een duurzaam zelfstandig Scherpenzeel. In een zelfstandig Scherpenzeel is juist extra energie nodig in de samenwerking gezien de sterke afhankelijkheid in vrijwel allerlei voor het dorp belangrijke doelgebieden. En zal ook extra geïnvesteerd moeten worden in strategische kracht omdat die op zijn zachtst gezegd niet vanzelf voortvloeit uit de beperkte schaal. De kracht van organisatie en bestuur moet in ieder gemeente natuurlijk op orde zijn, maar in een kleine gemeente met de ambities van Scherpenzeel komt het er echt op aan. En natuurlijk moet de financiële uitwerking (extra) goed zijn, want zelfstandigheid is – zo bleek al in december – geen goedkope optie.

Tegelijk boden met name deze toetspunten/randvoorwaarden de mogelijkheid om het fusie-scenario nog eens met een open blik te bekijken. Om nog eens echt open te kijken in welke constellatie de kracht van het dorp, van de lokale gemeenschap, het beste tot uitdrukking zou kunnen komen en zich zou kunnen ontwikkelen. De Kadernota biedt die frisse en open blik dus niet en dat heeft ook gevolgen voor de beoordeling van de Kadernota op de 5 genoemde punten.

Zoals aangegeven wordt voor de versterking van de bestuurskracht vooral veel verwacht van de *versterking van de organisatie*. Naar de mening van GS wordt die verwachting te hoog gelegd. In de eerste plaats omdat ook bij uitbreiding van capaciteit en kwaliteit van de ambtelijke organisatie de continuïteit en kwetsbaarheid niet fundamenteel wordt verbeterd. Er blijft grote afhankelijkheid van eenpitters en part-timekrachten en de gemeente als werkgever blijft wel aantrekkelijk voor jonge starters, maar zal moeite blijven houden om ervaren professionals van goed niveau vast te houden en een loopbaanperspectief te geven. In de tweede plaats omdat de ambtelijke capaciteit en kwaliteit kan worden opgeschroefd, maar dat de bestuurlijke kracht van de gemeente niet versterkt wordt; er zal toch sprake moeten zijn van samenspel. Tenslotte is de continuïteit van de versterking van de organisatie niet geborgd, omdat die – onder financiële en/of politieke druk – de komende jaren ook weer kan worden afgebouwd. Dat is nu niet de intentie van B&W, maar het behoort zeker tot de mogelijkheden, ook gezien de financiële uitwerking.

In de Kadernota wordt aangegeven dat mogelijk samengewerkt zou kunnen worden met een "preferred partner" bij de uitvoering van taken. Dit is nog niet uitgewerkt. Een heldere visie op opdrachtgeverschap ontbreekt, evenals een duidelijk overzicht welke taken in samenwerking met partners uitgevoerd kan worden en welke voor welke taken de uitvoering 'in huis' moet blijven. Uiteraard kan een dergelijke samenwerking organisatorische en praktische voordelen hebben, maar zoals nu geformuleerd voegt het weinig toe in het breder kader van versterking van de bestuurskracht.

Over de *verbinding in het politiek-bestuurlijk samenspel* wordt in de Kadernota veel verwacht van een gezamenlijk traject van Raad en College hierin, na besluitvorming over Kadernota over (al of niet) zelfstandigheid. Dit komt bij GS als niet-realistisch over en miskent ook het structureel karakter van de problematiek in die verbinding. Er blijken fundamenteel verschillende visie binnen de politiek over het onderwerp bestuurskracht/zelfstandigheid en over wat daarbij het beste is voor de gemeenschap van Scherpenzeel. Mede daardoor kan er binnen de politiek nu geen basis gelegd

worden voor verbetering van het samenspel en rollenspel, dat zo nodig is om – zeker als kleine gemeente – een stevig bestuur te kunnen vormen.

De *visie op de regionale samenwerking*, zoals in de Kadernota verwoord past bij die aannames die door de Raad in december als uitgangspunt zijn genomen en hierboven in het commentaar op de nota van oktober vanuit GS is verwoord. In de kern ziet Scherpenzeel zich als zoveel mogelijk zelfvoorzienende gemeente, die – daar waar het voor Scherpenzeel nuttig en nodig is – zich wil verbinden met andere gemeenten. En die vervolgens naar vermogen "meedoet" in regionale verbanden. Er is niet zichtbaar hoe Scherpenzeel zich kan en wil aanbieden als constructieve partner bij het oplossen van maatschappelijk vraagstukken in het gebied en daarin meerwaarde wil en kan bieden. En er is al helemaal niet zichtbaar hoe Scherpenzeel zich op meerdere schaalniveaus aan partners wil verbinden in het samen oplossen van bredere én lokale vraagstukken. In deze visie doet de gemeente in de wens tot zelfstandigheid vanuit de (discutabele) premisse van eigen regie, zowel het eigen dorp als de regio tekort.

Het onderwerp *strategische kracht* wordt in de Kadernota vooral benaderd vanuit de versterking van de organisatie. De versterking van de ambtelijke organisatie moet leiden tot meer visiegedreven werken, betere onderbouwing van voorstellen, duidelijker vertegenwoordiging in de regio. Daar is op zichzelf niks mis mee, maar deze benadering het miskent juist het fundamenteel vraagstuk van het gebrek aan strategische positie die een kleine gemeente, die vooral op zichzelf gericht is van nature zal hebben in de samenwerking met anderen. Dat vraagstuk wordt in de Kadernota niet erkend, laat staan dat er een aanpak voor wordt gegeven.

4c. Beoordeling financiële uitwerking Kadernota

De keuze voor zelfstandigheid vraagt forse investeringen in de ambtelijke organisatie voor de komende 10 jaar. Het gaat om een bedrag van globaal € 1,6 miljoen per jaar, waarvan € 1,2 miljoen voor "basis op orde" en € 0,4 miljoen voor verwezenlijking ambities toekomstvisie. Daarnaast stelt B&W in de Kadernota voor om ca. € 1,6 miljoen te investeren in gemeentelijke huisvesting in Kulturhus de Breehoek, mede met als doel om de exploitatie van de Breehoek te verbeteren.

Ter dekking van deze investeringen wordt gebruik gemaakt van:

- Bestaande en nog te realiseren exploitatie-overschotten incl. verschuiving projecten
- Bezuinigingen in de lopende exploitatie waaronder bibliotheek
- Verhoging van alle gemeentelijke lasten met 1,7 % en de OZB met 4 x 6% in de komende jaren
- Benutting van boekwaardes van bestaande gebouwen/activa
- Voor de eerste 4 jaar beschikking over algemene en doelreserves tot een totaal van 1,4 miljoen

In het kader van het financieel toezicht heeft de Provincie geen formele rol bij de toetsing van de Kadernota. GS zal – vanuit die rol – wel het gesprek aangaan met Scherpenzeel voor een meer precieze onderbouwing en uitleg van de verschillende posten. De financiële uitwerking van de Kadernota in het licht van de bestuurskrachtdiscussie beoordelen we van uit een breder perspectief.

Op het eerste gezicht lijkt het B&W gelukt te zijn om, met de aangegeven maatregelen en de nodige creativiteit, een sluitende meerjarenexploitatie 2021-2024 aan te bieden, waarbij dan wel voor deze jaren deels incidentele dekking uit de reserves en de zgn. flexibele schil wordt voorgesteld voor structurele uitgaven. Voor de beoordeling of er sprake is van een duurzame financiële basis onder structurele zelfstandigheid en bestuurskracht biedt de Kadernota geen lange termijnperspectief. Niet duidelijk is hoe na 2024 structureel voorzien kan blijven worden in de extra uitgaven van € 1,6 miljoen euro voor personeel. Dit klemt te meer omdat in de cijfers nog geen enkele rekening is gehouden met de gevolgen van herverdeling van het gemeentefonds, de coronacrisis en de tekorten

in het Sociale Domein en eventuele andere specifieke risico's waarvoor de gemeente gesteld kan worden. In de risicoparagraaf worden deze wel genoemd, maar er wordt geen alternatieve structurele dekkingsmogelijkheid benoemd.

De financiële uitwerking overziend kan niet anders gesteld worden dat B&W met deze Kadernota inzet op een voor deze gemeente zeer forse uitgavenverhoging zonder dat daar zekerstelling van het te verwachten resultaat in bestuurskracht tegenover staat. Tegenover de investering voor de komende tien jaar van ca. € 17,5 miljoen staat naar de mening van GS slechts een beperkt en niet duurzaam rendement in extra bestuurskracht. Ook voor het streven naar "volledige regie om het voorzieningenniveau te behouden" via een zelfstandigheidsscenario, biedt deze investering geen zekerheid. Dat blijkt op de korte termijn al uit de kennelijk noodzakelijk geachte bezuiniging op de bibliotheek. Die vindt dan weliswaar plaats onder eigen regie van het gemeentebestuur, maar bezwaarlijk kan dit worden beschouwd als behoud van het voorzieningenniveau voor het dorp. Maar ook voor de lange termijn is er geen zekerheid dat de benodigde investering in de organisatie structureel kan worden gedekt. Op enkele plekken in de Kadernota wordt verwezen naar de goede reservepositie van de gemeente. Maar – afgezien nog van het feit dat dit geen structurele dekking biedt – wordt die reservepositie vooral gevoed door inkomsten uit grondexploitaties die, per definitie en zeker in de huidige tijd, op de lange termijn onzeker zijn.

4d. Resumerend

B&W heeft op 26 mei een Kadernota vastgesteld die naar de mening van GS onvoldoende zicht biedt op een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel. Dat komt vooral omdat er vanuit de (naar de mening van GS onterechte nadruk op het begrip "eigen regie" te weinig aandacht is geweest op de structureel zwakkere punten van een zelfstandig Scherpenzeel zoals de strategische positionering, de samenwerkingsvisie en de duurzame zwaktes van zowel bestuur en organisatie.

Het is zeker te waarderen dat de gemeenteraad en B&W de bestuurskrachtproblematiek erkennen en bereid zijn om fors te investeren om die op te lossen. Maar door zich hierbij alleen te richten op oplossingen binnen het eerder ingenomen Raadsstandpunt heeft B&W niet gekozen voor een oplossing die voldoende tegemoet komt aan het geheel van randvoorwaarde dat nodig is tot een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel te komen. Met deze (eenzijdige) benadering heeft B&W zichzelf (en daarmee ook de lokale gemeenschap en de gemeenteraad) het zicht ontnomen op oplossingen die voor het dorp Scherpenzeel mogelijk beter zouden kunnen zijn tegen aanmerkelijk lagere investeringen (van ca. € 17,5 miljoen voor de komende 10 jaar bij zelfstandigheid tegen ca. € 3,5 miljoen bij een fusie met Barneveld) en lagere lasten voor inwoners en ondernemers.

Uit de analyse van de Kadernota op de gestelde randvoorwaarden voor bestuurskracht blijkt dat daar – naar de mening van GS – in overwegende mate niet aan wordt voldaan. Uit de financiële uitwerking blijkt naar de mening van GS dat de voorziene investering in de organisatie tot 2024, met de nodige creativiteit en binnen de huidige financiële kaders, niet structureel kunnen worden gedekt. Ook wordt er geen zicht gegeven op structurele dekking na 2024, en hoe kan worden omgegaan met te verwachten beperkere financiële kaders als gevolg van de geschetste risico's. Door de inzet van incidentele middelen zijn naar de mening van GS de plannen voor zelfstandigheid maar een tijdelijke oplossing. De structurele dekking voor de wens tot zelfstandigheid wordt vooruitgeschoven. De aangewende middelen uit de algemene reserves zijn dan later niet meer inzetbaar voor andere incidentele uitgavenposten. Doordat bijna alle ruimte uit de exploitatie en de belastingcapaciteit is gehaald, zal dekking van toekomstige tekorten rechtstreeks ten koste gaan van ofwel lokale voorzieningen ofwel van investeringen in de ambtelijke organisatie die naar de mening van B&W nu zo essentieel zijn voor de versterking van de bestuurskracht.

Gezien het bovenstaande besluit GS om – indien de gemeenteraad op 9 juli instemt met deze Kadernota – verantwoordelijkheid te nemen om de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel via het instrumentarium van de Wet Arhi ter hand te nemen.

Een sterk dorp in een sterke gemeente

Deze beoordeling van de Kadernota zal waarschijnlijk hard overkomen bij B&W en een deel van de gemeenteraad. GS meent dat na het uitvoerige proces dat gelopen is nu duidelijkheid moet komen. Er kan niet gesteld worden dat er van de zijde van GS geen signalen of heldere verwachtingen aan de voorkant hierover zijn gesteld. Daarop wordt nu consequent voortgegaan.

Tegelijk wil GS benadrukken dat de belangen van de gemeente en de provincie in de kern niet van elkaar verschillen. GS is er van overtuigd dat B&W en gemeenteraad willen blijven streven naar een sterk dorp in een sterke gemeente. En dat is ook de doelstelling van GS in het verdere traject van versterking van bestuurskracht. Met de verschillen die er nu lijken te zijn over de beste weg om die doelstelling te bereiken wil GS niet anders dan met Scherpenzeel (het dorp én de gemeente) die weg gaan. GS vertrouwt daarbij op de kracht van het dorp en zal die ook willen blijven ontwikkelen, in welke bestuurlijke constellatie die versterking ook zal worden gevonden. Scherpenzeel blijft Scherpenzeel; een sterk dorp in een sterke gemeente.

GEMEENTE SCHERPENZEEL

College van Gedeputeerde Staten Gelderland
Postbus 9090
6800 GX ARNHEM

Scherpenzeel, 23 juni 2020

Postbus 100
3925 ZJ
Scherpenzeel
(033) 277 23 24

Buitenplaats
Stationsweg 389a

www.scherpenzeel.nl

IBAN Rekeningnummer
NL62BNGH0285007548

Uw brief d.d.	:	4 juni 2020
Uw kenmerk	:	2020-007489
Ons kenmerk	:	Staf/AS
Behandeld door	:	[redacted]
Bijlage(n)	:	3
Onderwerp	:	Verzoek herziening standpunt inzake zelfstandig Scherpenzeel

Geacht College,

Op 4 juni jl. informeerde u ons over uw voorlopig standpunt inzake onze plannen voor een zelfstandige toekomst. Langs deze weg willen we u formeel vragen dit standpunt te herzien, en af te zien van uw voornemen om een artikel 8 ARHI procedure te starten.

Noodzaak niet onderbouwd
Wij herkennen ons niet in het door u geschetste sombere toekomstperspectief, zeker niet in vergelijk met andere gemeenten. Onze financiële positie is zeer solide.
Het bijgevoegde oordeel van dr. Verhagen, die wij als onafhankelijke en gerenommeerde autoriteit op het gebied van gemeentefinanciën bereid hebben gevonden om te toetsen of er in onze kadernota sprake is van een duurzaam sluitend perspectief, en hoe zich dat verhoudt tot de analyse die u in dit kader heeft gemaakt, sterkt ons in onze overtuiging. Scherpenzeel is financieel in staat duurzaam (> 10 jaar) de bestuurskracht te vergroten.

Het rapport 'Zelfbewust Scherpenzeel' (SeinstraVandeLaar) is nog geen jaar oud. Scherpenzeel heeft inmiddels de volgens Zelfbewust Scherpenzeel benodigde stappen voor een toekomstbestendige zelfstandige gemeente in gang gezet, en toont aan dit structureel te kunnen dragen over langere termijn. Waar acties nog niet zijn afgerond is dat slechts een kwestie van tijd, of (in het geval van samenwerking met buurgemeenten, waaronder belastingsamenwerking, en herstel interne bestuurlijke verhoudingen) is bestuurlijk commitment van uw kant aan de ingezette koers de ontbrekende randvoorwaarde.
Wij zijn daarmee van mening dat er van *onze* zijde geen sprake is van (stagnatie in de aanpak van) evidente bestuurskrachtproblemen, zoals bedoeld in de Wet Arhi en het hernieuwd Beleidskader uit 2019, die een ingrijpende stap als gedwongen herindeling rechtvaardigt.

Verz. t.k. mand.
23 JUNI 2020
240620Batch619

Oplossing niet onderbouwd
Niet alleen de noodzaak tot herindeling ontbreekt in onze ogen, ook de onderbouwing van uw stelling dat herindeling beter zou zijn voor Scherpenzeel ontbreekt ten enenmale.
Onze analyse van de consequenties van herindeling in oktober 2019 (in het door u in uw brief van november jl. bekritiseerde publieksrapport, maar ook in de recent aan u verstrekte onderliggende informatie) mag dan in uw ogen onvoldoende zijn geweest, onze raad heeft in december 2019 over de kwestie 'herindelen of zelfstandig blijven' een besluit genomen.
Dit voorjaar hebben wij op uw verzoek dit alternatieve scenario nogmaals tegen het licht gehouden. Zoals mondeling en in de kadernota toegelicht, heeft de kennis die dit voorjaar is opgedaan in aanloop naar onze kadernota, ons (ten opzichte van onze eerdere analyse) juist gesterkt in het vertrouwen dat zelfstandigheid de beste, meest logische en efficiënte manier is om de ambities van Scherpenzeel te realiseren.
Wij vinden het dan ook schokkend dat u de democratische besluitvorming in onze raad van december 2019 terzijde schuift ter wille van een niet nader door u onderbouwd alternatief.

Draagvlak
Niet alleen het bestuurlijk draagvlak voor herindeling (getuige de besluitvorming in onze gemeenteraad), ook het maatschappelijk draagvlak ontbreekt. Bij het Inwonersgesprek in november 2019 heeft 75% zich uitgesproken tegen een gemeentelijke herindeling.
Wij vinden het naar onze inwoners toe zeer pijnlijk en vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid kwalijk, dat (het gebrek aan) draagvlak onder de Scherpenzelers en de uitkomst van eerdergenoemde peiling stelselmatig wordt vermeden in de brief die u de Minister op 4 juni jl. zond, en ook in alle achterliggende stukken die wij hierover ontvingen.
Omdat wij de mening van de Scherpenzelers voorop stellen en vinden dat daarover geen misverstand mag bestaan, hebben wij onderzoeksbureau Motivaction gevraagd om een nieuwe onafhankelijke inwonerspeiling te organiseren. Deze inwonerspeiling vindt plaats van 29 juni tot 6 juli 2020. Uiteraard zullen wij u over de uitkomst hiervan informeren.

Eenrichtingstunnel: onnodig, schadelijk en onwenselijk
Wij maken ons grote zorgen omdat een zogenaamde art. 8 Arhi procedure een 'eenrichtingstunnel' is die alleen maar kan leiden tot bestuurlijke stagnatie en onrust, juist in een periode waarin bestuurskracht van ons wordt gevraagd om de schade, die door dit proces is ontstaan, te adresseren.
Door deze procedure te starten wordt zowel binnen als buiten Scherpenzeel een onomkeerbare dynamiek ontketend. Het samenspel tussen de gemeente Scherpenzeel en onze maatschappelijke en bestuurlijke samenwerkingspartners wordt onherroepelijk beïnvloed, evenals de kansen om de inhoudelijke ambities van Scherpenzeel te realiseren.
Voorkomen moet worden dat Scherpenzeel nog verder in een traject wordt gezogen dat even schadelijk als onrechtmatig is, en gezien de eigen plannen, ambities en voorkeuren van ons prachtige dorp onwenselijk is.

Samengevat vinden wij een artikel 8 arhi-procedure onwenselijk, ontijdig en onrechtmatig, omdat hiervoor geen dringende aanleiding bestaat, en ieder draagvlak voor zo'n herindeling onder de bevolking ontbreekt. Middels bijgaande brief hebben wij de Minister van BZK over ons standpunt geïnformeerd. Wij roepen u langs deze weg dringend op uw voorlopig standpunt te herzien.

Vanzelfsprekend blijven wij graag bereid dit in een overleg aan u toe te lichten.

Een afschrift van deze brief hebben wij gezonden aan Provinciale Staten Provincie Gelderland en aan de gemeenteraad van Scherpenzeel.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

[redacted]

W.M. van de Werken
Secretaris

H.H. de Vries
Burgemeester

Bijlagen
- Brief aan de Minister van BZK
- Position Paper
- Expert Opinion dr. AJWM Verhagen

GEMEENTE SCHERPENZEEL

Postbus 100
3925 ZJ
Scherpenzeel
(033) 277 23 24

Buitenplaats
Stationsweg 389a

www.scherpenzeel.nl

IBAN Rekeningnummer
NL62BNGH0285007548

Aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Hare Excellentie drs. K.H. Ollongren
Turfmarkt 147
2511 DP 's-GRAVENHAGE

Scherpenzeel, 23 juni 2020

Uw brief d.d.	:	-
Uw kenmerk	:	-
Ons kenmerk	:	Staf/AS
Behandeld door	:	[redacted]
Bijlage(n)	:	3
Onderwerp	:	Herindeling Scherpenzeel

Excellentie,

Graag vragen wij, vooruitlopend op ons overleg op 8 juli aanstaande, uw aandacht voor onderstaande aangelegenheden:

I. Inleiding en verzoek

In de gemeente Scherpenzeel leeft onder zowel de bevolking als het bestuur de sterk uitgesproken wens de zelfstandigheid als gemeente te behouden.
Bij een inwonersgesprek en een peiling onder bevolking in november 2019 heeft 75% van de respondenten zich uitgesproken tegen een gemeentelijke herindeling. Ook de gemeenteraad in Scherpenzeel is in meerderheid tegen een herindeling.
Niettemin heeft Gedeputeerde Staten in haar brief aan u op 4 juni 2020 het voornemen uitgesproken om een art. 8 Wet arhi procedure te starten teneinde een fusie tussen de gemeente Scherpenzeel en de gemeente Barneveld onder provinciale regie te bewerkstelligen. Die brief verwoordt een vooringenomen standpunt ten aanzien van onze kadernota 2021-2024 en de onderliggende plannen voor een duurzaam bestuurskrachtig zelfstandig Scherpenzeel. Het toont een gebrek aan een frisse, onbevooroordeelde blik van de provincie.

Omdat binnen Scherpenzeel zowel bestuurlijk als maatschappelijk draagvlak voor herindeling met de gemeente Barneveld ontbreekt en daarvoor bovendien geen dringende aanleiding bestaat, is een gedwongen herindeling op dit moment onwenselijk, ontijdig en onrechtmatig.

Verz. : 23 JUNI 2020

240620Batch619

II. Noodzakelijkheid herindeling

Waar het de onderlinge rolverdeling tussen gemeenten en provincies betreft, dient voorop te staan dat gemeenten als eerste aan zet zijn als het gaat om het vinden van oplossingen om hun maatschappelijke opgaven beter te kunnen oppakken. Het initiatief van gemeenten is het uitgangspunt.
Bij evidente bestuurskrachtproblemen van gemeenten, waarvoor zijzelf geen oplossingen weten te bereiken, kan de verantwoordelijkheid van provincies met zich meebrengen dat zij gebruik maken van hun bevoegdheden in de Wet arhi om sturing te geven aan de discussie en een modererende rol op te pakken die kan leiden tot een door de provincie geïnitieerd herindelingsadvies. Bij evidente bestuurskrachtproblemen kan gedacht worden aan het niet meer in staat zijn tot het organiseren van adequate dienstverlening richting inwoners of het niet in staat zijn tot het leveren van de nodige bijdrage aan het realiseren van maatschappelijke opgaven.

In het rapport 'Zelfbewust Scherpenzeel' (SeinstraVandeLaar, juni 2019) zijn de investeringen in bestuurlijke en ambtelijke realisatiekracht benoemd die nodig zijn voor een toekomstbestendige zelfstandige gemeente. Op 31 oktober 2019 heeft onze raad de ingestemd met incidentele dekking van de hiervoor benodigde middelen in de jaren 2020 – 2021.
In het raadsbesluit van 9 december 2019 zijn de kaders gesteld waarbinnen de (op dat moment reeds in gang gezette) benodigde investeringen structureel betaalbaar moesten worden gemaakt.
Ons college heeft aan laatstgenoemd raadsbesluit invulling en uitwerking gegeven in onze beleidsrijke kadernota 2021 – 2024 (bijgevoegd).
Het eveneens bijgevoegde oordeel van dr. Verhagen, die wij als onafhankelijke en gerenommeerde autoriteit op het gebied van gemeentefinanciën bereid hebben gevonden om te toetsen of er in onze kadernota sprake is van een duurzaam sluitend perspectief, en hoe zich dat verhoudt tot de analyse die de provincie in dit kader heeft gemaakt, sterkt ons in het vertrouwen dat we de juiste koers hebben gekozen. De financiële positie van Scherpenzeel is zeer solide. Scherpenzeel is financieel in staat duurzaam (> 10 jaar) de bestuurskracht te vergroten.

Daarmee zijn wij van mening dat gemeente Scherpenzeel adequaat (d.w.z. binnen 1 jaar na de constatering van het deficit in het rapport Zelfbewust Scherpenzeel) de acties heeft ondernomen die nodig zijn om vanuit een zelfstandige rol op duurzame wijze onze wettelijke taken en de ambities van Scherpenzeel waar te kunnen maken.
Er is met andere woorden geen sprake van 'evidente bestuurskrachtproblemen' zoals in het Beleidskader arhi omschreven. De noodzaak voor provinciale regieneming ontbreekt.

III. Draagvlak

Uit zowel artikel 124 Grondwet als artikel 5 van het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie vloeit voort dat wijzigingen van plaatselijke gebiedsgrenzen niet aangebracht dienen te worden zonder te luisteren naar de stem van de plaatselijke gemeenschappen die het aangaat. Aan die lokale stem komt derhalve zwaarwegende betekenis toe.
Ook uw Beleidskader gemeentelijke herindeling erkent draagvlak als beoordelingscriterium voor een herindeling. Dit draagvlak beperkt zich niet tot de steun van alle betrokken gemeenten, maar strekt zich ook uit naar een zo groot mogelijke meerderheid van hun inwoners.

Bij het ontbreken van draagvlak is ingrijpen gerechtvaardigd onder bijzondere omstandigheden. Het gaat hierbij om situaties waarin een herindeling door gemeenten wordt gewenst of urgent is (omwille van bestuurskrachtproblematiek in één gemeente, of omwille van regionale belangen), maar gemeentebesturen geen overeenstemming bereiken over de wijze waarop. Het kabinet wil daarmee voorkomen dat door één gemeente feitelijk een veto kan worden uitgesproken over een herindeling waar andere gemeenten groot belang bij hebben of die een positieve bijdrage levert aan de regionale bestuurskracht, dan wel de regionale bestuurlijke verhoudingen (regionaal draagvlak).
Die redenen moeten dan wel voldoende overtuigend en voldoende dringend zijn om te rechtvaardigen dat aan ons heldere en uitgesproken politiek-bestuurlijk standpunt én dat van de Scherpenzeelse bevolking voorbij zou worden gegaan. Dergelijke redenen zijn er niet en worden ook niet door GS aangedragen.
Daarbij vinden wij het naar onze inwoners toe zeer pijnlijk, en vanuit het oogpunt van zorgvuldigheid kwalijk, dat (het gebrek aan) draagvlak onder de Scherpenzelers en de uitkomst van eerdergenoemde peiling stelselmatig wordt vermeden. Zowel in de brief die GS u op 4 juni jl. zond, en ook in alle achterliggende stukken die GS aan u en aan PS ter beschikking heeft gesteld.

Omdat wij de mening van de Scherpenzelers voorop stellen, en vinden dat daarover geen misverstand mag bestaan, heeft het college van B&W onderzoeksbureau Motivaction gevraagd om een nieuwe onafhankelijke inwonerspeiling te organiseren. Deze inwonerspeiling vindt plaats van 29 juni tot 6 juli 2020. Uiteraard zullen wij u over de uitkomst hiervan informeren.

IV. Proces

Het proces zoals wij dat tot op heden hebben ervaren deed geen recht aan het partnerschap, zoals door de wetgever wordt verondersteld. De diverse procesinterventies, onzorgvuldigheden en het gebrek aan objectivering / relativering in het oordeel van GS ten aanzien van onze kadernota maken dat de indruk van vooringenomenheid die ons in de afgelopen maanden in toenemende mate heeft verbijsterd, met het op 4 juni gecommuniceerde voorgenomen besluit een absoluut hoogtepunt heeft bereikt. Niet alleen bij ons, ook breder in de Scherpenzeelse samenleving – en daarbuiten.

In zichzelf is, gezien het ontbreken van evidente noodzaak op basis van onze kadernota, iedere stap richting provinciale regie onrechtmatig. Wij hebben onze evidente bestuurskrachtproblemen onder ogen gezien, en daarvoor binnen een jaar tijd zelf oplossingen ontwikkeld en (zoals weergegeven in bijgaand position paper) samen met de samenleving in gang gezet.
Deze oplossingen dragen beter, efficiënter en logischer bij aan de ambities van Scherpenzeel dan het door de provincie voorgestane alternatief. Daarmee ontbeert iedere grond voor de provincie om gebruik te maken van de bevoegdheden die hen in de Wet arhi zijn toegekend.

V. Conclusie

In het Beleidskader arhi is u een belangrijke rol toebedeeld in het bewaken van de zorgvuldigheid en de rechtmatigheid van herindelingen. Daarnaast beoordeelt u dit – los van de inhoud - bij iedere herindeling op basis van een concreet herindelingsontwerp. Sinds 22 maart 2019 is in het geval van een artikel 8-procedure een aanvullende verantwoordelijkheid bij u belegd: u te vergewissen van de overwegingen om het initiatief tot herindeling (over) te nemen en waarom juist op dit specifieke moment. Het overleg met de provincie biedt de mogelijkheid aan de minister van BZK om nadere vragen te stellen en aandachtspunten voor het proces aan de provincie mee te geven.

Wij roepen u op in dit onderhavige proces juist die rol nauwgezet in te vullen. Een 'open overleg' is een 'eenrichtingstunnel' die alleen maar kan leiden tot bestuurlijke stagnatie en onrust, juist in een periode waarin bestuurskracht van ons wordt gevraagd om de schade, die door dit proces is ontstaan, te adresseren.
Voorkomen moet worden dat Scherpenzeel nog verder in een traject wordt gezogen dat even schadelijk als onrechtmatig is, en gezien de eigen plannen, ambities en voorkeuren van ons prachtige dorp onwenselijk is.
Wij verzoeken u dan ook met klem om uw invloed aan te wenden door aan de spreekwoordelijke noodrem te trekken bij Gedeputeerde Staten en ons daarmee in staat te stellen het reeds in december ingezette pad op weg naar een duurzame zelfstandige toekomst te bewandelen.

Een afschrift van deze brief hebben wij toegezonden aan GS en PS provincie Gelderland, de gemeente Barneveld en de gemeenteraad van Scherpenzeel.

Wij kijken er naar uit om de ontstane situatie nader mondeling toe te lichten in ons gesprek op 8 juli 2020. Graag zeggen wij u dank voor de aan deze brief te besteden aandacht.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

[redacted]

W.M. van de Werken H.H. de Vries
Secretaris Burgemeester

Bijlagen

- Position Paper
- Kadernota 2021 – 2024
- Expert Opinion dr. AJWM Verhagen

Scherpenzeel

Zelfstandig!

GEMEENTE SCHERPENZEEL

Het College van Gedeputeerde Staten van Gelderland wil op 14 juli a.s. besluiten om een procedure te starten, waarbij onze mooie gemeente Scherpenzeel gedwongen wordt tot herindeling met Barneveld.

Wij vinden dat zo'n gedwongen herindeling op dit moment **onwenselijk, ontijdig en onrechtmatig** is, omdat

1. ieder draagvlak voor zo'n herindeling onder de bevolking ontbreekt
2. hiervoor bovendien geen dringende aanleiding bestaat

Wij maken ons grote zorgen omdat een zogenaamde art. 8 Arhi procedure een **eenrichtingstunnel** is.
Door deze procedure te starten wordt zowel binnen als buiten Scherpenzeel een **onomkeerbare dynamiek** ontketend. Het samenspel tussen de gemeente Scherpenzeel en haar maatschappelijke en bestuurlijke samenwerkingspartners wordt onherroepelijk beïnvloed, evenals de kansen om de inhoudelijke ambities van Scherpenzeel te realiseren.

En dat terwijl onder zowel de inwoners als het bestuur van de gemeente Scherpenzeel een sterk uitgesproken wens leeft om onze zelfstandigheid te behouden.

Mogen wij op uw steun rekenen?

Burgemeester en wethouders Scherpenzeel

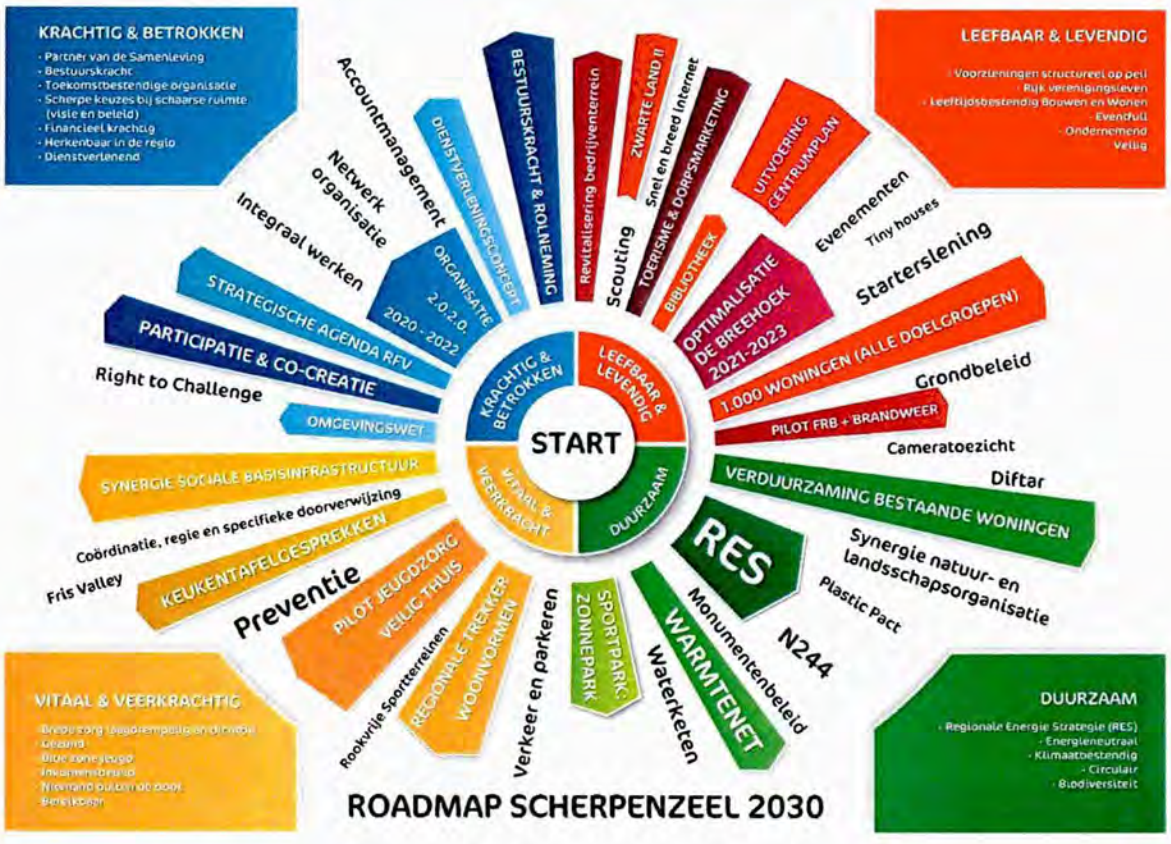

DE AMBITIES VAN SCHERPENZEEL

Scherpenzeel wil een ondernemend dorp in het groen, met een betrokken gemeenschap in het hart van het land zijn én blijven[i]. Scherpenzeel heeft een bovengemiddeld voorzieningenaanbod[ii], biedt laagdrempelige en brede zorg dicht bij de inwoners[iii] en gewaardeerde[iv] maatwerk dienstverlening voor haar inwoners. Scherpenzeel wil het voorzieningenniveau (inclusief Kulturhus De Breehoek[v]) naar de toekomst toe te garanderen, en heeft uitgesproken ambities op de thema's Leefbaar en Levendig, Vitaal en Veerkrachtig, Duurzaam en Krachtig en Betrokken, zoals verwerkt in onze Roadmap[vi].

Een zelfstandige gemeente is geen doel op zich. Wel is zelfstandigheid dé manier om regie te houden over ons voorzieningenniveau en om de uitdagingen waar Scherpenzeel voor staat, in verbinding met de samenleving[vii] te adresseren.

Een lokaal gemeentebestuur (geworteld in - en volledig gefocust op – Scherpenzeel) weet wat er speelt en kan door de korte lijnen[viii] flexibel inspelen op behoeften en maatwerk bieden. We investeren in onze dienstverlening met een organisatie die op haar taak is toegerust[ix]. Onze medewerkers zijn gepassioneerd en staan met beide benen in de samenleving. Korte lijntjes en flexibiliteit werken twee kanten op: als lokale overheid zijn we benaderbaar voor onze inwoners, en een aantrekkelijke werkgever voor ambitieuze professionals die op zoek zijn naar een afwisselende baan middenin onze hechte samenleving[x].

We houden onze eigen stem in de regio[xi], en gaan de uitdagingen waar we voor staan samen met onze buurgemeenten aan. Daarbij zoeken we gericht samenwerking om onze kwetsbaarheid als kleine gemeente te verminderen[xii]. We dragen ons steentje bij aan regionale opgaven[xiii], zoals de woningbehoefte in onze regio

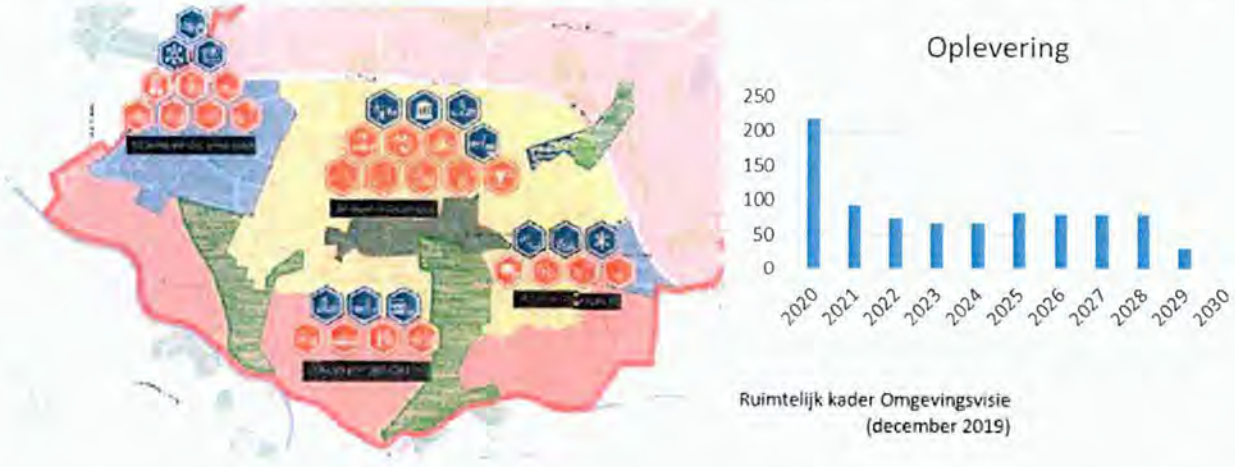

Ruimtelijk kader Omgevingsvisie (december 2019)

Scherpenzeel bouwt de komende 10 jaar bijna 1000 woningen. Primair voor de eigen woningbehoefte, maar ook als bijdrage aan de regionale woningopgave[xiv]. Naast een aantal reeds geplande woonwijken, zoals Akkerwinde, gaat het ook om inbreiding binnen de bestaande komgrens. Bestaande panden worden gesloopt om plaats te maken voor nieuwbouw. We bouwen binnen de contouren zoals vastgesteld in de Nota van Uitgangspunten voor de Omgevingsvisie Scherpenzeel. Hierin wordt vooral ten zuiden van de bestaande contouren gebouwd. Ook is een aantal gebieden aangewezen (de 'groene longen') die zorgen dat het open, groene karakter van ons dorp wordt bewaakt.

Zodra de discussie over onze toekomst is geluwd gaan we investeren in betere bestuurlijke verhoudingen[xv]. We pakken het exploitatietekort van Kulturhus De Breehoek aan door functies toe te voegen (waaronder een nieuw gemeentehuis). Dat geeft inkomsten, meer reuring en maakt van De Breehoek een echte huiskamer voor sportief, cultureel en straks ook maatschappelijk en bestuurlijk Scherpenzeel[xvi].

Impressie De Breehoek

Zelfstandigheid is de beste, meest logische en efficiëntste manier om de doelen van Scherpenzeel te bereiken.

Net als elke gemeente hebben wij zorgen over de toekomstige rijksbijdragen, en over eventuele kostenstijgingen in het sociaal domein[xvii]. Maar we hebben onze financiën structureel op orde, en een stevige vermogenspositie om tegenvallers op te kunnen vangen, en te kunnen investeren in ons dorp.
Scherpenzeel werkt achterstanden weg en versterkt haar organisatie structureel met 14,2 fte. Uiteraard worden structurele uitgaven structureel gedekt. Het lokale lastenniveau ligt iets boven het landelijk gemiddelde, maar dat verschil wordt ondanks de aangekondigde OZB verhoging[xviii] komende jaren minder[xix]. En met opbrengsten uit grondexploitaties[xx] kunnen we komende jaren fors (incidenteel) investeren in projecten die Scherpenzeel nog mooier, duurzamer en leefbaarder maken. Dit maakt ons krachtig en stemt ons positief richting de toekomst.

Een toekomst, waarin we zelf willen blijven bepalen waar we in dit dorp samen ons gemeenschapsgeld aan willen uitgeven. Waar we onze eigen broek op houden, en met elkaar onze zaken voor elkaar krijgen.

De provincie heeft ons niet overtuigd met feitelijke, inhoudelijke argumenten voor de noodzaak tot (gedwongen) herindeling, en voor de oplossingsrichting die zij voorstellen (herindeling met Barneveld). Er is naar onze mening geen sprake van een acute situatie, waarin onvoldoende zicht is op verbetering van knelpunten ten aanzien van bestuurskracht en / of dienstverlening[xxi]. We zijn niet overtuigd van de noodzaak die de provincie kennelijk ziet om (op dit moment) in te grijpen[xxii].

Naar aanleiding van onze eigen analyses, op basis van de nu beschikbare informatie[xxiii], zijn wij van mening dat het alternatief 'herindelen met Barneveld' niet beter is voor Scherpenzeel. Zonder aan de kwaliteiten van Barneveld (die wij waarderen als goede buur en belangrijke partner) af te doen, zien wij reële risico's in de zorgelijke financiële positie van Barneveld[xxiv], en in het gebrek aan toekomstperspectief voor Kulturhus De Breehoek, indien de zelfstandige gemeente Scherpenzeel verdwijnt[xxv]. In bredere zin kunnen in dit stadium geen garanties worden gegeven voor het voorzieningenniveau in Scherpenzeel, of (de instandhouding van) het niveau van dienstverlening dat door de Scherpenzelers wordt gewaardeerd[xxvi].

Gedwongen herindeling is 'een slechte oplossing voor een niet-bestaand probleem'. Draagvlak hiervoor onder onze inwoners ontbreekt.

In november 2019 hebben wij de Scherpenzelers, aan de hand van een raadsbreed gedeelde analyse van de voor- en nadelen van zelfstandigheid en herindeling, gevraagd naar hun mening. Ruim 75% van de respondenten gaf aan een voorkeur te hebben voor zelfstandigheid[xxvii]. Op basis van deze peiling heeft een raadsmeerderheid in december 2019 gekozen voor een zelfstandige toekomst van de gemeente Scherpenzeel. De kadernota, waarover onze raad op 9 juli a.s. beslist, toont aan dat de bestuurlijke keuze die in december is gemaakt toekomstbestendig is[xxviii].

Als GS op 14 juli besluit om een Arhi procedure te starten zal dat impact zal hebben op de Scherpenzeelse samenleving en ook de politiek-bestuurlijke dynamiek in en om Scherpenzeel beïnvloeden. Dat is op inhoud niet te rechtvaardigen, en bovendien niet in lijn met de wens van Scherpenzeel. Wij zijn van mening dat een dergelijke ingrijpende stap[xxix] alleen kan worden gezet op basis van een afweging waarin de acute noodzaak is aangetoond en het draagvlak[xxx] onder de Scherpenzelers is meegewogen. Tot op heden heeft de provincie dat nog niet gedaan[xxxi]. Daarom vinden wij het belangrijk om onze inwoners, op basis van alle nieuwe informatie uit de kadernota en de mening van de provincie, opnieuw hun voorkeur uit te laten spreken[xxxii].

De mening van de Scherpenzelers moet worden gehoord!

www.scherpenzeel.nl/toekomstvisie **toekomstvisie@scherpenzeel.nl**

Noten bij Position Paper

---

[i] **Toekomstvisie 2030**. De genoemde ambities zijn tot stand gekomen in samenspraak met inwoners, organisaties en bedrijven. Een participatieverslag (video) is te vinden op onze website www.scherpenzeel.nl/toekomstvisie

[ii] **Voorzieningen** waaraan de gemeente incidenteel en/of structureel bijdraagt zijn o.a. Kulturhus De Breehoek, Zwembad 't Willaer, nieuwbouw Scouting ook t.b.v. jeugd Renswoude en Woudenberg, Sportpark De Bree (o.a. nieuwe kunstgrasvelden, verlichting, onderzoek collectief zonnepanelen), Bibliotheek Scherpenzeel (zelfstandig), Bikepark, trapveldjes en groenvoorzieningen. De 4 **basisscholen** zijn recent gerenoveerd c.q. nieuwgebouwd.

[iii], Inzet op **preventie** door een team van eigen, lokale ambulant zorgverleners, die in plaats van regie op afstand gedurende het hele traject betrokken blijven en de integraliteit van de zorgverlening bewaken (specifieke doorverwijzing). Scherpenzeel is als 1 van de 6 gemeenten in Nederland uitgeroepen tot **Blue Zone Jeugdzorg** (CBS, 2019). Scherpenzeel heeft concrete plannen ontwikkeld voor het versterken van het **integraal zorgaanbod** in Scherpenzeel en concentratie van **welzijnsvoorzieningen in De Breehoek**.

[iv] Zie o.a. Klanttevredenheidsonderzoek Sociaal Domein 2019

[v] **Kulturhus De Breehoek** heeft momenteel een exploitatietekort van ca. 290 K op jaarbasis. Bij herindeling zal dat tekort oplopen tot ca. 400 K. Gemeente Scherpenzeel heeft samen met De Breehoek een plan uitgewerkt waarin door een slimme combinatie van gemeentehuis en welzijnsvoorzieningen een realistisch toekomstperspectief voor De Breehoek wordt geboden, waardoor het exploitatietekort direct kan worden teruggebracht tot 212 K, en voor de langere termijn de netto bijdrage vanuit de gemeenschap op termijn tot 90.000 wordt gereduceerd (rapport Draaijer & Partners, 2020). Hiermee worden garanties geboden voor het **voortbestaan van deze centrale voorziening.**

[vi] Deze **Roadmap** is een levend document, dat we gebruiken om onze ambities uit de Toekomstvisie 2030 en de verschillende visies op deelterreinen te vertalen in concrete projecten en programma's. Daarbij laat de lengte en de positie van de 'stralen' zien op welke termijn we hiermee aan de slag gaan.
We bekijken onze agenda vanuit een cirkel (het 'nu'). Onze agenda bestaat uit ambities die we het liefst allemaal tegelijkertijd op korte termijn willen oppakken. Maar rond de 'middenstip' zit het al snel (te?) vol. We kunnen niet alles tegelijk. Door prioriteiten te stellen ontstaat letterlijk ruimte.

[vii] Scherpenzeel wil **partner van de samenleving** zijn en blijven. Wij hanteren ons Participatiekompas (afwegingskader voor een zorgvuldige vormgeving van het participatietraject) en geven komende jaren verder vorm aan dialoog en partnerschap met de samenleving.

[viii] Naar onze mening een belangrijke bijdrage aan het tegengaan van een (verdere) 'kloof tussen burger en politiek'.

[ix] In 2019 is in het rapport 'Zelfbewust Scherpenzeel' (SeinstraVandeLaar) in kaart gebracht welke investeringen nodig zijn om onze **kwetsbaarheden te adresseren**, onze wettelijke taken uit te kunnen (blijven) voeren, en de ambities uit de Toekomstvisie te kunnen realiseren. Deze aanbevelingen zijn overgenomen. In de begroting 2020 (31 oktober 2019) is voor de eerste twee jaar incidenteel geld uitgetrokken voor de 'basis op orde' en het wegwerken van achterstanden. Met deze kadernota wordt de benodigde uitbreiding (€ 1,2 mln) structureel gedekt vanaf 2022. Met het uitbreiden van het personeelsbestand is reeds begonnen. Om onze ambities te realiseren richten we een flexibele schil in van € 450 K, inzetbaar op projecten en incidenteel gefinancierd.

[x] Scherpenzeel is **een aantrekkelijke werkgever**. Ondanks de lastige arbeidsmarkt en de (verhoudingsgewijs) beperktere groeimogelijkheden en arbeidsvoorwaarden in een kleine gemeente, zijn wij er in de afgelopen periode in geslaagd om enthousiaste, bevlogen en getalenteerde (jonge) professionals aan ons te binden. Scherpenzeel heeft in 2020 het programma Organisatieontwikkeling 2.0 2.0 gelanceerd om de organisatie niet alleen kwantitatief, maar ook kwalitatief te versterken De hernieuwde missie en visie voor de organisatie is gebaseerd op de volgende leidende principes:

- In verbinding met de Scherpenzelers/inwoners
- Dienstverlenend, krachtig en betrokken
- Dienend leiderschap
- Beschikbare capaciteit en hoeveelheid werk in balans
- Goed werkgeverschap

De komende jaren wordt ingezet op Basis op Orde, transitie naar een netwerkorganisatie, effectief samenwerken, verbetering van processen en optimalisatie van onze dienstverlening.
Daarbij investeren we volop in het 'binden en boeien' van onze medewerkers, o.a. door opleiding en training, en door het opzetten van een eigen Jonge Ambtenaren Netwerk.

[xi] Vanuit het principe dat **een eigen stem aan tafel** (en waar nodig krachtenbundeling met buurgemeenten) te prefereren is boven een krachtige stem, die meerdere belangen tegen elkaar af moet wegen.

[xii] Scherpenzeel werkt reeds samen met diverse gemeenten, o.a. Inkoopcollectief Midden Nederland, OddV, Regio De Vallei, Regio FoodValley, en met individuele gemeenten op het gebied van ICT, belastingen en AOV. Als kleine gemeente blijven we kwetsbaar op bijv. eenpittersfuncties. Naar de toekomst toe orienteren we ons daarom op gerichtere samenwerking met en mogelijk bundeling van inkoop. Uitgangspunt blijft: zelf doen als we verschil kunnen maken voor de Scherpenzelers, samenwerken als dat effectiever is.

[xiii] **Bijdragen in de regio** o.a. RES, governance regio FoodValley, trekker 'RES: warmte' namens Regio FoodValley, adoptiegemeente bijzondere woonvormen / doelgroepen.

[xiv] Waar andere gemeenten (o.a. door de stikstofproblematiek) onvoldoende woningen kunnen realiseren om aan de vraag te voldoen, bouwt Scherpenzeel de komende 10 jaar bijna 1000 woningen. In de overbelaste woningmarkt in onze centraal gelegen regio bieden we daarmee niet alleen woningen voor onze eigen doelgroepen, maar ook voor woningzoekenden uit de regio.

[xv] De twijfels ten aanzien van de haalbaarheid van de zelfstandige koers (vooruitlopend op het verschijnen van onze kadernota) veroorzaakten een onwenselijke dynamiek. Zodra de situatie is genormaliseerd ontstaat ruimte voor **herstel van vertrouwen en investeren in bestuurskracht**.

[xvi] Met de dit voorjaar uitgewerkte plannen voor de **combinatie Breehoek – gemeentehuis** creëren we meer reuring in De Breehoek, en brengen we synergie tussen sportieve, culturele en maatschappelijke activiteiten. Door de bundeling van welzijnsorganisaties neemt de effectiviteit van het welzijnswerk toe. Ook kan een aantrekkelijke nieuwe plek worden gecreëerd voor de bibliotheek in het hart van de centrale hal. Hierdoor wordt de voorgenomen bezuiniging (€ 100 K, halvering subsidie) worden teruggebracht tot € 27 K. Dat betekent dat we de bibliotheek nog altijd voor ca. 17 euro per inwoner per jaar subsidieren (i.p.v. 13 euro gemiddeld in de regio). Hiermee ontstaat **perspectief** voor het behoud van een volwaardige, zelfstandige bibliotheek (i.p.v. een steunpunt), ook op de schaal van Scherpenzeel.

[xvii] Rijksbijdrage **Jeugdzorg** (ca. € 165 000,= per jaar) vanaf 2022 niet ingeboekt omdat hierover pas in een volgend kabinet duidelijkheid komt. **Reserve Sociaal Domein** bedraagt ca. € 1,3 mln.

[xviii] De komende vier jaar wil Scherpenzeel de OZB elk jaar met 6 % verhogen. Dat is overigens inclusief 1,7% inflatie. Reëel stijgt de ozb dus maar 4,3% per jaar. In totaal komt dat neer op zo'n **90 euro per gemiddeld huishouden**. Dat doen we natuurlijk alleen als dat echt nodig blijkt. In de Kadernota hebben we nu rekening gehouden met een aantal zaken die misschien meevallen, bijv. een CAO loonstijging die niet doorgaat (maar waar we alvast wel geld voor hebben gereserveerd), of een uitkering van de Rijksoverheid die misschien nog komt (165.000 euro per jaar). Als dat zo is, hoeven we de belasting niet te verhogen.

[xix] Het lastige is dat niemand weet hoe de toekomst (bijv. uitkeringen uit Gemeentefonds) er uit gaat zien. Bovendien hebben veel gemeenten (waaronder Barneveld) aangegeven geen Kadernota / financieel meerjarenperspectief te publiceren.
In onze kadernota is een OZB verhoging aangekondigd. De rioolheffing, afvalstoffenheffing etc. worden alleen geïndexeerd. Als we afgaan op de trend van de laatste jaren (cijfers CPB / COELO) dan zullen de lasten elders in 't land ook flink gaan stijgen, en relatief harder dan bij ons.
Op dit moment liggen de lasten in Scherpenzeel bijna 9% boven het landelijk gemiddelde (dat geldt overigens voor meer kleine gemeenten). In 2024 zou dat, als de landelijke trend van de laatste jaren wordt doorgezet, nog maar 5 % zijn. Verhoudingsgewijs worden we dus minder duur ten opzichte van de rest van Nederland.

[xx] Resultaat grondexploitaties bedraagt € 15-20 mln tot 2030, zie Kadernota. Hiermee worden incidentele onttrekkingen aan de Algemene Reserve t.b.v. investeringen in kwetsbaarheden en projecten (zoals Breehoek) ruimschoots gecompenseerd.

[xxi] Het Herziene Beleidskader ARHI schrijft hierover: *'Het is primair aan gemeenten zelf om te werken aan versterking van hun bestuurskracht, zo nodig via een herindeling. Tegelijkertijd blijkt dat in bepaalde situaties dit proces niet altijd van onderop tot stand komt, terwijl versterking van de bestuurskracht wel nodig is. In deze situaties van **stagnatie** is het wenselijk dat provincies het initiatief kunnen nemen.'*

[xxii] Het Herziene Beleidskader ARHI schrijft hierover: *'Het is met het oog op een gedragen proces wenselijk dat de minister van BZK tijdig door de betrokken provincie wordt geïnformeerd over voorgenomen herindelingen en het hierbij voorgestane proces, onafhankelijk van de herkomst van het initiatief. Het informeren omtrent een mogelijk provinciaal initiatief geschiedt per brief en een toelichtend gesprek. Dit gebeurt nog in de fase voorafgaand aan een mogelijk besluit van de provincie om een procedure te starten conform artikel 8 van de Wet arhi. Hierbij gaat het om de **overwegingen om het initiatief tot herindeling (over) te nemen en waarom juist op dit specifieke moment**. Het overleg met de provincie biedt de mogelijkheid aan de minister van BZK om nadere vragen te stellen en aandachtspunten voor het proces aan de provincie mee te geven. Inhoudelijke beoordeling van het voorstel vindt, zoals wettelijk vastgelegd, plaats bij ontvangst van het herindelingsadvies. De minister van BZK zal in voorkomende gevallen de Tweede Kamer informeren over een provinciaal besluit tot start van een artikel 8 procedure.'*

[xxiii] Barneveld en Scherpenzeel hebben ambtelijk en bestuurlijk geïnvesteerd in het ophalen en delen van **informatie**. Daarbij is geconstateerd dat voor verdere duiding van de consequenties van het scenario herindeling een uitwerking van de organisatie op taakveldniveau en het bepalen van gezamenlijke ambities voor dienstverlening en voorzieningenniveau noodzakelijk is. Ten aanzien daarvan heeft Barneveld aangegeven hieraan pas te willen meewerken na een bestuurlijke keuze van Scherpenzeel voor het scenario herindeling. In onze analyse van de consequenties van herindeling is daarom (en om discussies te voorkomen) stelselmatig voor een positieve uitleg van de effecten van herindeling gekozen. Ondanks dat nog niet alle effecten zijn onderbouwd, zijn wij van mening dat wij voldoende inzicht hebben om op basis daarvan tot een **zorgvuldig en gewogen oordeel over de consequenties van herindeling** te komen.

[xxiv] In het rapport 'Financiële veenbrand: tekorten lopen op, meer gemeenten in het rood' (**BDO, 2020**, https://www.bdo.nl/nl-nl/lp/2020/benchmark-gemeente-ps-dzb-bmz-gem-lo-20) scoort Barneveld als één van de 3 slechtst presterende gemeenten in de grootteklasse 50.000 – 100.000 inwoners. Met name de schuldquote van 175 % (de een-na hoogste in Nederland) is zorgelijk volgens dit onderzoek.
Daarnaast is voor ons het **oordeel van de provincie Gelderland**, op grond van hun verantwoordelijkheid in het InterBestuurlijk Toezicht, ten aanzien van de begroting 2020 relevant. (zie volgende pagina)

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Solvabiliteitsratio	30%	57%	>50%	20-50%	<20%
2. Grondexploitatie	10%	2%	<20%	20-35%	>35%
3a. Structurele exploitatieruimte Begr	0,21%	0,20%	Begr en MJR > 0%	Begr of MJR > 0%	Begr en MJR < 0%
3b. Structurele exploitatieruimte MJR	0,38%	0,80%			
4. Belastingcapaciteit	103%	112%	<95%	95-105%	>105%
5. Weerstandsvermogen	208%	366%	>100%	80-100%	<80%

Oordeel IBT over **Scherpenzeel**

Kengetal	Gelders gemiddelde	Waarde kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Solvabiliteitsratio	31%	24%	>50%	20-50%	<20%
2. Grondexploitatie	9%	38%	<20%	20-35%	>35%
3a. Structurele exploitatieruimte Begr	0,06%	-0,20%	Begr en MJR > 0%	Begr of MJR > 0%	Begr en MJR < 0%
3b. Structurele exploitatieruimte MJR	0,58%	1,00%			
4. Belastingcapaciteit	103%	106%	<95%	95-105%	>105%
5. Weerstandsvermogen	210%	182%	>100%	80-100%	<80%

Oordeel IBT over **Barneveld**

[xxv] Volgens Draaijer & Partners (2020) loopt het jaarlijks exploitatietekort in geval van herindeling op naar ca. € 400.000,=

[xxvi] Zie brief gemeente Barneveld dd. 25 05 2020 (Bijlage 2 bij onze Kadernota): *'Het is voor ons niet mogelijk om op dit onderwerp een gedegen reactie te formuleren'.*

[xxvii] De Argumentenkaart, die we aan de samenleving hebben gepresenteerd, ging uit een 'prijskaartje' voor zelfstandigheid van 80 – 160 euro per huishouden per jaar. Op basis van de (beleidsrijke) kadernota weten we dat we zelfstandig kunnen blijven (en tegelijk het plan voor De Breehoek kunnen realiseren) voor nog geen 90 euro per huishouden. Een stuk positiever dus dan we afgelopen najaar dachten.

xxviii Zie expert opinion dr. AJWM Verhagen dd. 17 juni 2020

xxix Wij zien aanleiding om te twijfelen in de zorgvuldigheid en de onbevooroordeelde blik waarmee het proces tot op heden is doorlopen. Dit is niet de plaats om deze te adresseren.

[xxx] In het Herziene Beleidskader ARHI wordt draagvlak als eerste beoordelingscriterium genoemd.

[xxxi] Waaronder Kadernota Scherpenzeel 2021 – 2024 www.scherpenzeel.nl/toekomstvisie, en alle informatie die vanuit de provincie beschikbaar is gesteld via https://gelderland.stateninformatie.nl/

[xxxii] Motivaction peilt in de week voorafgaand aan de Raadsvergadering op 9 juli a.s. de voorkeur van de inwoners van Scherpenzeel ten aanzien van zelfstandigheid danwel herindeling met Barneveld. De uitslag wordt zo snel mogelijk, doch uiterlijk dinsdagochtend 7 juni kenbaar gemaakt aan de gemeenteraad, de provincie, gemeente Barneveld en de minister. Tevens wordt de uitslag gepubliceerd middels een persbericht en onze social media kanalen.

Meer informatie? Zie www.scherpenzeel.nl/toekomstvisie of mail naar toekomstvisie@scherpenzeel.nl

AJWM Verhagen

Toets van de Kadernota 2021 – 2024 van Scherpenzeel

17 juni 2020

De provincie Gelderland is niet overtuigd dat Scherpenzeel op termijn een zelfstandige, krachtige gemeente kan blijven. De provincie schrijft: "Het college van burgemeester en wethouders (B&W) van Scherpenzeel kondigt in de 'Kadernota 2021 – 2024'[1] veel maatregelen aan om zelfstandig te kunnen blijven. Bij elkaar kosten deze maatregelen ongeveer € 1,6 miljoen per jaar. De provincie zet grote vraagtekens bij de financiële houdbaarheid op langere termijn van deze extra investeringen én bij de effecten daarvan op de bestuurskracht. Als de gemeenteraad van Scherpenzeel op 9 juli 2020 akkoord gaat met deze kadernota, zal GS de procedure starten die moet leiden tot een herindelingsvoorstel."[2]

B&W heeft mij gevraagd[3]:

> toetsen of er sprake is van een duurzaam sluitend perspectief
> en hoe zich dat verhoudt tot de analyse die de provincie in dit kader heeft gemaakt.

Daaraan voorafgaand geef ik een korte algemene beschouwing over het bestaansrecht van kleinere gemeenten, bezien vanuit de theorie van de financiële verhouding.

1. Het bestaansrecht van kleinere gemeenten

Financieel gezien ligt de optimale omvang van een gemeente ergens tussen ongeveer 20.000 en 100.000 inwoners[4]. Kleiner is duurder, groter is duurder[5].

De inwoners van kleinere gemeenten krijgen echter wel iets terug voor de hogere kosten die hun gemeente maakt. De economische theorie van 'fiscal federalism'[6] beschrijft de baten die de inwoners hebben van de kleinschaligheid van hun gemeente. De kern daarvan is dat beter maatwerk mogelijk is. Het beleid van kleinere gemeenten sluit daardoor beter aan bij de (objectieve) behoeften en de (subjectieve) wensen van de inwoners. Anders geformuleerd: voor de bewoners is de kwaliteit hoger. En dat is geld waard.
Tegenover die kleinschaligheid staan hogere kosten. Het Rijk geeft kleine gemeenten een vergoeding voor deze extra kosten, in de vorm van een vast bedrag in het gemeentefonds. Gemeenten mogen daarnaast hun eigen ozb-tarief vaststellen. Het is aan de inwoners zelf – en hun politieke vertegenwoordigers – om te oordelen of de extra kwaliteit opweegt tegen de eventuele hogere ozb die de gemeente vraagt.
De bewering van de provincie[7] "De kracht van het dorp zit niet in het dorpsbestuur maar in de dorpsgemeenschap" gaat voorbij aan deze baten van maatwerk.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden (Coelo) van de Rijksuniversiteit Groningen[8] heeft onderzocht of gemeentelijke herindelingen leiden tot kostenbesparing. Het antwoord is ondubbelzinnig nee. De bewering van de provincie[9] dat het behoud van dorpsvoorzieningen in ieder geval aanzienlijk goedkoper kan zijn na een herindeling, is in tegenspraak met die bevinding. Deze bevinding van het Coelo is niet in tegenspraak met de bewering dat de optimale omvang van een gemeente ergens tussen ongeveer 20.000 en 100.000 inwoners ligt. Dat komt omdat na herindeling de fusiegemeente meestal de bestaande voorzieningen in beide oorspronkelijke gemeenten in stand houdt.

Nog los van de vraag of het een verantwoordelijkheid van de provincie is om het ozb-tarief van Scherpenzeel te beoordelen, is vast te stellen dat de woonlasten van Scherpenzeel in 2020 bij de laagste helft van de Gelderse woonlasten horen.

2. De Kadernota 2021 – 2024 van Scherpenzeel

Deze Kadernota van Scherpenzeel heeft expliciet twee doelstellingen. Ten eerste geeft hij voor de gemeenteraad (en daarmee ook voor de inwoners) het financiële beeld voor de komende vier jaar. Ten tweede moet hij de provincie overtuigen dat Scherpenzeel duurzaam financieel solide is, waarbij duurzaam de betekenis heeft van 'voor meer dan tien jaar'. Deze twee doelstellingen botsen hier met elkaar. Álle gemeenten in Nederland staan voor financieel zware tijden – dus Scherpenzeel ook. Dat is daarmee het beeld dat B&W moet overbrengen bij de gemeenteraad en de inwoners. Maar dat is juist níét het beeld dat B&W wil overbrengen bij de provincie. B&W staat in feite voor een bijna onmogelijke opdracht. Het is niet duidelijk in hoeverre deze uiteenlopende opdrachten invloed hebben gehad op het oordeel van de provincie.

De opdracht is te toetsen of de Kadernota 2021 – 2024 een duurzaam sluitend perspectief bevat.
De tijd voor deze toets was uiterst beperkt: enkele dagen. Immers, B&W wilde de mogelijkheid hebben om suggesties uit deze toets te beoordelen en eventueel de Kadernota aan te vullen. Gezien de beperkte tijd heb ik me gericht op de belangrijkste onderdelen. Dat zijn:
2.1 Bestuurscultuur
2.2 Reserves en voorzieningen
2.3 Raming gemeentefonds
2.4 Raming loon-, prijs- en areaalgroei
2.5 Bijstand
2.6 Sociaal domein
2.7 Grondexploitaties
2.8 Ozb
2.9 Gemeentelijke huisvesting / Breehoek
Ik heb dus níét gekeken naar de kleinere posten op de begroting.

Puntsgewijs geef ik hierbij mijn opmerkingen bij deze Kadernota aan. Deels betreft het toelichtende opmerkingen, en maak ik expliciet wat impliciet is. Deels betreft het aanvullende oordelen bij de Kadernota. Sommige van die oordelen hebben als kern dat de financiële situatie van Scherpenzeel slechter is dan de Kadernota aangeeft, andere juist dat de financiële situatie beter is dan de Kadernota aangeeft. Aan het einde geef ik de weging.

2.1 Bestuurscultuur

Of een gemeente op lange termijn financieel gezond blijft, hangt in de eerste plaats van de vraag of de bestuurscultuur in de gemeente gericht is op financiële degelijkheid. Het belang daarvan kan niet onderschat worden. Scherpenzeel vindt zelf dat het een "solide begrotingsdiscipline'[10] heeft.
Oordeel: De politieke wil is er om op lange termijn financieel gezond te blijven.

De ambtelijke kwaliteit heb ik niet kunnen beoordelen. Ik constateer echter ten eerste dat de programmarekening 2019 al op 28 mei 2020 in de gemeenteraad kon worden besproken[11], en ten tweede dat de afdeling financiën voldoende mogelijkheden heeft om benodigde externe kennis tijdelijk in te huren. De afgelopen jaren is er ook daadwerkelijk sprake geweest van inhuur, voor ongeveer € 60.000,-- per jaar. Bijna alle gemeenten, groot en klein, huren mensen in, en dat is dus zeker geen teken van zwakte. Eerder zou het een teken van zwakte zijn als er geen mogelijkheden van inhuur waren.

In de 1e Financiële rapportage[12] staat: "Vanwege achterstanden in de verwerking van de financiële gegevens is er geen betrouwbare prognose van de inkomensregelingen te maken." Het is onvermijdelijk dat er af en toe ergens enige achterstanden ontstaan; het siert B&W dat ze openheid daarover geven.

Oordeel: Er is geen aanleiding te veronderstellen dat de ambtelijke kwaliteit en ondersteuning op financieel gebied onvoldoende is.

2.2 Reserves en voorzieningen[13].

Scherpenzeel heeft een algemene reserve van € 6,0 miljoen (per 1 januari 2020). Daarvan wil de gemeente in drie jaar bijna € 4,0 miljoen besteden, zodat de algemene reserve eind 2022 € 2,0 miljoen is[14]. Het grootste deel daarvan wordt gebruikt voor het versterken van de bestuurskracht.
Dat roept bij de provincie – terecht – de vraag op hoe Scherpenzeel na 2024 de bestuurskracht op peil wil houden – nog los van het punt dat de algemene reserve ook bedoeld is voor tegenvallers e.d. en niet een bestemmingsreserve voor versterking van de bestuurskracht is.
Het antwoord daarop staat in de algemene beschouwing van de Kadernota[15]: De grondexploitaties voeden de Algemene Reserve. De gemeente verwacht de komende jaren € 15 miljoen tot € 20 miljoen te ontvangen uit de grondexploitaties (zie paragraaf 2.6). Dat staat echter niet in het overzicht van de reserves.

Oordeel: De reservepositie is uitstekend, ook na 2024, maar het staat niet eenduidig in de Kadernota. De grondexploitaties an sich beoordeel ik in paragraaf 2.7 van deze notitie.

Ik adviseer de gemeenteraad van Scherpenzeel de bestemmingsreserves grondexploitaties aanzienlijk af te romen ten gunste van de algemene reserve. Dat kan door een bovengrens in te stellen aan de reserve grondexploitatie.

Scherpenzeel zelf verwacht in 2020 tot en met 2024 € 9,5 miljoen te verdienen op grondexploitaties[16]. Ook de jaren erna gaan de grondexploitaties door[17]. Dat geeft de gemeente voldoende financiële mogelijkheden voor een langdurige versterking van de bestuurskracht. Dat is ook het geval als de grondexploitaties bijvoorbeeld 20% minder opleveren.

Scherpenzeel heeft een voorziening riolering van meer dan € 5 miljoen[18]. Bovendien stijgt hij. Ervan uitgaande dat de eerste aanleg riolering voor de nieuwe woningen uit de grondexploitaties wordt betaald, neemt bovendien het aantal huishouden dat de rioolheffing betaalt, sterk toe.
De voorziening riolering lijkt mij zeer hoog. De reden ervan wordt toegelicht in het 'Waterplan 2020 – 2024'[19]. Scherpenzeel wil daarmee tariefegalisering over 60 jaar. Dat is een enorm lange periode. Ter vergelijking: Woudenberg kiest voor tariefegalisering over 'een aantal jaar'[20].
Ik doe de suggestie aan de gemeenteraad te kiezen voor een kortere periode van tariefegalisering. Dan kan een deel van de voorziening riolering vrijvallen in de algemene reserve.

2.3 Gemeentefonds

De gemeente volgt de circulaires van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De Kadernota is opgesteld op 26 mei 2020. Het uitgangspunt is de zogeheten Decembercirculaire.

Op 29 mei is de zogeheten meicirculaire verschenen. Die kondigt extra geld aan[21]:
2020 +€ 11.000,-- (inclusief afrekening 2019)
2021 +€ 60.000,--
2022 +€ 139.000,--
2023 +€ 55.000,--
2024 -€ 31.000,--
Voor 2020 en 2021 is de uitkering bovendien vrij zeker, omdat het Rijk en de VNG hebben afgesproken het accres vast te zetten op deze stand.

Structureel gaat de gemeente ervan uit dat er géén € 300 miljoen extra voor jeugdzorg komt (aandeel Scherpenzeel daarin: € 165.000,--). Dat is een behoedzame aanname. De provincie staat toe dat de gemeente dat wel raamt.

Oordeel: De gemeentefondsuitkering is voorzichtig geraamd.

Ik doe de suggestie aan het college van B&W om de extra bedragen van de meicirculaire te melden. Dit om de gemeenteraad van Scherpenzeel volledig te informeren. Het financiële beeld verandert er niet door.

De herverdeling van het gemeentefonds geeft onzekerheid. De gemeente meldt dat in de risicoparagraaf[22], de provincie beaamt dat risico. Afgaande op berichten in de media kan dat nadeel oplopen tot € 100,-- per inwoner. Ik merk hierbij op dat er, naast deze berichten in de media, ook een besluit van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is om die uitkomsten vooralsnog *niet* te accepteren.

2.4 Loon-, prijs- en areaalstijging

De begroting is opgesteld op het prijsniveau 2020.
Voor de loonstijging in 2021 gaat de gemeente uit van 3,25%, voor de prijsstijging 2021 1,7%[23].
Echter, de gemeente gaat ervan uit dat er tegelijkertijd een kostenbesparing mogelijk is, waardoor de algemene prijsstijging *niet* leidt tot hogere uitgaven, maar opgevangen kan worden binnen de huidige budgetten. Er is slechts € 20.000,-- prijsstijging geraamd. Dat is de gebruikelijke werkwijze.

De gemeente Scherpenzeel groeit. Uitgaande van 868 woningen komen er ongeveer 2.000 inwoners bij. Dat leidt tegelijkertijd tot extra uitgaven als tot extra inkomsten. Die bevolkingsgroei is nog *niet* opgenomen in de Begroting of in de Kadernota.
Over het algemeen zijn de extra uitgaven van bevolkingstoename lager dan de inkomsten die de gemeente daarvoor krijgt, omdat een deel van de voorzieningen niet afhangt van het aantal inwoners. Een nota daarover ken ik echter niet.
Oordeel: de financiële positie van Scherpenzeel wordt door bevolkingsgroei beter dan in de nota staat.

Ik doe de suggestie aan het college van B&W om de financiële gevolgen van de bevolkingsgroei te schetsen. Dit om de gemeenteraad van Scherpenzeel volledig te informeren,. Daarbij horen de kosten van de eventuele extra voorzieningen die nodig zijn voor de extra inwoners.

2.5 Bijstand

Voor de bijstand krijgen gemeenten met minder dan 15.000 inwoners een bedrag dat afhangt van hun werkelijke uitgaven van twee jaar geleden. Ervan uitgaande dat het landelijke macrobudget voor de bijstand in alle jaren gelijk is, mag Scherpenzeel ervan uitgaan dat de kosten voor de bijstand volledig gecompenseerd worden. Mocht de gemeente in enig jaar een tekort hebben, dan geeft dat twee jaar later recht op een hoger aandeel van het macrobudget voor de bijstand. Evenzo leidt een overschot op de bijstand tot een lager bedrag twee jaar later.
Oordeel: de veronderstelling van Scherpenzeel dat de bijstand structureel sluitend is, is logisch.

2.6 Sociaal domein

Bijna alle gemeenten van Nederland geven meer uit aan jeugdzorg en Wmo dan ze daarvoor van het Rijk krijgen. Scherpenzeel is daarop een uitzondering. Op 1 januari 2020 omvat de Reserve sociaal domein € 1.264.726,--.

Echter, Scherpenzeel meldt niet te ontkomen aan de kostenstijging voor het sociaal domein, die in heel Nederland zichtbaar is. In de 1e Financiële rapportage[24] wordt een kostenstijging van € 461.000,-- genoemd, die de gemeente deels wil goedmaken door een bezuiniging van € 185.000,--.

Lasten 2020 (* € 1.000,--)		begroting	1e rapportage lastenstijging	1e rapportage lastendaling
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	870	36	
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	692	19	-16
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	1.597	360	-185
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	108	46	
Totaal		3.267	461	-201

Een lastenstijging van 14% (=461/3267) *in een eerste financiële rapportage* is fors. Bij de jeugdzorg (6.72 en 6.82) is de lastenstijging zelfs 24%. Daar staan wel drie zaken tegenover. Ten eerste zijn bij kleinere gemeenten deze percentages vaak relatief hoog; enkele jeugdigen veroorzaken direct forse procentuele veranderingen. Ten tweede kondigt de gemeente direct een bezuiniging aan van € 185.000,-- door 'actieve casusregie'; dat is bijna 10% van het (aangepaste) budget. Ook dat is fors. Ten derde is er nog een reserve sociaal domein.

Ik doe de suggestie aan de gemeenteraad van Scherpenzeel de ondergrens van de Reserve sociaal domein op 0 te stellen, en dus het raadsbesluit van 21 februari 2019[25] te herroepen. Dat geeft enkele jaren ruimte voor de stijgende uitgaven op het sociaal domein. Nodig is het echter niet.

Op lange termijn mag verwacht worden dat de rijksbijdrage kostendekkend is. Daarover wordt besloten bij de aankomende kabinetsformatie. Scherpenzeel kan hierbij de landelijke trend volgen.

2.7 Grondexploitaties

De ligging van Scherpenzeel, op 20 km van Utrecht, 10 km van Amersfoort en 30 km van Arnhem, is zeer aantrekkelijk voor woningbouw. De planning is dat er 868 woningen bijkomen[26]. Daarvan komen er ongeveer 288 in de sociale sector en ongeveer 580 in de overige sector. Voor de gemeente is die laatste categorie financieel veel interessanter. Voor de gemeente kan het opbrengstverschil tussen een woning in de sociale sector en de overige sector zomaar oplopen tot € 50.000,--.
Schattingen wat deze woningexploitaties/grondexploitaties ('grexen') de gemeente netto opleveren, dus na aftrek van de kosten, hebben grote beoordelingsmarges – en hebben grote regionale en jaarlijkse verschillen. Met die kanttekening toch twee scenario's.

	Opbrengst grex sociale sector, € per woning	Opbrengst grex overige sector, € per woning	Opbrengst grex € totaal
Scenario 1	0	20.000	11.600.000
Scenario 2	-5.000	30.000	15.960.000
Scenario 3	-10.000	40.000	20.320.000

Scherpenzeel verwacht de komende jaren € 15 miljoen tot € 20 miljoen inkomsten uit de grondexploitaties[27].

Oordeel: de verwachte winsten uit grondexploitaties lijken reëel geschat.

Ik doe de suggestie aan de gemeenteraad van Scherpenzeel om de gemiddelde netto opbrengst per woning nauwgezet te monitoren, en dit bij de bespreking van de Kadernota te regelen.

Ik merk nog op dat de provincie Gelderland zelf invloed kan uitoefenen op extra mogelijkheden voor woningbouw.

2.8 Ozb

In deze vier jaar kiest de gemeente voor 6% ozb-stijging per jaar; dat is overigens inclusief 1,7% inflatie. Reëel stijgt de ozb dus maar 4,3% per jaar.
De ozb-stijging van Scherpenzeel is daarmee, exclusief inflatie, lager dan het bedrag van € 80 tot € 160 per huishouden dat de bevolking over heeft voor zelfstandigheid[28].

Qua woonlaten zit Scherpenzeel in 2020 bij de goedkoopste helft van Gelderland[29].

2.9 Gemeentelijke huisvesting / Breehoek

De gemeente wil verhuizen naar de Breehoek. Daarin wil het € 1,6 miljoen investeren.
De provincie vindt dit een grote investering[30] met onzeker rendement, maar wacht voor een definitief oordeel op een nadere onderbouwing van de businesscase.

De financiële onderbouwing daarvan heb ik niet kunnen beoordelen, omdat dat zowel specifieke vakkennis als specifieke lokale kennis (van marktomstandigheden e.d.) vereist. De uitkomst is niet van wezenlijk belang voor de toets op de duurzame financiële situatie.

3. De vergelijking zelfstandigheid versus herindeling

In de Kadernota, Bijlage I, staat een vergelijking van de financiële gevolgen van een zelfstandig Scherpenzeel en een samengaan met Barneveld.

Ik constateer een onjuistheid in de kernconditie Financiën. Samengaan van Barneveld en Scherpenzeel leidt tot een gemeentefondsuitkering die ongeveer even hoog is als de twee gemeenten nu samen ontvangen. Hij wordt iets lager omdat het vaste bedrag wegvalt, waar tegenover staat dat diverse vaste kosten wegvallen. De bewering dat samengaan met Barneveld leidt tot "een hogere uitkering per inwoner uit gemeentefonds als gevolg van grootteklasse" suggereert dat samengaan leidt tot een structureel hogere uitkering. Dat is niet correct.

De effecten van het samengaan van Scherpenzeel en Barneveld op de BUIG-uitkering voor de bijstand zijn onbekend. Dat hangt ervan af of Scherpenzeel veel of weinig bijstandsuitkering heeft, rekening houdend met de sociale en fysieke structuur van de gemeente.

4. Conclusie

Alles afwegende is de financiële positie van Scherpenzeel aanzienlijk beter dan in de Kadernota staat. De financiële positie van Scherpenzeel is zeer solide. De gemeente is financieel in staat duurzaam (> 10 jaar) de bestuurskracht te vergroten.

Ik adviseer de gemeenteraad van Scherpenzeel in ieder geval bij de Kadernota een bovengrens te stellen aan de Reserve grondexploitaties. Verder suggereer ik de gemeenteraad een ondergrens van de reserve sociaal domein van 0 en een kleinere voorziening riolering. Zowel het advies als de suggesties verbetert de algemene reserve. Die zal daardoor niet afnemen maar sterk toenemen. Daarnaast suggereer ik de gemeenteraad bij de Kadernota een goede monitoring van de opbrengsten van de woningbouwlocaties af te dwingen.

CV auteur

dr. AJWM Verhagen (Jan)

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Voetnoten

[1] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, versie 1.2, 26 mei 2020.
[2] Provincie Gelderland, Scherpenzeel wint bij herindeling, 4 juni 2020.
[3] E-mail van Wilma van der Werken, 5 juni 2020, 14.06 uur.
[4] T.K. Niaounakis en J.L.T. Blank, *Schaal en doelmatigheid van gemeenten*, Instituut voor Publieke Sector Efficiëntie Studies (Ipse Studies), Delft, juni 2019.
[5] Om een misverstand te voorkomen: gemeenten met minder dan ongeveer 20.000 inwoners of meer dan 100.000 inwoners zijn duurder door objectieve schaalnadelen; dat betekent uitdrukkelijk *niet* dat ze inefficiënt zouden zijn.
[6] Vertaald naar Nederlandse begrippen betreft dit zowel aspecten van de bestuurlijke verhoudingen als van de financiële verhoudingen.
[7] Provincie Gelderland, *Een sterk dorp in een sterke gemeente, Beoordeling Kadernota B&W Scherpenzeel*, 4 juni 2020, blz. 7.
[8] B. Geertsema, *Gemeentelijke herindeling heeft geen effect op de uitgaven of de belastingdruk van gemeenten*, proefschrift, Coelo, 5 januari 2017.
[9] Provincie Gelderland, *Een sterk dorp in een sterke gemeente, Beoordeling Kadernota B&W Scherpenzeel*, 4 juni 2020, blz. 7.
[10] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, Bijlage 1, ongenummerde pagina.
[11] Gemeente Scherpenzeel, gemeenteraadvergadering 28 mei 2020, agendapunt 11.
[12] Gemeente Scherpenzeel, *1e Financiële rapportage 2020*, blz. 13.
[13] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 67 – 78.
[14] Terzijde: Het overzicht van de algemene reserve in de *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 67, bevat een rekenfout. De stand per 31 december 2022 wijkt af van de stand per 1 januari 2023. De waarschijnlijke reden is dat de € 130.000,-- frictiekosten voor de verhuizing van het gemeentehuis met een komma staat genoteerd, € 130,000,--.
[15] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 13.
[16] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 70. De bestemmingsreserve neemt toe van € 293.587,-- op 1 januari 2020 naar € 9.833.609 op 31 december 2024, dat is een toename van € 9.540.022,--.
[17] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 13.
[18] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 84.
[19] Sweco, *Waterplan 2020 – 2024 gemeenten Scherpenzeel en Woudenberg*, augustus 2019, blz. 70.
[20] Sweco, *Waterplan 2020 – 2024 gemeenten Scherpenzeel en Woudenberg*, augustus 2019, blz. 90.
[21] Bedragen berekend als 0,04334% van de landelijke mutaties
[22] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 62.
[23] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 25 - 26.
[24] Gemeente Scherpenzeel, *1e Financiële rapportage 2020*, blz. 12 - 13.
[25] Gemeente Scherpenzeel, *Actualisatie Reserves programma Sociaal domein*, raadsvergadering 21 februari 2019.
[26] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 13.
[27] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, Bijlage 1, ongenummerde pagina.
[28] Gemeente Scherpenzeel, *Kadernota 2021 – 2024*, blz. 21.
[29] Coelo, *Atlas van de lokale lasten 2020*, Rijksuniversiteit Groningen, 6 april 2020, Figuur 21, blz. 138.
[30] Provincie Gelderland, *Een sterk dorp in een sterke gemeente, Beoordeling Kadernota B&W Scherpenzeel*, 4 juni 2020, blz. 7.

Datum
3 juli 2020

Zaaknummer
2020-007489

Onderwerp
Reactie op brieven

Inlichtingen bij
Provincieloket
026 359 99 99
post@gelderland.nl

Gemeente Scherpenzeel
T.a.v. het college
Postbus 100
3925 ZJ SCHERPENZEEL GLD

Geacht College,

Hierbij reageren we op uw brief van 23 juni jl. waarin u ons verzoekt om herziening van ons op 2 juni jl. ingenomen voorlopig standpunt over uw Kadernota. Tevens reageren we op uw brief van 30 juni jl. waarin u ons verzoekt antwoord te geven op vragen gesteld door de raadsfracties van SGP en GBS.

Wij zijn geen partij in de publieke en politieke dialoog die binnen uw gemeente en gemeenteraad moet plaatsvinden over de door uw College opgestelde Kadernota van 26 mei jl.. Het door ons geformuleerde standpunt van 2 juni jl. is nadrukkelijk op uw verzoek tot stand gekomen en gecommuniceerd. Tegelijk hebben wij als GS met uw College telkens in goed overleg en in grote openheid kunnen spreken over de bestuurskrachtsituatie in uw gemeente en de verschillende aspecten daarvan. Deels verschillen wij daarover met elkaar van opvatting, maar dat is tot nu toe geen belemmering gebleken om de dialoog met elkaar te voeren.
Voor ons is dat laatste van zoveel belang dat wij hierbij met een inhoudelijke reactie komen op beide brieven. Die inhoudelijke reactie is bedoeld om ons voorlopig standpunt nog eens kort samen te vatten en waar nodig te verhelderen of te expliciteren. Op deze wijze willen wij de dialoog tussen onze beide bestuurscolleges open houden, ook - of misschien wel juist - over die zaken waar we het niet over eens zijn op dit moment.

Overeenstemming over bestuurskrachtproblematiek en doelstelling van de oplossing daarvan

Uit uw brief van 23 juni zou de indruk kunnen ontstaan dat er een groot verschil is in uw opvattingen over de bestuurskracht van Scherpenzeel en die van ons. Wij denken dat dit niet het geval is. Naar onze waarneming is er overeenstemming over het feit dat uw gemeente op dit moment een evident en urgent bestuurskrachtprobleem heeft.

We hebben er veel respect voor dat gemeenteraad en B&W van Scherpenzeel hier actief onderzoek naar hebben laten doen, de conclusies daarvan ter harte hebben genomen en bereid zijn om – in ieder geval in financiële en personele zin – maatregelen te treffen om hierin verandering te brengen. We hebben waardering voor de wijze waarop u als B&W getracht heeft om - met inachtneming van de randvoorwaarden zoals die zijn meegegeven door GS – te werken aan de versterking van de bestuurskracht van uw gemeente. Ook hebben we overeenstemming over de doelstelling van de te kiezen oplossing of oplossingen; die moeten in het belang zijn van de inwoners van Scherpenzeel. De overeenstemming op deze punten is wat ons betreft nog steeds een stabiele basis voor gesprek en overleg over de beste oplossing voor uw bestuurskrachtproblemen. Waar we als beide bestuurscolleges wel over van mening verschillen is over de vraag of de door u als B&W in de Kadernota uitgewerkte oplossing voor de bestuurskrachtversterking adequaat, proportioneel en toekomstgericht is. Ons college is hiervan niet overtuigd. In de u toegezonden documenten bij onze besluitvorming op 2 juni jl. hebben wij getracht onze opvatting daarvoor te onderbouwen en toe te lichten. De essentie daarvan is als volgt samen te vatten.

Versterking door verbinding **en niet door "eigen regie"**

De rode draad in de ondersteuning van gemeenten bij versterking van hun bestuurskracht door GS is samen te vatten in: "versterking door verbinding". Gemeenten met bestuurskrachtproblematiek worden door ons gestimuleerd en ondersteund om het versterkingsproces samen met hun bestuurlijke en strategische partners op te pakken. Zo doen we dat op dit moment bij alle gemeenten met evidente bestuurskrachtvragen en zo hebben we dat in de afgelopen jaren ook gedaan bij Scherpenzeel. U wordt dus niet anders beoordeeld of behandeld dan anderen, integendeel. Wel kiest u als Scherpenzeel zelf al vanaf het voorjaar van 2019 consequent voor een fundamenteel andere aanpak van uw bestuurskrachtprobleem. Daarin ligt de nadruk op "autonomie" en op "eigen regie".

Bestuurskrachtprobleem wordt wel aangepakt, maar niet opgelost

Wij hebben u bij de start van het Kadernota aangegeven dat versterking van bestuurskracht bereikt moet worden door:

a) Versterking van de strategische positie in grensoverschrijdende vraagstukken
b) Versterking van de samenwerkingskracht bij de uitvoering van steeds meer lokale taken
c) Versterking van de werking van het politiek-bestuurlijk systeem
d) Versterking van de ambtelijke organisatie

En dat geheel binnen een verantwoord financieel perspectief.

De Kadernota van B&W biedt naar onze mening op geen van deze punten zicht op een fundamentele en duurzame versterking. Laat staan dat het een duurzame samenhangende oplossing biedt.

Er wordt geïnvesteerd in de ambtelijke organisatie (punt d), en dat is op zich goed. Maar ook bij een uitbreiding met 14-20 fte worden problemen van kwetsbaarheid en continuïteit niet duurzaam opgelost. En voor de punten onder a, b en c is in het geheel geen zicht op versterking.

Een mogelijk beter alternatief is niet goed onderzocht

U heeft als Scherpenzeel – mede door de geografische ligging – helaas weinig keus voor het aangaan van strategische partnerschappen met buurgemeenten. De beide Utrechtse buurgemeenten Renswoude en Woudenberg willen niet (opnieuw) het pad op van een vergaande samenwerking en/of mogelijke fusie. Dan is Barneveld de enige andere directe buurgemeente waarmee u dat partnerschap kunt zoeken. Maar dat is zeker geen slechte keuze. Barneveld is een stevige en stabiele gemeente, bestaande uit meerdere kernen met een goed kernenbeleid. Barneveld heeft aangegeven een strategisch partnerschap aan te willen gaan, maar dan wel vanuit positieve intenties, transparantie en met een "stip op de horizon" van bestuurlijke fusie. In het door uzelf geëntameerde onderzoek in 2019 blijkt partnerschap met Barneveld de beste optie voor versterking van bestuurskracht. Vanaf medio 2019 hebben wij u informeel en formeel en op verschillende momenten (juli 2019, november 2019 en maart 2020) opgeroepen, gestimuleerd, ondersteund en uiteindelijk zelfs bestuurlijk gemaand om dit alternatief serieus te onderzoeken en af te wegen. Daarbij hadden ook mogelijke risico's en twijfelpunten in beeld kunnen komen en besproken kunnen worden. Vanuit de eenzijdige focus op "eigen regie" heeft de gemeenteraad u niet de ruimte gegeven en heeft u zelf ook niet de ruimte genomen om deze optie echt gelijkwaardig te onderzoeken. Daarmee heeft u uzelf en de inwoners een volwassen en evenwichtige keuze onthouden tot dit moment.

Investeren of uitgeven?

Voor de door u gekozen oplossing wilt u veel geld uitgeven en vraagt u extra lasten van de inwoner. Ons punt is niet dat u dat formeel niet zou mogen of dat u tot 2024 daar niet de financiële mogelijkheden voor zou hebben. Ons punt is dat deze voor uw gemeente zeer grote uitgave niet leidt tot versterking van de bestuurskracht. Deze uitgaven gaan ook niet naar Scherpenzeelse voorzieningen, dienstverlening, openbare ruimte of andere belangrijke dingen voor de inwoners, maar naar personeel en gemeentelijke huisvesting.

Het gevolg hiervan is dat na 2024 Scherpenzeel hierdoor in het beste geval een gemeente zal zijn zonder vet op de botten die bij tegenvallers moet bezuinigen op de organisatie of voorzieningen of zich alsnog moet melden bij anderen om de voorzieningen en dienstverlening overeind te houden. Daarin verschilt Scherpenzeel niet veel van andere kleine gemeenten met beperkte middelen, maar als dat de uitkomst is van een operatie om bestuurskracht te versterken kan die als mislukt worden beschouwd. En dat willen en kunnen wij als Provincie niet voor onze bestuurlijke verantwoordelijkheid nemen.

Beantwoording van de vragen van de raadsfracties
Zoals aangegeven achten wij het ongewenst om in de politieke dialoog in Scherpenzeel te treden en hebben daarom er voor gekozen om niet inhoudelijk te reageren op de vragen van de raadsfracties.

Met het oog op het belang van de dialoog met uw College en om enkele kennelijke misverstanden of verkeerde voorstellingen van zaken, die blijken uit vraagstellingen uit de weg te ruimen, hebben we – aanvullend op wat in deze brief is aangegeven – nog enkele bemerkingen en verhelderingen naar aanleiding van de betreffende vraagstelling opgenomen in een bijlage bij deze brief. Wij vertrouwen er op dat u dit wilt doorgeleiden.

Verzoek tot heroverweging standpunt
Op 2 juni hebben wij – zoals door u gevraagd – een voorlopig standpunt bepaald over de door u opgestelde Kadernota. Wij hebben aangegeven op 14 juli een definitief standpunt in te willen nemen. Wij zullen daarbij uiteraard rekening houden met alle aanvullende informatie die in de periode naar voren is gekomen. Dat geldt bijvoorbeeld voor uw raadsbesluitvorming van 9 juli en tevens ook de aanvullende informatie uit de door u uitgevoerde peiling, het door u aangeboden onderzoeksrapport van de heer Verhagen, de informatie uit de raadsvergadering van Barneveld en alle andere relevante informatie.

Uiteraard zullen wij u zo snel mogelijk na onze besluitvorming van een en ander op de hoogte brengen en over de gevolgen daarvan met u overleggen. Met de nadruk op de gezamenlijke visie en doelstellingen en op basis van de goede dialoog die we tot heden met elkaar – ondanks de verschillen – hebben kunnen voeren.

Met vriendelijke groet,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

[redacted]

John Berends
Commissaris van de Koning

[redacted]

Pieter Hilhorst
Secretaris

Bijlage
- Informatievoorziening naar aanleiding van raadsvragen SGP en GBS

Informatievoorziening naar aanleiding van raadsvragen SGP en GBS

In het voorlopig standpunt van GS op 2 juni jl. is verwoord waarom GS van opvatting is dat de Kadernota van B&W van Scherpenzeel van 26 mei – in weerwil van de geleverde inspanningen – geen adequaat en toekomstbestendig antwoord biedt op de evidente bestuurskrachtproblematiek van de gemeente Scherpenzeel. Nadere onderbouwing en toelichting op deze opvatting is vervat in met name de notitie "een sterk dorp in een sterke gemeente" die bij deze besluitvorming was gevoegd. In die notitie is ook verwoord langs welke weg deze opvatting in de periode van 2018 – 2020 is ontstaan en op welke manier daarover voortdurend overleg en dialoog tussen de Provincie en de gemeente heeft plaatsgevonden.

Uit de vragen van de raadsfracties maken wij op dat deze informatie of nog niet geheel duidelijk is overgekomen, dan wel tot kennelijk misverstanden leidt en op onderdelen tot een – in onze ogen – verkeerde voorstellig van zaken. In deze korte notitie willen we daarom enkele verhelderingen en toelichtingen geven, die bij kunnen dragen aan zuivere meningsvorming bij de betreffende raadsfracties.

1. *Onderschrijft u de historische koerswijziging en bent u het met ons eens dat de zelfstandige koers van Scherpenzeel niet moet worden beoordeeld op basis van de oude koers, maar van de gewijzigde koers zoals die in de Begroting 2020, het Raadsbesluit van 9 december 2019 en in de Kadernota 2021-2024 is uitgewerkt?*

De bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel speelt al lang en is na eerdere constructieve pogingen van uw kant niet structureel opgelost. Naar onze waarneming is het met name de besluitvorming in uw gemeenteraad van juni 2019 geweest die recent een belangrijke koerswijziging heeft ingezet. In die vergadering is op basis van het rapport "Zelfbewust Scherpenzeel" unaniem de bestuurskrachtproblematiek van uw gemeente onderschreven en zijn stappen afgesproken om tot oplossing daarvan te komen. Over de in december 2019 ingezette koers hebben wij u als GS reeds op 20 november 2019 (naar aanleiding van rapportage Stuurgroep), op 17 december 2019 en vervolgens op 6 februari 2020 aangegeven dat wij uitwerking daarvan kritisch volgen. Beoordeling van die koers vindt plaats aan de hand van de Kadernota zoals afgesproken.

2. *Welke specifieke financiële problemen ziet u voor Scherpenzeel, die voor andere gemeenten niet gelden?*

In ons voorlopig standpunt van Kadernota van B&W beoordelen wij niet de financiële positie van Scherpenzeel , maar de oplossing voor de bestuurskrachtproblematiek. Die is onvoldoende op eigenlijk alle door ons in de brief van 6 februari 2020 aangegeven toetspunten.
Aanvullend kan gesteld worden dat de door B&W gepresenteerde oplossing heel veel geld kost dat niet gaat naar zaken die voor inwoners het belangrijkste zijn.

En waardoor er op den duur ook financiële problemen kunnen ontstaan. Uiteraard zijn beide zaken voor ons College ongewenst, maar dat is niet de reden waarom we ons voorlopig standpunt hebben ingenomen.

3. Welke evidente bestuurskrachtproblemen ziet u in dit kader?

Met de rapportage van Seinstra van der Laar, de unanieme raadsbesluitvorming daarover in juni 2019, de inspanningen van de gemeenteraad zelf in het najaar 2019 om met oplossingen te komen, de besluitvorming in december 2019 en de Kadernota van B&W is er brede overeenstemming over de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel. Ons voorlopig standpunt gaat over de beoordeling van de door B&W in de Kadernota – binnen de eerder door de gemeenteraad gestelde kaders- geschetste oplossing. Die is ontoereikend.

4. Wat was voor u de reden om de spiegeling als additionele eis in te brengen, gezien ons (in democratische meerderheid genomen) raadsbesluit van 9 december 2019 en het primaat dat in dit traject – ook door u - bij onze raad is weggelegd?

In juli 2019 is van de zijde van de Provincie met uw gemeenteraad afgesproken dat er twee alternatieven voor bestuurskrachtversterking zouden worden onderzocht. In november 2019 is – in reactie op de rapportage van de Stuurgroep uit uw gemeenteraad – gewezen op het feit dat de vergelijking niet in balans was. Er is dus geen sprake van een additionele eis, maar inzet op nakoming van een eerder gemaakte afspraak met de gemeenteraad. Door niet te voldoen aan de afspraak heeft de gemeenteraad zichzelf en de inwoners de kans onthouden om tot een eerlijke en evenwichtige keuze van alternatieven te komen.

*5. Wat is de reden dat u de onderbouwing van uw bewering dat herindeling **'goedkoper en beter' is** niet heeft ingebracht ten behoeve van de beraadslagingen tussen Scherpenzeel en Barneveld sinds juli 2019 en kunt u ons deze onderbouwing alsnog geven?*

Reeds in de rapportage van de Stuurgroep van de gemeenteraad is de informatie opgenomen die aangeeft dat versterking van de ambtelijke organisatie via fusie met Barneveld aanzienlijk goedkoper is en dat hiervoor geen lastenverzwaring nodig is. Dit is in het Monitoringsoverleg met het College ook nogmaals gedeeld en besproken. Vanuit de visie die wij hebben op bestuurskracht en die blijkt uit de criteria die wij op 6 februari 2020 hebben aangegeven is voor een kleine gemeente met bestuurskrachtproblemen de beste route om een of meer sterke strategische partner(s) te zoeken.
Vanuit deze algemene informatie kan dus worden afgeleid dat een fusie met Barneveld voor de inwoners van Scherpenzeel goedkoper en beter is.

Of dit ook daadwerkelijk zo is en hoe dit concreet gemaakt kan worden, zou juist via een evenwichtig onderzoek en beschrijving van dit alternatief op tafel hebben kunnen komen.

6. *Op grond waarvan is GS van mening dat het financiële perspectief van Scherpenzeel na een fusie met Barneveld verbetert?*

GS stelt vast dat een fusie met Barneveld als bestuurskrachtoplossing aanzienlijk minder kosten met zich meebrengt voor Scherpenzeel en zijn inwoners dan via de door B&W in de Kadernota voorgestelde oplossing.

7. *Klopt het dat de provincie het preventief toezicht per direct wil toepassen na de start van de Arhi-procedure (in plaats van pas op het moment dat GS een herindelingsontwerp/advies voorstel vaststelt) en welk voordeel levert dat voor Scherpenzeel op?*

Preventief toezicht in het kader van de Wet Arhi zal worden ingesteld vanaf vaststelling van het Herindelingsontwerp.

8. *Welke verbeteringen ziet GS (ten opzichte van de huidige werkwijze in Scherpenzeel) in het sociaal domein na fusie met Barneveld?*

GS kijkt met waardering naar de praktijk van de uitvoering van taken in het sociaal domein in zowel Scherpenzeel als Barneveld. Er is alle reden om in een eventuele nieuwe gemeente de kwaliteit van beide praktijken in te zetten voor de inwoners. De wijze waarop zal onderwerp van overleg moeten zijn bij de voorbereiding van de nieuwe gemeente.

9. *Welke concrete garanties en verbeteringen ziet GS voor het voorzieningenniveau in Scherpenzeel na fusie met Barneveld, en welke oplossing biedt GS voor het (in geval van herindeling) oplopende exploitatietekort van de Breehoek?*

GS is van mening dat het goede voorzieningenniveau van Scherpenzeel gebaat is bij een sterke gemeente. Welke concrete kansen en mogelijkheden dit biedt is een belangrijk onderwerp voor de besprekingen in het kader van de voorbereidingen van een nieuw te vormen gemeente in relatie tot het in te vullen kernenbeleid. Dit geldt ook voor de oplossing voor de exploitatietekorten in de Breehoek. Gezien de financiële voordelen van het fusiescenario ten opzichte van het scenario in de Kadernota van B&W hoeft dit in financiële zin geen probleem te vormen in ieder geval.

10. *Aan welk bedrag mogen wij denken en is GS bereid om eenzelfde financiële ondersteuning te bieden aan de zelfstandige gemeente Scherpenzeel?*

GS is bereid om bijdragen te leveren aan versterking van de bestuurskracht. Dat kan door middel van onderzoek, advies en andere vormen van ondersteuning. In het verleden zijn daarbij ook bedragen ter beschikking gesteld om een kansrijk en positief scenario voor versterking te ondersteunen. Dat is dus op dit moment niet aan de orde in Scherpenzeel, maar mogelijk wel in een fusiescenario.

11. *Is er een scenario denkbaar* waarbij *u de art. 8 Arhi procedure niet gaat starten en zo ja op welke (concrete) punten moet de Kadernota dan worden bijgesteld?*

In onze brief van 6 februari 2020 hebben wij de criteria aangegeven waarop wij de Kadernota zullen beoordelen. Tussentijds hebben wij met B&W intensief overleg hierover en daarin tevens het belang van een evenwichtige afweging van verschillende alternatieven benoemd. Het is nu aan de gemeenteraad om te bepalen of en zo hoe aan criteria voldaan kan en moet worden en op basis daarvan zal GS een besluit nemen.

GEMEENTE SCHERPENZEEL

Provincie Gelderland
t.a.v. College van Gedeputeerde Staten
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Scherpenzeel, 10 juli 2020

Postbus 100
3925 ZJ
Scherpenzeel
(033) 277 23 24

Buitenplaats
Stationsweg 389a

www.scherpenzeel.nl

IBAN Rekeningnummer
NL62BNGH0285007548

Uw brief d.d.	:	3 juli 2020
Uw kenmerk	:	2020 007489
Ons kenmerk	:	
Behandeld door	:	drs [redacted]
Bijlage(n)	:	-
Onderwerp	:	Partnerschap

Geacht college,

Hierbij reageren wij op uw brief van 3 juli jongstleden. Hierin geeft u in nieuwe bewoordingen aan waarom een besluit tot gedwongen herindeling te rechtvaardigen zou zijn. Ook stelt u dat u uw definitief oordeel op 14 juli a.s. zult vellen *'op basis van aanvullende informatie zoals de raadsbesluitvorming op 9 juli, de door u (Motivaction) uitgevoerde peiling, het rapport van de heer Verhagen, de informatie uit de raadsvergadering van Barneveld en alle andere relevante informatie'*. Wij constateren dat dit u er niet van weerhoudt om in uw brief opnieuw ferme uitspraken te doen.

Wij voelen ons geroepen om formeel kenbaar te maken dat wij ons ten enenmale niet herkennen in de in deze brief vervatte waardeoordelen en niet-geobjectiveerde kwalificaties ten aanzien van onze bestuurskracht. Wij vrezen echter het in deze fase weinig toevoegt om eerder gewisselde argumenten te herhalen, en volstaan daarom hier met het constateren van een fundamenteel verschil van mening.

Fundamenteel verschil van mening

Wij zijn van mening dat er in Scherpenzeel geen sprake is van (stagnatie in de aanpak van) evidente bestuurskrachtproblemen, zoals bedoeld in de Wet Arhi en het hernieuwd Beleidskader uit 2019. Zonder evidente, onderbouwde bestuurskrachtproblemen, waarbij is aangetoond dat Scherpenzeel onvoldoende in staat is deze zelf op te lossen, is er simpelweg geen wettelijke basis voor provinciale regieneming op dit moment.

Daarbij hebben wij onze bedenkingen bij de zuiverheid van het doorlopen proces: niet alleen ten aanzien van het ervaren gebrek aan objectiviteit en de feitelijke juistheid van uw inhoudelijk oordeel, maar ook bij de verschillende procesinterventies van provinciale zijde.

Draagvlak is één van de belangrijke pijlers in het nieuwe beleidskader. Politiek is er geen draagvlak en er is bovendien geen maatschappelijk draagvlak in Scherpenzeel voor (gedwongen) herindeling met Barneveld. Een absolute meerderheid van de 7863 stemgerechtigden (4028 Scherpenzelers, 86,91 % van de respondenten) koos voor een zelfstandige gemeente Scherpenzeel. Wij zien de uitslag van deze peiling als een stevig mandaat voor het vasthouden aan onze (uitgewerkte) plannen voor een zelfstandige toekomst, waarin wij vanuit onze eigen kracht (ook in regionaal verband) aan de ambities van Scherpenzeel kunnen werken.

verz. :
c.c. : griffie, PS, Minister van BZK en Vaste Kamer Commissie BZK
mand. : -

We hebben behoefte aan partnerschap
Ondanks de herhaalde oproep van de minister van BZK dat provincies in samenspraak met gemeenten hun bestuurlijke visie moeten ontwikkelen, ervaren wij het huidige optreden van GS als eenrichtingsverkeer en voelen wij ons geen gelijkwaardige partner in dit belangrijke proces.

Zoals al eerder aangegeven hebben wij primair behoefte aan partnerschap, ook van de provincie. Wij hebben geen dure wensenlijstjes, want we hebben een structureel sluitend meerjarenperspectief waarmee we de ambities van Scherpenzeel kunnen realiseren.

Oprecht en gelijkwaardig partnerschap mag niet gebaseerd zijn op afhankelijkheidsrelaties en mag ook niet werken als een verstikkend korset, maar moet een vertrouwensbasis bieden van waaruit wij op eigen kracht kunnen groeien. Als u Scherpenzeel echt wilt helpen, geeft u ons het vertrouwen en de ruimte om, zonder interventies of oneigenlijke druk, voort te gaan op onze eigen, democratisch gekozen en door de Scherpenzeelse samenleving omarmde koers.

Geen arhi-procedure
Zoals het beleidskader arhi aangeeft zou het primaat, om de eigen bestuurskracht te versterken, bij gemeenten zelf moeten liggen. Wij zien daarvoor heel veel kansen in de regio, zoals eerder met u gedeeld. Een (boven de markt hangende) arhi-procedure vormt, zoals wij nu reeds ervaren een belemmering om onze samenwerking binnen de regio te versterken. Wij zien ook kansen voor herstel van de (als gevolg van dit proces) verstoorde verhoudingen in onze raad. Echter niet zolang gedwongen herindeling boven de markt hangt. Ook hier is sprake van een zichzelf versterkend effect.
Een arhi-procedure gaat bovendien ten koste van de tijd, ruimte en aandacht die wij nodig hebben om te werken aan zaken die voor Scherpenzeel belangrijk zijn (zoals bijv. De Breehoek, maar ook andere maatschappelijke uitdagingen zoals energietransitie).

Met het ontbreken van een evidente, onderbouwde noodzaak voor herindeling, en op basis van de gevoelens in onze samenleving, achten wij een artikel 8 arhi-procedure niet uit te leggen naar onze inwoners. Wij hopen dat u onze partner wilt zijn.
Wij hopen dinsdag van u te vernemen of, en zo ja welke, ruimte u hiervoor ziet.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

[redacted]

W.M. van de Werken
Secretaris

[redacted] H.H. de Vries
Burgemeester

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Provincie Gelderland
Gedeputeerde Staten van Gelderland
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

DGBRW / BRF / BA
Ministerie BZK

www.linkedin.com/company/
ministerie-van-bzk

Kenmerk
2020-0000407828

Uw kenmerk

Datum 10 juli 2020
Betreft Start procedure artikel 8 Wet arhi

Geacht college,

Op 4 juni 2020 heeft u mij schriftelijk geïnformeerd over recente ontwikkelingen inzake de bestuurlijke toekomst van de gemeente Scherpenzeel. In deze brief geeft u aan dat u voornemens bent een ‘open overleg’ te starten, zoals bedoeld in artikel 8 van de Wet arhi. Conform het Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018 hebt u mij verzocht om een gesprek over dit voornemen, alvorens tot formele besluitvorming in Gedeputeerde Staten (hierna: GS) over te gaan. Op 8 juli jl. heb ik met een afvaardiging van uw college gesproken. Op diezelfde dag sprak ik ook met het college van B&W van Scherpenzeel, zodat ook de gemeente haar perspectief kon toelichten. Ik heb beide gesprekken als open en zeer informatief ervaren en waardeer het dat ik in deze fase van het proces word betrokken.

In deze brief ga ik in op mijn observaties en op de aandachtspunten die ik u wil meegeven ter bevordering van een zorgvuldig proces. Hieronder beschrijf ik eerst kort de rol van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties in het geval een provincie overweegt een herindelingsprocedure te starten.

Beleidskader gemeentelijke herindeling

Het Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018 geeft een nadere inkleuring aan de wijze waarop de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties omgaat met diens bevoegdheden op grond van de Wet arhi. Zoals uit het beleidskader blijkt, heb ik een voorkeur voor gemeentelijke herindelingen die van onderop tot stand komen, maar wil en kan ik niet uitsluiten dat ook een provincie gebruik maakt van de eigenstandige bevoegdheden die ze op grond van de Wet arhi heeft. Het uitgangspunt is ‘van onderop, tenzij’. Een initiatief van de provincie is de uitzondering, niet de regel. Het proces voorziet in een aanpak waarbij het ‘tenzij’ wordt onderbouwd en waarin op provinciaal en vervolgens op landelijk niveau, de afweging wordt gemaakt of die onderbouwing overtuigend is. Gemeenten mogen verwachten dat dit op een zorgvuldige en onbevooroordeelde manier tot stand komt.

In het vigerende beleidskader is een procedurestap opgenomen die er in voorziet dat als GS een concreet voornemen hebben om een procedure ex artikel 8 Wet

arhi te starten, ik over dit voornemen word geïnformeerd, zodat we hierover vroegtijdig in gesprek kunnen gaan. Het informeren omtrent een mogelijk provinciaal initiatief geschiedt per brief en een toelichtend gesprek. Het gesprek gaat over het voornemen van GS en over de onderbouwing dat er sprake is van evidente bestuurskrachtproblematiek, waar de gemeente zelf geen oplossing voor weet te vinden. Het overleg stelt mij in de gelegenheid nadere vragen te stellen en aandachtspunten aan de provincie mee te geven. Het gesprek betreft nog niet een oordeel van de minister van BZK over de inhoud van een eventueel herindelingsadvies. Ook wil ik met deze procedurestap niet in de eigenstandige bevoegdheid van GS treden.

Bestuurlijke toekomst gemeente Scherpenzeel

Uit de gevoerde gesprekken en een bestudering van de door u en door de gemeente Scherpenzeel aangeleverde informatie leid ik af dat er brede overeenstemming is over het feit dat er in Scherpenzeel maatregelen nodig zijn om de bestuurskracht duurzaam te versterken. Zonder een forse investering in het ambtelijk apparaat, het verbeteren van het bestuurlijk samenspel en het intensiveren van de strategisch samenwerking in de regio, zal de gemeente Scherpenzeel op termijn niet in staat zijn de belangen van haar inwoners adequaat te behartigen. Dat verbeteringen nodig zijn, staat dus vast.

Tussen uw college en het gemeentebestuur van Scherpenzeel is geen overeenstemming over de vraag of Scherpenzeel zelf in staat is om een oplossing te vinden voor de geconstateerde problemen en de benodigde verbeteringen zelfstandig door kan voeren. De gevoerde gesprekken bevestigen dat beeld. Het college van Scherpenzeel vindt dat het in de Kadernota 2020-2024 de juiste maatregelen voorstelt en de goede weg is ingeslagen om op een verantwoorde manier zelfstandig te kunnen blijven. U deelt deze opvatting niet en heeft u op het voorlopige standpunt gesteld dat de voorgestelde maatregelen niet toereikend zijn.

Terug naar het goede en open gesprek

Ik constateer dat een zorgvuldig uitgewerkte vergelijking van de twee varianten (zelfstandig en herindeling met Barneveld) tot op heden niet heeft plaatsgevonden. Uw college heeft op verschillende momenten in het proces op die vergelijking aangedrongen. De discussie over oplossingsrichtingen lijkt echter een goed gesprek over de achterliggende opgaven in de weg te staan. In mijn gesprekken met u en het college van B&W van Scherpenzeel heb ik de hoop en de verwachting uitgesproken dat u samen met de gemeente(n) een traject van het open gesprek kunt gaan doorlopen, waarin de opgaven centraal staan. Een traject waarin de voorkeuren voor oplossingen niet langer een blokkade vormen, maar waarin het op basis van een ‘common ground’ over de vraag gaat wat er nodig is om daar vervolgens in partnerschap mee aan de slag te gaan. Het normaliseren van de verhoudingen kan mogelijk leiden tot een oplossing met meer draagvlak.

Om die reden heb ik er begrip voor dat uw college voornemens is om de regie te nemen in dit open gesprek dat over de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel wordt gevoerd.

Wel wil ik u graag de volgende aandachtspunten meegeven:

- Het open overleg zoals bedoeld in de Wet arhi behoort daadwerkelijk een open karakter te hebben, waarbij nog meerdere uitkomsten mogelijk zijn. Deze fase kan mijns inziens bij uitstek dienen om - in samenwerking met de gemeente Barneveld - beide varianten meer in detail uit te werken en van de nodige duiding te voorzien. Mogelijk zijn er ook nog andere varianten het onderzoeken waard.
- Een eventueel herindelingsadvies zal beoordeeld worden aan de hand van de criteria uit het Beleidskader gemeentelijke herindeling 2018. Draagvlak is daarin een belangrijk criterium, ook als dat – in het geval van provinciale herindelingsinitiatieven – niet unaniem is. Ik verwacht dus van u dat u zich zichtbaar inspant om het draagvlak voor de uiteindelijke oplossing te versterken.
- Daarnaast zijn ook ‘bestuurskracht’, ‘interne samenhang en nabijheid van bestuur’ en ‘regionale samenhang’ criteria die ik in mijn beoordeling zal betrekken. Ik roep u op om deze beoordelingscriteria in de volle breedte bij uw open overleg te betrekken.
- Tussen bestuurslagen werken we zoveel als mogelijk samen als één overheid, en we pogen daarbij consequent te redeneren vanuit het belang van de inwoners. De bestuurlijke inrichting is daaraan dienstbaar. Dit vraagt om een zorgvuldig proces, ook als er sprake is van verschillende standpunten. Ik spreek de verwachting uit dat we dit proces op een constructieve wijze met elkaar kunnen doorlopen, met respect voor elkaars verantwoordelijkheden. Dat begint met het goede gesprek. Dat is het minste dat de inwoners van Scherpenzeel van ons mogen verwachten.

Ik zal met interesse de besluitvorming in GS volgen. Zoals hierboven uiteengezet meen ik in dit proces geen mediërende rol te hebben, maar wil ik uiteraard wel een gesprekspartner voor de medeoverheden zijn, voor alle bestuurslagen: gemeente én provincie. Ik hoef me nog geen oordeel te vormen over een mogelijk uitkomst van een Arhi-procedure, maar kan wel een bijdrage leveren aan het creëren een solide basis (‘common ground’) op basis waarvan een adequate belangenafweging kan plaatsvinden.

Van deze brief wordt een afschrift verzonden aan het college van B&W Scherpenzeel en aan de Tweede Kamer.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. K.H. Ollongren

4 *Monitoringsoverleggen en verkenning*

Logboek 1 Versterking bestuurskracht Scherpenzeel
Periode: 19-6-2018 tot 14-7-2020
(logboek 2 bevat de periode vanaf 14-7-2020)

Leeswijzer
Type activiteit:
B = bestuurlijk

cdk = commissaris van de Koning
ged. = gedeputeerde
bgm = burgemeester
gem.sec. = gemeentesecretaris

Datum	Type	Activiteit
19-6-2018	B	Gesprek ged. Markink met college Scherpenzeel nav. Statennotitie Sterk Bestuur voor de opgaven van morgen
15-1-2019	B	Raadsvergadering Scherpenzeel met beraadslaging over toekomstvisie Scherpenzeel 2030
27-6-2019	B	Raadsvergadering Scherpenzeel met beraadslaging over rapport Zelfbewust Scherpenzeel
8-7-2019	B	Overleg cdk Berends met raadsdelegatie Scherpenzeel over burgemeestersvacature in relatie tot toekomst Scherpenzeel
9-12-2019	B	Raadsvergadering over toekomst Scherpenzeel. In meerderheid (8-5) wordt gekozen voor zelfstandigheid
16-1-2020	B	Gesprek cdk Berends en ged. Markink met college Scherpenzeel nav. besluit raad om zelfstandig te blijven en hoe college B&W zelfstandigheid voor zich ziet
6-2-2020	B	Gesprek cdk Berends en ged. Markink met college Scherpenzeel nav. besluit verkenning te starten (besluit van 4 februari 2020)
6-2-2020	B	Gesprek cdk Berends en ged. Markink met college Barneveld nav. besluit verkenning te starten (besluit van 4 februari 2020)
3-3-2020	B	Monitoringsoverleg (gesprek cdk Berends en ged. Markink met college Scherpenzeel)
9-4-2020	B	Monitoringsoverleg (gesprek cdk Berends en ged. Markink met college Scherpenzeel)
20-4-2020	B	Gesprek ihkv regionale verkenning met Renswoude (bgm Doornenbal, gem.sec. Lissenberg)
21-4-2020	B	Gesprek ihkv regionale verkenning met Veenendaal (bgm Kats, gem.sec. Van de Klift)
28-4-2020	B	Gesprek ihkv regionale verkenning met Woudenberg (bgm Cnossen, gem.sec. Van der Marck)
28-4-2020	B	Gesprek ihkv regionale verkenning met Ede (bgm Verhulst, gem.sec. Groen)
12-5-2020	B	Overleg cdk Berends en ged. Markink met college Barneveld over voortgang
15-5-2020	B	Monitoringsoverleg (gesprek cdk de heer Berends en ged. Markink met college Scherpenzeel)
27-5-2020	B	Gesprek ihkv regionale verkenning met Regio FoodValley (bgm Verhulst (vz DB Regio FV), dhr Droog (regiosecr. a.i.)

4-6-2020	B	Monitoringsoverleg (gesprek cdk Berends en ged. Markink met college Scherpenzeel), met uitleg over voorgenomen besluit een open arhi te starten (besluit van 2 juni 2020)
4-6-2020	B	Overleg cdk Berends en ged. Markink met college Barneveld met uitleg over voorgenomen besluit een open arhi te starten (besluit van 2 juni 2020)
4-6-2020	B	Gesprek cdk Berends en ged. Markink met gemeenteraad Scherpenzeel over voorgenomen besluit een open arhi te starten (besluit van 2 juni 2020)
4-6-2020	B	Gesprek cdk Berends en ged. Markink met gemeenteraad Barneveld over voorgenomen besluit een open arhi te starten (besluit van 2 juni 2020)
8-7-2020	B	Bestuurlijk overleg CdK Berends en gedeputeerde Markink met Minister BZK inzake voorbereiding mogelijk besluit artikel 8 Wet Arhi
14-7-2020	B	Overleg cdk Berends en ged. Markink met college Scherpenzeel over uitleg besluit tot starten open arhi (besluit van 14 juli)
14-7-2020	B	Overleg cdk Berends met ged. Markink met college Barneveld over uitleg besluit tot starten open arhi (besluit van 14 juli)

Weergave gesprek Provincie Gelderland en het college van de gemeente Scherpenzeel d.d. 7 februari 2020

Aanwezig

Scherpenzeel:
Harry de Vries, burgemeester
Henny van Dijk-van Ommering, wethouder (GemeenteBelangen Scherpenzeel)
Gerard van Deelen, wethouder (SGP)
Izaäk van Ekeren, wethouder (SGP)
Wilma van de Werken, gemeentesecretaris

Provincie:
John Berends, Commissaris van de Koning
Jan Markink, gedeputeerde sterk bestuur
[redacted] woordvoerder
[redacted] adviseur sterk bestuur
[redacted] plv. chef Kabinet

Weergave van het gesprek op hoofdlijnen

Vooraf: excuses
Zowel de commissaris van de Koning als gedeputeerde Markink bieden hun excuses aan voor de informatie die per abuis op de website van de provincie heeft gestaan. De informatie is z.s.m. van website gehaald. Dit had niet mogen gebeuren. Het betreft een menselijke fout. Het college van Scherpenzeel vindt het vervelend en geeft aan inhoudelijk de boodschap niet te herkennen (daarbij gaat het met name om het geschrokken te hebben gereageerd bij het vorige bestuurlijke overleg). Het college stelt de excuses mondeling en in de brief zeer op prijs en aanvaardt unaniem de excuses.

Besluit
De commissaris van de Koning en gedeputeerde Markink geven een toelichting op het besluit dat GS heeft genomen:

- Er zijn al jarenlang bestuurskracht problemen in de gemeente Scherpenzeel.
- GS hebben nog onvoldoende vertrouwen / comfort o.b.v. de aangeleverde informatie en het gesprek dat heeft plaatsgevonden dat de bestuurskrachtproblemen structureel zijn opgelost.
- We geven uw college tot en met de besluitvorming over de kadernota 2021-2024 in college van b en w op 22 mei de tijd om de noodzakelijke acties naar aanleiding van onze brief van 17 december 2019 uit te voeren voor een duurzaam en zelfstandig Scherpenzeel.
- Indien, in het besluitvormingstraject van de kadernota, niet wordt voldaan aan die noodzakelijke voorwaarden dan starten wij een open overleg als genoemd in artikel 8 van de wet Arhi (algemene regels herindeling).
- In de tijd tussen nu en de kadernota starten wij een verkenning ter voorbereiding op deze arhi-procedure.
- Om een gevoel te krijgen bij uw acties en daarmee meer vertrouwen in de actiebereidheid van uw college, willen we regelmatig een actuele update over de voortgang van het college ontvangen. We voeren daarom graag maandelijks overleg met het college over de acties en over de voortgang.
- We informeren de gemeente Barneveld, Renswoude, Veenendaal, Woudenberg, de provincie Utrecht en de regio Food Valley. Gedurende het proces houden we hen nauwgezet op de hoogte.
- Centraal bij dit alles staan uiteraard de inwoners en bedrijven in Scherpenzeel.

Vragen van Scherpenzeel

1. Wordt het open overleg nu gestart of na de Kadernota?
2. Wat houdt de verkenning in?
3. Wat heeft u nodig om bestuurlijk comfort te krijgen?
4. Waarom moesten we in december een besluit nemen als er nu weer ruimte is?
5. Wat vraagt dit ambtelijk en bestuurlijk van Scherpenzeel?
6. Waarom zijn niet eerder alle opties uitgezocht, bijvoorbeeld Barneveld?

Antwoorden

1. Het open overleg wordt gestart na de Kadernota, maar er wordt al wel gestart met een verkenning.
2. De verkenning wordt precies uitgewerkt. Hiervoor wordt een projectleider aangetrokken op zeer korte termijn. Die zal de processtappen uitlijnen en dit komt dan naar u toe. Om een beeld te geven, kan de verkenning inhouden:
   - Het uitwerken van een regionale visie op samenwerking
   - Het onderzoeken van (innovatieve) manieren van samenwerken inclusief de optie met Barneveld die onvoldoende is uitgewerkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de onderzoeken en rapporten die er al liggen. Vanuit hier ook:
   - Gesprekken met college, raad en wellicht inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen van Scherpenzeel
   - Gesprekken met Barneveld, Renswoude, Woudenberg, Veenendaal, Provincie Utrecht, Regio FoodValley
   - Ondertussen ook (maar valt buiten verkenning) gesprekken met ministerie BZK (in de regio).
3. Dat staat in de brief die we aan u hebben gestuurd op 17 december. Wij verwachten dat u daar invulling aan geeft op een structurele en houdbare manier. Een kadernota kan worden dichtgeregeld, maar wij benadrukken dat het gaat om structurele maatregelen die hout snijden.
4. De Kadernota is een formeel document waarin structurele oplossingen dienen te worden vertaald.
5. De verkenning wordt verricht door de provincie. Deze wordt nog precies uitgewerkt. Hiervoor wordt op zeer korte termijn een projectleider aangetrokken. Die zal de processtappen uitlijnen en dit komt dan naar u toe.
6. Deze vraag is aan Scherpenzeel gesteld. Scherpenzeel heeft de mogelijkheid met Barneveld onvoldoende uitgezocht. De provincie start nu een verkenning naar de meest kansrijke optie, daarvoor beginnen we met een brede blik inclusief gebruikmaking van de rapporten en onderzoeken die al zijn gedaan.

Afspraken

1. Het concrete vervolg proces komt op papier naar Scherpenzeel toe (nadat de projectleider is aangetrokken).
2. Er vindt maandelijks overleg plaats tussen het college van Scherpenzeel en de provincie Gelderland.

VERSLAG

Monitoringsoverleg Scherpenzeel

Datum
3 maart 2020

Aanwezig:

Provincie:	John Berends (voorzitter)
	Jan Markink
	[redacted]verslag)
	[redacted]
	[redacted]
Scherpenzeel:	Harry de Vries
	Henny van Dijk-van Ommering
	Gerard van Deelen
	Izaäk van Ekeren
	Wilma van de Werken
	[redacted]

1. Opening

De burgemeester heet iedereen welkom en constateert, met instemming van alle aanwezigen, dat het voor de hand ligt dat John Berends deze overleggen zal voorzitten. Deze benadrukt nogmaals het doel van dit overleg: de gemeente praat de provincie bij over de voortgang van de eerder gemaakte afspraken.

2. Presentatie door gemeente Scherpenzeel over de ambities en aanpak

De gemeente trapt af met de opvatting dat de ambities het beste gerealiseerd kunnen worden als Scherpenzeel een zelfstandige gemeente blijft en vraagt van de provincie met een ‘frisse blik’ te kijken naar de plannen.
Voor de presentatie, zie bijlage 1
Voor de inhoudelijke toelichting, zie bijlage 2

Tijdens de presentatie werden er af en toe wat inhoudelijke vragen gesteld, ter nadere toelichting.
a. Hoe realistisch is de verwachting dat er per jaar 100 woningen gebouwd kunnen worden? antwoord: erg realistisch; de gemeente heeft een gunstige grondpositie en planologisch zijn er geen problemen te verwachten.

b. (jeugd-)zorg: provincie constateert dat het huidige financiële evenwicht precair is: één of twee jongeren met een zware indicatie kunnen het beeld alweer laten kantelen. antwoord: Scherpenzeel werkt veel aan preventie. Ook is het financieel beleid in deze sector voorzichtig: de door het rijk toegezegde extra middelen zijn nog niet ingeboekt.

c. Plannen voor Breehoek/gemeentehuis: als het college deze plannen in april richting raad stuurt, kan dat het beeld oproepen van gecontinueerde zelfstandigheid. Is het college zich daarvan bewust? antwoord: ja, maar het college acht dit niet complicerend voor de verdere voortgang van het proces.

d. Wat is het sentiment in de samenleving? antwoord: dat levert een gemengd beeld op.

3. Verkenning door de provincie

De provincie memoreert de afspraak dat zij een verkenning zal starten naar de bestuurskracht en de samenwerking in de regio. Dirk Louter is als projectleider aangetrokken voor dit traject.

4. Vervolgafspraak

Donderdag 9 april, 16.30-17.30 uur in het Huis der Provincie Arnhem

VERSLAG

Monitoringsoverleg Scherpenzeel

Datum
9 april 2020

Aanwezig:

Provincie: John Berends (voorzitter)
Jan Markink
[redacted]
[redacted] (verslag)

Scherpenzeel: Harry de Vries
Henny van Dijk-van Ommering
Gerard van Deelen
Izaäk van Ekeren
Wilma van de Werken
[redacted]

1. Opening
De voorzitter opent de vergadering.

2. Verslag overleg 3 maart 2020
Verslag is akkoord. Bijlagen maken integraal onderdeel uit van het verslag.

3. Vaststelling agenda
Akkoord.

4. Actualiteiten
De coronacrisis is urgent en leidt tot grote veranderingen in dagelijks leven. Burgemeester De Vries geeft aan dat het goed is dat ondanks deze crisis dit overleg doorgang kan vinden. Hij vraagt specifiek aandacht voor de communicatie vanuit de provincie over dit proces. Van de kant van de provincie wordt aangegeven dat daar waar enige ruis is ontstaan (o.a. gemeente Woudenberg) er actie is genomen om dat weg te halen.

Het college van Scherpenzeel wijst er verder op dat het onderwerp zelfstandigheid in de raad voor grote verdeeldheid zorgt, zie ook de twee brieven die vanuit de gemeente naar de Staten zijn gestuurd. Het college zegt dat het belangrijk is dat de provincie snel duidelijkheid geeft over haar besluit en verzoekt de provincie om direct na de behandeling van de Kadernota in het college van B&W een besluit te nemen. Gedeputeerde Markink geeft aan dat de provincie

haar eigen afweging maakt, afhankelijk van de loop van het besluitvormingsproces. De voorzitter stelt vast dat de provincie nog eens goed kijkt naar hoe om te gaan met de formulering in de brief van 6 februari over het besluitvormingstraject bij de provincie en daar op terug zal komen.

5. Contouren investering alternatief herindeling

Dirk Louter geeft een presentatie over de (globaal) benodigde investeringen voor het middel zelfstandigheid en het alternatief herindeling met Barneveld (zie bijlage). Het gaat in deze presentatie op dit moment om een kwantitatieve benadering, kwalitatieve punten worden nu niet meegenomen. Dit is een eerste contourenschets en vereist meer verdieping, maar er is wel al een groot verschil waarneembaar in het investeringsbedrag voor zelfstandigheid en herindeling.

Wethouder Van Ekeren geeft aan dat omtrent De Breehoek nadere uitwerking nodig is. Daarnaast is niet alles is in geld uit te drukken. Van belang om materiële én immateriële punten voldoende mee te wegen. Wethouder Van Deelen zegt dat Scherpenzeel een hoog voorzieningenniveau heeft; om dit in stand te kunnen houden is zelfstandigheid naar zijn mening het beste middel. De politiek van Scherpenzeel heeft een keuze gemaakt en belangrijk om dit niet opnieuw te doen.

Gedeputeerde Markink geeft weer dat het goed is om de consequenties van verschillende scenario's helder in beeld te hebben. Dat onderbouwt het verhaal en de besluitvorming. De provincie is bereid te onderzoeken hoe het bij een herindeling kan faciliteren bij het in stand houden van voorzieningen. Voor het in beeld brengen van de scenario's kan de Provincie expertise en ondersteuning bieden via de heer Louter en zijn team. Er moet niet achteraf discussie komen over onderliggende gegevens. Vanuit B&W Scherpenzeel wordt uitgesproken dat hierin vertrouwen bestaat.

De voorzitter concludeert dat Scherpenzeel in de kadernota het scenario van herindeling met Barneveld volwaardig naast het scenario zelfstandigheid zet en als zodanig aan bevolking en gemeenteraad voorlegt. Opdracht ligt bij het college van Scherpenzeel. Er is nadere uitwerking nodig op een aantal punten, zoals, personele lasten, De Breehoek, gemeentelijke huisvesting en in stand houden voorzieningen.

De gemeente is verantwoordelijk voor communicatie en participatie hieromtrent. Het is van belang om Barneveld bij dit proces te betrekken. Scherpenzeel doet hiervoor het verzoek richting Barneveld. Waar nodig kan de provincie op verzoek van het college van Scherpenzeel op elk van deze punten inhoudelijk ondersteuning bieden.

6. Planning/kritisch tijdpad

Het tijdpad wordt gezamenlijk kort uiteengezet. 15 mei is het volgende monitoringsoverleg. De Kadernota van Scherpenzeel is dan ambtelijk zo goed als klaar. Voor de provincie is het volgende monitoringsoverleg een eerste toetsmoment. Op 26 mei ligt de Kadernota in het college. Daarna volgt het communicatie- en participatietraject onder verantwoordelijkheid van B&W. 4 juni volgt weer een monitoringsoverleg. Burgemeester De Vries benadrukt nogmaals het verzoek om snel duidelijkheid te geven. De voorzitter geeft aan dat de provincie het

verzoek gehoord heeft en dat zij nogmaals goed kijkt naar hoe om te gaan met de formulering uit de brief van 6 februari hieromtrent.

7. Verkenning provincie

Dirk Louter schetst kort de voortgang. Scherpenzeel maakt daarnaast ook haar eigen ronde langs omliggende gemeenten. Er wordt afgesproken om goed met elkaar hierover af te stemmen, om verrassingen tussen provincie en gemeente te voorkomen.

8. Stavaza/voortgang activiteiten Scherpenzeel

Wethouder Van Deelen vertelt over de voortgang van de financiële uitwerking. Dit loopt en gaat goed. Participatie is wel lastig gelet op de coronacrisis.
Wilma van de Werken schetst de stand van zaken omtrent de organisatieontwikkeling en strategie. Medewerkers willen duidelijkheid, belang om knoop door te hakken. De toekomstvisie 2030 wordt uiteengezet in een strategische jaar-op-jaar roadmap, zodat niet alle plannen in één enkel jaar vallen.
Burgemeester De Vries is in gesprek met de raad over politiek-bestuurlijk samenspel. Er is een heisessie gepland, maar die kan voorlopig niet doorgaan.
Gedeputeerde Markink zegt dat de woningbouwplannen van Scherpenzeel kritische vragen oproepen bij de provincie. Wethouder Van Ekeren geeft aan dat het een reëel beeld is (zie bijlage), waar ook de regio mee heeft ingestemd.

9. Vervolgafspraken

Er zijn de volgende afspraken gemaakt:

- Het doorrekenen en uittekenen van de twee scenario's gebeurt in opdracht van het college van Scherpenzeel. Provincie ondersteunt inhoudelijk op verzoek van het college.
  Aandacht voor:
  - structurele en incidentele dekking personeelslasten
  - in stand houden voorzieningen
  - gemeentelijke huisvesting
  - positie Breehoek. Dit vraagt verdiepingsslag
  - Barneveld erbij betrekken. Scherpenzeel doet het verzoek
- Het alternatief van herindeling Barneveld wordt in de Kadernota van Scherpenzeel evenredig en volwaardig naast het scenario zelfstandigheid gezet.
- Er wordt door de Provincie nader gesproken over timing besluitvorming provincie ('en/of'- formulering).
- Communicatie en participatie over besluitvorming rond kadernota is verantwoordelijkheid van Scherpenzeel, de provincie faciliteert hierbij indien gewenst. Er is afstemming tussen Scherpenzeel en de provincie over participatietraject.
- Aanbod van de provincie om mogelijk te faciliteren bij instandhouding van voorzieningen (als er sprake is van een herindeling).
- De provincie houdt Scherpenzeel op de hoogte over communicatie richting de Staten en behandeling van dit onderwerp in de Staten.
- Er vindt afstemming plaats over verkenning provincie en de ronde die Scherpenzeel maakt. Scherpenzeel deelt verslagen met de provincie.
- Mogelijk gezamenlijke communicatie over dit overleg naar aanleiding van verslag.

Bijlagen behorende bij dit verslag:

- Presentatie over contouren investeringen alternatief herindeling
- Factsheet woningbouwprogramma Scherpenzeel (april 2020)

VERSLAG

Monitoringsoverleg Scherpenzeel

Datum
15 mei 2020

Aanwezig:

Provincie:	John Berends (voorzitter)
	Jan Markink (woordvoerder CdK)
	(projectleider)
	(strategisch adviseur)
	(projectmedewerker) (verslag)
Scherpenzeel:	Harry de Vries
	Henny van Dijk-van Ommering
	Gerard van Deelen
	Izaäk van Ekeren
	Wilma van de Werken (strategisch adviseur)

1. **Opening**
   De voorzitter opent de vergadering.

2. **Verslag overleg 9 april 2020**
   Verslag is akkoord. Bijlagen maken integraal onderdeel uit van het verslag. Als er nieuwe input is kan het schema over de contouren investering alternatief herindeling worden aangescherpt.

   Afgesproken wordt dat ambtelijk (tussen projectleiding en gemeentesecretaris) een technische verheldering wordt gegeven over de (kennelijke) stijging van het woningbouwprogramma van Scherpenzeel.

3. **Mededelingen en actualiteiten**
   De fractie van de PVV heeft Statenvragen gesteld over het proces. De beantwoording daarvan komt zo spoedig mogelijk, maar niet voor 20 mei. De provincie stemt met betrokken gemeenten af over het delen van verslagen. Uitgangspunt is dat verslagen pas na besluitvorming in GS openbaar worden (zie ook punt 6).

   Op 20 mei is een beeldvormende Statenbijeenkomst over Scherpenzeel. Deze bijeenkomst heeft de vorm van een technische briefing. Er wordt ingezoomd op wet arhi en de historie in Scherpenzeel. Omdat het een beeldvormende sessie is, is er geen mogelijkheid tot inspraak.

4. Verkenning

De provincie is bezig met een verkenning in de omgeving van Scherpenzeel. De gesprekken met Ede, Veenendaal, Renswoude en Woudenberg zijn geweest. De provincie is nog bezig met de input van Barneveld voor deze verkenningsronde. Verder zal er nog een gesprek met de Regio FoodValley plaatsvinden (27 mei). Gedeputeerde Markink staat ook in overleg met de provincie Utrecht (i.c. gedeputeerde Bruins Slot).

Uit de gevoerde gesprekken trekt de provincie voorlopig de volgende conclusies:

- Er is snel duidelijkheid nodig.
- Ede en Veenendaal staan open voor samenwerking, maar Scherpenzeel moet dan wel duidelijk kiezen voor één partner.
- Geen fusiewens bij Ede, Veenendaal, Renswoude en Woudenberg.
- Een eventuele fusie tussen Barneveld en Scherpenzeel heeft geen negatieve effecten op de samenwerking in de regio.
- De communicatie moet zorgvuldig.

Scherpenzeel geeft aan de conclusies voor een groot gedeelte te herkennen. Het college heeft ook een eigen ronde gemaakt. De verslagen van de provinciale verkenningsronde worden na afronding van de verkenning gedeeld en openbaar gemaakt (zie ook punt 6).

De gemeente kijkt bij taakuitvoering voor samenwerking naar Ede, Veenendaal en Barneveld. Scherpenzeel ziet bij deze gemeenten mogelijkheden om samen te werken, waarbij wel opgemerkt moet worden dat dat bij Veenendaal (Utr.) iets genuanceerder ligt omdat er voor sommige taken provinciaal toezicht is. Ede wil een packagedeal, Veenendaal ziet een deal voor lange termijn waar beide gemeenten sterker van worden.

Er is mogelijk ook de optie om de samenwerking op een innovatieve manier in te steken. Graag spiegelen met de provincie. Is dat in de provinciale verkenning meegenomen? Vanuit de provincie wordt aangegeven dat in de verkenning wordt gekeken hoe de verhoudingen en voorkeuren van de gemeenten liggen en wat mogelijke samenwerkingsconstructen zijn die toepasbaar zouden kunnen zijn op de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel. Bekeken wordt daarbij of innovatieve samenwerking aansluit bij belangen en wensen van de gemeenten en of het een oplossing kan zijn voor de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel.

5. Stand van zaken Kadernota

Scherpenzeel zou in de Kadernota twee alternatieven naast elkaar zetten. Scherpenzeel heeft daarover met Barneveld gesproken. Barneveld heeft daarbij gevraagd of er sprake kan zijn voor een open afweging van de beide varianten (zonder keuze vooraf). Het college van Scherpenzeel heeft aangegeven alleen mandaat te hebben om zelfstandigheid uit te werken. Barneveld heeft aangegeven wel te willen reageren op stukken, maar verzoek en start moet bij Scherpenzeel liggen.

Gedeputeerde Markink geeft aan dat dit anders is dan de gemaakte afspraken (zie o.a. verslag van het vorige monitoringsoverleg). De afspraak met Scherpenzeel is gemaakt dat in de kadernota het scenario van herindeling met Barneveld volwaardig naast het scenario zelfstandigheid wordt gezet. Vanuit de provincie is er niet het gevoel dat dat nu gebeurt. Scherpenzeel geeft aan de opdracht voor het vergelijk open en eerlijk te doen, maar dat het college niet het mandaat heeft om de optie herindeling met Barneveld open en waardevrij te onderzoeken. De matrix ('burger') wordt serieus binnen de beperkingen (zoals tijd, beschikbare informatie en mandaat) ingevuld.

Gedeputeerde Markink zegt dat de provincie Scherpenzeel gevraagd heeft dit vergelijk te maken, zodat Scherpenzeel een afgewogen beslissing kan maken. Het College van B&W heeft de opdracht en eigenstandige verantwoordelijkheid om beide opties volwaardig naast elkaar te zetten. Vanuit Scherpenzeel wordt aangegeven dat Scherpenzeel niet alle informatie heeft, om alles goed in te kunnen vullen. Wethouder van Deelen geeft aan dat in het gesprek met de delegatie van het College van Barneveld, waarin Scherpenzeel aan Barneveld heeft gevraagd in gezamenlijkheid te spiegelen, het Barneveldse College heeft aangegeven dat zij zich beperkt voelen vanwege het feit dat de Barneveldse raad ook nog geen standpunt heeft bepaald. Burgemeester De Vries vult aan dat Barneveld wel aangeboden heeft om beide scenario's als Colleges in een open overleg te verkennen, maar dat Scherpenzeel dat niet kan omdat daar mandaat vanuit de raad voor nodig is. En dat ontbreekt.

Wethouder Van Ekeren brengt ter sprake dat het vanuit de provincie een nieuwe opdracht was aan het college. Het is niet eerder genoemd in de brieven die gericht waren aan het college en gesprekken, pas in april kwam dit op tafel. Dat mag natuurlijk, maar het geeft wel beperkingen. De heer Berends geeft aan dat dit in zijn beleving niet het geval is en dit wil laten uitzoeken (*nadere info: in de brieven van de Commissaris van 22 juli 2019 aan het College van B&W en van GS van 20 november 2019 aan het College van B&W en de gemeenteraad wordt het belang van een evenwichtige scenarioafweging expliciet benoemd).*

B&W geeft aan dat de Kadernota op tijd klaar ligt voor besluitvorming bij het College (26 mei). Het ziet ernaar uit dat deze Kadernota op orde en rond is. Alle jaren zijn sluitend. De belangrijkste knoppen om het sluitend te krijgen zijn voorzieningenniveau en ozb. Wethouder Van Deelen geeft een uitleg over De Breehoek. Een bureau heeft gerekend en getekend. De benodigde investeringen (1,6-2 miljoen) zijn ongeveer gelijk aan de boekwaarde van het huidige gemeentehuis. Onderzoek gaat mee in Kadernota en wordt gedeeld met het stichtingsbestuur en de gebruikers van De Breehoek.

26 mei neemt het college een besluit over de Kadernota, nu nog een concept. Zodra het mogelijk is zal het college de concept-Kadernota met de provincie te delen.

6. Besluitvorming provincie

De provincie geeft aan na de besluitvorming over de Kadernota in het college van B&W op 26 mei een voorlopig standpunt in te nemen. Dit zal naar verwachting gebeuren tijdens de GS-vergadering van 2 juni. Het standpunt zal gedeeld worden met de Colleges van B&W van Scherpenzeel en Barneveld op 4 juni en aan de Raden worden toegelicht als daar bij hen behoefte aan is. Het formele besluit over een eventuele arhi-procedure is na de raadsvergadering over de Kadernota (9 juli). Over de precieze inrichting van de communicatie zal nog afstemming plaatsvinden vanuit de Provincie met de betrokken gemeenten.

Het standpunt kan onder embargo al eerder aan college van B&W worden meegedeeld, zodat Scherpenzeel het overleg kan voorbereiden. Om als GS op 2 juni een weloverwogen standpunt in te kunnen nemen, is het van belang dat de kadernota in concept al wat eerder bij GS ligt.

Over de besluitvorming en de mogelijke start van een artikel 8 procedure vinden ondertussen ook gesprekken plaats met BZK, gelet op het nieuwe beleidskader gemeentelijke herindeling.

7. Communicatie

Het besluit van de provincie zal pas openbaar worden, nadat Scherpenzeel en Barneveld zijn ingelicht. B&W Scherpenzeel constateert dat het communicatietraject dat B&W voert met de inwoners over Kadernota mogelijk beïnvloed kan worden door het standpunt dat de provincie inneemt.

8. Rondvraag

Burgemeester De Vries vraagt of de verslagen van de gesprekken van de provincie met Barneveld openbaar worden. De provincie geeft aan dat het verslag van de verkenning onderdeel uitmaakt van de standpuntbepaling op 2 juni en dan ook openbaar wordt. Met het college van Barneveld is afgesproken dat het gespreksverslag van afgelopen dinsdag (12 mei) openbaar is, maar dat openbaarmaking in goede afstemming plaatsvindt na de standpuntbepaling van GS op 2 juni (zie ook punt 6).

VERSLAG

Monitoringsoverleg Scherpenzeel

Datum
4 juni 2020

Aanwezig:

Provincie:	John Berends (voorzitter)
	Jan Markink (communicatieadviseur)
	(projectleider)
	(chef kabinet)
Scherpenzeel:	Harry de Vries
	Henny van Dijk-van Ommering
	Gerard van Deelen
	Izaäk van Ekeren
	Wilma van de Werken (strategisch adviseur)

1. **Opening en vaststelling agenda**
   Na welkom van burgemeester de Vries in gebouw De Breehoek in Scherpenzeel opent de voorzitter de vergadering.

   De agenda wordt vastgesteld conform voorstel.

2. **Verslag overleg 15 mei 2020**
   Vanuit B&W Scherpenzeel zijn voorafgaand aan de vergadering enige wijzigingssuggesties gedaan op het concept-verslag. Tevens verzoekt B&W Scherpenzeel bij onderdeel 5 (stand van zaken Kadernota) de volgende toevoegingen:
   - De geadresseerden van de door de Provincie gezonden brieven op 22 juli (College van B&W) en 20 november 2019 (gemeenteraad en College van B&W).
   - Een zinsnede waarin de heer van Deelen zijn beeld geeft van een deel van het tussen het tussen vertegenwoordigers van B&W Barneveld en Scherpenzeel gevoerde overleg over de scenariovergelijking. Een tekstvoorstel wordt aangeleverd. *("Wethouder van Deelen geeft aan dat in het gesprek met de delegatie van het College van Barneveld, waarin Scherpenzeel aan Barneveld heeft gevraagd in gezamenlijkheid te spiegelen, het Barneveldse College heeft aangegeven dat zij zich beperkt voelen vanwege het feit dat de Barneveldse raad ook nog geen standpunt heeft bepaald")*

   Met inachtneming van deze wijzigingen en aanvullingen wordt het verslag vastgesteld.

provincie Gelderland

3. Standpunt GS inzake Kadernota B&W Scherpenzeel

De heren Berends en Markink geven een toelichting op het door GS op 2 juni ingenomen standpunt over de Kadernota van B&W Scherpenzeel. Zij geven aan dat de Kadernota vanuit de Provincie zorgvuldig bestudeerd is en benadrukken veel waardering te hebben voor de inspanningen van B&W in de afgelopen maanden. Er is hard gewerkt.

Zij gaan in hun toelichting in op de historie van bestuurskrachtvragen in Scherpenzeel, op de wijze van beoordeling van de Kadernota aan de hand van de door GS geformuleerde 5 randvoorwaarden voor duurzame bestuurskracht en op de beoordeling van de door GS van groot belang geachte evenwichtige scenariovergelijking/spiegeling. Op basis van het geheel van de afwegingen heeft GS onvoldoende vertrouwen in een duurzaam bestuurskrachtig Scherpenzeel volgens de route van de Kadernota. Voor de inhoud en verdere onderbouwing van de standpuntbepaling wordt verwezen naar de inmiddels gepubliceerde documenten daarover, waarvan B&W op 2 juni (onder embargo) de kerndocumenten ter hand zijn gesteld om zich voor te kunnen bereiden op deze vergadering.

Van de zijde van B&W worden gevoelens van teleurstelling gedeeld die naar aanleiding van deze standpuntbepaling van GS ervaren. Daarnaast worden inhoudelijke en procesmatige opmerkingen en vragen naar voren gebracht. De thema's die daarbij aan de orde worden gesteld zijn het belang van een redenering "van onderop' die naar de mening van B&W nu niet wordt gevolgd, het belang van (naar de mening van B&W nu ontbrekende) goede argumenten en beeldvorming over de fusievariant, het belang van democratische legitimatie voor te nemen besluiten. B&W is van mening dat in de standpuntbepaling van GS geen recht wordt aangedaan aan de in,houd van de Kadernota en vanuit B&W wordt aangegeven dat er een gevoel van vooringenomenheid leeft over de standpuntbepaling van GS.

Van de zijde van B&W wordt benadrukt dat gewerkt is naar de eerder gegeven opdracht binnen de politieke marges van de Raadsbesluitvorming. Tevens wordt aangegeven dat voor een ander scenario B&W op dit moment de argumenten ontbreken.

Van de zijde van GS wordt aangegeven dat er begrip bestaat voor het gevoel van teleurstelling bij B&W, dat er zeker respect is voor de gedane arbeid, maar dat het ook de verantwoordelijkheid is van GS om vanuit de belangen van de inwoners een duidelijk oordeel te vellen over de houdbaarheid van de zelfstandigheid. GS geeft daar bij aan dat er in hoofdlijnen goede argument voor het fusiescenario zijn, maar dat uitwerking en verdere onderbouwing in een volgende fase zeker nodig is. Wat GS betreft zal daarbij samen opgetrokken worden met de betrokken gemeenten. Uiteindelijk hebben GS en B&W immers hetzelfde voor ogen, de belangen van de inwoners van Scherpenzeel.

4. Vervolgafspraken

Voor de verdere besluitvorming en het vervolgproces is de besluitvorming in de gemeenteraad van 9 juli de volgende stap. Daarna zal GS een besluit nemen over toepassing van artikel 8 Wet Arhi, naar verwachting op 14 juli.

Dit is het laatste monitoringoverleg. Van de zijde van GS wordt aangegeven dat er weliswaar geen formele overlegmogelijkheden meer zijn gepland, maar dat GS openstaat voor iedere vorm van overleg en communicatie de komende tijd.

5. Communicatie

De heer (communicatieadviseur) deelt het persbericht uit dat om 13.00 uur openbaar wordt.

6. Raadsbijeenkomst 4 juni

Geconstateerd wordt dat de voorbereiding hiervan voldoende heeft plaatsgevonden.

7. W.v.t.t.k. en sluiting

Besloten wordt tot een zakelijke verslaglegging op hoofdlijnen. Hiermee wordt ingestemd. Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering om ca. 10.35 uur.

VERSLAG

Overleg met College B&W van Barneveld

Datum
12 mei 2020

Aanwezig:

Provincie: John Berends (voorzitter)
Jan Markink
[redacted]
[redacted] (verslag)

Barneveld: Asje van Dijk
Aart de Kruijf
Hans van Daalen
André van Burgwal
Didi Dorrestijn-Taal
Erik van Steden

1. Opening en afstemming agenda
   Voorzitter opent de vergadering en heet iedereen welkom. De agenda wordt vastgesteld.

2. Informatie-uitwisseling over Project Versterking Bestuurskracht
   De voorzitter geeft aan dat de provincie waarde hecht om Barneveld te informeren over de actuele stand van zaken in het dossier Versterking bestuurskracht Scherpenzeel, omdat Barneveld daarin een belangrijke actor is.
   Inmiddels bekend dat Dirk Louter is aangetrokken als projectleider en dat hij een verkenningsronde heeft gemaakt in de omgeving over de versterking van de bestuurskracht Scherpenzeel.

3. Kadernota Scherpenzeel en betrokkenheid Barneveld (m.n. scenario-afweging)
   De Kadernota die Scherpenzeel vaststelt, geldt voor de provincie als ijkpunt om te kijken of dit genoeg vertrouwen biedt voor een duurzame zelfstandige toekomst voor Scherpenzeel. GS neemt daarover een beslissing, en tegelijkertijd worden de Staten meegenomen op dit dossier. Staten zullen uiteindelijk een eventueel herindelingsadvies moeten vaststellen.
   Afspraak dat alle stukken naar de Staten ook zullen worden doorgeleid naar College van B&W van Barneveld, zodat iedereen over gelijke informatiepositie beschikt.

provincie Gelderland

Tijdlijn voor deze Kadernota is:

- 26 mei: Kadernota in B&W Scherpenzeel
- 2 juni: GS-besluit over deze Kadernota en vervolgproces
- 4 juni: Monitoringsoverleg Provincie met B&W Scherpenzeel, waarin provincie uitleg geeft over genomen besluit
- Tussen 4 juni en 9 juli: College B&W Scherpenzeel met bevolking in gesprek over kadernota
- 9 juli: Kadernota in Raad Scherpenzeel
- 14 juli: definitief besluit GS over eventueel starten open overleg

Burgemeester Van Dijk geeft aan dat het van groot belang is dat GS bij een (voorgenomen) besluit op 2 juni snel met de raad van Barneveld in gesprek gaat, zodat die zijn overwegingen en reflecties op dit besluit kan meegeven aan het provinciebestuur. De raad heeft zich tot nu toe nog niet kunnen uitspreken. Belangrijk dat dit nauw samenvalt met gesprek dat provincie zal hebben met raad Scherpenzeel. Afspraak dat GS zichzelf hiervoor zal uitnodigen bij de raad, zo spoedig mogelijk na monitoringsoverleg met college van B&W Scherpenzeel van 4 juni.

De provincie heeft het College van Scherpenzeel nadrukkelijk gevraagd om de opties zelfstandigheid en herindeling met Barneveld volwaardig naast elkaar te zetten, om zo een afgewogen besluit te nemen. De daadwerkelijke consequenties van beide opties zijn volgens de provincie in dit proces nog niet zo nadrukkelijk door Scherpenzeel met de raad en de bevolking gedeeld. Provincie heeft aangeboden te faciliteren, zowel ondersteuning bij invullen beide opties als het participatietraject met bewoners.
Barneveld (burgemeester Van Dijk en wethouder Van Daalen) hebben op 11 mei een overleg gehad met Scherpenzeel (burgemeester De Vries en wethouder Van Deelen) in het kader van de ronde die Scherpenzeel maakt. Van dit overleg wordt een openbaar verslag gemaakt. Vanuit Barneveld de vraag aan Scherpenzeel gesteld of Barneveld nu een van de gemeenten in de omgeving is of dat de gemeente een andere positie heeft. En hoe Scherpenzeel aankijkt tegen het vergelijk. Scherpenzeel gaf aan dat er alleen politiek mandaat is voor uitwerking zelfstandigheid. Bij het college van Scherpenzeel bestaat geen mogelijkheid en wil om de verkenning naar optie herindeling met Barneveld volledig open te verrichten; het gaat om het valideren/rationaliseren van een inmiddels gekozen voorkeursrichting (doelredenering) Er is daarom afgesproken dat Barneveld niet zelfstandig het scenario fusie opstelt/uitwerkt, maar reageert op de uitwerking die Scherpenzeel hiervan maakt.

4. Voorbereiding evt. Arhi-procedure artikel 8

Gedeputeerde Markink geeft aan dat BZK van te voren betrokken wil zijn bij een mogelijk besluit over een open overleg en niet pas 'end-of-pipe' een herindelingsvoorstel wil ontvangen. Er wordt veel belang gehecht aan een zorgvuldig proces. De provincie heeft daartoe een verkenningsronde gemaakt met gemeenten in de omgeving. De provincie Utrecht wordt ook op de hoogte gehouden van het proces.
In het kader van deze verkenning van belang dat ook de positie van Barneveld wordt weergegeven. Dirk Louter zal een voorzet doen voor het beantwoorden van de vragen van deze ronde en dit aan Barneveld voorleggen.

Burgemeester Van Dijk geeft de positie van Barneveld weer ten aanzien van een eventuele herindelingsprocedure:

- De gemeente staat er open en constructief in, maar het is van groot belang dat er snel duidelijkheid is en het proces niet te lang duurt (afronding op 1 januari 2023).
- De gemeente gaat uit van een toevoeging en niet een volwaardige samenvoeging. Wens vanuit ambtelijke organisatie en tijdwinst.
- Barneveld rekent op een gewillige partner.
- De provincie moet aangeven welke pluspunten er voor Barneveld aan een herindeling zitten.
- De raad moet tijdig en inhoudelijk betrokken worden in het proces.

De provincie koerst in haar proces op een herindeling op 1-1-2023. Toegezegd dat de provincie documenten met tijdpad toestuurt aan Barneveld. Scherpenzeel bij dit proces houden is belangrijk en provincie ondersteunt daarbij. Er is facilitering mogelijk bij herindeling op voorzieningen, geldt ook voor Barneveld. Het punt van de lichte samenvoeging wordt meegenomen. Raad van Barneveld wordt (evenals de raad van Scherpenzeel) snel na besluitvorming betrokken in het proces.

Burgemeester Van Dijk vraagt of de provincie na het starten van een artikel-8-procedure de regie nog terug kan geven aan de gemeenten, mocht blijken dat een herindeling van onderop toch nog haalbaar is. Dat is mogelijk, maar tijdspad is wel krap.

5. Overige aandachts- en bespreekpunten

Barneveld vraagt aandacht voor de communicatie, dat van essentieel belang is in dit traject. Toegezegd dat provincie werkt aan uitlijning van de communicatie rondom de besluitvorming.

6. Rondvraag en sluiting

Met geen rondvraagpunten, sluit de voorzitter de vergadering.

VERKENNING VERSTERKING BESTUURSKRACHT SCHERPENZEEL

Deze verkenning geeft een beeld van de mogelijkheden die er zijn voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. Deze mogelijkheden zijn verkend als anticipatie op een mogelijk niet kunnen voldoen van de gemeente Scherpenzeel aan de randvoorwaarden voor duurzaam bestuurskrachtige zelfstandigheid. Dit is afhankelijk van de inhoud van de Kadernota 2021-2024, die daarvoor als ijkpunt wordt genomen door Gedeputeerde Staten van Gelderland. De besluitvorming in de gemeenteraad van Scherpenzeel over die Kadernota is voorzien voor 9 juli 2020. Op 26 mei 2020 zal B&W een standpunt innemen over de Kadernota en hierover zal GS een standpunt innemen, waarin ook aangegeven zal worden of er – na vaststelling van de Kadernota in de gemeenteraad – mogelijk gestart zal worden met een artikel 8 procedure in het kader van de Wet Arhi, dat is een herindelingsprocedure op provinciaal initiatief.

Doelstellingen van deze verkenning zijn:

- Een beeld te scheppen van de regionale verhoudingen en context waarin de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel een plek moet krijgen;
- Te inventariseren welke realistische opties en varianten vanuit die context moeten worden afgewogen voor versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel als onderbouwing van een mogelijk besluit van GS tot start van een artikel 8 procedure;
- Een inhoudelijk kader te scheppen voor een eventueel te voeren “open overleg” in het kader van artikel 8 Wet Arhi.

Voor de uitvoering van deze verkenning zijn de volgende activiteiten uitgevoerd:

A. Er heeft een studie plaatsgevonden van mogelijk relevante documenten betrekking hebbend op de ontwikkeling van de regionale verhoudingen in de Regio Food Valley en de bestuurskracht van Scherpenzeel.
B. Er is een gespreksronde uitgevoerd waarbij de regiogemeenten Barneveld, Ede, Renswoude, Veenendaal en Woudenberg en het bestuur van Regio Food Valley waren betrokken. Hierbij is gevraagd om hun visie, verwachtingen en mogelijke rol ten aanzien van de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel te inventariseren.
C. Er heeft – op basis van desk-research – een analyse plaatsgevonden van innovatieve bestuursvormen op hun mogelijke toepasbaarheid bij versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel.
D. De informatie uit A-C wordt toegepast op de situatie in Scherpenzeel, waarbij bezien wordt welke mogelijkheden van versterking van bestuurskracht toepasbaar zouden zijn.

Deze rapportage gaat achtereenvolgens in op de regionale context voor bestuurskrachtversterking van Scherpenzeel, de resultaten van de gevoerde gesprekken met buurgemeenten en de Regio Food

Valley en het analyseresultaat van innovatieve bestuursvormen. Het eindigt met een kort resumé. Als bijlage bij deze verkenning zijn gevoegd de gespreksverslagen van de gevoerde gespreksronde onder B.

A. Verkenning regionale context

De gemeente Scherpenzeel maakt onderdeel uit van de Regio Food Valley. In de Regio Food Valley zijn drie **samenwerkingsprogramma's**.

Het *AgriFood 2030* programma is een gezamenlijk initiatief van verschillende stakeholders , bestaande uit FrieslandCampina , Gemeente Ede, Gemeente Wageningen, het Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit , Regio FoodValley, Topsector Agri&Food , Unilever, Wageningen University & Research en penvoerder provincie Gelderland. Het AgriFood 2030 programma heeft als doel om de sterke positie van FoodValley als het wereldwijde Agri & Food centrum voor kennis en innovatie te behouden én verder te versterken. Om dit doel te realiseren is een belangrijk eindresultaat van dit programma om een langjarig, integraal ontwikkel en financieringsprogramma te ontwikkelen en op te starten, vanuit een commitment van zowel de provincie Gelderland als overige partners.

Foodvalley NL bevordert (inter)nationale samenwerking tussen bedrijven, overheid, onderwijs en kennisinstellingen ten behoeve van innovatie in de agrifoodsector wereldwijd. Het is een organisatie met een groot netwerk binnen de agri en food. Zij vormt een schakel voor de komst van en samenwerkingen met onder andere internationale partijen.

Regio Deal Foodvalley (2e tranche, 2019) is een meerjarige samenwerking tussen het Rijk en acht partijen uit de regio: Regio Foodvalley, Wageningen University & Research, Universiteit Utrecht, provincie Gelderland, provincie Utrecht, LTO Noord, VNO-NCW midden en Waterschap Vallei en Veluwe. Met deze Deal wordt een impuls gegeven aan een gerichte, regionale én integrale aanpak om de transitie naar een duurzaam en gezond voedselsysteem te versnellen via drie sporen:

- versnelde transitie van de primaire sector,
- gezonde voeding; van prille start tot oude dag,
- versterking kennis- en innovatiecluster.

Voor de governance en de organisatie van de samenwerking zijn er 2 besturen ingesteld binnen Regio Foodvalley. Binnen de *Gemeenschappelijke Regeling* nemen de acht aangesloten gemeenten samen besluiten. Dit wordt ook wel de intergemeentelijke samenwerking genoemd. Daarnaast worden binnen de *Triple Helix* gezamenlijk besluiten genomen door de drie O's (overheid, onderwijs/onderzoek, ondernemers). Onder beide besturen wordt een groot aantal projecten uitgevoerd die elkaar versterken. Deze projecten zijn opgenomen in de strategische agenda en de intergemeentelijke werkprogramma's. Regio Foodvalley en de Triple Helix samenwerking worden gefaciliteerd door bureau Regio Foodvalley.

De strategische agenda van de Regio Food Valley bevat de volgende punten/thema's:

- *Landbouwtransitie en vitaal platteland*
  voor een toekomstbestendige AgriFood keten en een vitaal platteland.
- *Voeding voor een gezond leven*
  omgeving waarin gezond en duurzaam voedsel bijdraagt aan een gezond leven van haar inwoners.
- *Energietransitie*

werkt aan de energietransitie vanuit het regionaal DNA en op een manier die haar kracht versterkt.

- *Human Capital*
  maakt werk van een optimaal functionerende arbeidsmarkt met aandacht voor de volle breedte: voor elk talent en in elke levensfase.
- *Innovatie, clustervorming en circulaire economie*
  bouwt aan een toekomstbestendige regionale economie door stimulering van innovatie, clustervorming en circulair ondernemen.
- *Fysieke randvoorwaarden*
  zorgen voor balans tussen economische activiteiten en woon- en leefomgeving.
- *Quality of living*

  een aantrekkelijker woon- en leefomgeving bieden, als belangrijke voorwaarde om werknemers naar dit gebied te trekken en behouden.

Op deze thema's spreken de Triple Helix partners af dat ze hun strategische ambities en inspanningen met elkaar in lijn én onder de noemer en vlag van Regio Foodvalley brengen. Dat betekent ook dat partners op deze thema's willen samenwerken en elkaar aanspreken op geleverde inzet en resultaten. Om zo gezamenlijk te bouwen aan een toekomstbestendige regio. Het is een ontwikkelopgave voor de hele regio om de ambities uit de strategische agenda, o.a. via visievorming uit te werken en te verbinden aan concrete afspraken over o.a. woningbouw, werklocaties en RES (maar ook op andere vlakken, bijv. visie op landelijk gebied/transitie van de landbouw, verstedelijkingsvraagstuk).

De inhoudelijke rol en positie van Scherpenzeel in de uitvoering van deze strategische agenda is op dit moment vooral zichtbaar op de volgende onderwerpen/dossiers:

- *Regionale woningbouwprogrammering;* De woningbouwafspraken worden in lijn gebracht met de realisatiecapaciteit. Daarbij past de ambitie van 55 woningen per jaar. De druk op de woningmarkt, de autonome behoefte en onze ambitie om het huidige voorzieningenniveau (onderwijs, detailhandel, welzijn, sport) overeind te houden, rechtvaardigen een hogere woningbouwafspraak. Daarbij is het uitgangspunt dat inbreidingsplannen bovenop de ambitie van 55 woningen gerealiseerd kunnen worden. De gemeente wil vooral bouwen voor huidige inwoners en terugkerende jongeren. Scherpenzeel heeft voldoende plancapaciteit om in haar eigen woningvraag te voorzien.
- *Regionaal Programma Werklocaties:* In Scherpenzeel is in principe alleen sprake van het accommoderen van lokale bedrijvigheid. Dit levert niet of nauwelijks discussie op in regionaal verband. In de geringe vraag kan de gemeente zelf voorzien. Uitzondering daarop vormt de ruimtevraag van het bedrijf Modiform, Het bedrijf is al geruime tijd in gesprek met de gemeente om alle bedrijfsactiviteiten, nu verspreid over diverse locaties, te concentreren in Scherpenzeel. Daarvoor is herstructurering van het lokale bedrijventerrein 't Zwarteland en een uitbreiding daarvan ('t Zwarteland II) in beeld. De aard en omvang van de benodigde uitbreiding staat op gespannen voet met de in regionaal verband gehanteerde Ladder voor duurzame verstedelijking en met het provinciale omgevingsbeleid.
- *Regionale Energiestrategie (RES) Foodvalley.* Gemeente Scherpenzeel heeft begin 2020 de Kadernotitie Duurzaamheid vastgesteld met daarin de ambitie om in 2050 energieneutraal te zijn. Daarbij is voor 2030 als doelstelling 55% broeikasgasreductie opgenomen. Momenteel werkt Scherpenzeel aan de Omgevingsvisie. Eind december 2019 heeft de gemeenteraad de Nota van Uitgangspunten voor deze Omgevingsvisie vastgesteld. Hierin is als ambitie voor Scherpenzeel-Noord (buitengebied) lokale duurzame energieopwekking opgenomen

(wind). Deze ambitie reikt verder dan op grond van de regionale uitgangspunten mag worden verwacht. Het proces om te bepalen op welke wijze Scherpenzeel invulling gaat geven aan bovengenoemde ambities loopt parallel aan het proces voor de concept-RES en RES1.0. De gemeente levert de ambtelijk trekker van het thema "Warmte-structuur" binnen de RES.

In het algemeen komt naar voren dat Scherpenzeel een loyale en betrokken, doch een (begrijpelijkerwijs) bescheiden bestuurlijke, ambtelijke en financiële rol vervult binnen het samenwerkingsverband met de nadruk op enkele dossiers (zie boven).

B. Resultaten gespreksronde met buurgemeenten

In maart jl. zijn de buurgemeenten van Scherpenzeel en de Regio Food Valley uitgenodigd mee te werken aan individuele gesprekken met als doelen om hiermee:

1. een onderbouwd beeld te kunnen vormen van de gemeenten die bij een eventueel te starten open overleg en bij een mogelijke herindeling betrokken dienen te worden;
2. een onderbouwd beeld te kunnen vormen welke varianten en opties (naast herindeling) er mogelijk nog zouden kunnen zijn om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken;
3. een actueel beeld te ontwikkelen van de bestuurlijke verhoudingen in de regio en de gevolgen daarvoor van een mogelijke herindeling van Scherpenzeel met een of meer gemeenten.

De gesprekken waren bedoeld om de opvattingen die daarover bij de bestuurlijke partners van Scherpenzeel leven te inventariseren. De verkenning had dus primair een inventariserend karakter. De verkenning is uitgevoerd door de provinciaal projectleider Versterking Bestuurskracht Scherpenzeel. De deelvragen en de verslagen van de gesprekken zijn bij deze rapportage gevoegd. Uit de gesprekken zijn de volgende conclusies/waarnemingen te formuleren:

1. Snel duidelijkheid is belangrijk.

Het wordt door de partijen van (groot) belang geacht dat er snel duidelijkheid komt over de bestuurlijke toekomst van Scherpenzeel. Het gevaar bestaat dat deze discussie een langdurig negatief beslag legt op de regionale samenwerking en de bestuurlijke verhoudingen in het gebied. Dit moet voorkomen worden.

2. Ede, Veenendaal en Barneveld staan open voor verdergaande samenwerking met Scherpenzeel via dienstverleningsovereenkomsten.

Ede, Veenendaal en Barneveld staan open voor het mogelijk aangaan van samenwerking voor het oplossen van eventuele bestuurskrachtproblemen i.c. het versterken van organisatiekracht van Scherpenzeel. Daarbij gaat het dan in principe om een zakelijke samenwerking (bv. via een dienstverleningsovereenkomst). De gemeenten stellen hieraan nadere voorwaarden, waarvan de belangrijkste is dat er door Scherpenzeel een heldere keuze gemaakt wordt voor 1 vaste samenwerkingspartner (niet "shoppen"). Ede geeft expliciet aan dat er ook systeemintegratie en harmonisatie op onderdelen zal moeten plaatsvinden. Ede en Veenendaal geven aan dat tevoren een heldere afspraak over taken, kosten en termijnen moet worden gemaakt, waarbij Scherpenzeel primair de behoefte aan moet geven. Barneveld geeft als voorwaarde aan dat voor het aangaan van een verregaande ambtelijke samenwerking er een "stip op de horizon" moet zijn voor bestuurlijke fusie.

3. Geen van de gemeenten heeft vanuit eigen wensen een fusieagenda en/of wens tot herindeling.

Van de geïnterviewde gemeenten heeft geen enkele een actieve fusieagenda voor de komende jaren. Renswoude en Woudenberg kiezen heel bewust voor zelfstandigheid voor de komende periode. Barneveld, Ede en Veenendaal zouden eventueel bereid zijn om herindelingen of grenswijzigingen te overwegen indien andere partijen dat wensen of nieuwe omstandigheden daartoe nopen, mits daarmee ook de positie van de eigen gemeente kan worden versterkt.

4. Barneveld is de enige realistische optie voor een herindeling met Scherpenzeel.

De gemeente Barneveld staat open voor een herindeling met Scherpenzeel, onder voorwaarden. Zo wenst Barneveld snel duidelijkheid en wil een herindeling per 1 januari 2023. Barneveld hecht veel waarde aan voldoende draagvlak bij Scherpenzeel en heeft voorkeur voor een lichte samenvoeging. Veenendaal heeft aangegeven een verzoek vanuit Scherpenzeel tot een fusie open te willen overwegen. De gemeente Veenendaal is geen buurgemeente van Scherpenzeel en ligt in de provincie Utrecht.

5. Eventuele herindeling van Scherpenzeel met Barneveld heeft weinig consequenties voor de andere gemeenten en kan positief uitwerken voor de samenwerking in de Regio.

Alle partijen geven aan dat een mogelijke herindeling tussen Scherpenzeel en Barneveld per saldo weinig effect zal hebben op hun eigen bestuurlijke toekomst en op de onderlinge samenwerking in de Regio Food Valley. Er raken geen gemeenten geïsoleerd. Verder zijn de veranderingen op de samenstelling in de regio beperkt. Wel zal door beperking van het aantal gemeenten de samenwerking positief kunnen worden beïnvloed. Aandacht wordt gevraagd voor enige specifieke lopende samenwerkingsafspraken met de gemeente Scherpenzeel die dan mogelijk moeten worden herijkt.

6. Precair proces, wees zorgvuldig.

In meerdere gesprekken wordt expliciet gewezen op het belang van zorgvuldigheid in het proces met name gericht op de communicatie en het bestuurlijk overleg. Dit ook mede aan de hand van percepties over het proces tot nu toe. Expliciet wordt gevraagd om een goede en tijdige communicatie met deze gemeenten over het resultaat van deze verkenning en de verdere besluitvorming.

C. Inventarisatie en analyse alternatieve bestuurskrachtoplossingen

Er is in het lokaal bestuur veel creativiteit in het vinden van passende oplossingen voor versterking van de bestuurskracht van gemeenten. En dat past ook zeker bij de veelvormigheid van die thematiek, zowel naar zijn aard als naar de regionale en maatschappelijke contexten waarin die zich kan voordoen. In de afgelopen jaren zijn er experimenten en nieuwe denkwijzen ontwikkeld:

- Organisatievormen die – binnen het geldende formeel bestuurlijk-juridisch kader – een maatwerkoplossing kunnen bieden voor bestuurskrachtproblemen van gemeenten.
- Zijn er nieuwe bestuurlijk-juridische constructen denkbaar waarmee bestuurskrachtvragen van gemeenten kunnen worden benaderd?
- Kan op een nieuwe innovatieve vorm invulling gegeven worden aan meervoudige democratie en participatie in geval er sprake is van meerkernigheid van gemeenten?

Dit soort vragen worden overigens niet alleen gesteld vanuit de behoefte om specifieke bestuurskrachtproblemen op te lossen, maar ook vanuit het besef dat steeds meer bestuurlijke vragen relateren aan integrale maatschappelijke opgaven en behoeftes ("veiligheid", "gezondheid", "energietransitie"). De ontwikkeling in data- en informatietechnologie maakt het enerzijds mogelijk om operationele uitvoering van allerlei gemeentelijke taken op afstand en grotere schaal toe passen en leidt anderzijds tot de behoefte aan nieuwe vormen van nabijheid en wederzijdse beïnvloeding (co-creatie/participatie) tussen lokale overheid en inwoner/ondernemers etc...

Wat betreft de innovatieve *organisatievormen* geven Linze Schaap en Leon van den Dool in een publicatie uit 2013[1] een goed overzicht van mogelijke benaderingen van intergemeentelijke samenwerking bij de uitvoering van taken. Zij onderscheiden daarbij het:

- "netwerkmodel", waarin medewerkers van verschillende gemeenten op diverse al dan niet tevoren afgesproken terreinen met elkaar samenwerken zonder overdracht van taken, mensen, middelen en bevoegdheden
- "matrixmodel", waarin gemeenten volgens een tevoren afgesproken verdeling tussen voor en met elkaar taken uitvoeren, waarbij de bestuursbevoegdheid bij de gemeenten blijft.
- "integratiemodel", waarbij gemeenten voor (een deel van) hun taken een aparte organisatie-eenheid inrichten bv. shared service center, dan wel waarbij een gemeentelijke organisatie taken uitvoert voor de ander of de anderen.

In de lokale bestuurspraktijk komen deze constructies voor in diverse gedaanten tot en met de situatie dat individuele gemeenten vrijwel hen gehele taakuitvoering door een andere gemeente of door een apart gemeenschappelijk orgaan laten uitvoeren via een aparte (lichte) GR, centrumgemeenteconstructie of een "gastgemeenteconstructie". Innovaties in dit veld vinden eigenlijk niet plaats op het gebied van taakuitvoering, wel op het gebied van de governance. Zo komt er meer aandacht voor de wijze waarop de gemeenteraden in dit soort constructies een meer betekenisvolle rol kunnen vervullen.

Daarmee komen we meer bij de mogelijke innovatieve vormen en experimenten van bestuurlijke governance. Al langer bestaand voorbeeld hiervan zijn de Drechtsteden (met "informeel" overgedragen bevoegdheden van gemeenteraden naar een Drechtstedenraad). Enkele jaren geleden is geprobeerd een "federatiegemeente" te vestigen in Noord-Brabant (Kempen) met als belangrijkste kenmerk dat enkele "regionale" raadsbevoegdheden formeel zouden worden overgedragen naar een Kempenraad en tegelijk enkele "lokale" raadsbevoegdheden direct bij de gemeenteraad zouden blijven.

In de afgelopen jaren is meer aandacht gekomen voor de manier waarop meervoudige democratie in het bijzonder in een meerkernige gemeente vorm kan krijgen. Dit past in een bredere visieontwikkeling op het gebied van vernieuwing van de democratie door nieuwe vormen en perspectieven (directe democratie, doe-democratie). In deze benadering staat niet zozeer de taakuitoefening door gemeenten centraal of de beste organisatie- of bestuursvorm die daarbij past, maar veeleer hoe overheid en (netwerk)samenleving nieuwe vormen en manieren van coproductie, co-creatie ontwikkelen waarbij de bestuurs- en organisatievorm veel meer volgend en ondergeschikt is. Dit thema speelt ook een rol in fuserende gemeenten omdat daar nu eenmaal veelal sprake zal zijn van meerdere, onderling verschillende kernen, die toch in een onderling verband met elkaar meerwaarde willen en moeten ontwikkelen. Daarbij staat veeleer de

[1] van den Dool, L. T., & Schaap, L. (2014). Intergemeentelijke samenwerking: Het kan ook licht. Een verkenning van lichte vormen van intergemeentelijke samenwerking. Bestuurskunde, 23(1), 65-76.

gemeenschap in die kernen centraal en minder de gemeente als instituut. Die is- zoals gezegd – meer volgend.

D. Synthese: Mogelijkheden versterking bestuurskracht Scherpenzeel

Scherpenzeel is primair een sterk dorp, een stevige woon-, werk- en leefgemeenschap. De gemeente als "instituut" heeft echter te weinig bestuurskracht om de doelen en wensen van dit sterke dorp op adequate wijze te realiseren. Die bestuurskrachtproblematiek heeft zowel een ambtelijke als bestuurlijke component en uit zich zowel in meer praktische, uitvoerende activiteiten als in meer strategische en conceptuele activiteiten en rollen. Hierdoor mist het dorp Scherpenzeel een sterke partner als gemeente.

De gemeente wil komen tot oplossing van de bestuurskrachtproblematiek met name door versterking van de ambtelijke organisatie. Vanuit de provinciale visie op bestuurskracht is dat niet voldoende en te kostbaar voor het te bereiken resultaat. Het biedt op de langere termijn te weinig zekerheid dat wel aan de doelen en wensen van het dorp tegemoet gekomen kan worden. Daarbij speelt zeker een rol dat de ambities van het dorp behoorlijk hoog zijn (bv. ten aanzien van voorzieningen en woonkwaliteit) en de regio ook behoorlijk in beweging is. De economie en de woningmarkt zijn dynamisch. De interactie tussen de gemeenten en tussen het gebied en de omliggende stedelijke agglomeraties is groot en vraagt steeds meer bestuurlijk leiderschap en stuurmanskunst in het gebied.

Vanuit de provinciale visie is voor voldoende bestuurskracht van Scherpenzeel naast ambtelijke versterking ook bestuurlijke versterking nodig. En het is nodig dat de gemeente in staat is om op verschillende schaalniveaus goed te opereren en die niveaus ook met elkaar te kunnen verbinden; "small enough to care and big enough to make it happen". Dus in staat om zowel in het directe contact met individuele inwoners en kleinere groepen dichtbij te staan als op het regionaal niveau echt invloed en positie uit te oefenen.

Voor de oplossing van de bestuurskrachtproblematiek van Scherpenzeel geldt dus als randvoorwaarden dat:

- Zowel ambtelijke als bestuurlijke versterking nodig is.
- Zowel versterking van praktische uitvoering als van strategische positie nodig is.
- De versterking duurzaam is voor de lange termijn én financieel draagbaar.

Het pakket mogelijke oplossingen waarbij sprake is van alleen ambtelijke samenwerking met 1 of meer partners in het gebied (ambtelijke fusie, regiegemeente, gastgemeente e.d.) is dus eigenlijk niet beter dan het voorstel van de gemeente om de eigen organisatie te versterken. Het biedt geen bestuurlijke versterking en geen versterking van de strategische positie. Dit is overigens al in het rapport "Zelfbewust Scherpenzeel" (2019) in opdracht van de gemeente zelf onderbouwd.

Voor de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel moet dus gezocht worden naar vormen en constructies waarin een duurzaam ambtelijk en bestuurlijk partnership wordt aangegaan met een of meer partners in het gebied. Uit de verkennende gesprekken met de buurgemeenten blijkt hierbij maar 1 realistische optie te zijn: een bestuurlijk en ambtelijk partnership met Barneveld.

Uit de deskstudie rond meer experimentele bestuurs- en organisatievormen komt naar voren dat die mogelijk wel aan bovenstaande randvoorwaarden zouden kunnen voldoen. Een vorm waarbij

gemeenteraden bevoegdheden overdragen aan een "hoger" regionaal bestuursorgaan biedt wellicht die mogelijkheid om met name de regionale bestuurskracht te bevorderen. Wellicht biedt dit ook kansen om de lokale bestuurskracht van Scherpenzeel – in combinatie met andere maatregelen – te versterken. Maar – afgezien van de mogelijke bestuurlijke nadelen daarvan – kan zo'n vorm zich alleen maar ontwikkelen als daarvoor een intrinsieke behoefte bestaat bij de betrokken gemeenten (en eventueel inwoners). Die behoefte is eigenlijk bij geen enkele gemeente in de regio aangetroffen. Het is zeker ook geen thema dat in de Regio Food Valley een rol speelt op dit moment.

Uit de verkennende gesprekken in de regio blijkt dat de gemeenten in het gebied ieder een eigen visie hebben op de bestuurlijke toekomst, waarbij hun huidige status quo als uitgangspunt wordt genomen, omdat die als positief wordt ervaren. Ze staan open voor veranderingen als de omstandigheden veranderen, maar hechten zeker aan hun zelfstandigheid. Ruimte, ideeën, laat staan initiatieven tot nieuwe, innovatieve regionale vormen van samenwerking zijn niet naar voren gekomen. Dat wil overigens niet zeggen dat ze onbespreekbaar zouden zijn, maar dan niet vanuit het enkele motief om de bestuurskracht van Scherpenzeel te versterken. Ook is vanuit Scherpenzeel daar geen enkel initiatief toe genomen; Scherpenzeel kiest feitelijk voor een zo veel mogelijke "stand alone" zelfstandigheid, waarbij samenwerking vooral de instandhouding van het instituut gemeente moet dienen/bevorderen. De bestuurskracht van Scherpenzeel vraagt nu om een oplossing en het dorp Scherpenzeel kan zich geen onzekere en langjarige experimenten daarmee veroorloven.

Voor het vervolg van het traject van versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel is wel relevant de ontwikkeling van nieuwe vormen van participatie en co-creatie tussen lokale gemeenschappen en gemeentebestuur. Juist een sterk dorp als Scherpenzeel kan zich een uitstekende partner van een (sterk) gemeentebestuur tonen, indien daarvoor ook de juiste vormen en instrumenten worden ingezet.

E. Resumerend; naar een sterk dorp in een sterke gemeente

Op basis van de uitgevoerde verkenning en analyse van mogelijkheden voor de versterking van bestuurskracht van Scherpenzeel komt naar voren dat een strategisch en bestuurlijk en ambtelijk partnership met de gemeente Barneveld de beste mogelijkheid daarvoor biedt en dat andere opties ofwel geen meerwaarde hebben, niet mogelijk zijn en/of geen draagvlak hebben bij de betrokken gemeenten.

Een fusie met Barneveld biedt de lokale gemeenschap de kans om in een nieuwe soort verband met andere kernen en met een krachtiger partner in het gemeentelijk instituut meer eigen regie te voeren en kansen voor het dorp Scherpenzeel te benutten. Daarbij past zeker een nadere oriëntatie, uiteraard met de gemeente Barneveld, hoe – eventueel op een innovatieve manier – de verhouding tussen nieuwe te vormen bestuur en lokaal bestuur kan worden vormgegeven. Dat hoeft niet per se juridisch strak vorm gegeven te worden. Het is juist meer een houding/mentaliteit van bestuur en samenleving om in de "doe-democratie" elkaar op te zoeken en te vinden in concrete opgaven en resultaten voor Scherpenzeel.

Verslag Verkenning (gesprek 27 mei 2020)

Regio Food Valley
De heer Verhulst (voorzitter Bestuur)
De heer Verhoog (wnd. directeur)

De ontwikkeling van de Regio Food Valley in de komende periode (belangrijke ontwikkelopgaven)

De belangrijke ontwikkelopgaven van de regio staan verwoord in de strategische agenda en spitsen zich toe op een aantrekkelijke regio in economisch opzicht en het realiseren van de benodigde randvoorwaarden daarvoor. Dat vraagt slagvaardigheid en doortastendheid bij de betrokken partijen.

De bestuurlijke ontwikkeling en governance van de regio Food Valley

De triple helixsamenwerking in de regio wordt verder ontwikkeld en zal toezicht houden op het realiseren van de ambities uit de strategische agenda. Voor een succesvolle triple helixsamenwerking is het noodzakelijk dat gemeenten (van raad tot college) zowel zelfbewust als met een welwillende grondhouding optrekt met andere partijen. Ook partijen die geen zicht hebben op de soms complexe besluitvormingswijze van een gemeente of regio. Dit vraagt volwassen transparantie en voldoende pragmatisme van de deelnemende gemeenten.

De verwachtingen tussen de regio en gemeenten over en weer

Solidariteit, elkaar wat gunnen en realisme in de vraag die een gemeente bij anderen neerlegt is doorslaggevend in de souplesse van regionale samenwerking. Maar ook naar vermogen bijdragen (financieel, inhoudelijk en in capaciteit) en het voorkomen van free riderschap. Dit kenmerkt de samenwerking in Regio Foodvalley en dat zal de komende jaren alleen maar meer worden.

De (mogelijke) rol van de gemeente Scherpenzeel in de regionale ontwikkelingen

Op dit moment is Scherpenzeel de enige gemeente waar geen bestuurlijk trekker voor een regionale opgave is, andere kleine(re) gemeenten doen dat wel. Het zou goed zijn als Scherpenzeel in de toekomst ook bestuurlijke (en de bijbehorende ambtelijke ondersteuning) trekkerschap kan leveren. Daarnaast draait Scherpenzeel mee in de reguliere beleidsafstemming, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Dit gaat overwegend goed, al kan Scherpenzeel niet bij alle gremia aansluiten vanwege de beperkte beschikbaarheid van ambtelijke capaciteit. Dit geldt soms echter ook voor een aantal andere gemeenten.

De betekenis van een mogelijke fusie tussen Scherpenzeel en Barneveld voor de samenwerking in de regio

Dit heeft voor de regio geen nadrukkelijke betekenis: het aantal inwoners en het werkgebied blijft gelijk, omdat Barneveld al onderdeel is van Regio Foodvalley. De voor- en nadelen van een fusie zijn voor de regio verwaarloosbaar (bij besluitvorming 7 colleges en raden i.p.v. 8)

De samenwerking met de provincie Gelderland in de regio

De samenwerking met Gelderland is van groot belang voor Regio Foodvalley (en dat geldt ook voor Utrecht). In veel gevallen ondersteunt Gelderland de ambities van de regio, zowel op het niveau van doelstellingen als bij bekostiging en uitvoering. De zelfstandigheid van Scherpenzeel is geen onderdeel van de gesprekken tussen regio en provincie.

Andere aspecten die mogelijk nog van belang kunnen zijn in het kader van deze verkenning

Gelet op het deels agrarische karakter van Scherpenzeel is actieve verbondenheid en bijdrage aan regionale programma's op dit gebied zeer gewenst.

In het belang van productieve ambtelijke en bestuurlijke verhoudingen samenwerking is snelle duidelijkheid over de bestuurlijke situatie aan te bevelen.

Verslag Verkenning

Renswoude (20 april 2020)
Mw. P. Doornenbal (burgemeester)
Mw. I. Lissenberg (gemeentesecretaris)

- *Wat is uw visie op uw eigen bestuurlijke toekomst voor de korte en middellange termijn?*

Doel voor Renswoude: optimale dienstverlening richting inwoners. Bekeken wat daar voor nodig is. Renswoude is na het gestopte herindelingsproces met Woudenberg en Scherpenzeel (2010) een samenwerking met Veenendaal aangegaan. Dit is de 'preferred partner' van de gemeente. De afgelopen tijd is de samenwerking met Veenendaal verder geprofessionaliseerd, door het opdrachtgeverschap in de samenwerking verder te versterken. Centraal staat nu de vraag: welke zaken kan Renswoude als gemeente zelf doen en voor welke zaken is het beter die onder te brengen bij een andere gemeente? Zo is ruimtelijke ordening beter om in eigen organisatie te hebben, terwijl bijvoorbeeld ICT en uitkeringen beter bij Veenendaal ondergebracht kunnen worden.

Het zwaartepunt zit in de eigen organisatie en Renswoude heeft bedrijfsvoering in eigen huis. Voor goede samenwerking is het belangrijk nadrukkelijk te investeren in de organisatie, die regie heeft op netwerksamenwerking.

Voor de korte en middellange termijn is dit de gewenste en ook haalbaar geachte situatie. Voor de langere termijn kunnen er uitdagingen zijn waardoor andere vormen of oplossingen nodig zijn. Deze moeten worden gevonden aan de hand van karakter en omvang van die uitdagingen. Daarop wordt nu niet vooruitgelopen.

- *Welke rol ziet u in uw eigen bestuurlijke toekomst voor samenwerking met andere gemeenten in de regio? Ziet u daar voor de komende jaren nog nieuwe ontwikkelingen in voor uw eigen gemeente?*

Renswoude heeft een hybride model voor intergemeentelijke samenwerking: een dienstverleningsovereenkomst met Veenendaal (met vooral samenwerking op het terrein van veiligheid, sociaal domein en ICT), maar daarnaast ook samenwerking met andere partners (bv. Regio FoodValley). Vanuit de opgave kijken wie de beste samenwerkingspartner is, met als doel een zo goed mogelijke dienstverlening te realiseren richting de inwoners van Renswoude.

De relatie met Veenendaal is goed. Samenwerking bevalt goed, maar wel constant werken aan opdrachtgever- en opdrachtnemerschap. Belangrijk dat dit scherp blijft. Er ligt een zakelijke overeenkomst onder de samenwerking, maar als er aanvullend snel iets nodig is (zoals capaciteit BOA's) kan dat ook geregeld worden. Daar wordt niet moeilijk over gedaan.
Pas nadat met Veenendaal gesproken te hebben, zou Renswoude andere partners kunnen kiezen. Maar wel in die volgorde. Dat past bij 'preferred partnerschap' richting Veenendaal dat Renswoude voorstaat.

- *In welke mate en op welke wijze speelt voor uw eigen bestuurlijk toekomst een wijziging van de gemeentelijk indeling mogelijk een rol?*

Het is belangrijk dat de overheid zo georganiseerd is dat nabijheid is gewaarborgd. Klein en overzichtelijk zijn heeft ook kansen. Je kunt als kleine gemeente de casus centraal stellen, in plaats van de kaders. Er zijn wel middelen en mogelijkheden daarvoor nodig.

Organisatieontwikkeling is nooit af. Goed kijken welke ontwikkelingen op je afkomen en hoe je die als gemeente het hoofd kan bieden. Herverdeling gemeentefonds zou zo'n uitdaging kunnen zijn. Er moet eerst een ontwikkeling zijn, daarna de structuur aan te passen. Niet andersom. Een plan B hebben heeft geen zin, want de uitdaging bepaalt de oplossing.

- *Welke samenwerkingsrelatie heeft u op dit moment met de gemeente Scherpenzeel? Verwacht u voor de komende jaren een verandering in die relatie? Wat zijn uw eigen wensen/ideeën daarbij?*

Renswoude grenst aan Scherpenzeel, inwoners verhouden zich daartoe. Goede buren, maar de gemeenten hebben weinig concreet met elkaar van doen, dat mede komt door de provinciegrens die er tussen loopt. Ze komen elkaar vooral tegen in Regio FoodValley. Daarnaast een aantal aparte samenwerkingsverbanden, waaronder Stichting Welzijn Ouderen. In dit verband hebben gemeenten een subsidierelatie met elkaar, waarbij een mogelijke herindeling met Barneveld wel invloed kan hebben op deze samenwerking. Dit vraagt alertheid.

- *Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief om tot verdergaande samenwerking met Scherpenzeel te komen? Welke opties en varianten zouden daarbij voor u mogelijk bespreekbaar zijn?*
- *Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief tot fusie met de gemeente Scherpenzeel (en eventueel andere gemeenten)?*

Renswoude heeft een geschiedenis samen met Scherpenzeel en Woudenberg. De uiteindelijk voorgestelde herindeling is afgeketst. Ieder is daarna zijns weegs gegaan. Scherpenzeel speelt geen prominente rol in de bestuurlijke toekomst van Renswoude. Het politiek draagvlak daarvoor ontbreekt.

- *Welke gevolgen zou een eventuele herindeling in dit gebied hebben op de bestuurlijke en regionale verhoudingen?*

Samenwerking in regionaal verband (FoodValley) verloopt goed. Er bestaat een goed evenwicht tussen Ede en Veenendaal. Een mogelijke herindeling zal waarschijnlijk een beperkt effect hebben op de regionale samenwerking. De nieuwe gemeente Barneveld wordt dan de tweede gemeente van de regio en een herindeling zorgt ervoor dat Renswoude als enige kleine gemeente overblijft. Per saldo zal dit weinig tot geen negatieve of positieve effecten hebben.

- *Wat wilt u mogelijk verder nog meegeven aan het provinciebestuur Gelderland in het kader van de voorbereiding van de mogelijke start van een Arhi-procedure rond Scherpenzeel?*

De provincie Gelderland doorloopt een precair proces. Alertheid nodig op communicatie-uitingen. Wees daar als provincie zorgvuldig in.

Verslag Verkenning (gesprek 21 april 2020)

Veenendaal
Dhr. G.J. Kats (burgemeester)
Mw. A. van de Klift (gemeentesecretaris)

- *Wat is uw visie op uw eigen bestuurlijke toekomst voor de korte en middellange termijn?*

Veenendaal is een stevige zelfstandige en toekomstbestendige gemeente met een regionaal verzorgingsgebied en functie. De schaalomvang van de gemeente biedt een uitstekende balans bestaat tussen expertise in eigen huis en voldoende nabijheid binnen de organisatie en daarbuiten.

De gemeente heeft zo'n 67.000 inwoners. Daarmee is Veenendaal de derde stad van de provincie Utrecht (vergelijkbaar met Zeist en Nieuwegein) en na Ede de tweede gemeente in de regio FoodValley. Het is net iets groter dan Barneveld. Voor de samenwerking in de regio FoodValley maakt dat overigens niet uit.

De gemeente heeft momenteel het potentieel om door te groeien tot 70 a 75 duizend inwoners, daarna loopt het tegen de gemeentegrenzen aan. Ambitie wel om nog verder door te groeien. Verdere groei vraagt om afstemming met omliggende gemeenten.

- *Welke rol ziet u in uw eigen bestuurlijke toekomst voor samenwerking met andere gemeenten in de regio? Ziet u daar voor de komende jaren nog nieuwe ontwikkelingen in voor uw eigen gemeente?*

Veenendaal werkt op individuele basis samen met Renswoude, Rhenen en Scherpenzeel, in die volgorde wat betreft intensiteit van de samenwerking. De samenwerking is veelal gericht op uitvoering, maar er is ook beleidsmatige samenwerking op enkele onderdelen.

Renswoude heeft zich tot Veenendaal gewend na het beëindigen van de beoogde fusie van Renswoude, Scherpenzeel en Woudenberg. Renswoude en Veenendaal hebben elkaar toen gevonden in een duurzaam partnerschap in samenwerking. Niet om toe te werken naar een fusie, daar voelt Veenendaal ook geen noodzaak en behoefte toe.

Veenendaal is tevreden over de samenwerking. De relatie met de samenwerkingspartners is buitengewoon goed. Formele basis daarvoor zijn dienstverleningsovereenkomsten, waarbij met Renswoude een raamcontract is afgesproken. Recent zijn de overeenkomsten verlengd.

- *In welke mate en op welke wijze speelt voor uw eigen bestuurlijk toekomst een wijziging van de gemeentelijk indeling mogelijk een rol?*

Verdere groeiontwikkeling (>75.000 inwoners) dient in goed overleg met de omliggende gemeenten plaats te vinden. Veenendaal is zelf niet uit op fusies, maar staat wel open voor ontwikkelingen in de bestuurlijke verhoudingen die de ambitie en positie van Veenendaal kunnen ondersteunen.

- *Welke samenwerkingsrelatie heeft u op dit moment met de gemeente Scherpenzeel? Verwacht u voor de komende jaren een verandering in die relatie? Wat zijn uw eigen wensen/ideeën daarbij?*

Veenendaal komt Scherpenzeel op bestuurlijk vlak vooral tegen in de FoodValley. Voor de rest werkt Scherpenzeel samen met Veenendaal op het terrein van ICT en wordt er momenteel samenwerking op belastingen verkend.

- *Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief om tot verdergaande samenwerking met Scherpenzeel te komen? Welke opties en varianten zouden daarbij voor u mogelijk bespreekbaar zijn?*

Veenendaal staat niet onwelwillend tegenover een verzoek voor verdere samenwerking en inkoop. Het is wel van belang dat er een zekere relatie is. Als je voor ons kiest, kies je ook echt voor ons ('con amore'). Het is niet de bedoeling dat er bij Veenendaal geshopt wordt.

- *Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief tot fusie met de gemeente Scherpenzeel (en eventueel andere gemeenten)?*

Als Scherpenzeel een verzoek doet voor een fusie met Veenendaal zal de gemeente dat open overwegen. Daar staat de gemeente zakelijk in. Veenendaal heeft daar geen eigen agenda in, mits het past bij eigen inhoudelijke afweging. Feit is wel dat Scherpenzeel niet direct aan Veenendaal grenst. Een dergelijk verzoek zou mogelijk iets kunnen betekenen voor de positie van Renswoude. Veenendaal is er niet op uit om daar iets in te forceren. Dat moet goed afgewogen worden.

- *Welke gevolgen zou een eventuele herindeling in dit gebied hebben op de bestuurlijke en regionale verhoudingen?*

Bij een fusie van Scherpenzeel met Barneveld, wordt de nieuwe gemeente groter dan Veenendaal en daarmee de tweede gemeente van FoodValley. Voor Veenendaal is dat geen probleem. Bij deze fusievariant moet er wel iets worden geregeld ten aanzien van de samenwerking die Veenendaal heeft met Scherpenzeel op het gebied van ICT en (zoals nu voorzien) belastingen.

- *Wat wilt u mogelijk verder nog meegeven aan het provinciebestuur Gelderland in het kader van de voorbereiding van de mogelijke start van een Arhi-procedure rond Scherpenzeel?*

Belangrijk dat er snel duidelijkheid is. Kies voor een optie die geen langdurig negatief beslag legt op de regionale samenwerking en de bestuurlijke verhoudingen in het gebied.

Verslag Verkenning

Woudenberg (28 april 2020)
Mw. T. Cnossen (burgemeester)
Mw. S. van der Marck (gemeentesecretaris)

Afspraken over verslaglegging: GS besluit inzake Verkenning en bijbehorende stukken wordt 1 week voor publicatie/openbaarmaking aan gemeente Woudenberg verzonden

Van het gesprek is verslag gemaakt en dit verslag is voor akkoord voorgelegd aan alle aanwezigen. De verslagen zullen op een later moment (tijdstip afhankelijk van de besluitvorming over mogelijk te starten Arhi-procedure) ook openbaar kunnen worden gemaakt. Burgemeester Cnossen en secretaris Van der Marck stellen hierbij als voorwaarde dat de gemeente Woudenberg tijdig voorafgaand aan openbare publicatie van de rapportage Verkenning versterking Bestuurskracht Scherpenzeel en een daarop te baseren GS besluit, terzake worden geïnformeerd en in het geval dat er geen GS-besluit tot start van een artikel 8 procedure worden gestart hier ook over worden geïnformeerd. Hierdoor kan het college vooraf kennisnemen van de stukken en het besluit en de gemeenteraad hierover (vertrouwelijk) informeren alvorens het besluit en bijbehorende stukken openbaar worden. Op verzoek van burgemeester Cnossen geeft de heer Louter een toelichting op de planning voor dit proces en de te verwachte datum voor besluitvorming over de verkenning en de onzekerheden/afhankelijkheden die hier op dit moment nog in zijn.

Deelvragen en beantwoording Gemeente Woudenberg

In het gesprek zijn de volgende deelvragen aan de orde gekomen.

1. <u>Wat is uw visie op uw eigen bestuurlijke toekomst voor de korte en middellange termijn?</u>

In de beleidsbegroting 2020 heeft de gemeenteraad de strategiekaart vastgesteld. Daarin is verwoord waar gemeente Woudenberg voor gaat en voor staat: “Wij staan voor een zelfstandig Woudenberg dat ambitieus, efficiënt, en voortvarend aan de slag gaat om het beste te doen voor Woudenberg. We hebben vertrouwen in onze inwoners, ondernemers en organisaties. Samen werken we aan een duurzame, sociale, ondernemende en veilige toekomst voor ons dorp. Een dorp waar iedereen mee kan doen, we weerbaar zijn, we omzien naar elkaar en iedereen zich thuis voelt. Inwoners ervaren de gemeente als een professionele dienstverlener en partner. Woudenberg is een financieel gezonde gemeente met oog voor kwaliteit en betaalbaarheid. Een gemeente die meedenkt, participeert, stimuleert en faciliteert.”

In 2015 heeft de gemeenteraad de Strategische visie op samenwerking door de gemeenteraad vastgesteld. De samenwerking met externe partijen binnen de gemeente Woudenberg kenmerkt zich door het slim en pragmatisch regelen van zaken, het vinden van een passende oplossing voor een specifieke lokale situatie, en het motto dat samenwerken iets praktisch moet opleveren. Daarbij is het van belang dat het ‘gevoel’ goed moet zijn.

Een actualisatie van deze nota wordt dit jaar voorgelegd aan de gemeenteraad. De lijst van partijen waarmee we op een of andere wijze samenwerken is hierbij onder de loep genomen. Voortdurend stellen we ons daarbij de vragen;

- Zitten we wel aan de juiste overlegtafel?
- Wat is onze invloed?
- Wat is de meerwaarde van het overleg?
- Zijn er alternatieven denkbaar?

Woudenberg is voor wettelijke taken en maatschappelijke opgaven geworteld in Regio Amersfoort en provincie Utrecht. Sinds 1969 werkt Woudenberg samen binnen het Gewest Eemland en de rechtsopvolgers daarvan, en sinds 2009 is ook de samenwerking gezocht binnen het Bestuursconvenant Regio Amersfoort op beleidsmatige en bestuurlijke samenwerking. In dit convenant zijn de volgende gemeenten vertegenwoordigd: Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest, Woudenberg, Barneveld en Nijkerk. De samenwerking richt zich op de thema's sociaal domein (breed), ruimte en wonen, economie, toerisme, verkeer en vervoer. De beweging vanuit het Rijk om te werken met regiodeals versterkt dit verder. Recente voorbeelden zijn de regiodeals, de woondeals en de Regionale Energie Strategie (RES). Woudenberg wordt hierbij ingedeeld in Regio Amersfoort. In de Regio Amersfoort zijn ook de gemeenten Nijkerk en Barneveld vertegenwoordigd waardoor er een directe samenhang is met Foodvalley. Waar nodig werkt Woudenberg ook thematisch samen met Foodvalley-gemeenten, denk hierbij Aanpak vrijkomende agrarische bebouwing. Gemeente Woudenberg maakt voorts onderdeel uit van de Veiligheidsregio Utrecht. Tot slot maakt de ligging van Woudenberg op de grens van twee ruimtelijke eenheden (Vallei en Heuvelrug) en op de grens van drie bestuurlijke samenwerkingsverbanden (Regio Amersfoort, Food Valley en U10/U16) deelname aan verschillende overlegtafels noodzakelijk om de belangen van Woudenberg te kunnen behartigen.

Op het gebied van Informatisering en automatisering werkt Woudenberg samen met gemeente Veenendaal. In 2020 gaat ook de uitvoering van WOZ-taken over van gemeente Scherpenzeel naar Veenendaal en wordt ook BAG/BGT in Veenendaal ondergebracht. Op gebied van HR en werving en selectie werkt Woudenberg samen in een regionaal samenwerkingsverband Utrecht-Zuid waar acht deelnemende gemeenten, waaronder Woudenberg, vacatures met elkaar uitwisselen en het doel hebben om mobiliteit te bevorderen. De medewerkers van deze gemeenten worden als interne kandidaat meegenomen wanneer zij op een van de vacatures van de deelnemende gemeenten solliciteren.

2. Welke rol ziet u in uw eigen bestuurlijke toekomst voor samenwerking met andere gemeenten in de regio? Ziet u daar voor de komende jaren nog nieuwe ontwikkelingen in voor uw eigen gemeente?

Woudenberg wenst vast te houden aan de positie die ze heeft te midden van onze andere regiogemeenten. Daarnaast wensen wij ook aan te schuiven bij andere omringende regio's als het gaat om een betere belangenbehartiging van Woudenberg bij lokale vraagstukken. Gemeente Woudenberg werkt aan duurzame versterking van de samenwerkingsrelaties als dat bijdraagt aan de doelen en opgaven van Woudenberg. Woudenberg zet haar huidige samenwerking in Regio Amersfoort, in het gebied Heuvelrug en Vallei, thematisch met Foodvalley en op provinciaal niveau in Utrecht voort.

3. In welke mate en op welke wijze speelt voor uw eigen bestuurlijk toekomst een wijziging van de gemeentelijk indeling mogelijk een rol?

Gemeente Woudenberg werkt aan duurzame versterking van de samenwerkingsrelaties als dat bijdraagt aan de doelen en opgaven van Woudenberg. Een wijziging van de gemeentelijke indeling lijkt voor Woudenberg geen invloed te hebben op de bestuurlijke en regionale verhoudingen. Woudenberg zet haar huidige samenwerking in Regio Amersfoort, in het gebied Heuvelrug en Vallei, thematisch met Foodvalley en op provinciaal niveau in Utrecht voort.

4. Welke samenwerkingsrelatie heeft u op dit moment met de gemeente Scherpenzeel? Verwacht u voor de komende jaren een verandering in die relatie? Wat zijn uw eigen wensen/ideeën daarbij?

Gemeenten Woudenberg en Scherpenzeel geven momenteel gezamenlijk uitvoering aan de WOZ-taken. In 2020 brengen beide gemeenten de uitvoering van de WOZ over naar gemeente Veenendaal. Woudenberg, Renswoude en Scherpenzeel werken verder prettig samen bij het

organiseren van Open Monumentendag en de Veteranendag. Voorts treffen Scherpenzeel en Woudenberg elkaar als er sprake van een gezamenlijk belang, denk hierbij bijvoorbeeld aan de provinciale wegen die door de gemeenten lopen. De bevolking van de verschillende dorpen en kernen in dit gebied (zoals Scherpenzeel en Woudenberg) trekken veel gezamenlijk op in maatschappelijk opzicht, zoals onder meer blijkt uit de samenstelling van sportverenigingen in het gebied.

5. Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief om tot verdergaande samenwerking met Scherpenzeel te komen? Welke opties en varianten zouden daarbij voor u mogelijk bespreekbaar zijn?

Woudenberg wenst vast te houden aan de positie die ze heeft te midden van onze andere regiogemeenten. Daarnaast wensen wij ook aan te schuiven bij andere omringende regio's en overlegtafels als het gaat om een betere belangenbehartiging van Woudenberg bij lokale vraagstukken.

6. Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief tot fusie met de gemeente Scherpenzeel (en eventueel andere gemeenten)?

Gemeente Woudenberg werkt aan duurzame versterking van de samenwerkingsrelaties als dat bijdraagt aan de doelen en opgaven van Woudenberg. Gelet op de huidige beperkte samenwerking met gemeente Scherpenzeel lijkt een fusie van Scherpenzeel voor Woudenberg geen invloed te hebben op de bestuurlijke en regionale verhoudingen. Woudenberg zet haar huidige samenwerking in Regio Amersfoort, in het gebied Heuvelrug en Vallei, thematisch met Foodvalley en op provinciaal niveau in Utrecht voort.

7. Welke gevolgen zou een eventuele herindeling in dit gebied hebben op de bestuurlijke en regionale verhoudingen?

Gelet op de huidige beperkte samenwerking met gemeente Scherpenzeel lijkt een eventuele herindeling voor Woudenberg geen invloed te hebben op de bestuurlijke en regionale verhoudingen. Woudenberg zet haar huidige samenwerking in Regio Amersfoort, in het gebied Heuvelrug en Vallei, thematisch in Foodvalley en op provinciaal niveau in Utrecht voort.

8. Wat wilt u mogelijk verder nog meegeven aan het provinciebestuur Gelderland in het kader van de voorbereiding van de mogelijke start van een Arhi-procedure rond Scherpenzeel

Woudenberg hecht aan een zorgvuldige procedure. Daar waar Woudenberg hierin belanghebbende is, wenst zij ten allen tijde tijdig (vooraf) en volledig geïnformeerd te worden. Zie hiervoor bovenstaande passage over besluitvorming en openbaarmaking van de rapportage Verkenning versterking bestuurskracht Scherpenzeel.

Verslag Verkenning (gesprek 28 april 2020)

Ede
Dhr. R. Verhulst (burgemeester)
Dhr. R. Groen (gemeentesecretaris)

- *Wat is uw visie op uw eigen bestuurlijke toekomst voor de korte en middellange termijn?*

Ede is een stevige zelfstandige gemeente, met een regionaal verzorgingsgebied en functie. Ede is welvarend, met vitale voorzieningen. De gemeente heeft momenteel meer dan 115.000 inwoners en groeit door. In de regio IS veel werkgelegenheid, de gemeente ligt centraal in het land en midden in het groen. Dat maakt Ede een aantrekkelijke woongemeente. De gemeente kan de komende jaren qua groei en ontwikkeling in eigen ruimtebehoefte voorzien en heeft mede daarom geen agenda op het terrein van wijziging van de gemeentelijke indeling.

- *Welke rol ziet u in uw eigen bestuurlijke toekomst voor samenwerking met andere gemeenten in de regio? Ziet u daar voor de komende jaren nog nieuwe ontwikkelingen in voor uw eigen gemeente?*

Ede is de grootste gemeente van de Regio FoodValley. Dat brengt bepaalde verantwoordelijkheid en rol met zich mee. De uitgangspositie van de regio is goed. Van belang dat de regionale samenwerking goed is. Ede kan desgewenst andere gemeenten faciliteren indien daar bij die gemeenten behoefte aan is en zal daarin een zakelijk-functionele afweging maken.

- *In welke mate en op welke wijze speelt voor uw eigen bestuurlijk toekomst een wijziging van de gemeentelijk indeling mogelijk een rol?*

Voor de opgaven van Ede hoeft er geen wijziging plaats te vinden van de gemeentelijke indeling.

- *Welke samenwerkingsrelatie heeft u op dit moment met de gemeente Scherpenzeel? Verwacht u voor de komende jaren een verandering in die relatie? Wat zijn uw eigen wensen/ideeën daarbij?*

Ede en Scherpenzeel maken allebei onderdeel uit van de Regio FoodValley en participeren ook in een aantal andere formele (en informele) samenwerkingsverbanden (zoals jeugdzorg en veiligheidsregio).

De gemeente ede voert een aantal taken uit voor andere organisaties: het 'host' bijvoorbeeld het bedrijfsbureau van de GR FoodValley en voert op basis van dienstovereenkomsten taken uit op het gebied van belastingen (voor twee andere gemeenten) en archieftaken. Dit betreft niet Scherpenzeel.

Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief om tot verdergaande samenwerking met Scherpenzeel te komen? Welke opties en varianten zouden daarbij voor u mogelijk bespreekbaar zijn?

Ede staat open om taken op zich te nemen voor Scherpenzeel. De gemeente heeft daar een positieve grondhouding in.

Het is van groot belang dat Scherpenzeel van te voren specifiek aangeeft wat de gemeente nodig heeft/wenst. Dan kan de gemeente Ede berekenen wat de kosten zijn van deze samenwerking.

Het gaat daarbij om inkoop, waarbij Ede uitgaat van een totaalpakket. Dit houdt in dat:

1. Elke dienst (ICT, archivering, etc.) in zijn geheel moet worden afgenomen. Dus grosso modo dezelfde ondersteuning zoals dat voor de eigen organisatie is.
2. Ede voor bedrijfsvoering de enige samenwerkingspartner is van Scherpenzeel. Het is niet de bedoeling dat er geshopt wordt tussen gemeenten.

De samenwerking op de bedrijfsvoering zal wel enige standaardisatie en systematisering vragen van Scherpenzeel. Er blijft wel ruimte voor beleidsmatige 'couleur locale'.

- *Hoe zou u op dit moment staan tegenover een mogelijk initiatief tot fusie met de gemeente Scherpenzeel (en eventueel andere gemeenten)?*

Dat is nooit gevraagd en de gemeente Ede heeft daar geen behoefte toe. Ook is het onpraktisch, omdat de gemeenten niet aan elkaar grenzen.

- *Welke gevolgen zou een eventuele herindeling in dit gebied hebben op de bestuurlijke en regionale verhoudingen?*

Bij een fusie van Scherpenzeel met Barneveld, wordt de nieuwe gemeente iets groter. Dat zal per saldo geen positieve of negatieve effecten hebben op de regionale samenwerking en de onderlinge verhoudingen tussen Ede en Barneveld.

- *Wat wilt u mogelijk verder nog meegeven aan het provinciebestuur Gelderland in het kader van de voorbereiding van de mogelijke start van een Arhi-procedure rond Scherpenzeel?*

Belangrijk dat er snel duidelijkheid is. Kies voor een optie die geen langdurig negatief beslag legt op de regionale samenwerking en de bestuurlijke verhoudingen in het gebied.

VERSLAG GESPREK REGIONALE VERKENNING I.V.M. BESTUURSKRACHT SCHERPENZEEL

Dit verslag is gebaseerd op het bestuurlijk overleg dat op 12 mei 2020 is gevoerd, aangevuld met informatie uit andere contacten/bronnen. De verslaglegging is geordend langs de vraagstelling (groepsgewijs) uit de brief van GS van 8 april inzake de regionale verkenning.

Visie op bestuurlijke toekomst Barneveld en regionale samenwerking (algemeen)

Barneveld beschouwt zichzelf als een zelfbewuste en bestuuurskrachtige gemeente die veel en graag samenwerkt met andere gemeenten, daar waar het de belangen van de Barneveldse inwoners, instellingen en ondernemers ondersteunt. Barneveld is constructief partner in de Regio Food Valley en voor wat betreft Ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit en op economische onderwerpen in de Regio Amersfoort en heeft daarnaast diverse samenwerkingsverbanden en -afspraken met partnergemeenten op verschillende taakgebieden.

Voor Barneveld speelt wijziging van de gemeentelijke indeling vanuit eigen motieven en de visie op de eigen bestuurlijke toekomst op dit moment geen rol. Wel staat Barneveld open en constructief tegenover initiatieven van de buurgemeente Scherpenzeel, mits en voor zover het daarmee ook de belangen van Barneveld en van de Barneveldse inwoners kan dienen.

Relatie met Scherpenzeel nu en in de toekomst

Met de gemeente Scherpenzeel heeft Barneveld een goede samenwerkingsrelatie in diverse verbanden (Regio Food Valley, Bureau Zelfstandigen, Rekenkamercommissie). Daarnaast wordt op diverse onderwerpen en taken situationeel samengewerkt, waarbij Barneveld probeert een "goede buur" te zijn voor die taken waarin Scherpenzeel soms beperkte ambtelijke capaciteit beschikbaar heeft. De werkrelatie daarin is goed.

Barneveld neemt waar dat er in Scherpenzeel sinds 2019 een afweging plaatsvindt over de versterking van de bestuurskracht, waarbij fusie met Barneveld als een van de mogelijke scenario's wordt geacht. Al ruim 15 jaar vindt er een discussie plaats over de bestuurskracht van de gemeente Scherpenzeel. Sinds het verschijnen van het provinciale rapport van de commissie De Graaf "Sterk Bestuur" in 2015 is deze weer geactiveerd. Daarbij is ook een variant voor een fusie met de gemeente Barneveld als een van de mogelijke scenario's op tafel gekomen. Vanuit Barneveld is tweede helft 2019 open en constructief meegedacht daarover door middel van het aanleveren van informatie en het voeren van ambtelijk overleg om dit scenario zo helder mogelijk te krijgen. Daarbij zijn overigens niet alle inzichten vanuit Barneveld in de afweging van de gemeenteraad van Scherpenzeel in december 2019 meegenomen; dit is de verantwoordelijkheid van de gemeente Scherpenzeel.

Vanuit Barneveld is nog geen bestuurlijke uitspraak gedaan over de wenselijkheid van een fusie met Scherpenzeel; wij wachten daartoe het initiatief af van andere partijen. Wel gelden voor Barneveld enkele randvoorwaarden om een fusie met Scherpenzeel serieus te willen overwegen:

- Stevig draagvlak voor een fusie, zowel in Scherpenzeel als Barneveld;
- Snelle duidelijkheid en compact proces (afronding per 1-1-2023);
- Geen grote en tijdrovende reorganisatie van de huidige Barneveldse organisatie; dus voorkeur voor een zgn. "lichte samenvoeging";
- Duidelijke identificatie van pluspunten voor Barneveld van een eventuele herindeling;
- Adequate en tijdige betrokkenheid van de gemeenteraad.

Barneveld is desgewenst ook bereid om op andere manieren bij te dragen aan de versterking van de bestuurskracht van Scherpenzeel. De vorm daarvan is allereerst aan Scherpenzeel te bepalen. Verdergaande

ambtelijke samenwerking is daarbij bespreekbaar in een zakelijk dienstverleningsmodel dat ook de bestuurskracht van Barneveld dient. Een ambtelijke fusie is voor Barneveld niet bespreekbaar zonder eindperspectief van een bestuurlijke fusie.

Gevolgen mogelijke fusie Scherpenzeel-Barneveld

Duidelijk gesteld moet (nogmaals) worden dat Barneveld hier zelf geen initiatief in wil en zal nemen, doch wel open en constructief staat ten opzichte van initiatieven van Scherpenzeel en/of Provincie. Indien het tot een dergelijke fusie zou komen verwacht Barneveld dat die geen grote veranderingen zal geven in de regionale samenwerking en/of de bestuurlijke verhoudingen. Vermindering van het aantal gemeenten zal mogelijk een licht positief effect geven, maar de houding en opstelling van Barneveld zal in principe niet veranderen en die van andere gemeenten naar verwachting ook niet.

Overige aspecten mogelijk Arhi-proces

Barneveld wil nogmaals benadrukken het belang om de gemeenteraad goed te betrekken bij het proces en de meerwaarde voor (de inwoners van Barneveld) goed te benoemen. Barneveld spreekt de wens uit dat het proces zo wordt ingericht dat – hoe de uitkomst ook is – de bestuurlijke relaties en regionale bestuurlijke verhoudingen niet worden verstoord.